

Cõãmacũ mecũã
wedesei

New Testament in Tuyuca

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	54
San Lucas	87
San Juan	141
Hechos	181
Romanos	228
1 Corintios	252
2 Corintios	272
Gálatas	285
Efesios	294
Filipenses	301
Colosenses	306
1 Tesalonicenses	311
2 Tesalonicenses	315
1 Timoteo	318
2 Timoteo	324
Tito	328
Filemón	331
Hebreos	333
Santiago	350
1 San Pedro	356
2 San Pedro	363
1 San Juan	367
2 San Juan	372
3 San Juan	373
San Judas	374
Apocalipsis	376

MATEO

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo ñecũsũmũã

(Lc 3.23-38)

¹ Jesucristo ñecũsũmũãye wãme ãno jóanoã. Jesucristo Abraham pãrãmi, teero biiri David pãrãmi niinũnũsegu niiyigu.

² Abraham Isaac pacu niiyigu.

Isaac Jacob pacu niiyigu.

Jacob Judá, cũũ sũwũsũmũã, cũũ baira pacu niiyigu.

³ Judá Fares pacu, teero biiri Zara pacu niiyigu. Cũã paco Tamar niiyigo.

Fares Esrom pacu niiyigu.

Esrom Aram pacu niiyigu.

⁴ Aram Aminadab pacu niiyigu.

Aminadab Naasón pacu niiyigu.

Naasón Salmón pacu niiyigu.

⁵ Salmón Booz pacu niiyigu. Booz paco Rahab niiyigo.

Booz Obed pacu niiyigu. Obed paco Rut niiyigo.

Obed Isaí pacu niiyigu.

⁶ Isaí õpũ David pacu niiyigu.

David Urías nũmo niimirigomena Salomónrẽ pũnacutíyigu.

⁷ Salomón Roboam pacu niiyigu.

Roboam Abías pacu niiyigu.

Abías Asa pacu niiyigu.

⁸ Asa Josafat pacu niiyigu.

Josafat Joram pacu niiyigu.

Joram Uzías pacu niiyigu.

⁹ Uzías Jotam pacu niiyigu.

Jotam Acaz pacu niiyigu.

Acaz Ezequías pacu niiyigu.

¹⁰ Ezequías Manasés pacu niiyigu.

Manasés Amón pacu niiyigu.

Amón Josías pacu niiyigu.

¹¹ Josías Jeconías, teero biiri cũũ baira pacu niiyigu. Cũã niiritabere Babilonia dita macãrã Israelya pũna macãrãrẽ ñee, néewarucuyira cũãya dita Babiloniapu.

¹² Cũãrẽ néewari siro, Jeconías Salatiel pacu niiyigu.

Salatiel Zorobabel pacu niiyigu.

¹³ Zorobabel Abiud pacu niiyigu.

Abiud Eliaquim pacu niiyigu.

Eliaquim Azor pacu niiyigu.

¹⁴ Azor Sadoc pacu niiyigu.

Sadoc Aquim pacu niiyigu.

Aquim Eliud pacu niiyigu.

¹⁵ Eliud Eleazar pacu niiyigu.

Eleazar Matán pacu niiyigu.

Matán Jacob pacu niiyigu.

¹⁶ Jacob José pacu niyigu. José María manu niyigu. Coo Jesús paco niwõ sáa. Jesús Cõamacu beserigu Cristo niĩ.

¹⁷ Teero tiiró, Abrahamena pucuti catorce põnarĩ macãrã basocáputiyira téa David bauáritomena. Too síro Daviména pucuti catorce põnarĩ macãrã basocáputinemoyira, téa Israelya põna macãrãrẽ Babilonia ditapu cúãrẽ ñeewari siro. Too síro cúãrẽ ñeewari siro, catorce põnarĩ macãrã basocáputinemoyira sũcã téa Cristo bauáritomena.

Jesucristo bauárigue
(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo bauárigue biiro wáayiro. María cũu paco Joseména manucutigodo tiyigo. Cũa pãrã niĩadari suguero, Espiritu Santo tutuaremena niipacó niitoayigo. ¹⁹ José coo manu niigũdu coo niipacó niirére ñagũ, “coore duujãgũda” jĩ wãcũmiyigu. Cũu basocá ãñugũ niijĩgũ, basocá tucóropu wedesãdugariyigu. Teero tiigũ, “yayióro coore duujãgũda” jĩ wãcũmiyigu. ²⁰ Cũu teero wãcũrĩ, quẽẽrõpu ángele* cũũrẽ jĩiyigu:

—José, David pãrãmi niinunusegu, María ñañarõ tiirĩwo. Boboré manirõ coomena wãmosíaya. Espiritu Santo cũu tutuaremena coore niipacó wári tiirigu niĩwĩ. ²¹ Coo wĩmagũrẽ apagodaco. Cũu wãmecutigũdaqui Jesús. Cũu wãme “basocáre netõnégũ” jĩdugaro tiia. Cũu basocá ñañaré tiiré wapare netõnégũdaqui, jĩiyigu ángele.

²² Tee niipetire Cõamacu jĩrirobirora wáaro tiyiro. Profetare ateré jóadutiugu:

²³ Sícõ numiõ amamena niĩnaripaco, niipacó nii, põnucutigodaco.

Cũu wãme Emanuel niĩadacu,†

jĩ jóadutiugu. Emanuel “Cõamacu marĩmena niĩ” jĩdugaro tiia.

²⁴ José wãcãgũ, ángele dutiariguere tiyigu. Maríare cũya wiipu néewayigu, nucutigũda jĩgũ. ²⁵ Teero tiipacũ, coo wĩmagũ apaadari suguero, coomena niĩnariyigu. Bauári siro, cũũrẽ “Jesús wãmecutigũdaqui” jĩiyigu.

2

Masĩrĩ basoca Jesuré ññarã jearigue

¹ Jesús Judea dita niirĩ macã Belénpu bauáyigu. Cũu bauárito, Herodes judíoaya dita õpu niyigu. Teeburecorire amũ masĩrĩ basoca muĩpũ mũãatirope macãrã Jerusalénpu jeayira. ² Toopũ jeara, sãĩñáyira:

—¿Judíoa õpu niigũdu noopũ bauáyiri? Ësã putopu muĩpũ mũãatirope cũyagu ñocõãwũrẽ ñawũ. Teero tiirã, cũũrẽ padeorã atiawũ, jĩiyira.

³ Tee quetire tũorĩra Òpu Herodere wedera jeayira. Teeré tũogũ, bayiró wãcũpatiyigu. Niipetira Jerusalén macãrãcã teerora wãcũpatiyira. ⁴ Herodes niipetira paiaré dutirãre, teero biiri Moisés jóarigue buerãre sũocó, sãĩñáyigu:

—¿Cõamacu beserigu noopũ bauágũdari? jĩiyigu.

⁵ Cũã yũyira:

—Judea dita niirĩ macã Belénpu bauágũdaqui. Teeré jĩ jóarigu niĩwĩ profeta. Ateré jóarigu niĩwĩ:

⁶ Belén Judea ditapu niirĩ macã búri niirĩ macã mee niĩã atiditapáre.

Tiimacã macũ õpu wágũdaqui.

Cõamacũyara Israelya põna macãrãrẽ cotegũdu niigũdaqui,* jĩ jóarigu niĩwĩ, jĩiyira.

⁷ Too síro Herodes yayióremena masĩrĩ basocare cũu putopu sũocó, cúãrẽ sãĩñáyigu:

—¿Deero biiri peti ñocõãwũ bauári? Ññurõ wedeya mũãcã, jĩiyigu.

* 1:20 Portugués: anjo. † 1:23 Isaías 7.14. * 2:6 Miqueas 5.2.

⁸ Wedeari siro, Belénpu ticoco, cúârê jĩiyigu:

—Wĩmagũ bauárigure sãĩnãrã wáaya. Cũûrê bũarã, yũucãrê wedera atiwa sũcã. Yũucã cũûrê padeogú wáagudu tiia, jĩĩmiyigu.

⁹ Cũũ cúârê wedeari siro, netõjõâyira sũcã. Maapu cúã wáari, ñocõãwũ cúãya macãpu cúã ñnarigura cúã suguero suguewayigu. Wĩmagũ niirõ sotoapu jeagura, ñocõãwũ putuánucâyigu. ¹⁰ Teero tiirã, ñocõãwũrê bayiró useniyira. ¹¹ Tiiwiipú sããjeara, wĩmagũrê, cũũ paco Mariámena niigũrê ñnayira. Ñicãcoberimena jeacũmu, cũûrê padeoyíra. Too síro cúã néewaretibarire pãõ, cũûrê oro, sĩĩpẽbiro bauré sitiaãñúre, teero biiri apeyé sitiaãñúrecãrê “mirra” wãmecutirere ticoyira. ¹² Too síro Cõãmacũ cúârê quẽẽrõpure “Herodere ñnarã cãmeputũarijãña” jĩiyigu. Teero tiirã, cúãya ditapu putuawara, apemapé putuajõâyira sãa.

Egiptopũ Jesuré néedutiwarigue

¹³ Masĩrí basoca putuawari siro, ángele quẽẽrõpu Joseré jĩiyigu sũcã:

—Wãcãñã. Wĩmagũrê pacoménarã Egiptopũ néedutiwaya. Toopú niijãrã wáaya ména. Yũu “néeputuaatiya” jĩĩrĩpu, néeputuaatiwa sũcã. Herodes wĩmagũrê sããdugágu, ãmaãdutigudu tiĩ, jĩiyigu.

¹⁴ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, ñamirã wãcã, wĩmagũrê pacoménarã Egiptopũ néedutiwayigu.

¹⁵ Herodes catiró põõtẽõrõ niyira toopáre. Cúã teero tiiríguemena Cõãmacũ jĩĩrirobirora wáaro tiiyíro. Profetare ateré jóadutiugu: “Yũu macũ Egiptopũ niimirigure suowitíwu”,† jĩĩ jóadutiugu.

Herodes wĩmarãrê sãcõãdutirigue

¹⁶ Too síro Herodes “masĩrí basoca yũure jĩĩditojãya” jĩĩ, bayiró cúayigu. Teero tiigú, ãmuã wĩmarãrê Belénpu niirãrê, tiimacã wesapu niirãcãrê puacũmã duaró cuorãre sãcõãpetidutiugu. Masĩrí basoca cũûrê wederirobirora “nocõrõrã bũcũáqui” jĩĩ wãcũyigu. ¹⁷ Cũũ teero tiidutiriguemena profeta Jeremías jóare diamacũ wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

¹⁸ Ramá macãpure basocá booritua, bayiró utiri tuonóyira.

Raquel pãrãmérã niinũnũsera numiãpu cúã põnarê bayiró utiyira.

Cúã põnarê sãĩrĩ ñnarã,

“wãcũtutuaya” jĩĩrĩ booríyira,‡

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

¹⁹ Herodes diari, José Egiptopũra niyigu ména. Toopú ángele quẽẽrõpu cũûrê jĩiyigu:

²⁰ —Wãcãñã. Wĩmagũrê pacoménarã Israel ditapu néeputuaawayá. Wĩmagũrê sããdugámirira diapietijõãwã, jĩiyigu.

²¹ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogú, wãcã, wĩmagũrê pacoménarã néeputuaatiyigu Israel ditapu.

²² Herodes macũ Arquelao cũũ pacũre Judea dita õpũ wasoyígu. José tee quetire tuogú, cuiyigu. Judeapũre wáadugariyigu. Cõãmacũ quẽẽrõpu wedenorigũ niijĩgũ, Galilea ditare netõjõâyigu sãa. ²³ Toopú jeagu, Nazaret macãpu niigũ wáayigu. Jesús toopú niiriguemena profetas jóare diamacũ wáaro tiiyíro. Ateré jóarira niĩwã: “Basocá cũûrê ‘Nazaret macũ niĩ’ jĩĩãdacua”, jĩĩ jóarira niĩwã.

3

Juan Bautista wederigue

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Teebũrecorire Juan basocãre wãmẽõtiri basocu Judea ditapu basocá manirõpu wáayigu. Toopú basocá cũũ putopũ jearãre wedeyigu. ² Ateré jĩiyigu:

† 2:15 Oseas 11.1. ‡ 2:18 Jeremías 31.15.

—Cõamacũ dutiré marĩpure niiãdare jeaadaropũ tiia. Teero tiirá, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá, jĩiyigũ.

³ Profeta Isaías* Juan tiíadarere jóarigũ niiwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurómena wedegũdaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigũ niiwĩ.

⁴ Juanyáro sutiró camello póarimena tiiríro niyiyo; cũ siatúrida wáicũ caseroda niyiyo. Cũ yaaré yeseroa, macãnucũ macãrã mumiãoco niyiyo.

⁵ Jerusalén macãrã, paũ Judea dita macãrã, teero biiri paũ día Jordán wesa macãrã cũ wederi tuorá wáyira. ⁶ Cũ ñañaré tiirére wedenetõari siro, día Jordánpũ cũrẽ wãmeõtiyigũ.

⁷ Paũ fariseo basoca, saduceo basoca wãmeõtidutira jeari ññagũ, cũrẽ jĩiyigũ:

—¡Múã tiiditõrepira, jĩditõrepira niiã! “Marĩ wãmeõtinorira dícũ niirĩ, Cõamacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu múã. ⁸ Diamacũrã múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasorá, múã ãñurõ tiirécũtiremena ññoã. ⁹ “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõamacũ ññacorore ãñurã niiã”, jĩ wãcũrijãña. Múã wãcũrẽre wasohéri, Abraham pãrãmerã niiré wapamaníã. Cõamacũ boogũ, ate ãtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ¹⁰ Múã ñañaré tiidúheri ññagũ, Cõamacũ múãrẽ cõãgũdaqui. Sicagũ yucũ ñañaré ducacũtirigure cõmeãmena nũcõĩmenapũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiiróbiro múãrẽ tiigũdaqui.

¹¹ Ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríguere ññorãrẽ wãmeõtia ocoména. Æpĩ yũ siro atiqui. Cũ yũ nemorõ tutuagũ niiqui. Cũ ãñunetõgũ niiqui. Yũpeja cũrẽ sĩcãrĩbíridojaũcu. Cũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espĩritu Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ. Ñañaré sóecõãrõ tiiróbiro múã ñañaré tiirére cõãgũdaqui. ¹² Cũ trigore ññanogũdaqui tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã, teesatirire merẽã cũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cũye ññanori wiipũ. Teesatirire sóejãgũdaqui pecame yatihirimepũ, jĩiyigũ Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Too síro Jesús Galileapũ niĩarigũ día Jordánpũ atiyigũ Juan pũtopũ. Cũrẽ wãmeõtidutigũ atiyigũ. ¹⁴ Juanpe boorĩmiyigũ. Cũrẽ jĩiyigũ:

—Mũpe yũre wãmeõtiguño niiã. ¿Deero tiigũ “wãmeõtiya yũre” jĩĩ? jĩiyigũ.

¹⁵ Jesús yũyigũ:

—Teero tiijãña ména. Niipetire Cõamacũ marĩrẽ tiidutírobirora tiiró booa, jĩiyigũ.

Juan “jáũ” jĩ, cũrẽ wãmeõtiyigũ. ¹⁶ Wãmeõtitoaari siro, Jesús maajeánucãyigũ. Wãcũña manirõ ãmũãse pãõjõãyiro. Jesús Espĩritu Santo sĩcũ bua tiiróbiro baugũ diĩatiri ññayigũ. Cũpũre jeapeayigũ. ¹⁷ Teero wáari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Ãni yũ macũ yũ bayiró maĩgũ niĩ. Cũãmena bayiró useniã, jĩiyigũ.

4

Wãtĩãrẽ dutigũ Jesuré jĩcõãĩmirigue

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

* 3:3 Isaías tiatopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigũ niiwĩ. † 3:3 Isaías 40.3.

¹ Too síro Espíritu Santo Jesuré basocá manirõpu néewanetõyigu, wãtĩārē dutigú jĩĩcõāsãārõ jĩĩgũ. ² Toopáre cuarenta barecori, cuarenta ñamirĩ yaariyigu. Too síro jubóayigu. ³ Wãtĩārē dutigú Jesús puto wáa, cũūrē jĩĩyigu:

—Mũũ Cõāmacũ macũ niigũ, atepá ãtãpáre pã cotowéoya, jĩĩmiyigu.

⁴ Cũũpe yũyigu:

—Cõāmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría. Niipetire Cõāmacũye wedeserecã cũūrē catiri tiia”,* jĩĩ jóarigue niiã, jĩĩyigu.

⁵ Too síro wãtĩārē dutigú cũūrē Jerusalénpu “Cõāmacũya macã” cũã jĩĩrí macãpu néewayigu. Toopáre Cõāmacũwii sotoapu néemũã, ⁶ cũūrē jĩĩmiyigu:

—Mũũ Cõāmacũ macũ niigũ, ãnopúmena bupudíaya. Cõāmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã:

Cõāmacũ cũũyara ángeleare mũũrē cotedutigũdaqui.

Mũũrē ãtãgãpu ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,†

jĩĩ jóarigue niiã, jĩĩmiyigu.

⁷ Jesús cũūrē jĩĩyigu:

—Cõāmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Cõāmacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimiĩto?’ jĩĩrã, cũūrē tiiẽñodutirijãña”,‡ jĩĩ jóarigue niiã, jĩĩyigu.

⁸ Too síro ãtãgũ ãmuãnetõrigupu néemuãyigu sũcã. Toopá niipetire atibáreco maquẽ macãrĩrẽ, teero biiri teemacãrĩ cuorére ãñopetĩjãyigu. ⁹ Cũūrē jĩĩmiyigu:

—Mũũ yũũre ñicãcoberimena jeacũmu, “mũũ yũũ õpũ niiã” jĩĩ padeorí, ate niipetire mũũrē ticogũda, jĩĩmiyigu.

¹⁰ Jesús cũūrē jĩĩyigu:

—Wáagua, Satanás. Cõāmacũye queti jóaripũpu ate jóarigue niiã: “Cõāmacũ mũũ Õpũ sĩcũrẽna padeoyá. Cũũ dutiré dícuare tiiyá”,§ jĩĩ jóarigue niiã, jĩĩyigu.

¹¹ Wãtĩārē dutigú wáajõãyigu. Ángelea Jesuré tiiápura jeayira.

Jesús Galileapu buenũcãrigue

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Jesús “Juanrẽ peresu sõnecoayira” jĩĩrére tũoyigu. Teero tiigú, Galilea ditapu wáayigu.

¹³ Nazaret macãrẽ netõwá, Capernaumpe niigũ wáayigu. Capernaum Galileataro wesa, Zabulónya dita, teero biiri Neftalíya dita wesapu niiã. ¹⁴ Cũũ toopá wáari, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiyíro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

¹⁵ Zabulón, teero biiri Neftalícãya dita macãrã,

día pairímaa wesa macãrã,

día Jordán apeniñapá macãrã,

teero biiri Galilea dita macãrã judíoa niĩhẽrã

¹⁶ múã naĩtĩārõpu niirãbiro Cõāmacũyere tũomasĩricu;

ãñurõ bóere ññarã tiiróbiro múãrẽ netõnégũdũre ññaãdacu.

Diarira tiiróbiro niirã bóaneõrã niicu;

múã bóebatere ññarã tiiróbiro cũūrē ññarã, useniãdacu,*

jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

¹⁷ Jesús toopá jeagu, basocáre buenũcãyigu. “Cõāmacũ dutiré múãpũre niĩãdare jeaadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ññaré tiirére wãcũpati, wasoyá”, jĩĩyigu.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmu” jĩĩrigue

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:6 Salmo 91.11-12. ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16. § 4:10 Deuteronomio 6.13. * 4:16 Isaías 9.1-2.

¹⁸ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopú wáagu, sícûpõna puarârê buajeáyigu. Simón, apetére Pedro suonógû, cûu bai Andrés niyira. Wai wasarí basoca niijîrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyíra. ¹⁹ Jesús jîiyigu cúârê:

—Jãmu yuuna. Múã mecûtígãrê wai wasarí basoca niiã; too síropure múã basocáre yéé quetire añurõ wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, pañ padeoádacua, jîiyigu.

²⁰ Teeré tuorá, máata cúãye bapiyucure toorá cúũjã, Jesuména wáajõãyira.

²¹ Too netõwá, ãpêrã puarã sícûpõnarê ñnayigu. Zebedeo põna Santiago, cûu bai Juan niyira. Cúã pacumena dooríwupu bapiyucure jeesãñáyira. Jesús cúãcãrê “jãmu” jîiyigu.

²² Cûu teero jîirí tuorá, máata tiwuré, cúã pacure cúu, wáajõãyira Jesuména.

Jesús pañ basocáre buerigue (Lc 6.17-19)

²³ Jesús niipetiro Galilea ditapu judíoa neáré wiseripu buewarucuyigu. Añuré queti “Cõãmacû dutiré múãpûre niiãdare jeaadaro tiaa” jîirére wedeyigu. Niipetire cúã diarecutire, cúãrê õpûurí pûniré netõnéyigu. ²⁴ Cûu teero tiiré quetire niipetira Siria dita macãrã masîpetijõãyira. Teero tiirá, niipetira diarecutirare cûu putopu néewayira. Æpêrã merêã biiré diarecutira, ãpêrã õpûurí pûniré cuoráre néewayira. Wãtîã sããnorirare, ñamadiare cuoráre, wáamasîhêrãrê néewayira. Jesús cúãrê netõnéyigu.

²⁵ Pañ Galilea dita macãrã, Decápolis macãrã macãrã, Jerusalén macãrã, Judea dita macãrã, día Jordán apeniñapá macãrã cúãrê nuñnyíra.

5

Jesús ãtãgûpá basocáre buerigue

¹ Jesús pañ nuñurí ññagû, ãtãgûpá muãwawi. Toopú cûu jeanuãrî, ãsã cûu buerá cûu puto neãwû. ² Ateré buewi:

Ateré tiiráno useniya (Lc 6.20-23)

³ —“Cõãmacû tiíápurementa dícu cûu booré tiimasîã” jîirãno useniya. Cõãmacû dutiré cúãpûre jeatoaa.

⁴ Bóaneõrãno useniya. Cõãmacû cúãrê yeeripûnapu usenire ticogûdaqui.

⁵ “Ûsã ãpêrã nemorõ uputí macãrã niiã” jîi wãcûhêrãno useniya. Cúã Cõãmacû “ticogûda” jîiri ditare ñeeãdacua.

⁶ Diamacû maquê, teero biiri añurére bayiró tiidugárano useniya. Cõãmacû tiíápurementa cûu boorére tiimasîãdacua.

⁷ Æpêrãrê bóaneõ ññarãno useniya. Cõãmacû cúãrê bóaneõ ññagûdaqui.

⁸ Añuré wãcû tagueñarãno useniya. Cúã Cõãmacûrê ññaãdacua.

⁹ Añurõ niirecutire wáari tiiráno useniya. Cõãmacû cúãrê “yuñ põna niiya” jîigûdaqui.

¹⁰ Cúã Cõãmacû boorére tiiré wapa ãpêrã ññarõ netõrî tiinórãno useniya. Cõãmacû dutiré cúãpûre jeatoaa.

¹¹ Múã yuure padeoré wapa ãpêrã múãrê ññarõ jîi, ññarõ netõrî tiíadacua. Noo ññarõ niiré jîiditoadacua múãrê. Cúã teero tiirí, múã useniãdacu. ¹² Too síropure múã ãmuãsepû pairó wapatáre buaãdacu. Teero tiirá, bayiró useniña. Múãrê tiiróbirora ññarõ tiíaperucuyira múã sugero niiriracãrê profetare.

Jesuré padeorá móã, sîãwócore tiiróbiro niíya (Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ 'Marĩ yaaré poaaro jĩrã, móärẽ sããã. Múã móãbiro niiã atibúrecopure. Móã ocare petirí, ocanemorĩ tiimasĩña manicú. Tee deero tiádare mee niicu. Teero tiirã, teeré soperutóru cõãjãcu. Basocá cutadiyócu.

¹⁴ 'Múã sãwócore tiiróbiro niiã atibúrecopure. Sicamacã ãtãgũ sotoapu niirí macãrẽ yayiómasĩña manicú. ¹⁵ Basocá sãwócorigare sãããri siro, moocũriya. Teero tiiróno tiirã, ãmũãrõpe péoya, niipetira tiwiipá niirãrẽ bóebatecoaro jĩrã. ¹⁶ Tiigá sãwócorobirora múãcã basocá ãnacoropure ãñurõ tiirécutiya. Múã ãñurõ tiirí ãñarã, ãpẽrãcã múã Pacu ãmũãsepu niigãrẽ “ãñunetõjõãgũ niiqui” jĩãdacua.

Moisére dutiré cũũrigue maquẽ

¹⁷ 'Biiró wãcũrijãña yũre: “Moisére dutiré cũũrigue, teero biirí profetas jóariguere cõãgũ atigu tiájĩyĩ”, jĩ wãcũrijãña. Teeré cõãgũ mee atiwu. Teeré “diamacũrã biirope niiã” jĩgũ atiwu. ¹⁸ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Mũãse, atibúreco niiritabere Cõãmacũ péerogã tee dutiré cõãriqui. Niipetire cũ “biiró wáaadacu” jĩrigue diamacũ wáaro tiádacu. ¹⁹ Tee dutiré péerogã netõnucãgũno búri niigũ niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpure. ãpẽrãrẽ netõnucãrĩ tiigũnocã teerora biigũdaqui. ãpĩ tee dutiré diamacũ tiigũnope, ãpẽrãrẽ teeré tiidutĩgũnope òpũ tiiróbiro niigũdaqui Cõãmacũ Õpũ niirõpure. ²⁰ Múãrẽ ate wedea: Moisés jóarigue buerá, teero biirí fariseo basoca “ũsã Cõãmacũ booré ãñurõ tiia” jĩmiya. Múã cũã nemorõ Cõãmacũ boorépere tiihéra, Cõãmacũ putopu wáaricu.

Cúare ñañaniã (Lc 12.57-59)

²¹ 'Tuojiyu múã ñecũsũmũãrẽ wederiguere: “Basocáre sããrijãña. Sããgũno queti beserí basocu putopu néewa, wedesãnogũdaqui”. ²² Yũpeja múãrẽ ateré wedea: Cũãya wedegũmena cúagũno besegũ putopu néewa, wedesãnogũdaqui. Cũãya wedegũre “mũũ wapamanígũ niiã” jĩ buijãgũno Judíoare Dutirá Peti putopu néewa, wedesãnogũdaqui. Cũãya wedegũre “wáicu tiiróbiro wãcũré cõoa mũũjã” jĩgũnorẽ pecamepu sóecõãrĩquio niiã.

²³ 'Teero tiigũ, mũũ Cõãmacũwiipu Cõãmacũrẽ padeogũ, apeyenó ticogũdu tiicú. Ticoadarĩ suguerogã, wãcũbũacu: “Yáa wedegũ cúa niiqui yũũmena; yũũ cũũrẽ ñañarõ tiátũ”, jĩ wãcũcu. ²⁴ Mũũ ticoadarere duupéo, cũũrẽ acabóre sãĩsuguégu wáaya. Teero tiári siro, “Cõãmacũrẽ ticogũda” jĩãriguere ticoya sáa.

²⁵ 'Mũũrẽ wedesãrigũmena queti beserópu wáarara, boyeromena quẽnosuguéya. Quẽnosuguéheri, mũũrẽ besegũpure ticojãgũdaqui. Cũũ surarapure ticojãgũdaqui sáa. Cũãpũra peresuwiipu sõnecoadacua sáa. ²⁶ Yũũ mũũrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Mũũ wapátipetihegu, witiricu, jĩwĩ Jesús.

Ãpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña

²⁷ Jesús wenenemowĩ:

—Múã ate wederiguere tuojiyu: “Ãpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña”. ²⁸ Yũũpeja ateré diamacũrã jĩã: Sĩcũ numiõrẽ ñañarẽ tiidugáremena ãñagũno cũũ wãcũrémenarã coomena ñañarõ tiárigũbiro niitoaqui.

²⁹ 'Diamacũ macã capea ãñarẽ* múãrẽ ñañarẽre tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigarẽ odewecõãjãña. Teero tiiró, sicaróra múãya òpũũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri òpũũ pecamepu cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu. ³⁰ Diamacũ macã wãmo† múãrẽ ñañarẽre tiirí tiibócu. Teero wáari, tiiwãmorẽ páatacõãjãña. Teero tiiró, sicaróra múãya òpũũ macãrõ cõõrĩ, ãñujãã. Niipetiri òpũũ pecamepu cõõrĩpeja, ñañanetõjõãcu.

* **5:29** “Capea ãñarẽ” jĩrẽ “marĩ ñañarẽ tiidugáre” jĩdugaro tiia. † **5:30** “Diamacũ macã wãmo” jĩrẽ “marĩ ñañarẽ tiirẽ” jĩdugaro tiia.

*Nɯmosãnumiārẽ cõãrijãña**(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ 'Múã atecãrẽ tɯojĩyu: "Nɯmorẽ cõãgũ, 'atewapá mɯurẽ cõãã' jĩrípũrẽ jóa, coore ticoro booa". ³² Yɯɯpeja ateré diamacúrã jĩã: Sícũ cũ nɯmo ãpĩmẽna ñeeaperipacari, coore cõãgũ, coore ãmũãmena ñeeapearigo tiiróbiro pɯtuári tiiquí. Sícũ cõãnorigomena nɯmocutigã ãpĩ nɯmomẽna ñañarõ ñeeapegũ tiiróbiro pɯtuáqui.

"Teerora tiíada" jĩrẽ maquẽ

³³ 'Tɯojĩyu sũcã múã ñecũsũmũārẽ wederiguere: "Mɯu 'Cõãmacũ wãmemena tiigúda' jĩrirobirora jĩditoro manirõ tiiyá". ³⁴ Yɯɯpeja ateré diamacúrã jĩã: Múã ãpẽrãrẽ "teerora tiigúda" jĩrã, Cõãmacũ wãmemena jĩrijãña. "Ɛmũãsemena diamacúrã jĩã", jĩrijãña. Ɛmũãsepũ Cõãmacũ dutiduiqui. ³⁵ "Atibúrecomena diamacúrã jĩã", jĩrijãña. Atibúrecocã Cõãmacũye dupori pesaró tiiróbiro niirõ tiia. "Jerusalénmenacãrẽ diamacúrã jĩã", jĩrijãña. Tiimacãcã marĩ Ɔpũ tutuagũya macã niiã. ³⁶ "Yáa dupumena diamacúrã jĩã", jĩrijãña. Múã teero jĩrẽmena sicadá póadare ñiirida o butirída wáari tiimasĩricu. ³⁷ Múã tiíadara, "teerora tiíada" jĩña; tiiríadara, "tiirícu" jĩjãña. Múã jĩnemocorepũja wãtĩ wãcũrẽ niibocu.

*Ñañarõ tiirí, cãmeríjãña**(Lc 6.29-30)*

³⁸ 'Múã ate wederiguere tɯojĩyu: "Sícũ mɯurẽ capea páawari, mɯucã teerora cũrẽ páawacãmeña. Upire páaperi, teerora cũrẽ páapecãmeña". ³⁹ Yɯɯpeja ateré diamacúrã jĩã: Mɯurẽ ñañarõ tiigúnorẽ teero ññajãña. Cãmeríjãña. Sícũ mɯurẽ wasopúro diamacúpere páari, apeniñapécãrẽ páaaro. ⁴⁰ Sícũ mɯurẽ queti beserí basocu pɯtopũ néewa, besegúre "cũ yũre ñañarõ tiirigue wapa cũyaro camisare ticodutiya" jĩboqui. Cũ teero jĩrĩ, sotoá macãrõ mɯu sãñarõcãrẽ ticojãña, tooré cũ booátã. ⁴¹ Surara apeyenórẽ sicaburo mɯurẽ néewadutiri, apeburó néewabosanemoña sũcã. ⁴² Mɯurẽ sãigúnorẽ ticoya. Apeyenórẽ mɯurẽ wasodugari, "wasoria" jĩrijãña.

*Ĩñatutirare maĩdutiigue**(Lc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ 'Múã ate wederiguere tɯojĩyu: "Mɯu menamacãrãrẽ maĩñá; mɯurẽ ññatutirapere ññatuti doocãmeña". ⁴⁴ Yɯɯpeja ateré diamacúrã jĩã: Múãrẽ ññatutirare maĩñá. Múãrẽ ñañarõ tiirãre Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. ⁴⁵ Múã teero tiirá, múã Pacũ ãmũãsepũ niigú põna niĩadacu. Cũ ãñurã pɯtopũ, teero biiri ñañarã pɯtopũcãrẽ muĩpũ bóeri tiĩ. Cũ booré tiirá pɯtopũ, teero biiri cũ booré tiihéra pɯtopũcãrẽ oco pearsi tiĩ. ⁴⁶ Múãrẽ maĩrã dícuire maĩrĩ, wapamaníã. Romanuã Ɔpũrẽ niyeru wapasebosari basoca teeré tiíya. ⁴⁷ Múãya wadera dícuire ãñurõ tiirá, ¿ñeenó ãñunemore ãpẽrãrẽ tiíẽñogari? Cõãmacũrẽ masĩhẽrã teeré tiíya. ⁴⁸ Múã Pacũ ãmũãsepũ niigú ãñuré tiirécutigũ tiiróbirora ãñuré tiirécutira niĩña.

6*Ãñurõ tiiré maquẽ*

¹ 'Múã Cõãmacũye ãñuré tiirá, basocá ññacoropũ dícu tiíẽñorijãña. Múã teero tiirécutiri, múã Pacũ ãmũãsepũ niigú múã ãñuré tiiré wapa ticorénorẽ ticoriqui.

² Teero tiirá, múã bóaneõrãrẽ tiíápura, máata ãpĩrẽ bayiró busarómena mɯu tiíápuariguere wedebatedutirijãña. Tiiditórepira teenórẽ tiirécaticua múã neãré wiseripure, teero biiri macã decopure. Cũ tiíapucua, ãpẽrã "ãñuniĩ" jĩãrõ jĩrã. Yũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Cũ basocá teero jĩrẽ wapa wapatapetitoaya mée. ³ Múãpe bóaneõrãrẽ tiíápuara, múã

menamacārārē wedebaterijāña. ⁴ Ticora, ñahērōpu ticoya. Múã Pacu múã ñahērōpu tiirénorē ñagú múã añurō tiári siro, wapatáre ticogudaqui.

Cõamacūrē sãiré
(Lc 11.2-4)

⁵ Múã Cõamacūrē sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijāña. Cúã neáré wiseripu, macã decopu nucũ, basocá ñaārō jĩrã, sãicúa. Yũu múārē ateréja diamacúrã jĩã: Cúã basocá teero ñaré wapa wapatápetitoaya méé. ⁶ Múãpe Cõamacũ múã Pacure sãirã, múãye sawiripu sããwa, soperé biajã, cũrē sãĩñá. Cũ ñabũaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũ múã ñahērōpu tiirénorē ñagú múã añurō tiári siro, wapatáre ticogudaqui.

⁷ Cõamacūrē sãirã, añurō wãcũripacara, sãĩnemósarijāña. Cõamacūrē masĩhērã teero tiicúa, “marĩre pee wedeseremena tũogudaqui” jĩrã. ⁸ Múãjã cúã tiiróbiro tiirijāña. Múã Pacu múã boorénorē sãĩadari sugero, masĩtoaqui. ⁹ Teero tiirã, biro jĩ sãĩñá: Ʋsã Pacu Ʋmũãsepu niigú, mũrē quoníremena padeoáda.

¹⁰ Mũu dutiré Ʋsãpure niĩadare jeaaro.

Ʋmũãse macãrã mũu booré dícre tiicúa; atibúreco macãrãcã teerora tiáro.

¹¹ Ʋsãrē búrecoricōrō yaaré ticoya.

¹² Āpērã Ʋsãrē ñañarō tiirare Ʋsã acabórobirora mũcã Ʋsã ñañaré tiirere acabóya.

¹³ Jĩcõãsãrenorē cãmotáya.

Ʋsãrē ñañarō wáari jĩgũ, netõnéña.

Mũu sĩcũrã dutirucugadacu. Tutuanetõjõãgũ niĩ. Mũu sĩcũrã Ʋsenipeogũno niirucujāña. Teerora niĩarō.

¹⁴ Āpērã múārē ñañarō tiirere acabóri, múã Pacu Ʋmũãsepu niigúcã múārē acabógudaqui. ¹⁵ Múã cúã ñañarō tiirere acabóheri, múã Pacucã múã ñañaré tiirere acabóriqui.

Betiré maquē

¹⁶ Múã beti, sãirã, tiiditórepira tiiróbiro tiirijāña. Cúã wãcũpatirabiro baujãcua. Juabóarabiro baurá wáanetõjãcua, basocá cúã betirere ñaārō jĩrã. Yũu múārē ateréja diamacúrã jĩã: Cúã basocá teero ñaré wapa wapatápetitoaya méé. ¹⁷ Múãpe beti, sãirã, diapóa waacosé, añurō wũapoarira niĩña, ¹⁸ āpērã múã betirere masĩrijãrō jĩrã. Múã Pacu ñabũaya manigú niipacu, múãmena niiqui. Cũ múã ñahērōpu tiirénorē ñagú múã añurō tiári siro, wapatáre ticogudaqui.

Ʋmũãse maquērē néõcũyueya
(Lc 12.33-34)

¹⁹ Atiditã maquērē pee néõcũrijāña. Teeré butua yaacua; cutawi bóajõãcu; yaarépira sããwa, yaapetijãcua. ²⁰ Teero tiiróno tiirã, Ʋmũãsepu añuré bũarí tiĩadarepere néõcũyueya Cõamacũ booré tiirucúremena. Teero tiirã, toopáre pee añuré cũoádacu. Toopáre múã néõcũrere butua tũamasĩricua; cutawiricu; yaarépira sããwa, yaarícua. ²¹ Ʋmũãsepu múãye niirĩ, Cõamacũye dícre wãcũadacu.

Sĩãwócoriga
(Lc 11.34-36)

²² Múãye capeari õpũũrĩrē sĩãwócoriga tiiróbiro niĩ. Múã capeari añurĩ, añurō ññaãdacu; añurō tũomasĩãdacu; ññaãtã, ñnaricu; tũomasĩricu. ²³ Múã ñañaré capeari cũorã tiiróbiro niirĩ, múãye õpũũripure naĩtĩarō tiiróbiro niĩ. Cõamacũyere masĩria. Tee naĩtĩare ññanetõjõãã.

Niyerure maĩrã, Cõamacũpere maĩricu
(Lc 16.13)

²⁴ 'Sĩcũ puarārẽ padecotemasĩriqui. Sĩcũrẽ maĩríqui; ãpĩpére maĩquí. Sĩcũrẽ padeoquí; ãpĩpére netõnucãqui. Múã niyerure maĩrã, Cõãmacũpere maĩricu.

Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdarere boosugúeya
(Lc 12.22-31)

²⁵ 'Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sñiãdari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. Marĩ catirépe yaaré nemorõ wapacutía. Marĩye õpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. ²⁶ Minipõnárẽ ññañate múã. Cũã oteriya. Oteré dũca seeríya. Teedũcare ññanore wiseripũ ññanoriya. Teero tiirĩpacari, múã Pacũ ãmũãsepũ niigú cũãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemorõ wapacutía. ²⁷ Múã bayiró wãcũpatira, bũcũánemoricu.

²⁸ '¿Deero tiirá múã sutipére wãcũpatii? Coori macãnucũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti ãñurẽ sãñaré tiiróbiro baua. ²⁹ Teero biipacari, yũũ ateré jĩĩã: Salomón suti ãñurẽ peti sãñapacũ, coorire sĩcãrĩbíriyigũ. ³⁰ Sicabũrecora tee catia; apebũreco sñiãriguepũ boea; too síro sóejãnoã. Teero wáapacari, Cõãmacũ teecorire ãñurẽ suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiii. Múãpereja ãñunemorõ cotequi. Múã péerogã padeoré cũorá niiã. ³¹ Teero tiirá, “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sñiãdari; ñeenó sãñaadari marĩ?” jĩĩ wãcũpatirijãña. ³² Atibũreco macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra tee niipetirere wãcũpatiya. Marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigú múã boorénorẽ masĩtoai mée. ³³ Múãpe Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdarere boosugúeya. Teero biiri diamacú cũũ boorere tiinũnũseyã. Teero tiirí, niipetire múãrẽ dũsarere ticogũdaqui. ³⁴ Teero tiirá, “¿Ñamigãrẽ deero wáamiãdariye?” jĩĩ wãcũpatirijãña. Apebũreco maquẽrẽ múã ññañarõ netõãdarere wãcũpatisuguerijãña. Mecũã maquẽ dícare wãcũña. Mecũãrẽ múãrẽ wãcũpatiri tiíadare niitoa.

7

Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ 'Ãpẽrãrẽ ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõãmacũcã múãrẽ ññabeseriqui. ² Múã ãpẽrãrẽ wedepatirirobirora múãcã wedepatinoãdacu. Múã ãpẽrãrẽ pee ññañarõ jĩĩrĩ, queoró múãcãrẽ jĩĩnoãdacu. ³ Mũũya wedegũya capeapũ pasarí manarõrẽ ññaã. Ññapacũ, mũũya capeapũ pasarí dũcapereja ññaria. ⁴ Mũũya capeapũ yucũdũca pasanopacũ, ¿deero tiigú mũũya wedegũre, “mũũya capeapũ pasarí manarõrẽ néecõãma” jĩĩĩ? ⁵ ¡Ññañagú, tiid-ítorepigu! Mũũya capeapũ niirí dũcapere néecõãsũgueya. Cõãtoagũpũ, ãñurõ ññañadacu. Teero tiigú, mũũya wedegũya capeapũ pasarí manarõrẽ néecõãgũdacu.

⁶ 'Cõãmacũrẽ boohéranorẽ cũũye queti ãñurere wederijãña. Cũãñorẽ wedera, díayiare ãñurere ticora tiiróbiro tiicú. Díayia cúaãmarã ãñurẽ ticopacari, múãrẽ cãmenucã bacajãcua. Cõãmacũrẽ padeodũgáherare cũũye ãñurẽ maquẽrẽ wederijãña. Cũãñorẽ wedera, yesea watoapũ ññaquẽda wapapacáridare déecũrã tiiróbiro tiicú. Yesea tiidarẽ cutatábatejãcua. Cõãmacũrẽ boohérare búri peti cũũyere wedecu.

Cõãmacũrẽ sãĩñã
(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Cõãmacũrẽ sãĩñã. Sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ticogũdaqui. ãñurere ãmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, bũaádacu. “Sope pãõña yũũre” jĩĩgú tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáũ” jĩĩgũdaqui. ⁸ Sãĩgũno cũogũdaqui. ãmaãgũno bũagũdaqui. “Pãõña” jĩĩgũno pãõnogũdaqui.

⁹ Múã pōna múārē wúabere sãĩĩ, cúārē útāpere ticoricu. ¹⁰ Wai sãĩĩ, ãñarē ticoricu. ¹¹ Múã ñañarē tiirá niipacara, múã pōnarē ãñurēre ticomasĩã. Marĩ Pacu ãmããsepu niigũpe cūūrē sãĩrãnorē nemorō ãñurēre ticomasĩqui.

¹² Múã ãpērārē múārē ãñurō tiirí booa; múãcã teerora cúārē ãñurō tiiyá. Teeré Moisére dutiré cūūrigue, teero biiri profetas jóarigue tiidutía.

Esahéri sopegã

(Lc 13.24)

¹³ 'Esahéri sopegārē sããwaya. Pecamepu sããwari sopepe esarí sope niiã; pecamepu wáarima esaríma niiã. Toopére paũ sããwaya. ¹⁴ Catiré petihéropu sããwari sopepeja esahéri sopegã nijãã. Toopú nijearima esahéríma niiã. Siquērārã catiré petihére búaáya.

Yucugure tiigú ducamena ññamasĩnoã

(Lc 6.43-44)

¹⁵ 'Ãpērã “úsã profetas niiã” jĩditorare tuorijãña. Cúã ãñurã tiiróbiro baumíya. Oveja ãñurãgã tiiróbiro baumíya. Teero baupacára, cúã wãcūrẽpũre yáíwa cúããmarã tiiróbiro wãcūũya. ¹⁶ Múã cúārē cúã tiirécutiremena ññamasĩñadacu. Potagu use ducacutiria. Wĩsōcã ipitire ducacutiria. ¹⁷ Yucugu ãñurígũno ãñurē ducacutia; sĩniátirígũno ñañarē ducacutia. ¹⁸ ãñurígũno ñañarē ducacutiricu; ñañarígũno ãñurē ducacutiricu. ¹⁹ Ñañarē ducacutirígũno páata, pecamepu sóecōãjãnoãdacu. ²⁰ Teeré tiiróbirora jĩditorepirare cúã tiirécutiremena ññamasĩñadacu.

Niipetira Cōãmacũ putopu wáaricua

(Lc 13.25-27)

²¹ 'Pau yũũre “Õpũ” jĩpacara, cúã niipetira Cōãmacũ putopu wáaricua. Yũũ Pacu ãmããsepu niigũ booré tiiráno dícu wáaadacu. ²² Cōãmacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, pau yũũre jĩmiãdacua: “Ûsã Õpũ, mũũ wãmemena basocáre buewũ; mũũ wãmemena wãtĩārē cōãwionecowũ; mũũ wãmemena pee ãñurē tiĩēñowũ sũcã”, jĩmiãdacua. ²³ Cúã teero jĩpacari, “múārē masĩria yũũja” jĩgũdacu. “¡Múã ñañarē tiiríra niiã; witiwaya!” jĩgũdacu.

Puawii tiinũcãre queti

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ 'Teero tiigú, yũũ wederére tuo, yũũ wederirobiro tiigũno masĩgũ tiiróbiro niĩ. Masĩgũno wii tiigú, coasãwa, útãgãpu jea, botarí nũcō, wii tiimúãqui. ²⁵ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wēē, tiíwiipú oco òmatucopacari, peedíaricu, útãgã sotoapu nũcōãri wii nijĩrō. ²⁶ Yũũ wederére tuo, yũũ wederirobiro tiihégũnope tuorígũ tiiróbiro niĩ. Tuorígũno wii tiigú, ditatupari yepapu wii tiimúãqui. ²⁷ Too síro oco pea, díã pota, wĩno wēē, tiíwiipú oco òmatucori, jōēcodiadu. Jōēcodia mutãpetijōãcu, jĩwĩ.

²⁸ Jesús teeré buepetiarí siro, basocá cūũ buerére tuomaníjōãwã. ²⁹ Dutiré cuogú tiiróbiro buewi. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriwi.

8

Jesús òpũũ bóagure netōnérigue

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Jesús útãgũpú niĩarígũ diijeári, pau basocá cūūrē nũnuyíra. ² Cūũ maapu wáari, sĩcũ òpũũ bóagu cūũ pũto wáayigu. Ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Õpũ, mũũ yũũ diarecutirere netōnéduagagu, netōnémasĩã, jĩyigu.

³ Jesús cūūrē ñaapeó, jĩyigu:

—Netōnéduagaga. Diaremanigũ putuáya, jĩyigu.

Máata cūũya òpũũ bóare yatijōãyiro. ⁴ Jesús cūūrē jĩyigu:

—Ateré ãpêrãrê wedegũ mee tiiwá, jĩĩmiyigũ—. Pairé êñogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigũ. Too síro sũcã Cõãmacũrê ticoya, mũũ diaré netõãrigue wapa wapatírono tiigú. Teeré tiidutírigũ niĩwĩ Moisés. Mũũ teero tiiyá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriguere masĩārõ jĩĩgũ, jĩĩyigũ.

Jesús cien surara dutigúre padecotegure netõnérigue
(Lc 7.1-10)

⁵ Jesús Capernaumpũ sããwari, sícũ cien surara dutigú cũũ puto atiwi. Cũũrê tiápure sãĩwĩ:

⁶ —Õpũ, yũure padecotegũ wiipú cõããwĩ. Cũũ wáamasĩriawĩ. Bayiró peti pũnisĩjããwĩ, jĩĩwĩ.

⁷ Jesús cũũrê yũũwi:

—Jáũ. Netõnégũ wáagũda, jĩĩmiwĩ.

⁸ Cien surara dutigú cũũrê yũũwi:

—Õpũ, yũũ búri niigú niĩã. Teero tiigú, yũũ mũũrê yáa wiipũ “sããatiya” jĩĩmasĩriga. Mũũ sããwaripacari, “netõãrõ” jĩĩcoremenarã yũũre padecotegũ netõjõãgũdaqui. ⁹ Yũũ ãpêrã dutiré docapũ niĩã. Yũũpũ surarare dutia sáa. Yũũ sícũrê “wáaya” jĩĩrĩ, wáai. ãpĩrê “atiya” jĩĩrĩ, atii. Yũũre padecotegure “biiro tiiyá” jĩĩrĩ, tiĩi, jĩĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũ jĩĩrêre tũogú, tũomanĩjõãwĩ. Cũũrê nũnũrãrê jĩĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Israelpũre ãni tiiróbiro padeoré cũogúre bũajeáñariga.

¹¹ Mũãrê ateré wedea: Niipetiropũ macãrã paũ, ãni romanuãyũ tiiróbiro Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jeaadacua. Toopú Abraham, Isaac, Jacobmena yaaduiadacua. ¹² Paũ Cõãmacũ suosũguémirirape cũũ padeohére wapa naĩtĩārõpũ cõãdioconoãdacua. Toopú pũnisĩra bacadiyó, utiadacua, jĩĩwĩ.

¹³ Jesús cien surarare dutigúre jĩĩwĩ:

—Mũũya wiipũ putuawagua. Mũũ padeoárirobirora wáaadacu, jĩĩwĩ.

Toorã cũũrê padecotegũ netõjõãyigũ.

Jesús Pedro mañecõrê netõnérigue
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jesús Pedroya wiipũ wáayigũ. Tiiwiipú sããjeagũ, Pedro mañecõrê wiorécutipesagore bũajeáyigũ. ¹⁵ Coore wãmopũ padeñáyigũ. Cũũ teero tiirĩra, wioré tatijõãyiro. Coo wãmunucã, cũũrê yaaré ecayigo.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Nácũmurĩ, basocá Jesús putopũ paũ wãtĩã sããnorirare néejeayira. Cũũ sícãrĩ wedesecoremenarã wãtĩãrê cõãwionecoyigũ. Niipetira diarecutiracãrê netõnépetijãyigũ. ¹⁷ Cũũ teero tiirĩ, profeta Isaías jóarirobirora wáaro tiiyiro. Ateré jóarigũ niĩwĩ: “Marĩ tutuherere, marĩ diarecutirere cũũpeja netõnéjãwĩ”,* jĩĩ jóarigũ niĩwĩ.

Jesuré nũnũdũgãmĩrĩraye queti
(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jesús paũ cũũ putopũ neãnucãrĩ iñagũ, ãsã cũũ bueráre: —Jãmũ, tĩãwaco iĩnĩñapũ, jĩĩwĩ.

¹⁹ Sícũ Moisés jóarigue buegú Jesús puto wáa, jĩĩwĩ:

—Basocáre buegú, noo mũũ wáaro yũũ mũũrê nũnũgũda. Mũũ buegú niidũgaga.

²⁰ Jesús cũũrê yũũwi:

—Wáicũra cãniré tutiri cũoóya. Minipõná põnacutĩre sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãnirõ cũorĩa, jĩĩwĩ.

²¹ ãpĩ cũũrê nũnũmĩãrigũ jĩĩwĩ:

* 8:17 Isaías 53.4.

—Ōpũ, yuu pacu diari siro, yaatóagupu, muumena wáaguda sũcã, jĩmiwĩ.

²² Jesús cũrẽ yuuiwĩ:

—Yuumena wáadugagu mecútigãrã yuure nunudóajãña. Yuure padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cũã basiro câmerĩ yaaáro, jĩwĩ.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nũcũãrĩ tiirigue

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jesús dooríwupu muãsawĩ. Ũsã cũũ buerá bapacutiwu. ²⁴ Ũsã tĩãwari, wĩno bayiró wēēcutuatiwu. Dooríwure ocoturí páabatesawũ. Jesupé cãnigũ tiiwĩ. ²⁵ Teero tiirã, ũsã cũũ puto wáa, wãcõrãrã, cũrẽ jĩwũ:

—ĩŨsã Ōpũ, netõnéña! ¡Marĩ duadiarapu tiara! jĩwũ.

²⁶ Jesús ũsãrẽ yuuiwĩ:

—¿Deero tiirã nocõrõ cuii? Múã péerogã padeoré cõorã niiã.

Jĩtoa, wũmunucã, wĩnorẽ, ocoturíre nũcũãdutiwi. Nũcũãpetijõãwũ.

²⁷ Ũsã iñamanijõãjĩrã, câmerĩ wedesewu:

—¿Ñiirũno basocá niimĩ ãni? Cũrẽ wĩnopúra, ocoturípura yuujã, netõnucãria, jĩwũ.

Gadara macãrã wãtĩã sããnoriraye queti

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús apeniñapú Gadara ditapu tĩãjeari, ũmuã puarã masãcoperi watoapu niiãrira cũũ puto atiwa. Cũã wãtĩã sããnorira niwã. Bayiró peti cúaãmarã niwã ména. Teero tiirã, basocá tiimapúre netõwariyira. ²⁹ Jesuré iñarã, acaribijõãwũ:

—Muu Cõãmacũ macũ, ũsãrẽ potocõrijãña. ¿Ũsãrẽ ñañarõ netõrĩ tiigú atiarĩ? Ũsã ñañarõ netõãdaro jearia ména, jĩwũ.

³⁰ Cũã беру pau yesea yaanucũwã. ³¹ Wãtĩã basocápure niirã Jesuré bayiró sãiwã:

—Muu ũsãrẽ cõãwionecoguja, iñiã yeseapure sããwadutiya, jĩwũ.

³² Jesús: —Teerora tiyá, jĩ yuuiwĩ.

Cũũ teero jĩrĩrã, basocápure niiãrira witiwa, yeseapure sããwatu niwã. Niipetira yesea opatũdipu cutucutũbuawa, opataropu ñaañuã, duajõãwũ.

³³ Yesea coterí basoca cuicocutũwã. Macãpu jeara, wãtĩã sããnorira niimiãrirare wáaariguere wedepetirira niwã. ³⁴ Teeré tuorã, tiimacã macãrã niipetira Jesús putopu jeawa. Cũrẽ iñarã, biiro jĩwũ:

—¡Wáagua! Ũsãya ditapure putuárijãña, jĩwũ.

9

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérique

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jesús dooríwupu muãsã, cũũya macãpu câmecótĩãwĩ sũcã. ² Toopú ãpẽrã sĩcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena Jesús putopu ñoonéjeayira. Jesús cũã padeorĩ iñagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedegu, wãcũtutuaya. Muu ñañaré tiirére acabónotoaa, jĩiyigu.

³ Siquẽrã Moisés jóarigue buerã toopú niyira. Cũã Jesús jĩrere tuorã, wãcũyira: “Ñni Cõãmacũrẽ ñañarõ wedesegu tiirĩ”, jĩ wãcũyira.

⁴ Jesús cũã wãcũrere masĩjĩgũ, sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã múã ñañarõ wãcũĩ? ⁵ Ñnirẽ “muu ñañaré tiirére acabónotoaa” yuu jĩrĩ, tee cũrẽ acabónoãriguere iñaricu múãjã. Yuu “wũmunucã, wáaya” jĩrĩperea, cũũ wũmunucãrĩ iñãã múã. ⁶ Yuu niipetira sõwũ niiã. Teero tiigú, atiditapure basocá cũã ñañaré tiirére acabómasiã. Yuu dutirere múãrẽ ãnogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Wũmunucãña. Muu cõãrõrẽ néepa, muuya wiipu putuawayã, jĩiyigu.

⁷ Wáamasĩhẽgũ niimiãrigũ wũmunucã, cũya wiipũ putuajõãyigũ. ⁸ Basocá teero tiirí ñnarã, cuijõãyira sáa. Cõãmacũrẽ usenire ticoyira, cũ basocáre dutimasĩrere ticori ñnarã.

Jesús Mateore suoríque
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jesús too netõwágũ, yũre ñnabuwawi. Yũ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocu niimiwã. Jesús yũre yũ paderópũ duiiri ñña: —Jãmũ yũmena, jĩwĩ. Teero tiigú, wũmunucã, cũmena wáawũ.

¹⁰ Too síro yáa wiipũ yaaduiwi cũ buerámena. Cũ yaaritabe, ãpẽrã paũ niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã ññaré tiirá jeawa. Cũmena yaaduiwa. ¹¹ Fariseo basoca teeré ñnarã, cũ bueráre sãĩñáwã:

—¿Deero tiigú mũãrẽ buegú niyeru wapasébosari basocamena, ññaré tiirámena yaai? jĩwã.

¹² Jesús teeré tũogú, jĩwĩ:

—Diaremanirã ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũ ate Cõãmacũ jĩriguere buenemorã wáaya sũcã: “Wáicũra sóepeora dícuere ñnadugariga; ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarépere nemorõ ñnadugaga”,* jĩã. Yũpe “ãñuré dícu tiia” jĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ññaré tiirápere ãmaãgũ atiwũ, jĩwĩ.

“¿Mũ buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Too síro Juan buerére nũnarã Jesús puto ati, cũũrẽ sãĩñáwã:

—Ûsã, teero biiri fariseo basoca betia. ¿Deero tiirá mũũ buerápe betirí? jĩwã.

¹⁵ Jesupé cũãrẽ jĩwĩ:

—Wãmosiagũ boocórira bóaneõrã niimasĩriya, cũ cũmena niirĩ. Too síro cũ néewanogũdaqui. Teero wáari siro, betiádacua.

¹⁶ ‘Sĩcũ sutiró bũcũrore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiátã, coserí, mama caserope wéedũ, bũcũ caserope yigajõãrĩ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu.

¹⁷ Teerora mama vinorẽ wáicũra caseropori bũcũporimena posetínoricu. Teeré tiirí, wũga, teepori esarí, podojõacu. Vino píobatejõã, teeporicã cõjõacu. Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripũ posetinoã. Biiri tiirí, vinorẽ cũ, tiipocãrẽ cũorucúadacu, jĩwĩ.†

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús cũmena wedesegũ tiiríra, sĩcũ judíoa neárí wii dutirá menamacũ jea, Jesús puto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩwĩ:

—Yũ macõ mecũtigã diajõãwõ. Jãmũ yũmena. Ñaapeógũ atiya. Mũ ñaapeóri, masãgõdaco, jĩwĩ.

¹⁹ Teero jĩrĩ tũogú, Jesús cũmena wáawi. Ûsã cũ buerácã cũũrẽ bapacutiwawũ.

²⁰ Ûsã cũya wiipũ wáari, sĩcõ numiõ doce cũmarĩ beti niiré teero niirucujãgõ Jesús sucubirope ati, cũyaro sutiró yapapũ padeñárigo niwõ. ²¹ Co wãcũyigo: “Yũ cũyaro sutiró padeñáremenarã netõjãgõdacu”, jĩ wãcũyigo. ²² Jesús cãmenucã coore ñña, jĩwĩ:

—Yáa wedego, wãcũtutuaya. Mũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putuáa, jĩwĩ.

Cũ teero jĩrĩrã, máata diaremanigõ putuáwo.

²³ Jesús judíoare dutirá menamacũya wiipũ jeagu, cũ yaará wáaadari suguerogã, cũ utiritabere puticotéadarare ñnarigũ niwĩ. ãpẽrã bayiró acaribíremena utira tiitá. ²⁴ Cũãrẽ jĩrigũ niwĩ:

—Witiwaya. Wĩmagõ diarico; cãnigõ tiicó, jĩrigũ niwĩ.

* 9:13 Oseas 6.6. † 9:17 Jesús cũ bueré wáomasĩña maní fariseo tiirémene jĩgũ tiyígũ.

Cúãpe cûãrẽ buijãmirira niwã. ²⁵ Jesupé cúãrẽ witiwadutitoa, diaarigo pesarí tatiapu sããwarigu niwĩ. Cooya wãmorẽ ñeerigu niwĩ. Cûũ teero tiirí, coo wũmunurigo niwõ. ²⁶ Niipetiro tiiditapure teero cûũ tiirígue queti sesajõãriro niwũ.

Jesús puarã ññahẽrãrẽ netõnérique

²⁷ Jesús too niiãrigu maapu wáawi sũcã. Cûũ too wáari, puarã capeari ññahẽrã bayiró busurómena jĩnnũsewa:

—jDavid pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

²⁸ Jesús wiipú sããjeari, capeari ññahẽrã cûũrẽ nũnũsãjeawa. Cúãrẽ sãññáwĩ:

—¿Múã yũre “netõnémasĩjãqui” jĩ padeói? jĩwĩ.

—Éjã, padeóa, jĩwã.

²⁹ Too docare Jesús cúãye capearire ñaapeó: —Múã padeoróbirora queoró wáaaro, jĩwĩ.

³⁰ Cûũ teero jĩĩrã, ññajõãwã. Jesús: —Ateré ãpẽrãrẽ wedera mee tiíadacu múã, jĩmĩwĩ.

³¹ Cûũ teero wedepacari, cúãpe cûũ tiiríguere niipetiro tiidita macãrãpure wedebatejãrira niwã.

Jesús wedeseheguere wedeseri tiirígue

³² Capeari ññahẽrã niimiãrira witiwaritabe, ãpẽrã ãpĩrẽ néejeatoawa sũcã. Cûũ wãtĩ sããnorigu wedesehegu niwĩ. ³³ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecoari sirogãrã, wedesehegu niimiãrigu wedesenũcãwĩ. Too macãrã ññamanijõãwã.

—Ãno Israelpure teero wáari ññahẽrã niwũ marĩ, jĩwã.

³⁴ Fariseo basocape biiro jĩwã:

—Ãni wãtĩãrẽ dutigú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩwã.

Jesús basocãre bóaneõ ññarigue

³⁵ Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu wáanetõwĩ. Judíoa neãré wiseripu buewi. Ññurẽ queti “Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdare jeaadarõ tiia” jĩĩrẽ wedewi. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũũrĩ pũnirecutirare netõnéwĩ. ³⁶ Basocã paure ññagũ, bóaneõ ññawĩ. Cúã oveja coterí basocũ manirã tiiróbiro bóaneõrã, tiíapure manirã niwã. ³⁷ Teero tiigú, ãsã cûũ buerãre jĩwĩ:

—Pau peti yũre padeoádara niicua. Puarãgã yéere wedeadarapeja niĩya. ³⁸ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãpẽrã yé maquẽrẽ wedera wáaadarare bayiró sãññá, jĩwĩ.

10

Jesús doce apóstoles ticocorigue

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesús ãsã cûũ buerã docere sũowĩ. Wãtĩã basocãpure niirãrẽ cõãwionecomasĩrere ticowĩ ãsãrẽ. Niipetira diarecutirare, teero biiri õpũũrĩ pũnirecutirare netõnémasĩrecãrẽ ticowĩ.

² Ññã doce cûũ beserira wãme ate niĩã: Niisuguegu Simón niwĩ. Apewãmé “Pedro” niĩã.

Cûũ bai Andrés,
Zebedeo põna Santiago,
cûũ bai Juan,

³ Felipe,
Bartolomé,
Tomás,
Mateo (niyeru wapasébosari basocũ niimirigu)
Santiago (Alfeo macũ)
Tadeo,

⁴ Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ),
Judas Iscariote (too síropu Jesuré ññatutirapure wedesãcotegũdu), noquẽrãrã niwũ ãsã.

Jesús doce apóstoles wededuticorigue
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesús ñsã doce cũ beserirare ticocogu, “ateré tiiádacu múã” jĩwĩ:

—Judíoa niihẽrã niirõpu wáarijãña. Samaria ditapu niiré macãrĩcãrẽ sãawarijãña. ⁶ Too wáarono tiirã, Israelya põna macãrãpere wedera wáaya. Cũã oveja ditirira tiiróbiro niĩya. ⁷ Cũãrẽ ateré wedera wáaya: “Cõãmacũ dutiré marĩpure niiãdare jeaadaropu tiia”, jĩña. ⁸ Diarecutirare netõnéña. Diaarirare masõña. Òpũũrĩ bóarare netõnéña. Wãtĩã basocãpure sããrirare cõãwionecoya. Yũũ tutuarere múãrẽ wapamaníro ticoa. Teero tiirã, múãcã wapamaníro cũãrẽ tiípuya.

⁹ ‘Múã wáara, niyeruquiri néewarijãña. ¹⁰ Wasopore òmawarijãña. Suti, sapatu múã sãñaré dícare néewaya. Tuurítuarigure néewarijãña. Paderáno cũã paderémena wapatá, yaamasĩya.

¹¹ ‘Múã pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpu sããjeara, “ãnirã ãñuĩ” cũã jĩgũrẽ ãmaãña. Cũũ “jáũ” jĩrĩ, “nocõrõ yoari niiãda” jĩ, cũũ putopu putuácũmuña. ¹² Wiipá sããjeara, tiiwĩ macãrãrẽ “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ niirecutiri tiáro” jĩ, ãñudutiya. ¹³ Múãrẽ ãñurõ bocari, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Múãrẽ ãñurõ bocariatã, múã ãñudutire múãpere putuáaro. ¹⁴ Too docare múãrẽ ñeedugaheri, múã wederere tũodugáheri, tiiwirẽ o tiimacãrẽ witijõãña. Witiwara, tiimacã maquẽ dita múãye dũporipu túaariguere páabatecũña.*

¹⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiiádari bureco jeari, tiimacã macãrãrẽ bayirõ ñañarõ tiigúdaqui. Sodoma, Gomorra macãrĩ macãrãrẽ tiiriro nemorõ cũãrẽ ñañarõ tiigúdaqui, jĩwĩ Jesús.

Yũũre padeorãre ñañarõ tiiápeadacua

¹⁶ Jesús jĩnemowĩ: Ateré masĩña: Yũũ múãrẽ quiorõpu ticocogu tiia, ovejare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. Teero tiirã, ãñurõ tũomasĩrã niiña. Ñañaré tiiró manirõ niirecutiya. ¹⁷ Múã watoa niirã tiiádarere ãñurõ wãcũ tũgueñasugueya. Múãrẽ dutirãpure tico, judíoa neãré wiseripu tãnaãdacua. ¹⁸ Múã yũũre padeorẽ wapa dutirã, òpãrã putopu wéewanoãdacu. Toopá cũãrẽ, teero biiri judíoa niihẽrãrẽ yée maquẽrẽ wedeadacu. ¹⁹ Múãrẽ néewari, “¿deero jĩ wedeadari; deero jĩãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. Múã jearira, Cõãmacũ múãrẽ wedemasĩãdarere ticogũdaqui. ²⁰ Múã mee wedeadacu; Espiritu Santo marĩ Pacu ticodiocorigu wãcũrẽ ticorémenape wedeadacu.

²¹ ‘Sĩcũpõna niipacara, dutirãpure cãmerĩ wedesã, sĩãrĩ tiiádacua. Cũã pacũsũmuã cũã põnarẽ teerora tiiádacua. Cũã põnacã cũã pacũsũmuãrẽna netõnũcã, sĩãrĩ tiiádacua.

²² Niipetira basocã múãrẽ ññatutiadacua yũũre padeorẽ wapa. Teero múãrẽ cũã ñañarõ tiipacari, yũũre padeorucũjãrãrẽ Cõãmacũ netõnégũdaqui. ²³ Sicamacãpu múãrẽ ñañarõ tiidũgãra, ññanũuseri, apemacãpũ dutijõãña. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Niipe-tiro Israelya põna macãrã niiré macãrĩpu múã wedesesaripacari, yũũ niipetira sõwũ putuãatigũdacu.

²⁴ ‘Sĩcũ buegũ cũũrẽ buegũ nemorõ masĩgũ niimasĩriqui. Padecotegũcã cũũrẽ dutigũ nemorõ niimasĩriqui. ²⁵ Buegũ ateré jĩrõ booa: “Yũũre buegũ tiiróbiro niidũgaga”. Padecotegũcã “yũũre dutigũ tiiróbiro niidũgaga” jĩrõ booa. Yũũ múãrẽ buegũre “wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebú nii” jĩrã, nemorõrã ñañarõ jĩãdacua múãpereja.

“¿Noãpére cuiro booi?” jĩrrique
(Lc 12.2-7)

²⁶ Teero tiirã, basocãreja cuirijãña. Bauhéropu niiré bauádacu. Ññahẽrõpu tiiré masĩnoãdacu. ²⁷ Yũũ múãrẽ tũohéropu jĩrẽre tũocóropu wedebateya. Yayióropu jĩrẽre

* **10:14** Cũã teero tiirã, “atimacã macãrã wapa cũoóya” jĩrã tiyĩra.

wii sotoápu niipetira tʰocóropu bayiró busurómena wedebateya. ²⁸ Múārē sīārārē cuir-ijāña. Múā yeeripūnarē sīācōāmasīricua. Cōāmacū sīcūrā múāye ōpūūrī, múā yeeripūnarē pecamepu tiidiómasīqui. Cū docare cuiya.

²⁹ 'Sicaqui niyeruquigāmena puarā minipōnágā sāinóā. Cū wapamanípacari, Cōāmacū sīcūnogārē bóaaro jīripacari, yepapu űaadia, bóariqui. ³⁰ Múāye póarire “noquē pee niiā” jīmasījāqui. ³¹ Teero tiirā, cuirijāña. Múā pa minipōnā nemorō wapacutíra niiā.

*Basocá ĩñacorpū “Jesucristore padeóa” jīrigue
(Lc 12.8-9)*

³² 'Teero tiigú, basocá ĩñacorpū sīcū yūre “padeóa” jīgūrē yūcā yū Pacu űmūāsepu niigú ĩñacorpū “yūre padeogúra nii” jī wedegūda. ³³ Basocá ĩñacorpū sīcū yūre “cūrē padeogú mee niiā” jīgūrē yūcā yū Pacu űmūāsepu niigú ĩñacorpū “yūre padeogú mee nii” jīgūda.

*Jesuména basocáre batari tiia
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ 'Múā yūre “atibúrecopure añurō niirecutire maquērē néeatigu tiiquí” jī wācūrijāña. Teeré néeatigu mee atiwū. Āpērā yūre boohéra yūre boorámena cāmerītutiadacua. Teero tiigú, cāmerī tuuducáwarere néeatigu atiwū. ³⁵ Sīcū cū pacu yūre padeorī ĩñagū, “teero padeoāmajāgū tiia mūjā” jīgūdaqui. Teerora wāadacu numiōpecārē coo pa-coména. Teerora wāadacu sūcā macū nūmorē coo mañecōména. ³⁶ Yūre padeogúnorē cūya wii macārārā nijāadacua cūrē bayiró ĩñatutira.

³⁷ 'Sīcūno yūre maĩrō nemorō cū pacupere, cū pacopére maĩnetōnucāgū, yū buegū niimasīriqui. Sīcūno yūre maĩrō nemorō cū macūpére, cū macōpére maĩnetōnucāgū, yū buegū niimasīriqui. ³⁸ Sīcū “yū Jesuré padeogúja diajābocu” jī cuigūno yū buegū niimasīriqui. ³⁹ Āpī sīārere cuigūno yūre “masīria” jīgū pecamepu wāagūdaqui. Āpīpé yūre “masīā” jī, teewapamena cūrē sīārī, yūmena catirucujāgūdaqui.

*Āñurē tiiré wapa
(Mr 9.41)*

⁴⁰ 'Múārē bocagūno yūre bocagū tiii. Yūre bocagū yūre ticodiocorigūre bocagū tiii. ⁴¹ Profetano jeari, sīcū cūrē bocaboqui, “cū profeta nii” jīgū. Cōāmacū profetaye wapatáre ticorobiro bocagúcārē wapatígūdaqui. Teerora basocú āñugūno jeari, sīcū cūrē bocaboqui, “cū basocú āñugū nii” jīgū. Cōāmacū basocú āñugūye wapatáre ticorobiro bocagúcārē wapatígūdaqui. ⁴² Teerora yū buegūno jeari, cū bári niigú niipacari, sīcū cūrē oco yusuáre tīāboqui, “cū Jesús buegū nii” jīgū. Yū ateréja diamacārā jīā: Cū wapatáre buagūdaqui, jīwī.

11

*Juan Bautista basocáre Jesús pūtopū ticocorigue
(Lc 7.18-35)*

¹ Jesús űsā docere tee dutirére wedeari siro, Galilea ditapu niiré macārīpu buegū wáawi. ² Juan peresuwīpu niigū, Cristo tiiré quetire tʰoyígu. Teeré tʰogú, cū buerere nūnūrārē cū pūtopū ticocorigū niwī. ³ Cū toopú jeara, Juan sāmāndutiariguere sāmāwā: —¿Mūārā nii “basocáre netōnégūdu atigūdaqui” jīnorigū o āpīpére yuegarite? jīwā.

⁴ Jesús cūārē yūwī:

—Juanrē wedera wáaya múā tʰoáriguere, múā ĩñāriguere. ⁵ Biiro jīña: “Īñahērā ĩñāya. Wáamasīhērā wáaaya. Ōpūūrī bóara yatijōānoya. Tʰohéra tʰoóya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā āñurē quetire wedenoya. ⁶ Yūre padeodúhegūno űseniquí”, jī wedera wáaya, jīwī.

⁷ Cúã wáara tiirí, Jesús Juanyé maquêrê basocáre wedenucãwĩ:

—¿Múã basocá manirõpũ ñeenórê ññarã jeari? ¿Cãñsirogũ wĩno páapuri cãmeñarere ññarã jearite? ⁸ ¿Ñeenórê ññarã jeari? ¿Ññurê suti sãñagúrê ññarã jearite? Suti ññurê sãña niirãjã õpãrãyé wiseripũ niicua. ⁹ ¿Ñeenópere ññarã jeari? ¿Profetapere ññarã jearite? Diamacúrã Juanpeja profetas nemorõ Ɂputí maquêrê wedewi. ¹⁰ Cũye maquêrê Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yũre wedesuguegũre mũũ suguero ticocogũda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyúegũdaqui,*

jĩ jóanoã.

¹¹ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Niipetira basocá watoapũre Juan basocáre wãmeõtiri basocũ tiiróbiro Ɂputí macũ niigũ maniĩ. Tee biipacari, búri niigũ niipacũ, Cõamacũ dutirere ññurõ wãcũñũsegunope Juan nemorõ Ɂputí macũ niĩ.

¹² Juan buenucãritopũre tée atitópucãrê Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdarere ññadugarare bayiró ññarõ netõrĩ tiicúa. Cúã tutirémẽna cúãrê petirí tiidugára tiicúa. ¹³ Niipetira profetas Cõamacũ dutiré múãpũre niiãdare jeaadarere wedesuguerira niwã. Teero biiri Moisére dutiré cũũriguecã tee maquêrẽna wedea. Too síro Juancã tee maquêrẽna wedewi. ¹⁴ Múã yũũ jĩãdarere padeoáda jĩrã, ññurõ tũoyá: Juanrã niijãgũ tiĩ “Elías ñnopũ pũtũaatigũdaqui sũcã” jĩñorigũ. ¹⁵ Tũodugáranũ tũomasĩãdacua.

¹⁶ ¿Ñeenó queorẽmena wedegũdari yũũ atitó macãrãrê? Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cúã menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: ¹⁷ “Ƴsã bosebũreco tiirí, basaapuriawũ. Ƴsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩcua. ¹⁸ Juan apetóre yaariyigũ; vinocãrê sñirídojãyigũ. Múãpe cũũ teero biirecutiri ññarã, “wãtĩ cũoi” jĩã. ¹⁹ Yũũ niipetira sõwũpe yaa, sñiã. Múã yũũ teero tiirí ññarã, “yaawãnigũ, sñiwãnigũ niĩ; niyeru wapasebosari basoca menamacũ, ññaré tiirã menamacũ niĩ” jĩã. Basocá Cõamacũ masĩrere cũorã cúã tiirécutiremena tee masĩrere ññomasĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeohére macãrĩ macãrãye queti

(Lc 10.13-15)

²⁰ Too síro Jesús sĩquẽne macãrĩ macãrãrê tutiwi. Cúã ãpẽrã nemorõ cũũ tutuaremena tiĩẽñoriguere ññarira niipacara, cúã ññaré tiirere wãcũpati, wasorídojãrira niwã. Biiro jĩwĩ:

²¹ —Bóaneõrã niĩ múã Corazín, Betsaida macãrĩ macãrã. Yũũ tutuaremena tiĩẽñoriguere ññarira niipacara, wasorídojã. Tiro, Sidón† macãrĩpũ yũũ tiĩẽñoãtã, máata teemacãrĩ macãrã cúã ññaré tiirere wãcũpati, wasotóaboĩya. Cúã wãcũpatirere ññorã, wãcũpatire suti‡ sãña, nitĩ tuusĩãboĩya. ²² Ññurõ tũoyá: Cõamacũ cũũ basocáre wapa tiĩádari bũreco jeari, Tiro, Sidón macãrã nemorõ múãpere ññarõ tiigũdaqui. ²³ Múã Capernaum macãrãcã “Cõamacũ pũtopũ ññurõ mũãwaadacu” jĩ wãcũmicu. Mũãwaricu; pecamepe diiwáadacu. Yũũ múã pũtopũ tiĩẽñorigue tiirírobiro Sodomapũre tiĩẽñoãtã, tiimacã mecūtígãrẽ niibocu ména. ²⁴ Ññurõ tũoyá: Cõamacũ basocáre wapa tiĩádari bũreco jeari, múãpere Sodoma macãrãrê tiiríro nemorõ ññarõ tiinóãdacu, jĩwĩ.

Jesumẽna yeerisãre bũãádacu

(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Too síro Jesús Cõamacũrẽ Ɂsenire ticowi:

—Pacũ, mũũ ãmũãse, atiditã Ƴpũ niĩ. “Ƴsã masĩnetõñucãã” jĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiirĩ; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũũ teerora wáari boocú. Teero tiigũ, mũũrẽ Ɂsenire ticoa, jĩwĩ.

* **11:10** Malaquías 3.1. † **11:21** Tiro, Sidón macãrã apeyé macãrĩ macãrã nemorõ ññanetõjõãrã niiyira, Jesús niiritore. ‡ **11:21** Wãcũpatire sutire yoomẽna suare suti niyyiro.

²⁷ Too síro basocápere jĩwĩ sũcã:

—Yũũ Pacũ niipetire masĩrére yũũre ticowĩ. Cũũ sũcũrã yũũ niirecutirere masĩ. Yũũpecã sũcũrã cũũ niirecutirere masĩã. Āpērãcã Cõãmacũ niirecutirere masĩãdacua. Yũũ boorãnorẽ cũũrẽ masĩrĩ tiigúda. ²⁸ Múã Cõãmacũrẽ nũnũdũgára bayiró pade, nũcũré õmarã tiiróbiro páasuticu. Yũũ pũto atiya. Yũũ múãrẽ yeerisãre ticogũda. ²⁹ Múã yũũ tiidutírepere tiiyá. Yũũ tiirécũtirere masĩña. Yũũ múãrẽ bóaneõremena ñña, tiápũgũ niiã. Teero tiirá, yũũ tiidutíre tiirá, yũũmena ãñũrõ yeerisãre bũãádacu. ³⁰ Yũũ tiápũremena yéere tiirĩ, wisióridojã. Yũũ dutirere tiirécũtirano nũcũhẽregã õmarã tiiróbiro niiya, jĩwĩ.

12

Yeerisãri bũreco niirĩ, trigo tũnerigue

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Too síro sábadõ ãsã yeerisãri bũreco niirĩ, Jesús trigo oterigue watoa netõwáwi. Ĥsã cũũ buerá juabóajõãtũ. Trigore tũnenũcãwũ, yaaadara. ² Fariseo basoca ãsã tee tiirĩ ññarã, Jesuré jĩwã:

—Ññaña. Marĩrẽ yeerisãri bũrecore padedutiripacari, mũũ buerápeja padera tiíya, jĩwã.

³ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Õpũ David sicabũreco juabóayigu. Cũũ menamacãrã juabóaramena cũũ tiiríguere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipũ* sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niiã” jĩriguere yaapetijãyigu cũũ menamacãrãmena. Paiaá dícre yaaré niimiyyiro. ⁵ Paiaá Cõãmacũwiipũ paderá yeerisãri bũreco niipacari, yeerisãriya. Yeerisãripacara, Cõãmacũ dutirere netõnũcãriya. Múã teeré buerá niipacara, ¿masĩridojaĩ? ⁶ ãñũrõ tũoyá: ãnorẽ yũũ Cõãmacũwii nemorõ mũpũtĩ macũ niinetõnũcãã. ⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Cõãmacũ jĩriguere múã tũomasĩricu. Biirõ jĩ jóanoã: “Wáicũra sóepeora dícre ñnadũgariga; ãpērãrẽ bóaneõ ññarépere nemorõ ñnadũgaga”,† jĩrẽ niiã. Múã teeré tũomasĩrãjã, ññañaré tiihérarena “ññañaré tiíya” jĩriboajiyu. ⁸ Yũũ niipetira sõwũ yeerisãri bũreco niirĩ, basocá tiíadarere dutimasĩã, jĩwĩ.

Jesús wãmo bũũre cuogũre netõnérigue

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Cũũ teero tiíari siro, Jesús cũã neãrĩ wiipũ sããwawi. ¹⁰ Toopú sũcũ wãmo bũũre cuogũ niiwĩ. Fariseo basoca Jesuré wedesãdũgara, cũũrẽ sãñhãwã:

—¿Marĩ yeerisãri bũreco niirĩ, diarecutirare netõnémasĩnogari?

¹¹ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Múãyagu oveja copepũ ññasãrĩ, marĩ yeerisãri bũreco niipacari, múã néewionecocu.

¹² Sũcũ basocũ oveja nemorõ wapacũtĩ. Teero tiirá, marĩ yeerisãri bũrecore ãñũrõ tiirá, Moisés dutirere netõnũcãrã mee tiia, jĩwĩ.

¹³ Teero jĩĩari siro, basocũre: —Mũũya wãmorẽ súucoya, jĩwĩ. Cũũpeja súucowĩ. Teero tiirĩra, tiiwãmo apewãmó tiiróbiro ãñũrĩ wãmo putuáwũ. ¹⁴ Fariseo basocape witiwa, “¿deero tii marĩ ãnirẽ sããdariye?” jĩ wedesewarira niiwã.

Profeta Jesuyé maquẽrẽ jóarigue

¹⁵ Jesús cũũrẽ sããdũgãrere masĩjãrigũ niiwĩ. Teero tiigũ, wáajõãwĩ. Cũũ wáari, paũ basocã cũũrẽ nũnũwã. Niipetira diarecutirare netõnéwĩ. ¹⁶ Cũũrẽ cũũ netõnéãriguere wededutirimiwĩ. ¹⁷ Cũũ paũre netõnériguemena profeta Isaías jóarigue diamacũ wáawũ. Biirõ jóarigu niiwĩ:

¹⁸ Biirõ jĩĩ Cõãmacũ: ãni yũũre padecotegu yũũ beserigu niiĩ.

* 12:4 David niiritopũre, Cõãmacũwii wáicũra caserimena tiirĩ wii niyyiro ména. † 12:7 Oseas 6.6.

Cũu yuu maĩgũmena useniã. Yuu Espiriture cũũrẽ ticogũda.
Niipetiro macãrãrẽ wapa tiiádarere masĩrĩ tiigũdaqui.

¹⁹ Jĩicuaseoriqui; acaribĩnetõriqui.

Basocá watoapu cũũ tiiáriguere bayiró busurómena wederiqui.

²⁰ Wãcũtutuhegure cõãriqui. Cõãrõno tiigũ, wãcũtutuari tiigũdaqui.

Padeotutúherare tutiriqui; cũãrẽ ãñurõ tiiápugũdaqui.

Cũu õpũ sããri siropũ, ñaňarẽre docacũmurĩ tiigũdaqui. Cũu diamacũ dutigũdaqui.

²¹ Niipetiro macãrã cũũrẽ padeoádacua, jĩĩ Cõãmacũ,‡
jĩĩ jóarigũ niiwĩ Isaías.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigue
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² Too síro Jesús putopũ wãtĩ sããnoriguere néejeawa. Cũu capeari ññahẽgũ, wedesehegu niimiwĩ. Jesús cũũrẽ netõnéãri siro, ñña, wedesejõãwĩ. ²³ Niipetira basocá ññamanijõãwĩ. Cãmerĩ sãññãwã:

—¿Áni õpũ David pãrãmi niinũnusegu cũã “atigũdu niiãyigu” jĩirigu niigari? jĩĩwã.

²⁴ Fariseo basocapeja cũã wedeseri tuorã, jĩĩwã:

—Áni wãtĩãrẽ dutigũ Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩwã.

²⁵ Jesupé cũã wãcũrẽre masĩjĩgũ, cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Sicadita macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, tiidita macãrã petijõãcua. Sicamacã macãrã o sicawĩ macãrã sĩcãrõména niihẽrã, cũã basiro cãmerĩquẽrã, cũãcã petijõãcua. ²⁶ Satanás wãtĩãrẽ cõãwionecori, cãmerĩquẽrã, sĩcãrõména niiriya. Teero tiiró, cũũ dutirẽ petijõããdacu. ²⁷ Múã yũũre “Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoqui” jĩĩã. Teero jĩĩãtã, múã buerẽre nũnũrã wãtĩãrẽ cõãwionecora, ¿noã tutuaremena cõãwionecogari? Cũãrẽ sãññãrã wáaya. Múã wisirẽre cũã ãñoãdacua. ²⁸ Yũũ Cõãmacũ tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecojĩgũ, ateré múãrẽ wedea: Cõãmacũ dutirẽ basocãpure niiãdare jeatoaa.

²⁹ Tutuagũya wiire ãpĩ sããwagũ, cũũrẽ siatúcũripacũ, ãmamasĩriqui; siatúcũtoagupũ, cũũya wii maquẽrẽ ãmamasĩqui.‡

³⁰ Yũũre boohẽgu yũũre ññatutigu niĩ. Yũũre tiiápuhegu yũũre nũnũdugárare cãmotágu niĩ.

³¹ Teero tiirã, ãñurõ tuoyã: Cõãmacũ basocãre niipetire cũã ññañaré tiirẽre, ññañarõ wedeserere acabógũdaqui. Cũũ teero acabópacũ, cũã Espiritu Santore ññañarõ wedeseripereja, acabóriqui. ³² Yũũ niipetira sõwũrẽ ññañarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espiritu Santore ññañarõ wedeseripereja, acabóriqui. Mecũtígã, too siropũcãrẽ teorora acabóriqui.

*Yucũgũre tiigũ dũcamena ññamasĩnoã
(Lc 6.43-45)*

³³ Sicagũ yucũgũ ãñurĩgũ niirĩ, tiigũ dũca ãñurẽ niiãdacu. Apegũ ññañarĩgũ niirĩ, tiigũ dũca ññañaré niiãdacu. Yucũgũre tiigũ dũcamena ññamasĩnoã. ³⁴ Múã ãññã tiiróbiro ññañarã niĩã. Múã ññañarã niipacara, ¿deero tiirã ãñurẽre wedesebogari? Wedesemasĩria. Ññañarã niinetõnucãrã ññañaré dícu wedesea. ³⁵ Basocũ ãñũgũpure ãñurẽ niicu. Teero tiigũ, ãñurẽ wedesei. Basocũ ññañagũpure ññañaré niicu. Teero tiigũ, ññañaré wedesei. ³⁶ ãñurõ tuoyã: Cõãmacũ cũũ basocãre wapa tiiádari bureco jeari, cũã noo booró jĩĩãmariguere sãññãgũdaqui. ³⁷ ãpĩ cũũ ãñurẽ wedeserigue wapa Cõãmacũ putopũ wãagũdaqui; ãpĩpé cũũ ññañaré wedeserigue wapa pecamepũ wãagũdaqui, jĩĩwĩ.

‡ 12:21 Isaías 42.1-4. § 12:29 Jesús biiro jĩĩdũgajĩyi: “Yũũ Satanás nemorõ tutuagũ niĩã. Cũũrẽ siatúcũmasĩjĩgũ, cũũmena paderãre cõãmasĩã”.

*Jesuré tiiēñodutimirigue**(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*³⁸ Too síro sīquērā Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca Jesuré jīwā:

—Basocáre buegú, Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiiēñorī īñadugaga, jīmiwā.

³⁹ Cūārē yuuwī:

—Múā atitó macārā ñañaré tiirá, Cōāmacūrē boohéra niiā; Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere īñadugacu. Profeta Jonás tiirígue tiiróbiro niiré dícare īñādacu. ⁴⁰ Jonás itiábureco, itiáñami waiwū paigúcaya páaga popeapū sñayigu. Cūārē tiirírobirora yuu niipetira sōwēcā itiábureco, itiáñami dita popeapū niigūdacu. ⁴¹ Nínive macārā Jonaré tuorá, wācūpati, wasoyíra. Múāpe ānopú Jonás nemorō masīgūrē tuoré peti tuoǵā. Teero tiigú, Cōāmacū cū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múā cūā tiiróbiro tuorígue wapa múārē pecamepū cōāgūdaqui. ⁴² Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo Salomón masīrere tuogó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemorō masīgūrē tuoré peti tuoǵā. Teero tiigú, Cōāmacū cū basocáre wapa tiíadari bureco jeari, múā coo tiiróbiro tuorígue wapa múārē pecamepū cōāgūdaqui.

*Wātī basocápūre coesāwarigue queti**(Lc 11.24-26)*

⁴³ Wātī basocápūre niiārigū witiwagu, basocá manirōpū wáyayigū cūā niiādaro āmaāgū. Buaríyigū. ⁴⁴ Buarí, “yuu witiatiriropū coesāwagūda sūcā” jī wācūyigū. Jeagu, apeyenó manirí wii, joaári wii, āñurō quēnoári wii tiiróbiro buajeáyigū basocápūre. ⁴⁵ Too síro wáa, siete wātīā cūā nemorō ñañārē “atiya múācā” jīyigū. Cūā niipetira basocápūre sñāwa, niiyira. Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañārō netōyigū. Teerora ñañārō wāaadacu atitó macārā ñañaré tiirácārē, jīwī.

*Jesús paco, cūā baira jearigue**(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)*⁴⁶ Jesús basocáre wederitabe, cūā paco, cūā baira sopepá jeanucārira niiwā. “Jesuména wedesedugaga”, jīrira niiwā. ⁴⁷ Sīcū wedewi Jesuré:

—¡Coe! Mūu paco, mūu baira sopepá jeanucāya, mūumena wedesedugaayira, jīwī.

⁴⁸ Cūārē wedearigure jīwī:

—¿Noā niī yuu paco; noā niī yuu baira? jīwī.

⁴⁹ Ūsā cūā buerápūre súupuacogūra, jīwī:

—Āniā yuu paco, yuu baira tiiróbiro niīya. ⁵⁰ Yūu Pacū ūmūāsepū niigú boorére tiirāno cúārā yuu bai, yuu bayio, yuu paco tiiróbiro niīya, jīwī.

13*Ote wēēbategūmena queoré**(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Tiiburecora Jesús wiipá niiārigū witiwa, opataro wesapū jeanuāwī. ² Pau basocá cūā putopū neāwā. Cūā pau niinetōrī īñagū, dooríwupū mūāsā, jeanuāwī. Ditatuparipu putuáwa basocápeja. ³ Cūā wācūrémēna cūārē pee queoré wedewi. Ate queorémēna jīnucāwī:

—Sīcū basocú oteréperire wēēbategū wáyayigū, wiiáro jīgū. ⁴ Cūā wēēbatewari, sīquēñeperi maapū ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira. ⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā cuorópū ñaacūmuyiro. Tiidita ūcūhērōgā niijīrō, máata manayiro. ⁶ Muīpū asirí, ocobopó, nēcōrī manijīrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapū ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmūā, sīājāyiro. ⁸ Apeyepéri ote ūseniri ditapū ñaacūmuyiro. Tee ducacūtiyiro. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacūtiyiro. ⁹ Tuodugárano tuomasīādacua, jīwī.

*“¿Deero tiigú queorémena wedei?” jĩrigue
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Too síro ñsã cũ buerá cũ puto wáa, cũrẽ sãñáwũ:

—¿Deero tiigú basocáre queorémena wedei? jĩwũ.

¹¹ Jesús yũwĩ:

—Tíatopũ masĩña maniríguere Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Cũãpere masĩrĩ tiiría. ¹² Ññurõ tuonũnuseranorẽ Cõãmacũ nemorõ masĩré ticogũdaqui. Pairó masĩré cõoádacua. Tũodugáheranorẽ cũã masĩmiriguere ãmajãgũdaqui. ¹³ Cũã ññapacara, ññamasĩhẽrãbiro nijãya; tuopacára, tuohérabiro nijãya; tuorácã, tuomasĩriya. Teero tiigú, cũãrẽ queorémena wedea. ¹⁴ Cũã biiro tiirémena Isaías jóarigue diamacú wáaa. Ateré jóarigu niiwĩ:

Múã tuopacára, múã tuoáriguere tuomasĩridojãcu.

Ññapacara, múã ññããriguere ññamasĩridojãcu.

¹⁵ Atimacã macãrã wãcũriya.

Tũodugáriya.

Capeari biaríra tiiróbiro nijãya.

Teero nijĩrã, wãcũpati, wasodugáriya. Teero tiigú, yũ cũãrẽ netõnéria,*

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹⁶ ‘Múãpeja useniã. Múã ññarére, múã tuorére tuomasĩã. ¹⁷ Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Paũ profetas, teero biiri paũ basocá ññurã múã ññarére ññadugamiyira. Ññaririra nijwã. Múã tuorére tuodugamiyira. Tũorírira nijwã.

*Ote wẽẽbategũmena queorére wedequẽnorigue
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ ‘Ote wẽẽbategũ wáarigue queorére múãrẽ wedequẽnogũda: ¹⁹ Sícũ basocú Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdare quetire tuopacú, teeré tuomasĩhẽrĩ, wãtĩãrẽ dutigú ati, cũ tuomĩãriguere ãmapetijãqui. Cũ ãmaãrigue maapũ ñaacũmuãreperibiro nijã. ²⁰ Apeyepéri ãtãyepapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogú tiiróbiro niicu. Cũ máata ññurõ useniremena tuomíqui, tuogúpeja. ²¹ Nũcõrĩ manijĩgũ, yoari useniriqui. Cũrẽ ññarõ tiirí, o ãpẽrã tee quetire padeoré wapa cũrẽ ññarõ netõrĩ tiirí, máata padeodújãqui. ²² Apeyepéri pota watoapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cũ tuomíqui, tuogúpeja. Atibúreco maquẽpere bayiró wãcũqui. “Ññurõ niigũdacu pee apeyé cõogú” jĩ wãcũmiqui. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Ducamanigũ tiiróbiro nijiqui. ²³ Apeyepéri useniri ditapũ ñaacũmucu. Tiidita tee quetire tuogúbiro niicu. Cũ tuomasĩqui. Cũ pee ducacutirigũ tiiróbiro nijiqui. Sicasati cienperi, apesatí sesentaperi, apesatí treintaperi ducacutirigũ tiiróbiro nijiqui, jĩwĩ.

Trigo watoapũ táa ññarẽ wiiríguemena queoré

²⁴ Jesús apeyé queorémena basocáre wedenemowĩ:

—Cõãmacũ dutiré múãpure niiãdare atequetĩ tiiróbiro nijã: Sícũ basocú cũya wesepũ ññurẽperi wẽẽbateyigu. ²⁵ Niipetira cãnipetĩari siro, cũrẽ ññatutigu atiyigu. Trigo watoapũ ññarẽ táare wẽẽbate, wáajõãyigu. ²⁶ Trigo wiimúã, ducacutiyiro; ññarécã wii, bauáyiro. ²⁷ Cũrẽ padecotera teeré ññarã, tiiwese õpãrẽ wedera wáayira. “Ûsãrẽ dutigú, mũya wesepũ ññurẽperi dícu wẽẽbatere niimiwãto. ¿Noopá atiyiri ññarẽ táaja?” jĩyira. ²⁸ “Sícũ yũre ññatutigu tee tiijĩyĩ”, jĩyigu. Cũrẽ padecotera sãñãmiyira: “¿Táa wẽẽrã wáari boogári?” ²⁹ Cũpe jĩyigu: “Táa wẽẽrĩjãña ména; trigosatiripere wããcõãrĩ. ³⁰ Teeménarã bũcũájããrõ ména, té dũca bũcu niirĩpũ. Bũcu niirĩ, paderáre ticocoguda, táa ññarẽre wẽẽsũguédutigu. Opadotori siatúdutigudacu, sóeya jĩgũ. Túajeanucõ, trigore tũne, ññanodutigudacu ññanori wiipũ”, jĩyigu, jĩwĩ.

* **13:15** Isaías 6.9-10.

Mostazapemena queoré
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Jesús apeyé queorémēna cūārē wēdenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niiādare sicape mostazape tiiróbiro niiā. Tiipegārē sīcū basocū cūya wesepū néewa, oteyigū. ³² Péeripegā niipacaro, wiirópūja, apeyé oteyucū nemorō ūmārigū bucuácu; yucugū wáajācu. Minipōná ati, tiigū dūpūripū pōnacutícua, jīwī.

Pā pūuri tiirémēna queoré
(Lc 13.20-21)

³³ Apeyé queorémēna cūārē wēdenemowī:

—Cōāmacū dutiré múāpūre niiādare pā pūuri tiiré tiiróbiro niiā. Sīcō numiō pā tiigódo itiápo harinapori pairí bapacapū poosāyigo. Harinamēna pā pūuri tiirére wáoyigo, niipetire púaro jīgō, jīwī.

Queorémēna wederigue
(Mr 4.33-34)

³⁴ Tee niipetire Jesús basocāre queorémēna wedewi. Cūārē cū wēderécōrō queorémēna dícu wedewi. ³⁵ Cū teero tiirémēna profeta Isaías jóarigue diamacū wáaro tiiyíro. Ateré jóarigū niiwī:

Queorémēna basocāre wedegudacu.

Cōāmacū atibúreco tiirípū masīña manirére wedegudacu,[†] jī jóarigū niiwī.

Trigo, táa ñañarémēna queorére wedequēnorigue

³⁶ Jesús basocāre “wáagu tiia” jī, wiipú sāāwawi. Ūsā cū buerá cū putopū sāāwa, sāñāwū:

—Tāa ñañaré trigo wesepū queorére wedequēñoña. ¿Deero jīdugaro tiiarí? jīwū.

³⁷ Cū yūwī:

—Yū niipetira sōwū āñuréperi oterigū tiiróbiro niiā. ³⁸ Atibúreco tiiwese tiiróbiro niiā. Cōāmacūrē nūnrā āñuréperi tiiróbiro niiya. Wātīārē nūnrāpeja ñañaré táa tiiróbiro niiya. ³⁹ Wātīārē dutigū ñañaré táare wēēbategū tiiróbiro niī. Atibúreco petirí, trigo tūnerítōno tiiróbiro niīadacu. Ángelea trigo tūnerā tiiróbiro niiya. ⁴⁰ Ñañaré táa wēē, pecamepū sóecōājānocu. Teero tiiróbirora wáadacu atibúreco petirí. ⁴¹ Yū niipetira sōwū ángeleare niipetiropū ticocogudacu. Cū niipetira ñañaré tiirí tiirére, teero biiri niipetira Cōāmacū dutirére netōnucārārē néōādacua. ⁴² Cūārē pecamepū cōājāādacua. Toopú cū pūnisíra bacadiyó, utiadacua. ⁴³ Too síro Cōāmacū dutirére tiirápeja marí Pacū niirōpū muīpū báreco macū tiiróbiro asibatéadacua. Tūodugárano tūomasīādacua.

Wapapacáre yaacūremēna queoré

⁴⁴ Cōāmacū dutiré múāpūre niiādare wapapacáre oterí dita popeapū yaacūre tiiróbiro niiā. Sīcū basocū teeré bua, toopúra yaacūjāqui sūcā. Ūseniremēna wáa, niipetire cū cuorére dúapetijāqui. Tee dúa wapatáremēna tiiditare sāñéjāqui.

“Perlape” wapapacáripemēna queoré

⁴⁵ Cōāmacū dutiré múāpūre niiādare sīcū dúanetōri basocū āñuréperi “perla” wāmecutirere āmaānetōgū tiiróbiro biia sūcā. ⁴⁶ Cū sicape pairó wapacutíripere buagū, wáa cū cuorére dúapetijāqui. Cū dúa wapatáremēna tiipere sāñéjāqui.

Bapigūmēna queoré

[†] 13:35 Salmo 78.2.

⁴⁷ 'Cõãmacũ dutiré mûãpure niiãdare atequetí tiiróbiro niiã sũcã. Wai wasará bapigũcare díã pairímaapũ cõãñorĩ, wai noo niirãcõrõ ñeecu. ⁴⁸ Tiigú dadari ñña, ditatuparigupũ wéemacũmu, beseduicua. Ññurãrẽ piipũ besesãcua; ññañarãrẽ cõãjãcua. ⁴⁹ Atibúreco petirí, teerora wáaadacu. Ángelea ati, basocá ññañarãrẽ beseadacua ññurã watoapũ niirãrẽ. ⁵⁰ Ángelea cûãrẽ pecamepũ cõãjããdacua. Toopá cûã pũnisíra bacadiyó, utiadacua, jĩwĩ.

Mama ññuré, буча ññuré maquẽ

⁵¹ Jesús ùsãrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Tee niipetirere tũoi múã? jĩwĩ.

—Éjũ, tũoa, jĩwũ.

⁵² Ùsãrẽ jĩwĩ:

—Moisés jóarigue buerá sĩquẽrã Cõãmacũ dutiré cûãpure niiãdarere ññurõ tũomasĩcua. Cûã ññurõ buera, masĩrã wáacua. Teero tiirá, cûã wii cuorá tiiróbiro niicua. Cûã ññanorõpũ niirere masĩcua. Teero tiirá, mama ññurere, буча ññurere néewionecomasĩcua, jĩwĩ.

*Jesús Nazaretpũ coeputúarigue
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)*

⁵³ Jesús tee queoré wedeari siro, wáajõãwĩ. ⁵⁴ Nazaret cûũ masãri macãpũ coeputúawi. Toopá cûã nearí wiipũ buenacãwĩ. Cûũ buerere tuorá, tũomanĩjõã, cãmerĩ jĩrira niiwã:

—¿Noopá bueyiri ãni nocõrõ masĩgũ? ¿Cûũ deero tiigú tee tiieñnoriguere tiimasĩ? ⁵⁵ Ñni táboa paderigũ macũ niĩ; cûũ paco María wãmecutiyo; Santiago, José, Simón, Judas cûũ baira niĩya; ⁵⁶ niipetira cûũ baira numiãcã ãno marĩ watoapũ niĩya, ¿teerora? ¿Noopá tee niipetirere masĩyiri? jĩrira niiwã.

⁵⁷ Teeré wãcũrã, cûũrẽ padeodugáiyira. Jesupé cûãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sĩcũ profetare padeocúa. Cûũya dita macãrã, cûũya wii macãrã doca cûũrẽ padeorícua, jĩwĩ.

⁵⁸ Toopáre cûã padeohéri ññagũ, pee cûũ tutuaremena tiieñnoriwi.

14

*Juan Bautistare sĩãrígue
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)*

¹ Teebũrecorire Herodes Galilea dita dutigú Jesús tiiré quetire tũoyígũ. ² Cûũrẽ padecoterare jĩiyigũ:

—Cûũ Juan basocáre wãmeõtiri basocũ niiqui. Masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cûũpure tutuare niicu, jĩimiyigũ.

³ Herodes too sugueropũ Juanrẽ peresuwiipũ néewa, siatúcũdutyigũ. Herodías cûũ bai Felipe nũmo niimirigo ẽsenigõ niiãrõ jĩigũ, teero tiiyígũ. ⁴ Juan Herodere: —Mũũ coore nũmocutimasĩria, jĩrucuyigũ. ⁵ Herodes Juanrẽ sĩãdugápacũ, basocáre cuiyigũ. Cûãpe “Juan profeta niĩ” jĩiyira.

⁶ Herodes cûũ bauári bũreco jeari, Herodías macõ cûũ boocórira pũtopũ basaẽñoyigo. ⁷ Herodes coo basaẽñore bayiró tũsayigũ. Teero tiigú, “niirõrã” jĩigũ, biiro jĩiyigũ:

—Noo mũũ sãĩrenorẽ ticogũda, jĩiyigũ. ⁸ Coo paco wedenoãrigo niijĩgõ, Herodere jĩiyigo:

—Mecutígãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩiyigo.

⁹ Coo teero jĩĩrĩ tũogú, Herodes wãcũpatiyigũ. Cûũ boocórira tũocóropũ “niirõrã mũũrẽ ticogũda” jĩĩarigũ niijĩgũ, ticondutyigũ. ¹⁰ Juanyá dupure páatadutyigũ peresuwiipũ.

¹¹ Páataari siro, cûũya dupure opasida bapamena néesã, néewa, ticoyira. Coope coo pacopáre ticonetõneyigo.

¹² Juan buerére nɛnɛmíārira toopú wáa, cūñya òpũrẽ née, ùtātutipɛ cūñrã wáarira niwã. Too síro Jesuré wedera jeawa.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesús tee quetire tɔogú, sícũrã niidugamiyigu. Dooríwɛpɛ mũãsã, basocá maniròpɛ wáajòãwĩ. Basocápe tɔojārira niwã. Teero tiirã, teemacārĩ macārã nɛnɛwáarira niwã.

¹⁴ Jesús dooríwɛpɛ sãñaarigu duinɛcã, basocá paure ññawĩ. Cúãrẽ bóaneò ññawĩ. Diarecutira cúã néeatirirare netónéwĩ. ¹⁵ Náicũmuatiri, ùsã cūñ buerã cūñ puto wáa, jĩwũ:

—Ñamicapɛ niĩã. ãnopú macã maniròpɛ niĩã. Basocáre “nocòròrã niĩã” jĩñã. Putogã niiré macārĩpɛ cúã yaaré sãĩ, yaara wáaaro, jĩmiwũ.

¹⁶ —Wáarijããrò. Múã cúãrẽ yaaré ecayã, jĩwĩ.

¹⁷ —Jãã; sicamoquẽñepa pã, wai pɛarãrã cɛoa, jĩwũ.

¹⁸ —Néeatiya, jĩwĩ.

¹⁹ Too síro Jesús basocáre tãa sotoapɛ duidutiwi. Tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai pɛarãrẽ née, ãmũãsepɛ ññamũòco, Cõãmacũrẽ ɛsenire ticowĩ. Túajea, pãrẽ pɛatásã, ùsã cūñ buerãre ticowĩ. Ʋsãpe basocáre batowɛ. ²⁰ Niipetira yaa, yapijòãwã. Yaatoaari siro, doce piseri cúã yaadɛaariguere seesã dadodɛpówɛ. ²¹ Teeré yaarira ãmũã dícre bapaqueori, cinco mil watoa niwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniã.

Jesús oco sotoápɛ wáarigue
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Too síro Jesús ùsã cūñ buerãre cūñ jeariwɛpɛ jeasãduti, tĩãwasugedutiwi. Ʋsã wáari, cūñpe basocáre “wáagu tiia” jĩgũ tiiyigu. ²³ Cúãrẽ teeré jĩãri siro, ùtãgũpá cūñ sícũrã Cõãmacũmena wedesegu mũãwayigu. Náicũmuãri siro, sícũrã niyigu. ²⁴ Ʋsãpe yoaropɛ niitoawɛ tĩãwara. Wĩno páapucãmotari, ocoturi páabatesãwũ. ²⁵ Bóemũãatiri, Jesús ùsã putopɛ atigu, oco sotoápɛ atijòãatiwi. ²⁶ Ʋsã cūñrẽ oco sotoápɛ atiri ññarã, ɛcúãpetijòãwũ. “¡Abu! ¡Basocã diarigu wãtĩ niiqui!” jĩmiwũ. Cuira, bayiró acaribíwɛ.

²⁷ Máata Jesús ùsãrẽ jĩwĩ:

—Wãcũtutuaya. Yɛn niĩã. Cuirijãña, jĩwĩ.

²⁸ Pedro cūñrẽ jĩwĩ:

—Òpũ, mɛn niigũ, yɛnre mɛn puto oco sotoápɛ wáari tiiyã, jĩwĩ.

²⁹ —Atiya, jĩwĩ.

Pedro diiwã, oco sotoápɛ Jesús putopɛ wáamiwĩ. ³⁰ Wĩno bayiró páapucori ññagũ, cuiwi. Duadianɛcãgũ, bayiró busurómena: —¡Òpũ, yɛnre netónéña! jĩwĩ.

³¹ Máata Jesús cūñya wãmomena cūñrẽ ñee, jĩwĩ:

—Mɛn péerogã padeoré cɔogú, ¿deero tiigú “oco sotoápɛ wáari tiimasĩriqui” jĩ wãcũãrĩ? jĩwĩ.

³² Cúã dooríwɛpɛ mũãsãrĩ, wĩno netòjòãwũ. ³³ Teero wáari ññarã, ùsã tiiwɛpá niirã Jesuré padeorã ñicãcoberimena jeacũmuwũ. Cūñrẽ: —Niiròrã mɛn Cõãmacũ macũ niĩã, jĩwũ.

Jesús Genesaretpɛ diarecutirare netónérigue
(Mr 6.53-56)

³⁴ Ʋsã tĩãjeara, Genesaretpɛ maajeáwɛ. ³⁵ Too macārã Jesuré ññamasĩrã, cūñ jeari ñña, niipetiro tiiditapɛ wededutirira niwã. Niipetira diarecutirare cūñ putopɛ néenjeawa.

³⁶ Jesuré sãiwã:

—Mɛnyaro sutiró yapa dícre padeñãma, jĩwã.

Niipetira padeñãarira netòjòãwã.

15

Basocáre ñañarã wáari tiiré
(Mr 7.1-23)

¹ Too síro fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu atiarira Jesús putopu jea, sãĩñáwã:

² —¿Deero tiirá m̃u buerá marĩ ñecūsũmũ tiimũãatiriguere netõñcãĩ? Yaaadari suguero, cúa marĩ ñecūsũmũ tiirucúrobiro wãmocoseriya, jĩwã.

³ Jesús cúaẽ yuwi:

—¿Deero tiirá múãcã Cõãmacũ dutirére netõñcãĩ? Cõãmacũ dutirére nemorõ múã ñecūsũmũ tiimũãatiriguere tiidugácu. ⁴ Cõãmacũ ateré dutirigu niwĩ: “M̃u pacu, m̃u pacore padeoyá. Cúaẽ ñañarõ wedesegunorẽ sãcõãjããrõ”, jĩrigu niwĩ. ⁵ Múãpe merẽ dutijãã. Basocáre cúa pacure, cúa pacore “yũ múãrẽ tiápumasĩriga; yé niyeru múãrẽ ticoboariguere Cõãmacũrẽ ticopetijãwũ” jĩdutiá múã. ⁶ Múã teero dutira, cúa pacusũmũrẽ “padeorĩjãña” jĩrã tiia. Teero tiirá, Cõãmacũ dutirére teero peti ññacõãjãã, múã ñecūsũmũ tiimũãatiriguere tiidugára. ⁷ Múã basocá ññahẽrõpu ñañaré tiirá niĩ. Teero tiirá, tiiditórepira niĩ. Isaías múã mecútigã tiirére diamacúrã jóasuguerigu niwĩ. Cũ jóariguere añurõ tuoádacu múã:

⁸ Ñiã basocá useromena dícu yũre padeoóya.

Cúa tagueñarepe noopũ niirõ niicu.

⁹ Bári peti neããya.

Yé maquẽrẽ “bueada” jĩpacara, basocá jĩrere buejãya, jĩti Cõãmacũ,* jĩ jóarigu niwĩ.

¹⁰ Cúaẽ teero jĩãri siro, basocáre neãduti, cúaãcãrẽ jĩwĩ:

—Yé maquẽrẽ tuomasĩãda jĩrã, tuorá atiya: ¹¹ Basocáre useropu sããware cúaẽ ñañarã wáari tiiría. Cúa useropu witiatiरेpe cúaẽ ñañarã wáari tiia, jĩwĩ.

¹² Æsã cúa buerá cúa puto wáa, jĩwũ:

—¿M̃u masĩ? M̃u teero jĩãriguere tuorá, fariseo basoca cúajõããwã.

¹³ Jesús queorémena yuwi:

—Yũ Pacu ãmũãsepũ niigũ cúa oteririgunorẽ nucõrĩmena wãã, cõãjãgũdaqui. ¹⁴ Teero tiirá, cúaẽ teero ññajãña. Cúa Cõãmacũ boorere masĩdugahera niijĩrã, ññahẽrã, ãpẽrã ññahẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩya. Sícũ ññahẽgũ ãpĩ ññahẽgũrẽ wéesugueri, cúa puarãpura copepu ññacosããdacua, jĩwĩ.

¹⁵ Pedro cúaẽrẽ jĩwĩ:

—Æsãrẽ wedeya. M̃u queorémena jĩãrigue ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwĩ.

¹⁶ Jesús jĩwĩ:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii ména? ¹⁷ Niipetire basocáre useropu sããware páagapu wáa, too síro netõcõwitiwacu. ¹⁸ Useropu witiatiरेpeja cúa wãcũrépu witiaticu. Teerá basocáre ñañarã wáari tiia. ¹⁹ Basocá popeapu, cúa wãcũrépure ate witiaticu:

ñañarõ wãcũré,
basocáre sãcõããre,
ãpĩ numorẽ ñeeapere,
apegó manurẽ ñeeapere,
ãpẽrãména ñañarõ ñeeapere,
yaaré,
jĩditore,
ãpẽrãrẽ ñañarõ wedesere witiaticu.

* 15:9 Isaías 29.13.

²⁰ Teerá basocáre ñañarã wáari tiia. Wãmocoseripacara yaari, basocáre ñañarã wáari tiirícu, jĩwĩ.

Judíoayo niihẽgõ Jesuré padeorígue
(Mr 7.24-30)

²¹ Too niiãrigu witiwa, Tiro, Sidón macãrĩ wesapu wáawi. ²² Toopú sícõ numiõ cananeayo tiidita niigõ bayiró busurómena ati, jĩwõ:

—Yuu Õpũ, David pãrãmi niinunusegu, yũre bóaneõ ññaña. Yuu macõ wãtĩ sãñorigo bayiró ñañarõ netõyo, jĩwõ.

²³ Jesús coore yũrinetõnecojãwĩ. Ësã cũu buerá cũurẽ jĩwũ:

—Coore wáaduticoya; marĩ siro bayiró busurómena sãñunúseyo, jĩmiwũ.

²⁴ —Cõãmacũ yũre Israelya põna macãrã dícu tiiápudutigu ticodiocowi. Cũã oveja ditirira tiiróbiro niĩya, jĩ yũwĩ.

²⁵ Coõ cũu puto jea, ñicãcoberimena jeacũmuwõ.

—Õpũ, yũre tiiápuya, jĩwõ.

²⁶ —Wĩmarãpere ecasugúero booa cũã yaadugarecõrõ. Cũã yaarére ãma, cũãyara díayiare cõãcũrĩ, ãñuria, jĩwĩ.

²⁷ Coocã queorémene yũwo:

—Õpũ, tee diamacãrã niiã. Díayia cũã õpãrã mesapu duiará cũã yaadiocore manarĩre yaacua, jĩwõ.

²⁸ —Mũu doca padeoré cõnetõjõãã. Mũu sãĩãrirobirora wáaaro, jĩwĩ.

Cũu teero jĩrĩrã, máata coo macõ wãtĩ manigõ putuárigo niiwõ.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue

²⁹ Jesús too niiãrigu wáa, Galileataro wesapu netõwáwi. Ëtãgũpũ mũãwa, jeanuãwĩ. ³⁰ Naĩrõ paũ basocá cũu putopu jeara tiiwá. Cũã wáamasĩhẽrãrẽ, wãmorĩ, dupori posarirare, ñahẽrãrẽ, wedeseherare, ãpẽrã diarecutira paure néejeawa. Cũu putopu cũũwã. Cũãrẽ netõnéwĩ. ³¹ Basocá ññamanijõãwã. Wedesehera niiãrira wedeseri ññarã, wãmorĩ, dupori posarira netõnénorĩ ññarã, wáamasĩhẽrã niiãrira wáari ññarã, ññahẽrã niiãrira ññarĩ ññarã, ññamanijõãwã. “Marĩ Israelya põna macãrã Õpũ Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ”, jĩwã.

Jesús cuatro mil ãmũãrẽ yaaré ecarígue
(Mr 8.1-10)

³² Too síro Jesús ãsã cũu bueráre sũocó, jĩwĩ:

—Yuu ãniãrẽ bóaneõ ññajõãga. Cũã yũmena niirõ itiábũreco netõã. Teero tiirã, cũã yaaré petinõjõãya. Yuu cũãrẽ jubóaremena putuawadutidugariga. Maapu tũomasĩre petijõãbocua, jĩwĩ.

Ësã cũu buerápeja jĩwũ:

³³ —Marĩ ãno basocá manirõpu niiã. ¿Noopũ ãniã paure yaaré nocõrõca bũa ecabógari? jĩwũ.

³⁴ —¿Noquẽpa pã cõoi? jĩwĩ.

—Sietepa, teero biiri wai metãrãgã puarãgã cõoa, jĩwũ.

³⁵ Jesús basocáre yepapu duidutiwi. ³⁶ Pã sietepare, waire née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, puatásã, ãsã cũu bueráre ticowi. Ësãpe basocáre batowũ. ³⁷ Niipetira yaa, yapijõãwã. Yaatoaari siro, siete piseri cũã yaadũaariguere seesã dadodupówũ.

³⁸ Teeré yaarira ãmũã dícu bapaqueori, cuatro mil niiwã. Numiã, wĩmarã bapaqueoya maniãwã. ³⁹ Basocáre putuawadutiari siro, Jesús dooríwupu mũãsã, Magdala wãmecutiropu wáajõãwĩ.

16

Jesuré tiiēñodutimirigue
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo basoca, saduceo basoca Jesús p̄top̄u jeawa. “¿Niirōrā cū Cōāmacū ticodio-corigu niī?” jīrā, cūrē Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere tiiēñodutimiwā.

² Jesupéja cūārē ȳuwi:

—Muīpū sāāwari, múā ūmūāsere īñarā, “muīpū āñurō sōāsāi; teero tiiró, ñamigā āñurō cūmaādacu” jīā. ³ Bóeri ñiitiáwācārī īñarā, “mecūā oco peaadacu” jīā. Ūmūāse maquē īñarā, “biiro wāaadacu” jīmasīā. Teero masīpacara, atitó wāarepere īñarā, “biiro jīdugaro tiia” jīmasīridojaā. ⁴ Múā atitó macārā ñañaré tiirā, Cōāmacūrē boohéra niī; Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere īnadugacu. Jonás tiirigue tiiróbiro niiré dícare īñaadacu, jīwī.

Cūārē cōāwagu, aperopú wāawi.

Fariseo basocaye pā pūuri tiirigue
(Mr 8.14-21)

⁵ Ūsā cū buerá apeniñapú tīawawu. Toopú jeara, pā ūsā yaaadarere acabójārira niīwū.

⁶ Jesús ūsārē jīwī:

—Fariseo basocaye, saduceo basocaye pā pūuri tiirére tuomasīrō booa, jīwī.

⁷ Ūsā cū buerá cū jīāriguere tuomasīrījīrā: —Pā marī néeatiriatu; teero tiigú teero jīiqui, jīimiwū ūsā basiro.

⁸ Jesús ūsā teero jīāriguere masījārigu niīwī. Teero tiigú, jīwī:

—¿Deero tiirā múā “pā maniā” jī cāmerī wedesei? Múā péerogā padeoré cuorá niīā.

⁹ ¿Múā tuomasīrii ména? Sicamoquēne pāmena cinco mil ūmūā yaaari siro, ¿noquē piseri cū yaadūaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii? ¹⁰ Too síro siete pāmena cuatro mil ūmūā yaaari siro, ¿noquē piseri cū yaadūaariguere seesā dadodupóri? ¿Wācūrii?

¹¹ ¿Deero tiirā múā tuomasīrii? Ȳu fariseo basocaye, saduceo basocaye pā pūuri tiiré wedeseu, pā meerē jīāwū. “Cūāye pā pūuri tiirére tuomasīrō booa” jīāwū, jīwī.

¹² Cū teero jīīpura, ūsārē tuomasīre jeawa. “Marīrē pā pūuri tiiré wedeseu mee tiíayi. ‘Fariseo basoca, saduceo basoca cū jīiditoremēna buerépere tuomasīrō booa’ jīgū tiíayi”, jīwū.

Pedro Jesuré “m̄ Cōāmacū beserigu niīā” jīirigue
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipoya macā wesapu wāawi. Toopú jea, ūsārē cū bueráre sāñáwī:

—Basocá ȳu niipetira sōwārē ¿deero wedesei? jīwī.

¹⁴ Ūsā jīwū:

—Sīquērā mūrē “Juan basocáre wāmeōtiri basocu niiqui” jīīya. Āpērā “Elías niiqui” jīīya. Āpērā “Jeremías niiqui; o āpī profeta niigū niiqui” jīīya, jīwū.

¹⁵ —¿Múāte “¿noā niī?” jīī ȳure? jīwī.

¹⁶ Simón Pedro ȳuwi:

—M̄ Cōāmacū beserigu Cristo niīā; Cōāmacū catirucugu macū niīā, jīwī.

¹⁷ Jesús cūārē jīwī:

—Simón, Jonás macū, m̄ teero wedeseu, queoróra wedesea. Sīcū basocá mūrē teeré wederiajīyi. Ȳu Pacū ūmūāsepū niigū mūrē tee masīrere ticoajīyi. Teero tiigú, ūsenire cuogú niīā m̄. ¹⁸ Ate ȳu jīrécārē tuoyá m̄: M̄ Pedro niīā. (Pedro “ūtāgā” jīdugaro tiia.) Sicawií tiigá ūtāgā sotoapu tiirí wiibiro ȳure padeoráre sicapōna macārā wāari tiigúda.* Wātī cūyaramēna yāa pōna macārārē docacūmurī tiiríqui. ¹⁹ Ȳu mūrē ūmūāsepū marī Ōpū niirōpu macā sáwibiro† niirére ticogudacu. M̄ teemēna

* 16:18 Efesios 2.19-22. † 16:19 Españolmena: llave; portuguésmena: chave.

atibárecopure “Cõãmacũ dutiré mee niiã”, jĩĩ cãmotári, ãmũãsepucãrẽ cãmotánoãdacu. Teero biiri atibárecopure mũũ “Cõãmacũ dutiré niiã” jĩĩrĩ, ãmũãsepucãrẽ cãmotáya maniãdacu, jĩĩwĩ.†

²⁰ Too sírogã jĩĩwĩ sũcã:

—Yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niiré maquẽrẽ ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩĩ wedewi.

Jesús cãũrẽ sããdarere wederigue

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Ate síromena Jesús ãsã cãũ bueráre cãũrẽ too síro wáaadarere wedenũcãwĩ.

—Yũũre Jerusalénpu wáaro nijããdacu. Toopure bũtoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũũre bayiró ñaňarõ netõrĩ tiĩadacua. Yũũre sããdutĩadacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩĩwĩ.

²² Teeré tuogũ, Pedro Jesuré ãpẽrã tuohéropu néewa, wedenũcãrigu niimiwĩ:

—Yũũ Õpũ, Cõãmacũ teero wáari jĩĩgũ, cãmotáaro. Mũũ teero jĩĩãrigue wáarijããrõ, jĩĩrigu niimiwĩ.

²³ Jesús cãmenũcã, Pedrore jĩĩrigu niiwĩ:

—Satanás tiiróbiro wedeseğu tiia mũũjã. “¡Satanás, wáajõãgũ; yũũ putore niirijãña!” jĩĩã. Pedro, mũũ teero jĩĩgũ, Cõãmacũ yũũre dutirére cãmotádugagu tiia. Mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrere; basocá wãcũrõbiro wãcũã, jĩĩrigu niiwĩ.

²⁴ Too síro Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Sĩcũ yũũre padeó, nũnũdugũgũno cãũ booró tiidugárenorẽ tiidũjããrõ. Basocá cãũrẽ ñaňarõ jĩĩpacari, yũũre tuonũnũsearo. Teeré tiigũ, curusare apagũ tiiróbiro niigũdaqui.

²⁵ Æpĩ sããrere cuigũno yũũre “masĩria” jĩĩgũ pecamepu wáagũdaqui. Æpĩpẽ yũũre “masĩã” jĩĩ, teewapamena cãũrẽ sããrĩ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ²⁶ Sĩcũ atibáreco maquẽ niipetirere wapatápacu, cãũ yeeripũnarẽ tiidióri, cãũ cuoré dee tiĩadare niiricu. Cãũ catiré petihẽre ñeenómena wapatĩriqui. ²⁷ Yũũ niipetira sõwũ yũũ Pacu asibatéremena, ángleamena putũaatigũdacu atibárecopure. Putũaatĩ, niipetirare cãũ tiiríguecõrõrẽ wapa tiigũdacu. ²⁸ Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Sĩquẽrã ãnopũ niirã cãũ diaadari sugũero, yũũ niipetira sõwũ õpũ sããgũ atiri ññaãdacua, jĩĩwĩ.

17

Jesús baurẽcutire wasorígue

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Seis bũrecori siro Jesús ãtãgũ ãmũãrigũpu mũũwawi. Tiigũpũ wáagu, Pedro, Santiago, cãũ bai Juanrẽ néewawi. ² Toopũ cãũ ññarĩ, Jesús cãũ baurẽcutirere wasojõãyigu. Cãũya diapóa muĩpũ báreco macũ tiiróbiro asiyáyro. Cãũye suti bũpo wããyore tiiróbiro butiré wáayiro. ³ Teero wáari, Moisés, Elías bauánũcã, cãũmena wedesera tiiyĩra. ⁴ Pedro Jesuré jĩĩyigu:

—Õsã Õpũ, marĩ ãnopũ niirĩ, ãñunetõjõãã. Mũũ boorĩ, ãno itiáwiigã tiigũda; sicawiigã mũũya wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiigũda, jĩĩmiyigu.

⁵ Cãũ wedeseğu tiirĩra, õme capemóre diĩati, cãũrẽ tuubiátocojãyiro. Õme watoapu sĩcũ wedeseri tuoyĩra:

—Ñni yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩ. Cãũmena bayiró ãseniã. Cãũrẽ tuoyá, jĩĩyigu.

⁶ Cãũ buerá teeré tuorã, bayiró cuira, ditapu diapóarire munibiácũmujeayira. ⁷ Jesús jea, cãũrẽ ñaapeó: —Wũmũnũcãña; cuirijãña, jĩĩyigu.

⁸ Cãũ ñnamũõcori, ãpẽrã maniyĩra. Jesús dícare ññayira.

⁹ Cãũ ãtãgũpũ niĩãrira diĩatiri, Jesús jĩĩyigu:

† 16:19 Mateo 18.18; Juan 20.23.

—Múã ññaãriguere wederijãwa ména; téé yuu niipetira sôwũ dia masãri siropu, wedewa, jĩiyigu.

¹⁰ Cũu buerá sãĩñáyira:

—Too docare ¿deero tiirá Moisés jóarigue buerá “Cõãmacũ beserigu atiadari suguero, Elías atisuguegũdaqui” jĩi buei? jĩiyira.

¹¹ Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—Elías atisuguerẽ, niipetire quẽnosugueádare diamacũrã niiã. ¹² Yũure tuoyá: Elías jeatoawi méé. Cũũrẽ basocá ññamasĩrira niiwã. Cũũrẽ cũã booró tiidugáriguere tiitóarira niiwã. Teero tiiróbiro yuu niipetira sôwũcã cũã ññaarõ tiirí, ññaarõ netõgũdacu, jĩiyigu.

¹³ Cũu teero jĩĩrĩpura, cũu bueráre tuomasĩre jeayiro. “Juan basocáre wãmeõtiri basocũye maquẽrẽ wedesegu tiijĩyĩ”, jĩi masĩrira niiwã.

Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpure niiãriguere cõãwionecorigue
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Too síro cũã paũ basocá niirõpu diijeári, sícũ Jesús putopu wáa, ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiwĩ:

¹⁵ —Õpũ, yuu macũrẽ bóaneõña. Cũu ñama diaré cuogú niiĩ. Bayiró peti ññaarõ netõĩ. Pee peti pecamepu ñaacũmu, díapucãrẽ ñaãñuãrucui. ¹⁶ Mũu bueráre néeatimiãwũ. Netõnémasĩriawã, jĩiwĩ.

¹⁷ Jesús cũãrẽ jĩiwĩ:

—Múã yũure padeorídojãã; ññaarã niiã. Yuu múãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeoríbocu. ¿Nocõrõ yoari múãmena põõtẽõgũdari yuu? Néeatiya ãnopé wĩmagũrẽ, jĩiwĩ.

¹⁸ Jesús wĩmagũpure niiãrigu wãtĩrẽ witiwadutiwi. Teero tiigú, witiwarigu niiwĩ. Máata wĩmagũ netõjõãwĩ.

¹⁹ Too síro ãsã Jesús buerá ãpẽrã tuohéropu wáa, cũũrẽ sãĩñáwũ:

—¿Deero tiirá ãsã wãtĩrẽ cõãwionecomasĩriayiri? jĩiwũ.

²⁰ —Múã péerogã padeoré cuorá niiã. Yuu ateréja diamacũrã jĩã: Mostazape péeripegã niiã. Múã padeoré tipecõrõgã niirĩ, atigú ãtãgũrẽ, “jõõpu wáaya” jĩĩboajĩyu. Múã teero jĩĩrĩ, jõõpu wáaboajĩyu. Múã padeoré cuorí, wisióre maniãdacu. ²¹ ãninó wãtĩrẽ cõãwionecodugara, Cõãmacũrẽ sãĩ, betirémenea dícu cõãrõ booa, jĩiwĩ.

Jesús cũũrẽ sãĩãdarere puarĩ wederigue
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Too síro ãsã Galileapu niiwarucuri, Jesús ãsãrẽ jĩiwĩ:

—Yuu niipetira sôwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu. ²³ Yũure sãĩãdacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu, jĩiwĩ.

Cũu teero jĩĩrĩ tuorá, bayiró wãcũpatira putuáwũ.

Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasérigue

²⁴ Too síro ãsã Capernaumpu jeari, Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapasébosari basoca Pedro putopu wáa, sãĩñáyira:

—¿Múãrẽ buegú Cõãmacũwii maquẽ niiãdarere niyeru wapatírigari? jĩiyira.

²⁵ —Wapatíqui, jĩiyigu.

Wiipũ sãĩjeari, Jesús cũũrẽ wedesesuguewi:

—Simón, ¿ateré deero wãcũĩ mũu? Atibúreco macãrã õpãrã ¿noãrẽ niyeru wapasedutigari? ¿Cũãya wederare o aperó macãrãpure wapaségari? jĩiwĩ.

²⁶ —Aperó macãrãpure, jĩi yũuwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩiwĩ:

—Cũãya wedera wapatíricua. ²⁷ Teero biipacari, marĩ cũãrẽ merẽã wãcũdutihera wapatíada. Mũu weerida née, iitaropu wai weegu wáaya. Wai yaasugueguere weemũõcoya.

Cũya ɥerore wãwá, niyeruquire ɓagúdacu. Tiiquimena marĩ ɓarãyere wapatígu wáaya, jĩwĩ.

18

¿Nii ɥputí macũ nii?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Tiiburecora ɥsã Jesús buerá cũ puto wáa, cũrẽ sãñáwũ:

—Cõamacũ dutirére añurõ wãcũnɥusera ¿nii ɥsã watoare nemorõ ɥputí macũ nii? jĩwũ.

² Jesús sícũ wĩmagũrẽ ɥocó, ɥsã decopu nɥcõ, ³ jĩwĩ:

—Yɥu ateréja diamacũrã jĩã: Múã niirecutirere waso, wĩmarã tiiróbiro niihẽrĩ, Cõamacũ dutiré múãɓure jeaboarigue múãrẽ jearicu. ⁴ Nemorõ ɥputí macũ Cõamacũ dutirére añurõ wãcũnɥsegũno ãni wĩmagũ tiiróbiro nii. Ñni “yɥu ɓpẽrã nemorõ niiã” jĩ wãcũriqui.

⁵ Sícũ ãni wĩmagũbiro biigúre ñña, “yɥu Jesuré maĩ; teero tiigú cũrẽ boca maĩgúda” jĩ wãcũboqui. Cũ teero wãcũgũ, cũrẽ maĩgú, yɥucãrẽ maĩgú tiĩ.

Ññaré tiirí, quio nii

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yɥure padeorágãrẽ ññaré tiidutígunorẽ ñañanemorõ wáaadacu. Cũrẽ ɥtãgã pairígamena cũ wãmuãɓu siatúyo, día pairímaapɥ cõãñocori, nemorõ añubocu. ⁷ Basocãre ññaré tiidutíre ñañanetõjõãã. Ññaré tiidutíre niirucua. ɓpẽrãrẽ ññaré tiidutíri tiirãpe bayiró ññarõ netõãdacua.

⁸ Mɥuya wãmo, mɥuya ɗɓo mɥurẽ ññarére tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacõãjãña. Sicawãmomena o sicaɗɓomena catiré petihéropɥ jeagu, ãñujãã. ɓawãmómena o ɓaɗɓómena pecameɓ cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu. ⁹ Mɥuya capea ññaré mɥurẽ ññarére tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecõãjãña. Sicapeamena catiré petihéropɥ jeagu, ãñujãã. ɓacapéamena pecameɓ mɥu cõãdioconorĩpeja, ñañanetõjõãcu.

Oveja ditirigɥmena queoré

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Ñniã wĩmarãrẽ teero ññarijãña. Yɥu ateréja diamacũrã jĩã: ɥmuãseɓu ángelea ãniãgãrẽ coterá yɥu ɓacu ɥmuãseɓu niigúmena niirucujãya. ¹¹ Yɥu niipetira sōwũ ditirirare netõnégũ atiɥu.

¹² ¿Múã deero tugueñaĩ? Cien oveja cɥogú sícũ ditijõãrĩ, ¿deero tiigári cũ? Noventa y nueveve ɥtãgũpú cũ, ditiarigure ãmaãgũ wáaqui. ¹³ Cũrẽ ɓagú, bayiró ɥseniqui. Yɥu ateréja diamacũrã jĩã: ɓpẽrã noventa y nueve ɗusaáriramena nemorõ cũmena ɥseniqui.

¹⁴ Teerora marĩ ɓacu ɥmuãseɓu niigú ãniãgãrẽ sícũ pecameɓ wáari booríqui.

Acabóre

(Lc 17.3)

¹⁵ Mɥuya wedegu mɥurẽ ññaré tiirí, mɥu basiro cũ ɓtopu wedesegu wáaya. Cũ ññaré tiáriguere tɥomasĩrĩ tiiyá. Cũ “jáu” jĩrĩ, múã cãmerĩ wedese ɥseniãdacu sũcã.

¹⁶ Cũ tɥoriatã, sícũrẽ, ɓarãrẽ ɥowáya; mɥumena cũ ɓtopu wáaaro. Toopá jea, wedeya cũ mɥurẽ ññaré tiáriguere. Mɥu teero tiigú, Cõamacũye queti jóaripũɓu jĩrõbirora tiicú. Teero tiirã, ɓarã o ññarã tee ññaré tiáriguere “diamacũrã wáawu” o “diamacũrã wáayu” jĩmasiãdacu. ¹⁷ Cũãcãrẽ netõnɥcãrĩ, niipetira yɥure padeorãre wedewa múã neãrõɓu. Cũãcãrẽ netõnɥcãrĩ, yɥure padeorãre jĩña: “Cõamacũrẽ masĩhẽgũ o romanuã õɓũre niyeru wapasebosari basocare tiiróbiro cũrẽ ññaña”.

18 'Yuu ateréja diamacúrã jĩã: Atibárecopure múã “jáu, teero tiyá; ãñuniã” jĩrĩ, ãñuniãdacu ãmũãsepucārẽ. Teero biiri atibárecopure múã “teero tiirĩjãña; ñañaniã” jĩrĩ, ñañaniãdacu ãmũãsepucārẽ.*

19 'Yuu ateréja diamacúrã jĩã sũcã: Múã menamacārã p̃harã s̃cārĩbíro wãcũrémena “marĩ ateré Cõãmacũrẽ sãicó” jĩ sãĩrĩ, yuu Pacu ãmũãsepũ niigú ticogũdaqui. 20 P̃harã, ãĩĩrã yũre padeorã neãrĩ, yuu cúã watoapũ niĩã, jĩwĩ.

21 Pedro Jesús p̃utorũ wáa, sãĩñáwĩ:

—Õpũ, yáa wedegũ cũ yũre ñañaré tiirucúri, ¿noquẽ pee cũrẽ acabógũdari? ¿Sietecõrõ acabógũdari? jĩwĩ.

22 —“Sietecõrõ” jĩria. “Cũ ñañaré tiirécõrõ† acabóya” jĩã.

Dutibosagũ acabódũgahegũmena queoré

23 'Múãrẽ queorémena teeré wedegũda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niĩãdare atequetĩ tiiróbiro niĩã. S̃cũ òpũ cũye dita dutibosara wapamórere “quẽnogũda” jĩyigũ. 24 Cũ cũrẽ wapasénucārĩ, s̃cũ pairó peti wapamógũrẽ néeatiyira. 25 Cũ wapatĩre cuohéri ãñagũ, cũrẽ, cũ ñmorẽ, cũ p̃onarẽ, niipetire cũ cuorere ãp̃erãpũre dúadutiigũ, cũ wapamórere wapatĩdutiigũ. 26 Teeré ãñagũ, cũpe cũ òpũ p̃uto ñicãcoberimena jeacũmu, sãiyigũ: “Yuu òpũ, yũre yuesãñuña. Yuu niipetire wapatĩpetijãgũda”, jĩyigũ. 27 Cũ òpũpe cũrẽ bóaneõ ãñagũ, cũ wapamórere acabójã, cũrẽ “wáagua” jĩyigũ.

28 'Cũpe wáa, ãpĩ cũ menamacũ cũ tiiróbiro dutibosagũre buajeáyigũ. Cũpe cũrẽ péerogã wapamómiyigũ. Cũrẽ wapatĩdutiigũ, wãmuãrẽ ñeediyo, “mũ yũre wapamórere wapatíya” jĩyigũ. 29 Cũpe ñicãcoberimena jeacũmu, sãimiyigũ: “Yũre yuesãñuña. Mũrẽ wapatĩgũda”, jĩmiyigũ. 30 Cũpe booríyigũ. Cũrẽ peresuwĩpũ néewa, s̃necodutiigũ. “Cũ wapatĩpetiripũ, wionécuya”, jĩyigũ. 31 Æp̃erã cũ menamacārã dutibosara cũ teero tiirere bayiró bóaneõremena ãñayira. Cũ òpũpũre niipetire cũ teero tiiriguere wedera wáyira. 32 Teeré tuogú, cúã òpũ cũrẽ suodutiigũ. Cũrẽ jĩyigũ: “¡Ñañagú! Mũ yũre sãĩrĩ, niipetire mũ wapamóretõrẽ acabópetijãwũ. 33 Yuu mũrẽ bóaneõ ãñãriroborora mũcã mũ menamacũrẽ bóaneõ ãñaboajiyu”, jĩyigũ. 34 Cũ òpũ cúagu, peresuwii coterí basocare “cũrẽ bayiró ñañarõ tiyá; té cũ wapamóre wapatĩpetiripũ, ñañarõ tiidúya” jĩyigũ, jĩwĩ Jesús.

35 Jesús ate wede yapacutíwi:

—Yuu Pacu ãmũãsepũ niigú teerora tiigũdaqui múãrẽ, múãya wederare bóaneõremena acabóheri, jĩwĩ.

19

Múã ñmosãnumiãrẽ cõãrijãña (Mr 10.1-12; Lc 16.18)

1 Jesús teeré jĩãri siro, Galileapũ niĩarigũ Judea ditapũ día Jordán muĩpũ muãatirope wáawi. 2 Pau basocá cũrẽ ñnũwã. Cũ toopũ diarecutirare netõnéwĩ. 3 Fariseo basoca cũ p̃utorũ jeawa. Cũrẽ ñañarõ jĩrẽ buadugára, sãĩñáwã:

—¿S̃cũ cũ ñmorẽ cũ booró cõãjãmasĩgari? ¿Marĩrẽ dutiré teerora jĩmĩ? jĩwã.

4 Jesupé yuũwĩ:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ¿masĩrii? Cõãmacũ niipetire cũ sicato tiĩncãritopũre ãmũ, numiõ tiirígũ niĩwĩ. 5 Ate jĩrigũ niĩwĩ: “Teero tiigú, ãmũ cũ pacure, cũ pacore merẽã witi, cũ ñmoména niigũdaqui. Cũ p̃harã sicaõpũ tiiróbiro p̃tuáadacua”, jĩrigũ niĩwĩ Cõãmacũ. 6 Teero tiirã, p̃harã niiriyã. S̃cũ tiiróbiro niĩyã.

* 18:18 Mateo 16.19. † 18:22 Pecasãyemena: setenta veces siete.

Cõāmacũ cûārẽ sicaõpũũrã tiiróbiro niirĩ tiirí siro, ãpĩ cûārẽ cãmerĩ cõārĩ tiiríjãrõ booa, jĩwĩ.

⁷ Cûāpe sãĩñáwã:

—Too docare ¿deero tiigú Moisés sícũ cũũ ñamorẽ cõāgũdu “atewapá mũũrẽ cõãã” jĩrípũrẽ ticodutiiri?

⁸ Cûārẽ jĩwĩ:

—Mũã ñecũsũmũã Cõāmacũ dutirere tiidugáheri ññagũ, Moisés “mũã ñamosãnumiãrẽ cõāmasĩã” jĩrigũ niwĩ. Teero jĩpacari, sicutopũra numiãrẽ cõārẽ maniyíro. ⁹ Yũũ jĩrere tuoyá: Sícũ cũũ ñamo ãpĩmẽna ñañarẽ tiirípacari, coore cõāgũ, apegore ñamocutigu, ñañarõ tiigú tiiquí. Ñamo niihẽgõmena ñeeapegu putuáqui, jĩwĩ.

¹⁰ Ƴsã cũũ buerá jĩwũ:

—Too docare ñamomanirĩ, nemorõ ãñucu, jĩwũ.

¹¹ Ƴsãrẽ jĩwĩ:

—Niipetira ñamomanirã niimasĩricua. Cõāmacũ “ñamomanirã niiādacua” jĩrira dícu niimasĩcua. ¹² Ƴpẽrã bauárapũra ñamocutimasĩricua. Ƴpẽrãrẽ basocá põnamanirĩ tiiári siro, ñamocutimasĩricua. Ƴpẽrã Cõāmacũye maquẽ dícare tiidugára ñamocutiricua. “Ñamomanigũ niigũda” jĩgũno ñamomanigũ niijãrõ, jĩwĩ.

*Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosárigue
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Wĩmarãrẽ Jesús puto néeatywa, cûã ñaapeó, Cõāmacũrẽ sãĩbosáductira. Ƴsã cũũ buerá cûārẽ néeatirare tutimiwũ. ¹⁴ Jesupé jĩwĩ:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõāmacũ dutirere ãñurõ wãcũñũñũserano ãñiãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya, jĩwĩ.

¹⁵ Too síro Jesús cûārẽ ñaapeó, Cõāmacũrẽ sãĩbosáwi. Yaponó, aperopá wáajõãwĩ.

*Mamũ pee cũogú Jesuména wedeserigue
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Too síro sícũ Jesús putopũ jea, cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—Basocáre buegú, ¿yũũ ñeenó ãñurere tiigúdari, catiré petihére buadugágũ? jĩwĩ.

¹⁷ Cũũrẽ yũũwĩ:

—¿Deero tiigú yũũre ãñuré maquẽrẽ sãĩñái? Sícũrã ãñugú niĩ. Cũũ dutiré tiiyá, catiré petihére buadugágũja, jĩwĩ.

¹⁸ —¿Ñeerẽ tiigári? jĩwĩ.

Jesús jĩwĩ:

—Basocáre sãĩrĩjãña. Ƴpĩ ñamorẽ ñeeaperijãña. Yaarĩjãña. Ƴpẽrãrẽ jĩditoremena wedesãrijãña. ¹⁹ Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá. Mũũ basiro maĩrõ tiiróbiora Ƴpẽrãcãrẽ maĩñá, jĩwĩ.

²⁰ —Yũũ tee niipetirere tiimúãatimiwũ. ¿Ñeenó yũũre dusai? jĩmiwĩ.

²¹ —Mũũ basocá ãñugú peti niidugagũ, mũũ cũorere dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapatáariguere bóaneõrãrẽ batoya. Teero tiigú, Cõāmacũ putopũre pee ãñuré buagúdadu. Túajea, ati, yũũre ñũñũwá, jĩmiwĩ.

²² Mamũ teero jĩrĩ tuogú, wãcũpati, putuajõãwĩ, pee apeyé cũogú niijĩgũ.

²³ Jesús Ƴsãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Pee apeyé cũoráno Cõāmacũ dutirere ãñurõ tiinũsedugari, wisió niicu. ²⁴ Yũũ ateré jĩñemoã sũcã: Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cũoráno Cõāmacũ dutirere ãñurõ tiinũsedugaripereja, jĩwĩ.

²⁵ Teeré tuorá, Ƴsã bayiró tuomaníjõãwũ:

—Too docare ¿noâpé netõnénoãdari? jĩwĩ.

²⁶ Jesús ùsârê ññagũrã, jĩwĩ:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisióre manidójãã, jĩwĩ.

²⁷ Pedro cũũrê yũũgũ, jĩwĩ:

—Tũoyá ména. Ûsãpe niipetire ùsã cũoríguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũnũãda jĩrã. Teero tiirã, ¿ùsãpe ñeenórê ñeeãdari? jĩwĩ.

²⁸ Jesús yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Atibáreco petiári siro, niipetire mama wasorítabe, yũũ niipetira sõwũ duigũdacu asibatérĩrõ õpũ duiirĩrõpũ. Yũũ too duiirĩ, múã yũũre nũnũrĩracã docepĩrĩ õpãrã duiirĩrĩrũ duiadacu. Israelya põna doce põnarĩ macãrãrẽ beseadacu. ²⁹ Sícũno yũũre padeoré wapa cũũye wiseri, cũũ baira, cũũ pacũsũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, cũũ cũũwarigue nemorõ bũagũdaqui. Teero biiri apeyé Cõãmacũmena catiré petihére bũagũdaqui. ³⁰ Mecũtígãrẽ pau uputĩ macãrã too síropũre búri niirã niiãdacua. Búri niirã too síropũre uputĩ macãrã niiãdacua, jĩwĩ.

20

Use wese paderámena queoré

¹ Jesús wedenemowĩ:

—Múãrẽ queorémena teeré wedegũda: Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdare atequetĩ tiiróbiro niiã. Sícũ use wese cũogũ ñamisãñurõ cũũya wese padeadarare ãmaãgũ wáayigũ.

² Cũãrẽ bũagũ, “sicabũreco padegũ wapatárocõrõ múãrẽ wapatígũda” jĩyigũ. Cũãmena quẽnotóã, cũũya wesepũ padedutigũ ticocoyigũ. ³ Nueve niirĩ, macã decopũ wáayigũ. Toopũ ãpẽrã paderipacara niirãrẽ ññayigũ. ⁴ Cũãrẽ jĩyigũ: “Múãcã use wesepũ padera wáaya. Ññurõ múãrẽ wapatígũda”, jĩyigũ. Cũãcã padera wáayira. ⁵ Coeritó niirĩ, ñamica tres niirĩ, teerora tiiyigũ. ⁶ Cinco niirĩ, macãpũ wáa, ãpẽrã paderipacara niirãrẽ bũajeáyigũ sũcã. Cũãrẽ, “¿deero tiirã múã paderipacara niinañiõjõãĩ?” jĩyigũ. ⁷ “Ãpẽrã ùsârê ‘padera atiya’ jĩriawã”, jĩyira. “Múãcã use wesepũ padera wáaya”, jĩyigũ.

⁸ Nãicũmuatiri, wese cũogũ paderáre dutigũre jĩyigũ: “Paderáre sũocó, wapatíya. Too síropũ jeaarirare wapatísũgueya. Sũguero jeaarirare wapatíyaponocoya”, jĩyigũ. ⁹ Cinco niirĩpũ padenũcãrira jeayira. Sicabũreco padera wapatárocõrõ ññeyira. ¹⁰ Bóeripũ jearirape ati, “ãniã nemorõ marĩ wapatáadacu” jĩ wãcũmiyira. Cũãcã sicabũreco wapatárocõrõ ññeyira. ¹¹ Cũã tiiwese cũogũre tuticoteyira: ¹² “Íniã ùsã síropũ padera jeaarira sica horara padeawã. Cũãcãrẽ ùsã wapatárocõrõrã wapatía. Ûsãpeja yoari asiró doca padenãñiõjõããwũ”, jĩmiyira. ¹³ Cũũpe sícũ teero jĩrã menamacũrẽ jĩyigũ: “Yũũ menamacũ, mũũrẽ ññarõ tiigũ tiiría. Mũũ padeadari sũguero, ‘sicabũreco wapatárocõrõ mũũrẽ wapatígũda’ jĩ quẽnoãwũ mũũmena. ¹⁴ Mũũ wapatárere née, wáagua. Yũũ ãni too síropũ padegũ jeaarigũre mũũrẽ wapatárocõrõrã wapatídũgaga. ¹⁵ Yée niyeru niiã ate. Yũũ booró yée niyerumena tiimasĩã. ¿Yũũ ãñurõ tiirĩ, mũũ ññatutigũ tiĩite?” jĩyigũ.

¹⁶ Teero tiirã, too síropũ niiãrira sũgueadacua; sũguearira síropũ niiãdacua, jĩwĩ Jesús.

Jesús cũũrẽ sããdarere ññãrĩ wederigue

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Too síro Jesús Jerusalénpũ mũãwagũ, ùsã cũũ buerá docere merẽã sũocó, wedewawi. Biiro jĩwĩ:

¹⁸ —Múã ññãã. Marĩ Jerusalénpũ wáara tiia. Toopũ yũũ niipetira sõwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápũre ticoadacua. Cũã sããdutiadacua yũũre. ¹⁹ Cũãrã judíoa niñhẽrãpũre ticonetõneãdacua. Yũũre buijã, tãna, curusapũ páabiatu sãããdacua. Itiãbũreco siro masãgũdacu, jĩwĩ.

*Santiago, Juan paco Jesuré sãibosámirigue
(Mr 10.35-45)*

²⁰ Zebedeo numo coo pōna Santiago, Juanména Jesús putopu jeawo. Cũrẽ sãigõdo, ñicãcoberimena jeacũmuwõ. ²¹ Cũ coore: —¿Ñeenó boogári? jĩwĩ.

—Mũ õpũ sããgũ, ãniã yũ pōna puarãrẽ mũ duiirĩrõ putogãpu ðapowa. Sĩcũ diamacũpe, ãpĩrẽ acuniñape ðapowa, jĩmiwõ.

²² Jesús yũwĩ:

—Yũ õpũ sããadari suguero wáaadarere mũã masĩria. ¿Yũ ñañarõ netõadarobirora mũãcã ñañarõ netõrã nũcãbógari? jĩwĩ.

—Ëjũ, ñañarõ netõmasĩã, jĩwã.

²³ —Mũãcã yũ tiiróbiro ñañarõ netõadacu. Teeré wedemasĩpacu, “sĩcũ diamacũpe, ãpĩ acuniñape ðapogũda” jĩmasĩriga. Tee yũ dutiré niiria. Yũ Pacu toopũ duiadarare besetoawi, jĩwĩ.

²⁴ Ësã puamóquẽnerã tee sãĩrere tuorã, Santiago, Juanména cúawu. ²⁵ Jesús ãsãrẽ suocó, jĩwĩ:

—Mũã masĩã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõãmacũrẽ masĩhẽrã cũã booró dutiãmajãya. Cũã doca macãrãcã acaribiremena dutiia, cũã dutirere tiipetĩdutiã. ²⁶ Mũãpeja cũã tiiróbiro tiirĩjãña. Merẽ tiirécũtiya. Mũã uputĩ macãrã niidugara, ãpẽrãrẽ tiipuri basoca niĩña. ²⁷ Sĩcũ ãpẽrã nemorõ niidugagũno niipetirare padecotegũ tiiróbiro niirõ booa. ²⁸ Yũ niipetira sõwũcã teerora tiiwũ: Æpẽrã yũre tiipuarõ jĩgũ mee atiwũ. Yũpe basocãre tiipugũ atigũ tiiwũ. Teero biiri paũ basocã ñañarẽ tiirẽ wapa diabosa netõnégũ atigũ tiiwũ, jĩwĩ.

*Jesús puarãrẽ ñnarĩ tiirigue
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)*

²⁹ Ësã Jericó niirira witiwari, paũ basocã Jesuré nũnũatiwa. ³⁰ Ësã wáarima wesapu puarã ñnarẽrã duiwa. “Jesús too netõwái” jĩrere tuorã, bayiró busurómena jĩwã:

—jÕpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³¹ Basocãpe cũãrẽ: —Nocõrõrã ditamanĩjõãña, jĩ tutimiwã.

Cũãpe jĩnemosãjãwã:

—jÕpũ, David pãrãmi niinũnũsegu, ãsãrẽ bóaneõña! jĩwã.

³² Jesupéja putuánũcã, cũãrẽ suocó: —¿Mũãrẽ deero tiirĩ boogári? jĩwĩ.

³³ —Õpũ, ãsãrẽ ñnarĩ tiiyã, jĩwã.

³⁴ Jesús cũãrẽ bóaneõ ñnagũ, capearire ñaapeówi. Ñaapeórira, ñnajõãwã sãa. Ñña, cũrẽ nũnũatiwa.

21

*Jesús Jerusalénpu sããwarigue
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Ësã Jerusalénpu jeaadaro péero ðusawũ. Betfagẽ macãpu Ëtãgũ Olivo putopu jeaadara tiiwũ. Toopũ Jesús puarã ãsã menamacãrãrẽ tiimacãpu ticocowĩ. ² Cũãrẽ jĩwĩ:

—Imacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Máata sĩcõ burra siatũnũcõãrigore, wĩmagũmena buajeáadacu. Jõã, cũãrẽ néeatia. ³ Sĩcũ mũãrẽ sãĩñarĩ, “marĩ Õpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩñña, jĩwĩ.

⁴ Tee profeta jĩrirobirora wáaro tiiyĩro. Ateré jóarigu niiwĩ:

⁵ Jerusalén macãrãrẽ jĩñña: “Ñña. Mũã Õpũ mũã putopu atitoai mée.

Bãri niigũ tiiróbiro burra macũ wĩmagũ sotoapu pesatii”, *

* 21:5 Zacarías 9.9.

jĩĩ jóarigũ niiwĩ.

⁶ Cũã Jesũs ticocoarira wáa, cũũ tiidutĩarirobirora tiirĩra niiwã. ⁷ Burrore cũũ pacoména néeatiwa. Cũã sotoapũ cũãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeowũ. Jesũs sĩcũ sotoapũ mũãpeawi. ⁸ Paũ toopũ niirã cũũrẽ padeorá, cũũ netõwáadarimapũ cũãye suti sotoá maquẽrẽ sêõcũwã. Āpẽrã yucũ ðupũri tiimapũ páatacũwã. ⁹ Cũũ suguero wáara, cũũ siro nũnũrã bayiró busurómena jĩĩwã:

—¡David pãrãmi niinũnũsegũre usenire ticoada! ¡Āni Cõãmacũ ticodiocorigũ niiĩ! ¡Cũũrẽ ãñũrõ tiĩáro! ¡Niipetira ãmũãse macãrã cũũrẽ “ãñũnetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩĩwã.

¹⁰ Jesũs Jerusalénũ sããjeari, niipetira toopũ niirã iñamanijõã, deero jĩĩmasĩririra niiwã.

—¿Noã niiĩ ãni? jĩĩ cãmerĩ sãĩñáwã.

¹¹ Āpẽrã yũũwa:

—Cũũ Jesũs, profeta, Nazaret Galilea dita macũ niiĩ, jĩĩwã.

Jesũs Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Too síro Jesũs Cõãmacũwiipũ sããjeagũ, niipetira dúari basocare, teeré sãĩnerãrẽ cõãwionecowi. Niyeru wasorĩ basocaye mesarire tuunécõãcũjãwĩ. Bua dúari basocaye duirépĩrĩcãrẽ teerora tiiwĩ. ¹³ Cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niiã’ jĩĩrĩ wii niiãdacu”,† jĩĩ jóare niiã. Mũãpe yaarépĩra dúari wii niirĩ tiia, jĩĩwĩ.

¹⁴ Tiiwiipũre iñahẽrã, wáamasĩhẽrã cũũ putopũ atiwa. Cũãrẽ netõnéwĩ. ¹⁵ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerape cũũ tutuaremena tiĩẽñorĩ iñarã, cúawa. Wĩmarã tiiwĩĩ popeapũ niirã bayiró busurómena “¡David pãrãmi niinũnũsegũre usenire ticoada!” jĩĩwã. Teecãrẽ tuorá, cúawa. ¹⁶ Jesuré jĩĩwã:

—¿Iniã cũã jĩĩrere tuoi? jĩĩwã.

—Tuoa, jĩĩwĩ—. Mũã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria mēna:

Cõãmacũ, mũũ wĩmarãrẽ,

teero biiri ãpũrãrẽ

ãñũrõ useniremena mũũrẽ basapeomenirĩ tiĩáwũ,‡

jĩĩ jóanoã, jĩĩwĩ.

¹⁷ Cũãrẽ cõãwitiwa, Betaniapũ wáawũ. Toopũ ãsã cãniwũ.

Jesũs higuerağũre sĩnirĩ tiirĩque
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Apebũreco bóeri Jesũs Jerusalénũ cãmeputũagũ, juabóajõãwĩ. ¹⁹ Maa wesapũ higuerağũre iñawĩ. “Dũcacuticura” jĩĩgũ, iñagũ wáamiwĩ. Pũũrĩ dícu buawĩ. Teero tiigũ, tiigũrẽ: —Dũcacutinemorícu sáa, jĩĩwĩ.§

Máata higuerağũ sĩnijõãwũ. ²⁰ Teero wáari, ãsã cũũ buerá iñamanijõãrã, sãĩñáwũ:

—¿Deero tiiró higuerağũ máata sĩnijõããrĩ? jĩĩwũ.

²¹ Jesũs ãsãrẽ yũũwĩ:

—Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Mũã padeoré cuorá, “Cõãmacũ yũũriboqui” jĩĩhẽrã, yũũ tiigũrẽ tiĩarirobiro mũãcã tiimasĩĩadacu. Apeyé, mũã atigũ ãtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩĩrĩ, teerora wáaadacu. ²² Mũã padeoré cuorá, Cõãmacũrẽ sãĩrénorẽ buaadacu.

Jesuré “¿noã dutirémena teeré tii?” jĩĩrigue
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

† 21:13 Isaías 56.7. ‡ 21:16 Salmo 8.2. § 21:19 Higuerağũrĩ wasowitiatiri, ðaca metãpágã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesũs teeré ãmaãmijĩyi. Teepagã ñaadiari siro, pacapã ãñũrõ ipitire witiatinũcãcu. Metãpágã manirĩ, pacapãcã witiaticu.

²³ Too síro Jesús Cõamacũwiipũ sããwawi. Cũũ tiwiipú bueritabe, paiaré dutirá, ãpẽã bũtoá dutirá cũũ putopũ wáa, cũũrẽ sãĩñáwã:

—¿Noã dutirémēna mũũ teeré tiĩ? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori? jĩĩwĩ.

²⁴ Jesús cũũrẽ yũũwi:

—Yũũcã mũũrẽ sãĩñágũda. Mũã yũũre yũũri, mũũrẽ “ate dutirémēna tiia yũũ” jĩĩgũda.

²⁵ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyiri? ¿Cõamacũ o basocápe ticocoyiri? jĩĩwĩ.

Cũũpe cãmēĩ wedesewa:

—Marĩ “Cõamacũ ticocorigũ niĩwĩ” jĩĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũũrẽ padeorĩri?” jĩĩboqui. ²⁶ Marĩ “basocá cũũrẽ ticocorira niĩwã” jĩĩmasĩria, basocáre cuira. Niĩpetira “Juan profeta niĩwĩ” jĩĩ padeoóya, jĩĩyira.

²⁷ Teero tiirã, cũũ Jesuré: —Masĩriga, jĩĩwã.

Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũcã mũũrẽ “ate dutirémēna teeré tiia” jĩĩ wederia, jĩĩwĩ.

Sĩcũpõna puarãmena queoré

²⁸ Jesús cũũrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Mũã deero tugueñaĩ ateré? Sĩcũ puarã ãmũã põnacutiyigu. Cũũ sĩcũ putopũ wáa, “macũ, use wesepe padegu wáaya” jĩĩyigu. ²⁹ Cũũ macũpé “wáaria” jĩĩyigu. Too síro wãcũpati, wãcũre waso, padegu wáajõãyigu. ³⁰ Too síro cũũ pacũ ãpĩ cũũ macũ putopũ wáa, teerora jĩĩyigu. Cũũpe “wáagũda” jĩĩpacũ, wáariyigu. ³¹ ¿Niĩpé cũũ pacũ booróbiro tiiyĩri? jĩĩwĩ.

—Cũũ dutisuguearigũpe, jĩĩwã.

Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Yũũ aterēja diamacũrã jĩĩã: Niyeru wapasébosari basoca, teero biiri numiã ñañarã mũũ suguero wãcũpati, wasoóya. Teero tiiró, Cõamacũ dutiré basocápure niĩãdare cũũrẽ mũũ suguero jeaadacu. ³² Juan Cõamacũ boorére mũũrẽ buepacari, cũũrẽ padeorĩwũ. Niyeru wapasébosari basocape, teero biiri numiã ñañarãpe cũũrẽ padeowá. Cũũ wãcũpati, wasorĩ ññapacara, mũũpe too síro wãcũpati, wasorĩwũ. Juanrẽ padeorĩwũ, jĩĩwĩ.

Ñañarã padecoteramēna queoré

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesús cũũrẽ wedewi sũcã:

—Apeyé queorére tuoyá sũcã: Sĩcũ ãmũ dita cõogũ niiyigu use wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãñucõyigu. Use cũũ bipesããdari copere ãtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũãri wii cũũ coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopũ wáanetõgũ wáagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. ³⁴ Use ducacutirito niĩrĩ, cũũrẽ padecoterare ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cũũ dúa wapatarere decomēna ticocoaro yũũre” jĩĩcomiyigu. ³⁵ Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira cũũrẽ ñee, sĩcũrẽ páa, ãpĩrẽ sĩãjã, ãpĩrẽ ãtãperimēna déeyira. ³⁶ Tiidita õpũ cũũ ticocosuguerira nemorõ ticocomiyigu sũcã. Cũũcãrẽ teerora tiiyĩra.

³⁷ Too síro sãa, cũũ macũrẽ ticocomiyigu sũcã. “Yũũ macũrẽ quioníremēna ññãadacu”, jĩĩ wãcũmiyigu. ³⁸ Õpũ macũ toopũ jeari ññarã, tiidita wasorira cãmēĩ wedeseyira: “Ãñirã niĩ too síropũ atiditaré ñeegũda. Jãmũ, sĩãcó. Cũũ manĩrĩ, atiditã marĩya dita putũãadacu”, jĩĩmiyira. ³⁹ Teero tiirã, cũũrẽ ñee, tiiwese wesapũ néewa, sĩãcõãjãyira.

⁴⁰ Too docare tiidita õpũ toopũ jeagu, ¿deero tiigũdari tiidita wasorirare? jĩĩwĩ.

⁴¹ Cũũrẽ jĩĩwã:

—Bóaneõrõ manĩrõ cũũ ñañarãrẽ sĩãcõãgũdaqui. Too síro cũũya ditare cũũrẽ wap- atĩrucujããdarare wasogũdaqui, jĩĩwã.

⁴² Jesús cũũrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã Cõamacũye queti jóaripũ buerã niĩpacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ménã:

Wii weerira ãtãquire booríyira.

Cúã boorípacari, tiiquira ãputí macãqui putuáwu tiwiipáre.

Cõãmacũ marĩ Òpũ teero tiirígu niiwĩ.

Cũũ tiiríguere “ãñunetõjõãã” jĩĩ tãgueñanoã,*
jĩĩ jóanoã.

⁴³ Teero tiirá, yũũ ateréja jĩĩã: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiãdare ãse wese tiiróbiro niiã. Tiiwesere múãrẽ ãmajãgũdaqui; ãpẽrãrẽ ticogũdaqui cũũ dutirére tiíadarare.

⁴⁴ Tiiqui sotoapũ ñaapeagũno mutãjõãgũdaqui. Tiiqui sícũ sotoapũ ñaapeatã, ãñurõ mutãpetijõãgũdaqui, jĩĩwĩ.

⁴⁵ Paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Jesús tee queorémene wederi tuorá, “marĩrẽna teero jĩĩgũ tiiquí” jĩĩyira. ⁴⁶ Teero tiirá, cũũrẽ ñeeãdara tiimíyira. Ñeeriwa, basocáre cuira. Basocápe “profeta niiĩ” jĩĩ padeowá.

22

*Wãmosíari bosebũreco boocómiriramenã queoré
(Lc 14.15-24)*

¹ Jesús queorémene cũũrẽ wedenemowĩ:

² —Cõãmacũ dutiré múãpũre niíadare atequetĩ tiiróbiro niiã. Sícũ òpũ niyigu. Cũũ macũ wãmosíari bosebũreco tiipéoyigu. ³ “Yũũ boocórirare suorá wáaya”, jĩĩyigu cũũrẽ padecoterare. Cũũ boocórirape “wáaria” jĩĩjãyira. ⁴ Too síro ãpẽrãrẽ cũũrẽ padecoterare ticogũ, jĩĩdutyoyigu: “Yũũ boocórirare ateré wedera wáaya: ‘Yaaré quẽnoãrepũ niitoaawũ. Yáara wecuá, teero biiri ecará diicutiri tiirírare sãdutyitoaawũ. Niipetire quẽnoãrepũ niiã. Bosebũreco ñnarã atiaro’”, jĩĩcoyigu. ⁵ Cũãpe yũũriyira. Sícũ cũũya wesepũ wáajõãyigu. ãpĩ cũũ apeyé dúaropũ wáajõãyigu. ⁶ ãpẽrãpé cũũ òpũ ticocoarirare ñee, ñañarõ jĩĩ, sãjãyira. ⁷ Cũã òpũ cũũ teero tiiríguere tuogú, cúayigu. Cũũyara surarare ticogũ, cũũrẽ sãdutyoyigu. Cũũya macãrẽ sóejãdutyoyigu. ⁸ Too síro cũũrẽ padecoterare jĩĩyigu: “Niipetire wãmosíari bosebũreco tiíadare niipetitoaa. Yũũ boocómirira atihere wapa boocónemoña manirã nijããrõ sáa. ⁹ Teero tiirá, macã decopũ wáaya. Niipetira múã buajeárare ‘bosebũreco ñnarã wáaya’ jĩĩña”, jĩĩyigu. ¹⁰ Cũũrẽ padecotera macã decopũ wedera wáyira. Niipetira cũũ buajeárare ãñurãrẽ, ñañarãrẽ néõ, néewayira. Teero tiirá, tiitatiare basocá dadajõãyira.

¹¹ “Too síro cũũ òpũ bosebũreco atiarirare ñnagũ, sããjeayigu. Cũũrẽ ñnagũ, sícũ cũũ decopũ wãmosíara sãñarõ sãñahẽgũrẽ ñnayigu. ¹² Cũũrẽ jĩĩyigu: “Yáa wedegu, ¿deero tiigũ sããatariĩ mũũ, wãmosíari sutiro sãñaripacu?” Cũũpe yũũmasĩriyigu. ¹³ Cũũ òpũ yaaré batorare jĩĩyigu: “Cũũrẽ wãmorĩpũ, dũporipũ siatú, naĩtĩãrõpũ cõãwionecoya. Toopá basocá pũnisíra bacadiyó, utiadacua”, jĩĩyigu, jĩĩwĩ.

¹⁴ Jesús jĩĩwĩ sũcã:

—Cõãmacũ paũre boocópacu, sĩquẽrãrẽ besequi, jĩĩwĩ.

*Niyeru wapasédutire sãñĩárigue
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Too síro fariseo basoca wáajõãwã. Cũũ Jesús merẽã yũũri boorá, cũũrẽ sãñĩáãdarere quẽnoyúerira niiwã. ¹⁶ Too síro cũũ buerere nũnũrãrẽ, Herodere tuonũnúseramena Jesús putopũ ticocorira niiwã. Cũũrẽ jĩĩwã:

—Basocáre buegú, mũũ ãñugũ niirére masĩã. Mũũ diamacũrã Cõãmacũye maquẽrẽ buea. Basocá tusaré dícuere wedericu. Ëputí macãrãrẽ, búri niirãrẽ, niyeru cuoráre, niyeru

* 21:42 Salmo 118.22-23.

cuohérare sîcârîbíro ñña, wedea m̃m̃. ¹⁷ Teero tiigú, ¿deero wăcũĩ m̃m̃? Ƴsărē wedeya: ¿Romanuă ôpŭrē cūñ niyeru wapasédutirere wapatíadari; o wapatígarite? jĩwă.

¹⁸ Jesupé cūñ wăcŭrere, cūñ ñañarē tiidugárere masĩjârighu niĩwĩ. Teero tiigú, jĩwă:

—Múă ñañară, tiiditórepira niĩă. Múă ỹm̃re teero jĩ, wedesădugara tiia. ¹⁹ Niyeruqui wapatíadariquire êñoñă ỹm̃re, jĩwă.

Tiiquire cūñrē néetiwa. ²⁰ Jesús cūñrē sãĩñáwĩ:

—¿Noăyă diapóa, noă wăme tusai? jĩwă.

²¹ —César romanuă ôpŭye tusaa, jĩwă.

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayă; Cōămacŭyere Cōămacŭrē wiyayă, jĩwă.

²² Cūñ teero jĩrĩ tuoră, tuomaníjōăwă. Cūñrē cōăwiti, wăajōăwă.

Diarira masăm̃ăre wederigue

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tiiburecora sîquēră saduceo basoca Jesús p̃to jeawa. Cūñ “diarira masăm̃ăricua” jĩñya. Jesuré sãĩñáwĩ:

²⁴ —Basocăre buegú, Moisés jĩriguere jĩăda: “Sîcŭ pōnamanígŭ diaweori, cūñ bai cūñ ñmo niirigore dúutuario. Cūñ coomena cūñ sōwă diarigŭre pōnacŭtíbosaaro”,* jĩrigu niĩwĩ. ²⁵ Teerora wăayiro ũsă watoare. Sîcŭpōna siete niiyira. Cūñ sōwă ñmocŭtiri siro, diajōăyigu. Pōnamanígŭră, cūñ ñmo niirigore cūñ bairé cŭŭyigu. ²⁶ Cūñcărē teerora wăayiro. Cūñ baicărē teero wăayiro. Teero dícu wăayiro. Niitugŭpŭcărē teerora wăayiro. ²⁷ Too síro cūñ ñmo niimirigocă diajōăyigo. ²⁸ Cūñ niipetira coore ñmocŭtimiyira. Teero tiigó, diarira masăm̃ărĩ, ¿nii ñmope p̃tuăgodari? jĩwă.

²⁹ Jesupé cūñrē ỹm̃wĩ:

—Múă Cōămacŭye queti jóaripŭ maquērē masĩria. Cōămacŭ tutuarecărē masĩria. Teero tiiră, wisijōăă. ³⁰ Diarira masăm̃ări siro, ũm̃ă, numiă wămosíaricua. Ángelea ũm̃ăsepu niirăbiro niĩya. ³¹ Diarira masăm̃ăre maquērē múă buepacara, tuomasĩria ména. Ateré Cōămacŭ cūñye queti jóaripŭp̃ă múărē jĩrigu niĩwĩ: ³² “Abraham, Isaac, Jacob Ôpŭ niĩă ỹm̃”,† jĩrigu niĩwĩ. Cōămacŭ diarira Ôpŭ niirii; catirá Ôpŭpe niĩ, jĩwă.

³³ Basocă cūñ buerere tuoră, tuomaníjōăwă.

Dutiré Ɂputí maquē

(Mr 12.28-34)

³⁴ Too síro Jesús saduceo basocare sãĩñáduri tiirí ññară, fariseo basoca neărira niĩwă.

³⁵ Too síro sîcŭ cūñ menamacŭ Moisés jóariguere ãñurō masĩgŭ Jesuré “merēă ỹm̃boqui” jĩgŭ, sãĩñáwĩ:

³⁶ —Basocăre buegú, ¿diiyé niĩ Moisére dutiré cŭñrigue bayiró Ɂputí maquē? jĩwă.

³⁷ Jesús cūñrē ỹm̃wĩ:

—“Cōămacŭ marĩ Ôpŭrē maĩñă. Niipetire múă yeeripŭnamena, múă wăcŭrémena cūñrē maĩñă”.‡ ³⁸ Tee apeyé nemorō niinetōnăcăre niĩă. ³⁹ Tee doca maquē tee dutiré tiiróbiro niĩă. “M̃m̃ basiro maĩrō tiiróbirora âpērăcărē maĩñă”.§ ⁴⁰ Marĩ tee p̃uawămé dutirere tiiră, niipetire Moisére dutiré cŭñrigue, teero biiri profetas tiidutíre ỹm̃ra tiicú, jĩwă.

Cristo ¿noă p̃ărămi niĩ?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo basoca Jesús p̃top̃ă neăritabe, cūñrē sãĩñáwĩ:

⁴² —Múă Cristo Cōămacŭ beserigŭre ¿deero wăcũĩ? ¿Noă p̃ărămi niiññusegŭ niĩ? jĩwă.

—Ôpŭ David p̃ărămi niiññusegŭ niigŭdaqui, jĩwă.

⁴³ Jesús cūñrē jĩwă:

* 22:24 Deuteronomio 25.5. † 22:32 Éxodo 3.6. ‡ 22:37 Deuteronomio 6.5. § 22:39 Levítico 19.18.

—Too docare David Cristo ñecũ niipacu, ¿deero tiigũ Espiritu Santo masĩré ticorémēna wedesegũ, “cũũ yũũ Õpũ niĩ” jĩĩyiri? David ateré jóarigu niĩwĩ:

⁴⁴ Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Õpũrẽ:

“Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

tée mũũrẽ ñnatutirare mũũ dutiriguere yũũ ãñurõ yũũri tiirĩpũ”,*

jĩĩ jóarigu niĩwĩ David. ⁴⁵ David “yũũ Õpũ” jĩĩgũ, Cõãmacũ beseriguere jĩĩgũ tiirĩgũ niĩwĩ, cũũ pãrãmĩ niipacari. Teeré ãñurõ wãcũña, jĩĩwĩ.

⁴⁶ Cũã sĩcũnopera yũũriwa. Tiibũrecomēna “sãĩñãnemoricu sãa” jĩĩ wãcũyira.

23

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtire, fariseo basoca tiirécũtire wederigue
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Too síro Jesús basocáre, ãsã cũũ bueráre jĩĩwĩ:

² —Moisés jóarigue buerá, fariseo basocacã Moisére dutiré cũũriguere wederá niĩya.

³ Teero tiirá, niipetire cũã wederére tiinũnũseyā. Cũã tiirécũtirepere ññacũrijãña. Cũã wederobiro tiirĩya. ⁴ ãpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirére dutiia. Nũcũrẽre siatũpeora tiiróbiro tiĩya. Tee aparáre péerogã tiipuriya. ⁵ Niipetire cũã tiirére basocá ññãrõ jĩĩrã, teeré tiĩya. Cõãmacũye queti jóaripũ sããretibari pacasãñuretibari cũoóya.* Teero biiri cũã súubuseri ññãrõ jĩĩrã, ãpẽrã nemorõ cũã súubuseri sutiro yapa opadari cũorócare sãñãaia. ⁶ Bosebũreco niirĩ, sũguero maquẽ duiirẽpũ dícu duidũgacua. Neãré wiseripũcãrẽ teerora tiidũgacua. ⁷ Macã decopũ quionĩremēna ãñudutiri boocúa. Cũãrẽ “ũsãrẽ buerá” jĩĩrĩ boocúa.

⁸ Mũã doca “ũsãrẽ buerá” jĩĩdutiirijãña. Mũãrẽ buegũ sĩcũrã niĩ. Mũã sĩcũpõnarã niĩã.

⁹ Atiditapũre sĩcũ basocũre “ũsã pacũ” jĩĩrijãña. Mũã sĩcũrã pacũcutia; cũũ ãmũãsepũ niĩ. ¹⁰ Mũãrẽ “ũsã Õpũ” jĩĩrijãrõ. Cristo Cõãmacũ beserigu sĩcũrã mũã Õpũ niĩ. ¹¹ Mũã menamacũ ãpẽrãrẽ tiipũgũ cũũrã niĩ ãpẽrã nemorõ ɸpũtĩ macũ. ¹² Sĩcũ cũũ basiro “ãpẽrã nemorõ yũũre padeorĩ booa” jĩĩgũ búri niigũ tiinógũdaqui. Teero jĩĩhẽgũnopereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorĩ tiigũdaqui.

¹³ Bóaneõrã niĩã mũã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Mũã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũserare cãmotára tiia. Mũã Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsedũgaricu; wãcũnũnũsedũgarare cãmotáa.

¹⁴ Bóaneõrã niĩã mũã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Mũã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Niyeru boorã, wapewia numiãye wiserire jĩĩditoremēna ãmacu. Mũã yoari Cõãmacũmēna wedesera tiiróbiro tiiditócu basocáre. Mũãrã ãpẽrã nemorõ ññãrõ tiinóãdara niĩã.

¹⁵ Bóaneõrã niĩã mũã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Mũã basocá ññacoropũ dícu ãñurõ tiia. Día pairĩmaapũ tĩã, yoaro niiré macãrĩpũ mũã buerére nũnũãdarare ãmaãrã wáaa. Sĩcũrẽ bũ, mũã buerémēna cũũrẽ mũã nemorõ pecamepũ wáagũdu niirĩ tiia.

¹⁶ Bóaneõrã niĩã mũã. Mũã ññahẽrã ãpẽrãrẽ wéesũguera tiiróbiro niĩã. Mũã basocáre ateré buea: “Sĩcũ ‘Cõãmacũwiimēna diamacũ jĩĩã’ jĩĩari siro, cũũ jĩĩãriguere tiihéri, wapa maniã” jĩĩcu mũã. Atepé docare “cũũ ‘Cõãmacũwii maquẽ oromēna diamacũ jĩĩã’ jĩĩrĩ, teerora tiiaro” jĩĩcu mũã. ¹⁷ Mũã tuomasĩridoia. Oro Cõãmacũwiipũ niijĩrõ, Cõãmacũ ññacoropũ ãñuré pũtuácu. Teero tiiró, ¿diiyẽpe nemorõ ɸpũtĩ maquẽ niĩ, orope o Cõãmacũwiipe? ¹⁸ Mũã ateré buea: “Sĩcũ ‘Cõãmacũrẽ wáicũra sóepeoromēna diamacũ jĩĩã’ jĩĩari siro, cũũ jĩĩãriguere diamacũ tiihéri, wapa maniã” jĩĩcu mũã. Atepé docare “cũũ

* **22:44** Salmo 110.1. * **23:5** Tiitibare cũãye diapóaripũ, cũãye wãmorĩpũ siatútuyira. Tiitiba popeapũ sica versículo o pua versículo sããyira. Ññãña Deuteronomio 6.6-8.

‘toopú wáicura Cõãmacũrẽ tiorémena diamacú jĩã’ jĩrĩ, teerora tiáro” jĩcu múã. ¹⁹ Múã tuomasĩridojaçu. Cõãmacũrẽ tioré wáicura sópeoro sotoapu nijĩrõ, cũũ ññacoropũ añurẽ putuáçu. Teero tiiró, ¿diiyépe nemorõ uputí maquẽ niĩ, Cõãmacũrẽ tiorépe o wáicura sópeorope? ²⁰ Teero tiigú, sícũ “Cõãmacũrẽ wáicura sópeoromena diamacú jĩã” jĩgũ, toopú péoarigũmenacãrẽ teerora jĩgũ tiĩ. ²¹ Sícũ “Cõãmacũwiimena diamacú jĩã” jĩgũ, Cõãmacũmenacãrẽ teerora jĩgũ tiĩ. ²² Sícũ “ãmũãsemena diamacú jĩã” jĩgũ, Cõãmacũ duirípĩrõmena, teero biiri toopú duigũmenacãrẽ teerora jĩgũ tiĩ.

²³ ‘Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu añurõ tiia. Múã oteré metãgãrẽ “menta”, “anís”, “comino” wãmecutire yaaré sitiaañũre tiirénorẽ seenéõ, opaquẽrĩ tiicú. Pũamóquẽñequẽrĩ cũorá, sicaquẽ Cõãmacũwiipũ néewa, “yũ Cõãmacũrẽ tioré niĩ” jĩ, pairé ticocu. Teero tiipacára, nemorõ uputí maquẽrẽ tiiría. Moisére dutiré cũũriguecãrẽ tiiría. Basocáre queoró dutiróbiro tiiría. Bóaneõre ññorí. Cõãmacũrẽ padeorí. Múã oterére cũũrẽ tiorucurobirora tee uputí maquẽcãrẽ tiiró booa. ²⁴ Múã ññahẽrã ãpẽrãrẽ wéesuguera tiiróbiro niĩ. Bári niirẽre añurõmena tiipetípacara, uputí maquẽ tiirẽpere wãcũria.

²⁵ ‘Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu añurõ tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niĩ. Popeapũre múã ãpẽrãyẽre ãmaré, teero biiri niyeru cũopacára boonemósãjãre dadanetõjõãã. ²⁶ Múã fariseo basoca tuomasĩhẽrã, ññahẽrã tiiróbiro niĩ. Popeapũ maquẽ cosesuguéya. Teero tiirá, bapa sotoápuãcãrẽ añurõ coseári bapa tiiróbiro niĩadacu.

²⁷ ‘Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu añurõ tiia. Múã diarira cũũre wiseri boremena tuusiãre wiseri tiiróbiro niĩ. Sotoápuãre añurõ baucú. Popeapũre diarira cõãrĩ, niipetire bóarigue dadajõãçu. ²⁸ Múãcã teerora basocá añurã baucú ãpẽrã ññacoropũ. Popeapũpere añurẽ tiidugãre manicú sáa. Ññanaré niinetõjõãçu.

²⁹ ‘Bóaneõrã niĩ múã Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca. Múã basocá ññacoropũ dícu añurõ tiia. Múã profetaye masãcoperi sotoapu añurẽ wiserigã tiinũcõã. ãpẽrã basocá añurã niirirare cũũre wiserire mamõã. ³⁰ Múã biiro jĩã: “Ûsã ñecũsũmuãniãrã catiritopũre ãsã niirãjã, merẽã tiibójĩyu. Cũã profetare sããdutĩri, ãsã sããdutĩribojĩyu”, jĩã. ³¹ Múã teeré teero jĩrã, múã basiro “profetare sããrĩra pãrãmerã niinũnũsera niĩ” jĩrã tiia. ³² Teero tiirá, múã ñecũsũmuã tiimũãatiriobirora tiipapácutiãña.

³³ ‘Múã añãã tiiróbiro ññanaré tiirã niĩ. Múã deero tii Cõãmacũ pecamepu ññanarõ tiĩadarere netõmasĩricu. ³⁴ Teero tiigú, yũ múã putopũre profetare, Cõãmacũ dutiré masĩrãrẽ, Cõãmacũye bueadarare ticocogũda. Múãpe cũã sĩquẽrãrẽ sãã, ãpẽrãrẽ curapũ páabiatu sããdutĩadacu; ãpẽrãrẽ cũã neãrẽ wiseripu tãna, cũã wáare macãrĩpu nũnũãdacu. ³⁵ Múã teero tiirã, niipetira basocá añurãrẽ sããrígue wapa múã wapa cũoa. Múã ñecũsũmuã Abel† basocú añũgũrẽ sããsũguéyira. Té Zacarías‡ Berequías macũrẽ sããyapácutiya. Zacariare sããyĩra Ññunetõjõãri Tatia sããwaro putopũ. ³⁶ Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Múã atitó macãrãpu niipetire cũã teero tiirĩguere wapa cũoa, jĩwĩ Jesús.

Jesús Jerusalén macãrãrẽ maĩmĩrique
(Lc 13.34-35)

³⁷ Jesús Jerusalén macãrãrẽ wãcũgũ, jĩwĩ:

—Jerusalén macãrã, múã profetare sããrã niĩ; Cõãmacũye wederãre ãtãperimena déesiãrã niĩ. Múãrẽ maĩgũ, pee peti néõdũgamiwũ. Cãrẽquẽ coo põnarẽ wãũre docapu néõcũrõbiro tiidũgamiwũ. Múãpe booríwũ. ³⁸ Teero tiiró, múãya macã cõõjõããdacu. ³⁹ Yũ

† 23:35 Génesis 4.8. ‡ 23:35 2 Crónicas 24.20-21.

ateré jĩĩã: Yũũre ññanemoricu; téé múã yũũre “ãni Cõãmacũ ticodiocorigu ãñunetõjõãĩ” jĩĩrãpu, ññaãdacu, jĩĩwĩ.

24

Jesús “Cõãmacũwii cõãnoãdacu” jĩĩrigue

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jesús Cõãmacũwiipu niiãrigu witiwari, ãsã cũũ buerá cũũ puto wáawu. Cõãmacũwii, teero biiri tiwiiména niiré wiserire “ãñuré wiseri niiã” jĩĩ, cũũrẽ wedewawu.

² Cũũpe ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Múã iye niipetire wiserire ññamiã. Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Too síro ãtãqui apequí sotoápu weemũarigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩĩwĩ.

Atibúreco petiádari suguero wáaadare

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Too síro Ëtãgũ Olivopu jea, Jesús duirigu niiwĩ. Ësã cũũ buerá ãpẽrã tuohéropu cũũrẽ jea, sãĩñawũ:

—Wedeya ãsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena mũũ putuatiadarere, teero biiri atibúreco petiádarere ññamasĩnoãdari? jĩĩwũ.

⁴ Jesús yũũwĩ:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. ⁵ Pau “yũũrã niiã; yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niiã” jĩĩadacua. Pau cũũrẽ nũnũadacua. ⁶ Apeyé, “cãmerĩsĩãrã tiiáwã” jĩĩrĩ tuoádacu. “Toopú cãmerĩsĩãrã tiiáyira” jĩĩré queticãrẽ tuoádacu. Teeré tuorã, cuirijãña. Tee wáaadare nijãrõ tia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusaádacu ména. ⁷ Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩãadacua. Teero biiri sicadita macãrã apeditá macãrãmena cãmerĩsĩãadacua. Juabóare wáaadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. ⁸ Tee niipetire-mena basocáre bayiró ññañarõ netõré nũcããdacu.

⁹ Teero wáari, múãrẽ ñee, dutirápure tico, ññañarõ tiidutiadacua. Múãrẽ sĩaãdacua. Niipetira basocá múãrẽ ññatutiadacua yũũre padeoré wapa. ¹⁰ Teero wáari, pau yũũre padeomírira padeodúadacua. Cũã menamacãrã niimirirare ticoadacua dutirápure. Cãmerĩ ññatutiadacua. ¹¹ Pau “yũũ profeta niiã” jĩĩadacua. Paure jĩĩdito, padeorí tiiádacua. ¹² Ññañaré pee niiadacu. Teero wáari, pau cãmerĩ maĩdúadacua. ¹³ Yũũre padeorucújãrã docare Cõãmacũ netõnégũdaqui. ¹⁴ Niipetiro atibúrecompu ãñuré queti “Cõãmacũ dutiré basocápure niiadare jeaadaro tia” jĩĩrére niipetiropu wedenoãdacu, niipetire dita macãrã masĩarõ jĩĩrã. Tee wáari siro, atibúreco petiádacu sáa.

¹⁵ Ññañanetõnũcãgũrẽ* Cõãmacũrẽ padeorídojãgũrẽ ññaãdacu múã. Cũũ Cõãmacũwii popeapu jeagũdaqui. Profeta Daniel tee maquẽrẽ wederigu niiwĩ. (Ateré buegũ tuomasĩarõ.) ¹⁶ Teero wáari ññarã, Judea ditapu niirã ãtãyucupũ dutijõããrõ. ¹⁷ Wii sotoápu pesagũno diiwá, wii popeapu niirére néegũ sããwaripacu, dutijõããrõ. ¹⁸ Wesepú padegúcã wiipũ sutiré néegũ putuawaripacu, dutijõããrõ. ¹⁹ Teero wáare bũrecori niipacósãnumiãrẽ, põna ãpũrã cuorãre bóaneõre bũrecori niiadacu. ²⁰ “Dutiwáre bũrecori púuriro niiré bũrecori wáarijããrõ; yeerisãri bũreco wáarijããrõ” jĩĩ, Cõãmacũrẽ sãĩñá. ²¹ Teero wáare bũrecori basocáre bayiró ññañarõ netõré bũrecori niiadacu. Cõãmacũ atibúreco tiirí sirore, téé atitópure nocõrõ ññañarõ netõré maniríro niiwũ. Too síropũcãrẽ nocõrõ peti ññañarõ netõré maniãdacu. ²² Tee ññañarõ netõré bũrecorire Cõãmacũ dúoriatã, sĩcũno netõrídojãgũdaqui. Cõãmacũpe cũũ beserirare tiigũ, teero wáare bũrecorire dúogũdaqui.

²³ Teero wáari, sĩquẽrã múãrẽ jĩĩditoadacua: “Jãã, ññaña. Cõãmacũ beserigu Cristo ãno niiĩ”, jĩĩmiãdacua. “Toopú niiĩ”, jĩĩmiãdacua ãpẽrãpé. Cũã teero jĩĩrĩ, padeoríjãña. ²⁴ Pau jĩĩditora niiãdacua. Sĩquẽrã “yũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niiã” jĩĩmiãdacua. “Profeta niiã”

* **24:15** Pecasãyemena: “la abominación desoladora”, es decir, el Anticristo.

jĩmiĩadacua ãpẽrãpẽ. Pee tiiẽñore tiiĩadacua, cũãrẽ padeoáro jĩĩrã. Cõãmacũ beserirapũrena padeodũri tiidũgãmĩadacua. ²⁵ Tee niiĩadarerena mũãrẽ yũũ wedesũguetoaa. ²⁶ Teero tiirã, ãpẽrã mũãrẽ “jõõpũ basocã manirõpũ Cristo niiĩawĩ” jĩĩrĩ, wãarijãña. “Atiwiĩ macã sawipũ niiĩawĩ” jĩĩrĩ, padeorĩjãña. ²⁷ Apetóre bũpo wããyori, muĩpũ mũãatirope tée cũũ sããwarope bóesesajõãã. Teero wãarobirora wãaadacu, yũũ niipetira sõwũ atiri. ²⁸ Wãicũ bóari, yucaã mãata masĩcua. Cũã tiirõbirora yũũ jĩĩãrigue wãari iĩnarã, yũũ atiadarere mãata masĩĩadacu.

Jesús putũaatiadare

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Tee ñañarõ netõrẽ bũrecori sirogã muĩpũ búreco macũ naĩtĩãjõãgũdaqui. Ñami macũcã bóeriqui. Ñocõã ñaacodiadacua. Niipetira ãmũãsepũ niirã cãmeñanoĩadacua. ³⁰ Teero wãari, ãmũãsepũ sica ãñorẽ bauĩadacu. Teerẽ iĩnarã, yũũ niipetira sõwũ atiadarere masĩĩadacua. Teero tiirã, niipetire macãrĩ macãrã utiadacua. Yũũ niipetira sõwũ õmebũruáripũ tutuaremena asibatẽdiatiri iĩñaĩadacua. ³¹ Corneta busuri, ángeleare ticocogũdacu. Cũã néoĩadacua yũũ beserirare atibũreco niipetiropũ niirãrẽ.

³² Mũãrẽ oterigũ higuerağũmena queorẽ ticogũda. Tiigũ pũũrĩ wasorĩ, “cũma wãaadaro pẽerogã dũsaa” jĩĩmasĩã. ³³ Teerora niipetire yũũ jĩĩãrigue wãari iĩnarã, “niipetira sõwũ putũaatiadaro pẽerogã dũsacũ” jĩĩ masĩña. ³⁴ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Atitõ macãrã cũã diaadari sũguero, tee niipetire yũũ jĩĩãrigue wãaadacu. ³⁵ Ñmũãse, atiditã peticõdiaadacu. Yũũ wedesere doca petirĩcu. Niirucujãĩadacu.

³⁶ Yũũ putũaatiadari búreco, tii horare masĩña maniã. Ángelea ãmũãse macãrã masĩriya. Yũũ niipetira sõwũcã masĩria. Yũũ Pacũ sĩcũrã masĩqui.

³⁷ Yũũ niipetira sõwũ putũaatiadari sũguerogã, Noẽ niirito wãarirobiro wãaadacu. ³⁸ Atibũreco dúuadari sũguero, basocã yaa, sĩni, wãmosía, cũã põna numiãrẽ numicũ tiyĩra. Tée Noẽ doorĩwũcapũ sããwaripũ, tiitũcoyira. ³⁹ Cũã “merẽã wãaricu” jĩĩ wãcũpacari, oco pea, díã duanetõrĩ, diapetijõãyira. Yũũ niipetira sõwũ putũaatiricãrẽ, basocã teerora tiiĩadacua. ⁴⁰ Teebũrecorire ãmũã pũarã wesepũ niiĩadacua. Sĩcũ néemuãnogũdaqui; ãpĩ putũágũdaqui. ⁴¹ Pũarã numiã trigo wãñiãrã niiĩadacua. Sĩcõ néemuãnogõdacu; apegõ putũágõdacu.

⁴² Teero tiirã, iĩacorucujãña. Mũãcã yũũ mũã Õpũ putũaatiadari búrecore masĩricu. ⁴³ Aterẽ masĩña: Wii õpũ “ñamirẽ tii hora niirĩ, yaarẽpigũ jeagũdaqui” jĩĩ masĩgũ, cãnihẽgũrã coteboqui. Cũãya wiire pãõsãrĩ jĩĩgũ, cãmotãqui. ⁴⁴ Teero tiirã, mũãcã ãñurõ yueya. Mũã wãcũhẽritabe, yũũ niipetira sõwũ putũaatigũdacu.

Pũarã dutibosaramena queorẽ

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Mũã sĩcũ ãmũ ãñurõ masĩgũ cũũ õpũyere ãñurõ dutibosagũ tiirõbiro niiĩña. Cũũ õpũ aperopũ wãagũ, cũũrẽ jĩĩqui: “Yãa wii macãrãrẽ búrecoreicõrõ yaarẽ ticoya”, jĩĩqui. ⁴⁶ ãñurõ dutibosagũ cũũrẽ dutiariguere tiirucũqui. Teero tiigũ, cũũ õpũ coerĩ, useniqui. ⁴⁷ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Cũũ ãñurõ tiirẽ wapa cũũ õpũ niipetire cũũ cũorẽre dutibosagũ sõnecogũdaqui. ⁴⁸ ãpĩpẽ “yũũ õpũ mãata coerĩqui” jĩĩ wãcũgũ, ñañarõ tiiquĩ. ⁴⁹ Padecoterare ñañarõ tiinũcãqui. Cũmurãmena boseyã, sĩni tiiquĩ. ⁵⁰ Cũũ õpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. ⁵¹ Cũũ dutiriguere tiirĩrigue wapa bayirõ ñañarõ tiigũdaqui. ãpẽrã iĩacoropũ dícu ãñurẽ tiiditõrirare cũũ cũãrẽ cõãriropũ cũũcãrẽ cõãgũdaqui. Toopũ basocã pũnisĩra bacadiyõ, utiadacua.

¹ 'Cõāmacũ dutiré múāpure niiādare atequetí tiiróbiro niiā. Pũamóquẽñerã numiã cúã sīāwócorepa née, cúã menamacō manũ niigũdure bocara wáayira. ² Sicamoquẽñerã numiã tũomasĩhērã niiyira. Āpērã sicamoquẽñerã numiã ãñurō masĩrã niiyira. ³ Tũomasĩhērã numiã cúāye sīāwócorepa néewapacara, use too síro píosãādarere néewariyira. ⁴ Āñurō masĩrã numiāpe usepa néewayira sīāwócorepamena. ⁵ Wāmosiagũdu máata jeariyigũ. Niipetira numiārẽ wũgoá jeari, cānijõāyira. ⁶ Ñami deco acaribíri tũoyíra: “¡Wāmosiagũdu atitoai! ¡Bocara atiya!” jĩiyigũ. ⁷ Niipetira numiã wācã, cúāye sīāwócorepare quẽnoyíra. ⁸ Tũomasĩhērã numiāpe ãñurō masĩrã numiārẽ jĩiyira: “Ûsãcārẽ use ticoya; ãsã sīāwócorepa yatiro tiia”, jĩimiyira. ⁹ Āñurō masĩrã numiāpe yũuyira: “Ticoria. Ûsã ticori, ãsãcārẽ jeari, múācārẽ jeari tiibócu. Múā basiro use dúari basoca pũtopũ sãĩrã wáaya múā sīāwócoadarere”, jĩiyira. ¹⁰ Cúã sãĩrã wáaari siro, wāmosiagũdu jeayigũ. Āñurō ññacoarira bosebũreco tiirí wiipũ cũūmena sãāwayira. Cúã sãāwaari siro, sope biajõāyiro. ¹¹ Too síropũ āpērã numiāpe jea, “ũsã õpũ, ãsārẽ sope pãõña” jĩimiyira. ¹² Cũũpe yũuyigũ: “Yũũ ateréja diamacúrã jĩĩ: Múārẽ masĩriga”, jĩiyigũ, jĩĩwĩ Jesús.

¹³ Jesús tee queoré wedeari siro, jĩĩwĩ:

—Yũũ atiadari bũrecore tii horare múā masĩria. Teero tiirã, ãñurō ññacorucujãña, jĩĩwĩ.

Niyeruquirimena queoré

(Lc 19.11-27)

¹⁴ Jesús ãsārẽ wedenemowĩ:

—Cõāmacũ dutiré múāpure niiādare atequetí tiiróbiro niiā. Sĩcũ basocú yooropũ wáagũdu tiiyigũ. Cũũ wáaadari suguero, cũũye dutibosarare sũocó, cũũye niyerure cúāmena cũũyigũ. ¹⁵ Sĩcũrẽ sicamoquẽñepori, āpĩrẽ pũapó, āpĩrẽ sicapo niyeruquiripori ticoyigũ. Cúã paderépũre ññaco, ticoyucoyigũ. Too síro wáajõāyigũ. ¹⁶ Dutibosagũ sicamoquẽñepori ñeerigũ tee niyerumena pade, máata apeyé sicamoquẽñepori wapatánemoyigũ. ¹⁷ Pũapó ñeerigũcã teerora apeyé pũapó wapatánemoyigũ. ¹⁸ Sicapo ñeerigũpe cope coa, cúārẽ dutigũye niyerure tiicopepũ yaacũjãyigũ.

¹⁹ 'Yoari siropũ, cúārẽ dutigũ coeyigũ. Coe, cúārẽ “yée niyerure ¿deero tiirí?” jĩĩ sãĩñáyigũ. ²⁰ Sicamoquẽñepori ñeerigũ cũũ puto jeanũcãyigũ. Apeyé sicamoquẽñepori cũũ pade wapatárere néeatigũ, jĩiyigũ: “Yũũre dutigũ, sicamoquẽñepori mũũ yũũre cũũwũ. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiā apeyé sicamoquẽñepori”, jĩiyigũ. ²¹ Cúārẽ dutigũ cũũrẽ jĩiyigũ: “Āñurō tiiyú. Dutibosagũ ãñurō diamacú tiigũ niiā mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurō tiiyú. Mũũ ãñurō tiirigue wapa pee dutigũ cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩiyigũ. ²² Too síro pũapó ñeerigũ cũũ puto jeanũcã jĩiyigũ: “Yũũre dutigũ, mũũ yũũre pũapó cũũwũ. Teeména nocõrõrã pade wapatánemowũ. Ate niiā apeyé pũapó”, jĩiyigũ. ²³ Cúārẽ dutigũ cũũrẽ jĩiyigũ: “Āñurō tiiyú. Dutibosagũ ãñurō tiigũ niiā mũũ. Yũũ péerogã cũũriguemena ãñurō tiiyú. Mũũ ãñurō tiirigue wapa pee dutigũ cũũgũda. Yũũmena usenirucujãña”, jĩiyigũ.

²⁴ 'Too síro sicapo ñeerigũcã cũũ puto jeanũcã, jĩiyigũ: “Yũũre dutigũ, mũũ tutuare padedutigũ niiré masĩwũ. Paderipacũ, āpērã paderémēna wapatáa. ²⁵ Teero tiigũ, cui, mũũye niyerure dita popeapũ yaacũjãwũ. Ate niiā mũũye”, jĩiyigũ. ²⁶ Cúārẽ dutigũ cũũrẽ yũuyigũ: “Mũũ dutibosagũ ñañagũ, dadegũ niiā. ‘Paderipacũ, āpērã paderémēna wapatái’ jĩĩ masĩmiyu. ²⁷ Teeré masĩgũjã, yée niyerure ññanori wiipũ néewa, cũũbojĩyu. Yũũ coegũ tee bũcũāremena ñeenemoboajĩyu”, jĩiyigũ. ²⁸ Toopũ niirãrẽ jĩiyigũ: “Tiipore ěmajãña. Pũamóquẽñepori cũogúpere ticoya. ²⁹ Pee cũogúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Pee cũogũdaqui. Cũohégũnopere cũũ cũomírere ěmajãnoãdacu. ³⁰ Āni dutibosagũ queoró tiihégũre naĩĩārõpũ cõāwionecoya. Toopũ pũnisíra bacadiyó, utiadacua”, jĩiyigũ.

Jesús niipetire dita macārẽrẽ beseadare

³¹ Y_{HH} niipetira sōwū asibatéremena putuaatiri, òpū duiropĩrōpū dutiduigudacu. Ángelea niipetira y_{HH}mena atiadacua. ³² Niipetire dita macārā y_{HH} duiró putopū neāadacua. Teero tiigú, cúārē puapōnā batonucōgūda. Sīcū ecará coterí basocū ovejare merēā, cabrare merēā batonucōgū tiiróbiro tiigūda. ³³ Basocá añurārē diamacúpe, ãpērārē acuniñape nucōgūda. ³⁴ Too síro y_{HH} diamacúpe nucūrārē jīgūda: “Múā y_{HH} Pacū añurō tiinórira, atiya. Atibúreco nucārípū múā niīadarore quēnosuguétoarigu niīwī. Teeré ñeerā atiya sáa. ³⁵ Y_{HH} juabóari, ecawū. Y_{HH} oco sīnidugári, tīāwū. Y_{HH} aperopú wáanetōrī, cānirō ticowū. ³⁶ Y_{HH} sutimanírī, sāāwū. Y_{HH} diarecutiri, ñacāmesāwū. Y_{HH} peresuwiipū duiri, ñnarā jeawū”, jīgūda.

³⁷ Teero tiirā, basocá añurā jīāadacua: “Ŭsā Ōpū, ¿deero biiri m_{HH} juabóari, ecarí? ¿Deero biiri oco sīnidugári, tīārī? ³⁸ ¿Deero biiri aperopú wáanetōrī, cānirō ticori? ¿Deero biiri sutimanírī, sāārī? ³⁹ ¿Deero biiri diarecutigūre o peresuwiipū duigūre ñnarā jeari?” jīāadacua.

⁴⁰ Cúārē y_{HH}gūda: “Y_{HH} ateréja diamacúrā jīā: Múā y_{HH}re padeorāre upatí macārā niīhērārē teero tiirā, y_{HH}rena tiirā tiīwū”.

⁴¹ Too síro acuniñape nucūrārē jīgūda: “Múā Cōāmacū ññarō tiinóādara niīā. Teero tiirā, ñnorē niirijāña. Pecame petihérimepū wáaya. Tiimé wātīārē dutigūre, cūyara ángelea ññarārē quēnoyúerime niīā. ⁴² Y_{HH} juabóari, ecarīwū. Y_{HH} oco sīnidugári, tīārīwū. ⁴³ Y_{HH} aperopú wáanetōrī, cānirō ticorīwū. Y_{HH} sutimanírī, sāārīwū. Y_{HH} diarecutiri, peresuwiipū duiricārē, ñnarā jearīwū”, jīgūda.

⁴⁴ Cúācā teerora jīāadacua: “Ŭsā Ōpū, m_{HH} juabóari, oco sīnidugári, aperopú wáanetōrī, sutimanírī, diarecutiri, o peresuwiipū duiri, ¿deero biiri ũsā m_{HH}urē tiápuri?” jīāadacua.

⁴⁵ Y_{HH} cúārē y_{HH}gūda: “Y_{HH} ateréja diamacúrā jīā: Múā y_{HH}re padeorāre upatí macārā niīhērārē tiápuhera, y_{HH}rena tiápuhera tiīwū”, jīgūda.

⁴⁶ Cúā wáajōāadacua ññarō netōrucújāādaropū. Basocá añurāpe catiré petihéropū wáaadacua, jīwī Jesús.

26

Jesuré ñeeādara wedeserigue

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jesús tee niipetire wedeari siro, ũsārē jīwī:

² —Múā masīā: Pascua bosebureco wáadaropū abúreco d_{HH}saa. Tii bosebureco niirī, y_{HH} niipetira sōwū ãpērāpúre ticonogūdacu. Curusapū páabia, sīādutiadacua, jīwī.

³ Teeburecorire paiaré dutirá, teero biiri butoá dutirá neāyira paiaré dutigúya wi-icapū. Cūū wāmecutiwi Caifás. ⁴ Cúā Jesuré yayióremena ñeeādarere cāmerī wedeseyira, sīādugára. ⁵ Cúā jīyira:

—Bosebureco niirī, tiiríjāāda. Basocá cūūrē maīrā, marīmena cúara, noo booró acaribíāmajābocua, jīyira.

Jesuré sitiaāñúre píopeorigue

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betaniapū Simón òpū bóa netōríguya wiipū niīwī. ⁷ Jesús yaaduiritabe, sīcō numiō sitiaāñúriga cuogó cūū puto jeawo. Tiigá sitiaāñúre wapapacáre posecutīwū. Cūyaya dupu sotoapū teeré píopeowo. ⁸ Coó teero tiirí ñnarā, ũsā cūū buerá cúawū. Ŭsā basiro cāmerī jīwī:

—¿Ateré buri peti teero tiicōāī? ⁹ Ate sitiaāñúrere dúa, pairó niyeru buanóboayu. Teeména bóaneōrārē tiápuro boomíāyu, jīwū.

¹⁰ Jesús ũsā teero jīrī tuo, jīwī:

—¿Deero tiirá atigore potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre píopeogo, ãñurõ tiigó tiyo.
 11 Bóaneõrã múã watoapũ niirucujãadacu. Yũpeja múãmena niirucuricu. 12 Co
 ateré yũre píopeogo, yáa õpũrẽ coari tutipũ cũũadari sũguero, sitiaãñúremena píopeare
 tiiróbiro tiisugúego tiyo. 13 Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Niipetiro atiditapũre Cõãmacũ
 basocãre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiiariguere wedeadacu, coore
 wãcũdutira, jĩwĩ.

Judas Jesuré cũũrẽ ñnatutirapũre ticoadare
 (Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ paiaré dutirá pũtopũ wáarigu niwĩ.

15 —Yũ Jesuré múãrẽ ticori, ¿nocõrõ niyeru yũre wapatíadari? jĩyigu.

Cũã treinta niyeruquiri ticoyira. 16 Cũã wapatíari siro, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro
 boomĩto?” jĩ wãcũnucãyigu.

Jesús cũũ buerámena yaaturigue
 (Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

17 Basocá pã pũuri tiirémene wóya maniré yaarí bosebureco niinucãwũ. Ësã Jesús
 buerá cũũ pũto wáa, sãñãwũ:

—¿Noopũ marĩ Pascua bosebureco yaaadarore ãsã quẽnosugúeri boogári? jĩwũ.

18 Cũũ jĩwĩ:

—Jerusalénũ wáaya. Toopũ sícũ niiqui. Cũũrẽ ateré jĩña: “Ësãrẽ buegú ateré
 jĩcoawĩ: ‘Yũ ñañarõ netõãdaro péerogã dũsaa. Mũya wiipũ yũ buerámena Pascua
 boseyagũdacu’ ”, jĩña, jĩwĩ.

19 Cũũ buerá cũũ dutiaribiro Pascua boseyaadarere quẽnoyúerira niwã.

20 Náicũmuãri siro, Jesús, ãsã cũũ buerá docemena yaaadara jeanuãwũ. 21 Ësã yaadui, jĩwĩ:

—Yũ ateré diamacũrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũre ñnatutirapũre ticogũdaqui, jĩwĩ.

22 Ësã bayiró wãcũpatiũ.

—Ësã Õpũ, ¿yũ mee niĩ? jĩ sãñãnucãwũ ãsãcõrõ.

23 Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũmena atibapapũ pãmena soayágura yũre ticogũdaqui. 24 Yũ niipetira sõwũrẽ
 Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogũdapeja.
 Cũũ bauáiatã, nemorõ ãñubojũyũ, jĩwĩ.

25 Judas cũũrẽ ticogũdaqui jĩwĩ:

—Ësãrẽ buegú, ¿yũ mee niĩ? jĩwĩ.

—Ëjũ, mũũrã niã, jĩwĩ.

26 Ësã yaari, Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, pũatásã, ãsãrẽ batowi.

—Yaaya. Ate yáa õpũũbiro niã, jĩwĩ.

27 Vino bapare née, Cõãmacũrẽ usenire ticowi. Túajea, ãsãrẽ tĩãgũrã, jĩwĩ:

—Niipetira atibapã maquẽrẽ sñiñã. 28 Ate yée díbiro niã. Yũ diari, yée dí
 õmayudiaadacu. Yée dímena paũ basocá ñañaré tiiré wapa acabógũdacu. Teemena
 Cõãmacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. 29 Yũ ateréja jĩã: Vino sñinemóricu sãa;
 té yũ Pacũ Õpũ niirõpũ mama vino ññaña manirere múãmena sñigũdacu, jĩwĩ.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue
 (Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Ësã sicawãme Cõãmacũrẽ basarére basapeotoaari siro, Ëtãgũ Olivopũ wáajõãwũ.

31 Toopũ wáagu, Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã niipetira atiñamí yũre cõãwapetijõãadacu. Tee Cõãmacũye queti jóaripũpũ
 niã: “Oveja coterí basocũre sñãcõãgũdacu. Teero tiirí, cũũyara oveja cũã booró

cutubatéjõãadacu”,* jĩ jóarigue niiã. ³² Teero wáapacari, yũ diarigũ masãri siro, yũ múã suguero Galilearũ jeatoagudacu, jĩwĩ.

³³ Pedro jĩwĩ:

—Niipetira mũrẽ cõawari, yũja mũrẽ cõawaricu, jĩmiwĩ.

³⁴ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre ãĩãrĩ “cũrẽ masĩriga” jĩditogudacu mũũ, jĩwĩ.

³⁵ Pedro jĩwĩ:

—Yũja cũ yũre sãdugáatã, mũumena diaguda; mũrẽ “masĩriga” jĩricu, jĩmiwĩ. Niipetira ãsã cũ buerá teero dícu jĩyucumiwũ.

Jesús Getsemaníũ cũ Pacure sãirigue

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Too síro Jesús, ãsã cũ buerãmena Getsemaníũ jeawũ. Toopũ jeagu, ãsãrẽ jĩwĩ:

—Mũã ãno duiyueya ména. Yũ jõõrũ yũ Pacure sãigũ wáagu tiia, jĩwĩ.

³⁷ Pedrore, teero biiri Zebedeo põna puarãrẽ cũumena néewawi. Cũ bayiró yeeripũnarũ wãcũpati, bóaneõnucãyigu. ³⁸ Cũãrẽ jĩyigu:

—Yũre diariquiro, wãcũpatire niinetõjõãga. Mũã ãno putuáya. Cãnrã mee tiiwã, jĩmiyigu.

³⁹ Cũã beru yoasãñurõ wáa, yeparũ munibiácũmuyigu. Cõamacũrẽ sãiyigu:

—Pacu, mũũ boorí, yũ ñañarõ netõãdare wáarijããrõ. Yũ teero jĩpacari, yũ boorére tiiríjãña; mũũ boorépe wáari tiiyá, jĩyigu.

⁴⁰ Too síro cũ buerá putopũ cãmeputúaatiyigu. Cũãrẽ cãniãrirapure buajeáyigu. Pedrore jĩyigu:

—¿Deero tiigũ yũumena péerogã ñña tiirídojãĩ? ⁴¹ Cãnrã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩcõãsãrijããrõ jĩrã, Cõamacũrẽ sãĩñá. Mũã wãcũremena ãñurére tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sãcãrĩbĩria, jĩyigu.

⁴² Opatutí wáa, cũ Pacure sãinemóyigu:

—Pacu, ñañarõ netõrére mũũ cãmotádugaheri, mũũ booróbirora wáaaro, jĩyigu.

⁴³ Sãĩãri siro, cũ buerá putopũ cãmeputúaatigu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũãrẽ wugoá pũnijõãyiro. ⁴⁴ Teero tiigũ, cũãrẽ wãcõrípacũ, cũ Pacure sãigũ wáyigu sũcã. Cũ sãĩãrirobirora sãiyigu sũcã. ⁴⁵ Too síro cãmeputúaatigu, cũ bueráre jĩyigu:

—¿Mũã cãnrã tiĩ sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiĩ? Yũre ticoadaro jearo tiia. Yũ niipetira sõwãrẽ ticogudaqui ñañaré tiirápure. ⁴⁶ Wãmũnucãña. Jãmũ, yũre ticogudũ atitoai mée, jĩyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ãsãmena wedesege tiiríra, ãsã menamacũ niimiãrigũ Judas jeawi. Cũumena parũ basocá espadapĩrĩmena, yucãména atiwa. Cũ paaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá ticocoarira niirira niwã. ⁴⁸ “Yũ wasopúro ãpũgũ cũãrã niigũdaqui; cũãrẽ ñee, néewawa”, jĩsuguetoarigu niwĩ Jesuré ticogudũ. ⁴⁹ Máata Jesús putopũ jeanucãgũ: —Yũre buegũ, jĩwĩ.

Teero jĩgũrã, cũ wasopúrore ãpũwĩ. ⁵⁰ Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

—Yũ menamacũ, mũũ tiigũ atiariguere tiisírotiya, jĩwĩ.

Basocá ati, Jesuré ñeejõãwã.

⁵¹ Cũãrẽ ñeerĩ, sãcũ Jesuména niĩarigu cũya espadare tũãwé, paaré dutigũre pade-coteguya cãmopérore páatacojãwĩ. ⁵² Jesús cũãrẽ jĩwĩ:

* 26:31 Zacarías 13.7.

—Tiiríjãña. M̃nyapĩrẽ quẽnocũña. Espadamena câmerĩquẽrãno espadamenarã di-aadacua. ⁵³ ¿M̃ny masĩrii? Ỹny ỹny Pacure sãĩtã, máata doce p̃onarĩ ángeleare ỹnyre tiápudutigu ticocoboqui. ⁵⁴ Ỹny teero tiátã, Cõamacũye queti jóaripũ jĩrõbirora wáaribocu; tee jĩrõbirora wáaro booa, jĩwĩ.

⁵⁵ Toorá Jesús basocáre jĩwĩ:

—¿Yaarépigure tiiróbiro ỹnyre espadapĩrĩmena, yucuména ñeerã atiarĩ? Bárecoricõrõ ỹny Cõamacũwiipũ bueduiwũ. Ỹnyre ñeeriwũ. ⁵⁶ Mecũtigã múã tiiré niipetire profetas ỹnyre jóarirobirora wáaro tiia, jĩwĩ.

Ƴsã cũu buerá cũu sícũrẽna cõãnucõ, dutipetĩjõãwũ.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti p̃utopũ néewarigue

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesuré ñeerira cũũrẽ paiaré dutigũ Caifás p̃utopũ néewayira. Toopũ Moisés jóarigue buerá, teero biiri b̃toá dutirá neãyira. ⁵⁸ Pedrope yoasãñurõ Jesuré ñnyyigũ, téee paiaré dutigũya wii popea macã yepa sããwaropũ. Toopũ péero sããwanemo, Cõamacũwii coterí basoca p̃uto jeanuãyigũ, ¿deero wáamiãdarito? jĩgũ.

⁵⁹ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii jĩditoremena cũũrẽ wedesãrõ boomĩto?” jĩyira, sããdugára. ⁶⁰ Paũ jĩditoremena wedesãrã jeapacari, ñañaré b̃uarĩyira. Yoari siro, p̃uarã wedesãrã jeayira.

⁶¹ —Áni jĩwĩ: “Ỹny Cõamacũwiire cõãdiocomasĩã. Itiábureco siro túajeanỹcõmasĩã”, jĩwĩ, jĩyira.

⁶² Paiaré dutigũ w̃m̃nyucã, Jesuré sãĩñáyigũ:

—¿M̃ny deero tiigũ ỹnyridojãĩ? ¿Deero jĩ ỹnygudari cũã wedesãrere? jĩyigũ.

⁶³ Jesupé ỹnyriyigũ. Paiaré dutigũ jĩyigũ sũcã:

—Cõamacũ catirucugũ w̃memena m̃nyrẽ diamacũ ỹnyri booa. Wedeya ãsãrẽ: ¿M̃ny Cõamacũ macũ cũu beserigũ Cristo niĩ? jĩyigũ.

⁶⁴ Jesús cũũrẽ jĩyigũ:

—M̃ny jĩrõbirora cũũrã niĩ. Ỹny ateréja jĩã: Cõamacũ tutuare c̃yonetõgũ p̃uto cũu diamacũpe duigudacu. Too síro ỹny niipetira s̃owũ toopũ duii ññaãdacu múã. Ỹny õmeburuáripũ diiátiricãrẽ ññaãdacu múã, jĩyigũ.

⁶⁵ Paiaré dutigũ teero jĩrĩ tuogũ, cũu basiro cũũyaro sutiroré wéeyigacojãyigũ, ãpẽrãrẽ “bayiró cúai” jĩdutigũ. Cũũrẽ jĩyigũ:

—Cũu teero wedesegũ, Cõamacũrẽ ñañarõ wedesegũ tiii. ãpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. Múã cũu Cõamacũrẽ ñañarõ wedeserere tuotóaa. ⁶⁶ ¿Deero tugueñaĩ múã? jĩyigũ.

—Cũu teero jĩrẽ wapa sããjãrõ booa, jĩyira.

⁶⁷ Cũũrẽ ɯsecó eobatétu, ñañarõ tii, doteyira. ãpẽrã cũũrẽ diapóapũ páara, ⁶⁸ jĩyira:

—M̃ny “Cõamacũ beserigũ Cristo niĩ” jĩgũ, jĩb̃uaya. ¿Noã m̃nyrẽ páaarĩ? jĩyira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrigue

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pedro tiiwĩ popea macã yepapũ duiyigũ. Sícõ paiaré dutigũre padecotego cũu p̃uto wáa, jĩyigo:

—M̃nycã Jesús Galilea macũmena wáanetõãrigura niĩarã, jĩyigo.

⁷⁰ Pedro niipetira tuocóropũ: —Cũũrẽ masĩriga; ñeenórẽ wedesego wedesecu, jĩyigo.

⁷¹ Teero jĩtoa, sopepũ witiwari, apegó cũũrẽ ññayigo. Toopũ ññanucũrãrẽ wedeyigo:

—Áni Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigura niĩ, jĩyigo.

⁷² —Niiria. Niirõrã cũũrẽ masĩriga, jĩjãyigũ.

⁷³ Too sírogã toopũ ññanucũrã Pedro p̃uto wáa, cũũrẽ jĩyira:

—Niirõrã m̃nycã cũã menamacũ niicu. M̃ny too macãrã tiiróbiro wedesea, jĩyira.

⁷⁴ —Ỹny diamacũ jĩñhẽrĩ, Cõamacũ ỹnyre ñañarõ tiáro. Niirõrã cũũrẽ masĩriga, jĩyigũ.

Cũ teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu. ⁷⁵ Pedro Jesús jĩãriguere wãcũbuayigu: “Cãrẽquẽ wedeadari sũguero, yũre ãĩãrĩ ‘cũũrẽ masĩriga’ jĩgũdacu mũũ”, jĩwĩ. Teerẽ wãcũbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

27

Jesuré Pilatopũre ticorigue

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Bóeri niipetira paiaré dutirá, bũtoá dutirá neãyira. “¿Deero tii marĩ Jesuré sããadari?” jĩ wedeseyira. ² Quẽnotó, Jesuré siatú, néewa, Judea dita dutigũpũre ticoyira. Cũ Poncio Pilato wãmecutiwi.

Judas diarigue

³ Too síro Judas Jesuré ticoarigu “cũũrẽ sããadacua” jĩrẽre tũoyigu. Teerẽ tũogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero tiigú, niyeruquiri treintaquirire paiaré dutirãre, bũtoá dutirãre wiyajãmiyigu. ⁴ Cũãrẽ jĩyigu:

—Yũũ ñaňarõ tiátũ. Basocá ãňugú, ñaňaré manigũrẽ sããdutígu ticoatũ, jĩyigu.

—Mũũ teero tiirẽ ãsãye mee niã. Mũũye maquẽ niicu, jĩyira.

⁵ Cũã teero jĩrĩ tũogú, niyerure Cõãmacũwii pũ cõãcũyigu. Too síro wáa, cũ basiro wãmũãpũ siatú, ñaañumu, diajõãyigu.

⁶ Paiaré dutirá niyeruquirire née, jĩyira:

—Ate niyeru basocũre sããrẽ wapa niã. Teero tiirã, marĩ Cõãmacũwii niyeru cũũritibapũ cũũmasĩricu. Marĩrẽ dutirẽ teero tiidutĩria, jĩyira.

⁷ Cũã “¿deero tiádari ate niyerumena?” jĩ wedeseari siro, sotũparũ weeacara cũã dii cope niirĩ ditare sããdutíyira. “Toopũ aperó macãrã diari, cũãrẽ yaaádarõ niãdacu”, jĩyira.

⁸ Teero tiiró, atitóre tiidita “Dĩ Dita” wãmecutia. ⁹ Cũã teero tiirẽmena profeta Jeremías jóarigue diamacũ wáaro tiyĩro. Aterẽ jóarigu niĩwĩ:

“Cũũ treinta niyeruquiri wapacutĩ”, jĩãdacua Israelya põna macãrã.

¹⁰ Cũã tee niyerumena sotũparũ weeacara cũã dii cope niirĩ ditare sããadacua.

Cõãmacũ yũre wededutirirobirora tiãdacua,*
jĩ jóarigu niĩwĩ.

Pilato Jesuré sãĩňárigue

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Too síro Jesús Judea dita dutigũ díamacũ nucũyigu. Tiidita dutigũ: —¿Mũũrã niĩ judíoa õpũ? jĩ sãĩňáyigu.

—Mũũ jĩrõbirora cũũrã niã, jĩyigu.

¹² Paiaré dutirá, teero biiri bũtoá dutirá cũũrẽ wedesãrĩ, yũuriyigu. ¹³ Pilato cũũrẽ jĩyigu:

—¿Mũũ cũã wedesãrere tũorĩ? ¿Deero tiigũ yũuridojãĩ? jĩyigu.

¹⁴ Jesús sicawãme wedesãrere yũuridojãyigu. Cũũ yũũheri ñagũ, tiidita dutigũ ñãmanijõãyigu.

Jesuré sããdutírigue

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Cãmariĩcõrõ Pascua bosebũrecori niirĩ, tiidita dutigũ sĩcũ peresuwiipũ niigũrẽ basocá cũã wionécodũgagũre wionécõrucuwi. ¹⁶ Teebũrecorire sĩcũ peresuwiipũ niiyigu. Cũũ wãmecutiwi Barrabás. Niipetira cũũ ñaňaré tiirĩguere masĩjĩya. ¹⁷ Teero tiigũ, Pilato basocá pau cũũ putopũ neãrĩ ñagũ, cũãrẽ sãĩňáyigu:

* 27:10 Zacarías 11.12-13.

—¿Niirē yuu wionécori boogári, Barrabáre o Jesús cúã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩgúpere? jĩyigu.

¹⁸ Jesuré ñnatutira ticoariguere Pilato masĩjãjĩyi.

¹⁹ Apeyé, cúũ queti beserĩ basocu duirópu duiri, cúũ nũmo cúũrē queti ticocoyigo. “Muu besegudure ñañarõ tiirĩjãña. Ññugũ niiqui. Ñami cúũye maquērē bayiró quioró quēēātu”, jĩcomiyigo.

²⁰ Paiaré dutirá, teero biiri batoá dutirá basocáre sãĩdutiya: “Barrabápere wionécodutiya; Jesupére sãĩdutiya”, jĩdutiya.

²¹ Too síro Pilato basocáre sãĩñánemoyigu:

—Cúã puarārē ¿niipére wionécori boogári? jĩyigu.

—¡Barrabáre! jĩyira.

²² Pilato cúũrē jĩyigu:

—Too docare Jesús cúã “Cõãmacũ beserigu Cristo” jĩgúpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩyigu.

—¡Curusapu páabiatudutiya! jĩyira niipetira.

²³ —¿Ñeenó ñañaré tiiarĩ cúũ? jĩyigu.

Basocápe bayiró basarómena: —¡Curusapu páabiatudutiya! jĩñemoyira.

²⁴ Basocá Pilato wedeserere tuodugariyira. Teero biiri noo booró acaribĩamajãyira. Pilato teeré ññagũ, oco néeatidutiya. Basocá ññacoropu wãmocose, jĩyigu:

—Ñni basocáre sãĩrĩ, yuu tiiré mee niĩã. Cúũ diari, múãye wapa niĩadacu, jĩyigu.

²⁵ Cúã niipetira yũyira:

—Cúũ diare wapa ñsã põnamena wapa cõoáda, jĩyira.

²⁶ Too síro Barrabáre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutítoaari siro, curusapu páabiatu sãĩdutiya.

²⁷ Too síro Pilatoyara surara cúũye wiseri popea macã yepapu Jesuré néewayira. Toopú ãpērã niipetira surarare néoyira cúũ putopu. ²⁸ Cũyaro sutiroré tuuwé, aperó õpũya sutirotiiróbiro bayiró sãĩrōrē sãĩyira. ²⁹ Sicabeto potamena tiiarĩ beto cúũya dupupure péoyira. Sicagũ tuurítuarigu õpũyagunorē cúũ diamacũ wãmomena ñneedutiya. Teero tiitóa, cúũ putopu ñicãcoberimena jeacũmu, cúũrē buijãyira.

—Uñniã mũmenena, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

³⁰ Cũrē usecó eobatétuyira. Tuurítuarigure cúũrē tũãwécojã, dupupu pee páayira.

³¹ Buitóa, cúã cúũrē sããĩrōrore tuuwécojã, cúũ sãñasuguearōrore sãĩyira. Curusapu páabiatu wáara néewawa.

Jesuré sãĩríque

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesuré páabiatu wáara néewari, sũcũ basocũ Cirene macã macũrē buajeáirira niĩwã. Cũũ Simón wãmecutiwi. Cũũrē Jesús apawari curusare apadutirira niĩwã.

³³ Cúã jeawa Gólgota buropu. Gólgota jĩrō, “Dupucoro” jĩrō tiia. ³⁴ Toopú vino sũguērēmena wúoarigue tĩãmiwã. Cũũpe teeré sũniñámi, sũnidújãwĩ.

³⁵ Cũũrē curusapu páabiatuari siro, surara cúũye suti niĩmiãriguere batoadara, jĩbuaapewa. Cúã teero tiirēmena profeta jóarigue diamacũ wáaro tiyĩro. Ateré jóarigu niĩwĩ:

Yéé sutire cúã basiro jĩbuaape batowa,[†]

jĩ jóarigu niĩwĩ.

³⁶ Too síro surara cúũrē coterã jeanuãwã. ³⁷ Jesuyá dupu sotoapu basocã cúũrē wedesãĩriguere jóatunoriro niĩwũ táboapĩpũ. “ÑNI JESÚS JUDÍOA ÕPÕ NIÍ”, jĩ jóanoriro niĩwũ.

[†] 27:35 Salmo 22.18.

³⁸ Jesuména puarã yaarépirare páabiatuwa; sîcũ diamacúpe, âpî acuniñape nũcõwã. ³⁹ Basocã toopú netõwára, cûürẽ ñañarõ jĩrã, dupupá saguejõãrucuwa. ⁴⁰ Cûürẽ jĩwã:

—Jũũ. Mũũ “Cõãmacũwiire cõãgũda” jĩmiwũrã. “Itiábureco siro apewiĩ tiipetícojãgũda”, jĩmiwũrã mũũ. Teero jĩrigũ mũũ basirora netõnéña. Mũũ Cõãmacũ macũ niigũ, curusapu tusagũ diiátiya, jĩwã.

⁴¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerá, teero biiri butoá dutirámena teerora jĩ buijãwã:

⁴² —Cũũ âpêrãcãrẽ netõnéwĩ; cũũ basiropẽ netõnémasĩrii. “Israelya põna macãrã õpũ niiã”, jĩwĩ. Too docare curusapu tusagũ cũũ basiropẽ diiátaro. Cũũ basiropẽ diiátari docare, padeoáda. ⁴³ Cũũ “Cõãmacũrẽ padeoá” jĩwĩ. “Cõãmacũ macũ niiã” jĩwĩ. Cõãmacũ cûürẽ maĩgũ, cûürẽ netõnéãrõ, jĩ buijãwã.

⁴⁴ Yaarépira cũũmena curusapu páabianũcõãriracã teerora cûürẽ ñañarõ jĩ buijãwã.

Jesús diarigue

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Coeritõ niirĩ, niipetiro tiiditapu naĩtĩãjõãwũ. Téẽ ñamica tres niirĩpu naĩtĩãtuwũ. ⁴⁶ Tii hora niirĩrã, Jesús bayirõ acaribíwi:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? jĩwĩ cûũyemena. Teero jĩgũ, “Cõãmacũ, Cõãmacũ, ¿deero tiigũ yũũrẽ cõãwai?” jĩgũ tiiwĩ.

⁴⁷ Âpêrã sîquẽrã toopú niirã teerẽ tuorã, jĩwã:

—Ĩni profeta Elíare sũocógũ tiiquí, jĩmiwã.

⁴⁸ Máata sîcũ cutuwá, sicasitia née, vino piyare soanewĩ. Sîniãrõ jĩgũ, sicagũ cãnũgũpu siatú, cûürẽ sũumũõcowi. ⁴⁹ Cũũ teero tiirí, âpêrã jĩwã:

—Coteya ména. Elías cûürẽ netõnégũ atiboquí, jĩmiwã.

⁵⁰ Jesús bayirõ acaribínemo, diajõãwĩ. ⁵¹ Cũũ diari, Cõãmacũwii popeapu Ñũnetõjõãri Tatia cãmotáyosari casero ãmũãrõpẽ yigadiati, puacaséropũ jeacotuariro niwũ. Dita bayirõ cãmeña, ãtãpá watijõãriro niwũ. ⁵² Ëtãtutiri diarirare cûũre tutiri tusujõãriro niwũ. Teero wáari, diarira Cõãmacũrẽ padeoríra masãrira niwũ. ⁵³ Jesús cũũ masãmũããri siro, ãtãtutiripũ niimiãrira witiwa, Jerusalénpu sããatiwa. Cũũrẽ pau ññawã.

⁵⁴ Cien surara dutigũ, cũũ suraramena Jesuré coterã dita cãmeñarĩ ññarã, apeyenó wáari ññarã, bayirõ cuira, jĩyira:

—Diamacũrã ãni Cõãmacũ macũ niimiãyi, jĩyira.

⁵⁵ Pau numiãcã toopú niwã. Cũũ Jesuré tiãpurira niwã. Cũũ Galileapu atiri, cûürẽ nũnũãtiwa. Yoaropũ Jesuré ññanucũwã. ⁵⁶ Cũũmena niwã: María Magdalena; María (coo Santiago, José paco niwõ); Zebedeo nũmo niwã.

Jesuré ãtãtutiripũ cũũrigue

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Náicũmurĩ, sîcũ pee apeyé cuogũ Arimatea macã macũ jeayigũ. Cũũ wãmecutiwi José. Cũũcã Jesuré padeogúra niwĩ. ⁵⁸ Cũũ Pilato putopũ sããwa, Jesuyá õpũũrẽ sãiyigũ. Pilato surarare “ticoya” jĩyigũ. ⁵⁹ Too síro José Jesuyá õpũũrẽ néedioco, sutirõ ãñurí casero, jũĩrĩ manirí caseromena cõmayigũ. ⁶⁰ Túajea, cũũya tuti mama tuti ãtãgãpũ coari tutipũ cũũyigũ. Tiituti José coadutiri tuti niwũ. Tiitutire ãtãqui pairíquicamena tuunéwa, biajã, wãajõãyigũ. ⁶¹ María Magdalena, apegó María tiituti díamacũpu ññaduiyira.

Jesuré cũũri tutire surara coterigue

⁶² Apebureco ãsã yeerisãri bureco niirĩ, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca Pilato putopũ neãyira. ⁶³ Cûürẽ jĩyira:

—Ësãrẽ dutigũ, ãsã jõõ niĩarigũ jĩditorepigũ catigapũ jĩriguere wãcũã. “Yũũ itiábureco diari siro, masãgũda”, jĩrigũ niwĩ. ⁶⁴ Teero tiigũ, surarare cûürẽ cũũri tutipũ ticocoya,

añurõ bia, cotearo jĩgũ. Itiaburecore añurõ cotedutiya. Teero tiihéri, cãũ buerá cãũya õpũũrẽ yaajãbocua. Yaaári siro, basocáre “diarigũpũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ” jĩbocua. Cũã teero jĩãtã, too suguero jĩditoare nemorõ ñañaãdacu, jĩyira.

⁶⁵ Pilato cúãrẽ jĩyigũ:

—Surarare néewaya. Tiitutipũ merẽã wáari jĩrã, múã põõtẽõrõ añurõ bia, cotedutiya, jĩyigũ.

⁶⁶ Teero tiirã, ãtãqui biarĩqui sotoa sicadaména wéediyoturira niwã, cúã sããwari, ññamasĩãda jĩrã. Añurõ biaári siro, surarare cotedutira cũũyira.

28

Jesús masãmũãrigue

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Ësã yeerisãri bureco sábado netõãri siro, apebureco bóeri María Magdalena, apegó Maríamena tiitutire ññarã wáyira. ² Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Ángele ãmũãsepũ niiãrigũ diiãtiyigũ. Tiitutire wáa, cúã biamíriquicare aperopá tuunécowayigũ. Too síro tiiquica sotoapũ jeanuãyigũ. ³ Cũũ bũpo wããyoro tiiróbiro asiyáyigũ. Cũũye suti bayiró butiré capemóre niyiro. ⁴ Surara cúũrẽ cui, ñapõpi, diara tiiróbiro ñaacũmuyira.

⁵ Ángele numiãrẽ jĩyigũ:

—Cuirijãña. Yũũ masĩã: Múã Jesuré cúã curusapũ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia.

⁶ Ñnorẽ maniĩ. Cũũ jĩrirobirora masãtoawĩ. Jãmũ, cúũrẽ cúũãrĩrore ññarã atiya. ⁷ Ññatoa, boyeromena cúũ buerá niiãrĩrare queti wedera wáaya: “Diarigũpũ niipacũ, masãjõããrigũ niiãwĩ. Cũũ múã suguero Galileapũ jeatoagũdaqui. Toopá cúũrẽ ññaãdacu”, jĩ wedeya. Teeré yũũ múãrẽ wedegu atiawã, jĩyigũ.

⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuorã, tiitutipũ niiãrĩra boyeromena wáajõãyira. Cuipacara, useniremena cutawáyira, Jesús buerá niiãrĩrare wedera wáara. ⁹ Wãcũña manirõ Jesús cúũrẽ bauá, ãñudutyigũ. Cũã cúũ puto wáa, cúũye dũporire ñaapecó, padeoyíra. ¹⁰ Jesús cúũrẽ jĩyigũ:

—Cuirijãña. Yũũ bueráre Galileapũ wáadutira wáaya. Toopá yũũre ññaãdacua, jĩyigũ.

Surara cúã ññariguere wederigüe

¹¹ Numiã wáarĩtabe, sĩquẽrã surara tiitutire cotemiãrĩra macãpũ jeayira. Paiaré dutirãre niipetire toopá wáaariguere wedeyira. ¹² Teero tiirã, paiaré dutirã, bũtoá dutirãmena neãyira. Cũã “¿deero tiiró booi?” jĩ wedeseyira. Wedeseari siro, surarare pairó niyeru tico, ¹³ jĩyira:

—Ateré basocáre jĩĩña: “Ññami ãsã cãninetõritabe, Jesús buerá jeaarira niiãwã. Cũũya õpũũrẽ yaajããrĩra niiãwã”, jĩĩña. ¹⁴ Pilato múã wedeariguere tuorĩ, ãsã “diamacũrã teero wáaarĩro niiãwũ” jĩĩpuada. Ësã teero jĩrĩ, múãrẽ ññaãrõ wáaricu, jĩyira.

¹⁵ Surara niyeru ñee, cúũrẽ wededutirĩrobirora wederira niwã. Judíoa atitópucãrẽ surara jĩditoriguere wedeserucujãya.

Jesús cúũ bueráre dutirigüe

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Too síro ãsã Jesús buerá once Galileapũ wáawũ. Ëtãgũpá Jesús ãsãrẽ wáadutirigũpũ wáawũ. ¹⁷ Cũũrẽ ñña, padeowá. Æpẽrãpé “¿cũũrã niiĩye?” jĩ wãcũwã. ¹⁸ Jesús ãsã putopũ ati, jĩwĩ:

—Cõãmacũ yũũre õpũ sõnecotoawĩ. Niipetiro ãmũãse, atiditaré dutimasĩã. ¹⁹ Teero tiirã, niipetiropũ macãrãrẽ yé quetire wedera wáaya. Cũũrẽ múã tiiróbiro yũũ buerá niirĩ tiyá. Cũũrẽ wãmeõtira, yũũ Pacũ, yũũ, Espíritu Santo wãmemena wãmeõtira. ²⁰ Niipetire

yꞑꞑꞑ mǎãrẽ dutiriguere cǎãrẽ bueya, yꞑꞑꞑaro jĩrã. Niipetire barecori mǎãmena niirucujãgũdacu. Tée atibúreco petirípꞑcãrẽ mǎãmena niirucujãgũdacu, jĩĩ wedewi Jesús.

MARCOS

Jesucristoye quetire jóarigue

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesucristo Cõãmacũ macũye queti niinucãrigue.

² Profeta Isaías* ateré jóarigu niwĩ:

Yũre wedesuguegure mũũ suguero ticocoguda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyúegudaqui.

³ Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busarómena wedegudaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya”, jĩgũdaqui,†

jĩ jóarigu niwĩ.

⁴ Teero tiigũ, Juan basocá manirõpũ niyigu. Basocáre ocoména dícu wãmeõtinetõyigu.

Cũũ cũãrẽ wedeyigu:

—Múã ñañaré tiirére wãcũpati, waso, wãmeõtitudiya. Teero tiirĩ, Cõãmacũ múã ñañaré tiirére acabógudaqui, jĩyigu.

⁵ Pau Judea dita macãrã, ãpẽrã Jerusalén macãrã cũũ wederére tuorá wáyira. Cũũ ñañaré tiirére wedenetõãri siro, día Jordánpũ cũãrẽ wãmeõtiyigu.

⁶ Cũũyaro sutiró camello póarimena tiirĩro niyiro; cũũ siatúrida wáicu caseroda niyiro.

Cũũ yeseroare, macãncũ macãrã mumiãocore yaarucuyigu. ⁷ Juan basocáre wedeyigu:

—Yũũ siro ãpĩ yũũ nemorõ tutuagu atigudaqui. Cũũ ãñunetõgũ niyiqui. Yũũpeja cũũrẽ sĩcãrĩbíridojãcu. ⁸ Yũũ múãrẽ ocoména wãmeõtia. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espíritu Santore ticodiocogudaqui, múãmena niirucujããrõ jĩgũ, jĩyigu Juan.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Teeburecorira Jesús Nazaretpũ niyigu. Tiimacã Galilea ditapũ niĩã. Too niĩãrigu wáa, jeayigu Juan pũtopũ. Juan cũũrẽ día Jordánpũ wãmeõtiyigu. ¹⁰ Jesús tiimaapũ niĩãrigu maajeánucãgũ, máata ãmũãse pãõrĩ ññayigu. Espíritu Santo sĩcũ bua tiiróbiro baugũ cũũpũre diijeáyigu. ¹¹ Teero wáari, ãmũãsepũ wedeseri tuoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niĩã. Mũũmena bayiró useniã, jĩyigu.

Satanás Jesuré jĩcõããmirigue

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Máata Espíritu Santo basocá manirõpũ Jesuré wáadutyigu. ¹³ Toopũre cuarenta burecori wáicũra cúara watoapũ niyigu. Wãtĩãrẽ dutigũ Satanás wãmecutigu cũũrẽ jĩcõããmiyigu, ¿niirõrã Cõãmacũrẽ netõnucãrii? jĩgũ. Ángelea‡ Jesuré tiípuyira.

Jesús Galileapũ wedenucãrigue

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juanrẽ peresu sõnecoari siro, Jesús Galileapũ wáyigu. Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedeyigu. ¹⁵ “Cõãmacũ dutirẽ múãpũre niĩãdare jeaadaropũ tiia. Teero tiirã, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá. Teero biiri Cõãmacũ basocáre netõnére quetire padeoyá”, jĩyigu.

* 1:2 Isaías tiiburecopũ Jesucristo atiditapũ atiadarere jóayuerigu niwĩ. † 1:3 Isaías 40.3. ‡ 1:13 Portugués; anjo.

Jesús bapari wai wasarí basocare “jãmu” jĩrigue

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Jesús Galileataro wesapu wáayigu. Toopá wáagu, Simónrẽ, cũu bai Andrére ñnayigu. Wai wasarí basoca niijĩrã, bapigu cõãño, wai wasara tiyíra. ¹⁷ Jesús jĩyigu cũãrẽ:

—Jãmu yũmena. Múã mecütigãrẽ wai wasarí basoca niiã; too síropure múã basocáre yée quetire ãñurõ wederí basoca wáaadacu sáa. Teeré wederí, paũ padeoádacua, jĩyigu.

¹⁸ Teeré tuorá, máata cũãye bapiyucure toorá cũũjã, Jesuména wáajõãyira.

¹⁹ Too péero wáa, Zebedeo põna Santiago, cũu bai Juanrẽ ñnayigu. Cũã dooríwupu bapiyucure jeesãñayira. ²⁰ Jesús máata cũãcãrẽ “jãmu” jĩyigu. Cũu teero jĩĩrĩ tuorá, cũãyawu dooríwupu niirãrẽ, cũã pacu Zebedeore, cũũrẽ padecoterare cũũjã, wáajõãyira Jesuména.

Jesús wãtĩrẽ cõãrigue

(Lc 4.31-37)

²¹ Capernaum macãpu jeayira. Judíoa yeerisãri bureco niirĩ, Jesús cũã neãrí wiipu sããwa, tiwiipá niirãrẽ buenacãyigu. ²² Cũu buerére tuorá, tuomanijõãyira. Dutiré cuogú tiiróbiro bueyigu. Moisés jóarigue buerá tiiróbiro bueriyigu. ²³ Tiwiĩ cũã neãrí wiipu sĩcũ basocá niyigu. Wãtĩ cũũpũre niyigu. Cũu acaribiyigu:

²⁴ —Mũu Jesús Nazaret macũ, ãsãrẽ potocõrijãña. Ʋsãrẽ ñañarõ tiidíogu atigu tiia. Yũu mũũrẽ ñamasĩã. Cõãmacũ ticodiocorigu, ñañaré manigú niiã, jĩyigu.

²⁵ —Ditamanijõãña; cũũpũre niigú, witiwaya, jĩ tutiyigu Jesús.

²⁶ Wãtĩ cũũpũre niigú cũũrẽ ñaacũmu, ñapõpiri tiyígu. Bayiró acaribí, witiwayigu.

²⁷ Niipetira ññamanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ sãĩñá tiyíra:

—¿Ñeenó niimiĩto ate mama bueré? Ñni basocá wãtĩã cõãmasĩrere cuojãĩ. Wãtĩã cũũ “witiwaya” jĩĩrĩ, witiijõãya, jĩyira cũãpeja.

²⁸ Máata Jesuyé queti Galileapũre sesajõãyiro.

Jesús Simón Pedro mañecõrẽ netõnérigue

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Máata Jesús cũã neãrí wii niĩarigu witi, Simón, Andrécãya wiipu wáayigu. Santiago, Juan cũũmena wáayira. ³⁰ Toopá Simón mañecõ wiorécutigo pesayigo. Máata teeré wedeyira Jesuré. ³¹ Jesús coo putopũ sããwayigu. Coore wãmopũ ñee, wéemũõdupocoyigu. Cũu teero tiiríra, wioré tatijõãyiro. Coo cũãrẽ yaaré ecayígo.

Jesús paũ diarecutirare netõnérigue

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Muĩpũ sããwaari siro, niipetira diarecutirare Jesús putopũ néewayira. Wãtĩã sããnoriracãrẽ néewayira. ³³ Niipetira tiimacã macãrã Jesús niirí wii sopeputó neayira.

³⁴ Niipetira noo niiré diaré cuoráre netõnépetijãyigu. Paũ wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu. Cũãrẽ wedesedutiriyigu. Cũã Jesús Cõãmacũ macũ niirére masĩyira.

Jesús Galileapũ wederigue

(Lc 4.42-44)

³⁵ Apebũreco bóeadari suguero, Jesús wãcã, macã wesapu, basocá manirõpu Cõãmacũmena wedeseğu wáayigu. ³⁶ Simón, cũu menamacãrãmena Jesuré ãmaãrã wáayira. ³⁷ Cũũrẽ bua: —Niipetira mũũrẽ ãmaãrã tiĩáwã, jĩĩmiyira.

³⁸ Cũũpe: —Jãmu putogã niiré macãrĩpu, jĩyigu—. Toopúcãrẽ yée quetire wedegu wáaguda. Ateré tiigúra yũu atiditapá atirigu niiã, jĩyigu.

³⁹ Niipetiro Galileapũre judíoa nearé wiseripu wedewarucugu wáayigu. Wãtĩãrẽ cõãwionecoyigu.

Jesús òpũũ bóagure netõnérigue
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Sícũ basocá òpũũ bóagu cũũ puto wáa, ñicãcoberimena jeacũmuyigu:

—Mũũ yũũ diarecutirere netõnédagagu, netõnémasĩã, jĩiyigu.

⁴¹ Jesús cũũrẽ bóaneõgũ, cũũrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

—Netõnédagaga. Diaremanigũ putuáya, jĩiyigu.

⁴² Máata cũũya òpũũ bóare yatijõãyiro. Diaremanigũ putuáyigu. ⁴³ Jesús cũũrẽ máata ticocogu, dutiyigu:

⁴⁴ —Ateré ãpẽrãrẽ wedegu mee tiiwá, jĩimiyigu—. Pairé ãnogú wáaya, “ãñujõããyi” jĩidutigu. Moisés dutirirobirora tiiwá, basocá niipetira mũũ diaré netõãriguere masĩãrõ jĩigũ, jĩiyigu.

⁴⁵ Cũũpe wáa, cũũrẽ wáaariguere wedenucã, niipetiropu wedepetijâyigu. Teero tiigú, Jesús macãrĩpũre basocá ñĩacoropũre wáariyigu. Teemacãrĩ wesapu, basocá manirõpu wáayigu. Cũũ teero tiipacári, niipetiro macãrãpu wáa, cũũrẽ ñĩanetõyira.

2

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pee bũrecori wáaripacari, Jesús Capernaumpũ coeputúayigu. Tiimacã macãrã “cũũ niirĩ wiipu niĩ” jĩirẽ quetire tuoyira. ² Basocá pau toopá neâyira. Tiiwiirẽ dadajõãyira, sopeputócãrẽ teerora. Sããwamasĩña maniyiro. Cũãrẽ bueyigu. ³ Cũũ putopũ sícũ wáamasĩhẽgũrẽ néejeayira. Bapari ãmũã cũũrẽ ñoonéyira. ⁴ Cũã basocá pau niirĩ, Jesús putogãpu jeamasĩriyira. Teero tiirã, wii sotoápu mũãwa, Jesús niirõ sotoapu sicacope néeweyira. Tiicopepu wáamasĩhẽgũrẽ cũũ cõãrõmena diocóyira. ⁵ Jesús cũũ padeorĩ ñĩagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedegu, mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa, jĩiyigu.

⁶ Toopá duirã Moisés jóarigue buerã wãcũyira: ⁷ “¿Ñani deero tiigú biiro wedesei? Teero jĩigũ, Cõãmacũrẽ ñañarõ wedeseгу tiii. Cõãmacũ sícũrã ñañaré tiirére acabómasĩ”, jĩi wãcũyira cũãpeja.

⁸ Máata Jesupé cũũ wãcũrẽ masĩjâyigu.

—¿Deero tiirã múã teero wãcũĩ? ⁹ Ñanrẽ “mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa” yũũ jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũũ ãni wáamasĩhẽgũrẽ “wũmunucã, mũũ cõãrõrẽ néeapa wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmunucãrĩ ññãã múã. ¹⁰ Yũũ niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigú, atiditapũre basocá cũũ ñañaré tiirére acabómasĩã. Yũũ dutirére múãrẽ ãnogúda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

¹¹ —Yũũ mũũrẽ “wũmunucãña” jĩĩã. Mũũ cõãrõrẽ néeapa, mũũya wiipu putuawaya, jĩiyigu.

¹² Wáamasĩhẽgũ niimiãrigu wũmunucã, máata cũũ cõãrõrẽ néeapa, niipetira ñĩacoro wáajõãyigu. Teero tiirã, niipetira ñĩamanijõãyira. Cõãmacũrẽ usenire tico, “biiro tiirére marĩ ññahẽrã niĩãwũ” jĩiyira.

Jesús Leviré “jãmũ” jĩirigue
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Galileataro wesapu wáayigu sũcã. Niipetira basocá cũũ putopũ neããri siro, cũãrẽ bueyigu. ¹⁴ Too netõwágu, Alfeo macũrẽ ññabũayigu. Cũũ wãmecutiyigu Levĩ. Cũũ romanuã òpũrẽ niyeru wapasebosari basocũ niiyigu. Jesús cũũ paderõpu duiri ñña: —Jãmũ yũũmena, jĩiyigu.

Leví wũmunucã, cũũmena wáajõãyigu.

¹⁵ Too síro Jesús Leviyá wiipɸ yaaduiyigɸ cǎũ bueráména. Paɸ niyeru wapasébosari basoca, ǎpěrá ñañaré tiirá cúǎmena yaaduiyira. Paɸ peti cúǎno Jesuré nɸnɸyíra. ¹⁶ Moisés jóarigue buerá fariseo basoca niirǎ Jesús cúǎmena yaari ññarǎ, cǎũ bueráre sǎĩñáyira:

—¿Deero tiigú múǎrě buegú ñañaré tiiráména, niyeru wapasébosari basocaména yaai? jǎĩyira.

¹⁷ Jesupé teeré tuogú, cúǎrě jǎĩyigɸ:

—Diaremanirǎ ɸcotigɸre boorícua; diarecutira dícu ɸcotigɸre boocúa. “ǎñuré dícu tiia” jǎĩrǎrě ǎmaǎgú atiriwɸ; ñañaré tiirápere ǎmaǎgú atiwɸ, jǎĩyigɸ.

“¿Mɸɸ buerá deero tiirá betirí?” jǎĩrigue

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Sicabɸreco Juan buerére nɸnɸrǎ, ǎpěrá fariseo basoca betirá tiiyíra. Cúǎ betirí, sǎĩquěrǎ Jesús puto wáa, cúǎrě sǎĩñáyira:

—Juan buerére nɸnɸrǎ, fariseo basoca buerére nɸnɸrǎcǎ betíya. ¿Deero tiirá mɸɸ buerápe betirí? jǎĩyira.

¹⁹ Jesupé cúǎrě jǎĩyigɸ:

—Wǎmosíagɸɸ boocórrira cúǎrě “yaaria; betirá tiia” jǎĩrǎ, ñañaniǎ. Wǎmosíagɸɸ cúǎmena niirǎ, betimasǎĩna maniǎ. ²⁰ Too síro cǎũ néewanogúdaqui. Teebɸrecorire betiádacua, jǎĩyigɸ—.

²¹ ‘Sícũ sutiró bɸcɸrore mama caseroména seeréturiqui. Teeré tiiatǎ, coserí, mama caserope wéeduo, bɸcu caserope yigajǎǎrǎ tiicú. Teero tiirí, pairí cope yiganemocu.

²² Teerora sícũ mama vinorě* wáicɸra caseropori bɸcɸporiména posetíriqui. Teeré tiirí, waga, teepori esarí, podojǎǎcu. Vino píobatejǎǎ, teeporicǎ cǎǎjǎǎcu. Teero tiirǎ, mama vinorě mamapóripɸ posetíro booa, jǎĩyigɸ Jesús.

Yeerisǎri bɸreco niirǎ, trigo tǎnerigue

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Sicabɸreco judíoa yeerisǎri bɸreco niirǎ, Jesús cǎũ bueráména trigo wesepɸ netǔwáyigɸ. Too netǔwára, cǎũ buerá trigore tǎnenɸcǎyira, yaaadara. ²⁴ Fariseo basoca cúǎrě jǎĩyira:

—ǎñaña. Marǎrě yeerisǎri bɸrecore padedutiripacari, ¿mɸɸ buerápeja deero tiirǎ padera tiii? jǎĩyira.

²⁵ Jesús cúǎrě jǎĩyigɸ:

—ǎpũ David sicabɸreco yaaré manirǎ, jɸabóayigɸ. Cǎũ menamacǎrǎ jɸabóaraména cǎũ tiirígure múǎ buerá niipacara, ¿masǎrii? ²⁶ Cǎǎmacũwiipɸ sǎǎwayigɸ. Toopú pǎ mesa sotoa pesariguere “Cǎǎmacũye niiǎ” jǎĩriguere yaapetijǎyigɸ cǎũ menamacǎrǎména. Paiǎ dícuere yaaré niimiyyiro. Davipé pai niiripacu, teeré sǎĩ, yaapetijǎyigɸ. Abiatar paiaré dutigú niirito, David teero tiiyígɸ, jǎĩyigɸ.†

²⁷ Jesús jǎĩnemoyigɸ:

—Cǎǎmacũ yeerisǎri bɸrecore cúǎrigɸ niirǎ, basocáre tiipugɸ. Basocápe yeerisǎri bɸrecore tiipuaró jǎĩgú mee cúǎrigɸ niirǎ. ²⁸ Teero tiigú, yɸɸ niipetira sǔwũ yeerisǎri bɸreco niirǎ, basocǎ tiíadarere dutimasǎĩ, jǎĩyigɸ.

3

Jesús wǎmo bɸɸre cuogúre netǔnérigue

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Jesús cǎũ tiirucúrobirora judíoa neǎrǎ wiipɸ sǎǎwayigɸ sũcǎ. Toopú sícũ wǎmo bɸɸre cuogú niiyigɸ. ² “¿Marǎ yeerisǎri bɸrecore cúǎrě netǔnégúdari?” jǎĩ wǎcũrǎ, ññanɸnɸseyira, wedesǎadara. ³ Jesús wǎmo bɸɸre cuogúre jǎĩyigɸ:

* **2:22** Portugués: vinho. † **2:26** 1 Samuel 21.1-6.

—Wām̄n̄n̄cãña basocá decop̄.

⁴ Jesús too niirārē sāññayiḡ:

—Marĩrē dutiré ¿deero tiidutíi yeerisāri bureco niirĩ? ¿Ññurere o ñañarere tiidutíi? ¿Basocáre netōnérere o basocáre sñãcōārere tiidutíi? jĩĩmiyiḡ.

Cũãpe ȳn̄riyira. ⁵ Teero tiigú, Jesupé cũārē cúaremena cāmenucã ññayiḡ. Cũã t̄uodugáheri ññagũ, bayiró bóaneōgũ wáyiḡ. Wāmo b̄ure cuogúre: —M̄uya wāmorē súucoya, jĩĩyiḡ.

Cũãpeja súucoyiḡ. Teero tiiríra, cũãya wāmo sicato niirirobirora p̄t̄uáyiro. ⁶ Fariseo basocape witiwayira. Máata Herodere t̄on̄n̄úseramena “¿deero tii marĩ ãñirē sñãđdariye?” jĩĩ wedesewayira.

Galileataro wesap̄ pā basocá neãrigue

⁷ Jesús cũ buerámena Galileataro wesap̄ wáyiḡ. Pā Galilea dita macãrã cũrē n̄n̄yíra. ⁸ Cũ pee ãñurē tiirí t̄orá, pā basocá cũ p̄top̄ wáyira. Judea dita macãrã, Jerusalén macãrã, Idumea dita macãrã, día Jordán muĩpũ muãatirope macãrã, Tiro wesa macãrĩ macãrã, Sidón wesa macãrĩ macãrã Jesuré ññarã wáyira. ⁹ Cũ pā niirĩ ññagũ, Jesús cũ bueráre sicawú dooríw̄ cuoyúedutiiḡ, “tuudiyóbocua” jĩĩgũ. ¹⁰ Cũ pā netōnéyiḡ. Teero tiirá, ãp̄rã diarecutira cũrē padeñádugara, cũrē tuudiyóatiyira. ¹¹ Wātĩã cuorá Jesuré ññarã, cũ díamacũ ñicãcoberimena jeacũmu, bayiró busurómena: —M̄u Cōãmacũ macũ niĩã, jĩĩyira.

¹² Jesús wātĩārē tutuaromena dutiiḡ:

—Teeré wederijãña ãp̄rã t̄ocóro, jĩĩyiḡ.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jesús ãtãgũpũ muãwayiḡ. Toopũ cũ t̄usarare neãdutiiḡ. ¹⁴ Cũ neãrirap̄re doce ãmuãrē beseyiḡ cũmena nii bueadarare.

—Ȳu besearira niĩã máã. Yéequẽrē wedera wáaadacu, jĩĩyiḡ.

¹⁵ Cũ tiimasĩrere ticoyiḡ cũārē, wātĩārē cōãwionecoaro jĩĩgũ. ¹⁶ Cũã noquẽrã niyira: Simón (cũūrēna Jesupé “Pedro” wāme tuuyiḡ),

¹⁷ Santiago,

cũ bai Juan (cũã Zebedeo pōna niyira. Jesús cũārē “Boanerges” wāme tuuyiḡ. “Boanerges” cũã wedeseremena jĩĩrō “b̄upo pōna” jĩĩrō tiyíro),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macũ),

Tadeo,

Simón (romanuã dutirare cōãdugara menamacũ),

¹⁹ Judas Iscariote (too sírop̄ Jesuré ññatutirap̄re wedesãcotegud̄) niyira.

Jesuré “Satanás tutuaremena wātĩārē cōãqui” jĩĩ wedesãrigue

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesús wiipũ sããwayiḡ. Toop̄re pā basocá neãyira sũcã. Teero tiirá, Jesús, cũ buerá yaamasĩriyira. ²¹ Teeré Jesuyá wederá t̄oyíra. Cũrē “mecũjõãqui” jĩĩrã, néerã wáyira.

²² Moisés jóarigue buerá Jerusalén̄p̄ atiarirape biiro jĩĩyira:

—Ññi wātĩārē dutigú Beelzebú tutuaremena wātĩārē cōãwionecoi, jĩĩmiyira.

²³ Jesús cũārē neãduti, queorémena wedeyiḡ:

—Satanás cūūrē padecoterare cōāriqui. ²⁴ Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cúā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā petijōācu. ²⁵ Sicawīi macārā sīcārōména niihērā, cúācā petijōācu. ²⁶ Satanás cūūrē padecoterare cōāātā, cūū dutiré petijōācu. Teeména yapacutijōāqui.

²⁷ 'Sīcū tutuagūya wiire sāāwagu, cūūrē siatúcūripacu, ēmamasīriqui; siatúcūtoagupu, cūūya wii maquērē ēmamasīqui.

²⁸ 'Yūū aterēja diamacūrā jīā: Cōāmacū basocāre niipetire cúā ñañaré tiirére, ñañarō wedeserere acabógūdaqui. ²⁹ Cūū teero acabópacu, cúā Espíritu Santore ñañarō wedeseripereja, acabóridoājūdaqui. Cúā Espíritu Santore ñañarō wedeseri, wapa petirícu, jīiyigu.

³⁰ Teeré jīiyigu, cúā “wātī cuoi” jīrī tūogú.

Jesús paco, cūū baira jearigue
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús paco, cūū baira jeayira. Cúā sopepú jeanucā, Jesuré atiduticoyira. ³² Cūū puto duirá cūūrē jīiyira:

—¡Coe! Mūū paco, mūū baira sopepú mūūrē atidutiayira, jīiyira.

³³ —¿Noā niīi yūū paco, yūū baira? jīiyigu.

³⁴ Cūū puto duiráre ñña, cúārē jīiyigu:

—Ñniā yūū paco, yūū baira tiiróbiro niīya. ³⁵ Cōāmacū boorére tiiráno cúārā yūū bai, yūū bayio, yūū paco tiiróbiro niīya, jīiyigu.

4

Ote wēēbategūmena queoré
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Opatutí Jesús Galileataro wesapu buenacāyigu. Pāu basocá cūū putopu neāyira. Cúā pāu niinetōrī ññagū, dooríwupu mūāsā, jeanuāyigu. Ditatuparipu putuāyira basocápeja.

² Cūū wācūrémena pee queoré bueyigu cúārē.

³ —Tūoyá ateré, jīiyigu —. Sīcū basocá oteréperire wēēbategu wāayigu, wīiáro jīīgū.

⁴ Cūū wēēbatewari, sīquēñeperi maapu ñaacūmuyiro. Minipōná ati, teeré yaapetijāyira.

⁵ Apeyepéri ūtāyepa dita péerogā cūorópu ñaacūmuyiro. Tiidita ūcūhērōgā niijrō, máata manamiyiro. ⁶ Muīpū asirí, ocobopó, nūcōrī manijrō, sīnijōāyiro. ⁷ Apeyepéri pota watoapu ñaacūmuyiro. Pota teeré wiinetōmūā, sīājāyiro. Dūcamaniyiro. ⁸ Apeyepéri ote ūsenirí ditapu ñaacūmuyiro. Tee wīi, būcūāmūā, dūcacūtiyiro. Sicasatí treintaperi, apesatí sesentaperi, apesatí cienperi dūcacūtiyiro, jīiyigu—. ⁹ Tūodugárano tūomasīādacua, jīiyigu.

“¿Deero tiigú queorémena buei?” jīirigue
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Basocá wāapetiari siro, Jesús sīcūrā niirī ññarā, cūū putogā niīārira, cūū buerá doce-mena cūūrē sīññāyira:

—¿Deero jīīdugaro tiīi mūū queorémena buearigue? jīiyira.

¹¹ Jesús cúārē jīiyigu:

—Tíatopu masīña maniríguere Cōāmacū dutiré mūāpūre niīādarere mūārē masīrī tiia. Yūūre padeohérare queorémena wedea, ¹² yūū tiirére ññapacara, ññamasīrijāārō jīīgū; yéé maquērē tūopacára, tūomasīrijāārō jīīgū. Cúā tūomasīrāno niirā, cúā ñañaré tiirére duubójīya; acabóre sībójīya; Cōāmacū cúārē acabóbojīyi, jīiyigu.

Ote wēēbategūmena queoré wedequēnorigue
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Cúārē wedequēnoyigu:

—¿Múã ate queorére tuomasĩrii? Too docare ¿deero tii apeyé queorére tuomasĩãdari?
¹⁴ Opaperire ote wěēbategu tiiróbiro niiqui Cōāmacūye quetire wedegú. ¹⁵ Āpěřã basocá maapu ñaacūmuãreperibiro niicua. Cúã tee quetire tuomícua. Máata Satanás ati, cúã tuomíãriguere ěmapetijãqui. ¹⁶ Āpěřã ũtāyepapu ñaacūmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, máata ãñurō ũseniremena tuomícua, tuorápeja. ¹⁷ Nacōrĩ manijĩrã, yoari ũseniricua. Cúãrẽ ñañarō tiirí, o ãpěřã tee quetire padeoré wapa cúãrẽ ñañarō netōrĩ tiirí, máata padeodújãcua. ¹⁸ Āpěřã pota watoapu ñaacūmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuomícua, tuorápeja. ¹⁹ Atibúreco maquēpere bayiró wăcūcua. “Āñurō niiãdacu pee apeyé cūorá”, jĩ wăcūmicua. Búrecoricōrō apeyenórẽ bayiró boonemócua. Tee niipetire cāmotájãcu tee quetire. Dūcamanirã tiiróbiro niicua. ²⁰ Āpěřã ũseniri ditapu ñaacūmuãreperibiro niicua. Tee quetire tuorá, padeocúa. Cúã teero tiirá, dūcacūtireyucu tiiróbiro niicua. Āpěřã treintaperi, ãpěřã sesentaperi, ãpěřã cienperi dūcacūtireyucu tiiróbiro niyucocua, jĩ wedeyigu.

Sĩãwócorigamena queoré
(Lc 8.16-18)

²¹ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Basocá sĩãwócorigare moocūricua. Teero biiri cúã cānirō docapu sĩãdupóricua. Teero tiiróno tiirá, ũmũārōpu péocua, ãñurō bóearo jĩrã. ²² Tee tiiróbirora tíatopu basocá masĩña maniríguere masĩnoãdacu. Bauhéropu niirécã bauádacu. ²³ Tūodugáranu tuomasĩãdacua, jĩyigu.

²⁴ Cúãrẽ jĩñemoyigu:

—Múã tuorére ãñurō wăcūnũnũseya. Péerogã masĩdugara, péerogã masĩãdacu. Pairó masĩdugara, pairó masĩãdacu. Pairó masĩdugari, Cōāmacū masĩré ticonemogūdaqui. ²⁵ Āñurō tūonũnũseranorẽ Cōāmacū nemorō masĩré ticogūdaqui. Tūodugáheranorẽ cúã masĩmiriguere ěmajãgūdaqui, jĩyigu.

Oteré bũcũátũãre queoré

²⁶ Apeyé queorémena wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múãpũre niiãdare atequetĩ tiiróbiro niiã: Sícũ basocú oteréperi wěēbatequi. ²⁷ Cũ cānirĩ, cúã wăcārĩ, búrecori, ñamirĩ teeperi tee booró mana, wiicú. “¿Deero wiigári?” jĩmasĩriqui. ²⁸ Tiiápuro manirō opapũnagã súuwitinũcã, pũũrĩ witi, bũcũátuajea, dūcacuticu sáa. ²⁹ Teeperi bũcũápetiri, teesatiripe sĩnijōãcu. Teero wári ñña, “tũnerító jeaa” jĩ, tũneneōqui, jĩyigu.

Mostazapemena queoré
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Cúãrẽ wedenemoyigu:

—Cōāmacū dutiré múãpũre niiãdarere ate queorémena wedegūda. ³¹ Sicape mostazape tiiróbiro niiã. Niipetire oteréperi dũaró péeripegã niiã. ³² Péeripegã niipacaro, oteri siro, wiirópũja, niipetire oteyucu nemorō ũmũārĩgu bũcũácu. Pacadũpári cūocú. Minipōná teedũpũripũ pesacua, muĩpũ bayiró asirĩ. Toopũ pōnacutícua, jĩyigu.

Queorémena wederigue
(Mt 13.34-35)

³³ Jesús cũye quetire wedegu, pee queorémena wedeyigu. Cúã tuomasĩrō jeatuario wedeyigu. ³⁴ Cúãrẽ wederécōrō queorémena wedeyigu. Cũ buerápere cúã dícu niirĩ, niipetirere tee queorére ãñurō wedeyigu.

Jesús wĩnorẽ, ocoturíre nũcũārĩ tiirígue
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Jesús tiiburecora náicũmuatiri, cũũ bueráre: —Jãmu atitaró iiníñapu, jĩiyigu.

³⁶ Cũã cũũ sãñãariwupu mũãsã, Jesuré néetĩayira. Basocápe cũũ niiãriropura putuájãyira. Æpẽrã apeyepáwũmena cũãrẽ bapacutitĩayira. ³⁷ Cũã tĩãwari, wĩno bayiró wẽẽcutuatiyiro. Ocoturí tiwũpũre páabatesãyiro. Tee páabatesãrĩ, tiwú duadiaropũ tiimíyiro. ³⁸ Jesupé waatúropũ cũũya dupure sutipó sotoápu duupéo, cãnisãñájãyigu. Cũũ buerá cũũrẽ wãcõrãrã, jĩiyira:

—ĩŷsãrẽ buegú! ¿Mũũ iñarii? Marĩ duadiarapu tiara, jĩiyira.

³⁹ Jesús wũmunucã, wĩnorẽ nucũãrĩ tiiyigu. Ocoturíre: —ĩDitamanĩjõãña! jĩiyigu.

Wĩno netõjõãyiro. Nucũãpetijõãyiro. ⁴⁰ Cũũ bueráre jĩiyigu:

—¿Deero tiirã nocõrõ cui? ¿Mũãrẽ padeoré manidójãĩ? jĩiyigu.

⁴¹ Cũã bayiró cuirira nijĩrã, cãmerĩ wedeseyira:

—¿Noãnó niigariye ãni? Cũũrẽ wĩno, ocoturípura yũujã, netõnucãria, jĩiyira.

5

Gerasa macũ wãtĩã cuogũye queti

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Galileatarore Gerasa ditapu tĩãjeayira. ² Jesús dooríwũ niiãrigũ maanucãrĩ, sĩcũ diarirare cũũre coperipu niiãrigũ Jesús putopũ máata atiyigu. Wãtĩã cuogũ niyigu. ³ Cũũ diarirare cũũre coperipu nijãyigu. Deero tii siatúmasĩña maniyigu. Cõmedárimenacãrẽ siatúmasĩña maniyiro. ⁴ Pee peti cõmedárimena cũũye wãmorĩrẽ, cũũye duporire siatúri, wéetajãyigu. Sĩcũno cũũrẽ sĩcãrĩbíriyira. ⁵ Burecori, ñamirĩ cũũ ãtãyucupũ diarirare yaaropũ acaribínetõgũ tiiyigu. Ætãperimena cũũ basiro cũũya õpũũrẽ dote, cãmitujãgũ tiiyigu. ⁶ Jesuré yoaropũ iñagũrã, cutuáti, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuyigu. ⁷⁻⁸ Jesupé cũũrẽ jĩiyigu:

—Wãtĩ, ãnipũre niigũ, witiwaya, jĩiyigu.

Cũũpe bayiró acaribíremena jĩiyigu:

—Jesús, Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ macũ, yũũre potocõrijãña. Cõãmacũ iñacoropũ bayiró sãĩã: Yũũre ñãñarõ netõrĩ tiirĩjãña, jĩiyigu.

⁹ —¿Deero wãmecutii mũũ? jĩiyigu Jesús cũũrẽ.

—ŷsã wãtĩã paũ niiã. Teero tiigũ, yũũ “Legiõn” wãmecutia, jĩiyigu.

¹⁰ Pee peti cũũrẽ sãiyigu:

—ŷsãrẽ aperopũ ticocorijãña, jĩiyigu.

¹¹ Ætãgũpũ paũ yesea yaanucũyira. Wãtĩã bayiró sãiyira:

¹² —ŷsãrẽ yesea puto wáadutiya. ŷsã cũãpure sããwa, niiãda, jĩimiyira.

¹³ —Teerora tiyá, jĩiyigu Jesús.

Cũũ teero jĩĩrã, basocũpure niiãrira witiwa, yeseapure sããwayira. Yeseape opatũdipũ cutucutũbuawa, opataropũ ñaacoñuãyira. Cũã dos mil watoa niimiãrira duajõãyira.

¹⁴ Yesea coterí basoca cuicocũtuayira. Cũãya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpũ macãrãrẽ teeré wedeyira. Cũã wederĩ tuorã, “¿deero wãaayiri?” jĩĩ, iñarã wãayira. ¹⁵ Jesús putopũ jeara, paũ wãtĩã cuogũ niimiãrigũre duiirĩ iñayira. Cũũ suti sãña, ãñũrõ wedesejãyigu sũcã. Tee niipetirere iñarã, cuiyira. ¹⁶ Basocũ wãtĩã cõãwionecori iñãrira cũũrẽ wãaariguere wedeyira ãpẽrãrẽ. Yeseare wãaarigüecãrẽ wedeyira. ¹⁷ Teeré tuorã, Jesuré bayiró: —ĩWãagua! ŷsãya ditapũre putuãrijãña, jĩĩnucãyira.

¹⁸ Jesús dooríwũpũ mũãsãrĩ, wãtĩã cuogũ niimiãrigũ cũũrẽ bayiró sãimíyigu:

—Yũucã mũũmena wãaguda, jĩimiyigu.

¹⁹ —Yũũmena atirijãña; mũũya wiipu putuawaya. Cõãmacũ mũũrẽ tiariguere, mũũrẽ bóaneõremena iñãariguere wedegu wãaya mũũ puto niirãrẽ, jĩiyigu.

²⁰ Cũ wáa, Decápolis macãrĩpũ niipetire Jesús cũrẽ tiiríguere wedenacãyigũ. Niipetira cũ wederẽre tuorã, tuomanijõãyira.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesús dooríwũmena apeniñapũ tĩãjeari, paũ basocá cũ pũtopũ neãyira. Teero tiigũ, día wesagãpũ pũtuánacãyigũ. ²² Toopũre sícũ judíoa neãrí wii dutirá menamacũ jeayigũ. Cũ wãmecutiigũ Jairo. Jesuré ñagũ, cũ pũto ñicãcoberimena jeacũmu, ²³ bayiró sãiyigũ:

—Yũ macõ diagopũ tiiáwõ. Jãmũ yũũmena. Ñaapeógũ atiya, coore netõãrõ jĩgũ. Mũ teero tiirí, catigodaco, jĩyigũ.

²⁴ Jesús cũũmena wáayigũ. Paũ basocá cũrẽ tuunũnũseyira. ²⁵ Cũã watoapũ sícõ numiõ niyigo. Doce cãmariĩ beti niirẽ teero niirucujãyiro. ²⁶ Ucotira paũ cũã ucotiri, teemena nemorõ ñañarõ netõyigo. Coõ niyeru cuomiriguemena cũãrẽ wapatíma jĩgõ, petinójõãyigo. Coõ diarẽ petiriyiro. Bayiró peti wáayigo. ²⁷ Jesús basocáre netõnére quetire tuoyigo. Teerẽ tuogó, Jesús sucubíro basocá watoapũ jea, cũũyaro sutirorẽ padeñáyigo. ²⁸ “Yũ cũũyaro padeñaremena dícu netõjãgõdacu”, jĩ wãcũyigo. ²⁹ Coõ padeñarĩrã, coõ diarẽ máata bũũnũcãjõãyiro. Cooya õpũũ ãñujõãriguere masĩjãyigo. ³⁰ Jesús “yũ tutuaremena netõrĩ tiiátu” jĩ tuomasĩjãyigũ. Máata cãmenucã, sãĩñáyigũ:

—¿Noã yáaro sutirorẽ padeñái? jĩyigũ.

³¹ Cũ buerá cũrẽ jĩyira:

—¿Mũ ññarii? ¿Basocá paũ tuunũnũseri ññapacu, “¿noã yũre padeñái?” jĩ sãĩñái? jĩyira.

³² Jesupé “¿noã yũre padeñái?” jĩgũ, ññañmayigũ. ³³ Coope coore netõãriguere masĩjãgõ, cũ díamacũ ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Cuigo, ñapõpiyigo. Niipetire coore wáaariguere wedeyigo.

³⁴ Jesús coore jĩyigũ:

—Yáa wedego, mũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ pũtuáa. Diaremanigõ useniremena pũtuawagoa, jĩyigũ.

³⁵ Cũ coomena wedesegũ tiirí, Jairoya wii macãrã jeayira.

—Mũ macõ diajõããwõ mée. Buegũre nocõrõrã potocõduya, jĩyira.

³⁶ Jesús cũã jĩãriguere tuopacũ, judíoa neãrí wii dutigũre jĩyigũ:

—Wãcũpatirijãña; diamacũrã padeoyá, jĩyigũ.

³⁷ Jesús cũũmena paũ bapacũtiri booríyigũ. Noquẽrãrẽ “jãmũ” jĩyigũ: Pedrore, Santiagore, cũ bai Juanrẽ. ³⁸ Jesús judíoa neãrí wii dutigũya wiipũ jeayigũ. Toopũ jeagũ, basocá uti, bóaneõremena acaribírare ññayigũ. ³⁹ Tiiwiipũ sããwagũ, too basocá niirãrẽ jĩyigũ:

—¿Deero tiirã nocõrõ acaribí, utii? Wĩmagõ diarico; cãnigõ tiicó, jĩyigũ.

⁴⁰ Cũãpe cũrẽ buijãmiyira. Jesupé niipetirare witiwadutiigũ. Cũã witiwaari siro, wĩmagõ pacure, pacore, cũũmena niirãmena coõ pesarí tatiapũ sããwayigũ. ⁴¹ Toopũ sããjeagũ, diarigo wãmorẽ ñee: —Talita, cumi, jĩyigũ cũye arameomena. Biiro jĩgũ, “wĩmagõ, wũmunucãña” jĩgũ tiiyigũ.

⁴² Máata wĩmagõ doce cãmariĩ cuogó wũmunucã, wáayigo. Coõ masãrĩ ññarã, bayiró ññamanijõãyira. ⁴³ Jesús bayiró wededutiriyigũ teerẽ.

—Coore yaaré ecayá, jĩyigũ.

6

Jesús Nazaretpũ coepũtũarigüe
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Too niiãrigu cûũ masãri macãpu coeputúayigu. Cûũ buerácã cûũmena wáayira. ² Judíoa yeerisãri bureco jeari, Jesús cúã neãrí wiipu buenacâyigu. Pãu basocá cûũ buerére tuorã tuomanijõã, câmerĩ jĩyira:

—Ãni teeré ãnopá bueriwi. Ãpĩ cûũ masĩrére ticojĩyi. Tee masĩrémena tiiẽñoiyigu. ³ Ãni María macũ táboa padegú niiĩ; Santiago, José, Judas, Simón sôwũ niiĩ; cûũ baira numiãcã ãno marĩ watoapu niĩya, ¿teerora? jĩĩ wedeseyira.

Teeré wãcũrã, cûũrẽ padeodugáriyira. ⁴ Jesupé cúãrẽ jĩiyigu:

—Niipetira apeyé macãrĩ macãrã sícũ profetare padeocúa. Cûũya dita macãrã, cûũya wedera, cûũya wii macãrã doca cûũrẽ padeorícua, jĩiyigu.

⁵ Toopáre cûũ tutuaremena tiiẽñomasĩriyigu. Siquẽrã diarecutira dícare ñaapeóyigu, cúã diarecutire netõãrõ jĩĩgũ. ⁶ Basocá padeohéri ññagũ, ññamanijõãiyigu.

Jesús cûũ buerére wededuticorigue

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Too puto niiré macãrĩpu buenetõgũ wáajõãiyigu. ⁷ Cúã docere cûũ putopu neãduti, puarãcõrõ dícu ticoconacâyigu. Wãtĩãrẽ cõãmasĩrere ticoyigu cúãrẽ.

⁸ —Múã wáara, apeyenó néewarijãña, jĩiyigu—. Múã tuurítuarigu dícare néewaya. Wasopo, pague, niyeru néewarijãña. ⁹ Sapatu, suti, múã sãñaré dícare néewaya. Apeyé múã suti wasoádarere néewarijãña, jĩiyigu—. ¹⁰ Múã wiipú jeara, tiimacãpu múã niiãdaro jeatuario putuácũmuña. ¹¹ Apemacãpúre múãrẽ ñeedugaheri, múã wederére tuodugáheri, tiimacãrẽ netõjõãña. Tooré netõwára, tiimacã maquẽ dita múãye duporipu túaariguere páabatecũña. Teero tiirã, múã “atimacã macãrã wapa cuoóya” jĩĩrã tiíadacu, jĩiyigu Jesús.

¹² Cúã wáajõãiyira, basocáre “múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoyá” jĩĩnetõrã wáara. ¹³ Teero biiri pãu wãtĩãrẽ cõãwionecoyira. Pãu diaré cuoráre usemena tuusĩã, cúãrẽ netõnéyira.

Juan Bautistare sãĩríque

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Niipetiropu Jesús tiirére tuosesájõãiyira. Herodes Galilea dita dutigácã tee quetire tuogú jĩiyigu:

—Juan basocáre wãmeõtiri basocu masãgũ masãjĩyi. Teero tiiró, cûũpure tutuare niicu, jĩiyigu.

¹⁵ —Elías niiqui, jĩiyira ãpẽrã.

—Tíato macãrã profetas tiiróbiro niigú niiqui, jĩiyira ãpẽrãpẽ.

¹⁶ Cúã teero jĩĩrĩ tuogú, Herodepe jĩiyigu:

—Tiibureco yũ dupure páatadutirigu Juan niiqui. Cûũrã mecútigãrẽ masãqui, jĩiyigu.

¹⁷ Herodes too sugueropu Herodías usenigõ niiãrõ jĩĩgũ, Juanrẽ peresuwiipu néewa, siatúcũdutyigu. Herodías cûũ bai Felipe namo niimiyigo. Teero niipacari, Herodepe coore ãma, numocutijãiyigu. ¹⁸ Teeré ññagũ, Juan Herodere: —Mũu bai numorẽ numocutimasĩria, jĩiyigu.

¹⁹ Teero tiigó, Herodías Juanména bayiró cúadoajĩgõ, cûũrẽ sããdutídugamiyigo. Teero wãcũpaco, sããdutímasĩriyigo. ²⁰ Herodepe Juanrẽ cuiyigu. Cûũ basocú ãñugú niirére, cûũ Cõãmacũyere tiinunúserere masĩyigu. Juan wederére tuogú, bayiró wãcũpatiyigu. Teero wãcũpatipacu, ãñurõ useniremena tuoyigu, tuogúpeja. Teero tiigú, coo ñañarõ tiidugárere tiidutírimiyigu. ²¹ Herodes cûũ bauári bureco jeari, bosebureco tiipéoyigu. Tiiburecore Herodías Juanrẽ coo sããdugárere buajeáyigo. Herodes bosebureco tiigú, cûũmena paderáre, teero biiri surara dutiráre, Galilea dita macãrã uputí macãrãrẽ néõco, cúãmena boseyayigu. ²² Cúã yaarópu Herodías macõ sããwa, basaẽñoiyigo. Coo basaẽñorere Herodes, ãpẽrã cûũmena yaaduire bayiró tusayira. Teero tiigú, Herodes coore jĩiyigu:

—Noo mũu boorénorẽ sãĩrĩ, ticogũda, jĩiyigu.

²³ Coore jĩiyigu sũcã:

—Niirõrã jĩĩã: Noo yũũ dutiré dita decomena mũũ dutidugari, ticojãgũda, jĩiyigu.

²⁴ Coo paco pũtopũ witiwa: —¿Ñeenórẽ sãigõdari yũũ? jĩiyigo.

Coo pacopé: —Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure, jĩiyigo.

²⁵ Máata cutucutúsã, cúã õpũrẽ sãiyigo:

—Mecũtigãrã opasida bapamena Juan basocáre wãmeõtiri basocũya dupure néesã, ticoya, jĩiyigo.

²⁶ Coo teero jĩĩrĩ tũogú, Herodes bayiró wãcũpatiyigu. Cũũ boocórira tũocóropũ “niirõrã mũũrẽ ticogũda” jĩĩarigu niijĩgũ, “ticoria” jĩĩmasĩriyigu. ²⁷ Máata sũcũ surarare Juanyá dupure páata, néeatidutiyigu. ²⁸ Surara peresuwiipũ wáa, cũũya dupure páata, opasida bapamena néesã, coore ticoyigu. Coope coo pacopũre ticoyigo.

²⁹ Juanrẽ teero tiiré quetire tũorã, cũũ buerére nũnũmiãrira toopú wáa, cũũya õpũũrẽ née, ãtãtutipũ cũũrã wáayira.

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús beserira buenetõãri siro, coe, Jesús pũtopũ neãyira. Niipetire cúã tiiáriguere, basocáre bueariguere cũũrẽ wedeyira. ³¹ Cũũ pũtopũ naĩrõ paũ jeará, ãpẽrã wáara niirĩ, péerogã yeerisã, yaa tiimasĩriyira. Teero tiigú, Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Jãmũ, wáaco marĩ dícu basocá manirõpũ. Toopú yeerisãco péero, jĩĩmiyigu.

³² Cũũ sesaro dooríwũpũ mũãsã, basocá manirõpũ wáajõãmiyira. ³³ Paũ cúã wáari ãñayira. Jesuré ãñarira cũũ wáaropũ niipetire macãrĩ macãrã cutũnũnũsewayira. Cũũ suguero cúã tĩãjeadarore yuetoayira. ³⁴ Jesús dooríwũpũ sãñãarigu duinũcã, basocá paũre ãñayigu. Oveja* coterí basocũ manirã tiiróbiro niirĩ ãñagũ, bóaneõ ãñayigu. Teero tiigú, cúãrẽ pee buenũcãiyigu sũcã. ³⁵ Ñamicapũ niirĩ, cũũ buerã cũũ pũto jea, jĩiyira:

—Ñamicapũ niiã. ãnopú macã manirõpũ niiã. ³⁶ Basocáre “nocõrõrã niiã” jĩĩña. Pũtogã niiré macãrĩpũ, cãpũ niiré wiseripũ cúã yaaré sãĩ, yaara wáaaro, jĩĩmiyira.

³⁷ —Múã cúãrẽ yaaré ecayá, jĩiyigu.

Cũũpe “¿deero tiigú teero jĩĩgari?” jĩĩmasĩrijĩrã, sãĩñáyira:

—Ûsã cúãrẽ ecarí, ocho† muĩpũrã pade wapataremena yaaré sãĩnóbocu, jĩiyira.

³⁸ —¿Noquẽpa pã cwoi múã? ãñarã wáaya, jĩiyigu.

Cũũ ãñatoa, cũũrẽ: —Sicamoquẽñepa pã, wai pũarã niĩya, jĩiyira.

³⁹ —Basocá tãa sotoapũ opaburi duiaro, jĩiyigu.

⁴⁰ Basocá sũquẽburire cien, apeyebũrere cincuenta jeanuãyira. ⁴¹ Jesús tee sicamoquẽñepa pãrẽ, wai pũarãrẽ née, ãmũãsepũ ãñamũõco, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pãrẽ pũatásã, cũũ buerãre basocãpũre batodutigu ticoyigu. Waicãrẽ teerora tiiyigu.

⁴² Niipetira yaa, yapijõãyira. ⁴³ Yaatoaari siro, pã, wai cúã yaadũaariguere doce piseri seesã dadodupóyira. ⁴⁴ Teeré yaarira ãmũã dícuere bapaqueori, cinco mil niiyira.

Jesús oco sotoápũ wáarigue

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jesús máata cũũ buerãre cũũ jeaariwũpũ jeasãduti, Betsaidapũ tĩãwasũguedutiyigu. Cũũ wáari, cũũpe basocáre “wáagu tiia” jĩĩgũ tiiyigu. ⁴⁶ Cũũrẽ teeré jĩĩari siro, ãtãgũpũ Cõãmacũmena wedesege mũãwayigu. ⁴⁷ Náicũmuãri siro, dooríwũ tiitaro decopũ niiyiro; Jesupé burusotoápũ sũcũrã niiyigu. ⁴⁸ Wĩno páapucãmotari, cúã waawãmasĩhẽrĩ ãñayigu. Bóemuãatiri, Jesús cúã pũtopũ wáagu, oco sotoápũ wáayigu. Cũũrẽ netõjõãgũda tiiróbiro tiiyigu. ⁴⁹ Cũũrẽ oco sotoápũ wáari ãñarã, ucũãpetijõãyira. “¡Abũ! ¡Basocũ diarigu wãtĩ

* 6:34 Português: ovelha. † 6:37 Português: oito.

niiqui!” jĩ wācūmiyira. Bayiró acaribíyira. ⁵⁰ Niipetira cūārē ñña, ɯcuápetijōāyira. Máata Jesús cūārē jĩyigu:

—Wācūtutuaya. Yɯu niiā. Cuirijāña, jĩyigu.

⁵¹ Cūāyawɯɯ mɯāsāyigu. Cūu mɯāsārĩ, wĩno netōjōāyiro. Teero wáari ññarā, bayiró ɯcuá, ññamanijōāyira. ⁵² Pāmena cūu tiĩēñōāriguere cūā “¿deero jĩrō tiigári tee?” jĩmasĩriyira. Wācūmasĩriyira. Teero tiirā, bayiró peti ññamanijōāyira.

Jesús Genesaretpɯ diarecutirare netōnérique
(Mt 14.34-36)

⁵³ Cūā tiitaropɯre tĩā, Genesaretpɯ jeayira. Cūāyawɯ dooríwure siatúpaso, maajōāyira. ⁵⁴ Toopú cūā maajeánucārĩ, too macārā máata Jesuré ññamasĩyira. ⁵⁵ Teero tiirā, cūā niipetiropɯ cutɯwá, diarecutirare cūā cōārémēna néewayira. ⁵⁶ Noo cūu wáaropɯre, metāmacārīgāpɯre, pacamacārīpɯre, cāpɯpɯre, cūu netōwáadaropɯre diarāre néewa, cūu, yueyira. Jesuré sāiyira:

—Mɯɯyaro sutiró yapa díɯre padeñáma, jĩyira.

Niipetira padeñāāyira netōjōāyira.

7

Basocáre ññarā wáari tiiré
(Mt 15.1-20)

¹ Sicabɯreco fariseo basoca, teero biiri sīquērā Moisés jóarigue buerá Jerusalénpu niiārira jea, Jesús patopɯ neāyira. ² Toopú neārā, sīquērā Jesús buerá yaari ññayira. “Jũirĩpíre wāmorĩmena yaara tiĩya” jĩ wācūmiyira. ³ (Fariseo basoca, teero biiri niipetira judíoa wāmocosea, cūā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiinunúseya. Teeré tiihéra, yaariya. ⁴ Macā decopɯ jeaariracā teerora tiĩya. Cūā sīniré baparire, píosāreparure, cōmepárure, cūā yeerisāduirere coseéya.) ⁵ Teero tiirā, fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cūārē sāññáyira:

—¿Deero tiirā mɯu buerá marĩ ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiinunúserii? Jũirĩpíre wāmorĩmena yaara tiĩya, jĩyira.

⁶ Jesús cūārē yɯuyigu:

—Múā basocá ññahērōpɯ ññararé tiirā niiā. Teero tiirā, tiiditórepira niiā. Isaías múā mecūtīgā tiirére diamacūrā jóasuguerigu niwĩ. Cūu jóariguere aññurō taoádacu múā: Ññiā basocá ɯseromena díɯ yɯure padeoýa.

Cūā tɯgueñarepe noopú niirō niicu.

⁷ Bári peti neāya.

Yée maquērē “bueada” jĩpacara, basocá jĩrēre buejāya, jĩti Cōāmacū,*

jĩ jóarigu niwĩ. ⁸ Múā Cōāmacū dutirépere duujāā. Múā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiinunúsera tiia, jĩyigu.

⁹ Jesús cūārē jĩñemoyigu:

—Bayiró aññurē wācūrémēna Cōāmacū dutirére jĩcāmotamasĩā, múāyepere aññurō tiimúāñucāādara. ¹⁰ Cōāmacū Moisémena ate dutiyigu: “Mɯu pacɯ, mɯu pacore padeoyá. Cūārē ññarō wedesegunorē sīācōājāārō”, jĩrigu niwĩ. ¹¹ Múāpe merēā dutijāā. Basocáre cūā pacure, cūā pacore “yɯu múārē tiápumasĩriga; yée niyeru múārē ticoboariguere Cōāmacūrē ticopetijāwū” jĩdutia múā. ¹² Múā teero dutira, cūā pacusūmuārē tiāpurere cāmotára tiia. ¹³ Múā ñecūsūmuā tiimúāatiriguere tiidutíra, Cōāmacū dutirére wapamaníre tiiróbiro tiirā tiia. Apeyé pee ate tiiróbiro tiinunúsera tiia múā, jĩyigu.

¹⁴ Cūārē teero jĩñari siro, basocáre neādutiyigu sūcā. Cūācārē jĩyigu:

* 7:7 Isaías 29.13.

—Múã niipetira yée maquêrê tuomasĩada jĩrã, tuorá atiya, jĩyigu—. ¹⁵ Basocáre ɯseropu sãaware cúârê ñañarã wáari tiiría. Cúã popeapu witiatiरेpe cúârê ñañarã wáari tiia. ¹⁶ Tuodugárano tuomasĩadacua, jĩyigu.

¹⁷ Jesús pau watoapu niiárigu wiipú sãawayigu. Toopú cãu buerá cãu queorémena wedeariguere sãĩñáyira. ¹⁸ Jesús cúârê yũyigu:

—¿Múãcã ateré tuomasĩrii? Niipetire basocáre ɯseropu sãaware cúârê ñañarã wáari tiiría. ¹⁹ Tee wăcŭrêpu sãawaricu; páagapu sãawacu. Too síro netôcôwitiwacu, jĩyigu.

Teero jĩgũ, “niipetire yaaré ãñurê niiã” jĩgũ tiyígu.

²⁰ Jesús wedenemoyigu:

—Basocá wăcŭrêpu witiatiरेpe cúârê ñañarã wáari tiia. ²¹ Basocá wăcŭrêpure ate witiaticu:

ñañarô wăcŭré,

ăpêrăména ñañarô ñeeapere,

yaaré,

basocáre sãcôăre,

²² ăpĩ nămorê ñeeapere,

apegó manurê ñeeapere,

apeyeré boonemósăre,

ñañaré tiiré,

ăpêrărê tiiditóre,

ñañaré tiidúhere,

ĩĩnatutire,

ăpêrărê ñañarô wedesere,

“ăpêră nemorô ãñugú niiã” jĩ tăgueñare,

noo booró tiĩămare witiaticu.

²³ Tee niipetire ñañaré popeapu witiatia. Teerá basocáre ñañarã wáari tiia, jĩ wedeyigu.

Judíoayo niihêgô Jesuré padeorígue

(Mt 15.21-28)

²⁴ Too niiárigu witiwa, Tiro, Sidón macărĩ wesapu wáayigu. Toopúre ăpêră masĩrijăărô jĩgũ, sicawiipú sãawamiyigu. Teero tiipacú, masĩjănoyigu. ²⁵ Máata wătĩ sãănorigo paco “Jesús toopú niiăyigu” jĩrêre tuoyígo. Coó cãu pŭtopu wáa, ñicăcoberimena jeacŭmuyigo.

²⁶ Coó judíoayo mee niyigo. Sirofenicia ditapu bauárigo niyigo.† Jesuré săĩyigo:

—Wătĩrê cōăwionecoya yũ macōrê, jĩyigo.

²⁷ Jesús coore queorémena wedeyigu:

—Wĩmarăpere ecasugúero booa cúã yaadugarecōrô. Cúã yaarére ěma, cúăyara díayiare cōăcŭrĩ, ãñuria, jĩyigu.

²⁸ Coocă queorémena yũyigo:

—Ōpũ, tee diamacără niiã. Díayiapura mesa doca duiará wĩmară yaadiocore manarĩrê yaacua, jĩyigo.

²⁹ Cũu jĩyigu:

—Mũũ ãñurô yũũ. Teero tiigó, mũnya wiipu pŭtuawaya. Wătĩ mũũ macōpŭre niiárigu wititoaqui sáa, jĩyigu.

³⁰ Coó wiipú pŭtuajōăyigo. Toopú pŭtuajeago, macōrê coó cōărōpŭ pesari ĩĩayigo. Wătĩ coopŭre niimiárigu witiijōătoayigu.

Jesús sĭcũ tuohégũ, wedesehegũre netōnérigue

³¹ Jesús Tiro wesapu niiárigu witi, wăajōăyigu. Wáa, Sidón netōwá, Decápolis niiré macărĩ netōwá, Galileataropu jeayigu. ³² Toopú sĭcũ tuohégũre, ãñurô wedesehegũre Jesús pŭto néejeayira. Jesuré săĩyira:

† 7:26 Sirofenicia macără judíoamena cămerĩ ĩĩadugariyira.

—Cũrẽ ñaapeóya, netõärõ jĩgũ, jĩyira. ³³ Jesús cũrẽ aperopá, basocá ññahẽrõpu néewayigũ. Toopá Jesús cũye wãmosũãrĩmena tũohégũye cãmopérere súusõnecoyigũ. Ësecó eopéo, cũya ñemerõrẽ padeñáyigũ. ³⁴ Ëmũãsepũ ññamũõco, yeerisã, cũrẽ jĩyigũ:

—Efata, jĩyigũ. “Tusuya” jĩgũ tiyigũ.

³⁵ Cũ jĩĩrĩrã, puacãmopéropũ tũo, cũya ñemerõmena máata ãñurõ wedesemasĩyigũ. ³⁶ Jesús basocáre jĩyigũ:

—Ãpẽrãrẽ wederijãña, jĩĩmiyigũ.

Cũãrẽ “wederijãña” jĩĩpacari, nemorõ wedebatejãyira.

³⁷ Bayiró ññamanijõãrã, jĩyira:

—Niipetirere ãñurõ tiĩ. Basocá tũohéracãrẽ tũorí tiĩ. Wedeseheracãrẽ wedeseri tiĩ, jĩyira.

8

Jesús cuatro mil basocáre yaaré ecarigue (Mt 15.32-39)

¹ Teebũrecorire paũ basocá neãrĩ, cũã yaaré petirí ññagũ, Jesús cũũ bueráre suocó, jĩyigũ:

² —Yũũ ãniãrẽ bóaneõ ññajõãga. Cũã yũũmena niirõ itiábũreco netõã. Teero tiirã, cũã yaaré petinójõãya. ³ Cũãye wiseripũ yũũ putũawadutiri, jubóara, maapũ tũomasĩre petijõãbocua. Ãpẽrã yoaropũ atiarira niĩya, jĩyigũ.

⁴ —Marĩ ãno basocá manirõpũre ¿deero tiĩ ãniã paure yaaré bũa, ecabógari? jĩyira cũũ buerápeja.

⁵ —¿Noquẽpa pã cuoi? jĩyigũ.

—Sietepa cuoa, jĩyira.

⁶ Jesús basocáre yepapũ duidutiyigũ. Pã sietepare née, Cõãmacũrẽ ñsenire ticoyigũ. Túajea, puatásã, cũũ bueráre batodutigũ ticoyigũ. Cũã basocápũre batoyira. ⁷ Wai metãrãgã puarãgã cuoyíra. Jesús cũãcãrẽ Cõãmacũrẽ ñsenire ticotoa, teerora batodutiyigũ. ⁸ Niipetira yaa, yapijõãyira. Yaatoaari siro, siete piseri cũã yaadũaariguere seesã dadodupóyira. ⁹ Teeré yaarira cuatro mil watoa niyira. Too síro cũãrẽ cũãye wiseripũ putũawadutiyigũ. ¹⁰ Máata Jesús cũũ buerámena dooríwũpũ mũãsã, Dalmanuta macã wesapũ wãajõãyigũ.

Jesuré tiiẽñodutimirigue (Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cũã jeari siro, fariseo basoca Jesuména cãmẽrĩtutira jeayira. “¿Niirõrã cũũ Cõãmacũ ticodiocorigũ niĩ?” jĩĩrã, cũũrẽ Cõãmacũ sĩcũrã tiimasĩrere tiiẽñodutimiyira. “Cũũ teeré tiimasĩriqui”, jĩĩ wãcũmiyira. ¹² Jesupé bayiró bóaneõremena jĩyigũ:

—¿Deero tiirã atitó macãrã tiiẽñodutigari? Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Mũãrẽjã tiiẽñoridojãgũdacu, jĩyigũ.

¹³ Cũãrẽ cõãwagũ, dooríwũpũ mũãsãyigũ sũcã. Apeniñapũ tĩãjõãyigũ.

Fariseo basocaye pã pũuri tiirigue (Mt 16.5-12)

¹⁴ Apeniñapũ tĩãwara, Jesús buerá cũã yaaadarere acabójãyira. Pã sicagára cuoyíra.

¹⁵ Jesús cũãrẽ wedemiyigũ:

—Fariseo basocaye pã pũuri tiirere, Herodeye pã pũuri tiirere tũomasĩrõ booa, jĩĩmiyigũ.

¹⁶ Cũũ buerá cũũ jĩĩariguere tũomasĩhẽrã: —Pã marĩ cuohéri, teero jĩĩqui, jĩĩmiyira cũã basiro.

¹⁷ Jesús cũã teero jĩĩariguere masĩjãyigũ. Teero tiigũ, jĩyigũ:

—¿Deero tiirá múã “pã mania” jĩ cãmerĩ wedesei? ¿Múã t̃omasĩrii ména? ¿Múãrẽ wãcũré manidójãĩ? ¹⁸ Capeari c̃orá niipacara, ñaria múã. Cãmopéri c̃orá niipacara, t̃orí. Yũ tiirére wãcũria múã. ¹⁹ Tiiburecopũ cinco mil ãmũãrẽ sicamoquẽñepa pãmena ecawá. ¿Noquẽ piseri cãã yaaduaariguere seesã dadodupóri? jĩyigu.

—Doce piseri, jĩyira cããpeja.

²⁰ —Apeyecãrẽ sietepa pãmena cuatro mil basocáre ecawá. Tiiburecore ¿noquẽ piseri seesã dadodupóri? jĩyigu.

—Siete piseri, jĩyira cããpeja.

²¹ —Too docare teeré masĩpacara, ¿t̃omasĩrii ména? jĩyigu cããpeja.

Jesús Betsaidapũ ñahẽgũrẽ netõnérique

²² Betsaida macãpũ tĩãjeayira. Toopú Jesús puto s̃icũ ñahẽgũrẽ néejeayira. Cãã Jesuré sãĩyíra:

—Ñanrẽ ñaapeóya, netõãrõ jĩgũ, jĩyira.

²³ Teero tiigũ, Jesús ñahẽgũya wãmopũ ñee, macã wesapũ néewayigu. Cãũ capearipũ usecó eopéo, ñaapeó, sãĩñáyigu:

—¿Mũũrẽ apeyenó baumĩto? jĩyigu.

²⁴ Cãũpe ñapõnucãjea, jĩyigu:

—Basocáre ññaã, ñagũpeja. Cãã yũ ññarĩ, wáanetõrã yucubiro bauúya, jĩyigu.

²⁵ Jesús cãũye capearipũ ñaapeónemoyigu. Teero tiári siropũ, cãũ ññarĩ, cãũ capeari quẽnojeá, ãñurõ bauyíro sáa. Niipetirere ãñurõ ññayigu. ²⁶ Jesupé jĩyigu cãũrẽ:

—Mũũya wiipũ diamacũrã coecóputuaya. Macãpure putuawarijãña. Teero biiri macã macãrẽ wederijãña, jĩyigu.

Pedro Jesuré “mũũ Cõãmacũ beserigũ ñiã” jĩrrique

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Too ñiãrira Jesús, cãũ buerá Cesarea Filipoya macã puto niiré macãrĩpũ wáayira. Cãã too wáaropũ cãũ bueráre sãĩñáyigu:

—¿Basocá “¿noã ñiĩ cãũ?” jĩĩ yũũre?

²⁸ Cãũpe jĩyira:

—Sĩquẽrã mũũrẽ “Juan basocáre wãmeõtiri basocũ ñiiqui” jĩĩya. Ñpẽrã “Elías ñiiqui” jĩĩya. Ñpẽrã “profetas menamacũ ñiigũ ñiiqui” jĩĩya, jĩyira.

²⁹ —¿Múãte “¿noã ñiĩ?” jĩĩ yũũre? jĩyigu.

Pedro yũũyigu:

—Mũũ Cõãmacũ beserigũ Cristo ñiã, jĩyigu.

³⁰ —Teeré ñpẽrãrẽ wederijãña, jĩyigu cãũrẽ.

Jesús cãũrẽ sããdarere wederigue

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Cãũrẽ buenucãyigu sũcã.

—Yũ niipetira s̃owũrẽ bayiró ññarõ netõrõ niirõ tiíadacu. Butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá yũũre booríadacua. Sããdutiadacua. Cãã teero tiipacári, itíabureco siro masãgũdacu, jĩyigu.

³² Cãũrẽ t̃omasĩrõrã wedemiyigu. Teeré t̃ogú, Pedro Jesuré ñpẽrã t̃ohéropũ néewa, wedenucãyigu:

—Teeré jĩrijãña, jĩmiyigu.

³³ Jesús cãmenucã, cãũ bueráre ñña, Pedrore jĩyigu:

—Satanás tiiróbiro wedeseğu tiia mũũjã. “¡Satanás, wáajõãgũ; yũ putore niirijãña!” jĩã. Pedro, mũũ masĩria Cõãmacũ wãcũrẽre; basocá wãcũrõbiro wãcũã, jĩyigu.

³⁴ Basocáre neãduti, cãũrẽ, cãũ bueráre wedeyigu:

—Sícũ yũre padeó, nũndũgágũno cũũ booró tiidũgárenorẽ tiidũjããrõ. Basocá cũũrẽ ñaňarõ jĩpacari, yũre tũonũnũsearo. Teerẽ tiigũ, curusare apagũ tiiróbiro niigũdaqui. ³⁵ Āpĩ sĩaerẽ cuigũno yũre “masĩria” jĩgũ pecamepũ wáagũdaqui. Āpĩpẽ yũre “masĩã” jĩ, yẽe quetire wedegũpe teewapamena cũũrẽ sĩaĩ, yũmena catirucujãgũdaqui. ³⁶ Sícũ atibũreco maquẽ niipetirere wapatápacu, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cuorẽ dee tiádare niiricu. ³⁷ Cũũ catirẽ petihẽre ñeenómena wapatĩriqui. ³⁸ Atiditá macãrã ñaňarẽ tiirã yũre padeohẽra niĩya. Sícũ cúũ watoapũ niigũ, yũre “padeóa” jĩ, yẽe buerẽre “nũnũã” jĩgũno boborijããrõ. Too síro yũ niipetira sōwũ yũ Pacũ asibatẽremena, ángeleamena putũaatigũdacu. Putũaatigũ, yũre bobosãririgũre yũcã cũũrẽ bobosãricu; yũre “masĩria” jĩrigũre yũcã “cũũrẽ masĩria” jĩgũdacu, jĩiyigũ.

9

¹ Cũũrẽ jĩĩnemoyigũ:

—Yũ aterẽja diamacũrã jĩĩ: Siquẽrã ãnopũ niirã cúũ diaadari sũguero, Cõãmacũ dutirẽ cúũpũre niĩadare tutuaremena atiri iñaãdacua, jĩiyigũ Jesũs.

*Jesũs baurẽcutire wasorĩgue
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Seis bũrecori siro Jesũs ãtãgũ ãmũãrigũpũ mũãwayigũ. Tiigũpũ wáagu, Pedro, Santiago, Juan cúũ dícare néewayigũ. Toopũ cúũ iňarĩ, Jesũs cũũ baurẽcutirere wasojõãyigũ. ³ Cũũye suti bayiró butirẽ capemóre wáayiro. Ānopũre teero butirẽ tiiróbiro basocá suti coserĩya. ⁴ Teero wáari, Elías, Moisémena bauánũcã, Jesumẽna wedesera tiiyĩra. ⁵⁻⁶ Cũũ buerã ucuánetõjõãyira. Pedro ãñũrõ wãcũripacu, cũũrẽ jĩiyigũ:

—Ĥsãrẽ buegũ, marĩ ãnopũ niirĩ, ãñunetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawiigã mũyũ wii, apewiigã Moiséya wii, apewiigã Elíaya wii tiicó, jĩĩmiyigũ.

⁷ Ōme diiãti, cũũrẽ tuubiátocøjãyiro. Ōme watoapũ sícũ wedeseri tũoyĩra:

—Āni yũ macũ yũ bayiró maĩgũ niĩ. Cũũrẽ tũoyã, jĩiyigũ.

⁸ Máata cúũ cãmenũcã iňarĩ, ãpẽrã cúũmena niĩãrira maniyĩra; Jesũs dícare iňayira.

⁹ Cũũ ãtãgũpũ niĩãrira diiãtiri, Jesũs jĩiyigũ:

—Mũã iñaãrigũre wederijãwa mẽna; tẽe yũ niipetira sōwũ dia masãri siropũ wedewa, jĩiyigũ.

¹⁰ Āpẽrãrẽ wederiyira. Cũũ basiro cãmerĩ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩĩdũgaro tiigãri cũũ diari siropũ masãrẽ? jĩiyira.

¹¹ Jesurẽ sãĩñáyira:

—¿Deero tiirã Moisés jóarigue buerã “Cõãmacũ beserigũ atiadari sũguero, Elías atisũguegũdaqui” jĩ buei? jĩiyira.

¹² Jesũs cúũrẽ yũyigũ:

—Elías atisũguere, niipetire quẽnosũguẽadare diamacũrã niĩã. Yũ niipetira sōwũrẽ profetas jóariguecã diamacũrã niĩã. Biiró jóare niĩã: “Niipetira sōwũ ñaňarõ netõgũdaqui; cũũrẽ boorĩadacua”, jĩĩã. ¹³ Yũre tũoyã: Elías jeatoawi. Cũũrẽ profetas jĩĩrirobirora diamacũ wáariro niiwũ. Basocá cũũrẽ cúũ booró tiidũgãrigũre tiitóarira niiwã, jĩiyigũ.

*Jesũs wãĩrẽ wĩmagũpũre niĩãrigũre cõãwionecorigue
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Jesũs buerã niirõpũ diijeãra, paũ basocá niirĩ iňayira. Moisés jóarigue buerã, Jesũs buerãmena bayiró cãmerĩtutiyira. ¹⁵ Jesũs jeari iňarã, bayiró iňamanijõãyira. Máata cũũ putopũ cutuãti, cũũrẽ ãñudutiyira. Cũũ cúũrẽ sãĩñáyigũ:

¹⁶ —¿Mũã ñeenórẽ cãmerĩtutira tiĩarĩ cúũmena? jĩiyigũ.

¹⁷ Sícũ paũ watoapũ niigũ yũyigũ:

—Ūsārē buegú, yuu macū wātī cuogúre muerē néeatiawū. Wātī cūūrē wedeseheri tiii.
 18 Cūū wáaro ñee, cōācūī. Cūūpe sobotu, bacadiyó, bñucócūmuāī. Yuu mñu bueráre
 “cōāwionecobosaya” jīīmiāwū. Cōāmasīriawā, jīīyigu.

19 Jesús cūūrē jīīyigu:

—Mūā yuure padeorídojāā. Yuu mūāmena yoari niirucujārīcārē, padeoríbocu. ¿Nocōrō
 yoari mūāmena pōōtēōgūdari yuu? Wīmagūrē néeatia yuu puto, jīīyigu.

20 Cūū putopu néeejayira. Wātī Jesurē īñagū, máata wīmagūrē ñaacūmurī tiyígu. Cūūpe
 ñaacūmu, tūnumecū, sobotuyigu. Jesús cūū pacure sãñáyigu:

21 —¿Deero biiripu ate wáanucārī? jīīyigu.

—Wīmagūpura, jīīyigu—. 22 Pee peti wātī cūūrē sīadugágu, pecamepu ñaacūmu, díapu
 ñaañuārucuri tiii. Mñu tiápumasīgū, ūsārē bóaneō īñagū, tiápuya, jīīyigu.

23 —¿Deero tiigú “mñu tiápumasīgū” jīī? Padeoráre niipetire tiápumasīnoā, jīīyigu
 Jesupéja.

24 Máata cūū pacure bayiró busurómena jīīyigu:

—Padeóa. Nemorō yuure padeorí tiyá, jīīyigu.

25 Jesús basocá pañ cūū putopu cutuátiri īñagū, wātīrē tuti, jīīyigu:

—Wātī wedeseheri, tuohéri tiigú, yuu muerē witiwadutia. Mñu wīmagūpure niigú,
 witiwaya; cūūpure sãāwanemorijāña sáa, jīīyigu.

26 Wātī acaribí, wīmagūrē tūnumecūrī tii, witiyigu. Diaarigu tiiróbiro putuáyigu. Āpērā
 cūūrē “diajōāī” jīīmiyira. 27 Jesús cūūrē wāropu ñee, wéemōnucōrī, wūmunucāyigu.

28 Too síro Jesús wiipú sãāwari, cūū buerá āpērā tuohéropu cūūrē sãñáyira:

—¿Deero tiirá ūsā wātīrē cōāwionecomasīriayiri? jīīyira.

29 —Āninó wātīrē cōāwionecodugara, Cōāmacūrē sãī, betirémena dícu cōārō booa, jīīyigu.

Jesús cūūrē sãādarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Too niārira Galilea ditapu netōwáyira. Cūū too wáariguere āpērārē masīrī booríyigu.

31 Cūū buerá dícare buegu tiyígu.

—Yuu niipetira sōwū āpērāpure ticonogūdacu. Yuure sãādacua. Cūū teero tiipacári,
 itiábureco siro masāgūdacu, jīīyigu.

32 Cūūpe cūū jīīariguere tuomasīriyira. Tuomasīripacara, cuira, sãñáiyira.

¿Nii uputí macū niī?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Capernaumpu jeayira. Wiipú cūū niirī, Jesús cūūrē sãñáyigu:

—Mūā maa atira, ¿ñeenórē wedesera tiárī? jīīyigu.

34 Cūūpe yuuriyira. Maapu atira, “¿nii marī watoare nemorō uputí macū niī?” jīī
 wedeseatiyira. 35 Teero tiigú, Jesús jeanuā, cūū buerá docere neāduti, jīīyigu:

—Sīcū uputí macū niidugagu, niipetirare padecotegu tiiróbiro niirō booa. Teero biiri
 niipetirare tiápuro booa, jīīyigu.

36 Sīcū wīmagūrē cūū decopu nucō, cūūrē néeapa, jīīyigu:

37 —Sīcū āni wīmagūbiro biigúre īña, “yuu Jesurē maīā; teero tiigú cūūrē boca maīgúda”
 jīī wācūboqui. Cūū teero wācūgū, cūūrē maīgú, yuucārē maīgú tiii. Yuure boca maīgú, yuu
 dícare maīgú mee tiii; yuure ticodiocorigucārē teerora maīgú tiii, jīīyigu.

Marīrē cāmotáhegu marīrē tiápugu niī

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

38 Juan Jesurē wedeyigu:

—Ūsārē buegú, sīcū mñu wāmemena wātīārē cōāwionecori īñaāwū. Cūū marī menamacū
 mee niīāwī. Teero tiirā, cūūrē cāmotáawū, jīīmiyigu.

³⁹ Jesupé cūārē yuuyigu:

—Cāmotárijāña. Sīcū yuu tutuaremena teenórē tiiēñonetōnegū, too síro yuure ñañarō wedesemasīriqui. ⁴⁰ Marīrē cāmotáhegu marīrē tiipugū niī. ⁴¹ Yuu aterēja diamacúrā jīā: Sīcū múārē “Cōāmacū beserigu nūnarā niīya” jī, oco tīāgū, wapatáre buagúdaqui, jīyigu.

Ñañaré tiirí, quio niīā

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Jesús jīnemoyigu:

—Yuure padeorágārē ñañaré tiidutígunorē ñañanemorō wáaadacu. Cūārē ūtāgā pairígamena cū wāmuāpu siatúyo, día pairímaapu cōāñocori, nemorō añubocu. ⁴³⁻⁴⁴ Muuya wāmo muurē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicawāmomena catiré petihéropu jeari, añujā. Puawāmómena pecamepu wáaripeja, ñañanetōjōācu.* ⁴⁵⁻⁴⁶ Muuya dupo muurē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, páatacōājāña. Sicadupomena catiré petihéropu jeari, añujā. Puadupómena pecamepu muu cōādioconorīpeja, ñañanetōjōācu.† ⁴⁷ Muuya capea ññaré muurē ñañaré tiirí tiibócu. Teero wáari, tiigaré odewecōājāña. Sicapeamena Cōāmacū Ōpū niirōpu jeari, añujā. Puacapéamena pecamepu muu cōādioconorīpeja, ñañanetōjōācu. ⁴⁸ Pecamepu becoa diariya. Pecamecā yatiria.

⁴⁹ Pecame móā tiiróbiro niicu: Ñañaré maniré wáari tiicú. Teero biiri bóari tiirícu. ⁵⁰ Móā ocare yaari, añuniā. Tee móā ocaheri, nemo ocari tiimasña manicú. Múā móā ocare tiiróbiro niīña. Cámerīquēre manirō añurō niirecutiya, jīyigu.

10

Múā nūmosānumiārē cōārijāña

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Too niīarigu Judea ditapu wáa, día Jordán apeniñapú jeayigu. Toopáre basocá neāyira sūcā. Cūu tiirucúrobirora cūārē bueyigu. ² Fariseo basoca cūu putopu jeayira. Cūārē ñañarō jīrē buadugára, sãñáyira:

—¿Sīcū cūu nūmorē cōājāmasīgari? ¿Marīrē dutiré teerora jīī? jīyira.

³ Jesupé sãñáyigu:

—¿Moisés deero dutiyiri? jīyigu.

⁴ Cūāpe yuuyira:

—Moisés sīcū cūu nūmorē “atewapá muurē cōāā” jīrípūrē jóatoa, cōāmasīnoā, jī jóarigu niīwī, jīyira.

⁵ Jesús jīyigu:

—Múā ñecūsūmuā Cōāmacū dutiré tiidugáheri īñagū, Moisés tee dutiré cūūrigu niīwī.

⁶ Cōāmacū niipetire cūu sicato tiinucāritopare ūmu, numiō tiirígu niīwī. ⁷ “Teero tiigú, ūmu cūu pacure, cūu pacore merēā witi, cūu nūmoména niigūdaqui. ⁸ Cūā puarā sicaōpū tiiróbiro putuáadacua”, jīrigu niīwī Cōāmacū. Teero tiirá, puarā niiriya. Sīcū tiiróbiro niīya.

⁹ Cōāmacū cūārē sicaōpūārā tiiróbiro niirī tiirí siro, āpī cūārē cámerī cōārī tiirījārō booa, jīyigu.

¹⁰ Wiipú coerá, Jesús buerá cūārē sãñáyira sūcā tee maquērē. ¹¹ Cūārē yuuyigu:

—Cūu nūmorē cōāgū, apegoré nūmocutígu cūu nūmo niisuguerigomena ñañarō tiigú tiiquí. ¹² Numiōcā coo manurē cōā, āpīména manucutigo, coo manū niisuguerigomena ñañarō tiigó tiicó. Tee Cōāmacūrē netōnucāre niīā, jīyigu.

Jesús wīmarārē sãibosárigue

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

* **9:43-44** Apepū b̄s̄p̄r̄p̄ versículo 44 baurícu; apepūpú baucú. Biiro jīā: 44 Pecamepu becoa diariya; pecamecā yatiria. † **9:45-46** Apepū b̄s̄p̄r̄p̄ versículo 46 baurícu; apepūpú baucú. Biiro jīā: 46 Pecamepu becoa diariya; pecamecā yatiria.

¹³ Wĩmarārẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Cũārẽ néewarare cũũ buerá tutimiyira.

¹⁴ Cũã teero tiirí ñagũ, Jesús cũãmena cúayigu. Cũārẽ jĩiyigu:

—Wĩmarã yũũ puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirére añurõ wãcũnũuserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niiĩya. ¹⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Ñniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirére añurõ wãcũnũuse tiihéranorẽ cũũ dutiré cúãpure jeaboarigue cũārẽ jearicu, jĩiyigu.

¹⁶ Teeré jĩĩtoa, wĩmarārẽ néeapa, cũārẽ ñaapeó, Cõãmacũrẽ: —Ñniārẽ añurõ tiiyá, jĩĩ sãĩbosáyigu.

Jesuména pee cũogú wedeserigue

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Jesús wáagudu tiirí, sícũ cutujeáyigu. Cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmu, sãĩñáyigu:

—Basocáre buegú añugú, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

¹⁸ Jesús cũũrẽ yũuyigu:

—Mũũ yũũre “añugú” jĩĩã. Cõãmacũ sícũrã añugú niiĩ. ¹⁹ Mũũ Cõãmacũ dutiré cũũriguere masĩcu. “Basocáre siãrĩjãña. Āpĩ nũmorẽ ñeeaperijãña. Yaarijãña. Āpẽrārẽ jĩĩditoremene wedesãrijãña. Āpẽrãyére ěmarĩjãña. Mũũ pacũ, mũũ pacore padeoyá”, jĩĩã, jĩiyigu.

²⁰ —Ěsārẽ buegú, yũũ wĩmagũpara tee niipetirere tiimúãatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²¹ Jesús cũũrẽ maĩrémena ñña, jĩiyigu:

—Mũũrẽ sicawãme dũsaa. Mũũ cũorére dúapetijãgũ wáaya. Tee dúa wapataáriguere bóaneõrārẽ batoya. Teero tiigú, Cõãmacũ putopũre pee añuré buagúdacu. Túajea, ati, yũũre nũnũwá, jĩĩmiyigu.

²² Cũũ teero jĩĩrĩ tũogú, tũsarijõáyigu. Pee apeyé cũojĩgũ, wãcũpati, putuajõáyigu.

²³ Jesús cũũ puto ññabate, cũũ bueráre jĩiyigu:

—Pee apeyé cũoráno Cõãmacũ dutirére añurõ tiinũnũsedugari, wisió niicu, jĩiyigu.

²⁴ Cũũ buerá cũũ jĩĩariguere tũorá, tũomanijõáyira. Cũārẽ jĩĩnemoyigu:

—Yáa wedera, Cõãmacũ dutirére añurõ tiinũnũsedugari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wãmecutigu awigá copegãpũ sããcãmewitimasĩriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cũoráno Cõãmacũ dutirére añurõ tiinũnũsedugaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Teeré tũorá, bayiró tũomanijõārã, cãmerĩ sãĩñáyira:

—Too docare ¿noãpé netõnénoãdari? jĩiyira.

²⁷ Jesús cũārẽ ññagũrã, jĩiyigu:

—Basocá cũã basiro netõnémasĩriya. Cõãmacũpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

²⁸ Pedrope jĩĩncãyigu:

—Tũoyá ména. Ěsãpe niipetire ěsã cũoríguere cũũjõãatiwũ, mũũmena nũnũãda jĩĩrã, jĩiyigu.

²⁹ Jesús yũuyigu:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Sícũ yũũre maĩgũ cũũya wii, cũũ baira, cũũ pacũsũmũã, cũũ põna, cũũye ditare cũũjõã, “basocáre netõnére quetire wedegu wáaguda” jĩĩgũnope

³⁰ cũũ cũũwarigue nemorõ buagúdaqui. Atibúrecopũre nemorõ wiserí, cũũya wedera, pacosãnumiã, põna, dita buagúdaqui. Āpẽrã cũũrẽ ññarõ tiipacári, teeré buagúdaqui. Too siropũcãrẽ Cõãmacũmena catiré petihére buagúdaqui. ³¹ Mecũtígãrẽ paũ uputí macãrã too siropũre búri niirã niiãdacua. Búri niirã too siropũre uputí macãrã niiãdacua, jĩiyigu Jesús.

Jesús cũũrẽ sãããdarere ññãrĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Cũã Jerusalẽpũ mũũãwari, Jesús cũārẽ sugueyigu. Cũũ buerá ññamanijõáyira. Basocá cũã siro nũnũrãcã cuiyira. Jesús cũũ buerá docere sũowá, cũũrẽ wáaadarere wedeyigu:

³³ —Múã ñña: Marĩ Jerusalénpu wáara tiia. Toopú yuu niipetira sôwũ niipacari, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerápure ticoadacua. Cúã sãdutiadacua yũre. Cúãrã judíoa niĩhërápure ticonetõneadacua. ³⁴ Yũre buijã, ɯsecó eobatétu, tãna, sããadacua. Itiábureco siro masãgũdacu, jĩiyigu.

Santiago, Juan Jesuré sãimírigue

(Mt 20.20-28)

³⁵ Santiago, Juan Zebedeo põna Jesús putopu jea, cũrẽ sãiyíra:

—ʁsãrẽ buegú, ʁsã sãĩadarere mũu ticori boogá, jĩimiyira.

³⁶ —¿Ñeenó yuu tiirí boogári? jĩiyigu.

³⁷ —Mũu õpũ sããgũ, mũu duirípĩrõ putogãpu dupowa ʁsãrẽ. Sĩcũ diamacũpe, ăpĩrẽ acuniñape dupowa, jĩimiyira.

³⁸ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Yuu õpũ sããadari suguero wáadarere múã masĩria. ¿Yuu ñañarõ netõadarobirora múãcã ñañarõ netõrã nũcãbógari? ¿Yũre cúã sããadarobirora múãcã cúã sãĩrĩ nũcãbógari? jĩiyigu.

³⁹ —ʁjũ, ñañarõ netõ, diamasĩã, jĩiyira.

Jesús jĩiyigu:

—Múãcã yuu tiiróbiro posa, diaadacu. ⁴⁰ Teeré wedemasĩpacu, “sĩcũ diamacũpe, ăpĩ acuniñape dupogũda” jĩimasĩriga. Tee yuu dutiré niiria. Cõamacũ toopú duiadarare besetoawi, jĩiyigu.

⁴¹ Cúã menamacãrã puamóquẽnerã Santiago, Juan sãĩrĩ tuorá, cúayira. ⁴² Jesús cúãrẽ suocó, jĩiyigu:

—Múã masĩã: Niipetire dita macãrãrẽ dutirá Cõamacũrẽ masĩhẽrã cúã booró dutiãmajãya. Cúã doca macãrãcã acaribíremena dutiia, cúã dutirere tiipetídutira. ⁴³ Múãpeja cúã tiiróbiro tiiríjãña. Merẽã tiirécũtiya. Múã ɯputí macãrã niidugara, ăpẽrãrẽ tiípuri basoca niiña. ⁴⁴ Sĩcũ ăpẽrã nemorõ niidugagũno niipetirare padecotegũ tiiróbiro niirõ booa. ⁴⁵ Yuu niipetira sôwũ niipacu, ăpẽrã yũre tiíapuarõ jĩĩgũ mee atiwũ. Yũpe basocãre tiíapugũ atigũ tiiwũ. Teero biiri pau basocã ñañarẽ tiiré wapa diabosa netõnégũ atigũ tiiwũ jĩiyigu.

Jesús Bartimeorẽ ññarĩ tiirígue

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Cúã Jerusalénpu maawára, Jericópu jeasugueyira. Tiimacãpu Jesús cũu buerámena netõwári, pau basocã cũrẽ nũnuyíra. Sĩcũ capeari baunóhẽgũ maa wesapu niyeru sãĩduiyigu. Cũu wãmecũtiyigu Bartimeo, Timeo macã. ⁴⁷ “Jesús Nazaret macã macũ atii” jĩĩrĩ tuogũ, Bartimeo bayiró busarómena jĩĩnũcãiyigu:

—¡Jesús, David pãrãmi niinũnũsegũ, yũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁸ Pau cũrẽ: —Nocõrõrã ditamaníjõãña, jĩĩ tutimiyira.

Cũũpe jĩĩnemosãjãiyigu:

—¡David pãrãmi niinũnũsegũ, yũre bóaneõña! jĩiyigu.

⁴⁹ Jesupéja putuánũcã: —Atiaro, jĩiyigu.

Cúã cũrẽ jĩiyira:

—Ñũũadacu. Wãmũnũcãcoya. Mũũrẽ atidutii, jĩiyira.

⁵⁰ Teeré tuogũ, sutiró sotoá macãrõrẽ tuuwécojã, bupucutúa, Jesús putu wáayigu.

⁵¹ —¿Mũũrẽ deero tiirí boogári? jĩiyigu Jesús.

—Basocãre buegú, yũre ññarĩ tiiyá, jĩiyigu.

⁵² Jesús cũrẽ jĩiyigu:

—Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigupu putuáa. Ñũũrõ wáaya, jĩiyigu.

Cũ teero jĩĩrĩrã, ãñajõãiyigu sãa. Ìña, maapu Jesuré nũnũwáyigu.

11

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jesús cũ buerámena Jerusalénpu jeaadaró péero dũsayíro. Betfagé, Betania macãrĩpu jeayira. Teemacãrĩ Ëtãgũ Olivo puto niĩã. Toopá cũ buerá puarãrẽ jĩiyigu:

² —Iimacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopá jeara, máata sũcũ burro wĩmagũ siatúnucõãrigure bũajeáadacu. Cũ pesaya manigũ niiqui ména. Cũrẽ jõã, néetiya.

³ Múãrẽ “¿deero tiirã cũrẽ jõãĩ?” jĩĩrĩ, “marĩ Òpũ booáwĩ; máata wiyajãgũdaqui” jĩĩña, jĩiyigu.

⁴ Cũã wáa, maapu siatúnucõãrigure bũajeáyira. Wii díamacũpu niiyigu. Cũrẽ jõãyíra.

⁵ Toopá nucũrã: —¿Deero tiirã cũrẽ jõãĩ? jĩiyira.

⁶ Cũãpe Jesús dutiaribirora yũyira.

—Néewaya, jĩiyira cũãrẽ.

⁷ Jesús puto néewayira. Burro sotoapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesús cũ sotoapu mũãpeayigu. ⁸ Cũrẽ padeorã, paũ cũ netowáadarimapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ sẽõcũyira. Æpẽrã yuca dũpũri pũũrĩcutire cũã páata néeatiriguere cũũsũgueyira. ⁹ Cũ sũguero wáara, cũ siro nũnũrã bayiró busurómena jĩiyira:

—¡Marĩ Òpũrẽ usenire ticoada! ¡Áni Cõãmacũ ticodiocorigu niĩĩ! ¡Cũãrẽ ãñurõ tiíaro!

¹⁰ ¡Cũ Òpũ sããrĩ, ãñurõ wáaaro! ¡Marĩ ñecũ David òpũ niiriro tiiróbiro ãñurõ wáaaro! ¡Niipetira ãmũãse macãrã cũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩiyira.

¹¹ Jesús Jerusalénpu jeagu, Cõãmacũwiipũ sããwayigu. Toopá niipetire tiwiĩ maquẽrẽ ãñapetijáyigu. Naĩrõpu tiyíro. Teero tiigũ, Betaniapu cũ buerá docemena wáajõãiyigu.

Jesús higuerağure sũnirĩ tiirĩque

(Mt 21.18-19)

¹² Apebũreco bóeri Betaniapu niĩãrira cãmeputúari, Jesús juabóayigu. ¹³ Higuerağũ ãñurõ pũũrĩcutiriguere yoaropũ ãñayigu. “Dũcacuticura” jĩĩgũ, ãñagũ wáamiyigu. Pũũrĩ dícu bũayigu. Butirítõno niiriyiro.* ¹⁴ Jesús tiigũrẽ jĩiyigu:

—Æpẽrã atigũ dũcare yaanemoricua sãa, jĩiyigu.

Cũ teero jĩĩrĩ, cũ buerá tuoyíra.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Too síro Jerusalénpu jeayira. Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare, teeré sãĩnerãrẽ cõãwionecoyigu. Niyeru wasorĩ basocaye mesarire tuunécõãcũjãyigu. Bua dúari basocaye duirépĩrĩcãrẽ teerora tiyígu. ¹⁶ Niipetirare apeyenómena Cõãmacũwiipũ sããcãmewitidugarare cãmotáyigu. ¹⁷ Basocãre bueyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩĩã: “Yáa wii ‘niipetire dita macãrã Cõãmacũmena wedeseri wii niĩã’ jĩĩrĩ wii niĩãdacu”,† jĩĩ jóare niĩã. Múãpe yaarépira dúari wii niirĩ tiia, jĩiyigu.

¹⁸ Paiaré dutirã, ãpẽrã Moisés jóarigue buerã Jesús jĩĩãriguere tuoyíra. Teero tiirã, cũã “¿deero tiĩ marĩ ãnirẽ sãããdari?” jĩĩ ãmaãnũcãyira. Basocã Jesús buerere tuomanĩjõãyira. Teero wáari ãñarã, paiaré dutirã, Moisés jóarigue buerã cũrẽ cuiyira. ¹⁹ Náicũmuatiri, Jesús tiimacã niĩãrigu witi, putuajõãiyigu sũcã.

* **11:13** Higuerağũrĩ wasowitiatiri, metãpágã witiaticu. Teepare sãmerérena yaanocu. Jesús teeré ãmaãmijĩyi. Teepagã ñaadiari siro, pacapã ãñurõ ipitire witiatinũcãcu. Metãpágã manirĩ, pacapãcã witiatiricu. † **11:17** Isaías 56.7.

*Higueragu sñidlarigue**(Mt 21.20-22)*

²⁰ Apebúreco bóeri wáara, higueragure nũcõrĩpara sñiãrigure ññayira. ²¹ Pedro Jesús higueragure jĩĩariguere wãcũgũ, jĩiyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, ññaña. Iigũ mũu tutiarigu sñijõããyu, jĩiyigu.

²² —Cõãmacũrẽ padeoyá, jĩiyigu Jesús cũãrẽ—. ²³ Yũu aterėja diamacũrã jĩĩã: Apetó tiigũ, sñcũno atigũ ùtãgũrẽ “wáa, díapũ ñaacoñuãña” jĩĩboqui. Cũũ “teerora wáaadacu” jĩĩ padeorí, cũũ jĩĩãrirobirora wáaadacu. “Õba, wáaricura” jĩĩrijãrõ booa. ²⁴ Teero tiirã, ãñurõ tũoyá: Múã apeyenó Cõãmacũrẽ sãirã, “diamacũrã ticogũdaqui” jĩĩ padeorã, cũoãdacu. ²⁵ Múã Cõãmacũrẽ sãirã, ãpẽrã múãrẽ ññaarõ tiiríguere acabóya. Múã teero tiirí ññagũ, marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũcã múã ññaarẽ tiirẽre acabógũdaqui. ²⁶ Múãrẽ ññaarõ tiirãre múã acabóheri, cũũcã múã ññaarẽ tiirẽre acabóriqui, jĩiyigu.

*Jesuré “¿noã dutirémēna teeré tiĩ?” jĩĩrigue**(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

²⁷ Opatutí Jerusalénũ jeayira. Jesús Cõãmacũwiipũ wáanetõrĩ, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerã, ãpẽrã butoá dutirá Jesús putopũ jeayira. ²⁸ Jesuré sãññáyira:

—¿Noã dutirémēna mũu teeré tiĩ? ¿Noã mũũrẽ dutiré ticori, mũu teeré tiirí? jĩĩmiyira.

²⁹ Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—Yũucã múãrẽ sãññágũda. Múã yũure yũuri, múãrẽ “ate dutirémēna tiia yũu” jĩĩgũda.

³⁰ ¿Noã Juanrẽ wãmeõtidutigu ticocoyirí? ¿Cõãmacũ o basocápe ticocoyirí? Yũuya, jĩĩmiyigu.

³¹ Cũãpe cãmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cõãmacũ ticocorigũ niĩwĩ” jĩĩrĩ, cũũ marĩrẽ “too docare ¿deero tiirã cũũrẽ padeorirí?” jĩĩboqui. ³² Marĩ “basocã cũũrẽ ticocorira niĩwã” jĩĩmasĩriga, jĩiyira. Basocãre cuiyira. Niipetira “Juan profeta niĩwĩ” jĩĩ padeoyíra. ³³ Teero tiirã, cũã Jesuré: —Masĩriga, jĩiyira.

Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Yũucã múãrẽ “ate dutirémēna teeré tiia” jĩĩ wederia, jĩiyigu.

12*Ññaarã padecoteramēna queoré**(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)*

¹ Jesús cũãrẽ queorémēna wēdenũcãyigu:

—Sĩcũ ãmũ niiyigu ãse wese oterigu. Otepetitoa, sãnisãñcõyigu. Ûse cũã bipesããdari copere ùtãgãpũ coayigu. Teero biiri ãmũãri wii cũã coteduiadari wiire tiiyigu. Aperopũ wáanetõgũ wáagu, ãpẽrãrẽ tiiditare wasoyigu. Waso, wáajõãyigu. ² Ûse dũcacutirito niirĩ, sñcũ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu. Cũũya dita cũũ wasorirare “use cũã dúa wapatãrere decomēna ticocoaro yũure” jĩĩcomiyigu. ³ Cũũ toopũ jeari, tiidita wasorira cũũrẽ ñee, páa, péerogã ticoripacara, putũócojãyira. ⁴ Æpĩ cũũrẽ padecotegure ticocomiyigu sũcã. Cũũrẽjã dupupũ cãmitu, ññaarõ buijãyira. ⁵ Too síro Æpĩrẽ ticocomiyigu sũcã. Cũũrẽjã diamacũrã sñãjãyira sãa. Pau ticocomiyigu. Æpẽrãrẽ páayira; Æpẽrãrẽ sñãjãyira.

⁶ ‘Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũ dícu dũsayigu. Cũã siropũ cũũrẽ ticocomiyigu. “Yũu macũrẽ quioníremēna ññaãdacua”, jĩĩ wãcũmiyigu. ⁷ Õpũ macũ cũã putopũ jeari, tiidita wasorira cãmerĩ wedeseyira: “Ññirã niĩ too síropũ atiditarẽ ñneegũdu. Jãmũ, sñãcõ. Cũũ manirĩ, atiditã marĩya dita putũãadacu”, jĩĩmiyira. ⁸ Teero tiirã, cũũrẽ ñee, sñã, tiiwese wesapũ cũũya õpũũrẽ cõãjãyira.

⁹ 'Tiidita òpũ cûârê tiiádarere múârê wedeguda. Cûũ ati, cûũya dita wasorirare sîãcõãpeti, ãpêrârê tiiditare ticojãgũdaqui.

¹⁰ 'Múã Cõãmacũye queti jóaripũ buerá niipacara, ate tiipũpũ jóarere tuomasĩria ména: Wii weerira ùtãquire booríyira.

Cûã boorípacari, tiiquira upatĩ macãqui putuáwũ tiwiipáre.*

¹¹ Cõãmacũ marĩ Òpũ teero tiirígu niwĩ.

Cûũ tiiríguere “ãñunetõjõãã” jĩĩ tagueñanoã,†

jĩĩ jóanoã, jĩĩyigu Jesús.

¹² Cûãpeja “tee queorémena marĩrê jĩĩtutigu tiiquĩ” jĩĩ masĩjãyira. Teero tiirã, cûũrê ñeeãdara tiimíyira. Basocáre cui, ñeemasĩri, wáajõãyira.

Wapasédutire sãñárigue

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Cûã aperopũ wáa, sĩquẽrã fariseo basocare, Herodere tuonunúserare sãñádutira ticocoyira. Cûã Jesús merẽa yũri boomíyira. ¹⁴ Jesús putopũ jea, cûũrê jĩĩyira:

—Basocáre buegũ, mũũ ãñugũ niirére masĩã. Mũũ basocáre diamacũrã ãñurõ buegũ niĩã. Cûã tusaré dícuere wedericu. Upatĩ macãrãrê, búri niirãrê, niyeru cuoráre, niyeru cuohérare sĩcãrĩbíro ñña, wedea mũũjã. Cõãmacũ cûârê tiidutirere ãñurõ diamacũ buea. Teero tiigũ, ãsãrê wedeya: ¿Romanuã òpũrê cûũ niyeru wapasédutirere wapatiádari; o wapatírigarite? jĩĩyira.

¹⁵ Jesupé cûã wãcũrére, cûã ññañaré tiidugárere masĩjãyigu. Teero tiigũ, jĩĩyigu:

—Múã yũre teero jĩĩ, wedesãdugara tiia. Niyeruquire néeatiya; ññagũdu tiia, jĩĩyigu.

¹⁶ Tiiquire néeatiyira.

—¿Noãyá diapóa, noã wãme tusai? jĩĩyigu.

—César romanuã òpũye tusaa, jĩĩyira.

¹⁷ —Too docare Césaye niirére Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrê wiyayá, jĩĩyigu.

Cûũ teero yũri, cûũrê tuomaníjõãyira.

Diarira masãmuãre wederigue

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús puto jeayira. Cûã “diarira masãmuãricua” jĩĩcua. Jesuré sãñáiyira:

¹⁹ —Basocáre buegũ, Moisés dutirére jĩĩãda. “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cûũ bai cûũ numo niirigore dúutuario. Cûũ coomena cûũ sõwũ diarigũre põnacutíbosaaro”,‡ jĩĩ jóarigu niwĩ Moisés. ²⁰ Sĩcũpõna siete niyira. Cûã sõwũ numocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu. ²¹ Cûũ siro macũ cûũ sõwũ numorê dúutumiyigu. Cûũcã põnamanígũrã diajõãyigu. Cûã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. ²² Teero dícu wáayiro. Niitugupucãrê teorora wáayiro. Too síro cûã numo niimirigocã diajõãyigo. ²³ Cûã siete coore numocutimiyira. Diarira masãmuãrĩ, ¿nii numope putuágodari? jĩĩyira.

²⁴ Jesupé cûãrê yũyigu:

—Múã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrê masĩria. Cõãmacũ tutuarecãrê masĩria. Teero tiirã, wisijõãã. ²⁵ Diarira masãmuãri siro, ãmuã, numiã wãmosíaricua. Ángelea ãmuãsepu niirãbiro niĩya. ²⁶ Diarira masãmuãre maquẽrê múã buepacara, tuomasĩria ména. Múã Moisés jóaripũpũ jũũrísati queti buemijĩyu. Tiisatipũ Cõãmacũ Moisére jĩĩrigu niwĩ: “Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niĩã yũũ”,§ jĩĩrigu niwĩ. ²⁷ Cõãmacũ diarira Òpũ niirii; catirá Òpũpe niĩĩ. Teero tiirã, múã wisinetõjõãã, jĩĩyigu Jesús.

* **12:10** Judíoa wii tiirã, sicaqui, ãñuríquicare péosugueyira. Tiiqui ãñurõ diamacũ niirĩ, tiwĩĩ tudiri diamacũ wáayiro.

† **12:11** Salmo 118.22-23. ‡ **12:19** Deuteronomio 25.5. § **12:26** Éxodo 3.6.

*Dutiré ʔputí maquē**(Mt 22.34-40)*

²⁸ Sīcū Moisés jóarigue buegá toopá niyigū. Jesús saduceo basocamena wedeserere tʔoyigū. Jesús añurō yʔamenirī īñagū, cū ʔuto jea, sãñáyigū:

—¿Diyé niī Moisére dutiré cūrigue bayiró ʔputí maquē? jīyigū.

²⁹ Jesús cūrē yʔayigū:

—Bayiró ʔputí maquē ate niīā: “Israelya ʔōna macārā, añurō tʔoyá: Cōāmacū marī Ōpū sīcūrā niī. ³⁰ Teero tiirā, Cōāmacū marī Ōpūrē maīñā. Niipetire mūā yeeripūnamena, mūā wācūrēmena, mūā tutuaremena cūrē maīñā”.* ³¹ Tee doca maquē dutiré ate niīā: “Mū basiro maīrō tiiróbirora āpērācārē maīñā”.† Ate ʔawāmē niipetire apeyé dutiré nemorō ʔputí maquē niīā, jīyigū Jesús.

³² Moisés jóarigue buegá ʔē jīnemoyigū sūcā:

—Āñuniā, basocāre buegá. Mū diamacū wedea. Cōāmacū sīcūrā niī. Āpī cū tiiróbiro niigū maniquí. ³³ Cōāmacūrē marī yeeripūnamena, marī wācūrēmena, marī tutuaremena maīrō booa. Teero biiri marī basiro maīrō tiiróbirora āpērācārē maīrō booa. Marī Cōāmacūwiipū tiirē, wāicūrare sīā sóeditiore, Cōāmacūrē apeyenó ticoré āñuniā. Āñupacari, maīrépe nemorō ʔputí maquē niīā, jīyigū.

³⁴ Jesupé cū diamacū yʔuri īñagū, jīyigū:

—Cōāmacū dutiré mʔʔure niīādaró péerogā dʔsaa, jīyigū.

Too síro cūrē tʔorā “sãñária sáa” jī wācūyira.

*“Cristo ¿noā ʔārāmi niī?” jīrigue**(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵ Jesús Cōāmacūwiipū buegū, basocāre sãñáyigū:

—¿Deero tiirā Moisés jóarigue buerā “Cōāmacū beserigū David ʔārāmi niī” jīī? ³⁶ David basirora Espiritu Santo masīré ticorēmena jóarigū niīwī:

Cōāmacū jīīwī yʔū Ōpūrē:

“Yāa wāmo diamacūniñape duiya,

tē mʔūrē īñatutirare mʔū dutiriguere yʔū añurō yʔuri tiirípū”,‡

jī jóarigū niīwī David. ³⁷ David “yʔū Ōpū” jīīgū, Cōāmacū beserigū jīīgū tiirígū niīwī, cū ʔārāmī niipacari. Teeré añurō wācūñā, jīyigū.

Basocá ʔau toopūre niirā Jesús wederere ūseniremena tʔoyíra.

*Jesús Moisés jóarigue buerā tiirécūtire wederigue**(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Jesús basocāre buegū, jīyigū:

—Moisés jóarigue buerā tiirēre tʔomasīrō booa. Cūā suti yoaretō sãña, wāāseniya. Macā decopū quioníremena añudutiri boocúa. ³⁹ Neāré wiseripū sugero maquē duiépū dícu duidugacua. Bosebureco tiiróʔcārē teerora tiidugácua. ⁴⁰ Wapewia numiāye wiserire jīditoremena ēmacua. Cūā yoari Cōāmacūmena wedesera tiiróbiro tiiditóya basocāre. Cūārā āpērā nemorō ñañarō tiinóādara niīya, jīyigū.

*Wapewio bóaneōgō Cōāmacūrē ticorigue**(Lc 21.1-4)*

⁴¹ Jesús Cōāmacūwiipū niigū, niyeru sãāretibari díamacū duiyigū. Teetibaripū niyeru sãārī, īñacoduiyigū. ʔau niyeru cʔorā ʔairó sãāyira. ⁴² Sīcō wapewio bóaneōgō jea, ʔaqui wapamanírequiri sãāyigo. ⁴³ Jesús cū buerāre atiduti, jīyigū:

* **12:30** Deuteronomio 6.4-5. † **12:31** Levítico 19.18. ‡ **12:36** Salmo 110.1.

—Yuu ateréja diamacúra jĩã, jĩyigu—. Cõamacũ ññacoropu igo wapewio bóaneõgõ niipetira nemorõ ticonetõnucayo. ⁴⁴ Ñniãpeja cúãrẽ dusaríguere ticooya. Coopeja coo cuomíarigue, coo yaaré sãibóariguegãrẽ ticopetijãyo, jĩyigu.

13

*Jesús “Cõamacũwii cõãnoãdacu” jĩrigue
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Cõamacũwiipũ witiwari, sícũ cũũ buegú tee wiserire ñña, jĩyigu:

—Ûsãrẽ buegú, ate wiseri cúã ãtãquiritõmena weeriguere ññaña. Ññurẽ wiseri niĩã, jĩyigu.

² Jesupé jĩyigu:

—Mũũ weere wiserire ññamiã. Too síro ãtãqui apequí sotoápu weemuãrigue putuáricu. Niipetire cõãnoãdacu, jĩyigu.

*Atibúreco petiádari suguero wáaadare
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Jesús cũũ buerámena Ëtãgú Olivo Cõamacũwii díamacũ niirígupũ wáayigu. Toopú duiiri, Pedro, Santiago, Juan, Andrés ãpẽrã tuohéropũ cũũrẽ sãññáyira:

⁴ —Wedeya ãsãrẽ. Mũũ wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasĩnoãdari, ate wáaadari suguerogãrẽ? jĩyira.

⁵ Jesús cúãrẽ yũyigu:

—Ññurõ tuomasĩña, ãpẽrã jĩĩditori jĩĩrã. ⁶ Pau “yũurá niĩã; yũũ Cõamacũ beserigu Cristo niĩã” jĩĩadacu. Pau cúãrẽ nũnũadacu.

⁷ “Cãmerĩsĩãrã tiíawã” jĩĩrĩ tuoádacu. “Toopú cãmerĩsĩãrã tiíáyira” jĩĩré queticãrẽ tuoádacu. Teeré tuorá, cuirijãña. Tee wáaadare niijãrõ tiia. Teero wáapacari, atibúreco petiádaro dusaádacu ména. ⁸ Sicapõna macãrã apepõná macãrãmena cãmerĩsĩãadacu. Teero biiri sicadita macãrã apeditá macãrãmena cãmerĩsĩãadacu. Peeditapure dita cãmeñare wáaadacu. Juabóare wáaadacu. Teeména basocáre bayiró ññarõ netõré nũcãadacu.

⁹ ‘Múã basiro ññurõ wãcũ tũgueñaña. Múãrẽ dutirápure tico, judíoa neãré wiseripũ tãnaadacu. Múã yũũre padeoré wapa dutirá, õpãrã putopũ néewanoadacu. Toopú jeara, yée maquẽrẽ wedemasĩadacu. ¹⁰ Atibúreco petiádari suguero, niipetire dita macãrã Cõamacũ basocáre netõnére queti tuosesáadare niirõ tiia. ¹¹ Múãrẽ dutirá putopũ néewari, “¿deero jĩĩadari cúãrẽ?” jĩĩ wãcũhẽrãrã wáawa. Múã jearira, Cõamacũ múãrẽ wãcũré ticogũdaqui. Teeré wedeseya. Múã mee wedeseadacu; Espíritu Santo wedeseğũdaqui.

¹² Sícũpõna dutirápure cãmerĩ wedesã, sĩãrĩ tiíadacu. Cúã pacusũmuãcã cúã põnarẽ dutirápure wedesãadacu. Cúã põnacã teorora cúã pacusũmuãrẽ netõnucã, diari tiíadacu.

¹³ Niipetira basocá múãrẽ ññatutiadacu yũũre padeoré wapa. Teero múãrẽ cúã ññarõ tiipacári, yũũre padeorucújãrãrẽ Cõamacũ netõnéğũdaqui.

¹⁴ ‘Ññanetõjõãgũrẽ Cõamacũrẽ padeorídojãgũrẽ ññãadacu múã. Cõamacũwiipũ too cũũrẽ niidutiherore nucũrĩ ññãadacu.* (Ateré buegú tuomasĩãrõ.) Too cũũ nucũrĩ ññarã, Judea ditapũ niirã ãtãyucupũ dutijõããrõ. ¹⁵ Wii sotoápu pesagũno diiwá, wii popeapũ niirẽre néegũ sããwaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁶ Wesepá padegúcã wiipá sutiré néegũ putuawaripacũ, dutijõããrõ. ¹⁷ Teero wáare burecori niipacósãnumiãrẽ, põna ãpũrã cuoráre bóaneõre burecori niĩadacu. ¹⁸ “Tee pũuriro niiré burecori wáarijããrõ” jĩĩ, Cõamacũrẽ sãññá. ¹⁹ Teero wáare burecori basocáre ññarõ netõré burecori niĩadacu. Cõamacũ atibúreco tiirí sirore, téa atitõpũre nocõrõ ññarõ netõré maniríro niiwũ. Too síropũcãrẽ nocõrõ peti

* **13:14** Tíatopure profeta Daniel teeré jóarigu niĩwĩ.

ñañarō netōré maniādacu. ²⁰ Tee ñañarō netōré burecorire Cōāmacū dúoriatā, sīcūno netōrídojāgūdaqui. Cōāmacūpe cūū beserirare tiigú, teero wáare burecorire dúogūdaqui.

²¹ Teero wáari, sīquērā múārē jīditoadacu: “Jāā, ññaña. Cōāmacū beserigū Cristo āno niī”, jīmiādacua. “Toopú niī”, jīmiādacua āpērāpé. Cūā teero jīrī, padeorījāña. ²² Pau jīditora niīadacu. Sīquērā “Yū Cōāmacū beserigū Cristo niīā” jīmiādacua. “Profeta niīā”, jīmiādacua āpērāpé. Pee tiēñore tiīadacu, cūārē padeoáro jīrā. Cōāmacū beserirapūrena padeodúri tiidugāmiādacua. ²³ Múā āñurō tuomasīña. Tee niipetire niīadarereña múārē yūu wedesuguetooa, jīiyigū Jesús.

Jesús putuaatiadare

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

²⁴ Jesús wenenemoyigū:

—Tee ñañarō netōré burecori siro muīpū búreco macū naītīājōāgūdaqui. Nami macūcā bóeriqui. ²⁵ Nōcōā ñaacodiadacu. Niipetira ūmūāsepū niirā cāmeñanoādacua. ²⁶ Teero wáari, yūu niipetira sōwū ōmebūhárīpū tutuaremena asibatédiatiri, basocā ññaadacu. ²⁷ Too síro ángeleare ticocogūdacu. Cūā néōādacua yūu beserirare atibúreco niipetiropū niirārē.

²⁸ Múārē oterigū higeragūmena queoré ticogūda. Tiigú pūūrī wasorī, “cūma wáaadaro péerogā dūsaā” jīmasīā. ²⁹ Tee tiiróbirora yūu jīārīgue wáari ññarā, “niipetira sōwū putuaatiadaro péerogā dūsaacú” jīmasīña. ³⁰ Yūu aterēja diamacúrā jīā: Atitó macārā cūā diaadari sugūero, tee niipetire yūu jīārīgue wáaadacu. ³¹ Ūmūāse, atiditā peticódiaadacu. Yūu wedesere doca petirīcu. Niirucujāadacu.

³² Yūu putuaatiadari búreco, tiī horare masīña maniā. Ángelea ūmūāse macārā masīriya. Yūu niipetira sōwūcā masīria. Yūu Pacū sīcūrā masīqui.

³³ Múācā tiīburecore masīria. Teero tiirā, āñurō wācūtutua, ñnacoya. ³⁴ Múārē queorémena wedegūda. Sīcū basocā niiyigū yoaropū wáagu. Cūū wáaadari sugūero, cūūrē padecoterare cūūya wiire “coteya” jīiyigū. Cūācōrōrē cūā padeadarere cūūyigū. Sope coterī basocūre āñurō ñnacodutiigū. ³⁵ Cūā tiiróbiro múācā ñnacorucujāña. Múācā múā Ōpū coeádari búrecore masīricu. Náicūmurī, ñami deco, cārēquē wederī, o bóeritabe niiboqui. ³⁶ Yūu wācūña manirō putuaatigū, múārē cānirārē buajeádugariga. ³⁷ Yūu múārē jīrēre niipetirare jīgūda: Āñurō ñnacorucujāña, jīiyigū Jesús.

14

Jesuré ñeeādara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Puabúreco dūsayíro Pascua bosebúreco wáaadaro. Tii bosebúreco niirī, pā púuri tiiré wúoya maniré yaanoā. Paiaré dutirá, Moisés jóarīgue buerámēna Jesuré yayióremēna cūā ñeeādarere cāmerī wedeseyira, sīādugāra.

² —Bosebúreco niirī, tiirījāāda. Basocā cūūrē maīrā, maīrēna cúara, noo booró acaribíāmajābocua, jīiyira.

Jesuré sitiaāñūre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betaniapū Simón ōpūū bóa netōrígūya wiipū niiyigū. Jesús yaaduiritabe, sīcō numiō sitiaāñūriga cūogó jeayigo. Tiigā sitiaāñūre “nardo” wāmecutire wapapacāre posecatíyro. Tiigā ñacōrē tuupécojā, cūūya dupu sotoapū píopeoyigo. ⁴ Āpērā toopú niirā coo teero tiirī ññarā, cúajōāyira. Cūā cāmerī jīiyira:

—¿Ate sitiaāñūre wapapacāre buri peti teero tiicōāī? ⁵ Ate sitiaāñūrere dúā, sicacūma padegū wapatárocōrō buanóboayu. Teemēna bóaneōrārē tiīápuro boomīāyu, jīiyira. Coore tutiyira.

⁶ Jesús cûârê jĩiyigu:

—¿Deero tiirá coore potocõĩ? Potocõrijãña. Ateré yũre píoepogo, ãñurõ tiigó tiyo.

⁷ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujãadacua. Múã boorítono cûârê ãñurõ tiápumasĩã. Yũpeja múãmena niirucuricu. ⁸ Atigó yũre coo jeatuaro ãñurõ tiyo. Coo sitiaãñũrere píoepogo, yũre yaará sitiaãñũre tuusĩãadaro tiiróbiro tiyúetoayo. ⁹ Yũ ateréja diamacûrã jĩã: Niipetiro atiditapáre Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedewarucura, atigó yũre tiáriguere wedeadacua, coore wãcũdutira, jĩiyigu.

Judas Jesuré cûârê ññatutirapũre ticoadare

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote Jesús buerá doce menamacũ wáa, paiaré dutiráre jĩiyigu:

—Yũ múãpũre Jesuré ticoguda, jĩiyigu.

¹¹ Teeré tũorá, bayiró useniyira.

—Mũrẽ niyeru wapatíada, jĩiyira.

Teero tiigú, “¿deero tii yũre Jesuré ticoro boomĩto?” jĩ wãcũnucãyigu.

Jesús cûã buerámena yaaturigüe

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² Basocá pã púuri tiirémene wáoya maniré yaarí bosebũreco niinucãyiro. Tiibũreco niirĩ, oveja Pascua macũ niigũdũre sãiyíra. Tiibũrecore Jesús buerá cûârê sãñáyira:

—¿Noopá ãsã Pascua boseyaadare quẽnobosára wáagari? jĩiyira.

¹³ Jesús pũarã cûã bueráre ticocoyigu.

—Jerusalénpũ wáaya, jĩiyigu—. Toopá sícũ basocá ocogá turupeogũre buajeáadacu. Cûârẽ nũnũwáwa. ¹⁴ Cûã sããwaro tiwiĩ õpũrẽ jĩwa: “¿Noopá niigari yũ buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jĩãwĩ ãsãrẽ buegú”, jĩwa. ¹⁵ Cûã ãmũãrõ macã tatia quẽnoãri tatiacapũ ãñogũdaqui. Toopá quẽnoyúewa, jĩcoyigu.

¹⁶ Cûã buerá wáa, Jerusalénpũ jeayira. Toopá jeara, Jesús cûârê jĩãrirobirora niipetirere buayíra. Toopá cûã Pascua boseyaadare quẽnoyíra.

¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús, cûã buerá docemena tiwiipáre jeayigu. ¹⁸ Cûã yaaduri, Jesús jĩiyigu:

—Yũ ateré diamacûrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũmena yaaduiyũ yũre ññatutirapũre ticogudaqui, jĩiyigu.

¹⁹ Cûã bayiró wãcũpatiyira.

—¿Yũ mee niiĩ? jĩ sãñãnucãyira cûãcõrõ.

²⁰ Jesús cûârê jĩiyigu:

—Sícũ múã doce menamacũ yũmena atibapapá pãmena soayágũra niiĩ. ²¹ Yũ niipetira sõwũrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaadacu. Bóaneõgũ niigũdaqui yũre ticogudapeja. Cûã bauáariatã, nemorõ ãñubojĩyu, jĩiyigu.

²² Jesús cûãmena yaagũ, pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, pũatásã, batogũra, jĩiyigu:

—Yaaya. Ate yáa õpũũbiro niiã.

²³ Vino bapare née, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Túajea, cûã bueráre tĩãyigu. Niipetira tiibapa maquẽrẽ sĩniyíra. ²⁴ Cûârê tĩãgũ, jĩiyigu:

—Ate yée díbiro niiã. Yũ diari, yée díi õmayudiaadacu, paũ basocá ñañaré tiirere cosebosáaro jĩgũ. Teeména Cõãmacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. ²⁵ Yũ ateréja diamacûrã jĩã: Vino sĩninemóricu sáa; téa Cõãmacũ Õpũ niirõpũ mama vino ññaña manirere sĩnigũdacu, jĩiyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩirigüe

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Sicawãme Cõamacũrẽ basarére basapeotoaari siro, Ƨtãgũ Olivopu wáajõãyira. ²⁷ Jesús cũãrẽ jĩiyigu:

—Múã niipetira yũre cõawapetijõãadacu. Tee Cõamacũye queti jóaripũpu niiã: “Oveja coterí basocũre sãcõãgũdacu. Teero tiirí, cũyara oveja cúã booró cutabatéjõãadacua”,* jĩ jóarigue niiã. ²⁸ Teero wáapacari, yũ diarigupu masãri siro, yũ múã suguero Galileapu jeatoagũdacu, jĩiyigu.

²⁹ Pedro jĩiyigu:

—Niipetira mũũrẽ cõawari, yũja mũũrẽ cõawaricu, jĩĩmiyigu.

³⁰ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Mecũã macã ñami puarĩ cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre ïtĩãrĩ “cũũrẽ masĩriga” jĩĩditogũdacu mũũ, jĩiyigu.

³¹ Pedro jĩiyigu:

—Yũja cúã yũre sãdugáatã, mũũmena diagũda; mũũrẽ “masĩriga” jĩĩricu, jĩĩmiyigu. Niipetira cúã buerá teero dícu jĩiyucomiyira.

Jesús Getsemanípu cũũ Pacũre sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Too síro Getsemanípu jeayira. Jesús cũũ bueráre jĩiyigu:

—Múã ãno duiyueya ména. Yũ Pacũre sãĩgũ wáagu tiia, jĩiyigu.

³³ Pedro, Santiago, Juanrẽ cũũmena néewayigu. Cũũ bayiró peti yeeripũnapu wãcũpati, bóaneõnucãyigu.

³⁴ —Yũre diariquiro, wãcũpatire niinetõjõãga. Múã ãno putuáya. Cãnrã mee tiiwá, jĩĩmiyigu.

³⁵ Cũã beru yoasãñurõ wáa, yepapu munibiácũmuyigu. Tee ñañarõ netõré jearijããrõ jĩĩgũ, Cõamacũrẽ sãiyígu. ³⁶ Sãĩgũ, jĩiyigu:

—Pacu, niipetirere tiimasĩa mũũ. Yũ ñañarõ netõãdarere netõnéña. Yũ teero jĩĩpacari, yũ boorére tiirijãña; mũũ boorépe wáari tiiyá, jĩiyigu.

³⁷ Too síro cũũ buerá putopu cãmeputúayigu. Cũũrẽ cãniãrirapure buajeáyigu.

—Simón, ¿mũ cãnigũ tiirí? ¿Deero tiigũ péerogã ñña tiirídojãĩ? jĩiyigu Pedrorẽ—. ³⁸ Cãnrã mee tiiyá. Wãtĩ múãrẽ jĩĩcõãsãrijããrõ jĩĩrã, Cõamacũrẽ sãĩñã. Múã wãcũrémena ãñurere tiidugápacari, múãye õpũũrĩpe sĩcãrĩbíria, jĩiyigu.

³⁹ Cãmeputúagu, cũũ Pacũre sãĩãrirobirora sãiyígu sũcã. ⁴⁰ Sãĩãri siro, cũũ buerá putopu cãmeputúagu, cãniãrirapure buajeáyigu sũcã. Cũũrẽ wũgoá pũnijõãyiro. Cũũrẽ deero yũmasĩriyira. ⁴¹ ïtĩãrĩ cãmeputúagu cũũrẽ jĩiyigu:

—¿Múã cãnrã tiirí sũcã? ¿Cãni, yeerisãjãrã tiirí? Nocõrõrã niiã. Yũre ticoadaro jearo tiia. Yũ niipetira sõwũrẽ ticogũdaqui ñañaré tiirápure. ⁴² Wũmũncãña. Jãmũ, yũre ticogũdu atitoai mée, jĩiyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesús cũãmena wedesegu tiiríra, máata cúã menamacũ niimiãrigu Judas jeayigu. Cũũmena pau basocá espadapĩĩmena, yucũména atiyira. Cũã paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, ãpẽrã bũtoá dutirá ticocoarira niyira. ⁴⁴ “Yũ wasopúro ãpũgũ cũũrã niigũdaqui. Cũũrẽ ñee, ãñurõ siatú, néewawa”, jĩĩsuguetoyigu Jesuré ticogũdu.

⁴⁵ Máata Jesús putopu jeagu: —Yũre buegũ, jĩiyigu.

Teero jĩĩgũrã, cũũ wasopúrore ãpũyigu. ⁴⁶ Teero tiirí ññarã, Jesuré ñeejõãyira.

⁴⁷ Cũũrẽ ñeerĩ, sĩcũ toopú nucũgũ cũũya espadare tũãwé, paiaré dutigũre padecoteguya cãmopérore páatacojãyigu. ⁴⁸ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

* 14:27 Zacarías 13.7.

—¿Yaaréfigure tiiróbiro yũre espadapĩrĩmena, yucaména ñeerã atiarĩ? ⁴⁹ Búrecoricõrõ yũ Cõamacũwĩpũ mũãmena niwũ, buegũ. Yũre ñeeriwũ. Mũã mecũtĩgã tiiré Cõamacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáaro tiia, jĩiyigũ.

⁵⁰ Cũũ buerá cũũ sĩcũrēna cõãncõ, dutipetijõãyira. ⁵¹ Sĩcũ mamũ Jesús siro nũnũatĩyigũ. Cãnigũ cõmarĩ caseromena dícu cõmarĩgũ niĩyigũ. Cũã cũũrē ñeemiyira. ⁵² Cũũrē ñeema jĩĩrã, cũũ cõmarĩ casero dícu wéepãnecojãyira. Cũũpe sutimanĩgũ dutijõãyigũ.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti putopũ néewarigue
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesuré ñee, paiaré dutigũ putopũ néewayira. Toopũ niipetira paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá neãyira. ⁵⁴ Pedrope yoasãñurõ Jesuré nũnũyigũ. Paiaré dutigũyia wii popea macã yepapũ putũyigũ. Toopũ Cõamacũwii coterĩ basoca puto jeanuã, cũãmena pecame sũmaduĩyigũ.

⁵⁵ Paiaré dutirá, niipetira Judíoare Dutirá Peti “¿deero tii cũũrē wedesãrõ boomĩto?” jĩiyira, sĩãdugára. Cũũrē sĩãdugápacara, ñañaré buarĩyira. ⁵⁶ Pau jĩĩditemena cũũrē wedesãmiyira. Cũã wedesãre queoró jeariyiro. ⁵⁷ Æpẽrã wũmunucã, jĩĩditemena cũũ jĩĩriguere wedesãyira:

⁵⁸ —“Yũũ atiwĩ Cõamacũwiire basocá tiirĩ wiire cõãgũda. Itiábureco siro apewĩ tũjeanucõgũda. Tiiwĩ basocá tiirĩ wii mee niĩãdacu”, jĩĩwĩ ãni, jĩiyira.

⁵⁹ Teero jĩĩpacara, sĩcãrĩbíro wedeseriyira.

⁶⁰ Paiaré dutigũ cũã watoapũ wũmunucã, Jesuré sãĩñáyigũ:

—¿Mũũ deero tiigũ yũũridojãĩ? ¿Deero jĩĩ yũũgũdari cũã wedesãrere? jĩiyigũ.

⁶¹ Cũũpe yũũriyigũ. Paiaré dutigũ sãĩñánemoyigũ:

—¿Mũũrã niĩĩ “Cõamacũ beserigũ Cristo, Cõamacũ ãñugũ macũ” cũã jĩĩgũ? jĩiyigũ.

⁶² Jesús jĩiyigũ:

—Yũũrã niĩã. Cõamacũ tutuare cũonetõgũ puto cũũ diamacũpe duigũdacu. Yũũ niipetira sõwũ toopũ duiri iñãadacu mũã. Yũũ õmeburũarĩpũ diĩátiricãrē iñãadacu mũã, jĩiyigũ.

⁶³ Paiaré dutigũ teero jĩĩrĩ tũogũ, cũũ basiro cũũyaro sutiroté wéeyigacojãyigũ, ãpẽrãrē “bayiró cúai” jĩĩdutigũ. Cũũrē jĩiyigũ:

—Æpẽrã wedesãrĩ boonemória marĩ. ⁶⁴ Mũã cũũ Cõamacũrē ñañarõ wedeserere tũotóaa. ¿Deero tũgueñaĩ mũã? jĩiyigũ.

Niipetira: —Cũũ teero jĩĩrē wapa sãĩjãrõ booa, jĩiyira.

⁶⁵ Æpẽrã cũũrē ɛsecó eobatétunucãyira. Cũũ capearire biaápeyira. Cũũrē ñañarõ tii, páayira.

—Jĩĩbũaya. ¿Noã mũũrē páaarĩ? jĩiyira.

Cõamacũwii coterĩ basocacã cũũrē páayira.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶⁻⁶⁷ Pedro tiiwĩ popea macã yepapũ pecame sũmagũ tiirĩ, sĩcõ paiaré dutigũre padecotego jeayigo. Coó cũũrē iñagõrã iña: —Mũũcã Jesús Nazaret macã macũmena wáarucuarigũra niĩãrã, jĩiyigo.

⁶⁸ —Cũũrē masĩriga. Ñeenórē wedesege wedeseecu; tũomasĩriga, jĩiyigũ.

Cũũ sopepũ witijeari, cãrēquē wedeyigũ. ⁶⁹ Paiaré dutigũre padecotego cũũrē iñagõ, toopũ iñanucũrãrē jĩĩnemoyigo:

—Ñani cũã menamacũ niĩĩ, jĩiyigo.

⁷⁰ Cũũpe: —Niiria, jĩiyigũ.

Too sírogã toopũ iñanucũrã Pedrore jĩiyira:

—Niirõrã m̃m̃cã c̃ã menamacũ niicu. M̃m̃ Galilea macũ niijĩ; c̃ã tiiróbiro wedesea, jĩyira.

⁷¹ Cũ jĩyigu:

—Ỹm̃ diamacũ jĩhẽrĩ, Cõamacũ ỹm̃re ñañarõ tiáro. Ỹm̃ mãã wedesegure masĩriga, jĩyigu.

⁷² Cũ teero jĩritabera, cãrẽquẽ wedeyigu sũcã. Pedro Jesús jĩãriguere wãcũb̃ayigu: “Cãrẽquẽ p̃uarĩ wedeadari suguero, ỹm̃re ãĩĩrĩ ‘cũrẽ masĩriga’ jĩgũdacu m̃m̃”, jĩyigu. Teerẽ wãcũb̃agu, bayiró utiyigu.

15

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Bóeri paiaré dutirá, ãpẽrã b̃utoá dutirá, Moisés jóarigue buerá, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Peti neãyira. Jesuré sãĩñadutirare wedeseyira. Wedesetoe, Jesuré siatú, néewa, Pilatopure ticoyira.

² Pilato cũrẽ sãĩñáyigu:

—¿M̃m̃rã niĩ judíoa õpũ? jĩyigu.

—M̃m̃ jĩrõbirora cũrã niĩ, jĩyigu.

³ Paiaré dutirá pee wedesãyira cũrẽ. ⁴ Pilato Jesuré sãĩñánemoyigu:

—Cũ m̃m̃rẽ pee wedesãrã tiíya. ¿M̃m̃ ỹm̃ridojãĩ? jĩmiyigu.

⁵ Jesús ỹm̃riyigu. Teero tiigú, Pilato ãñamanijõáyigu.

Jesuré sãĩñadutirigue

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Cãmarĩcõrõ Pascua boseburecori niirĩ, Pilato s̃icũ peresuwiipũ niigũrẽ basocá c̃ã wionécodugagure wionécocucuyigu. ⁷ Teeburecorire s̃icũ ãm̃ peresuwiipũ duiyigu c̃ã menamacãrãmena. Cũ wãmecutiya Barrabás. Cũ romanuã dutirãre cõadugara, cãmerĩsãyira. ⁸ Basocá Pilato p̃utopũ wáa: —M̃m̃ tiirucúrobirora tiíya, jĩyira.

⁹ Pilato cũrẽ sãĩñáyigu:

—¿M̃ũ judíoa õpũrẽ ỹm̃ wionécori boogári? jĩmiyigu.

¹⁰ Paiaré dutirá ãñatutira Jesuré ticoariguere masĩjãyigu. ¹¹ Paiaré dutirá basocãre acaribĩri tiíya, Barrabápere wionécodutira. ¹² Pilato cũrẽ sãĩñánemoyigu:

—M̃ũ “judíoa õpũ niĩ” jĩgũpere ¿deero tiirĩ boogári? jĩyigu.

¹³ —¿Cũrẽ curusapũ páabiatudutiya! jĩ acaribãyira.

¹⁴ —¿Ñeenó ñañarẽ tiárĩ cũ? jĩyigu.

Basocãpe bayiró basarómena: —¿Curusapũ páabiatudutiya! jĩnemoyira.

¹⁵ Pilato basocãmena ãñurõ p̃utadugagu, Barrabãre wionécobosayigu. Jesuré tãnadutitoaari siro, curusapũ páabiatu sãĩñadutiyigu.

¹⁶ Teero tiirã, surara cũaye wiseri popea macã yepapũ cũrẽ néewayira. Toopũ ãpẽrã niipetira surarare néoyira. ¹⁷ Cũ Jesuré sicaró õpũya sutiro tiiróbiro sã ñiisãñúrõca sãyira. Sicabeto potamena tiári beto cũya dupupure péoyira.

¹⁸ —H̃seniã m̃m̃mena, judíoa õpũ, jĩ buijãyira.

¹⁹ Sicagũ cãnugũmena cũya dupupure páayira. Cũrẽ usecó eobatétu, ñicãcoberimena jeacũmu, buijãyira. ²⁰ Cũ cũrẽ buitóa, sã ñiisãñúrõrẽ tuuwécojã, cũ sãñasuguearirore sãyira. Curusapũ páabiatu wãara néewayira.

Jesuré sãĩrigue

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Sîcû Cirene macã macû câpûpû niiârîgu putuaatîgu tiîyîgu. Cûû wãmecutiîyîgu Simón. Puarã pacû niîyîgu: Alejandro, Rufo pacû. Cûû too netôwári îñarã, Jesús apawari curusare cûûrê apadutiîyira.

²² Jesuré Gólgota buropû néewayira. Gólgota jîrô, “Dupucoro” jîrô tiia. ²³ Toopú vino “mirra” wãmecutîre wáoariguemena tîamiyira. Sîniîyîgu. ²⁴ Cûûrê curusapû páabiatuyira, diaaro jîrã. Surara cûûye suti niimiârîguere batoadara, jîbuaapeyira, ¿noârê putuáadari? jîrã.

²⁵ Cûûrê curusapû páabiatûri, bóeri nueve niirî niîyiro. ²⁶ Basocá cûûrê wedesãârîguere jóatunoyiro táboapîpure: “JUDÍOA ÔPË NIIÎ”, jîyiro. ²⁷ Jesuména puarã yaarépirare páabiatuyira; sîcû diamacûpe, âpî acuniñape nûcôyîra. ²⁸ Cûû teero tiirí, Cõamacûye queti jóaripûpû jóarigue diamacû wáayiro. “ ‘Dutirére netônucãrã menamacû niî’ jî wãcûûya basocá cûûrê”, * jî jóanoã.

²⁹ Basocá toopú netôwára, cûûrê ñañarô jîrã, dupupá saguejôârucuyira.

—Jûû. Mûû “Cõamacûwiire cõãgûda” jîmiwûrã. “Itiábureco siro apewîi tiipetícojãgûda”, jîmiwûrã mûû. ³⁰ Teero jîrîgu mûû basirora netônéña. Curusapû tusagú diiátiya, jî buijâyira.

³¹ Paiaré dutirácã, Moisés jóarigue buerámena teerora jî buijâyira:

—Cûû âpêrãcãrê netônéwî; cûû basiropê netônémasîrii. ³² Cõamacû beserîgu Cristo Israelya põna macãrã ôpû niigûjã, curusapû tusagú cûû basiro diiátiaro. Cûû basiro diiátiri docare, padeoáda, jîyira.

Cûûmena curusapû páabianûcõârîracã teerora cûûrê ñañarô jî buijâyira.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Coeritó jeari, niipetiro tiiditapû naîtîãjôãyiro. Téê ñamica tres niirîpû naîtîãtuyiro.

³⁴ Tii hora niirîrã, Jesús bayiró acaribíyîgu.

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? jîyîgu cûûyemena. Teero jîgû, “Cõamacû, Cõamacû, ¿deero tiigú yûare cõãwai?” jîgû tiîyîgu.

³⁵ Âpêrã sîquêrã toopú niirã teeré tuorã, jîyira:

—¡Coe! Tuoyá. Profeta Elíare sûocógû tiiquí, jîmiyira.

³⁶ Sîcû cutuwá, sicasitia vino piyare soayîgu. Sîniãrô jîgû, sicagú cãnûgûpû siatú, cûûrê súumûocogûra, basocáre jîmiyîgu:

—Coteya ména. Elías cûû curusapû tusagûre néediocogû atiboqui, jîmiyîgu.

³⁷ Jesús bayiró acaribí, diajôãyîgu. ³⁸ Cûû diari, Cõamacûwîi popeapû Ññunetôjôãri Tatia cãmotáyosari casero ûmûãrôpe yigadiati, puacaséropû jeacotuarîro niîwû. ³⁹ Cien surara dutigú Jesús doca nûcûgû, cûû teero wáa diari îñagû, jîyîgu:

—Diamacûrã âni Cõamacû macû niimiãyi, jîyîgu.

⁴⁰ Numiã yoaropû Jesuré îñanucûyira. Cûûmena niîyira: María Magdalena; apegó María (coo José cûû bai Santiago paco niîyigo); apegó Salomé niîyira. ⁴¹ Cûû Jesuré nûnûrîra numiã niîyira. Cûû Galileapû niirî, cûûrê ññurô tiîápurira niîyira. Âpêrã numiã pau Jesús Jerusalénpu wári nûnûrîracã toopú îñanucûyira.

Jesuré ûtãtutîpû cûûrîgue

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Judíoa yeerisãri bureco sũguero macã bureco niîyiro. Teero tiiró, cûû yeerisãri bureco maquê quênorí bureco niîyiro. Náicûmurî, José Arimatea wãmecutîri macã macû jeayîgu. Cûû Judíoare Dutirá Peti menamacû cûû padeogú niîyîgu. Cûûcã Cõamacû dutirê basocápûre niîadarere coteyîgu. Teero tiigú, cuiro manîrô wãcûtutuaremena Pilato

* 15:28 Isaías 53.12.

p̄top̄ sãawayiḡ. Sãawa, Jesuyá òp̄ũrē sãiyiḡ. ⁴⁴ Pilato Jesús diaariguere t̄ogú, t̄omaníjõayiḡ. Cien surara dutiḡare atiduti, “¿deero biiri diaarĩ?” jĩ sãñayiḡ. ⁴⁵ Cien surara dutiḡ cũrē wedeari siro, Jesuyá òp̄ũrē Joseré t̄icodutiyiḡ. ⁴⁶ José sutiró ãñurí caserore sã, Jesuyá òp̄ũrē néedioco, tiicaseromena cõmayiḡ. Túajea, s̄icatuti ãtãḡap̄ coari tutip̄ cũyiḡ. Tiitutire ãtãquicamena tuunéwa, biajãyiḡ. ⁴⁷ María Magdalena, María (José paco) Jesuré cũñãr̄ore ññayira.

16

Jesús masãm̄ãrigue

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Cũã yeerisãri b̄reco sábad̄o netõãri siro, María Magdalena, María (Santiago paco), Salomé sitiaãñũre sãiyira. Teeména Jesuyá òp̄ũrē píopeora wáara tiimiyira. ² Ësã yeerisãri b̄reco síro macã b̄reco niirĩ, ñamisãñurõgã Jesuré cũñri tutip̄ wáyira. ³ Cũã toopá wáara, cãmerĩ sãñayira:

—¿Noã tuunécobosaadari tiituti biaríquicare? jĩyira.

⁴ Toopá jea, ññacora, tiiquicare aperopá nucũrĩ ññayira. Pairíquica peti niyyiro. ⁵ Tiitutip̄ sããwara, wãmo diamacũniñape s̄icũ mam̄ duiirĩ ññayira. Cũñ sutiró butiró yoaroca sãñayiḡ. Cũã cũrē ññarã, bayiró uc̄ayira. ⁶ Cũñ cũãrē jĩyiḡ:

—Ëcũarijãña. Mũã Jesús Nazaret macã macũrē cũã curusap̄ páabiatu sãããrigure ãmaãrã tiia. Cũñ masãtoaawĩ. ãnorē maniĩ. Cũrē cũñãr̄ore ññarã atiya. ⁷ Cũñ bueráre, Pedror̄e wedera wáaya: “Cũñ mũã suguero Galileap̄ jeatoagũdaqui. Cũñ jĩrirobirora toopá cũrē ññaãdacu”, jĩwa, jĩyiḡ.

⁸ Tiitutip̄ niĩarira uc̄á ñapõpirara dutijõayira. Cuirã, ãp̄rãrē wederiyira.

Jesús María Magdalenarē bauásuguerigue

(Jn 20.11-18)

⁹ Yeerisãri b̄reco niirĩ, Jesús cũñ masããri siro, María Magdalenarē bauásugueyiḡ. Coorena too suguerop̄ siete wãtĩãrē cõãwionecoyiḡ. ¹⁰ Jesuména wáanetõr̄irare wedego wáamiyigo. Cũrē booritua, utira tiiyira.

¹¹ —Jesús catiawĩ; ȳñ cũrē ññaãwũ, jĩmiyigo.

Padeoríyira.

Jesús p̄arã cũñmena wáanetõr̄irare bauárigue

(Lc 24.13-35)

¹² Too síro Jesús p̄arã cũñmena wáanetõãr̄irare bauáyiḡ cãpũp̄ wáarare. Cũñ ãp̄bĩro biigũ bauáyiḡ. ¹³ Cũã ãp̄rã Jesuména wáanetõãr̄irare wedera wáamiyira. Cũãcãrē padeoríyira.

Jesús cũñ bueráre dutirigue

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Too síro Jesús cũñ buerá oncere bauáyiḡ cũã mesap̄ duiirãre. Cũãrē jĩyiḡ:

—¿Deero tiirã cũã wederi, ȳñ masãré quetire t̄opacára, padeoríarĩ? Pairó wãcũtutuar̄e c̄oríã mũã, jĩyiḡ.

¹⁵ Cũãrē jĩñemoyiḡ:

—Niipetir̄op̄ niipetirare ȳñ basocáre netõnére quetire wedera wáaya. ¹⁶ Ȳñre padeó, wãmeõtinogũno netõnénogũdaqui. Ȳñre padeohégũno ññañarõ tiinógũdaqui. ¹⁷⁻¹⁸ Ȳñre padeorã ȳñ dutirém̄ena wãtĩãrē cõãwionecomãñadacua. ãp̄rãyére wedesemasĩripacara, wedeseadacua. Cũã ãñaãrē ñeerĩ, teero biiri pũniré s̄inirĩ, merẽã wáaricu. Diarãre ññaep̄orí, netõãdacua. Ȳñre padeorã cũã padeorére ãñorã, teeré tiimasñadacua, jĩyiḡ.

Jesuré néemũãrigue
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Marĩ Õpũ Jesús cũãrẽ wedeari siro, ãmũãsepũ néecomũãnoyigũ. Cõãmacũya wãmo diamacũniĩape jeanuãyigũ. ²⁰ Cũã buerá niipetiropũ cũã netõnére quetire wedera wáawa. Cũã wederi, Jesús cũã basirora cũãrẽ tiiápurigũ niiwĩ. Cũã wederére “diamacũrã niiã” jĩĩgũ, ãñurére cũãrẽ tiiẽñorĩ tiirígũ niiwĩ.*

* **16:20** Ate versículos aперĩ бнсмрũрũ baurĩcu; aперũрũ baucú.

LUCAS Jesucristoye quetire jóarigue

Lucas ¿deero tiigú atipũrẽ jóayiri? jĩrigue

1-2 Niipetire ãsã watoapũ wáariguere ñnarira Jesús “wedera wáaya” jĩcorira ãsãrẽ buewa. Pũ cãã buerirobirora jóanucãrira niuwã. 3 Yũcã ate niipetire Jesús sicutopũ tiinucãriguere masĩpetidugagũ añurõ buewa. Teero tiigú, Teófilo, yũ teeré jóaa, 4 mũũrẽ ãpẽrã bueriguere “diamacũrã niĩã” jĩmasĩdutigu.

Ángele Juan Bautista bauáadarere wederigue

5 Herodes Judea dita macãrã õpũ niiritore, sĩcũ pai Zacarías wãmecutigu niyigu. Cũ Abíaya põna macũ niyigu. Cũ nũmo Isabel wãmecutiyo. Coa Aarón pãrãmeõ niinũnũsego niyigo. 6 Cũ pũarãpũra Cõamacũ ñnacore basocá añurã niyira. Cũ dutirẽ añurõ tiyíra. Teero tiirã, basocá cũrẽ “wapa cũoóya” jĩmasĩriyira. 7 Cũ põnamaníyira. Isabel põnamanígõo niyigo. Cũ bũtoá niyira.

8 Sicabũreco Zacarías pai paderé padegũ tiyigũ Cõamacũwiipũ. Cũyã põna macãrã paderé bũrecori niyiro. 9 Paia tiirucũrobirora sĩcũrẽ beseyira sitiañũre sóegũdũre. Tiibũrecore Zacariare beseyira. Teero tiigú, cũpe Añurí Tatia pũto macã tatiapũ sóegu sããwayigu. 10 Sóeritono niirĩ, niipetira basocá sopepũ Cõamacũrẽ sãĩrã tiyíra. 11 Sĩcũ ángele* cũrẽ bauáyigu. Cũ sóemũõcoro diamacũpe nucũyigu. 12 Zacarías cũrẽ ñnagũ, ucũájõáyigu. Bayiró cuiyigu. 13 Ángele cũrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña, Zacarías. Cõamacũ mũũ sãĩrẽ tũoi. Mũũ, mũũ nũmo Isabelmena sĩcũ põnacũtiadacu. Cũrẽ Juan wãme tuuya. 14 Mũũ cũũmena bayiró usenigũdacu. Pũ cũũ bauári, useniãdacua. 15 Cõamacũ ñnacorepũre bũri niigũ mee niigũdaqui. Vinorẽ,† sibiorẽ sĩnirĩgũdaqui. Cũ paco páatipũra Espiritu Santo cũũmena niitoagũdaqui. 16 Pũ Israelya põna macãrã Cõamacũ cũ Õpũrẽ padeodũrirare padeorĩ tiigũdaqui sũcã. 17 Marĩ Õpũ sũguero jeagũdaqui. Elías tiiróbiro Espiritu Santo tutuare cũogũdaqui. Teemena pacũsũmũrẽ cũ põnamena añurõ niirecũtiri tiigũdaqui. Netõnucãrãrẽ basocá añurã tiiróbiro wãcũrĩ tiigũdaqui. Basocãre “marĩ Õpũrẽ añurõ niyueya” jĩgũdaqui, jĩyigu.

18 Cũ teero jĩrĩ, Zacarías sãĩñáyigu:

—¿Deero ti yũ masĩgũdari mũũ yũre jĩrẽre? Yũ bũcũ niĩã. Yũ nũmocã bũcũó niyo, jĩyigu.

19 Ángele cũrẽ yũyigu:

—Yũ Gabriel niĩã Cõamacũ pũto macũ. Cũ yũre ticodiocoawĩ, mũũrẽ queti wed-edutigu. 20 Yũ jĩrẽre mũũ padeorĩ. Teero tiigú, wedesemasĩhẽgũ putuãgũdacu. Yũ jĩrõbirora wãaadacu. Tee niipetire wãari siropũ, wedesegũdacu, jĩyigu.

21 Cũ wedesera tiirĩ, basocãpe Zacariare yuera tiyíra. Cũ Cõamacũwiipũ pearĩ, ñnamanijõáyira. 22 Cũ witijeagũ, wedesemasĩriyigu. “Cõamacũwiipũ apeyenó cũrẽ bauájũyũ”, jĩyira. Wãmorĩmena cũrẽ wẽtuyigu. Wedesemasĩhẽgũ putuáyigu.

23 Paia paderé bũrecori petirĩ, cũyã wiipũ coecóputuayigu. 24 Too síro cũ nũmo Isabel niipacó niinucãyigo. Sicamoquẽne muĩpũrã “wiipũ niijãgõda” jĩyigo. 25 Coa wãcũyigo: “Cõamacũ yũ põnamanígõ niĩarigore tiĩpuawĩ. Basocã teero ñnacõarĩ jĩgũ, yũre añurõ tiĩ”, jĩyigo.

Ángele Jesús bauáadarere Mariare wederigue

* 1:11 Portugués: anjo. † 1:15 Portugués: vinho.

²⁶ Seis muĩpũrã Isabel niipacó niirõ netõyĩro. Cõãmacũ ángele Gabrielre Nazaretpu ticodiocoyigu. Nazaret Galilea ditapu niiã. ²⁷ Sĩcõ ãmũmena niĩnahẽgõrẽ queti wededu-tiyigu. Õpũ David pãrãmi niinũnũsegũmena José wãmecutiguĩmena wãmosĩagodo tiiyĩgo. Coó wãmecutiyigo Marĩa. ²⁸ Ángele coo niirõpu sããwa, ãñudutiyigu:

—Sãã. ¿Niiĩ mũũ? Marĩ Õpũ mũũrẽ “ãñurõ tiigũda” jĩãwĩ. Cũũ mũũmena niiĩ, jĩiyigu.

²⁹ Ángele jĩĩrẽre tuogó, bayiró wãcũyigo. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigári cũũ ãñudutire?” jĩĩ wãcũyigo. ³⁰ Ángele jĩiyigu:

—Cuirijãña, Marĩa. Mũũ Cõãmacũ ãñurõ tiirẽre bũaa. ³¹ Teero tiigó, mũũ niipacó putuãgodacu. Sĩcũ põnacutĩgodacu. Cũũ wãmecutiguĩdaqui Jesús. ³² Cũũ ãpẽrã nemorõ upatĩ macũ niigũdaqui. “Cõãmacũ ãmũãse niigũ macũ niiĩ”, jĩĩnogũdaqui. Õpũ David cũũ ñecũ niisotoapeogũre tiirĩrobiro Cõãmacũ cũũrẽ Õpũ cũũgũdaqui. ³³ Israelya põna macãrãrẽ dutirucujãgũdaqui. Cũũ dutirẽ petirĩcu, jĩiyigu.

³⁴ Marĩa ángelere sãĩñáyigo:

—¿Deero wãabogari ate? Yũũ manũ manigõ niiã, jĩiyigo.

³⁵ Ángele coore yũũyigu:

—Espĩritu Santo mũũpure diijeágũdaqui. Cõãmacũ ãmũãse macũ tutuare mũũpure õmebũrũã tiirĩrobiro diiãti, tuubiãadacu. Teero tiigũ, mũũ macũ ãñugũ “Cõãmacũ macũ niiĩ” jĩĩnogũdaqui. ³⁶ Mũũya wedego Isabel sĩcũ põnacutĩgodaco, bũcũó niipaco. “Põnamanĩgõno niiyo”, jĩĩmiwã basocã. Seis muĩpũrã wãaa, coo wĩmũ bũaári siro. ³⁷ Cõãmacũrẽ tiimasĩhẽreno maniã, jĩiyigu.

³⁸ Marĩa jĩiyigo:

—Yũũ Cõãmacũrẽ padecotego niiã. Cõãmacũ mũũ jĩĩrõbirora yũũre tiĩáro, jĩiyigo.

Ángele coo putu niĩarigu wãajõãyigo.

Marĩa Isabelre ñĩagõ wáarigue

³⁹ Teebũrecorire Marĩa boyeromena wãajõãyigo Judea ditapu. Ʋtãyũcũ watoa niirĩ macãpu jeayigo. ⁴⁰ Toopũjea, Zacarĩaya wiipũ sããwa, Isabelre ãñudutiyigo. ⁴¹ Tee ãñudutire tuorĩ, coo macũ páatipu sãñagũ cãmeñayigu. Isabelmena Espĩritu Santo niiyigu. ⁴² Teero tiigó, coo bayiró bũsũrẽmena wedeseyigo:

—Niipetira numiã nemorõ Cõãmacũ mũũrẽ ãñurõ tiii. Mũũ macũcãrẽ ãñurõ tiii. ⁴³ Yũũ búri niigõ niipacari, mũũ yũũ Õpũ paco yũũre ñĩagõ atiayu. ⁴⁴ Yũũ mũũ ãñudutirere tuorĩ, yũũ macũ páatipu sãñagũ useniremena cãmeñaãti. ⁴⁵ Cõãmacũ mũũrẽ jĩĩrirobirora “wãaadacu” jĩĩ padeoyũ mũũ. Atemẽna Cõãmacũ mũũrẽ usenirĩ tiiquĩ, jĩiyigo.

⁴⁶ Marĩa jĩiyigo:

“Yũũ Õpũrẽ ‘ãñuniã mũũ’ jĩĩ, usenire ticoa.

⁴⁷ Cõãmacũ yũũre netõnégũmena bayiró usenigõ niiã.

⁴⁸ Yũũ búri niigõrẽ Cõãmacũ beseyi.

Mecũãmena niipetira yũũre ‘Cõãmacũ ãñurõ tiiyĩ coore’ jĩĩãdacua.

⁴⁹ Cõãmacũ niipetire tiimasĩgũ yũũre ãñurẽre tiiyĩ.

Cũũ ãñurẽ dícare tiiquĩ.

⁵⁰ Cũũrẽ quionĩremena ñĩarãrẽ bóaneõrucujãgũdaqui.

⁵¹ Cũũ tutuaremena pee ãñurẽ tiii.

Basocã ‘ũsã ãpẽrã nemorõ niiã’ jĩĩ wãcũrãrẽ cõãjãqui.

⁵² Õpãrã duirẽpĩrĩpu duirãre cõãjãqui.

Búri niirãpere upatĩ macãrã niirĩ tiiquĩ.

⁵³ Jũabóarare pee ãñurẽ ticoqui.

Pee cũorãre ticoripacu, putuawadutiqui.

⁵⁴ Israelya põna macãrã cũũrẽ padecoterare tiĩãpuqui.

Cúãrẽ wãcũjĩgũ, bóaneõqui.

⁵⁵ Marĩ ñecũ Abrahamrẽ,
teero biiri niipetira cũũ pãrãmérã niinunuserare
‘tiiápugũda’ jĩirigu niĩwĩ’,
jĩiyigo María.

⁵⁶ María itĩārã muĩpũrã coo pũtopũ pũtuáyigo. Too síro cooya wiipũ coecópũtuayigo.

Juan Bautista bauárigue

⁵⁷ Isabel pũnacutĩrito jeari, coo macũ bauáyigu. ⁵⁸ Cooya wii pũto niirã, cooya wedera Cõãmacũ coore añurõ bóaneõrigue quetire tuorã, coore useniapuyira. ⁵⁹ Ocho‡ burecori cũũ bauári siro, cũũ cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõārã jeayira. § Cũũ pacũ tiiróbiro Zacarías tuudũgamiyira. ⁶⁰ Cũũ paco cúãrẽ jĩiyigo:

—Niiria. Cũũ Juan wãmecutĩgũdaqui, jĩiyigo.

⁶¹ Cũũpe: —Mũyũ wedera teero wãmecutira maniĩya, jĩiyira.

⁶² Cũũ pacũre wãme sãĩñārã, wẽẽtuyira. ⁶³ Cũũpe sicapĩ jóaripĩ sãiyĩgu. Tiipĩpũ “Juan wãmecutĩgũdaqui” jĩĩ jóayigu. Niipetira teerẽ ññamanijõãyira. ⁶⁴ Máata Zacarías wedesejõãyigu sũcã. Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. ⁶⁵ Cũũ teero tiirĩ, cúãya macã pũto niirã cuipetijõãyira. Niipetiro too Judea dita ãtãyucũ watoapũ macãrã teero wáariguere wedeseyira. ⁶⁶ Niipetira teerẽ tuorã bayiró wãcũyira.

—Cũũ wĩmagũ bucũ niigũ, ¿deero niigãno niigũdari? jĩiyira.

Cõãmacũ tutuare Juanména niiyiro.

Zacarías Cõãmacũrẽ basapeorigue

⁶⁷ Cũũ pacũ Zacaríamena Espĩritu Santo niiyigu. Teero tiigũ, Cõãmacũ wededutirere wedeyigu. Biiro jĩiyigu:

⁶⁸ “Cõãmacũrẽ usenire ticoco. Cũũ marĩ Israelya pũna macãrã Õpũ niĩĩ.

Marĩ cũũ beserirare netõnégu atii. Marĩrẽ tiiápurucujãĩ méẽ.

⁶⁹ Marĩrẽ netõnéguũ tutuagũre ticodiocoqui.

David cũũrẽ padecotegũ pãrãmi niinunusegu niiqui.

⁷⁰ Tiatopũ ‘teero tiigũda’ jĩiyigu.

Teerẽ profetas añurã jóarira niĩwã.

⁷¹ Cõãmacũ niipetira marĩ wãpãrãrẽ, marĩrẽ ññatutirare cãmotã, marĩrẽ netõnébosagũdaqui.

⁷² Marĩ ñecũsumũārẽ ‘mũārẽ bóaneõgũda’ jĩiyigu.

Cúãrẽ ‘añurõ tiigũda mũārẽ’ jĩirigue añurẽre acabóriqui.

⁷³ Cõãmacũ too síro tiiádarere wedeyigu Abraham marĩ ñecũrẽ.
‘Biiro tiigũda’ jĩiyigu:

⁷⁴ ‘Mũārẽ ññatutirare cãmotã, mũārẽ netõnébosagũdacu.

Yũũ teero tiirĩ, mũã cuiro manirõ yũũ dutirẽre tiimasĩĩadacu.

⁷⁵ Búrecoricõrõ yũũ ññacoropũ añurẽ tiiádacu’, jĩiyigu Cõãmacũ.

⁷⁶ Macũ, mũũrẽ basocã ‘Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũyagu profeta niĩĩ’ jĩĩadacu.

Mũũ marĩ Õpũ atiadari suguero, maarẽ quẽnosuguérobirora quẽnosuguẽgu niigũdacu.

⁷⁷ Mũũ Cõãmacũ beserirare cúã ññañaré tiirẽre Cõãmacũrẽ acabóre sãĩdutĩgũdacu.

Teemẽna Cõãmacũ netõnẽrere cúãrẽ masĩĩĩ tiigũdacu.

⁷⁸ Cõãmacũ marĩrẽ bóaneõremena ññagũ niijĩgũ,

marĩrẽ netõnéguũre ticodiocogũdaqui.

Muĩpũ mũũatiro tiiróbiro niigũdaqui cũũ marĩrẽ.

⁷⁹ Marĩ naĩtĩārõpũ niirãbiro niĩã.

Pecamep wáaborira niiã.

Cũ bócoremena marĩrẽ añurõ niirecutire ãnogũdaqui”,
jĩyigu Zacarías.

⁸⁰ Wĩmagũ bũcuájõãyigu. Jõõpemenena Cõãmacũrẽ padeomũãncãyigu. Basocá manirõpu niisodeaatyigu. Toopũre niituyigu, tée Israelya põna macãrãrẽ cũũ wedenũcãritopũ.

2

Jesús bauárigue (Mt 1.18-25)

¹ Tíatore niipetira romanuã õpũ Augusto basocáre bapaqueogũdũ, cũã wãmerẽ jóatudutyigu. ² Cirenio niirito, sicato jóature niinũcãyiro. Cirenio Siria dita dutigũ niyigu.

³ Niipetirare cũã ñecũsumũã bauáre macãrĩpu jóatura wáadutyigu.

⁴ Teero tiigũ, José, Nazaret Galilea ditapũ niĩarĩgu, Belén Judea ditapũ wáayigu. Cũ ñecũ David Belénpu bauáyigu. Cũ David pãrãmi niinũnusegu niijĩgũ, toopũ wáayigu. ⁵ Cũmenena cũũ wãmosíagodo María wáayigo. Niipacó niyigo. ⁶ Cũã Belénpu niirĩ, María põnacutire bũrecori jeayiro. ⁷ Toopũre cũã cãnirĩ wii bũarĩyira. Teero tiirã, ecarã cãnirĩ wiipũ wáayira. Toopũ coo sicato wĩmagũ apayigo. Cũũrẽ suti caserimena cõma, ecarã yaarĩcoropũ sããyigo.

Ángelea oveja coterí basocare bauárigue

⁸ Belén wesapũ oveja coterí basoca niyira. Cãpũpũ cũãyarare coteboejõãrucuyira. ⁹ Wãcũña manirõ cũãrẽ sĩcũ ángele bauáyigu. Cõãmacũ asibatere cũã pũtopũ añurõ bósesajõãyiro. Bayiró cuiyira. ¹⁰ Ángele cũãrẽ jĩyigu:

—Cuirijãña. Mũãrẽ añuré queti wedegũ atia. Niipetira tee quetire tũorã, useniãdacua.

¹¹ Mecũã ñami Daviyã macã Belénpu mũãrẽ netõnégũdũ bauáawĩ. Cũ Cõãmacũ beserigu Cristo marĩ Òpũ niĩ. ¹² Cũũ wĩmagũrẽ suti caserimena cõmaãrigure buajeáadacu. Wáicũra yaarĩcoropũ sãñagũrẽ ññaãdacu. Mũã teerẽ ññarã, “diamacũrã wedeayi” jĩãdacu, jĩyigu ángele.

¹³ Wãcũña manirõ cũũ pũto pau ángelea bauáyira. Cũã Cõãmacũrẽ usenire ticora, biiro jĩyira:

¹⁴ “Ŭmũãsepũ niirã Cõãmacũrẽ ‘añunetõjõãĩ’ jĩĩ, usenire ticoaro.

Atiditapũre cũũ añurõ tiinórã añurõ niirecutiaro”,
jĩyira.

¹⁵ Ángelea cũãmena niĩarira ũmũãsepũ mũãwaari siro, oveja coterí basoca cãmerĩ wedeseyira:

—Jãmũ too docare Belénpu. Toopũ wáaariguere Cõãmacũ marĩrẽ wededutiariguere ññaco, jĩyira.

¹⁶ Teero tiirã, boyeromena macãpu piyayira. Toopũ piyajeara, María, Joserẽ buajeáyira. Wĩmagũrẽ wáicũra yaarĩcoropũ sãñagũrẽ ññayira. ¹⁷ Cũũrẽ ññaãri siro, ángele wĩmagũ maquẽrẽ wedeariguere wedeyira. ¹⁸ Niipetira cũã wederere tũorã, tũomanĩjõãyira.

¹⁹ Mariãpe tee niipetirere coo wãcũrẽpũ ññanoyigo. Bayiró teerẽ wãcũyigo. ²⁰ Oveja coterí basoca cũã tũoarigue, cũã ññaãrigue ángele wedeariobiro wáayiro. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire tico, “cũũ añunetõjõãĩ” jĩĩ wedesepũtayira.

Jesuré Cõãmacũwiipũ néewarigue

²¹ Jesús bauári siro, ocho bũrecori netõrĩ, cũũ cõnerĩgu yapa macã caseróre wídecõãyira. Cũũrẽ Jesús wãme tuuyira. Tiwãmerẽ ángele Mariãre, coo niipacó niĩadari sugueropũ, tuudutyigu.

²² Coo põnacutĩari siro, Moisére dutirẽ cũũrigue jĩrõbirora cuarenta bũrecori yueyira. Too siro wĩmagũrẽ Jerusalénpu néewayira. Toopũ Cõãmacũrẽ “mũyagu niĩ” jĩĩ ãñorã

wáayira. ²³ “Niipetira ãmũã bauásũguera Cõãmacũyara niirõ booa”,* jĩ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũ. ²⁴ Tiipũ jóaribirora pũarã buabiro baurá o pũarã bua wĩmarã Cõãmacũrẽ ticoadara wáayira.†

²⁵ Teeburecorire sícũ Simeón wãmecutigu Jerusalénpu niyigu. Cũ basocá ãñugũ, Cõãmacũrẽ padeogũ niyigu. Israelya põna macãrãrẽ netõnégũdare yuegu tiyigu. Espiritu Santo Simeónmena niyigu. ²⁶ Cũ cũrẽ wedetoayigu: “Cristo Cõãmacũ beserigure ñnaripacu, mũu diaricu”, jĩyigu. ²⁷ Espiritu Santo masĩrĩ tiirémene Cõãmacũwiipu sãawayigu. Jesús pacusũmũ cũgãrẽ néesawayira, Moisére dutiré cũriguepu jóaribirora cũrẽ tiibosára. ²⁸ Néesawari, Simeón cũrẽ néepayigu. Néepa, Cõãmacũrẽ usenire ticogu jĩyigu:

²⁹ “Yũ Ōpũ, mũu yũre wederibirora tiia mecũtigãrẽ. Teero tiigũ, yũ mũrẽ padecotegu useniremena diamasĩã.

³⁰ Ñni basocãre netõnégũdare yũ capearimena ñnatoaa.

³¹ Mũ ãnirẽ ticodiocoayu, niipetira basocá masĩãrõ jĩgũ.

³² Ñni sãwócogu tiirõbiro niigũdaqui, judíoa niĩhãrã diamacũ maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ. Niipetira mũyara Israelya põna macãrãrẽ ‘Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiíawĩ’ jĩrĩ tiigũdaqui”, jĩyigu Simeón.

³³ Cũ teero jĩrĩ tũorã, Jesús pacu, paco tũomanijõayira. ³⁴ Simeón cũrẽ: —Cõãmacũ mũãrẽ ãñurõ tiíaro, jĩyigu.

María Jesús pacore jĩyigu:

—Tũoyã. Cõãmacũ ãni wĩmagũmena pa Israelya põna macãrãrẽ cõãrĩ tiigũdaqui; ãpẽrãrẽ cũmena netõnégũdaqui. Pa cũrẽ ññarõ jĩãdacua. ³⁵ Teero tiirémene pa wãcũrẽre masĩnoãdacu. Mũpe espadamena saderõ tiirõbiro pũnirẽ tũgueñagõdacu, jĩyigu.

³⁶ Toopũ sícõ profeta niyigo. Co Ana wãmecutiyigo. Fanuel macõ, Aserya põna macõ niyigo. Bũcũ peti niyigo. Mamo niigõ, wãmosáyigo. Co wãmosiari siro, siete cãmari coo manũmena niyigo. ³⁷ Cũ diari siro, wapewio niirucuyigo. Ochenta y cuatro cãmari cũoyigo. Cõãmacũwiipure witiriyigo. Toopũ ñamirĩ, búrecori beti, súubuseyigo. ³⁸ Simeón Maríare, Joseré wedeseri, Ana jeayigo. Jesuré ñña, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigo. Too siro niipetira Jerusalén macãrã basocãre netõnégũdare coterãre Jesuyé maquẽrẽ wedeyigo.

Nazaretpu pũtũawarigue

³⁹ Cũ niipetire Cõãmacũ dutirẽre tiitõa, cũãya macã Nazaret Galilea ditapu coecóputuayira. ⁴⁰ Wĩmagũ masáyigu tutuagu, masĩgũ. Cõãmacũ cũrẽ ãñurõ tiíapuyigu.

Jesús bũcũsãñurõ niigũ tiirígue

⁴¹ Jesús pacusũmũ cãmariĩcõrõ Pascua bosebureco niirĩ, Jerusalénpu wáarucuyira.

⁴² Jesús doce cãmariĩ cũorĩ, cũ tiirucúrobirora toopũ wáayira. ⁴³ Bosebureco petirĩ, cũãya macãpu coecóputuamiyira. Cũ pacusũmũ masĩrõ manirõ Jesús Jerusalénpu pũtũájayigu.

⁴⁴ Cũ Jesús “ãpẽrã marĩ menamacãrãmena wáaqui” jĩ wãcũrã, sicabureco maapure wáayira. Too siro cũãya wedera, cũ ñnamasĩrã watoapu cũrẽ ãmaãmiyira. ⁴⁵ Bũaríyira. Teero tiirã, cũrẽ ãmaãrã, Jerusalénpu cãmecóputuayira.

⁴⁶ Itiábureco siro Cõãmacũwiipu cũrẽ bũayira. Cũ judíoare buerã watoapu duiyigu. Cũ cũrẽ tũo, sãĩñágũ tiyigu. ⁴⁷ Niipetira cũrẽ tũorã, cũ masĩrẽre, cũ yũmenirere tũomanijõayira. ⁴⁸ Cũrẽ ñnarã, cũ pacusũmũ ñnamanijõayira. Cũ paco cũrẽ jĩyigo:

—Macũ, ¿deero tiigũ teero tiíarĩ mũ usãrẽ? Mũ pacu, yũ bayirõ wãcũrémene mũrẽ ãmaãwũ, jĩyigo.

⁴⁹ Jesús cũrẽ jĩyigu:

* 2:23 Éxodo 13.2,12. † 2:24 Levítico 12.6-8.

—¿Deero tiirá yũre ãmaãrĩ? “Yũ Pacũya wiipũ, cũũyere tiiró booa” jĩrere ¿mũã masĩriarĩ?

⁵⁰ Cũũ cũãrẽ jĩrere tũomasĩriyira.

⁵¹ Too síro cũãmena wáa, Nazaretpũ putũawayigũ. Cũãrẽ ãñurõ yũurucuyigũ. Cũũ paco tee niipetirere coo wãcũrépũ ãñurõ ññanoyigo. ⁵² Jesús nemorõ masĩgũ, nemorõ ãmũãgũ wáayigũ. Cõãmacũ cũũrẽ “ãñuniĩ” jĩ ññayigũ. Basocácã cũũrẽ ãñurõ wãcũyira.

3

Juan Bautista wederigue

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Quince cũmarĩ Tiberio romanuã õpũ niirĩ, noquẽrã cũũrẽ duticotera niyira: Poncio Pilato Judea dita dutigũ niyigũ; Herodes Galilea dita dutigũ niyigũ; Herodes bai Felipe Iturea, Traconite dita dutigũ niyigũ; Lisantias Abilinia dita dutigũ niyigũ. ² Anás, Caifás paiares dutirá niyira. Cũã niipetira niirito, Juan Zacarías macũ basocá manirõpũ niyigũ. Toopũ Cõãmacũ cũũyere wededutiigũ. ³ Juan día Jordán wesa niipetiropũ wáayigũ. Basocáre wedeyigũ:

—Mũã ñañaré tiirere wãcũpati, waso, wãmeõtidutiya. Teero tiirĩ, Cõãmacũ mũã ñañaré tiirere acabógũdaqui, jĩyigũ.

⁴ Profeta Isaías cũũ jóaripũpũ ateré jóarigũ niĩwĩ:

Sĩcũ yucũ manirõ, basocá manirõpũ

bayiró busurómena wedegũdaqui:

“Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,

marĩ Õpũ atiadari suguero,

mũã ñañaré tiirere duujã, ãñurõ niyueya.

⁵ Niipetire ditatũdiri yaajã, sũcãrĩbíro tiinóãdacu.

Niipetire ãtãyucũ ãñuri yepa tiinóãdacu.

Maapãrĩrẽ diamacũ tiinóãdacu.

Maapãrĩ maquẽ coperire yaanóãdacu.

⁶ Niipetira Cõãmacũ basocáre netõnerere ññããdacua”, jĩgũdaqui,*

jĩ jóayigũ Isaías.

⁷ Paũ basocá Juan putopũ cũũrẽ wãmeõtidutira wáayira. Cũũ cũãrẽ jĩyigũ:

—¡Mũã tiiditõrepira, jĩditõrepira niĩã! “Marĩ wãmeõtinorira dícu niirĩ, Cõãmacũ bayiró cúare marĩrẽ jearicu”, jĩ wãcũremena atimiãjĩyu mũã. ⁸ Diamacũrã mũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasorã, mũã ãñurõ tiirẽcutiremena eñõñã. “Ûsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niijĩrã, Cõãmacũ ññacorore ãñurã niĩã”, jĩ wãcũrijãña. Mũã wãcũrere wasohéri, Abraham pãrãmerã niirẽ wapamaniã. Cõãmacũ boogũ, ate ãtãperimenarã Abraham pãrãmerãrã cotowéomasĩqui. ⁹ Mũã ñañaré tiidũheri ññagũ, Cõãmacũ mũãrẽ cõãgũdaqui. Sicagũ yucũgũ ñañaré dũcacutirigure cõmeãmena nũcõrĩmenapũra páata, pecamepũ sóecõãrõ tiiróbiro mũãrẽ tiigũdaqui, jĩyigũ Juan.

¹⁰ Basocá cũũrẽ sãññáyira:

—¿Too docare deero tiĩádari?

¹¹ Cũãrẽ yũuyigũ:

—Puaró sutiró cuogũ cuohégure sicaró ticoaro. Yaaré cuogũ yaaré cuohégure ticoaro, jĩyigũ.

¹² Romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocacã wãmeõtidutira jeayira. Cũũrẽ sãññáyira:

—Ûsãrẽ buegũ, ¿ũsã deero tiĩádari?

¹³ Cũãrẽ yũuyigũ:

* 3:6 Isaías 40.3-5.

—Romanuã cûã wapasé dutirobirora wapaséya. Nemorõ wapasérijãña, jĩiyigu.

¹⁴ Suraracã cûurẽ sãĩñáyira:

—¿Ësãte deero tiíádari?

Cûãrẽ yũuyigu:

—Basocáre cuiiri tiiríjãña. Jĩiditoremene wedesãrijãña, cûãyere ãmadugara. Múã wap-
atáremene ñseniña, jĩiyigu.

¹⁵ Basocá Cõãmacũ beserigure yuera tiiyíra. “Apetó tiigú, Juan Cristo marĩ yoari yuerigu
niiboqui”, jĩi wãcũmiyira. ¹⁶ Juan cûã wãcũrere yũuyigu:

—Yũu múãrẽ ocoména wãmeõtia. Æpĩ yũu nemorõ tutuagu atigũdaqui. Cũũ ãñunetõgũ
niiqui. Yũupeja cûurẽ sĩcãrĩbíridojaçu. Cũũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Espíritu
Santore ticodiocogũdaqui, múãmena niirucujããrõ jĩigũ. Ñañaré sóecõãrõ tiiróbiro múã
ñañaré tiirere cõãgũdaqui. ¹⁷ Cũũ trigore ññanogũdu tiiróbiro niĩ. Teeperire merẽã,
teesatirire merẽã cũũgũdaqui. Teeperire ññanogũdaqui cûũye ññanori wiipũ. Teesatirire
sóejãgũdaqui pecame yatihirimepũ, jĩiyigu Juan.

¹⁸ Pee cûũ teero jĩi wederémene ãñuré quetire wedenemoyigu. ¹⁹ Teebũrecorire
Herodes Galilea dita dutigú niiyigu. Cũũ bai ñamorẽ ãma, ñamocatiyigu. Coó
wãmecatiyigo Herodías. Cũũ teero tiiré wapa apeyé pee cûũ ñañaré tiiré wapa Juan cûurẽ
tutirémene wedemiyigu. ²⁰ Herodes teeré tũogú, ñañaré tiinemóyigu: Juanrẽ peresuwiipũ
sõnecodutiyigu.

Juan Jesuré wãmeõtirigue

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Juan, cûurẽ peresuwiipũ sõnecoadari suguero, paũ basocáre wãmeõtiyigu. Jesucãrẽ
wãmeõtiyigu. Wãmeõtiani sirogã, Jesús Cõãmacũrẽ ñsenire ticori, ñmũãse pãõyiro.

²² Espíritu Santo sĩcũ bua tiiróbiro baugú cûũpure diijeáyigu. Teero wáari, ñmũãsepũ
wedeseeri tũoyíra:

—Mũũ yũũ macũ yũũ bayiró maĩgú niĩã. Mũũmena bayiró ñseniã, jĩiyigu.

Jesús ñecũsũmũã

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús basocáre buenãcãgũ, treinta cũmarĩ cũoyígu.

Basocá cûurẽ “José macũ niĩ” jĩi wãcũmiyira.

José Elí macũ niiyigu.

²⁴ Elí Matat macũ niiyigu.

Matat Leví macũ niiyigu.

Leví Melqui macũ niiyigu.

Melqui Jana macũ niiyigu.

Jana José macũ niiyigu.

²⁵ José Matatías macũ niiyigu.

Matatías Amós macũ niiyigu.

Amós Nahúm macũ niiyigu.

Nahúm Esli macũ niiyigu.

Esli Nagai macũ niiyigu.

²⁶ Nagai Maat macũ niiyigu.

Maat Matatías macũ niiyigu.

Matatías Semei macũ niiyigu.

Semei Josec macũ niiyigu.

Josec Judá macũ niiyigu.

²⁷ Judá Joanán macũ niiyigu.

Joanán Resa macũ niiyigu.

Resa Zorobabel macũ niiyigu.

Zorobabel Salatiel macũ niiyigũ.

Salatiel Neri macũ niiyigũ.

²⁸ Neri Melqui macũ niiyigũ.

Melqui Adi macũ niiyigũ.

Adi Cosam macũ niiyigũ.

Cosam Elmadam macũ niiyigũ.

Elmadam Er macũ niiyigũ.

²⁹ Er Jesús macũ niiyigũ.

Jesús Eliezer macũ niiyigũ.

Eliezer Jorim macũ niiyigũ.

Jorim Matat macũ niiyigũ.

³⁰ Matat Leví macũ niiyigũ.

Leví Simeón macũ niiyigũ.

Simeón Judá macũ niiyigũ.

Judá José macũ niiyigũ.

José Jonam macũ niiyigũ.

Jonam Eliaquim macũ niiyigũ.

³¹ Eliaquim Melea macũ niiyigũ.

Melea Mena macũ niiyigũ.

Mena Matata macũ niiyigũ.

Matata Natán macũ niiyigũ.

³² Natán David macũ niiyigũ.

David Isaí macũ niiyigũ.

Isaí Obed macũ niiyigũ.

Obed Booz macũ niiyigũ.

Booz Salmón macũ niiyigũ.

Salmón Naasón macũ niiyigũ.

³³ Naasón Aminadab macũ niiyigũ.

Aminadab Admin macũ niiyigũ.

Admin Arni macũ niiyigũ.

Arni Esrom macũ niiyigũ.

Esrom Fares macũ niiyigũ.

Fares Judá macũ niiyigũ.

³⁴ Judá Jacob macũ niiyigũ.

Jacob Isaac macũ niiyigũ.

Isaac Abraham macũ niiyigũ.

Abraham Taré macũ niiyigũ.

Taré Nacor macũ niiyigũ.

³⁵ Nacor Serug macũ niiyigũ.

Serug Ragau macũ niiyigũ.

Ragau Peleg macũ niiyigũ.

Peleg Heber macũ niiyigũ.

Heber Sala macũ niiyigũ.

³⁶ Sala Cainán macũ niiyigũ.

Cainán Arfaxad macũ niiyigũ.

Arfaxad Sem macũ niiyigũ.

Sem Noé macũ niiyigũ.

Noé Lamec macũ niiyigũ.

³⁷ Lamec Matusalén macũ niiyigũ.

Matusalén Enoc macũ niiyigũ.

Enoc Jared macũ niyigũ.
 Jared Mahalaleel macũ niyigũ.
 Mahalaleel Cainán macũ niyigũ.
 38 Cainán Enós macũ niyigũ.
 Enós Set macũ niyigũ.
 Set Adán macũ niyigũ.
 Adán Cõamacũ cũũ sicato tiirígu niyigũ.

4

Wātĩārē dutigũ Jesuré jĩcõãsãmirigue
 (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jesús día Jordánpũ niĩarígu pũtũawayigũ. Espíritu Santo cũũmena niigũ, cũũrē basocá manirõpũ néewanetõyigũ. ² Toopũre cuarenta bũrecori niyigũ. Wātĩārē dutigũ cũũrē jĩcõãsãmiyigũ, Cõamacũrē netõnucããrõ jĩgũ. Teebũrecorire yaariyigũ. Too síro juabóayigũ. ³ Wātĩārē dutigũ cũũrē: —Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, atigá ũtãgãrē pã cotowéoya, jĩmiyigũ.

⁴ Jesupé cũũrē yũũyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóarigue niĩã: “Yaaré dícu basocáre catiri tiiría”,* jĩ jóarigue niĩã, jĩiyigũ.

⁵ Jesuré mũũãrõpũ néewa, máata niipetire atibũreco maquē macãrĩrē ãñopetĩjãyigũ.

⁶ Cũũrē jĩmiyigũ:

—Yũũ mũũrē niipetire atemacãrĩ dutigũ sõnecogũda. Teemacãrĩpũ ãñurē peti niirémēna mũũ usenigũdacu. Ate yũũre ticorigue niĩã. Yũũ ticodugagũre ticogũda. ⁷ “Mũũ yũũ õpũ niĩã” mũũ jĩ padeorí, ate niipetire mũũrē ticogũda, jĩmiyigũ.

⁸ Jesús yũũyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóarigue niĩã: “Cõamacũ mũũ Õpũ sĩcũrēna padeoyá. Cũũ dutirē dícuire tiyá”,† jĩ jóarigue niĩã, jĩiyigũ.

⁹ Too síro wātĩārē dutigũ Jerusalénpũ néewa, Cõamacũwii sotoapũ néemũã, cũũrē jĩmiyigũ:

—Mũũ Cõamacũ macũ niigũ, ãnopũmena bupudíaya. ¹⁰ Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóarigue niĩã:

Cõamacũ cũũyara ángeleare mũũrē cotedutigũdaqui.

¹¹ Mũũrē ũtãgãpũ ñaapeari jĩĩrã, bocañeãdacua,‡

jĩ jóarigue niĩã, jĩmiyigũ.

¹² Jesús cũũrē yũũyigũ:

—Cõamacũye queti jóaripũpũ ate jóarigue niĩã: “Cõamacũ mũũ Õpũ wedeserere ‘¿diamacũrã niimiĩto?’ jĩĩrã, cũũrē tiiẽñodutirijãña”,§ jĩ jóarigue niĩã, jĩiyigũ.

¹³ Wātĩārē dutigũ jĩcõãsãre petinógũ, cũũ puto niĩarígu wáajõãyigũ ména.

Jesús Galileapũ buenãcãrigue
 (Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jesús Espíritu Santo tutuaremena Galileapũ pũtũawayigũ. Cũũyere niipetiro Galilea macãrĩpũ wedeseyira. ¹⁵ Jesús judíoa neãré wiseripũ bueyigũ. Niipetira cũũrē “ãñunetõĩ” jĩiyira.

Jesús Nazaretpũ pũtũawarigue
 (Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jesús Nazaret cũũ masãri macãpũ pũtũawayigũ. Judíoa yeerisãri bũreco cũũ tiirucúrobirora cũũ neãrí wiipũ sããwayigũ. Cõamacũye queti jóaripũrē buegũda,

* 4:4 Deuteronomio 8.3. † 4:8 Deuteronomio 6.13. ‡ 4:11 Salmo 91.11-12. § 4:12 Deuteronomio 6.16.

wām̃nucāyig̃u. ¹⁷ Cū̃rē “Isaías jóaripūrē bueya” jīrā, ticoyira. Tiipūrē pãõ, biiro jóariguere buayig̃u:

¹⁸ “Espíritu Santo marī Ōp̃u ticodiocorig̃u ỹm̃mena niĩ.
Cū̃ ãñurē quetire bóaneõrārē ỹm̃re wededutig̃u besewi.
Peresuwiip̃u niirārē ‘wionécori b̃ureco jeaadaro tiia’ jīdutiwi.
Capeari ññahērārē ññarī tiidutiwi.

Āpērā ññarō tiiáperare wionécodutig̃u ticocowi.

¹⁹ ‘Cõāmacū basocāre netõnérito jeatoaa’ jīrēre wededutig̃u ticocowi”,*
jī jóariguere bueyig̃u.

²⁰ Tiipūrē biatóa, teepūrīrē ññanogūrē wiyayig̃u. Wiyatóa, cū̃ tiirucúrobirora jeanuāyig̃u bueg̃u. Niipetira tiiwiip̃u niirā cū̃rē ññaduriyira. ²¹ Cū̃rē wedesenucāyig̃u:

—Mecū̃ tee jóarigue m̃uā ññacorop̃u diamacū̃ wáaa, jīyig̃u.

²² Niipetira cū̃rē ññurō wedeseyira. Cū̃ ãñurē wederére t̃uorá, t̃uomaníjõāyira. Cāmerī jīyira:

—¡Acuéi! Āni José macū̃ niĩ, ¿teerora?

²³ Jesús cū̃rē jīyig̃u:

—Apetó tiirá, ỹm̃re ate queorére jīādacu: “Ŭcotig̃u, m̃m̃ basiro m̃cotiya”. “M̃m̃ Capernaump̃u tutuaremena tiieñoriguere ũsā t̃uowú. Toop̃u m̃m̃ tiirírobirora ãno m̃m̃ya macāp̃ucārē tiieñoña” jīādacu, jīyig̃u.

²⁴ Cū̃rē jīñemoyig̃u:

—Ỹm̃ aterēja diamacūrā jīā: Sīcū profetare cū̃ya dita macārā ññurō bocaricua.

²⁵ Mū̃rē ateré masīrī tiidugága: Elías niiritop̃ure, Israel ditare pãu wapewia numiā niyira. Toop̃ure itiácūma apēcūmá deco oco p̃ariyiro. Teero tiirá, niipetira tiidita macārā bayiró j̃uabóayira. ²⁶ Teero wáapacari, sīcō Israelya p̃õna macō wapewiore tiiapudutig̃u Cõāmacū Elīare ticocoriyig̃u. Wapewio Sarepta macā Sidón p̃uto macā macōrē tiiapudutig̃u ticocoyig̃u.† ²⁷ Profeta Eliseo niiritore, tee tiirírobirora wáayiro. Israelp̃ure pãu ōp̃ūrī bóara niyira. Teero niipacari, Eliseo sīcū tiidita macūrē netõnériyig̃u. Naamán Siria dita macūp̃ere netõnéyig̃u,‡ jīyig̃u Jesús.

²⁸ Niipetira tiiwiip̃u neārira teeré t̃uorá, bayiró cúayira. ²⁹ Wām̃nucā, cū̃ tiimacā niīarig̃ure cõāādara néewayira. Tiimacā wesa niirí t̃udip̃u néewayira, cū̃rē tunédiocodugara. ³⁰ Jesupé cū̃rē netōwá, wáajõāyig̃u.

Jesús wātīrē cõārig̃ue

(Mr 1.21-28)

³¹ Jesús Capernaump̃u búawayig̃u. Tiimacā Galilea ditap̃u niicu. Toop̃u judíoa yeerisāri b̃ureco niirī, basocāre bueyig̃u. ³² Cū̃ buerére t̃uorá, t̃uomaníjõāyira. Dutiré c̃uogú tiiróbiro bueyig̃u.

³³ Tiiwiip̃ure sīcū basocá niyig̃u. Wātī cū̃p̃ure niyig̃u. Bayiró acaribíyig̃u:

³⁴ —M̃m̃ Jesús Nazaret macū̃, ũsārē potocōrijāña. Ŭsārē ññarō tiidíogu atig̃u tiia. Ỹm̃ m̃m̃rē ññamasīā. Cõāmacū ticodiocorig̃u ññaré manig̃ú niĩ, jīyig̃u.

³⁵ —Ditamaníjõāña; cū̃p̃ure niig̃ú, witiwaya, jī tutiyig̃u Jesús.

Wātī cū̃p̃ure niig̃ú cū̃ ññacorop̃u ññacūmurī tii, witiwayig̃u. Cū̃rē ññarō tiiríp̃ac̃u, witiyig̃u. ³⁶ Niipetira ññamaníjõāyira. Cū̃ basiro cāmerī wedeseyira:

—¿Ate dutiré ñeenó niimiĩto? Cū̃ dutirémena, cū̃ tutuaremena wātīā cõāwionecori, witiwaya, jīyira cúāpeja.

³⁷ Niipetiro tiiditap̃u Jesuyé queti sesajõāyiro.

* 4:19 Isaías 61.1-2. † 4:26 1 Reyes 17.8-16. ‡ 4:27 2 Reyes 5.1-14.

*Jesús Simón Pedro mañecõrẽ netõnérigue**(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)*

³⁸ Jesús tiíwíi niiárigu witijõãiyigu. Simónya wiipu sããwayigu. Simón mañecõ bayiró wioré diago tiíyigo. Teero tiirá, Jesuré “netõnéña” jĩ sãiyíra. ³⁹ Jesús coo puto jeanucã munibiá, wiorére tatidutíyigu. Cũũ teero tiirí, wioré tatijõãiyiro. Máata coo wũmunucã, cúãrẽ yaaré ecayígo.

*Jesús paũ diarecutirare netõnérigue**(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)*

⁴⁰ Muĩpũ sããwari, niipetira basocá cúã putopũ niirã deero niiré diarecutirare cúãrẽ néewayira. Jesús cúãcõrõrẽ ñaapeó, netõnéyigu. ⁴¹ Wãtĩã paũ basocápũre niiãrira witiwayira. Cúã witiwara, bayiró basarómena jĩiyira:

—Mũũ Cõãmacũ macũ niĩã, jĩiyira.

Wãtĩã “Cristo Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩrẽre masĩyira. Teero tiigá, Jesús cúãrẽ tuti, wedesedutiriyigu.

*Jesús Galileapũ wederigue**(Mr 1.35-39)*

⁴² Bóecũmurĩ, Jesús tiimacãpũ niiárigu wáa, basocá manirõpũ jeayigu. Basocá cúãrẽ ãmaã, bua, “wáarijãña” jĩrã, ñeedugamiyira. ⁴³ Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—Apeyé macãrĩpucãrẽ Cõãmacũ dutiré basocápũre niiãdarere yũre wedegu wáaro booa. Ateré tiigũdũre yũre ticodiocowi, jĩiyigu.

⁴⁴ Judíoa neãré wiseripu tiidita niiré macãrĩpũ wedewarucuyigu.

5

*Jesús wai paũ sãĩrĩ tiirigue**(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)*

¹ Sicabũreco Jesús Genesaretaro wesapũ niiyigu. Paũ basocá cúũ puto tuuwáyira, Cõãmacũyere tuodugára. ² Ditatuparipu dooríwũ pũawú pasari ñayigu. Wai wasara jeaarira teepawũre too paso, cúãye bapiyucũre coserá tiiyíra. ³ Sicawúpũ Jesús muãsãiyigu. Simónyawũ niiyiro. Cúãrẽ: —Decosãñurõ súuwionecoya, jĩiyigu.

Jeauuã, tiiwupũ sãñagũrã basocáre bueyigu. ⁴ Cúãrẽ bueari siro, Simónrẽ jĩiyigu:

—Decopũ waawáya. Toopũ múãye bapiyucũre cõãñoña, wai ñeeãdara, jĩiyigu.

⁵ Simón cúãrẽ yũyigu:

—Basocáre buegũ, ãsã ñamirẽ wasaboemiãwũ. Buarídojããtu. Mũũrẽ tiigá, mũũ dutiro-birora bapiyucũre cõãñoğũda, jĩiyigu.

⁶ Cúã teeyucũre cõãñoĩ, paũ wai sããyira. Teeyucũ yigaropũ tiiyíro. ⁷ Teero wáari ñnarã, cúãmena paderá apewupũ niirãrẽ tiípudutira búaneyira. Cúã jea, waire néesãapuyira. Teepawũ duadiaadaro péerogã dũsayíro. ⁸ Simón Pedro teero wáari ñnagũ, Jesús puto ñicãcoberimena jeacũmu, jĩiyigu:

—Õpũ, yũũ ñaňagũ niĩã. Yũũmena niirijãña, jĩiyigu.

⁹ Cũũ, cúũmena niirã niipetira ññamanijõãiyira, wai paũ ñnarã. ¹⁰ Cũũmena wai dúari basoca Santiago, Juan Zebedeo põnacã ññamanijõãiyira. Jesús Simónrẽ jĩiyigu:

—Cuirijãña. Mecũãmena mũũ wai wasa néogũ tiiróbiro yũre padeoádarare néogũ niigũdacu, jĩiyigu.

¹¹ Too síro cúã doorépawũre wéemũõnecũ, niipetire cúũjã, Jesuména wáajõãiyira.

*Jesús õpũũ bóagũre netõnérigue**(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)*

¹² Jesús sicamacãpu niirĩ, sîcũ bayiró òpũũ bóagu toopú niiyigu. Jesuré ñnagũ, ditapu munibiácũmujea, jĩiyigu:

—Òpũ, mũu yũu diarecutirere netõnédugagu, netõnémasĩã.

¹³ Jesús cũũrẽ ñaapeó, jĩiyigu:

—Netõnédugaga. Diaremanigũ putuáya, jĩiyigu.

Máata cũũya òpũũ bóare yatijõãyiro. ¹⁴ Jesús cũũrẽ dutiyigu:

—Ateré wederijãña, jĩimiyigu —. Pairé ẽnogũ wáaya, “ãñujõããyi” jĩĩdutigũ. Moisés dutiobirora tiwá, basocá niipetira mũu diaré netõãriguere masĩãrõ jĩĩgũ, jĩiyigu.

¹⁵ Jesús “wederijãña” jĩipacari, cũũye jõõpemenasawaro tiyiro. Pau basocá cũũrẽ tuoádara, cũã diaré netõnédutiadara neãyira. ¹⁶ Jesupé basocá manirõpu naĩrõ wáarucuyigu, Cõamacũmena wedesegu.

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ netõnérigue

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sicabũreco Jesús basocáre buegu tiyigu. Toopú sĩquẽrã fariseo basoca, ãpẽrã Moisés jóarigue buerá duiyira. Cũã niipetire macãrĩ macãrã niyira: Galilea dita, Judea dita, Jerusalén macãrã niyira. Jesús Cõamacũ tutuare cuoyigu diararé netõnégũu. ¹⁸ Jesús basocáre bueri, ãpẽrã sîcũ wáamasĩhẽgũrẽ cõãrõmena ñoonéjeayira. Cũã Jesús putopu néesãwa, cũũdugamiyira. ¹⁹ Basocá pau niirĩ, deero tii cũũrẽ néesãwamasĩriyira. Teero tiirá, wii sotoápu mũãwa, sicacope néeweyira. Basocá deco Jesús niirõpu cõãrõmena cũũrẽ diocóyira. ²⁰ Jesús cũã padeorí ñnagũ, wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Mũu ñañaré tiirére acabónotoaa.

²¹ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca wãcũyira: “Ñni Cõamacũrẽ ñañarõ wedesegu tiii. Cõamacũ sîcũrã ñañaré tiirére acabómasĩĩ”, jĩĩ wãcũyira.

²² Jesús cũã wãcũrẽ masĩjãjĩgũ, jĩiyigu:

—¿Deero tiirá múã teero wãcũĩ? ²³ Ñnirẽ “mũu ñañaré tiirére acabónotoaa” yũu jĩĩrĩ, tee cũũrẽ acabónoãriguere ññaricu múãjã. Yũu “wũmunucã, wáaya” jĩĩrĩpereja, cũũ wũmunucãrĩ ññaã múã. ²⁴ Yũu niipetira sõwũ niĩã. Teero tiigũ, atiditapũre basocá cũã ñañaré tiirére acabómasĩã. Yũu dutirére múãrẽ ẽnogũda, jĩiyigu cũũpeja.

Wáamasĩhẽgũrẽ jĩiyigu:

—Yũu mũũrẽ “wũmunucãña” jĩĩã. Mũu cõãrõrẽ néepa, mũũya wiipu putuawayaya, jĩiyigu.

²⁵ Máata wáamasĩhẽgũ niimiãrigu cũã ññacoro wũmunucã, cũũ cõãrõrẽ néepa, Cõamacũrẽ usenire ticogũra, cũũya wiipu putuajõãyigu. ²⁶ Niipetira teero wáaariguere ññamanijõã, Cõamacũrẽ usenire ticoyira. Bayiró cuiremena jĩiyira:

—Mecũãrẽ ññaña manirére ññaã, jĩiyira.

Jesús Levirẽ suorigue

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Too síro Jesús wáajõãyigu. Wáagu, sîcũ romanuã òpũrẽ niyeru wapasébosari basocure ññayigu. Cũũ wãmecutiyigu Leví. Cũũ paderõpu duiirĩ ñña: —Jãmu yũũmena, jĩiyigu.

²⁸ Leví wũmunucã, niipetire cũũ paderére duujã, cũũmena wáajõãyigu.

²⁹ Too síro Leví cũũya wiipu Jesuré bosebũreco tiipéoyigu. Pau niyeru wapasébosari basoca, ãpẽrã cũãmena yaayira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Jesús bueráre wedepetira, jĩiyira:

—¿Deero tiirá múã niyeru wapasébosari basocamena, ññaré tiirámena yaa, sĩniĩ? jĩiyira.

³¹ Jesús cũãrẽ yũuyigu:

—Diaremanirã ucotigure boorícua; diarecutira dícu ucotigure boocúa. ³² “Ññurẽ dícu tiia” jĩĩrãrẽ ãmaãgũ atiriwũ; ññaré tiirápere ãmaãgũ atiwũ; cũãpere “wãcũpati, wasoyá” jĩĩgũ atiwũ, jĩiyigu.

“¿Muu buerá deero tiirá betirí?” jĩrigue

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesuré jĩnemoyira:

—Juan buerére nunurã naĩrõ beti, súubuseya. Fariseo basoca buerére nunurãcã teerora tiĩya. Muu buerápe sĩni, yaa tiĩya, jĩyira.

³⁴ Jesupé cǎārẽ jĩyigu:

—Wãmosiagudu boocórirare betidutĩmasĩña maniã, cǎu cǎãmena niirĩ. ³⁵ Too síro cǎu néewanogũdaqui. Teebarecorire betiádacua.

³⁶ Cǎārẽ queorémena wedenemoyigu:

—Sĩcũ mamarõ sutirorẽ taane, sutiró bucuropu seeréturiqui. Teeré tiigú, sutiró mamarõrẽ ñañogũ tiiqui. Sutiró mamarõrẽ toopú seeréturi, ãñurõ jearia. ³⁷ Teerora sĩcũ mama vinorẽ wáicura caseropori bucuporimena posetĩrighi. Teeré tiirí, waga, teepori esarí, podojõacu. Vino píobatejõã, teeporicã cõjõõacu. ³⁸ Teero tiirá, mama vinorẽ mamapóripu posetĩro booa. ³⁹ Sĩcũ vino bucu sĩnirĩpoarigu mama tiiríguepere sĩnidugárigui. “Vino bucupe nemorõ ãñuã”, jĩiqui, jĩyigu.

6

Yeerisãri bareco niirĩ, trigo tãnerigue

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Sicabareco judíoa yeerisãri bareco niirĩ, Jesús trigo wesepu netõwáyigu. Cǎu buerá trigore tãne, teeperire sãquẽ, yaayira. ² Siquẽrã fariseo basoca jĩyira:

—Marĩrẽ yeerisãri barecore padedutiripacari, ¿múãpeja deero tiirá padera tiirí?*

³ Jesús cǎārẽ yuyigu:

—Õpũ David sicabareco juabóayigu. Cǎu menamacãrã juabóaramena cǎu tiiríguepere múã buerá niipacara, ¿masĩrii? ⁴ Cõãmacũwiipu sããwayigu. Toopú pã mesa sotoa pesariguere “Cõãmacũye niĩã” jĩriguepere née, yaapetijáyigu cǎu menamacãrãmena. Paiá dícuere yaaré niimiyo, jĩyigu.

⁵ Cǎārẽ jĩnemoyigu:

—Yuu niipetira sõwũ yeerisãri bareco niirĩ, basocá tiíadarere dutimasĩã, jĩyigu.

Jesús wãmo buure cuogúre netõnérigue

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jesús sica yeerisãri bareco niirĩ, judíoa neãrĩ wiipu sããwa, basocáre bueyigu. Toopú sĩcũ wãmo buure cuogú niyigu. Diamacũ macã wãmo niyiro. ⁷ Moisés jóarigue buerá, fariseo basoca Jesuré ãñurõ ñanunuseyira. “¿Marĩ yeerisãri barecore netõnégũdari cǎu?” jĩĩ wãcũyira.† Cǎurẽ wedesãrere ãmaãrã tiyíra. ⁸ Jesupé cǎu wãcũrere masĩjáyigu. Wãmo buure cuogúre: —Wũmunucãña basocá decopu, jĩyigu.

Wũmunucãyigu. ⁹ Jesús too niirãrẽ jĩyigu:

—Múãrẽ sãĩñágũda. Marĩrẽ dutirẽ ¿deero tiidutĩ yeerisãri bareco niirĩ? ¿Ãñurere o ñañarere tiidutĩ? ¿Basocáre netõnére o basocáre sãcõãrere tiidutĩ? jĩmuyigu.

¹⁰ Niipetirare ñña, wãmo buure cuogúre: —Mũyua wãmorẽ súucoya, jĩyigu.

Cũũpeja súucoyigu. Teero tiiríra, cũyua wãmo sicato niirirobirora putuáyiro. ¹¹ Cũũpe cúanetõjõãyira. “¿Marĩ deero tiíadari ãnirẽ?” jĩĩ cãmerĩ sãĩñáyira.

Jesús doce apóstoles beserigue

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

* **6:2** Judíoa cǎu yeerisãri bareco niirĩ, paderiyira. Niipetire sicawese maquẽ tãnerĩ, o sicagũgã maquẽ tãnerĩ, “paderé niĩã” jĩĩ wãcũyira fariseo basoca. † **6:7** Fariseo basoca “netõnére paderé niĩã” jĩĩ wãcũyira. Teero tiirá, “yeerisãri bareco niirĩ, netõnére tiirĩjãrõ booa” jĩĩ wãcũyira.

¹² Teeburecorire Jesús sicabureco ùtāgūpá wáa, Cōāmacūmena wedeseboejōāyigu.

¹³ Bóecūmuāri siro, cūū bueráre neādutiyaigu. Cūāpure doce beseyigu. Cūārē: —Yuu besearira niiā múā, jīiyigu.

¹⁴ Noquērā niyira:

Simón (cūūrēna Jesupé “Pedro” wāme tuuyigu),

Andrés (Simón bai),

Santiago,

Juan,

Felipe,

Bartolomé,

¹⁵ Mateo,

Tomás,

Santiago (Alfeo macū),

Simón (romanuā dutiráre cōādugara menamacū),

¹⁶ Judas (Santiago bai),

Judas Iscariote (too síropu Jesuré ññatutirapure wedesācotegudu) niyira.

Jesús paḥ basocáre buerigue

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ùtāgūpá niiārigu cūū beseariramena diiātiyigu. Toopú diiātigu, ùtāgú puuto macā yepapu putuánucāyigu. Toopú cūū buerá paḥ niyira. Cūāmena aperó macārāpu paḥ niyira: Judea dita macārā, āpērā Jerusalén macārā, āpērā Sidón, Tiro pairímaa wesa niirí dita macārā niyira. Cūā Jesús buerére tuoádara, cūā diarére netōnédutiadara jeayira.

¹⁸ Wātīā sãānorirare netōnéyigu. ¹⁹ Niipetira cūūrē padeñádugayira. Cūū tutuaremena niipetira cūūrē padeñārārē netōnéyigu.

Jesús ḥsenirere, bóaneōrere wederigue

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesús cūū bueráre ñña, jīiyigu:

—Múā bóaneōrā ḥseniña. Cōāmacū dutiré múāpure jeatoaa.

²¹ ‘Múā mecūtígā juabóara ḥseniña. Too síropure yapiadacu.

‘Múā mecūtígā utirá ḥseniña. Too síropure buiádacu.

²² ‘Basocá múārē ññatuti, múārē sūna, múārē ññanarō jīī, múā wāmerē doorémena jīīñadacu. Múā yuu niipetira sōwūye niiādarere tiiré wapa cūā teero tiirí, ḥseniña. ²³ Too síropure múā ḥmuāsepū pairó wapatáre buaádacu. Teero tiirá, cūā teero tiirí, bayiró ḥseniña. Cūā múārē tiiróbirora cūā ñecūsūmuācā tiyíra profetare.

²⁴ ‘Bóaneōrā niiā múā pee apeyé cuorá. Múā ḥsenitoaa mée.

²⁵ ‘Bóaneōrā niiā múā yapirá. Too síropure juabóaadacu.

‘Bóaneōrā niiā múā ḥseni buirá. Too síropure bayiró utiadacu.

²⁶ ‘Bóaneōrā niiā múā niipetira añurō wedesenorā. Too sugueropu “profetas niiā ḥsã” jīīditorirare múā pacūsūmuā teorora añurō diamacú cūārē wedesepadeoyira.

Ññatutirare mañduti rigue

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ ‘Yuuere tuoráre ateré jīīā: Múārē ññanarō tiidugárare maññá. Múārē ññatutirare añurō tiyá. ²⁸ Múārē “ññanarō wáaaro” jīīrārē “múārē añurō wáaaro” jīīña. Múārē ññanarō jīīrārē Cōāmacūrē sãibosáya. ²⁹ Sīcū muurē wasopúro páari, “apeniñacārē páaya” jīīña. Sīcū muuyaro sutiró sotoá macārōrē néewari, camisacārē ticoya, tooré cūū booátã. ³⁰ Niipetira múārē sãirārē ticoya. Múāyere néewarare “wiayayá” jīīrijãña. ³¹ Múā āpērārē múārē añurō tiirí booa; múācā teorora cūārē añurō tiyá.

³² 'Múārē maĩrã díćure maĩrĩ, wapamaniã. Ñañaré tiirácã teerora cúārē maĩrārē maĩya. ³³ Múārē añurō tiirá díćure añurō tiirí, tee wapamaniã. Ñañaré tiirácã teerora tiíya. ³⁴ Múã ãpērārē apeyenó wasora, “cúã wiyaádacua” jĩrã díćure ticori, tee wapamaniã. Ñañaré tiirácã teerora cúã menamacārārē wasooya, “cúã marĩ ticoarirocōrō wiyaádacua” jĩrã. ³⁵ Teero tiirá, múārē ñañarō tiidugárare maĩñá. Añurō tiíyá. “Yũ wasoré wapa ¿ñeenó ticoadari?” jĩ wãcūripacara, wasoya. Teero tiirá, wapatáre añuré bñaádacu. Cõamacũ ãmũãsepũ niigũ pōna niĩadacu. Cũārē “añũã” jĩhērārē, teero biiri ñañaré tiiráre añurō tií. ³⁶ Marĩ Pacũ bóaneōrōbirora múãcã bóaneōña.

Āpērārē ññabeserijãña

(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Āpērārē ññabeserijãña. Múã ññabeseheri, Cõamacũcã múārē ññabeseriqui. Āpērārē “cúã wapa cuoóya” jĩrijãña. Múã jĩhērĩ, Cõamacũ múārē “cúã wapa cuoóya” jĩriqui. Āpērã múārē ñañarō tiirí, acabóya. Múã cúārē acabóri, Cõamacũ múārē acabógudaqui. ³⁸ Āpērārē ticoya. Múã cúārē ticori, Cõamacũ múārē ticogudaqui. Sicapo añurō dadarípo, ñaadiyóaripo tiiróbiro ticogudaqui. Múã ãpērārē añurō tiirí, Cõamacũ múārē añurō tiigúdaqui. Múã ãpērārē ñañarō tiirí, Cõamacũ múārē ñañarō tiigúdaqui, jĩyigũ.

³⁹ Jesús ate queorémenacārē wedeyigu:

—Múã tũgueñarĩ, ¿sĩcũ ññahēgũ ãpĩ ññahēgũrē sũguemasĩgari? Cúã pũarãpũra copepũ ññacosãadacua. ⁴⁰ Sĩcũ buegũ cũārē buegũ nemorō masĩgũ niimasĩriqui. Cũũ buerére buepetigũpũ, cũārē buegũ tiiróbiro masĩgũ niigúdaqui.

⁴¹ 'Mũyũ wedegũyũ capeapũ pasarí manarōrē ññãã. Ññapacũ, mũyũ capeapũ pasarí dũcapereja ññaria. ⁴² Mũyũ capeapũ niirí dũcare ññaripacũ, ¿deero tiigũ mũyũ wedegũre “mũyũ capeapũ pasarí manarōrē néecõãma” jĩĩ? ¡Ñañagũ, tiiditórepiũ! Mũyũ capeapũ niirí dũcapere néecõãsũgueya. Cõãtoagũpũ, añurō ññagũdacu. Teero tiigũ, mũyũ wedegũyũ capeapũ pasarí manarōrē néecõãgũdacu.

Yucũgũre tiigũ dũcamena ññamasĩnoã

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ 'Yucũgũ añuré dũcacutirigũ ññanáre dũcacutiria. Yucũgũ ññanáre dũcacutirigũ añuré dũcacutiria. ⁴⁴ Yucũcōrōrē tiigũ dũcamena ññamasĩnoã. Potagũ pica dũcacutiria. Yucũsati use dũcacutiria. ⁴⁵ Teero biiri basocũ añugũpũre añuré niicu. Teero tiigũ, añuré wedesei. Basocũ ññagũpũre ññanáre niicu. Teero tiigũ, ññanáre wedesei. Cũũpũre pairó niinetōnũcārere wedesequi.

Pũawĩ tiinũcãre queti

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ '¿Deero tiirá yũre “yũ Õpũ” jĩpacara, yũ dutirére tiirí? ⁴⁷ Yũre ati, yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tiigũ, ate tiiróbiro niĩ: ⁴⁸ Wii tiigũdũ ãcũārōpũ coasãwa, ãtãgãpũ jea, botarí nũcō, wii tiiquí. Día potari, tiwiipũ oco õmatucori, ãcũricu, ãtãgãpũ nũcōrĩ wii niijĩrō. ⁴⁹ Āpĩpé yũ wederére tũo, yũ wederirobiro tiihégũ, ate tiiróbiro niĩ: Wii tiigũdũ ãcũhērōgã coasãwa, botarí nũcō, wii tiiquí. Día õmatucori, máata peecódia; peedía, mutãpetijōãcu, jĩyigũ Jesús.

7

Jesús cien surara dutigũ padecotegũre netōnérigue

(Mt 8.5-13)

¹ Jesús basocáre bueari siro, Capernaumpũ putũawayigũ. ² Toopũ cien surara dutigũ niyigũ. Cũārē padecotegũ cũũ bayiró maĩgũ diagũpũ niyigũ. ³ Cien surara dutigũ Jesús

tiirére tuogú, judíoa butoá dutiráre cūu putopu ticocoyigu. Cūūrē padecotegure netōnégū atidutigu tiiyigu. ⁴⁻⁵ Cūā Jesús putopu jeara, tiápure sãĩbosáyira:

—Ūsārē ticocoarigu basocá añugú niĩ. Cūu marĩ judíoare añurō maĩ. Cūūrā añurō tiigú, ũsā neārĩ wiire tiidutiwi. Teero tiigú, tiápurijā tiirĩjāña, jĩiyira.

⁶ Teeré tuogú, Jesús cūāmena wáyayigu. Wiipú jeagudu tiirĩ, cien surara dutigú āpērā cūu menamacārārē ticocoyigu Jesuré biiro wededutigu:

—“Ōpū, mūūrē potocōnemodugariga. Yūu bári niigú niĩ. Teero tiigú, yūu mūūrē yáa wiipu ‘sãāatiya’ jĩimasĩriga.* ⁷ Teero tiigú, yūu basiro mūūmena wedeseḡu wáariawū. Mūu ‘netōārō’ jĩcoremenarā yūure padecotegū netōjōāḡdaqui. ⁸ Yūu āpērā dutiré docapu niĩ. Yūupu surarare dutia sáa. Yūu sīcūrē ‘wáaya’ jĩrĩ, wáai. Āpīrē ‘atiya’ jĩrĩ, atii. Yūure padecotegure ‘biiro tiyá’ jĩrĩ, tiĩ”, jĩāwĩ, jĩiyira.

⁹ Jesús teeré tuogú, teeré jĩcoarigure tuomanijōāyigu. Cūūrē nūnurārē cāmenucā ĩña, jĩiyigu:

—Yūure tuoyá: Israelpure āni tiiróbiro padeoré cuogure buajeañariga, jĩiyigu.

¹⁰ Too síro cūu ticocoarira wiipú putuajōāyira. Putuajeara, cūūrē padecotegure netōarigupure buajeáyira.

Jesús wapewio macārē masōrigue

¹¹ Too síro Jesús Naĩn wāmecutiri macāpu wáyayigu. Cūu buerá, āpērā pau basocá cūūmena wáyira. ¹² Tiimacā cūu jeatiri, sīcū diaarigure ñoonéwayira yaará wáara. Cūu wapewio macū sīcū niigú niiyigu. Pau tiimacā macārā coore bapacutiya. ¹³ Coore ĩñagū, marĩ Ōpū bóaneō ĩñagū, coore: —Utirijāña, jĩiyigu.

¹⁴ Jea, cūūrē ñoonéwari caserore padeñáyigu. Cūu teero tiirĩ, ñoonéwara putuánucāyira. Diaarigure jĩiyigu:

—Yūu mūūrē dutia: Wūmunucāña.

¹⁵ Cūu teero jĩirā, diaarigu wūmānu, wedesenucāyigu. Jesús cūu pacore wiyayigu.

¹⁶ Teeré ĩñarā, niipetira cuiyira. Cōāmacūrē ũsenirā, jĩiyira:

—Sīcū profeta tutuanetōḡ marĩ watoapure bauái, jĩiyira—. Cōāmacū cūuyarare tiápugu atigu tiājĩyi, jĩiyira.

¹⁷ Niipetiro Judea ditapure, too wesapure cūūrē masōre queti sesajōāyiro.

Juan Bautista basocáre Jesús putopu ticocorigue (Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan buerére nūnurā niipetire Jesús tiirére cūūrē wedeyira. Teeré tuogú, puarā cūu buerére nūnurārē atiduti, jĩiyigu:

¹⁹ —Jesús putopu wáa, sãĩnáña: “¿Mūūrā niĩ ‘basocáre netōnéḡdu atigudaqui’ jĩĩnorigu; o āpīpére yuegarite?” jĩĩña, jĩiyigu.

²⁰ Cūā cūu putopu jea, jĩiyira:

—Juan basocáre wāmeōtiri basocu ũsārē mūūrē sãĩnáduticoawĩ. “¿Mūūrā niĩ ‘basocáre netōnéḡdu atigudaqui’ jĩĩnorigu; o āpīpére yuegarite?” jĩāwĩ, jĩiyira.

²¹ Cūā jearira, Jesús pau diaráre, ñañarō netōrārē netōnéyigu. Wātĩ sãānorirare cōāwionecoyigu. Pau ĩñahērārē ĩñarĩ tiiyigu. ²² Teero tiitóa, cūūrē yūuyigu:

—Juanrē wedera wáaya múā ĩñāriguere, múā tuoáriguere. Biiro jĩĩña: “Ĩñahērā ĩñāya. Wáamasĩhērā wáaaya. Ōpūrĩ bóara yatijōānoya. Tuohéra tuoóya. Diaarira masōnoya. Bóaneōrā añuré quetire wedenoya. ²³ Yūure padeodúheḡno ũseniqui”, jĩiyigu.

²⁴ Juan ticocoarira wáari siro, Jesús Juanyé maquērē basocáre wedenucāyigu:

—¿Múā basocá manirōpu ñeenórē ĩñarā jeari? ¿Cānūsiroḡ wĩno páapuri cāmeñarere ĩñarā jearite? ²⁵ ¿Ñeenórē ĩñarā jeari? ¿Āñuré suti sãñagúrē ĩñarā jearite? Suti añuré sãña

* 7:6 Judíoa naĩrō sãāwariyira judíoa niĩhērāye wiserire. Cūūrē naĩrō bapacutiriya. ĩñaña Hechos 10.28.

niirãjã òpãrãyé wiseripũ niicua. ²⁶ ¿Ñeenópere ññarã jeari? ¿Profetapere ññarã jearite? Diamacũrã Juanpeja profetas nemorõ Ɂputí maquẽrẽ wedewi. ²⁷ Cũũye maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã:

Yũũre wedesuguegũre mũũ suguero ticocogũda.

Cũũ mũũ wáadarimarẽ quẽnoyũegũdaqui,[†]

jĩĩ jóanoã. ²⁸ Yũũre tũoyá: Niipetira basocá watoapũre Juan nemorõ niigũ maniĩ. Tee biipacari, Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũsegũnope búri niigũ niipacũ, Juan nemorõ Ɂputí macũ niĩ, jĩĩyigũ.

²⁹ Cũũ teero jĩĩrere tũorá, niipetira basocá, niyeru wapasébosari basocacã Juan wãmeõtinorira “Cõãmacũ diamacũ maquẽrẽ tiigũ niĩ” jĩĩyira. ³⁰ Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá Juan wãmeõtinoririrape Cõãmacũ cũãrẽ ãñurõ tiidũgárere booríyira.

Jesús jĩĩnemoyigũ:

³¹ —¿Ñeenó queorémena wedegũdari yũũ atitó macãrãrẽ? ¿Ñeenó tiiróbiro niĩ? ³² Wĩmarã macã decopũ apeduirã tiiróbiro niĩya. Cũũ menamacãrãmena biiro cãmerĩtuticua: “Ƴsã bosebũreco tiirí, basaapurawũ. Ƴsã booritua, utiri, utiapuriawũ”, jĩĩcua. ³³ Juan basocáre wãmeõtiri basocũ apetőre pã yaariyigũ; vinocãrẽ sñirídojãyigũ. Mũãpe cũũ teero biirecutiri ññarã, “wãtĩ cũoi” jĩĩã. ³⁴ Yũũ niipetira sówũpe yaa, sñiã. Mũã yũũ teero tiirí ññarã, “yaawãnigũ, sñiwãnigũ niĩ; niyeru wapasébosari basoca menamacũ, ññarãrẽ tiirã menamacũ niĩ” jĩĩã. ³⁵ Basocá Cõãmacũ masĩrere cũorã cũũ tiirécũtiremena tee masĩrere ãñomasĩya, jĩĩyigũ.

Jesús Simónya wiipũ jearigue

³⁶ Sĩcũ fariseo basocũ Jesurẽ: —Yũũ pũtopũ yaagũ wáaya, jĩĩyigũ.

Jesús cũũya wiipũ sããwa, yaagũdũ jeanuãyigũ. ³⁷ Tiimacãpũre sĩcõ numiõ ññaagõ niiyigo. “Jesús fariseo basocũya wiipũ yaagũdaqui” jĩĩrere tũoyigo. Teero tiigó, siti-ããñũrigare née, toopũ wáayigo. ³⁸ Cũũ sucubírope cũũye dũpori pũto jeanũcã, utiyigo. Cooyaco oco cũũye dũporipũ ñaapeanũcãyiro. Teero tiigó, cooya póañapõmena teerẽ coseyigo. Cũũye dũporire ùpũyigo. Sitiaãñũrere dũporipũ píopeoyigo. ³⁹ Cooteero tiirí ññaagũ, fariseo basocũ Jesurẽ yaadutiarigũ wãcũyigũ: “Cũũrẽ padeñagõ ññaagõ niyo. Ñni profeta niigũjã, teerẽ masĩtoaboajĩyĩ”, jĩĩ wãcũyigũ. ⁴⁰ Jesús fariseo basocũre jĩĩyigũ:

—Simón, mũũrẽ apeyenó wededũgaga.

—Wedeya, ãsãrẽ buegũ, jĩĩyigũ cũũpe.

⁴¹ Jesús cũũ wãcũrẽmena ate queorẽ wedeyigũ:

—Niyeru wasorí basocũ pũarãrẽ niyeru wasoyigũ. Sĩcũ pũacũmã padegũ wapatárocõrõ, ãpĩ pũarã muĩpũrã padegũ wapatárocõrõ wapamóyira. ⁴² Cũũ dee tii wapatĩmasĩhẽĩ ññaagũ, cũũ wapamórere teero acabóyãyigũ. Mũũ yũũre wedeya: ¿Niipé niyeru wasogũre maĩ netõnũcãgari? jĩĩyigũ.

⁴³ Simón yũũyigũ:

—Yũũ tũgueñarĩ, pairó wapamógũ acabónoãrigũpe, jĩĩyigũ.

Jesús jĩĩyigũ:

—Mũũ diamacũrã yũũ.

⁴⁴ Jesús numiõrẽ ñña, Simónrẽ jĩĩyigũ:

—Mũũ atigorẽ ññaña. Yũũ mũũya wiipũ sããatiawũ; mũũ yũũre oco dũpo coseádare néeatidutiriawũ. Atigopé yaco ocoména yée dũporire pũuri tii, cooya póañapõmena tuucoséyo. ⁴⁵ Mũũ yũũre ãñudutigũ, yũũ wasopũrore ùpũriawũ. Atigopé yũũ sããjearipũ, maĩrẽmena yée dũporire ùpũduriyo ména. ⁴⁶ Mũũ yãa dupupũre Ɂse píopeoriawũ. Atigopé yée dũporipũre sitiaãñũre píopeoyo. ⁴⁷ Teero tiigũ, yũũre tũoyá: Coopee ññarãrẽ tiirẽre

[†] 7:27 Malaquías 3.1.

acabónotoayo. Coo biiro tiirémena bayiró maĩrére ãñooyo. Āpĩ péerogã ñañaré tiirére acabónogũ, péerogã maĩrére ãñoĩ, jĩiyigũ.

⁴⁸ Too síro coore jĩiyigũ:

—Mũũ ñañaré tiirére acabónotoaa.

⁴⁹ Cũũmena yaaduire cãmerĩ sãĩñánũcãyira:

—¿Noã niiĩ ãni ñañaré tiirére acabógũ?

⁵⁰ Cũũpe numiõrẽ jĩiyigũ:

—Mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putuáa. Ũseniremena putuawagoa, jĩiyigũ.

8

Jesuré tiĩapurira numiã

¹ Too síro Jesús niipetire macãrĩ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ wáanetõyigũ. Āñuré queti Cõãmacũ dutiré basocãpũre niiãdarere wedeyigũ. Cũũ buerá doce cũũrẽ bapacutiyira. ² Siquẽrã numiãcã cũũrẽ bapacutiyira. Cũã Jesús wãtĩã cõãnorira, diaré netõnénorira numiã niyira. Sĩcõ María, cúã “Magdalena” jĩĩgõ, siete wãtĩã cõãnorigo niyigo. ³ Apegó Juana niyigo. Coo manũ Cuza wãmecutiyigũ. Cũũ Herodeyere dutibosagũ niyigũ. Apegó Susana niyigo. Āpẽrã paũ numiã cúã cõorémena tiĩapuyira.

Ote wẽẽbategũmena queoré

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Paũ basocá peemacãrĩ macãrã Jesuré ññarã jeayira. Jesús cúã paũ neãrĩ ññagũ, cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigũ:

⁵ —Sĩcũ basocú oteréperire wẽẽbategũ wáayigũ, wiiáro jĩĩgũ. Cũũ wẽẽbatewari, siquẽñeperi maapũ ñaacũmuyiro. Basocá teeré cutadiyójãyira. Minipõná teeré yaapetijãyira.

⁶ Siquẽñeperi ãtãyepapũ ñaacũmuyiro. Mana, sĩnijõãyiro, oco manijĩrõ. ⁷ Siquẽñeperi pota watoapũ ñaacũmuyiro. Potape teeména wiimúã, sãĩjãyiro. ⁸ Siquẽñeperi ote ũseniri ditapũ ñaacũmuyiro. Tee wii, cienperi ducacutiyiro, jĩiyigũ.

Teeré jĩĩtoa, bayiró wedeseremena: —Tuodugárano tuomasĩĩadacua, jĩiyigũ.

“¿Deero tiigũ queorémena wedei?” jĩĩrigue

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Too síro cũũ buerá cũũrẽ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩĩdugaro tiii mũũ queorémena wedearigue?

¹⁰ Cũũrẽ jĩiyigũ:

—Tíatopũ masĩña maniríguere Cõãmacũ dutiré múãpũre niiãdarere múãrẽ masĩrĩ tiia. Āpẽrãrẽ queorémena wedenoã, yũũ tiirére ññapacara, ññamasĩrijããrõ jĩĩgũ; yé maquẽrẽ tuopacára, tuomasĩrijããrõ jĩĩgũ.

Ote wẽẽbategũmena queoré wedequẽnorigue

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Yũũ queorémena wedearigue biiro jĩĩdugaro tiia: Cõãmacũye queti niiã oteréperi.

¹² Basocá tee quetire tuorá maapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã tuomíãrigue wãcũrépũ niirére Satanás ati, ãmapetijãqui, cúã teeré padeorĩ jĩĩgũ, Cõãmacũ netõnéri jĩĩgũ. ¹³ Āpẽrã tee quetire ãñurõ ũseniremena tuorá ãtãyepapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã nũcõrĩ maniréyucũ tiiróbiro niicua. Padeorucúmi, cúãrẽ ñañarõ wáari, padeodújãcua. ¹⁴ Āpẽrã tee quetire tuorá pota watoapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Tuopacára, atibúreco maquẽpere bayiró wãcũcua; pee cuodugácua; atibúreco ũsenirere bayiró wãcũcua. Tee niipetire cãmotájãcu tee quetire. Cũã ducamanireyucũ tiiróbiro niicua. ¹⁵ Āpẽrã tee quetire tuorá ũseniri ditapũ ñaacũmuãreperibiro niicua. Cũã ãñurõ tuonũnũse, Cõãmacũ booró diamacũ

tiidugácua. Cúãrẽ ñañarõ wáari, teero wăcūtutuajăcua. Cúã pee đucacătireyucu tiiróbiro niicua.

Sĩawócorigamena queoré
(Mr 4.21-25)

¹⁶ 'Basocá sĩawócorigare sĩããri siro, cōmerăména búatoricua; cúã cānirõ đocapũ đuporicua. Ƣmũārõpũ péocua, toopá sãăwarare ãñurõ bóearo jĩrã. ¹⁷ Tee tiiróbirora tíatopũ basocá masĩña maniríguere masĩnoădacu. Bauhéropũ niirécã baurocá masĩnoădacu.

¹⁸ 'Teero tiirá, múã tũorére ãñurõ tũonũnăseya. ãñurõ tũonũnăseranorẽ Cōămacũ nemorõ masĩre ticogũdaqui. Tũodugáheranorẽ cúã “tũomasĩã” jĩmiriguere ěmajăgũdaqui, jĩiyigũ.

Jesús paco, cũũ baira jearigue
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jesús paco, cũũ baira cũũ niirõpũ jeayira. Basocá paũ niirĩ, cũũ pũtopũ jeamasĩriyira. ²⁰ Toopá niirira Jesuré wedeyira:

—¡Coe! Mũũ paco, mũũ baira sopepá jeanucăăyira. Mũũrẽ ĩñadugaayira, jĩiyira.

²¹ Jesús yũyigũ:

—Cōămacũye quetire tũo, cũũ dutirére tiirá, cúãrã yũũ paco, yũũ baira niĩya, jĩiyigũ.

Jesús wĩnorẽ, ocoturĩre nũcũãrĩ tiirigue
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Sicabũreco Jesús cũũ buerámena dooríwũpũ mũũsăyigũ.

—Jămũ atitaró iinĩñapũ, cũũ jĩrĩ, tĩăwanucăyira.

²³ Cúã tĩăwari, Jesús cānijõăyigũ. Tiitaropũre wĩno bayiró wẽěcutũatiyiro. Teero tiiró, ocoturĩ páabatesăyiro. Duadiariquiro wăayiro. ²⁴ Teero wáari ĩñarã, Jesús pũto wăa, cũũrẽ wăcõrărã, jĩiyira:

—¡Ěsărẽ buegũ, ěsărẽ buegũ! ¡Marĩ duadiarapũ tiara!

Jesús wũmunucă, wĩnorẽ, ocoturĩre nũcũãrĩ tiiyigũ. Netõjõăyiro. Nũcũăjõăyiro. ²⁵ Cúãrẽ jĩiyigũ:

—¿Mũã padeorẽ deero wăamiĩto?

Cúã cui, ĩñamanijõărã, cămerĩ wedeseyira:

—¿Noăno niigariye ãni, wĩnorẽ, ocoturĩre dutigũ? Tee cũũ dutiri, yũũjă, netõnũcăria, jĩiyira.

Gerasa macũ wătĩă cũogăye queti
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Too síro Gerasa ditapũ tĩăjeayira. Tiidita Galilea dita apeniñapũ niicu. ²⁷ Jesús maanucărĩ, too pũtogă niirĩ macă macă cũũ pũto atiyigũ. Wătĩă cũogă niiyigũ. Suti yoari sãñariyigũ. Wiipá niiriyigũ. Diarirare cũũre coperipũ niisodeaatiyigũ. ²⁸⁻²⁹ Pee peti wătĩ basocă ĩneejăyigũ. Basocă cũũye wămorĩrẽ, cũũye đuporire cōmedárimena siatúmiyira. Siatúpacari, cũũpe wéetajăyigũ. Wătĩ cũũrẽ basocă manirõpũ wáari tiirucúyigũ. Jesuré ĩñagũ, acaribĩ, cũũ pũto ĩnicăcoberimena jeacũmujeayigũ. Jesús wătĩ cũũpũre niigărẽ witiwadutiigũ. Cũũpe bayiró acaribĩremena jĩiyigũ:

—Jesús Cōămacũ ěmũăsepũ niigũ macũ, yũũre potocõrijăña. Mũũrẽ bayiró sãĩă: Yũũre ñañarõ netõrĩ tiirĩjăña, jĩiyigũ.

³⁰ —¿Deero wămecutĩ mũũ? jĩiyigũ Jesús cũũrẽ.

Wătĩă cũũpũre sãăwarira paũ niirĩ: —Legiõn* wămecutia, jĩiyigũ—. ³¹ Ěsărẽ niiditidiari coperũ cōădiocorijăña, jĩĩ bayiró sãĩyira.

³² Ětăgũpá paũ yesea yaanucũyira. Wătĩă bayiró sãĩyira:

* 8:30 Ejército romanopũre seis mil surara niiyira sica legiõnpũre.

—Cúãpure sããwama, jĩiyira.

—Teerora tiiyá, jĩiyigu Jesús.

³³ Cũũ teero jĩĩrĩrã, basocápure niiãrira witiwa, yeseapure sããwayira. Yeseape opatũdipũ cutũcutũbuawa, opataropũ ñaacoñuã, duajõãyira.

³⁴ Teero wáari ññarã, yesea coterí basoca cuicocutũayira. Cũãya macã macãrãrẽ, cãpũrĩpũ macãrãrẽ teeré wedeyira. ³⁵ Cũã wederi tuorá, “¿deero wáayiri?” jĩĩ ññarã wáayira. Jesús putopũ jeara, wãtĩã witinoãrigure cũũ puto duiirĩ ññayira. Cũũ suti sãña, ãñurõ wedesejãyigu sũcã. Tee niipetirere ññarã, cuiyira. ³⁶ Wãtĩã witinoãrigure netõnéĩ ññaãrira jearáre wedeyira. ³⁷ Niipetira Gerasapũ niirã bayiró cuira, Jesuré “wáagua” jĩiyira. Teero tiigú, Jesús doorĩwupũ muãsãyigu putuawagudũ. ³⁸ Wãtĩã witinoãrigure cũũrẽ bayiró sãĩmĩyigu:

—Yũucã mũũmena wáaguda, jĩĩmiyigu.

Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

³⁹ —Mũũya wiipũ putuawa, Cõãmacũ mũũrẽ tiĩáriguere wedegũ wáaya.

Cũũ wáa, niipetiro tiĩmacãpũ Jesús cũũrẽ tiĩríguere wedeyigu.

Jairo macõye queti; Jesuyáro sutiró padeñárigoye queti
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús tiĩjeari, basocã ñseniremena cũũrẽ bocayira. Niipetira cũũrẽ yuera tiiyíra.

⁴¹ Judíoa neãrĩ wii dutirá menamacũ toopũ niiyigu. Cũũ wãmecutiyigu Jairo. Cũũ Jesús puto ati, jeacũmu, bayiró sãĩyigu:

—Jãmũ yáa wiipũ, jĩiyigu.

⁴² Sĩcõrã põnacutiyigu doce cũmarĩ cũogó. Diago tiiyígo.

Jesús cũũ putopũ wáari, paũ cũũrẽ tuunũnũseyira. ⁴³ Cũã watoapũ sĩcõ numiõ niiyigo. Doce cũmarĩ beti niiré teero niirucujãyiro. Paũ coore ñcotipacari, netõríyiro. ⁴⁴ Jesús sucubírope wáa, cũũyaro sutiró yapapũ padeñáyigo. Coo padeñárĩrã, coo diaré máata bũũnũcãjõãyiro. ⁴⁵ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Noã yũũre padeñái?

Niipetira: —Padeñária, jĩiyira.

Teero tiigú, Pedro jĩiyigu:

—Ûsãrẽ buegú, paũ mũũrẽ tuunũnũsera tiíiya.

⁴⁶ Jesús jĩiyigu:

—Sĩcõ yũũre padeñáãto. Coore yũũ tutuaremena netõrĩ tiĩátũ, jĩiyigu.

⁴⁷ Coo deero dutimasĩhẽgõ, ñapõpigora, Jesús puto ati, ñicãcoberimena jeacũmuyigo. Niipetira tuocóropũ coo deero tiigó padeñããriguere wedeyigo. Coo máata netõãriguecãrẽ wedeyigo. ⁴⁸ Jesús coore jĩiyigu:

—Yáa wedego, mũũ padeojĩgõ, netõnénoãrigopũ putuáa. Ûseniremena putuawagoa, jĩiyigu.

⁴⁹ Cũũ coomena wedeseగు tiirí, sĩcũ Jairoya wii macũ jeayigu.

—Mũũ macõ diajõããwõ mée. Buegũre nocõrõrã potocõduya, jĩiyigu.

⁵⁰ Jesús teeré tuo, Jairore jĩiyigu:

—Wãcũpatirijãña; diamacũrã padeoyá. Mũũ macõ netõjãgõdaco.

⁵¹ Tiĩwiipũ jeagu, ãpẽrãrẽ sããwadutiriyigu. Pedro, Santiago, Juan, coo pacũsũmũã dícare sããwadutiyigu. ⁵² Niipetira bayiró utira tiiyíra. Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Utirijãña. Coo diarico; cãnigõ tiicó.

⁵³ Cũãpe cũũrẽ buijãmiyira, coo diaariguere masĩjĩrã. ⁵⁴ Jesús cooya wãmorẽ ñee, bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Wĩmagõ, wũmũnũcãña.

⁵⁵ Yeeripũna coejõã, máata wũmũnũcãyigo. Jesús: —Coore yaaré ecayá, jĩiyigu.

⁵⁶ Coo pacũsũmũã ññamanijõãyira. Jesús ãpẽrãrẽ wededutiriyigu teero wáaariguere.

9

Jesús cūā bueráre wededuticorigue
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Jesús cūā buerá docere néōyigū. Cūārē tutuarere, dutirére ticoyigū. Teeména wātīārē cōā, diaráre netōnémasīrī tiyigū. ² “Cōāmacū dutiré basocápure niiādacu’ jīrēre wedera wáaya; diarecutirare netōnéra wáaya”, jī ticocoyigū. ³ Cūārē jīyigū:

—Múā wáara, apeyenó néewarijāña. Tuurítuarigū, wasopo, pугue, niyeru, suti wasoádare néewarijāña. ⁴ Múā wiipá jeara, tiimacāpū múā niiādarō jeatuaro putuácūmuña. ⁵ Apemacāpūre múārē ñeedugaheri, tiimacārē netōjōāña. Tooré netōwára, tiimacā maquē dita múāye duporipū túaariguere páabatecūña. Teero tiirá, múā “atimacā macārā wapa cuoóya” jīrā tiiādacu, jīyigū.

⁶ Cūā wáajōāyira. Wáa, Jesuyé añuré quetire wedeyira. Diarecutirare netōnéyira.

Herodes Jesús tiirére t̃horígue
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Herodes Galilea dita dutigū niipetire Jesús tiirére wedeseri t̃hoyigū. Teeré t̃hogú, deero jīmasīriyigū. Sīquērā “Juan masājīyi” jīyira. ⁸ Āpērā “Elías bauājīyi” jīyira. Āpērā “tíatopū macārā profetas menamacū masājīyi” jīyira. ⁹ Herodepe jīyigū:

—Yūurá Juanyá dupure páatadutiwū. Too docare ¿noā niigari cūā nocōrō wedesege? Teero tiigū, Herodes Jesuré ññadugamiyigū.

Jesús cinco mil ñm̃āñrē yaaré ecarígue
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jesús beserira coe, wedeyira cūā tiiāriguere. Too síro Jesús cūā dícre s̃howáyigū Bet-saida macāpū. ¹¹ Basocápe t̃hojāyira. Teero tiirá, cūārē ñññwáyira. Jesús cūārē bocañe, “Cōāmacū dutiré basocápure niiādacu” jīrēre wedeyigū. Diarecutirare netōnéyigū.

¹² Ñamicapū niirī, cūā buerá doce cūā puto wáa, cūārē jīyira:

—Basocáre “nocōrōrā niiā” jīñā. Putogā niiré macārīpū, cāpū niiré wiseripū yaaré, cāñirō āmaārā wáaaro. Ānopú macā manirōpū niiā, jīyira.

¹³ —Múā cūārē yaaré ecayá, jīyigū.

—Īsā sicamoquēñepa pā, wai p̃uarārā cuoa. ¿Īsā cūā niipetirare yaaré s̃āibosára wáaro booite? jīyira.

¹⁴ Īm̃ā dícre bapaqueori, cinco mil watoa niyira. Jesús cūā bueráre jīyigū:

—Basocáre sicapōñarē cincuenta duidutiya.

¹⁵ Cūā teerora niipetirare duidutiya. ¹⁶ Jesús tee sicamoquēñepa pārē, wai p̃uarārē née, ñm̃āsepū ññam̃ōco, Cōāmacārē ñsenire tico, p̃uatásā, cūā bueráre basocápure batodutigū ticoyigū. ¹⁷ Niipetira yaa, yapijōāyira. Yaatoaari siro, doce piseri cūā yaaduaariguere seesāyira.

Pedro Jesuré “m̃ññ Cōāmacū beserigū niiā” jīrīgue
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Sicab̃ureco Jesús cūā sesaro Cōāmacūmena wedesege tiyigū. Cūā buerá cūāmena niyira. Cūārē s̃āñáyigū:

—¿Basocá “¿noā niī cūā?” jīñ yūre?

¹⁹ Cūāpe yūyira:

—Sīquērā m̃ññrē “Juan basocáre wāmeōtiri basocū niiqui” jīñya. Āpērā “Elías niiqui” jīñya. Āpērā “tíatopū macārā profetas menamacū masārīgū niīgū niiqui” jīñya, jīyira.

²⁰ —¿Múāte “¿noā niī?” jīñ yūre? jīyigū.

Pedro yūyigū:

—Muu Cõamacũ beserigu Cristo niiã, jĩyigu.

Jesús cũrẽ sĩaãdarere wederigue

(Mt 16.20-28; Mr 8.3-9.1)

²¹ —Teeré ãpẽrãrẽ wederijãna, jĩyigu Jesús—. ²² Yũu niipetira sõwũrẽ bayiró ñaãarõ netõrõ niirõ tiĩadacu. Bũtoá dutirá, paíarẽ dutirá, Moisés jóarigue buerá yũure booríadacua. Sĩaãdutiĩadacua. Cũã teero tiipacári, itiábureco siro masãgũdacu.

²³ Niipetirare jĩyigu:

—Sĩcũ yũure padeó, nũnũdagágũno cũũ booró tiidũgárenorẽ tiidũjããrõ. Basocá cũũrẽ ñaãarõ jĩipacári, yũure tuonũnũsearo. Teeré tiigũ, búrecoricõrõ curusare apagú tiiróbiro niigũdaqui. ²⁴ Æpĩ sĩaãrẽ cuigũno yũure “masĩria” jĩigũ pecamepũ wáagũdaqui. Æpĩpẽ yũure “masĩã” jĩĩ, teewapamena cũũrẽ sĩaãrẽ, yũũmena catirucujãgũdaqui. ²⁵ Sĩaã atibáreco maquẽ niipetirere wapatápacũ, cũũ yeeripũnarẽ tiidióri, cũũ cuorẽ dee tiĩadare niiricu. ²⁶ Sĩaã bobogũno yũure “masĩã” jĩĩdũgahegũre, yẽe buerẽ maquẽrẽ “padeóa” jĩĩdũgahegũre yũũcã cũũrẽ “masĩriga” jĩĩgũdacu. Yũu niipetira sõwũ yũũ asibatéremena, yũũ Pacũ asibatéremena, ángeleamena putũaatigũdacu. Putũaatigu, yũure bobosãririgũre yũũcã cũũrẽ bobosãricu; yũure “masĩria” jĩĩrigũre yũũcã “cũũrẽ masĩria” jĩĩgũdacu. ²⁷ Yũũ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Sĩaãquẽrã ãnopũ niirã cũã diaadari sugũero, Cõamacũ dutirẽ cũãpũre niĩadare atiri ññaãdacua, jĩĩyigu.

Jesús baurẽcutire wasorigue

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Teeré cũũ wederi siro, sica semana netõrĩ, Jesús ãtãgũpũ Cõamacũmena wedesegu mũãwayigu. Tiigũpũ wáagũ, Pedro, Santiago, Juanrẽ néewayigu. ²⁹ Cõamacũmena wedeseri, cũũya diapóã baurẽ wasojõãyiro. Cũũye suti ãñũrõ butirẽ, bayiró capemóre wáayiro. ³⁰ Pũarã ãmũã cũũmena wedeseyira. Moisés, Elías niyira. ³¹ Asibatéremena bauáyira. Jesús diaadarere, Cõamacũ jĩĩrirobirora Jerusalénũ cũũrẽ wáaadare wedeseyira. ³² Pedro, cũũ menamacãrã wũgoá pũninetõpacari, ññayira. Wãcã, Jesús asibatérere, cũũmena nucũrãrẽ ññayira. ³³ Jesumẽna niĩarira wáara tiirĩ, Pedro ãñũrõ wãcũripacũ, cũũrẽ jĩĩyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, marĩ ãnopũ niirĩ, ãñũnetõjõãã. Itiãwiigã tiicó; sicawĩigã mũũya wii, apewĩigã Moiséya wii, apewĩigã Elíaya wii tiicó, jĩĩmiyigu.

³⁴ Cũũ wedesegu tiirĩra, õme diĩati, cũãrẽ tuubiátocojãyiro. Cũãrẽ õme tuubiári, cuijõãyira.

³⁵ Õme watoapũ sĩaã wedeseri tuoyĩra:

—Ñni yũũ macũ yũũ beserigu niĩĩ. Cũũrẽ tuoyá, jĩĩyigu.

³⁶ Wedeseari siro, Jesús sĩaãrã niyigu sãa. Teebũrecorire cũũ buerá cũã ññariguere ãpẽrãrẽ wederiyira ména.

Jesús wãtĩrẽ wĩmagũpũre niĩarigũre cõãwionecorigue

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Apebũrecope ãtãgũpũ niĩarira diĩjeári, paũ basocá Jesuré bocayira. ³⁸ Sĩaã cũã watoapũ niigũ bayiró bũsũrómena Jesuré wedeseyigu:

—Ûsãrẽ buegũ, mũũrẽ bayiró sĩaã: Yũũ macũrẽ ññagũ atiya. Sĩaã niigũ niĩĩ. ³⁹ Wãtĩ cũũpũre niigũ ññee, acaribĩri tiĩĩ. Ñaacũmu, tũnumecũ, soboturi tiirucúĩ. Cũũrẽ ññaãarõ netõrĩ tiĩĩ. Duudũgárii. ⁴⁰ Mũũ buerãre “cõãwionecobosaya” jĩĩmiãwũ. Cõãmasĩriawã, jĩĩyigu.

⁴¹ Jesús cũãrẽ jĩĩyigu:

—Mũã yũũre padeorĩdojãã; ññaãrã niĩã. Yũũ mũãmena yoari niirucujãrĩcãrẽ, padeorĩbocu. ¿Nocõrõ yoari mũãmena põõtẽõgũdari yũũ? Mũũ macũrẽ ãnopẽ néeatiya, jĩĩyigu.

⁴² Wĩmagũ cũũ puto wáari, wātĩ cũũrẽ ñaacũmu, bayiró tũnumecũrĩ tiiyĩgu. Cũũ teero tiirĩ, Jesús wātĩrẽ witiwaduti, wĩmagũrẽ netõné, cũũ pacure wiyayĩgu. ⁴³ Niipetira basocá Cõamacũ Ɂputĩ macũ peti tiiẽñorere ññamanijõãyira.

Jesús cũũrẽ sĩaãdarere wedenemorigue

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Niipetira niipetire cũũ tiiariguere ññamanijõãrĩ, cũũ bueráre jĩiyigu:

⁴⁴ —Yũũ ateréja diamacũrã jĩĩã; acabórijãña: Yũũ niipetira sõwũ ãpẽrãpũre ticonogũdacu, jĩiyigu.

⁴⁵ Cũãpe cũũ jĩĩariguere tuomasĩriyira. Cõamacũ cũũrẽ tuomasĩhẽrĩ tiiyĩgu ména. Cũã Jesuré “wedequẽnoña” jĩĩdugapacara, cuira, jĩĩriyira.

¿Nii Ɂputĩ macũ niiĩ?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesús buerá “¿nii marĩ watoare nemorõ Ɂputĩ macũ niiĩ?” jĩĩ wedesenucãyira. ⁴⁷ Jesús cũã wãcũrere ññamasĩyigu. Teero tiigũ, siccũ wĩmagũrẽ cũũ puto nucõ, ⁴⁸ cũũrẽ jĩiyigu:

—Siccũ “yũũ Jesuré maĩã; teero tiigũ, ãni wĩmagũrẽ boca maĩgũda” jĩĩ wãcũboqui. Cũũ teero wãcũgũ, cũũrẽ maĩgũ, yũũcãrẽ maĩgũ tiii. Yũũre boca maĩgũ, yũũre ticodiocorigucãrẽ maĩgũ tiii. Mũã watoapũ búri niigũ cũũrã niiĩ Ɂputĩ macũ, jĩiyigu.

Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiiapugu niiĩ

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Juan jĩiyigu:

—Ësãrẽ buegũ, siccũ mũũ wãmemena wãtĩãrẽ cõãwionecori ññaãwũ. Cũũ marĩ menamacũ mee niiãwĩ. Teero tiirã, cũũrẽ cãmotáawũ, jĩĩmiyigu.

⁵⁰ Jesupé cũũrẽ yũũyigu:

—Cãmotárijãña. Marĩrẽ cãmotáhegu marĩrẽ tiiapugu niiĩ, jĩiyigu.

Jesús Santiagore, Juanrẽ tutirigue

⁵¹ Jesús ãmũãsepũ mũãwaadare niiatiri, cuiro manirõ “Jerusalénpu wáagũda” jĩĩgũ, quẽnonucãyigu. ⁵² Cũũ suguero ãpẽrãrẽ ticocoyigu. Cũã wáa, Samaria dita niirĩ macãpu jeamiyira, cũũ jeaadarore quẽnoãdara. ⁵³ Tiimacã macãrãpe Jerusalénpu Jesús wáari ññarã, cũũrẽ ñeedugariyira. ⁵⁴ Cũã teero tiirĩ ññarã, cũũ buerá Santiago, Juan jĩiyira:

—Ësã Òpũ, cũũrẽ sĩaãdara, ¿ãmũãse macã pecamerẽ diiatidutiri boogári? Profeta Elías teero tiiyĩgu,* jĩiyira.

⁵⁵ Jesús cũũrẽ ñña, tutiyigu:

—Mũã wãcũré Espiritu Santo wãcũré ticoré mee niiã. ⁵⁶ Yũũ niipetira sõwũ basocáre ññañarõ tiigũ atiriwũ; cũũrẽ netõnégu atigu tiiwũ, jĩiyigu.

Too síro apemacãpũ wáajõãyira.

Jesuré nũnũdugámiriraye queti

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Cũã maapũ wáari, siccũ basocá Jesuré jĩiyigu:

—Noo mũũ wáaro yũũ mũũrẽ nũnũgũda. Mũũ buegũ niidugaga.

⁵⁸ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—Wáicura cãniré tutiri cũoóya. Minipõná põnacutire sutiri cũoóya. Yũũ niipetira sõwũpeja cãnirõ cũoríã, jĩiyigu.

⁵⁹ Jesús ãpĩrẽ: —Jãmu yũũmena. Mũũrẽ yũũ buegũ niirĩ boogã, jĩiyigu.

Cũũpe yũũyigu:

—Òpũ, yũũ pacu diari siro, yaatóagupũ, mũũmena wáagũda sũcã, jĩĩmiyigu.

* 9:54 2 Reyes 1.9-16.

⁶⁰ Jesús cūñrē jĩiyigu:

—Yũre padeohéra diarirapu tiiróbiro niitoaya. Cúã basiro câmerĩ yaaáro. Mũre Cõãmacũ dutiré basocápũre niiadarere wedegu wáaya, jĩiyigu.

⁶¹ Āpĩpé jĩimiyigu:

—Īsā Ōpũ, yũ mũrē nũnugúda, mũ buegú niidugagu. Yáa wii macārārē “wáagu tiia” jĩgũ wáasuguema.

⁶² Jesús cūñrē jĩiyigu:

—Sĩcũ cūñ paderere padepacu, apeyenó wācũgũ, ãñurō tiirĩqui. “Cõãmacũ dutirere tiigúda” jĩpacu, apeyenó wācũgũ, dee tiigúdu niiridojã, jĩiyigu.

10

Jesús setenta y dos basocare wededutigũ ticocorigue

¹ Too síro Jesús āpērā setenta y dos beseyigu. Cúārē pũarācōrō dícu ticocoyigu. Niipetire macārĩpu cūñ wáaadaropu cūñ suguero ticocoyigu.

² Cúārē wedeyigu:

—Pau peti yũre padeoádara niicua. Pũarāgā yéere wedeadarapeja niĩya. Teero tiirá, Cõãmacũrē āpērā yé maquērē wadera wáaadarare bayiró sãĩñá. ³ Múã wáaya. Yũ múārē quiorópũ ticocogu tiia corderoare yáíwa watoapu ticocogu tiiróbiro. ⁴ Múã wára, wasopo, niyeru sãĩripo, sapatu apebá néewarijãña. Maapu putuánucã, āpērāména wedeserijãña. ⁵ Múã wiipá sããwara, tiíwii macārārē ãñudutira, jĩsugueya: “Cõãmacũ múãpũre ãñurō niirecutire ticoaro”. ⁶ Tiíwii macārã ãñurō niirecutirere cūoátã, múã ãñudutire teerora wáaadacu. Cúã ãñurō niirecutirere cūoriatã, teero wáaricu. ⁷ Múã jeaari wiira putuáya. Cúã yaarére, cúã sñirére cūãmena yaa, niijãña. Paderáno cúã paderéména wapatá, yaamasĩya. Apeyé wiseripũ niirã wáarijãña.

⁸ Múã macãpu jeari, too macārã bocari, cúã ecarére yaaya. ⁹ Tiimacãpu diarecutirare netōnéña. “Cõãmacũ dutiré marĩpũre niiādare jeaatitoaa” jĩ wedeya cúārē. ¹⁰ Apetó tiirá, apemacãpũ jeari, too macārã bocaribocua. Teero tiirí, macã decopũ wáa, biiro jĩñã: ¹¹ “Múãya macã maquē dita ūsāye dũporipũ túaariguere páabatecōãã. Múã wapa cūorére ěñorã, teero tiia”, jĩñã. Cúārē jĩñemoña: “Múã ateré masĩña: Cõãmacũ dutiré múãpũre niimiādare jeaatitoamiāyu”, jĩñã. ¹² Yũre tuoyá: Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, tiimacã macārārē Sodoma macārārē tiiríro nemorō ñañarō tiinóãdacu, jĩiyigu.

Jesuré padeohére macārĩ macārãye queti

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesús apeyé macārĩ macārārē jĩiyigu:

—Bóaneōrã niĩá múã Corazín, Betsaida macārĩ macārã. Yũ tutuaremena tiíẽñoriguere ññarira niipacara, wasorídojãã. Tiro, Sidón* macārĩpu yũ tiíẽñoátã, máata tee macārĩ macārã cúã ñañaré tiirére wācũpati, wasotóabojĩya. Cúã wācũpatirere ěñorã, wācũpatire suti† sãña, nitĩpu duibojĩya. ¹⁴ Cõãmacũ cūñ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, Tiro, Sidón macārã nemorō múãpũre ñañarō tiigúdaqui. ¹⁵ Múã Capernaum macārã “Cõãmacũ putopũ ãñurō mũãwaadacu” jĩ wācũmicu. Wáaricu. Pecamepu diiwáadacu, jĩiyigu.

¹⁶ Cūñ buerére wedenemoyigu:

—Múã buerére tuogúno yũre tuogú tií. Múārē boohéguno yũre boohégũ tií. Yũre boohéguno yũre ticodiocorigucārē boohégũ tií, jĩiyigu Jesús.

Jesús ticocorira setenta y dos coerígũ

¹⁷ Jesús ticocorira setenta y dos ūseniremena coerá, jĩiyira:

* **10:13** Tiro, Sidón macārã apeyé macārĩ macārã nemorō ñañanetōjōārã niiyira Jesús niiritore. † **10:13** Wācũpatire sutire yooména suare suti niíyiro.

—Ŭsã Őpũ, wãtĩãcã ũsã mũũ wãmemena dutiri, ũsã dutirobirora tiĩawã, jĩĩyira.

¹⁸ Jesús cũãrẽ jĩĩyigu:

—Satanãrẽ bũpo wããyoro tiiróbiro ãmũãsepũ ñaadiatiri ñĩawũ. ¹⁹ Yũũ múãrẽ tutuarere ticotoawũ, ãñaãrẽ, cutiapare cutapéoaro jĩĩgũ; niipetire Satanás tutuarere netõnucããrõ jĩĩgũ. Múã teeré tiirí, múãrẽ merẽã wáaricu. ²⁰ Wãtĩã múã dutirobirora tiiré dícare ũsenirijãña. Cõãmacũ putopũ múã wãme “jóatunorira niĩã” jĩĩrĩ, ũseniĩña, jĩĩyigu.

Jesús cũũ Pacũre ũsenire tigorigue
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Toorã Jesús Espiritu Santo ũsenire tigorémena cũũ Pacũre jĩĩyigu:

—Pacũ, mũũ ãmũãse, atiditã Őpũ niĩã. “Ŭsã masĩnetõnucãã” jĩĩrãrẽ mũũyere masĩrĩ tiiría; wĩmarã tiiróbiro mũũyere masĩdugarapere teeré masĩrĩ tiia. Teeré mũũ teerora wáari boocú. Teero tiigú, mũũrẽ ũsenire ticoa, jĩĩyigu.

²² Too síro basocápere jĩĩnemoyigu:

—Yũũ Pacũ niipetire masĩrére yũũre ticowĩ. Cũũ sĩcũrã yũũ niirecutirere masĩ. Yũũpecã sĩcũrã cũũ niirecutirere masĩã. Yũũ masĩrére ticonorã cũũrẽ masĩcua, jĩĩyigu.

²³ Cũũ buerãre ñña, cũũ sesarore jĩĩyigu:

—Múãpeja yũũ tiirére ññaĩrã, ũseniã. ²⁴ Yũũre tũoyá: Pacũ profetas, teero biiri õpãrã múã ññarére ñnadugamiyira. Ñnaririra niiwã. Múã tũorére tũodugamiyira. Tũoririra niiwã, jĩĩyigu.

Samaritanoãyũ ãñũgũ

²⁵ Sĩcũ Moisés jóarigue buegú wũmũnucãyigu. Jesuré merẽã yũũri boogú, sãĩñáyigu:

—Basocãre buegú, ¿yũũ ñeenó tiigúdari, catiré petihére bũadugágu? jĩĩyigu.

²⁶ Jesús cũũrẽ yũũyigu:

—¿Moisére dutiré cũũriguepũ deero jóanoĩto? ¿Mũũ teeré buegũ, deero tũoi? jĩĩyigu.

²⁷ Cũũpe yũũyigu:

—Biiri jóanoã: “Cõãmacũ marĩ Őpũrẽ maĩñã. Niipetire mũũ yeeripũnamena, mũũ tutuaremena, mũũ wãcũrémena cũũrẽ maĩñã. Mũũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩĩã, jĩĩyigu.

²⁸ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Mũũ diamacú peti yũũ. Mũũ teeré tiigú, catiré petihére bũagúdacu.

²⁹ Cũũpe “yũũ Moisére dutiré cũũriguere tiipetía” jĩĩ wãcũdugagu sãĩñáyigu:

—¿Noã niĩ “ãpẽrãcãrẽ maĩñã” jĩĩnorã? jĩĩyigu.

³⁰ Jesús atequetiména yũũyigu:

—Sĩcũ Jerusalén niĩarigu Jericópũ búawagu tiiyigu. Maapũ wáari, yaarépira cũũrẽ ñee, cũũ néewarere ěmajã, sutiré tuuwénejã, páasĩãcũ, wáajõãyira. ³¹ Sĩcũ pai tiimapá búawagu tiiyigu. Wáa, cũũrẽ ññabũa, aperopé sodea, netõjõãyigu. ³² Cũũ siro levita basocũ toopúra jeayigu. Cũũcã cũũrẽ ñña, aperopé sodea, netõjõãyigu. ³³ Sĩcũ samaritanoãyũ tiimapúra búawagu tiiyigu.† Cũũrẽ ñña, bóaneõ ññagũ, ³⁴ cũũ putopũ jea, cũũ cãmire vinomena cose, ũsemena ũcoti, suti caserimena dũdũa tiiyigu. Túajea, cũũ pesarigu burro sotoapũ néepeo, néejõãyigu. Basocã wáara cãnirí wiipũ cũũrẽ néejea, coteyigu. ³⁵ Apebũreco cũũ wáaadari suguero, pũaquí niyeruqui néewioneco, tiiwí dutigúre ticogu, jĩĩyigu: “Cũũrẽ ãñũrõ coteya. Mũũ cũũrẽ cotegu, mũũye niyerumena tiinemórĩ, nemoatigu, wapatígũda”, jĩĩyigu.

³⁶ Jesús sãĩñáyigu:

—¿Niipé yaarépira cãmítuarigure maĩyĩri?

³⁷ Cũũpe yũũyigu:

—Cũũrẽ bóaneõ ññarigupe, jĩĩyigu.

—Mũũcã teerora tiigú wáaya, jĩĩyigu Jesús.

† 10:33 Judíoa samaritanoãrẽ sũna niiyira. Cũũ cãmẽrĩ tiĩápuriyira.

Jesús Marta, Maríaya wiipɛ niirigue

³⁸ Cũã maapɛ wáara, sicamacãgãpɛ jeayira. Sícõ Jesuré boca, cãnirõ ticoyigo. Coo wãmecutiyo Marta. ³⁹ Coo bayio wãmecutiyo María. Coo Jesús wedeserere tɔogó, cũũye dɔpori putogãpɛ duiyigo. ⁴⁰ Martape pee paderé cɔojĩgõ, bayiró wãcũyigo. Coo Jesús puto wáa, jĩiyigo:

—Ōpũ, yɛɛ bayio padedujãyo. ¿Mɛɛ teeré ññarii? Yɛɛre tiápudutiya, jĩiyigo.

⁴¹ Jesús coore yɛɛyigɛ:

—Marta, mɛɛ pee tiirére bayiró peti wãcũjãã; ⁴² sicawãmerã ɔputí maquẽ niiã. Maríá añuré petire beseyo. Āpẽrã teeré ẽmamasĩricua, jĩiyigɛ.

11

*Cõãmacũrẽ sãiré
(Mt 6.9-15; 7.7-11)*

¹ Sicabɛreco Jesús aperopá Cõãmacũmena wedesegɛ tiiyigɛ. Wedesetoari, sícũ cũũ buegú jĩiyigɛ:

—Ūsã Ōpũ, Juan cũũ buerére nɛnɛrãrẽ Cõãmacũmena wedeserere bueyigɛ. Mɛɛcã ūsãrẽ bueya, jĩiyigɛ.

² Jesús yɛɛyigɛ:

—Múã Cõãmacũmena wedesera, biiro jĩĩña:

Ūsã Pacɛ ẽmũãsepɛ niigú, mɛɛrẽ quioníremena padeoáda.

Mɛɛ dutiré ūsãpɛre niiãdare jeaaro.

Ūmũãse macãrã mɛɛ booré díɔre tiicúa; atibɛreco macãrãcã teerora tiíaro.

³ Ūsãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya.

⁴ Niipetira ūsãrẽ ññarõ tiirãre ūsã acabóa. Teero tiigú, mɛɛcã ūsã ññarẽ tiirére acabóya. Jĩicõãsãrenorẽ cãmotáya.

Ūsãrẽ ññarõ wáari jĩigũ, netõnéña, jĩĩña, jĩiyigɛ.

⁵ Jesús jĩĩnemoyigɛ:

—Apetó tiigú, sícũ múã tiiróbiro niigú cũũya wedeguya wiipɛ ñami decopɛ wáa, jĩĩboqui: “Yáa wedegɛ, itiága pã yɛɛre wasoya. ⁶ Yɛɛ menamacũ aperopá wáagɛ yáa wiipɛ jeaawĩ. Cũũrẽ ecaré cɔoríga”, jĩĩboqui. ⁷ Āpĩpé wii popeapɛ yɛɛboqui: “Yɛɛre potocõrijãña. Sope biajãnoãwũ. Yɛɛ põnamena yɛɛ cãnirõpɛ cãnigú tiia. Mɛɛrẽ wũmɛnucã, ticogu wáamasĩriga”, jĩĩboqui. ⁸ Yɛɛre tɔoyá: Cũũya wedegɛ niipacari, wũmɛnucã, ticogu wáariqui. Potocõnemorijããrõ jĩigũ, wũmɛnucã, cũũ boorécõrõ ticogu wáaqui.

⁹ Yɛɛre tɔoyá: Múãcã Cõãmacũrẽ sãĩñá. Sãĩrĩ, cũũ múãrẽ ticogũdaqui. Āñurẽ ẽmaãrã tiiróbirora sãĩrucújãña. Sãĩrucújãrã, bɛaádacu. “Sope pãõña yɛɛre” jĩigú tiiróbiro sãĩdúrijãña. Sãĩdúheri, “jáɛ” jĩigũdaqui. ¹⁰ Sãĩgũno cɔogũdaqui. Āmaãgũno buagũdaqui. “Pãõña” jĩigũno pãõnogũdaqui.

¹¹ Múã põna yaaré sãĩrĩ, ẽtãpere ticoricu. Wai sãĩrĩ, ãñarẽ ticoricu. ¹² Cãrẽquẽ diye sãĩrĩ, cutiapare ticoricu. ¹³ Múã ññarẽ tiirã niipacara, múã põnarẽ añurẽre ticomasĩã. Marĩ Pacɛ ẽmũãsepɛ niigúpe nemorõ añuré ticomasĩqui. Cũũrẽ sãĩrãrẽ Espíritu Santore ticogũdaqui, jĩiyigɛ.

*Jesuré “Satanás tutuaremena wãtĩãrẽ cõãqui” jĩĩ wedesãrigue
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

¹⁴ Jesús wãtĩrẽ cõãwionecogu tiiyigɛ. Wãtĩ basocãre wedeseheri tiiyigɛ. Cũũ witiwaari siro, basocá wedesejõãyigɛ. Teeré basocá ññamanijõãyira. ¹⁵ Siquẽrã jĩiyira:

—Āni wãtĩãrẽ dutigú Beelzebú tutuaremena wãtĩãrẽ cõãwionecoi, jĩĩmiyira.

16 Āpērā “¿niirōrā cū Cōāmacū ticodiocorigu nii?” jīrā, cūārē Cōāmacū sīcūrā ti-
imasīrere tiēñodutimiyira. 17 Jesupé cūā wācūrēre masījīgū, cūārē jīiyigū:

—Sicadita macārā sīcārōména niihērā, cūā basiro cāmerīquērā, tiidita macārā
petijōācua. Sicawīi macārā sīcārōména niihērā, cūācā petijōācua. 18 Satanás cūārē
padecoterare cōāwionecori, cūā dutiré petijōādacu. Múā yūre “Beelzebú tutuaremena
wātīārē cōāwionecoqui” jīā. 19 Teero jīātā, múā buerere nūnūrā wātīārē cōāwionecora,
¿noā tutuaremena cōāwionecogari? Cūārē sāīnārā wāaya. Múā wisirere cūā ēñōādacua.
20 Yū Cōāmacū tutuaremena wātīārē cōāwionecojiīgū, ateré múārē wedea: Cōāmacū dutiré
basocápūre niīādare jeatoaa.

21 ‘Sīcū tutuagu pee besumena cūāya wiire coteri, cūāyere merēā tiirícua. 22 “Ate pee
besumena āñuniādacu” jī wācūpacari, āpī nemorō tutuagu ati, cūārē netōnūcāqui. Cūāye
besure ēma, cūāyere née, cūā menamacārārē batojāqui, jīiyigū.

Jesús jīnemoyigū:

23 —Yūre boohégū yūre īñatutigū niī. Yūre tiīápuhegū yūre nūnūdujárare cāmotāgū
niī.

Wātī basocápūre coesāwarigue queti
(Mt 12.43-45)

24 ‘Wātī basocápūre niīarigū witiwagu, basocá manirōpū wāayigū cūā niīādaro āmaāgū.
Buarīyigū. Buarī, “yū witiatirirōpū coesāwagūda sūcā” jī wācūyigū. 25 Jeagu, joaári
wī, āñūrō quēnoāri wī tiiróbiro buajeáyigū basocápūre. 26 Too síro wāa, siete wātīā
cūā nemorō ñañārārē “atiya múācā” jīiyigū. Cūā niipetira basocápūre sāāwa, niiyira.
Basocápe cūā teero tiirí, nemorō ñañārō netōyígū, jīiyigū.

Jesús ūsenire maquērē wederigue

27 Jesús teeré wedeseri, sīcō numiō basocá pa watoapu niigō bayiró busurómena cūārē
wedeseiygo:

—Mūārē pōnacutí masōrigo āñūrō ūsenico, jīiyigo.

28 Jesupé coore jīiyigū:

—Nemorō ūsenicua Cōāmacū wedesere tuo, cūā dutirere tiirápeja, jīiyigū.

Jesurē tiēñodutimirigue
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jesús cūā puto pa peti neārā tiirí, wedesenūcāyigū:

—Múā atitó macārā ñañaré tiirā niī; Cōāmacū sīcūrā tiimasīrere īñadugacu. Jonás
tiirígue tiiróbiro niiré dícare īñāadacu. 30 Nínive macārā cūā tiiríguere īñarigue tiiróbiro
múā yū niipetira sōwū tiirere īñāadacu. 31 Saba dita macārā ōpō yoaro macō atiyigo
Salomón masīrere tuogó atigo. Múāpe ānopú Salomón nemorō masīgūrē tuoré peti
tuojāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūā basocáre wapa tiīádari bureco jeari, múā coo tiiróbiro
tuorígue wapa múārē pecamepū cōāgūdaqui. 32 Nínive macārācā Jonarē tuorá, wācūpati,
wasoyíra. Múāpe ānopú Jonás nemorō masīgūrē tuoré peti tuojāā. Teero tiigú, Cōāmacū cūā
basocáre wapa tiīádari bureco jeari, múā cūā tiiróbiro tuorígue wapa múārē pecamepū
cōāgūdaqui.

Sīāwócoriga
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ‘Basocá sīāwócorigare sīāāri siro, bauhéropū dūporiya; moocūricua. Teero tiiróno
tiirā, ūmūārōpū péoya, toopú sājeara īñāārō jīrā. 34 Capeari múāye ōpūūrīrē sīāwócoriga
tiiróbiro niī. Múā capeari āñūrī, āñūrō īñāadacu; āñūrō tuomasīādacu; ñañāātā, īñaricu;
tuomasīricu. 35 Ateré tuomasīrō booa: Múā “āñūrō īñāā” jīipacara, āñūrō īñaribocu. 36 Múā

añurõ ñña, añurõ tʉomasĩdugara, añurõ tʉomasĩadacu. Sĩawócoriopu niirã tiiróbiro añurõ ññaadacu, jĩiyigu.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiirécũtire, fariseo basoca tiirécũtire wederigue
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús wedeseari siro, sícũ fariseo basocu cũya wiipu yaadutigu suowáiyigu. Jesús sããwa, yaagũdu jeanuáiyigu. ³⁸ Fariseo basoca cũa yaaadari suguero, cũa ñecũsũmuã tiimúãatiriguere padeorã, wãmocosetoe, yaayira. Jesupé cũa tiirucúrobiro tiiríyigu. Fariseo basocu cũa teero tiirí ññagũ, ññamanijõãiyigu. ³⁹ Marĩ Òpũ cũũrẽ jĩiyigu:

—Múã fariseo basoca ãpẽrã ññacoropu dícu añurõ tiia. Baparí sotoápu dícu coseárigue tiiróbiro niiã. Popeapure múã ãpẽrãyére ãmaré, apeyé ññañaré dadanetõjõãã. ⁴⁰ Múã tʉomasĩridojaã. Sotoã maquẽrẽ tiirígura popea maquẽcãrẽ tiirígu niwĩ. ⁴¹ Múã popeapu añurã niidugara, bóaneõrãrẽ ticoya. Teeré tiirã, popeapu coserã tiiróbiro niĩadacu.

⁴² 'Bóaneõrã niiã múã fariseo basoca. Múã oteré metãgãrẽ “menta”, “ruda” wãmecũtire, teero biiri niipetire yaaré sitiaañũre tiirénorẽ seenẽõ, opaquẽrĩ tiicú. Puamóquẽñequeĩ cʉorã, sicaquẽ Cõãmacũwiipu néewa, “Yũ Cõãmacũrẽ ticoré niiã” jĩi, pairé ticocu. Teero tiipacãra, diamacũ maquẽrẽ tiirã; Cõãmacũrẽ maĩrã. Múã oterére cũũrẽ ticorucurobirora tee ɸpĩtĩ maquẽcãrẽ tiiró booa.

⁴³ 'Bóaneõrã niiã múã fariseo basoca. Múã neãré wiseripure suguero maquẽ duirépu dícu duidugaa. Macã decopu quioníremena aññudutiri booa.

⁴⁴ 'Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerã, teero biiri múã fariseo basoca. Tiid-itórepira niiã. Múã masãcoperi bauhére coperi tiiróbiro niiã. Teecoperi sotoa basocã netõwãra, popeapu bóarere masĩriya, jĩiyigu.

⁴⁵ Sícũ Moisés jóarigue buegũ jĩiyigu:

—Basocãre buegũ, mũ teeré jĩigũ, ãsãcãrẽ ññañarõ jĩigũ tiigã.

⁴⁶ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerãcã. ãpẽrãrẽ tiipõtẽõña manirere tiidutia. Teeré tiidutipacara, múãpe tiirã.

⁴⁷ 'Bóaneõrã niiã múã. Múã profetaye masãcoperi sotoapu aññuré wiserigã tiinucõã. Cũaãrẽna múã ñecũsũmuã sĩaýira. ⁴⁸ Cũa sĩaýiguere múã tiirémene “újũ, masĩã; aññunetõjõãã” jĩirã tiia. Cũa sĩaýira; múãpe wiserigã tiinucõã.

⁴⁹ 'Cõãmacũ cũa masĩrémena jĩiyigu: “Yũ profetare, yéẽ maquẽrẽ wedeadarare ticocoguda. Siquẽrãrẽ sĩaãdacua. ãpẽrãrẽ ññañarõ tiidugãra, cũa wãaro nũnũãdacua”, jĩiyigu. ⁵⁰ Teero tiirã, atibúreco nũcãrípu profetare sĩañucãyira. Paure sĩaýira. Múã atitó macãrãpu cũa teero tiiríguere wapa cʉoa. ⁵¹ Abelre* sĩaýiguere téẽ Zacariãre† sĩaýiguere múã wapa cʉoa. Zacariãre sĩaýira Aññurĩ Tatia sĩaãworo pʉtopu. Yũ ateréja diamacũrã jĩĩã: Múã atitó macãrãpu cũa teero tiiríguere wapa cʉoa.

⁵² 'Bóaneõrã niiã múã Moisés jóarigue buerã. Múã “ãpẽrã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buerijããrõ” jĩi wãcũcu. Teero wãcũpacara, tiipũrẽ aññurõ bueria. Tiipũ maquẽrẽ masĩdugarare cãmotãjãã, jĩiyigu.

⁵³ Jesús wãari, Moisés jóarigue buerã, teero biiri fariseo basoca bayiró cúayira. Pee cũũrẽ sãĩñã potocõñucãyira. ⁵⁴ Cũa merẽã yũuri boomíyira, wedesããda jĩirã.

12

Jesús fariseo basoca jĩĩditoremena buerére wederigue

¹ Basocã pau peti Jesús pʉtopu neãyira. Pau niijĩrã, cãmerĩ cutadiyóyira. Jesús cũa buerã dícare wedesugueyigu:

* 11:51 Génesis 4.8. † 11:51 2 Crónicas 24.20-22.

—Fariseo basocaye pã púuri tiirére tʉomasĩrõ booa. Tee jĩditoremena padeoré niicu. ² Bauhéropu niiré bauádadu. Ìñahēropu tiiré masĩnoãdadu. ³ Teero tiirá, ñamipɯ ãpērã tʉohēropu jĩrigue niipetira tʉocóropu wedenoãdadu. Wii popeapɯ yayióropu jĩrigue wii sotoápɯ niipetira tʉocóropu bayiró busurómena wedenoãdadu.

¿Noãrẽ cuiro booi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Múã yɯu menamacārã, yɯure tʉoyá: Basocáre sĩārãrẽ cuirijãña. Múãye õpũũrĩrẽ sĩããri siro, múãrẽ deero tii masĩricua. ⁵ Yɯu múãrẽ “¿niipére cuiro booi?” jĩ wedeguda: Sĩcũ dícu múã catirére petirí tii, pecamepɯcārẽ cõãmasĩ. Yɯure tʉoyá: Cũu docare cuiya.

⁶ Pʉaquiḡã niyeruquirigãmena sicamoquẽñerã minipõnágã sãinóã. Cũã wapa-manípacari, Cõãmacũpe cũãcõrõrẽ ìñanɯnusei. ⁷ Múãye póarire “noquẽ pee niiã” jĩmasĩjãqui. Teero tiirá, cuirijãña. Múã paɯ minipõná nemorõ wapacutíra niiã.

Basocá ññacorpɯ “Jesucristore padeóa” jĩrigue

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Yɯure tʉoyá: Basocá ññacorpɯ sĩcũ yɯure “padeóa” jĩḡũrẽ yɯu niipetira sõwũcã ángelea ãmuãse macārã ññacorpɯ “yɯure padeogúra niiĩ” jĩ wedeguda. ⁹ Basocá ññacorpɯ sĩcũ yɯure “cũũrẽ padeogú mee niiã” jĩḡũrẽ yɯucã ángelea ññacorpɯ “yɯure padeogú mee niiĩ” jĩḡũda.

¹⁰ Sĩcũ niipetira sõwũrẽ ñañarõ wedesepacari, Cõãmacũ acabógũdaqui. Espíritu Santore ñañarõ wedeseripereja, acabóriqui.

¹¹ Æpērã múãrẽ wedesããdadua. Judíoa neãré wiseripɯ, queti beserí basoca putopɯ, dutirá putopɯ múãrẽ néewari, “¿deero yɯuadari; deero jĩãdari?” jĩ wãcũhērãrã wáawa.

¹² Múã wedeseadarere Espíritu Santo múãrẽ masĩrĩ tiigúdaqui, jĩyigɯ Jesús.

Basocá pee cɯogúye queti

¹³ Sĩcũ basocá watoapɯ niigú Jesuré jĩyigɯ:

—Basocáre bueḡá, ãsã pacɯ diagɯ cũũriguere yɯu sõwũ cɯoquí. “Mɯu baiyére ticoya”, jĩbosaya cũũrẽ.

¹⁴ Jesús cũũrẽ jĩyigɯ:

—Yɯu múãrẽ queti beserí basocɯ, múãyere batogɯ atirigɯ mee niiã, jĩyigɯ.

¹⁵ Basocáre jĩyigɯ:

—Ññurõ tiiyá. Apeyeré boonemósãrijãrõ booa. Múã cɯoré, pairó niipacaro, múãrẽ catiré ticonemoricu, jĩyigɯ.

¹⁶ Cũu wãcũrémena ate queoré wedeyigɯ.

—Sĩcũ pee apeyé cɯogú niiyigɯ. Cũũya ditapɯre pee ote dɯcacɯtiyiro. ¹⁷ Cũu wãcũyigɯ: “¿Deero tiigúdariye yɯu? Ate oteré dɯcare ññanorõ maniã”. ¹⁸ Cũu basiro jĩyigɯ: “Biiro tiigúda: Yɯu yaaré ññanore wiserire weebatédioco, nemorõ pacawiséri tiigúda. Tee wiseripɯ niipetire ote dɯcare, apeyé yɯu cɯorére ññanogũda. ¹⁹ Túajea, yɯu basiro jĩḡũda: ‘Peecũmarĩ maquẽ niiãdare ññanotoaa. Teero tiigú, yeerisã, boseyá, sĩni, ɯseni tiigúda’, jĩ wãcũmiyigɯ. ²⁰ Cõãmacũ cũũrẽ jĩyigɯ: “Mɯu tʉomasĩridojãã. Mecũã macã ñamirã diajõãḡũdadu. Mɯu ññanorigue ãpērãrẽ putuáadacu”, jĩyigɯ. ²¹ Teerora wáaa sĩcũ Cõãmacũrẽ wãcũhēḡũ cũũye niiãdarere seenéõ cɯogúre. Cõãmacũ ññacorpɯre bóaneõḡũ peti niiqui, jĩyigɯ.

Cõãmacũ cũũ põnarẽ cotequi

(Mt 6.25-34)

²² Jesús cũu bueráre jĩyigɯ:

—Teero tiigú, múãrẽ ateré wedea: Múã niirecutirere wãcũpatirijãña. “¿Ñeenó yaaadari; ñeenó sãñaãdari marĩ?” jĩ wãcũpatirijãña. ²³ Marĩ catirépe yaaré nemorõ wapacutía.

Maríye òpũũrĩpe suti nemorõ wapacutía. ²⁴ Minipõná maquẽrẽ wãcũña ména. Cúã oteríya. Oteré dũca seeríya. Yaaré ññanore wiseri cuorícua. Teero cuorípacari, Cõãmacũ cúãrẽ yaaré ticoqui. Múãpe minipõná nemorõ wapapacánetõnucãã. ²⁵ Múã bayiró wãcũpatira, bucuánemoricu. ²⁶ Múã teero wãcũpatipacara, tee bári niirére tiimasĩria. Teero tiimasĩripacara, ¿deero tiirá pee wãcũpatii?

²⁷ 'Coori macãncũ maquẽrẽ wãcũña. Tee booró wiicú. Paderipacaro, suti suaripacaro, suti aññuré sãñaré tiiróbiro baw. Teero biipacari, yũũ ateré jĩã: Salomón suti aññuré peti sãñapacũ, coorire sãcãrĩbíriyigũ. ²⁸ Sicabũrecora tee catia; azebũreco sñiãriguepu boea; too síro sóejãnoã. Cõãmacũ teecorire aññuré suti sãñarõ tiiróbiro baurí tiii. Nemorõ múãperea aññurõ cotequi. Múã péerogã padeoré cuorá niiã. ²⁹ Múã yaaadarere, múã sñiãdarere wãcũpatirijãña. ³⁰ Niipetire dita macãrã Cõãmacũrẽ padeohéra tee niipetirere wãcũpatiya. Marí Pacũ ãmũãsepũ niigũ múã boorénorẽ masĩtoai mé. ³¹ Múãpe Cõãmacũ dutiré múãpũre niãdarere boosugúya. Teero tiirí, múãrẽ dũsarere ticogũdaqui.

Apeyé ãmũãsepũ niiré

(Mt 6.19-21)

³² 'Múã yáara oveja tiiróbiro niiã. Múã paũ niiripacara, cuirijãña. Múã Pacũ cũũ dutiré múãpũre niãdarere múãrẽ jeari bootóai mé. ³³ Múã cuorére dúã, bóaneõrãrẽ ticoya. Ñmũãse maquẽ Cõãmacũye niãdarere padeya. Teero tiirí, ãmũãse maquẽ múã wapataré petirícu. Ñmũãsepũ múãye niiré petirí. Toopũre múãyere yaamasĩricua. Butuacã teeré túamasĩricua. ³⁴ Ñmũãsepũ múãye niirí, Cõãmacũye dícuere wãcũãdacu.

Jesús “múã aññurõ yueya” jĩrigue

³⁵ 'Múã aññurõ quẽno, suti sãña, sãwócoriga sã, yuerá tiiróbiro niiña. ³⁶ Padecotera aññurã tiiróbiro tiiyá. Cúã òpũ wãmosíari bosebũreco wáarigũ putuajeagũ, suorí, máata pãõsõnecoadã jĩrã, cotecua. ³⁷ Padecotera aññurã cúãrẽ dutirére tiirucúcu. Teero tiirá, cúã òpũ putuajeari, usenicua. Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cúã òpũ basirora cúãrẽ yaaré batogũdũ quẽnogũdaqui. “Yaaadara jeanuãña” jĩ, cúãrẽ batogũdaqui. ³⁸ Ñami deco, bóerí, cũũ putuajeari, cũũ dutirére tiirá, useniãdacua. ³⁹ Wii òpũ “tíi hora niirí, yaarépigũ jeagũdaqui” jĩ masígũ, cãniríboqui. Cũũya wiire pãõsãrĩ jĩgũ, cãmotáqui. ⁴⁰ Múãcã aññurõ yueya. Múã wãcũhẽritabe, yũũ niipetira sõwũ putuãatigũdacu, jĩyigũ.

Puarã dutibosaramena queoré

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pedro sãñiáyigũ:

—Ûsã Òpũ, ¿mũũ teeré ãsã dícuere wedegũ tiiá, o niipetirare wedearĩte? jĩyigũ.

⁴² Jesús queorémẽna yũũyigũ:

—Sicũ ãmũ aññurõ masígũ cũũ òpũyere aññurõ dutibosagũ niiqui. Múã cũũ tiiróbiro niiña. Cũũ òpũ aperopũ wáagũ, cũũrẽ jĩiqui: “Yáa wii macãrãrẽ búrecoricõrõ yaaré ticoya”, jĩiqui. ⁴³ Aññurõ dutibosagũ cũũrẽ dutiariguere tiirucúqui. Teero tiigũ, cũũ òpũ coerí, useniqui. ⁴⁴ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Cũũ aññurõ tiiré wapa cũũ òpũ niipetire cũũ cuorére dutibosagũ sõnecogũdaqui. ⁴⁵ Æpĩpé “yũũ òpũ máata coeríqui” jĩ wãcũgũ, ññarõ tiiqui. Padecotera ãmũãrẽ, numiãrẽ ññarõ tiinucãqui. Boseya, sñi, cũmujãqui. ⁴⁶ Cũũ òpũ cũũ wãcũhẽritabe, coegũdaqui. Cũũ dutiriguere tiirírigue wapa bayiró ññarõ tiigũdaqui. Cõãmacũrẽ padeohérare cõãriropũ cũũrẽ cõãgũdaqui.

⁴⁷ Æpĩ dutibosagũ cũũ òpũ boorére masĩpacũ, aññurõ quẽno, ññacoricu. Cũũ dutiariguere tiiríqui. Teero tiigũ, bayiró tãnanógũdaqui. ⁴⁸ Æpĩpé cũũ òpũ boorére masĩhẽgũ, boohérenorẽ tiijãqui. Teero tiigũ, péerosaññurõ tãnanógũdaqui. Pee masiré ticonogũ nemorõ wapásenogũdaqui. Teero biiri “nemorõ aññurõ tiigũdaqui” jĩnogũ nemorõrã “teero tiiró booa” jĩnogũdaqui.

*Jesuré padeoré wapa câmerĩ tuudꞑcáwaadacua**(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Yꞑꞑ atibúrecopꞑ basocá ñañaré tiirére cõãgũ atiwꞑ ñañarére sóecõãrõ tiiróbiro. Mecütigãrẽ basocá ñañaré tiirére cõãnoãrirapꞑ niirĩ tiitóadꞑgamiga ñañarére sóecõãre tiiróbiro. ⁵⁰ Yꞑꞑre ñañarõ netõrõ niirõ tiia ména. Yꞑꞑ ñañarõ netõãdarere wãcũgũ, bayiró wãcũpatia. ⁵¹ “Atibúrecopꞑre ãñurõ niirecutire maquẽrẽ néeatigu tiiquĩ”, ¿jĩ wãcũĩ múã yꞑꞑre? Teeré néeatigu mee tiiwá. Câmerĩ tuudꞑcáwarere néeatigu tiiwá. ⁵² Mecũãmena sicamoquẽñerã sicawiĩ macãrã câmerĩ tuudꞑcáwaadacua. Itĩãrã pꞑarãmena ññadꞑgariadacua. Pꞑarã itĩãrãmena ññadꞑgariadacua. ⁵³ Pacꞑ macũména ññadꞑgarigũdaqui; macũ pacũména ññadꞑgarigũdaqui. Paco macõména ññadꞑgarigodaco; macõ pacoména ññadꞑgarigodaco. Mañecõ coo macũ numoména ññadꞑgarigodaco; macũ numo mañecõména ññadꞑgarigodaco, jĩiyigu Jesús.

*Atibúreco wáarecutire**(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)*⁵⁴ Jesús basocáre jĩĩnemoyigu:

—Oco ñiimúãatiri, “oco peaadaro tiia” jĩã. Múã jĩãrirobirora oco peaa. ⁵⁵ Muĩpũ bayiró asimúãatiri, “mecũã cũmaãdaro tiia” jĩã. Múã jĩãrirobirora cũmaã. ⁵⁶ Múã tiiditórepira niiã. Atiditá maquẽ, teero biiri ãmũãse maquẽ ññarã, “biiro wáaadacu” jĩĩmasĩã. Teero masĩpacara, atitó wáarepere ññarã, “biiro jĩĩdũgaro tiia” jĩĩmasĩridojaã.

*Mũũrẽ wedesãgũdũre “quẽnocó” jĩĩña**(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ Múã basiro diamacũ maquẽrẽ besemasĩrõ booa. ⁵⁸ Sĩcũ mũũrẽ wedesãgũ queti beserõpꞑ néewaboqui. Múã wáarara, “máata quẽnojãco” jĩĩña. Quẽnohẽrĩ, mũũrẽ queti beserĩ basocꞑ pꞑtopꞑ wéewagũdaqui. Queti beserĩ basocꞑ surarapꞑre wiya, cũũpe peresuwiipꞑ sõnecogũdaqui. ⁵⁹ Yꞑꞑre tũoyá: Mũũ wapatĩpetihegu, witiricu, jĩiyigu.

13*Jesús “múã niirecutirere wasoyá” jĩĩrigue*¹ Teebũrecorire sĩquẽrã basocá Jesuré Pilato tiirĩguere wedeyira:

—Galilea macãrã wáicũra sĩa, Cõãmacũrẽ ticoadara tiirĩ, Pilato cúãrẽ sĩadutĩyigu. Basocá diari, cúãye díi wáicũraye díimena wáojõãyiro, jĩiyira.

² Jesús cúãrẽ jĩiyigu:

—“Cúã sĩañórira niijĩrã, ãpẽrã Galilea macãrã nemorõ ñañaré tiirĩra niijĩya”, jĩĩ wãcũcu múã. ³ Niiria. Yꞑꞑre tũoyá: Múã ñañaré tiirére wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu. ⁴ Siloé Wii ãmũãri wii jõẽdiari, dieciocho* diayira. “Cúã niipetira Jerusalénpꞑ niirira nemorõ ñañaré tiirĩra niijĩya”, jĩĩ wãcũbocu. ⁵ Niiria. Yꞑꞑre tũoyá: Múã ñañaré tiirére wãcũpatihera, wasohéra, múã niipetira cúã tiiróbiro diaadacu, jĩiyigu Jesús.

*Higueragũ dũcamanirigu*⁶ Jesús cũũ wãcũrémena ate queoré wedeyigu:

—Sĩcũ basocá cũũya ditapꞑ sicagũ higueragũ oterigu cuoyigu. “¿Dũcacũtimĩto?” jĩĩgũ, ññagũ wáayigu. Tiigupé dũcamaniyiro. ⁷ Tiidita coterĩ basocũre jĩiyigu: “Ññaña. Yꞑꞑ atigũ ‘dũcacũticu’ jĩĩgũ, itiacũma ññagũ jeamiã. Dũcamaniã. Tiiguré páatacõãjãña. Búri peti cãmotá nucũã”, jĩiyigu. ⁸ Tiidita coterĩ basocũpe jĩiyigu: “Yꞑꞑre dutigũ, aticũmarẽ nũcõjĩña ména. Yꞑꞑ dita ãñurõ coacũ, nuãtuñagũdu tiia ména. ⁹ Biiro tiirĩ, dũcacũtibocu. Dũcamanirĩ docare, páatacõãjãdutiwa”, jĩiyigu.

Jesús yeerisãri bũreco niirĩ, opamutĩrõ niigõrẽ netõnérigue

* 13:4 Portugués: dezoito.

¹⁰ Sicabureco judíoa yeerisári bureco niirĩ, Jesús cúa neári wiipũ buegũ tiiyĩgũ. ¹¹ Toopá sícõ numiõ niyigo. Wātĩ coore dieciocho cãmari opamutĩrõ niirĩ tiiyĩgũ. Diamacũ nucũmasĩriyigo. ¹² Jesús coore ñña, atidutiyaigũ.

—Mũu diarere netõnénotoaa, jĩiyigũ.

¹³ Teero jĩgũrã, coore ñaapeoyigũ. Máata diamacũ jeaconucãyigo. “Cõamacũ ãñunetõjõãgũ niĩ”, jĩ, usenire ticoyigo. ¹⁴ Jesús yeerisári bureco niirĩ coore netõnéri ññagũ, tiwĩ dutigũ cúayigũ. Basocãre jĩiyigũ:

—Paderé burecori seis burecori niĩ. Teeburecorire netõnédutira atiya. Yeerisári bureco niirĩ, atirijãña, jĩiyigũ.

¹⁵ Jesús cũrẽ yũuyigũ:

—Tiiditõrepira niĩ mãã. ¿Deero tiigari mãã yeerisári bureco niirĩ? Mãayagũ wecũ, mãayagũ burrore ãñurõ tiirã, jõã, oco tĩããdara wéewacu. ¹⁶ Atigó Abraham pãrãmeõrẽ wātĩ dieciocho cãmari siatuarigobiro cãoãrigũ niĩawĩ. Atigoré yeerisári bureco niipacari, ãñugõ wãari tiirõ booa, jĩiyigũ.

¹⁷ Jesús teero jĩrĩ tuorã, niipetira cũrẽ ññatutira bobooro wáayira. Æpẽrã niipetira Jesús pee ãñurõ tiiẽñorere ññarã, useniyira.

Mostazapemena queoré (Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Too síro Jesús jĩiyigũ:

—Cõamacũ dutiré mããpũre niĩadarere ate queorémãna wedegũda. ¹⁹ Sicafe mostazape tiirõbiro niĩ. Tiipegãrẽ sícũ basocũ cũya wesepũ néewa, oteyigũ. Tiipe wii, bucãropũja, pairigũ yucũgũ wãajãyiro. Minipõnã tiigũ dupũripũ põnacutiyira, jĩiyigũ.

Pã pũuri tiirémãna queoré (Mt 13.33)

²⁰ Jesús wedenemoyigũ:

—Cõamacũ dutiré mããpũre niĩadarere ate queorémãna wedegũda. ²¹ Pã pũuri tiiré tiirõbiro niĩ. Sícõ numiõ pã tiigõdo itiãpo harinapori pairi bapacapũ poosãyigo. Hari-namãna pã pũuri tiirere wũoyigo, niipetire pũuaro jĩgõ, jĩiyigũ.

Esahéri sopegã (Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jesús Jerusalenpũ wãagũ, pacamacãrĩ, metãmacãrĩgãpũ buenetõwayigũ. ²³ Sícũ Jesuré sãññayigũ:

—Ûsã Õpũ, ¿Cõamacũ pũto wãaadara pũarãgã niĩ?

Jesús yũuyigũ:

²⁴ —Yũũre tuoyã: Pã Cõamacũ pũtopũ sããwadũgaadacua. Sããwadũgapacara, sããwamasĩricua. Sããwaro esahéri sopegã tiirõbiro niĩ. Sããwaro wisiópacari, sããwaada jĩrã, Cõamacũyere tiirucũjãña, jĩiyigũ.

²⁵ Cũãrẽ jĩñemoyigũ:

—Biaritono jeari, wii õpũ wũmunucã, sopepãmarẽ biajãgũdaqui. Too síro mãã sopepũ niirã jĩãdacu: “Ûsã õpũ, pãõña ãsãrẽ”. Cũũpe yũũgũdaqui: “¿Mãã noã niĩ? Yũũ mããrẽ masĩriga”. ²⁶ Mããpe jĩãdacu: “Marĩ sícãrõmẽna yaa, sñiwũ; mũũ ãsãya macãpũre buenetõwũ”. ²⁷ Cũũpe yũũgũdaqui: “Masĩriga. ¡Wãaya; mãã niipetira ññarẽ tiirã niĩ!” jĩgũdaqui. ²⁸ Mãã cõãnoãrira Æpẽrãrẽ Cõamacũ Õpũ niirõpũ niirĩ ññãdacu. Abraham, Isaac, Jacob, niipetira profetare toopã niirĩ ññarã, pũnisĩra bacadiyó, utiadacu. ²⁹ Niipetiropũ macãrã Cõamacũ Õpũ niirõpũ jeaadacua. Toopã cũũmẽna yaaduiadacua. ³⁰ Siquẽrã atitõ macãrã búri niirã too síropũre uputĩ macãrã niĩãdacua. Uputĩ macãrãpe búri niirã niĩãdacua, jĩiyigũ.

Jesús Jerusalén macārārē maĩmírigue

(Mt 23.37-39)

³¹ Toorá sīquērā fariseo basoca jea, cūārē jīlyira:

—Ānorē niirijāña. Herodes mūārē sīadugáawī.

³² Jesús cūārē yūuyigu:

—Herodes basocū ñañagūrē ateré wedera wáaya: “ ‘Búrecoricōrō wātīārē cōāwionecoguda; diarecutirare netōnégūda. Apebúrecope tiitúguda’, jīāwī”, jīña.

³³ Mecūā, apebúreco, ñamigā bóeari bureco yūu paderére peotíjāgūda ména. Tee petirí, Jerusalénpu wáaguda. Apemacāpú profetare diamasīña maniā, jīlyigu.

³⁴ Jesús Jerusalén macārārē wācūgū, jīlyigu:

—Jerusalén macārā, múā profetare sīārā niīā. Cōāmacūye wederāre ūtāperimena déesīārā niīā. Múārē maĩgū, pee peti néōdugamiwū. Cārēquē coo pōnarē wūre docapu néōcūrōbiro tiidugamiwū. Múāpe booríwū. ³⁵ Teero tiirā, múāya macā cōōjōāādacu. Yūu ateré jīā: Yūure iñanemoricu; téé múā yūure “āni Cōāmacū ticodiocorigu āñunetōjōāī” jīrāpu iñāādacu, jīlyigu.

14

Jesús sīcū ōpūū docadupógure netōnérigue

¹ Sicabureco judíoa yeerisāri bureco niirī, Jesús sīcū fariseo basocū Judíoare Dutirá Peti menamacūya wiipū yaagu jeayigu. Tiīwī niirā Jesurē āñurō iñacoteyira. ² Toopú sīcū ōpūū docadupógu Jesús díamacūpu niyigu. ³ Jesús Moisés jóarigue buerāre, fariseo basocare sāñāyigu:

—¿Marī yeerisāri bureco niirī, diarecutirare netōnémasīnogari; o netōnémasīña manigárite? jīlyigu.

⁴ Cūāpe yūuriyira. Jesús diagūre ñaapeó, netōné, “wáagua” jīlyigu. ⁵ Túajea, cūārē jīlyigu:

—Múāyagu burro, wecu copepu ñaasārī, yeerisāri bureco niipacari, múā máata néewionecocu.

⁶ Cūū teero jīrī, yūumasīriyira.

Bosebureco boocónoārirare wederigue

⁷ Fariseo basocū boocónoārira sugüero maquē duiRépu bese, duiRi iñagū, Jesús cūārē queorémena wedeyigu:

⁸ —Múārē wāmosíari bosebureco niirī boocóri, sugüero maquē duiRépu duiRijāña. Apetó tiigú, múārē boocóarigu menamacū peti jeaboqui. ⁹ Múārē boocóarigu ati, mūārē “ānirē mūu duiRó ticoya” jīboqui. Mūape boborémena niituripīrōpu duigu wáabocu. ¹⁰ Teero tiigú, mūārē boocóri, niituripīrōpu jeanuāña. Mūu teero tiirí iñagū, mūārē boocóarigu jīboqui: “Yūu menamacū, ānosāñūrōpe jeanuāña”. Cūū teero jīrī, niipetira mūumena duiRá padeorémena mūārē iñāādacua. ¹¹ Sīcū cūū basiro “āpērā nemorō yūure padeorí booa” jīgú bári niigú tiinógūdaqui. Teero jīhēgūpereja Cōāmacū āpērārē padeorí tiigūdaqui, jīlyigu.

¹² Jesús cūārē boocóarigure jīlyigu:

—Mūu bōseyagūdu, mūu menamacārārē, mūu sōwūsūmūārē, mūu bairare, mūuya wederare, mūuya wii puto macārā pee apeyé cūorāre boocórijāña. Mūu cūārē boocóri, cūācā mūārē boocócāmeādacua. Cūā teero tiirí, mūu tiīarigue wapatíro tiiróbiro putuāadacu.

¹³ Teero tiiróno tiigú, mūu bosebureco tiigú, bóaneōrārē, posarirare, wáamasīhērārē, iñahērārē boocóya. ¹⁴ Cūā mūārē wapatímasīricua. Teero tiigú, Cōāmacū mūārē bayiró usenire ticogūdaqui. Basocá diarira āñurā masāri bureco niirī, āñurē ñeegūdacu, jīlyigu.

Bōseyaremena queoré

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Sîcû cûãmena duigú Jesús jîrêre tuogú, jîiyigu:

—Cõamacû Òpû niirõpû yaadutigu boocónoãrigû bayiró usenigûdaqui.

¹⁶ Jesús cûurê queorémena wedeyigu:

—Sîcû basocû boseyagûdu paû basocáre boocóyigu. ¹⁷ Niipetire quënoãrepû niirî, cûurê padecotegure wedegû wáadutiyaigu. “ ‘Quënoãrepû niiãwû; yaara atiya’ jîĩña”, jîimiyigu.

¹⁸ Cûã niipetirapûra “wáamasîriga” jîiyira. Niisuguegu jîiyigu: “Dita sãĩãwû. Tiiditare ñagû wáagûdu tiia. Teeré mûurê dutigûre wedeya”, jîiyigu. ¹⁹ Æpî jîiyigu: “Wecûá pûamóquẽñerã sãĩãwû. Cûãrê ñagû wáagûdu tiia. Teeré mûurê dutigûre wedeya”, jîiyigu.

²⁰ Æpî jîiyigu: “Yûû nûmocutijõããwû. Teero tiigú, wáamasîriga”, jîiyigu. ²¹ Padecotegu putuawa, cûurê dutigûre cûã jîĩariguere wedeyigu. Dutigú cúagu, cûurê jîiyigu: “Macã decopû boyeromena wáagua. Bóaneõrãrê, posarirare, ñahêrãrê, wáamasîhêrãrê sũoátia”, jîiyigu. ²² Padecotegu jeagu, cûurê jîiyigu: “Mûû dutiarobirora tiãwû. DuiRé dũsajãã ména”, jîiyigu. ²³ Dutigú cûurê jîiyigu: “Maapãrîpû wáagua. Mûû buajeárare duucûrõ manirõ sũoátia, wii dadaaro jîigû. ²⁴ Yûure tuoyá: Yûû boocósuguerira yûû boseyarere yaañaricua”, jîiyigu, jîi wedeyigu Jesús.

Jesuré nûndugári, wisió niiã

(Mt 10.37-38)

²⁵ Jesuré paû basocá nûnarã tiyíra. Cûãrê cãmenucã ñña, jîiyigu:

²⁶ —Yûû buerêre nûngûno yûure bayiró maĩrõ booa. Yûure maĩpacû, cûû pacure, cûû pacore, cûû nûmorê, cûû põnarê, cûûya wederare, teero biiri cûû catirêre bayiró maĩgûno yûû buegú niimasîriqui. ²⁷ Sîcû “yûû Jesuré padeogûja diajãbocu” jîi cuigûno yûû buegú niimasîriqui.

²⁸ ‘Sîcû wii pairí wii tiíadari sugero, cûû sãĩãdarere quënosuguéqui. Teero tiigú, cûû niyeru cuorémena “wii peotígudacu” jîimasîqui. ²⁹ Quënohêgû péero tiinucã, peotímasîriboqui. Cûû peotíheri ñnarã, niipetira buijãbocua. ³⁰ “Cûû wii tiinucãmiãyi; peotímasîriayi”, jîibocua.

³¹ ‘Teero biiri sicadita macãrã òpû apeditá macãrã òpûmena cãmerîsîãgû wáaadari sugero, dui, ãñurõ wãcûqui. “Yûû diez mil suraramena veinte mil surara cuogúmena cãmerîsîãgû wáagu, ¿sîcãrîbígudari?” jîi wãcûqui. ³² “Sîcãrîbíricu” jîigûjã, apeditá macãrã òpû yoaropû niirîrã, queti ticocoqui. “Marî ãñurõ niirecutiada jîirã, ¿yûû deero tiirí boogári mûû?” jîicoqui. ³³ Teero tiirã, múãcõrõ niipetire múã cuorêre duudugáhera, yûû buerá niimasîricu.

Móãmena queoré

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ ‘Móã ocare yaari, ãñuniã. Móã ocaheri, nemo ocari tiimasîña manicú. ³⁵ Oterêre ãñurõ wiirí tiirícu. Cõãjãrõ booa. Múã móã ocaherebiro niirijãña. Tuodugáranu tuomasîãdacua, jîiyigu.

15

Oveja ditirigûmena queoré

(Mt 18.10-14)

¹ Paû romanuã òpûrê niyeru wapasébosari basoca, ãpêrã ñañaré tiirá Jesús wederêre tuóadara jeayira. ² Fariseo basoca, Moisés jóarigue buerá cûurê wedepatíyira:

—Ñani ñañaré tiiráre ñee, cûãmena yaarucui, jîiyira.

³ Jesús cûãrê queorémena wedeyigu:

⁴ —Cien oveja cuogú sîcû ditirí ñagû, ¿deero tiigári cûû? Noventa y nueveve cãpûpû cûû, ditirigure ãmaãgû wáaqui, téé buagûpû. ⁵ Bua, usenigû, cûû wãmûãpû néepoqui. ⁶ Wiipú coegú, cûû menamacãrãrê, cûûya wii puto macãrãrê sũocó, jîiqui: “Yûûmena useniña.

Yáagu oveja ditiarigure bñaáwũ”, jĩiqui. ⁷ Yũre tũoyá: Ate tiiróbiro sícũ ñañaré tiigú cũ ñañaré tiirére wácũpati, wasorí, Cõamacũ putopũ usenire niinetõjõãdacu. Noventa y nueve wácũpati, wasotóarirare ññarã, useniãdacua. Cũãmena usenirõ nemorõ useniãdacua, sícũ ñañaré tiigú wácũpati, wasorí, jĩiyigu.

Niyeruqui ditiriquimena queoré

⁸ Apeyé wedenemoyigu:

—Apetó tiigó, sícõ numiõ pñamóquẽne niyeruquiri wapapacárequiri cñobóco. Coore sicaqui ditirí, ãñurõ ãmaãpetijãboco. Sñawócorigare sñawóco, wiiré joaãmaboco, té bñaagópn. ⁹ Bñatóa, coo menamacãrãrẽ, cooya wii puto macãrãrẽ sñocó, jĩico: “Yũmena useniña. Niyeruqui ditiarigure bñaáwũ”, jĩico. ¹⁰ Yũre tũoyá: Teerora useniya ánglea Cõamacũyara sícũ ñañaré tiigú cũ ñañaré tiirére wácũpati, wasorí, jĩiyigu.

Macũ wáa ditirigu coerigue

¹¹ Apeyé wedenemoyigu sũcã:

—Sícũ basocú pñarã pñnacutígu niiyigu. ¹² Cũ baipé cũ pacure jĩiyigu: “Pacu, yée mñu diagu cũũadarere máata ticoweojãña”. Pacupé teeré tũogú, cũ cñorére cũ pñarãrẽ batoyigu.

¹³ Yoeri sirogã, cũ baipé niipetire cũyere née, yoaropũ apeditapú wáajõãyigu. Toopú cũ néewariguere cũ booró ñañarõ tiibatéjãyigu. ¹⁴ Cũ teero tiári siro, tiiditapure juabóare bayiró wáyiro. Cũ ñañarõ netõnucãyigu. ¹⁵ Teero tiigú, sícũ tiidita macũrẽ paderé sãigũ wáyigu. Cũrẽ cãpũpũ yesea ecadutígu ticocoyigu. ¹⁶ Cũ yapidugagu, yesea yaaré yaadugamiyigu. Cũrẽ ecaríyira. ¹⁷ Toopú cũrẽ wácũré jeayiro: “Yũ pacũya wiipure padecotera paũ niipacara, pee yaaré cñocúa. Yũpe ãnopure juabóa, diagu tiigá. ¹⁸ Yũ pacũ putopũ putuawaguda. Cũrẽ jĩgũda: ‘Pacu, Cõamacũrẽ netõnucãtu; mñucãrẽ teerora netõnucãtu. ¹⁹ Cõamacũrẽ, teero biiri mñurẽ netõnucãre wapa yũre mñu macũ tiiróbiro ññarijãña. Sícũ padegure tiiróbiro yũre ññaña’, jĩgũda”, jĩi wácũyigu. ²⁰ Teeré wácũ, cũ pacũ putopũ coecóputuayigu.

‘Cũ coepũtaatirí, cũ yoaropũ niirĩrã, cũ pacũ cũrẽ ññayigu. Bayiró bóaneõ ññayigu. Cutuwá, cũrẽ boca, páabua, cũ wasopúrore ãpũyigu. ²¹ Cũ pacure jĩiyigu: “Pacu, Cõamacũrẽ netõnucãtu; mñucãrẽ teerora netõnucãtu. Cõamacũrẽ, teero biiri mñurẽ netõnucãre wapa yũre mñu macũ tiiróbiro ññarijãña”, jĩiyigu. ²² Pacupé cũrẽ padecoterare dutiyigu: “Boyero suti ãñuré petire néeati, cũrẽ sããña. Sicabeto wãmo sãari beto sããña; sapatu sããña. ²³ Wecũ wĩmagũ diicutigure néeati, sããña. Cũrẽ yaa, yũ macũrẽ bosebureco tiipéoda. ²⁴ Ñni yũ macũ marĩ ‘diajõãjĩyĩ’ jĩmiãrigu catii. Cũ ditiarigure marĩ ñña sũcã”, jĩiyigu. Teero tiirã, bosebureco tiinucãyira.

²⁵ Wesepá cũ macũ niisuguegape niiyigu. Putuati, wii putopũ jeagu, basaré busuri tũoyigu. ²⁶ Sícũ cũ pacure padecotegure sñocó, sãñáyigu: “¿Wiipure deero tiirã tiári?” jĩiyigu. ²⁷ “Mñu bai putuajeaawĩ. Cũ diaremanigũ niirĩ ñña, mñu pacũ wecũ wĩmagũ diicutigure sñadutiawĩ”, jĩiyigu. ²⁸ Cũpe cúagu, sãñawadugariyigu. Teero tiigú, cũ pacũ “sããatiya” jĩgũ, witiwamiyigu. ²⁹ Cũpe cũ pacure jĩiyigu: “Yũ peecũmarĩ mñurẽ sícãrĩ netõnucãrõ manirõ padetusamiã. Sícũ marĩ ecagure ticoridojãã, yũ menamacãrãmena ‘bosebureco tiiyá’ jĩgũ. ³⁰ Ñni mñu macũ numiã ññarãmena mñuyere tiibatéyigu. Cũ putuajeari, cũpere wecũ wĩmagũ sñãbosádutiayu”, jĩiyigu.

³¹ Cũ pacũ cũrẽ yũyigu: “Macũ, búrecoricõrõ mñu yũmena niã. Niipetire yũ cñoré mñuye dícu niã. ³² Marĩ bosebureco tiĩ usenirõ booa. Mñu bai marĩ ‘diajõãjĩyĩ’ jĩmiãrigu catii. Cũ ditiarigure marĩ ñña sũcã”, jĩiyigu, jĩi wedeyigu Jesús.

¹ Jesús cū wācūrémēna cū bueráre ate queoré wedenemoyigu:

—Sícū basocú niyeru pairó cʉogú cūyere dutibosagu cʉoyigu. Āpērāpé wáa, cūpure wedesāyira: “Mūye niyerure tiibatégū tii”, jīyira. ² Cūrē dutigú cūrē atiduti, jīyigu: “Mūrē wedesāwā. Mū paderé jóaturipūrē yūre wiyayá. Mū yéere dutibosagu niiricu sáa”, jīyigu. ³ Cūpe wācūyigu: “Yūre dutigú yūre cōāgūdū tii. ¿Yū deero tiigúdari? Yū tutuaro paderére pōtēōricu sáa. Āpērāpē niyeru sādūigu, bobo niigūdacu. ⁴ Jāā, yū tiādarere masītoaa. Biiru yū tiirí, yū paderé manirī, yū masīrā cūāye wiseripū ‘sāāti, niijāñā’ jīādacua yūre”, jī wācūyigu.

⁵ Teero tiigú, cū wācūārirobirora tiyigu: Cūrē dutigūre wapamórā niipetirare sīquērā dícu atidutiya. Jeasuguegure sāñáyigu: “Mū yūre dutigūre ¿noquē wapamói?” ⁶ “Yū use cienpa posecutirepare wapamōā”, jīyigu. “Ājā, mū wapamóre jóaturipū atipū niā. Āno duiya. Ateré boyeromena wasojāñā. Use cincuentapa dícu jóatuya”, jīyigu.

⁷ Cūmēna wedeseari siro, āpīrē sāñáyigu: “Mūte ¿noquē wapamói?” “Cienpori trigopori wapamōā”, jīyigu. “Ājā, mū wapamóre jóaturipū atipū niā. Ateré wasojāñā. Ochentapori dícu jóatuya”, jīyigu.

⁸ Niyeru pairó cʉogú, cūyere dutibosagu ñañagú cū tiimenírere masīgū, “meninetōjōāyī” jīyigu.

Atibúreco macārā Cōāmacūrē padeohéra āñurō meniña cū tiirére. Cū Cōāmacūrē padeorā nemorō meniña, jīyigu Jesús.

⁹ Cūrē wedenemoyigu:

—Yūre tʉoyá: Mū atibúreco maquē niyeru, apeyé cʉocú. Teemēna āpērāpē tiápuya. Mūrē maīadacua. Mū cʉoré petiári siro, mū tiāpurira Cōāmacū putopū mūrē bo-caadacua.

¹⁰ Bári niirére āñurō tiigūno uputí maquēcārē āñurō tii. Bári niirére āñurō tiihégūnope uputí maquēcārē āñurō tiirí. ¹¹ Teero biiri mū atibúreco maquēmēna āñurō tiihéra, Cōāmacūyere āñurō tiirícu. ¹² Mū āpīyere āñurō cotebosahera, mūāye niiboariguere ñeerícu.

¹³ Sícū puarārē padecotemasīriqui. Sícūrē maīríqui; āpīpére maīquí. Sícūrē padeoquí; āpīpére netōncāquí. Mū niyerure maīrā, Cōāmacūpere maīrícu, jīyigu.

¹⁴ Jesús jīrere fariseo basoca tʉoyíra. Cū niyeru maīrā niijrā, cūrē buijāyira. ¹⁵ Jesús cūrē jīyigu:

—Mū basocá ñācoropū āñurā tiiróbiro niimiā. Cōāmacūpe mū ñāñarō wācūrere masījāqui. Basocá ñāñarére “āñuré niā” jīrere Cōāmacū boorídojāqui.

Moisére dutiré cūrigue, Cōāmacū dutiré basocāpure niādarere wederigue

¹⁶ Moisére dutiré cūrigue, profetas jóarigue mūrē dutiré niiriro niwū, Juan jeaadari suguero. Cū jearémēna Cōāmacū dutiré mūāpure niādarere wedenoā. Cū dutiré niirōpu niipetira bayiró sāwawagacua.

¹⁷ Ūmāse, atibúreco petijōāadacu. Petipacári, Cōāmacūye queti jóaripūpu niiré petirícu. Diamacū maquē niirucujāadacu.

Nūmocūtura cōārē maquē

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ Sícū cū nūmorē cōāgū, apegoré nūmocūtigū, ñāñarō tiigú tiiquí. Man cōānorigomena nūmocūtigūcā ñāñarō tiigú tiiquí, jīyigu.

Pee cʉogú, āpī Lázaro

¹⁹ Jesús atequetiré wedeyigu:

—Sícū basocú pee apeyé cʉogú niyigu. Āñuré suti wapapacáre dícu sāñayigu. Bárecoricōrō boseyarucuyigu. ²⁰ Sícū bóāneōgū cūya wii sāwawo yeparū duirucuyigu.

Cũya òpũ niipetiro cãmi bóayigu. Cũ wãmecutiya Lázaro. ²¹ Cũ pee apeyé cuogúya mesapũ tiibatédiocorere yaa, yapidugamiyigu. Díayia jea, cũ cãmire neniýira.

²² 'Sicabureco diajõayigu. Ángelea cũrẽ néewayira Abraham putopũ. Too síro pee apeyé cuogúca diajõayigu. Cũrẽ yaajâyira. ²³ Pee cuogú niimiãrigu diariraniãrã niirõpu jea, ñañarõ netõgú tiyigu. Toopú cũ ñnamõcogu, yooropũ Abrahamrẽ ñayigu. Lázaro cũmena niyigu. ²⁴ Cũrẽ ñagũ, bayiró wedeseremena jĩyigu: “Pacũ Abraham, yũre bóaneõ ñaña. Yũ putopũ Lázaro ticocoya. Cũ ati, cũya wãmosũmena oco soa, yũ ñemerõrẽ yusúasãrĩ tiigú atiaro. Yũ atipécamepũ ñañarõ netõgú tiigá”, jĩmiyigu.

²⁵ 'Abraham cũrẽ yũyigu: “Yáa wedegu, wãcũña: Mũ catigu, ãñurẽ cuotóawũ. Lázaro bayiró ñañarõ netõwĩ. Mecútigã cũ ãnopũre yeeripũna usenire ñeeĩ. Mũre ñañarõ netõgú tiia. ²⁶ Dee tii ticocomasĩriga: Marĩ decopũre ñcũãri coaca niijã. Ñsãmena niirã múã putopũ wáadugari, dee tii masĩña maniã. Múã putopũ niirãcã ñsã putopũ atimasĩriya”, jĩyigu.

²⁷ 'Pee cuogú niimiãrigu jĩyigu: “Too docare yũ mũrẽ sãñ, pacũ. Lázaro yũ pacuya wiipũ ticocoya. ²⁸ Toopũre yũ sicamoquẽñerã baira cuoa. Cũrẽ wedegu wáaro, ãno yũ ñañarõ netõrõpũ atirijãrõ jĩgũ”, jĩmiyigu.

²⁹ 'Abraham jĩyigu: “Cũ Moisés jóariguere, profetas jóariguere cuocúa. Teeré padeoáro”, jĩyigu.

³⁰ 'Pee cuogú niimiãrigu yũyigu: “Teerora niñ, niirõpeja, pacũ Abraham; sícũ diarigupũ bauá wederĩ, cũ ñañaré tiirere wãcũpati, wasoádacua”, jĩmiyigu.

³¹ 'Abraham cũrẽ yũyigu: “Moisés jóariguere, profetas jóariguere padeohéra, diarigupũ bauá wederĩ, nemorõ padeorícua”, jĩyigu.

17

Ñañaré tiirĩ, quio niñ

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesús cũ buerare jĩyigu:

— Æpẽrẽ ñañarõ jĩcõãsãre niirucujãadacu. Ñañarõ jĩcõãsãgũnorẽ ñañanemorõ wáaadacu. ² Cũ yũre padeorágãrẽ ñañaré tiidutĩri, cũrẽ nemorõ ñañarõ wáaadacu. Cũrẽ ãtãgã pairígamena cũ wãmũapũ siatúyo, día pairímaapũ cõãñocori, nemorõ ãñubocu.

³ Múãrẽ wedetooa mée.

'Mũya wedegu mũrẽ ñañaré tiirĩ, cũrẽ “mũ ñañaré tiíawũ” jĩ wedeya. Cũ wãcũpati, wasorĩ, cũrẽ acabóya. ⁴ Cũ sietecõrõ sicabureco mũrẽ ñañaré tiirĩ, sietecõrõ mũrẽ acabóre sãrĩ, acabóya, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũrẽ padeorere wederigue

⁵ Jesús beserira cũrẽ sãñira:

— Ñsãrẽ padeorẽ ticonemoña, jĩyira.

⁶ Marĩ Òpũ yũyigu:

— Mostazape péeripegã niñ. Múã padeorẽ tipecõrõgã niirĩ, atigú yucũgũ pairíguere “wããwa, día pairímaa decopũ nucũrõ wáaya” jĩbojĩyu. Múã padeorĩ, tiigú múã dutiro-birora wáabojĩyu, jĩyigu.

Padecotegũ paderigue

⁷ Jesús apeyé queorémene wedenemoyigu:

— Apetõ tiirã, múã sícũ padecotegũ cuobócu. Cũ otegũ ditare coacũgũ jeaarigu o oveja cotegũ jeaarigu coerĩ, ¿deero jĩgari cũrẽ? “Sããatiya. Duiya, yaagũ jĩgũ”, jĩricu.

⁸ Biirõpe jĩcu: “Yũre yaaré quẽnobosáya. Sutirõ sotoá macãrõ sãña, yũ yaaadarere, yũ sñiãdarere batoya. Yũ yaaari siropũ yaa, sñimasĩã mũjã”, jĩcu. ⁹ Padecotegũ mũ dutirere tiirĩ ñapacũ, cũrẽ “mũmena ãñurõ useniã” jĩricu. ¹⁰ Teero tiirã, múãcã cũ

tiiróbirora niipetire Cõamacũ dutirére tiipetítoara, “ũsã padecotera bári niirã niiã; ãsãrẽ dutiré dícare tiiáwũ” jĩĩña, jĩiyigu Jesús.

Jesús puamóquẽñerã òpũũrĩ bóarare netõnérigue

¹¹ Jesús cũũ buerámena Jerusalénpu wáara, Galilea, Samaria puaditá watoapu netõwáyira. ¹² Sicamacãpu cũã jeari, ãmuã puamóquẽñerã òpũũrĩ bóara bocayira. Yoaropu putuánucã,* ¹³ suoyíra:

—Jesús basocáre buegũ, ãsãrẽ bóaneõ ññaña, jĩiyira.

¹⁴ Jesús cũãrẽ ññagũ: —Paiaré ãñorã wáaya, jĩiyigu.

Cũã maapu wáari, cũãye òpũũrĩ bóare yatipetijõãyiro. ¹⁵ Sícũ yatiri ññagũ, cãmeputúayigu. Bayiró busurómena Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. ¹⁶ Jesús puto jea, ditapu munibiácũmu, cũũrẽ usenire ticoyigu. Cũũ Samaria dita macũ niiyigu. ¹⁷ Jesús jĩiyigu:

—Puamóquẽñerãrẽ netõnéãwũ. Æpẽrã nuevepe ¿noopú niigari? ¹⁸ Æni judíoayũ niihẽgũ dícu Cõamacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩ, usenire ticogu putuaatiayi, jĩiyigu.

¹⁹ Cũũrẽ jĩiyigu:

—Wũmunucãña; wáagua. Mũũ padeojĩgũ, netõnénoãrigupu putuáa, jĩiyigu.

Cõamacũ dutiré basocápure jeaadarere wederigue

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Fariseo basoca Jesuré sãĩñáyira:

—Cõamacũ dutiré basocápure niiãdare ¿deero biiri jeanucããdari? jĩiyira.

Cũãrẽ yũuyigu:

—Cõamacũ dutiré basocápure niiãdare baurocá jearicu. ²¹ “Ænopú niiã; jõõpu niiã” jĩĩña maniãdacu. Cõamacũ dutiré basocápure niiãdare múã watoapu niitoaa, jĩiyigu.

²² Cũũ bueráre jĩiyigu:

—Too síro yũũ niipetira sõwũ atiditapú putuaatiri bayiró boomíãdacu múã. “Cũũrẽ sicabureco marĩ ññarĩ, ãñujãboayu”, jĩĩpacara, yũũre ññaricu. ²³ Æpẽrã múãrẽ “ãno niiãwĩ; jõõ niiãyigu” jĩĩãdacua. Cũã teero jĩĩrĩ, wáarijãña; cũãrẽ nunurijãña. ²⁴ Apetóre bapo wããyori, muĩpũ muãatirope tée cũũ sããwarope bóesesajõãã. Teero wáarobirora wáaadacu yũũ niipetira sõwũ atiadari bureco. ²⁵ Teero wáaadari sugero, yũũre bayiró ññañarõ netõrõ niirõ tiia ména. Atitó macãrã yũũre booriãdacua.

²⁶ Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari sugerogã, Noé niirito wáariroburo wáaadacu. ²⁷ Noé dooríwucapu sããwaadari sugero, basocá yaa, sĩni, wãmosía, cũã põna numiãrẽ numicũ tiyíra. Cũũ sããwari burecore día duanetõrĩ, diapietijõãyira.

²⁸ Lot niiritocãrẽ teerora yaa, sĩni, sãĩ, dúa, ote, wiserí tii tiyíra. ²⁹ Lot Sodoma macãpu niimiayigu. Cũũ cutuwári burecore pecame, bayiró asiréperi ññaapeayiro. Teeména basocá diapietijõãyira. ³⁰ Yũũ niipetira sõwũ putuaatiadari burecore teerora tiiãdacua.

³¹ Tiiburecore sícũ wii sotoápu pesaboqui. Cũũye wii popeapu niirére diiwá, néegũ sããwaripacu, dutijõããrõ. Wesepú padegúcã wiipú putuawaripacu, dutijõããrõ. ³² Lot numorẽ wáariguere wãcũña.† ³³ Sícũ cũũ catirí burecorire maĩgũ, catiré petihére buarígudaqui. Cũũ catirí burecorire maĩhẽgũpe catiré petihére buagúdaqui.

³⁴ Yũũre tuoyá: Teero wáaadari ññami puarã cõãrõpu cõããdacua. Sícũ néemuãnogúdaqui; ãpĩ putuágudaqui. ³⁵ Puarã numiã sícãrõména trigo wãñiãrã niiãdacua. Sícõ néemuãnogõdaco; apegó putuágodaco. ³⁶ Puarã sícãrõména wesepú niiãdacua. Sícũ néemuãnogúdaqui; ãpĩ putuágudaqui, jĩiyigu.

³⁷ Cũũrẽ sãĩñáyira:

* **17:12** Moisére dutiré cũũrigue òpũũrĩ bóarare aperopú niidutiayiro; tee diaremanirãmena niidutiriayiro. Ññaña Levítico 13.46. † **17:32** Lot numo coo maĩrĩ macãpu cãmenucã ññaputucoma jĩĩgõ, móã tutu posaconucãyigo. Cõamacũ cũãrẽ “ññaputucorijãña” jĩĩsuguemiyigu. Ññaña Génesis 19.26.

—Ŭsã Őpũ, ¿noopũ teero wáaadari? jĩiyira.
 “Niipetira masĩadacua” jĩĩgũ, queorémena yũuyigu:
 —Bóara niirõpu yucaa neãcua, jĩiyigu.

18

Wapewiomena queoré

¹ Jesús cũu bueráre “duucũrõ manirõ Cõãmacũrẽ sãirucújãña” jĩĩgũ, ate queorémena wedeyigu.

² —Sicamacãpu sĩcũ queti beserĩ basocu niiyigu. Cũu Cõãmacũrẽ cuiriyaigu. Basocáre teero ñajãyigu. ³ Tiimacãpure sĩcõ wapewio niyigo. Coó cũu putopũ wáarucuyigo, coore ñañarõ tiigúmena quẽnodutígodo. ⁴ Yoari tiípuriyigu. Too síro wãcũyigu: “Yũu Cõãmacũrẽ cuiri, basocáre teero ñajãpacu, ⁵ atigó wapewioyere quẽnogúda. Yũu teero tiirĩ, yũure potocõdujãgõdaco. Teero tiihégu, coo naĩrõ atiri, põõtẽõribocu”, jĩiyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

⁶ Marĩ Őpũ wedenemoyigu:

—Queti beserĩ basocu ñañagú tiirére wãcũña. Cũu ñañagú niipacu, wapewiore tiípuyigu.

⁷ ¿Nemorõ Cõãmacũpe cũu beserirare tiípugudari? ¿Ñamirĩ, búrecori cũurẽ sãirãrẽ máata yũugudari? ⁸ Yũure tũoyá: Pearó manirõ cúã sãirére yũugudaqui. Cũu teero yũupacari, yũu niipetira sõwũ atibúrecopũ putũaatiri, ¿basocá padeorémena sãirãrẽ bũagudari? Buarícu, jĩiyigu.

Fariseo basocũmena, wapasébosari basocũmena queoré

⁹ Jesús puto ãpẽrã tuorá jeayira. Cúã “Cõãmacũ ññacoropũ ãñurẽ tiirã niiã” jĩĩ wãcũmiyira. Cúã teero wãcũjĩrã, ãpẽrãrẽ booríyira. Teero tiigú, ate queorémena cúãrẽ wedeyigu:

¹⁰ —Puarã ãmuã Cõãmacũwiipu súubusera sããwayira. Sĩcũ fariseo basocu niiyigu. Æpĩ romanuã õpũrẽ niyeru wapasébosari basocu niiyigu. ¹¹ Fariseo basocu nucũ, súubusegu jĩiyigu: “Cõãmacũ, yũu ãpẽrã tiiróbiro niiria. Teero tiigú, mũurẽ usenire ticoa. Cúã ãpẽrãyére tiiditóremena néejãcua; ñañarẽ tiihérare wedesãcua; mũmocũtira niipacara, ãpẽrã numiãmena ñeeapecua. Yũu ñni niyeru wapasébosari basocu tiiróbiro niiria. ¹² Yũu sica semanarẽ pũabúreco betia. Cien wapatágu, pũamóquẽne yũu wapatárere mũurẽ ticoa”, jĩĩmiyigu. ¹³ Niyeru wapasébosari basocupe yoaropũ putũánucã, ññamũõcoriyigu. Bayiró wãcũpatijĩgũ, cũu cutirore páa, jĩiyigu: “Cõãmacũ, yũure bóaneõ ññaña; yũu ñañarere tiijãmiã”, jĩiyigu.

¹⁴ Jesús jĩĩnemoyigu:

—Yũure tũoyá: Niyeru wapasébosari basocu Cõãmacũ acabónoãrigupũ cũũya wiipure coeyigu. Fariseo basocupe acabónoriyigu. “Yũu ãpẽrã nemorõ basocú ãñugú niiã” jĩĩ wãcũgũrẽ “buri niigú niiã mũũ” jĩĩgũdaqui Cõãmacũ. Teero jĩĩ wãcũhẽgũpereja Cõãmacũ ãpẽrãrẽ padeorĩ tiigúdaqui, jĩiyigu Jesús.

Jesús wĩmarãrẽ sãĩbosárigue (Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Wĩmarãrẽ Jesús puto néewayira ñaapeódutira. Jesús buerá teero tiirĩ ññarã, cúãrẽ néewarare tutimiyira. ¹⁶ Jesupé cúãrẽ atiduti, jĩiyigu:

—Wĩmarã yũu puto atiaro. Cãmotárijãña. Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũserano ãniãgã tiiróbiro wãcũrã niĩya. ¹⁷ Yũu aterėja diamacũrã jĩĩã: Æniãgã tiiróbiro Cõãmacũ dutirére ãñurõ wãcũnũnũse tiihéranorẽ cũu dutiré cúãpure jeaboariguere cúãrẽ jearicu, jĩiyigu.

Jesuména pee cũogú wedeserigue (Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Judíoare Dutirá Peti menamacũ Jesurẽ sãĩñáyigu:

—Basocáre buegú ãñugú, ¿yuu ñeenó tiigúdari, catiré petihére buadugágu? jĩiyigu.

¹⁹ Jesús cūūrē yuuyigu:

—Muu yuure “ãñugú” jĩã. Cõamacū sīcūrã ãñugú niĩ. ²⁰ Muu Cõamacū dutiré cūūriguere masīcu. “Āpĩ namorē ñeeaperijãña. Basocáre sīārījãña. Yaarījãña. Āpērārē jĩĩditoremena wedesārījãña. Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jĩã, jĩiyigu.

²¹ —Yuu wĩmagūpura tee niipetirere tiimúāatimiwũ, jĩĩmiyigu.

²² Jesús cūūrē jĩiyigu:

—Muuērē sicawāme dusajãã ména. Muu cūorére dúapetijãña. Tee dúa wapataáriguere bóaneōrārē batoya. Teero tiigú, Cõamacū putopure pee ãñuré buagúdacu. Túajea, ati, yuure nuñuwá, jĩĩmiyigu.

²³ Cūū teero jĩĩrĩ tuogú, tusarijōāyigu. Cūū pee peti apeyé cūogú niiyigu. ²⁴ Cūū tusarijōārĩ ñnagũ, Jesús jĩiyigu:

—Pee apeyé cūoráno Cõamacū dutirére ãñurō tiinunúsedugari, wisió niicu. ²⁵ Wáicu camello wāmecutigu awigá copegāpu sãācāmewitimasīriqui. Toorá nemocú, pee apeyé cūoráno Cõamacū dutirére ãñurō tiinunúsedugaripereja, jĩiyigu.

²⁶ Cūū jĩĩrere tuorá sãĩñáyira:

—Too docare ¿noāpé netōnénoādari?

²⁷ Jesús cūārē jĩiyigu:

—Basocá cūā basiro netōnémasīriya. Cõamacūpereja wisióre manidójãã, jĩiyigu.

²⁸ Pedro jĩiyigu:

—Tuoyá ména. Ūsāpe niipetire ūsā cūoríguere cūūjōāatiwũ, muumena nuñuāda jĩĩrã.

²⁹ Cūū cūārē yuuyigu:

—Yuu aterēja diamacūrã jĩĩã: Sīcū yuure maĩgú cūūya wii, cūū numo, cūū baira, cūū pacusūmũã, cūū pōnarē cūūjōã, “Cõamacū dutiré basocápure niĩādare quetire wedegu wáaguda” jĩĩgūnope ³⁰ cūū cūūwarigue nemorō buagúdaqui atibúrecopure. Too síropucārē Cõamacūmena catiré petihére buagúdaqui, jĩiyigu.

Jesús cūūrē sãĩādarere ĩĩĩārĩ wederigue

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús cūū buerá docere suowá, jĩiyigu:

—Mũã ĩñaã: Marĩ Jerusalēpu wáara tiia. Toopú profetas jóariguebirora wáaadacu. Niipetire cūā “biiro wáaadacu niipetira sōwūrē” jĩĩrirobirora yuure wáaadacu. ³² Toopú yuu niipetira sōwūrē judíoa niihērã dutirápure ticoadacua. Yuure buijã, ñañarō jĩĩ, usecó eobatētu, ³³ tãna, sãĩādacua. Itiábureco siro masāgūdacu, jĩiyigu.

³⁴ Cūū buerá teeré tuomasīriyira. “Ñeenórē wedesegeu tiĩĩ”, jĩĩmasīriyira. Tuomasĩña maniréno niiyiro.

Jesús Jericó macūrē ĩñarĩ tiirigue

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesús Jericó putopu jeagudu tiirĩ, sīcū maa wesapu niyeru sãĩduíyigu. Cūū capeari baunóhēgũ niiyigu. ³⁶ Pau basocá wáari tuogú: —¿Deero wáai? jĩĩ sãĩñáyigu.

³⁷ —Jesús Nazaret macã macū netōwágũ tiĩĩ, jĩĩyira.

³⁸ Teero tiigú, bayiró busurómena jĩiyigu:

—¡Jesús, David pārãmi niinunusegu,* yuure bóaneōña! jĩiyigu.

³⁹ Cūū puto netōwára: —Nocōrōrã ditamaníjōãña, jĩĩ tutimiyira.

Cūūpe jĩĩnemosājāyigu:

—¡David pārãmi niinunusegu, yuure bóaneōña! jĩiyigu.

⁴⁰ Jesupéja putuánucã, cūūrē néeatidutiyigu. Cūū puto jeari, cūūrē sãĩñáyigu.

* **18:38** Cūū “David pārãmi niinunusegu” jĩĩgũ, “muu Cõamacū beserigu niicu” jĩĩgũ tiiyígu. ĩñaña 2 Samuel 7.12-16.

41 —¿Muarẽ deero tiirí boogári? jĩiyigu.

—Ōpũ, yũre ñnarĩ tiiyá, jĩiyigu.

42 —Jáu. Ññaña sáa. Mũu padeojĩgũ, netõnénoãrigupũ putuáa, jĩiyigu.

43 Cũu teero jĩĩrĩrã, ññajõãiyigu sáa. Ñña, Jesuré nũnũwágũra, Cõãmacũrẽ usenire ticoyigu. Niipetira cũũrẽ teero wáari ññarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

19

Jesús Zaqueomena wedeserigue

¹ Jesús Jericópũ jea, netõwágu tiiyígu. ² Toopá sícũ pee apeyé cõogú niiyigu. Romanuã õpũrẽ wapasébosari basoca dutigú niiyigu. Cũu wãmecutiyigu Zaqueo. ³ “¿Deero biigú niĩ Jesús?” jĩ, ññadugamiyigu. Cũu ãmũhẽgũgã niijĩgũ, deero ññamasĩriyigu. Pau basocá niiyira. ⁴ “Jesuré ññagũdu” jĩgũ, cũu netõwáadaropũ cutuwáyigu. Cutuwá, sicagú yucũgũpũ muãwayigu.* ⁵ Jesús too netõwágu, ññamũõco, cũũrẽ jĩiyigu:

—Zaqueo, boyero diiátiya. Mecũãrẽ mũya wiipũ putuácũmugũda, jĩiyigu.

⁶ Boyeromena diiwá, Jesuré useniremena bocagũ wáayigu. ⁷ Niipetira teeré ññarã, wedepatiyira:

—Jesús ññanaré tiirépiguya wiipũ putuácũmugũ wáaawĩ, jĩiyira.

⁸ Too síro Zaqueo wũmunucã, marĩ Ōpũrẽ jĩiyigu:

—Ūsã Ōpũ, tuoyá ména. Yũu cuorére decomena bóaneõrãrẽ ticoguda. Yũu jĩĩditoremena yaarĩrare baparicõrõ nemorõ wiyagũda, jĩiyigu.

⁹ Jesús cũũrẽ jĩiyigu:

—Mecũãmena mũu, mũya wii macãrã ññanaré tiirére netõnénoã. Mũucã Abraham pãrãmi niinũnũsegu niĩ. ¹⁰ Yũu niipetira sõwũ pecamepũ wáaborirare ãmaã, netõnégu atiwn, jĩiyigu.

Niyeruquirimena queoré

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesús Zaqueomena wedeseri, too niirã tuoyíra. Cũu Jerusalénũ jeagũdu tiiyígu mée. Teero tiirã, cũã “máata Cõãmacũ basiro dícu dutiréno marĩ putopũre niĩadaropũ tiia mée” jĩ wãcũmiyira. ¹² Cũã wãcũrere masĩgũ, queorémena wedeyigu:

—Sícũ basocú uputĩ macũ niiyigu. Cũu õpũ sõneconogũdu tiiyígu. “Putuaatigũda” jĩ, õpũ niiré sããgũ wáajõãiyigu yoaropũ. ¹³ Cũu wáaadari suguero, puamóquẽnerã cũũye dutibosarare atidutiyigu. Cũã sĩquẽrãrẽ sĩquẽñequiri niyeruquiri ticoyigu. Teequiri pairó wapacutíre niyiyo. Cũãrẽ jĩiyigu: “Atequírimena apeyé sãĩ, dúu, wapatánemoña, téu yũu coerípũ”, jĩiyigu. ¹⁴ Cũũya dita macãrã cũũrẽ booríyira. Teero tiirã, cũu wáari siro, “ ‘cũũ ãsã õpũ sããrĩ booríga’ jĩ wedera wáaya” jĩ ticocomiyira ãpẽrãrẽ.

¹⁵ ‘Cũã teero jĩĩpacari, cũu cũã õpũ sõneconoyigu. Too síro coeputúaatiyigu. Putuajea, cũu niyeruquiri ticorirare atidutiyigu. Cũãrẽ sãĩñáyigu: “¿Niyeru nocõrõ wapatánemorĩ?”

¹⁶ Jeasuguegu jĩiyigu: “Yũu õpũ, mũu ticoriquimena puamóquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁷ Cũu õpũ cũũrẽ yũuyigu: “Ññurõ tiyú. Dutibosagu ãñurõ tiigú niĩ mũu. Yũu péerogã cũũremena mũu ãñurõ tiyú. Teero tiigú, muarẽ puamóquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu. ¹⁸ Too síro ãpĩ jeayigu. “Yũu õpũ, mũu ticoriquimena sicamoquẽñequiri wapatánemowũ”, jĩiyigu. ¹⁹ Cũũcãrẽ yũuyigu: “Muarẽ sicamoquẽñe macãrĩ dutigú sõnecoguda”, jĩiyigu.

²⁰ ‘Too síro ãpĩ jeayigu. “Ññã, yũu õpũ, mũuyaqui; sutiró caseromena cõma, ññanojãwũ.

²¹ Yũu masĩã: Mũu bóaneõ ññaré cuoríu. Mũu tiirípacu, ãpẽrã paderémena wapatáa. Mũu oteripacu, ãpẽrã oteriguere néeã. Teero tiigú, muarẽ cuiwn”, jĩiyigu. ²² Cũã õpũ cũũrẽ

* 19:4 Tiigú pecasãyemena wãmecutiyiro “sicómoro”.

jĩyigu: “Mũũ dutibosagu ñañagũ niiã. Mũũ wedeseremena mũũ ñañaré tiirére besenotoaa. Mũũ yũũ bóaneõ ññaré cuohérere masĩayu. Yũũ tiirípacu, ãpẽã paderemena wapatárere masĩayu. Yũũ oteripacu, ãpẽã oteriguere néerere masĩayu. ²³ Teeré masĩpacu, ¿deero tiigú yée niyerure niyeru ññanori wiipũ bucuá dutigu cũũriri? Mũũ cũũrĩ, yũũ coegú, tiwiipũ bucuáremena ñeenemoboajĩyu”, jĩyigu. ²⁴ Toopũ niirãrẽ jĩyigu: “Tiiquire ãmajãña. Pũamóquẽñequiri cuogúpere ticoya”, jĩyigu. ²⁵ Cũã jĩyira: “Ƴsã õpũ, cũũ pũamóquẽñequiri cuotóai”, jĩyira. ²⁶ Cũã õpũ jĩyigu: “Yũũre tuoyá: Pee cuogúnorẽ nemorõ ticonoãdacu. Cuohégunopere cũũ cuomírere ãmajãnoãdacu. ²⁷ Mecũtígã yũũ õpũ sããrĩ boorírirare ãnopũ néeatiya. Yũũ ññacoropũ cũãrẽ sããñã”, jĩyigu, jĩĩ wedeyigu Jesús.

Jesús Jerusalénpu sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jesús teeré jĩitoa, Jerusalénpu wáagu, cũãrẽ sugueyigu. ²⁹ Toopũ wáagu, Betfagé, Betania macãrĩpu jeagũdu tiiyigu. Teemacãrĩ Ƴtágú Olivo puto niiã. Toopũ cũũ buerá puarãrẽ jĩyigu:

³⁰ —Imacã marĩ díamacũ niirĩ macãpu wáaya. Toopũ jeara, sícũ burro wĩmagũ siatúnucõarigure buajeáadacu. Cũũ pesaya manigú niiqui ména. Cũũrẽ jõã, néeatiya.

³¹ Múãrẽ “¿deero tiirã cũũrẽ jõãrĩ?” jĩĩrĩ, “marĩ Ƴpũ booáwĩ” jĩĩña, jĩyigu.

³² Cũũ ticocoarira wáa, cũũ jĩĩarirobirora buajeáyira. ³³ Cũã burrore jõãrã tiirĩ, cũũ õpãrã cũãrẽ: —¿Deero tiirã cũũrẽ jõãrĩ? jĩyira.

³⁴ —Marĩ Ƴpũ booáwĩ, jĩĩ yũũyira.

³⁵ Jesús puto néewa, burro sotoapu cũãye suti sotoá maquẽrẽ tuuwépeoyira. Jesuré cũũ sotoapu mũãpeadutiyira. ³⁶ Jesús cũũ sotoapu pesawari, basocá cũũrẽ padeorã, cũãye suti sotoá maquẽrẽ maapu sẽocũyira. ³⁷ Jesús Ƴtágú Olivo diiwáropũ jeari, niipetira cũũ buerére nũnũrã cũã ññariguere wãcũrã, usenĩnucãyira. Niipetire Jesús tutuaremena tiĩñnoriguecãrẽ wãcũrã, bayiró busurómena Cõãmacũrẽ usenire ticoyira.

³⁸ —¡Cõãmacũ ticodiocorigu marĩ Ƴpũrẽ ãñurõ tiáro! ¡Ƴmũãsepare ãñurõ niirecatiario! ¡Niipetira Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãrĩ” jĩĩ, usenire ticoaro! jĩyira.

³⁹ Siquẽrã fariseo basoca toopũ niirã Jesuré jĩyira:

—Basocáre buegú, mũũrẽ nũnũrãrẽ ditamanídutiyi, jĩyira.

⁴⁰ Jesús yũũyigu:

—Yũũre tuoyá: Cũã ditamaníãtã, Cõãmacũ ate Ƴtãperire bayiró busurómena wedeseri tiigúdaqui, jĩyigu.

⁴¹ Jesús Jerusalén putopũ jea, tiimacãrẽ ññacogu, utiyigu. ⁴² Tiimacã macãrãrẽ, too síro macãrãrẽ wãcũgũ, jĩyigu:

—Mecũãrẽ mũã ãñurõ niirecatirere Cõãmacũ ticorére masĩrĩ, ãñuboajĩyu. Múã masĩdũgahere wapa masĩricu. ⁴³ Múãrẽ ññanõ netõrẽ burecori atiadacu. Teebũrecore ññanõ ññatutira atimacãrẽ niipetireniñarĩpu cãmotáadacua, mũãrẽ witiwari jĩĩrã. ⁴⁴ Niipetire mũãyere cõããadacua. Múãrẽ sããpetĩjããadacua. Múã weere wiserire Ƴtãqui apequí sotoapu weemũãrigue putuáricu. Múã Cõãmacũ netõnéri bureco jeari ññamasĩhẽre wapa teero wáaadacu, jĩyigu.

Jesús Cõãmacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jesús Cõãmacũwiipũ sããjeagu, dúari basocare† cõãwionecoyigu. ⁴⁶ Cũãrẽ jĩyigu:

—Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jĩĩã: “Yáa wii ‘Cõãmacũmena wedeseri wii niiã’ jĩĩrĩ wii niiãdacu”,‡ jĩĩ jóare niiã. Múãpe yaarẽpira dúari wii niirĩ tiia, jĩyigu.

† 19:45 Dúari basoca wáicura, bua wapapacáro dúayira. Cũãrẽ sãĩnéãrirare pairé ticoyira, “Cõãmacũrẽ ticorã niĩya” jĩĩrã. ‡ 19:46 Isaías 56.7.

⁴⁷ Bärecoricōrō Jesús Cōāmacūwiipū bueyigu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá, āpērā uputí macārā “¿cūūrē deero tii sīārō booi?” jīiyira. ⁴⁸ Basocá niipetira Jesús wedeserere tūonunúsera tiyíra. Teero tiirá, cūūrē dee tii masīriyira.

20

Jesuré “¿noā dutirémēna teeré tiii?” jīirigue

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Sicabureco Jesús Cōāmacūwiipū basocáre buegu tiyígu. Cūūye añuré quetire wedegu tiyígu. Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá Jesús putopū jeayira butoá dutirámēna.

² Cūūrē sãĩnáyira:

—Ūsārē wedeya: ¿Noā dutirémēna mūu teeré tiii? ¿Noā mūūrē dutiré ticori? jīiyira.

³ Jesús cūārē yūuyigu:

—Yūucā múārē sãĩnágūda. Múā yūure wedeya: ⁴ ¿Noā Juanrē wāmeōtidutigu ticocoyiri? ¿Cōāmacū o basocápe ticocoyiri? jīiyigu.

⁵ Cūāpe cāmerĩ wedeseyira:

—Marĩ “Cōāmacū ticocorigū niwĩ” jīĩrĩ, cūū marĩrē “too docare ¿deero tiirá cūūrē padeoriri?” jīĩboqui. ⁶ Marĩ “basocá cūūrē ticocorira niwā” jīĩātā, niipetira marĩrē ūtāperimēna dēesĩāadacua. “Juan profeta niwĩ” jīĩ padeoóya, jīiyira.

⁷ Teero tiirá, Jesuré: —Ticocorigure masīriga, jīĩjāyira.

⁸ Jesús cūārē jīiyigu:

—Yūucā múārē “ate dutirémēna teeré tiia” jīĩ wederia, jīiyigu.

Ñañarā padecoteramēna queoré

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Jesús basocáre ate queorémēna wēdenucāyigu:

—Sīcū ūmū niyigu ūse wese oterigu. Oterĩ siro, āpērārē tiiditare wasoyigu. Wasoari siro, aperopū wāayigu yoari niigū wāagu. ¹⁰ Ūse ducacutirito niirĩ, sīcū cūūrē padecotegure ticocomiyigu. Cūūya dita cūū wasorirare “ūse cūā dūa wapatárere decomēna ticocoaro yūure” jīĩcomiyigu. Cūū toopū jeari, tiidita wasorira cūūrē pāa, péerogā ticoripacara, putuócojāyira. ¹¹ Āpĩ cūūrē padecotegure ticocomiyigu sūcā. Cūūcārē pāa, ñañarō buijā, péerogā ticoripacara, putuócojāyira. ¹² Too síro āpĩrē ticoconemoyigu sūcā. Cūūcārē cāmitu, cōājāyira.

¹³ Tiidita ōpū “¿deero tiigúdari yūu?” jīĩ wācūnucāyigu. “Yūu macū yūu bayiró maĩgūrē ticocogūda. Apetó tiirá, cūūrē quioníremēna iñabocua”, jīĩmiyigu. ¹⁴ Ōpū macū toopū jeari iñarā, tiidita wasorira cāmerĩ wedeseyira: “Ānirā niĩ too síropū atiditaré ñeegūda. Cūūrē sīācō. Cūū manirĩ, atiditá marīya dita putuáadacu”, jīĩmiyira. ¹⁵ Teero tiirá, cūūrē ñee, tiiwese wesapū néewa, sīācōājāyira, jīĩ wedeyigu.

Jesús basocáre sãĩnáyigu:

—Tiidita ōpū cūārē tiíadarere múārē wedegūda. ¹⁶ Cūū ati, cūūya dita wasorirare sīācōāpeti, āpērārē tiiditare ticojāgūdaqui, jīiyigu.

Teeré tuorá: —¡Teero wáarijāārō! jīiyira.

¹⁷ Jesús cūārē iñā, jīiyigu:

—Wáaadacu. Cōāmacūye queti jóaripū jīĩrére tuoyá:

Wii weerira ūtāquire booríyira.

Cūā boorípacari, tiiquira uputí macāqui putuáwū tiwiipáre.*

¹⁸ Tiiqui sotoapū ñaapeagu mutājōāgūdaqui. Tiiqui cūū sotoapū ñaapeaatā, añurō mutāpetijōāgūdaqui, jīiyigu.

* 20:17 Salmo 118.22.

*Wapasédutire sãĩñárigue**(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.13-17)*

¹⁹ Moisés jóarigue buerá, paiaré dutirá, “tee queorémena marĩrẽ jĩtutigũ tĩiquí” jĩĩ masĩjãyira. Toorá “¿cũũrẽ deero tii ñeerõ booi?” jĩĩmiyira. Basocáre cuira, ñeemasĩriyira.

²⁰ Teero tiirá, cũũrẽ ãñurõ ññanũnũse, ãpẽrãrẽ ññadutira ticocoyira. Cũũrẽ basocá ãñurã tiiróbiro niidutiya. Cũã Jesús merẽã yũuri boomíyira. Teeména tiidita dutigápũre wedesã ticodũgamiyira. ²¹ Teero tiirá, cũã ticocoarira Jesús pũto wáa, sãĩñáyira:

—Basocáre buegú, ãsã masĩã: Mũũ diamacũrã wedea; diamacũrã buea. Basocá niipetirare sĩcãrĩbíro ññaã. Cõãmacũ dutirere diamacũ buea. ²² Teero tiigá, ãsãrẽ wedeya: ¿Romanuã õpũrẽ cũũ niyeru wapasedutirere wapatĩadari; o wapatĩrigarite? jĩĩyira.

²³ Jesupé cũã ññañarõ tiidũgãrere masĩjãyigu. Teero tiigá, jĩĩyigu:

²⁴ —Niyeruire eñonã yũure. ¿Noãyã diapóa, noã wãme tusai? jĩĩyigu.

—César romanuã õpũye tusaa, jĩĩyira.

²⁵ Jesús cũũrẽ jĩĩyigu:

—Too docare Césaye niirere Césare wiyayá; Cõãmacũyere Cõãmacũrẽ wiyayá, jĩĩyigu.

²⁶ Jesuré basocá tuocóropũ merẽã yũurere bũariyira. Cũã cũũ yũurere tuomanĩjõãrã, ditamanĩjõãyira.

*Diarira masãmũãre wederigue**(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)*

²⁷ Sĩquẽrã saduceo basoca Jesús pũto jeayira. Cũã “diarira masãmũãricua” jĩĩcua. Jesuré sãĩñáyira:

²⁸ —Basocáre buegú, Moisés dutirere jĩĩãda: “Sĩcũ põnamanígũ diaweori, cũũ bai cũũ nũmo niirigore dúutuario. Cũũ coomena cũũ sõwũ diarigũre põnacutĩbosaa”,† jĩĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. ²⁹ Sĩcũpõna siete niiyira. Cũã sõwũ nũmocutiyigu. Põnamanígũrã diajõãyigu.

³⁰ Cũũ siro macũ cũũ sõwũ nũmorẽ dúutumiyigu. Cũũcã põnamanígũrã diajõãyigu. ³¹ Cũã siro macũcã coore dúutu, põnamanígũrã diajõãyigu. Niipetira cũã siro macãrãcã teerora wáayira. Cũã siete põnamanĩpacara, diapetijõãyira. ³² Too siro cũã nũmo niimirigocã diajõãyigo. ³³ Cũã siete coore nũmocutimiyira. Teero tiigó, diarira masãmũãrĩ, ¿nii nũmope pũtuãgodari? jĩĩyira.

³⁴ Jesupé cũũrẽ yũuyigu:

—Atibũrecopũre ãmũã, numiã nũmocutĩ, manũcutiya. ³⁵ Cõãmacũ beserira dia masãmũãri siro, ãmũã, numiã wãmosĩaricua. ³⁶ Ángelea tiiróbiro niĩyia. Dianemoricua sãa. Cõãmacũ masõrira niĩjĩrã, Cõãmacũ põna niĩyia. ³⁷ Diarira masãmũãrere Moiscã cũũ jóariguemena eñorĩgu niĩwĩ. Yucũũ jũũrĩsati quetipũ Cõãmacũ “Abraham, Isaac, Jacob Õpũ niĩã yũũ”‡ jĩĩriguere jóarigu niĩwĩ. ³⁸ Cõãmacũ diarira Õpũ niirĩ; catirã Õpũpe niĩ. Cũũ ññacoropũ niipetira catiia, jĩĩyigu.

³⁹ Sĩquẽrã Moisés jóarigue buerá Jesuré jĩĩyira:

—Basocáre buegú, mũũ diamacũ peti wedesea.

⁴⁰ Too siro cũũrẽ apeyẽ sãĩñãnemodũgariyira sãa, “marĩrẽ netõnũcãboqui sũcã” jĩĩrã.

*“Cristo ¿noã pãrãmi niĩ?” jĩĩrigue**(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)*

⁴¹ Jesús basocáre sãĩñáyigu:

—¿Deero tiirã “Cõãmacũ beserigu David pãrãmi niĩ” jĩĩ? ⁴² David basirora Salmopũpu jóarigu niĩwĩ:

Cõãmacũ jĩĩwĩ yũũ Õpũrẽ:

† 20:28 Deuteronomio 25.5. ‡ 20:37 Éxodo 3.6.

“Yáa wãmo diamacúniñape duiya,

⁴³ té m̃urē ñatutirare m̃u dutiriguere ỹu ãñurō ỹuri tiiríp̃u”, §
jĩ jóarigu niwĩ.

⁴⁴ David “ỹu Ōp̃u” jĩgũ, Cõamacũ beserigure jĩgũ tiiríg̃u niwĩ, cũ pãrãmí niipacari.
Teeré ãñurō wãcũña, jĩyig̃u.

Jesús Moisés jóarigue buerá tiiréc̃utire wederigue

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Niipetira basocá t̃ocórop̃u Jesús cũ bueráre wedeyig̃u.

⁴⁶ —Moisés jóarigue buerá tiiróbirora tiirucúrijãña. Cũ suti yoaretō sãña, wáãseniya.
Macã decop̃u quioníremena ãñudutiri boocúa. Neãré wiserip̃u suguero maquẽ duirép̃u
dícu duidugacua. Bosebureco tiiróp̃ucãrẽ teerora tiidugácua. ⁴⁷ Niyeru boorá, wapewia
numiãye wiserire jĩditoaremena ãmacua. Cũ yoari Cõamacũmena wedesera tiiróbiro
tiiditóya basocáre. Cũãrã ãpẽrã nemorō ñañarō tiinóãdara niĩya, jĩyig̃u.

21

Wapewio bóaneõgõ Cõamacũrẽ ticorigue

(Mr 12.41-44)

¹ Jesús ñnacog̃u, niyeru cuorá niyeru sããretibarip̃u* pairó niyeru sããrĩ ññayig̃u. ² Sícõ
wapewio bóaneõgõ p̃uquĩ wapamanírequiri sããrĩ ññayig̃u. ³ Teeré ññagũ, jĩyig̃u:

—Ỹu aterēja diamacũrã jĩã: Cõamacũ ññacorp̃ure igo wapewio bóaneõgõ niipetira
nemorō ticoyo. ⁴ Ñiãpeja cũãrẽ ñsaríguere ticooya. Coopeja coo cuomíãrigue, coo yaaré
sãibóarigugãrẽ ticopetijãyo, jĩyig̃u.

Jesús “Cõamacũwii cõãnoãdacu” jĩrigue

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Siquẽrã cũ buerá Cõamacũwii maquẽrẽ wedeseyira:

—Ûtãquiritō ãñurémena tiirí wii ãñunetõjõãri wii niĩã. Cũ mamorecã ãñunetõjõãre niĩã,
jĩyira.

Jesús cũ jĩrẽre t̃ogú, jĩyig̃u:

⁶ —Mũã ãno ññaré too síro ãtãqui apequí sotoáp̃u weemuãrigue putuáricu. Niipetire
cõãnoãdacu, jĩyig̃u.

Atibureco petiádari suguero wáaadare

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Too síro cũãrẽ sãññáyira:

—Ûsãrẽ buegú, m̃u wedearigue ¿deero biiri wáaadari? ¿Ñeenómena ññamasĩnoãdari, ate
wáaadari suguerogãrẽ? jĩyira.

⁸ Jesús cũãrẽ ỹuyig̃u:

—Ññurō t̃omasĩña, ãpẽrã jĩditori jĩrã. Pãu “ỹuãrã niĩã; ỹu Cõamacũ beserigu Cristo
niĩã” jĩãdacua. “Atibureco petiádaro péerogã ñsaa”, jĩãdacua. Cũãrẽ padeó ñunurijãña.

⁹ “Cãmerĩsĩarã tiíawã” jĩrĩ tuoádacu. “Toop̃u basocá cũ ñpãrãrẽ cõãrã tiíya” jĩrẽcãrẽ
tuoádacu. Teeré t̃orá, cuirijãña. Tee wáasugueadare niirō tiia. Teero wáapacari,
atibureco petiádaro ñsaádacu ména, jĩyig̃u.

¹⁰ Cũãrẽ jĩñemoyig̃u:

—Sicapõna macãrã apẽpõná macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. Teero biiri sicadita macãrã
apeditá macãrãmena cãmerĩsĩããdacua. ¹¹ Bayiró dita cãmeñare wáaadacu. Peeditap̃ure
jubóare, diaré wáaadacu. Ûmuãsep̃ure quioré, merẽã bauré bauáadacu.

12 'Tee wáaadari suguero, ãpẽrã múãrẽ ñee, ñaňarõ tiiádacua. Múãrẽ judíoa neãré wiseripũ néewa, queti beseadacua. Peresuwiipũ sōnecoadacua. Ōpãrã, dutirá p̄topũ néewa, queti beseadacua. Tee niipetirere tiiádacua múã yũre padeoré wapa. 13 Cúã teero tiirí, yũ múãrẽ tiiré wedemasĩadacu. 14 Cúãrẽ yũadare wãcũsuguerijãña. 15 Yũ múãrẽ masĩrĩ tiigúda cúãrẽ yũadare. Teeména múãrẽ ñatutira múã wedeserere s̄cãrĩbíricua. “Tee diamacú niiria”, jĩmasĩricua. 16 Múã pacusũmũã, múãya wedera, múã menamacãrã múãrẽ dutiráp̄ure wedesãadacua. Cúã teero tiirí, múã s̄iquẽrẽrẽ s̄iãjãadacua. 17 Niipetira basocá múãrẽ ñatutiadacua yũre padeoré wapa. 18 Teero tiipacári, múãrẽ merẽã wáaamaricu. 19 Yũre padeodúrijãña. Wãcũtutuarucujãña. Teero tiirã, catiré petihére b̄uãadacu.

20 'Múã surara Jerusalénrẽ niisodeari ñarã, “tiimacãrẽ cõãadaro péerogã d̄usaa” jĩmasĩadacu. 21 Teero wári ñarã, Judea ditapũ niirã ũt̄ayucupũ dutijõãrõ. Jerusalénpũ niirã aperopũ wáaaro. Cãpũpũ niirã tiimacãpũ p̄tuawarijãrõ. 22 Teeb̄urecori Cõamacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora wáadacu: Cõamacũ Jerusalén macãrẽrẽ ñaňarõ tiigúdaqui. 23 Teero wáare b̄urecori niipacósãnumiãrẽ, p̄ona ũpũrã c̄orãre bóaneõre b̄urecori niiadacu. Atiditap̄ure bayiró ñaňarõ netõré niiadacu. Cõamacũ basocãre bayiró peti ñaňarõ tiigúdaqui. 24 Ñpẽrã cãmerĩsĩarõpũ s̄iãnõadacua. Ñpẽrã ñee, niipetire ditapũ néewanoãdacua. Apeditã macãrã judíoa niihẽrã Jerusalénrẽ cõadioco, c̄utam̄tõadacua. Cõamacũ cúãrẽ dutihiro jeatuaro teero tiiádacua, jĩyigu.

Jesús p̄tuatiadare

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jesús wedenemoyigũ:

—Teero wáaadari suguero, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã pee merẽã bauré wasoádacu. Atibúreco niipetiropũ macãrã díã pairímaa, ocoturíre bayiró b̄usurĩ t̄orã, ucuára, dee tii masĩriadacua. 26 Basocã atibúrecop̄ure wáadarere wãcũrã, bayiró cuira, t̄omasĩre petijõãadacua. Niipetira ũmũãsepũ niirã cãmeñanoãdacua. 27 Teero wári, yũ niipetira s̄owũ õmeb̄urũpũ tutuaremena asibatédiatiri ñaãadacua. 28 Tee niipetire wáanucãrĩ, wãcũtutua, ueniña. Ũmũãsepũ ñamũõcoya. Múãrẽ netõnéadaro péerogã d̄usaádacu, jĩyigu.

29 Ate queorém̄ena wedeyigũ:

—Higueragũ, teero biiri niipetire yucũ biirecutirere wãcũña. 30 Pũĩrĩ wasorí, “cũma wáadaro péerogã d̄usaa” jĩmasĩnoã. 31 Tee tiirõbirora yũ jĩãrigue wári ñarã, “Cõamacũ dutiré basocãp̄ure niiadare jeaadaro péerogã d̄usacũ” jĩ masĩña.

32 'Yũ ateréja diamacũrã jĩã: Atitó macãrã cúã diaadari suguero, yũ jĩãrigue niipetire wáadacu. 33 Ũmũãse, atiditã peticódiaadacu. Yũ wedesere doca petirícu. Niirucujãadacu.

34 'Yũ p̄tuatiadari b̄urecore múã masĩricu. Teero tiirã, múã ññurõ niyueya. Múã ñaňaré tiiré tiirĩpori jĩrã, tiirijãña. Cũmuriãña. Atibúreco maquẽrẽ wãcũpatirijãña. Múã wãcũña manirõ yũ p̄tuatiadari búreco jeaadacu. 35 Tiib̄urecore niipetiropũ macãrã t̄amuãadacua. Teero tiirã, t̄omasĩña. 36 Múã ññurõ ñnacoya. “Tee ũsã ñaňarõ netõãdarere netõnéña” jĩrã, Cõamacũrẽ s̄airucujãña. Yũ niipetira s̄owũrẽ cuirõ manirõ bocaada jĩrã, s̄airucujãña, jĩyigu.

37 Jesús búrecoricõrõ Cõamacũwiipũ bueyigũ. Ñamirĩrẽ ũt̄agũ Olivopũ wáa, niirucuyigũ.

38 Bóerigã basocã niipetira Cõamacũwiipũ cúãrẽ t̄orã wáarucuyira.

22

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Pã púuri tiiré wáoya maniré yaarí bosebureco wáaadaro péero dusayíro. Tii bosebureco wámecutia Pascua. ² Paíaré dutirá, Moisés jóarigue buerá “¿deero tii Jesuré sīārō boomíto?” jīyira. Cūūrē sīādugāpacara, basocáre cui niyira.

³ Judas cūā “Iscariote” jīīgārē Satanás sāāyigu. Jesús buerá doce menamacū niimiyigu. ⁴ Cūū paíaré dutirá, Cōāmacūwii coterí basocare dutirá pūtopu wāayigu. Toopú jea, Jesuré ticoadarere cūāmena wedeseyigu. ⁵ Cūū jīirére tuorá, bayiró useniyira.

—Mūūrē niyeru wapatíada, jīyira.

⁶ —Jáu, teerora tiiwá, jīyigu.

Teero tiigá, basocá ĩñahērō cūāpūre Jesuré ticogūdu coteyigu.

Jesús cūū buerámena yaaturigue

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Too síro pã púuri tiirémena wáoya maniré yaarí bureco jeayiro. Tiibureco niirí, sīcū corderore cūā Pascua boseyagūdure sīānōā. ⁸ Teeburecorire Jesús Pedrore, Juanrē biiro jīicoyigu:

—Marí Pascua boseyaadare quēnoyúera wáaya, jīyigu.

⁹ —¿Noopú ūsā quēnorí boogári? jīyira.

¹⁰ Cūārē jīyigu:

—Múā macāpu wáaya. Toopú jeara, sīcū basocá ocogá turupeogure buajeáadacu. Cūūrē nūnūwáwa. Cūū sāāwari wiipū sāāwawa. ¹¹ Tiíwíi ōpūrē jīíwa: “¿Noopú niigari yūu buerámena Pascua boseyaadari tatia?” jīíwāi ūsārē buegú”, jīíwa. ¹² Cūū ūmūārō macā tatia quēnoāri tatiacapū ĩñogúdaqui. Toopú quēnoyúewa, jīicoyigu.

¹³ Cūā wáa, toopú Jesús cūārē jīārirobirora niipetirere buayira. Toopú cūā Pascua boseyaadare quēnoyira.

¹⁴ Yaarítono jeari, Jesús cūū beseriramena yaaadara jeanuāyira. ¹⁵ Jesús cūārē jīyigu:

—Yūu múāmena ate Pascua boseyare bayiró yaadugaa, yūu diaadari suguero. ¹⁶ Yūure tuoyá: Mecūāmena Pascua yaarére yaanemoricu sáa, tée yūu Ōpū sāāri siropū, jīyigu.

¹⁷ Teero jīāri siro, vino bapare née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Cūū bueráre jīyigu:

—Ateré cāmerí bato, sīniñá. ¹⁸ Yūure tuoyá: Mecūāmena yūu vino sīninemóricu sáa, tée yūu Ōpū sāāri siropū, jīyigu.

¹⁹ Pārē née, Cōāmacūrē usenire ticoyigu. Túajea, puatásā, batogura, jīyigu:

—Ate pã yūu múārē diabosaadari ōpūūbiro niíā. Ateré tiyá, yūu múārē diabosare wācūrā.

²⁰ Yaaari siro, teerora tiyígu sīnirí bapamena. Cūū bueráre tīāgū, jīyigu:

—Atibapá maquē yée díbiro niíā. Yūu diari, yée díi ōmayudiaadacu, múā ñañaré tiirére cosebosáaro jīīgū. Teeména Cōāmacū mama netōnére quetire cūūgūdaqui. ²¹ Tuoyá: Año yūumena yaaduii yūure ĩñatutirapūre ticogūdu. ²² Yūu niipetira sōwūrē Cōāmacūye queti jóaripūpu jīrōbirora wāaadacu. Bóaneōgū niigūdaqui yūure ticogūdupeja, jīyigu.

²³ Cūū buerá cūā basiro cāmerí sīñāyira:

—¿Noā niigariye teero tiigūdu? jīyira.

¿Nii uputí macū nií?

²⁴ Too síro Jesús buerá cūā basiro bayiró cāmerí wedeseyira.

—¿Nii marí watoare uputí macū nií? jīyira.

²⁵ Teero tiigá, Jesús cūārē jīyigu:

—Atibureco macārā ōpārā cūā booró dutiāmajāya. Cūāye dita macārārē “ūsārē añurō tiápura niíya” jīirí boocúa. ²⁶ Múāpeja cūā tiiróbiro tiiríjāña. Biirope tiyá. Múā menamacū uputí macū niigú niitugu tiiróbiro niirecutiaro. Múārē dutigú padecotegu tiiróbiro niirecutiaro. ²⁷ Múā tūgueñarí, ĩniipé uputí macū nií? ¿Yaaduigupe o cūūrē yaaré

péocotegupe? Yaaduigupe ɸputí macū niĩ. Yũ doca múãmena niigũ, yaaré péocotegu tiiróbiro niĩ.

²⁸ Múã niĩ yũmena niirucujārã. Yũre merẽ wáari, múãcã ñañarõ netõápua. ²⁹ Teero tiigú, yũcã yũ Pacu yũre Õpũ sōnecoribirora múãrẽ õpārã sōnecoguda. ³⁰ Biiro tiirí, múã yũ Õpũ niirõpu boseya, duiadacu. Múã õpārã duiépĩrĩpu duiadacu, Israelya pōna macārã doce pōnarĩrẽ dutiadara, jĩiyigu.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩirigue

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jesús jĩnemoyigu:

—Simón, tɸoyá. Satanás múã padeorére duurí tiijĩgũ, ñañodugáqui. Teero tiigú, múãrẽ sãĩarigu niĩawĩ. ³² Cũ mũrẽ ñañodugári iñagũ, yũpe padeodúrijãārõ jĩigũ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáawũ. Teeré mũ netõãri siro, padeó, mũya wedera yũre padeorére wãcūtutuari tiiyá, jĩiyigu.

³³ Pedro yũyigu:

—Õpũ, mũrẽ peresuwiipu néewara, yũcãrẽ néewaaro. Mũrẽ sãĩrã, yũcãrẽ sãĩārõ, jĩĩamiyigu.

³⁴ Jesús cũrẽ jĩiyigu:

—Pedro, yũ jĩirére tɸoyá: Mecũã macã ñami cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre iñĩrĩ “cũrẽ masĩriga” jĩiditogudacu, jĩiyigu.

Jesús diaadari suguero, cũ bueráre wederigue

³⁵ Apeyé cũrẽ jĩiyigu:

—Múãrẽ yũ wasopori manirã, niyeru sããrepori manirã, sapatu apebá manirã ticocoritore, ¿apeyenó dusarí? jĩiyigu.

—Dusaríwũ, jĩiyira.

³⁶ Cũrẽ jĩiyigu:

—Mecũãmena wasopo cɸogú néewaaro; niyeru sããriipo cɸogúcã néewaaro. Espada cɸohégũ cũyaro sutiró sotoá macãrõrẽ dúa, espadare sãĩārõ. ³⁷ Yũre tɸoyá: Cõãmacũye queti jóaripũpũ yé maquẽrẽ jóarigue diamacú wáaadare niirõ tiia. Ate jóanoã: “ ‘Cũcã dutirére netõnucágũ niĩ’ jĩ wãcũmiwã basocá cũrẽ”,* jĩ jóanoã. Niipetire yé maquẽrẽ jóarigue diamacú wáaadacu, jĩiyigu.

³⁸ —Jãã, ãsã Õpũ, ate espada puapĩ niĩ, jĩiyira.

—Ãñuãdacu, jĩiyigu.

Jesús Getsemanípu cũ Pacu sãĩrigue

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jesús witiwa, cũ tiirucúrirobiro Ƨtágú Olivopu wáayigu. Cũ buerá cũrẽ nũnyíra.

⁴⁰ Toopú jeagu, cũrẽ jĩiyigu:

—Wãtĩ múãrẽ jĩicõãsãrijãārõ jĩĩrã, Cõãmacũrẽ sãĩñá, jĩiyigu.

⁴¹ Teero jĩĩtoa, cũ suguero Ƨtãpe déecogu jearócõrõ yoaro wáayigu. Toopú ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiyigu. Sãigú jĩiyigu:

⁴² —Pacu, mũ boogú, yũ ñañarõ netõãdarere netõnẽña. Yũ teero jĩĩpacari, yũ boorére tiiríjãña; mũ boorẽpe wáaaro, jĩiyigu.

⁴³ Sícũ ángele Ƨmũãse macú cũrẽ bauáyigu. Bauá, cũrẽ tutuari tiiyigu. ⁴⁴ Cũ ñañarõ netõãdare wãcũpatigu niijĩgũ, nemorõ Cõãmacũrẽ sãiyigu. Cũ Ƨsotíre paca dí tiiróbiro oco tabidiayiro.

⁴⁵ Cũ Cõãmacũrẽ sãĩãri siro, wũmũncã, cũ buerá putopu cãmeputáyigu. Cũrẽ cãniãrirapure buajeáyigu. Cũ bayiró wãcũrecutiarira niijĩrã, cãniĩõãyira. ⁴⁶ Cũrẽ jĩiyigu:

* 22:37 Isaías 53.12.

—¿Deero tiirá nocōrō cāniĩ? Wāmūnucāña. Cōāmacūrē sāiñá, wātī mūārē jīcōāsārijāārō jīrā, jīyigu.

Jesuré ñeewarigue

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús cūāmena wedesegu tiiríra, pau basocá atiyira. Jesús buerá doce menamacū niimiārigu Judas wāmecutigu cūārē suosuguéyigu. Jea, Jesús puto atiyigu, cūā wasopúrore ūpūgūdu tiirí. ⁴⁸ Jesús cūārē jīyigu:

—¿Judas, ūpūrēmena yūu niipetira sōwūrē yūure ññatutirapure ticoi?

⁴⁹ Cūā buerá cūārē ñeeādarere ññarā, sāiñáyira:

—Ūsā Ōpū, ¿espadapīrīmena cūārē cāmotágari? jīyira.

⁵⁰ Sīcū Jesús buegú paiaré dutigúre padecotegure páatacojāyigu. Diamacū macā cāmopérore páatayigu. ⁵¹ Jesús cūā bueráre: —Nocōrōrā tiiyá, jīyigu.

Cāmopérore ñaapeó, netōnéyigu. ⁵² Cūārē ñeerā jeará niyira: Paiaré dutirá, Cōāmacūwii coterí basocare dutirá, butoá dutirácā niyira. Jesús cūārē jīyigu:

—¿Yaaréfigure tiiróbiro yūure espadapīrīmena, yucuména ñeerā atiarĩ? ⁵³ Búrecoricōrō yūu Cōāmacūwiipū mūāmena niirĩ, ñeeriwu. Mecūtīgā mūā booró tiirítono jeaa. Satanás naĩtīārōpū niigú dutirépere tiia mūā, jīyigu Jesús.

Pedro Jesuré “masīriga” jīyirigue

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesuré ñeeāri siro, néewayira. Paiaré dutigúya wiipū néesāwayira. Pedrope yoasāñurō cūārē nanuyigu. ⁵⁵ Basocá paiaré dutigúya wii popea macā yepa decopū pecame dioyíra. Dioári siro, duiyira. Pedro cūāmena duiyigu. ⁵⁶ Sīcō tiwií padecotego Pedro toopá duiirĩ ññayigo. Cūārē ññagōrā ñña: —Ānicā ññimena wáarucuarigura niirā, jīyigo.

Cūūpe coore: ⁵⁷ —Cūārē masīriga, jīyigu.

⁵⁸ Too sírogā āpī cūārē ñña: —Mūucā ññi menamacū niñā, jīyigu.

Pedrope cūārē: —Niiria, jīyigu.

⁵⁹ Sica hora siro āpī jīñemojāyigu:

—Niirōrā ānicā ññimena niijīyi. Cūūcā Galilea macūrā niñ, jīyigu.

⁶⁰ Pedrope yūuyigu:

—Ñeenórē wedesegu wedesecu, jīyigu cūārē.

Cūā wedesegu tiiríra, cārēquē wedeyigu. ⁶¹ Jesús Pedrore cāmeñácoyigu. Toorá Pedro marĩ Ōpū cūārē jīñariguere wācūbuayigu: “Mecūā macā ññami cārēquē wedeadari suguero, yūure ññitārĩ ‘cūārē masīriga’ jīgūdacu mūu”, jīyigu. ⁶² Teeré wācūbuagu, witiwa, bayiró utiyigu.

Jesuré cūā buiáperigue

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesuré coterá cūārē buijā, páayira. ⁶⁴ Cūā capearire biaápeyira. Teero tií, cūārē sāiñáyira:

—Jīñuaya. ¿Noā mūurē páaarĩ? jīyira.

⁶⁵ Pee apeyé jīñemo, cūārē buijāyira.

Jesuré Judíoare Dutirá Peti putopū néewarigue

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Bóeri butoá dutirá, paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá neāyira. Teero tiirí, Jesuré Judíoare Dutirá Peti neārĩ wiipū néewayira. Toopá jeari, cūārē sāiñáyira:

⁶⁷ —Wedeya ūsārē: ¿Mūu Cōāmacū beserigu Cristo niñ? jīyira.

Cūā cūārē jīyigu:

—Yuu múârê “cûûrã niiã” jĩrĩ, padeorícu. ⁶⁸ Yuu múârê sãĩñárĩ, yuúricu. ⁶⁹ Ateré múârê wedeguda: Mecũãmena yuu niipetira sôwũ Cõãmacũ tutuare cuonetõgũ puto cũ diamacũpe duigudacu, jĩiyigu.

⁷⁰ Cũã niipetira sãĩñáyira:

—¿Too docare muu Cõãmacũ macũ niiĩ? jĩiyira.

—Múã jĩrõbirora cûûrã niiã, jĩiyigu.

⁷¹ Cũã jĩiyira:

—Ãpêrã cûûrê wedesãrã ãmaãnemorõ booríga. Marĩ basirora cũ “yuurá niiã” cũ jĩrêre tuotóaa, jĩiyira.

23

Pilato Jesuré sãĩñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Cũã niipetira wũmunucã, Jesuré Pilatopure néewayira. ² Toopá jea, cûûrê wedesãnucãyira:

—Ãnirê buaáwũ, ùsã judíoare ñañoğárê. Cũ romanuã õpûrê wapatírere “ticorijãña” jĩĩ. “Yuu Cõãmacũ beserigu Cristo niiã; yuu múã õpũ niiã”, jĩrucui, jĩiyira.

³ Pilato cûûrê sãĩñáyigu:

—¿Muurã niiĩ judíoa õpũ? jĩiyigu.

—Muu jĩrõbirora cûûrã niiã, jĩiyigu.

⁴ Pilato paiaré dutiráre, basocá niipetirare jĩiyigu:

—Ãnirê ñañaré tiiárigue buaríga, jĩiyigu.

⁵ Cũãpe tutuaromena jĩnemoyira:

—Cũ niipetira Judea macãrãrê cũ buerémena atiditá dutirére netõnucãrĩ tiigú tiii. Galileapu teero tiinucãyigu. Mecũtígãrê atimacãpüre teerora tiigú jeai, jĩiyira.

Jesuré Herodes putopu néewarigue

⁶ Teeré tuogú, sãĩñáyigu:

—¿Cũ Galilea macũ niiĩ? jĩiyigu.

⁷ —Cũûrã niiĩ, jĩiyira.

“Herodes dutiré dita macũ niiĩ” jĩrêre tuogú, cũ putopu ticocoyigu. Teeburecorire cũ Jerusalénpu niyigu. ⁸ Herodes Jesuré ñagũ, bayiró useniyigu, yoari ñadugarigu niijigũ. Cũye maquêrê wedeseri tuoyigu. Cũ tutuaremena tiiẽñorĩ ñadugamiyigu. ⁹ Teero tiigú, cûûrê pee sãĩñamiyigu. Cũpe yuuriyigu. ¹⁰ Paiaré dutirá, Moisés jóarigue buerá too ñanucũyira. Cũ bayiró Jesuré wedesãrã peti tiyíra. ¹¹ Herodes cũyara suraramena Jesuré ñañarõ tiiápeyira. Cûûrê buijãrã, sotoá macãrõ ãñurõrê sãáyira. Tooména Pilato putopu ticocoyigu sũcã. ¹² Tiiburecora Herodes Pilatomena câmerĩ quënoyíra. Too sugueropure câmerĩ ñadugariyira.

Jesuré sãĩdutiigue

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Too síro Pilato paiaré dutiráre, Judíoare Dutirá Petire, tiimacã macãrã basocáre néõyigu. ¹⁴ Cũãrê jĩiyigu:

—Múã ãnirê yuu putopu néeatiawũ. “Basocáre ñañoğú tiii”, jĩãwũ. Yuu múã ññacoropu cûûrê sãĩñamiãwũ. Múã wedesããriguere ñañaré buaríga. ¹⁵ Herodecã buaríarigu niĩãwĩ. Marĩrê opatutí ticocoarigu niĩãwĩ. Wapa cûûrê sãĩrĩ tiiréno maniã. ¹⁶ Teero tiigú, cûûrê tânaãri síro, wionécoguda, jĩimiyigu.

¹⁷ Pilato Pascuaricõrõ basocá usenirĩ boogú, sũcũ peresuwiipu niigúrê wionécorucuyigu.

¹⁸ Cũ jĩrêre tuorã, niipetira sãĩcãrõména acaribíyira:

—Jesuré sīādutiya! ¡Barrabápere wionécodutiya! jīiyira.

¹⁹ Barrabás romanuā dutiráre cōādugagu, cāmerīsiāyigu. Basocáre sīāyigu. Teewapa peresutinoyigu. ²⁰ Pilato Jesuré wionécodugamiyigu. Teero tiigú, basocáre wedesen-emoyigu sūcā. ²¹ Cūāpe acaribíyira:

—¡Curusapu cūūrē páabiatu sīādutiya! jīiyira.

²² Pilato itīārī jīgū tiyigu sáa:

—¿Ñeenó ñañaré tiārī cūū? Wapa cūūrē sīārī tiiréno bñariatu. Teero tiigú, cūūrē tñañari siro, wionécoguda, jīimiyigu.

²³ Basocápe putuáriyira. Bayiró acaribíyira. Cūūrē curusapu páabiatu sīādutiya. Cūā Pilatore docacūmurī tiyíra. ²⁴ Teero tiigú, cūā sīirére tiidutiya. ²⁵ Basocá wionécodutiarigūre wionécoyigu. Cūū dutiráre cōādugare wapa, basocáre sīārē wapa peresuwiipu sōnecorigu niipacari, wionécoyigu. Jesuré wiyayigu, cūā booró tiidutiya.

Jesuré sīārīque

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesuré sīārā wáara néewayira. Cūā too wáari, sīcū Cirene macā macū cāpūpu niīarigu putuatiyigu tiyígu. Cūū wāmecutiya Simón. Cūūrē ñee, Jesús apawari curusare cūū siro apanunuse dutiyira.

²⁷ Jesuré pau basocá nunuyíra. Numiā bóaneōrā bayiró uti acaribínunuseyira. ²⁸ Jesús cāmenucā ñña, cūūrē jīiyigu:

—Jerusalén macārā numiā, yūare utirijāña. Múārē wáaadarere utiya. Múā pōnarē utiya. ²⁹ Too síro múā ñañarō netōādacu. Teeburecorire múā jīādacu: “Pōnamanírā numiā, pōnacutíñahērā, ūpūñāhērā usenicua”, jīādacu. ³⁰ Teero wáari, basocá jīādacua: “Ūtāyucu ūsāpūre ñaapearo; opaburi ūsārē ñañarō tiirére cāmotáaro”, jīādacua. ³¹ Yūu wapa cuohégūre ñañarō tiirā, wapa cuorápere nemorō ñañarō tiīadacua, jīiyigu.

³² Pñarā basocá ñañarārē Jesuména sīāādara néewayira. ³³ “Dupucoro” wāmecutiropu jeayira. Toopá jea, Jesuré curusapu páabiatuyira. Basocá ñañarārē sīcū diamacápe, āpī acuniñape nucōyíra. ³⁴ Jesús jīiyigu:

—Pacu, āniārē acabóya. Cūā teero tiirére tuomasíriya.

Surara cūūye suti niimiārigūre batoadara, jīibñaaapeyira. ³⁵ Basocá toopá ññanucūyira. Judíoare Dutirá Peti Jesuré buirā jīiyira:

—Āpērācārē netōnéwī. Diamacūrā Cōāmacū beserigu Cristo niigūjā, cūū basiro netōnéārō, jīiyira.

³⁶ Suraracā cūūrē buijāyira. Cūū puto wáa, cūūrē vino piyare tñārā, jīiyira:

³⁷ —Mñu judíoa ōpū niigū, mñu basiro netōnéña, jīiyira.

³⁸ Cūūya dupu sotoapu sicapī tuunoyiro. “ĀNI JUDÍOA ŌPŪ NIÍ”, jīi jóanoyiro.

³⁹ Sīcū basocá ñañagū curusapu tusagú Jesuré ñañarō jīiyigu:

—Mñu diamacūrā Cōāmacū beserigu niigū, mñu basiro netōnéña; ūsācārē netōnéña, jīiyigu.

⁴⁰ Āpī toopá tusagúpe cūūrē tutigu jīiyigu:

—¿Mñu Cōāmacūrē cuiridojāi? Marīrē, cūūrē sīcārōména ñañarō tiirā tiíya. ⁴¹ Marīrē diamacūrā ñañarō tiirā tiíya, marī ñañaré tiirígue wapa. Cūū doca ñañaré tiirímiyigu, jīiyigu.

⁴² Jesuré jīiyigu:

—Jesús, mñu Ōpū sāāgū, yūare wācūwa.

⁴³ Cūūrē yūuyigu:

—Yūu ateréja diamacūrā jīiā: Mecūārā yūumena āñunetōjōārō niirōpu niigūdacu, jīiyigu.

*Jesús diarigue**(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)*

⁴⁴⁻⁴⁵ Too síro coeritó jeari, niipetiro tiiditapɯ naĩtĩājōāyiro. Muĩpũ báreco macũ bóeriyigũ. Téé ñamica tres niirĩpɯ naĩtĩātuyiro. Teero wáari, Cõāmacũwii popeapɯ Āñunetōjōāri Tatia cāmotáyosari casero yigadiati, pɯacaséropɯ jeacotuayiro. ⁴⁶ Jesús bayiró acaribíyigũ:

—Pacɯ, yáa yeeripũnarẽ bocañeña, jĩiyigũ.

Teero jĩĩgũrã, diajōāyigũ.

⁴⁷ Cien surara dutigũ teero wáari ññagũ, Cõāmacũrẽ usenire ticoyigũ.

—Diamacũrã ãni wapa cɯohégɯ niimiāyi, jĩiyigũ.

⁴⁸ Niipetira toopú ññarã jeaarira teero wáari ññarã, bayiró wācũpatiyira. Teero tiirã, cúã cutirore páarara, putɯawayira. ⁴⁹ Niipetira Jesús menamacãrã, Galileapɯ cũũrẽ nɯnɯátirira numiãcã yoaropɯ teero wáarere ññanucũyira.

*Jesuré ătātutipɯ cũũrigue**(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Sĩcũ Judea macũ Arimatea macã macũ niiyigũ. Cũũ wāmecutiyigũ José. Cũũ ãñugũ, diamacũ tiigũ niiyigũ. Cõāmacũ dutiré basocápɯre niiādarere coteyigũ. Cũũcã Judíoare Dutirá Peti menamacũ niiyigũ. Teero niipacɯ, cúã Jesuré sĩādutĩri boorĩmiyigũ. ⁵² Cũũ Pilato puto sãāwa, Jesuyá òpũũrẽ sãiyigũ. ⁵³ Too síro curusapɯ tusagũre néedioco, sutiró ãñurĩ caseromena cõmayigũ. Túajea, ătāgãpɯ coari tutipɯ cũũyigũ. Tiituti sĩcũno cũũnoña manirĩ tuti niyiyo. ⁵⁴ Cũũ yeerisãri bũreco maquẽ quẽnorĩ bũreco niyiyo. Yeerisãri bũreco jeaadaro péero dũsayiro.

⁵⁵ Jesuména Galileapɯ atirira numiã tiitutire ññayira. Jesuyá òpũũrẽ cũũrĩ ññayira.

⁵⁶ Ññaãri siro, coerã, sitiaãñũre quẽnocũyira. Túajea, Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora judíoa yeerisãri bũrecore yeerisãyira.

24*Jesús masãmũārigue**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)*

¹ Cũũ yeerisãri bũreco netōāri siro, bóerigã cúã sitiaãñũre quẽnocũāriguere néewa, cũũrẽ cũũri tutipɯ jeayira. ² Toopú jeara, tiituti biamĩriqui ătāquicare aperopú nucũrĩ ññayira. ³ Sãājeara, Jesuyá òpũũrẽ bũaríyira. ⁴ Teero tiirã, deero jĩĩmasĩriyira. Wācũña manirĩ pũarã ãmũã suti asiyáre sãñarira cúã putopɯ nucũrĩ ññayira. ⁵ Cũũ bayiró cui, munibiáyira. Ɛmũã cúãrẽ jĩiyira:

—¿Deero tiirã catigũre diarira cũũrõpɯre ãmaãĩ? ⁶ Ānorẽ maniĩ. Masãtoaawĩ. Galileapɯ niigũ, múārẽ cũũ wederiguere wācũña: ⁷ “Yɯu niipetira sōwũrẽ ññarẽ tiirápɯre ticonogũdacu. Cũũ yɯɯre curusapɯ páabiatu sĩāādacua. Itiábũreco siro masãmũāgũdacu”, jĩĩmiwĩrã, jĩiyira.

⁸ Teero jĩĩrĩ tũorã, cũũ wederiguere wācũbũayira. ⁹ Cũũrẽ cũũri tutipɯ jeaarira putɯajeara, Jesús beserira oncere niipetirere wedeyira. Teero biiri ãpẽrã niipetirare wedeyira. ¹⁰ Jesús beserirare queti wederira noquẽrã niyira: María Magdalena, Juana, María (Santiago paco), ãpẽrã numiã niyira. ¹¹ Cũũ wedeariguere padeoríyira. “Teero jĩĩjãrã tiicúa”, jĩĩ wācũjãyira.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tũogũ, Pedro cutɯwáyigũ, cũũrẽ cũũri tutipɯ ññagũ wáagu. Toopú munibiã, ññasõnecogũ, Jesuré cõmarĩ casero dícare ññayigũ. Teero wáariguere ññamanijōā, cúã niirĩ wiipɯ putɯajōāyigũ.

Emaús wáarimapu Jesús p̄arārē bauárigue
(Mr 16.12-13)

¹³ Tiiburecora p̄arā cūārē padeorá Emaús macāp̄u wáara tiyíra. Jerusalén niiārira wáari, Emaúsp̄u jeaadaró once kilómetros niiā. ¹⁴ Cūā niipetire wáariguere wedesewayira. ¹⁵ Teeré wedesera tiirí, Jesurá quēm̄u, cūāmena wáayigu. ¹⁶ Cūārē ñāpacari, Cōāmacū cūārē ñāmasīhērī tiyígu. ¹⁷ Jesús cūārē sãñáyigu:

—¿Ñeenórē wedesewara tiirí? jĩyigu.

Cūā bayiró bóaneorā p̄tuán̄cāyira. ¹⁸ Cleofas wāmecutigu ȳȳyigu:

—¿M̄u sīcūrā Jerusalén̄p̄u wāanetōārigu ateburecori toopú wáariguere masīcotei? jĩyigu.

¹⁹ Cūāpe cūārē sãñáyigu:

—¿Deero wáarī?

Cūāpe jĩyira:

—Jesús Nazaret macūrē wáariguere wedesera tiíawū. Cūā profeta niimiwī. Cūā Cōāmacū ñācorop̄u, niipetira ñācorop̄ure cūā tiirígue, cūā wedeseriguemena tutu-anetōjōāmiwī. ²⁰ Paiaré dutirá, Judíoare Dutirá Peti curusap̄u páabiatu sīādutira, romanuāp̄ure ticowa. ²¹ Ūsā cūārē “romanuā dutirere cōā, marī Israelya pōna macārā ōp̄u sãāgūdaqui” jĩ wācūmiwū. Cūārē sīārī siro, itiabureco netōā. ²² Siquērā numiā ūsā menamacārā ūsārē bayiró ucuanéne wedeawā. Mecūā bóeri cūārē cūūri tutip̄u jeaarira niimiāwā. ²³ Cūūya ōp̄ūrē buarīarira niiāwā. Putuajea, “ánglea bauāawā; ‘Jesús catii’, jĩāwā” jĩ queti wedeawā. ²⁴ Cūā wedeari siro, āpērā ūsā menamacārā cūārē cūūri tutip̄u ñāarā jeaarira niimiāwā. Cūā numiā jĩārirobirora buajeáarira niiāwā cūācā. Cūāpere ñāararira niiāwā, jĩyira.

²⁵ Cūārē jĩyigu:

—Mūā tuomasīria. ¿Nocōrō yoari mūā profetas jóariguere padeohéra niiādari?

²⁶ “Cōāmacū beserigu Cristo, cūā Ōp̄u sãāādari suguero, ñāñarō netōgūdaqui”, jĩ jóarira niiwā, jĩyigu.

²⁷ Niipetire Cōāmacūye queti jóarip̄up̄u cūūye wedeserere wedeyigu. Moisés cūā jóariguemena wēden̄cāyigu. Té profetas jóariguemena wēde yapacutiyigu.

²⁸ Cūā wáari macāp̄u jeaadara tiirí, Jesús tiimacārē netōwágūdu tiiróbiro tiyígu. ²⁹ Cūāpe cūārē bayiró sãyíra:

—Ūsāmena putuāya. Ñamicap̄u niiā; náijōārōp̄u tiia, jĩyira.

Jesús sãāwayigu cūāmena putuágūdu. ³⁰ Too síro cūāmena yaagu, pārē née, Cōāmacūrē ūsenire ticoyigu. Túajea, p̄atásā, cūārē ticoyigu. ³¹ Toorā “Jesús niiī” jĩ ñāmasīyira. Cūāpe ditijōāyigu. ³² Cūā cāmerī jĩyira:

—Marī maap̄u atira, cūā Cōāmacūye queti jóarip̄u maquērē bueri, añurō peti tugueñaāwū, jĩyira.

³³ Nocōrōrā Jerusalén̄p̄u cāmecóputuayira. Toopú jeara, Jesús beserira oncere, āpērā cūā menamacārāmena neāārirare buajeáyira. ³⁴ Too neāārirape cūārē jĩyira:

—Niirōrā marī Ōp̄u Jesús diarigup̄u masāārigu niiāwī. Simónrē bauáarigu niiāwī, jĩyira.

³⁵ Cūācā maap̄u cūārē wáariguere wedeyira. Jesús pā p̄atásārī cūā ñāmasīāriguere wedeyira.

Jesús cūā bueráre bauárigue
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Cūā teeré wedesera tiirí, Jesús cūā decop̄u bauáyigu. Cūārē añūdutigū jĩyigu:

—Añurō niirecutire mūāp̄ure niiārō, jĩyigu.

³⁷ Cūārē ñā, bayiró cuiyira. “Diarigu wātī niiqui”, jĩ wācūmiyira. ³⁸ Cūā cūārē jĩyigu:

—¿Deero tiirá cuii? ¿Deero tiirá “Jesús mee niiĩ” jĩ wăcũĩ? ³⁹ Īñaña yée wămorĩrē, yée đuporire. Yũră niiă. Yũre padeñără atĩate. Diarigũ wătĩ ôpũcutiriqui.*

⁴⁰ Teero jĩgũră, cũye wămorĩrē, cũye đuporire ěñoýĩ. ⁴¹ Cũă ȳseni ĩñamanijōără, padeoríyira ména. Teero tiigú: —¿Yaaré cȳoi? jĩyĩ.

⁴² Wai căârĩōări đucare ticoyira. ⁴³ Cũpe ñee, cũă ĩñacoro yaayĩ. ⁴⁴ Cũărē jĩyĩ:

—Yũre wăariguere tíatopũ múămena niigũ, wedewũ: “Niipetire Moisére dutiré cũrigue, profetas jóarigue, Salmopũpũ jóarigue yũre wăaadare niirō tiia”, jĩ wedemiwără yũ, jĩyĩ.

⁴⁵ Teeré jĩtoa, Căămacũye queti jóaripũ maquērē cũărē tȳomasĩrĩ tiiyĩ.

⁴⁶ —Biirro jóanowũ, jĩyĩ—. “Căămacũ beserigũ Cristo diagũdaqui. Itiábũreco siro masămũăgũdaqui. ⁴⁷ Cristo basocăre tiibosărere wedenoădacu. ‘Mũă ñaňaré tiiré acabóri booră, wăcũpati, wasoyă’, jĩ wedenoădacu. Teeré Jerusalénpũ wedenăcă, too síro niipetiropũ wedenoădacu”, jĩ jóanowũ. ⁴⁸ Mũă teeré wedeadara niiă. ⁴⁹ Yũ Pacũ múărē too sũgueropũ jĩrirobirora Espĩritu Santore yũ ticocogũda. Teero tiirá, yuejĩña ména atimacăpũ. Espĩritu Santo jeagũ, múărē tutuare ticogũdaqui, jĩyĩ.

Jesuré néemũărigue
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Too síro Jesús cũărē Betania wesapũ néewayĩ. Toopă jea, cũye wămorĩrē sũumȳco, “niipetire múărē aňurō wăaaro” jĩyĩ. ⁵¹ Teero jĩgũră, cũărē tooră cũũ, ămũăsepu néecomũăwanoyĩ. ⁵² Cũă cũărē padeoări siro, bayiró ȳseniremena Jerusalénpũ pũtaajōăyira. ⁵³ Căămacũwiipũ naĩrō wăa, Căămacũrē “ăňugă niiă” jĩrucujăyira.

* **24:39** Pecăăyemena: no tiene carne ni huesos. Mũă ĩñarĩră, yũ ôpũcutia, jĩyĩ.

JUAN

Jesucristoye quetire jóarigue

Jesucristo Cõamacũ wãcũrére wedegũdu atirigue

¹ Sicatopũra Cõamacũ wãcũrére marĩrẽ wedegũdu niitoarigu niiwĩ. Cõamacũmena niirigu niiwĩ. Cũũrã Cõamacũ nijãrigu niiwĩ. ² Cũũ sicatopũra Cõamacũmena niitoarigu niiwĩ. ³ Cõamacũ cũũmenarã niipetirare, niipetirere tiirĩgu niiwĩ. Niipetira, niipetire cũũmenarã tiirĩgue niiã. ⁴ Cũũ catirẽ petihérere ticogũdu niirigu niiwĩ. Tee catirẽ ticogũra basocáre sãwócore tiiróbiro niirigu niiwĩ. ⁵ Basocá niirõ naĩtiãrõpũ tiiróbiro niiriro niiwã. Cũũ sãwócore toopũre sãwócoqui. Naĩtiãre tee sãwócorere cãmotãmasĩricu.

⁶ Cõamacũ sãcũ basocáre ticocosũgerigu niiwĩ. Cũũ wãmecũtiwi Juan. ⁷ Cũũ sãwócore quetire wedegũ atirigu niiwĩ, niipetira tee quetire padeoáro jĩĩgũ. ⁸ Cũũ sãwócore mee niirigu niiwĩ. Teero tiigũ, sãwócore quetipere wedegũ atirigu niiwĩ. ⁹ Sãwócore peti atigũdu tiirĩgu niiwĩ atibũrecopare. Cũũ niipetirare tuomasĩre ticogũdu niirigu niiwĩ.

¹⁰ Cõamacũ cũũmena atibũrecore tiirĩgu niipacari, cũũ ãnopũ niirĩ, atibũreco macãrãpe cũũrẽ ãnãmasĩririra niiwã. ¹¹ Cũũya ditapũ jeawi. Too macãrã cũũya dita macãrãpe cũũrẽ bocariwa. ¹² Siquẽrã cũũrẽ boca, padeowá. Cõamacũ niipetirare cũũrẽ padeorãre cũũ põna wáari tiiwĩ. ¹³ Cõamacũ põna niirẽ marĩ pacũsũmũã põnacũtĩre tiiróbiro niiria. Marĩ pacũsũmũã cũũ tiirẽmena, teero biiri cũũ põnacũtĩdũgaremena põnacũtĩcua. Cõamacũ põna niirẽpe merẽã niiã. Cõamacũ cũũ boorẽmena basocáre cũũ põna wáari tiiquĩ.

¹⁴ Cõamacũ wãcũrére marĩrẽ wedegũdu basocũ bauárigu niiwĩ. Cũũ ãsãmena niiwĩ. Basocáre ãñurõ peti tiijãwĩ. Niipetire cũũ wedeserigue, cũũ tiirĩgue diamacũ niiwã. Cũũ asibatérere, cũũ uputĩ macũ niirecutirere ãñawũ. Tee uputĩ maquẽrẽ Cõamacũ macũ sãcũ niigũ dícu cõoqui. ¹⁵ Juan cũũye quetire wedegũ, bayiró busũrómena biiro jĩĩ wedewi:

— ãnirã niĩ yũũ múãrẽ wedeserigu. Biiro jĩĩwũ: “ ãpĩ yũũ siro atiquĩ. Cũũ yũũ bauáadari sugueropũre niitoayigu. Teero tiigũ, cũũ yũũ nemorõ niiquĩ”, jĩĩãwũ, jĩĩwĩ.

¹⁶ Cũũ marĩrẽ ãñurõ peti tiijãqui. Teero tiigũ, marĩrẽ ãñurẽ tiorucujãqui. ¹⁷ Cõamacũ Moisémena cũũ dutirẽre tiorigu niiwĩ. Jesucristomenape cũũ basocáre ãñurẽ tiorẽre, teero biiri diamacũ niirẽre masĩrĩ tiirĩgu niiwĩ. ¹⁸ Sãcũnopera Cõamacũrẽ ãñariqui. Cũũ macũ sãcũ niigũ cũũmena niirucugu cũũ Pacure marĩrẽ masĩrĩ tiiwĩ.

Juan Bautista Jesuyẽre wederigue

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Jerusalén macãrã judíoare dutirá Juan pũtopũ paiaré, teero biiri levita basocare sãĩñá dutira ticocorira niiwã. Cũũpeja cũũ pũtopũ jeara: —¿Niirũno basocu niimiĩ mũũ? jĩĩwã.

²⁰ Cũũpe cũũrẽ yayióro manirõ, diamacũrã wedewi:

—Yũũ Cõamacũ beserigu Cristo mee niiã, jĩĩwĩ.

²¹ —Too docare ¿Niirũno niĩ? ¿Mũũ Elías niĩ? jĩĩwã.

—Niiria yũũja, jĩĩwĩ.

—¿Mũũ profeta, basocá cũũ “atigũdaqui” jĩĩrigu niĩ? jĩĩwã.

—Niiria, jĩĩwĩ cũũpeja sũcã.

²² Teero tiirã, cũũpeja sãĩñãnemowã:

—Too docare ¿Niirũno niĩ mũũ? ãsãrẽ yũũya; ãsãrẽ ticocoarirare wedeadara tiia. ¿Mũũ basiro deero tugueñã? jĩĩ sãĩñãwã sũcã.

²³ Cũũrẽ cũũpe yũũwi:

—Y_{uu} niiã yuc_u manirõ, basocá manirõp_u bayirõ busurómena wedegú. Profeta Isaías wederirobirora ateré wedea y_{uu}cã:

Sĩcũ õpũ atiadarimarẽ quẽnarõ tiiróbiro,
marĩ Õpũ atiadari suguero,
múã ñañaré tiirére duujã, ãñurõ niyueya,
jĩĩã, jĩĩwĩ.

²⁴ Juanrẽ sãĩñárã jeaarira fariseo basoca ticocoarira niirira niwã. ²⁵ Cũãpeja cũũrẽ sãĩñanemowã sũcã:

—Too docare m_{uu} Cõãmacũ beserig_u Cristo o Elías o profeta cũã “atigũdaqui” jĩĩrigu niiripac_u, ¿deero tiigú wãmeõtii? jĩĩwã.

²⁶ —Y_{uu} ocoména wãmeõtia. Æpĩpé múã watoapure múã ññamasĩhẽgũ niĩ. ²⁷ Cũũ y_{uu} siro atigũdupe ãñunetõgũ niiqui. Y_{uu}peja cũũrẽ sĩcãrĩbĩridojaçu, jĩĩwĩ.

²⁸ Tee Betania wãmecutiro día Jordán apeniñapú teero wáawu. Toopú Juan basocáre wãmeõtíwi.

Jesús cordero tiiróbiro niĩ

²⁹ Apebúrecope Juan Jesús atiri ññagũ, jĩĩwĩ:

—jĩñaña! Ænirã Cõãmacũ ticodiocorig_u, cordero tiiróbiro niigú niĩ. Cũũ diarémena atibúreco macãrã ñañaré tiirére petirĩ tiigũdaqui. ³⁰ Y_{uu} múãrẽ ateré wedeawũ: “Sĩcũ basocú y_{uu} siro atigũdaqui. Cũũ y_{uu} bauáadari suguerop_u niitoayig_u. Teero tiigú, cũũ y_{uu} nemorõ niiqui”, jĩĩawũ. Ænirẽna wedeseawũ. ³¹ “¿Noã niĩ?” jĩĩmasĩritu ména. Masĩripac_u, Israelya põna macãrã cũũrẽ masĩārõ jĩĩgũ, cũãrẽ ocoména wãmeõtigu atiw_u, jĩĩwĩ.

³² Juan wedenemowĩ:

—Espíritu Santo sĩcũ bua tiiróbiro baugú ãmũãsep_u diiátiri ññawũ. Ænipúre jeapeawi. ³³ “¿Noã niĩ?” jĩĩmasĩritu ména. Y_{uure} ocoména wãmeõtídutigu y_{uure} biiro jĩĩti: “M_{uu} Espíritu Santo diiáti, sĩcũp_ure jeapeari ññagũdacu. Cũũrã Espiritu Santore ticodiocogũdu niĩ”, jĩĩti. ³⁴ Cũũ teero jĩĩrirobirora y_{uu} ññawũ. Teero tiigú, ateré wedea: Ænirã niĩ Cõãmacũ macũ, jĩĩwĩ Juan.

Jesús buerá niisuguerira

³⁵ Apebúreco Juan toopú niwĩ sũcã. Æsã puarã cũũ buerá cũũrẽ bapacutíw_u. ³⁶ Juan Jesús netõwári ññagũ, ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—jĩñaña! Ænirã Cõãmacũ ticodiocorig_u, cordero tiiróbiro niigú niĩ, jĩĩwĩ.

³⁷ Cũũ teero jĩĩrĩ tuorá, ãsã puarã Jesuré n_un_uwũ. ³⁸ Jesús cãmenucã, ãsã n_un_urĩ ññagũ: —¿Ñeenórẽ ãmaãĩ, y_{uure} n_un_urã? jĩĩwĩ.

—Rabí, jĩĩwũ ãsãpe—. (Rabí “basocáre buegú” jĩĩdugaro tiia.) ¿Noopú niĩrĩ m_{uu}? jĩĩwũ.

³⁹ —Jãmu, ññarã atiya, jĩĩwĩ ãsãrẽ.

Æsã cũũmena wáa, cũũ niirõp_u ññarã jeawu. Ñamicap_u niwũ. Teero tiirã, cũũmena niinañiõjõawũ.

⁴⁰ Y_uumena Jesuré n_un_ugú Andrés wãmecutíwi. Cũũcã Juan basocáre wãmeõtigu wederiguere tuowĩ. Cũũ Simón Pedro bai niwĩ. ⁴¹ Andrés cũũ sõwũ Simónrẽ máata buajeá, cũũrẽ jĩĩyigu:

—Mesías Cõãmacũ “ticodiocogũda” jĩĩrigure buajeáawũ, jĩĩyigu. (Mesías “Cristo Cõãmacũ beserigu” jĩĩdugaro tiia.)

⁴² Cũũrẽ Jesús putop_u suojeáwi. Jesús cũũrẽ ññagũ, jĩĩwĩ:

—M_{uu} Simón niiã Jonás macũ. Too síro m_uurẽ “Cefas” jĩĩadacua, jĩĩwĩ. (Cefas ãpẽrãyémena Pedro niĩ.)*

Jesús Felipere, Natanaelre “jãmu” jĩĩrigue

* **1:42** “Cefas” arameoayemena, teero biiri “Pedro” griegoayemena “utãgã” jĩĩdugaro tiicú.

⁴³ Apebúreco Jesús “Galileapɛ wáaada” jĩ wăcũrigu niwĩ. Cũ toopá wáaadari suguero, Felipe buajeá: —Jãmu yũmena, jĩwĩ.

⁴⁴ Felipe Betsaida macã macũ niwĩ. Andrés, Pedro too macãrãrã niwã. ⁴⁵ Felipe Natanaelre buajeá, jĩyigu:

—Moisés jóaripũpũ jĩrigure buajeáawũ. Profetacã cũye maquẽrẽna jóarira niwã. Jesús Nazaret macũ, José macũ cúã jĩnogũ niĩ, jĩyigu.

⁴⁶ Natanael jĩyigu:

—Nazaretpure sĩcũ ãñugũno maniĩ.

Felipe yũyigu:

—Jãmu, ñĩaco marĩ, jĩyigu.

⁴⁷ Jesús Natanael atiri ñĩagũ: —Ñni Israelya põna macũ peti, tiiditóre manigũ niĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Natanael cũrẽ sãĩñáwĩ:

—¿Deero tii mũu yũre masĩ? jĩwĩ.

—Felipe mũrẽ sũoádari suguero, yũ mũrẽ ñĩatoaawũ mée. Yucũgu higueraɛ docapũ niĩawũ mũu, jĩwĩ.

⁴⁹ —Rabí, mũu Cõamacũ macũ niĩ. Israelya põna macãrã õpũ niĩ, jĩwĩ.

⁵⁰ —¿“Higueraɛ docapũ niĩawũ mũu” yũ jĩrẽre tuogũ, yũre padeói? Too síropure mũu tee nemorõ ãñurẽ petire ñĩagũdacu, jĩwĩ.

⁵¹ Jesús jĩnemowĩ:

—Yũ múãrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Too síropũ múã ãmũãse pãõrĩ ñĩããdacu. Ángelea Cõamacũyara yũ niipetira sõwũ putopũ mũãwa, diiatiri ñĩããdacu,† jĩwĩ.

2

Canáɛ wãmosíari bosebureco

¹ Itiábureco wáaro tiirí, Caná Galilea ditapure wãmosíari bosebureco tiipéowa. Jesús paco toopá jeawo. ² Jesuré, ãsã cũ buerácãrẽ boocórira niwã. ³ Cũã bosebureco tiirí, vino petijõãwũ. Teero tiigó, Jesús pacopéja cũrẽ jĩwõ:

—Macũ, vino petijõããyu.

⁴ Cũpeja coore yũwĩ:

—Paco, ¿deero tiigó yũre wedei? Yũ teeré tiirítõno jearia ména, jĩwĩ.

⁵ Coopeja tii bosebureco tĩãcoterare: —Cũ dutiró tiyá, jĩwõ.

⁶ Toopá seispapũ ãtãpapũ niwũ. Ësã judíoare dutirobirora jũĩrẽ coseádare oco posetire niwũ. Pacapáru niwũ: Sicarure pairó oco cincuenta o setenta litros sããwũ. ⁷ Jesús tĩãcoterare: —Ateparũpũ ocoré píosãdadodupoya, jĩwĩ.

Teeparure píosãdadorira niwã. ⁸ Teero tiári siro, Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Bosebureco tiipéogure péero waané, néewaya.

Cũã “jáu” jĩ, néewawa. ⁹ Bosebureco tiipéogu tee oco vino cotowéoariguere sĩniñáwĩ. Jesús tiariguere masĩrigu niwĩ ména. Tĩãcoterape teeparure píosãdadojĩrã, masĩwã. Sĩniñãari siro, wãmosíagure sũocó, ¹⁰ jĩwĩ:

—Niipetira sicato vino tĩãrã, ãñurẽ tĩãsuguecua. Pairó sĩniãari siropũ, búri niirẽre tĩãcua. Mũpe ãñurẽ vinopere síropũ tĩãdutiayu, jĩwĩ.

¹¹ Jesús Caná Galilea ditapũ teeré tiwĩ. Tee cũ tutuaremena sicato tiiẽñonucãre niwũ. Teeména cũ tutuarere ãnowĩ. Teeré ñĩarã, ãsã cũ buerá cũrẽ padeowũ.

¹² Too síro Jesús Capernaum macãpũ búawawi. Cũ paco, cũ baira, ãsã cũ buerá cũmena wáawũ. Ësã tiimacãpure sĩquẽ burecori niwũ.

Jesús Cõamacũwiipũ dúari basocare cõãwionecorigue
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

† 1:51 Génesis 28.12.

¹³ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro péerogã dusawá. Teero tiigú, Jesús Jerusalénpu wáawi. ¹⁴ Toopú jeagu, Cõamacũwiipu wáawi. Tiiwí wesa macã yepapure wáicura dúari basocare buajeáwi. Toopúre wecuaré, ovejare, buare dúawa.* Æpẽã apeyé dita maquẽ niyerure wasorí basoca toopú duiwa. ¹⁵ Cúã teero tiirí ññagũ, Jesús tânarídare quẽnowí. Tiidaména dúari basocare, cúãyara ovejare, wecuaré tânawíonecowi. Niyeru wasorí basocaye niyerure maabatéwi. Cúãye mesarire tuunécõãcũjãwí. ¹⁶ Buare dúari basocare jĩwí:

—Ñiãrẽ néewitiwaya. Yũu Pacuya wiire dúari wii tiiríjãña, jĩwí.

¹⁷ Cũũ teero tiirí ññarã, Cõamacũye queti jóaripũpu ate jóariguere ãsã wãcũwũ: “Cõamacũ, yũu mũũya wiire maĩnetõre yũu popeapu jũũwítiro tiiróbiro tagueñaga”,† jĩ jóanoã.

¹⁸ Judíoare dutirápeja cũũ cõãwíonecori ññarã, cũũrẽ jĩwã:

—¿Noã dutirómena cõãwíonecoi? Cõamacũ dutirómena tiigúja, tiiẽñoña ãsãrẽ, jĩwã.

¹⁹ Jesupéja cúãrẽ jĩwí:

—Atiwiiré cõãjãña. Itiábureco siro yũu quẽnogúda sũcã, jĩwí.

²⁰ Judíoare dutirápeja jĩwã:

—Atiwiiré tiirã cuarenta y seis cãmari peawá. ¿Mũũpeja itiábureco siro quẽnogúdari? Tiimasĩricu sãa, jĩwã.

²¹ Jesupéja wiiré wedesegu, cũũya õpũũrẽ wáadarere wedesegu tiiwí. ²² Teero tiirã, cũũ dia masãri siropu, tee cũũ wedeseriguere ãsã wãcũwũ. Teeré wãcũrã, Cõamacũye queti jóaripũpu jóariguere, teero biiri Jesús wedeserigüecãrẽ padeowá.

Jesús basocá wãcũrére masĩqui

²³ Pau Jerusalénpu Pascua bosebureco neãwã. Cúã Jesús tutuaremena pee tiiẽñorere ññawã. Teeré ññarã, “Cõamacũ ticodiocorigu niiqui” jĩrã, cũũrẽ padeowá. ²⁴⁻²⁵ Jesupé cúãrẽ ññamasĩpetijãgũ, ãpẽã wedero manirõ cũũ basiro basocá niipetira cúã wãcũrére masĩpetijãwí. Teero tiigú, “cúã ‘padeóa’ jĩpacari, diamacũ padeorã mee niĩya” jĩmasĩjãwí.

3

Nicodemo Jesuména wedeserigüe

¹ Sícũ fariseo basocu niwí. Cũũ wãmecutiwi Nicodemo. Cũũ judíoare dutirá menamacũ niwí. ² Sicañami Nicodemo Jesuré ññagũ jeawi. Cũũrẽ jĩwí:

—Basocáre buegú, Cõamacũ mũũmena niiqui. Teero tiigú, cũũ tutuare ticorémena mũũ tiiẽñomasĩã. Mũũ tiiẽñore ññarã, ãsã ateré masĩã: Cõamacũ mũũrẽ ticodiocojĩyi ãsãrẽ buedutigũ, jĩwí.

³ Jesús cũũrẽ yũuwí:

—Yũu mũũrẽ ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ sicutopu bauárirobiro bauánemoripacu, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpure jearicu, jĩwí.

⁴ Nicodemo cũũrẽ sãĩñáwí:

—¿Deero tii marĩ bucũári siro, marĩ pacoya páatipu sããwa, bauábogari sũcã? Sããwa, bauámasĩricu, jĩwí.

⁵ Jesús cũũrẽ yũuwí:

—Yũu ateréja diamacũrã jĩã: Sícũ ocoména, teero biiri Espíritu Santomena bauáheri, Cõamacũ dutiré jeaboarigue cũũpure jearicu. ⁶ Basocá põna basocára niicua. Cúãrã Espíritu Santomena bauára, Cõamacũ põna sããcua. ⁷ Teero tiigú, mũũ “niipetira sicato bauárirobiro bauánemorõ booa” jĩrere tũogú, tũomanirijãña. ⁸ Mũũ masĩã: Wĩno noo booró páapucu. Wĩno busuri tũopacũ, ¿noopé atii; noopé wáai? jĩmasĩricu. Espíritu Santomena bauári tiiré tee tiiróbiro wáaa, jĩwí.

* **2:14** Basocá wáicurare sãĩari siro, paiares sãĩadutí, sóepeodutiya. † **2:17** Salmo 69.9.

⁹ Nicodemo jĩwĩ:

—¿Deero tiiró teero wáabogari? jĩwĩ.

¹⁰ Jesús cũũrẽ yũũwĩ:

—Mũũ Israelya põna macārārẽ Cõāmacũye maquẽrẽ buegú niipacu, ¿teeré masĩrii?

¹¹ Yũũ aterėja diamacũrã jĩĩã: Ûsã masĩrere, ùsã ìñariguere múārẽ wedea. Múãpe ùsã wederere padeorícu. ¹² Atibúrecopũ wáarere yũũ wederi, múã padeoría. Ëmũãsepũ wáarepereja yũũ wedericārẽ, nemorõrã padeorícu.

¹³ 'Sĩcũ basocũ ãmũãsepũ mũāwarigũ maniquí. Yũũ niipetira sōwũ ãmũãsepũ niirigũ diiátiwũ. ¹⁴ Tíatopũre yucũ manirõpũ Moisés ãña cõmeména tiirígure yucũgũpũ néemũõnũcõyigũ.* Cũũ ãñarẽ néemũõnũcõrirobirora yũũ niipetira sōwũcã néemũõnũcõnogũdũ niĩã. ¹⁵ Biiro yũũre tiirémēna niipetira yũũre padeorã catirucujãadacua, jĩwĩ Jesús.

Cõāmacũ cũũ macārẽ ticodiocorigue

¹⁶ Cõāmacũ atibúreco macārārẽ bayiró maijĩgũ, cũũ macũ sĩcũ niigũrẽ ticodiocorigu niĩwĩ. Teero tiirã, niipetira cũũ macūrẽ padeorã pecamepũ wáaricua; cũũmena catirucujãadacua. ¹⁷ Cõāmacũ atibúreco macārārẽ “ñañarõ tiigũda” jĩĩgũ mee cũũ macūrẽ ticodiocorigu niĩwĩ; cũũrẽ netõnéārõ jĩĩgũ ticodiocorigu niĩwĩ.

¹⁸ Cõāmacũ cũũ macūrẽ padeorãre ñañarõ tiiríqui. Cũũrẽ padeohérape ñañarõ tiinóãdara niitoaya mée Cõāmacũ macũ sĩcũ niigũrẽ padeohére wapa. ¹⁹ Cõāmacũ macũ sĩãwócore néeatigũ tiiróbiro atibúrecopũre atiwi. Basocápe ñañaré tiirã niijĩrã, sĩãwócore néeatigũre booríyira. Ñañarére tiidugájĩrã, naĩtĩārõpũ putuádugayira. Teero tiigũ, Cõāmacũ cũũrẽ ñañarõ tiigũdaqui. ²⁰ Ñañaré tiigũ sĩãwócore cuogũre booríqui. Cũũ ñañaré tiirere bauanérĩ boohégũ, sĩãwócore putopũ jeadugariqui. ²¹ Diamacũrã ãñurẽ tiigũpe sĩãwócore néeatigũre nũnũrucúqui. ãñurẽ tiigũ sĩãwócore putopũ niirĩ, basocã cũũ tiirere ìñaãya. Cũũ Cõāmacũ booróbiro tiirĩ, ìñanoã.

Juan Bautista Jesuyére wedenemorigue

²² Too síro Jesús ùsã cũũ buerámena Judea ditapũ wáawũ. Toopũre basocáre wãmeõtira, yoari mee niĩwũ. ²³ Juan Enón wãmecutirópũ niiyigũ. Enón Salim wãmecutirĩ macã putogã niĩwũ. Toopũre oco niirõ niĩwũ. Teero tiigũ, toopũre wãmeõtigu tiiyigũ. Basocã cũũ putopũ wãmeõtitudira wáyira. ²⁴ Juan cũũrẽ peresuwiipũ sōnecoadari sugũero, toopũ niiyigũ.

²⁵ Sicabũreco Juan buerere nũnũrã sĩcũ judíoare dutirá menamacũmena bayiró cãmerĩ wedeseyira. Cũũrẽ dutirẽ jĩĩrõbirora cosedutĩre maquẽrẽ cãmerĩ wedeseyira.

²⁶ Too síro cũũ Juan putopũ wáa, cũũrẽ jĩĩyira:

—Ûsãrẽ buegú, jõõ niirito, día Jordán apeniñapũ mũũmena niirigũ, ùsãrẽ mũũ wederigu mecũtígãrẽ wãmeõtigu tiĩáwĩ. Niipetira cũũrẽ nũnũrã tiĩáwã, jĩĩyira.

²⁷ Juan cũũrẽ yũũyigũ:

—Sĩcũno ãñurere tiirĩ, Cõāmacũ cũũrẽ ticorigue niĩã. ²⁸ Múã yũũ wederiguere tũotóawũ. Yũũpeja “Cõāmacũ beserigũ Cristo mee niĩã” jĩĩwũ. Yũũ cũũ sugũero ticocorigu niĩã. ²⁹ Queorémēna teerẽ wedegũda: Wãmosíagũdũ nũmo cũũyago niico. Cũũ menamacũ cũũ wedeserere tũoquí. Teerẽ tũogũ, bayiró useniquí. Teero tiigũ, yũũ wãmosíagũdũ menamacũ usenirõbirora bayiró useniã. ³⁰ Basocã ìñacoropũ cũũ yũũ nemorõ uputĩ macũ wáaro booa; yũũpe bári niigũ putuágũdacu, jĩĩyigũ.

Ëmũãsepũ atirigũye maquẽ

* **3:14** ãña bacoáira Moiséyagu ãñarẽ ìñarã, netõnénoyira. Ìñaña Números 21.9.

³¹ Ɛmũãsepũ atirigũ niipetira nemorõ niiĩ. Atibúreco macãrãpe atibúreco maquẽ dícare masĩcua; teeré wedesecua. Ɛmũãsepũ atirigũpe niipetira nemorõ niiĩ. ³² Cũũ ẽmũãsepũ cũũ ñnariguere, cũũ tuoríguere wedesei. Cũũ wedeserere padeoráno manicúa. ³³ Cũũ wedeserere padeogúnope Cõãmacũ wedeserecãrẽ padeoquí. “Cõãmacũ wedesere diamacũ niiã”, jĩĩqui. ³⁴ Cõãmacũ Espíritu Santore cãmotáro manirõ ticorigũ niĩwĩ Jesuré. Teero tiigú, Jesús Cõãmacũ wãcũrére wedesei. ³⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ maĩgũ, niipetirere, niipetirare dutimasĩrere ticoyigũ. ³⁶ Cũũ macũrẽ padeogúno catiré petihére cãoquí. Cũũrẽ tuohégũnope catiré petihére buarígũdaqui. Cõãmacũ bayiró cúaremena cũũrẽ ññarõ tiigũdaqui.

4

Jesús Samaria dita macõmena wedeserigũ

¹⁻² Paũ basocá Jesuré nũnũwã. Juan wãmeõtiri basocũ nemorõ ẽsã Jesús buerápe basocãre wãmeõtihu. Jesús basiro cũãrẽ wãmeõtiriwi. Paũ basocá Jesuré nũnũré quetire, teero biiri cũũ wãmeõtire quetire fariseo basoca tuoyíra. Jesús “cũũ tee quetire tuoáyira” jĩĩrére tuoári siro, ³ ẽsã Judeapũ niiãrira Galileapũ wáawũ.

⁴ Toopú wáara, Samaria ditapũ netowáro niirõ tiiwá. ⁵ Tiiditapũre Sicar wãmecutiri macãpũ jeawũ. Tiimacã puto tíato macũ Jacob sicadita sãĩyigũ. Too síro tiidita cũũ macũ Joseré putuáyro. ⁶ Tiiditapũ oco waarí cope Jacob tiirí cope niĩwũ. Jesús yoaro wáa, páasutigũ, tiicope wesapũ jeanuãwĩ. Coeritó niĩwũ.

⁷⁻⁸ Cũũ toopú duitabe, ẽsã yaaré sãĩrã wáara, macãpũ piyawawũ. Ɛsã toopú wáari siro, sícõ numiõ Samaria dita macõ tiicopepũ oco waagó jearigo niĩwõ. Jesús coore jĩĩyigũ:

—Yũure oco tĩãña, jĩĩyigũ.

⁹ Judíoa Samaria dita macãrãmena cãmerĩ ñnadugariya. Teero tiigó, coope cũũrẽ jĩĩyigo:

—¿Deero tiigú mũũ judíoyũ niipacũ, yũũ Samaria dita macõrẽ oco sãĩ? jĩĩyigo.

¹⁰ Jesús yũũyigo:

—Mũũ Cõãmacũ basocãre ticorére masĩria. Yũũcãrẽ masĩricu. Mũũ masĩgõjã, yũũre sãĩbóajĩyu. Mũũ sãĩrĩ, yũũpe oco catiri tiiré petire ticoboaĩyu, jĩĩyigũ.

¹¹ Coope yũũyigo:

—Mũũ ocoré waanériru cãoríã. Aticopé ẽcũãri cope niiã. ¿Noopú mũũ oco catiri tiirére buabógari? ¹² Marĩ ñecũ Jacob aticopé maquẽrẽ sĩniyigũ. Cũũ põna, cũũyara ecarácã sĩniyíra. Cũũ marĩrẽ aticoperé cũũyigũ. ¿Mũũpeja cũũ nemorõ niiĩ? jĩĩyigo.

¹³ Cũũpe jĩĩyigo:

—Niipetira aticopé maquẽ ocoré sĩnirã sĩnidugáadacua sũcã. ¹⁴ Yũũ ticorépere sĩnigũno sĩnidugãnemoriqui. Cũũpũre cũũya yeeripũnapũ oco õmayucoro tiiróbiro niiãdacu. Teeména catirucujãgũdaqui, jĩĩyigũ.

¹⁵ —Too docare yũũre teeocore ticoya. Mũũ yũũre ticori, yũũ oco sĩnidugãnemoricu. Teero biiri aticopepũre oco waadugágo ññanucũnemoricu sáa, jĩĩyigo coopeja.

¹⁶ —Too docare mũũ manũrẽ sũogó wáaya, jĩĩyigũ.

¹⁷ —Yũũ manũ manigõ niiã, jĩĩyigo coopeja.

Cũũpe jĩĩyigo sáa:

—Mũũ “manũ maniã” jĩĩgõ, diamacũrã jĩĩã. ¹⁸ Mũũ sicamoquẽñerã ẽmũãmena manũcutirigo niimiwũ. Mecũtígã mũũmena niigũcã mũũ manũ díamacũ niirĩ. Mũũ wedesere diamacũrã niiã, jĩĩyigũ.

¹⁹ Coope cũũrẽ yũũyigo sáa:

—Yũũ tũgueñarĩ, mũũ sícũ profeta niicu. ²⁰ Ɛsã ñecũsũmũã Samaria dita macãrã iigũ ẽtãgũpũ Cõãmacũrẽ padeoyíra. Mũũ judíoyũ “Jerusalénũ Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩĩã, jĩĩyigo.

²¹ Jesús coore jĩyigu:

—Yuu wederere tuoáy: Iigú útāgūpú wáaripacara, Jerusalénpu wáaripacara, múã Cõāmacūrē padeorító jeaadaró tiia. ²² Múã Samaria dita macārā múã padeorere añurō tuomasīricu. Ũsāpeja ũsā padeorere masiã. Biiro biia: Cõāmacū judíoayumena basocáre netōnégūdaqui. ²³ Basocá Cõāmacūrē diamacūrā padeorá cúāye yeeripūnarīpu padeorító jeaadaró tiia; jeatoaa méé. Cõāmacū cūūrē padeoráre teerora padeorí booquí. ²⁴ Cõāmacū bauhégū niĩ. Cūūrē padeorá yeeripūnarīpu diamacūrā padeoró booa, jĩyigu.

²⁵ Coopeja jĩyigo:

—Yuu masiã: Mesías, āpērā “Cristo” jĩgú, atigūdaqui. Cūū atigu, marĩrē niipetirere wedegūdaqui, jĩyigo.

²⁶ —Yuu muumena wedesege cūūrā niĩ, jĩyigu cūūpeja.

²⁷ Cúā teero jĩ wedeseritabe, ũsā jeawu. Ũsā Jesús numiōmena wedeseri iñarā, iñamanijōāwū. Sīcūnopera cūūrē “¿ñeenórē boogó tiárĩ?” o “¿ñeenó maquērē wedesera tiárĩ?” jĩ sãñáriwu.

²⁸ Coope coo oco waarĩrere toopúra duudupójā, macāpu wáajōāwō. Toopáre jeago, basocáre wedeyigo:

²⁹ —Jōōpu sīcū ũmu niĩāwĩ. Cūū yuu tiiríguere wedepetijāāwĩ. Múācā iñarā atiya. Múā wācūrĩ, ¿cūū Cristo Cõāmacū beserigura niigari? jĩyigo.

³⁰ Coo teeré wederi tuorá, cúā Jesús putopu iñarā jeawa. ³¹ Cúā jearitabe, ũsā Jesuré yaadutimiwū.

³² Cūū ũsārē jĩwĩ:

—Yuu yaaré cuoa. Múā masīricu, jĩwĩ.

³³ Teero tiirá, ũsā cūū buerá cāmerĩ sãñáwū:

—¿Apetó tiirá, āpērā cūūrē yaaré nééati, ecatóayirite? jĩwū.

³⁴ Jesús ũsārē jĩwĩ:

—Yuuare ticodiocorigu booróbiro tiirí, teero biiri cūū dutirere tiipetiri, yuuare yaaré tiiróbiro niĩ. ³⁵ Múā biiro jĩ wācūā: “Bapari muĩpūrā dūsa oterigue dūcacutiadaro”. Teero jĩrōno tiirá, jōōpe iñacoya. Jōō atirá oterigue butiré tiiróbiro niĩya padeoádara. ³⁶ Oterigue dūcare seenéōcūgū cūū paderé wapa wapatínogūdu niĩ. Catiré petihérere buará cūūye dūca seenéōcūre tiiróbiro niĩya. Cúā padeorí iñarā, oterigu seenéōcūrigumena ũseniādacua. ³⁷ Ate diamacū jĩrē niĩ: “Sīcū otequi; āpĩ seenéōcūqui”.

³⁸ Yuu múārē seenéōcūrā tiiróbiro ticocō āpērā oteripopure. Āpērā oterira tiiróbiro yéé maquērē buesugueyira; múāpe seenéōcūrā tiiróbiro basocá yuuare padeorí iñādacu, jĩwĩ.

³⁹ Samaria dita macō cooya macā macārārē “jōō niĩarigu niipetire yuu tiiríguere wedepetijāāwĩ” jĩ wedeyigo. Teeré tuorá, pau cūūrē padeoríra niĩwā. ⁴⁰ Teero tiirá, Jesús putopu jea, cūūrē cúā putopu putuādutiwa. Ũsā cúā putopure puabúreco putuácūmuwū.

⁴¹ Āpērā pau Jesús wederere tuorá, padeoríra niĩwā. ⁴² Tiimacā macārā coore jĩwā:

—Ũsā muu wedearigumena dícu cūūrē padeorí. Ũsā basiro cūūrē tuoáwū. Teero tiirá, cūūrē padeóa. Mecūtīgā ũsā ate diamacū maquērē masiã: Cūūrā atibúreco macārārē netōnégū niĩ, jĩ wedesewa.

Jesús sīcū dutigú macārē netōnérigue

⁴³ Puabúreco Samaria dita macārāmena niĩari siro, ũsā Jesuména Galilea ditapu wáawu.

⁴⁴ Too sugueropu Jesús ũsārē biiro jĩwĩ: “Profetare cūūya dita macārā padeorícua”, jĩwĩ.

⁴⁵ Galilea dita macārācā Jerusalénpu Pascua iñarā jearira niĩwā. Toopú niipetire Jesús cūū tutuaremena tiĩñoriguere iñawā. Teero tiirá, Jesús Galileapu jeari, cūūrē añurō bocawa.

⁴⁶ Jesús Canápu coewí. Caná Galilea ditapu niĩ. Tiimacāpu cūū too sugueropu ocoré vino wáari tiwĩ. Teeburecorire sīcū dutigú Capernaum macū niĩwĩ. Cūū Galilea dita ōpu

doca macũ niwĩ. Cũ macũ diarecutigu tiyĩgu. ⁴⁷ Cũ “Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeaayigu” jĩrere tũogũ, Jesús putopũ jea, jĩwĩ:

—Yũ macũrẽ diarẽ netõnẽbosagu búatiya. Cũ diaró putogãpũ niiãwĩ, jĩwĩ.

⁴⁸ Jesupé cũrẽ jĩwĩ:

—Mũãjã yũ tutuaremena tiiẽñore ñahẽrã, padeoría, jĩwĩ.

⁴⁹ Cũpe jĩwĩ:

—Õpũ, jãmũ, búawaco, yũ macũ diaadari suguero, jĩwĩ.

⁵⁰ Jesupé cũrẽ jĩwĩ:

—Mũya wiipũ putuawagua. Mũ macũ catiqui, jĩwĩ.

Jesús teero jĩrere padeogũ, cũya wiipũ putuawawi. ⁵¹ Búawa, cũya wiipũ jeagũ tiirí, cũrẽ padecotera maapũ bocayira.

—Mũ macũ catiawĩ, jĩ wedeyira.

⁵² —¿Deero biiri cũ ãñunããrĩ? jĩ sãñáyigu cũpe.

—Ñamica coeritó siro wioré tatijõãwũ, jĩyira cũapeja.

⁵³ “Jesús yũre tii horara ‘mũ macũ catiqui’ jĩãwĩ”, jĩ wãcũgũ, Jesuré padeoyĩgu. Teero tiirã, niipetira cũya wii macãrãcã Jesuré padeoyira.

⁵⁴ Teemena Jesús Judeapũ niiãrigũ Galileapũ jeari siro, puarĩ cũ tutuaremena tiiẽñore wáaro tiwũ sãa.

5

Jesús wáamasĩhẽgũrẽ wári tiirigue

¹ Too síro Jesús Jerusalénpũ judíoa bosebureco ñagũ cãmeputuawawi sũcã. ² Jerusalénpũ sãawaro sicasope Oveja wãmecutiri sope niwũ. Tiisopeputo cusaáda jĩrã quẽnorítaro niwũ. Tiitaro hebreoyemena Betesda wãmecutiwũ. Tiitaro wesapũre sicamoquẽne tatiari biayá manirẽ tatiari niwũ. ³⁻⁴ Teetataripũre paũ basocá yepapũ cõãwã. Cũ diarecutira, ñahẽrã, opayuriri wára, bũrẽ ñicãrĩ cuorã niwã. Tiitaropũre wãcũña manirõ siquẽtaberi ángele diijeáyigu. Diijeá, ocorẽ cãmeñarĩ tiyĩgu. Cũ teero tiári siro, tiitaropũ ñaañuãsuguegu netõnénoyigu. ⁵ Toopũre sũcã diarecutigu niwĩ. Treinta y ocho cũmarĩ wáayiro, cũ diarẽ buarí siro. ⁶ Jesús tiitaro putopũ netõwágu cũrẽ ñawĩ. Cũ toopũ yoari cõãrere masĩwĩ. Teero tiigũ, cũrẽ sãñãwĩ:

—¿Mũ netõnẽrĩ boogári? jĩwĩ.

⁷ Cũpe yũwĩ:

—Yũre tiipugano manĩ. Oco cãmeñarĩcõrõ yũ tiitaropũ ñaañuãgũ tiirí, apĩ yũ suguero ñaañuãsuguerucui, jĩwĩ.

⁸ Jesupé jĩwĩ:

—Wũmũcãña. Mũ cõãrõrẽ néepa, wáagua, jĩwĩ.

⁹ Máata netõnénoãrigupũ putuáwi. Cũ cõãrõrẽ néepa, wáanũcãwĩ. Cũrẽ netõnẽri bureco sábado niwũ. ¹⁰ Teero tiirã, judíoare dutirápeja netõnénoãrigure jĩyira:

—¿Deero tiigũ mũ mecũ marĩrẽ yeerisãdutiri bureco niipacari, mũ cõãrõrẽ apawai? Marĩrẽ teero tiidutiria, jĩyira.

¹¹ Cũpe yũyigu:

—Yũre netõnéãrigũ “mũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩãwĩ, jĩyigu.

¹² Cũapeja sãñáyira sũcã:

—¿Noã niiãrĩ mũrẽ “mũ cõãrõrẽ néepa, wáagua” jĩãrigũ? jĩyira.

¹³ Cũpe masĩriyigu. Jesús paũ basocá watoapũ netõwáwi. ¹⁴ Too síro Jesús Cõãmacũwiipũ cũrẽ buajeágu, jĩwĩ:

—Ñũrõ tiwã. Mũ netõnénoãrigupũ niiã. Nemorõ ñañarõ netõrĩ jĩgũ, ñañaré tiinemógũ mee tiwã, jĩwĩ.

¹⁵ Cũpe judíoare dutirãre wedegu wáarigu niwĩ.

—Yũre netõnéãrigũ Jesús niiãwĩ, jĩyigu.

¹⁶ Jesús sábadõ niirĩ teero tiiré wapa judíoare dutirápeja cũrẽ ñatutinucãrira niiwã.

¹⁷ Jesupéja cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũũ Pacũ paderucujãqui; yũũcã paderucujãã, jĩwĩ.

¹⁸ Cũũ teero jĩrĩ tuorá, nemorõrã cũrẽ sãdugáyira. Cũã tũgueñarĩ, cũũ judíoa yeerisãri bureco tiidutírere peotígu tiirígu niiwĩ. Teero biiri cũũ Cõãmacũrẽ “yũũ Pacũ niĩ” jĩrémena nemorõ cúayira. Teero jĩgũ, “yũũ Cõãmacũmena sãcãrĩbíro niĩ” jĩdugagu tiwĩ.

Jesús cũũye maquẽrẽ wederigue

¹⁹ Teero tiigũ, Jesús cúãrẽ yũũwĩ:

—Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũ Cõãmacũ macũ yũũ basiro yũũ booró tiiría. Yũũ Pacũ tiirére ña, tee dícre tiia. Biirõ niĩ: Niipetire yũũ Pacũ tiirénorẽ yũũcã tiia. ²⁰ Yũũ Pacũ yũũre maĩgũ, niipetire cũũ tiirénorẽ yũũre ãñoĩ. Yũũre ãnorígue nemorõ too síro yũũre ãnogúdaqui. Tee cũũ ãnoãdarere yũũ tiĩñorĩ, múã ñamanijõããdacu. ²¹ Yũũ Pacũ basocá diarirare masõ, catiré ticorobirora yũũcã cũũ macũ niijĩgũ, catirére yũũ ticodugara dícre ticoa. ²² Basocáre wapa tiíadari bureco jeari, yũũ Pacũ wapa tiiríqui. Yũũre basocá tiirére besedutitoawi, ²³ niipetira yũũre padeoáro jĩgũ. Cũũrẽ padeoróbirora yũũre padeoáro. Yũũre padeohégũno yũũ Pacũcãrẽ padeoríqui. Cũũrã yũũre ticodiocowi.

²⁴ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Yũũ jĩrére tuogũno, teero biiri yũũre ticodiocorigure padeogũno catiré petihére cuoquí. Cũũ ñañarõ tiinóríqui. Cũũ pecamepu wáaboarigu catiré petihére cuotóai. ²⁵ Yũũ ateréja diamacũrã jĩã: Basocá diarira tiiróbiro niirã yũũ Cõãmacũ macũ wedeserere tuoádacua. Cũã tuorítõno jeaadaro tiia; jeatoaa mée. Yũũ wedeserere yũũráno catirucudacua. ²⁶ Yũũ Pacũra basocáre catiré petihére ticomasĩ. Cũũrã basocáre catiré petihére ticomasĩrere yũũre ticoi. ²⁷ Basocáre wapa tiíadari bureco jeari, yũũ basocáre wapa tiigúdacu. Yũũ niipetira sõwũ niirĩ, yũũ Pacũ yũũre teero tiidutíwi. ²⁸ Múã teeré tuorá, tuomanírijãña. Niipetira masãcoperipu niirã yũũ wedeseri tuoádacua. Cũã tuorító jeaadaro tiia. ²⁹ Yũũ wedeseri tuorá, masãcoperipu niimiãrira witiatiadacua. Ññurõ tiirécutirira masã, catirucudacua. Ñañaré tiirírapeja masã, ñañarõ tiinóãdacua.

Jesús Cõãmacũ macũ niĩ

³⁰ Yũũ basocá tiirére ñagũ, “ñañaniã” o “ãñuniã” jĩmasĩã yũũ Pacũ dutirobirora. Yũũ basiro apeyenó tiiría. Yũũ booró tiidugária; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũ booróbiro tiia. Tee tiiró, yũũ jĩré diamacũ niĩ. ³¹ Yũũ basiro yũũ niirecutirere wederi, “mũũ wederé wapamaniã” jĩbocu múã. ³² Æpĩ niĩ yũũ niirecutirere wedegũ. Cũũrã yũũ Pacũ niĩ. Yũũ masĩã: Yũũ niirecutirere wedegũ, diamacũrã wedei. ³³ Múã Juan wãmeõtiri basocũpũre sãĩñadutira ticocorira niiwũ. Cũũcã yũũ niirecutirere diamacũ wedegũ niirigu niiwĩ. ³⁴ Basocá yũũ niirecutirere wedeserere ãmaãgũ mee tiia. Múãrẽ netõãrõ jĩgũ, Juan wederiguere múãrẽ wãcũrĩ tiia. ³⁵ Juan sãwócoriga tiiróbiro niiwĩ. Sãwócoriga ãñurõ jũũboeropũ basocá neãcua. Múãcã jeawũ, cũũ wederi tuorá. Tũo, yoari mee useniwũ. ³⁶ Yũũ tiiré Juan wederigue nemorõ yũũ niirecutirere ãñoã. Yũũ tiiré yũũ Pacũ tiidutíra niĩ. Teero tiirémena “yũũ Pacũ diamacũrã yũũre ticodiocowi” jĩrére ãñoã. ³⁷ Yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũcã yũũ niirecutirere wedei. Múã cũũ wederére tuoría; cũũ baurécãrẽ ñaria. ³⁸ Cũũ ticodiocorigure padeoría. Teero tiiró, cũũ wederé múãrẽ sããria. ³⁹ Múã Cõãmacũye queti jóaripũrẽ quioníremena buea, “toopũ catiré petihére buaádacu” jĩ wãcũrã. Múã tiipũ maquẽrẽ buera, yée maquẽrẽna buemiã. ⁴⁰ Teero wãcũpacara, yũũpere padeonũnũsedugaria. Yũũre padeonũnũsera dícu catiré petihére cuoádacua.

⁴¹ Basocá yũũre ãñurõ wedeserere ãmaãgũ mee tiia. ⁴² Yũũ múãrẽ ññamasĩã. Múã Cõãmacũrẽ maĩría. ⁴³ Yũũ Pacũ wãmemena yũũ atipacari, múã yũũre ãñurõ bocaria. Æpĩ

cũu basiro cũu wãmemena atigúpere máã ãñurõ bocabocu. ⁴⁴ Múã basirora máã tiirére “ãñuã” jĩĩrĩ booa. Cõãmacũ sĩcũ niigũ máãrẽ “ãñuã” jĩĩrẽpere ãmaãria. Teero tiirã, ¿deero tii múã yũure padeobóatau? ⁴⁵ Múã yũure “Cõãmacũpure marĩrẽ wedesãgũdaqui” jĩĩ wãcũrijãña. “Moisés jóariguere tiirã, Cõãmacũmena ãñurõ niiãdacu”, jĩĩ wãcũmiã múã. Moiséra máãrẽ wedesãqui. ⁴⁶ Moisés yée maquẽrẽ jóarigu niĩwĩ. Teero tiirã, cũu jóariguere padeorã yũucãrẽ padeobócu. ⁴⁷ Cũu jóariguere padeohérapeja ¿deero tii múã yũu wederere padeobóatau? Padeorídojãã, jĩĩwĩ.

6

Jesús cinco mil ãmũãrẽ yaaré ecarigue (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Too síro Jesuména Galileataro apeniñapũ tĩãwawũ. Tiitaro wãmecutia Tiberias. ² Basocã cũu tiĩẽñoremene diarecutirare netõnẽrĩ ññajĩrã, paũ cũũrẽ nũnũwã. ³ Ƴsã apeniñapũ tĩãjeara, ãtãgũpũ muãwa, duiwũ. ⁴ Teebũrecorire Pascua judíoa bosebũreco wáaadaro péerogã dusawũ. ⁵ Jesús paũ basocã cũũrẽ nũnũrĩ ññagũ, Felipe jĩĩwĩ:

—¿Noopũ marĩ yaaré sãĩrã wáaadari cũã paũre ecaádara? jĩĩwĩ.

⁶ Felipe ¿deero yũugũdari? jĩĩgũ, teero sãĩñãwĩ. Jesupé cũu tiíadarere masĩtoarigu niĩwĩ.

⁷ Felipe cũũrẽ yũuwi:

—Ocho muĩpũrã pade wapatáremene marĩ pã sãĩ, pũatáco, batori, jeatuaricu, jĩĩwĩ.

⁸ Ƴsã menamacũ Andrés (Simón Pedro baipéja) Jesuré jĩĩwĩ:

⁹ —Ñorẽ sĩcũ wĩmagũ niĩ. Cũu sicamoquẽñepa pã cebadamena tiíarigue cuoi. Teero biiri wai pũarã cuoi. Ate yaaré ãniã paũre jeatuaricu, jĩĩwĩ.

¹⁰ Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Basocãre duidutiya, jĩĩwĩ.

Toopũre tãa pee niĩwũ. Teero tiirã, niipetira duiwa. Cinco mil ãmũã niĩwã. ¹¹ Too síro Jesús pãrẽ née, Cõãmacũrẽ usenire ticowĩ. Too síro duijáre batodutiwi. Waimenacãrẽ teerora tiíwĩ. Ƴsã cũã yaadũgarocõrõ batowũ. ¹² Cũã yaa, yapiari siro, Jesús ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Cũã yaadũarere cõõrĩ jĩĩrã, teeré seesãña, jĩĩwĩ.

¹³ Sicamoquẽñepa pã niimiãrigue ãsã yaadũaariguere seesãrĩ, doce piseri dadodũpówũ.

¹⁴ Basocã Jesús cũu tutuaremena tee tiĩẽñorĩ ññarã, jĩĩwã:

—“Profeta atigũdu niĩãyigu” cũã jĩĩrigũ ãnirã niĩ. Diamacũrã niĩyu, jĩĩwã.

¹⁵ Cũã cũũrẽ bayiró tutuaremena néewa, õpũ sõnecodũgamiwã. Cũũpeja cũã teero tiidũgãrere ññagũ, sĩcũrã ãtãgũpũ muãjõãwĩ.

Jesús oco sotoápu wáarigue (Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Too síro náicũmuatiri, ãsã opataropũ búawawũ. ¹⁷ Náicũmuãri siro, Jesús bauríwi. Teero tiirã, Capernaumpũ wáara, dooríwũpũ muãsã, tiitarore tĩãwanucãwũ. ¹⁸ Ƴsã tĩãwari, wĩno bayiró páapuatiwũ. Teero wáari, ocoturí paca atiũ. ¹⁹ Ƴsã yoaro sicamoquẽñe kilómetros wáari siro, Jesús ãsã pũtopũ atigu, oco sotoápu atijõãatiwi. Cũũrẽ ññarã, bayiró cuiwũ. ²⁰ Cũu ãsãrẽ jĩĩwĩ:

—Yũu niĩã. Cuirijãña, jĩĩwĩ.

²¹ Teero tiirã, useniremena cũũrẽ boca, muãsãdutiwũ. Máata ãsã wáaropũ jeasirotiwũ.

Opataro wesapu cõõrĩra Jesuré ãmaãrigue

²² Apebũrecope basocã apeniñapũ pũtuáarira ññaco, jĩĩyira: “Sicawúra niimiãwũ; Jesús cũu buerámena tiíwũrẽ muãsãriawĩ; cũu buerã dícu tĩãwaawã”, jĩĩyira. ²³ Cũã teero jĩĩcõãtori, apeyepáwũ jeayiro. Teepawũ ãsã yaaariropũ jeayiro. (Ƴsã toopũ yaawũ, Jesús cũu Pacure usenire ticoari siro.) Tee Tiberias wãmecutiri macã maquẽpawũ niĩwũ. ²⁴ Jesús, teero

biiri ñsã cûũ buerá manirĩ ññarã, basocá teepawꝑꝑ mũãsã, Capernaumpꝑ Jesuré ãmaãrã atirira niwã.

Jesús yaaré catiré petihére ticogú

²⁵ Cûã atiniñapú tĩãjeara, Jesuré buajeára, cûũrẽ sãĩñáwã:

—Basocáre buegú, ¿deero biiri mũũ tĩãjeaarĩ ãnopúre? jĩwã.

²⁶ Jesupé yũũwĩ:

—Yũũ múãrẽ ateréja diamacúrã jĩã: Múã pã yaa, yapiarigue wapa yũũre ãmaãã. Yũũ tutuaremena tiẽñoriguepere múã tũomasĩria. Teeré tũomasĩrãpeja, teewapa yũũre ãmaãboajĩyu. ²⁷ Yaarére bayiró boorijãrõ booa; yaaré petijõãcu. Teero tiiróno tiirá, yaaré catiré petihére ticorépere ãmaãrõ booa. Cõãmacũ yũũ Pacu yũũre cûũ ticodiocorigu niirére múãrẽ ãñotóaaawĩ. Teero tiigú, yũũ niipetira sõwũ tee yaaré catiré petihére múãrẽ ticoguda, jĩwĩ.

²⁸ Teero tiirá, cûãpe sãĩñáwã:

—¿Deero tiíádari ñsã, Cõãmacũ tiidutírere ãñurõ tiíádara? jĩwã.

²⁹ Cûũpeja yũũwĩ:

—Cõãmacũ múãrẽ tiidutíre biiro niiã: Yũũre cûũ ticodiocorigure padeodutí, jĩwĩ.

³⁰ Teero tiirá, cûũpeja sãĩñáwã sũcã:

—¿Ñeenómena ãñogúdari, ñsã mũũrẽ padeorí? ¿Deero bauré tiigúdari? ³¹ Marĩ ñecũsũmũ yucu manirõpũ maná wãmecutirere yaayira. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cûũ cûãrẽ yaarigue ãmũãse maquẽrẽ ticoyigu”,* jĩ jóanoã, jĩwã.

³² Teero tiigú, Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Ñmũãse maquẽ yaariguere Moisés mee ticoyigu; yũũ Pacu basocáre yaaré ãmũãse maquẽ petire ticoi. ³³ Cûũ ticoré ãmũãsepũ diiátire niiã. Basocáre catiré petihére ticoa, jĩwĩ.

³⁴ —Õpũ, tee yaarére ñsãrẽ ticorucujãña, jĩwã.

³⁵ Jesús jĩwĩ:

—Yũũrá niiã yaaré catiré petihére ticogú. Yũũre padeonũuserano juabóara tiiróbiro niinemoricua; oco sñidugára tiiróbiro niinemoricua. ³⁶ Múãrẽ ateré jĩtoawũ: Múã yũũre ñnapacara, padeoría. ³⁷ Niipetira yũũ Pacu yũũre ticorá yũũre padeonũuseadacua. Yũũre padeoráre ñeerijã tiirícu. ³⁸ Yũũ ãmũãsepũ niirigu yũũ booré tiigú mee atiwũ; yũũre ticodiocorigu boorépere tiigú atiwũ. ³⁹ Yũũ Pacu biiro booi: Yũũre ticorirare tiidióri boorí; cûãrẽ pecamepũ wáari boorí. Atibúreco petirí, yũũ cûãrẽ masõrĩ booi. ⁴⁰ Yũũ Pacu biiro booi: Niipetira yũũre ññarã, yũũre padeorá catiré petihére cõorí booi. Yũũ atibúreco petirí, cûãrẽ masõgũdacu, jĩwĩ Jesús.

⁴¹ Judíoare dutirãpeja Jesuré wedepatinucãwã. “Yũũrá niiã yaaré ãmũãsepũ diiátirigu” jĩrĩ tũorá, ññarõ wedesenucãwã.

⁴² —¿Ñi teero wedeseu Jesús José macũ mee niĩ? Cûũ pacu, cûũ pacore marĩ masĩã. ¿Deero tiigú cûũ “ãmũãsepũ niirigu diiátiwũ” jĩwĩ? jĩwã.

⁴³ Jesús cûãrẽ jĩwĩ:

—Wedepatirijãña. ⁴⁴ Sĩcũno cûũ booró yũũre padeonũusemasĩriqui; yũũ Pacu yũũre ticodiocorigu yũũre ticoráno dícu padeonũusecua. Atibúreco petirí, yũũ cûãrẽ masõgũdacu. ⁴⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Cõãmacũ niipetirare bue, tũomasĩrĩ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. Teero tiirá, niipetira yũũ Pacu wederére tũo, tũomasĩrã, yũũre padeonũuseya.

⁴⁶ Sĩcũno yũũ Pacu ñnarí. Yũũ Cõãmacũmena niirigu niiã. Teero tiigú, yũũ dícu cûũrẽ ññawũ. ⁴⁷ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũũre padeoráno catirucuadacua. ⁴⁸ Yũũrá niiã yaaré catiré petihére ticogú. ⁴⁹ Múã ñecũsũmũ yucu manirõpũ maná wãmecutirere

* **6:31** Salmo 78.24. † **6:45** Isaías 54.13.

yaayira. Teeré yaapacara, diajõäyira. ⁵⁰ Yũpe yaaré ãmuãsepũ diiátirepere wedesea. Teeré yaaráno diarícu. ⁵¹ Tee yaaré catiré petihére ticoré ãmuãsepũ diiátirigue yũará niiã. Teeré yaaráno catirucujãadacua. Yũ yaaré ticoré yáa õpũũ niiã. Yáa õpũũrẽ atibúrecopũ niirã catirucuario jĩgũ, ticogũda, jĩwĩ.

⁵² Judíoare dutirápeja câmerĩ wedesewa:

—¿Deero tii marĩrẽ ãni cũya õpũũrẽ yaadutibogari? jĩwã.

⁵³ Teero tiigũ, Jesupéja cúãrẽ jĩwĩ:

—Yũ ateréja diamacãrã jĩã: Múã yũ niipetira sõwũya õpũũrẽ yaaripacara, yé díre sñirípacara, catiré petihére cuorícu. ⁵⁴ Yáa õpũũrẽ yaagúnopé, yé díre sñigúnopé catiré petihére cuoquí. Atibúreco petirí, cúũrẽ masõgũdacu. ⁵⁵ Yáa õpũũ yaaré peti niiã; yé dí sñiré peti niiã. ⁵⁶ Yáa õpũũrẽ yaaráno, yé díre sñirãno yũmena niĩya; yũcã cúãmena niiã. ⁵⁷ Yũ Pacũ yũre ticodiocorigũ catii. Cũ catiréména yũ catia. Teero tiiróbiro yáa õpũũ yaaráno yũ catiréména catiadacua. ⁵⁸ Yũrá yaaré ãmuãsepũ diiátiriguere wedesea. Maná múã ñecũsũmuã yaarigue tiiróbiro niiria. Cúã teeré yaapacara, diajõäyira. Yáa õpũũrẽ yaaránopeja catirucujãadacua, jĩwĩ.

⁵⁹ Jesús cúãrẽ teeré Capernaumpũ judíoa neárí wiipũ buewi.

Paũ basocá Jesuré nũnũdúrigue

⁶⁰ Paũ cúũrẽ nũnũmíãrira cúũ buerére tuorá, câmerĩ jĩwã:

—Cũũ wederé wisionetõjõãã. Tuomasĩña maniã, jĩwã.

⁶¹ Jesús cúã wedepatirere masĩgũ, jĩwĩ:

—¿Múã yũ wederére ñañarõ tũgueñagari? ⁶² ¿Deero wáabogari yũ niipetira sõwũ too sugueropũ yũ niiriropũ muãwari sũcã? Múã teeré ññarã, ¿deero tũgueñabogari? ⁶³ Espíritu Santo catirére ticoi. Maríye õpũũrĩ marĩrẽ catiré ticoria. Yũ yaaré, sñiré maquẽrẽ wedegũ, popeapũ yeeripũna maquẽrẽ wedegũ tiia. Yũ wederére padeoráno catirucujãadacua. ⁶⁴ Æpẽrã múã menamacãrã yũ wedepacari, yũre padeoríya ména, jĩwĩ.

Jesús cúũrẽ padeohérare sicutopũra masĩtoarigu niwĩ. Teero biiri too síropũ cúũrẽ ññatutirapũre wedesãgũducãrẽ masĩtoarigu niwĩ.

⁶⁵ Cũũ jĩñemowĩ:

—Teero tiigũ, meepũ múãrẽ wedemiãwũ: “Sícũno cúũ booró yũre padeonũnũsemasĩriqui; yũ Pacũ yũre ticoráno dícu padeonũnũsecua”, jĩãwũ, jĩwĩ.

⁶⁶ Tiibũrecoména paũ cúũrẽ nũnũmíãrira cúũrẽ bapacutidujãwã. ⁶⁷ Cúã teero tiirí ññagũ, Jesús ãsã cúũ buerére sãĩñáwĩ:

—¿Múãcã yũre cõãjõãdugai? jĩwĩ.

⁶⁸ Simón Pedropheja cúũrẽ yũwĩ:

—Ësã Õpũ, ¿noãpére nũnũbógari? Mũũ wedesere catiré petihére ticoa. ⁶⁹ Ësã mũũrẽ padeotóaa. Ësã masĩã: Mũũ Cõãmacũ ticodiocorigũ, ñañaré manigũ niiã, jĩwĩ.

⁷⁰ Jesupé ãsãrẽ jĩwĩ:

—Yũ múã docere besewũ. Yũ teero tiirí siro niipacari, sícũ múã menamacũ wãtĩyagu niĩ, jĩwĩ.

⁷¹ Jesús teero jĩgũ, Judas, Simón Iscariote macãrẽ jĩgũ tiwĩ. Judas ãsã menamacũ niimiwĩ. Teero niipacũ, too síropũre Jesuré wedesãgũdũ niirigu niwĩ.

7

Jesús baira cúũrẽ padeorírigue

¹ Too síro Jesús Galileapɛ ñacãmesãwĩ. Judeapɛ ñacãmesãdugariwi. Toopɛre Judíoa dutirá cûrẽ ãmaãyira, sãdugára. ² Judíoa bosebureco ãsã wiserígã tii, niiãdari bosebureco* jeaadaro tiiwá. ³ Teero tiirá, Jesús baira cûrẽ jĩwã:

—Ănopure putuárijãña. Mũu buerere tɔonũsɛra toopá niirãcã mũu tutuaremena tiiẽnorere ññaãrõ jĩgũ, Judeapɛ boseburecore ñnagũ wáaya. ⁴ Basocá mũurẽ masĩãrõ jĩgũ, yayiõropɛ tiiẽnorijãrõ booa. Mũu tiirere niipetira ñnacoropɛ tiiẽnogũ wáaya, jĩwã.

⁵ Cũu bairapɛra cûrẽ padeoríwa. ⁶ Jesupé cûãrẽ jĩwĩ:

—Yũu toopá wáaadaro jearia ména. Múãpeja múã booró wáamasĩã. ⁷ Atibúreco macãrã ññañaré tiirá múãrẽ ñnatutiriya. Yũu cúã ññañarõ niirecutirere wedea. Teero tiirá, yũure ñnatutiya. ⁸ Múã boseburecore ñnarã wáaya. Yũu ja wáaria ména. Yũu toopá wáarito jearia ména, jĩwĩ Jesús.

⁹ Teero jĩ, Galileapɛra putuájãwĩ.

Jesús wiserígã tiirí boseburecore ñnagũ wáarigue

¹⁰ Cũu baira Jerusalénɛ bosebureco ñnarã wári siro, Jesucã wáawi. Basocá yũure ññamasĩrijããrõ jĩgũ, noo niigúbiro wáacãmesãwĩ. ¹¹ Tii boseburecopɛ judíoare dutirá Jesuré ãmaãyira. “¿Jõõ niirigute noopá niigari?” jĩyira.

¹² Paɛ basocá Jesuyé maquẽrẽ wedeseyira. Āpẽrã “añugũ nii” jĩyira. Āpẽrãpé “niirii; cũu tiiẽnoremena basocáre tiiditõgu tiiqui” jĩyira.

¹³ Judíoare dutiráre cuira, niipetira tɔocóropɛ “Jesús biiro biii” jĩ wedeseriwa.

¹⁴ Bosebureco decocutirito,† Jesús Cõãmacũwiipɛ sããwa, basocáre buewi. ¹⁵ Cũu buerere tɔorá, judíoare dutirá tɔomaníjõãwã.

—Ăni bueripacɛ, ¿deero tiigú nocõrõca masĩ? jĩwã.

¹⁶ Jesús cûãrẽ yũwĩ:

—Yũu múãrẽ bueré yũu wãcũré mee niiã; yũu Pacɛ yũure ticodiocorigɛyepe niiã.

¹⁷ Cõãmacũ boorere tiidugágũno yũu buerere “diamacũrã niiã” jĩmasĩqui. “Cõãmacũ dutiróbiro buei o cũu wãcũrére buei”, jĩ besemasĩqui. ¹⁸ Sícũ cũu wãcũrémena wedeseɣu “añurõ wedesei” jĩrĩ tɔodugáqui. Cõãmacũ booró wedeseɣupe “Cõãmacũ añunetõjõãĩ” jĩrĩ tɔodugáqui. Cũũpeja diamacũ wedeseɣu niiqui; cũũpɛre ññañaré buarícu. ¹⁹ Moisés Cõãmacũ dutirere múãrẽ ticorigɛ niwĩ. Teero ticopacari, múã sícũno tee dutirere tiiría. ¿Deero tiirá múã yũure sãdugái? jĩwĩ.

²⁰ Basocápe cûãrẽ jĩwã:

—Mũu wãtĩ cɔogú niijĩgũ, mecũgũ tiia. ¿Noã mũurẽ sãdugái? jĩwã.

²¹ Jesupé cûãrẽ yũwĩ:

—Múã yũu diarecutigɛre netõnérĩ ññawũ. Yeerisãri burecore yũu teero tiirí, ññamanijõãwũ. ²² Moisés múãrẽ cõneríɣu yapa macã caseróre widecõãdutirigɛ niwĩ.‡ (Cũu dícu teeré dutiririgɛ niwĩ; múã ñecũsũmũãpɛ máata teero tiimũãatitoarira niwã.§) Múã cũu dutiré tiirá, marĩ yeerisãri bureco niipacari, múã põnarẽ widecõãcu. ²³ Múã Moisés dutirere niipetiro tiidugájĩrã, yeerisãri bureco niipacari, widecõãcu. Múã teero tiirá niipacara, ¿deero tiirá yũu yeerisãri bureco niirĩ, sícũ niipetiri õpũũrẽ netõnérĩ ñnarã, yũumena cúai? ²⁴ Añurõ wãcũtoarapɛ, basocá tiirere diamacũrã ññabeseya, jĩwĩ.

Jesús cũu ãmũãsepɛ atiriguere wederigue

²⁵ Teero tiirá, siquẽrã Jerusalén macãrã jĩwã:

—İnirã nii cũu sãdugágũ, ¿teerora? ²⁶ İññaña! Niipetira ñnacoropɛ bueɣu tiiri. Cũu cûãrẽ merẽã jĩriya. ¿Apetó tiirá, Judíoare Dutirá Peti “ăni Cõãmacũ beserigɛ Cristo nii”

* **7:2** Pecasãyemena: “la fiesta de las Enramadas” o “la fiesta de las chozas” o “la fiesta de los tabernáculos” wãmecutia.

† **7:14** Wiserígã tiirí bosebureco siete burecori niyiyo. ‡ **7:22** Levítico 12.3. § **7:22** Génesis 17.10.

jĩ wăcũgari? ²⁷ Āni Cōāmacũ beserigu niiriqui. Cũya macārē marĩ masĩã. Cōāmacũ beserigupe atiri, cũya macārē masĩña manibójĩyu, jĩwã.

²⁸⁻²⁹ Teero tiigú, Jesús Cōāmacũwiipu buegu, bayiró busurómena wedewi:

—Múã yũ masāri macārē masĩpacara, yũ atiro petipure masĩria. Yũ booró mee atiwũ atiburecopure. Sícũ diamacũ niigú yũre ticodiocowi. Múã yũre masĩria. Yũre ticodiocorigucārē masĩria. Yũpe cũrē masĩã. Yũ cũ putopũ niirigu niĩã, jĩwĩ.

³⁰ Cũ teero jĩrĩ tuorá, cũrē peresuwiipu néewadugamiwã. Cũrē ñeerĩ bureco jeariwa ména. Teero tiirá, sícũno cũrē ñeeríwa. ³¹ Cũ teero tiidugápacari, paũ toopũ neārãpe cũrē padeowá. Cũãpeja cāmerĩ sãĩñáwã:

—Too docare Cōāmacũ beserigu Cristo atigupeja, ¿āni tiiñore nemorõ tiigúdari? Tiirĩqui, jĩwã.

Jesuré peresuwiipu néewadugamirigue

³² Basocá wedeserere fariseo basoca tuoyĩra. Teero tiirá, paiaré dutirámena wedeseari siro, Cōāmacũwii coterĩ basocare Jesuré ñeedutira ticocorira niimiwã. ³³ Jesús jĩwĩ:

—Yũ mũāmena péero niigúdacu. Too síro yũre ticodiocorigũ putopũ wáagudacu.

³⁴ Yũre āmaānũsepacara, buarĩcu. Yũ wáaropure mũã wáamasĩricu, jĩwĩ.

³⁵ Judíoare dutirá cāmerĩ sãĩñáwã:

—Āni “yũre buarĩcu” jĩgũ, ¿noopũ wáagudari? ¿Marĩya wedera apeyé ditapũ wáarira putopũ wáagudari? ¿Toopũre judíoa niihērārē buecāmesāgudari? ³⁶ Cũ “yũre āmaānũsepacara, buarĩcu; yũ wáaropure mũã wáamasĩricu” jĩārigne ¿deero jĩdugaro tiigári? jĩwã.

Oco catiré ticoré maquẽ

³⁷ Tii bosebureco niituri bureco upatĩ niirĩ bureco niwã. Jesús tiiburecore wũmunucã, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Oco sīnidugárano yũ putopũ sīnirã atiya. ³⁸ Yũre padeogúya yeeripũnapũ oco ōmayucorobiro niĩadacu. Tee oco catiré ticoré niĩadacu Cōāmacũye queti jóaripũpu jĩrõbirora, jĩwĩ.

³⁹ Cũ oco ōmayucorere wedesegu, Espíritu Santo tiiádare maquērē wedesegu tiwĩ. Espíritu Santo Jesuré padeorápure too síropũ jeagudu tiirĩgu niwĩ. Jesús dia masāmuāririgu niwĩ ména. Teero tiigú, Espíritu Santo ticodiocoya manirĩgu niwĩ ména.

Basocá merẽã dícu wăcũrigue

⁴⁰ Āpērã Jesús wederere tuorá, biiro jĩwã:

—Ānirã niiqui profeta, basocá cũã “atigudu niĩayigu” cũã jĩrigũ, jĩwã.

⁴¹ Āpērã: —Āni Cōāmacũ beserigu Cristo niĩ, jĩwã.

Āpērãpé: —Cōāmacũ beserigu ¿deero Galilea macũ niibogari? ⁴² Cōāmacũ beserigu David tiiróbiro Belén macũ niigũdaqui. Cũ pāramĩ niinũsegu niigũdaqui. Cōāmacũye queti jóaripũ teero jĩã, ¿teerora? jĩwã.

⁴³ Basocá Jesuré sīcārĩbíro wăcũriwa sáa. Teero tiirá, batajõãwã. ⁴⁴ Āpērã cũrē peresuwiipu néewadugamiwã. Teero tiidugápacara, sícũno cũrē ñeeríwa.

Judíoare dutirá Jesuré padeoririgue

⁴⁵ Cōāmacũwii coterĩ basoca cāmeputúawawa paiaré dutirá, fariseo basoca putopũ. Jeari, cũãrē jĩyira:

—¿Deero tiirá cũrē néeatiriarĩ? jĩyira.

⁴⁶ Cũãpe yũyira:

—Sícũno cũ tiiróbiro añurere wedeseri tuohéra niĩātũ, jĩyira.

⁴⁷ Fariseo basoca cũãrē jĩyira:

—¿Múãcãrẽ jĩĩditoarĩ? ⁴⁸ Āñurõ t̃omasĩña: Sĩcũ Judíoare Dutirá Peti menamacũ, sĩcũ fariseo basocũ cũũrẽ padeorĩqui. ⁴⁹ Cũũrẽ t̃orá Moisére dutiré cũũriguere masĩridojoya. Cõãmacũ cũãrẽ ñañarõ tiigúdaqui, jĩĩyira.

⁵⁰ Nicodemo too s̃gueropũ Jesuré ĩñagũ jearigũ cũã menamacũ niwĩ. Cũãrẽ biiro wedeyigũ:

⁵¹ —Sĩcũrẽ s̃ĩadutiadari s̃guero, cũũ wedeserere, cũũ tiĩariguere besesugero booa. Teero jĩĩ marĩrẽ dutiré, jĩĩmiyigũ.

⁵² Cũãpe cũũrẽ jĩĩyira:

—¿Mũcã Galilea macũ niiĩ? Mũũ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ buepetigũ, ateména p̃tuágudacu: Sĩcũ profeta Galileapũ atiriqui, jĩĩyira.

Ñañaré tiigóre wedesãrigue

⁵³ Niipetira basocá Jerusalénũ bosebureco jeaarira cũãye wiseripũ coep̃tuáawawa.

8

¹ Jesupé Ƴtãgũ Olivopũ wáawi. ² Apebúreco bóeri Cõãmacũwiipũ coewí sũcã. Basocá niipetira cũũ p̃topũ neãwã. Cũũ jeanuã, cũãrẽ buewi. ³ Cũũ bueri, Moisés jóarigue buerá, teero biiri fariseo basoca cũũ p̃topũ jeawa. Cũã s̃icõ numiõ ãpĩ coo manũ nihẽgũmena tãmuãrigore néejeawa. Basocá ĩñacoropũ coore nucõwã. ⁴ Jesuré jĩĩwã:

—Basocáre buegũ, atigó coo manũ nihẽgũmena ñañaré tiigó tãmuãwõ. ⁵ Moisés teero tiigónorẽ Ƴtãperimena déesĩadutirigũ niwĩ. ¿Mũũpe deero jĩĩ? jĩĩwã.

⁶ Cũãpeja cũũrẽ teeré sãĩñáwã, ¿deero yũugudari? jĩĩrã. “Cũũ merẽã yũũri, dutiráre wedesãadacu”, jĩĩ wãcũrira niimiwã. Jesupé munibiá, cũũya wãmosũãmena ditapũ jóanucãwĩ. ⁷ Cũã cũũrẽ sãĩñáduheri ĩñagũ, wũmunucã, cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã watoapũ niigũ s̃icãrĩ ñañaré tiihégũno Ƴtãpe née, coore déesuguearo, jĩĩwĩ.

⁸ Too síro munibiá, jóanemowĩ sũcã. ⁹ Cũũ teero jĩĩrĩ t̃orá, wáanucãwã. Bũcũ peti wáasugewi. Cũũ siro ãpĩ bũcũ, cũũ siro ãpĩ, cũũ siro ãpĩ wáa, wáapetijõãwã. Jesús s̃icũrã p̃tuáwĩ. Numiõ toopúra nucũwõ ména. ¹⁰ Cũũ wũmunucã, coore jĩĩwĩ:

—¿Mũũrẽ wedesãmiãrira wáapetijõããrĩ? ¿S̃icũno mũũ ñañaré tiiré wapa déeriarĩ? jĩĩwĩ.

¹¹ —S̃icũnope déeríawã, jĩĩwõ coopeja.

—Yũucã mũũrẽ ñañarõ tiiría. Wáagoa. Ñañaré tiinemórijiãña, jĩĩwĩ cũũpeja.*

Jesús s̃iãwócore tiiróbiro niiré

¹² Jesús basocáre wedenemowĩ:

—Yũurá niiã atibúreco macãrẽrẽ s̃iãwócore tiiróbiro. Yũũre padeonũnũsegũno naĩtĩarõpũ niigũ tiiróbiro niinemoriqui. S̃iãwócoropũ niigũpe catiré petihére c̃uogúdaqui, jĩĩwĩ.

¹³ Teero tiirá, fariseo basocapeja cũũrẽ jĩĩwã:

—Mũũ basiro dícu mũũyere wedea. Āpĩ mũũ wederére “teerora niiã” jĩĩgũno maniqui. Teero tiiró, mũũ wederé wapamaníã, jĩĩwã.

¹⁴ Jesupé cũãrẽ yũũwi:

—Yũũ basiro yéere wedepacari, yũũ wederé wapacutía. Yũũ niiriropũ, teero biiri yũũ p̃tuawaadaropũre masiã. Mũãjã yũũ niiriropũ, yũũ p̃tuawaadaropũre masĩridojiã.

¹⁵ Mũã atibúreco macãrã wãcũrémena basocá tiirére ĩña, “ñañaniã” jĩĩã. Yũũpeja s̃icũrẽ teeré jĩĩria. ¹⁶ Yũũ teeré jĩĩgũ, yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũmena basocá tiirére ĩña, “ñañaniã” jĩĩgũdacu. Yũũ s̃icũrã teeré jĩĩria. Teero tiigũ, yũũ jĩĩré diamacũ niiã. ¹⁷ Mũãrẽ dutiré biiro jĩĩã: “Pũarã s̃icãrĩbíro cũã ĩñariguere wederi, padeoró booa”, jĩĩ jóanoã. ¹⁸ Yũũ

* **8:11** Ate versículos apepũ bũcũpũ bauricu; apepũ báucú.

wedeserecã teerora niiã: Yéequẽ yẽẽ wedesea; yẽẽ Pacẽ yẽẽre ticodiocorigẽcã yéequẽ wedesei, jĩĩwĩ.

¹⁹ Teero tiirã, cũã sãĩĩnãwã:

—Too docare ¿mẽẽ Pacẽ noopũ niigari? jĩĩwã.

Cũẽpe cũãrẽ yẽẽwĩ:

—Mũã yẽẽre masĩria; yẽẽ Pacẽcãrẽ masĩria. Yẽẽre masĩrãjã, yẽẽ Pacẽcãrẽ masĩboajĩyu, jĩĩwĩ.

²⁰ Jesús Cõãmacũwiipẽ buerito, cũãrẽ teero wedesewĩ. Niyeru sããretibari pũtopẽ niiwĩ. Cũãrẽ ñeerĩ bureco jeariwe ména. Teero tiirã, sĩcũno cũãrẽ ñeerĩwa.

“Yẽẽ wãaadaropẽre mũã wãamasĩricu”

²¹ Jesús cũãrẽ wedenemowĩ:

—Yẽẽ wãagu tiia. Yẽẽ wãari siro, mũã yẽẽre ãmaãmiãdacu. Mũã ñañaré tiirẽre acabónoña manirã diaadacu. Yẽẽ wãaadaropẽre mũã wãamasĩricu, jĩĩwĩ.

²² Judíope cãmẽĩ sãĩĩnãwã:

—Cũũ basiro sĩa, diaboqui. Teero tiigũ, “mũã yẽẽ wãaadaropẽre wãamasĩricu” jĩĩĩ, ¿teerora? jĩĩwã.

²³ Jesús cũãrẽ jĩĩwĩ sũcã:

—Mũã atiyepã macãrã niiã; yẽẽpe ãmũãse macũ niiã. Mũã atibũreco macãrã niiã; yẽẽpe atibũreco macũ mee niiã. ²⁴ Teero tiigũ, “mũã ñañaré tiirẽre acabónoña manirã diaadacu” jĩĩwũ mũãrẽ. Yẽẽ basiro yéequẽ maquẽrẽ wedeseri, “yẽẽrã niiã” jĩĩrẽre mũã padeorĩa. Teero tiirã, mũã acabónoña manirã diaadacu, jĩĩwĩ.

²⁵ Teero tiirã, cũãpeja sãĩĩnãwã:

—¿Noãnó niĩ mẽẽ? jĩĩwã.

Jesupẽ yẽẽwĩ:

—Buenẽcãgũpẽ mũãrẽ wedetoamiwũ. ²⁶ Yẽẽ mũã ñañaré tiirẽre, mũãrẽ yẽẽ wapa tiĩadarere pee wededũgapacẽ, wederia ména. Yẽẽre ticodiocorigũpẽ diamacũ wedei. Teero tiigũ, cũũ wederi, yẽẽ tũoárigue dícre mũãrẽ atibũreco macãrãrẽ wedea, jĩĩwĩ.

²⁷ Cũũ teero wedesegũ, cũũ Pacẽ Cõãmacũrẽna wedesegũ tiimĩwĩ. Cũãpe teerẽ tũomasĩriwa. ²⁸ Teero tiigũ, Jesús cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Mũã yẽẽ niipetira sũwũrẽ néemũõnũcõripẽ,† “yẽẽrã niiã”‡ jĩĩrẽre masĩĩdacu. “Cũũ booró tiirĩjĩyĩ; cũũ Pacẽ buerigue dícre wedejĩyĩ”, jĩĩ masĩĩdacu. ²⁹ Yẽẽre ticodiocorigũ yẽẽmena niĩ. Yẽẽ cũũ tũsarẽ dícre tiia. Teero tiigũ, yẽẽ Pacẽ yẽẽre sĩcũrã cũũrii, jĩĩwĩ.

³⁰ Jesús teero jĩĩrĩ tũorã, paũ cũũrẽ padeowã.

Cõãmacũ pũnaye queti; ñañaré tiidũmasĩhẽrãye queti

³¹ Jesús judíoa cũũrẽ padeomĩrirare biiro jĩĩwĩ:

—Mũã yẽẽ buerẽre yẽẽrucura, yẽẽre padeonũnũsera peti niiĩdacu. ³² Diamacũ maquẽrẽ masĩĩdacu. Teerẽ masĩrã, ñañaré tiirẽre tiidũmasĩĩdacu. Teero tiirã, dutiapienori basoca witirira tiiróbiro niiĩdacu.

³³ Cũã cũũrẽ jĩĩwã:

—¿Deero tiigũ mẽẽ “dutiapienori basoca witirira tiiróbiro niiĩdacu” jĩĩĩ? Ƴsã Abraham pãrãmerã niinũnũsera niiã. Ƴsã sĩcãrĩ dutiapienori basoca niiritoawũ.

³⁴ Jesús cũãrẽ jĩĩwĩ:

—Yẽẽ aterẽja diamacũrã jĩĩã: Niipetira ñañaré tiirãno dutiapienori basoca tiiróbiro niicua. Dutapienori basoca witimasĩricua. Teerora ñañaré tiirãcã ñañarẽre tiidũmasĩricua.

³⁵ Sĩcũ dutiapienori basocũ cũũ õpũya wiipũre niirucuriquĩ; tiwiĩ õpũ macũpe tiwiipũre niiruciquĩ. ³⁶ Teero tiigũ, yẽẽ Cõãmacũ macũ peti niijĩgũ, mũãrẽ dutiapienori basoca

† 8:28 Jesús cũũ diaadare maquẽrẽ wedesegũ tiiyĩgu. ‡ 8:28 Éxodo 3.14.

tiiróbiro niirārē witiri tiimasīā. Y_{uu} teero tiirí, witiirira peti niiādacu sáa. ³⁷ Y_{uu} múā Abraham pārāmerā niin_un_usera niirére masītoaa. Teero niipacara, y_{uu} wedeserere padeodugáricu. Teero tiirá, y_{uu}re sīādugácu. ³⁸ Y_{uu} Pac_u y_{uu}re ãñoríguere múārē wedemiā. Múāpeja múā pac_u tiidutírere tiicú, jīwī.

³⁹ Cúāpeja cūārē y_{uu}wa:

—Ŭsā pac_u Abraham niī, jīwā.

Cūāpe jīwī:

—Múā Abraham pārāmerā peti niirā, cū tiirírobiro tiibócu. ⁴⁰ Teero tiiróno tiirá, y_{uu} diamacú maquē y_{uu} Pac_u bueriguere wedegá niipacari, sīādugáa. Abraham teero tiirírig_u niīwī. ⁴¹ Múāpe múā pac_u tiiróbirora tiia, jīwī cūāpeja.

Cūā cūārē y_{uu}wa:

—Ŭsājā pac_u manirā bauáririra niīwū. Cōāmacū sīcūrā ũsā Pac_u niī, jīwā.

⁴² Jesupéja jīwī:

—Cōāmacū múā Pac_u niiātā, y_{uu}re maībócu. Y_{uu} cūāmena niirig_ura ati_{wu}. Y_{uu} booró atiri_{wu}. Cū y_{uu}re ticodiocowī. ⁴³ Múā ¿deero tiirá y_{uu} wederére t_{uo}omasīrii? Yée maquērē t_{uo}odugária. ⁴⁴ Múā pac_u wātīārē dutigú niī; múā cūāyara niī. Teero tiirá, múā pac_u booró tiidugáa. Cū sicutop_ura basocáre sīāgú niirig_u niīwī. Péerogā diamacú maquērē tiirí. Cū wedereseg_u, diamacú maquērē sīcārī wedeseriqui. Jīditorepig_u, jīditosuguerig_u niī. Teero jīditog_u, cū niirecutirere ãñoquí. ⁴⁵ Y_{uu}peja diamacú maquērē wedea. Teero tiirá, múā y_{uu}re padeorí. ⁴⁶ Múā watoap_ure ¿noā y_{uu} ñañaré tiirére ãñomasī? Ëñomasīria. Y_{uu} diamacú maquērē wedepacari, ¿deero tiirá y_{uu}re padeorí? ⁴⁷ Cōāmacū pōna cū wederére t_{uo}óya. Múāpe cū pōna mee niī. Teero tiirá, y_{uu} wederére t_{uo}odugária, jīwī.

Cristo Abraham suguero niitoarigue

⁴⁸ Judíoare dutirápeja jīwā:

—M_{uu} Samaritanoāy_u niicu. Diamacúrā niī ũsā jīré: Wātī c_uogú niijīgū, mecūgú tiia m_{uu}jā, jīwā.

⁴⁹ Jesupé cūārē y_{uu}wi:

—Wātī c_uogú niiria. Y_{uu} tiirémena y_{uu} Pac_ure padeorére ãñoā. Múāpe y_{uu} tiirére ñña, y_{uu}re ñañarō buijā. ⁵⁰ “Basocá y_{uu}re añurō wedesearo” jīrére āmaāgū mee tiia. Teero niipacari, sīcū niī y_{uu}re añurō wedeseg_u. Cūārā basocá tiirére queoró wedeg_u niī.

⁵¹ Y_{uu} ateréja diamacúrā jīā: Y_{uu} wedeseri t_{uo}, teeré tiigúno diariqui, jīwī.

⁵² Judíoare dutirápeja jīwā:

—Ŭsā jīārirobirora teerora niī: “Wātī c_uogú niijīgū, mecūgú tiia”. Abraham diajōāyig_u. Profetacā diajōāyira. M_{uu}peja biiro jīā: “Y_{uu} wedeseri t_{uo}, teeré tiigúno diariqui”.

⁵³ M_{uu} ũsā ñecū Abraham nemorō niiria. Cū diajōāyig_u. Profetacā diajōāyira. M_{uu}peja ¿ñiirūno niī teero jī wedeseg_u? jīwā.

⁵⁴ Jesupéja cūārē jīwī:

—Y_{uu} basiro y_{uu} tiirére añurō wedeseri, wapamaníā. Y_{uu} Pac_u (múā “Cōāmacū ũsā Pac_u” jīgúrā) y_{uu} tiirére añurō wedesei. ⁵⁵ Múā cūārē masīricu. Y_{uu}peja cūārē masīā. Y_{uu} “cūārē masīria” jīgū, múā tiiróbiro jīditorepig_u niibocu. Diamacúrā jīā: Y_{uu} cūārē masīā; cū wedeseri t_{uo}, teeré tiia. ⁵⁶ Múā ñecū Abraham y_{uu} atiadarere “ññagūda” jī, ũseniwī. Teeré ññagū, bayiró ũseniwī, jīwī.

⁵⁷ Cúāpeja jīwā:

—M_{uu} cincuenta cūmarī c_uorípac_u, ¿Abrahamrē ññarī? Ññaridojājīyu, jīwā.

⁵⁸ Jesupé y_{uu}wi:

—Yuu ateréja diamacûrã jĩã: Abraham bauáadari sugueropu, “yuará niiã”,[§] jĩwĩ.

⁵⁹ Cũ teero jĩrĩ tuorã, cũrẽ déesĩãda jĩrã, ãtãperire néemiwã. Cũpeja cúãrẽ dutijã, Cõamacũwĩpu niĩarigu wáajõãwĩ.

9

Jesús ññahẽgũ bauárigure ññarĩ tiirĩgue

¹ Jesús netõwã, sícũ ãmũ capeari ññahẽgũrẽ ññawĩ. Cũ wĩmagũpura capeari ññahẽgũ bauáyigu. ² Ësã Jesuré sãññawũ:

—Ësãrẽ buegũ, ¿deero tiigũ ãni capeari ññahẽgũ bauáyiri? ¿Noãyé wapa niĩ? ¿Cũye wapa, cũ pacusũmuãye wapa niĩ? jĩwũ.

³ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Cũ ññarẽ tiirẽ wapa mee niiã. Teero biiri cũ pacusũmuãye wapa mee niiã. Cũmena Cõamacũ cũ ãñurõ tiirere ãñodugágu, cũrẽ teero baugũ bauári tiirĩgu niwĩ.

⁴ Yuure ticodiocorigu padedutirere mecútigã marĩrẽ tiiró booa. Too síro ñami tiiróbiro niĩadacu. Ñami jeari, sícũno pademasĩriqui. ⁵ Yuu atibúrecopu niigũ, basocãre sãwócore tiiróbiro niiã, jĩwĩ.

⁶ Jesús teero jĩãri siro, yepapu usecóre eocũ, dita ococutĩre maanẽ, capearipu tuusĩã,

⁷ cũrẽ jĩwĩ:

—Siloétaropu muu ye capearire cosegũ wáaya, jĩwĩ.

(Siloé jĩrõ, “ticoconorigu” jĩdugaro tiia.)

Teero tiigũ, cũ toopũ wáa, cũ capearire coserĩgu niwĩ. Cũ wiipũ putuaatigu, ãñurõ ññarigu niwĩ. ⁸ Cũya wii puto macãrã, ãpẽrã cũ niyeru sãĩduĩri ññarucurira cãmerĩ sãññayira:

—¿Ñi niyeru sãĩduĩrucuarigura niĩrã? jĩyira.

⁹ Siquẽrã “cũrã niĩ” jĩyira. Æpẽrãpẽ “niirii; ãpĩ cũbiro baugũ niĩ” jĩyira.

—Yuará niiã, jĩyigu.

¹⁰ —¿Deero tiigũ muu mecútigãrẽ ãñurõ ññarĩ? jĩyira cúãpe.

¹¹ —Jõõ niĩarigu Jesús wãmecutigu dita ococutĩremena yuu capearire tuusĩã, Siloétaropu yuure cosedutĩati. Teero tiigũ, wáa, yuu coseári siro, ãñurõ ññawũ, jĩ yuuyigu cũpeja.

¹² —¿Noopũ niigari cũ? jĩyira.

—Masĩriga. Noopũ niigũ niiqui, jĩyigu cũpeja.

Fariseo basoca ññahẽgũ niimiãrigure sãññárigue

¹³ Capeari ññahẽgũ niimiãrigu fariseo basoca putopu néewanorigu niwĩ. ¹⁴ Jesús dita ococutĩremena cũrẽ ññarĩ tiirĩ bureco ãsã yeerisãri bureco niwũ. ¹⁵ Teero tiirã, fariseo basocapeja cũrẽ sãññayira:

—¿Deero tiigũ muu ãñurõ ññarĩ? jĩyira.

—Sícũ yuu capearire dita ococutĩremena tuusĩãati. Yuu coseári siro, ãñurõ ññawũ, jĩyigu.

¹⁶ Siquẽrã fariseo basoca jĩyira:

—Cũrẽ teero tiirĩgu Cõamacũ ticocorijiyi. Marĩ yeerisãri burecore netõnucãgũ tiiti, jĩyira.

Æpẽrãpẽ jĩyira:

—Cũ ññarẽ tiigũno niigũjã, ãñurẽ tiiẽñoriboajiyi, jĩyira.

Cũ cũrẽ sícãrĩbíro wãcũriyira sáa. Teero tiirã, batajõãyira.

¹⁷ Teero tiirã, cúã capeari ññahẽgũ niimiãrigure sãññayira sũcã:

—Muute ¿deero jĩmũ muurẽ ññarĩ tiirĩgu? jĩyira.

—Yuuja “profeta niĩ” jĩã, jĩyigu.

§ 8:58 Abraham bauáadari sugueropu, Jesús cũ Pacumena niitoayigu. Too síro Moisés Cõamacũrẽ cũ wãmerẽ sãññarĩ, “yuará niiã” jĩ yuuyigu. Teero tiigũ, Jesús “yuará niiã” jĩrĩ, basocã cũrẽ déesĩãdugamiyira.

¹⁸ Judíoare dutirá capeari ññahēgũ niimiārigũye quetire padeodugáryira. Teero tiirá, cũũ pacusũmuārē suocó, ¹⁹ sãññáyira:

—¿Āni múã macũ niĩ? ¿“Wĩmagũpara capeari ññahēgũ bauárigũ” múã jĩrigura niĩ? ¿Deero tiigũ cũũ mecūtígārē ññai? jĩyira.

²⁰ Cũũ pacusũmuāpe yũyira:

—Ĕjũ, ũsã macũrã niĩ. Cũũ capeari ññahēgũ bauámiwĩ. Tee dícare ũsã masĩã. ²¹ Cũũ mecūtígã ññarere masĩriga. Cũũrē ññarĩ tiirigucārē masĩriga. Cũũ basiro yũumasĩ; wĩmagũ mee niĩ. Cũũrē sãññáña, jĩyira.

²² Cũũ pacusũmuã cuira, teero jĩyira. Judíoare dutirá too sugueropũ ateré jĩyira: “Jõõ niĩarigure ‘Cõamacũ beserigu Cristo niĩ’ jĩgũnorē marĩ neārĩ wiipũ cõawioneconoãdacu; marĩmena niinemoriqui”, jĩyira. ²³ Teero tiirá, cũũ pacusũmuã “wĩmagũ mee niĩ; cũũrē sãññáña” jĩyira.

²⁴ Judíoare dutirápeja capeari ññahēgũ niimiārigure suocóyira sũcã. Cũũrē jĩyira:

—Cõamacũ tuocóropũre diamacũ wedeseya. ũsã masĩã: Jõõ niĩarigu ññanaré tiigũ niĩ, jĩyira.

²⁵ Cũũpe yũyigu:

—Cũũ ññanaré tiigũ niigũ niiqui; yũũ masĩriga. Ate dícare masĩã: Yũũ capeari ññahēgũ niipacu, mecūtígārē ññaa sãa, jĩyigu.

²⁶ Cũũpeja cũũrē sãññanemoyira:

—¿Deero muurē tiarĩ? ¿Ñeenómena muurē ññarĩ tiarĩ? jĩyira.

²⁷ Cũũpe yũyigu:

—Mũārē wedetoamiãwũ; yũũre tuorícu. ¿Deero tiirá wedenemorõ booi sũcã? ¿Mũãcã cũũrē nũnũdugágarĩ? jĩyigu.

²⁸ Cũũpeja cũũrē tutiyira:

—Mũũ cũũrē nũnũñã. ũsãpeja Moisés dutirere nũnũãda. ²⁹ ũsã masĩã: Cõamacũ Moisére wedeseyigu. Cũũrējã “too macũpũ niĩ” jĩmasĩriga, jĩyira.

³⁰ Cũũpeja cũũrē jĩyigu:

—¡Ayo! ¿Mũã cũũrē “noo macũpũ niĩ” jĩmasĩrigari? ¡Cũũrã yũũre capeari ññarĩ tiíawĩ!

³¹ Marĩ ateré masĩã: Cõamacũ ññanaré tiirare cũã sãirere yũũriqui. Cũũrē padeorãnorē, cũũ booré tiirãnorē yũũqui. ³² Sĩcãrĩ “sĩcũ wĩmagũpara capeari ññahēgũ bauárigure ññarĩ tiíayigu” jĩrĩ tuoyá maniwũ. ³³ Cõamacũ cũũrē ticocoriatã, yũũre capeari ññarĩ tiirĩboajĩyi, jĩyigu.

³⁴ Cũũpeja cũũrē jĩyira:

—Mũũ sicatopũra ññagũ bauárigũ niipacu, ũsãrē buemasĩricu sãa, jĩyira.

Cũũ cũãmena niimiārigure cõawionecoajĩyira.

Ññahērã tiiróbiro niirãye

³⁵ Jesús capeari ññahēgũ niimiārigure cũã cõawionecori tuowĩ. Cũũrē buajeágu, jĩwĩ:

—¿Mũũ niipetira sõwũrē padeói? jĩwĩ.

³⁶ —¿Noã niĩ cũũ? Yũũ cũũrē padeodugága, jĩ yũũwĩ.

³⁷ —Mũũ cũũrē ññatoaa. Yũũ mũũmena wedesege cũũrã niĩ, jĩwĩ.

³⁸ —Ōpũ, muurē padeóa, jĩ, cũũ puto ñicãcoberimena jeacũmuwĩ.

³⁹ Jesupé jĩwĩ:

—Yũũ atibũrecopũre basocãre cũã ññanaré tiirere masĩãrõ jĩgũ atiwũ. Teero wáari, capeari ññahērã tiiróbiro ññãadacua; capeari ññarã capeari ññahērã tiiróbiro wãaadacua, jĩwĩ.

⁴⁰ Siquērã fariseo basoca cũũ putopũ niirãpeja cũũrē tuo, jĩwã:

—ũsãcãrē “capeari ññahērã tiiróbirora niĩ mũã” ¿jĩgũ tiĩ? jĩwã.

⁴¹ Jesupéja cúārē yuwi:

—Múã capeari ñahērã tiiróbiro niirãjã, yu tiirére ñaribojiyu. Teero tiirã, wapa cuoríbojiyu. Múã “ñamasĩã” jĩ wãcũjĩrã, wapa cuorã niĩã, jĩwĩ.

10

Oveja coterí basocũmena queoré

¹ Jesús queorémena wedewi:

—Yu ateré diamacũrã jĩã: Sícũ oveja niirí sãnirõ soperé sããwahegu, tiisãnirõrẽ muãnetõsãwagu, yaarépigu niiqui. ² Soperé sããwagupe oveja coterí basocũ niiqui. ³ Sope sããwaro coterí basocũ cũrẽ pãõsõnecoqui. Cũyara oveja cũ wedeseri tuomasĩcua. Cũãcõrõrẽ cúã wãmemena suo, néewitiwaqui. ⁴ Cũyarare witiwapetiri ñã, cúārẽ suguewaqui. Cũ wedeseri tuomasĩjĩrã, cũrẽ nuñucua. ⁵ Āpĩ cúã ñamasĩhẽgũrẽ nuñuridojãcua. Cũ wedeseri tuomasĩrijĩrã, cũrẽ dutibatẽjõãcua, jĩwĩ.

⁶ Fariseo basoca cũ cúārẽ queorémena wederi, “biirope jĩdũgaro tiicũ” jĩmasĩriwa.

Jesús oveja coterí basocũ tiiróbiro niĩ

⁷ Cũ tuohéri ñagũ, Jesús cúārẽ jĩnemowĩ:

—Yu aterẽja diamacũrã jĩã: Yuurã oveja sããwari sope tiiróbiro niĩã. ⁸ Niipetira yu suguero atirira ñañarã, ovejare yaarẽpira tiiróbiro niĩya. Teero tiirã, oveja cúārẽ nuñuririra niiwã. ⁹ Yuurã sope tiiróbiro niĩã. Yuupure sããwarano netõnénoãdacua. Oveja tiiróbiro sããwa, witiwa, táa buarã tiiróbiro niĩãdacua.

¹⁰ Yaarépigu cúārẽ yaagũdu, sãagũdu dícu atiqui. Yuupeja cúārẽ catiré ticogu atiwu, añurõ peti niĩarõ jĩgũ.

¹¹ Yuurã ovejare añurõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Ovejare añurõ coterí basocũ cũyarare diabosaqui. ¹² Āpĩpé cũ õpũyarare ñanuñusegu dícu niiqui; oveja coterí basocũ peti mee niiqui. Cũyara mee niicua. Teero tiigũ, yái atiri ñã, ovejare cõãncõjã, dutijõãqui. Yáipe cúārẽ ñee, ãcũbatejãqui. ¹³ Ovejare ñanuñusegu dícu niijĩgũ, cúārẽ wãcũriqui. Ññunicu cũrẽjã.

¹⁴⁻¹⁵ Yuupeja ovejare añurõ coterí basocũ tiiróbiro niĩã. Yu Pacu yuure masĩ; yuucã cũrẽ masĩã. Teerora yuucã yáarare masĩã; cúãcã yuure masĩya. Yáarare diabosa, netõnéngũdacu. ¹⁶ Yu apẽrã ovejare cuoa; cúã atisãnirõ macãrã mee niĩya. Cũãcãrẽ néeatigũda. Cũãcã yu wedeseri tuo, yuadacua. Teero tiirã, sícũpõna niĩãdacua; teero biiri sícũrã cúārẽ cotegũ niigũdaqui.

¹⁷ Yáarare diabosa, too síro masãgũdacu. Teero tiigũ, yu Pacu yuure maĩ. ¹⁸ Sícũ yuure diari tiimasĩriqui; yu booró diagũda. Yu diamasĩã; too síro masãmasĩã. Yu Pacu yuure biirora tiidutiwi, jĩwĩ.

¹⁹ Judíoape cũ wedeseri tuorã, cũrẽ sícãrĩbiro wãcũriwa sũcã. Teero tiirã, batajõãwã.

²⁰ Pacu cũrẽ jĩwã:

—¿Deero tiirã múã cũrẽ tuo? Wãtĩ cuogũ niĩ; teero biiri mecũgũ peti tiĩ, jĩwã.

²¹ Āpẽrãpéja jĩwã:

—Wãtĩ sããnorigu teero wedeseriboqui. Wãtĩ sããnorigu capeari ñahẽgũrẽ ñarĩ tiimasĩriqui, jĩwã.

Judíoa Jesuré boorígue

²² Púuriro niirĩ, Jerusalénpu ãsã judíoa bosebũreco tiiwũ. Too suguero macãrãpu Cõamacũwiire yaponóari siro, bosebũreco tiipéoyira. Tii bosebũreco ãsã wãcũnuñuseri bũreco niiwũ. ²³ Jesús Cõamacũwiipu biayã manirĩ tatiapu wáawi. Tiitatia wãmecũtia Pórtico de Salomón. ²⁴ Toopã judíoare dutirãpeja cũrẽ añurõ sodeanuãcãjõãwã. Cũrẽ sãĩñãwã:

—¿Dee biiripu ùsârê diamacû maquêrê wedegudari? Mûu Cõamacû beserigu Cristo niigû, diamacûrã ùsârê wedeya, jĩwã.

²⁵ Jesupé cûârê yûuwi:

—Wedemiwû; múã tuoríwû. Yûu Pacu wãmemena tiiêñore yûu niirecutirere añurõ êñoã.

²⁶ Múã yáara oveja niiria. Teero tiirã, yûure padeoría. ²⁷ Yáara ovejapeja yûu wedeserere tuomasíya. Yûucã cûârê masĩã. Cûã yûure nûnûyã. ²⁸ Yûu cûârê catiré petihére ticoa. Cûã pecamepu wáaricua. Sícûno yûu cûoráre yûure êmamasĩriqui. ²⁹ Cûârê yûu Pacu ticorigu niiwĩ. Cûã niipetira nemorõ tutuagu nii. Teero tiigú, sícûno yûu Pacu cûoráre êmamasĩriqui. ³⁰ Ûsã yûu Pacumena sícûrã niiã, jĩwĩ.

³¹ Cûã teero jĩrĩ tuorã, judíoare dutirápeja ùtãperire néemiwã sũcã, cûûrê déesĩãda jĩrã.

³² Jesupé cûârê jĩwĩ:

—Yûu Pacu tutuaremena múã ññacoropu pee añuré tiiênowã. ¿Ñeenó tiiré wapape yûure déesĩãdagai? jĩwĩ.

³³ Cûãpe yûuwa:

—Mûu añurõ tiiré wapa déesĩáricu. Mûu basocúra niipacu, “yûu Cõamacû niiã” jĩré wapa mûurê sĩaãda. Mûu Cõamacûrê ñañarõ wedesegu tia, jĩwã.

³⁴ Jesupé cûârê jĩwĩ:

—Múã dutiré watoapure Cõamacû jĩriguere biiro jóanoã: “Múã Cõamacû tiiróbirora niirã niiã”,* jĩ jóanoã. ³⁵ Marĩ masĩã: Cõamacûye queti jóaripû maquêrê “diamacû maquê niiria” jĩmasĩña manĩa. Cõamacûye wederirare “múã Cõamacû tiiróbirora niirã niiã” jĩ jóadutirigu niiwĩ. ³⁶ Teero tiigú, “yûu Cõamacû macû niiã” jĩmasĩã. Múãpe yûu teero jĩré wapa yûure “Cõamacûrê ñañarõ wedesegu tia” jĩã. Teero niiria. Cõamacû yûure besewi; yûure atibúrecopure ticodiocowi. ³⁷ Yûu Pacu tiirére yûu tiihéri, yûure padeoríjãña. ³⁸ Cûã tiirére tiirípereja, yûure padeorípacara, yûu tiiêñore padeoyá. Múã teeré padeorã, “yûu Pacu yûupure nii” jĩrére masĩãdacu. Teero biiri “yûu cûûpûre niiã” jĩrére tuomasĩãdacu, jĩwĩ.

³⁹ Cûãpeja cûûrê peresuwiipu néewadugamiwã sũcã. Cûûpe cûârê dutijõawĩ.

⁴⁰ Too síro Jesús día Jordán apeniñapû tĩawawi. Toopure Juan wãmeõtiri basocu wãmeõtiriropu putuácũmuwĩ. ⁴¹ Pau Jesuré ññarã jeara, jĩwã:

—Juan Cõamacû sícûrã tiimasĩrere tiiêñoriwi. Tiiêñoripacu, niipetire ãniyé maquêrê wedegu, diamacûrã wedeyi, jĩwã.

⁴² Toopure pau Jesuré padeowá.

11

Lázaro diarigue

¹ Sícû basocú diarecutigu niirigu niiwĩ. Cûã wãmecutiwi Lázaro. Cûã, teero biiri cûã sôwôsãnumiã María, Marta Betania macã macãrã niiwã. ² Maríara niiwõ Jesuyé ñuporipure sitiaañúre píopeo, coo póañapõmena tuucosérigo. Coo bai Lázaro diarecutigu niiwĩ. ³ Lázaro sôwôsãnumiã Jesuré queti ticocorira niiwã:

—Õpû, mûu menamacû diagu tii, jĩcoyira.

⁴ Jesupé tee quetire tuogú, jĩwĩ:

—Cûã diarecutiremena diadoariqui. Cûã diarémene Cõamacû tutuarere êñonóadacu. Yûu Cõamacû macûcãrê basocá “cûã tutuagu nii” jĩãdacua, jĩwĩ.

⁵ Jesús cûã María, Marta, teero biiri cûã bai Lázaro maĩrigu niiwĩ. ⁶ Teero tiigú, cûã diarecutire quetire tuogú, cûã niirõpu puabúreco putuácũmunemowũ sũcã. ⁷ Too síro ùsã cûã bueráre: —Jãmu Judeapu sũcã, jĩwĩ.

⁸ Ûsãpe cûûrê jĩwũ:

* 10:34 Salmo 82.6.

—Ŭsārē buegú, yoawaria ména judíoare dutirá ũtāperimena m̃ũrē déesĩadugamiwã. ¿M̃ũu toopú wáadugagari sũcã? jĩwũ.

⁹ Jesupé queorémena ỹũuwi:

—Wăcũpatirijãña. Múã masĩã: Sicabũrecore doce horari bóea. Búreco wáaguno bóeremena ñnamasĩqui. Teero tiigú, ñaacũmuriqui. ¹⁰ Naĩtĩārõpũ wáagunopeja cũ wáaro sĩawócore maniré wapa dupotua, ñaacũmuqui, jĩwĩ.

¹¹ Teero jĩĩari siro, ũsārē jĩwĩ:

—Marĩ menamacũ Lázaro cānijõãjĩyi. Ỹũu cũrē wăcõgú wáguda, jĩwĩ.

¹² —Ŭpũ, cũ cāniārighũ, ãñujõãgũdaqui, jĩwũ.

¹³ Jesús “Lázaro cānijõãjĩyi” jĩgũ, “diajõãjĩyi” jĩdugagũ tiiwĩ. Ŭsāpe cāniré petire wăcũjãmiwũ. ¹⁴ Ŭsã tuohéri ñagũ, Jesús ũsārē tuomasĩrõrã wedewi:

—Lázaro diajõããjĩyi. ¹⁵ Marĩ toopú nihērĩ, ãñuã. Ỹũu useniã; ãñuniadacu múārē. Toorá múã nemorõ padeoádacu. Jãmũ, cũrē ñnarã, jĩwĩ.

¹⁶ Tomás (“sũduárighũ” ũsã jĩgũ) ũsārē jĩwĩ:

—Jãmũ marĩcã. Marĩrē buegũre cũ sĩaĩ, cũmenarã diara wáaada, jĩwĩ.

Jesús diarirare masõ, catiré ticoré

¹⁷ Jesús Lázaroa macãpũ jeagũdu tiirĩ, ũtātutipũ cũurigue quetire tuowĩ. Cũrē cũũari siro, bapari bũrecori netõyĩro mée. ¹⁸ Betania Jerusalén putogã niwũ. Pua kilómetro, ape kilómetro deco yoaro niwũ. ¹⁹ Teero tiirã, paũ Jerusalén macãrã cũ bai diari tuorã, Marta, Maríare wăcũtutuaaro jĩrã, cũ putopũ ñnarã jearira niwã. ²⁰ “Jesús atitoai mée” jĩrĩ tuogó, Marta cũrē bocago atiwo. Maríape wiipũ putuáyigo. ²¹ Marta Jesús puto jeago, cũrē jĩwõ:

—Ŭpũ, m̃ũu ãnopũ niirĩ, ỹũu bai diariboajĩyi. ²² Mecũtígăcărē Cõamacũ niipetire m̃ũu sãĩrénorē ticoqui. Teeré masĩã, jĩwõ.

²³ Jesús coore jĩwĩ:

—M̃ũu bai masăgũdaqui, jĩwĩ.

²⁴ Coopeja ỹũuwo:

—Ỹũu masĩã: Atibúreco petirĩ, niipetira diarira masãripũ, masăgũdaqui, jĩwõ.

²⁵ Jesupé jĩwĩ:

—Ỹũurã diarirare masõ, catiré ticogú niiã. Ỹũure padeogú diapacu, catigũdaqui sũcã.

²⁶ Mecũtígărē catirã ỹũure padeorã diari siro, dianemoricua. ¿M̃ũu teeré padeói? jĩwĩ.

²⁷ Coope ỹũuwo:

—Ŭpũ, ateré padeóa: M̃ũu Cõamacũ beserighũ Cristo, Cõamacũ macũ niiã. M̃ũu “sĩcũ basocũ atigũdu niiăyighũ” cũ jĩrighũ niiã, jĩwõ.

Lázarore cũuri tuti puto Jesús utirigue

²⁸ Marta Jesuména wedeseari siro, coo bayio Maríare suogó wáawo. Coore ãpěrã tuohéropũ wedeyigo:

—Marĩrē buegũ jeatoaawĩ. M̃ũurē suodutiawĩ, jĩyigo.

²⁹ Coo teero jĩrĩ tuogó, cũ putopũ máata atirigo niwõ. ³⁰ Jesús Marta bocaariropũ niwĩ. Macãpũre piyawariwi ména. ³¹ Judíoa wiipũ Maríare wăcũtutuari tiirã tiyĩra. Cũ coo boyeromena witiwari ñnarã, coore nũnyĩra. “Cũũari tutipũ utigo wáago tiicó”, jĩ wăcũmiyira.

³² Maríape Jesús puto jea, cũrē ñña, cũye dupori putopũ munibiácũmuwõ.

—Ŭpũ, m̃ũu ãnopũ niiãtã, ỹũu bai diariboajĩyi, jĩwõ.

³³ Jesús coo utiri ñagũ, teero biiri judíoa coore nũnũtiariracã utiri ñagũ, bayiró wăcũpati, ñañarõ yeeripũnacutiwi.

³⁴ —¿Noopũ cũrē cũũarĩ? jĩ sãĩñawĩ.

—Jãmu, ññagũ atiya, jĩwã.

³⁵ Jesús utiwi. ³⁶ Cũũ utiri ññarã, judíoa câmerĩ jĩwã:

—Ññaña. Cũũrẽ bayiró maijãmiãyiri cũũ, jĩwã.

³⁷ Siquẽrã jĩwã:

—Ñni jõõ niirigu capeari ññahẽgũrẽ netõnérigura niĩrã. ¿Lázarocãrẽ diari tiirĩboayiri? jĩwã.

Jesús Lázarore masõrigue

³⁸ Jesús Lázarore cũũri tutipũ jeagũ, bayiró wãcũpatiremena niĩwĩ sũcã. Tiituti ãtãtuti niĩwũ. Tiituti sopeputó ãtãquicamena bianówũ. ³⁹ Jesús cúãrẽ: —Tiiquire néecoya, jĩwĩ.

Marta diaarigu sõwõpe cũũrẽ jĩwõ:

—Õpũ, ãni niiqui. Cũũ diaari siro, bapari barecori netõã, jĩwõ.

⁴⁰ Jesús coore jĩwĩ:

—“Yũũre padeogó, Cõãmacũ tutuarere ññagõdacu”, jĩ wedeawũ mũũrẽ, jĩwĩ.

⁴¹ Teero tiirã, cúã tiituti biaríquicare néecowa. Jesús ññamũdco, Cõãmacũrẽ jĩwĩ:

—Pacu, yũũ sãĩrere mũũ tuo. Teero tiigũ, mũũrẽ usenire ticoa. ⁴² Yũũ masĩã: Mũũ yũũre tũorucujãã. Ñña ãnopũ nucũrãye maquẽrẽ busurómena mũũmena wedesea. “Yũũ mũũ ticodiocorigũ niĩã” jĩrẽre masĩãrõ jĩgũ, teero tia, jĩwĩ.

⁴³ Cũũ teero jĩãri siro, bayiró busurómena jĩwĩ:

—Lázaro, witiatiya, jĩwĩ.

⁴⁴ Cũũ teero jĩrã, diaarigu niimiãrigũ witiatiwi. Cũũye wãmorĩ, cũũye duporire sutimẽna dudũanorigũ niĩwĩ. Cũũya diapóacã suti caseromena cõmanórigũ niĩwĩ. Jesús cúãrẽ jĩwĩ:

—Cũũrẽ jõãña, witiatiaro jĩrã, jĩwĩ.

Jesuré ñeeãdara wedeserigue

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Judíoa Mariare ññarã jeaarira cũũ teero tiiríguere ññarã, paũ cũũrẽ padeowá. ⁴⁶ Æpẽrãpé Jesús tiiríguere fariseo basocapũre wedera wáyira. ⁴⁷ Teeré tuoári siro, paiaré dutirá, teero biiri fariseo basoca, Judíoare Dutirá Petimena neãyira. Neããri siro, jĩyira:

—¿Deero tiíadari marĩ? Jõõ niĩarigu pee tiĩẽñorere tiigũ tiiquí. ⁴⁸ Marĩ cũũrẽ teero ññajãrĩ, niipetira cũũrẽ padeoádacua. Romanuã ati, Cõãmacũwiire cõããdacua. Teero biiri marĩ dutiré cõorere petirí tiíadacua, jĩyira.*

⁴⁹ Sícũ cúã menamacũ wãmecutiwi Caifás. Cũũ tiicũmarẽ paiaré dutigũ niĩwĩ. Cũũ cúãrẽ jĩyigu:

—Mũã tũomasĩridojãã. ⁵⁰ Niipetira basocá marĩya dita macãrã diari, ññanibocu. Biiro tiirípe, ãñucu: Sícũ marĩ niipetiraye niĩadarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdacu, jĩyigu.

⁵¹ Caifás cũũ basiro wãcũrémena teero jĩriyigu. Tiicũma cũũ paiaré dutigũ niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ teero wãcũré ticoyigu. Teero jĩgũ, “marĩ niipetiraye niĩadarere Jesús diabolagũdaqui” jĩsũgueyigu. ⁵² Jesús judíoa dícare diabolariyigu. Niipetira Cõãmacũ põna cũũrẽ padeoádarare, apeyé ditapũ niirãcãrẽ diabolayigu. Sicapõna macãrã sícũpõna tiiróbiro niĩãrõ jĩgũ, teero tiyigu. ⁵³ Teero tiirã, cúã tiiburecora “¿deero tiíadari marĩ cũũrẽ sããdara?” jĩ wãcũnucãyira.

⁵⁴ Teero tiigũ, Jesús paũ judíoa watoapũre wáanetõnemoriwi. Too niĩarigu yucũ manirõ wesapũ wáawi. Efraín wãmecutiri macãpũ jea, toopũ ãsãmena putuáwi.

* **11:48** Judíoare dutirá biiro wãcũjĩya: “Basocá niipetira Jesuré padeorã, cũũrẽ õpũ sõnecoadacua; romanuãrẽ cõããdacua. Romanuã õpũ teeré tũogũ, paũ surarare ticocogũdaqui”, jĩ wãcũjĩya.

⁵⁵ Pascua judíoa bosebureco jeaadaro tiirí, pau basocá Jerusalénpure jeawa. Cũã tii bosebureco suguero cũã ñañaré tiiríguere cosesuguera jeara tiiyíra. ⁵⁶ Jesuré ãmaãcãmesãyira. Cõãmacũwii wesa macã yepapũ niirã, câmerĩ sãĩñáyira:

—¿Múã deero tũgueñaĩ? ¿Cũã boseburecore ññagũ atigũdari? jĩyira.

⁵⁷ Paíaré dutirá, fariseo basocamena too sugueropũ basocáre biiro dutiyira:

—Múã “jõõ niiãrigũ toopũ niiãyigu” jĩĩrĩ tũorá, ãsãrẽ wedeya, jĩyira.

Cũãrẽ ñee, peresuwiipũ néewadũgayira.

12

Jesuré sitiaãñũre píopeorigue

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Pascua bosebureco wáaadaro seis burecori dũsarí, Jesús cũã buerámena Betaniapũ wáawi. Too suguero tiimacãpura Jesús Lázaro diarigupure masõwĩ. ² Toopũ Jesuré bosebureco tiipéowa. Marta yaarére batowo. Lázaro, ãpẽrãcã Jesuména yaadiiwa.

³ Teero tiigó, María sicagá* sitiaãñũrigare Jesús puto néeativo. Tee sitiaãñũre “nardo” wãmecũtire wapapacáre niwũ. Cũũye dũporipũ píopeo, cooya póañapõmena tuucoséwo. Tiiwiĩ niipetiropũ sitiaãñũsesajõãwũ.

⁴⁻⁵ Judas Iscariote jĩwĩ:

—Ate sitiaãñũrere sicacũma padegu wapatárocorõ dúaro boomíãyu. Tee niyerure bóaneõrãrẽ ticonoboajĩyu, jĩwĩ.

Cũũ Jesús buegũ too síropũ cũũrẽ ññatutirapure wedesãgũdũ niirigu niwĩ. ⁶ Diamacũ bóaneõrãrẽ tiipudũgagũ mee tee jĩwĩ. Biiro wedesegũ niyeru yaadũgágũ, teero jĩwĩ. Cũũ ãsã niyeru sããripore cotegũ niimiwĩ. Tiipo maquẽ niyerure yaajãrucurigu niwĩ. ⁷ Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—¿Deero tiigũ coore potocõĩ? Potocõgũ mee tiyá. Coa ateré ññanocũrigo niwõ yũũ diaadari bureco maquẽrẽ. ⁸ Bóaneõrã múã watoapũ niirucujããdacua. Yũũpeja múãmena niirucuricu, jĩwĩ.

Judíoare dutirá Lázarore sããdũgárigue

⁹ Pau judíoa Jesús Betaniapũ niiré quetire tũoyíra. Teero tiirã, cũũrẽ ññarã jeawa. Cũũ dícare ññarã jeariwa. Cũũ masõrigũ Lázarocãrẽ ññarã jeawa. ¹⁰⁻¹¹ Pau judíoa cũũ masãrigue quetire tũorá, paíaré dutirá dutirẽre duujã, Jesuré padeowá. Teero tiirã, paíaré dutirá: —Lázarocãrẽ sãããda, jĩĩmiyira.

Jesús Jerusalénpure sããwarigue

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Apebũreco Jerusalénpure pau boseburecore ññarã jeará “Jesús atiqui méẽ” jĩĩrẽ quetire tũoríra niwã. ¹³ Teero tiirã, iquiquerire páata, cũũrẽ bocara atiwa. Bayiró wedesere-mena jĩĩatiwa:

—¡Marĩ Õpũrẽ ãsenire ticoada! ¡Ñi Cõãmacũ ticodiocorigũ niĩ! ¡Cũũrẽ ãñurõ tiíaro! ¡Cũũ marĩ Israelya põna macãrã Õpũ niĩ! jĩwã.

¹⁴ Jesús burro wĩmagũrẽ buajeá, cũũ sotoapũ muãpeawi. Cũũ teero tiiríguere Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

¹⁵ Múã Jerusalén macãrã, cuirijãña.

Ññaña: Múã Õpũ atitoai méẽ;

cũũ burra macũ wĩmagũ sotoapũ pesaatii,†

jĩĩ jóanoã.

* **12:3** Pecasãyemena “medio litro” niĩ. † **12:15** Zacarías 9.9.

¹⁶ Tee jóariguere ñsã cûu buerá sicutopure “Jesuyé queti niicu” jĩ t̃omasĩriw̃. Too síro ñmũãsep̃ cûu mũãwari sirop̃, ñsã wãcũb̃uaw̃. Teero tiirá, “Cõãmacũye queti jóaripũp̃ jĩrõbirora cũrẽ diamacũrã wáaw̃” jĩ cãmerĩ wedesew̃.

¹⁷ Pau Jesús Lázaro masõrĩ ñnarira tee quetire wedesesajõãyira. “Lázaro ãtãtutip̃ niimiãrigure s̃owíonecowi”, jĩ wedeyira. ¹⁸ Teero tiirá, pau tee tiẽñoriguere tuoríra Jesuré bocara atiwa. ¹⁹ Fariseo basocapeja cãmerĩ jĩyira:

—Marĩ deero tiimasĩritu niã. ¿Ñamiĩ mũã? Niipetira cũmena wáara tiíya, jĩyira.

Griegoa Jesuré ñadugargue

²⁰ Bosebureco ñnarã jeará watoap̃ s̃iquẽrã griegoa niwã. Cũãcã Cõãmacũrẽ padeorã atirira niwã. ²¹ Cũã Felipe puto jeayira. Felipe Betsaida Galilea ditap̃ niirĩ macã macũ niwĩ. Cũã cũrẽ jĩyira:

—Jesuré ñnarã wãadugaga.

²² Felipe Andrére wedegu wáayigu. Cũã puarãp̃ Jesuré wedera jeawa. ²³ Jesús cũrẽ queorém̃ena ỹuwi:

—Máata niipetira s̃owũ uputĩ macũ niirere ñnonóadacu. ²⁴ Ỹu aterēja diamacũrã jĩã: S̃icũ oteré capere oteriatã, teero p̃tuájacu. Teeperi oteri docare, ditap̃ bóa, wii, b̃uc̃hã, pee d̃ucacuticu. ²⁵ Atibúrecopure cũ catirĩ burecorire maĩnetõnegũno pecamep̃ ññarõ tiinógũdaqui. Cũ catirĩ burecorire maĩhẽgũnope ñmũãsep̃ catirẽ petihẽre buagũdaqui. ²⁶ Ỹu dutirere tiidugágũno ỹure ñunãrõ. Ỹu niĩadaropure ỹumena niigũdaqui. Ỹu dutirere tiinunãsegunorẽ ỹu Pac̃ ãñurõ tiigũdaqui, jĩwĩ.

Jesús cũ diaadarere wederigue

²⁷ Jesús jĩnemowĩ:

—Mecũtígã ỹu bayiró wãcũpatia. Teero tiigũ, ỹu deero jĩmasĩriga. “Pac̃, ỹure ññarõ wãaadarere netõnẽña”, ¿jĩgũdari? Jĩricu. Teero ññarõ tiinógũdura atiwa. ²⁸ Pac̃, “m̃u ãñunetõjõãã” jĩrere ñnoñã, jĩwĩ.

Cũ teero jĩãri siro, ñmũãsep̃ wedeseri tuowũ:

—“Ỹu ãñunetõjõãã” jĩrere ñnotóaw̃; ñnonemógũda sũcã, jĩti.

²⁹ Basocã toopũ niirã cũ wedeseri tuorã: —Bupo b̃usuatĩ, jĩwã.

Ãpẽrã: —Ángele cũrẽ wedeseati, jĩwã.

³⁰ Jesús cũrẽ jĩwĩ:

—Ỹure tuodutígu mee wedeseati; mũãp̃ere tuodutígu wedeseati. ³¹ Mecũtígãrẽ Cõãmacũ atibúreco macãrãrẽ wapa tiigũdaqui. Mecũtígãcãrẽ atibúreco macãrãrẽ dutigũre cõãwionecogũdaqui. ³² Ỹup̃ere basocã néemũõnucõadacua, niipetirare ỹu ãñurõ tiibosáremena ugaripéaatiaro jĩgũ, jĩwĩ.

³³ Teero jĩgũ, “biirõ tiirĩ, diagũdacu” jĩgũ tiiwĩ. ³⁴ Basocã cũrẽ jĩwã:

—Cõãmacũye queti jóaripũp̃ cũ bueẽñorĩ, biirõ tuonów̃: “Cõãmacũ beserigu Cristo catirucujãgũdaqui”. Tee diamacũ niirĩ, ¿deero tiigũd̃u m̃upe “niipetira s̃owũrẽ néemũõnucõrõ booa” jĩ? Niipetira s̃owũ ¿niipé niĩ? jĩ sãñáwã.

³⁵ Jesupé cũrẽ jĩwĩ:

—Ỹu atibúreco macãrãrẽ s̃iãwócore tiirõbiro niã. Ỹu basocãre Cõãmacũyere ãñurõ masĩrĩ tiia. Mũãmena péerogã niigũdacu. Ỹu ãnopũ niirĩ, mũã ỹu buerere padeoyã. Teero tiirã, mũã wãcũña manirõ naĩtĩarõp̃ wáara tiirõbiro wáaricu. Ỹure padeohégũno naĩtĩarõp̃ niigũ tiirõbiro niĩ. Teero tiigũ, ãñurẽp̃ere besemasĩriqui. ³⁶ Ỹu s̃iãwócore tiirõbiro niigũ mũãmena niã. Ỹu mũãmena niirĩ, ỹure padeoyã. Teero tiirã, mũãcã s̃iãwócorop̃ niĩadacu; Cõãmacũyere ãñurõ masĩadacu, jĩwĩ.

Jesús cũrẽ teero jĩãri siro, dutijõãwĩ.

Judíore dutirá Jesuré padeorírigue

³⁷ Jesús cûa tutuaremena pee tiiñnopacari, judíoare dutirá cûarê padeoríwa. ³⁸ Cûa padeoríguemena profeta Isaías jóaribirora wáaro tiiwá. Ateré jóarigu niiwĩ: Ûsã Õpũ, noãnópe ùsã wederére padeorá padeojíya. Niipetira padeopetiríya. Cõamacũ tutuaremena tiiñnorĩ ñnapacara, padeoríya,[‡] jĩ jóarigu niiwĩ.

³⁹ Teero tiirá, cûa padeomasĩriwa. Isaías atecãrê jóarigu niiwĩ:

⁴⁰ Cõamacũ cûarê capeari ñnahẽrã tiiróbiro tiiyígũ.

Cûũyere tũomasĩhẽrĩ tiiyígũ.

Teero tiirá, ãñurõ cûa tiirere ñnapacara, ñnamasĩriyira.

Cûa buerere tũopacára, tũomasĩriyira.

Cûa buerere padeorá niirãpeja,

cûa ñañaré tiirere duujã, acabóre sãibójíya.

Cûa cûarê netõnébojĩyi,[§]

jĩ jóarigu niiwĩ.

⁴¹ Isaías Jesús Ɂputí macũ niirere ñnasũgueyigũ. Teero tiigá, cûũye maquẽrê wedeseyigũ.

⁴² Teero jóari siro niipacari, paũ judíoa, judíoare dutirápucã Jesuré padeomíwã. Marĩ neãrĩ wiipũ niirãrê cõãwionecori jĩrã, baurocápũ Jesuré padeorere wedeseriwa. Fariseo basocare cuiyira. ⁴³ Jesuré padeopacára, basocápere nemorõ ãñurõ wãcũrĩ boojíya. Cõamacũpereja “ãñuniya” jĩsũguero booríjĩya.

Jesús wederi tũohéra ñañarõ tiinóãdara niitoaya

⁴⁴ Jesús bayiró busurómena jĩwĩ:

—Yũre padeoráno yũ díçure padeoríya; yũ Pacũ yũre ticodiocorigucãrê padeoóya.

⁴⁵ Yũre ññarãno yũre ticodiocorigucãrê ññaãya. ⁴⁶ Yũ sãwócore tiiróbiro niĩã. Atibúrecopũ atiwũ, yũre padeoráno naĩtĩarõpũ putuárijãrõ jĩgũ. ⁴⁷ Yũ buerere tũ, teeré yũheranorê yũpe ñañarõ tiiría. Yũ atibúrecopũ niirãrê ñañarõ tiigá atiriwũ; cûarê netõnégũ atiwũ ⁴⁸ Yũre boohérano, yũ buerécãrê yũherano ñañarõ tiinóãdarapũ niitoaya. Atibúreco petirí, yũ wederé cûarê ñañarõ wári tiíadacu. ⁴⁹ Yũ booró wederia. Yũ Pacũ yũre ticodiocorigũ “teero jĩ wedeya” jĩ dutirómena wedea. ⁵⁰ Yũ masĩã: Yũ Pacũ dutirere padeorá catirucujãadacua. Teero tiigá, cûa wededutirobirora basocáre wedea, jĩwĩ.

13

Jesús cûa bueráye dũporire coserígue

¹ Pascua bosebureco wáaadaro péero dũsawá. Jesús cûa atibúrecopũ niirigu máata cûa Pacũ putopũ wáaadarere masĩtoawi. Ûsã cûa buerá atibúrecopũ niirãrê maĩnetõnejãwĩ. Ûsarê cûa bayiró maĩrere ãñoãdaro péerogã dũsawá.

²⁻⁴ Wãtĩãrê dutigá Judas Iscariote (Simón macũrê) wãcũré ticotoarigu niiwĩ. Jesuré wedesãdutigũ niiwĩ. Jesupéja Cõamacũ putopũ atirigue, cûa toopá cãmeputúawaadarere masĩtoarigu niiwĩ. Teero biirĩ cûa Pacũ cûarê niipetire dutiré ticoriguere masĩtoarigu niiwĩ. Teeré masígũ, ùsã yaaduirĩ, wũmunucã, cûũyaro sutiró sotoá sãñaãrĩrore tuuwéwi. Õpũ decopũ oco tuucoséri caserore siatúwi. ⁵ Too siro ocoré bapapú píosã, ùsãye dũporire cosenucãwĩ. Cûa siatúari caseromena ocoré tuucoséwi.

⁶ Cûa Simón Pedroye dũporire cosegúdũ tiirí, Pedropeja cûarê jĩwĩ:

—¿Õpũ, yée dũporire mũu cosegúdari? jĩwĩ.

⁷ —Mecũtígã yũ tiirere mũu tũomasĩricu; too síropũ tũomasĩgũadacu, jĩ yũwĩ.

⁸ Cũpeja: —Yée dũporire mũu coserídojãgũadacu, jĩmiwĩ.

—Yũ mũrê coseriatã, mũu yũ menamacũ niiricu, jĩwĩ.

[‡] 12:38 Isaías 53.1. [§] 12:40 Isaías 6.10.

⁹ Simón Pedro jĩwĩ:

—Too docare yée ðaporire cosegá, yée wãmorĩ, yáa dupucãrẽ coseyá, jĩwĩ.

¹⁰ Jesupéja jĩwĩ:

—Marĩ cusaári sirogã, jũĩrĩmanírã niipacara, cusanemónã manicú. Wáaari siro, ðapori dícare cosenócu. Múã jũĩrĩmanírã tiiróbiro niiã. Teero niipacari, sícũ múã watoapure ñañagú jũĩrĩcatígu tiiróbiro niiĩ, jĩwĩ.

¹¹ Jesús cũũrẽ wedesãgũdũre masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, “sícũ múã watoapure jũĩrĩcatígu tiiróbiro niiĩ” jĩwĩ.

¹² Ƴsãye ðaporire coseári siro, cũũ tuuwéarirore sãña, jeanuã, Ƴsãrẽ jĩwĩ:

—¿Yũũ múãrẽ tiáriguere tũomasĩ? ¹³ Múã yũũre “Ƴsãrẽ buegú”, teero biiri “Ƴsã Ƴpũ” jĩã. Yũũ teerora niiã múã jĩrõbirora. ¹⁴ Yũũ múã Ƴpũ, múãrẽ buegú niipacu, múãye ðaporire coseáwũ. Teero tiirã, múãcã teerora múãye ðaporire cãmerĩ coseyá. ¹⁵ Múãrẽ yũũ tiáriguere ññacũ, tiinũnũsearo jĩgũ, tee queorere tiẽñoãwũ. ¹⁶ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Sícũ padecotegũno cũũrẽ dutigú nemorõ niiriqui. Sícũ ticoconorigũcã cũũrẽ ticocorigũ nemorõ niiriqui. ¹⁷ Múã yũũ wedeariguere masĩ, teeré tiirã, Ƴseniãdacu.

¹⁸ Yũũ múã niipetirapũre wederia. Yũũ beserirare yũũ masĩã. Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora diamacú wáaro tiíadacu. Ateré jóanoã: “Yũũmena yaaduiarigu yũũre ññatutigu peti niiĩ”,* jĩ jóanoã. ¹⁹ Yũũ múãrẽ wedesũguegu tia. Teero tiirã, too síro yũũ jĩãriguere diamacú wáari ññarã, “yũũrá niiã” jĩrere padeoádacu. ²⁰ Yũũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũũ ticocoariguere bocagũno yũũcãrẽ bocagũdaqui. Yũũre bocagũno yũũre ticodiocorigũcãrẽ bocagũdaqui, jĩwĩ.

*Jesús “Judas yũũre ññatutirapũre ticogũdaqui” jĩrigue
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

²¹ Jesús teeré Ƴsãrẽ wedeari siro, bayiró wãcũpatiwi. Tũomasĩrõrã wedemiwĩ:

—Yũũ ateré diamacúrã jĩã: Múã menamacũ sícũ yũũre ññatutirapũre ticogũdaqui, jĩwĩ.

²² Ƴsã cãmerĩ ñña, “¿noãpére teero jĩgũ tii?” jĩmasĩriwũ. ²³ Yũũ Juan Jesús maĩnógũ cũũ putogã duiwũ. ²⁴ Teero tiigú, Simón Pedro súpuaremena yũũre sãĩñádutiwi: “¿Noãrẽ wedesegu tii?” ²⁵ Yũũ cũũ putogã munijeátua, cũũrẽ sãĩñáwũ:

—¿Ƴpũ, noã niiĩ cũũ? jĩwũ.

²⁶ Jesús yũũre jĩwĩ:

—Yũũ pã soa, ticogúra niiĩ, jĩwĩ.

Cũũ teero jĩãri siro, Judare (Simón Iscariote macãrẽ) soa, ticowi. ²⁷ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, Satanás cũũrẽ sããrigũ niiwĩ. Jesús Judare: —Mũũ tiíadarere máata tiisírotiya, jĩwĩ.

²⁸ Ƴsã niipetira toopú yaaduiara cũũ teero jĩrere tũomasĩriwũ. ²⁹ Siquẽrã biiro wãcũwũ: “Judas niyeru sããripore cotegú niirĩ, cũũrẽ apeyenó bosebũreco maquẽrẽ sãĩdutígu tiíájyi; o bóaneõrãrẽ niyeru ticodutígu ticodutiajyi”, jĩ wãcũmiwũ. ³⁰ Judas pãrẽ ñeeãri sirogã, witijõãwĩ. Ñamipũ niiwũ.

Mama dutiré

³¹ Judas witiwari siro, Jesús Ƴsãrẽ jĩwĩ:

—Mecátigã yũũ niipetira sõwũ Ƴputĩ macũ niirere eñonóãdacu. Yũũmena “Cõãmacũ Ƴputĩ macũ niiĩ” jĩrẽcãrẽ eñonóãdacu. ³² Yũũ “Cõãmacũ Ƴputĩ macũ niiĩ” jĩrere eñorĩ, cũũcã yũũ Ƴputĩ macũ niirere máata eñogũdaqui. ³³ Yũũ menamacãrã, yũũ péerogã múãmena niinmogũdacu. Múã yũũre ãmaãmiãdacu. Yũũ judíoare dutirare jĩrõbirora múãrẽ mecátigã jĩã: “Yũũ wáadaropure múã wáamasĩricu”. ³⁴ Múãrẽ mama dutirere cũũã: Cãmerĩ maĩñá; yũũ múãrẽ maĩrõbirora múãcã cãmerĩ maĩñá. ³⁵ Múã cãmerĩ maĩrĩ, ãpẽrã niipetira múãrẽ yũũ buerã niirere masĩãdacu, jĩwĩ.

* **13:18** Salmo 41.9.

Pedro Jesuré “masĩriga” jĩrique
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro cūūrē sāĩñáwĩ:

—Ōpũ, ¿noopú wáagudari? jĩwĩ.

Jesús cūūrē yũwĩ:

—Mecūtígã yũ wáadaropure mũũ wáamasĩricu. Too síropu yũre nũnugúdacu, jĩwĩ.

³⁷ Pedropeja cūūrē sāĩñáwĩ sũcã:

—Ōpũ, ¿deero tiigú yũ mũũmena máata wáamasĩrigari? Mũye wapamena yũ diari, ãñuniãdacu, jĩmiwĩ.

³⁸ Jesús cūūrē yũwĩ:

—¿Yée wapamena diabosagudari? Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Cãrẽquẽ wedeadari suguero, yũre ãĩĩĩĩ “cūūrē masĩriga” jĩditogudacu, jĩwĩ.

14

Jesús Cõãmacũ putopu wáarima tiiróbiro niiĩ

¹ Jesús ãsãrẽ jĩwĩ:

—Múã bayiró wãcũpatirijãña. Cõãmacũrẽ padeoyá. Yũcãrẽ padeoyá. ² Yũ Pacu putopu múã niiãdare wiseri pee niiã. Tee wiseri maniãtã, múãrẽ wedeboajĩyu. Toopú múã niiãdarore quẽnosuguẽgu wáagu tiia. ³ Múã niiãdarore quẽnoãri siro, múãrẽ néegũ atiguda. Teero tiirã, yũ niirõpũre múãcã niiãdacu. ⁴ Yũ wáaropu niirĩmarẽ múã masĩcu, jĩwĩ.

⁵ Tomás cūūrē jĩwĩ:

—Ōpũ, mũũ wáadarore masĩriga. ¿Ûsã deero tii tiimarẽ masĩbogari? jĩwĩ.

⁶ Jesús cūūrē yũwĩ:

—Yũurã tiimã tiiróbiro niiã; basocãre diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ tiigú niiã; teero biiri catirẽ petihẽre ticogú niiã. Yũre padeonũsẽra dícu yũ Pacu puto jeaadacua. ⁷ Múã yũre masĩrã, yũ Pacucãrẽ masĩãdacu. Mecũãmena cūūrẽ masĩã; cūūrẽ ãñarã tiiróbiro niiã, jĩwĩ.

⁸ Felipe Jesuré jĩwĩ:

—Ōpũ, mũũ Pacure ãñoñã ãsãrẽ. Cūūrẽ ãñarẽmena dícu ãsãrẽ ãñutoaadacu, jĩwĩ.

⁹ Jesupẽja cūūrē yũwĩ:

—Felipe, yũ múãmena yoari niiã mée. ¿Yũre ãñamasĩrii ména? Yũre ãñagũno yũ Pacucãrẽ ãñãĩ. ¿Deero tiigú “mũũ Pacure ãñoñã” jĩĩĩ? ¹⁰ “Yũ Pacupũre niiã yũ; cūũ yũpũre niiĩ” jĩĩrẽre ¿padeorĩĩ? Yũ múãrẽ wederẽre yũ booró wederia. Yũ Pacu yũpũre niigũrã yũũmena cūũ booró tiii. ¹¹ “Yũ Pacupũre niiã yũ” jĩĩrẽre padeoyá. Teero biiri “yũ Pacu yũpũre niiĩ” jĩĩrẽcãrẽ padeoyá. Múã teerẽ padeomasĩhẽrã, yũ tiirẽpere yũ Pacu tutuaremena tiirĩ ãña, padeosãñũña. ¹² Yũ ateréja diamacúrã jĩã: Yũre padeorãno yũ tiirĩrobirora tiinũnũseadacua. Yũ Pacu niirõpũ yũ wáaguda. Teero tiirã, yũre padeorãno yũ tiirĩro nemorõ tiiãdacua. ¹³ Niipetire múã sãĩrẽre yũ wãmemena sãĩrĩ, tiiguda. Yũ teerẽ tiigú, yũ Pacu uputĩ macũ niirẽre ãñogúdacu. ¹⁴ Yũ wãmemena múã sãĩrẽnorẽ tiiguda.

Jesús “Espĩritu Santore ticodiocoguda” jĩrique

¹⁵ Múã yũre maĩrã, yũ dutirẽre tiiãdacu. ¹⁶ Múãrẽ yũ Pacure sãĩboságuda. Yũ sãĩrĩ, cūũ múãrẽ ãpĩ tiápugudure ticodiocogudaqui. Múãmena niirucujãgũdaqui. ¹⁷ Cūũrã Espĩritu Santo, diamacũ maquẽrẽ wedegú niiĩ. Atibũreco macãrã cūūrẽ ãñaricua; cūūrẽ masĩricua. Teero tiirã, cūũrẽ boorĩcua. Múãpeja cūūrẽ masĩã. Cūũ múãmena niiĩ; múãpũre niirucujãgũdaqui.

¹⁸ Yũ múãrẽ cõãwaricu. Múãmena niigũ atiguda sũcã. ¹⁹ Péero dusaa yũ wáaadaro. Yũ wáari siro, atibũreco macãrã yũre ãñariadacua. Múãpeja ãñããdacu. Yũ catirucujãã; teero

tiirá, múãcã catirucujãadacu. ²⁰ Yũũ Pacũ múãrẽ Espíritu Santore ticodiocoari siro, “yũũ Pacũpũre yũũ niiã” jĩĩrẽre masĩadacu. Teero biiri “múã yũũpũre niiã; yũũ múãpũre niiã” jĩĩrẽcãrẽ masĩadacu. ²¹ Yũũ dutirẽre tiigúno yũũre maĩgũrã niiqui. Yũũre maĩgũnorẽ yũũ Pacũ maĩgũdaqui. Yũũcã cũũrẽ maĩgũdacu; yũũ niirecutirere ãnogũdacu, jĩĩwĩ.

²² Āpĩ Judas (Iscariote niihẽgũpe) Jesuré jĩĩwĩ:

—Ōpũ, ¿deero tiigú mũũ niirecutirere ãsã dícre ãnogũdari? ¿Deero tiigú atibáreco macãrãrẽ ãñorígari? jĩĩwĩ.

²³ Jesús cũũrẽ yũũwĩ:

—Yũũre maĩrãno yũũ wedeseri tũonũnũsecua. Yũũ Pacũ cúãrẽ maĩgũdaqui. Ũsã pũarãpũra cúãmena niiadacu. ²⁴ Yũũre maĩhẽrãnopeja yũũ wederẽre tũorícua. Yũũ wederẽ yée mee niiã; yũũ Pacũ yũũre ticodiocorigũ wededutire niiã.

²⁵ Yũũ múãmena niiã ména; teero tiigú, teerẽ múãrẽ wedea. ²⁶ Too síro yũũ Pacũ Espíritu Santore yũũ wãmemenata ticodiocogũdaqui. Cũũ múãrẽ tiĩápũgũ niigũdaqui. Cũũ niipetirere múãrẽ buegũdaqui. Niipetire yũũ múãrẽ bueriguere teero wãcũrĩ tiirucujãgũdaqui.

²⁷ Yũũ mecũtígã múãrẽ “wáagu tiia” jĩĩgũda. Āñũrõ niirecutire múãmena niĩrõ. Yũũ ãñũrõ niirecutirere cũoa. Teerẽ múãcãrẽ ticoa. Atibáreco macãrã ãñũrõ niirecutirere ticooya, ticorapeja. Yũũ cúã ticorẽ tiiróbiro ticoria. Teero tiirá, wãcũpatirijãña; cuirijãña.

²⁸ “Yũũ Pacũ pũtopũ wáagu tiia” jĩĩrĩ, múã tũotóawũ. “Too síro yũũ múãmena niigũ atigũda sũcã” jĩĩrĩcãrẽ tũoáwũ. Yũũ Pacũ yũũ nemorõ niĩ. Teero tiirá, “yũũ Pacũ pũtopũ wáagu tiia” jĩĩrĩ tũojĩrã, yũũre diamacũrã maĩrã, ɸseniboajĩyu. ²⁹ Yũũ múãrẽ wedesũguegu tiia. Teero tiirá, yũũ múãrẽ wedesũgueriguere queoró wáari, “diamacũrã jĩĩyi” jĩĩadacu.

³⁰ Wãtĩãrẽ dutigũ atibáreco macãrãrẽ dutigũ atitoaqui méa. Teero tiigú, yũũ múãmena péero wedesegũda. Cũũ yũũre péerogã netõnũcãmasĩripacũ, dutimigũdaqui. ³¹ Yũũpeja cũũrẽ tũoría. Yũũ Pacũ dutirẽpere tiia, atibáreco macãrã “yũũ Pacũre maĩã” jĩĩrẽre masĩãrõ jĩĩgũ. Wũmũnũcãña. Jãmũ, wáaco, jĩĩwĩ ãsãrẽ.

15

Usegũmena queorẽ

¹ Jesús queorẽmena ãsãrẽ wedewi:

—Yũũ usegu peti tiiróbiro niiã. Yũũ Pacũ tiigũrẽ cotejú tiiróbiro niĩ. ² Yée dũpũri dũcamanire dũpũrire páatacõãjãĩ. Dũcacũtĩre dũpũripere nemorõ dũcacũtiaro jĩĩgũ, ñãñarẽ dũpũrire páatawenemoqui. ³ Yũũ múãrẽ wederẽmena ñãñarẽ dũpũrire páatawenorira tiiróbiro niiã. ⁴ Yũũmena niirucujãña yũũ múãmena niirucujãrõbirora. Sicadũpũ usegũpũ niirucuripacaro, dũcacũtiricu. Ate tiiróbiro múã yũũmena niirucuripacara, ãñũrẽ tiimasĩricu.

⁵ Yũũ usegu tiiróbiro niiã. Múã tiigú dũpũri niiã. Yũũmena niirucurano yũũ cúãmena niirĩ, pee ãñũrẽ tiimasĩcua. Múã yũũmena niihẽrã, ãñũrẽ tiimasĩricu. ⁶ Yũũmena niihẽrãno páatare dũpũri tiiróbiro cõãnoãdacua. Páatacõãre dũpũri sĩnijõãcu. Sĩnirẽ dũpũrire see, pecamepũ sóecõãnocu.

⁷ Múã yũũmena niirĩ, yũũ buerẽre wãcũrĩ, Cõãmacũ múã cũũrẽ sãĩrẽnorẽ wáari tiigũdaqui. ⁸ Múã pee ãñũrẽ tiirẽmena “Cõãmacũ ãñũnetõjõãĩ” jĩĩrẽre ãñoãdacu. Teero biiri “múã yũũ buerã niiã” jĩĩrẽre ãñoãdacu. ⁹ Yũũ Pacũ yũũre maĩrõbirora yũũcã múãrẽ maĩã. Teero tiirá, yũũ múãrẽ maĩrẽre masĩjĩrã, yũũre maĩrucujãña. ¹⁰ Yũũ Pacũ dutirẽre yũũ tiĩwũ; cũũ yũũre maĩrucuí. Cũũ tiirõbirora múã yũũ dutirẽre tiirĩ, yũũcã múãrẽ maĩrucũgũdacu.

¹¹ Yũũ ɸsenirõbirora múãrẽ ɸseniãrõ jĩĩgũ, teerẽ wedea. Teero tiirá, múã ɸseninetõjõãadacu. ¹² Yũũ dutirẽ ate niiã: Yũũ múãrẽ maĩrõbirora cãmerĩ maĩñã. ¹³ Sĩcũ cũũ menamacãrãrẽ diabolagũno cúãrẽ maĩnetõnequi; nemorõ maĩmasĩña maniã. ¹⁴ Múã yũũ dutirẽre tiirá, yũũ menamacãrã niiã. ¹⁵ Yũũ múãrẽ “yũũre padecotera niĩiya”

jĩnemoricu. Padecotera cǎārē dutigú tiirére masĩricua. Niipetire yũũ Pacũ yũũre jĩriguere múārē wedepetijāā. Teero tiigú, múārē “yũũ menamacārā niĩya” jĩā. ¹⁶ Múā yũũre beseriwũ; yũũpe múārē besewũ. Múā yũũ boorére tiáro jĩgũ, teero biiri múā tiiré petirijāārō jĩgũ, múārē besewũ. Múā yũũ boorére tiirí, múā yũũ wāmemena yũũ Pacũre sãirénorē cǎũ ticogũdaqui. ¹⁷ Ateré múārē dutia: Cãmerĩ maĩñá, jĩwĩ.

Jesuré padeoráre ññatutiadacua

¹⁸ Jesús ãsārē jĩnemowĩ:

—Atibúreco macārā múārē ññatutiri, yũũre ññatutisũgueriguere wǎcũña. ¹⁹ Múā atibúreco macārā peti niiātā, cǎũ menamacārārē maĩrōbirora múācārē maĩbócua. Yũũ múārē cǎũ watoapũ niirārē besewũ. Yũũ besenorira niijĩrā, atibúreco macārā peti niiria. Teero tiirá, cǎũ múārē ññatutiya. ²⁰ Yũũ múārē jĩriguere wǎcũña: Sĩcũ padecotegũno cǎũrē dutigú nemorō niiriqui. Yũũre ñañarō tiirá, múācārē teerora ñañarō tiíadacua. Yũũ wederi tũorá, múācārē tũoádacua. ²¹ Múā yũũre nũnũrĩ ññarā, tee niipetire ñañaré múārē tiíadacua. Yũũre ticodiocoriguere cǎũ masĩhẽre wapa teero tiíadacua.

²² Yũũ cǎārē wedegũ atiriātā, wapa cũoribocua. Cǎũ mecātígārē deero jĩmasĩricua; wapa cũojāya. ²³ Yũũre ññatutirano yũũ Pacũcārē ññatutiya. ²⁴ Cǎũ pũtopũre pee ññaña manirere tiĩñomiwũ. Yũũ tiĩñohẽri siro niiātā, wapa cũoribocua. Cǎũ yũũ tiiriguere ññawā. Teeré ññapacara, yũũre ññatutiwa. Teero biiri yũũ Pacũcārē ññatutiwa. ²⁵ Cǎũ teero tiirémene Cōāmacũye queti jóaripũpũ jĩrōbirora diamacũ wáaro tiia. Ateré jóanoā: “Bári peti yũũre ññatutiwa”, * jĩ jóanoā.

²⁶ Espiritu Santo múārē tiápugu atigũdaqui. Cǎũ diamacũ maquẽrē wedegú niĩ. Cǎũrē yũũ Pacũmena niigũrē ticodiocogũdacu. Cǎũ atigũ, yẽe maquẽrē múārē wedegũdaqui. ²⁷ Múācā yũũ buenũcãripũra yũũmena niiwũ. Teero tiirá, yẽe maquẽrē wedeadacu, jĩwĩ.

16

¹ Jesús ãsārē jĩnemowĩ sũcā:

—Tee niipetirere múārē wedeawũ, yũũre padeodúrijāārō jĩgũ. ² Judíoare dutirá múārē cǎũ neárē wiseripũ niirārē cōāwionecoadacua. Too síro múārē sĩācōārā, “marĩ Cōāmacũ booró tiirá tiia” jĩ wǎcũmiādacua. ³ Cǎũ yũũ Pacũre, teero biiri yũũre masĩrijĩrā, múārē teero tiíadacua. ⁴ Yũũ múārē wedesũguegu tiia. Teero tiirá, diamacũ teero wáari, múā “teerora jĩwĩ” jĩ wǎcũādacu.

Espiritu Santoye maquẽ

Yũũ múāmena niijĩgũ, sicutopũre máata teeré wederiwũ. ⁵ Mecātígā yũũre ticodiocorigu pũtopũ wáagu tiia. Yũũ teeré jĩpacari, múā sĩcũnopera yũũre “¿noopú wáai?” jĩ sãññaria. ⁶ Yũũ jĩñriguere tũojĩrā, bóaneōrā niijāā. ⁷ Yũũ múārē diamacũ maquẽrē jĩñ: Yũũ wáari, múārē nemorō ãñuādacu. Yũũ wáariatā, múārē tiápugu atiriqui. Yũũ wáagu, cǎũrē múārē ticodiocogũdacu. ⁸ Cǎũ atigũ, atibúreco macārārē cǎũ ñañaré tiirére tũomasĩrĩ tiigũdaqui. Diamacũ maquẽrē tũomasĩrĩ tiigũdaqui. Teero biiri cǎũ ñañaré tiiré wapa Cōāmacũ cǎārē ñañarō tiíadarecārē tũomasĩrĩ tiigũdaqui. ⁹ Espiritu Santo cǎārē cǎũ ñañaré tiirére masĩārō jĩgũ, ateré tũomasĩrĩ tiigũdaqui: Cǎũ yũũre padeohẽre wapa ñañaré tiirá niicua sáa. ¹⁰ Diamacũ tiirécārē masĩārō jĩgũ, ateré tũomasĩrĩ tiigũdaqui: Yũũ diamacũ tiigũ niijĩgũ, yũũ Pacũ pũtopũ wáaa. Toopú wáari, múā yũũre ññanemoricu sáa. ¹¹ Teero biiri “Cōāmacũ ñañaré tiiraré ñañarō tiigũdaqui” jĩrécārē masĩārō jĩgũ, ateré cǎārē tũomasĩrĩ tiigũdaqui: Wǎtĩārē dutigú ñañarō tiinógũdu niitoai.

* 15:25 Salmos 35:19; 69:4.

¹² Y^hu múārē pee wededugamiga. Mecūtīgā wederi, múā t^homasīribocu. ¹³ Espiritu Santope atigh, niipetire diamacú maquērē múārē wedeg^hadaqui. Cū^h diamacú maquērē wedegú niī. Cū^h wācūrémēna wederiqui; y^hu Pac^h wederi t^hogú, wedeg^hadaqui. Too sírop^h wáaadarecārē múārē wedeg^hadaqui. ¹⁴ Yéere múārē masīrī tiig^hadaqui. Cū^h teero masīrī tiirémēna múā y^hure nemorō padeoádacu. ¹⁵ Niipetire y^hu Pac^h c^horé yéē niī. Teero tiigú, ateré múārē wedetooawū: Espiritu Santo yéere múārē masīrī tiig^hadaqui.

¹⁶ Péerogā siro múā y^hure ĩnaricu; too siro y^hure ĩñaādacu sūcā, jīwī Jesús.

Bóaneōrā niimiārira ~~h~~seniādacua

¹⁷ Ūsā sīquērā cāmerī sāīñáwū:

—Cū^h “péerogā siro múā y^hure ĩnaricu; too siro y^hure ĩñaādacu sūcā” jīrēre t^horíga. Teero biiri “y^hu Pac^h p^hutop^h wáaa” jīrēcārē t^horíga. ¹⁸ Cū^h “péerogā siro” jīrē ¿deero jīdugaro tiigáři? Ŋeenórē wedese^hu wedesequi, masīriga, jīwī.

¹⁹ Jesús ūsā cū^hrē sāīñádugarere masījīgū, ūsārē jīwī:

—“Péerogā siro múā y^hure ĩnaricu; too siro y^hure ĩñaādacu sūcā”, jīñáwū. ¿Teerē cāmerī sāīñārā tīi? ²⁰ Y^hu aterēja diamacūrā jīñā: Múā uti, boorituara niīadacu. Atibúreco macārāpe ~~h~~seniādacua. Múā bóaneōmiādacu. Bóaneōrā niimiārira ~~h~~seniādacu. ²¹ Queorémēna wedeg^hada: Sīcō niipacó coo wīmagū apaadari s^huguerogā, bayiró pūninogō, bóaneōco. Coa apaari siro, coa macū bauári ĩñagō, ~~h~~senigō, coore pūniāriguere wācūrīco. ²² Coa tiiróbiro múā mecūtīgā bóaneōmiā. Too siro y^hu múārē ĩñagūda sūcā. Toorā múā ~~h~~seninetōjōādacu. Sīcūno múā ~~h~~senirere petirī tiimasīriqui.

²³ Teero wáaadari bureco jeari, y^hure sāīñáriadacu. Y^hu aterēja diamacūrā jīñā: Múā y^hu wāmemēna y^hu Pac^hre sāirénorē cū^h ticog^hadaqui. ²⁴ Múā y^hu wāmemēna sāiría ména. Sāīñá. Múā sāirā, b^haaádacu. Teeména bayiró ~~h~~seniādacu.

Jesús atibúreco maquērē docacūmurī tiitóarigue

²⁵ Y^hu múārē pee queorémēna wedew^h. Too siro queoré manirō t^homasīrōrā y^hu Pac^hye maquērē wedeg^hadaqui. ²⁶ Teero wáaadari bureco jeari, múā y^hu wāmemēna y^hu Pac^hre sāīadacu. Y^hu teero jīgū, “y^hu Pac^hre múārē sāīboságūda” jīgū mee tiia. ²⁷ Cū^hrā múārē maī. Biiri biia: Múā y^hure maī. Teero biiri múā y^hure “Cōāmacū p^hutop^h atirigu niī” jī padeóa. Teero tiigú, Cōāmacū múārē maījīgū, múārē y^hug^hadaqui. ²⁸ Y^hu Pac^hmenā niirigh atibúrecop^hare atiw^h. Ānopú niīarigh y^hu Pac^h p^hutop^h coep^hutáawagūda sūcā, jīwī.

²⁹ Ūsā cū^hrē jīwī:

—Mecūtīgārē m^hu queorémēna wederipac^h, t^homasīrōrā wedejā. ³⁰ Mecūtīgā ūsā masīā: M^hu niipetirere masīpetijā. Ūsā m^hurē sāīñáadari s^hugero, masītoaa. Teero tiirā, m^hu “Cōāmacū p^hutop^h atirigu niī” jīrēre padeóa, jīwī.

³¹ Jesús ūsārē jīwī:

—¿Niirōrā; múā padeói? ³² Múā dutiwáadaro jearo tiia; jeatoaa méē. Múā sīquērā wāabateadacu. Y^hure sīcūrā cōān^hcōādacu. Sīcūrā niiria, niigūpeja. Y^hu Pac^h y^humēna niī. ³³ Y^hu múārē y^humēna āñurō niirecutire c^hoáro jīgū, tee niipetirere wedeawū. Múā atibúrecop^hare ñañarō netōādacu. Y^hu atibúreco maquērē docacūmurī tiitóaw^h. Teero tiirā, wācūtutuaya, jīwī.

17

Jesús cū^h bueráye niīadarere sāībosárigue

¹ Jesús teero jīñāri siro, ĩñam^hōco, jīwī:

—Pac^h, m^hu “teero wáaadacu” jīrī bureco jeatoaa méē. Basocāre ĩñoñá y^hu m^hu macū up^hutí macū niirēre. M^hu teero tiirí, y^hu m^hu up^hutí macū niirēre ĩñogúdacu.

² M^hu y^hure dutirēre ticow^h. Teeména basocā niipetirare dutimasīā. Teero tiigú, niipetira m^hu y^hure ticorirare catiré petihére ticomasīā. ³ Cū^h m^hu diamacú niigūrē

sĩcũ niigũrẽ masĩrã, teero biiri yũũ Jesucristo mũũ ticodiocorigũcãrẽ masĩrã catiré petihére cũoádacua.

⁴ 'Mũũ yũũre tiidutĩrere tiipetĩjãwũ. Teeména yũũ atibúrecopũre mũũ ɛputĩ macũ niirére ẽñowũ. ⁵ Pacũ, atibúreco tiĩádari suguero, yũũ mũũmena niĩwũ. Mũũmena niigũ, mũũ tiiróbiro ɛputĩ macũ niĩwũ. Mecũtĩgãrẽ mũũ niirõpũ niigũdacu sũcã. Yũũre ɛputĩ macũ niirére ticoya sũcã.

⁶ 'Mũũ ăniãrẽ yũũre ticowũ. Cũã atibúreco macãrã watoapũ niirira niĩwã. Mũũ niirecutĩrere cũãrẽ masĩrĩ tiĩwũ. Cũã mũũyara niirirare yũũre ticowũ. Cũã mũũ wedecorere ăñũrõ tũojĩrã, yũũwa. ⁷ Mecũtĩgãrẽ cũã ateré masĩya: Niipetire yũũ niirecutire mũũ ticorigue niĩã. ⁸ Mũũ yũũre wederiguere cũãrẽ wedewũ. Cũã teeré padeowã. Cũã diamacũrã yũũ mũũ pũtopũ atiriguere padeowã. Teero biiri mũũ yũũre ticodiocoriguecãrẽ padeowã.

⁹ 'Yũũ cũãye niĩadarere mũũrẽ sãĩã. Atibúreco macãrãpereja sãĩbosária. Yũũre mũũ ticorirapere sãĩbosáa; cũã mũũyara niĩya. ¹⁰ Niipetira mũũyara, yáara niĩya. Yáaracã mũũyara niĩya. Cũã tiirémēna, cũã padeorémēna yũũ ɛputĩ macũ niirére masĩrĩ tiia.

¹¹ 'Yũũ mũũ pũtopũ wáagũdu tiia; atibúrecopũ pũtũáricu. Yũũ buerápeja pũtũáadacua. Pacũ ăñũgũ, mũũ tutuaremena mũũ yũũre ticorirare coteya. Mũũ teero tiirĩ, marĩ sĩcãrõmēna niirõbirora cũãcã sĩcãrõmēna niĩadacua. ¹² Yũũ cũãmena niigũ, mũũ tutuare ticoriguemēna cũãrẽ cotewũ. Sĩcũnorẽ ditiri tiirĩwũ. Mũũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora diamacũ wáaro tiiwũ: "Ditigũdaqui" jĩrigũ dícu ditiwĩ.

¹³ 'Mecũtĩgã yũũ mũũ pũtopũ wáagũdu tiia. Yũũ atibúrecopũ niigũ, mũũye quetire wedea. Cũã yũũ tiiróbiro ɛseniãrõ jĩgũ, wedea. ¹⁴ Mũũ wederiguere cũãrẽ wedewũ. Cũã yũũ tiiróbiro atibúreco macãrã peti niiriya. Teero tiirã, atibúreco macãrã cũãrẽ iĩnatutiya. ¹⁵ "Cũã atibúreco macãrã watoapũ niirãrẽ mũũ pũtopũ máata néewaya", jĩ sãĩría. Atepére sãĩã: "Wãtĩãrẽ dutigũre cãmotáya cũãrẽ", jĩĩã. ¹⁶ Yũũ atibúreco macũ peti niiria. Teero tiiróbiro cũãcã atibúreco macãrã peti niiriya. ¹⁷ Mũũ wederé diamacũ maquẽ niĩã. Teeména cũãrẽ mũũ booré tiĩádara peti wáari tiiyã. ¹⁸ Yũũre mũũye quetire atibúreco macãrãrẽ wededutigũ ticodiocowũ. Teero tiiróbiro yũũcã cũãrẽ atibúreco macãrãrẽ wededutigũ ticocoa. ¹⁹ Cũãye niĩadarere tiigũ, yũũ mũũ booróbirora tiia. Cũãcã mũũ booróbiro tiĩaro jĩgũ, cũã diamacũ maquẽrẽ masĩnemoãrõ jĩgũ, teero tiia.

²⁰ 'Yũũ cũã dícu sãĩbosária. Too síropũ cũã wederi tũo, yũũre padeoádaracãrẽ sãĩbosáa. ²¹ Cũã sĩcãrõmēna niĩãrõ jĩgũ, sãĩã. Pacũ, mũũ yũũmena niirõbirora yũũcã mũũmena niĩã. Cũãcã marĩmena niĩãrõ. Teero wáari iĩnarã, atibúreco macãrã "yũũ mũũ ticodiocorigũ niĩã" jĩrere padeoádacua. ²² Mũũ yũũre ɛputĩ macũ niirére ticowũ. Yũũcã cũãrẽ teerã ticowũ, cũã sĩcãrõmēna niĩãrõ jĩgũ. Marĩ sĩcãrõmēna niirõbirora cũãcã sĩcãrõmēna niĩãrõ. ²³ Yũũ cũãmena niirĩ, mũũ yũũmena niirõbirora cũãcã sĩcãrõmēna niĩadacua. Teero wáari iĩnarã, atibúreco macãrã ateré masĩadacua: Mũũ cũãrẽ maĩã yũũre maĩrõbirora; teero biiri "yũũ mũũ ticodiocorigũ niĩã" jĩrere masĩadacua.

²⁴ 'Atibúreco tiĩádari suguero, mũũ yũũre maĩwũ. Teero tiigũ, mũũ ɛputĩ macũ niirére yũũre ticowũ. Pacũ, mũũ yũũre ticorirare yũũmena niirĩ boogã. Yũũmena niirã, yũũ ɛputĩ macũ niirére iĩnãadacua. ²⁵ Pacũ, mũũ diamacũ tiigũ niĩã. Atibúreco macãrã mũũrẽ masĩriya; yũũpe mũũrẽ masĩã. ăniã yũũ buerã mũũ yũũre ticodiocoriguere masĩya. ²⁶ Mũũ niirecutĩrere cũãrẽ masĩrĩ tiiwũ; teero masĩrĩ tiirucũjãgũda. Yũũ teero tiirucũri, mũũ yũũre maĩrõbirora cũãcã cãmerĩ maĩadacua; teero biiri yũũ cũãmena niigũdacu, jĩ sãĩwĩ.

18

*Jesuré ñeewarigue**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)*

¹ Jesús cūñ Pacure sãĩĩri siro, ũsã Jerusalénpu niiārira witiwawu. Cedrón wãmecutirimaarẽ tĩawawu. Tiimaá apeniñapú olivo yucure cūñ oteriropu jeawu. ² Judas Jesuré ticogũũ olivo niirõrẽ masĩtoarucuwi. Jesús too sugueropure ũsãrẽ toopú dícu suowáruwu. ³ Teero tiigú, suraramena Judas jeawi. Āpẽrã sĩquẽrã Cõãmacũwii coterí basoca cūãmena jeawa. Paiaré dutirá, fariseo basoca cūãrẽ ticocorira niiwã. Cūã añurõ wãmocutĩrirapu niiwã. Sĩãwócore yucu, sĩãwócorepamena atirira niiwã. ⁴ Jesús cūãrẽ wáaadarere masĩtoarigu niiwĩ. Teero tiigú, suguewa, sãĩñáwĩ:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

⁵ —Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

—Yũurá niiã, jĩwĩ.

Judas Jesuré wedesãrigucã cūãmena niiwĩ. ⁶ Jesús “yũurá niiã” jĩĩrĩ tuorá, cūã dúudicutua, ñaacũmujõãwã. ⁷ Jesús sãĩñáwĩ sũcã:

—¿Noãrẽ ãmaãĩ? jĩwĩ.

—Jesús Nazaret macũrẽ ãmaãã, jĩwã.

⁸ —Mũãrẽ wedetoaawũ mé: Yũurá niiã. Too docare yũure ãmaãrãjã, ãniãpereja “wáaya” jĩĩña, jĩwĩ.

⁹ Jesús cūñ Pacure wedeseaigue diamacú wáaaro jĩĩgũ, teeré jĩwĩ. Cūñ biiro wedesewi cūñ Pacure: “Mũu yũure ticorirare sĩcũno ditiri tiiríwũ”, jĩwĩ. ¹⁰ Too síro Simón Pedro cūñya espadare néewionecowi. Paiaré dutigũre padecotegũre diamacú macã cãmopérere páatacojãwĩ. Cūñ wãmecutiwi Malco. ¹¹ Cūñ teero tiirí ñĩagũ, Jesupé Pedore jĩwĩ:

—Mũuyapĩrẽ quẽnocũña. Yũu Pacu yũure ñañarõ netõdutĩrirobirora ñañarõ netõgúdadu, jĩwĩ.

*Jesuré Anás puto néewarigue**(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)*

¹² Too síro surara, cūãrẽ dutigú, Āpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca Jesuré ñee, siatúwa. ¹³ Anásya wiipu néewasuguewa. Cūñ Caifás mañecú niiwĩ. Caifás tiicũmarẽ paiaré dutigú niiwĩ. ¹⁴ Cūñrã too sugueropure judíoare dutirãre ateré jĩĩyigũ: “Sĩcũ niipetiraye niĩadarere diabolari, marĩrẽ ãñuãdadu”, jĩĩyigũ.

*Pedro Jesuré “masĩriga” jĩĩrigue**(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

¹⁵ Cūã Jesuré néewari, Simón Pedromenarã yũucã cūãrẽ nũnũwáwũ. Paiaré dutigú yũure masĩwĩ. Teero tiigú, yũu Jesuré néewaramena wii popea macã yepapure sããwawũ.

¹⁶ Pedrope sopeputó sããatiropu putuánucãwĩ. Cūñ teero tiirí ñĩagũ, yũu sopeputó coterí basocomena wedese, cūãrẽ sããatidutiwu. ¹⁷ Sope coterí basoco Pedore sãĩñáwõ:

—¿Mũu ñĩnĩmena buegú mee niĩ? jĩwõ.

—Niiria, jĩwĩ cūũpeja.

¹⁸ Yũuá niiwũ. Teero tiirã, tiwiĩ padecoteri basoca, Āpẽrã Cõãmacũwii coterí basoca pecame diosũmãrã tiiwã. Pedrocã cūãmena sũmagú tiiwĩ.

*Paiaré dutigú Jesuré sãĩñárigue**(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

¹⁹ Paiaré dutigú Jesuré sãĩñáwĩ:

—¿Mũu buerã, ñiirũnoã basoca peti niĩ? ¿Ñeenórẽ buei mũu cūãrẽ? jĩwĩ.

²⁰ Jesupé cūãrẽ yũuwi:

—Yuu niipetira tuocóropu buewu. Judíoa neäre wiseripu, ãno niirí wii Cõamacũwipucārē niipetira judíoa neārõpu buewu. Yayióropu bueriwu. ²¹ ¿Yũre deero tiigú sãñáí? Yuu bueriguere tuorirapere sãñána. Cúã masícua. Cúã mũrē wedeadacua, jĩwĩ.

²² Jesús teero jĩrĩ tuogá, sícũ Cõamacũwii coterí basocu Jesuyá diapóare páawi. Cũrē jĩwĩ:

—Paiaré dutigúre teero yũrijãña, jĩwĩ.

²³ Jesupé yũwi:

—Yuu ñañarõ jĩñriguere wedeñate. “Ateré ñañarõ jĩñwũ”, jĩña. Yuu diamacú maquērē jĩñari siro niipacari, ¿deero tiigú yũre páai? jĩwĩ.

²⁴ Jesús siatúarigupu niitoawi. Anás Jesuré ticocowi Caifás paiaré dutigú putopu.

Pedro jĩditonemorigue

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Simón Pedro pecame wesapura sũmanucũwĩ ména. Toopú niirã cũrē sãñáwã:

—¿Muu ñinmena buegú mee niĩ? jĩwã.

—Niiria, jĩwĩ.

²⁶ Toopú sícũ paiaré dutigúre padecotegu sũmanucũwĩ. Cãmopéro páatanoriguya wedegu niwĩ. Cũu Pedrore sãñáwĩ:

—Yuu mũrē olivo yucu oterirõpu cũmena niirĩ ññatu niñwũrã, jĩwĩ.

²⁷ —Niiria; yuu mee niñwũ, jĩwĩ sũcã.

Cũu teero jĩrĩrã, cārēquē wedewi.

Pilato Jesuré sãñárigue

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Too síro Jesuré Caifáya wiipu niñariguere tiidita dutigú niiré wiseri putopu néewawa. Bóeropu tiwú. Judíoare dutirá tee wiseri popea macã yepapure sãñariwa. Toopú sãñawaraja, Pascua bosebureco niirĩ, yaarénorē yaaribojĩya.* ²⁹ Cúã sãñaheri ññagũ, Pilato cúãmena wedesegu witiatiwi. Cũrē sãñáwĩ:

—¿Múã ãnirē ñeenó wapare wedesãrã tiii? jĩwĩ.

³⁰ —Cũu ñañaré tiihégũ niñatã, muu puto cũrē néeatiriboajĩyu, jĩwã.

³¹ Pilato cúãrē jĩwĩ:

—Cũrē néewaya. Múãrē dutiré jĩrõbirora múã basiro cũu tiáriguere besera wáaya, jĩmiwĩ.

Judíope yũwa:

—Ūsã judíoa múã romanuã tiiróbiro sãñadutímasĩriga, jĩwã.

³² Too sugueropure Jesús “cúã teero tiirí, diagudacu” jĩ wedesuguetoarucuwi. Cũu wedeserigue diamacú wáaaro jĩrã, judíoa romanuãrē cũrē sãñadutíwa.† ³³ Pilato cãmecócutusawawi sũcã. Jesuré suocó, sãñáyigu:

—¿Mũrã niĩ judíoa õpũ? jĩyigu.

³⁴ Jesupé yũyigu:

—¿Muu wãcũrémena sãñáí? ¿Ãpẽrã mũrē yée maquērē wedearĩte? jĩyigu.

³⁵ Pilatope jĩyigu:

—Yuu judíoyu mee niñã. Mũya dita macãrã judíoa, teero biiri paiaré dutirá mũrē néeatíawã. ¿Deero tiarĩ muu? jĩ sãñáyigu.

³⁶ Jesupé cũrē yũwi:

* **18:28** Judíoa biiro jĩ wãcũyira: “Ūsã judíoa niñhẽrãye wiseripu sãñawara, jũrĩpíra tiiróbiro putuácu. Siete barecori jũrĩpíra tiiróbiro niñadacu”, jĩ wãcũyira. Cúã jũrĩpíra tiiróbiro niirã, Pascua bosebureco maquērē yaamasĩriyira.

† **18:32** Juan 3.14 y 12.32. Tee versícupure Jesús “yũre sãñã, curusapu páabiatu, néemũõcoadacua” jĩgũ tiyígu. Judíoa curusapu basocáre sãñĩ tiiríyira; romanuã dícu teeré tiyíra.

—Yuu Òpũ niiré atibáreco maquẽ niiria. Atibáreco maquẽ niiâtã, yũre nũnrã câmerĩsĩãboajĩya, judíoare dutirá ñeewarijãârõ jĩrã. Yuu Òpũ niiré ânopú mee niiã, jĩyigu.

³⁷ Pilato jĩyigu:

—¿Too docare òpũ niĩ mũu? jĩyigu.

Jesupé cãũrẽ yũyigu:

—Mũu jĩrõbirora òpũ niiã. Yuu diamacũ maquẽrẽ wedegũda jĩgũ, ânopú ati, bauáwu. Niipetira diamacũ maquẽrẽ boorã yuu wederere tũóoya, jĩyigu.

³⁸ —Diamacũ maquẽ ¿ñeenó niirõ niicu? masĩña maniã, jĩyigu Pilato.

Jesuré sãdutiigue

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Pilato teero jĩãri siro, judíoare dutirámena wedesegũ witiatiwi sũcã. Cũãrẽ wedewi:

—Yuu cãũ ñañaré tiáriguere buariatu. ³⁹ Too docare biirope tiigũda: Pascua bosebureco niirĩ, múã tiimũãatirigue tiiróbirora tiigũda: Sícũ peresuwiipu niigũrẽ wionécobosagũda. ¿Mũã judíoa òpũrẽ wionécori boogári? jĩwĩ.

⁴⁰ Niipetira acaribijõãwã:

—¿Cũãrẽ wionécorijãña! ¡Barrabápere wionécoya! jĩwã.

Barrabás yaarépigu niirigu niwĩ.

19

¹ Teero tiigũ, Pilato Jesuré tãnadutiigu. ² Tãnaãri siro, surara potamena cãũ tiári betore cãũya dupupũre péorira niwã. Sicaró òpũya sutiro tiiróbiro sã ñiisãñũrõca sããrira niwã.

³ —Ûseniã mũumena, judíoa òpũ, jĩ buijãyira.

Teero jĩrãrã, cãũrẽ pee páajãrira niwã.

⁴ Pilato popeapu niãrigu witiatiwi sũcã. Basocãre jĩwĩ:

—Yuu cãũrẽ ñañaré tiáriguere buariatu. Teero tiigũ, múã puto sũowitiatigũda. Mũã iñãadacu, jĩwĩ.

⁵ Too síro Jesús witiatiwi. Cũũ pota betore pesawi. Òpũyaro tiiróbiro sã ñiisãñũrõ cãũ sãããriore sãñawitiatiwĩ. Pilato basocãre jĩwĩ:

—¿Iñãña! Ñni niĩ, jĩwĩ.

⁶ Paiaré dutirá, Cõãmacũwii coteri basoca cãũrẽ iñarã, acaribijõãwã:

—¿Cũãrẽ curusapu páabiatu sãdutiya; sãdutiya! jĩwã.

Pilatope jĩwĩ:

—Mũã basiro cãũrẽ curusapu páabiatu sãrã wáaya. Yuuja cãũrẽ ñañaré tiáriguere buariatu, jĩwĩ.

⁷ Judíoare dutirápeja cãũrẽ jĩwã:

—“Yuu Cõãmacũ macũ niiã”, jĩwĩ cãũjã. Ûsãrẽ dutiré teero wedesegũnorẽ sãdutiã, jĩwã.

⁸ Pilato teeré tũogũ, bayiró cuiyigu. ⁹ Cũũye wiseri popea macã yepapu cãmecósãwawi sũcã. Jesuré sãñãyigu:

—¿Noo macũ niĩ mũu? jĩyigu.

Jesupé cãũrẽ yũriyigu.

¹⁰ Pilato jĩyigu:

—¿Deero tiigũ yũre yũrii? ¿Mũu masĩrii? Yuu mũurẽ wionécogu wionécomasĩã. Sãdutiãcã sãdutiãmasĩã, jĩyigu.

¹¹ Jesupé cãũrẽ yũyigu:

—Cõãmacũ mũurẽ dutigũ sõnecorigu niwĩ. Cũũ sõnecoriãtã, mũu deero sãdutiãsãriboajĩyu. Teero tiigũ, yũre mũu patopu ticocoarigu mũu nemorõ wapa cũoquí, jĩyigu.

¹² Cũũ teero jĩrĩ tũogũ, Pilato Jesuré, “¿deero tii yuu ñanirẽ wionécogudariye?” jĩ wãcũmiyigu. Judíoare dutirápeja bayiró acaribíremena jĩwã:

—Muu cūūrē wionécogu, romanuā ōpū menamacū niiricu. Sīcū “yuu mūā ōpū niiā” jīgūno romanuā ōpūrē netōnucāgū tīi, jīwā.

¹³ Cūā teero jīrī tūogū, Pilato Jesuré suowitiatidutiwi. Too síro cūū queti beserópu wáa, duiwi. Cūū duiró niirí yepa ūtāmena weeri yepapu niwū. Hebreoayemena Gabata wāmecutiwū. ¹⁴ Judíoa Pascua bosebureco maquē quēnorí bureco niwū. Coeritó suguerogā niwū. Pilato judíoare dutirāre jīwī:

—Mūā ōpūrē īñaña, jīmiwī.

¹⁵ Cūāpe acaribíjōāwā sūcā:

—¡Cūūrē sīājāārō; sīājāārō! ¡Curusapu páabiatu sīādutíjāña! jīwā.

Pilatope jīwī:

—¿Mūā ōpūrē curusapu páabiatu sīādutígudari? jīwī.

Paiaaré dutirápeja jīwā:

—Ūsā ōpū sīcūrā romanuā ōpū dícu niī, jīwā.

¹⁶ Cūā teero jīrī tūogū, Jesuré cūārē wiyawí, curusapu páabiatuaro jīgū. Surarape cūūrē néewawa.

Jesuré sīārique

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús curusare apawagū, “Dupucoro” wāmecutiropū wáawi. Hebreoayemena wāmecutia Gólgota. ¹⁸ Toopū cūūrē curusapu páabiatuwa. Āpērā pūarācārē teerora tīiwá. Jesuré cūā deco nūcōwā, sīcūrē diamacūpe, āpīrē acuniñape. ¹⁹ Pilato cūū jóadutiariquere curusapu tuudutirigū niwī. Biiro jóanoriro niwū: “JESÚS NAZARET MACĖ JUDÍOA ŌPĖ NIIĖ”. ²⁰ Tee jóariquere hebreoaye, griegoaye, latínmena jóadutirigū niwī. Cūā Jesuré páabiatuaro Jerusalén pūtogā niwū. Teero tiirā, pau judíoa tee jóaturiguere bueñawā.

²¹ Cūā bueñarī īñarā, paiaaré dutirá Pilato pūtopū wáa, cūūrē jīyira:

—Muu “judíoa ōpū niiĖ” jī jóariboajīyu. “‘Judíoa ōpū niiĖ’, jīāwī”, jī jóaboajīyu, jīmiyira.

²² Pilato yūyigū:

—Yuu jóatoaawū; yuu jóarirobirora pūtuáadacu, jīyigu.

²³ Too síro bapari surara Jesuré páabiatuarira cūūye sutire seenéōwā. Seenéō, cūācōrō batowa. Cūūya sutiró docasāñariwacā sua cāmeyioriro niwū. ²⁴ Teero tiirā, surara cāmerī jīyira:

—Ānorējā yigarijāāda. ¿Noārē pūtuáadari? jīrā, jībūaapeada, jīyira.

Cūā teero tiirí, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue diamacū wáaro tīiwá. Biiro jóanoā: “Yēe sutire batowa; sīcaróre jībūaapewa”,* jī jóanoā. Tee jóarirobirora surara teerora tīiwá.

²⁵ Jesuyá curusa pūtopū cūū paco, cūū bugo, apegó María (coo Cleofas nūmo niwō), María Magdalena nūcūwā. ²⁶ Jesús cūū pacore, teero biiri yuu Juan cūū bayiró maīgūrē coo wesa nūcūrī īñagū, coore jīwī:

—Paco, āni muu macū pūtuái, jīwī.

²⁷ Too síro yūare jīwī:

—Atigó muu paco pūtuáyo, jīwī.

Cūū teero jīārī siro, coore yāa wiipu néepūawawū.

Jesús diarigue

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Too síro Jesús cūūrē tiidutiriguere masījīgū, “niipetire peotítoaa” jī wācūrīgū niwī. Teero tiigū, Cōāmacūye queti jóaripūpu jóarigue wáaro jīgū: —Yuu sīnidugāga, jīwī.

²⁹ Toopū sīcará vino piyare dadarīru duiwū. Teero tiirā, surara sicasitia soa, “hisopo” dūpūpu siatú, súumōcowa. ³⁰ Cūū teeré sīniārī siro: —Niipetire peotítoaa, jīwī.

* 19:24 Salmo 22.18.

Teero jĩĩari siro, cũya dupu ñaañumu, diajõawĩ.

Jesuré saderigue

³¹ Pascua bosebureco wáaadaro sicabureco dasawá. Tii bosebureco ãsãrẽ upatĩ niirĩ bureco niwã. Tiiburecore judíoare dutirá diaarirare curusaripure niirĩ boorírira niwã. Teero tiirá, judíoare dutirá Pilato putopu wáa, cũyara surarare cũãrẽ máata diaaro jĩĩrã, cũaye ñicãrĩrẽ páapedutiya. Too síro cũaye õpũũrĩrẽ néedioco, aperopu néewadutiya.

³² Teero tiirá, surara toopu jea, sícũrẽ páapesuguewa. Āpĩ Jesuména páabiatunoãrigucãrẽ teerora tiwá. ³³ Jesupere diaarigupure buajeáwa. Teero tiirá, cũũrẽ páaperiwa.

³⁴ Páaperono tiigú, sícũ surara Jesuré warupãmarẽ sadewi. Cũũ teero tiirĩ, máata dí ocoména witiwũ. ³⁵ Yũũ teero wáari ññawũ. Teero tiigú, yũũ masĩã: Yũũ jóare diamacũrã niiã. Múãcãrẽ teeré padeoáro jĩĩgũ, tee diamacú maquẽrẽ wedea. ³⁶ Cõãmacũye queti jóaripũũ jĩĩrõbirora wáaro jĩĩrõ, teero wáawũ. Biiro jóanoã: “Cũũye cõãrĩ sicacõãno páapeya maniãdacu”,† jĩĩ jóanoã. ³⁷ Tiipũpũre aperopu jóanoã sũcã: “Cũã saderigupure ññãdacua”,‡ jĩĩ jóanoã.

Jesuré ãtãtutipũ cũũrigue

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Too síro José Arimatea wãmecutiri macã macũ Pilatore Jesuyá õpũũrẽ sãĩyígu. José Jesuré padeogú niwĩ. Cũũ judíoare dutirãre cuigu, yayióropu padeogú niirigu niwĩ. Pilato “jáũ” jĩĩrĩ tũogú, José wáa, Jesuyá õpũũrẽ néedioco, néewawĩ. ³⁹ Nicodemo ñamipu Jesuména wedesegu jearigucã jeawĩ. Cũũ treinta kilos sitiaãñũrere néenjeawĩ. Tee ate niwũ: “Mirra” wãmecutire, “áloe” wãmecutiremena wáorigue niwũ. ⁴⁰ José Nicodemomena suti caseri sitiaãñũre tuusiãremena Jesuyá õpũũrẽ cõmawã. Judíoa diaarirare cũũri tutipũ cũũãdari suguero tiirucũrere tiwá. ⁴¹ Jesuré curusapu páabiatuiriro puto oteré oteriro niwũ. Tee oteriro deco mama tuti, ãtãgãpu coari tuti niwũ. Tiitutipũ sícãrĩ diaarirare cũũña manirĩro niwũ ména. ⁴² Muĩpũ sããwari, ãsã yeerisãri bureco jearopu tiwá. Teero tiirá, tiicope putogã niirĩ, Jesuyá õpũũrẽ toopu néewa, cũũwã.

20

Jesús masãmũãrigue

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Ĥsã yeerisãri bureco síro macã bureco niirĩ, bóeadari suguero, María Magdalena cũũrẽ cũũri tutipũ wáayigo. Tiituti biamíriquicare aperopu nucũrĩ ññayigo. ² Teero tiigó, ãsã putopu cutuputúaatirigo niwõ. Yũũ Jesús bayiró mañnogũ, Simón Pedromena niwũ. Ĥsãrẽ jĩĩwõ:

—Marĩ Ĥpũrẽ aperopu néejõããrira niiãwã. Noopu néewara néewaajĩya, jĩĩwõ.

³ Coó teero jĩĩrĩ tũorá, yũũ, Simón Pedromena cũũrẽ cũũriropu ññarã wáawũ. ⁴ Ĥsã toopu wáara, yũũ Pedro nemorõ cutũbayíwũ. Teero tiigú, yũũ cũũ suguero jeawũ. ⁵ Toopu jea, tiicopepu munibiã, ññasõnecowũ. Sããwaripacu, cũũrẽ cõmaré caseri pesari ññawũ. ⁶ Too síropu Simón Pedro yũũre nũnũjeáwĩ. Cũũjã sããjõãwĩ. Cũũcã teecaserire toopu niirĩ ññawĩ. ⁷ Aperó Jesuré dupure cũã cõmarí caserocã aperopu pesari ññawĩ. Tuupéari casero niwũ. ⁸ Yũũ tiitutipũre jeasuguerigucã sããwawũ. Niipetirere ññagũ, padeowũ. ⁹ Ĥsã Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ “Jesús diarigupũ masãgũdaqui” jĩĩrere masĩriwũ ména. ¹⁰ Ññãñri siro, ãsãya wiipũ putuawawũ.

Jesús María Magdalenarẽ bauãsũguerigue

(Mr 16.9-11)

† 19:36 Salmo 34.20. ‡ 19:37 Zacarías 12.10.

¹¹ María Magdalenape tiituti díamacũpu utigo putuáwo. Utigora, tiitutipu munibiá, ññasõnecoyigo. ¹² Ángelea puarã suti butiré sãñarãrê duiiri ññayigo. Cúã Jesuré cũmiriropu duiyira, sîcũ dupu niimirirope, ãpĩ dũpori niimirirope. ¹³ Cúã coore sãññáyira:

—¿Deero tiigó utii? jĩyira.

Cúãrê yũyigo:

—Yũũ Òpũrê néejõããrira niiãwã. Noopú néewara néewaajĩya, jĩyigo.

¹⁴ Coo teero jĩãri siro, aperopé cãmenucãyigo. Jesús coo putu nucũrĩ ññayigo. “Jesús niiĩ” jĩĩ ññamasĩriyigo ména. ¹⁵ Cũũpe coore sãññáyigu:

—¿Deero tiigó utii? ¿Noãrê ãmaãĩ? jĩyigu.

“Oteré coterí basocu niiqui”, jĩĩ wãcũgõ, jĩyigo:

—Mũũ cũũrê néewaarigu wedeya. ¿Noopú cũũãrĩ? Yũũ cũũrê néegõ wáagoda, jĩyigo.

¹⁶ Jesús coore jĩyigu:

—¡María!

Cũũ teero jĩĩrĩ tuogó, cãmenucã: —¡Raboni! jĩyigo. (Hebreoayemena “basocáre buegú” jĩĩdũgaro tiia.)

¹⁷ Jesús coore jĩyigu:

—Ñeerijãña yũũre. Yũũ Pacu putopu mũãwaria ména. Yũũre padeoráre wedego wáaya. “Biĩro jĩĩãwĩ”, jĩĩña: “ ‘Yũũ Pacu putopu mũãwagũdu tiia; yũũ Pacu múã Pacu niiĩ; yũũ Òpũ múã Òpũ niiĩ’, jĩĩãwĩ”, jĩĩ wedeya, jĩyigu.

¹⁸ Cũũ teero jĩĩrĩ tuogó, María Magdalena ati, ãsã cũũ bueráre wedewo:

—Marĩ Òpũrê ññaãwũ, jĩĩwõ.

Cũũ coore wedeariguere wedewo.

Jesús cũũ bueráre bauárigue

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Teero wáari bũreco ãsã yeerisãri bũreco síro macã bũreco niiwũ. Tiibũreco ñamipu ãsã cũũ buerá niirira neãwũ. Ësã judíoare dutiráre cuira, ãñurõ biacósãwũ. Ësã toopũ niirĩ, Jesús ãsã decopu bauánucãwĩ. Ësãrê ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niiãrõ, jĩĩwĩ.

²⁰ Cũũ teero jĩĩari siro, cũũye wãmorĩrê, warupãmarê ãñowĩ. Ësã cũũrê ññarã, bayiró useniwũ. ²¹ Ësãrê jĩĩnemowĩ:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niiãrõ. Yũũ Pacu yũũre ticodiocoribirora yũũcã yéetire wededutigũ múãrê ticocoa, jĩĩwĩ.

²² Teero jĩĩari siro, cũũ ãsãrê wĩãpũpeo, jĩĩwĩ:

—Múãmena Espiritu Santo niiãrõ. ²³ Múã ãpẽrãrê cúã ññaré tiirére acabóri, acabónoãrira putuáadacua. Múã cúãrê acabóheri, acabóya manirã putuáadacua,* jĩĩwĩ Jesús.

Jesús Tomarê bauárigue

²⁴ Tomás ãsã menamacũ (“sũduárigu” ãsã jĩĩgũ) Jesús ãsã putopu bauáritore, maniĩwĩ.

²⁵ Teero tiirã, ãsã cũũrê jĩĩwũ:

—Marĩ Òpũrê ññaãwũ.

Tomapé ãsãrê jĩĩwĩ:

—Yũũ cũũye wãmorĩpu cúã páabiare coperire ññahẽgũ, teecoperipu yáa wãmosũãrê súusõnecohegu, teorora yáa wãmorê cũũ warupãmapucãrê súusõnecohegu, padeorícu, jĩĩwĩ.

²⁶ Sica semana siro ãsã cũũ buerá niirira tiwiipũ neãwũ sũcã. Tomás ãsãmena niiĩwĩ sáa. Ësã ãñurõ biacósãpacari, Jesús ãsã decopu bauánucãwĩ sũcã. Ësãrê ãñudutiwi:

—Ññurõ niirecutire múãpũre niiãrõ, jĩĩwĩ.

²⁷ Too síro Tomarê jĩĩwĩ:

* **20:23** Mateo 16.19; 18.18.

—Ĩñaña yée wāmorĩrẽ; mñaya wāmosũārẽ ãno sūsũnecoya. Yáa warupāmapucārẽ mñaya wāmorẽ sūsũnecoya. Padeoré manigú niirijãña. Padeoyá, jĩwĩ.

²⁸ Tomapé jĩwĩ:

—Mñu yñu Ōpũ niiã; mñu Cõāmacũ yñu padeogú niiã, jĩwĩ.

²⁹ Jesupé jĩwĩ:

—Tomás, mñu yñure ĩñatoagupu padeóa. Āpěrã yñure ĩñaripacara padeorápe useninemorã niĩya, jĩwĩ.

Jesuré padeodutígu atipũrẽ jóaa

³⁰ Jesús ãsã ĩñacorpũ pee apeyenó cũu tutuaremena tiiẽñowĩ. Tee niipetirere yñu atipũpũre jóaria. ³¹ Yñu atipũpũ Jesús sĩquẽ cũu tutuaremena tiiẽñoriguere jóaa. Múārẽ “Jesús Cõāmacũ beserigu cũu macũ niĩ” jĩrere padeodutígu jóaa. Múã cũũrẽ padeorá catiré petihére cõoádacu.

21

Jesús cũu bueráre bauánemorigue

¹ Too síro Jesús Tiberiataro wesapũ ãsārẽ bauánemowĩ. Biiro wáawũ: ² Ĥsã toopũre niirã noquẽrã niwũ: Simón Pedro, Tomás (“sũduárigu” ãsã jĩgũ), Natanael (cũu Caná Galilea dita macũ niwĩ), ãsã Zebedeo põna, āpěrã ãsã menamacārã puarã niwũ. ³ Ĥsã toopũ niirĩ, Simón Pedro ãsārẽ jĩwĩ:

—Wai wasagu wáagu tiia.

—Ĥsãcã mñumena wáaada, jĩwũ.

Ĥsã wáa, dooríwupũ muãsãwũ. Tiiñamirẽ wai sãbóejõãmiwũ. Buarítũ.

⁴ Bóecũmurĩ, Jesús tiitaro wesapũ nucũwĩ. Ĥsã cũũrẽ ĩñamasĩriwũ. ⁵ Cũu ãsārẽ jĩwĩ:

—¿Wai buaárĩ?

—Buaríatũ, jĩwũ.

⁶ —Dooríwũ diamacũpe cõãñoña múãya bapigure sũcã. Toopé buaádadu, jĩwĩ.

Cũu jĩrirobirora tiwũ. Pau peti sãārĩ, bapigure wéemũõcobayiritũ. ⁷ Teero wáari ĩñagũ, yñu Jesús bayiró maĩnógũ Pedrore jĩwũ:

—Marĩ Ōpũ niĩ.

Simón Pedro “marĩ Ōpũ niĩ” jĩrĩ tuogũ, cũũyaro sutiroré máata sãñawĩ; peesutimena pademasĩriwi. Sãña, tiitaropũ ñaacoñuãwĩ. ⁸ Ĥsã pasaró wesapũ jeaadaró cien metrora yoaro niwũ. Teero tiirã, dooríwũmena wesapũ waire wéepãwawũ. ⁹ Toopũ pããjeara, pecame cũu dioárimerẽ ĩñawũ. Tiimepũ sĩcũ wai cãārĩõãrigu pesawi. Teero biiri pã niwũ.

¹⁰ Jesús ãsārẽ jĩwĩ:

—Wai múã buaárirare néeatia, jĩwĩ.

¹¹ Simón Pedro dooríwupũ muãsã, bapigure wéemaatiwi. Wai pacaramena dadajõãwũ. Ciento cincuenta y tres sãārira niwũ. Pau sãāpacari, bapigu yigariwũ. ¹² Jesús ãsārẽ jĩwĩ:

—Yaawãcārã atiya.

Ĥsã cũũrẽ ĩñamasĩtoawũ. Teero tiirã, sĩcũnopera, “¿noã niĩ mñu?” jĩ sãĩñáriwũ. ¹³ Jesús pãrẽ née, ãsārẽ batowĩ. Waicārẽ teerora tiwĩ.

¹⁴ Jesús dia masãri siro, puarĩ ãsārẽ bauátoawi. Ateména ĩtĩārĩ wáaro tiwũ sáa.

Jesús Simón Pedromena wedeserigue

¹⁵ Ĥsã yaaari siro, Jesús Simón Pedrore sãĩñáwĩ:

—Simón, Jonás macũ, ¿mñu ãniã nemorõ yñure maĩ? jĩwĩ.

—Ĥjũ, yñu Ōpũ. Mñu masĩã yñu mñurẽ maĩrere, jĩwĩ.

—Too docare yñure padeoráre bueya, jĩwĩ.

¹⁶ Pedrore sãĩñánemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yñure maĩ? jĩwĩ.

—Ōjũ, yuu Ōpũ. Mũu masĩã yuu mũurẽ maĩrére, jĩwĩ.

—Too docare yũre padeoräre coteya, jĩwĩ.

¹⁷ Too síro jĩnemowĩ sũcã:

—Simón, Jonás macũ, ¿yũre maĩ?

Pedro ãĩĩĩĩ cũũrẽ sãĩĩĩĩ ãĩĩĩĩ, bayiró bóaneõgũ wáawi. Cũũrẽ jĩwĩ:

—Ōpũ, mũu niipetirere masĩã. Mũu masĩã yuu mũurẽ maĩrére, jĩwĩ.

Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Too docare yũre padeoräre bueya. ¹⁸ Mũurẽ aterėja diamacũrã jĩĩã: Mũu mamu niigũ ména, mũu booró sutiré sãĩã, mũu noo wáadugaropu wáawu. Бучу wáagupe, mũuye wãmorĩrẽ súumũõcogudacu. Æĩ mũurẽ suti sãĩ, mũu wáadugaheropu mũurẽ néewagudacui, jĩwĩ.

¹⁹ (Jesús teero jĩĩgũ, “Pedro biiro wáa, diagudacui” jĩĩgũ tiwĩ. “Cũũ diarémēna basocá Cõãmacũrẽ ãĩũrõ wedeseadacua” jĩĩgũ, teero jĩwĩ.)

Teero jĩĩĩĩ siro, Jesús cũũrẽ jĩwĩ:

—Yũre padeonũũserucujãĩã, jĩwĩ.

Jesús Juanrẽ maĩrígue

²⁰ Too síro Pedro cãmenũcã, yuu cũũ siro nũnũĩ ãĩĩawĩ. Yuu Jesús maĩnógũ niĩwũ. Yũurã too sugueropũre ãsã yaaritore, Jesús putogã duigu, cũũrẽ sãĩĩáwũ: “Ōpũ, ¿noã mũurẽ ãĩĩatutirapũre ticogudari?” jĩwũ.* ²¹ Pedro yũre ãĩĩagũ, Jesuré sãĩĩáwĩ:

—Ōpũ, ¿ãĩĩrẽ deero wáaadari? jĩwĩ.

²² Jesupé cũũrẽ yũwĩ:

—Yuu putũaatiripũ cũũ catiricãrẽ, tee mũuye maquẽ mee niĩã. Teeré wãcũrijãĩã. Mũu yũpũre wãcũnũũseya, jĩwĩ.

²³ Cũũ teero jĩĩĩ tũorã, Jesuré padeorã “Juan diariqui” jĩĩrẽ sesajõãmiwũ. Jesús yũre “cũũ diariqui” jĩĩgũ mee tiwĩ. Biĩrope jĩĩgũ tiwĩ: “Yuu putũaatiripũ cũũ catiricãrẽ, tee mũuye maquẽ mee niĩã”.

²⁴ Yũu Juan niĩã, Jesús buegũ niirigu. Yũu ãĩĩariguere jóaa. Teero tiigũ, “diamacũrã niĩã” jĩĩmasĩnoã.

²⁵ Apeyé Jesús tiirígue pee niĩã. Yũu tũgueñarĩ, cũũ tiiríguēcõrõ jóaatã, peepũrĩ peti wáaboĩyu. Teepũrĩ atibúrecore dadajõãboĩyu.

* 21:20 Jn 13.25.

Jesucristo beserirare ESPÍRITU SANTO TIIÁPURIGUE

Espíritu Santo atiadarere Jesús wedesuguerigue

¹ Teófilo, mæurẽ sicapũ too sugueropure jóawu. Tiipũpure niipetire Jesús basocáre buerucuriguere, cũu tiirucúriguere wedewu. Sicato cũu buenucáriguere, ² tée cũu bueya-pacutiriguere wedewu. Teero biiri cũu ãmũãsepũ muãwariguere wedewu. Jesús ãmũãsepũ muãwaadari suguero, cũu buerá cũu beserirare dutiré cũũyigu cũu tiiádarere. Espiritu Santo masĩré ticorémena teeré dutiyigu. ³ Cũu dia masãri siro, Jesús bauáyigu. Cuarenta burecorire pee bauáyigu cũãrẽ. Teero tiirá, cũũrẽ ãnarã, “marĩ ‘diajõããwĩ’ jĩãrigura catii” jĩiyira. Cõãmacũ dutiré basocápure niiãdare jeariguere wedenemoyigu sũcã.

⁴ Jesús cũãmena niigũ, cũãrẽ Jerusalénũ niidutiyigu ména. Cũãrẽ jĩiyigu:

—Yũu Pacũ múãrẽ too sugueropũ jĩrirobirora Espiritu Santore ticodiocogũdure yueya. Teeré wedetoawu. ⁵ Juan múãrẽ ocoména wãmeõtiwi. Yũu Pacũpeja nemorõ ãñurõ tiigũdaqui múãrẽ: Péerogã siro Espiritu Santore ticodiocogũdaqui, jĩiyigu Jesús.

Jesuré Cõãmacũ ãmũãsepũ néemũãrigue

⁶ Cũũmena neããrira cũũrẽ sãĩñáyira:

—Ësã Òpũ, ¿mũu mecũtígãrẽ romanuãrẽ cõãjãgũdari? Teero biiri ¿ãpẽrã marĩya wederare diamacũrã marĩrẽ dutirá sããrĩ tiigũdari? jĩimiyira.

⁷ Cũu yũuyigu:

—Marĩ Pacũ sĩcũrã masĩqui. Cũu “teerora wáaaro” jĩĩrĩ, teaserora wáaadacu. Ate masĩré múãye maquẽ niiria. ⁸ Teero niipacari, marĩ Pacũ cũu tutuarere múãrẽ ticogũdaqui, Espiritu Santo múãpũre atiri. Múã cuiro manirõ, wãcũtutuaremena yé quetire basocáre wedera wáaadacu. Jerusalén macãrãrẽ, Judea dita macãrãrẽ, Samaria dita macãrãrẽ, niipetiro atibũrecopũ niirãrẽ wedera wáaadacu, jĩiyigu.

⁹ Teero jĩi wedetoaari siro, cũũrẽ cũu Pacũ néemũãwayigu ãmũãsepũ. Cũu muãwari, cũu buerá ãnanũseyira. Cũũrẽ õmẽburuã tuubiácojãyiro. Teero tiirá, cũũrẽ ãnanemoriyira sãa. ¹⁰ Cũu Jesús muãwari ãnanucũrĩ, cũu decopũ ãmũã puarã suti butiré sãñarira bauánucãjeayira. ¹¹ Cũãrẽ jĩiyira:

—Múã Galilea macãrã, ¿deero tiirá ãmũãsepũ ãnamũõconucũĩ? Ñni Jesús múãmena niiãrigũ mecũtígã ãmũãsepũ muãwaarigura atibũrecopure atigũdaqui sũcã. Múã cũũrẽ muãwari ãñaãrirobirora atigũdaqui, jĩiyira.

Judare wasogũdure beserigue

¹² Teero tiiári siro, Jesús beserira Ëtãgũ Olivopũ niiãrira diiwá, Jerusalénũ coepũtũawayira. Tiimacã pũtogã niiã tiigũ sica kilómetro wáaro. ¹³ Jerusalénũ pũtuajeara, cũu cãnirĩ wiipũ wáayira. Tiiwiĩ casacutiri wii niyyiro. Sicatatia ãmũãrõ macã tatiapũ sããwayira. Cũu niyyira: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago (Alfeo macũ), Simón (romanuã dutirãre cõãdũgara menamacũ niimirigu), Judas (Santiago macũ) niyyira. ¹⁴ Cũu sĩcãrõména neã, Cõãmacũrẽ sãĩrucũyira. Jesús baira, cũu paco María, ãpẽrã numiãcã cũãmena neãyira.

¹⁵ Teeburecorire Jesuré padeorã neãyira sũcã. Ciento veinte watoa niyyira. Pedro wũmunucã, cũãrẽ wedeyigu.

¹⁶ —Yãa wedera, too sugueropũ marĩ ñecũ David Espiritu Santo masĩré ticorémena Judare wáaadare jóasuguerigu niwĩ. Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ diamacũrã wáaadare

niirõ tiiwá. Teero tiigú, ãpẽrãrẽ Judas néewa, cúãrẽ Jesuré ẽñowĩ. Cúãpe Jesuré ñee, néewawa. ¹⁷ Judas ãsã menamacũrã niimiwi. Jesús cúũcãrẽ basocãre buerere cúũmiwi. ¹⁸ Cúũ ñañarõ tii wapatáriguena sicadita sãinóyiro. Too síro dupupe ñaacũmu, cúũ páaga podo, catamisĩ witibatejõãyigu. ¹⁹ Niipetira Jerusalén macãrã teeré tuoyíra. Cúã tiiditare Acéldama jĩyira. Acéldama “Díi Dita” jĩrõ tiicú cúãyemena.

²⁰ Tíatopu Salmopũpure jóagu teeré biiro jóarigu niiwĩ:

Cúãye niimirigue cõãjãnoãrõ.*

Cúũ jóarigu niiwĩ sũcã:

Ãpĩ cúũ pademiriguere wasoáro,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

²¹⁻²² Marĩmena sĩquẽrã niipetiropu wáanetõrira niĩya, marĩ Õpũ Jesús marĩmena niirĩ. Juan Jesuré wãmeõtiri, té Cõãmacũ cúũrẽ ãmuãsepũ néemuãrĩ, ññarira niĩya. ãniãpure sĩcũ besero booa ãsã oncemena niigũdure. Cúũ ãsã tiiróbiro Jesús diarigupũ masãrigue quetire wedegú wáagũdaqui, jĩ wedeyigu Pedro.

²³ Tiitatiapu niirã puarãrẽ beseyira. Sĩcũ José Barsabáre beseyira. Cúũ wãmesotoapeore griegoayemena Justo niyiyo. Ãpĩ Matíare beseyira. ²⁴⁻²⁵ Too síro marĩ Õpũrẽ sãĩrã, biiro jĩyira:

—Ûsã Õpũ, mũu niipetira basocá wãcũrere masĩã. Judas wasogũdure besetoajĩyu. Ûsãrẽ ẽñoñá. ¿Nii niigari? Judas mũu dutiré cúũriguere duujãwĩ, ñañarã cúã ñañarõ netõrõpu wáagu, catigu cúũ ãñurõ tiirírigue wapa, jĩ sãiyíra.

²⁶ Too síro puapé ãtãpepu Matías, Barsabás wãmerẽ jóayira. ¿Nii marĩ Õpũ beserigu niĩ? jĩrã, piipũ sãã, sicape née, ññayira. Matías wãme jóaturipe niyiyo.

—Jãã, ãni Matías Judas wasogú niĩ, jĩyira.

Cúũ ãpẽrã oncemena Jesucristoye quetire wedegú wáayigu.

2

Espíritu Santo diijeárigue

¹ Cincuenta bũrecori Pascua netõrĩ siro, Pentecostés wãmecutiri bosebũreco wáayiro. Tii bosebũreco niirĩ, niipetira Jesuré padeorã sĩcãrõména neãyira. ² Tiiwiipá cúã duiirĩ, wãcũña manirõ wĩno bayiró atiro tiiróbiro ãmuãsepũ bũsũdiatiyiyo. Tiiwiĩ bũsũsesajõãyiro. ³ Teero wáari, pecame jũũrípõnabiro bauré cúãcõrõrẽ pesayucoyiro. ⁴ Niipetiramena Espiritu Santo niinucãgũ jeayigu. Cúũ dutirémema ãpẽrã basocáye wedeserere masĩripacara, wedesenucãyira.

⁵ Teebũrecorire Jerusalénpure paũ judíoa apeyé dita macãrãpu niyiya. Cúã Cõãmacũrẽ quioníremena padeorã niyiya. ⁶ Cúã tee bũsũri tuorã, toopá neãwayira. Deero jĩmasĩriyira, cúã putopũ jeara. Cúã basocãcõrõ cúãye wedeseremena Jesús buerãre wedeseri tuoyíra.

⁷ Tuomanĩjõãrã, cãmerĩ jĩyira:

—Niipetira ãniã wedesera ¿Galilea macãrã mee niimiĩ? ⁸ ¿Deero tiirã marĩyere ãñurõ wedeseri tuoĩ? ⁹ Marĩ aperó macãrã niĩã. Partia macãrã, Media macãrã, Elam macãrã, Mesopotamia macãrã, Judea macãrã, Capadocia macãrã, Ponto macãrã, Asia macãrã niĩã marĩ. ¹⁰ Frigia macãrã, Panfilia macãrã, Egipto macãrã, Cirene putopũ macãrã niĩã marĩ. Cirene Libia ditapu niĩã. Sĩquẽrã Roma atirã niĩya. ¹¹ Cúã sĩquẽrã judíoa niĩya. ãpẽrã judíoa niĩhẽrã Cõãmacũrẽ padeoóya. ãpẽrã Creta macãrã, Arabia macãrã niĩya. Marĩ niipetira marĩye wedeseremena tuorã tiia Cõãmacũ ãñurẽ tiirere, jĩyira.

¹² Niipetira tuomanĩjõãyira.

—¿Ate deero jĩdũgaro tiĩ? jĩ cãmerĩ sãĩñáyira.

* 1:20 Salmo 69.25. † 1:20 Salmo 109.8.

¹³ Siquērã cûârẽ buijâyira.

—Āniã cūmurã tiiíya, jĩiyira.

Pedro basocáre wederigue

¹⁴ Cûã teero jĩrĩ tʉogú, Pedro ãpērã once Jesús beseriramena wūmunucã, bayiró busurómena wedeyigu:

—Yáa wedera, niipetira Jerusalén niirã, yuu jĩrere añurõ tʉoyá. ¹⁵ “Āniã cūmurã tiiíya” jĩ wācūmiã múã. Cūmurã mee tiiíya. Mecătígã ñamisãñurõgã nueve niiã. ¹⁶ Múã mecătígã tʉorere too sugueropu profeta Joel jóarigu niiwĩ:

¹⁷ Atibúreco petiádari suguero, Espiritu Santore niipetirare ticodiocoguda, jĩrigu niiwĩ Cõamacũ.

Espiritu Santore ticodiocori, múã pōna ũmuã, numiã yuu wededutirere wedeadacua.

Butoáre, mamarãre cûã quẽẽrõpu ãñogúdacu too síropu wáaadare.

¹⁸ Yũre padecoterare Espiritu Santore ticodiocogudacu.

Cûãcã yuu wededutirere wedeadacua.

¹⁹ Ŭmuãsepu merẽã bauré tiigúdacu.

Atiditapúre díi, pecame, õme yuu tiiẽñore niiãdacu.

²⁰ Muĩpũ báreco macũ naĩtĩãjõãgũdaqui.

Muĩpũ ñami macũ díi tiiróbiro sõãgũ wáagũdaqui.

Marĩ Ōpũ jeaadari bureco suguero teero wáaadacu.

Quioníri bureco niiãdacu. Búri niiri bureco mee niiãdacu.

²¹ Sícũ: “Yuu Ōpũ, yũre netõnéña” jĩ sãigũno netõnénogũdaqui,*

jĩ jóarigu niiwĩ Joel, jĩ wedeyigu Pedro—.

²² Yáa wedera, yuu jĩrere añurõ tʉoyá, jĩiyigu sũcã—. Jesús Nazaret macã macũrẽ múã ññajiyu. Cõamacũ cūmēna pee añurẽ tiirigu niiwĩ. Bayiró tutuaremena tiiẽñore tiirigu niiwĩ cūmēna. Teerẽ múã añurõ masiã. ²³ Múã cūrēna curusapu sãadutira, ñañarãpu ticowu. Cõamacũ tíatopu “teero wáaadacu” jĩrirobirora wáawu. ²⁴ Cõamacũ Jesuré diarigupure masõrigu niiwĩ. Cũ diadoaririgu niiwĩ. Masãgũdu niigũ tiiyigu.

²⁵ Tíatopu David jóasuguerigu niiwĩ Cristo Cõamacūmena wedeseadarere:

Yuu yuu Ōpũrẽ yuu díamacũpu ññarucujãwũ.

Cũ yuu diamacũpe niirĩ, cuiria.

²⁶⁻²⁷ Teero tiigũ, yuu bayiró ũsenigũ wedesea. Yáa ũseromena bayiró ũsenigũ basaa.

Yáa yeeripũnarẽ diarira ññanorõpu mũũ cũdoaricu.

Yũre “bóarijããrõ” jĩgũdacu mũũ, yũre maĩgũ.

Teero tiigũ, yuu añurõ cuire manirõ nijãgũdacu, mũũrẽ yuegu.

²⁸ Yũre catirẽ petihẽre buanucãrĩ tiiwũ.

Mũũrẽ ññagũ, ũseniremena niigũdacu,†

jĩ jóarigu niiwĩ David.

²⁹ Yáa wedera, añurõ tʉojĩña ména marĩ ñecũ Daviyé maquẽrẽ. Cũ diajõãyigu. Cũ diari, cūrẽ yaarira niiwã. Cũ diari yaarĩ cope masãcope marĩ putopura niiã ména. ³⁰ David catigu, profeta niirigu niiwĩ. Cõamacũ too síropu tiiádarere masĩjĩgũ, wederigu niiwĩ: “Mũ pãrãmi niinũsegu mũ dutiobirora atiditarẽ Ōpũ niigũdaqui”,‡ jĩrigu niiwĩ Cõamacũ quioníremena. ³¹ Teero tiigũ, David Cõamacũ beserigu diarigupure masõriguere ññagũ tiiróbiro jóarigu niiwĩ: “Mũ yũre diarira ññanorõpu cõadoaricu. Yáa õpũ bóaricu”.

³² Jesuré wáaadare jóarigu niiwĩ. Cõamacũ cūrēna masõrigu niiwĩ. Teerẽ ũsã niipetira ññawũ. ³³ Cõamacũ cūrẽ ũmuãsepu néemuãrigu niiwĩ, cũ diamacũpe duiaro jĩgũ. Cũ Pacu tíatopu jĩrirobirora cūrẽ Espiritu Santore ticoyigu. Cũpe ũsãrẽ ticonetõnecoarigu

* **2:21** Joel 2.28-32. † **2:28** Salmo 16.8-11. ‡ **2:30** Salmo 132.11-12.

niiāwĩ. Teerá niiā múā ññaārigue, múā tʉoárigue. ³⁴ Davipé cūya ōpūāmena ũmūāsepure mūāwaririgu niiwĩ. Mūāwaripacu, ateré jóarigu niiwĩ:

Cōāmacū jĩwĩ yuu Ōpūrē:

“Yáa wāmo diamacūññape duiya,

³⁵ té mūurē ññatutirare mūu dutiriguere yuu añurō yūuri tiirípū”, §

jĩ jóarigu niiwĩ.

³⁶ Teero tiirá, judíoa niipetira tʉomasĩārō. Múā Jesuré curusapū páabiatu sñadutípacari, Cōāmacū cūūrēna marĩ Ōpū wáari tiirígu niiwĩ. Cōāmacū cūūrē ticodiocorigū niiwĩ, marĩrē netōnéārō jĩgū, jĩ wedeyigu Pedro.

³⁷ Cūu teero jĩrĩ tʉorá, bayiró wācūpati, sññáyira:

—Ŭsāya wedera, ¿sā deero tiiádari? jĩyira Pedrore, āpērā Jesús beserirare.

³⁸ Pedro cúārē yūuyigu:

—Wācūpati, wasoyá múā ññaaré tiirére. Jesucristore padeó, wāmeōtidutiya. Múā teero tiirí, múā ññaaré tiirére Cōāmacū acabógudaqui. Espíritu Santo múāpure niigū jeari tiigúdaqui. ³⁹ Cōāmacū marĩ Ōpū tíatopū jĩrirobirora múārē, múā pōna niinunuserare, yoaro macārācārē, niipetira cūu beseráre Espíritu Santore ticogúdaqui, jĩyigu Pedro.

⁴⁰ Cūu tee dícu wederiyigu. Cúārē wācūtutua tico, añurō quioníremena wedenemoyigu:

—Atibúreco macārā ññaaré tiirére dutijōāña. Cōāmacū netōnérepere ñeeña, jĩyigu.

⁴¹ Pedro wedeariguere padeorá wāmeōtinoyira. Tiibúrecora Jesuré padeorámena tres mil watoa basocá niinemoyira.

⁴² Cúā Jesús beserira buerére tʉorucúyira. Niipetira Jesuré padeorá cāmerĩ wéepeo nijāyira. Suoyá, Cōāmacūrē sñ tiirucúyira.

Jesuré padeorá sicato tiinacārigue

⁴³ Jesús beserira diarecutirare netōné, apeyé pee Cōāmacū sñcūrā tiimasĩrere tiieñoyira. Cúā tiirére ññarā, basocá niipetira cuirucuyira. ⁴⁴ Jesuré padeorá sicapōna macārā tiiróbiro niyira. Cúā cʉorére cāmerĩ batorucuyira. ⁴⁵ Peedita cʉorá, apeyenó pee cʉorá teeré dúayira. Cúā dúa wapatáriguere apeyenó cʉohérare batoyira. ⁴⁶ Búrecoricōrō niipetira súubusera neāyira Cōāmacūwiipū. Cúāye wiseripū useniremena cāmerĩ suoyárucuyira. ⁴⁷ Cōāmacūrē usenire tiorucujāyira. Āpērācā cúārē añurō ñña padeoyira. Búrecoricōrō Cōāmacū padeorí tiiyígu cūūrē padeohérare. Jōōpemena Jesuré paū padeomúāññcāyira.

3

Pedro, Juan wáamasĩhēgūrē wáari tiirígue

¹ Sicabúreco coeritó siro tres niirĩ, Pedro, Juan Cōāmacūwiipū wáara tiiyira. Tiiwiipúre búrecoricōrō tii horare Cōāmacūrē basocá súubuseyira. ² Toopú sñcū basocá wáamasĩhēgū duiyigu. Sicato bauágupura posarigu niyigu. Búrecoricōrō Cōāmacūwii sope sñāwaro cūūrē néewa dupoyira. Tiisope wāmecutia Āñurí Sope. Too sñāwarare niyeru sñiduíyigu. ³ Pedro, Juan sñāwaadara tiirí ññagū, cúārē niyeru sñiyígu. ⁴ Puarāpura cūūrē ññayira. Pedropé: —Ŭsārē ññaña, jĩyigu.

⁵ Cūu cúārē bayiró ññayigu. “Yūare niyeru, apeyenó ticoadara tiicúa”, jĩ wācūmiyigu.

⁶ Pedro cūūrē jĩyigu:

—Niyeru cʉoría yuu. Teeré cʉorípacu, mūurē tiípuguda. Jesucristo Nazaret macā macū tutuaremena mūurē jĩñ: Wūmunñcā, wáaya.

⁷ Tee jĩgūrā, cūu duigúre diamacú macā wāmorē ñee, wéemūōcoyigu. Cūu wéemūōcorira, máata cūūye dupori, cūu añayepa tutuajōāyiro. ⁸ Bupucutúa, wūmunñcā, wāanñcāyigu.

Wáagura, bupuwá, Cõãmacũwiipũ cũãmena sããwayigu. Ësenire ticoyigu Cõãmacũrẽ.
 9-10 Niipetira Cõãmacũwiipũ niirã cũũrẽ ññamasĩyira.

—Ñi jõõ bupuwágu, Cõãmacũrẽ ññenire ticogú Ññurí Sopenũ niyeru sãĩduárigura niirã, jĩyira.

Cũũrẽ wáarere ññamanijõãyira.

Pórtico de Salomón *Pedro basocáre wederigue*

11 Wáamasĩhẽgũ niirigu cũãrẽ duuriyigu. Basocá cũũrẽ ññamanijõã, Pedro, Juan putopu cutusãjeayira. Too cũã neãrõ biayá manirí tatia niiã. Tiitatia wãmecutia Pórtico de Salomón.

12 Cũã cutusãjeari ññagũ, Pedro cũãrẽ jĩyigu:

—Yáa wedera, ¿deero tiirá múã nocõrõca ññamanijõãĩ? ¿Deero tiirá múã ññsãrẽ bayiró ññai? Múã ññsãrẽ “Ññiã basocá ññurã niijĩrã, cũã tutuaremena wáari tiíya” jĩ wãcũã.

13 Marĩ ññecũsũmũã Abraham, Isaac, Jacob, ãpẽrã marĩ ññecũsũmũã Òpũ niirigu niĩ Cõãmacũ. Cũũrã “Jesús uputí macũ niĩ; ññuniĩ” jĩ, ññorígu niĩwĩ. Jesuré múãrẽ dutirápure ticowũ. Pilato ññacoro múã cũũrẽ booríwũ. Cũũ “Ññirẽ wionécogũdu tiia” jĩpacari, múã “wionécorigãña” jĩwũ. 14 Jesús ññañaré manigũ, ññurẽ tiigũre múã booríwũ. Basocá sãĩgũpere wionécodutiwũ Pilatore. 15 Jesús marĩrẽ catirẽ ticogũpere sãĩdutiwũ. Cõãmacũ cũũrẽ diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Ësã teerẽ ññawũ. 16 Jesús cũũ tutuaremena ññi múã ññamasĩgũrẽ wáari tiirígu niĩwĩ. Jesús ññsã cũũrẽ padeorí ññagũ, múã ññacoro ññirẽ ññurõ netõnéãrigũ niĩwĩ.

17 Yáa wedera, múã “Cõãmacũ macũ niĩ” jĩ masĩrijĩrã, cũũrẽ sãĩdutiwũ. Marĩrẽ dutirácã teerora tiiwá. 18 Cõãmacũpe Cristo cũũ beserigu ññañarõ netõãdarere wedetoarigu niĩwĩ. Niipetira profetas teerẽ jóarira niĩwã. Múã cũũrẽ ññañarõ tiiríguemena teerẽ wáari tiirígu niĩwĩ. 19 Múã ññañaré tiirẽre wãcũpati, wasoyá. Cõãmacũ booróbirora tiiyá. Teero tiirí, Cõãmacũ múã ññañaré tiirẽre acabó, ññurõ niirecutiri tiigũdaqui. 20 Jesucãrẽ ticodiocogũdaqui sũcã. Cũũ Cõãmacũ beserigu Cristo niĩ. 21 Mecũtígã cũũrẽ ññmũãsepu putuáro booa, té Cõãmacũ niipetirere wasoripũ. Teerẽ Cõãmacũ cũũyara profetas ññurãmena wedesũguerigu niĩwĩ. 22 Moisés biiro jóarigu niĩwĩ: “Too siropũ marĩ Òpũ Cõãmacũ profetare ticocogũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Niipetire cũũ wederẽre tũopetĩjãña múã. 23 Ñpẽrã cũũ dutirẽre tiidũgáherano judíoamena niinemicua; sãĩjãnoãdacua”,* jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés.

24 Samuel, ãpẽrã profetas mecũtígã wáarere jóasũguerira niĩwã. 25 Cõãmacũ cũũyara profetamena múãrẽ wederigu niĩwĩ. Cõãmacũ múã pacũsũmũãrẽ, teero biiri múãrẽ cũũ netõnére quetire ticowĩ. Tee quetire ticogu, Abrahamrẽ aterẽ jĩrigũ niĩwĩ: “Mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetira atiditá macãrãrẽ ññurõ tiigũda”, jĩrigũ niĩwĩ. 26 Cõãmacũ cũũ macũ diarigũpũre masõ, marĩrẽ ticocosũguerigu niĩwĩ. Teemena marĩrẽ ññurõ tiirígu niĩwĩ. Marĩ ññañaré tiirẽre duudutírigũ niĩwĩ, jĩyigu Pedro.

4

Pedro, Juan judíoare dutirá putopũ wáarigue

1 Pedro, Juan basocáre wedera tiirí, paia, ãpĩ Cõãmacũwii coterí basocare dutigú, ãpẽrã saduceo basoca jeayira. 2 Pedro, Juanmẽna jĩyigu:

—Cõãmacũ Jesuré diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Teero tiirá, marĩcã diaari siro, masããdacu, jĩyigu.

Saduceo basoca, cũãmena jeaarira tee buerẽre tũorá, bayiró cúayira. 3 Cúa, Pedro, Juanrẽ ññewayira. Muĩpũ sããritopũ niirĩ ññarã, cũãrẽ ññewa, peresu sõnecoyira.

* 3:23 Deuteronomio 18.15-19; 34.10.

⁴ Cõãmacũwiipũ cũã bueariguere tuoárira pau Jesuré padeonũcãyira. Jesuré padeorãmena niirã, ãmũã dícare bapaqueori, cinco mil niyira.

⁵ Apebúrecope judíoare dutirá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá tiimacã Jerusalénpu neãyira. ⁶ Cũãmena ãpẽrã neãyira: Anás (cũũ paiaré dutigá niyigu), Caifás, Juan, Alejandro, ãpẽrã paiaré dutiráya wedera. ⁷ Neãtoa, Pedro, Juanrẽ cũã putopũ néeatidutiya. Cũã puto jeari: —¿Noã dutirémene teeré tiiáirĩ múã? jĩĩ sãĩñáyira.

⁸ Pedro, Espíritu Santo cũũmena niirĩ, cũãrẽ yũũyigu:

—Ûsãrẽ dutirá, teero biiri butoá dutirá, ⁹ múã mecũã ãsãrẽ sãĩñáã, ãsã ãñurõ tiiárigue maquẽrẽ masĩdugara. Múã “¿ñeenómena cũũrẽ wáamasĩhẽgũ niimiãrigure netõnéãrĩ?” jĩĩ sãĩñarã tiicú. ¹⁰ Múã sãĩñáãriguere yũũguda, múã niipetira, teero biiri niipetira Israelya põna macãrã masĩãrõ jĩĩgũ. Jesucristo Nazaret macã macũ múã curusapũ páabiatudutirigu tutuaremena ãni múã ññacoropũ niigúrẽ netõnéãwũ. Cõãmacũ cũũrẽ diarigupũre masõrigu niwĩ. ¹¹ Jesús ãtãqui múã cõãriqui tiiróbiro niĩ. Profeta tiiqui maquẽrẽ jóarigu niwĩ: “Wii weerira ãtãquire booríyira. Cũã boorípacari, tiiquira uputí macãqui putuáwũ tiiwiipãre”,* jĩĩ jóarigu niwĩ. ¹² Æpẽrãpúja netõnémasĩricua. Cũũ sĩcũrã petihérimepu wáaborirare netõnémasĩ, jĩĩyigu Pedro.

¹³ Dutirá cũã cuiro manirõ wederi ññarã, tuomanijõãyira. Cũã basiro cãmerĩ wedeseyira:

—Ñiã buri niirã, buerira mee niĩya. Marĩ cũãrẽ ññamasĩã; Jesuména wáanetõrira niĩya, jĩĩyira.

¹⁴ Pedro, Juan netõnéãrigu cũãmena nucũrĩ ññarã, deero jĩĩnemomasĩriyira. ¹⁵ Cũãrẽ witiwadutiya ména. Cũã sesaro cãmerĩ wedeseyira:

¹⁶ —¿Deero tiiádari marĩ ñniãrẽ? Niipetira ãno Jerusalén macãrã cũã tiiẽñoãriguere ññapetijããrira niĩãwã. Teero tiirã, marĩ “tiiríawã” jĩĩmasĩricu. ¹⁷ Basocá aperó macãrãpu teeré tuonemórĩ tiirijããda. “Múã Jesuyére wedenemorĩ, múã ññarã tiiñóãdacu” jĩĩco cũãrẽ, jĩĩyira.

¹⁸ Wedesetia, cũãrẽ sããatidutiya sũcã. Cũã, cũã putopũ jeari, jĩĩyira:

—¿Ññurõ tuoyá múã! Jesuyére pẽerogã wedenemorijãña; buenemorijãña sãa, jĩĩmiyira.

¹⁹ Pedro, Juan yũũyira:

—¿Cõãmacũ ññacorore ãsã múã dutirẽre o cũũ dutirẽpere tiirí booi? Múã basiro beseya.

²⁰ Æsã ññariguere, ãsã tuoríguere wederipacara, niimasĩriga, jĩĩyira.

²¹ Dutirápe bayiró tutuaremena dutinemoyira, cũãrẽ cuiaro jĩĩrã. Basocá cũũrẽ wáaariguere ññarã, Cõãmacũrẽ usenire ticoyira. Teero tiirã, cũãrẽ ññarã tiiimasĩri, wionécojãyira. ²² Cũã netõnéãrigu cuarenta cãmarĩ nemorõ cuoyigu.

Jesuré padeorã Cõãmacũrẽ tiiápure sãĩrígue

²³ Cũãrẽ wionécoari siro, Jesuré padeorã niirõpu wáayira. Paiaré dutirá, ãpẽrã butoá dutirá jĩĩãriguere wedeyira. ²⁴ Cũã wederi tuorã, sĩcãrõména Cõãmacũrẽ jĩĩyira:

—Ûsã Õpũ, mũũ ãmũãse, atiyepá, díã pairímaa, niipetire atibúreco niirẽre tiirigu niĩã.

²⁵ Tíatopũ Espíritu Santo wãcũrẽ ticorémene mũũ ãsã ñecũ Davirẽ wededutirigu niwĩ. David mũũ wededutiriguere biiro jóarigu niwĩ:

Judíoa niĩhẽrã Cõãmacũmena cúara ññarã wáajãya.

Judíopeja “marĩ biiro tiiáda Cõãmacũrẽ” jĩĩãmajãya.

²⁶ Atibúreco macãrã õpãrã neããya, Cõãmacũrẽ netõnũcã cũũrẽ ññarã tiiidugára.

Cũũ beserigũcãrẽ teerora ññarã tiiidugára,†

jĩĩ jóarigu niwĩ David.

* 4:11 Salmo 118.22. † 4:26 Salmo 2.1-2.

²⁷ Cũ jôarobirora wáawu. Atimacãpûre Herodes, Poncio Pilato, âpêrã judíoa niihêrã, judíoaмена neãwã. “Cũrê ñañarõ tiiáda” jĩrira niwã mũ macũ Jesús mũ beserigure ñañarõ tiiádara. ²⁸ Tíatopũ mũ “teerora wáaadacu” jĩrirobirora tiiríra niwã. ²⁹ Ũsã Őpũ, cũã ũsãrê bayiró tutuaremena dutiawã, cuiaro jĩrã. Cũã jĩãriguere wãcũña. Ũsã mũrê padecotera niiã. Ũsãrê mũye quetire cuire manirémena wederi tiyá. ³⁰ Mũ tutuaremena diarecutirare netõnéña. Mũ sícũrã Jesús mũ macũ cũã tutuaremena tiiẽñodutiya, jĩyira.

³¹ Cũã tee jĩãri siro, cũã niirõ cãmeñayiro. Espíritu Santo cũãpûre niyigũ. Teero tiirã, Cõamacũye quetire cuiro manirõ wedeyira.

Jesuré padeorã cũã cũorêre cãmerĩ batorigue

³²⁻³³ Jesús cũyere wededutigũ beserira bayiró tutuaremena basocãre wedeyira: “Marĩ Őpũ Jesús diari siro, masãrigũ niwĩ. Cũã masãri siro, cũrê ññawũ”, jĩyira. Niipetira Jesuré padeorã sícãrĩbíro wãcũrê cũoyíra. Cũã cũorêre “yêe dícu niiã” jĩriyira. Teero tiirã, cũã cũorêre cãmerĩ batoyira. Cõamacũ cũãrê bayiró tiiápuyigũ. ³⁴⁻³⁵ Wiserĩ, dita cũorã dúayira. Cũã dúã wapataáriguere Jesús beserirare ticoyira. Jesús beserirape cũã ticoariguere cũã menamacãrãrê apeyenó cũohérare batoyira. Teero tiirã, cũãya põna macãrã bóaneõrã maniyíra.

³⁶ Teebũrecorire sícũ José wãmecutigũ niyigũ. Chipre nũcũrõ macũ, Leviyã põna macũ niyigũ. Jesús beserirape cũrê Bernabé jĩyira. Bernabé griegoayemena “añurõ wãcũtutuari tiigũ” jĩrõ tiicũ. ³⁷ Sicadita cũyere oteré ditare dúayigũ. Cũã dúã wapataáriguere Jesús beserirare ticopetijãyigũ.

5

Ananías, Safira jĩditorigue

¹ Āpĩ Ananías wãmecutigũ, cũũ nũmo Safiramena sicadita dúayira. ² Ananías cũũ dúã wapataáriguere néedũo, dũsarêre ticoyigũ Jesús beserirare. Cũũ nũmoména “biirõ tiiáda” jĩitoayigũ.

³ Pedro cũrê jĩyigũ:

—Ananías, ¿deero tiigũ mũ Satanárê yũarĩ? Mũ Espíritu Santore jĩditoayu, mũ dúã wapataáriguere néedũogũ. ⁴ Tiidita mũ dúaadari sũguero, mũya dita niwũ. Tee mũ dúare wapa mũye niyeru niiãjĩyu. ¿Deero tiigũ “jĩditogũda” jĩ wãcũãrĩ mũ? Mũ basocã dícare jĩditogũ mee tiia; Cõamacũcãrê jĩditogũ tiia.

⁵ Teeré tũogũra, Ananías ñaacũmu, diajõãyigũ. Āpêrã tee quetire tũorã, cuipetijõãyira.

⁶ Cũũ diari, mamarã tiiwiipũ sããwa, suti caserimena cõma, néewayira, cũrê yaará wáara.

⁷ Itiã hora siro Safira cũũ nũmo niimiãrigo sããjeayigo. Teero wáariguere masĩriyigo.

⁸ Pedro coore sãĩñáyigũ:

—Wedeya yũure. ¿Mũãya dita dúara, nocõrõrã niyeru wapataárĩ? jĩyigũ.

—Nocõrõrã wapataáwũ ũsã, jĩyigũ.

⁹ Pedro coore jĩyigũ:

—¿Deero tiirã mũã sícãrĩbíro wãcũrémena “marĩ Őpũ Espíritu marĩrê ñañarõ tiirĩqui” jĩ wãcũmiãrĩ? Mecũtígãrã mũ manũ niimiãrigũre yaará jeaarira pũtũajeara tiiíya. Mũcãrê teorora yaaádara néewaadacua, jĩyigũ.

¹⁰ Cũũ teero jĩĩrã, máata coocã Pedro pũto ñaacũmu, diajõãyigo. Coo manũ niimiãrigũre yaará jeaarira diaarigopũre bũajeáyira. Cũãrã coore néewa, yaará wáayira coo manũnigũ pũtopũra. ¹¹ Niipetira Jesuré padeorã, âpêrã niipetira tee quetire tũorã, bayiró cuiyira.

Pedrocã Cõamacũ sícũrã tiimasĩremena tiiẽñorigue

¹² Teeburecorire Jesús beserirare Cõãmacũ cũũ sîcũrã tiimasîremena pee tiieñorî tiiyîgu basocã watoapure. Niipetira Jesuré padeorã Pórtico de Salomón tatiapũ sîcãrõména neãyira. ¹³ Æpẽrã cũãmena bapacutî, cui niyira. Cũãrẽ bapacutî, cuipacara, Jesuré padeorãre añurõ wãcũyira. ¹⁴ Æmũã, numiã pau Jesuré padeomũãnucãyira. ¹⁵ Diarecutirare maa wesapũ néewa, cõãrẽ caseri sotoapũ cũũyira. “Pedro netõwãgũ, cũũ wãtîcõãtucoro cũã sotoa netõwãri, cũã diaré netõãdacu”, jîi wãcũyira. ¹⁶ Jerusalén wesa niiré macãrî macãrãcã diarecutirare néewayira. Wãtîã ñañarõ tiinórãcãrẽ néewayira. Niipetira netõnénoyira.

Pedro, Juan peresuwiipũ duiarira wiritigue

¹⁷ Cũã teero tiirî tuorã, paiaré dutigũ, niipetira cũũ menamacãrã saduceo basoca ñnatutiyira cũãrẽ. ¹⁸ Teero tiirã, Jesús beserirare ñee, néewa, peresuwiipũ sõnecomiyira. ¹⁹ Tiiñamirã ángele peresuwii sopepãmarẽ pãõ, cũãrẽ néewitiatiyigũ.

²⁰ —Cõãmacũwiipũ basocãre wedera wáaya, jîiyigũ—. “Jesuré padeorãre Cõãmacũ añurõ niirecutiri tiigúdaqui”, jîi wedeya, jîiyigũ ángele.

²¹ Cũũ jîiãrirobirora bóemuãatiri, Cõãmacũwiipũ sããwa, bueyira.

Tiiburecora paiaré dutigũ, cũũ menamacãrãmena, judíoare dutirá, teero biiri bũtoã dutirãre neãdutyira. Cũã neãpetiari siro, peresuwiipũ niirãrẽ néeatidutimiyira. ²² Cõãmacũwii coterí basoca peresuwiipũ jeara, cũãrẽ buaríyira. Cũã manirî ññarã, wedera wáayira.

²³ Toopũ jea, cũãrẽ wedeyira:

—Peresuwii añurõ biaári wii niimiãwũ. Tiisope coterí basocacã añurõ cotemiãwũ. Tiisopere pãõ ñnarî, sîcũno maniãwî, jîiyira.

²⁴ Cũã teeré tuorã, Cõãmacũwii coterí basocare dutigũ, paiaré dutirá dee tii masîriyira.

—¿Deero yapacutíadari ate? jîiyira.

²⁵ Cũã wãcũrã tiirî, sîcũ jea, wedeyigũ:

—Tuoyã ména. Mũã peresuwiipũ sõnecomíãrira Cõãmacũwiipũ basocãre buera tiíãwã, jîiyigũ.

²⁶ Cũũ wederi tuorã, Cõãmacũwii coterí basoca cũãrẽ dutigũmena cũãrẽ ñeerã wáayira. “Basocã cũãrẽ maîrã marîrẽ ãtãperimena déebocua” jîirã, cũãrẽ néewara, ñañarõ tiiríyira.

²⁷ Cũãrẽ judíoare dutirá decopũ néejeari, paiaré dutigũ cũãrẽ jîiyigũ:

²⁸ —Ësã múãrẽ “cũũye maquẽrẽ buenemorijãña” jîimiãwũ. Ësã múãrẽ buedutiripacari, niipetiro ãno Jerusalénpure múã bueré sesajõãtoaa. Mũã buerémãna ãsãpere “cũã cũũrẽ sîãrî tiíwã” jîirî tiidugára tiia, jîiyigũ paiaré dutigũ.

²⁹ Pedro, Æpẽrã Jesús beseriramãna cũũrẽ yũũyigũ:

—Basocã dutiré Cõãmacũ dutiré niihẽrî, Cõãmacũ dutirépere tiiró booa. ³⁰ Cõãmacũ marî ñecũsũmũã Òpũ Jesuré diarigũpure masõrigũ niíwî. Jesús niíi múã curusapũ páabiatu diari tiirígu. ³¹ Cũũrẽna masõtoa, ãmũãsepũ néemuã, cũũya wãmo diamacũniñape dupoyigũ. Marîrẽ netõnérigũ, marî Òpũ niíãrõ jîigũ, teero tiirígu niíwî. Marî judíoa ññaré tiirére wãcũpati, wasorî, marîrẽ acabógũdaqui. ³² Ësã Jesús tiiríguere ññarira niijîrã, teeré wedea. Espíritu Santocã ñnarigũ niíwî. Cõãmacũ cũũ dutiré tiirãre Espíritu Santore ticoqui, jîiyigũ Pedro.

Gamaliel wederigue

³³ Cũũ tee jîirî tuorã, bayiró peti cúayira. Cũãrẽ sîãdugámiyira. ³⁴ Cũã cúari ñña, Gamaliel judíoare dutirá menamacũ wũmũnucã: —Ñniãrẽ suowitíwaya ména, jîiyigũ.

Gamaliel fariseo basocũ, Moisés jóarigue buegũ niiyigũ. Basocã “añuniî” jîi padeogũ niiyigũ. ³⁵ Cũã suowitíwari siro, toopũ niirãrẽ jîiyigũ:

—Yáa wedera, añurõ wãcũña múã cúãrẽ tiidugárere. ³⁶ Tíatopure sícũ Teudas wãmecutigu “yũ dutigú niiã” jĩ wãcũmiyigu. Cuatrocientos basocá cũ buerére nũnyíra. Too síro cũrẽ ãpẽrã sĩaĩyira. Cũrẽ sĩaĩri siro, cũrẽ yũmiãrira cúã booró wáabatejõãyira. Nocõrõrã cũ buemiãrigue petijõãyiro. ³⁷ Too síro basocáre cúã bapaqueore bũrecori niirĩ, ãpĩ Judas Galilea macũ niiyigu. Paũ basocá cũrẽ nũnrĩ tiimíyigu. Too síro cũcãrẽ sĩaĩyira. Cũrẽ sĩaĩri siro, cũrẽ yũmiãriracã cúã booró wáabatejõãyira. ³⁸ Teero tiigú, múãrẽ wedea. Cúãrẽ teero ññajãña. Basocá dutirémene cúã bueri, petijõãadacu. ³⁹ Cõãmacũ dutirémene cúã bueri docare, múã sícãrĩbíricu. Múã cúãrẽ cãmotára, Cõãmacũrẽ netõnucãrã tiibócu, jĩyigu Gamaliel.

⁴⁰ Cũrẽ “jáũ” jĩyira.

Jesús beserirare suocó, tãna, “Jesuyé quetire wedenemoriãña” jĩ, cúãrẽ wionécojãyira.

⁴¹ Cúã judíoare dutirá putopũ niĩrira witiyira useniremena. Cãmerĩ wedeseyira:

—Cõãmacũ marĩrẽ “ãpẽrã cúãrẽ ññarõ buijãpacari, Jesuyére bueduricua” jĩ masĩjĩyi, jĩyira.

⁴² Bãrecoricõrõ Cõãmacũwiipũ, wiseripá “Jesús Cõãmacũ beserigu niĩ” jĩ wederucujãyira.

6

Apóstoles cúãrẽ tiĩpuadarare beserigue

¹ Jõõpemenã paũ Jesuré padeonucãrã tiiyíra. Teebũrecorire griegoaye wedesera hebreoaye wedeseramena cúayira.

—Ûsãya wedera wapewia numiãrẽ bãrecoricõrõ péerogã yaaré ticorã niĩãwũ, jĩyira.

² Teero tiirã, cúã doce Jesús beserira Jesuré padeorã niipetirare wedeadara neãdutiya.

—Ûsã Cõãmacũyere wededu, yaaré batori, añuria. ³ Teero tiirã, siete ãmũã múãmena niirãrẽ beseya. “Cúãrã basocá añũũya” jĩrã, Espíritu Santo dutiré tiirucúra, añurõ masĩrã niĩrõ. Múã beseadarare yaaré batodutiadacu. ⁴ Ûsãpe Cõãmacũrẽ sãĩ, cũyere buerucujãadacu, jĩyira.

⁵ Niipetira: —Teerora wáaaro, jĩyira.

Teero tiirã, sícũ Esteban wãmecutigure beseyira. “Cũ añurõ Cõãmacũrẽ padeói; cũũmena Espíritu Santo niiqui”, jĩyira. ãpẽrãrẽ Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás beseyira. Nicolás Antioquía macũ judíoayũ niiripacu, cúã tiiróbiro Cõãmacũrẽ padeogú wáayigu. ⁶ Cúãrẽ besetõ, Jesús beserira puto néewayira. Cúã néejeari, Cõãmacũrẽ sãĩbosáyira. Cúã beseairare ñaapeóyira, Cõãmacũ múãrẽ tiĩpuaro jĩrã.

⁷ Too síro Cõãmacũyere paũ basocá masĩpetijõãrã tiiyíra. Jerusalén macãrã paũ Jesuré padeorã niinucãyira. Paiaçã paũ Jesuyére tiinucãyira.

Estebanrẽ ñee, néewarigue

⁸ Estebanrẽ Cõãmacũ añurõ tiĩpuyigu. Teero tiigú, tutuaremena Cõãmacũ dícu tiimasĩrere basocá ññacoropũ tiĩẽñoiyigu. ⁹ Cũ puto ãpẽrã jeayira. Judíoa niiyira. Cúã dutiapienori basoca niimirira niiyira. Teero tiiró, cúã neãrí wii “Libertado” wãmecutiya. ãpẽrã cúã menamacãrã judíoa Cirene macãrã, Alejandría macãrã, Cilicia dita macãrã, Asia dita macãrã niiyira. Cúã cúaremena Estebanrẽ sãĩñáyira. ¹⁰ Estebanpe Espíritu Santo cũrẽ añuré masĩre ticorémene wedeseyigu. Teero tiirã, cúã cũũmena wedese sícãrĩbíriyira. ¹¹ Sícãrĩbíri, ãpẽrãrẽ niyeru tico, jĩyira:

—Jĩditora wáaya. “Esteban Moisére dutiré cũũriguere ññarõ wedeseawĩ; Cõãmacũcãrẽ ññarõ wedeseawĩ”, jĩ wedewa basocáre, jĩyira.

¹² Cúã jĩditoariguere tuorá, niipetira basocá, ãpẽrã butoá dutirá, teero biiri Moisés jóarigue buerá cúayira. Cutu jeá, cûurẽ ñee, judíoare dutirá putopu néewayira. ¹³ Jĩditoracãrẽ néewa, wedesedutiya:

—Ñani Cõãmacũwiire ñañarõ jĩãwĩ. Moisére dutiré cûuriguecãrẽ teerora jĩãwĩ. ¹⁴ “Jesús Nazaret macã macũ Cõãmacũwiire cõãgũdaqui; Moisés marĩrẽ tiidutiriguere wasojãgũdaqui” jĩrĩ tuoáwũ, jĩditoyira.

¹⁵ Teeré tuorá, judíoare dutirá, too duirá niipetira Estebanrẽ bayiró ññayira. Cũya diapóã cúã ññarĩ, ángeleya diapóã tiiróbiro bauiyiro.

7

Esteban wederigue

¹ Paiaré dutigá Estebanrẽ sãĩñáyigu:

—¿Diamacũrã niĩ ãniã mũurẽ wedesãre? jĩiyigu.

² Esteban yũyigu:

—Yáa wedera, yũu pacusũmuã, ãñurõ tuoádacu múã, yũu wederi. Cõãmacũ ãñurõ asibatégũ marĩ ñecũ Abrahamrẽ bauáyigu, Mesopotamiapũ cũu niirĩ. Harán macãpũ cũu niigũ wáaadari suguero, cûurẽ wedeseyigu. ³ “Mũya ditare, mũya wederare cũũjã, wáagua. Mũu wáari, mũu niĩadari ditare ãñogũda”, jĩiyigu.

⁴ Teeré tuogá, Abraham caldeoaya ditapũ niĩarigu Haránpũ niigũ wáyigu. Toopú cũu pacũ diaweojoáyigu. Cũu pacũ diaweorĩ siro, Cõãmacũ cûurẽ atiditá atitó marĩ niirõrẽ atidutiya. ⁵ Cũu ãnopú jeari, dita ticoriya ména. Ticoripacũ, “too síropũ mũye, mũu pãrãmerã niinũuseraya dita niĩadacu” jĩiyigu. Cõãmacũ teeré wederitore, Abraham põnamaníyigu ména. ⁶ Cõãmacũ cûurẽ apeyé wedenemoyigu: “Mũu pãrãmerã niinũusera ãpẽrãyé ditapũ niĩadacua ména. Dutiafenorĩ basoca niĩadacua. Cuatrocientos cũmarĩ cûurẽ padeduti, ñañarõ tiĩapeadacua. ⁷ Cûurẽ teero tiirĩ, yũu tiidita macãrãrẽ ñañarõ tiigũdacu. Yũu teero tiĩarĩ siro, mũu pãrãmerã niinũusera witiadacua. Witi, atiditapú jea, yũu dutiré tiĩadacua”, jĩiyigu Cõãmacũ. ⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ wedecũyigu: “Niipetira ãmuãrẽ cúã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña. Ate yũu jĩrẽre tiirã, múã yũumena niirẽre ãñogũdacu”, jĩiyigu Cõãmacũ. Teero tiigá, Abraham cũu macũ Isaare ocho búrecorĩ cũu bauári siro, cũu cõnerígu yapa macã caseróre widecõãyigu. Isaacã teerora tiiyigu cũu macũ Jacoré. Jacob teerora tiiyigu cũu põna doce põnarĩ pacusũmuã niĩadarare.

⁹ Jacob põna marĩ ñecũsũmuã cúã bai Joseré ññatutira, Egiptopũ wáarare dúayira. Cõãmacũpe cũumena niijáyigu, ¹⁰ niipetire cûurẽ ñañarõ netõbóarere netõrĩ tiigũdũ. Faraón Egipto dita macãrã õpũmena wedeseri, Cõãmacũ Joseré masĩre ticoyigu. Cõãmacũ Faraónrẽ usenirĩ tiiyigu Joseména. Teero tiigá, Faraón cûurẽ cũu doca macũ dutigá sõnecoyigu. Apeyeré, Faraón cũya wii maquẽ paderé dutigá cũũyigu.

¹¹ Too síro niipetiro Egiptopũre, Canaánpucãrẽ juabóare wáyiro. Teero tiirã, basocá teeditapũ niirã bayiró ñañarõ netõrã tiiyira. Marĩ ñecũsũmuãcã yaaré buamasĩriyira. ¹² Jacob “Egiptopũ yaaré dúare niĩayiro” jĩrẽ quetire tuogá, cũu põnarẽ, marĩ ñecũsũmuã niĩadarare, “yaaré sãĩrã wáaya” jĩicoyigu. Cũu sicato ticocogu tiiyigu. ¹³ Cúã nemo jeari, José “yũu múã bai niĩã” jĩi wedeyigu cũu sõwũsũmuãrẽ. Faraóncã “cúã José sõwũsũmuã niĩãwã” jĩrĩ tuoyigu. ¹⁴ José, cũu sõwũsũmuãmena queti ticocoyigu cũu pacũpũre. “Marĩ pacũ, niipetira marĩya wederamena atiaro ãnopú”, jĩicoyigu. Cũya wederape “setenta y cinco” niiyira. ¹⁵ Jacob “jáũ” jĩi, Egiptopũ wáajõáyigu. Toopú diayigu. Cũu põna marĩ ñecũsũmuãcã toopúra diayira. ¹⁶ Jacob diarigu õpũrẽ Siquempũ néewayira. Toopú Abraham cũu Hamor põnarẽ ãtãtuti sãĩritutipũ cũũyira.

17 'Abrahamrê Cõãmacũ jĩrigue jeaatiri, marĩ ñecũsũmuã pau basocáputiyira Egiptopũ. 18 Cũã toopú niirĩrã, ãpĩ òpũ sããyigu. Cũũ Josenígũ tiiríguere masĩriyigu. 19 Cũũ marĩ ñecũsũmuãrê jĩldito, ñañarõ tiiapeyigu. Cũã põna bauárare diaaro jĩlgũ, cõãdutiyaigu.

20 'Teeburecorira Moisés bauáyigu. Cũũ Cõãmacũ ñnarĩ, ãñugúgã niiyigu. Cũũ pacusũmuã ñtĩrã muĩpũrã cúãya wiipũ cũũrê masõmiyira. 21 Dee tii masĩri, cũũrê cõãjãyira. Cõããri sirogã, Faraón macõ cũũrê ññabũayigo. Ññabũa, néema, coo macũ tiiróbiro cũũrê masõyigo. 22 Egipto macãrã ãñurõ masĩrãyere bueyira Moisére. Teero tiigú, cuiro manirõ wedesegũ, òpũ tiiróbiro tiirécutigu niiyigu.

23 'Moisés cuarenta cãmarĩ cuogú, cũũya wedera Israelya põna macãrãrê ññadugagũ, cúã putopũ wáayigu. 24 Toopú jeagũ, sũcũrê Egipto macũ páari ññayigu. Cũũrê cãmeboságũ, Egipto macũrê páasĩãjãyigu. 25 Cũũ basiroke wãcũmiyigu: "Yũũmenarã Cõãmacũ yãa wederare dutiapienori basoca niirãrê witiri tiigúdaqui. Cũã ateré masĩcua", jĩ wãcũmiyigu. Cũã cũũ tiiróbiro wãcũriyira. 26 Apebũreco ãpẽrã cũũya wedera pũarã cãmerĩquẽrã tiirĩ bũajeáyigu. Cũãrê cãmerĩquẽduri tiidugágũ, "mũã sũcũya wedera niiã. ¿Deero tiirã cãmerĩ ñañarõ tiii?" jĩ wedemiyigu. 27 ãpĩrê bayirõ ñañarõ tiigúpe Moisére tuunecoãyigu. "Mũũ ãsãrê dutigú mee niiã; ãsãrê queti besegú mee niiã. 28 ¿Mũũ ñamica Egipto macũrê sããrirobirora yũũre sããdugágũ tiii sũcã?" jĩ yũũtutiyaigu. 29 Cũũ teero jĩrĩ tuogú, Moisés dutijõãyigu. Madián ditapũ wãa, aperó macũpũ tiiróbiro nii, pũarã ãmuã põnacutiyigu.

30 'Moisés tiiditapũre cuarenta cãmarĩ niiyigu. Sicabũreco basocã manirõ Sinai ãtãgũ putopũ wáayigu. Toopú yucusati jũũrĩ ññayigu. Pecame jũũrĩpõna decopũ ángele bauáyigu. 31 Moisés teeré ññagũ, ññamanijõãyigu. "¿Deero tiiró tee wãamiĩto?" jĩ, putogãsãñurõ ññaquẽnogũ wáayigu. Cũũ putogãpũ jeari, Cõãmacũ tiimé decopũ cũũrê wedeseyigu. 32 "Yũũ Cõãmacũ niiã. Mũũ ñecũsũmuã Abraham, Isaac, Jacob Òpũ niiã",* jĩyigu. Moisés ñapõpiyigu. Cuigu, ññadujãyigu. 33 Cũũrê wedesenemoyigu: "Mũũ yũũ putora nucũã. Teero tiigú, mũũ sapature tuuwéya. Tuuwégũ, yũũre padeorére ãñogúdacu. 34 Yãara basoca Egiptopũ niirãrê ñañarõ tiiaperi ññãã. Cũã pũnisĩre tuoã. Cũãrê netõnégũdu diiãtiawũ. Teero tiigú, mũũrê Egiptopũ ticocogũda", jĩyigu Cõãmacũ.

35 'Moisére boorĩrira too sugueropũ jĩyira: "Mũũ ãsãrê dutigú mee niiã; ãsãrê queti besegú mee niiã". Cũã tee jĩpacari, Cõãmacũpe Moisére cúãrê dutigũdu, netõnégũdu sõnecoyigu sãa. Cõãmacũ ángelere jũũrĩsatipũ teeré wederi tiiyigu. 36 Moiséra cúãrê néewitiwayigu. Cũũrã Cõãmacũ sũcũrã tiimasĩrere tiieñoyigu Egiptopũre. Día Sõãrímaa pairĩmaapũcãrê teerora tiieñoyigu. Cuarenta cãmarĩ basocã manirõpũ cúã wãari, teerora tiieñorucujãyigu. 37 Cũũrã Israelya põna macãrãrê wederigu niĩwĩ: "Too síropũ Cõãmacũ profetare ticocogũdaqui. Cũũ marĩya wedegũ niigũdaqui. Yũũ tiiróbiro tiigúdaqui",† jĩ jóarigu niĩwĩ Moisés. 38 Moisés basocã manirõpũ marĩ ñecũsũmuã neãrĩ, cúãmena niiyigu. Sinai ãtãgũpũ ángele cũũrê wedeseyigu. Moisés Cõãmacũ dutiré petihérere ñeeyigu, marĩrê ticogũdu.

39 'Cũũrê marĩ ñecũsũmuã tuodugáriyira. Cũũrê boohéra, Egiptopũ cãmecóputuadugamiyira. 40 Teero tiirã, Aarónrê jĩyira: "Jõõ niĩarigu marĩrê Egiptopũ néeatirigu cũũ bauhéro yoajõãã. ¿Deero wãaayiri? Marĩ masĩria. Teero tiirã, ãsã padeoádarare weebosaya. Cũãrê marĩ apasugueadacu. Cũã marĩ wãaadarimarê ãñoãdacua", jĩyira. 41 Teeburecorire sũcũ wecũ wĩmagũ tiiróbiro baugú weeyira. Bosebũreco tii, ecarãre sãã, sóeditioyira cúã weearigure tiipéora. 42 Cũã teero tiirĩ ññagũ, Cõãmacũ cúã booró tiiaro jĩlgũ, cúãmena niĩarigu cõãjõãyigu. Cũã booró muĩpũrãrê, ñocõãrê padeoyĩra. Teeré profetas jóarira niĩwã: Cõãmacũ cúãrê jĩyigu:

* 7:32 Éxodo 3.6. † 7:37 Deuteronomio 8.15,18.

Múã Israelya pōna macãrã,
basocá manirõpũre cuarenta cãmariĩ niirã,
ecarãre sĩa sóeditioriũ, yũre padeorã.

⁴³ Æpĩ Moloc queorẽre padeorã, suti caserimena tiirĩ wiire apacãmesãwũ.

Æpĩ Refãn ñocõãwũ múã weerigũcãrẽ padeorã, teerora tiiwũ.

Ãniãrẽ múã basirora weewũ, padeoádara.

Teero tiigũ, múãrẽ ñee, néewadutigũda Babilonia berupũ, jĩiyigũ Cõãmacũ,[‡]
jĩĩ jóarira niiwã.

⁴⁴ Esteban wenenemoyigũ:

—Marĩ ñecũsũmuã basocá manirõpũ Cõãmacũ basocãmena niirĩ wiire cuoyĩra. Tiiwiirẽ Cõãmacũ Moisére cũũ ãñorírobirora tiidutiyigũ. ⁴⁵ Marĩ ñecũsũmuã niinũnũseraya wii pũtuáyiro. Josuémena néeatiyira tiiwiirẽ. Cũã atiditã ñeerã atiri, Cõãmacũ atiditã macãrãrẽ ãcũcoyigũ. Cũã wáaweorepũre niyira. Yoari tiiwiĩ ãnopũ niyiro, téee David cũũ õpũ sããri siropũ. ⁴⁶ David Cõãmacũ ãñurõ tiirẽre buagũ jĩiyigũ: “Mũũ yũũ ñecũ Jacob padeoríguya wiire mũũ niĩadari wiire tiibosádugaga”, jĩĩmiyigũ. ⁴⁷ Cũũ tiibosádugapacari, cũũ macũ Salomónpũ tiiwiirẽ tiibosáyigũ. ⁴⁸ Cõãmacũ ãmuãsepũ niigũ basocá tiirẽ wiseripũ niirii. Profeta teerẽ jóarigũ niiwĩ:

⁴⁹ Yũũ boorĩ, ãmuãse yũũ duirípĩrõ tiiróbiro niĩadacu;
atiditapũ yéee dũpori yeerisãgũdacu.

Teero tiirã, yáa wii niĩadari wiire tiimasĩria múã.

Yũũ yeerisãadaro tiimasĩria.

⁵⁰ Yũũ ate niipetirere tiiwũ, jĩiyigũ Cõãmacũ,[§]
jĩĩ jóarigũ niiwĩ.

⁵¹ Esteban cúãrẽ jĩĩnemoyigũ:

—Múã Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãnetõjõãã. Cũũrẽ masĩhẽrã tiiróbiro cũũ wederẽre tuodugária. Espíritu Santo dutirẽre tiidugária. Múã ñecũsũmuã tiiróbirora tiijãã. ⁵² Múã ñecũsũmuã niipetira profetare ñañarõ netõrĩ tiyĩra. Marĩrẽ netõnégũdũ atiadarere wedesuguerirare sĩaĩyira. Cũã wedesuguerigũ ãñugũ jeari, múã cúãrẽ jĩĩditoremena wedesã, sĩadutĩrira niĩã. ⁵³ Múãrẽ Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirẽre cũũyigũ. Teerẽ cúũnorira niipacara, múã netõnũcãnetõjõãã, jĩiyigũ Esteban.

Estebanrẽ ãtãperimena déesĩãrigue

⁵⁴ Cũũ tee jĩĩrĩ tuorã, cúãpe bayiró cúayira. Cũã cúare ãñorã, upire bacadiyóyira.

⁵⁵ Estebanpe Espíritu Santo cũũmena niirĩ, ãmuãsepũ ññamũõco, Cõãmacũ ãñurõ asibatérere ññayigũ. Cõãmacũ diamacũpe Jesús nucũrĩ ññayigũ. ⁵⁶ Cũũ cúãrẽ ññagũ, jĩiyigũ:

—Jãã, ãmuãse pãõrĩ ññã; Cõãmacũ diamacũpe niipetira sõwũ nucũrĩ ññã yũũ, jĩiyigũ.

⁵⁷⁻⁵⁸ Cũũ tee jĩĩrĩ tuorã, bayiró acaribí, tuodugáhera cúãye cãmopéri paabiáyira. Cũũ pũto sĩcãrõména cutujeá, cúũrẽ ñee, tiimacã wesapũ cõãjãyira. Cũãye suti sotoá sãñarẽre tuuwé, ticoyira sĩcũ mamũrẽ cotedutira. Cũũ wãmecutiyigũ Saulo. Ticotoa, Estebanrẽ ãtãperimena déesĩãyira.

⁵⁹ Cũã déesĩãrã tiirĩ, cũũpe Cõãmacũrẽ sãĩyigũ:

—Jesús yũũ Õpũ, yũũ yeeripũnarẽ ñeeña, jĩiyigũ.

⁶⁰ Ñicãcoberimena jeacũmujea, bayiró acaribíremena jĩiyigũ sũcã:

—Õpũ, acabóya ãniãrẽ ate cúã ñañarẽ tiirẽre, jĩiyigũ. Tee jĩĩtoa, diajõãyigũ sáa.

8

Saulo Jesuré padeorãre ñañarõ tiirigue

[‡] 7:43 Amós 5.25-27. [§] 7:50 Isaías 66.1-2.

¹ Saulo Estebanrê sîârî ññagũ, “ãñuã” jĩiyigũ.

Tiiburecora Jerusalénpure Jesuré padeoráre ñañarõ netõrĩ tiinacâyira. Niipetira Judea ditapu, Samaria ditapu dutibatêjõâyira. Jesús beserira dícu wáariyira. ² Æpêrã ãmuã Cõamacũrê quioníremena padeorá Estebanrê yaayíra. Cũũrê yaa, bayiró boorituayira. ³ Saulope Jesuré padeoráre nemorõ ñañarõ tiinetõnucâyigũ. Cũãye wisericõrõ sããwa, ãmuãrê, numiãrê ñee, néewa, biadupóyigũ peresuwiipũ.

Felipe Samaria macãrãrê buerigue

⁴ Dutibatéwarira cũã wáaro Jesuyé quetire wedewayira. ⁵ Felipe Samaria dita niirí macãpu wáayigũ. Toopú jea, “Jesús Cõamacũ beserigũ niĩ” jĩrêre wedeyigũ. ⁶⁻⁷ Cõamacũ sîcũrã tiimasîrere tiĩẽñoigũ. Wãtĩã pau basocãpure sããrirare witidutiigũ. Witiatira, bayiró acaribíyira. Pau wáamasîhêrãrê, opayuriri wáarare netõnéyigũ. Cũũ teero tiirí ññarã, niipetira cũũ wederêre ãñurõ tuonunúseyira. ⁸ Tiimacãpure bayiró useniyira.

Simón yái tiiróbiro niigũ

⁹ Toopure sîcũ basocá yái tiiróbiro niigũ niiyigũ. Cũũ wãmecutiigũ Simón. Cũũ tiirémene Samaria dita macãrãrê ucuanére tiiyigũ. Cũũrê “upatí macũ niĩ” jĩ wãcũrĩ tiiyigũ. ¹⁰ Upatí macãrã, búri niirã niipetira cũũ jĩrêre ãñurõ tuonunúseyira. “Ãni Cõamacũ tutuare cuogú niiqui”, jĩmiyira. ¹¹ Yoari pee tiĩẽñoremena cũũrê ucuanére tiĩẽñoigũ. Teero tiirã, cũũrê tuonunúsemiyira.

¹² Felipe jea, Cõamacũ dutiré basocãpure niiãdare jeariguere bueyigũ. “Jesús Cõamacũ beserigũ basocáre netõnégũ niĩ” jĩrêre bueyigũ too macãrãrê. Æmuã, numiã Jesuyé maquêrê tuo, padeotóa, wãmeõtitudiyira. ¹³ Simón “yucã Jesuré padeóa” jĩ, wãmeõtitudi, Felipe wáaro cũũrê nunuyigũ. Felipe Cõamacũ sîcũrã tiimasîrere tiĩẽñojãgũ tiiyigũ. Simón teeré ññagũ, ññamanijõâyigũ.

¹⁴ Jesús beserira Jerusalénpu niirã “Samaria dita macãrã Cõamacũyere ãñurõ padeoáyira” jĩrê quetire tuoýira. Teero tiirã, Pedro, Juanrê ticocoyira toopure. ¹⁵ Cũũ toopú jea, cũũrê Cõamacũrê sãibosáyira, cũãpure Espíritu Santo niigũ jeaaro jĩrã. ¹⁶ Cũãmena Espíritu Santo niiriyigũ ména. Jesús wãmemena dícu wãmeõtínorira niiyira. ¹⁷ Cũũrê ñaapeóri, Espíritu Santo cũãpure niigũ jeayigũ.

¹⁸ Simón teeré ññagũ, Jesús beserirare niyeru ticomiyigũ.

¹⁹ —Ate tiimasîrere ticoya yucãrê, yuu ñaapeórare Espíritu Santo cũãpure niigũ jeari, jĩmiyigũ.

²⁰ Pedro cũũrê jĩiyigũ:

—Muu Cõamacũ tutuare tiorére “niyerumena sãigũda” jĩ wãcũmiãjĩyu. Muu menarã tee niyeru pecamepu jũtêrĩjããrõ. ²¹ Cõamacũ ññarĩ, muu diamacũ wãcũria. Ate usã tiirére tiimasîria muu. ²²⁻²³ Yuu ññarĩ, muu ññatutire, muu ñañaré tiirípore niinetõjõãã muurê. Teero tiigũ, muu ñañaré wãcũrére wãcũpati, wasoyá. Cõamacũrê acabóre sãĩñá. Apetó tiigũ, muu ñañarõ wãcũrére acabóboqui, jĩiyigũ Pedro.

²⁴ Simón jĩiyigũ:

—Tee múã jĩãrigue yuure wáarijããrõ jĩrã, múã yuure Cõamacũrê sãibosáya, jĩiyigũ.

²⁵ Too síro Jesús beserira Jesús tiiríguere cũũ bueriguere wedeyira. Teeré wedetia, Samaria dita niiré macãrĩ macãrãrê Jesuyé ãñurê quetire wedeputuayira, Jerusalénpu putuara.

Felipe Etiópia macãrê wederigue

²⁶ Felipere sîcũ ángele bauá, wedeyigũ:

—Jerusalén niwarima Gaza macã búarimapu wáaya. Tiimá basocá manirõpu niuwacu, jĩiyigũ.

²⁷ Felipe tiimapá búayigu. Toopá wáagu, sícū Etiopía dita macūrē buajeáyigu. Tiidita ōpō doca macū niipetire cooye niyerure coterí basocū niyigu. Jerusalénpu Cōāmacūrē padeogú jearigu ²⁸ coepatúagu tiyigu. Cūyawu tūnuríwu caballoa wéeriwapu sãñawayigu. Profeta Isaías jóariguere buegu tiyigu.

²⁹ Espiritu Santo Felipere: —Iiwurē quēmū, tiiwú putogā wáaya, jĩyigu.

³⁰ Felipe tiiwú putogāpu cutujeágu, Isaías jóariguere bueri tuoyígu. Teeré tuogú: —¿Muu buerere tuogári? jĩ sãñáyigu.

³¹ Cūpe cūrē yuyigu:

—Tauríga. Yure wedegú maniĩ. Jāmu, muāsãña; yuu puto sãñagū atiya, jĩyigu.

Cū muāsāyigu. ³² Cōāmacūye queti jóaripū maquē cū buearigue ate niyiro:

Oveja cū sãgūdure ñeewaro tiiróbiro basocūre ñeewayira.

Oveja wĩmagūrē póare cū súari cū ditamanírōbirora basocúcā ditamaníyigu.

³³ Cūrē buijāyira. Cū ñañarē tiirípacari, cūrē wionécori booríyira.

Cū ñañarō tiiriguere deero wedemasĩña maniã.

Atiditapá cū niiré petirí tiyíra,*

jĩ jóariguere bueyigu. Ateré buegu tiyigu Etiopía macū.

³⁴ Etiopía macū teeré buetoanucō, Felipere sãñáyigu:

—¿Isaías cū jĩgú noã niigari? ¿Cū basiroke o āpĩ niigari? jĩ sãñáyigu.

³⁵ Felipe cū bueariguere wedesugue, niipetire Jesuyé quetire wedeyigu. ³⁶ Maapu wáara, oco niirōpu jeayira. Etiopía macū jĩyigu:

—Ĩñaña. Jōo oco niĩ. ¿Muu yure wāmeōtiri, ñeenó cāmotábogari? jĩyigu.

³⁷ —Muu Jesucristore añurō padeorí, cāmotáre manicú, jĩyigu Felipe.

—Yuu Jesuré padeóa. Cūrã Cōāmacū beserigu niĩ, jĩyigu Etiopía macū.

³⁸ Caballoa wéeriwu waatúgure putuánucāduyigu. Tiiwurē putuánucōtoa, cū puarã diinacā, oco niirōpu búa, wabawía, Felipe cūrē wāmeōtiyigu. ³⁹ Cū wabapārĩ, Espiritu Santo Felipere aperopá néecocutayigu. Teero tiigú, Etiopía macū Felipere ññanemoriyigu. Useniremena cū wáarimapu wáyigu sáa. ⁴⁰ Felipepe aperopá bauágu, “Azotopu niĩ” jĩ ññamasíyigu. Tiimacārē netōwá, macārĩcōrō Jesuyé añurē quetire wedewarucu, Cesarea macāpu wedejeayigu.

9

Saulo Jesuré padeonucārigue

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulope Jesuré padeoráre ññatutigu, cūrē sãjāgūda jĩgū, paiaré dutigūre ññagū wáyigu. ² Cūrē sãyígu:

—Yuu Damascopu wáagu tiia. Dutirépūrĩrē jóabosaya yure. Teepūrĩrē judíoa neäre wiseri macārã dutirápure wiyagúdu tiia. Mama bueré padeorá umã, numiãrē ñeegūda. Cūrē néeatigūda ñño Jerusalénpu peresu tiigúdu, jĩyigu.

³ Too síro teepūrĩmena Damascopu wájōāyigu. Toopá jeagúdu tiirí, wācūña manirō umãsepu cū puto bóediatyiro. ⁴ Teero wáari, ñaacūmu, sícū cūrē wedeseri tuoyígu:

—Saulo, ¿deero tiigú yure ñañarō tiinunúsei? jĩyigu.

⁵ —¿Noã niĩ muu? jĩyigu Saulo.

—Yuu Jesús, muu ñañarō tiinunúsegura niĩ. Muu basiroke ñañarō tiigú tiia, yure teero tiigú, jĩyigu.

⁶ Saulo cui, ñapōpigu, jĩyigu:

—Ōpū, ¿deero yuu tiirí boogári?

* **8:33** Isaías 53.7-8.

Jesús cūūrē jīiyigu.*

—Wām̄nucāña. Iimacāp̄ wáaya. Toopá sīcū wedegudaqui m̄ tiiádarere, jīiyigu.

⁷ Saulomena wáarira wedesere t̄orá, wedesemasīrijōāyira. Teeré t̄opacára, wedesegure īñariyira. ⁸ Saulo wām̄nucā, cū cāpearire īñapōmiyigu. Baunóriyigu. Cū cūya wām̄orē ñee, Damascop̄ tūāwáyira. ⁹ Itiábureco īñari, yaari, sīniríyigu.

¹⁰ Damascop̄re sīcū Jesuré padeogú niyigu. Cū wāmecutiyyigu Ananías. Cū cāniripacari, quēēōp̄ tiiróbiro Jesús cūūrē wedeseyigu:

—Ananías, jīiyigu.

—¿Deero jīī, ȳm̄ Ōp̄? jī ȳm̄yigu.

¹¹ Jesús cūūrē jīiyigu:

—Diamacū niwarimap̄ wáaya. Toopá Judaya wiip̄ Tarso macūrē sāñāña. Cū wāmecutii Saulo. Cū ȳm̄re sāīgá tii. ¹² Cū quēēgū tiiróbiro ate īñāwī: Sīcū Ananías wāmecutigu cū putop̄ sāāati, cūūrē ñaapeó tiiáwī, īñāārō jīīgū, jīiyigu.

¹³ Ananías jīiyigu:

—Ōp̄, pā basocá queti wedeawā. Cū Jerusalén̄p̄ niigū, m̄m̄rē padeoráre ñañārō tiigú tiiáyigu. ¹⁴ Año macārācārē m̄m̄rē padeoráre ñeegū jeaayigu. Paiaré dutirá dutirigue cuoáyigu, jīiyigu Ananías.

¹⁵ Jesús cūūrē jīiyigu:

—Wáagua. Ȳm̄ cūūrē yēe quetire wedegudure besetoaw̄. Cū niipetire dita macārārē, cū ōpārārē, Israelya pōna macārārē wedewarucugu wáagudaqui. ¹⁶ “Jesuré padeóa” cū jīrēmena cū bayirō ñañārō netōādarere ȳm̄ basiro cūūrē masīrī tiigúda, jīiyigu.

¹⁷ Cū teero jīārī siro, Ananías toopá wáa, tiiwiipá sāāwa, Saulore ñaapeó, jīiyigu:

—Yáa wedegu, marī Ōp̄ Jesús, m̄m̄ maap̄ atiri bauárigu, ȳm̄re ticocoawī, m̄m̄rē “īñāārō sūcā” jīīgū. “Espíritu Santo m̄m̄mena niārō”, jīicoawī, jīiyigu.

¹⁸ Máata cū cāpearip̄ wai n̄tūrī tiiróbiro bauré tusaarigue ñaacodiayiro. Āñurō īñayigu sūcā. Īña, wām̄nucā, wām̄eōtinoyigu. ¹⁹ Too síro yaa, tutuajōāyigu sūcā.

Saulo Damascop̄ buerigue

Jesuré padeorá Damascop̄ niirāmena yoasāñurī putuáyigu.

²⁰ Máata judíoa neārē wiserip̄ “Jesús Cōāmacū macū niī” jīrēre wedenucāyigu.

²¹ Niipetira cū wederī t̄orá, t̄omanijōāyira.

—Āni Jerusalén̄p̄ niigū, Jesuré padeoráre ñañārō tiirígura niīrā. Ānopácārē Jesuré padeoráre ñeegū atigu tiimíayigu, Jerusalén̄p̄ cūārē néewa, paiaré dutiráp̄re ticogud̄, jīiyira.

²² Saulope cū wederécōrō jōōp̄mena nemorō wedem̄ānucāyigu. Wācūtutuaemena “Jesús diamacūrā Cōāmacū beserigu niī” jī ēñopetījāyigu. Ateména Damasco macārā judíoare jīwisiojārucuyigu.

Damasco macārā Saulore sīāduḡamirigue

²³ Yoari siro, judíoa neā, Saulore sīādutíadarere wedeseyira. ²⁴ Cūpe cūūrē sīāādare quetire t̄ojāyigu. Cū búrecori, ñamirī, tiimacā witiwarep̄ cotemiyira, cūūrē sīāādara.

²⁵ Teero tiirā, ñamip̄ Saulo buerá cūūrē “dutiwáya” jī, pairí piimena cūūrē sāā, tiimacā sānirō macā sopegāp̄ duun̄n̄sediocoyira.

Saulo Jerusalén̄p̄ coep̄t̄uarigue

²⁶ Cū Jerusalén̄p̄ jeagu, āp̄rā Jesuré padeorāmena niidugamiyigu. Niipetira “cū Jesuré padeogú mee niī” jī, cuiyira. ²⁷ Cū cuipacari, Bernabé cūūrē tiiápugu, Jesús beserira putop̄ néewayigu. Toopá jea, Saulo maap̄ Jesuré īñariguere, cū cūm̄mena

* **9:6** Versículo 5 yapap̄, versículo 6 tiinucārōp̄ aperiū b̄nc̄p̄p̄ baurícu; aperiūp̄ baucú.

wedeseriguere, cūã Damascopũ Jesuyé quetire wãcūtutuaremena wederiguere wedeyigu. ²⁸ Bernabé wederipũ, Saulo cūãmena niinucãyigu. Jerusalénpucãrẽ wãcūtutuaremena Jesuyé quetire wedeyigu. ²⁹ Æpẽrã judíoa griegoaye wedeseramena cãmerĩ sãĩñá, wedeseyigu. Cūãpe cūũrẽ sãĩdugápacara, deero tii sãĩmasĩriyira. ³⁰ Cūã teero tiidugári ãĩnarã, Æpẽrã Jesuré padeorá cūũrẽ néebuayira Cesareapũ. Toopúmena cūũrẽ Tarsopũ ticocoyira sáa.

Jesuré padeorá yeerisãrigue

³¹ Teebũrecorimena Jesuré padeorá yeerisãyira. Jõõpemena niipetira Judea, Galilea, Samaria macãrã nemorõ wãcūtutua, padeonemóyira. Jesús dutirére quioníremena tiirucújãyira. Espíritu Santo tiápuremena paũ Æpẽrã Jesuré padeohéra niĩarira padeonucãyira.

Pedro Enearẽ netõnérigue

³² Pedro niipetire macãĩpũre ãĩnanetõgũ, Jesuré padeorá Lida macãpũ niirãrẽ ãĩnagũ jeayigu. ³³ Toopú sãcũ bũajeáyigu. Ocho cũmarĩ netõyíro cūũ wáamasĩhẽgũ pesaró. Cūũ wãmecutiýigu Eneas. ³⁴ Pedro cūũrẽ jĩiyigu:

—Eneas, Jesucristo mũũrẽ netõnéĩ. Wũmũnucãña. Mũũ cõãrõrẽ ãĩnãnoña, jĩiyigu.

Cūũ teero jĩĩrã, máata Eneas wũmũnucãyigu. ³⁵ Niipetira Lida, Sarón macãĩ macãrã cūũrẽ ãĩnarã, cūãcã Jesuré padeonucãyira.

Dorcas masãrigue

³⁶ Jope wãmecutiri macãpũ sãcõ numiõ Jesuré padeogó niyigo. Coó wãmecutiýigo Tabita. Griegoayemena coó wãme Dorcas niyiro.† Coó ãñũrõ tiirucújãyigo. Bóaneõrãrẽ ãñũrõ tiápuyigo. ³⁷ Teebũrecorire diarecuti, diajõãyigo. Coó diaari siro, cūã tiirucúrobirora cooya õpũũrẽ coseyíra. Cosetóanucõ, sicatatia ãmũãrõ macã tatiapũ péoyira. ³⁸ Jope Lida putogã niicu. Teero tiirã, Jope macãrã Jesuré padeorá “Pedro Lidapũ niĩayigu” jĩĩrã tũorã, ãmũã pũarãrẽ “Pedro boyero atiaro” jĩĩ duticoyira.

³⁹ Cūã Lidapũ jeari, máata Pedro cūãmena wáayigu. Toopú jeari, coó diaarigo pesarí tatiapũ cūũrẽ néemũawayira. Tiitatiapũ wapewia numiã Pedro wesa neãnucãyira. Cūã utirara, docasãñare, apeyé suti sotoá sãñaré coó catigo cūãrẽ jeebosáriguere ãñoyíra. ⁴⁰ Pedro niipetirare witiwadutiýigu. Cūã witiwaari siro, ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãĩyigu. Sãĩtóa, cãmenucã, diaarigore jĩiyigu:

—Tabita, wũmũnucãña.

Cūũ teero jĩĩrã, coó capearire ãĩnapõ, Pedrorẽ ãĩnagõrã, jeaconuãyigo. ⁴¹ Cooya wãmopũ ñee, coore wéemũõnucõyigu. Wapewia numiãrẽ, Æpẽrã Jesuré padeorámena sããatiduti, catigópũ wiyayigu. ⁴² Niipetiro Jopẽpũ tũosesájõãyira. Teero tiirã, paũ Jesuré padeonucãyira. ⁴³ Pedro Jopẽpũre peebũrecori Simón wáicũra caseri quẽnogũya wiipũ putuáyigu.

10

Cornelio Pedrorẽ atidutirigue

¹ Cesareapũ sãcũ cien surara dutigú niyigu. Cūũ wãmecutiýigu Cornelio. Tii põna macãrã surara wãmecutiýira Italiano. ² Cornelio ãñuniyigu. Cũũya wii macãrã niipetira Cõãmacũrẽ quioníremena ãĩna, padeorá niyira. Cornelio judíoa bóaneõrãrẽ niyeru ticorucuyigu. Cõãmacũrẽ sãĩrucújãyigu. ³ Sicabũreco ñamica tres niĩrĩ, cãnirípacũ, quẽẽgũ tiiróbiro ãĩnayigu. Ángele cūũ puto sããjeari ãñũrõ ãĩnãyigu.

—Cornelio, jĩiyigu.

⁴ Cornelio bayiró cuiremena ãĩnayigu cūũrẽ.

† 9:36 Dorcas griegoayemena “Ñama” jĩĩdugaro tiicú.

—¿Deero jĩĩ? jĩĩ yũyigu.

Ángele cūūrē jĩĩyigu:

—Cōāmacū mũũ sãĩrucũrere “jáũ” jĩĩawĩ. Mũũ bóaneōrārē niyeru tiorécārē useniremena ññaawĩ. ⁵ Jope wāmecutiri macāpũ mũũ ãmũārē ticocoya. Simón Pedro wāmecutigure atidutiya. ⁶ Cũũ wáicũra caseri quēnogũya wiipũ niiqui. Cũũcā wāmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapũ niiā, jĩĩyigu.

⁷ Ángele cūūrē wedetoea, wáajōāyigu. Cũũ wáaari siro, Cornelio cūũya wii padecotera pũarārē, sícũ surara cūūrē añurō tiápugure atidutiya. Suraracā Cōāmacūre padeogũra niyigu. ⁸ Niipetire cūārē wedetoea, Jopepũ ticocoyigu.

⁹ Apebũreco coeritō niirĩ, cūā Jopepũ jeaadaara tiyĩra. Pedro cūũ niirĩ wii sotoapũ Cōāmacūre sãĩgũ mũũwayigu. ¹⁰ Juabóanũcāgũ, yaadũgayigu. Tiiwii macārā cūā yaaré doari, cānirĩpacũ, quēēgũ tiiróbiro ññayigu. ¹¹ Ūmũāse pãōrĩ ññayigu. Toopũ sicaró sutiróbiro baurĩ caseroca ditapũ diiátiyiro. Bapari wesari siarĩro niyiro. ¹² Tiicasero popeapũre niipetiracōrō wáicũra páira, yepapũ wéera, wũurá sãñayira. ¹³ Sícũ cūūrē wedeseri tuoyĩgu:

—Jáā, Pedro, ãniārē sãĩyáya, jĩĩyigu.

¹⁴ Pedroepe cūūrē yũyigu:

—Yaaria, yũũ Ōpũ. Ññarā ãsā judíoa yaaya manirãno niĩya. Yũũ ãniãnorē yaahegu niitũ, jĩĩyigu.

¹⁵ Wedeseri tuonemóyigu:

—Cōāmacū cūũ “añurā niĩya” jĩĩrārē mũũpe “ññarā, yaaya manirãno niĩya” jĩĩrijãña, jĩĩyigu.

¹⁶ Ìtĩārĩ wedeseari siro, máata tiicasero ãmũāsepũ mũũjōāyiro sũcā. ¹⁷ Pedro bayiró wācũrecutiya. “¿Deero jĩĩdũgaro tiigári tee yũũ quēēgũ tiiróbiro ññaārigue?” jĩĩ wācũyigu. Teeré cūũ wācũgũ tiirĩ, Cornelio ticocoarira jeayira. “Simónya wii ¿noopũ niĩ?” jĩĩ sãññāri siro, cūũya wiipũ jeayira. ¹⁸ Jea, bayiró bũsũrómena sãññáyira:

—¿Simón Pedro wāmecutigu atiwiiré niĩ? jĩĩyira.

¹⁹ Pedro cūũ ññaāriguere wācũgũ tiirĩ, Espĩritu Santo cūūrē jĩĩyigu:

—Ìtĩārē ãmũā mũũrē ãmaārā tiĩya. ²⁰ Boyero diiwágua. Cũāmena wáagua. “Cũā judíoa mee niĩya; yũũ cūāmena wáari, ññanibocu”, jĩĩ wācũrijãña. Yũũ cūārē ticocoawũ, jĩĩyigu.

²¹ Pedro diiwá: —Yũũ niiā múā ãmaāgũ. ¿Deero tiirónomena atiarĩ múā? jĩĩyigu.

²² Cũā yũũyira:

—Sícũ cien surara dutigũ Cornelio wāmecutigu ticocoawĩ. Cũũ basocá ãñugũ, Cōāmacūre quioníremena ññagũ niĩ. Cūūrē niipetira judíoa “añuniĩ” jĩĩya. Sícũ ángele cūūrē bauá, cūũya wiipũ mũũrē atiaro jĩĩyigu, mũũ wederere tuoáro jĩĩgũ, jĩĩyira.

²³ Cũā jĩĩāriguere tuogũ, Pedro cūārē sãāatiduti, cūũ niirĩ wiipũ cānidutiya.

Apebũreco cūāmena wáajōāyigu. ãpērā tiimacā Jope macārā Jesuré padeorá cūūrē bapacutiwayira.

²⁴ Apebũrecope jeayira Cesareapũre. Corneliope cūũya wederare, cūũ menamacārārē néō, yueyigu. ²⁵ Pedro toopũ jeari, Cornelio cūūrē bocagũ witiwayigu. Toopũ quioníremena cūūrē padeogũ, ññācoberimena jeacũmumiyigu. ²⁶ Pedro cūūrē wéemũōco: —Nucũña; yũũcā basocá niĩā, jĩĩyigu.

²⁷ Pedro cūũmena wedeapugũ sãāwayigu. Toopũ sãājeagu, paũ basocá neãārirare bũajeáyigu. ²⁸ Cūārē jĩĩyigu:

—Ūsā judíoare dutirere múā añurō masĩcu. Múā judíoa niĩhērāye wiseripũre naĩrō sãāwadutiria. Múārē naĩrō bapacutidutiria. Teero niipacari, yũũre Cōāmacū asepōná macārārē “ññarā niĩya” jĩĩdutiawĩ. ²⁹ Teero tiigũ, ãniā yũũre “jãmũ” jĩĩrĩ, atiawũ. “Wáaria”, jĩĩriawũ. Yũũ masĩdũgaga; múā ¿deero tiíadara yũũre atidutiari? jĩĩ sãññáyigu.

³⁰ Cornelio cūūrē yũũyigu:

—Mecũãmena bapari burecori netõã, ate wáari siro: Yũũ ati horanorã atiwíi yáa wiipu beti, Cõãmacũrẽ sãigũ tiiáwũ. Wãcũña manirõ sícũ ãmũ suti asiyáre sãñarigu bauáawĩ yũũ putopũ. ³¹ Cũũ yũũre jĩãwĩ: “Cornelio, Cõãmacũ mũũ sãirere tũoáwĩ. Mũũ bóaneõrãrẽ niyeru ticorécãrẽ ãseniremena ññaãwĩ. ³² Teero tiigũ, Joepũ mũũ ãmũãrẽ ticocoya. Simón Pedro wãmecutigure atidutiya. Cũũ wáicura caseri quẽnogũya wiipu niiqui. Cũũcã wãmecutii Simón. Cũũya wii pairímaa wesapũ niia”, jĩ wedeawĩ yũũre. ³³ Teero tiigũ, máata atidutigu ticocoawũ. Mũũ ãñurõ tiigũ atiyu. Marĩ niipetira Cõãmacũ ññacoropũ niia. Niipetire mũũrẽ Cõãmacũ wededutiariguere wedeya. Tũoádara tia, jĩiyigu.

Pedro Cornelioya wiipũ wederigue

³⁴ Pedro wedeyigu:

—Yũũ mecũtigã tũomasĩã: Cõãmacũ niipetirare sícãrĩbíro ññaqui. ³⁵ Niipetire põnarĩ macãrã cũũrẽ quioníremena ññarãrẽ, cũũ boorẽ tiirãre bocaqui. ³⁶ Mũã masĩcu: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũye quetire ticocorigũ niwĩ, Jesucristomena ãñurõ niirecutirere bũãáro jĩgũ. Jesucristo niipetira Õpũ niĩ. ³⁷ Niipetiropũ ãsã judíoa niirĩ ditapũ wáariguere tũojĩyu mũãcã. Teerẽ tiinũcãwũ Galileapũ, Juan basocãre “wãmeõtidutiya” jĩãri siro. ³⁸ Cõãmacũ Jesús Nazaret macã macũrẽ tutuare ticorigũ niwĩ. Espíritu Santo cũũmena niirĩ tiirĩgu niwĩ. Jesús cũũ noo wáaro ãñurẽ tiiwáwi. Niipetira wãtĩ ññañarõ tiirĩrere netõnéwĩ. Teerẽ tiwĩ, Cõãmacũ cũũmena niirĩ.

³⁹ Ñsã judíoa niirĩ ditapũ, Jerusalénpure cũũ tiirĩguere ãsã ññapetijãwũ. Cũũrẽna ãpẽrã curusapũ páabiatu sĩadutiwa. ⁴⁰ Cõãmacũpe itiábureco siro cũũrẽ masõrigũ niwĩ. Masõãri siro, ãsã putopũ cũũrẽ bauánemorĩ tiirĩgu niwĩ. ⁴¹ Basocã niipetirare bauáriwi. Ñsãrẽ bauáwi. Ñsãrẽ tíatopũ Cõãmacũ beserigu niwĩ, Jesús tiíadarere ññapetijããrõ jĩgũ. Cũũrẽ masõãri siro, ãsã cũũmena yaa, sĩni tiiwũ. ⁴² Ñsãrẽ cũũye quetire wededutiwi. “Basocã catirãre, diarirare wapa tiigũdũre cũũrigũ niwĩ Cõãmacũ Jesuré” jĩrere wededutiwi ãsãrẽ. ⁴³ Cõãmacũ niipetira Jesuré padeorãre cũũmena cúã ññañaré tiirere acabógũdaqui. Teerẽ jóarira niwã niipetira profetas, jĩiyigu.

Judíoa niihẽrãrẽ Espíritu Santo diijeárigue

⁴⁴ Pedro teero jĩĩrĩã, Espíritu Santo diijeáyigu Pedro wederere tũorãpure. ⁴⁵⁻⁴⁶ Teero tiirã, cúã ãpẽrãyẽmena wedesenũcãyira masĩripacara. Cõãmacũrẽ “ãñuniã mũũ” jĩ, ãsenire ticoyira. Judíoa Pedrorẽ bapacutiatirara teerẽ tũorã, tũomaníjõãyira.

—¡Acuéi! Judíoa niihẽrãpũcãrẽ Cõãmacũ Espíritu Santore niigũ jeari tiii, jĩiyira.

⁴⁷ Pedro jĩiyigu:

—Cõãmacũ Espíritu Santore ticoi ãniãcãrẽ marĩ judíoare tiirĩrobirora. Teero tiirã, “wãmeõtirijãña” jĩ cãmotãmasĩria, jĩiyigu.

⁴⁸ Teero tiigũ, cúãrẽ Jesucristo wãmemena wãmeõtidutiwigũ. Too síro cúã cũũrẽ jĩiyira:

—Ãnopũ putuácũmuña ména sĩquẽ burecori ãsãmena, jĩiyira.

Teero tiigũ, cúãmena putuáyigu.

11

Pedro Jerusalénpũ Jesuré padeorãre wederigue

¹ Jesús beserira, Jesuré padeorã Judeapũ niirã atequetĩ tũoyira: “Judíoa niihẽrã Cõãmacũye quetire booáyira” jĩrere tũoyira. ² Teero tiirã, Pedro Jerusalénpũ putuajeari, judíoa Jesuré padeorã sĩquẽrã cũũrẽ sãññáyira:

³ —Mũũ judíoa niihẽrãya wiipũ sããwayiro. Cũãmena yaayiro, jĩiyira.

⁴ Pedro cũũrẽ toopũ wáariguere ãñurõ wedemũãñũcãyigu cúãrẽ:

⁵ —Yũũ Joepũ niigũ, súubusegu tiiwũ. Yũũ cãnirĩpacũ, quẽẽgũ tiiróbiro ññawũ. Ñmũãsepu sicaró sutiróbiro baurĩ caseroca yũũ putopũ diiátiwũ. Too bapari wesari siaríro niwũ.

⁶ Y^h tiicasero popeap^u niirére ñña, “¿ñeenó niĩ?” jĩ wācũgũ, ññaquēnowũ. Niipetira wáic^ura páira, macānucũ macārã, yepap^u wéera, w^hurá sãñawã. ⁷ Y^h teeré ñnarĩ, sícũ y^hure wedeseri t^uowũ: “Jãã, Pedro, ãniārē sīáyaya”, jĩwĩ. ⁸ Y^hupe cūārē y^hw^h: “Yaaria, y^h Òpũ. Ñañarã ãsã judíoa yaaya manirãno niĩya. Y^h ãniānorē yaaheg^u niit^u”, jĩwũ. ⁹ Ëm^hãsep^u wedeseg^u y^hure jĩñemowĩ: “Cōāmacũ cūũ ‘añurã niĩya’ jĩrārē m^hupe ‘ñañarã, yaaya manirãno niĩya’ jĩrijãña”, jĩwĩ. ¹⁰ Ìtĩārĩ wedeseari siro, niipetiremena ãm^hãsep^u m^hajōãwũ.

¹¹ Teero wáarira, ìtĩārã ãm^hã Cesarea macārã y^h p^uto ticocoarira jearira niwã y^h niirĩ wiip^ure. ¹² Espíritu Santo y^hure cūāmena wáadutiwi. “ ‘Cūã judíoa mee niĩya; y^h cūāmena wáari, ñañanibocu’, jĩ wācūrijãña”, jĩwĩ. Ñiã seis Jesuré padeorá y^hmena jeawa. Ësã toopú jea, y^hure boocóriguya wiip^u sãajeaw^h. ¹³ Ësã toopú sãajeari, tiwiĩ macũ ãsārē wedewi: “Sícũ ángele yáa wiip^u nucūri ññaãwũ. Cūũ y^hure jĩãwĩ: ‘Jopep^u m^hu ãm^hārē ticocoya. Cūārē Simón Pedro wāmecutigure atidutiya. ¹⁴ Cūũ Cōāmacūyere m^hurē wedeg^udaqui. M^hu, m^huya wii macārāmena netōnéādare quetire wedeg^udaqui’, jĩ wedeawĩ y^hure ángele”, jĩwĩ.

¹⁵ Y^h cūārē wedesenucārĩrã, sicato marĩrē diijeárirobirora Espíritu Santo diijeárigu niwĩ cūāp^ure. ¹⁶ Teeré ñnagũ, Jesús marĩ Òpũ jĩriguere wācūwũ: “Juan múārē ocoména wāmeōtiwi. Y^h Pacupeja nemorō añurō tiig^udaqui múārē. Péerogã siro Espíritu Santore ticodiocog^udaqui”, jĩwĩ. ¹⁷ Teero tiig^u, y^h wācūtu: “Cōāmacũ marĩrē ticodiocorobirora cūārē ticodiocorig^u niwĩ, cūã Jesucristo marĩ Òp^urē padeorí. Teero tiig^u, y^h Cōāmacūrē netōnucāmasīritu”, jĩyig^u Pedro.

¹⁸ Cūũ tee jĩrĩ t^uorá, cūārē jĩñemoriyira sáa. Cōāmacūrē ãsenire ticoyira:

—Judíoa niihērãcã cūã ñañaré tiirére wācūpati, wasorá, Cōāmacũ netōnérira niĩadacua. Cūãcārē catiré petihére ticog^udaqui, jĩyira.

Antioquía macārã tiirécutirigue

¹⁹ Judíoa Estebanrē sīarĩ siro, Jesuré padeoräre ñañarō netōrĩ tiiyíra. Teero tiirá, dutibatéjōãyira. Āpērã Fenicia ditap^u, āpērã Chipre n^ucūrōp^u, āpērã Antioquíap^u jeayira. Cūã toopú jeara, judíoa dícare Jesuyé quetire wedeyira. ²⁰ Sīquērã cūāmena dutiwáirira Antioquíap^u jea, judíoa niihērãcārē wedeyira. Cūã Chipre macārã, Cirene macārã niiyira. “Jesús marĩrē netōnégũ niipetira Òpũ niĩ”, jĩ wedeyira. ²¹ Cōāmacũ cūārē añurō tiíápuyig^u. Teero tiirá, p^u too macārã Jesuré padeonucāyira.

²² Jerusalén macārã Jesuré padeorá tee quetire t^uoyíra. Teeré t^uorá, Bernabére Antioquíap^u ticocoyira. ²³ Cūũ tiimacāp^u jea, Cōāmacũ cūārē tiíápurere ñña, bayiró ãseniyig^u. Cūārē wācūtututare tico, wedeyig^u:

—Jesuré múã wācūdurijãña. Cūũ dutirére añurō tiirucújãña, jĩyig^u.

²⁴ Cūũ añuniwĩ. Espíritu Santo cūūmena niirig^u niwĩ. Ññurō Cōāmacūrē padeorucúrigu niwĩ. P^u basocá cūũ wedeserere t^uorá Jesuré padeoyíra.

²⁵ Bernabé Antioquíap^u niigũ, Tarsop^u Saulore āmaāgũ jeayig^u. ²⁶ Cūārē b^hajeá, Antioquíap^u néep^ut^uayig^u. Cūã tiimacāp^ure Jesuré padeorám^uena sicacūma niiyira. P^u basocäre bueyira. Toopú Jesuré padeoräre “cristiano” jĩñucāyira.

²⁷ Teeb^urecorire Jerusalén macārã profetas Antioquíap^u jeayira. ²⁸ Sícũ cūāmena jearig^u wāmecutiwig^u Agabo. Cūũ Espíritu Santo masīrē ticorém^uena wedeyig^u:

—Niipetirop^u j^uabóare wáaadacu, jĩyig^u. J^uabóare wáaw^h Claudio romanuã òpũ niirito.

²⁹ Teeré t^uorá, Jesuré padeorá cāmerĩ wedeseyira:

—Marĩ niyeru ticocoad^u Judeap^u niirārē Jesuré padeoräre. Marĩ c^uoró jeatuaro ticocoad^u, jĩyira.

³⁰ Cúã jĩrirobirora niyerure néõ, Bernabé, Saulomena ticocoyira Judeapure. Cúãrẽ jĩiyira:

—Ateré ticowa butoá dutiráre, jĩiyira.

12

Santiago diarigue; Pedore peresuwiipũ sōnecorigue

¹ Teeburecorire Herodes Judea dita òpũ niyigũ. Cũũ sĩquẽrã Jesuré padeoráre ñañarõ tiápeyigũ. ² Juan sōwũ Santiagore espadamena sĩadutiigũ. ³⁻⁴ Cũũrẽ sĩarĩ ññarã, judíoa useniyira. Cúã usenirĩ ññagũ, Pedore ñeeduti, peresuwiipũ sōnecodutiigũ. Baparipõna surara waso, cũũrẽ coterucuyira. Sicapõna macãrã bapari dícu niyira. Pascua burecori niirĩ, Herodes teero tiyigũ. “Pascua burecori siro Pedore néewioneco, basocá ññacoropũ sĩadutígũda”, jĩ wãcūmiyigũ. ⁵ Teero tiirã, Pedore cotemiyira peresuwiipũ. Cũũ toopũ niirĩ, Jesuré padeorápe Cõamacũrẽ bayiró sãĩrã tiyira.

Ángele Pedore peresuwiipũ netōnérigue

⁶ Herodes cũũrẽ sĩadutiádari sugero macã ñnamirẽ Pedro surara purã decopũ cānigũ tiyigũ. Cõmedá puadámēna siatúnoyigũ. Āpẽrã surara sopepũ peresuwiire coterã tiyira. ⁷ Wãcũña manirõ sĩcũ ángele cũũ niirõpũ bauáyigũ. Āñurõ bóejõãyiro. Cũũrẽ warupũ paacaré, wãcõyigũ.

—Boyero wãmũnucãña, jĩiyigũ ángele.

Cũũ teero jĩĩrĩrã, cõmedári Pedroye wãmorĩrẽ siatúaredari jõácódiayiro.

⁸ —Sitũrũda siatúya. Mũye sapature sãñaña, jĩiyigũ.

Pedro cũũ jĩrirobirora tiyigũ.

—Mũyaro sutiró sotoá macãrõ sãñaña. Jãmu, yũre nũnũñá, jĩiyigũ.

⁹ Pedro cũũ siro nũnũwitiwayigũ. “¿Diamacũrã niigari ate ángele yũre néewitiware? Apetó tiigũ, quẽẽgũ tiibócu”, jĩ wãcūmiyigũ cũũpeja. ¹⁰ Surara niisuguerare netōwáyira. Too síro surara āpẽrãrẽ netōwáyira. Tiiwiĩ sããwaro cõme sopepãma niirõpũ jeayira. Tiipãma basiro pãõjõãyiro. Cúã tiisopere witiwayira. Maapũ yoasãñurõ wáa, ángele ditijõãyigũ.

¹¹ Pedro ãñurõ tũomasĩnucãjea, wãcūyigũ: “Diamacũrã niĩayu yũ ññaãrigue. Niirõrã Cõamacũ yũre netōnégũdu ángelere ticocoayi, Herodes sĩarĩjããrõ jĩgũ. Judíoa niipetire yũre ñañarõ wáare ññadũgarere cãmotáayi”, jĩ wãcūyigũ.

¹² Teeré masĩtoa, wáajõãyigũ Juan Marcos pacoya wiipũ. Coó wãmecutiigũ María. Tiiwiipũre pau basocá neã, Cõamacũrẽ sãĩrã tiyira. ¹³ Toopũ jea, sicato sããrõ macã sopepãmapũ doteyigũ. Tiiwiĩ padegó, Rode wãmecutigo, “¿noã niĩ?” jĩ sãĩñágõ wáyigo.

¹⁴ Pedro wedeserere tũomasĩ, bayiró useniyigo. Usenipaco, pãõriyigo. Cãmecutúsã, cúãrẽ: —Pedro sopepũ niĩati, jĩ wedemiyigo.

¹⁵ —Mũ teero jĩãmajãgõ tiia, jĩiyira.

—Diamacũrã jĩĩã, jĩiyigo.

—Too docare Pedore cotegũ ángele niiqui, jĩimiyira.

¹⁶ Cúã teero jĩcõãtorito, Pedro dotejãgũ tiyigũ. Cúã wáa, pãõ, Pedore ñña, ññamanijõãyira. ¹⁷ Cúãrẽ wãmomena wẽẽtucoyigũ, nocõrõ wedeseya jĩgũ. Cõamacũ cũũrẽ peresuwiipũ néewitiwaariguere wedeyigũ.

—Santiagore, āpẽrã Jesuré padeoráre teeré wedeya, jĩiyigũ.

Tiiwiĩ niĩarigu witi, wáajõãyigũ aperopũ.

¹⁸ Bóeri surara Pedro manirĩ ññarã, bayiró wãcūpatiayira. “¿Deero wáayiriye?” cãmerĩ jĩiyira. ¹⁹ Herodes “Pedro maniãwĩ” jĩĩrĩ tũogũ, surarare “ãmaãrã wáaya” jĩcoyigũ. Cúã ãmaãmiyira. Buaríyira. Herodes Pedore cotemiãrĩrere bayiró sãĩñárucu, cúãrẽ sãĩjãdutiigũ.

Too síro Herodes Judea ditapɯ niiãrigɯ Cesareapɯ niigũ wáayigɯ.

Herodes diarigue

²⁰ Herodes bayiró cúayigɯ Tiro, Sidón macãrĩ macãrãmena. Cũã Herodeya ditapɯ yaaré sãirucúyira. Cũũ cúãmena cúagɯ, yaaré dúadutiriyigɯ. Teero tiirá, cũũrẽ ñnarã wáayira. Herodeyere dutibosagumena tiápure buayíra. Cũũ wãmecutiyigɯ Blasto. Cũũ tiápuremena ãñurõ niirecutirere sãiyíra Herodere.

²¹ —Tiibureco niirĩ, múãrẽ wedegɯda, jĩiyigɯ Herodepe.

Cũũ jĩiri bureco jeari, Herodes cũũye õpũ suti ãñurẽre sãña, õpũ duirípĩrõpɯ dui, basocáre wedeyigɯ. ²² Cũũ teero wederi, basocá acaribíyira:

—Ate sícũ cõamacũ wederé niiã; basocá wederé mee niiã, jĩiyira.

²³ Cũũpe “niiria; yɯɯ basocá niiã; cõamacũ mee niiã” jĩriyigɯ. Teero tiigú, wãcũña manirõ ángele cũũrẽ diarecutiri tiiyigɯ. Teero tiirá, cũũrẽ becoa yaasĩãjãyira.

²⁴ Niipetiropɯ Jesuyé queti sesajõãyiro. Teero tiirá, paɯ Jesuré padeonemóyira.

²⁵ Bernabé, Saulomena Jerusalénpɯ Jesuré padeoráre tiáputoa, cãmecóputuayira Antioquíapɯ. Juan Marc core cũãmena néewayira.

13

Bernabé, Saulo Jesuyé quetire apeyé macãrĩpɯ buenɯcãrigue

¹ Antioquíapure Jesuré padeorãmena niyira profetas, ãpẽrã Jesuyére buerá. Noquẽrã niyira:

Bernabé,

Simón (cũũrẽna “Ñígũ” jĩiyira),

Lucio (Cirene macã macã),

Manaén (Herodes Galilea õpũmena sícãrõména masãrigɯ),

Saulo niyira.

² Sicabureco cũã beti, Cõamacũrẽ sãĩ, usenire ticora tiirí, Espiritu Santo cũãrẽ jĩiyigɯ:

—Bernabé, Saulore beseya, yɯɯ cũãrẽ “tiiyá” jĩrẽre tiirá wáari, jĩiyigɯ.

³ Teero jĩirĩ tuo, beti, Cõamacũrẽ sãĩãri siro, cũãrẽ ñaapeó, “wáaya” jĩiyira.

Chiprepɯ Bernabé, Saulo buerigue

⁴ Teero tiirá, Espiritu Santo ticocoarira nijĩrã, wáayira. Seleucia macãpɯ búawasugueyira. Too macãrã dooríwɯmena wáa, Chipre nɯcũrõpɯ jeayira. ⁵ Salaminapɯ niirã, judíoa neãré wiseripɯ Jesuyé quetire bueyira. Juan Marcos cũãrẽ tiápugɯ wáayigɯ.

⁶ Tiimacã niĩrira wáa, tiinɯcũrõpɯre Jesuyé quetire buesugocøjãyira. Téee apeniñã Pafos macãpɯ buejeayira. Tiimacãpɯre sícũ judíoa yáĩ tiiróbiro niigũrẽ buajeáyira. Cũũ wãmecutiyigɯ Barjesús. “Yɯɯ profeta niiã”, jĩiditonetõyigɯ. ⁷ Tiinɯcũrõ dutigú bayiró masĩgũ menamacũ niyigɯ. Cũũ wãmecutiyigɯ Sergio Paulo. Cũũ Cõamacũye quetire tɯodugágɯ, Bernabé, Saulore sɯodutiyigɯ. ⁸ Cũã jeari, yáĩ tiiróbiro biigú cũã buerere cãmotádugamiyigɯ. Cũũrẽ Elimas jĩiyira griegoayemena. Cũũ tiinɯcũrõ dutigú Jesuré padeorí booríyigɯ. ⁹ Saulo, ãpẽrã “Pablo” jĩigú, Espiritu Santo cũũmena niirĩ, cũũrẽ bayiró ñña, ¹⁰ jĩiyigɯ:

—Mɯɯ jĩiditorebɯcɯ, mɯɯ booró tiigú, wãtĩ tiiróbiro tiigú, ãñuré tiirere ñnatutigɯ niiã mɯɯ. Cõamacũ diamacũ wederere “diamacũ niiria” jĩĩ wedewisiogɯ tiia. ¹¹ Mũũrẽ mecũtígã Cõamacũ ññarõ tiigúdaqui. Mɯɯ capeari ñnahẽgũ pɯtãágudacu; yoari muĩpũ bóerere ññaricu, téee Cõamacũ booró jeatuario, jĩiyigɯ Pablo.

Máata cũũrẽ naĩtĩãjõãyiro. Paaãmanucũ, cũũrẽ wéewaadarare ãmaãyigɯ. ¹² Teero wáari ññagũ, tiinɯcũrõ dutigú quioníremena Jesuyé buerere ññamanijõãgũ, Jesuré padeonɯcãyigɯ.

Antioquía Pisidia ditapɯ Bernabé, Pablo buerigue

¹³ Pablo, cū̃ menamacārāmena Pafopu niiārira tīāwa, Panfilia ditapu jeayira. Tiiditapu jea, Pergepu wáyira. Cū̃ Pergepu jeari, Juan Marcos cū̃rē toorá cū̃, coecóputuayigu Jerusalénpu. ¹⁴ Tiimacāpu niiārira wáyira apemacā Antioquíapu. Tiimacā Pisidia ditapu putuáa. Judíoa yeerisāri bureco niirī, cū̃ neārī wiipu sãāwa, duiyira. ¹⁵ Moisére dutiré cū̃riguere, profetas jóariguere buetoari, tiwií dutirá cū̃rē wededutiya:

—Ŭsāya wedera, basocáre wededugara, wedeya, cū̃rē wācūtutuaaro jīrā, jīyira.

¹⁶ Pablo “jáu” jī, wāmūnucā, wāmo wēētuyigu, ditamaniña jīgū. Teero tiitóa, cū̃rē wedeyigu:

—Yāa wedera Israelya pōna macārā, Cōāmacūrē quioníremena īñarācā, yūre tuoyá: ¹⁷ Cōāmacū Israelya pōna macārā Ōpū niirigu niwī. Cū̃ ũsā űecūsūmūārē besecūrigu niwī. Cū̃ āpērāyé dita Egiptopu niirī, cū̃rē paū basocáputiri tiirīgu niwī. Too síro cū̃ tiiditapu niirārē cū̃ tutuaremena néewitiatirigu niwī. ¹⁸ Cuarenta cāmarī basocá manirōpu cū̃ cū̃rē netōnucāriguere nūcārīgu niwī. ¹⁹ Too síro cū̃ Canaán ditapu jeari, tiidita macārā siete pōnarī macārārē cōārī tiirīgu niwī. Tiiditare ũsā űecūsūmūārē cū̃rigu niwī. ²⁰ Tiiditapu cū̃rē cū̃ūari siro, cuatrocientos cincuenta cāmarī niyira.

‘Cū̃ toopū niirī, Cōāmacū cū̃rē queti beseadarare cū̃yigu. Tée profeta Samuel niiré burecoripu dutituyira. ²¹ Samuel niirito, basocá sīcū cū̃ ōpū niigūdure sãiyira. Cōāmacū cū̃ ōpūrē sōnecoyigu. Cū̃ wāmecutiugu Saúl. Cū̃ pacu Cis wāmecutiugu. Cū̃ Benjamínya pōna macārā niyira. Saúl cuarenta cāmarī cū̃ ōpū niyigu. ²² Cōāmacū cū̃rē ōpū niiré wionécoari siro, Daviré cū̃ ōpū sōnecoyigu. Cōāmacū Daviyé maquērē wedeyigu basocáre: “Yū īñarī, David, Isaí macū, yū tūsarere tii. Niipetire yū tiidutírere tiigūdu niī”, jīyigu. ²³ “Sīcū David pārāmi niinūnusegu Israelya pōna macārārē netōnégūdure ticocogūda”, jī wedeyigu Cōāmacū ũsā űecūsūmūārē. Jesús Cōāmacū jīrigura niī. ²⁴ Jesús buenūcāadari suguero, Juan Israelya pōna macārārē bueyueyigu: “Múā űañarē tiirere wācūpati, waso, wāmēōtidutiya”, jīyigu. ²⁵ Juan cū̃ tiiré petiádaro tiirī, jīyigu: “Yū múā wācūgū mee niā. Yū siro āpī atiqui. Cū̃ āñunetōgū niiqui. Yūpe cū̃ duaró bári niigū niā”, jīyigu.

²⁶ ‘Yāa wedera Abraham pārāmerā niinūnusera, Cōāmacūrē quioníremena īñarācā, tuoyá. Cōāmacū marīrē cū̃ netōnere quetire ticocorigu niwī. ²⁷ Jerusalén macārā, cū̃rē dutirācā Jesuré īñamasīriyira. Cū̃ yeerisāre burecoricōrō profetas jóariguere buepacara, tuomasīriyira. Jesuré sīādutíri, tee jóaripū jīrōbirora tiyira. ²⁸ Cū̃rē sīārī tiiréno wapa buarīpacara, Pilatore “sīādutíya cū̃rē” jī sãiyira. ²⁹ Cōāmacūye queti jóaripū jīrōbirora cū̃rē tiipetíra, curusapu niigūrē néedioco, ũtātutipu cū̃miyira. ³⁰ Cōāmacūpe cū̃rē diarigupure masōrigu niwī. ³¹ Jesús cū̃ masāri siro, pee burecori bauáyigu cū̃mena Galileapu ni, Jerusalénpu bapacutí jearirare. Cū̃rā cū̃ masārigure īñarira basocáre wedeeya.

³² ‘Ŭsācā múārē teeréna wedea. Cōāmacū marī űecūsūmūārē cū̃ jīrirobirora ³³ marīrē cū̃ pārāmérā niinūnuserapure teeré tiēñoyigu. Tee Jesús diarigupure masōrigue niā. Salmopūcārē teeré biiro jóanoā: “Mū yū macū niā. Mecūāmena yū mū pacu niirere masīādacua”,* jī jóarigue niā. ³⁴ Cū̃ diarigupu masōādare, cū̃ya ōpū bóriadarecārē biiro jóanoā: “Niipetire yū Daviré jīriguecōrō mūārē āñurō tiiboságudacu”,† jī jóanoā. ³⁵ Salmopūpu David biiro jóarigu niwī sūcā: “Mū ‘bóarijāārō’ jīgūdacu mū maīgūrē”,‡ jī jóarigu niwī. ³⁶ Davipé Cōāmacū dutirere ti, cū̃ dutirito macārārē tiápu, too síro diajōā, cū̃rē yaaári siro, bóawejōājīyi. ³⁷ Cōāmacū masōrigupe bóaweririgu niwī. ³⁸⁻³⁹ Yāa wedera, yū múārē wederere masīrī booa. Múā Moisére dutiré cū̃riguere tiipacára,

* 13:33 Salmo 2.7. † 13:34 Isaías 55.3. ‡ 13:35 Salmo 16.10.

acabóre buarícu. Jesuména, cûârê padeorá, tee niipetire acabóya maniríguere acabóre buamasícu. ⁴⁰ Profetas jóarigue múârê wáari jîrã, añurõ wácûña. Biíro jóarira niíwã:

⁴¹ Múã Cõamacûrê buijãrã, añurõ tiíyã.

Múã catiré burecorire yuu tiiádarere êñogáda.

Ãpêrã múârê teeré añurõ wedepacari, padeorídojãcu.

Teero tiirã, ññamanijõã, diajõããdacu múã, §

jî jî jóarira niíwã, jî wedeyigu Pablo.

⁴² Cúã witiwari, cúârê sãíyira:

—Ape yeerisãri bureco niirí, ateré buewa súcã ãsãrê, jîyira.

⁴³ Tiiwí neãñira witibatewara, pañ judíoa, judíoa niíhêrã Cõamacûrê ãseniremena padeorã cúãmena bapacutiwayira. Pablo, Bernabé cúârê jîyira:

—Cõamacû múârê añuré ticorêre wácûdurijãña. Cûârê padeorucújãña, jî wedeyira.

⁴⁴ Apesemána yeerisãri bureco niirí, niipetira tiimacã macãrã Cõamacûye quetire tuoádara neãyira. ⁴⁵ Pañ neãrĩ ññarã, judíoa bayiró pesucatiyira. Teero tiirã, ññarõ wedeseremena Pablo bueré “diamacû niiria” jî buijãyira. ⁴⁶ Pablo, Bernabé teeré tuorã, cuiro manirõ cúârê jîyira:

—Múã judíoare ãpêrã sugero Cõamacûye quetire bueró niirõ tiiwã. Múã teeré tuopacára, boorí. “Cõamacû catiré petihére ticorêre cuobórano mee niíã”, jîrã tia múã. Teero tiirã, ãsã mecütigãrê judíoa niíhêrãrê Cõamacûye quetire bueadacu sãa. ⁴⁷ Cõamacû teeré jî dutirigu niíwĩ ãsãrê cúãye maquê jóaripûre:

Yuu muurê sñawócore tiiróbiro cúũã judíoa niíhêrãpûre.

Yuu netónere quetire buegadacu niipetire macãrĩpû,*

jî jóarigue niíã, jîyigu Pablo.

⁴⁸ Teeré tuorã, judíoa niíhêrã bayiró ãseniyira. “Cõamacûye queti aññetõjõãã”, jîyira. Cõamacû catiré petihére ticonoádara padeonucãyira. ⁴⁹ Tiiditapûre Jesuyé quetire wedewarucuyira. ⁵⁰ Judíoaape Pablo, Bernabére cõadugayira. Cúã masíã numiãrê cúari tiíyira. Cúã numiã cúãmena naíro súubusera neãrã niíyira. Basocã añurã numiã niíyira. Ñmũãcãrê teerora cúari tiíyira. Cúã ñmũã uputí macãrã niíyira tiimacãpûre. Pablo, Bernabére ññarõ tiinucãrĩ tii, cúãya ditapû niíñirare cõãjãyira. ⁵¹ Cúãpe tiimacã maquê dita cúãye dupori túaariguere páabatecõãyira. “Múã basiro wapa cuoa” jîrã, teero tiíyira. Iconio macãpû wãajõãyira. ⁵² Jesuré padeorã Espíritu Santo cúãmena niirí, bayiró ãseniremena putuáyira.

14

Iconiopû Pablo, Bernabé tiirígue

¹ Pablo, Bernabé Iconiopûre judíoa neãrĩ wiipû sããwa, wedeyira. Cúã tuoríãññuremena wederí, pañ judíoa, ãpêrã judíoa niíhêrã Jesuré padeonucãyira. ² Judíoa Jesuré padeohéra judíoa niíhêrãrê cúari tii, ññarõ wácûrĩ tiíyira Pablo, Bernabé. ³ Teero tiirã, Pablo, Bernabé yoari putuáyira tiimacãpûre. Cuiro manirõ marí Ñpûyere wedeyira. Cõamacûpe “diamacûrã wedeeya” jîgũ, cúã tutuaremena tiiẽñorĩ tiíyigu. ⁴ Tiimacã macãrã paupõná batoyira. Ñpêrã judíoa tiiróbiro wácûyira; ãpêrãpé Jesús beserira tiiróbiro wácûyira.

⁵ Teero tiirã, judíoa niíhêrã, judíoa, cúârê dutirãmena neã, wedeseyira:

—Jãmu, Pablo, Bernabére ññarõ jî, ãtãperimena déesíããda marí, jîmiyira.

⁶ Pablo, Bernabé cúârê ññarõ tiidugárere tuorã, dutijõãyira. Licaonia ditapû jea, too maquê macãrĩ Litra, Derbe, apeyé macãrĩpucãrê jeayira. ⁷ Toopûre Jesuyé añuré quetire wedewarucuyira súcã.

§ 13:41 Habacuc 1.5. * 13:47 Isaías 42.4; 49.6.

Listrapɯ Pablɔre ʉtãperimena déerigue

⁸ Listrapɯ sícú basocá wáamasĩhēgú duiyigɯ. Sicato bauágɯpara dɯpori posarigɯ niiyigɯ. ⁹ Toopú duigɯ, Pablo basocáre wederere tɯoyigɯ. Pablo cūūrē ĩña, “ãni Jesuré cūāye dɯpori netōnémasĩrere padeói” jĩ wācūyigɯ. ¹⁰ Teero tiigú, bayiró wedeseremena: —Mɯ dɯporimena ãñuripĩ wāmɯnucãña, jĩyigɯ.

Cūū teero jĩĩrã, bupucutúa, wáanucāyigɯ. ¹¹ Pablo teero tiirí ĩñarã, Licaonia macãrã cūāyemena bayiró busurómena wedeseyira:

—Cōãpōna basocá tiiróbiro òpũcūtira marĩ putopɯ diijeáaya, jĩyira.

¹² Bernabére cūāyagɯ cōãmacú Zeus wāmecutigɯ wāme tuuyira. Pablopere, cūū wederi ĩñarã, ãpĩ cūāyagɯ cōãmacú Hermes wāmecutigɯ wāme tuuyira. ¹³ Tiimacã witiwaropɯ Zeure padeorí wii niyiyo. Tiíwĩ macú pai wecúá ũmũārē coorimena mamōārirare tiimacã sãāwaropɯ néeatidutiigɯ. Pai, ãpērã too macãrã Pablo, Bernabére padeoádara, wecuaré sãādugāmiyira. ¹⁴ Cūā teeré tiidugári tuorá, Pablo, Bernabé cūā basiro cūāye sutire wéeyigājāyira. “Múā tiídare bayiró ñañaã” jĩrã, teero tiiyira. Cūā paɯ decopɯ cutwá, cūārē bayiró busurómena jĩyira:

¹⁵ —¡Múā ũsārē teeré tiiríjãña! ʉsācã múā tiiróbirora basocá niiā. Múā biiro tiirécutirere nocōrōrã duujãña. Múā padeoré wapamanĩā. Cōãmacú catigúpere padeonucãña. Cūū ũmũāse, atiditá, día pairímaa, niipetire atibúreco niirere tiirígɯ niíwĩ. Teeré múārē wedera atira tiíawũ. ¹⁶ Cōãmacú tiatopure niipetire dita macãrĩ macãrã cūā booró tiirí, cāmótáririgɯ niíwĩ. ¹⁷ Basocá cūūrē padeorípacari, cūū niirecutirere cūū ãñuré tiirémēna ěñoĩ niipetirare. Cūū oco peari tiirémēna ote dɯcacutiri tiĩ. Marĩrē ãñurō yaaré tico, ũseniremena niirĩ tiĩ, jĩyira.

¹⁸ Wáicurare sã, cūārē padeoádara tiimíyira. Péerogã dusaátiri, Pablo, Bernabé cūārē cāmótájāyira.

¹⁹ Antioquía macãrã, ãpērã Iconio macãrã jeayira toopúre. Judíoa niiyira cūā. Basocáre wācūre wasorí tiiyira. Pablɔre ʉtãperimena dée, “diajōāĩ” jĩmiyira. Macã wesapɯ wéewa, cūījāyira. ²⁰ Jesuré padeorá cūūrē ĩñasodeanucāyira. Cūūpe wāmɯnucã, macãpɯ piya-jōāyigɯ sūcã. Apebúreco Bernabémēna Derbepɯ wáajjōāyigɯ.

²¹ Cūā toopú jea, Jesuyé ãñuré quetire wedeyira. Too macãrã paɯ cūā buerere padeonucāyira. Too síro cūā cāmeputúaatiyira Listrapɯ. Too macãrã Iconiopɯ, too macãrã Antioquíapɯ putuajeayira. ²² Teemacãrĩpɯre Jesuré padeoráre wācūtutware ticoyira. “Jesuré padeorucújãña”, jĩyira. “Marĩ Cōãmacú Ōpũ niirōpɯ wáaadari suguero, pee ñañaré wáari, wācūbayijārō booa”, jĩyira. ²³ Jesuré padeoré pōnarĩcōrō butoá dutiráre beseyira. Cūārē cūūrã, beti, Cōãmacūrē sãiyira. “Marĩ Ōpũ múā padeogú tiíapuaró múārē” jĩ, wáajjōāyira.

Antioquía Siria ditapɯ Pablo, Bernabé putuárigue

²⁴ Pablo, Bernabé Pisidia ditapɯ netōwá, Panfilia ditapɯ jeayira. ²⁵ Pergepɯ wedetɔa, Atalia macãpɯ búajeayira. ²⁶ Too macãrã dooríwɯmēna wáayira Antioquíapɯ wáara. Tiimacã macãrã cūārē sicato ticocora, “Cōãmacú múārē ãñurō cotearo” jĩ ticocoyira. Cōãmacú tiidutirere tiirá wáadutiigɯ. Cūāpe teeré tiipetítoa, putuajeajjōāyira. ²⁷ Tiimacãpɯ coerá, Jesuré padeoráre néō, Cōãmacú cūāmēna tiiríguere wedeyira. “Cōãmacú judíoa niĩhērācārē netōnére ticowĩ”, jĩ wedeyira. ²⁸ Cūā yoari putuáyira Jesuré padeorámēna.

15

Jerusalénpɯ neārigue

¹ Cūā toopú niirĩ, ãpērã Judea dita macãrã cūā putopɯ jeayira. Jesuré padeoráre bueyira:

—Múã Moisére dutiré cūūrigue tiihéri, múã cōnerígu yapa macã caseróre widecōāhēri, Cōāmacū múārē netōnériqui, jīlyira.

² Pablo, Bernabé cūāmena bayiró cāmerī wedeseyira. Teero tiirá, Antioquía macārā Jerusalénpu ticoadara, Pablo, Bernabé, āpērā too macārārē beseyira. Cūārē jīlyira:

—Jerusalénpu wáaya. Jesús beserirama, āpērā butoá dutirámena wedesera wáaya tee marī wedesere maquērē, jī ticocoyira.

³ Jesuré padeorá cūārē ticocori, Fenicia dita, Samaria ditapu netōwáyira. Teemacārīpu netōwára, judíoa niihērā cūā Jesuré padeonucārigue quetire wedeyira. Tee quetire tūorá, niipetira Jesuré padeorá bayiró useniyira.

⁴ Cūā Jerusalénpu jeari, Jesuré padeorá, Jesús beserira, āpērā butoá dutirá cūārē bocayira. Cūārē Cōāmacū cūāmena tiiríguere wedeyira. ⁵ Toopáre sīquērā fariseo basoca Jesuré padeorá niyira. Cūā wāmūnucā, wedeseyira:

—Judíoa niihērā cūā Jesuré padeorí, cūā cōnerígu yapa macã caseróre widecōādutiro booa. Moisére dutiré cūūriguere tiidutíro booa, jīmiyira.

⁶ Teero tiirá, Jesús beserira, āpērā butoá dutirá neā, wedeseyira tee maquērē. ⁷ Cūā yoari cāmerī sāiñá wedeseari siro, Pedro wāmūnucā, cūārē jīlyigu:

—Yáa wedera, múã masiā: Cōāmacū jōō niiritopu, judíoa niihērārē cūūye quetire wededutigu, yūre beserigu niwī. Cūācārē teeré tūo, “Jesuré padeoró” jīrigu niwī.

⁸ Cōāmacū niipetire basocá wācūrere masīgú “yáara niīya cūā” jīrere ēñogú, Espiritu Santore ticorigu niwī cūārē marīrē cūū ticorirobirora. ⁹ Marīrē cūāmena tuuducáwaririgu niwī. Cūācārē Jesuré padeorí, cūā ñañaré tiirere acaborigu niwī. ¹⁰ Múã Cōāmacūrē “mū cūārē netōnémasīricu, cūā Moisére dutiré cūūriguere tiihéri” jīrā tiicú. Marī ñecūsūmūā Moisére dutiré cūūriguere tii sīcārībírira; marīcā sīcārībíricu. ¹¹ Cōāmacū judíoa niihērārē tiiróbiro marīrē netōnéqui. Jesús marī Ōpūrē padeorí, wapa booró manirō marīcārē netōnéqui, jīlyigu Pedro.

¹² Teeré tūorá, niipetira ditamaníjōāyira. Bernabé, Pablo wedeserecārē āñurō tūoyíra. Judíoa niihērā putopu Cōāmacū cūāmena tiīñonotōriguere wedeyira. ¹³ Cūā wedetoari, Santiago wedeyigu:

—Yáa wedera, tūoyá. ¹⁴ Cōāmacū judíoa niihērāpure cūūyara niīadarare besugueriguere wedeawī Simón Pedro. ¹⁵ Profetas teerora jóarira niwā. Cūā jóariguere āñurō tūoyá:

¹⁶ “David dutirigue petirí siro, cūū pārāmērā niinūnusera dutirigue petirí siropu, sīcū David pārāmi niinūnusegure yū cūā ōpū sōnecogudacu sūcā.

¹⁷ Teero tiirá, judíoa niihērā yūre padeoádacua, yū beserira niijīrā”, ¹⁸ jīrigu niwī Cōāmacū.

Tíatopu teeré jīrigu niwī Cōāmacū, basocáre masīdutigū,* jī jóarira niwā.

¹⁹ “Too docare judíoa niihērā Jesuré padeonucārārē “dutipotocōrijāāda sáa” jī wācūā yū. ²⁰ Ateré jóaada cūārē: Wáicūra dii cūā padeoráre ticoariguere yaarijāña. Āpērāmēna ñañarō ñeeaperijāña. Wáicūra dii dí cōāña maniré diiré yaarijāña. Wáicūra díre sīnirjāña, jī jóaada. ²¹ Múã masiā: Tíatopu marī yeerisāre burecoricōrō Moisére dutiré cūūriguere wedenucājīya. Marīcā atitóre buedecocutia. Teeré niipetire macārīpu judíoa neārē wiseripu bueeya, jīlyigu Santiago.

Judíoa niihērārē jóaripū

* **15:18** Amós 9.11-12.

²² Teero tiirá, Jesús beserira, ãpẽrã bũtoá dutirá, niipetira Jesuré padeorámëna jĩiyira: “Marĩ ticocoadarare beseri, ãñuãdacu. Pablo, Bernabémëna cũãrẽ ticococo Antioquíapũ”, jĩiyira. Judare beseyira. Cũũrẽna ãpẽrã Barsabás jĩiyira. Æpĩ Silas niiyigu. Cũã puarã cũã ãñurõ padeorá niiyira.

²³ Cũãmëna atipũ ticocoyira:

“Æsã Jesús cũũyere wededutigu beserira, ãpẽrã bũtoá dutirá múã judíoa niihẽrãrẽ ãñudutia. Múã ãsã baira tiiróbiro niirã Antioquíapũ, Siriapũ, Ciliciapũ niirãrẽ jóaa. ²⁴ Siquẽrã ãno macãrã ãsã menamacãrã ãsã dutiró manirõ múã putopũ wáyira. Múãrẽ potocõâyira. Cũã wederémëna múãrẽ wedewisioayira. ²⁵ Teeré tuorá, ãsã sícãrĩbíro wãcũrémenã ãmũã siquẽrãrẽ múã putopũ bese, ticocori, ‘ãñuãdacu’ jĩĩawũ. Cũã wáaadacua Bernabé, Pablo marĩ bayiró maĩrãmëna. ²⁶ Bernabé, Pablo sĩãrĩquioro tiiyíra, Jesucristo marĩ Õpũyere buera. ²⁷ Judas, Silas ãsã ticocora wedeadacua atipũ maquẽrẽ. ²⁸ Æsãrẽ Espíritu Santo wãcũré ticorobirora pee dutiré múãrẽ cũũricu. Ate bayiró booré dícare múãrẽ cũũãda: ²⁹ Wáicũra dii cũã weerirare ticoariguere yaarijãña. Wáicũra díre sñirĩjãña. Wáicũra dii dí cõãña maniré diiré yaarijãña. Æpẽrãmëna ñañarõ ñeeaperijãña. Múã ate dutirere tiirá, diamacũ tiirá niĩãdacu. Nocõrõrã niĩã”, jĩĩ jóayira.

³⁰ Cũã “wáara tiia” jĩĩ, Antioquíapũ wájõâyira. Toopá jea, basocáre neãduti, tiipũrẽ wiyayíra. ³¹ Tiipũrẽ bueri tuorá, wãcũtutuare ñeerã, ãñurõ useniyira. ³² Judas, Silas profetas niijĩrã, yoari wedeyira. Æñurõ wãcũtutuare, ãñurõ yeeripũnacũtire ticonemoyira cũãrẽ. ³³ Yoasãñurĩ niiyira cũãmëna. Too síro “wáara tiia” jĩĩ, wájõâyira. Too macãrãpe “Cõãmacũmëna wáyã múãrẽ ticocorira putopũ” jĩĩcuyira. ³⁴ Silape “wáaga tiia” jĩĩpacũ, “yũũ ãno putuáguda” jĩĩ, putuájãyigu. ³⁵ Pablo, Bernabécã too Antioquíapũ putuájãyira. Pau ãpẽrãmëna too macãrãrẽ Jesuyé quetire bueyira.

Pablo, Bernabé cãmerĩ cõãrigue

³⁶ Nocõrõ yoari siro, Pablo Bernabére jĩiyigu:

—Jãmũ sũcã, wáaco marĩ Jesuyé quetire bueré macãrĩcõrõ. Jesuré padeonũcãrirare ññanetõãda, ¿deero niirecutimiĩ cũã? jĩĩrã, jĩĩmiyigu.

³⁷ Bernabé néewadugamiyigu Juan Marcore. ³⁸ Pablope jĩiyigu:

—Too sugueropũ bueyapacũtiriwi cũũ. Panfiliapũ marĩ niirĩ, cõãcopũtũaatiwi. Marĩmëna wáanemorĩ booríga, jĩiyigu.

³⁹ Cũã basiro bayiró cãmerĩ wedese, cúa, cãmerĩ cõãjãyira. Bernabépe dooríwũmëna Chipre nũcũrõpũ Marcore néewayigu. ⁴⁰ Pablope Silare beseyigu. Jesuré padeorá “Cõãmacũ cũũ ãñuré ticorémëna múãrẽ cotearo” jĩĩ sãĩbosáari siro, wájõâyigu. ⁴¹ Wáa, Siria, Cilicia ditapũ netõwáyigu. Jesuré padeoráre wãcũtutuare ticonemoyigu.

16

Silas, Timoteore Pablo néewarigue

¹ Pablo Derbe, Litra macãrĩpũre jeayigu. Toopá sícũ Jesuré padeogúre buajeáyigu. Cũũ wãmecutiya Timoteo. Cũũ judíoyo Jesuré padeogó macũ niiyigu. Pacupé griegoayu niiyigu. ² Jesuré padeorá Litra, Iconio macãrã cũũrẽ “ãñuniĩ” jĩĩ wedeseyira. ³ Pablo cũũrẽ bapacũtiaro jĩĩgũ, néewadugayigu. Judíoare tiigũ, Pablo Timoteo cõnerígu yapa macã caseróre wídecõãdutiyaigu. Judíoa niipetira tiidita macãrãpe Timoteo pacũ griegoayu niirere masiyira. ⁴ Teero tiitõa, macãrĩpũre netõwáyira. Jerusalén macãrã Jesús beserira, ãpẽrã bũtoá dutirá dutiré cũũriguere wede, “teeré tiiyá” jĩĩnetõwayira. ⁵ Teero tiirá, Jesuré padeorá wãcũtutuanemoyira. Jesuré padeodúriyira. Bárecoricõrõ ãpẽrãcã Jesuré padeonũcãyira.

Pablo quēēgũ tiiróbiro Macedonia macārē ñnarigue

⁶ Too síro cúa Asia ditapũ Jesuyé quetire buera wáadugarare Espíritu Santo cāmotáyigu. Teero tiirá, Frigia, Galacia ditape tãatãwa, ⁷ Misia dita táariropũ jeayira. Toopũ jea, Bitinia ditapũ wáajõãmiyira. Espíritu Santo toopúcārē wáadutiriyigu. ⁸ Teero tiirá, Misia netõwá, búawayira Troaspũ. ⁹ Toopũ ñami Pablo quēēgũ tiiróbiro sícũ Macedonia dita macũ cũ pũto wedesenucũrĩ ññayigu:

—Ûsã Macedonia macārārē tiíapugũ tĩãatiya, jĩyigu.

¹⁰ Cũ quēērõpũ tiiróbiro ññaãri siro, máata ñsārē néewaadariwure ãmaãwũ.* “Cõãmacũ marĩrē Macedonia macārārē Jesuyé ãñurē quetire wededutigu tiíajĩyi”, jĩ wãcũwũ.

Filipospũ Lidia padeonũcãrigue

¹¹ Ûsã Troaspũ niíarira dooríwũmena diamacũrã Samotracia nũcũrõpũ wáajõãwũ. Apebũreco Neápolis macãpũ wáawũ. ¹² Too macãrã Filipospũ maajeáwũ. Romanuã tiirí macã niíã. Macedonia ditapũre Filipos búri niirí macã mee niíã. Tiimacãpũre síquē bũrecori pũtũáwũ. ¹³ Judíoa yeerisãri bũreco niirĩ, tiimacārē witiwa, día wesapũ jeawũ. “Judíoa súubusero toopũ niibocu”, jĩ wãcũwũ. Numiã neããrirare buajeá, cúãmena dui, wedewũ cúārē. ¹⁴ Toopũre sícõ Tiatira macã macõ niiwõ. Coo suti wapapacáre sõã ñiisãñũre dúago niiwõ. Cõãmacũrē padeogó niiwõ. Coo wãmecutiwo Lidia. Coo Pablo wederére tũorí, Cõãmacũ coore ãñurõ tũonũnũseri tiiwí. ¹⁵ Coore, cooya wii macārārē wãmẽotĩari siro, ñsārē jĩwõ:

—Yũre “diamacũrã Jesurē padeogó niyo” jĩ wãcũrã, jãmũ, yáa wiipũ pũtũáya, jĩwõ.

Coo bayiró pũtũádutiri tũorã, pũtũáwũ.

Pablöre, Silare peresuwiipũ sõnecorigue

¹⁶ Sicabũreco ñsã Cõãmacũrē súubuseropũ wáara, sícõ numiõ wãtĩ sããnorigore bocawũ. Coo ãpērārē dutiapienori basoco niiwõ. Wãtĩ masĩré ticorẽmena too síropũ wáaadarere wedemasĩwõ. Coo teero wederẽmena coore dutiapiera pairó niyeru wapásẽwa. ¹⁷ Pablöre, ñsārē bayiró bũsurõmena jĩnũnũsewo:

—Ãniã Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũrē padecotera niíya. Cõãmacũ basocáre netõnére quetire wedeeya, jĩwõ.

¹⁸ Pee bũrecori teero jĩnũnũsewo. Pablöre páasuti, cãmenucã, wãtĩ coomena niigũrē jĩwĩ:

—Mũ coomena niigũrē Jesucristo wãmemena witiwadutia, jĩwĩ.

Máata witiijõãrigũ niíwĩ.

¹⁹ Coore dutiapiera “deero tii niyeru wapatánemoricu coomena” jĩwã. Teero tiirá, Pablo, Silare ñee, tiimacã decopũ dutirãpũre néewawa. ²⁰ Queti beserí basoca pũtopũre néejea, jĩwã:

—Ãniã judíoa niíya. Maríya macã macārārē wedeñañorã tiíya. ²¹ Apeyé niirecutirere bueeya. Marí romanuã niijĩrã, teero niirijãrõ booa. Marí teeré tiimasĩria, jĩwã.

²² Toopũ neããriracã Pablo, Silamena cúajõãwã. Queti beserí basoca Pablo, Silare cúãye sutire tuuwéduti, tãnadutiwa. ²³ Cúārē bayiró tãnatóa, peresuwiipũ tuunécõsõnecowa. Tiiwii coterí basocũre dutiwitiwari jĩrã, ãñurõ biajãdutiwa. ²⁴ Cúã teero jĩrĩ tũogũ, peresuwii coterí basocũ niituri tatiapũ tuunécõsõnecoyigu cúārē. Pũagũ yucũgũ tũsure coperi watoapũ cúãye dũporire súucũduti, siatú, biadũpójãyigu.

Cõãmacũ dita cãmeñarĩ tiirígue

²⁵ Ñami deco Pablo, Silas Cõãmacũrē sãĩ, basapeoyira. ãpērã peresu niirã cúã basari tũoyíra. ²⁶ Wãcũña manirõ dita bayiró cãmeñayiro. Cúã niirí wii maquē botarí

* **16:10** Lucas atipũ jóarigu Troaspũ niijĩyi. Pablo toopũ jeari, Lucas cúãmena wáayigu Macedoniapũ.

cãmeñayiro. Máata tiwií biare sopepãmarĩ pãõpetijõãyiro. Niipetira peresuwiipũ niirãrẽ cõmedárimena siatúarigue jõãpetijõãyiro. ²⁷ Tiiwií coterí basocũ wãcã, tee pãõãrigue soperire ñña, “dutipetijõããya” jĩ wãcũmiyigu. Teero tiigú, cuigu, cũ basiro espada née, sããgũdu tiimiyigu. ²⁸ Pablope cũãrẽ bayiró wedeseremena jĩiyigu:

—Mũũ basiro ññaarõ tiirijãña. Ûsã ãnopú niipetijãã, jĩiyigu.

²⁹ Teero jĩĩrĩ tũogú, cũãrẽ coterí basocũpe sãwócore néeatiduti, sããcutásãyigu Pablo, Silas niirõpũ. Cuigu, bayiró ñapõpigura, cũ puto ñicãcoberimena jeacũmuyigu. ³⁰ Too síro wãmũnũcã, cũãrẽ néewitiwa, sãĩñáyigu:

—¿Deero tiibógari yũũ, Cõãmacũ yũũre netõnéãrõ jĩĩgũ?

³¹ Cũã yũũyira:

—Mũũ ãsã Òpũ Jesuré padeogú, netõnénogũdacu. Mũũya wii macãrãcã padeorã, netõnénoãdacua, jĩiyira.

³² Cũãrẽ, cũũya wii macãrãrẽ Cõãmacũye quetire wedeyira. ³³ Ñami tii horara cũã tãnaãrigue cãmire cosegũdu néewayigu. Coseári siro, máata cũũ, cũũya wii macãrã wãmeõtinoyira. ³⁴ Tiiwií coterí basocũ cũũya wiipũ néemuãwa, cũãrẽ yaaré ecayigu. Cũũ, cũũya wederamena bayiró ãseniyira Cõãmacũrẽ padeonũcãrã.

³⁵ Bóeri queti beserí basoca tiimacã coterí basocare jĩiyira:

—Ñiãrẽ wionécodutira wáaya, jĩiyira.

³⁶ Tiimacã coterí basoca toopú jea, cũã jĩãriguere tiiwií coterí basocare wedeyira. Teeré tũo, cũũpũ Pablöre wedeyigu sãa:

—Mũãrẽ queti beserí basoca “wionécoaro” jĩãrira niiãwã. Teero tiirã, ãñurõ wáaya, jĩiyigu.

³⁷ Pablope tiimacã coterí basocare jĩiyigu:

—Ûsã romanuã niipacari, queti beserí basoca ãsã tiiariguere beseripacara, ãsãrẽ basocã ññacoropũ tãnarĩ tiiãwã. Peresuwiipũ tuunésõnecori tiiãwã. Mecütigã ãsãrẽ basocã ññahërõpũ wionécodũgacua. Niiria. Cũã basiro atijĩrã, ãsãrẽ néewionecora atiaro, jĩiyigu.

³⁸ Tiimacã coterí basoca queti beserí basocare wedera wáayira.

—Ñiã “romanuã niiã ãsã” jĩ wedeawã, jĩiyira.

Teeré tũorã, queti beserí basoca cuiyira. ³⁹ Tiiwiipú jea, cũãrẽ acabóre sãiyira. Sãĩtóa, cũãrẽ peresuwiipũ niirãrẽ néewioneco: —Atimacãrẽ niirijãña; wáaya, jĩiyira.

⁴⁰ Pablo, Silas peresuwiipũ niiãrira wãa, Lidiaya wiipũ sããwayira sũcã. Toopú Jesuré padeorãre ñña, wãcũtututare tico, wãajõãyira.

17

Pablo Tesalónicapũ tiirigue

¹ Pablo, Silas netõwáyira Anfípolis, Apolonia macãrĩrẽ. Too netõwã, jeayira Tesalónica macãpũ. Tiimacãpũre judíoa neãrí wii niyiyo. ² Pablo cũũ tiirucúrobirora tiiwiipú sããwayigu. Itiã semana cũã yeerisãre bũrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽrẽ wedeyigu. ³ Tiipũ maquẽrẽ cũãrẽ wede, “Cõãmacũ beserigure ññaarõ netõ diari siro, masãgũdaqui” jĩ wedeyigu.

—Jesús yũũ mũãrẽ jĩãrigu Cõãmacũ beserigura niiĩ, jĩiyigu.

⁴ Cũũ wederi tũorã, siquẽrã judíoa “teerora niiã” jĩ, Pablo, Silamena niinũcãyira. Teero biiri paũ griegoa Cõãmacũrẽ padeorã, paũ ɸpũtĩ macãrã numiã cũãmena niinũcãyira.

⁵ Teero tiirã, ãpẽrã judíoa ññatutiyira Pablo, Silare. Teero tiirã, ãmũã daderãre, ññaarã niisodeaatirare néõ, tiimacã macãrãrẽ cúaaro jĩĩrã, acaribídutiyira. Cũã cúara, Jasónya wiipũ wáayira. Pablöre, Silare basocã decopũ néewaadara ãmaãrã wáamiyira. ⁶ Bũaríyira.

Cúãrẽ buahéra, Jasónrẽ, ãpẽrã Jesuré padeoráre ñee, wéewayira. Acaribíwa, tiimacã dutirá putopu jea, wedesâyira:

—Ăniã niipetiro cúã wáaropure wedemecũõrã tiicúa. Maríya macãrẽ teerora tiijeáaya.

⁷ Jasón cúãrẽ cũãya wiipu cñoárigu niiãwĩ. Cúã niipetire romanuã õpũ dutirére netõnucãrã tiiáwã. “Ăpĩ õpũ niiĩ, Jesús wãmecutigu” jĩrã tiiáwã, jĩyira acaribíremena.

⁸ Cúã teero jĩrĩ tuorá, niipetira, cúãrẽ dutirácã dee tii masĩyira. ⁹ Jasónrẽ, cũũ menamacãrãrẽ niyeru cũũdutyira cúãmena.

—Ate wisióre quẽnojeáripu, wiyaáda múãrẽ tee niyerure, jĩyira.

Niyeru cũũãri siro, cúãrẽ duujâyira.

Pablo Bereapu tiiríque

¹⁰ Máata tiiñamirã Jesuré padeorá Pablo, Silare wáadutyira Berea macãpu. Toopú jea, judíoa neãrí wiipu sããwayira. ¹¹ Berea macãrãpe Tesalónica macãrã nemorõ basocá ãñurã niyira. Cúã wederére tuouséniyira. Teeré tuorá, ¿diamacũrã niimĩ? jĩ masĩdugara, búrecoricõrõ Cõãmacũye queti jóaripũrẽ teero buerucujâyira. ¹² Teero tiirá, pau Jesuré padeonucâyira. Basocá ãñurã griegoa numiã, ãmuãcã pau padeonucâyira. ¹³ Tesalónica macãrã judíoa Pablo Bereapu “Cõãmacũye quetire wedegu tiiáyigu” jĩrẽre tuoyíra. Teero tiirá, toopú wáayira. Wedemecũõ, cúari tiiyíra. ¹⁴ Teero tiirí ñnarã, Jesuré padeorá máata Pablоре dĩa pairímaapu wáadutyira. Silas, Timoteo tiimacãpura putuájâyira. ¹⁵ Pablоре néewarira Atenaspu jea, cũũrẽ toopú cũũjã, cãmecóputuayira. Cúãmenarã Pablo queti ticocoyigu:

—Boyero Silas, Timoteo atiaro ãnopú, jĩyigu.

Pablo Atenaspu tiiríque

¹⁶ Pablo Atenaspu cúãrẽ yuegu, tiimacã macãrã pee cúã padeorá weerirare ññagũ, bayiró wãcũyigu. ¹⁷ Teero tiigú, judíoa neãrí wiipu sããwa, judíoaмена, ãpẽrã Cõãmacũrẽ padeorãmena wedeseyigu. Búrecoricõrõ macã decopu cũũ buajeáramena wedeseyigu. ¹⁸ Ąpẽrã epicúreoyere buerá, estoicoyere buerá Pablomena wedeseyira. Cũũ Jesuyé quetire, diarirapu masãrẽre wedeyigu cúãrẽ. Cúã basiro cãmẽrĩ sãĩñáyira:

—¿Deero jĩdugagu tiii ãni, teero wedeseãmajãgũ? jĩyira.

Ăpẽrãpé jĩyira:

—Apeditá macãrã cúã padeoráye maquẽrẽ wedesegu niitu niiĩ, jĩyira.

¹⁹ “Jãmũ” jĩ, cũũrẽ néewayira Areópago buropu, dutirá neãrucuropu. Cũũrẽ jĩyira:

—Mũũ mama bueré wederére tuodugága. ²⁰ Mũũ tuoyá maniríguere wedesea. Teeré masĩdugaga. ¿Deero jĩdugaro tiii? jĩyira.

²¹ Atenas macãrã, aperó macãrã toopú jea niirã mama queti díçure tuo, wedese usenicua.

²² Pablo Areópagopu neãrã decopu wãmũnucã, jĩyigu:

—Múã Atenas macãrã, múãyarare bayiró padeóa, yũũ ññarĩ. ²³ Yũũ ññanetõgũ, múã súubuserere ññagũ, sicaró múã súubuseropu jóaturiguere ññãwũ: “MASIÑA MANIGÛRÊ SÚUBUSERO NIIÃ”, jĩ jóaturigue niiãwũ. Múã masĩripacara súubusegurena yũũ múãrẽ wedea.

²⁴ Cõãmacũ atibúrecore, atibúrecopu niirécãrẽ tiirígu niiwĩ. Ąmũãse, atiyepá Ąpũ niiĩ. Teero tiigú, basocá cúã tiiré wiserire niiriqui. ²⁵ Marĩ paderémena cũũrẽ tiipumasĩña manicú. Apeyenó dũsarícu cũũrẽ. Cũũ niipetirare catiré, yeerisãre, apeyé niipetirere ticoqui.

²⁶ Sícũ basocámenarã niipetire põnarĩ macãrã wáari tiirígu niiwĩ. Cúãrẽ atibúreco niipetiropu wáa, niirĩ tiirígu niiwĩ. Cũũrã niipetire põnarĩrẽ “atiditapú nocõrõ yoari niiãdacua” jĩ cũũrigu niiwĩ. ²⁷ Cõãmacũ teero tiirígu niiwĩ, cũũrẽ ãmaããrõ jĩgũ. Ąñurõ

āmaāmasīhērā niipacara, buabócuā. Cūū marī sīquērā putogā niiqui. Yoaropu niiriqui. ²⁸ Cūū tutuaremena marī cati, wāamasī, niīā. Múā basarére jóarira biiro jóarira niīwā: “Marīcā cūū pōna niīā”. ²⁹ Marī Cōāmacū pōna niījīrā, oro, plata, ūtāmena tiirirare “Cōāmacū niī” jīi wācūrijārō booa. Marī wācūrēmena Cōāmacū queorere tiimasīricu. ³⁰ Cōāmacū too suguero macārāpure cūūrē masīrijīrā, cūū dutirere tiihérare teero īñajārigu niīwī. Atitóre niipetirare niipetiropure cúā ñañaré tiirere wācūpati, wasodutíqui. ³¹ Cōāmacū niipetirare wapa tiíadari burecore besetoayigu. Tiibureco jeari, queoró jīrēmena wapa tiigúdaqui. Cūū beserigūmena teero tiigúdaqui. “Cūūrā múārē wapa tiigúdu niī” jīi ēñogū, diarigūpure masōrigu niīwī, jīiyigu Pablo.

³² Diarirapu masārere wederi tuorā, sīquērā buijāyira. Āpērāpé: —Too síro mūu wedeseri tuoáda teerēja, jīiyira.

³³ Pablo cúā too niirīrā, wāajōāyigu. ³⁴ Sīquērā Jesuré padeó, Pablore nūnuyíra. Sīcū Areópagopu dutirāmena neārucugu niiyigu. Cūū wāmecūtiyigu Dionisio. Apegó Dámaris wāmecūtiyigo. Āpērā cúāmena niiyira.

18

Corintopu Pablo tiiríque

¹ Too síro Pablo Atenaspū niīārigu Corinto macāpu wāajōāyigu. ² Toopú jeagu, judíoayū Ponto dita macūrē buajeáyigu. Cūū wāmecūtiyigu Aquila. Pablo toopú wāadari suguero, Claudio romanuā ōpū judíoa Romapu niirārē witidutiayigu. Aquila, cūū nūmo Priscilamena Italiapu niīārira witi, jeayira tiimacā Corintore. Pablo cúārē īñagū wāayigu. ³ Cūū cúā paderénorā padegú niījīgū, cúāmena padegūdu putuáyigu. Wáicūra caserimena wiseri tiirā niiyira. ⁴ Judíoa yeerisāre burecoricōrō cúā neārī wiipu wedegu wāayigu. Judíoare, judíoa niīhērārē padeodugári tiidugāgu tiimíyigu.

⁵ Silas, Timoteo Macedoniapu niīārira jeari, Pablo wederé dícu wedeyigu. “Jesús Cōāmacū beserigu niī”, jīi wedemiyigu judíoare. ⁶ Cūāpe cūū wederere cāmotānucāyira. Cūūrē ñañarō jīiyira. Teero tiigú, Cōāmacū cúārē ñañarō tiíadarere ēñogū, cūū sotoá sñāñarore, tuuwé páabateyigu. Cúārē jīiyigu:

—Múā pecamepu wāari, múāye wapa niīādacu; yé wapa mee niīādacu. Teero tiigú, mecūāmena judíoa niīhērārē wedegu wāagūda, jīiyigu.

⁷ Tiiwīi niīārigu witiwayigu. Apewīi putogā niirī wiipu sāāwayigu. Tiiwīi Ticio Justoya wii niiyiro. Cōāmacūrē padeogú niiyigu cūū. ⁸ Judíoa neārī wii dutigú, cūūya wii macārāmena Jesuré padeoyíra. Cūū wāmecūtiyigu Crispo. Pau too macārācā Pablo wederere tuorā, Jesuré padeoyíra. Padeó, wāmeōtinoyira.

⁹ Sicañami Pablo cānirīpacu, quēēgū tiiróbiro Jesús cūūrē wederi tuoyigu. Cūūrē jīiyigu:

—Cuirijāña. Yéere wederucujāña. Wededujā tiirījāña. ¹⁰ Yūu mūūmena niirucujāñ. Basocá mūūrē ñañarō tiimasīricua. Atimacārē paū yūure padeoádara niīya, jīiyigu.

¹¹ Teero tiigú, Pablo sicacūma apecūmá deco toopú putuáyigu. Cōāmacūye quetire bueyigu.

¹² Teeburecorire sīcū Acaya dita dutigú niiyigu. Cūū wāmecūtiyigu Galión. Cūū dutigú niirito, judíoa sīcārībíro wācūrā Pablore ñee, queti beserópū néewayira. ¹³ Galiónrē jīiyira:

—Āni Cōāmacūrē padeodutíre romanuā ōpū dutirere netōnucāre niīā, jīiyira.

¹⁴ Pablo wedegūdu tiirī, Galión judíoare wedesuguecojāyigu:

—Āni apeyenó ñañoātā, basocāre ñañarō tiíatā, múārē āñurō tuobóajīyu. ¹⁵ Múāye, múā judíoa dutiré niirī, múā basiro quēnoñá. Yūu teenórē besegūdu mee niīā, jīiyigu.

¹⁶ Cūā queti beserópū niīārirare cōāwionecojāyigu. ¹⁷ Niipetira Sóstenes judíoa neārī wii dutigūre ñee, queti beserī wii díamacū páayira. Galiónpe “cūā booró tiíaro” jīijāyigu.

Antioquíapɤ Pablo coepɤtɤarigue, too síro cɤũ wedewanemorigue

¹⁸ Pablo peebɤrecori pɤtɤáyigɤ Corintopɤ. Too síro Jesuré padeoráre “wáagɤ tiia” jĩĩ, dooríwɤmena wáajɔ́áyigɤ Siria ditapɤ wáagɤ. Priscila, Aquila cɤũmena wáyira. Cencreapɤ búawasɤgueyira. Toopɤ Pablo Cɔ́amacɔ́rẽ “biiro tiigúda” jĩĩrirobirora tiigú, cɤũ póare pedecɔ́ajáyigɤ. ¹⁹ Too macɔ́rã Éfesopɤ tĩajeayira. Tiimacɔ́pɤ Pablo cɤũyigɤ Priscila, Aquilare. Cɤũpe judíoa neári wiipɤ sããwa, judíoare wedeyigɤ. ²⁰ Cɤũrẽ yoasãñurĩ pɤtɤádutimiyira. Cɤũpe booríyigɤ.

²¹ —Jerusalénpɤ yɤure wáaro booa, bosebɤreco ññagɤ wáagɤ. Múãrẽ ññagɤ atinemogúdacu, Cɔ́amacɔ́ boorí, jĩiyigɤ.

“Wáagɤ tiia” jĩĩ, wáajɔ́áyigɤ dooríwɤmena. ²² Cesareapɤ jea, Jerusalénpɤ maawáyigɤ. Toopɤ Jesuré padeoráre ãñudutiyigɤ. Too macɔ́ Antioquíapɤ wáajɔ́áyigɤ. ²³ Toopɤre péero nii, wáajɔ́áyigɤ sũcã. Galacia dita maquẽ macãrĩrẽ, Frigia dita maquẽ macãrĩrẽ netɔ́wáyigɤ. Niipetira Jesuré padeoráre wãcũtututare ticonemoyigɤ.

Apolos Éfesopɤ buerigue

²⁴ Tíatore judíoyɤ Alejandría macã macɔ́ Éfesopɤ jeayigɤ. Cɤũ wãmecutiyigɤ Apolos. Cɤũ ãñurɔ́ wedemenigɤ niiyigɤ. Cɔ́amacɔ́ye queti jóaripũ maquẽrẽ ãñurɔ́ masígú niiyigɤ.

²⁵ Marĩ Ōpɤ “biiro niirecutiro booa” jĩĩrẽre buenorigɤ niiyigɤ. Juan basocáre wãmeɔ́tigu buerigue dícare masĩpacɤ, diamacú Jesuyére bueyigɤ useniremena. ²⁶ Cɤũ judíoa neári wiipɤ cuire manirɔ́mena wedenɤcáyigɤ. Priscila, Aquila cɤũrẽ tɔo, néewa, Cɔ́amacɔ́ye quetire ãñurɔ́ diamacú wedenemoyira.

²⁷ Cɤũ Acayapɤ “wáagɤdɤ tiia” jĩĩrĩ, Jesuré padeorá “ãñurɔ́ wáaya” jĩiyira. Cɤũrẽ paperapũ jóabosayira. Jesuré padeorá Acayapɤ niirãrẽ “Apolore ãñurɔ́ bocaya” jĩĩ jóayira. Cɤũ toopɤ jeagɤ, Cɔ́amacɔ́ tiíápuremena Jesuré padeoráre ãñurɔ́ tiíápuyigɤ.

²⁸ Cɤũ niipetira ññacoropɤ judíoare cɤũ wedemeniremena docacũmurĩ tiiyigɤ. Cɔ́amacɔ́ye queti jóaripũpɤ cɤũrẽ bue, “Jesús Cɔ́amacɔ́ beserigɤ niĩĩ” jĩĩrẽre ãñoyigɤ.

19

Éfesopɤ Pablo buerigue

¹ Apolos Corintopɤ niirito, Pablope ãmããreburire netɔ́wá, Éfesopɤre jeayigɤ. Toopɤ sĩquẽrã Cɔ́amacɔ́rẽ padeoráre bɤajeáyigɤ. ² Cɤũrẽ sãĩñáyigɤ:

—Múã Cɔ́amacɔ́rẽ padeorí, ¿Espíritu Santo múãmena niinɤcãrĩ? jĩiyigɤ.

Cɤũpe yɤuyira:

—Ōba. Ŭsã Espíritu Santo niirẽre tɔohéra niitu, jĩiyira.

³ —Too docare ¿noã wederiguere padeojĩrã, wãmeɔ́tidutiri? jĩiyigɤ.

—Juan wederiguere padeojĩrã, wãmeɔ́tidutiwɤ, jĩiyira.

⁴ Pablo jĩĩnemoyigɤ:

—Juan basocáre wãmeɔ́tiyigɤ. Teeména cɤũ ññarẽ tiirẽre wãcũpati, wasorẽre ãñoyíra. Juan biiro wedeyigɤ: “Yɤũ siro ãpĩ atigúdaquí. Cɤũrẽ padeoyá”, jĩiyigɤ. Cɤũ teero jĩĩ wederigɤra niĩĩ Jesús, jĩiyigɤ.

⁵ Cɤũ teero jĩĩrĩ tɔorá, Jesús wãmemena wãmeɔ́tidutiyira. ⁶ Pablo cɤũrẽ ññaapeóri, Espíritu Santo cɤũpɤre niigɤ diijeáyigɤ. ãpẽrã basocáye wedeserere masĩripacara, wedesenɤcáyira. Cɔ́amacɔ́ wededutirere wedeyira. ⁷ Cɤũ niipetira niirã, doce ãmãã niiyira.

⁸ Pablo tiimacɔ́pɤ judíoa neári wiipɤ wáarucuyigɤ. Ìtĩãrã muĩpũrã tiwiipáre cuire manirɔ́mena wedeyigɤ. “Cɔ́amacɔ́ dutirẽ basocápɤre niíadare jeatoaa” jĩĩrẽmena Jesuré padeorí tiijádugagɤ tiiyigɤ. ⁹ Sĩquẽrã cɤũ wederẽre tɔodugáriyira. Padeoríyira. Mama buerẽre basocá tɔocóropɤ ññarɔ́ wedeseyira. Teero tiigú, Pablo witiweojɔ́áyigɤ; Jesuré

padeoráre néewitiwayigu. Bárecoricōrō Tiranoya wiipu neāyira. Tiiwií buerí wiipu bueyigu sūcā. ¹⁰ Pñacūmá bueyigu. Teero tiirá, tiidita Asia macārā t̃uopetijōāyira Jesuyé quetire. Judíoa, judíoa niihērācā teeré t̃uoyíra.

¹¹ Cōāmacū cūū sīcūrā tiimasīrere Pablomena tiiēñoyigu. Cūūmena ññaña manirére tiyígu. ¹² Cūū paacōāre caserire, cūūya ōpūū pēniārigue caserire néewayira diarecutirare. Teeména netōnéyira; wātīā sāānorirare cōāwionecoyira.

¹³ Sīquērā judíoa wāānetōrā wātīārē cōāwionecora niyira. Cūā marī Ōpū Jesús wāmemena wātīārē cōāwionecodugamiyira.

—Jesús Pablo wedewarucugu wāmemena múārē witiwadutia, jīīmiyira wātīārē.

¹⁴ Teerora tiirá tiimíyira Esceva pōnacā. Esceva judíoyu, paíaré dutigú niyigu. Cūū pōna siete niyira. ¹⁵ Cūā teero tiirí, wātī cūārē yūuyigu:

—Jesuré yūū masīā. Pablocārē masīā. ¿Múāpeja noānó niī? jīīyigu.

¹⁶ Basocú wātī sāānorigu cūāpure bupuñápeayigu. Cūā niipetira nemorō tutuānetōñcājāyigu. Cūārē ññañarō peti tiyígu. Sutimanírā, cāmicutira tiiwií niīārira cutacówitiwayira. ¹⁷ Cūārē teero wáare quetire Éfeso macārā t̃uopetijōāyira. Niipe-tira judíoa, judíoa niihērācā t̃uoyíra. Bayiró cuiyira sáa. Marī Ōpū Jesuyére āñurō quoníremena wedeseyira sáa.

¹⁸ Pau too sugueropu Jesuré padeonucārira jea, cūā ññañaré tiirére wedeyira. ¹⁹ Pau yaso doarira cūā bueré papera tutirire néeneō, sóecōājāyira niipetira ññacoropu. Tee-tutiri wapa cūā bapaqueori, “cincuenta mil” niyeruquiri plataquiri wapacatímiyiro. ²⁰ Ateména marī Ōpūye queti sesajōārō tiyíro. Cōāmacū tutuaremena pau padeonemórā tiyíra.

²¹ Ate wáari siro, Pablo wācūyigu: “Yūū Jerusalénpu putuawaguda. Toopú wáaadari suguero, Macedonia, Acaya ditapu ññānetōgū wāaguda. Jerusalénpu jea, niīārī siro, Romapu ññagū wáaro boocú”, jīī wācūyigu. ²² Teero tiigú, puarā cūārē tiíapurare tico-cosugueyigu Macedoniapu. Cūā niyira Timoteo, Erasto. Cūūpe putuájāyigu ména toopú Asia ditapu.

Éfesopu cúasore wáarigue

²³ Tíatorena mama bueré padeorémena bayiró cúasore wáayiro. ²⁴ Cúasori tiinucāyigu sīcū plata padegú. Cūū wāmecuti-yigu Demetrio. Platamena cūā padeogóya wii tiiróbiro biiré wiserigā tii, dúagu niyigu. Cūā padeogó weerigo wāmecuti-yigo Artemisa. Tee wiserigārē dúara, Demetrio, cūārē padecoteracā pairó wapatárucuyira. ²⁵ Cūārē padecotera, āpērā plata paderáre néōyigu. Cūārē jīīyigu:

—Múā āñurō masīā: Marī ate paderémena āñurō wapatá niijāmiā. ²⁶ Año Éfesopure Pablo paure cūū wederémena nūnūrī tiitóai mée. Año Asiapucārē múā ññarōbirora, teero biiri múā t̃uoróbirora pau niicua. Basocá tiiríraja “padeorá mee niīya” jīīāwī cūūdu. ²⁷ Ate bayiró quioa. Marī tiiré buri niiré putuábocu. Artemisa āñunetōjōāgōya wiicā buri niirí wii putuábocu. Coó Asia macārā padeogó niipetira atibúreco macārā padeogó niyo. Coó uputí macō niirére basocá ññañarō wedesenucārī, buri niiré putuábocu, jīīyigu.

²⁸ Cūū teero jīīrī t̃uorá, bayiró cúā, acaribíyira:

—Artemisa āñunetōjōāgō Éfeso macārā padeogó niyo, jīīyira.

²⁹ Cūā acaribíri, pau tiimacā macārācā “¿deero wáai?” jīī masīripacara, acaribípetijōāyira. Sīcārōména cūā neārōpu cutuwayira. Pablomena bapacutiwarirare bayiró ñee, néewayira. Cūā niyira Gayo, Aristarco. Macedonia macārā niyira. ³⁰ Pablo basocá decopu sāāwadugamiyigu. Jesuré padeorápe cūārē wáadutiriyira. ³¹ Āpērā Pablоре maírā queti ticocoyira. Cūā sīquērā Asia macārā dutirá niyira. “Pablo ūsā neārōpu sāāatirijāārō”,

jĩcoyira. ³² Toopá niirã ãpẽrã cũã booró acaribíyira. Æpẽrã apeyenó acaribíyira. Æpẽrãcã teerora jĩãmajãyira. “¿Marĩ ãnopú deero tiirã neããrĩ?” jĩ masĩriyira. ³³ Æpẽrã judíoa Alejandrore ññabuayira. Basocá díamacũpũ cũũrẽ tuunéconũcõcoyira, wedearo jĩrã. Cũãrẽ “ditamaníjõãña” jĩdugagũ, wẽẽtucomiyigũ. “Ûsã wapa cũorí”, jĩdugamiyigũ. ³⁴ “Cũũ judíoyũ niĩ”, jĩ ññamasĩrã, acaribínemoyira. Pua hora sĩcãrĩbíro acaribíyira.

—Artemisa ãñunetõjõãgõ Éfeso macãrã padeogó niyo, jĩyira.

³⁵ Sĩcũ tiimacã macãrãrẽ dutigú too acaribírare ditamanĩrĩ tiyigũ. Cũãrẽ jĩyigũ:

—Mũã Éfeso macãrã, yũre tũoyá. Niipetiro macãrã ateré masĩcua: Marĩ atimacã Éfeso macãrã Artemisa ãñunetõjõãgõ padeorí wiire coterá niĩ. Coó queoré ãmũãsepu diiatiriguere coterá niĩ. ³⁶ Sĩcũ “teero mee niĩ” jĩmasĩriqui. Teero tiirã, nocõrõrã acaribíya. Æñurõ wãcũsugueya, noo booró tiĩamarĩ jĩrã. ³⁷ Æniã mũã néeatirira apeyé marĩ padeorí wii maquẽrẽ yaaríarira niĩawã. Marĩ padeogóre ññarõ wedeseriarira niĩawã. ³⁸ Demetrio, ãpẽrã plata paderámena wedesãre cũogú, queti beserópũ wáaaro. Tee niĩadarerena queti beseró, queti beserí basocacã niĩya. Toopá cãmerĩ wedesãrõ. ³⁹ Mũã apeyenó sãĩdugára, atimacã macãrã dutirámena cũã neãrõpũ wedesera wáaya. Cũã mũãrẽ wedeadacua. ⁴⁰ Mecũã marĩ acaribíariguere romanuã dutirá marĩrẽ wedesãrĩquioro tiirã tiia. Marĩ teero peti acaribíro bauró acaribíãmajãrã tiĩawũ. Teero tiirã, romanuã cũã wedesãrĩ, marĩrẽ deero jĩ yũmasĩña maniãdacu, jĩyigũ.

⁴¹ Teero wedeseyapacuti: —Nocõrõrã niĩ, jĩyigũ.

20

Macedoniapũ, Greciapũ Pablo wáarigue

¹ Cúasore petiári siro, Pablo Jesuré padeoráre neãdutyigũ. Cũãrẽ wãcũtututare tico, “wáagu tiia” jĩ, Macedoniapũ wáajõãyigũ. ² Too maquẽ macãrĩpũ netõwágu, too macãrãrẽ cũũ wederémena wãcũtututare ticonemowayigũ. Teero tii, jeayigũ Greciapũ. ³ Toopá ññĩrã muĩpũrã putuáyigũ. Cũũ Siriapũ dooríwũmena wáagudũ, judíoa cũũrẽ sãĩdugáre quetire tũoyigũ. Teero tiigú, “Macedonia wáarimapura cãmeputúawaguda sũcã” jĩ wãcũyigũ. ⁴ Cũũ wáari, ãpẽrã cũũrẽ bapacutiwarira niĩwã. Cũã niĩwã: Sópater Berea macã macũ (cũũ Pirro wãmecutigu macũ niĩwĩ); Segundo, Aristarco (cũã pũarã Tesalónica macãrã niĩwã); Gayo Derbe macã macũ; Timoteo; Tíquico, Trófimo (cũã pũarã Asia macãrã niĩwã). ⁵ Cũã ãsã suguero wáa, Troaspũ ãsãrẽ yuerira niĩwã.* ⁶ Ûsã Filipospũ putuáwũ. Toopá pã pũuri tiirémena wáoya maniré pãrẽ yaarí bosebũreco ññawũ. Nocõrõrã niĩ, wáajõãwũ dooríwũmena. Cinco bũrecori siro jeawũ Troaspũ. Toopá sica semana putuáwũ.

Troaspũ Pablo ññanetõgũ wáarigue

⁷ Yeerisãri bũreco niĩrĩ, ãsã neãwũ bocaadara. Apebũrecope Pablo wáagudũ ni-ijĩgũ, cũãrẽ wedewi. Ñami deco niĩrĩ, wedegũ tiiwí ména. ⁸ Æmũãrõ macã tatiã ãsã neãrĩ tatiapũ pee sãĩwócorepa niĩwũ. ⁹ Sĩcũ mamũ ventana sopepũ duigú wũgoá jeanowĩ. Cũũ wãmecutiwi Eutico. Pablo yoari peti wedegũ tiirĩ, cãnicónuãrigũ niĩwĩ. Yepapũ ññacodiawi. Cũũ duiariro itiácase sotoapũ niĩwũ. Cũãpe cutudiwá, diaarigupure néemũõcowa. ¹⁰ Pablocã diiwáwi. Cũũ sotoa munibiá, cũũrẽ ññeediyo, cũãrẽ jĩwĩ:

—Nocõrõca ãcũarĩjãña. Catijãĩ ména, jĩwĩ.

¹¹ Mũãwa, cũãrẽ pã bato, yaa, wedeseboejõã, wáajõãwĩ. ¹² Mamũpere wiipá néejõãwã. Cũũ catiri, ãñurõ yeeripũnacutira niĩwã sũcã.

Troaspũ niĩãrira Mileto macãpũ wáarigue

* 20:5 Lucas atipũ jóarigu Filipospũ niijĩyi, Pablo toopá jeari.

¹³ Pablo ñsārē jĩrirobirora dooríwumena cūũ suguero Asopu wáajõãwũ. Pablo ñsārē: — Yũu maapu wáa, Asopu múārē bocagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Asopu ñsāmena buajeá, ñsā atiriwupu sããwĩ. Too síro Mitilenepu tiãwawu. ¹⁵ Too macārã apebúreco Quío nucũrõ díamacũpu tiãjeawu. Maawáriu. Too macārã apebúreco Samospu tiãjeawu. Too macārã apebúreco Miletopu jeajõãwũ sáa. ¹⁶ Ñsā Miletopu wáara, Éfessore díamacũ netõjõãwũ. Pablo Asiapu yoari putuádugariwi. Cũurē basioatã, Jerusalénpu Pentecostés bosebureco ññadugawi.

Pablo Éfeso macārã bũtoá dutiräre wedeyaponorigue

¹⁷ Pablo Miletopu niigũ, Éfeso macārã Jesuré padeorã bũtoá dutiräre atiduticowi. ¹⁸ Cũã jeari ñña, cũārē jĩwĩ:

—Múã ãñurõ masĩcu yũu múã watoapure tiirécũtiriguere. Yũu sicato Asiapu jeagu, tée yũu niitugupu tiitúcoriguere ãñurõ masĩcu. ¹⁹ Yũu marĩ Ñpũ dutiró tiigũ, “ãpẽrã nemorõ ãñurē tiia” jĩ wãcũriu. Múãmena utiwu. Judíoa yũure ññañarõ tiidugári, ññañarõ netõwũ. ²⁰ Niipetire múã ãñurõ niĩadarere wedepetijãwũ. Basocã neãrõpu, múãye wiseripu teero wederucujãwũ. ²¹ Judíoare, judíoa niĩhẽrãcãrē ateré sĩcãrĩbíro wedewu: “Múã ññañaré tiirere wãcũpati, wasoyá; Cõãmacũyere ãñurõ tiinucãña; Jesús marĩ Ñpũrē padeoyá”, jĩ wederucujãwũ. ²² Yũu mecũtígã wáagu tiia Jerusalénpu Espíritu Santo yũure dutirobirora. Toopu yũure deero wáaro wáaadacu masĩriga. ²³ Ate dícuere masĩã: Basocã ññañarõ netõrĩ tii, yũure peresuwiipu sõnecoadacua. Ateré macãrĩcõrõ Espíritu Santo yũure wedei. ²⁴ Ateré masĩpacu, wãcũpatiria. Yũu catirere maĩría. Marĩ Ñpũ Jesús cūũ paderé cũũriguere peotídugaga. Cõãmacũ basocãre netõnere quetire wededutiwi yũure.

²⁵ Yũu múã putopu niigũ, Cõãmacũ dutiré basocãpũre niĩadare jeariguere wedewaru-cuwu. “Múã sĩcũno yũure ññanemoricu sáa”, jĩ tũgueñajãga. ²⁶ Teero tiigũ, mecũã múārē wedea: Yũu wederiguere tũoríra pecamepu wáari, yée wapa niiricu. ²⁷ Yũu múārē niipetire Cõãmacũye quetire wederijã tiiríwu. ²⁸ Teero tiirã, múã basiro coteya. Jesuré padeorĩ põna macãrãcãrē ãñurõ cote, buenemoña. Múārē Espíritu Santo cũũrigu niíwĩ, cũārē ññanũnũsearo jĩgũ. Cõãmacũ cūũ macũye díimena cũārē cũũyara wáari tiirígu niíwĩ. Teero tiirã, oveja coteri basoca tiiróbiro cũārē tiápuya. ²⁹ Yũu tũgueñarĩ, yũu wáari siro, ãpẽrã jĩĩditorepira múãmena niirã jeaadacua. Yáíwa ovejare sĩãrã tiiróbiro múã Jesuré padeorere petirĩ tiidugáadacua. ³⁰ Sĩquẽrã múã menamacãrãcã wedewisioadacua, Jesuré padeorã cũārē tũonũnũsearo jĩrã. ³¹ Teero tiirã, ãñurõ tũomasĩ niíña. Múã ateré acabóricu: Itiãcũma múã niipetirare ãñurõ tiĩadarere bóaneõremena búrecori, ñamirĩ wedewu.

³² Yũu wáagu tiia. Cõãmacũ múārē ãñurõ cotearo. Cũũ maĩré quetimena múārē tutuare ticoaro. Tee queti múārē wãcũtutuari, padeonemórĩ tiimasĩcu. Tee quetire padeorĩ, ãpẽrã Jesuré padeorãmena múārē ãñurē ticogũdaqui Cõãmacũ. ³³ Ñpẽrãye niyeru, oro, suti boonemósãriu yũu. ³⁴ Múã masĩcu: Yée wãmorĩmena padewu. Teeména yũu, yũu menamacãrã booríguenore buawu. ³⁵ Niipetire yũu tiiríguemena múārē ññowũ. Marĩ paderémene bóaneõrãrē tiápuro booa. Marĩ Ñpũ Jesús cūũ jĩĩriguere wãcũrõ booa: “Ticogũpe ñeegũ nemorõ useniqui”, jĩiyigu, jĩwĩ Pablo.

³⁶ Teerē jĩĩtoanucõ, cũã niipetiramena ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrē sãíwĩ. ³⁷ Niipetira bayiró utiwa. Cũurē páabũa, wasopũro ñpũ tiíwã. ³⁸ Cũũ “múã yũure ññanemoricu sáa” jĩĩariguere wãcũrã, nemorõ bóaneõrã putuáwa. Too síro dooríwupu cũurē cũũcora wáawa.

21

¹ ʒsã Éfeso macãrã bũtoá dutiráre “wáara tiia” jĩtoa, dooríwupũ mũãsã, wáajõãwũ. Wáa, diamacũ wáa, Cos macãpũ jeawũ. Apebúreco Rodas macãpũ, too macãrã Pátara macãpũ jeawũ. ² Toopú Feniciapũ wáariwucare buajeáwũ. Tiiwupũ mũãsã, wáajõãwũ. ³ Wáa, Chipre nucũrõrẽ ññawa, tiinucũrõ acuniñape putuáwũ. Too netõwá, Siria ditapũre jeawũ. Jea, Tiro macãpũ maajeáwũ. Toopú tiiwũ macãrã apeyé cúã néewariguere apamonecoad-ara tiiwá. ⁴ Toopú ʒsã Jesuré padeoráre ãmaã, buajeáwũ. Cũãmena sica semana putuáwũ. Cũã Espíritu Santo masĩré ticorémene Pablóre “Jerusalénpũ wáarijãña” jĩmiwã. ⁵ Cũã teero jĩpacari, tii semana petirí, wáajõãwũ sũcã. Cũã niipetira, cúã nũmosãnumiã, cúã põna ʒsãrẽ bapacũtibuwawa macã wesapũ. Ditatuparipũ ñicãcoberimena jeacũmu, Cõãmacũrẽ sãiwũ. ⁶ Sãitõa, “wáara tiia” jĩ, dooríwucapũ mũãsãwũ. Cũãpe cúãye wiseripũ putuajõãwũ.

⁷ Tiropũ niiãrira wáa, Tolemaida macãpũ jeawũ. Toopú Jesuré padeoráre ãñuduti, sicabureco putuáwũ cúãmena. ⁸ Apebúreco wáa, Cesareapũ jeawũ. Toopú jeara, Felipe Jesuyé queti wedegúya wiipũ sããwawũ. Felipe Jesuré padeorá siete yaaré batorira menamacũ niirigũ niiwĩ. Cũũ putopũ putuáwũ. ⁹ Cũũ põna numiã manũmanirã bapari niiwã. Cũã profetas niiwã.

¹⁰ Yoari ʒsã niiripacari, sícũ Judeapũ niiãrigũ jeawi. Profeta niiwĩ. Cũũ wãmecũtiwi Agabo. ¹¹ ʒsã pũto jea, Pabloyada siatúridare née, cúũ basiro cúũye dũpori, cúũye wãmorĩpũ siatúwi. Siatútoa, ʒsãrẽ jĩwĩ:

—Espíritu Santo jĩãwĩ yũure: “Judíoa Jerusalénpũ atidá õpũrẽ siatúadacua ãno mũu siatúro tiiróbiro. Cũũrẽ judíoa niihẽrãpũre ticoadacua”, jĩwĩ Agabo.

¹² Cũũ teero jĩĩrĩ tuorã, ʒsã Pablóre: —Jerusalénpũ wáarijãña, jĩmiwã.

Cesarea macãrãcã: —Wáarijãña, jĩmiwã.

¹³ Cũũpe jĩwĩ:

—Utirijãña. Yũure bayiró wãcũpatiri tiirã tiia. Jerusalénpũ Jesuyé wapa yũure siatú, sããdũgãpacari, wáagũda, jĩwĩ.

¹⁴ Cũũ “jáũ, ãñuã” jĩhẽrĩ ññarã: —Cõãmacũ booró tiiaró, jĩjãwũ.

Nocõrõrã ditamanirã putuáwũ.

¹⁵ ʒsã too niiãrira ʒsãye ññanotoa, wáajõãwũ Jerusalénpũ. ¹⁶ Sĩquẽrã Cesarea macãrã Jesuré padeorã wáawa ʒsãmena. Cũã ʒsãrẽ néewawa Mnasónya wiipũ. Cũũ Chipre macũ niirigũ niiwĩ. Yoari Jesuré padeogũ niiwĩ. Toopú cãniwũ.

Pablo Santiagore ññagũ wáarigũ

¹⁷ ʒsã Jerusalénpũ jeari, Jesuré padeorã ʒseniremena bocawa ʒsãrẽ. ¹⁸ Apebúreco Pablo ʒsãmena Santiagore ññagũ wáawi. Toopú niipetira bũtoá dutirá niiwã. ¹⁹ Pablo cúãrẽ ãñudutiwi. Judíoa niihẽrãrẽ Cõãmacũ cúũmena tiirígucẽrõ dũaró manirõ wedemũãñcãwĩ. ²⁰ Teeré tuo, Cõãmacũrẽ ʒsenire ticowa. Pablóre jĩwã:

—ʒsãya wedegũ, mũu masĩcu: Paũ peti judíoa Jesuré padeorã niĩya. Cũã “Moisére dutiré cũũriguere tiipetĩro booa” jĩrã tiĩya. ²¹ Cũã ate wedepatirere tuoáyira: Mũu judíoa niihẽrãye ditapũ niigũ, judíoa toopú niirãrẽ Moisés dutirere “tiirijãña” jĩyiro. Cũã põnarẽ cõnerĩgũ yapa macã caseróre “widecõãrijãña” jĩyiro. Teero biiri marĩ judíoa tiirécũtirenocãrẽ “tiirijãña” jĩyiro. Teeré tuoýira. ²² “¿Deero tiigũdari cúũ?” jĩ wedeseawũ ʒsã mũũrẽ. Cũã mũu “ãnopũ jeaayigũ” jĩrere tuoádacua. ²³ Teero tiirã, ʒsã biiro wãcũãwũ: ʒmũã bapari Cõãmacũrẽ “biiro tiíada” jĩãrira niíawã. ²⁴ Mũu cúãmena Cõãmacũwiipũ wáari, ãñubocu. Mũucã cúã tiiróbirora tiiyã. Cũã marĩ tiirénorẽ tiirã tiíawã. Atebúrecorire ññañaré tiíariguere acabóre sãĩrã tiíawã. Niipetire wáicũra cúã Cõãmacũrẽ ticoadarare mũu sãĩbosáya. Mũu teero tiíari siro, cúã póare pedecõãdutiadacua. Mũu biiro tiíariguere masĩrã, niipetira judíoa mũũye quetire “teero jĩãmajãrã tiijĩya” jĩãdacua. “Cũũcã Moisére dutiré cũũriguere ãñurõ tiigũ niĩ”, jĩãdacua. ²⁵ Jesuré padeorã judíoa niihẽrãpere “biiro tiirĩ

añuãdacu” marĩ jĩriguere jóacotoawu: Wáicura dii cúa padeoráre ticoariguere yaarijãña. Wáicuraye díre sñirijãña. Wáicura dii dí cõaña maniré diiré yaarijãña. Æpẽrãména ñañarõ ñeeaperijãña, jĩ jóawu, jĩwã.

Pablöre peresuwiipũ néewarigue

²⁶ Apebúrecope Pablo cúa baparire néewawi. Pablo cúa ñañaré tiáriguere acabóre sãitóri, Cõamacūwiipũ sãawayira. Pablo pairé wedeyigu:

—Sica semana dusaa añiã ñañaré tiáriguere acabóre sãĩadaro. Niituri burecore cúaãcõrõ wáicurare sãĩduti, ticoadacua Cõamacūrẽ, jĩyigu.

²⁷ Cúa siete burecori peotíadara tiirí, judíoa Asia macārã Pablöre Cõamacūwiipũ niirĩ ññayira. Cūũrẽ ññarã, ãpẽrãrẽ cúarosãrĩ tiyíra. Cúa cūũrẽ ñee, acaribíyira:

²⁸ —Ûsãya wedera, tiápura atiya. Ænirã niĩ niipetiropu niipetirare ñañarõ buewarucugũ. Cúa marĩ judíoa maquẽrẽ, Moisére dutiré cūũriguere, teero biiri atiwiĩ maquẽrẽ ñañarõ wedesewarucuyigu. Apeyeréja, griegoare atiwiipure néesããwĩ. Cúa biiro tiigú, atiwiĩ ñañaré manirí wiire ñañogú tiĩ, jĩyira.

²⁹ Ate suguero Trófimo Êfeso macũ Pablomena macãpu niirĩ ññayira. Teero ññarira niijĩrã, cúa “cūũrẽ Cõamacūwiipũ néesããjĩyĩ” jĩ wãcūrira niimiwã.*

³⁰ Cúa wedesãrĩ tũorã, niipetira tiimacã macārã acaribíbatejõãwã. Cutũjeáwa. Pablöre ñee, wéecowitiawa, té Cõamacūwii sopeputópũ. Máata sopepãmarĩrẽ biajãwã. ³¹ Pablöre sãĩadrapũ tiirí, ãpẽrã basocá surara dutigúpũ wedera wáarira niiwã:

—Niipetira atimacã Jerusalén macārã neã, cúa, acaribíra tiíawã, jĩyira.

³² Cúa tee quetire tũogú, cūũyara surarare, cūũrẽ dutiráre néõ, diiáti, cutuátiwa cúa putópũ. Surara dutigú suraramena cutuátiri ññarã, Pablöre páarira duujãwã.

³³ Surara dutigú Pablo putópũ jea, surarare ñeeduti, puadá cõmedaména siatúdutiwi. Basocáre sãĩñáwĩ:

—¿Noã niĩ ãni? ¿Deero tiárĩ? jĩmiwĩ.

³⁴ Basocápe ãpĩ merẽã, ãpẽrãcã merẽã noo booró acaribíãmajãwã. Teero tiigú, surara dutigúpe añũrõ tũobúariwi. Cūũyara surarare néewadutiwi cúa niirí wiicapũ.

³⁵ Tiiwiĩ mũãwaropũ jeari, basocá bayiró tuudiyówa. Teero tiirã, surara Pablöre néepa néecomũãwã. ³⁶ Niipetira cúa siro tuudiyóatira: —Sĩãcõãjãña, jĩ acaribíwa.

Pablo “yũũ wapa cũorí” jĩrigue

³⁷ Tiiwiipũ sñenecoadara tiirí, Pablo surara dutigúre sãĩñáyigu:

—Yũũ mũũmena wedeseri, ¿aññuniãdari? jĩyigu.

Cūũrẽ yũũyigu:

—¡Ayo! Mũũcã griegoayere wedesemasĩjããyo. ³⁸ ¿Mũũ Egipto macũ ñsã romanuãrẽ cõãdũgamirigu mee niĩ? Cúa cuatro mil basocáre sãĩrẽpira dutigú niyigu. Cūũyarare néõ, basocá manirõpu néewayigu, jĩyigu.

³⁹ Pablo yũũyigu:

—Yũũ cúa mee niĩ. Judíoyũ niĩ. Tarso Cilicia ditapũ niirí macã macũ niĩ. Bári niirí macã macũ mee niĩ. Yũũ ãniãrẽ wededũgaga. Mũũ boorí, wedeguda, jĩyigu.

⁴⁰ Surara dutigú “jáũ” jĩyigu. Teero tiigú, too mũãwaropũ nucũgũrã, wẽẽtucowi. Cúa ditamanirĩ ñña, hebreoayemena wedewi cūũrẽ:

22

¹ —Yáa wedera, yũũ pacũsũmũã, yũũre tũoyá ména. Yũũ múãrẽ yée maquẽrẽ wedeguda, múã yũũre “wapa cũorí” jĩãrõ jĩgũ, jĩwĩ.

² Cúa hebreoayemena wederi tũorã, nemorõ ditamaníjõãwã. Pablo cūũrẽ jĩwĩ:

* **21:29** Cõamacūwii Jerusalénpu niimiri wiipure judíoa niñhẽrãrẽ sããwadutiriya.

³ —Y^h judíoay^h niiã. Tarso Cilicia ditap^h niirí macãp^h bauáw^h. Atimacãp^h masãw^h. Gamaliel y^hre buewi. Cũ Moisés marí ñecũsũmũarẽ dutiré niipetirere buepetijãw^h y^hre. Múã atitóre Cõãmacũ dutirére tiirécutirobirora y^hcã ãñurõ tiirucújãã. ⁴ Y^h tiiburecop^h mama buerére padeoráre ñañarõ tiirucúw^h. Siquẽrãrẽ sãdutiw^h. Ɛmũã, numiãrẽ ñee, cúãrẽ peresuwiip^h sõnecodutirucuw^h. ⁵ Paiaré dutigú, niipetira Judíoare Dutirá Peti “teerora tiiwí” jĩ masícua. Cúãrã y^hre dutirépũrĩrẽ jóabosarira niiwã. Teepũrĩrẽ née, maríya wedera Damascop^h niirãrẽ ticogũdu tiimíw^h. “Mama buerére padeoráre ñee, siatú, néewagũda Jerusalénp^h, cúãrẽ ñañarõ tiidutígũdu”, jĩmiwã.

Pablo wasorígue queti

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Maa wáag^h, Damascop^h jeagũdu tiirí, coeritó niirí, wãcũña manirõ ãmũãsep^h bóediatí y^h puto bayiró capemórõ bóew^h. ⁷ Teero wáari, y^h ditap^h ñaacũmujõãw^h. Sícũ y^hre wedeseri tɔow^h: “Saulo, ¿deero tiigú y^hre ñañarõ tiinũnũsei?” jĩwĩ. ⁸ “¿Noã niiĩ mũh?” jĩwũ. “Y^h Jesús Nazaret macã macũ mũh ñañarõ tiinũnũsegura niiã”, jĩwĩ. ⁹ Y^hmena wáariracã tee bóediatiriguere ñña, “cuijõããw^h” jĩwã. Cũ y^hmena wedeseriguere “tɔoríatu” jĩwã. ¹⁰ Y^h cũũrẽ sãññáw^h: “Ōpũ, ¿deero tiirí boogári?” jĩwũ. Cũ y^hre y^hwi: “Wũmũncãña. Damascop^h wáaya. Toopú mũũrẽ sícũ wedegũdaqui niipetire mũh tiíadare Cõãmacũ quẽnorére”, jĩwĩ. ¹¹ Y^hmena wáarira y^hre tũãwãta, Damascop^h wáara. Y^hre asibatére capeari bauhéri tiiwã.

¹² Tiimacãp^hure Ananías wãmecutig^h niiwĩ. Cõãmacũrẽ quioníremena padeogú, Moisére dutiré cũũriguere tiigú niiwĩ. Niipetira judíoa tiimacã niirã cũũrẽ “ãñuniĩ” jĩ ññawã. ¹³ Y^hre ññagũ jea, y^h wesap^h nucũ, y^hre jĩwĩ: “Yáa wedegũ Saulo, ññamũõcoya sũcã”, jĩwĩ. Wãcũña manirõ cũũrẽ ññamũõcow^h. ¹⁴ Y^hre jĩñemowĩ: “Tíatop^h Cõãmacũ marí ñecũsũmũã padeorig^h mũũrẽ besetoayig^h, cũ boorére mũũrẽ masiãrõ jĩgũ. Cũ macũ ãñugúrẽ ñña, cũ wedeserere tɔáro jĩgũ, beseyig^h. ¹⁵ Mũh cũũyere wedegũ wáagũdacu. Niipetirare niipetirop^h mũh ññããriguere, mũh tɔóriguere wedewarucug^h wáagũdacu. ¹⁶ Teero tiigú, yoari yuerijãña mũh. Wũmũncãña. Marí Ōpũrẽ padeojĩgũ, mũh ñañarẽ tiirére acabóre sãññá. Sãñtóa, wãmeõtídutíya”, jĩwĩ.

Pablo judíoa niihẽrã pɔtop^h wáadutiriguere wederigüe

¹⁷ Too síro Jerusalénp^h pɔtuajeag^h, Cõãmacũwiip^h cũũrẽ sãĩgú jeaw^h. Y^h cũũrẽ sãĩgú tiirí, cãñirípac^h, quẽẽrõp^h tiiróbiro Jesuré ññawã. ¹⁸ Jesús y^hre jĩwĩ: “Boyero atimacã Jerusalénrẽ witiwaya. Año macãrã yé quetire mũh wederi, booríadacua”, jĩwĩ. ¹⁹ Y^h cũũrẽ jĩwũ: “Ōpũ, cúã ãñurõ masícua: Niipetire judíoa cúã neãré wiserip^h mũũrẽ padeoráre tãnadutí, peresuwiip^h sõnecorucuw^h. ²⁰ Esteban mũũye queti wederigũre cúã sãñítore, y^hcã toopúra ññanucũw^h. Cũũrẽ sãñãye suti sotoá maquẽrẽ cotebosaw^h. ‘Ññurõ tiirã sããya’, jĩ wãcũmiwã”, jĩ wedemiwã Jesuré. ²¹ Cũ y^hre jĩwĩ: “Wáaya. Y^h aperopú yoarop^h ticocogũdacu mũũrẽ judíoa niihẽrã pɔtop^h”, jĩwĩ.

Pablo surara dutigúmena wedeserigüe

²² Nocõrõrã ãñurõ tɔotúwa. Teeré tɔorá, bayiró acaribíwa sũcã.

—Cũũrẽ sãñcõãjãña. Cũũrẽ boorídojãã, jĩ acaribíwa.

²³ Acaribíra, cúã cúarere ẽñorã, cúãye suti sotoá sãñarére tuuwé, wẽẽtuwa. Dita maané, déebatecowã. ²⁴ Cúã teero tiirí ññagũ, surara dutigú Pablöre sõnecojãdutiig^h cúãya wii popeap^h. Sõnecotoanũcõ, Pablöre “¿deero tiirã basocá mũũrẽ acaribí?” jĩ wederi tiidugágh, cũũrẽ tãnagũdu siatúdutiig^h. ²⁵ Siatúari siro, Pablöre cũ puto nucũgú cien surara dutigũre jĩyig^h:

—Múã y^hre búri peti tãnamasĩricu; romanuãrẽ dutiré teero tiidutíria. Y^h romanuãyu niiã; queti beserí basoca y^h tiíariguere beseriya ména, jĩyig^h.

²⁶ Cũ teero jĩĩrĩ tʉogú, cien surara dutigú cũũrẽ dutigápure wedegu wáayigu.

—Mũũ ãñurõ tiyá. Jõõ niiãrigu “romanuãyu niiã” jĩĩawĩ, jĩiyigu.

²⁷ Teeré tʉogú, surara dutigú sãĩñágũ wáayigu:

—¿Niirõrã mũũ romanuãyu niiĩ? jĩiyigu.

—Éjũ, cũũrã niiã, jĩiyigu Pablo.

²⁸ Surara dutigápe: —Yũũ pairó niyeru wapatíwũ, romanuãyu niirére sããgũdu, jĩiyigu.

—Yũũja máata bauágupũra romanuãyu niirigu niwũ, jĩiyigu Pablo.

²⁹ Teeré tʉorá, cũũrẽ tãnaãdara tiimiãrira máata aperopé jeaconucãyira. Surara dutigúcã cui niyigu. “Romanuãyure ‘tãnañá’ jĩĩgũ, siatúdutimiãyu” jĩĩ wãcũgũ, cuijõãyigu.

Pablo Judíoare Dutirá Peti puto pũ wederigue

³⁰ Teero tiigú, judíoa cũũrẽ wedesãre diamacũ maquẽrẽ masĩdugagu, apeburecope paiaré dutirãre, teero biiri niipetira Judíoare Dutirá Petire néõyigu. Pablоре jõãdutí, néediati, cúã ññacoropũ nucũdutyigu.

23

¹ Pablo Judíoare Dutirá Petire ñña, jĩiyigu:

—Yáa wedera, yũũ catiré burecorire tée mecũãpũmena Cõãmacũ ññacoropũ ãñurõ yeeripũnacutia, jĩiyigu.

² Ananías paiaré dutigú teeré tʉogú, Pablo wesa nucũrãrẽ ɯseropũ páadutimiyigu cũũ teero jĩĩrẽ wapa. ³ Teero tiigú, Pablo cũũrẽ jĩiyigu:

—Cõãmacũ mũũrẽ ññaarõ tiigúdaqui. Mũũ tiiditórepiyu niiã. Mũũ too duia, yũũre queti besegũdu Moisés dutiré jĩĩrõbirora. Mũũ basirora tee dutirére netõnucãgũ tiia, yũũre páadutigapeja, jĩiyigu.

⁴ Too nucũrã cũũrẽ jĩiyira:

—Biiri ññaarõ wedeserijãrõ booa paiaré dutigú Cõãmacũ cũũrigure, jĩiyira.

⁵ Pablo cúãrẽ jĩiyigu:

—Yáa wedera, cũũ paiaré dutigú niirére yũũ masĩriatu. Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiri jóare niiã: “Múãya macã macãrãrẽ dutigáre ññaarõ wedeserijãña”, jĩĩã, jĩiyigu.

⁶ Pablo too niirã saduceo basoca, ãpẽrã fariseo basoca niirĩ ññagũ, bayiró busurómena wedeseyigu:

—Yáa wedera, yũũ fariseo basocũra niiã yũũ pacũsũmũ tiirõbirora. Basocã diarira masãrere yũũ padeóa. Ate yũũ padeorẽ wapa múã yũũre ãno queti beserópũ néeatia, jĩiyigu.

⁷ Teeré tʉorá, fariseo basoca, saduceo basocamena bayiró cãmerĩ jĩiyira. Teero tiirã, sĩcãrõmẽna niimiãrira batajõãyira. ⁸ Saduceo basoca diarirapũ masãrere, teero biiri ángelea, wãtĩã niirere padeoríya. Fariseo basocape teeré padeoóya. ⁹ Cũã bayiró acaribíyira. Teero tiirã, sĩquẽrã Moisés jóarigue buerã wãmũnucãyira. Fariseo basoca niiyira. Bayiró cúasoremẽna wedemiyira:

—Ãnirẽ wapa ññaarẽ buaríã. Apetó tiigú, ángele cũũrẽ wedesejĩyi, jĩĩmiyira.

¹⁰ Cũã bayiró cãmerĩ jĩĩnemorĩ ññagũ, surara dutigú Pablоре wéetamatõrĩ jĩĩgũ, cuiyigu. Teero tiigú, Pablo cúã watoapũ niigũrẽ surarare néeatidutyigu. Cũã niirĩ wiicapũ néewadutyigu sũcã.

¹¹ Tiiñami Jesús Pablo puto bauá, jĩiyigu:

—Wãcũtutuaya. Atimacã Jerusalénpũ yé quetire wedeariobirora Romapucãrẽ wedegũdacu, jĩiyigu.

Judíoa Pablоре sãĩdugámirigue

¹² Apeburecope ãpẽrã judíoa yayióropũ neã, “Pablоре sãããda” jĩĩmiyira. “Mecũãmẽna yaari, sĩnirĩnucããda; Pablоре sãĩtõarapũ, yaaada. Cũũrẽ sãĩrĩatã, Cõãmacũ marĩrẽ ññaarõ

tiiáro”, jĩĩmiyira. ¹³ Teero wedesera cuarenta nemorõ niyira. ¹⁴ Cũã paiaré dutirá, ãpẽã bũtoá dutirá pũtopũ wáa, cũãrẽ jĩĩyira:

—Ŭsã Cõãmacũ ĩĩacoropũ yaarinũcããwũ; Pablora sĩaãdari sugũero, yaaria. ¹⁵ Teero tiirá, múã, niipetira múãmena dutirá* surara dutigũre queti ticocoya. Cũũ Pablora néedatiaro. “Ŭsã cũũ tiiriguere ãñurõ sãĩĩádũgaga”, jĩĩcoya. Pablo múã pũto jeaadari sugũero, cũũrẽ sĩaãdara, cũũmuãdacu, jĩĩmiyira.

¹⁶ Pablo bayio macũ cũã sĩaãdũgare quetire tũogũ, surara niirĩ wiicapũ sĩaãwa, Pablora queti wedeyigũ. ¹⁷ Pablora cũũ wederĩ tũogũ, sĩaũ cien surara dutigũre atiduti, jĩĩyigũ:

—Ānirẽ mũũ dutigũ pũtopũ néewaya. Queti wedegũdu tiiaýigũ cũũrẽ, jĩĩyigũ.

¹⁸ Cũũrẽ surara dutigũ pũtopũ néewa, jĩĩyigũ:

—Pablo marĩ peresu cũogũ yũũre atiduti, ãnirẽ mũũ pũtopũ néeatidutiawĩ. Queti wedegũdu tiiaýigũ mũũrẽ, jĩĩyigũ.

¹⁹ Surara dutigũ mamũrẽ wãmopũ ñee, néewa, basocá tũohéropũ sãĩĩáyigũ:

—¿Ñeenó queti wededũgai yũũre? jĩĩyigũ.

²⁰ Mamũre cũũrẽ wedeyigũ:

—Judíoa mũũrẽ queti ticocoadacua. Niipetira “biiro tiadá” jĩĩayira. Pablora ñamigã Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ néewadutiadacua mũũrẽ. “Cũũ tiiriguere ãñurõ sãĩĩádũgaga”, jĩĩditoadacua. ²¹ Cũũrẽ tũorĩjãña. Cũã menamacãrã cuarenta nemorõ ãmũã cũũrẽ duti, coteadacua. Cũã yaari, sĩniríadacua; cũũrẽ sĩaťoarapũ, yaaadacua. Cũã “marĩ teero tiiriatã, Cõãmacũ ñaňarõ tiiáro” jĩĩayira. Quẽnotóayira cũã tiádarere. Mecũtígã mũũ “jáũ” jĩĩré dícare yuera tiicúa, jĩĩyigũ.

²² Surara dutigũpe jĩĩyigũ:

—Sĩaũnorẽ “teerẽ cũũrẽ wedeawũ” jĩĩrijãña. Nocõrõrã niĩã, jĩĩyigũ.

Surara dutigũ Pablora Félix pũtopũ ticocorigue

²³ Surara dutigũ cien surara dutirá pũarãrẽ atiduti, wedeyigũ:

—Surarare quẽnodutiya. Cũã mecũã ñami nueve niirĩ, wáaadacua Cesareapũ. Doscientos surara dũpomena wáaaro; setenta caballoamena pesawaaro; doscientos saderéyucure néewaaro. ²⁴ Pablo cũũ pesawaadara caballoacãrẽ quẽnoãrõ. Apeyenó merẽã wáaro manirõ Félix atiditá dutigũpure néewaya, jĩĩyigũ.

²⁵ Wedetia, paperapũ jóayigũ. Ate cũũ jóarigue tiiróbiro niĩã:

²⁶ “Yũũ Claudio Lisias, mũũ Félix Judea dita dutigũre ãñudutia. ²⁷ Yũũ mũũrẽ ticocogũre judíoa ñeejããwã. Cũũrẽ sĩaãdara tiimĩãwã. Yũũ cũũ romanuãya niirere tũogũ, suraramena cũũrẽ netõnéãwũ. ²⁸ ¿Ñeenó wapa cũũrẽ wedesãĩ?” jĩĩ masĩdũgagũ, Judíoare Dutirá Peti neãrõpũ cũũrẽ néediwaawũ. ²⁹ Judíoare dutirẽ maquẽ dícare ‘netõnũcããwĩ’ jĩĩ wedesããwã. Tee dícare cũũrẽ wedesãĩ, ñeenó wapa sĩaãmasĩña maniãwũ; cũũ ñaňarõ tiirĩpacari, peresuwiipũ sõnecomasiña maniãwũ. ³⁰ Āpẽã judíoa ‘cũũrẽ sĩaãda’ jĩĩré queti yũũpure jeaawũ. Teero tiigũ, máata mũũpure ticocoa. Cũũrẽ ãnopũ wedesããrirare mũũpure ‘wedesãrã wáaya’ jĩĩãwũ. Nocõrõrã niĩã”, jĩĩ jóayigũ.

³¹ Tiiñami surara cũũ dutiaribirobira Pablora néewa, néejeayira Antípatris macãpũ.

³² Apebũrecope surara dũpomena wáarira toorã cãmecóputũatiyira cũãya wiicapũra sĩaũ. Caballoamena wáarira dícu Pablomena netõwáyira. ³³ Cũã Cesareapũ jea, surara dutigũ jóaripũrẽ ticoyira tiidita dutigũre. Pablocãrẽ cũũpure ticoyira. ³⁴ Cũũ tiipũrẽ buetia, Pablora sãĩĩáyigũ:

—¿Noo macũpũ niĩ mũũ? jĩĩyigũ.

—Cilicia macũ niĩã, jĩĩyigũ.

* **23:15** Cũãmena dutirá Judíoare Dutirá Peti niyira. Pecasãyemena “junta suprema” jĩĩcua.

³⁵ —M^hurē wedesārā ānopú jeari, m^hurē tuogáda, jīiyigu.
Teero jīitoa, Pablore Herodeniya wiicap^h cotedutiya.

24

Félix putop^h Pablore wedesārigue

¹ Sicamoquēñe burecori siro paiaré dutigú Ananías, sīquērā butoá dutirámena Cesareap^h jeayira. Basocáre wedesārirare wedesebosagu cúāmena jeayigu. Cūñ wāmecutiya Tértulo. Félixpare Pablore wedesāyira. ² Pablore néejeari, Tértulo cūñrē wedesāncāyigu:

—Ūsārē dutigú, m^hu dutirémēna āñurō niirecutia ūsā. M^hu masīrémenarā atiditá āñurí dita wáaro tiia. ³ Niipetirop^h niipetire m^hu ūsārē tiibosárere ūseniremena īñāā. ⁴ M^hurē páasutiri tiidugáriga. Teero tiigú, péero wedesecoguda. Ūsārē péero tuocójīña ména. ⁵ Ūsā īñarī, āni ñañoī. Niipetirop^h judíoare sīcārōména niimirare cāmerī batarī tiinetōī. Nazaret macū buerigue n^hurārē suguegú niī. ⁶ Cōāmacūwiire ñañodugāmiyigu. Teero ti-irá, ūsā cūñrē peresu ñeewū. Ūsā judíoare queti beserobirora cūñrē queti besedugamiwū. ⁷ Ūsā teero tiádara tiirí, Lisias surara dutigú ūsā puto sāāati, tutuaromena cūñrē néejōāwī. ⁸ Ūsā cūñrē wedesārere m^hupure wedesādutiwi. M^hu basiro cūñrē sāñāte. Teero tiigú, ate niipetire ūsā wedesārere “niirōrā niicu” jī masīgūdacu m^hu, jīiyigu.

⁹ Judíoa “újū, teerora wáaw^h” jīñemocoyira.

Pablo Félixre wederigue

¹⁰ Félix Pablore īñayigu, wedeseya jīgū. Pablo wedeseyigu:

—Y^hu masīā: M^hu yoari atiditá macārārē queti beserī basoc^h niīā. Teero tiigú, ūseniremena m^hurē wedeguda yēe maquērē. ¹¹ Niipetire y^hu tiiríguere, m^hu sāñārī, pau basocá m^hurē wedemasīcua. Doce burecori netōā, y^hu Jerusalénpu jeari siro. Toopú Cōāmacūrē padeogú jeaw^h. ¹² Āniā y^hure āpērāmēna cāmerī ñañarō jīrī buajeáriwa. Cōāmacūwiip^h, ūsā neārē wiserip^h, teero biiri macāp^h y^hu basocáre cúari tiirí buajeáriwa. ¹³ Cūñ wedesārere “biiro tiāwī” jīmasīriya. ¹⁴ Y^hu tiirere wedeguda. Mama buerē jīrōbirora y^hu Cōāmacū ūsā ñecūsūmā padeoríguere padeóa. Āniā mama buerere padeorí booríya. Y^hu doca niipetire Moisére dutirē cūñriguere, teero biiri profetas jóariguere padeóa. ¹⁵ Y^hu āniā tiirōbirora Cōāmacū tiádarere yuea. Cūñ basocá diarirapu masōgūdaqui, āñurē tiirāre, ñañarē tiirāre teerora. ¹⁶ Teero tiigú, y^hu masīrō jeatuario wapa cuohég^h niidugaga, Cōāmacū īñacorp^h, basocá īñacorp^h teerora.

¹⁷ Y^hu peecūmarī aperopú wāanetōārigu Jerusalénpu jeaw^h sūcā. Judíoa bóaneōrārē niyeru ticogu jeaw^h. Teero biiri Cōāmacūrē padeogú apeyenó ticogu jeaw^h. ¹⁸ Y^hu teerē tiigú tiirí, sīquērā Asia macārā judíoa y^hure buajeáwa Cōāmacūwiip^h. Y^hupe too suguerop^h Moisés cosedutírobirora cosetóaw^h. Y^hure buarí, pau basocá maniwā. Acaribíre maniwū. ¹⁹ Cūñ y^hure buajeárita m^hupure atiro booa, y^hure wedesādugaraja, y^hure wedesāre cuorāja. ²⁰ Cūñ atiheri, āniā wedearo. Y^hu Judíoare Dutirá Peti putop^h nucūrī, cúñ ñañarē buaríguere wedesāārō. ²¹ Ate docare y^hure wedesāmasīya. Y^hu cúñ putop^h niigū, bayiró busurómena jīwū: “Basocá diarira masārere padeóa y^hu. Ate y^hu padeoré wapa mūā mecūā y^hure āno queti beseróp^h néeatia”, jīwū, jīiyigu.

²² Félix mama buerē maquērē āñurō masīgú niijīgū, cúārē jīiyigu:

—Nocōrōrā tuogáda. Lisias surara dutigú jearip^h, mūā wedesāre maquērē nemorō āñurō sāñāgūda, jīiyigu.

²³ Teero jīitoa, cien surara dutigúre jīrigu niīwī:

—Ānirē āñurō cotedutiya. Cūñ niiróp^h wāanetō, niijāārō. Cūñ menamacārā cūñrē tiápudugari, cāmotárijāñā, jīrigu niīwī.

²⁴ Pee burecori wáaripacari, Félix, cūũ numo Drusilamena jeayigu sūcā. Co judíoayo niyigo. Pablöre néeatidutiya. Jesucristore padeorére wederi, t̃oyígu. ²⁵ Pablo wedegu, j̃iyigu:

—Cōāmacū marī āñurō tiirí booi. Marī ñañarére tiidugápacara, tiiríjārō booa. Atibáreco petirí, Cōāmacū wapa tiigúdaqui, j̃iyigu.

Félix teero j̃irī t̃ogú, cuijōāyigu. Pablöre wáadutigu j̃iyigu:

—Apetó apeyenó tiiré manirí, m̃arē atidutiguda sūcā, j̃iyigu.

²⁶ Nañrō Félix Pablöre atiduti, cūũmena wedeseyigu. “Cūũ ỹure niyeru ticori boomíga, cūũrē wionécogudu”, j̃i wācūmiyigu.

²⁷ P̃acūmá siro Félix dutigú niirére witijāyigu. Cūũ wasoró sãāgú wāmecutiya Porcio Festo. Félix judíoamena āñurō putuádugagu, Pablöre toopúra cūũjāyigu.

25

Pablo Festore wederigue

¹ Festo tiiditapu jeayigu, dutigú niiré sãāgú jeagu. Itiabureco siro Cesareapu niirigu Jerusalénpu wáayigu. ² Toopú paiaré dutirá, āpērā judíoa upatí macārā Pablöre cūā wedesāriguere wedeyira cūũrē sūcā. ³ Cūũrē tutuaremena sãiyíra:

—Ūsārē tiápuya. Pablöre āno Jerusalénpu néeatidutiya, j̃imiyira.

Cūā cūũrē maapu atigúre sãādarere quēnorā tiimíyira. ⁴ Festo cūārē j̃iyigu:

—Pablo Cesareapu cotenoqui. Ỹu māata putuawaguda toopúre. ⁵ Teero tiirā, mūā menamacārā teeré āñurō wedesemasīrā ỹumena wáaaro. Cūā ñañaré tiigú niirí, toopú wedesāārō, j̃iyigu.

⁶ Festo p̃amóquēne burecori duaró niyigu toopúre. Too síro putuajōāyigu Cesareapu. Cūā putuajeari bureco, apeburecope queti beserí basocu duirópu dui, Pablöre néeatidutiya. ⁷ Pablo toopú sãajeari, judíoa Jerusalénpu atiarira cūā putopu neānucāyira. Pee ñañanetōjōāre cūũrē wedesāmiyira. Cūā wedesārere “diamacārā niīā” j̃i ēñomasīriyira. ⁸ Pablo “ỹu wapa cuoríā” j̃igū, wedeyigu:

—Judíoa dutirére netōnucāgū mee niīā ỹu. Cōāmacūwiire ñañoríw. Romanuā ōpūrē netōnucāriw, j̃iyigu.

⁹ Festope judíoamena āñurō putuádugagu, Pablöre sãñáyigu:

—¿Jerusalénpu wáadugagari? M̃u wáari, ỹu toopú m̃u ye maquērē besegudacu, j̃imiyigu.

¹⁰ Pablo cūũrē ỹuyigu:

—Ỹu āno romanuārē queti beserópu nucūā. Ānopúra ỹure besero booa. M̃u āñurō masīcu: Ỹu judíoare ñañarō tiiríw. ¹¹ Ỹu ñañaré tiirígano niigūjā, “cūũrē sīārō booa” j̃irī docare, “āñurō diaguda” j̃ijābocu. Cūā wedesāre diamacú niihērīrā, sīcūnopera ỹure judíoapure ticomasīrii. Teero tiigú, romanuā ōpū ỹure besearo sáa, j̃iyigu.

¹² Festo cūũrē tiápuri basocamena wedesetōa, j̃iyigu:

—M̃u romanuā ōpūpure beseri booa. Too docare m̃u cūūpure besedutigu wáagudacu, j̃iyigu.

Festo, Agripare Pabloye maquērē wederigue

¹³ Pee burecori wáaripacari, tiidita ōpū Agripa, Berenicemena Cesareapu wáayigu Festore āñudutigu wáagu. ¹⁴ Cūā toopú peeburecori niirí, Festo Agripare wedeyigu Pabloye maquērē.

—Félix peresu cūūrigu sīcū niī. ¹⁵ Ỹu Jerusalénpu niirí, paiaré dutirá, judíoa butoá dutirá cūũrē wedesāwā ỹupure. “Cūũrē sīādutiya”, j̃imiwā. ¹⁶ Ỹu cūārē ỹuwu: “Ūsā romanuā teero peti ‘sīājāña’ j̃imasīriga. Sīcū wedesānorigu, cūũrē wedesāriramena queti beserópu wedesesugero booa. Cūā wedesāriguere ‘wederijāārō’ j̃irí, queti besemasīña

maniã”, jĩwũ. ¹⁷ Teero tiigú, cúã ãno jeari bureco azeburecope pearó manirõ yũu queti beserí basoca duirõpu duijĩgũ, cũrẽ néeatidutiwũ. ¹⁸ “Too nucũrã pee ñañaré cũrẽ wedesãadacua”, jĩ wãcũmiwũ. Maniríro niwũ. ¹⁹ Cúã padeoré maquẽ dícuẽ cũrẽ wedesãwã. Apeyé, sícũ Jesús wãmecutigu cũu diarigu niipacari, Pablope “catii” jĩwĩ. ²⁰ Yũu ateré deero tii masĩhẽgũ, Pablöre sãĩñáwũ: “¿Jerusalénpu wáadugagari? Mũu wáari, toopú mũue maquẽrẽ besenoãdacu”, jĩmiwũ. ²¹ Cũũpe “romanuã õpũ yũue besearo” jĩwĩ. Teero tiigú, cũrẽ ãnorã cũũjãdutiwũ sũcã, téẽ marĩ õpũpũre ticocoripũ, jĩyigũ.

²² Agripa Festore jĩyigũ:

—Yũucã cũũ wedeseri tuodugága, jĩyigũ.

—Jáũ, ñamigã tuogúdacu, jĩyigũ cũũpe.

²³ Azebureco Agripa, Berenicemena cúã ãñurẽ õpãrã suti sãñarira niwã.* Basocá ññacorõpu ãñurõ tiiẽñowa, sãawawa neãrĩ tatiacapũ. Surara dutirá, upatĩ macãrã too macãrã cúãmena sãawawa. Cúã neãpetiri, Festo néeatidutiwi Pablöre. ²⁴ Cũũ sããjeari, Festo jĩwĩ:

—Ûsã õpũ Agripa, múã niipetira ãsãmena neãrã tuoyá. ãnirã niĩ niipetira judíoa wedesãrigũ. Jerusalén macãrã, teero biiri ãno macãrã yũupũre “sĩarõ booa” jĩ acaribíwa. ²⁵ Cúã teero jĩipacari, ñeenó wapa sããmasĩña maniwũ, yũu tugueñarĩ. Cũũ basiro “romanuã õpũ yũue besearo” jĩĩrĩ, “toopúra ticocoguda” jĩwũ cũrẽ. ²⁶ Yũu cũrẽ ticocogu, marĩ õpũrẽ ñeenó jóamasĩriga. Teero tiigú, cũrẽ néeatidutiawũ múã putopũ. Mũurẽ tiigú, néeatidutiawũ, ãsã õpũ Agripa. Marĩ cũãmena wedeseari siro, cũrẽ wedesãre maquẽrẽ ãñurõ jóabocu. ²⁷ Peresupũ niigũrẽ ticocogu, “ate wedesãwã cũrẽ” jĩ jóacoheri, ñañaniã, yũu wãcũrĩ, jĩwĩ.

26

Pablo Agripare wederigue

¹ Agripa Pablöre jĩwĩ:

—Mecutígã yũuya mũurẽ cúã wedesãrere, jĩwĩ.

Pablo wedeguda jĩĩgũ, wãmorẽ wẽẽtu, wedewi:

² —Ûsã õpũ Agripa, mecutígã mũu yũue wededutiri, ãñurõ useniã. Teero tiigú, judíoa yũue wedesãre niipetirere mũurẽ wedeguda. ³ Mũu judíoa niirecutirere, teero biiri ãsã sícãrĩbíro padeohérecãrẽ masĩpetijãgũ niirĩ, bayiró useniã. Teero tiigú, yũue ãñurõ tuocóduiya.

⁴ Niipetira judíoa yáa dita macãrã, Jerusalén macãrã yũu mamupũra cúãmena niirecutiriguere masĩya. ⁵ Cũãcã yũu fariseo basocu niirẽre yoari masĩya. Fariseo basocu niijĩgũ, ãpẽrã judíoa nemorõ Moisés dutirẽre ãñurõ tiipetijãwũ. Cúã mũurẽ wededugara, teeré wedemasĩya. ⁶ Cõãmacũ ãsã ñecũsũmũarẽ cũũ tiiádarere wedeyigu. Yũu cũũ tiiádarere padeoré wapa judíoa yũue queti besedutiwa. ⁷ Teeréna yuera tiia ãsã doce põnarĩ macãrã. Teero tiirã, búrecorĩ, ñamirĩ Cõãmacũrẽ padeorucújãã. Yũucã teeré yuegu tiia. Ûsã õpũ, tee yũu yueré wapara judíoa yũue wedesãrã tiíya. ⁸ Múãpe ¿deero tiirã Cõãmacũ basocá diarirapũre masõrẽre padeorĩ?

⁹ Yũuja too suguerõpu Jesús Nazaret macã macũrẽ padeorãre “ñañarõ tiiró boocú yũue” jĩ wãcũmiwũ. ¹⁰ Jerusalénpu teero tiimíwũ. Paiaré dutirá cúã dutiriguemena pau Jesuré padeorãre ñee, peresu tiirucúmiwũ. Cũãrẽ sãĩrĩ, “teerora sãĩrõ booa” jĩrucumiwũ. ¹¹ Pee judíoa neãrẽ wiseripũ wáa, Jesuré padeodúaro jĩĩgũ, ñañarõ tiirucúmiwũ. Bayiró cúãmena cúagu, téẽ apeyé ditapũ cúãrẽ ñañarõ tiinũnũsemiũ.

* **25:23** Lucas atipũ jóarigu Cesareapũ niijĩgũ, cũũ ãpẽrãména neãjĩyi Agripare ññagũ. Ññaña Hechos 27.1.

¹² Teeré tiigú, wáamiwũ Damascopure paiaré dutirá yũre dutirépũrĩ jóabosariguemena. ¹³ Maapũ yũ wáari, coeritó niirĩ, ãmũãsepũ muĩpũ búreco macũ bóero nemorõ bóediatiri ãñawũ. Yũ puto yũmena wáarira putopucãrẽ bóesesajõãwũ. ¹⁴ Teero wáarira, ãsã niipetira ãaacũmujõãwũ ditapũ. Sĩcũ yũre hebreoayemena wedeseri tũowá: “Saulo, ¿deero tiigú yũre ãñarõ tiinũnũsei? Mũ basirope ãñarõ tiigú tiia, yũre teero tiigú”, jĩwĩ. ¹⁵ “¿Noã niĩ mũ?” jĩwũ cũũrẽ. “Yũ Jesús mũ ãñarõ tiinũnũsegura niĩ. ¹⁶ Wũmũnũcãña. Yũ mũrẽ ‘wedecotearo’ jĩgũ, mũrẽ bauáa. Mecũtígã mũ ãñarẽ, yũ mũrẽ too síropũ bauáadarere wedegũ wáagudacu. ¹⁷ Judíoa, judíoa niĩhẽrã mũrẽ ãñarõ tiirĩ, yũ mũrẽ netõnégũdacu. Mũrẽ cũãpure ticocoa. ¹⁸ Mũ yéere wedegũ, cũã capearire ãnapõrĩ tiigú tiiróbiro niigũdacu. Naĩtiãrõpũ tiiróbiro wáarare bóeropũ wáari tiinũcãgũdacu mũ. Cũã Satanás dutirẽre duujã, Cõãmacũ dutirẽpere tiíaro jĩgũ, mũrẽ ticocoa yũ. Cũã ãñarẽ tiirẽre acabóre ñeeãrõ jĩgũ, ticocoa. Cũã yũre padeorãmena niĩãrõ jĩgũ, ticocoa”, jĩwĩ yũre.

¹⁹ Teero tiigú, ãsã õpũ Agripa, ãmũãsepũ dutirigue quẽẽrõpũ tiiróbiro yũ tũoríguere netõnũcãriwũ. ²⁰ Wedenũcãwũ Damasco macãrãrẽ. Too síro Jerusalén macãrãrẽ, niipetiro Judea dita macãrãrẽ, teero biiri judíoa niĩhẽrãcãrẽ wedewũ. Cũãrẽ “mũã ãñarẽ tiirẽre wãcũpati, wasoyá” jĩwũ. “Cõãmacũrẽ padeonũcãña”, jĩwũ. “Mũã ãñurẽ tiirẽmena mũã wasorẽre ãñoñá”, jĩwũ. ²¹ Yũ teerẽ wederẽ wapa judíoa Cõãmacũwiipũ yũ niigũrẽ ñee, sãadugámiwã. ²² Cũã teero tiidugápacari, Cõãmacũpe yũre tiíapurucujã. Teero tiigú, yũ atitóre uputĩ macãrãrẽ, ãpẽrã búri niirãcãrẽ Cõãmacũye quetire wedea. Tíatopũ Moisés, ãpẽrã profetas síropũ wáadarere jóarira niĩwã. Cũã jĩrirobirora yũ wedea: ²³ “Cristo Cõãmacũ beserigure ãñarõ netõãdaro niirõ tiyíro. Diatoa, cũũrã diarigupũ masãsuguegũdaqui. Teero tiigú, cũã netõnẽre maquẽrẽ wedegũdaqui judíoare, judíoa niĩhẽrãrẽ”, * jĩ jóarira niĩwã, jĩ wedewi Pablo.

²⁴ Cũã teero jĩrĩrã, Festo bayiró wedeseremena jĩwĩ:

—Pablo, mũ mecũgũ tiia. Mũ basiro pee buenetõjĩgũ, mecũgũ tiia, jĩwĩ.

²⁵ Pablope jĩiyigũ:

—Ësãrẽ dutigũ Festo, yũ mecũgũ mee tiia. Yũ wederẽ diamacũrã niĩ. Quioníremena wedea. ²⁶ Marĩ õpũ Agripa tee maquẽrẽ ãñurõ masĩqui. Teero tiigú, cuiro manirõ wedea cũũrẽ. Ate yũ wedeariguere tũopetĩjãjĩyi. Yayióropũ wáariyiro. ²⁷ Mũte ãsã õpũ Agripa, ¿mũ profetas jóariguere padeói? Yũ masĩã: Mũ padeocú, jĩwĩ.

²⁸ —jNocõrõgã wedepacũ, yũre Jesurẽ padeogũ wáari tiidugácu! jĩwĩ Agripa Pablöre.

²⁹ —Cõãmacũ boorĩ, péerogã o pairó wedepacũ, teerẽ padeogũ wáari tiidugága. Mũ, teero biiri niipetira yũre mecũã tũorã yũ tiiróbiro niirĩ boogã. Peresu niirẽ dícare mũãrẽ boosãrĩga, jĩwĩ.

³⁰ Agripa, Festo wũmũnũcãrĩ, Berenice, cũãmena duiácã wũmũnũcãwã. ³¹ Witiwa, cãmerĩ wedeseyira:

—Ĩni cũ tiirẽmena peresu tiimasĩña maniã. Teero tiirã, ¿ñeenó wapa cũũrẽ sããbógari? jĩyira.

³² Agripa Festore jĩiyigũ:

—Ĩni “romanũ õpũ yũre besearo” jĩriatã, cũũrẽ wionécoboaĩyu, jĩiyigũ.

27

Romapũ Pablöre ticocorigue

¹ Festo Italiapũ ticocomasĩrĩ ãñagũ, Pablöre, teero biiri ãpẽrã peresu niirãrẽ Julio cien surara dutigũre cotedutiwi. Julio romanũ ãpũya põna macãrã surara dutigũ niĩwĩ.

² Ësã Adramitio macãwũ dooríwupũ mũãsãwũ. Tiiwũ Asia dita maquẽ petaripũ wáaadaro

* **26:23** Isaías 42.6; 49.6.

tiwá. Sícū Tesalónica macā macū ūsāmena wáawi. Cū ū wāmecutiwi Aristarco. Cū ūya macā Macedonia ditapū niyiyo.

³ Apebúreco Sidónpūre jeawū. Julio Pablōre añurō tiwí; cū ūrē cū menamacārā niirira pūtopū ññagū wáadutiwi, cū boorénorē “ticoaro” jīgū. ⁴ Too niirira tiwūména wáawū sūcā. Wīno ūsā díamacūpe bayiró páapuwū. Teero tiirá, Chipre nūcūrōrē díamacūpe netōwáwū. Toopé wīno páapubayiriwū. ⁵ Cilicia, Panfilia dita netōwá, Mirapū jeawū Licia ditapūre.

⁶ Toopū cien surara dutigū Italiapū wáaadariwūre bñajeárigū niwī. Alejandría macāwū niwā. Ūsārē tiwūpū cū ūwī. ⁷ Wáa, peebūrecori añurōgā wáawū. Bayiró ññarō netōrémena jeawū Gnido macā díamacūpūre. Wīno bayiró páapucāmōtawū ména. Teero tiirá, Creta nūcūrōpūre wáa, Salmónrē netōwá, Creta acuniñape sodeawū. ⁸ Bayiró ññarō netōrémena sicapeta Añurí Peta wāmecutiri petapū jeawū. Tiipeta Lasea macā pūto niwā.

⁹ Ūsā yoari pearémena péerogā dūawū pūuriro, wīno bayiró páapūre wáaadari sugero. Teero tiiró, bayiró quiowá, wáari. Teeré masīgū, Pablo cūārē wedemiwī:

¹⁰ —Marī netōwāri, quio niīadacu, yū tūgueñarī. Mūā néeware, mūāyawū, marī catirécārē tiidióbocu, jīmiwī.

¹¹ Cū teero jīpacari, cien surara dutigū Pablo wedeariguere padeoríwi. Tiwá waatūgū, tiwá dutigūpere padeowí. ¹² Tiipetape pūuriro niirī, ññaniyiyo. Teero tiirá, pa tiwá macārā “Fenicepū wáañāda, pūuriro netōāda jīrā” jīmiwā. Fenice macā peta Cretapū niyiyo. Tiipeta muīpū sāāwaro niirí peta niijīrō, wīno bayiró páapuriyiyo.

Pairímaapū oco wīnoména pearigue

¹³ Wīno aperopé péero páapuatiri, “jāmu, jeajōāadacu” jīmiwā. Teero tiirá, tiwūpū mūāsā, Creta wesagāpū wáamiwū. ¹⁴ Ūsā péerogā wáari siro, wācūña manirō wīno bayiró tiinūcūrō pūtope páapuatiwū, Nordeste cūā jīrē. ¹⁵ Wīno ūsārē aperopé néejōāwū. Wīno atirópe deero tii ūsā wáamasīriwū. Teero tiirá, “teerora too wáajōāārō” jī, wīno noo páapucorope wáajōāwū. ¹⁶ Cauda nūcūrōpū netōwáwū. Tiinūcūrō apeniñapé wáari, wīno bayiró jeariwū. Toopū yucusóro cūā siatú wéeriwūre bayiró paderémena wéecowū pairíwū wesapū. ¹⁷ Wéemūōcotoa, siatúpeowū. Ūsā wáariwūcare watirí jīrā, cūā pūūgūdapórimena siatúdiyowa. Sirte ditatupari niirōcapū páapucori jīrā, cui niwā. Teero tiirá, wīno ñeeré caserire jōādíocowa. Cūā jōāāri siro, wīno páapucorope wáawū. ¹⁸ Apebúreco oco pea, páapu, ocoturí paca niirī ññarā, apeyé cōāduowa. ¹⁹ Itiábureco wáaromena, cūā basiro tiwá maquērē cōāduowa sūcā. ²⁰ Pee būrecori muīpū búreco macū, ñocōā bauríwa. Oco pea, teorora páapujāwū. Teero tiirá, “deero tii marī catiricu” jī wācūmiwū.

²¹ Yoari yaaheri ññagū, Pablo cūā decopū jeanūcā, jīwī:

—Yū menamacārā, mūā yūre tūoátā, añuniboajīyu; Cretare witiiriboajīyu; dooríwū maquērē ññoríboajīyu; marī cōāāriguere cuobóajīyu ména. ²² Marīrē teero wáapacari, wācūtutuaya. Sícū diaricu. Atiwá dícare tiidióadacu. ²³ Yū Cōāmacūrē padeogū niīā. Cū dutiré tīa. Cū ñami yū pūtopū ángelere ticocoarigū niīāwī. ²⁴ Ángele yūre wedeawī: “Pablo, cuirijāña. Mūrē romanuā ōpū pūtopū jearo booa. Mūrē tiigū, Cōāmacū mū menamacārārē netōnégūdaqui sícū diaro manirō”, jīāwī. ²⁵ Teero tiirá, mūā wācūtutuaya. Yū Cōāmacūrē padeóa. Cū yūre jīārirobirora wáaadacu. ²⁶ Teero añurō wáapacari, atiwá nūcūrōpū sūūñacūmuādacu, jīwī Pablo.

²⁷ Pua semana ūsā Cretare witiwari siro, pairímaa Adriáticopū wīno bayiró páapucoremēna wáawū. Ñami deco tiwá macārā paderá “marī dita pūtopū jeara tiitú niīā” jīwā. ²⁸ Cūā ¿nocōrō ūcūāmií? jīrā, opada cānotí, duudíoco, queoñáwā. “Treinta y seis metros ūcūāā”, jī ññawā. Péero wáa, queoñáwā sūcā. “Veintisiete metros ūcūāā”, jīwā sáa. ²⁹ Ūtāpapū ñaapeari jī, cuiwa. Teero tiirá, bapari cōmepīrī* teeyapupū

* 27:29 Pecāsāyemēna: anclas.

siatúredarimena cõãñowã, waatúrope wéeñepasoaro jĩrã. “Boyero bóeri boomíga”, jĩwã. ³⁰ Tiiwá macãrã paderá dutijõãdugamiwã. “Ûsã cõmepĩrĩrẽ waasuguérope cõãñoãdara tiia”, jĩdito, péeriwugãrẽ néediocora tiimíwã díapũ. ³¹ Pablope cien surara dutigáre, suraracãrẽ jĩwĩ:

—Ñiã atiwupá putuáheri, múã sícũ catiricu, jĩwĩ.

³² Teero tiirá, surarape wéeñeredarire páata, tiiwúgãrẽ ñaañorĩ tiiwá.

³³ Bóeadari suguero, Pablo ñsãrẽ “yaaya” jĩgũ, niipetirare jĩwĩ:

—Pua semana netõã, múã ãñurõ yaaripacara, “¿deero wáaadari marĩ?” jĩcoteri. ³⁴ Teero tiirá, múã ãñurõ niiãda jĩrã, yaaro booa. Mecütigã marĩrẽ ñañañorõ wáapacari, múãrẽ merẽã wáaricu, jĩwĩ.

³⁵ Teeré jĩ, pãrẽ née, niipetira ññacoropũ Cõãmacũrẽ ñsenire tico, pãrẽ puatá, yaanucãwĩ.

³⁶ Wãcũtutua, cúaãcã yaawa. ³⁷ Ûsã niipetira tiiwupá niirã doscientos setenta y seis niiwã.

³⁸ Cúa yaadugarere yaaari siro, trigoporire cõãñojãwã, tiiwá nucũhẽriwũ putuáaro jĩrã.

Dooríwũ ditatupari buropũ sugacũmurigue

³⁹ Bóecũmurĩ, ditare ññarã, “¿Noopá niĩ?” jĩmasĩriwa. Opacoca ditatuparigu niirõrẽ ññawã.

—Toopá wáaada; ditatuparigupũ súumacũmubocu, jĩwã.

⁴⁰ Teero tiirá, cõmepĩrĩrẽ cõõtẽrĩjããrõ jĩrã, wéeñeãredarire widetácodiocowa. Waarípĩrĩ waatúgũ waatúrepĩrĩrẽ jõãdíocowa. Waasuguéro niirí caserore wéemũõtucowa, wĩno néewaaro jĩrã. Teero tiirá, tiiwurẽ ditatuparipũ ticocomiwã. ⁴¹ Wáa, wãcũña manirõ ditatupari buro oco watoa niirí buropũ sugacopeawũ waasuguérope. Cãmeñariwũ. Waatúrope ocoturí páapusãcori, watijõãwũ.

⁴² Teero wáari ññarã, surara jĩwã:

—Jãmũ, marĩ peresu tiirare sĩaĩjãco; cúa báapã dutijõãbocua, jĩwã.

⁴³ Cien surara dutigápe “Pablora sĩaíbocua” jĩgũ, cãmotáwi. Báamasĩrãrẽ: —Ñaañuãsugue, ditapũ báapãña, jĩwĩ—. ⁴⁴ Ñpẽrã táboapĩrĩmena, tiiwá maquẽ watiárepĩrĩmena pasapãwaya, jĩwĩ.

Teero tiirá, ditapũ jea, niipetira netõpetijãwũ.

28

Malta nucũrõpũ Pablo tiirigue

¹ Ûsã ditapũ jeapetira, tuowá: Tiinucũrõ Malta wãmecutiwũ. ² Too macãrã basoca ãñurõ tiiwá ñsãrẽ. Oco pea, yusuári ññarã, pecame diobosáwa.

—Sũmarã atiya múã niipetira, jĩwã.

³ Pablo peca seegú wáa, néeatĩ, cũũ wããtĩãrĩ, ãña tiidotopũ niiãrigũ asiré cuigũ, witiwi. Pabloya wãmopũ bacañãñumuwĩ. ⁴ Tiinucũrõ macãrã ãña cũũya wãmopũre tusari ññarã, cãmerĩ jĩwã: “Ñi basocá sĩaĩrigũ niiqui. Cũũ díã pairímaapũ netõãrigũ niipacũ, cũũ ñañañarẽ tiiré wapa diagũdaqui”, jĩwã.

⁵ Cũũpe pecamepũ wẽẽbatesoewi ãñarẽ. Pũniriwi cũũrẽ. ⁶ Too macãrãpe wãcũmiyira: “Bipijõããdacu. Bipiriatã, wãcũña manirõ ñaacũmu, diajõãgũdaqui”, jĩmiyira. Cúa yoari yuemi, cũũrẽ merẽã wáaheri ñña, merẽã wãcũyira sũcã. “Ñi basocá mee niiqui; sícũ basocá padeogú niigũ niĩati”, jĩwã.

⁷ Too putogã tiinucũrõ macãrã dutigáya dita niiwũ. Cũũ wãmecutiwigũ Publio. Cũũ ñsãrẽ bocawĩ. Itiábureco ñsã cũũ puto niirĩ, ãñurõ tiiwĩ. ⁸ Publio pacũ wioré, yoopote diagũ pesawĩ. Pablo cũũ niirõpũ sããwa, Cõãmacũrẽ sãĩbosá, cũũrẽ ñaapecó, netõnéwĩ. ⁹ Cũũ teero tiirĩ ññarã, ñpẽrã tiinucũrõ macãrãcã diarã atirucuwa. Netõnénowã. ¹⁰ Ûsãrẽ pee apeyenó ticowa. Too síro ñsã wáaadara tiirĩ, ñsãrẽ ñsarécõrõ ticowa.

Romapũ Pablo jearigue

¹¹ Itiārā muipūrā niwū ūsā toopāre. Alejandría macā macāwū tēe pūuriro wāapetiripū niwū tiinucūrōpare. Tiwū ēquēāpū cūā padeorā Cástor, Pólux queoré cūā páateture tusawū. Ūsā tiwupū mūāsā, wājōāwū. ¹² Wāa, Siracusa macā petapū jeawū. Toopū itiábureco putuáwū. ¹³ Too macārā tiinucūrō wesa wāa, Regio macāpū jeawū. Sicabureco siro ūsā sirope wīno páapuatiwū. Pūabūreco siro Puteoli macāpū jeawū. ¹⁴ Toopūre āpērā Jesurē padeorāre bñajeáwū. Cūā ūsārē: —Sica semana ūsā puto putuáya, jīwā.

Too putuári siro, mapū wāa, Romapū jeawū sáa. ¹⁵ Āpērā Roma macārā Jesurē padeorā ūsā Romapū wāare quetire tuotōayira. Teeré tuo, tēe Foro de Apio macāpū ūsārē bocara jeawa. Āpērācā Tres Tabernas wāmecutiropū ūsārē bocawa. Pablo cūārē īñagū, Cōāmacūrē ūsenire tico, wācūtutuare bñanemówī. ¹⁶ Ūsā Romapū jeari, too macārā dutirá jīwā:

—Pablo merēā niidugari, āñuniādacu.

Cūūmena surara sīcū cūārē cotegudare cūūwī.

Romapū Pablo tiirígue

¹⁷ Itiábureco siro Pablo judíoa uputí macārārē neādutiwi. Cūā neātoari, jīwī:

—Yāa wedera, yū marīya wederare, marī ñecūsūmūā tiirécutiriguere netōnucāriwū. Netōnucāripacari, Jerusalénpū judíoa yūare ñee, romanuārē dutirāpūre tico, yūare peresu tiidutiwa. ¹⁸ Romanuārē dutirá yūare sāñāpeti, sīārī tiiréno wapa bñariwa. Wionécodugamiwā. ¹⁹ Judíoa booríwa. Teero tiigú, yū “romanuā ōpū yūare queti besearo” jīwū. Yūpe yāa wederare wedesāre cñoríwū. ²⁰ Teero tiigú, mūārē īña, wedeseguda jīgū, boocōawū. Cōāmacū beserigū marī Israelya pōna macārā yoari yuerigūyere yū wederé wapa atidá cōmedá siatúarigū niā, jīwī.

²¹ Cūā cūārē jīwā:

—Ūsā sicapū Judea macārā mūye maquērē cūā jóaripūrē ñeeríwū. Teero biiri too macārā marīya wedera ānopū jeara, ñañarō wedeseriwa mūārē. ²² Ūsā masīā: Niipe-tiropūre mama buerére “ñañaniā” jīcua. Ūsā mū padeorére tuodugāga, jīwā.

²³ Cūā neāadari burecore wedecūjā, wājōāwā. Tiibureco niirī, pañ basocá cū niirí wiipū jeawa. Bóeri wedenucārigū wedenañiōjōāwī. Cōāmacū dutiré basocápūre niādare jeariguere wedewī. Moisére dutiré cūūriguemena, profetas jóariguemena wedeyapono, “Jesús Cōāmacū beserigū niirī” jī padeorí tiijādugagū tiimíwī. ²⁴ Sīquērā Pablo wederére tuorā “niirōrā niā” jīwā. Āpērāpē padeoríwa. ²⁵ Cāmerī wedesetoa, sīcārībīro wācūri, wājōāwā. Cūā wāadari suguerogā, Pablo jīwī:

—Profeta Isaías mūā ñecūsūmūārē jóariguere tuoyā. Diamacū maquērē Espiritu Santo biiro cūārē jóari tiirígu niwī:

²⁶ Basocāre wedegū wāaya:

“Mūā tuopacára, tuomasīriadacu;
īñapacara, īñamasīriadacu”, jīñā cūārē.

²⁷ Cūāpe āñurō wācūdugáricua;

tuodugáricua;
īñadugáricua.

Cūā āñurō tuo, āñurō īña, wācūrē wasoátā,

yū cūārē netōnéboajīyū,* jī wedeya,

jī jóarigū niwī. ²⁸ Teero tiirā, āñurō masīña mūā: Cōāmacū cū basocāre netōnére quetire judíoa niñērārē wenedoādacu. Cūāpe tuoādacua, jīwī.

²⁹ Cū teero jīārī siro, judíoa cū basiro bayiró cāmerī wedeseco, witiwawa.

* 28:27 Isaías 6.9-10.

³⁰ Pñacãmá Pablo cúã waso, wapatídutiri wiipũ niwĩ. Toopá cãũrẽ ññarã jearáre ãseniremena bocarucuwi. ³¹ Cuiro manirõ Cõãmacũ dutiré basocápũre niĩãdare jeariguere, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristoyere wederucujãwĩ ãpẽrã cãmotáro manirõ.

ROMA MACĂRĂRĚ Pablo jóaripũ

Ăñuduticorigue

¹ Yũu Pablo, Jesucristore padecotegũ, cũyere wededutigũ beserigũ niiã. Cũu yũure Cõamacũ netõnére quetire wededutigũ boorígũ niwĩ. ² Profetamenapũra “netõnére quetire ticogũda” jĩi wedesũguetoarigũ niwĩ. Tee maquẽrẽ marĩ buea Cõamacũye queti jóaripũrũ. ³ Tee queti Cõamacũ macũye maquẽrẽ wedea. Cũũ marĩ tiiróbiro biigũ, õpũ David pãrãmi niinũnũsegũ niyigũ. ⁴ Ñañaré tiihégũ niyigũ. Cũũ diari siro, Cõamacũ cũũrẽ masõyigũ. Teero cũũ masõriguemena Cõamacũ basocáre “yũu macũ niĩ” jĩiriguere tutuaremena ãñoyigũ. Cũũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩ.

⁵ Jesús yũure ãñuré ticorigũ niwĩ. Yũure cũyere wededutigũ besewi. Niipetiropũ basocá Jesuré padeoáro jĩigũ, cũũ dutirẽre tiáro jĩigũ, yũu cũũye quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maĩrõ cũãcã jĩigũ, wedebatea.

⁶ Cõamacũ múãcãrẽ boorígũ niwĩ Jesucristomena niiãdarare. ⁷ Múã Cõamacũ maĩrãrã niiã. Múãrẽ beserigũ niwĩ cũũ põna niiãdarare. Teero tiigũ, yũu niipetira múã Roma macãrãrẽ ãñudutia.

Cõamacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Romapũ wáadũgamirigue

⁸ Ateré múãrẽ wedesũguea: Niipetiro macãrãrũ múã Jesuré padeorẽre wedesecua. Teeré tũogũ, Jesucristo wãmemena Cõamacũrẽ usenire ticoa. ⁹ Cõamacũrẽ maĩrémena padecotea. Teero tiigũ, cũũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũũ masĩqui: Yũu cũũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãibosárucua. ¹⁰ Teero biiri ateré cũũrẽ sãirucũjãã: “Cõamacũ, mũũ boorĩ, yũu Romapũ wáagũda; too macãrã mũũrẽ padeorãre ñadũgamiga”, jĩi sãimĩã. Yoajõãã yũu múã pũtopũ wáadũgamiriro. ¹¹ Múãrẽ nemorõ wãcũtutua bayirõ boosãjĩgũ, Espiritu Santo yũure masĩre tiorémena múãrẽ tiápudũgaga. Teeré tiigũ, toopũre wáadũgamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiápuadacu. Múã yũu Jesuré padeorẽre ñarã, nemorõ padeó, wãcũtutuaadacu. Yũucã múã padeorẽre ñagũ, teerora wãcũtutuaadacu.

¹³ Yáa wederabiro niirã, múãrẽ ateré masĩrĩ boogã: Sĩcãrĩ mee múã pũtopũ “wáagũda” jĩimiã. Dee tii wáamasĩña maniã ména. Aperopũ macãrã judíoa niĩhẽrãrẽ yũu Jesuré padeorẽ boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeorẽ boosãgũ wedegũ wáadũgamiga. ¹⁴ Cõamacũ cũũye quetire niipetirare yũure wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedese-masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigũ, múã Romapũ niirãrẽ Cõamacũ netõnére queti cũũriguere bayirõ wededũgaga.

Netõnére queti tutuare cũoa

¹⁶ Yũu Cõamacũ netõnére quetire boborõ manirõ wedea, tee queti tutuare cũorĩ ñagũ. Cõamacũ niipetirare tee quetire padeorãre netõnéqui. Judíoare netõnéqui; judíoa niĩhẽrãcãrẽ teerora netõnéqui. ¹⁷ Tee quetimena marĩ ateré masĩã: Cõamacũ Jesuré padeorãre “ãñurãrã niĩya” jĩi ñaqui. Jesuré padeorã dícare teero ñaqui. Teero padeorãre Cõamacũye queti jóaripũrũ biiro jóanowũ:

Cõamacũ cũũrẽ padeogãnorẽ “ãñugãrã niĩ” jĩi ñaqui;
cũũrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui,*
jĩi jóanowũ.

* 1:17 Habacuc 2.4.

Niipetira wapa cꞡoóya

¹⁸ Marĩ masĩã: Cõãmacũ cũũrẽ netõñcãrãrẽ, teero biiri ñañaré tiirãre ñañarõ tiiquí. Cũã ñañaré tiirémēna ãpẽrã diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ tiirícua. Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ ãmũãsepumēnarã cũũ bayiró cúaerere marĩrẽ ãñogũ tiiquí. ¹⁹ Cũã Cõãmacũye maquẽ sĩquẽrẽ masĩmicua. Cũũ basiro teeré ãñurõ masĩrĩ tiirĩgu niimiwĩ. ²⁰ Cõãmacũ atibúreco maquẽ tiirĩguere ññarã, cũũrẽ ññaripacara, “niiquí” jĩmasĩnoã. Cũũ tiirĩguemēna cũũ tutuare cꞡonetõjõãre baucú. Teero tiirã, deero jĩmasĩricua; wapa cꞡojãcua. ²¹ Cũã “cũũjã teero biigúno niiquí” jĩ masĩpacara, cũũrẽ quioníremēna ññariyira. Sĩcãrĩno cũũrẽ ãsenire ticoriyira. “Cũũjã teero biigúno niiquí” jĩrõno tiirã, queoró wári tiihérepere wãcũyira. Jõõpemēna nemorõ ñañarõ wãcũãmajãyira. ²² Cũã “masĩnetõjõãã” jĩrã niipacara, tũomasĩhẽrã wáyira. ²³ Cõãmacũ catirucugure asibatere cꞡogúpere booríyira. Cũũpere boorõno tiirã, basocã cũã weerirapere padeoyira. Basocã bóadiaadara queorere, minipõnã queorere, wáicura queorere, pĩnoã queorere wee, padeoyira.

²⁴ Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ cũã booró tiidugárenorẽ tiijãrõ jĩgũ, cõãjõãrigu niimiwĩ. Teero tiirã, ñeeapera, cũã basirora basocã tiinõña manirénorẽ tiicãmēsãjãyira. ²⁵ Cõãmacũye queti diamacũ niirépere booríyira. Jĩditorepere booyira. Niipetire tiirĩguere sũubusepeoriyira. Cũũpere sũubusepeorono tiirã, cũũ tiirĩguerepere sũubusepeoyira. Marĩrẽ Cõãmacũrẽ ãsenipeorucujãrõ booa. Teerora tiiró booa.

²⁶ Teero tiigũ, Cõãmacũ cũã bayiró ɣgaripéarere tiijãrõ jĩgũ, cũãrẽ cõãjõãyigu. Numiãpara ãmũãmēna dícu ñeeaperenore duujã, cũã basiro numiã sesaro ñañaré tiiyira. ²⁷ Teerora ãmũãcã numiãmēna dícu ñeeaperenore duujã, ãpẽrã ãmũã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ɛmũã basirora ãpẽrã ãmũãmēna ñeeape, bobooro wári tiirere tiiyira. Teero tiirã, cũã ñañaré tiiré wapa cũãye õpũũrĩpure, teero biiri cũã wãcũrépure ñañarõ wári tiiyira.

²⁸ “Marĩ Cõãmacũrẽ wãcũre wapamaniã”, jĩyira. Teero tiigũ, Cõãmacũpe cũã basiro wãcũrere “wapamanire niijããdacu” jĩyigu. Toorã nemorõ ñañarõ tiĩãmajãrucuyira sãa. ²⁹ Niipetire ñañaré tiirénorẽ tiirucújãcua. ãpẽrãrẽ ñañarõ netõrĩ tiĩadarere wãcũcua. Apeyenó cꞡopacãra, boonemójãcua. Ate niipetire ñañaré tiidugãcua. Doecua. Cãmerĩsĩãcua. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcua. Tiiditócua. Ñañaré tiidugárere tiirucúcua. Wedepaticua. ³⁰ ãpẽrãrẽ ñañarõ wári tiidugãra, wedesããmajãcua. Cõãmacũ doonórã niicua. “Marĩ ɣputĩ macãrã niijĩrã, marĩ tiidugárere tiĩãda”, jĩ wãcũcua. “Marĩ ãpẽrã nemorõ niinetõñcãã”, jĩ wãcũcua. “Biirõ biirãno niĩã ãsãjã”, jĩcua. Ñañaré tiibúajãcua. Cũã pacũsũmũãrẽ netõñcãjãcua. ³¹ ãñurõ diamacũ wãcũricua. Cũã “teerora tiijããda” jĩmiãriguere tiirícua. Cũãya wederare maĩrénorẽ masĩricua. Bóaneõ ññaricua. ³² Ateré ãñurõ masĩmicua: Cũãnorẽ cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ cũãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara, ñañaré tiirucújãcua. ãpẽrãrẽ ñañaré tiirĩ ññarã, “ãñuniã” jĩcua.

2

Cõãmacũ diamacũrã wapa tiigũdaqui

¹ Mũãcã basocãra niipacara, ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩ ññabeserijãña. “Cũã wapa cꞡoóya” jĩrã, mũã basiropecã wapa cꞡoádarara niirã tiia. Mũãcã cũã tiiróbirora tiicú. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ deero jĩ netõñcãmasĩricu; mũãcã wapa cꞡorãra niicu. ² Ateré marĩ masĩã: Cõãmacũjã ñañaré tiirãre diamacũrã wapa tiigũ, diamacũrã tiigũ tiiquí. ³ Mũã ãpẽrãrẽ “cũã ñañarã niĩya” jĩpacara, cũã tiiróbirora tiijãã. Teero tiirã, “Cõãmacũ ãsãpereja ‘mũã ñañarã niĩã’ jĩriqui” jĩ wãcũrijãña. “Mũãcã ñañarãrã niĩã”, jĩgũdaqui. ⁴ Cõãmacũ mũãrẽ bóaneõ ññagũ máata ñañarõ tiirĩqui ména. Cũũ mũãrẽ bóaneõ ññapacari, mũã cũũrẽ

teero ññajãã. Ateré múã tuomasĩricu: Cõãmacũ múã ññañaré tiirére wãcũpati, wasoáro jĩgũ, ãñugũ nijĩgũ, máata ññañarõ tiirĩqui ména.

⁵ Cũ teero tiipacári, múã ññañaré tiirére wãcũpati, wasodugáricu. Múã jõõpemená ññañaré tiinemósãjãjĩrã, Cõãmacũrẽ cúarosãrĩ tiirá tiia. Too síro basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Cõãmacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãñogúdaqui. ⁶ Basocácõrõ tiiríguepure ññaco, wapa tiigúdaqui. ⁷ Ññurẽ tiirucúranopere cũ putopu catiré petihére ticogúdaqui. Cũ Cõãmacũmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacũ cũãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩrere tuodugácu. ⁸ Æpẽrãménapere Cõãmacũ bayiró cúagúdaqui. Cũ Cõãmacũrẽ netõnucãrã, cũã booré dícu tiidugácu. Diamacũ maquẽrẽ boohéra, ññañépere tiinunúsecua. ⁹ Niipetira ññañaré tiirécutirano ññañarõ netõãdacua; teero biiri ññañarõ tugueñarucujããdacua. Judíoare teero wáaadacu; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora wáaadacu. ¹⁰ Niipetira ãñurõ tiirécutirapere Cõãmacũ “múã ãñurõ tiíwũ” jĩgúdaqui. Niipetira ññacoropu cũãrẽ ãñurõ tiigúdaqui. Cũãrẽ ãñurõ niirecutiri tiigúdaqui. Judíoare teero tiigúdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teerora tiigúdaqui. ¹¹ Cõãmacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niiã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sícãrĩbíro ññaquí.

¹² Niipetirare Moisére dutiré cũũriguere cuoripacari, cũã ññañaré tiirécutire wapa pecamepu wáarora nijããdacu. Tee dutiré cuorãpecãrẽ netõnucãre wapa diamacũrã wapa tiinõãdacua tee dutiré jĩrõbirora. ¹³ Tee dutiré tuoréména dícu Cõãmacũ ññacoropu ãñurã mee nijĩya. Tee dutirébira tiirí siro niiãtã, “ãñurãrã nijĩya” jĩgúdaqui Cõãmacũ. ¹⁴ Judíoa niihẽrã Moisére dutiré cũũriguere ticonoripacara, cũã basiro ãñurẽ tiirã, tee dutirénorẽna tiirã tiicúa. Cũã basiro tiiréména tee dutiré masĩrã tiiróbiro nijĩya, tee dutiré cuoripacara. ¹⁵ Ññurẽ tiiréména cũã diamacũ wãcũrere ãñocúa. Tee dutiré masĩrã tiiróbiro niicua. Ññurõ yeeripũnacutira niicua. Teero tiirã, ãñurẽ tiíarira “ãñuniãwũ” jĩmasĩcu; ññañaré tiíarira “ññãniãwũ” jĩmasĩcu. ¹⁶ Teero tiigú, Cõãmacũ cũã basocáre wapa tiíadari bureco jeari, Jesucristore wapa tiidutígúdaqui. Tiibureco jeari, Jesucristo niipetira cũã ññañaré wãcũrẽ wapa, teero biiri cũã Æpẽrã ññahẽrõpu tiirígue wapacãrẽ cũãrẽ wapa tiigúdaqui. Yũ Cõãmacũ netõnére queti cũũriguere wedegu, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cũũrigue

¹⁷ Apetó tiirã, múã judíoa wãcũbocu: “Ûsã judíoa niiã; Moisére dutiré cũũriguere cuoa; Cõãmacũ ãsã judíoyagura nijĩ; teero tiirã, ãsã dícu Cõãmacũ põna niiã”, jĩ wãcũmicu. ¹⁸ “Ûsã Cõãmacũ boorénorẽ masĩã. Moisére dutiré cũũriguere masĩrã nijĩrã, ãsã ãñurẽ petire besemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ¹⁹ “Capeari bauhẽrare wéewasuguera tiiróbiro judíoa niihẽrãrẽ buemasĩã. Naĩtĩãrõpu niirãrẽ sãwócõra tiiróbiro Moisére dutiré cũũriguere masĩhẽrãrẽ wedemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ²⁰ “Ûsã Moisére dutiré cũũriguere cuojĩrã, diamacũ maquẽrẽ masĩã. Teero tiirã, tuomasĩhẽrãrẽ, sicato buemõcorare buemasĩã”, jĩ wãcũmicu. ²¹ Múã “ãpẽrãrẽ buerã niiã” jĩrã, múã basirope buesughero booa ména. Æpẽrãrẽ “yaarĩjãña” jĩ wedepacara, Æpẽrãyere yaajãcu. ²² “Múã nũmosãnumiã niihẽrãrẽ, múã manusũmũã niihẽrãrẽ ñeeaperijãña” jĩpacara, ñeeapejãcu. Múã Æpẽrã weerirare, cũã padeorãre doopacãra, cũã padeoré wiseripu niirere yaajãcu. ²³ “Ûsã Moisére dutiré cũũriguere cuojĩrã, Æpẽrã nemorõ niiã”, jĩ wãcũmicu. Teero wãcũpacara, tee dutiré netõnucãjãcu. Æpẽrã múã netõnucãrĩ ññajĩrã, Cõãmacũpere ññañarõ wedesecua. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpu múã teero tiirénorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyere wapa judíoa niihẽrãpe Cõãmacũrẽ ññañarõ wedesecua”,* jĩ jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutiré cũũriguebirora tiíatã, múã cõnerígu yapa macã caseróre widecõãrecã wapacutía. Múã tee dutiré netõnucãrã doca, widecõãnoña manirã

* 2:24 Isaías 52.5.

tiiróbiro putuácu. ²⁶ Apetóre sícū widecōānoña manigápe Moisére dutiré cūūriguere tiiquí. Teeré tiigá, Cōāmacū ĩñacoropure widecōānorigu tiiróbiro niiquí. ²⁷ Múā judíoa Moisére dutiré cūūriguere cuomíā. Widecōānorira niipacara, tee dutirére netōnucājācu. Āpī widecōānoña manigá niipacu, tee dutirére masīripacu, tee dutiré jīrōbirora tiiquí. Cūū teero tiirí, niipetira múā wapa cuorére āñurō ĩñamasījānoādacu. ²⁸ “Judíoayu peti niiā” jīgūno sotoá maquē dícare tiinorigu mee niiquí. Cūūye ōpūū maquē dícare widecōānorigu mee niiquí. ²⁹ Judíoayu peti niigápe cūū wācūrēpure Cōāmacū dutirére useniremena tiiquí. Cūūpe ñañarō wācūrere widecōānorigu tiiróbiro niiquí. Espíritu Santo marī wācūrere wasorí tiiquí. Tee dutirére tiirēmenape marī basiro wasomasīricu. Basocá teero wasonórirare “āñurārā niīya” jīripacari, Cōāmacūpe teeré jīgūdaqui.

3

¹ Yūū teero jīgū, “judíoa niiré wapamaníā” jīgū mee tiíawū. Teero biiri “cōnerígu yapa macā caseróre widecōārecā wapamaníā” jīgū mee tiíawū. ² Teero wapacutírucujāā. Ateré wedesugueguda: Cōāmacū marī judíoarena cūūye quetire wedearo jīgū, cūūyigu. ³ Āpērā judíoa Cōāmacū dutirére tiidújāmicua. Cōāmacūcā cúā tiiróbirora cūū “tiigúda” jīriguere ¿tiidújāgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wācūrucujāña: Cōāmacū cūū jīrirobirora queoró tiirucúqui. Marīpe niiā “tiíada” jīmiāriguere tiihérapeja. Cūūye queti jóaripūpu tee maquērē biiro jóanowū:

Mūū jīré diamacūrā niijārō tiia.

Teero tiirā, mūūrē wedesāmasīña maniā.

Mūūrē wedesāpacari, netōnucārucujāgūdacu,*
jī jóanowū.

⁵ Teero tiigá, sícū ñañarō wācūgūno biiro wācūboqui: “Yūū ñañaré tiirēmena Cōāmacū āñurō tiirépe nemorō āñurō baujāādacu sáa”, jīmiquí. Too síro jīnemoboqui: “Yūū teero tiirigue wapa niipacari, Cōāmacū yūūmena cúagu, ñañarō tiiquí”, jī wācūboqui. ⁶ Teero mee niiā. Cūū teero jīréno diamacú niiréno niíatā, Cōāmacū sícūnorē cūū ñañaré tiiré wapa diamacú bese, ñañarō tiimasīriboqui.

⁷ Āpī ñañarō wācūgūno jīnemojāboqui: “Yūū jīditoremena Cōāmacū diamacú wedeserepere āñurō wedesenoadacu. Yūū jīditoremena āñurō wedesenopacu, ¿deero tiigá Cōāmacū yūūre yūū jīditore wapa ñañarō tiibógari?” jīmiquí. Cūū teero jīré jīāmare niiā. ⁸ Cūū teero jīréno diamacú niiréno niíatā, biirope putuáboyu: “Marī ñañaré tiirí, Cōāmacū āñurō tiirére nemorō masīādacua. Teero tiirā, āñuré wáaaro jīrā, ñañarépere tiíada”, jījābocu. Āpērā yūūre, yūū menamacārārē merēā wācūārō jīrā, “Pablo teeré buequi” jīditocua. Cúā teero jīditore wapa Cōāmacū cúārē diamacūrā wapa tiigá, ñañarō tiigūdaqui.

Niipetira wapa cuoóya

⁹ Too docare ¿deero putuánoādari sáa? ¿Cōāmacū ĩñacoropure marī judíoa āpērā nemorō āñurā niinetōnucāi? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa niihērā Cōāmacūrē netōnucārā niijīrā, sīcārībíro wapa cuorá dícu niiā. Múārē teeréna wedetoawū. ¹⁰ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpu jóanoā:

Sīcūno āñuré tiigá maniī.

¹¹ Sīcūno Cōāmacūye maquērē tuomasīgū maniī.

Sīcūno Cōāmacūrē masīdugarii; cūūrē wācūnūnusedugarii.

¹² Niipetira Cōāmacūyere duujā, posapetijōāya.

Niipetira ñañaré tiíya.

Sīcūno āpērārē āñurō tiigūno maniī.†

* 3:4 Salmo 51.4. † 3:12 Salmo 14.1-3.

¹³ Cúã wedesere masãcope tusuri copepu ãniwiónecore tiiróbiro niiã.

Tee ãniwiónecore tiiróbiro basocá ñañaré wedeseya.

Jĩditorucuya.‡

Ññaã useropu nima cuorá tiiróbiro bayiró pũnirõ wedeseya.§

¹⁴ Æpẽrãrẽ doajãya; bayiró tutiia.*

¹⁵ Cúã basocáre sãdugára, boyeromena sãrã wáaaya.

¹⁶ Cúã wáaro basocáre ñañarõ peti tiíya.

Cúãyere ñañopetijã, bóaneõrã putuári tiíya.

¹⁷ Æpẽrãrẽ ãñurõ niirecutiri tiiríya.†

¹⁸ Cõãmacũre quioníremena ññariya. Cũrẽ cuiriya,‡

jĩ jóanoã.

¹⁹ Marĩ masĩã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩ judíoarena jĩjãrõ tia, “ãñurã niiã ãsã” jĩrijãrõ jĩrõ. Niipetirapũra wapa cuorá dícu nijãcu. ²⁰ Moisére dutiré cũũriguemenarã marĩ ñañaré tiiríra Cõãmacũrẽ “ũsã mũũ dutirére netõnucãjãtu” jĩmasĩnoã. Teero tiigú, Cõãmacũ sícũnorẽ “mũũ tee dutirére tiipetijãrigu nijjĩgũ, ãñugárã niiã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémena netõnénoãdacu

²¹ Atitóre Cõãmacũ Jesuré padeoráre “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Marĩ “Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora tiíawũ” jĩripacari, “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Moisés, teero biiri profetas Cõãmacũ teero marĩrẽ tiibosáadarere cũũye queti jóaripũpu jóarira niíwã. ²² Niipetirare Jesucristore padeorémena Cõãmacũ “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Cõãmacũ niipetirare sícãrĩbíro ññaqui. ²³ Marĩ niipetira ñañaré tiirã niiã. Marĩ niipetirare pairó dusaa; marĩ ãñurã niiridojãã Cõãmacũ niiré tiiróbiro. ²⁴ Teero niipacari, Cõãmacũ marĩrẽ ãñuré ticogú Jesucristo wapatibosariguemena marĩrẽ “wapa cuohéra putuáaro” jĩyigu. Tee wapatibosariguere teerora ticojãyigu. ²⁵ Too suguero macãrãpũre cúã ñañaré tiipacári, ñañarõ tiiríyigu. Bóaneõ ññaré cuojĩgũ, cúãmena cũũ cúcarere ãñoríyigu ména; teerora ññajãyigu. Too síro Cõãmacũ Jesuré marĩrẽ diabolosari tiirí, cũũye díí òmayudiayiro. Marĩ cũũ diabolosariguere padeorí, Cõãmacũ marĩmena cúanemoriqui. Teeména Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ãñoýigu. ²⁶ Atitócãrẽ Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩrere ãñoquí. Diamacúrã tiirécutijĩgũ, Jesuré padeoráre “wapa cuohérara niíya” jĩ ññamasĩqui.

²⁷ Teero tiirã, marĩ “biiro tiirécutirano niiã ãsãjã” jĩmirigue wapamaníã. Marĩ Moisére dutiré cũũriguere tiipetirapeja, teeré jĩmasĩnobojĩyu. Cõãmacũ marĩ Jesuré padeorípere ñña, “ãñurãrã niíya” jĩqui. Teero tiirã, “biiro tiirécutirano niiã ãsãjã” jĩmasĩña maníã.

²⁸ Ateména putuáa sáa: Marĩ Jesuré padeorí, Cõãmacũ marĩrẽ “wapa cuohérara putuáya” jĩ ññaqui. Moisére dutiré cũũriguere tiirígue wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõãmacũ judíoayagu dícu niigari? Niirii. Judíoa niihẽrãyagucã niíĩ.

³⁰ Cõãmacũ sícũrã niíĩ. Cõãmacũ judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa cuohéra, ãñurãrã niíya” jĩqui. Judíoa niihẽrãcãrẽ Jesuré padeorí ññagũ, teerora jĩqui. ³¹ Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrẽ Moisére dutiré cũũriguepe wapamaníã” ¿jĩrã tiíi? Jĩridojãã. Biirope jĩñã: “Jesuré padeorémena dícu tee dutirére tiimasĩã”, jĩñã.

4

Abraham Cõãmacũrẽ padeorígue

¹ Mecútigãrẽ Abraham marĩ ñecũrẽ wáarigue quetimenena wedenemogũda. Múã masĩã: Cũũ judíoayũ niisuguerigu niyigu. ² Cõãmacũ Abraham tiirére ñña, “mũũ ãñugárã niiã” jĩ

‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7. † 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

ĩnariyigu. Teero jĩiri siro niiātā, Abraham “ ‘añuré tiigú niĩ’ jĩnorigu niiā yuuja” jĩbojĩyi. Cõamacũ ĩñacoropure teenórē jĩmasĩña manĩa. ³ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoā: “Abraham Cõamacũrē padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũ cũrē ‘añugúrā niĩ’, jĩ ĩñayigu”.*

⁴ Queorémēna múārē wedegũda. Sĩcũnorē wapatĩra, teero ticora mee tiĩya. Cũ paderē wapa wapatĩra tiĩya. ⁵ Cõamacũpe teero tiirĩqui. Marĩ añuré tiirē wapa mee “wapa cuohéra niĩya” jĩ ĩñaqũ. Basocá Cõamacũrē “mũũ ũsārē ñañaré tiirēcũtimirirare acabócu” jĩ, cũrē padeorĩpere, “añurārā niĩya” jĩqui. ⁶ Ōpũ Davicã yuu jĩĩarirobirora jóarigu niĩwĩ. “Cõamacũ basocá basirora tiirēre ĩñaripacu, cũrē padeorĩpere cũārē ‘añurārā niĩya’ jĩ ĩñaqũ. Teero tiigú, cũārē ũsenirā niirĩ tiigũdaqui” jĩrē quetire jóarigu niĩwĩ. ⁷ Tee maquērē biiro jóarigu niĩwĩ:

Cõamacũ cũrē netõnucārārē acabóri, ũseniya.

Cũā ñañaré tiirē wapacārē ñañarō tiihéri, ũseniya.

⁸ Cõamacũ “āniyé wapare ĩñanemoricu sáa” jĩĩnogũcã ũsenĩ,† jĩ jóarigu niĩwĩ David.

⁹ ¿Noãnópe tee ũsenirere cõomasĩgarĩ? ¿Cõnerĩgu yapa macã caseróre widecõānorira dícu o widecõānoña manirãcã tee ũsenirere cõomasĩgarite? Niiria. Ateré yuu jĩtoaawũ: Cõamacũ Abrahamrē cũ padeorémēna “añugúrā niĩ” jĩyigu. ¹⁰ ¿Deero biiripe Cõamacũ Abrahamrē “añugúrā niĩ” jĩyiri? ¿Cũ widecõānori siro, o cũ widecõānoādari suguerope teero jĩyirite? Widecõānoādari sugueropu teero jĩtoayigu. ¹¹ Abraham widecõānoādari suguero, Cõamacũrē padeotóayigu. Teero cũ padeorĩ siropu, Cõamacũ cũrē widecõānutiyigu. Cõamacũ Abraham widecõānoremena cũrē too sugueropu “añugúrā niĩ” jĩriguere ãnoyĩgu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoádara ñecũ putuáyigu, cũ widecõānoña manirã niipacari. Cõamacũ cũacārē teorora “añurārā niĩya” jĩ ĩñāĩ. ¹² Widecõānoriracārē Abraham cũ ñecũ niĩ. Abraham padeorē cõoyĩgu, widecõānoādari suguero. Teero tiirā, widecõānorira Abraham tiiróbiro padeorē cõorĩ, Cõamacũ cũārē Abraham pãrãmerā niinũnũsera wáari tiiquĩ.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

¹³ Cõamacũ Abrahamrē, teero biiri cũ pãrãmerā niinũnũserare “atibúreco niirēre múārē putuári tiigũda” jĩyigu. Cõamacũ cũ dutirēre tiirĩ ĩñagũ mee teero jĩyigu. Cũ padeorēpere ĩñagũ, teero jĩyigu. Cũ padeorémēna “añugúrā niĩ” jĩ ĩñayigu. ¹⁴ Moisére dutirē cũriguere tiirápere Cõamacũ “atibúreco niirēre múārē putuári tiigũda” jĩri siro niiātā, marĩ Cõamacũrē padeorēpe wapamanĩbojĩyu. Teero biiri cũ Abrahamrē “ticogũda” jĩriguercã queoró wáaribojĩyu sáa. ¹⁵ Basocáre dutirēno manirĩ siro niiātā, netõnucāre manibójĩyu. Cõamacũ Moisére dutirē cũriguere cõopacára, marĩ netõnucārĩ ĩñagũ, cúagu, ñañarō tiigũdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorírobiroro padeonũnũsera dícuere Cõamacũ “teeré ticogũda” jĩriguere ticojãgũdaqui sáa. Cũ marĩrē añurō tiijĩgũ, teeré ticoqui. Moisére dutirē cũriguere cõorá dícuere ticoriquĩ. Niipetira Abraham padeorírobiroro padeorápere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorá ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõamacũye queti jóaripũpu ateré jóanoā: “Mũrē pee põnarĩ macārā ñecũ sõnecoa sáa”, jĩyigu Cõamacũ Abrahamrē. Abraham teeré padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõamacũ ĩñacoropure pee põnarĩ macārā ñecũ putuáyigu. Cõamacũ niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ putopu wáaadare bauripacari, cũpere bausagepetitoacu mée.

¹⁸ Cõamacũ Abrahamrē “mũ pãrãmerā niinũnũsera pee põnarĩ macārā niĩadacua” jĩritore, põnacuťiguno mee niimiyigu cũpeja. Teero põnamanĩgũno niipacu, Cõamacũ cũrē “pau peti basocáputiri tiigũdacu” jĩriguere padeojãyigu. ¹⁹ Abrahampe “yuu cien cũmarĩ cõogú niĩtoaa; yáa õpũũ maquē wĩmagũ buarĩ tiirēno diarigue tiiróbiro cõogũpu

* 4:3 Génesis 15.6. † 4:8 Salmo 32.1-2.

niiã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro nijãcu sáa” jĩréno maniyíro. Ññurõ Cõãmacũrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cũũ ‘tiigúda’ jĩriguere tiimasĩriboqui” jĩréno maniyíro. Teero jĩrõno tiigú, Cõãmacũrẽ padeonemójáyigu. Cũũrẽ jĩyigu: “Ññugú peti niiã mũũ; tutuagu peti niiã”, jĩyigu. Teero tiigú, tutuare buayígu. ²¹ “Cõãmacũ yũũre cũũ ‘tiigúda’ jĩriguere tiimasĩqui”, jĩyigu. ²² Cũũ padeorí ññagũ, Cõãmacũ Abrahamrẽ “aññurã niiĩ” jĩyigu.

²³ Tee jĩré Abraham dícuere jĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marĩpũcãrẽ teerora jĩ jóanoyiro. Marĩ Cõãmacũrẽ padeorí, Abrahamrẽ jĩrirobirora marĩrẽ “aññurã niiĩya” jĩqui. Cũũrã marĩ Òpũ Jesús diarigupũre masõrigũ niwĩ. ²⁵ Cõãmacũ marĩ cũũrẽ netõnũcãre wapa Jesuré diari tiyígu. Cõãmacũ marĩrẽ “aññurã niiĩya” jĩgũdu, cũũrẽ masõjãrigũ niwĩ.

5

Cõãmacũmena ññurõ niimasĩã

¹ Teero tiigú, Cõãmacũ marĩ Jesucristore padeorémẽna “aññurã niiĩya” jĩ ññaquí. Teero tiirã, marĩ Òpũ Jesucristo marĩrẽ diabolariguemena Cõãmacũmena ññurõ niirecutia sáa. ² Jesucristo marĩrẽ diabolariguere padeojĩrã, diamacũ Cõãmacũmena wedesemasĩã. Teero biiri Cõãmacũ marĩrẽ tiíapure marĩye niiã. Marĩ cũũ pũtopũ ññurẽ baurẽre ññãdara niirã tiia. “Teerẽ ññajããdacu” jĩ cotera, tee maquẽrẽ ññurõmena wedesea. ³ Tee dícuere wedesericu. Marĩrẽ ññarõ netõrẽ wáaricãrẽ, ññurõmena wedesecu. Marĩrẽ ññarõ netõrẽ wáaricãrẽ, nũcãjãrãno niimũñũcãcu sáa. ⁴ Nũcãrípora niirã, basocã ññurã niimũñũcãcu. Teero niimũñũcãrã, cũũ marĩrẽ ññurõ tiíadarere wãcũrã, useniyuetoacu. ⁵ Cõãmacũ Espíritu Santore marĩpũre ticorigũ niwĩ. Cũũmena Cõãmacũ marĩpũre cũũ maĩrẽre masĩrĩ tiiquí. Teero cũũ maĩrẽre cũorã nijĩrã, boboró manirõ “ ‘Cõãmacũ marĩrẽ ññurõ tiigúdaqui’ jĩrẽre diamacũ tiijãgũdaqui” jĩ useniyuetoacu sáa. Teero tiirã, ññurõmena wedesemasĩcu sáa.

⁶ Marĩrẽ marĩ basirora deero ti netõmasĩña manimírira niwũ. Marĩ tee niirító, Cristo marĩrẽ ññarẽ tiirẽ wapa diabolarito jeayiro. ⁷ Marĩ doca ãpẽrãrẽ diaboladugaricu. Sícũ ññurõ yũgũno niipacari, diabolaricu. Apetó tiigú, sícũ ãpẽrãrẽ ññurẽre tiibosárucugure diabolagũ diabolaboqui. ⁸ Cõãmacũ doca marĩ ññarẽ tiirã niipacari, cũũ maĩrẽre ññogú, Cristore marĩrẽ diabolari tiyígu. ⁹ Cũũye dí òmayudiarẽmena Cõãmacũ marĩrẽ “aññurã niiĩya” jĩ ññaquí. Teero tiirã, marĩ nemorõ aterẽ masĩmasĩcu: Cõãmacũ marĩmena bayiró cúagu, Jesucristo tiibosáriguere ññagũ, cũũ marĩrẽ ññarẽ tiimíãdarere netõnéjãgũdaqui. ¹⁰ Marĩ Cõãmacũmena cãmerĩ ññadugahera niirira niipacari, cũũ macũrẽ marĩrẽ diabolari tiyígu. Cũũ diabolariguemena marĩ Cõãmacũmena bapacũtimasĩã sũcã. Teero tiirã, marĩ mecũtigãrẽ cũũmena bapacũtimasĩrã nijĩrã, aterẽ nemorõ masĩã: Jesucristo masãmũãrigũ nijĩgũ, marĩrẽ ññarẽ tiimíãdarere netõrĩ tiigúdaqui. ¹¹ Netõnẽnore dícuere buarĩ tiibosárĩjĩyĩ. Marĩ Òpũ Jesucristo diabolariguemena Cõãmacũ marĩ cũũmena bapacũtimasĩrẽre buarĩ tiijĩyĩ sũcã. Teero tiirã, marĩ nemorõ useniremena wedesea sáa.

Adán, teero biiri Cristo tiirígue

¹² Sícũ basocã Adán wãmecũtigũmena ññarẽ tiirẽ pũtociyiro. Teewapara di-aadarecã pũtociyiro. Adán tiibuyériguemenarã basocã niipetirapũre ññarẽ tiirẽ pẽnipéapetijõãyiro. Teewapara niipetirapũre di-aadarecã sesapetijõãyu. ¹³ Cõãmacũ cũũ dutirẽ Moisémena cũũãdari sugueropũ, basocã ññarẽre tiitóayira. Dutirẽ manirĩ, basocãre “wapa cũoóya” jĩmasĩña maniã. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macãrã té Moisés niirito macãrãpũ teerora diarira niwã. Cũãjã Adán tiiróbiro Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãripacara, diarira niwã.

Adán, teero biiri Jesucristo basocã biíadarere tiisuguerĩra niiĩya. Adánpe pũtociyirigu niwĩ ññarẽ tiirẽre. Jesucristope pũtociyirigu niwĩ ññurõ tiirẽre.

¹⁵ Sîcû basocû netõnucârigue wapamena paũ dianũnũseyira; Jesucristomenapereja Cõãmacû paũre nemorõrã ãñurê ticobosarigũ niĩwĩ. Wapaséro manirõ teero ticojãqui. Teero tiiró, Cõãmacû basiro basocáre ticobosariguepe Adán netõnucârigue wapa tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁶ Sîcû basocû cûũ sîcârĩrã netõnucârigue waparena paũ “wapa cũorá niĩya” jĩĩnorira niĩwã. Bayiró peti basocá netõnucãjãri siro, Cõãmacû basirora ticobosarigue paũ petire “ãñurãrã niĩya” jĩĩnorĩ tiia. Teero tiiró, sîcârĩrã netõnucârigue wapapeja Cõãmacû basocáre ticobosarigue tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁷ Sîcû basocû sîcârĩrã netõnucârigue wapamenarã diaré sesajõãyu. Teero wáapacari, nemorõrã Cõãmacû ãñurõ tiinórãpe ãñurêre buaãdacua. Cûã Cõãmacû basiro ãñurê ticobosariguere ñeeãdacua. Teero biiri cûũ “ãñurãrã niĩã mãã” jĩĩrêre tũoãdacua. Sîcû basocáye tiibosáriguemenape catiré petihêre cũonũnũseadacua. Cûũrã Jesucristo niĩĩ.

¹⁸ Biiro putuájĩyu sáa: Sîcû basocû sîcârĩrã netõnucârigue wapamenarã niipetira ñañarõ tiinõãdara putuári tiiyígu. Teerora sîcû basocû sîcârĩrã ãñurõ tiibosáriguemenarã niipetirare “ãñurãrã niĩya” jĩĩmasĩrĩ tiigú tiirígu niĩwĩ; catiré petihêre buamasĩrĩ tiigú tiirígu niĩwĩ. ¹⁹ Sîcû basocû Cõãmacûrẽ yũuririgue wapamena paũre ñañaré tiirá putuári tiiyígu. Teerora sũcã sîcû basocû Cõãmacûrẽ yũurigue wapamena paũre “ãñurãrã niĩya” jĩĩgũdaqui.

²⁰ Basocá cûã basiro dutiré cũorí siro niipacari, Moisére dutiré cũũriguecã jeanemoyiro sũcã. Teeména basocá nemosãñurõ netõnucãrere iñamasĩyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórõbirora Cõãmacûpe nemosãñurõ basocáre ãñurê ticorigũ niĩwĩ. ²¹ Ñañaré tiirígue wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cõãmacû basiro ãñurê ticorépecã basocáre ãñurãrã, wapa cũohêra putuári tiimasĩre wáayiro. Teeména Cõãmacû marĩ Ôpũ Jesucristomena catiré petihêre ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro cũorécutia

¹ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Cõãmacû basiro marĩrẽ ãñurê ticonemoãrõ jĩĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩĩãdarite? ² Jĩĩrijããda. Jesucristo curusapũ diarito, marĩcã cũũmenarã diarirapũ tiiróbiro wáarira niĩwũ. Marĩ diarira tiiróbiro niĩjĩrã, ñañarére tiihêra niirõ booa. ¿Deero tiirá marĩ too sugueropũ ñañarére tiinũnũserirobiro tiinũnũseboatau? Tiirícu sáa. ³ Mãã masĩcu: Niipetira marĩ wãmeõtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirá tiijĩyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepũ cũũnoyígu. Marĩ wãmeõtinoremena cũũrẽ cũũriro tiiróbirora marĩcãrẽ marĩ ñañaré tiirécã cũũnoriro niĩwũ. Marĩ Pacũ cũũ tutuaremena Jesucristore diarigupũre masõrigũ niĩwĩ. Marĩpe cũũmena masãrira tiiróbiro niĩjĩrã, cũũmena mama catiré tiiróbiro cũorécutia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩjĩrã, cũũ diarigupũ masãriro tiiróbirora sîcãrõména marĩcã masããdacu sũcã. ⁶ Ateré masĩã: Marĩ too sugueropũ ñañarõ niirecutirere Jesucristo diariguemena curusapũ páabiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidugárere petijõãrõ jĩĩrõ, teero tiinóyiro. Teero tiirá, ñañarére tiiríjãrõ booa. Marĩrẽ ñañaré bayiró peti tiinũnũseri tiiríjãrõ booa sáa. ⁷ Sîcû diarigupũ cũũ catígu ñañaré tiiríguere netõrígupũ niĩqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩjĩrã, “cũũ tiiróbirora catiadacu” jĩĩrécãrẽ padeóa. ⁹ Ateré masĩã: Jesucristo diarigupũ masõnorigu dianemoriqui. Cũũrẽ dianemorĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Jesucristo diagũ, sîcârĩrã basocá ñañaré tiiré wapare diabosayígu. Mecutígãrẽ cũũ catígú niĩjĩgũ, sîcãrõména Cõãmacûmena duuró manirõ catirucuqui. ¹¹ Tee tiirá, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩã” jĩĩ tũgueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañarére tiiríjããda. Teerora sũcã marĩcã sîcãrõména Jesucristomena niĩjĩrã, “Cõãmacûmena duuró manirõ catirucuadacu” jĩĩ tũgueñaãda.

¹² Teero tiirá, marĩrẽ ñañaré tiidugáre marĩ wãcũrêpũre jeapacari, teero nũcãjããda.

¹³ Marĩye õpũũ maquẽ tiirémena wapa cũorá putuárijããda. Teero tiirá, biirope niĩãda: Marĩ

dia masārira tiiróbiro nijĩrã, marĩye òpũu maquẽrẽ Cõãmacũyepere tiicotéri tiiáda sáa. Teeména cũu dutiré añurépere tiicotérucuada. ¹⁴ Marĩjã Moisés dutiréména niiria; Cõãmacũ marĩrẽ añuré ticoréménape niiã. Teero tiiró, ñañaré marĩrẽ dutinetõnucãrĩ, tiirĩjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niiré

¹⁵ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? Marĩjã Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiibosáreména niiã. Moisés dutiréménape niiria sáa. Teero tiirã, “ñañaré tiijãco” ¿jĩĩãdari? Jĩĩrijããda.

¹⁶ Múã masĩcu: Æpĩ dutirére yũurucura, cũũrẽ dutiapienori basoca sããrã tiia; cũũ múã òpũ putuágu tiiquí. Tee tiiróbiro niiã, múã ñañaré tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepu wáarere buaádacu. Cõãmacũ dutirére yũurucurapeja, cũũrẽ padecotera tiiróbiro niiã. Cũũ dutirére yũura, añurõ tiimasĩrere buaádacu.

¹⁷⁻¹⁸ Too sugueropũ múã ñañaré tiirucúrirã nijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire buerĩ tuorã, añurõ yũuyiro. Teero tiirã, ñañaré tiirucúmirira añurépere yũuyiro sáa. Yũũ múãrẽ teero tiiriguere wãcũcogu, Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

¹⁹ Múãrẽ wisióro tugueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sugueropũre múãye òpũu maquẽmena ñañaré tiirucújiyu. Jõõpeména ñañaré tiidóajiyu. Atitópere múãye òpũu maquẽmena añuré tiiyá. Teero tiirã, añuré tiirucúra putuáadacu.

²⁰ Too sugueropũre múã ñañaré tiirucúra nijĩrã, añurépere tiibórano mee nijĩyu ména. ²¹ Múã ñañaré tiirigue wapare ¿ñeenó añuré buayĩri? Atitóre múã too sugueropũ ñañaré tiiriguere wãcũrã, bobocú. Tee ñañaré tiirigue wapaména pecamepu wáare dícare buabójĩyu. ²² Atitóre múã netõnénorira nijĩrã, ñañaré tiirícu sáa. Cõãmacũrẽ padecotera niicu. Cũũrẽ padecotere wapa añurõ tiimasĩre buaádacu. Teewapaména catiré petihére buaádacu. ²³ Ñañaré tiiré wapare diadoarere buanócu. Cõãmacũ marĩrẽ wapamanirõ ticoréja catiré petihére buarĩ tiiré niicu. Marĩ Òpũ Jesucristoména “sĩcãrõména nijĩya” jĩĩgũ, teeré ticoqui.

7

Wãmosĩare maquẽmena queoré

¹ Yáa wedera, múã basocáre dutirére masĩrã niicu. Teero tiirã, múã ateré masĩcu: Marĩ catirĩ burecopũ dícare basocáre dutirére yũũmasĩcu. ² Queoréména múãrẽ wedegũda. Marĩrẽ dutiré biiro niiã: Sĩcõ wãmosĩarigo coo manũ catiritabere ména cũũ numo niyyo. Cũũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu; coo manũ manigõ putuájãco. ³ Coo manũ catipacari, Æpĩména niigõ, ñeeaperepigo putuáco. Coo manũ diaari siro docare, cúã wãmosĩarigue petijõãcu. Teero tiigó, Æpĩména dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

⁴ Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajiyu marĩrẽ. Marĩ Cristoména diasotoapeorira niiã. Mecütigãrẽ Moisére dutiré cũũrigueména mee niiã. Teero tiirã, Æpĩména dúutumasiĩgõ tiiróbiro niimasĩã. Marĩ dúutugu diarigupũ masõrigũ niiĩ. Marĩ cũũména nijĩrã, añurõ niirecutirere buaádacu. ⁵ Tíatopũre marĩ ñañaré tiirĩ basoca niirucuwũ. Moisére dutiré cũũriguere tuoári siro, nemosãñurõ ñañaré pere tiidugáwũ. Tee ñañaré tiirigue wapa diadoare buaádara niimiwũ. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩrẽ dutimasĩria. Teeré netõrirapũ niiã. Teero tiirã, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espíritu Santo boorépere tiicotéa.

Ñañuré tiidugápacũ, ñañaré pere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Moisére dutiré cũũrigue ñañaniã”, ¿jĩĩãdari? Jĩĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiiré “ñañaré tiiré niicu” jĩĩmasĩribojiyu. Tee dutiré watoapũre sicawãme biiro jĩĩã: “Æpẽrãyére ugorijãña”, jĩĩã. Tee jĩĩrõno manidójããtã, too docare yũũ “ugorecutire ñañaré niicu” jĩĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yũũre ñañaré tiiré añurõ tugueñamasĩrĩ tiipacári, yũupe nemosãñurõ ñañaré tiidugágu putuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiiarigu niipacũ, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatopure ména yuu tee dutirére masĩritopure wăcũpatiropure manirô yuu niijămiwă. Too sîro tee dutirére yuu masĩrî sâa, ñaňaré tiiré yuure dutinucăwă. Teero tiigă, “pecamepu wăagudacu” jîi tagueňamitu. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñaňaré tiinógudupu niijăgă tiirigu niimiwă. Tee dutiré basocăre Căămacũmena aňurô putuári tiiré niipacaro, yuupere wapa cuogă, diagudu putuári tiiwă. ¹¹ Yuu tee dutirépere wăcũnunuseboarigure ñaňaré yuupure niiré yuure ñaňarére wăcũnunuseri tiijămajămitu. Tee dutirére masĩpacu, yuu ñaňaré tiiré wapamena diadoarere buajăgădu tiimírigu niiwă.

¹² Teero tiirô, Moisére dutiré cũurigue ñaňaré maniré peti niia. Tee dutiré niipetirepura ñaňaré maniré, diamacă maquē, aňuré niia. ¹³ Too docare tee dutiré aňuré niipacaro, ¿yuure diadoarere buajăgădu putuári tiigări? Tiiricu. Yuu netônucăre wapamenape diadoarere buajăgădu putuămitu. Teero tiirô, yuu tiirécutirepe tee dutiré aňurémēna iňarĩpereja, ñaňaré tiiré niiriro niiwă. Atemēna putuăa: Tee dutirére tuomasĩpacu netônucăjigă, ñaňaré tiiré “bayirô ñaňaré niia” jîimasĩnoă.

¹⁴ Marĩ masĩa: Moisére dutiré cũurigue Căămacă ticorigue niirô tia. Yuupe ñaňarére tiisuguénucărigu niijigă, ñaňaréna tiirucúgu tiirôbiro niigă niia. ¹⁵ Yuu tiidugărere tiiría; yuu tiirĩporepere tiirucújăga sũcă. Yuu basiro yuu tiirucúrere tuomasĩriga. Deero tiigă teero tiiaa yuu. ¹⁶ Yuucă yuu tiidugăherere tiirucújigă, Moisére dutiré cũuriguere tiirĩpacu, “aňuréra niia” jîapujăa. ¹⁷ Yuu basiro mee ñaňaré tia. Yuupure ñaňaré tiiré niijĩrô, yuure ñaňaré tiirĩ tiigă. ¹⁸ Ateré yuu masĩa: Yuu basirora yuu ñaňarére tiisuguénucărigu niijigă, aňurépere “aňurô tiijăgăda” jîiărigu niipacu, tiimasĩriga. ¹⁹ Aňuré yuu tiidugărere tiirôno tiigă, ñaňaré yuu tiidugăherere tiirucú. ²⁰ Yuu tiidugăherere tiigă, yuu basiro mee teero tia. Yuupure ñaňaré tiiré niijĩrô, yuure ñaňaré tiirĩ tiigă.

²¹ Ate wăarucua yuure: Yuu “aňurére tiijăgăda” jîipacu, ñaňarére tiipapăcutirucujăga. ²² Yuu basiropēja Căămacă dutirére tusanetôjămiga. ²³ Tee tiirô, yuu tagueňarĩ, yuu ñaňaré tiisuguérigue yuu aňurô tiidugărepere wăcũnunusedugari, bayirô cămerĩquērôbiro tagueňaga. Wăcũnunusedugamiăriguere ñaňarépe dutinetônucăjăcu.

²⁴ Ñaňaré tiiré duomasĩrijigă, ñaňarô tagueňaga. ¿Noă yuu diadoaboarigure catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? ²⁵ Căămacă sícũră marĩ Ôpũ Jesucristomena yuure catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigă, Căămacăre ũsenire ticoa. Atemēna putuăa: Yuu wăcũrémēna Căămacă dutirére tiicotégă niia. Yuu ñaňaré tiisuguériguere tiirucúgu niijigă, ñaňarépere tiicotégăra niia.

8

Espĩritu Santore cuoră niirecutire

¹ Teero tiiră, marĩ Jesucristomena niirăjă ñaňaré tiinóricu; pecamepu wăaricu. ² Espĩritu Santo marĩre mama catiré Jesucristomena cuorĩ tiirigu niiwĩ. Cũ catiré ticoriguemēna marĩ ñaňaré tiirécutirere tiidumasĩ sâa. Diadoaborere netôrirapu niia sâa. ³ Marĩ ñaňarépere tiisuguénucărira niijĩră, Moisére dutiré cũuriguere aňurô tiimasĩhēră niijĩyu. Tee dutirépeja marĩre netôrĩ tiimasĩria. Căămacă dícu netôrĩ tiimasĩqui. Cũ macăre ticodiocorigu niiwĩ, marĩ ñaňaré tiiré dia wapatĩbosadutigu. Cũ macă marĩ ñaňarére tiisuguénucărira ôpũcutiro tiirôbirora ôpũcutiyigu. Tiipũmēna diagă, marĩ ñaňaré tiiré wapare wapatĩpetijăbosarigu niiwĩ. ⁴ Teeré wapatigu, marĩre Căămacă dutirôbiro tiiaro jîigă, teero tiibosáyigu. Teero tiiră, marĩ ñaňarére tiisuguénucăriguere tiinunúsera mee niia sâa; Espĩritu Santo tutuaromena cũ boorôbiro tiirécutirape niia.

⁵ Basocă cũ ñaňarére tiisuguénucăriguere tiinunúseraja tee dícuere wăcũnunusecua. Basocă Espĩritu Santo boorére tiirécutirapeja tee dícuere wăcũnunusecua. ⁶ Basocă cũ ñaňarére tiisuguénucărigue dícuere wăcũnunuserapeja diară tiirôbiro niitoacua. Espĩritu Santo boorénorē wăcũnunuserapeja catiré petihére cuoădara niitoacua; aňurô niirecutirere cuoădara niitoacua. ⁷ Basocă cũ ñaňarére tiisuguénucărigue dícuere

wăcŭnŭnuserapeja Cōāmacūrē ĩnadugahera tiiróbiro niicua. Cŭ ĩ dutirére tiidugárijĩră, tiimasĩhēră niicua. ⁸ Cŭ ĩ ñañarére tiisuguenŭcārigue dícre tiirucújĩră, Cōāmacŭpere ŭsenirĩ tiimasĩricua.

⁹ Múāpe múā ñañarére tiisuguenŭcāriguere tiirécŭtiricu. Espíritu Santo múāpure niigŭ cŭ ĩ múārē tiidutírenorē tiirécŭticu sáa. Sícŭnorē Espíritu Santo cŭāpure manirĩ, Jesucristomena niiriqui. ¹⁰ Cristo múāpure niĩātă, múāye ōpŭŭrĩ bóaadari ōpŭŭrĩ niipacari, múāye yeeripŭnarĩpe catiré petihére cŭotóacu. Ñañaré tiiré wapa múāye ōpŭŭrĩ bóaadacu. Cōāmacŭpe múārē “añurără niĩya” jĩnoremene catiré petihére cŭotóacu. ¹¹ Cōāmacŭ Jesuré diarigŭpure masōrigŭ niĩwĩ. Espíritu Santo múāmena niirĩ ĩñagŭ, Cōāmacŭ múāye ōpŭŭrĩ bóaadare ōpŭŭrĩ niipacari, catirĩ tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espíritu Santo múāpure niigŭmena.

¹² Teero tiiră, yáa wedera, Espíritu Santo marĩrē tiidutírobirora tiirucúro booa. Marĩ ñañarére tiisuguenŭcāriguere tiirĩjărō booa sáa. ¹³ Marĩ ñañarére tiisuguenŭcāriguere tiirăja, diadoaadara niĩadacu. Tee ñañarére tiisuguenŭcāriguere Espíritu Santo tiĩápurementa tiidŭrapeja catirucuaadacu.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinŭnŭserano Cōāmacŭ pōna niĩya. ¹⁵ Cōāmacŭ marĩrē Espíritu Santore ticorigŭ niĩwĩ. Espíritu Santo marĩmenară niigŭ, marĩrē cuirĩ tiiriqui; ñañarō netōădarape cuiremena niirucucua. Espíritu Santo marĩrē “diamacŭ Cōāmacŭ pōnabiro putuára tiia” jĩmasĩrĩ tiirigŭ niĩwĩ. Teero tiiră, cŭāmenară Cōāmacŭrē “Pacŭ” jĩmasĩă. ¹⁶ Espíritu Santora marĩ wăcŭrēpure “Cōāmacŭ pōna niitoaa” jĩ tŭgueñarĩ tiiqui. ¹⁷ Cōāmacŭ cŭoré cŭā macŭmena putuáadacu. Marĩ Cōāmacŭ pōna niirĩ, Cristore putuaréno marĩcărē putuáadacu. Teeré ĩneeădari sugero, Jesucristo ñañarō netōrírobirora ñañarō netōápuro booa ména. Too síropŭcărē sícărōména Cōāmacŭ añuré cŭorére Cristomena cŭoădacu marĩ.

Marĩ Cōāmacŭ añuré cŭorémenta niĩadacu

¹⁸ Marĩ atibŭrecopŭ ñañarō netōă. Too síropŭ Cōāmacŭ marĩrē ŭmŭăsepŭ añurére ticoad-arere wăcŭră, mecătígă marĩ ñañarō netōrē “bayirō niiré mee niĩă” jĩ wăcŭă. ¹⁹ Too síro Cōāmacŭ marĩrē “yŭ pōna niĩya” jĩgŭ, cŭā añuré cŭorére ticogŭdaqui. Cŭā teeré ticoadari bŭrecore niipetire cŭā bauanérigue coteró tiicú. ²⁰ Niipetire Cōāmacŭ bauanérigue cŭārē netōnŭcāripacaro, bóaadare putuáyu. Cōāmacŭ “bóaditire putuádoaricu tiirópŭja” jĩgŭ, teeré teero wári tiijărigŭ niĩwĩ. ²¹ Too síropŭreja cŭā bauanérigue bóaadare mee niĩadacu; netōnénoădacu sáa. Cōāmacŭ pōna cŭā añurére cŭoróbirora cŭā bauanériguecă cŭoădacu. ²² Marĩ ateré masĩă: Atitóre niipetire Cōāmacŭ bauanérigue pŭnirére tŭgueñacu ména. Sícŭ numiŭ wĩmagŭ apagodo pŭnirére tŭgueñarōbiro tŭgueñacu. ²³ Tee bauanérigue dícu pŭniré tŭgueñarō mee tiia. Marĩ Espíritu Santore cŭorăcă pŭniré tŭgueñarăbiro niijăă. Cōāmacŭ marĩrē Espíritu Santore ticosŭguerigŭ niĩwĩ ména. Teero tiiră, ateré coteră tiia sŭcă: Too síropŭ Cōāmacŭ niipetira tŭocóropŭ marĩrē “yŭ pōnabirora putuájără tiĩya” jĩădarere cotea. Teero biiri “Cōāmacŭ marĩrē niirucujăădare ōpŭŭrĩrē ticogŭdaqui” jĩră cotea. ²⁴ “Teeré ĩneeăadacu” jĩ wăcŭremene padeosŭguéjĩră, netōnénowŭ. Sícŭnorē “ticogŭda” jĩriguere ĩneetoarigŭpŭja cotenemoriqui sáa; diiyenópere cotemasĩña manicú. ²⁵ Marĩpe too síropŭ ĩneeădarere cotea. Potocŭrō manirō cotea.

²⁶ Apetó marĩ wăcŭbayiripacari, Cōāmacŭrē diamacŭ añurō săĩmasĩripacari, Espíritu Santo tiĩapuqui. Marĩ ñañarō netōrĩ, Cōāmacŭrē añurō săĩmasĩrō mee wáacu. Teero tiigŭ, Espíritu Santope marĩrē tiĩápugŭ marĩ săĩbóariguere săĩbosáqui. Marĩ săĩmasĩña manirére săĩmasĩqui. ²⁷ Cōāmacŭpe marĩ boorére tŭgueñamasĩgŭ niijĩgŭ, Espíritu Santo săĩbosărere añurō masĩtoaqui. Espíritu Santo Cōāmacŭ basiro cŭārē padeorăre boosărenorē bayirō săĩbosáqui.

Ñañarére añurō netōnŭcăjăădacu

²⁸ Cõāmacū marĩrẽ cūũ booróbiro tiáro jĩgũ, beseyigu. Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Marĩ cūũrẽ maĩrãrẽ tiápurucujãqui; niipetire marĩrẽ noo niiréno wáapacari, Cõāmacū ãñurére marĩrẽ wári tiiquí. ²⁹ Cõāmacū sicutopura cūũrẽ padeoádarare masĩpetitoayigu. Cúã niĩadare maquẽrẽ biiro jĩyigu: “Cúãrã yũ macū niiribirora niĩadacua; cūũ niirecutirebirora niimũñũcãadacua”, jĩyigu. Teero tiigú, cūũ macũrẽ “niipetira yũre padeorá sōwũ tiiróbiro niigú putuágudaqui” jĩtoayigu. ³⁰ Cõāmacū “yũ macū niirecutirebirora niimũñũcãadacua” jĩnorirarena cūũ pōna tiiróbirora putuári tiirigu niĩwĩ. Cūũ pōna tiiróbiro putuaráre “ãñurãrã niĩya” jĩrigu niĩwĩ. “Ãñurãrã niĩya” jĩrãrẽ cūũ macũbiro putuári tiirigu niĩwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wacũjĩrã, “marĩrẽ Cõāmacū diamacúra tiápujãgũdaqui” jĩmasĩã. Cūũ tiápuru, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ tiipacári, wacũpatiria. Cúã ñañarõ tiiré niidoaricu. ³² Cõāmacū cūũ macū peticãrẽ maĩpacú, marĩye wapare diaboladutigu, basocá cūũrẽ sĩãrĩ tiijãrigu niĩwĩ. Teero cūũ macũrẽ ticorigu niijĩgũ, niipetire marĩrẽ tiápurecãrẽ ticoğũdaqui. ³³ Sĩcũno Cõāmacū cūũ beserirapure “ñañarã niĩya” jĩmasĩriqui. Cõāmacū basiroke “ãñurãrã niĩya” jĩtoarigu niĩwĩ. ³⁴ Sĩcũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró booa” jĩsũguemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabolarigu niĩwĩ. Diatoa, masãrigu niĩwĩ. Teero tiigú, mecũtĩgãrẽ cūũ Pacu diamacũpe duijĩgũ, marĩrẽ sãĩboságu tiiquí. ³⁵ Sĩcũno Cristo marĩrẽ maĩrẽcãrẽ cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñañarõ netõpacári, marĩ ñañarõ tũgueñarucupacari, marĩrẽ ñañarõ tiipacári, marĩrẽ jubóare wáapacari, marĩ suti cuorĩpacari, marĩ quioré watoapu niipacari, marĩrẽ sĩãpacári, Cristope maĩrucújãqui.

³⁶ Cõāmacũye queti jóaripũpũcã teerora jĩ jóanoã:
Mũrẽ padeoré wapa wacũhẽrõ sĩãnoádarapura niĩã.

Ovejare sĩãadara tiiróbiro ãsãrẽ tũgueñaya,*
jĩ jóanoã.

³⁷ Marĩpure noo niiré wáapacari, Jesucristo marĩrẽ maĩgũ tiápuremena ãñurõ netõñũcãjãadacu. ³⁸ “Cõāmacū marĩrẽ maĩrẽre apeyenó cãmotãmasĩricu”, jĩ padeomasĩjãã yũja. Diarénocã, teero biiri catiré; ángelea, teero biiri wãtĩãrẽ dutirá; atitó wáarecã, teero biiri too síropu wáaadare; tutuare cuorácã, ³⁹ teero biiri ãmũãrõpu wáarecã, ãcũãrõpu wáare; teero biiri dee biiré Cõāmacū bauaneriguenocã cūũ marĩrẽ maĩrẽre cãmotãmasĩricu. Cõāmacū cūũ maĩrẽre ãñogũrã, marĩ Ōpũ Jesucristore marĩye wapare diaboladutirigu niĩwĩ.

9

Israelya pōna macãrãye queti

¹ Yũ Jesucristore padeojĩgũ, jĩdutoro manirõ, diamacú wedea. Espíritu Santocã yũ jĩrẽre “diamacúra jĩgũ tiĩ” jĩmasĩqui. ²⁻³ Yũ bayiró wacũpati, ñañarõ yeeripũnacutiga, yáa wedera Israelya pōna macãrã Jesuré padeohéri ññagũ. Yáa pōna macãrã diamacú Jesuré padeorĩ boogú, pecamepu cúã wári booríga. Teero tiigú, yũpe cúãmena wasodugãmiã. Wasogú, yũpe pecamepu wáagũdacu; Cristore ññaribocu. ⁴ Cúãjã biirope jĩnorira niĩya:

Israel pãrãmerã niinũnũsera niĩya;

Cõāmacū cūũ pōna tiiróbiro putuáaro jĩgũ, cúãrẽ beseyigu;

cūũ bóebaterere cúã ññayira;

cúãrẽ “biirope cãmẽrĩ tiirẽcutiada” jĩyigu;

cúãrẽ dutiré cuoádarecãrẽ cũũrigu niĩwĩ;

“yáa wiipure yũre padeorã, biiro tiirẽcutiya” jĩrigu niĩwĩ;

* 8:36 Salmo 44.22.

cúãrẽ “ãñurõ tiápucujãgũdacu” jĩrigũ niĩwĩ;
⁵ cúã Abraham, Isaac, Jacob pãrãmerã niinũnũserapũ niĩya;
 Cristocã basocã bauájĩgũ, cúãya põna macũrã niirigũ niĩwĩ sũcã.
 Cũũ Cõãmacũrã niiquĩ.
 Niipetirere dutimasĩgũ niiquĩ.
 Teero tiirã, “mũũ ãñugũ niĩã” jĩ, ɯsenire ticorucujãrõ booa.
 Teerora jĩrõ booa.

⁶ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ãñurõ tiipacãri, paũ cũũrẽ padeoríya. Cúã padeohéri, “Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ‘ãñurõ tiigũda’ jĩriguere tiiríqui” jĩgũ mee tiia. Cõãmacũ cũũ jĩrẽre diamacũ tiiquĩ. “Cõãmacũ niipetira Israel pãrãmerã niinũnũserare beseriyigũ”, jĩdũgaro tiia. ⁷ Teero biiri niipetira Abraham pãrãmerã niinũnũserare beseriyigũ. Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩyigũ: “Isaac pãrãmerã niinũnũsera mũũ pãrãmerã peti niĩãdacua”, jĩrigũ niĩwĩ. ⁸ Biiro jĩdũgaro tiia: Cõãmacũ niipetira Abraham pãrãmerã niinũnũserare “yũũ põna niĩya” jĩriqui. Abrahamrẽ “sĩcũ põnacutĩgũdacu” jĩrigũ põna dícu Abraham pãrãmerã niinũnũsera niicua Cõãmacũ ññacoropũ. ⁹ Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ põnacutĩadare maquẽrẽ wedesuguegu, biiro jĩrigũ niĩwĩ: “Atitónorã yũũ atiri, Sara macũcutigopũ niigõdaco mée”, jĩrigũ niĩwĩ.

¹⁰ Apeyé niinemoã sũcã: Too síro marĩ ñecũ Isaac ɯmocutiyigũ. Cũũ ɯmo Rebeca sũduárirare niipacó niyigo. Cúãgã Isaac sũcũpõnarã niyira. ¹¹⁻¹² Cúã bauáadari sugueropũra, ãñuré, ñañarére cúã tiirípacarira, Cõãmacũ sũcũrẽna besesuguetoyigũ. Teero tiiríguemena Cõãmacũ cũũ “besea” jĩrẽre ãñoyigũ. Basocã tiirẽre ññagũ mee cũũ besedugarare besequi. Teero tiigũ, Rebecare jĩrigũ niĩwĩ: “Cũũ sũwũpe cũũ bairé padecotegũ sããgũdaqui”.^{*} ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Jacoré maĩwũ; Esaúpere booríwũ”,[†] jĩ jóanoã.

¹⁴ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Cõãmacũ diamacũ tiihégũ niiquĩ too docare”, ¿jĩñadarite? Jĩrijããda. ¹⁵ Cõãmacũ sicutopũra Moisére “yũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññagũda”[‡] jĩrigũ niĩwĩ. ¹⁶ Teero tiirã, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadugarare bóaneõ ññaqũ. Basocã basiro bóaneõ ññadutiri mee bóaneõ ññaqũ. Teero biiri ãñurõ tiiré wapa mee bóaneõ ññaqũ. ¹⁷ Teero tiiró sũcã, Cõãmacũye queti jóaripũpũcãrẽ Cõãmacũ Faraónrẽ “tee biigũdacu” jĩriguere jóanoriro niĩwũ: “Yũũ tutuarere mũũmena ãñogũda jĩgũ, mũũrẽ õpũ wáari tiiwũ. Niipetiro macãrã yũũ tutuarere masĩãrõ jĩgũ, teero tiiwũ”,[§] jĩrigũ niĩwĩ Cõãmacũ. ¹⁸ Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ bóaneõ ññadũgagũnorẽ bóaneõ ññaqũ. Cũũ basirora ãpẽrãrẽ tuodũgáhera niirĩ tiiquĩ.

¹⁹ Sũcũno yũũ teero jĩñariguere tuogũ jĩboqui: “Too docare Cõãmacũ basiro basocãre tuodũgáhera niirĩ tiipacũ, ¿deero tiigũ cúãrẽ ‘wapa cũorã niĩya’ jĩbogarĩ? Cũũ basirora tiidutirenorẽ ‘tiiría’ jĩmasĩña manimícua”, jĩboqui. ²⁰ Cõãmacũrẽ teenórẽ jĩrijãrõ booa. Teero jĩgũnojã Cõãmacũrẽ “diamacũ tiiría mũũjã” jĩãmajãgũ niiquĩ. Sotucũrũ weeariru tiiruré weearigore “¿deero tiigó biiro bauríru weearĩ?” jĩmasĩricu. ²¹ Dii weegóno sicabũrũ niipacari, coo tiidũgáro weemasĩco. Decomena ãñurépara coo dúaadareparũre weemasĩco. Apebũrũaména coo cũoáadareparũre weemasĩco.

²² Teerora Cõãmacũcã tiiquĩ. Cũũ bayiró cúare, teero biiri cũũ tutuarere ãñogũda jĩgũ, cúã ñañaré tiirã niipacari, teero ññajãqui ména. “Ñañarõ tiinóadarapũ niitoaya mée” jĩgũ, teero ññajãqui. ²³ Teero tiigũ sũcã, cũũ basirora bóaneõ ññarirapereja ãñurõ tiípugũdaqui. Cũũ ãñurére cũoáro jĩgũ, besetoajĩyi. ²⁴ Marĩ cũũ bóaneõ ññarã niĩã. Marĩ judíoare, ãpẽrã judíoa niĩhẽrãcãrẽ beserigũ niĩwĩ. ²⁵ Oseas Cõãmacũ wederiguere tee jĩ jóatoarigũ niĩwĩ mée:

^{*} 9:11-12 Génesis 25.23. [†] 9:13 Malaquías 1.2-3. [‡] 9:15 Éxodo 33.19. [§] 9:17 Éxodo 9.16.

Basocá yáa pōna macārā nīhērāpere “yáa pōna macārā nīīya” jīgūdacu;

y_{uu} maīrā nīhērāpere “y_{uu} maīrā nīīya” jīgūdacu,*

jī jóarig_u nīiwī. ²⁶ Teero biiri

“máājā y_{uu} menamacārā mee nīā” jīnori dita macārāpurena

“cūā Cōāmacū catigú pōna nīīya” jīnoādacu,†

jī jóarig_u nīiwī.

²⁷ Israelya pōna macārā maquērē Isaías biiro jóarig_u nīiwī:

Israel pārāmerā niin_un_usera

ditatupari dīa pairímaa wesap_u niiré tiiróbiro pa_u niipacara,

parāgāsāñurō netōnénoādacua.

²⁸ Cōāmacū cū jīrirobirora diamacū tiigúdaqui.

Cū teeré tiádari bureco jearipureja,

pearó manirō máata atibúreco macārārē ñañarō tiigúdaqui,‡

jī jóarig_u nīiwī.

²⁹ Isaías basirora tee maquērē biiro wedesuguetoarig_u nīiwī:

Cōāmacū niipetire sotoap_u niigú marīya pōna macū sīcūnorē d_uarídojāātā,

marīcā petibójīy_u Sodoma macārā, Gomorra macārā petiróbirora,§

jī jóarig_u nīiwī.

Cristoyere judíoa boorírique queti

³⁰ Too docare ¿deerope p_ut_uánoādari sáa? Biiro nīā: Judíoa nīhērāpe “ateré tiirí, Cōāmacū marīrē ‘añurārā nīīya’ jīgúdaqui” jīrénorē tiin_un_usericua. Tiin_un_useripacara, Jesuré padeorémenape “añurārā nīīya” jīnorā niicua. ³¹ Judíope “Moisére dutiré cūirigue tiirécutiremena Cōāmacū ūsārē ‘añurārā nīīya’ jīgúdaqui” jī wācūmiyira. Teero wācūpacara, tee dutirébiro tiiríyira. ³² ¿Deero tiigú Cōāmacū cūārē “añurārā nīīya” jīriyiri? Cūāpe Jesucristore padeorípacara, Cōāmacūpe “añurārā nīīya” jīrī t_uodugámiyira. “Marī tiirécutiremenape marīrē ‘añurārā nīīya’ jīgúdaqui”, jī wācūmiyira. Teero tiirá, Jesús ūtāgā tiiróbiro biigúre padeoríjīrā, tiigapá d_upotua, ñaacūmucua. ³³ Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripū_u jóanoā:

Jerusalén_u sicaqui ūtāqui cūūā. Tiiquip_u basocá d_upotua, ñaacūmuādacua.

Cūūrē padeogúno “bári peti padeotá” jīriqui,*

jī jóanoā.

10

¹ Yáa wedera, Israelya pōna macārārē netōné_u bayiró boosāā. Teero tiigú, bayiró Cōāmacūrē sāibosáa. ² Cūā Cōāmacū boorére añurō tiidugámicua. Teero tiidugápacara, añurō t_uomasīricua. Y_{uu} masīā cūā tiidugárere. ³ Cōāmacū cūārē Jesuré padeorémenape “añurārā nīīya” jīrere t_uodugáricua. Cūārē dutirere y_uurémenape añurārā niidugacua Cōāmacū ñācorop_ure. Teero tiirá, Cōāmacū “Jesupére padeoyá” jīrere boorícua. ⁴ Jesuré padeogúno doca “dutarere tiirémenape Cōāmacū ñācorop_ure añugúrā nīā” jī wācūn_un_useriqui; “Jesuré padeorémenape Cōāmacū ñācorop_ure añugúrā nīā” jī wācūn_un_usequi.

⁵ Āpērā Moisés dutirémena Cōāmacū “añurārā nīīya” jīrere t_uodugáya. Moisés tee maquērē biiro jóarig_u nīiwī: “Ate dutiré cūirigue maquērē tiirucúg_u, catiré petihére b_uagúdaqui”,* jī jóarig_u nīiwī. ⁶ Āpērāpé cūā Cōāmacūrē padeorémena cū “añurārā nīīya” jīrere t_uodugáya. Tee maquēcārē Moisés biiro jóarig_u nīiwī: “¿Noā ūm_uāsepu m_uāwagudari?” jī wācūrijāña, jī jóarig_u nīiwī. Moisés biiro jīdugayig_u: “¿Noā ūm_uāsepu marīrē netōnégūd_ure s_uogú wāagudari?” jī wācūnemorijāña; atitoarig_u nīiwī. ⁷ Atecarē

* 9:25 Oseas 2.23. † 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9. * 9:33 Isaías 28.16. * 10:5 Levítico 18.5.

jóarigu niwĩ: “¿Noã niiditidiari copepu diiwágudari?” jĩ wăcŭrijăňa”, jĩ jóarigu niwĩ. Biiro jĩdugayigu: “‘Cristo diarira watoapu niigŭrê ¿noã masămăăatiri tiigŭdari?’ jĩ wăcŭnemorijăňa; masămăătoarigu niwĩ”. ⁸ Teenórê “wăcŭnemorijăňa” jĩ jóaari siro, ateré jĩ jóarigu niwĩ: “Cōămacŭ basocăre netōnére queti marĩ watoapu niitoaa; marĩ teeréna wedea; teeréna sŭcă wăcŭnŭnŭsea”,† jĩ jóarigu niwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo yŭŭ Ōpŭ niĩ” jĩ wedegŭno “Cōămacŭ Jesucristo diarigupure masōyigu” jĩ padeó wăcŭnŭnŭsegu, netōnénogŭdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wăcŭnŭnŭsegunorê Cōămacŭ “ăňugŭră niĩ” jĩqui. Căŭră “Jesucristo yŭŭ Ōpŭ niĩ” jĩ wederi, Cōămacŭ netōnégŭdaqui.

¹¹ Cōămacŭye queti jóaripŭpu ateré jóanoă: “Căŭrê padeogŭno ‘bári peti padeotŭ’ jĩriqui”,‡ jĩ jóanoă. ¹² Cōămacŭ judíoare, judíoa niihêrărê sŭcărĩbíro ĩňaqui. Căŭ sŭcără niipetira Ōpŭ niĩ. Niipetira căŭrê padeorémēna săĩrărê peeăňurêre ticogŭdaqui. ¹³ Cōămacŭye queti jóaripŭpu biiro jóanoă sŭcă: “‘Ōpŭ, yŭŭre netōnéňa’ jĩ săĩgŭno netōnénogŭdaqui”,§ jĩ jóanoă.

¹⁴ ¿Deero tii basocă Jesuré netōnére săĩădari, căŭrê padeorípacara? ¿Deero tii căŭrê padeoădari, căŭye quetire tŭorípacara? ¿Deero tii căŭye quetire tŭoădari, tee quetire wederĩ basoca manipacări? ¹⁵ ¿Deero tii căă tee quetire wedeadari, sŭcăno căă putopu “wedegu wăaya” jĩgŭ manipacări? Cōămacŭye queti jóaripŭpu tee maquêrê biiro jóanoă: “Marĩrêăňurê quetire wedeadara jeari ĩňară, bayiró ŭseniă”,* jĩ jóanoă.

¹⁶ Pau judíoaăňurê quetire tŭopacăra, niipetira padeoríya. Isaías teeréna biiro jĩ jóarigu niwĩ: “Ŭsă Ōpŭ, noănope ŭsă wederêre padeoră padeojíya. Niipetira padeopetíriya”,† jĩ jóarigu niwĩ. ¹⁷ Ateména putuăa: Tŭogŭno padeoré buaqui. Căŭ buaqui Cristoye queti wederi tŭorémēna.

¹⁸ Yŭŭpe ateré săĩňăă: ¿Apetó tiiră, Israelya pōna macărăcă tŭorídojăyiri? Tŭomíjíya. Cōămacŭye queti jóaripŭpu ate jóanoă: Căă wederé quetire niipetiro macără tŭopetíjăyira. Căă wederé atibŭreco niipetiropu sesajăyiro,‡ jĩ jóanoă.

¹⁹ Ateré săĩňánemoă: ¿Apetó tiiră, Israelya pōna macărăăňurê quetire tŭomasŭriyiri? Tŭomasŭmíjíya. Yŭŭ teeré Moisés jóariguemēna wedesŭguegŭda. Căŭ Cōămacŭ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niwĩ: Judíoa niihêrăcărêăňurô tiigŭda.

Teero căărê tiirí, múă ĩňatutiadacu. Múă “Cōămacŭyere tŭomasŭriya” jĩrê dita macărărê yŭŭăňurô tiirí, múă cúaadacu,§ jĩ jóarigu niwĩ.

²⁰ Too síro Isaíacă Cōămacŭ wedeseriguere cuiro manirô biiro jĩ jóanemorigu niwĩ: Āmaăhêrăpe yŭŭre buawă.

Yŭŭre “¿deero biirecutigari?” jĩ săĩňăhêrăpere masŭrĩ tiiwă,* jĩ jóarigu niwĩ.

²¹ Isaías Israelya pōna macărăpere Cōămacŭ wedeseriguere biiro jĩ jóarigu niwĩ sŭcă: “Bŭrecori yoaro yêe wămorĩrê sŭunucŭmiwă, ‘sŭnarărê, netōnăcărepirare boca ĩnegŭda’ jĩgŭ”,† jĩ jóanemorigu niwĩ.

11

Israelya pōna macărărê sŭquêrărê Cōămacŭ beserigue

† 10:8 Deuteronomio 30.12-14. ‡ 10:11 Isaías 28.16. § 10:13 Joel 2.32. * 10:15 Isaías 52.7. † 10:16 Isaías 53.1. ‡ 10:18 Salmo 19.4. § 10:19 Deuteronomio 32.21. * 10:20 Isaías 65.1. † 10:21 Isaías 65.2.

¹ Ateré sãĩñánemogũda: ¿Cõãmacũ cũyayarare cõãjõãyiri? Cõãwaririgu niĩwĩ. Yũucã Israelya põna macãrã niĩã. Abraham pãrãmi niĩnũnũsegu, Benjamínya põna macãrã niĩã. ² Too sugueropũ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ beseyigu, cũyara niĩãrõ jĩĩgũ. Atitócãrẽ cúãrẽ cõãwariqui. Elías Cõãmacũye queti jóaripũ jĩĩriguere múã tũomĩjĩyu. Cũũ Cõãmacũpure Israelya põna macãrã tiirére biiro wedeyigu: ³ “Õpũ, cúã mũyara profetare sãĩpetijãrira niĩwã. Mũũrẽ padeorã wáicũrare sópeorere tiibatéjãrira niĩwã. Yũũ sícũrã dũsaa mũũrẽ padeogã. Yũucãrẽ sãĩdũgãra, ãmaãrã tiicúa”, jĩĩyigu.* ⁴ Cõãmacũpe cũũrẽ yũũyigu: “Cúã teero tiipacãri, siete mil basocã yũũre padeorã dũsaáya. Cũãjã Baalbiro baugũ weerigure padeoríya”,† jĩĩyigu. ⁵ Atitópucãrẽ péerora Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũ cũũ ãñurõ tiirémẽna besequi. ⁶ Cũũ basocãre ãñurõ tiigũ niijĩgũ, cúãrẽ besequi; cúã ãñurõ tiiré wapa mee besequi. Cũã ãñurõ tiiré wapa cúãrẽ beseatã, “cũũ basocãre ãñuré ticogũ niĩã” jĩĩrẽ wapamanĩbojĩyu.

⁷ Too docare ¿deerope putuáadari? Israelya põna macãrã “Cõãmacũ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩĩgũdaqui marĩrẽjã” jĩĩ wãcũmijĩya. Cõãmacũpe cũũ beserira dícare “ãñurãrã niĩya” jĩĩrigu niĩwĩ. Æpẽrã besenoña manirã niijĩrã, tũomasĩre manidójãrã putuájãyira. ⁸ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã: Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũũyere tũomasĩhẽrĩ tiiyĩgu. Cúãrẽ capeari ãñahẽrã, cãmopéri tuohẽra tiiróbiro niirĩ tiiyĩgu. Téẽ atitópucãrẽ teerora niijãya ména,‡ jĩĩ jóanoã.

⁹ Davicã tee maquẽrẽ Cõãmacũmena wedesequ, biiro jĩĩrigu niĩwĩ: Israelya põna macãrã cúã boseyara, mũũrẽ wãcũricua. Cúã teero tiiré wapa cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyá.

¹⁰ Cúãrẽ tũomasĩhẽrã tiiróbiro, ãñahẽrã tiiróbiro niirĩ tiiyá.

Pee nũcũrẽ apara, sucubírocõã tũtũro tiiróbiro ñañarõ netõrĩ tiiyá,§ jĩĩ jóarigu niĩwĩ.

Judíoa niĩhẽrãrẽ netõnérique

¹¹ Apeyé múãrẽ jĩĩnemogũda. Judíoa Jesucristore padeohéri, ¿Cõãmacũ cúãrẽ cõãpetijãyiri? Cõãpetirijĩyĩ. Cõãmacũ cúã netõnucãrĩ ãñagũ, netõnére quetire wederãre judíoa niĩhẽrãpere wededutirigu niĩwĩ. Too docare judíocã “marĩcã padeoáda” jĩĩãrõ jĩĩgũ, teero tiirigu niĩwĩ. ¹² Judíoa Jesucristore padeohéri, Æpẽrã atibúrecopũ niirãrẽ ãñurõ wãaa. Cõãmacũ “yũũ põnarẽ ãñuré ticogũda” jĩĩriguere judíoa ñeeríwa; judíoa niĩhẽrãpe ñeeẽya. Judíocã Jesucristore padeorító jeari, niipetira atibúrecopũ niirãrẽ nemorõrã ãñurõ wãaadacu.

¹³ Mecũtígã múã judíoa niĩhẽrã dícare wedegũda tia. Jesucristo yũũre múãrẽ cũũyere wededutigu besecũwĩ. Yũũ ãñarĩ, yũũ paderé búri niiré mee niĩã. ¹⁴ Yũũ múãpere tee quetire wederĩ ãñarã, yãa wedera judíocã “padeoró boocú” jĩĩbocua. Teero tiirã, cúãcã netõnénobocua. ¹⁵ Judíoa Cõãmacũ menamacãrã niimirira cũũrẽ padeorĩjĩrã, cõãnoyira. Tee tiigũ, judíoa niĩhẽrãpere cũũ menamacãrã wãari tiiyĩgu. Too síro cũũ cúãrẽ ñeenemorĩ, ãñunetõjõãadacu. Diarirapũ masõrira tiiróbiro niĩadacu.

¹⁶ Queorémẽna múãrẽ wedegũda: Pã tiirã decomena née, “Cõãmacũye tiĩádare niĩã” jĩĩcua. Tee jĩĩpacari, Cõãmacũ dũsarécãrẽ “yéera niĩã” jĩĩ ãñahui. Teerora niĩã sũcã yucũgũmenacãrẽ. Tiigũ nũcõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiiróbirora Cõãmacũ teedũpuricãrẽ “yéera niĩã” jĩĩ ãñahui.*

* **11:3** 1 Reyes 19.10,14. † **11:4** 1 Reyes 19.18. ‡ **11:8** Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10. § **11:10** Salmo 69.22-23. * **11:16** Judíoa ñecũsũmũã Abraham, Isaac, Jacob tiigũ nũcõrĩ tiiróbiro Cõãmacũyara niĩya. Cúã pãrãmérã niĩnũnũseracã tiigũ dũpurĩ tiiróbiro niijĩrã, Cõãmacũyara niĩya.

17 ʒsã judíoaja olivogu dupu macãrã peti tiiróbiro niiã. Siquẽrã teedupurire dupotécõãriro tiiróbiro Cõãmacũ siquẽrã judíoare cõãrigu niwĩ. Too síro teedupuri niãriropu apegú olivo macãnucũ macũ dupurire wiiñédutigũ toopá tuuqui. Tuuari siro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmũadacu tiigũ dupuri tiiróbirora. Teeré tiiróbiro tiiróbiro wáayiro múã judíoa niĩhẽrãcãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cũyara wáari tiirígu niwĩ. Múã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrẽ “ãñuré ticogũda” jĩriguere ñeeãdacu. 18 Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemorõ ãñucu” jĩ wãcũrijãña. Múã dupuri tiiróbiro dícu niicu. Nũcõrĩ tiiróbiro swonĩrã mee niicu múãjã.

19 Múã judíoa niĩhẽrã ateré jĩbocu: “Siquẽ ñaňarẽ dupuri dupotécõãnorigue tiiróbiro Cõãmacũ judíoare cõãrigu niwĩ. Apegú maquẽ dupurimena wasotúnorigue tiiróbirora ʒsãpere cũyara wáari tiirígu niwĩ”, jĩbocu. 20 Teerora biia, biiropeja. Cõãmacũ cúã padeohéri ñagũ, cõãrigu niwĩ. Múãpe cũrẽ padeorã niijĩrã, cũyara niiã. Teero tiirã, “ʒsã judíoa nemorõ niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõãmacũmena tuomasĩsãñu niĩña, ʒsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. 21 Cũrã judíoare olivogu niisuguerẽ dupurire dupotécõãriro tiiróbiro tiirígu niwĩ. Múã judíoa niĩhẽrãcãrẽ cũrẽ padeohéri, teerora tiigũdaqui.

22 Ateré acabórijãña: Cõãmacũ basocãre bóaneõ ñagũ niiqui. Teero biiri ñaňarẽ tiirãre queoró diamacũrã ñaňarõ netõrĩ tiiqui. Cũrẽ padeohẽrãre ñaňarõ netõrĩ tiiqui. Múã docare bóaneõ ñagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cũ bóaneõ ñarẽre wãcũrã, pade-orucũjãña. Múã duucũrĩ, ñaňarẽ dupuri dupotécõãriro tiiróbiro múãcãrẽ cõãgũdaqui. 23 Judíoacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cúãcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Dupuri dupotécõãrigue tiiróbiro niimirirare tiigũpara tuunemorõ tiiróbiro tiigũdaqui sũcã. Cũyara wáari tiigũ, teero tiigũdaqui. Cũ teeré tiimasĩjãqui. 24 Múã judíoa niĩhẽrã macãnucũ macũ olivogu dupuri tiiróbiro niirira niiã. Cõãmacũ teedupurire ãñurĩgũpũre tuurigue tiiróbiro múãrẽ cũyara wáari tiiyĩgu. Judíoa doca olivogu maquẽ dupuri peti tiiróbiro niĩya. Cõãmacũ teedupurire tiigũ basĩropũre tuuri, nemorõ ãñurõ wiijõãcu. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ cũyara peti niiripacari, cũyara niirĩ tiirígu niwĩ; judíoapereja nemorõrã cũyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judíoare netõnéãdare

25 Yãa wederabiro niirã, “Cõãmacũ ʒsãpere judíoare nemorõ maĩquí” jĩrĩ boorĩga. Teero tiigũ, too suguerõ macãrãpu masĩña manĩriguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niiã: Pau judíoa cãmopéri tuohẽra tiiróbiro niĩya: Jesuré padeorĩya mẽna. Tẽe judíoa niĩhẽrã Jesuyẽ maquẽrẽ tuopetĩ, paũ padeoarĩ siro, padeoãdacua. 26 Teero wáari, niipetira judíoa netõnénoãdacua. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã: Basocãre netõnégũdu Jerusalén macãrãya põna macũ niigũdaqui. Jacob pãrãmerãye ñaňarẽre cõãgũdaqui.†

27 Cũãye ñaňarẽre acabórĩ, yũũ too sugueropũ jĩrigue diamacũ wãaadacu,‡ jĩ jóanoã.

28 Pau judíoa Jesús basocãre netõnére quetire padeodũgáricua. Cũã padeohẽre wapa múãpere Cõãmacũ ãñurõ tiiqui. Cũã padeodũgáripacari, cúãrẽ maĩquí. Sicatopũra cúã ñecũsũmũãrẽ beserigu niijĩgũ, cũ beserira pãrãmerã niinũnũseracãrẽ maĩquí. 29 Cõãmacũ judíoare cũ “ãñurére ticogũda” jĩriguere ticorijã tiirĩqui. ãñuré ticoriguere pũtuáneriqui. Teero biiri cũ beserĩ põna macãrãrẽ cõãriqui. 30 Too sugueropũ múã Cõãmacũrẽ netõnũcãrira niwũ. Atitóre Cõãmacũ judíoa netõnũcãrĩ ñagũ, múãpere bóaneõ ñaqui. 31 Teerora wãaadacu judíoacãrẽ. Cũã Cõãmacũrẽ netõnũcãya. Too síro Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ñarĩrobirora cúãcãrẽ bóaneõ ñagũdaqui. 32 Cõãmacũ niipetirapũre bóaneõ ñadũgaqui. Teero tiigũ, niipetirapũre sũcãrĩbíro “netõnũcãrã niĩya” jĩ ñaqui.

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34.

³³ ¡Ññunetõjõãgũ niiĩ Cõãmacũ! Cũũ marĩrẽ bayiró ãñurẽre tiimasĩrĩ tiiquĩ; cũũ masĩrẽ, cũũ tũgueñare ãñunetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigũdacu” jĩĩ wãcũrẽre wedemasĩña maniã; cũũ tiirẽre tũomasĩña maniã. Cũũ sĩcũrã masĩqui. ³⁴ Cõãmacũ marĩ Õpũ wãcũrẽre sĩcũno masĩriqui. Sĩcũ cũũrẽ “biirope booa” jĩĩmasĩriqui. ³⁵ Teero biiri sĩcũno “Cõãmacũ yũũre wapamóqui yũũ cũũrẽ ticorigue wapa” jĩĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cũũ tiirĩgue dícu niiã. Teeré cũũ cotequi. Teeménarã cũũ booró tiidugáro tiijãqui. Teero tiirã, niipetira Cõãmacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩĩrucujããda. Teerora niiãrõ.

12

Jesuré padeorãre tiidutĩre

¹ Yãa wedera, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ bóaneõ ññarucuqui. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ múã basiro múãye õpũũrĩ, wãcũrẽ, niipetiremena “mũũyera niiã” jĩĩña. Wáicũrere sĩãdutĩ ticorirobirora múãye õpũũrĩ catirẽ niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũũrĩ ññaré manirẽ niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirẽmena cũũrẽ padeorẽre diamacũ ãñoãdacu. ² Múã atibũreco macãrã tiirucũrere ññarã, cũã tiiróbiro tiirĩjãña. Biirope tiiyã: Múã wãcũrẽre wasowáya. Teeména múã niirecutirere wasojããdacu; Cõãmacũ boorẽpere masĩãdacu. Cũũ boorẽre masĩjĩrã, ãñurẽre tiíadacu; Cõãmacũrẽ usenirĩ tiíadacu. Cũũ boorẽ diamacũ niiã.

³ Cõãmacũ ãñurẽ ticogũ yũũre beserigũ niwĩ, cũũye quetire wedearo jĩĩgũ. Teero tiigũ, múã niipetirapũre jĩĩã: Sĩcũno “niipetire tiipetĩjãmasĩã” jĩĩ wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe biiro niiã: “Jesucristore padeojĩgũ, cũũ tiimasĩre ticorẽ jeatuario tiimasĩã”, jĩĩña. ⁴ Queorẽmena wedegũda: Marĩya õpũũ sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cũojãã. Niipetire tiioõpũũ niirẽ merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niiã marĩ Jesuré padeorã. Marĩ paũ niipacara, Cristomena niijĩrã, sicaõpũũ niirẽ tiiróbiro niiã. Tiioõpũũ niirẽ merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niiã.

⁶ Cõãmacũ marĩ niipetirapũre merẽã dícu tiimasĩrere cũũrigũ niwĩ. Cũũ ãñurẽ ticodũgarere ticoqui. Teero tiirã, teeména ãñurõ tiíapuada. Cõãmacũ marĩ sĩquẽrãrẽ cũũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirã, marĩ padeoró jeatuario ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ sĩquẽrãrẽ tiíapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiíapuada. Sĩquẽrãrẽ cũũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ buearo. ⁸ Sĩquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirã, wãcũbayiri tiíaro. Sĩquẽrãrẽ niyeru o apeyenómena tiíapumasĩrere ticoqui; teero tiirã, tee ticojããrõ. Sĩquẽrãrẽ ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirã, ãñurõ dutimasĩãrõ. Sĩquẽrãrẽ bóaneõ ññarẽre ticoqui; teero tiirã, useniremena tiíapuario.

Jesuré padeorã biiro tiirẽcutiro booa

⁹ Tiiditóro manirõ ãpẽrãrẽ maĩñã. Ññarẽre boorĩjãña. ãñurẽpere booyã. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, sĩcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ cãmerĩ quioníremena maĩñã.

¹¹ Marĩ Õpũrẽ padecotera niijĩrã, niipetire múã tiirẽre sõnoremena tiirĩjãña; ãñurõ tusarẽmena tiiyã.

¹² “Cõãmacũ too síropũre ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrã, useniyueya. Merẽã wáari, ññarõ netõrã, wãcũbayijãña. Duuró manirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucujãña.

¹³ Jesuré padeorãre apeyenó dũsarĩ, tiíapuya. Múã pũtopũ jearãre ãñurõ ñeeña.

¹⁴ Múãrẽ ññarõ tiirãre “ãñurõ wáaaro” jĩĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. “Ññarõ wáaaro” jĩĩrijãña.

¹⁵ Usenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

¹⁶ Sîcârîbíro ãñurõ niirecutiya. “Marî ñniã nemorõ niiã”, jîi wâcûrijãña. Teero jîrõno tiirã, búri niirãmena sîcârîbíro niiña. “Masîrã peti niiã”, jîrijãña.

¹⁷ Múãrê ñañarõ tiirí, cúãrê câmerijãña. Niipetira ññacoropure ãñuré dícu tiirucúra niiña. ¹⁸ Múã niirõ pòõtêõrõ niipetiramena ãñurõ niirecutiya. ¹⁹ Yáa wedera, múãrê ñañarõ tiirí, câmerijãña. Cõãmacûpe cúãrê ñañarõ netõrî tiáro. Tee maquêrê Cõãmacûye queti jóaripûpu jóanoã: “ ‘Yûu câmeboságuda; yûu wapa tiigúdacu’, jîiyigu Cõãmacû”, * jîi jóanoã. ²⁰ Atecã jóanoã: “Mûurê ññatutigu juabóari, ecayá. Cûu oco sînidugári, tîãña. Mûu cûurê teero ãñurõ tiirí, cûu ñañaré tiiríguere bobogúdaqui”, † jîi jóanoã. ²¹ Ñañaré múãrê docacûmurî tiirijãrõ. Múã ãñurõ tiirémenape ñañaré docacûmurî tiiyá.

13

¹ Cõãmacû dícu macârî dutirãre sñecori tiiquí. Cûu cûûrira niîiya. Teero tiirã, niipetira ãñurõ yûuya cúãrê. ² Dutirãre netõñucãgûno Cõãmacû dutirécãrê netõñucãgûrã tiii. Teero tiirã, netõñucãrãno ñañarõ tiinóãdacua. ³ Dutirãre ãñurõ yûunûnûsera cuiro manirõ nijãcua. Netõñucãrãpeja cui niicua dutirãre. Cuire manirã niidugara, ãñurõ tiiyá. Múã teero tiirí, dutirá “múã ãñuniã” jîiãdacua. ⁴ Cõãmacû múãrê tiíápuaro jîigû, cúãrê sñecorigu niîwî. Múã cúãrê netõñucãrã doca, cuiya. Dutirãcã netõñucãrãnorê ñañarõ tiimasîcua. Netõñucãrãrê ñañarõ tiirã, Cõãmacû dutirére tiirã tiicúa. ⁵ Teero tiirã, marîrê dutirãre yûuro booa. “Ûsãrê wapa tiibócu” jîirémene dícu yûura mee tiiyá. Atecãrê wâcûña: “Ûsãpu ñañarõ yeeripûnacutidugariga” jîirémene wâcûrã yûuya. ⁶ Teero tiirã, dutirá niyeru wapasedutirere múã wapatícu. Dutirá cúã paderére diamacû tiirã, Cõãmacûrê padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múãrê dutiri, cúã dutiróbirora tiiyá. Cúã wapasedutiri, wapatíya. Cúã dutirá niirî, cúãrê quioníremene ññaña. Cúã ãñurõ tiirí, cúãrê ãñurõ wedeseya.

⁸ Æpêrãrê wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Câmerî maîrépere wapatípetimasîricu. Teero tiirã, câmerî maîrucújãña. Æpêrãrê maîgûno Moisére dutiré cûûriguere diamacû tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jîiã: “Æpî nûmorê ñeeaperijãña; apegó manurê ñeeaperijãña.” * Basocãre sîârîjãña. † Yaarîjãña. ‡ Æpêrâyére ugorijãña”, § jîiã. Tee niipetire dutiré cûûriguere sicawãmerã néõñucõcu: “Mûu basiro maîrõ tiiróbirora Æpêrãcãrê maîñá”, * jîiã. ¹⁰ Marî Æpêrãrê maîrã, cúãrê ñañarõ tiirícu. Teero tiirã, Æpêrãrê maîrémena Moisére dutiré cûûriguere tiipetíra tiiróbiro tiirã tiicú.

¹¹ Teeré tiíada, marî catirí bûrecorire ãñurõ wâcûrã niirã. Cãnirã tiiróbiro niirijããda. Marî sicato Jesucristore padeonucãrã, “ûmûãsepû marî wáaadaro dusanetõjõãcu” jîimiwû. Atitóre marî masîã sáa: Péerogã dúsacú Jesucristo putuaatiadaro. ¹² Atebûrecorire ñami naîtiãrõ tiiróbiro ñañaré tiiré niinetõjõãã. Bóemûãtiro tiiróbiro Jesucristo putuaatiadaro péerogã dúsacú. Teero tiirã, noo booró naîtiãrõpu tiíamajãrenorê tiidúro booa. ãñurõ bóeropû niirã tiiróbiro nijîrã, bóeropû tiiréno dícu tiirucújããda. ¹³ Bûrecopû tiirécutirobirora tiirucúro booa. Bosebûreco niirî, cûmu, Æpêrãrê acaribîrijããda. Cûmurijããda. Ñeeaperijããda. Sñonorõ jîirijããda. Æpêrâyére ugorijããda. ¹⁴ Biírope tiíada: Marî Ôpû Jesucristomena nijîrã, cûu tiiróbiro ãñurõ niinûnûseada. Marî ñañaré tiidugárere wâcûnûnûserijããda.

* **12:19** Deuteronomio 32.35. † **12:20** Griegoayemene ateré jîiã: “Mûu cûurê teero ãñurõ tiigú, niîi asiyáreperire cûuya dupu sotoapu maapéogu tiiróbiro tiigúdacu”. ññaña Proverbios 25.21-22. * **13:9** Éxodo 20.14. † **13:9** Éxodo 20.13. ‡ **13:9** Éxodo 20.15. § **13:9** Éxodo 20.17. * **13:9** Levítico 19.18.

14

*Jesuré añurō masĩrã, cūũrē añurō masĩhẽrãye maquẽ
(1Co 8.1-13)*

¹ Sícũ Jesuré añurō masĩhẽgũ múã putopũ jeari, cūũrē añurō bocaya. Cūũ Jesuré añurō masĩhẽrĩ ñnarã, cūũrē jĩpotocõrõ manirõ ñhajãña. ² Sícũ “yũũ niipetirere yaari, merẽã wáaricu” jĩ wãcũqui. Āpĩ Jesuré añurō masĩhẽgũpe “yũũ oteré dũca dícu yaagũda, Cõãmacũrē netõnucãrĩ jĩgũ” jĩ wãcũqui. ³ Niipetire yaagũpe oteré dũca dícu yaagũpe “tee tiiãmajãgũ tiia” jĩrijãrõ booa. Teerora sũcã, oteré dũca dícu yaagũpecã niipetire yaagũpe “mũũ wáicu diiroke yaari, ñañaniã” jĩ wedepaticoterijãrõ booa. Niipetire yaagũpe Cõãmacũ cūũ macũ wáari tiitõayigu. ⁴ Marĩ ãpĩrẽ padecotegũre “mũũ ñañarõ tiia” jĩ wedepaticoterijãrõ booa. Cūũrē dutigũ dícu “queoró tiiáwũ o ñañarõ tiiáwũ” jĩmasĩqui. Cõãmacũcã cūũrē padecotegũre queoró tiigũ wáari tiimasĩqui. Teero tiigũ, Cõãmacũ cūũmena ũsenigũdaqui.

⁵ Teerora ãpẽrã “sicaburecora apeyẽ búrecori nemorõ Cõãmacũrē padeoró booa” jĩ wãcũcua. Āpẽrãpẽ “niipetire burecori sícãrĩbíro Cõãmacũye niiã” jĩ wãcũcua. Teero tiirã, múã niipetirapũra múã wãcũrõpũre “Cõãmacũ booró tiia” jĩrõ booa. ⁶ Sícũ sicaburecore “Cõãmacũya bureco peti niiã” jĩgũno Cõãmacũrē padeogũda, teero jĩqui. Niipetire yaagũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ ticoré niiã” jĩ, yaaqui. Teero tiigũ, Cõãmacũrē ũsenire ticoqui. Āpĩ wáicu diiroke yaahegũcã cūũ yaarénorẽ “Cõãmacũ ticoré niiã” jĩ, yaaqui. Teero tiigũ, Cõãmacũrē ũsenire ticoqui.

⁷ Marĩ catira, diaracã, marĩ basiro “yũũ booró tiigũda” jĩrijãrõ booa. ⁸ Marĩ catirõ jeatuario marĩ Ōpũrẽ “mũũ booró tiiyã” jĩjãrõ booa. Marĩ diaró putogãpũ niirãcã, “mũũ booró tiiyã” jĩjãrõ booa. Teero tiirã, catirã, diaró putogãpũ niirãcã cūũyara niiã. ⁹ Cristo diarigu niipacu, catijãwĩ. Teero tiigũ, cūũ catirã Ōpũ, teero biiri diarirapũ Ōpũ niiqui sãa.

¹⁰ ¿Deero tiirã múãya wedegu tiiróbiro niigãrẽ wedepaticotei? ¿Deero tiirã cūũrẽ “tee tiiãmajãgũ tiia” jĩ besei? Cõãmacũ basocãre wapa tiiádari bureco jeari, marĩ niipetira cūũ putopũ jeaadacu. Cūũ basiro marĩ tiirĩguere besegũdaqui. ¹¹ Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Yũũ múã Ōpũ catirucugũ niiã;

yũũ wedesere diamacũ petira niiã.

Teero tiigũ, ateré jĩĩ:

Niipetira yũũ díamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

Niipetirapũra yũũre “Cõãmacũ, mũũ diamacũ maquẽ dícu tiia” jĩĩadacu,*

jĩ jóanoã. ¹² Tee jóariguere tuorã, marĩ ateré masĩã: Marĩ niipetirapũra marĩ tiirĩguere Cõãmacũrẽ “teerora tiiwũ” jĩ wedeadacu.

Jesuré padeorã padeorẽ ñañorĩjãña

¹³ Teero tiirã, cãmerĩ wedepaticoterijããda. Biirope tiiãda: Apeyenómena Jesuré padeorãre ñañarẽ tiirĩ tiibuyérĩjããda. Teero biiri cūũ padeorẽre ñañorĩ tiirĩjããda. ¹⁴ Yũũ marĩ Ōpũ Jesuré padeojĩgũ, “niipetire yaarẽ añurẽ niiã” jĩmasĩã. Āpĩpẽ “ate yaaya manirẽno niiã” jĩ wãcũrĩ, cūũ basiropereja diamacũrã yaaya manirẽno niiã. ¹⁵ Mũũ cūũ yaaherenorẽ cūũ ñnacoro yaari, cūũcã yaajãboqui. Cūũ yaatoaari siro, “atenórẽ yaahegu niimiãwũrã” jĩ, ñañarõ tũgueñaqui. Cūũ ñnacoro yaaẽñogũ, cūũrẽ maĩgũ mee tiicũ. Cristo cūũcãrẽ diabosayigu. Mũũ yaarẽmena ãpĩ padeorẽre ñañorĩ tiibuyérĩjãña. ¹⁶ Teero tiirã, múã tiirẽ añurẽ niipacari, ãpẽrãpẽ “ ‘ñañaniã’ jĩbocua” jĩ wãcũrã, teerẽ tiiẽñorĩjãña. ¹⁷ Cõãmacũ dutirẽ marĩpũre niirẽ yaa, sĩni tiirẽ mee niiã; ãpẽrãrẽ añurẽ tiirẽ, ãpẽrãmẽna añurõ niirecatire, cãmerĩ ũsenirepe niiã. Espĩritu Santo tiiápuremena teerẽ tiinóã. ¹⁸ Teerẽ

* 14:11 Isaías 45.23.

tiigúno Cristo booró tiigú niiĩ. Cõamacũ cũ tiirére ñña, useniqui. Teero biiri basocácã cũrẽ “añurõ tiigú niiĩ” jĩcua.

¹⁹ Teero tiirã, s̃cārōmēna añurõ cāmerĩ wéepeo, añurõ niirecutirere āmaāāda. Marĩ s̃cārōmēna niirecutira cāmerĩ tiípuada, Jesuré nemorõ padeoáda jĩrã. ²⁰ Múã yaarémena āpĩ Jesuré padeorere ñañoríjãña. Niirõrã niipetire yaaré añuniã. Teero biipacari, āpẽrã cúã padeorã yaaherenorẽ múã yaari ññabocua. Cúãcã múãrẽ ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagúno “ññarẽ tiátũ; Cõamacũ boorere tiihégũ niiã” jĩ wácũgũ, padeodúboqui. Múã cũrẽ teero tiibuyéri, ññaniã. ²¹ Marĩ āpĩ Jesuré añurõ masĩhégũrẽ “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩrã, biiro tiiró booa: Cũ wáicu dii yaaherere yaarijãrõ booa; vino cũ s̃ñihérere s̃ñiríjãrõ booa; apeyenó cũrẽ Jesuré padeodúri tiirénorẽ tiibuyérijãrõ booa. ²² “Cõamacũ ññacoropũ yũ tiiré añuniã” jĩ tugueñagũno cũ s̃cũrã teeré wácũãrõ. Teero tiigú, āpẽrã padeorere ñañoríjĩgũ, wapa c̃uohégũ, usenigũ niiĩ. ²³ “Ateré yaagũ, Cõamacũrẽ netõnucágũ tiibócu” jĩ wácũgũno teeré yaagũ, “Cõamacũ boorere tiia” jĩmasĩriqui. Teero tiigú, Cõamacũrẽ netõnucãqui. Niipetire marĩ tiiré “Cõamacũ boorere tiigú tiia” jĩgũ tiiró booa. “Cũ booré mee niibocu” jĩpacũ, “tiigúda” jĩ, cũ basirora ññarõ tiigú tiiquí.

15

Marĩ t̃saré dícre wácũrjãrõ booa

¹ Jesuré añurõ masĩhẽrã cúã “teeré tiiríjãrõ booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré añurõ masĩrãpe cúãrẽ maĩjĩrã, “jáũ” jĩjãrõ booa. Marĩ t̃saré dícre tiiríjãrõ booa. ² Cúã t̃sarépere wácũ, cúãrẽ tiápuro booa. Cúãrẽ nemorõ Jesuré masĩãrõ jĩrã, teero tiiró booa. ³ Cristo basirocã cũ t̃saré dícre tiiríyigũ; ññarõ netõrécãrẽ, ññarõ wedeserecãrẽ ñcãjãyigũ. Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Mũrẽ ññatutira, mũrẽ ññarõ wedesera, yũpũre ññatutira tiíya,*
jĩ jóanoã.

⁴ Niipetire too sugueropũ Cõamacũye queti jóaripũ maquẽ marĩrẽ masĩdutiroti jóanoyiro. Marĩ ññarõ netõrã, tee jóariguere buera, ñcãjãã. Wácũtutuanemoã. Cõamacũ cũ tiíadarere useniremena yuea. ⁵ Cõamacũ marĩrẽ merẽã wáari, wácũtutuari tiiquí. Marĩrẽ ñcãjãrĩ tiiquí. Cũ Jesucristo booró múãrẽ s̃cārōmēna niirecutiri tiíaro. Cõamacũ múãrẽ teero tiirí, Jesucristo tiirírobirora tiirã niíadacu. ⁶ Teero tiirã, múã Cõamacũ marĩ Ōpũ Jesucristo Pacũre s̃cārōmēna usenire ticoadacu.

Judíoa niihẽrẽ Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiirã, Cristo marĩrẽ ñeeriobirora cāmerĩ ñeeña. Múã teero tiirã, Cõamacũ uputĩ macũ peti niirere ññonóadacu. ⁸ Ateré acabóríjãña: Cõamacũ marĩ ñecũsũmũpũre cũ “tiigúda” jĩriguere diamacũ tiiríyũ niwĩ. Teero tiigú, Cristora judíoare tiípugu atirigũ niwĩ. Cũ teero tiirẽmena Cõamacũ “tiigúda” jĩriguere ññoríyũ niwĩ. ⁹ Atecãrẽ acabóríjãña: Judíoa niihẽrã “Cõamacũ ñsãrẽ bóaneõ ññagũ añunetõjõãrĩ” jĩdutigũ, Cristo atirigũ niwĩ. Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Teero tiirã, judíoa niihẽrã watoapũ mũrẽ usenipeori tiigúda; mũrẽ basapeori tiigúda,†
jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopúcãrẽ biiro jóanoã:

Múã judíoa niihẽrã, cũyaramena useniña,‡

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcãrẽ biiro jĩñemoã:

Niipetira múã judíoa niihẽrã, Cõamacũrẽ “mũ añunetõjõãgũ niiã” jĩñña.

Niipetiro macãrãpũra Cõamacũrẽ “añunetõjõãgũ niiĩ” jĩãrõ,§

jĩ jóanoã. ¹² Isaiãcã biiro jóarigũ niwĩ:

Isai* pãrãmi niinũnũsegu bauágũdaqui.

* 15:3 Salmo 69.9. † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43. § 15:11 Salmo 117.1.

* 15:12 Isai David pacũ niirigũ niwĩ. 1 Samuel 16.

Cũ judíoa niihẽrã Õpũ niigũda niigũdaqui.

Cũã cũrẽ “ũsãrẽ netõnégũ niigũdaqui” jĩ padeoádacua,[†]
jĩ jóarigu niwĩ.

¹³ Cõamacũ marĩrẽ wãcũbayirere ticogũ múãrẽ usenirĩ tiáro. Múã cũrẽ padeorí, ãñurõ niirecutiri tiáro. Múãrẽ Espíritu Santo tutuaromena bayiró wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múãrẽ biiro tũgueñaã: Múã ãpẽrãrẽ ãñurõ tiicú; Jesucristoyere ãñurõ masĩcu; câmerĩ wedequẽnomasĩcu. ¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrẽ sĩquẽ apeyé diamacũrã jóaawũ, múã tuoríguepure acabórĩjãrõ jĩgũ. Cõamacũ yũre ãñurẽ ticogũ yũre sõnecorigũ niwĩ, ¹⁶ judíoa niihẽrãrẽ Jesucristoye quetire buearo jĩgũ. Paiá basocá néeatirere Cõamacũrẽ ticoro tiiróbirora yũ judíoa niihẽrãrẽ cũrẽ ticodũgaga. Espíritu Santo cũrẽ Cõamacũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirí, Cõamacũ cũãrẽ “yáara niĩya” jĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiápurementa Cõamacũ yũre cũũriguere ãñurõ tiia. Teero tiigũ, yũ paderẽre ãñurõ tũgueñaã. ¹⁸ Cristo yũmena judíoa niihẽrãrẽ Cõamacũrẽ yũri tiirĩgu niwĩ. Cũ yũmena tiirígue dícuere múãrẽ wedegũdacu. Yũ buerẽmena, teero biiri yũ tiirẽmena Cristo judíoa niihẽrãrẽ padeorí tiwĩ. ¹⁹ Apeyecãrẽ, Cõamacũ tutuaremena cũ sĩcũrã tiimasĩrenorẽ tiĩñowũ. Espíritu Santo tutuaremena buewũ. Teerẽ tiigũ, Jerusalẽpũ tée Iliria ditapũ Cristo basocãre netõnẽre quetire wedetugũ jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpẽrã buenoña manirõpũre wedegũda” jĩ wãcũrigũ niijĩgũ, tee tiwũ. ãpẽrã cũã buerigue macãrĩpũre buenũsedũgariwũ. ²¹ Yũ teero tiirẽre Cõamacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã:

Cũũye quetire sicato masĩhẽrãrẽ wedenoádacua.

Cũũyere cũã tuoríguere tũomasĩãdacua,[‡]
jĩ jóanoã.

Pablo “Romapũ wáadũgaga” jĩ wãcũrigue

²² Yũ teemacãrĩpũ buewarucujĩgũ, múã pũtopũ wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre bueyapanoã. Teero tiigũ, tiibũrecopũ múãrẽ ñadũgarigũ niijĩgũ, ²⁴ Españapũ wáagu, múã pũtopũ netõwágũda. Múãrẽ ñña, useni, péero niigũda. Too síro Españapũ yũ wáari, múã yũre tiápudũgari, ãñunetõjõããdacu. ²⁵ Yũ Jerusalẽpũ wáagũda tiia ména. Too macãrã Jesuré padeorãre tiápugũ, niyeru néewabosagu tiigũda. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macãrã niyeru néõrira niwã. “Jerusalẽpũ niirã bóaneõrãrẽ Jesuré padeorãre ticocoadã”, jĩrira niwã. ²⁷ Cũã wãcũrõmena “ticocoadã” jĩrira niwã. ãñurõ tiirã teero jĩrira niwã. Judíoa Jesuyẽ quetire wederẽmena judíoa niihẽrãrẽ tiápuwa. Judíoa niihẽrã Jesuré padeojĩrã, cũãcã Cõamacũ “ticogũda” jĩriguere ñeerira niwã. Teero tiirã, cũã cuorẽmena judíopere tiápuro booa. ²⁸ Yũ tee niyerure Jerusalẽn macãrãrẽ ticotoagu, Españapũ wáagu, múãrẽ ññanetõwagũda. ²⁹ Biiro wãcũã: Yũ múã pũtopũ jeari, Cristo yũmena niijĩgũ, múãrẽ cũ ãñurõ tiirẽre ticonemogũdaqui.

³⁰ Yáa wedera, múãcã Jesucristore padeóa; Espíritu Santo marĩrẽ câmerĩ maĩrĩ tiĩ. Teero tiirã, yũ Cõamacũrẽ sãĩrõbirora múãcã sãĩápuya. Yẽ maquẽ niĩadarere bayiró sãĩbosáya. ³¹ Biiro sãĩbosáya: “Judeapũ niirã Jesuré padeohẽra Pablõre ññarõ tiirĩjãrõ. Teero biiri Jerusalẽn macãrã Jesuré padeorã Pablo cũãrẽ néewaadarere useniremena ñeeãrõ” jĩ sãĩbosáya. ³² Yũre ãñurõ wáari, Cõamacũ boorí, múã pũtopũ useniremena jeagũdacu. Toopũ yeerisãgũdacu. ³³ Cõamacũ ãñurõ niirecutirere ticogũ múã niipetira-mena niĩarõ. Teerora tiáro.

16

Roma macãrãpũre ãñuduticorigue

[†] 15:12 Isaías 11.10. [‡] 15:21 Isaías 52.15.

¹ Sícō Jesuré padeogó múã p̄top̄ wáago tiiyo. Coó wāmec̄tiyo Febe. Cencrea macārã Jesuré padeorí pōna macārārē tiápura menamacō niiyo. ² Múã Jesuré padeorá useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeoráre añurō bocaro booa. Coó paure tiápucō. Ȳcārē tiápuyo. Teero tiirã, coore apeyenó d̄sarí, ticowa.

³ Aquila, cū n̄mo Priscila añuārō. Ȳ Jesucristoyere bueri, cūcã ȳ bueapuwa.

⁴ Āpērã ȳ sīadugári, cūcārē sīar̄iquiopacari, ȳ tiápuwa. Cū teero tiiriguere ȳ d̄c̄ usenire ticoria; niipetira judíoa n̄hērã Jesuré padeorácã usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorí pōna macārã cūya wiip̄ neārãcã añuārō.

Āpĩ ȳ maĩgú Epeneto añuārō. Cūrã Asia ditap̄re āpērã sugero Cristore padeosugériḡ n̄i.

⁶ Maríacã añuārō. Múārē tiápugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias añuārō. Cūcã ȳmena peresuwiip̄ n̄iwã. Cū ȳ sugero Cristore padeoríra n̄iwã. Jesús cūyere wededutiḡ beserira cūārē “añurã n̄i” j̄iayira.

⁸ Marĩ Ōp̄rē padeogú ȳ maĩgú Ampliato añuārō.

⁹ Urbano marĩmena Cristoye quetire wedegú añuārō. Teero biiri ȳ maĩgú Estaquis añuārō.

¹⁰ Apeles añuārō. Cū Cristore añurō padeogú n̄i. Niipetire cū tiirere ñnarã, “Jesuré añurō padeogú n̄i” j̄i ñnaãya.

Aristóbuloa wii macārãcã añuārō.

¹¹ Yáa wedeḡ Herodión añuārō.

Teero biiri Narcisoya wii macārã marĩ Ōp̄rē padeorá añuārō.

¹² Trifena, Trifosa marĩ Ōp̄yere bayiró paderá añuārō.

Ūsã maĩgō Pérsida marĩ Ōp̄ye maquērē bayiró peti padegó añuārō.

¹³ Rufo añuārō. Niipetira cūārē “marĩ Ōp̄rē añurō padeói” j̄i. Cū pacocã añuārō. Coore ȳ pacore tiiróbiro ñnaã.

¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, āpērã Jesuré padeorá cūāmena niirã añuārō.

¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cū bayio, Olimp̄as, niipetira Jesuré padeorá cū p̄top̄ niirã añuārō.

¹⁶ Múã cāmerĩ maĩrémena añudutiya.

Niipetira Cristore padeoré pōnarĩ macārã múārē añuduticoya.

¹⁷ Yáa wedera, múã padeorere ñañorãnorē, múārē batan̄c̄jeari tiibuyéranorē ñamasñna. Cū múārē buerigue maquērē buericua. Teero tiirã, cūānorē t̄oríjāwa.

¹⁸ Cūño marĩ Ōp̄ Cristo booró tiirã mee tiicúa; cū boorépe tiirã niicua. Cū añurō wedesemeniremena diamacú wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti añurō t̄omas̄bayiherare j̄i ditorem̄ena padeorí tiij̄cua. ¹⁹ Múāpeja añurō Jesús booró tiirã tiáyiro. Niipetira múārē teero j̄i. Teero tiigú, múāmena bayiró useniã. Múārē añurépere tiimas̄r̄i boosã; ñañarépere tiimas̄r̄i boorí. ²⁰ Múã añurépere tiimas̄r̄i, péerogã siro Cōāmacū añurō niirecatirere ticogú múārē Satanárē docacūmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marĩ Ōp̄ múārē añuré ticoaro.

²¹ Timoteo ȳmena Jesuyé quetire wedegú múārē añuduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cūcã múārē añuduticoya.

²² Ȳ marĩ Ōp̄rē padeogú atip̄rē Pabl̄ore jóabosaḡ múārē añudutia. Ȳ wāmec̄tia Tercio.

²³ Gayo múārē añuduticoi. Jesuré padeorí pōna macārã cūya wiip̄ neārucuya. Ȳ Pablo tiwiipú cāniã. Erasto atimacã macārã paderáre wapatícoteḡ añuduticoi. Teero biiri āpĩ Jesuré padeogú Cuarto añuduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Õpũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo Ɂseniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩãda. Yũũ cũũye quetire ãñuré bueri, teero biiri yũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũũ múãrẽ nemorõ padeorí tiimasĩqui. Yũũ wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpũ tũomasĩriyira; yoari masĩña manirigue niiriro niiwã. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucugũ cũũ netõnére quetire wededutiquí, basocá cũũrẽ padeoáro jĩĩgũ, teero biiri cũũ boorépe tiiáro jĩĩgũ.

²⁷ Cõãmacũ sĩcũrã niigũ niipetirere masĩpetigure “ãñunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena Cõãmacũ niirecutirere wãcũrã, teerora jĩĩrucujããda. Teerora jĩĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACÃRÃRÊ Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró cũũ beserigũ niiã Jesucristoyere wededutigũ. Sóstenes marĩya wedegũmena ² múã Cõãmacũrẽ padeorãre Corintopũ niirãrẽ ãñudutia. Múã Jesuré padeorãre Cõãmacũ beserigũ niĩwĩ, cũũ põna niĩãrõ jĩĩgũ. Niipetiro macãrãrẽ marĩ Õpũ Jesuré padeorãre beserigũ niĩwĩ. Jesucristo niipetira cũũrẽ padeorã Õpũ niĩĩ. Cũũcã marĩ Õpũ niĩĩ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiĩáro.

Cõãmacũ Cristomena ãñuré ticoré

⁴ Múã Jesuré padeorã niĩrĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñuré ticorigũ niĩwĩ. Cũũ teero tiirere ãñagũ, cũũrẽ usenire ticorucua. ⁵ Múã Jesucristomena niĩrĩ, Cõãmacũ múãrẽ cũũye niipetire ãñurére ticorigũ niĩwĩ. Teeré ticogũ, múãrẽ cũũyere ãñurõ masĩrĩ tiirigũ niĩwĩ. Æpẽrãrẽ múã cũũye quetire ãñurõ wederi tiirigũ niĩwĩ. ⁶ “Cristo ãñurõ tiigũdaqui” jĩĩrigue, múã padeorĩ, diamacũ wáawũ. ⁷ Teero tiirã, múã marĩ Õpũ Jesucristo putuaatiadarere yueri, Cõãmacũ ãñuré tiimasĩrere ticoré dusarĩa. ⁸ Cũũ múãrẽ padeorucũjãrĩ tiigũdaqui, tée atibúreco* petirípũ. Teero tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo putuaatiri, wapa cuohéra niĩadacu. ⁹ Cõãmacũ cũũ jĩĩrere diamacũ tiigũ niĩĩ. Cũũrã múãrẽ beserigũ niĩwĩ, cũũ macũ Jesucristo marĩ Õpũmena sĩcãrõména ãñurõ niidutigũ.

Sĩquẽrã batarijãña

¹⁰ Yáa wedera, marĩ Õpũ Jesucristo wãmemena múãrẽ ateré jĩĩã: Múã sĩcãrĩbíro wãcũ, useniremena cãmerĩ wedeseya. Sĩquẽrã batarijãña. Sĩcãrõména wãcũ tũgueña, niirecutiya. ¹¹ Yũũre Cloé wãmecutigoya wii macãrã múã cãmerĩ ãñadũgaherere wedewa. ¹² “Basocã merẽã dícu wãcũrã tiĩiya”, jĩĩwã. Sĩcũ “yũũ Pablomena niiã” jĩĩãyigũ. Æpĩ “yũũ Apolomena”, Æpĩ “yũũ Pedromena”, Æpĩ “yũũ Cristomena niiã” jĩĩãyira. ¹³ Teero jĩĩrijãrõ booa. Marĩ Cristore padeorã niĩjĩrã, sicapõna macãrã niiã. ¿Yũũ Pablo múãrẽ curusapũ diabolari? Diabolariwũ. Múãrẽ wãmeõtira, ¿Pablo wãmemena wãmeõtiri? Wãmeõtirijĩya. ¹⁴ Cõãmacũrẽ usenire ticorẽmena ateré jĩĩmasĩã: Yũũ múãrẽ wãmeõtiriwũ. Crispo, Gayo dícuere wãmeõtiriwũ. ¹⁵ Teero tiirã, sĩcũno “Pablo wãmemena wãmeõtiginorigũ niiã” jĩĩmasĩriqui. ¹⁶ Abenacquẽ, Estéfanaya wii macãrãcãrẽ wãmeõtiriwũ. Yũũ wãcũãtã, Æpẽrãrẽ yũũ wãmeõtinemoriwũ. ¹⁷ Cristo yũũre wãmeõtitudigũ cũũririgũ niĩwĩ. Basocãre netõnére quetipere yũũre wededutigũ cũũrigũ niĩwĩ. Teeré yũũre cũũgũ, masĩrĩ basoca wedeserobiro wedesedutiririgũ niĩwĩ. Yũũ masĩrĩ basocabiro wedeseatã, yũũre tũorã ateré jĩĩbojĩya: “Pablo ãñurõ wedesemasĩqui”, jĩĩbojĩya. Tee dícuere wãcũrã, Cristo cúãrẽ curusapũ diabolariguepere tũomasĩribojĩya.

Cõãmacũ tutuarere, cũũ masĩrére Cristomena masĩnoã

¹⁸ Cristo curusapũ marĩrẽ diabolarigue quetire marĩ wederi, pecamepũ wáaadara “teero jĩĩãmajãrã tiĩiya” jĩĩ wãcũcua. Marĩ cũũ netõnénorirapereja tee queti Cõãmacũ tutuarere ãñoã. ¹⁹ Cõãmacũye queti jóaripũpũ teeré biiro jóanoã: Cõãmacũ jĩĩwĩ:

“Atibúreco macãrã masĩrĩ basoca cúã masĩrére búri niiré putuári tiigũda; cúã tũomasĩrere ãmajãgũda”,†

* 1:8 “Atibúreco” pecasãyemena: “este mundo” jĩĩdũgaro tia. † 1:19 Isaías 29.14.

jĩĩ jóanoã.

²⁰ ¿Deero putuái “masĩpetijãã” jĩĩrã, teero biiri buerí basoca, teero biiri sũcã atibúreco maquẽrẽ wedesemenirãcã? Cõãmacũ atibúreco maquẽ cúa “tuomasĩã” jĩĩrẽre buri niirẽ putuári tiiquí. ²¹ Cõãmacũ masĩgũ niijĩgũ, atibúreco macãrã cúa masĩrémena cũũrẽ masĩrĩ booriyigũ. Netõnére quetire wederémenape tee quetire padeorãre netõnédugayigũ. Cũũrẽ padeohérapere tee quetire wederé buri niirẽ baucú.

²² Judíoa “Cõãmacũ tutuaromena tiĩẽnorĩ ãnatoarapũ, múã wederẽre padeoáda” jĩĩya. Griegoa atibúreco maquẽ masĩrẽre ãmaãya. ²³ Ʋsãpeja Cristo curusapũ diarigũye quetire wedea. Judíoa teeré tuorã, ñañarõ jĩĩrõbiro tugueñaya. Griegoacã tee quetire tuorã, “teero jĩĩãmajãrã tiĩiya” jĩĩya. ²⁴ Marĩ Cõãmacũ beserirapeja, judíoa, griegoa, Jesucristoye quetire tuorã, Cõãmacũ tutuarere, cũũ masĩnetõjõãrere tuomasĩã. ²⁵ Atibúreco macãrã Cõãmacũ masĩrẽre buri niirẽ wãcũũya. Niiria. Cõãmacũ masĩrépe basocã masĩré nemorõ niĩã. Apeyerẽja, Cõãmacũrẽ tutuhegũ tiirõbiro ãñaãya. Niiria. Cũũ tutuarepe basocã tutuare nemorõ tutuanemore niĩã.

²⁶ Yãa wedera, múã too sugueropũ niiriguere wãcũña. Cõãmacũ múãrẽ beseri, puarãgã atibúreco maquẽrẽ masĩrĩ basoca niĩwũ. Puarãgã dutirá niĩwũ. Puarãgã õpãrãya wedera niĩwũ. ²⁷ Cõãmacũ biiro tiiyigũ: Cũũ atibúreco maquẽ masĩrĩ basocare bobodutigũ, cúa “tuomasĩhẽrã niĩya” jĩĩrẽrẽ beseyigũ. Dutirãre boboro wãadutigu, dutirẽ cuohérare beseyigũ. ²⁸ Cõãmacũ basocãre besegũ, buri niirãrẽ, ãpẽrã doonórãrẽ, wapamanĩrãrẽ beseyigũ. Cũũ teero tiigũ, upatĩ macãrã buri niirã putuáaro jĩĩgũ, teero tiiyigũ. ²⁹ Teero tiirã, marĩ Cõãmacũ ãñacoropũ jeari, sĩcũ “yũũ ãpẽrã nemorõ niĩwũ” jĩĩmasĩriqui. ³⁰ Cõãmacũ basiro múãrẽ Jesucristomena sĩcãrĩ niirĩ tiiyigũ. Cristomenarã marĩ masĩré cuoa. Cũũmenarã Cõãmacũ marĩrẽ “cúa ãñurãrã niĩya” jĩĩ ãñaqui. Marĩrẽ cũũ põna niirĩ tiirĩgũ niĩwĩ. Teero biiri marĩrẽ netõnéri tiirĩgũ niĩwĩ. ³¹ Teero tiirã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩĩrémena putuáa. Biiro jóanoã: “Yũũja ãñunetõjõãgũ niĩã; biiro tiigũno niĩã” jĩĩduagagũno jĩĩrijãrõ booa. Biirope jĩĩrõ booa: ‘Marĩ Ʋpũ ãñunetõjõãgũ niĩĩ; biiro tiirĩgũ niĩwĩ’ jĩĩrõ booa”,‡ jĩĩ jóanoã.

2

Cristo curusapũ diarigue queti

¹ Yãa wedera, yũũ múã putopũ Cõãmacũye quetire wedegũ jeagũ, biiro tiiwũ: Tuomasĩrõrã wedewũ. Wisióre wãmemena, atibúreco macãrãye masĩrémena wederiwũ. ² Yũũ múã putopũ niigũ, “Jesucristoye queti, cũũ curusapũ diarigue dícare wedegũda” jĩĩ wãcũwũ. ³ Múãrẽ wedegũ, tutuhegũ niĩwũ. Bayiró cuigũ, ñapõpiremena niĩwũ. ⁴ Yũũ múãrẽ padeorĩ boogũ, atibúreco macãrãye masĩrémena wedeseriwũ. Teero wedeserono tiigũ, yũũ wedeseri, Cõãmacũ cũũ Espiritumena cũũ tutuarere ãñorĩgũ niĩwĩ. ⁵ Teero tiigũ, atibúreco macãrãye masĩrémena múãrẽ padeorĩ tiirĩwũ. Cõãmacũ cũũ tutuaromenape múãrẽ padeorĩ tiirĩgũ niĩwĩ.

Cõãmacũ masĩrẽre Espiritu Santomena tuomasĩã

⁶ Teero niipacari, Jesuré ãñurõ padeorãpũre masĩrẽre wedea. Tee masĩré atibúreco macãrãye masĩré mee niĩã; cúaãrẽ dutirãye masĩré mee niĩã. Cúa máata petiádacua. ⁷ Ʋsãpe wedera, Cõãmacũye masĩrẽre wedea. Cũũ masĩré too suguero macãrãpũ masĩña manĩríguere wedea. Atibúreco tiíadari suguero, Cõãmacũ tee yayiórere “biiro tiigũda” jĩĩ wãcũtoayigũ. Marĩrẽ netõnéãdarere, marĩrẽ ãmuãsepũ ãñurõ tiíadarere wãcũyetoayigũ. ⁸ Sĩcũno atibúreco macãrã dutigũ teeré tuomasĩriyigũ. Tuomasĩrã doca, marĩ Ʋpũ ãñunetõjõãgũrẽ curusapũ sĩãríbojĩya. ⁹ Cõãmacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã: Cõãmacũ cũũrẽ maĩrãrẽ ãñuré quẽnoyúeyigũ.

‡ 1:31 Jeremías 9.24.

Sĩcũno ññaririguere, cũũ tũoririguere, cũũ wãcũririguere quẽnoyúeyigu,*
jĩĩ jóanoã. ¹⁰ Tee añurẽ marĩ masĩririguere Cõãmacũ Espĩritu Santomena marĩrẽ masĩrĩ tĩĩ.
Espĩritu Santo niipetire wisiõnetõnucãrere, Cõãmacũ tiĩadarere masĩpetijãĩ.

¹¹ Marĩ ãpĩ cũũ wãcũrẽre masĩria. Cũũ sĩcũrã cũũ wãcũrẽre masĩqui. Tee tiirõbiro sĩcũno Cõãmacũ wãcũrẽre masĩriqui; Espĩritu Santo dícu cũũ wãcũrẽre masĩ. ¹² Atibáreco macãrã wãcũrẽmena Cõãmacũ marĩrẽ ticoriguere tũomasĩria. Espĩritu Santo Cõãmacũ marĩrẽ ticodiocorigũ wãcũrẽ ticorẽmenape tũomasĩã. ¹³ Ƴsã teerẽ wedesera, Espĩritu Santo “biiro bueya” jĩĩrẽmena wedesea. Ƴsã basiro masĩrẽmena wedeseria. Espĩritu Santo buedutirobirora cũũrẽ cũorãre buea.

¹⁴ Espĩritu Santore cũohẽgũpeja Espĩritu Santo buerẽre boorĩqui. “Teero jĩĩamajãrã tiĩya”, jĩĩqui. Espĩritu Santo tiĩápuremena dícu Cõãmacũyere tũomasĩnoã; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩnoã. Teero tiigũ, Espĩritu Santore cũohẽgũ cũũ buerẽre tũomasĩriqui.

¹⁵ Espĩritu Santore cũogũpeja niipetire Cõãmacũyere tũomasĩqui; “¿diamacũrã niĩ?” jĩĩ besemasĩqui. Cũũrẽna Espĩritu Santore cũohẽgũpe tũomasĩriqui; “¿diamacũrã tiigãri cũũ?” jĩĩ besemasĩriqui. ¹⁶ Cõãmacũye queti jóaripũpũ teero jóanoã:

Sĩcũnopera marĩ Ɔpũ wãcũrẽre masĩriqui.

Sĩcũnopera Cõãmacũrẽ “aterẽ biiro tiiyã” jĩĩ dutimasĩriqui,†

jĩĩ jóanoã. Marĩpe Cristo wãcũrẽre tũomasĩã.

3

Cõãmacũrẽ padecoteraye maquẽ

¹ Yãa wedera, mũãrẽ Jesurẽ añũrõ padeorãpũre tiirõbiro wedemasĩriwũ. Atibáreco macãrãrẽ tiirõbiro wedewũ. Cristoyere wĩmarãrẽ wedegũbiro wedewũ. ² Mũãrẽ wĩmarãbiro wisiõheregãrẽ wedewũ. Mũã wisiõrere tũomasĩhẽrã niĩwũ mėna. Sĩcũ wĩmagũ Ɔpẽã Ƴpũgãrẽ yaarẽ ecarõno tiirã, Ɔpẽcõre tĩãcua. Teerora mũãrẽ tiĩwũ. Teerora yũũ mecũtigãrẽ wisiõrere wederi, tũorĩbocu. ³ Mũã atibáreco macãrãbiro niĩcu mėna. Mũã cãmerĩ Ƴgora, cãmerĩ ñnadũgahera atibáreco macãrãbiro niĩcu; cũã boorõ tiidũgãrãbiro tiĩcũ. ⁴ Mũã sĩquẽrã biiro wedesea: “Yũũ Pablomena niĩã”, ãpẽrã “yũũ Apolomena niĩã” jĩĩã. Teero jĩĩrã, atibáreco macãrãbiro wedesera tia.

⁵ ¿Noã niĩĩ Apolos? ¿Noã niĩĩ yũũ? Ƴsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca niĩã. Ƴsã wederiguemena mũã marĩ Ɔpũrẽ padeowũ. Ƴsãcõrõ Cõãmacũ tiidutĩrere tiĩwũ. ⁶ Yũũ sicato otegũ tiirõbiro mũãrẽ wedenũcãwũ. Apolos yũũ oteriguere oco pĩogu tiirõbiro mũãrẽ buenemoyigu. Cõãmacũpe teerẽ bũcũãri tiĩquí. ⁷ Oterẽ otegũ, oco pĩogu Ƴpatĩ macãrã mee niĩya; Cõãmacũpeja Ƴpatĩ macũ niĩqui. Cũũrã Ƴsã oteriguere bũcũãri tiigũ tiirõbiro basocãre padeonemõrĩ tiĩquí. ⁸ Oterĩ basoca, oco pĩori basoca sĩcãrĩbĩro niĩya. Cõãmacũ cũũrẽ cũã paderiguecõrõ wapatĩgũdaqui. ⁹ Ƴsã Cõãmacũrẽ padecoteri basoca sĩcãrõmẽna padea. Mũã cũũye oterẽ cũorĩ dĩa tiirõbiro niĩã.

Teero biiri mũã sicawĩ Cõãmacũ tiĩnucãri wii tiirõbiro niĩã. ¹⁰ Cõãmacũ yũũre buemasĩre ticorẽmena wii nũcõmenĩgũ tiirõbiro mũãrẽ añũrõ buenũcãwũ. ãpĩ mũãrẽ buenemogũ, wiirẽ tiĩnemõmũãgũ tiirõbiro tiigũ tĩĩ. Wiirẽ padeapura añũrõ tiirõ booa. ¹¹ Botarĩ nũcõãri siro, ãpĩ nũcõquẽnõmasĩriqui. Jesucristo botarĩ nũcõrĩgue tiirõbiro niĩĩ. ¹² Jesucristoyere añũrõ diamacũ buerã oro, plata, apeyẽ Ƴtãperi wapapacãremena wii tiĩnemõmũãrã tiirõbiro tiĩcũ. ãpẽrã merẽã buerãpe yucũ páaremena, táamena, muĩmena tiĩnemõmũãrã tiirõbiro tiĩcũ. ¹³ Atibáreco petirĩ, pecame atiadacu. Tii pecamerã niipetira basocã tiirĩguere baurocã ẽñoãdacu. Cõãmacũ basocã tiirĩguere jũũrĩ ñĩagũ, besegũ tiirõbiro bese, wapatĩgũdaqui. ¹⁴ Sĩcũ añũrõ tiigũ, wii wapapacãremena tiĩnemõmũãgũ tiirõbiro niĩqui. Cũũ paderigue jũũricu. Netõãri siro, wapatĩnogũdaqui. ¹⁵ ãpĩ cũũ paderigue jũũãdacu.

* 2:9 Isaías 64.4. † 2:16 Isaías 40.13.

Teero wáari, niipetire cûu tiirígue ditipetijõããdacu. Cûu sîcûrã pecamerẽ dutiwitíwarigu tiiróbiro netõgûdaqui.

¹⁶ ¿Múã masîrii? Múã Cõãmacûwii tiiróbiro niiã. Espíritu Santo múãpure niiĩ. ¹⁷ Sîcû Cõãmacûwiire ñañorĩ, Cõãmacû basirora cûuya wiire ñañorĩgure ñañarõ tiigûdaqui. Cõãmacûwii ãñunetõjõãri wii niiã. Múãrã tiiwii niijãrã tiia.

¹⁸ Wisirijãña. Sîcû biiro wãcûboqui: “Yuu atibúreco macãrãye masîré masîpetijãã”, jĩ wãcûboqui. Teero wãcûgûno masîhêgûbiro niijãrõ. Cûu teero niirĩ, Cõãmacû cûurẽ ãñurõ masîgû putuári tiigûdaqui. ¹⁹ Atibúreco macãrãye masîré Cõãmacû ññacoropure teero jĩãmajãre niiã. Cõãmacûye queti jóaripûpu teero jóanoã: “Cõãmacû atibúreco macãrãrẽ cúã tiiditómeniremena ñañarõ putuári tiiqui”,* jĩ jóanoã. ²⁰ Aperopure Cõãmacûye queti jóaripûpure ate jóanemonoã: “Marĩ Õpû ateré masîqui: Masîrí basoca wãcûré búri niiré niiã”,† jĩ jóanoã.

²¹ Teero tiirã, “ñimena niiã; cûu biiro tiigû niiĩ” jĩ wãcûrijãrõ booa. Cõãmacû múãrẽ ãñurõ wáari boogû, niipetirere, niipetirare tiiapudutigu ticocoyigu. ²² Yuu Pablo, Apolos, Pedro, ãsã múãrẽ tiiapura niiã. Atibúreco maquẽ, catiré, diaadare, atitó maquẽ, too síro maquẽ múãrẽ tiiapure niiã. Niipetire múãye niiã. ²³ Múãpe Cristomena niiã. Cristope Cõãmacûmena niiĩ.

4

Cristoye quetire wederã paderigue

¹ Múã ãsãrẽ biiro wãcûrõ booa: “Cristore padecoteri basoca niiĩya; Cõãmacûye quetire too suguero macãrãpu masîña maniríguere wedecotera niiĩya”, jĩ wãcûrõ booa. ² Wedecotegano cûurẽ dutiarirocõrõ diamacû tiiró booa. Teero tiirã, ãpẽrã cûurẽ padeoádacua. ³ Múã yuu paderére beseri, péerogã wãcûpatiria. Queti beserĩ basoca beseri, wãcûpatiria. Yuu basiro yuu tiirére beseria. ⁴ Yuu paderére wãcûgû, “ñañarõ tiiatu” jĩ wãcûria. Teero wãcûripacu, “ãñurõ paderucua” jĩ besemasîriga; marĩ Õpû dícu yuu tiirére besequi. ⁵ Teero tiirã, ãpẽrã tiirére besesuguerijãña. Marĩ Õpûrẽ yueya. Cûu putuaatigu, niipetire basocã masîña manimíriguere bauanégûdaqui. ãpẽrã apeyenó tiirã wáari, cúã wãcûwarere masîña maniã. Cõãmacû teecãrẽ baurocã bauanégûdaqui. Tiibureco niirĩ, Cõãmacû niipetirare cúã tiirígue põõtẽõrõ ãñuré ticogûdaqui.

⁶ Yáa wedera, teeré wedegu, múãrẽ ãñuré booságû wedea. Teero tiigû, Apolos, yuu ãsãye maquẽmena múãrẽ queoré ticoawû. Múã Cõãmacûye queti jóaripû jĩrõbirora queoró tiiaró jĩgû, tee queoré ticoawû. Teeména múã ateré jĩnemoribocu: “Ûsãrẽ buegûpe múãrẽ buegû nemorõ ãñurõ buenemoĩ”, jĩribocu sáa. ⁷ Múã ãpẽrã nemorõ ãñurã niiria; masînetõncãrã niiria. Niipetire múã cuoré Cõãmacû ticorigue dícu niiã. Cûu ticorigue niipacari, ¿deero tiirã múã basiro buaríra tiiróbiro tugueñaĩ?

⁸ Múã niipetire cuorábiro tugueñacu. Teero biiri Cõãmacû tiimasîre ticorére cuopetirabiro tugueñacu. Õpãrãbiro tugueñarã, ãsãrẽ boorí. Múã òpãrã niirĩ, nemorõ ãñuniãdacu ãsãrẽ. Múã diamacûrã òpãrã niiãtã, ãsãcã múãmena dutiapubocu. ⁹ Yuu biiro tugueñaã: “Ûsã sîãcõããdarabiro niirã tiia”, jĩ tugueñaã. Sîãcõãnoãdara watoapu Cõãmacû ãsãrẽ Jesús cûuyere wededutigu beserirare niituropu cûûrirabiro tugueñaã. Atibúreco macãrã, ãmũãse macãrã ãsãrẽ ññanucûcua, “deero wáaadari” jĩrã. ¹⁰ Ûsã Cristoye dícu wederé wapa basocã ãsãrẽ biiro wãcûcua: “Tomasîhêrã, tutuhera, búri niirã niiĩya”, jĩ wãcûmicua. Múã basiro dícu biiro wãcûcu: “Ûsãcã Cristomena niijrã, tomasîpetira, tutuara, quioníremena ññanorã niiã”, jĩ tugueñamicu. ¹¹ Sîcatopura ãsã ñañarõ netõncãwû. Atitócãrẽ teerora yapacutijãã. Juabóara niiã; oco sînidugára niiã; suti cuohéra niiã. Basocã ãsãrẽ ñañarõ páaapeya. Ûsãya wii peti maniã. ¹² Ûsã

* 3:19 Job 5.13. † 3:20 Salmo 94.11.

boorénorẽ sãĩãdara, ùsã basiro bayiró padea. Basocá ùsãrẽ ñañarõ wedeseri, cúãrẽ ùsãpe “añurõ wáaaro” jĩĩ sãĩbosáa. Ùsãrẽ ñañarõ tiirí, teero tũgueñajãã. ¹³ Basocá ùsãrẽ ñañarõ wedepatiri, cúãrẽ añurõmena quẽnoã. Atibúreco maquẽ cúã cõãrẽ tiiróbiro, cúã boohérebirõ ùsãrẽ ññããya. Sicatopũra doonacãrira teerora doorucújãya.

¹⁴ Múãrẽ bobodutígu mee jóaa; múãrẽ maĩgú, yũũ põnabiro diamacú wãcũrĩ boogú wedea. ¹⁵ Múã pau diez mil Cristoye quetire bueráre cõomasĩã. Teero pau cõopacári, sĩcãrã niĩĩ múãrẽ wedesuguerigu. Yũũrá niĩã “Jesucristo basocáre netõnégũ atirigu niĩwĩ” jĩĩrẽ quetire wedesuguegu. Múã tee quetire tũorá, cúãrẽ padeonacãwũ. Teero tiigú, yũũ múã pacubiro niĩã. ¹⁶ Teero tiigú, múãrẽ biiro tiirí boogá: Yũũ tiirécutirere ññacũ, tiinunúseya. ¹⁷ Yũũ teeré boosãgũ, Timoteore múã putopũ ticocogu tiia. Cũũrẽ maĩã. Cũũ yũũ macubiro niigú niĩĩ. Marĩ Òpũyere diamacú tiirucúi. Yũũ Cristore padeogú tiirécutirere cúã múãrẽ wedegũdaqui. Yũũ niipetiropũ niipetira Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ wederénocãrẽ wedegũdaqui.

¹⁸ Siquẽrã múã menamacãrã biiro wãcũcua: “Ùsã Pablo nemorõ Cõãmacũyere tũomasĩã. Teero tiigú, cuigu, atiriqui” jĩĩ wãcũmicua. ¹⁹ Yũũpe “Cõãmacũ boorí, máata múã putopũ wáagũda” jĩĩ wãcũã. Toopú wáagu, teero wedesera wederere masĩgũda. Tee dícare masĩricu. “¿Diamacũrã Cõãmacũ tutuaremena cũũyere tiirára tiĩĩ cúã?” jĩĩ masĩgũda. ²⁰ Cõãmacũ dutiré marĩpure jeari, marĩ wedeseremena dícu teeré ññorí; cúũ tutuaremenape ññonóã. ²¹ ¿Ñeerẽ tiirí boogári múã? ¿Yũũ múã putopũ wáagu, pacũ cúũ põnarẽ ñañarõ tiiróbirora múãrẽ ñañarõ tiirí boogárite? ¿Maĩrémenapere wederi boogárite?

5

Ñañaré tiigũre cõãdutire

¹ Múãmena niirã cúã tiiré queti ãnopú jeatoaa. Biiro tũonóã: Sĩcũ múã menamacũ cúũ pacũ dúuturigore ñema, ñumocutiayigu. Biiro tiirénorẽ Cõãmacũrẽ padeohéracã “teero tiirĩjãña; bayiró ñañaré niĩã” jĩĩcua. ² ¿“Ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩĩgari múã ména? Wãcũpatirono tiirá, múã wãcũpatiriayiro. Wãcũpatirapeja, cúũrẽ cõãbojĩyu; múãmena neãdutiiribojĩyu. ³ Yũũ ãnopú niipacũ, yũũ wãcũrémena múã putopũ niigũbiro tũgueñãã. Teero tiigú, yũũ wãcũrépure teero ñañaré tiigũre “cõãrõ booa” jĩĩtoaa. ⁴ Múã neãrĩ, yũũcã yũũ wãcũrépu múã putopũ niipugũda. Marĩ Òpũ Jesús tutuarecã múãmena niĩãdacu. ⁵ Múã teero neãrã, cúũrẽ cõãjãña. Wãtĩrẽ wiyayá, cúũya òpũũrẽ ñañarõ netõrĩ tiiró jĩĩrã. Teero ñañarõ netõgũ, duubóqui. Cũũ teeré duurí, marĩ Òpũ Jesús putuaatigu, cúũ yeeripũnarẽ netõnégũdaqui.

⁶ Teero tiirã, “ùsãpe ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩĩrijãña. Múã ateré masĩã: Pã tiirã pũuaro jĩĩrã, pã pũuri tiirére wũocua. Cũã péerogã wũoari siro, tee niipetiropũ sesajõacu. Teerora basocá ñañaré tiirére pẽnicúa. ⁷ Teero tiirã, pẽnirĩ jĩĩrã, ñañaré tiigũre cõãjãña. Múã teero tiirã, añurã putuáadacu. Judíoa Pascua bosebũrecore pã pũuremena wũoya maniré dícare yaacua. Wũoya maniré tiiróbiro niirã niĩã múã. Cristo basirora marĩ ñañaré tiirére cõãgũ, sĩãnórigu niĩwĩ marĩye wapa. Cũũrã Pascua niirĩ, oveja cúã sĩãnórighũbiro niĩĩ. ⁸ Teero tiirã, pã pũuri tiirére cõãrãbiro ñañaré tiirére duuáda. Pã pũuri tiirére wũoya manirébiro niĩãda. Teero tiirã, añurẽ tiidũgára, tiiditóre manirõ Cristo marĩrẽ tiibosáriguere ñseniremena tiĩãda.

⁹ Yũũ too suguero jóaripũpu biiro jóawũ: “Ñeeapesodeaatiramena bapacutirijãña”, jĩĩ jóawũ. ¹⁰ Yũũ teero jóagu, “atibúreco macãrã ñañaré tiirãmena wedeserijãña” jĩĩgũ mee tiiwá. Múã “ñeeapesodeaatiramena, ugorepiramena, yaarĩ basocamena, weerirare padeorãmena wedeseria” jĩĩrãpeja, atibúrecore cõãwitiwabojĩyu. ¹¹ Yũũ biirope jĩĩdũgagu tiiwá: “Sĩcũ ‘Jesuré padeóa’ jĩĩpacũ, ñeeapesodeaatigu niirĩ, cúũmena bapacutirijãña. Teero biirĩ ugorepighũmena, weerirare padeogũmena, quetipíghũmena, cũmurépighũmena,

yaarépigumena bapacutirijãña. Cũñomena sîcârîno yaarijãña”, jĩwũ. ¹²⁻¹³ Yũu Jesuré padeohérare beseria. Cõãmacũ basiro cúãrẽ bese, diamacũrã wapa tiigúdaqui. Múãmena niirãpere besero booa. Teero tiirã, Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora tiiyã: Múã watoapu ñañaré tiigáre cõãjãña.

6

Jesuré padeorã câmerĩ wedesãre

¹ Múã Jesuré padeorã câmerĩ wedesãrã tiáyiro. Sîcũ ãpĩrẽ ñañaré tiájĩyi. Teero tiári siro, ¿deero tiirã Jesuré padeohérare queti beserĩ basocare quẽnodutĩ? ¿Deero tiirã Jesuré padeorãpere suocó, quẽnodutĩrii? ² ¿Ateré múã masĩriite? Atibúreco petiári siro, Cõãmacũrẽ padeorã atibúreco macãrãrẽ beseadacua. Múã atibúreco macãrãrẽ beseadara niipacara, ¿deero tiirã teegãrẽ múã basiro quẽnomasĩrii? ³ ¿Atecãrẽ masĩriite? Atibúreco petiári siro, marĩ ángeleare beseadacu. Cúãrẽ beseadara niijĩrã, múãrẽ wáarepere nemorõ quẽnomasĩrõ booa. ⁴ Múã câmerĩ wedesãrã, ¿deero tiirã Jesuré padeohégure múã quioníremena ññahégũrẽ quẽnodutĩ? ⁵ Múãrẽ bobaáro jĩgũ, teero jĩã. Múã câmerĩ wedesãrĩ, ¿múã watoapũre sîcũ Jesuré padeogũ quẽnomasĩgũno manidójãite? ⁶ Cúãrẽ besedutirono tiirã, múã Jesuré padeorã niipacara, Jesuré padeohéra putope quẽnodutĩra wáacu.

⁷ Múã basiro câmerĩ wedesãrã, bayiró ñañaré tiirã tiia; múã sîcãrõména niimiãrigue peti-masĩrõpejõãcu. Múãrẽ ñañaré tiirẽre teero tugueñajãrĩ, nemorõ ãñubocu. Múãyere yaarĩ, teero ññajãrĩ, nemorõ ãñubocu. ⁸ Múã teero ññajãrõno tiirã, múã basirora Jesucristore padeorã múãya wederare ñañarõ tii, cúãyere yaajãcu.

⁹ ¿Ateré múã masĩriite? Ñañaré tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Wisirijãña. Ñeeapesodeaatira, weerirare padeorã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. Teero biiri wãmosíarira niipacara ãpẽrãména ñeeapera, ãmũã sesaro numiãmena niirãbiro tiirã, numiã sesaro ãmũãmena niirãbiro tiirã Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹⁰ Yaarépira, ugorepira, cūmurépira, quetipíra, tiiditórepira Cõãmacũ Õpũ niirõpũ jearicua. ¹¹ Tíatopũre múã sîquẽrã teerora tiirẽcutimirira niiwũ. Teero tiirĩ siro niipacari, Cõãmacũ múã ñañaré tiirẽre coserígu niiwĩ; múãrẽ cũ põna niirĩ tiirígu niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesuména, Espíritu Santomena Cõãmacũ múãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaqui.

Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũũmena câmeyioa

¹² Múã sîquẽrã biiro wedesecu: “Marĩ tiidugárere tiimasĩã”, jĩicu. Teerora niĩã, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrẽ tiápuricu. “Marĩ tiidugárere tiimasĩã” jĩrẽ diamacũ niipacari, marĩ tiidugáre marĩrẽ dutirijãrõ. ¹³ Apeyé cúã wedesere diamacũ niĩã: “Yaaré páaga maquẽ tiirígue niĩã; páagape yaaré boocú”. Cõãmacũpe tee puarópũre petirĩ tiigúdaqui. Apeyepé diamacũ niiria. Cõãmacũ õpũũrĩrẽ tiigũ, ñeeapesodeaatidari õpũũrĩrẽ tiiríyigu. Maríye õpũũrĩ Jesús booró tiíadare õpũũrĩ niĩã. Jesupé teeõpũũrĩ Õpũ niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Jesuré masõrigũ niiwĩ. Teerora cũ tutuaremena marĩcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ ¿Ateré múã masĩriite? Múãye õpũũrĩ Cristoya õpũũmena câmeyioa. ¿Marĩ Cristoya õpũũrẽ ñeeape wapatári basocoya õpũũmena câmeyioadari? Tiiridojã. ¹⁶ ¿Atecãrẽ masĩriite? Ëmũ ñeeape wapatári basocomena niigũ, cúã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuácu. Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Cúã puarã sicaõpũũ tiiróbiro putuáadacua”,* jĩ jóanoã. ¹⁷ Teerora sũcã sîcũ Jesucristo marĩ Õpũmena niigũ, cũ wãcũrémena cũmena câmeyioqui.

¹⁸ “Ãpẽrãrẽ ñeeapedugamiga” jĩ wãcũrõno tiigũ, teeré dutiwáya. Apeyé marĩ ñañaré tiirẽ maríye õpũũrĩrẽ ñañorícu. Marĩ ñeeapesodeaatirape, maríye õpũũrĩ petire ñañorã tiia.

* 6:16 Génesis 2.24.

19-20 ¿Múã masĩriite? Marĩrẽ Cõãmacũ Espíritu Santore ticorigũ niiwĩ. Marĩye òpũũrĩ Espíritu Santoya wiibiro niiã. Cũũ marĩmena niiĩ. Cõãmacũ wapapacáremena marĩrẽ wapatĩrigũ niiwĩ. Teero tiirá, marĩye òpũũrĩmena marĩ booró tiimasĩña maniã. Marĩye òpũũrĩ, marĩ wãcũré Cõãmacũye niiã. Marĩye òpũũrĩmena ãñurẽ tiiáda, ãpẽrá Cõãmacũrẽ ãñurõ wãcũãrõ jĩĩrã.

7

Nũmocũtire maquẽ

¹ Mecũtĩgãrẽ múã jóaripũpu sãĩñáriguere yũũgũda. Nũmocũtiheri, ãñũjãã, ãñurõpeja. ² Teero niipacari, nũmocũtihera noo booró ñeeapesodeaatibocua. Teero tiirá, ãmũã cúãcõrõ nũmocũtiro booa. Numiãcã cúãcõrõ manũcutiro booa. ³ Ƴmũã cũũ nũmoména ãñurõ niiãrõ. Coocã cũũmena teerora niiãrõ. ⁴ Manũcutigore cooya òpũũ dícu niiria; coo manũ booróbirora cũũmena niirõ booa. Coo manũcãrẽ cũũya òpũũ dícu niiria; cũũ nũmo booróbirora coomena niirõ booa. ⁵ Cúã biiro tiiáro: Numiõ coo manũ coomena niidũgari, yũũaro. Cũũcã coore yũũaro. Apetó tiirá, cúã biiro cãmerĩ jĩĩbocua: “Marĩ tiirucũrobirõ tiirijããda ména; Cõãmacũpere súubuseada”, jĩĩ wedesebocua. Cúã “noquẽ bũrecori súubuseada” jĩĩ quẽnoãri siro, súubusecua. Súubuseari siro, too suguero niirecutiarobirora manũmena, nũmoména niiãrõ. Teero tiihéri, cúã wãcũtutuhéri, Satanás ñañaré tiidutĩboqui. ãpẽrãména noo booró ñeeaperi tiibóqui.

⁶ Yũũ múãrẽ teeré dutirébiri jĩĩgũ mee tia. “Múã teero tiirĩ, ãñũãdacu” jĩĩgũ, teero jĩĩã. ⁷ Yũũ biiro wãcũã: Yũũ múã niipetirare yũũ tiiróbiri nũmomanirã niirĩ boomíga. Cõãmacũpe basocãcõrõrẽ cúã tiiádarere cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãrẽ nũmomanidutigũ, manũmanidutigũ cũũrigũ niiwĩ. ãpẽrãpẽre nũmocũtidutigũ, manũcutidutigũ cũũrigũ niiwĩ.

⁸ Mecũtĩgã múã nũmomanirãrẽ, manũmanirãrẽ, wapewia numiãrẽ jĩĩgũda. Múã yũũ tiiróbiri nũmocũtiheri, manũcutiheri, ãñũniã. ⁹ Ƴmũã numiãmena niidũgara nũcãhẽrãno nũmocũtiaro. Numiãcã teerora manũcutiaro. Cúã nũmocũtiri, manũcutiri, nemorõ ãñũã. Teero tiirá, cúã numiãmena, ãmũãmena niidũgare dícare wãcũricua.

¹⁰ Yũũ wãmosĩarirare biiro dutia: Ate marĩ Òpũ dutiré niiã; yũũ dutiré mee niiã: Numiõ coo manũrẽ cõãrijããrõ. ¹¹ Cõãgõ, sĩcõrã putũáaro; o coo manũ niimirigũmena quẽnoãrõ; cũũmena niiãrõ sũcã. Ƴmũcã teerora cũũ nũmorẽ cõãrijããrõ.

¹² ãpẽrãrẽjã yũũ wãcũrẽre biiro jĩĩgũda. Ate wãcũré marĩ Òpũ yũũre wederé mee niiã. Apetó tiigũ, sĩcũ múã menamacũ Jesuré padeohégore nũmocũtiiboqui. Coo cũũmena niirucudũgari, cõãrijããrõ. ¹³ Teerora sũcã padeohégure manũcutigocã coomena cũũ niirucudũgari, cõãrijããrõ. ¹⁴ Padeohégũ nũmo coo Jesuré padeoré wapa coo manũcã Cõãmacũ ãñurõ tiinórigũ niiqui. Teerora padeohégo manũ cũũ Jesuré padeoré wapa cũũ nũmocã Cõãmacũ ãñurõ tiinórigo niico. Teero tiirá, cúã põna Jesuré padeohéra põna tiiróbiri niiricua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cúã põnarẽ ãñurõ tiiqui. ¹⁵ Jesuré padeohégũno cũũ nũmorẽ cõãdũgagũ, cõãjããrõ. Jesuré padeohégocã coo manũrẽ cõãdũgago, cõãjããrõ. “Yũũre cõãrijãña; yũũmena niijãña”, jĩĩmasĩña maniã. Cõãmacũ marĩrẽ cãmerĩquẽrõ manirõ niirecutiri booi. ¹⁶ Jesuré padeogó coo manũrẽ Jesuré padeohégure “yũũmena niigũ, padeogũdaqui” jĩĩmasĩña maniã. Teerora sũcã Jesuré padeogúcã cũũ nũmo Jesuré padeohégore “yũũmena niigõ, padeogódaco” jĩĩmasĩña maniã.

¹⁷ Tee biipacari, ateré yũũ niipetiro macãrã, Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ dutia: Múãcõrõ Cõãmacũ múãrẽ sicato cũũ põna putũári tiirírobirora atitócãrẽ teerora niirõ booa. ¹⁸ Cõãmacũ ãpẽrãrẽ cõnerígũ yapa macã caseróre widecõãnorirare cũũ põna putũári tiibóqui. Cúã widecõãnorira niiãrõ. Widecõãñoña manirãrẽ cũũ põna putũári tiirícãrẽ, teerora widecõãñoña manirã niiãrõ. ¹⁹ Widecõãnorigũ niirĩ, o

widecõãnoña manigũ niirĩcãrẽ, wapamaniã. Cõãmacũ booró tiirépe wapacutínetõnucãã. ²⁰ Niipetira Cõãmacũ cúãrẽ sicato cũũ põna putuári tiirító cũã niisuguerirobirora niirucujãrõ booa. ²¹ Dutiapenori basocare* Cõãmacũ cũũ põna putuári tiirí, cũã dutiapenorere wãcũpatirijããrõ. Apetó cúãrẽ dutirá “wáaya” jĩĩrĩ, witijõããrõ. ²² Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesuré padeodutigũ múãrẽ beserigũ niĩwĩ. Teerora sícũ besenucãritore, dutiapenori basocũ niirigũ niĩwĩ. Atitóre biiro niĩã: Teero dutiapenori basocũ niipacũ, Jesuména niijĩgũ, dutiaperere witirigũ tiiróbiro niiqui. Jesuyé maquẽrẽ padequi. Æpĩ cũũ besenucãritore, dutiapenoña manigũ niirigũ niĩwĩ. Atitóre Cristore padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui sáa. ²³ Cõãmacũ múãrẽ wapapacáremena wapatirigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Æpẽã dutiapenori basoca tiiróbiro niirijãña. ²⁴ Cõãmacũ sicato besenucãrito, múã niirecutirobirora niijãña. Cũũmena ãñurõ niĩña.

²⁵ Wãmosíaherare marĩ Õpũ dutiré maniã. Marĩ Õpũ yũũre bóaneõ ññarémene múãrẽ yũũ wederére tũorí tiirígũ niĩwĩ. Teero tiigũ, yũũ wãcũrepere wedegũda. ²⁶ Biiro wãcũã: Atitóre pee ññarõ netõré niĩã. Teero tiigũ, sícũ cũũ niiróbirora putuãjããrõ. ²⁷ Numocutigũ coore cõãrijããrõ. Numomanigũ numo ãmaãrijããrõ. ²⁸ Numocutigũ Cõãmacũrẽ netõnucãgũ mee tiii. Numiõcã wãmosíago, Cõãmacũrẽ netõnucãgõ mee tiiyo. Teero niipacari, wãmosíarirare cũã catirí bũrecorire pee ññarõ netõré niĩã. Yũũ cũã ññarõ netõrére boosãrimiga.

²⁹ Yáa wedera, yũũ múãrẽ ateré wededugaga: Atibúreco petiádaró péero dũsaa. Teero tiirã, mecũãmena numocutira numomanirã tiiróbiro niirõ booa. ³⁰ Boorituari basoca boorituahera tiiróbiro niirõ booa. Æsenirãcã tũsahera tiiróbiro niirõ booa. Apeyenó sãĩrã cũãye niidoaadarere tiiróbiro tũgueñarijããrõ. ³¹ Atibúreco maquẽmena ãñurõ netõrã tee dícare wãcũrijããrõ. Atibúreco maquẽ marĩ ññaré ditiwaro tiia.

³² Múãrẽ wãcũpatiro manirõ niirĩ boogã. Numomanigũ marĩ Õpũye maquẽrẽ bayiró wãcũqui, Jesucristo Æsenirĩ boogũ. ³³ Numocutigũpe atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũqui, cũũ numorẽ Æsenirĩ boogũ. ³⁴ Cũũ numo, teero biiri Jesucristo Æsenirĩ boogũ, cũũ tiidugãre pũaró niicu. Numiãcãrẽ teerora niĩã. Manumanigõ marĩ Õpũye maquẽrẽ bayiró wãcũco. Cooya õpũũmena, coo wãcũrémena Cõãmacũ booró tiidugãco. Manucutigope atibúreco maquẽrẽ bayiró wãcũco, coo manũrẽ boosãgõ.

³⁵ Yũũ múãrẽ ãñurẽ boosãgũ wede, jóacoa. Múã tiirére cãmotádugariga. Teero tiiróno tiigũ, múãrẽ ãñurõ niirĩ boogã. Teero biiri marĩ Õpũye dícare wãcũrĩ boogã.

³⁶ Sícũ cũũ macõ bũcũó wáari ññagũ,† biiro wãcũqui: “Yũũ macõrẽ ãñurõ tiiríga; coo manucutiri, ãñubocu”, jĩĩ wãcũqui. Teero jĩĩgũno numicũãrõ. Teero tiiré ññaré tiiré mee niĩã. ³⁷ Æpĩpéja cũũ ãñurõ wãcũãri siro, “yũũ macõrẽ numicũricu” jĩĩqui. Cũũ teero tiidugãre ãñuniã. Yũũ macõ manucutirijããrõ jĩĩgũ, ãñurõ tiigũ tiiquí. ³⁸ Biiro niĩã: Numicũgũ ãñurõ tiigũ tiiquí. Numicũhẽgũcã toorã ãñunemorõ tiiquí.

³⁹ Marĩrẽ dutiré biiro niĩã: Manucutigo coo manũ catiri, cũũmena niirucujããrõ. Cũũ diari siro, coore cãmotãre manirĩ, coo tũsagũmena manucutimasĩco. Cũũ Jesuré padeogũ niĩãrõ. ⁴⁰ Yũũpe biiro wãcũã: Coo Æpĩména dúutuhego, nemorõ Æseniremena niico. Yũũcã Espiritu Santore cũojĩgũ, teero wedesea.

8

Weerirare wáicu diiré ticoré maquẽ

¹ Yũũ mecũtigãrẽ apeyé múã sãĩñáriguere yũũgũda. “¿Wáicũra dii cũã weerirare ticoariguere yaajãrõ booi?” jĩĩriguere yũũgũda. “Weerirare cũã padeorẽ wapamaniã; teeré masĩtoaa”, jĩĩcu múã. Teerora niĩã, niirõpeja. Teero jĩĩrã, biiro jĩĩrã tiicú: “Æsãpeja

* 7:21 Pecasãyemena “esclavos” niĩya. † 7:36 Apepũ biiro tũonóã: Sícũ cũũ numo niigõdo bũcũó wáari ññagũ, ...

āpērā nemorō masīnetōnucāā”, jīāmajārā tiia. Marī cāmerī maīrā, biirope tiicú: Āpērārē tiápucu, Cōāmacūrē padeonemóārō jīrā. ² “Masīnetōnegū niiā” jīgūno āñurō peti masīgū mee niiqui. “Biirope āñurō masīrō boocú”, jīmasīriqui. ³ Cōāmacū cūūrē maīgūrē masītoaqui.

⁴ Wáicura dii cūā weerirare ticoarigue maquēpere biiro wedeguda: Marī masīā: Cūā weerira wapamanícu; Cōāmacū sīcūrā niiqui. ⁵ Āpērā cūūrē padeohéra pañ cōāpōnapere padeocúa. Ūmūāsepū niirārē, atibúrecopū niirārē padeocúa. Cūārē marī Cōāmacūrē padeoróbiro tūgueñacua. “Marī ōpārā niīya”, jīcua. ⁶ Marīpe ateré masīā: Cōāmacū marī Pacū sīcūrā niiqui. Cūū niipetire atibúreco maquērē bauanényigu. Marī cūū pōna cūū dutiró tiádara niiā. Jesucristo sīcūrā marī Ōpū niī. Cūūmenarā niipetire bauanénoriro niīwā. Marīcārē cūūmena niirī tiirígu niīwī.

⁷ Niipetira Jesuré padeorá teeré masīriya. Cūā sīquērā too sugueropū weerira dícare padeomíwā. Mecūtīgārē weerirare ticoarigue diiré yaara, biiro wācūcu: “Teeré yaara, weerirare padeorá tiia”, jīcua. Padeobayíhera yaara, wapa cūorá tiiróbiro tūgueñacua. Teeména cūā wācūrēre ñañocúa. ⁸ Marī yaaré, marī yaaherecā marīrē Cōāmacūrē masīrī tiinemória. Marī yaara, nemorō āñurā wáaricu. Yaahera, ñañarā wáaricu. ⁹ Teero niipacari, āñurō tiiyá múā. “Niipetirere yaamasīā” múā jīrémēna āpī āñurō padeobayíhegure ñañaré tiirí tiiríjāña. ¹⁰ Biiro niiā: Mūū “cūā weerirare wapamaníā” jīmasīpacū, cūā weerigure sūbusepeoropū yaagu wáabocu. Āpī padeobayíhegu mūū teero tiirére iñaboqui. Mūūrē iñacūgū, cūūcā weerirare ticoariguere yaagu wáaboqui. ¹¹ Mūū masīpacū yaagu, padeobayíhegure “yūū ñañaré tiigú tiigá” jī wācūrī tiigú tiia. Cristo cūūcārē diabosarigu niīwī. Mūū yaarémena cūū padeorére ñañorī tiibuyéríjāña. ¹² Ateména putuáa sáa: Múā padeobayíhegure ñañaré tiibuyéra, Cristorena ñañaré tiirá tiia. ¹³ Teero tiirá, marī yaarémena marīya wedegu padeobayíhegure ñañaré tiirí tiirá, diamacūrā wáicura diiré yaanemorijārō booa, cūūrē ñañaré tiibuyéri jīrā.

9

Apóstoles cūā wederémēna wapatá, yaamasīcu

¹ Yūcā Jesús cūūyere wededutigu beserigu niiā. Āpērā cūū beserira tiiróbiro tiimasīā. Yūcā marī Ōpū Jesuré iñawū. Múārē marī Ōpūye quetire wedewū. Múā teeré tūo, padeowá. Teero tiirá, yūū Jesús beserigu niirére masīā. ² Āpērā yūūre “cūū Jesús cūūyere wededutigu beserigu mee niī” jīrā niicua. Múāpeja teero jīria. Yūū múārē Jesuyé maquērē wederi siro, padeowá. Teero tiirá, múā āpērā nemorō yūūre “Jesús cūūyere wededutigu beserigu niī” jīmasīā.

³ Āpērā yūūre wedepatira, “cūū Jesús beserigu mee niī” jīcua. Cūārē biiro yūūa: ⁴ Yūū Jesús beserigu niijīgū, yūū buerére tūoráre “ecayá yūūre” jīmasīā. ⁵ Yūcā āpērā Jesús beserira, Jesús baira, teero biiri Pedrobirora yūū tiirí, āñubojīyu. Cūā nūmosānumiā Jesuré padeoráre cūāmena néewayā. ⁶ ¿Deero wācūī múā? ¿Ūsā dícu Bernabé, yūū Jesuyé quetire wederá yaacatidugara, padedumasīrigari? ⁷ ¿Surara cūū yaarére cūū basiro wapatígari? Wapatíriqui. ¿Ūsere oterí basocu teeducare yaarigari? Yaaqui. ¿Oveja coterí basocu oveja ōpēcóre bipegú sīnirígari? Sīniquí. ⁸ Yūū tee queorémēna wederi, yūūre “basocá wācūrē dícare wedei” jīrijāña. Moisére dutiré cūūriguecā teeré jóanoā. ⁹ Tee dutirépure biiro jóanoā: “Wecu trigore wāñiārī, ūseropū tuusāri betore tuusārijāña. Yaadugagu, yaaaro”, jī jóanoā. Cōāmacū teeré jīgū, wecuá dícare jīgū mee tiiyígu. ¹⁰ Cūū teeré jīgū, ūsā cūūye quetire wederáre queorémēna wedegu tiiyígu. Ditare coamūtōsūguegu, āpī trigore wāñiāgū “tiidita oteré ducare ñeeādacu” jīrā, padecua. ¹¹ Ūsā otenucārira tiiróbiro Jesuyé maquērē múārē wedenucāwū. Otegú tee oteré ducare ñeerōbirora múācā ūsā bueré

wapa apeyenó múã c̃horére péero ùsārē ticorí, ãñuniã. ¹² Múã ãpērã múārē bueráre teero ticojãcu. Ësãpereja nemocú.

“Ësārē ticoya” jĩmasĩpacara, “ticoya” jĩria. Teero jĩrõno tiirá, teero ñcãjãwũ. Bi-iro wãcũwũ: “Marĩ sãĩrĩ, Cristoye quetire booribocua”, jĩ wãcũwũ. ¹³ ¿Ateré múã masĩriite? Cõãmacũwiipũ paderí basocá Cõãmacũrē padeorá yaaré nécati cũũriguere yaacua. Teerora tiiwiipũ wáicũrare sãĩrõpũ paderácã tee diiré yaacua. ¹⁴ Cũã tiiróbiro Jesuyé quetire wederácãrē “cũã tee wederémēna wapatáyaaro” jĩrigu ñiĩwĩ marĩ Òpũ. ¹⁵ Teero jĩpacari, yũ s̃cãrĩ “ticoya yũre” jĩricu. Mecũtígãrē múārē apeyenó tico dutigu mee teero jóaa. Bayiró j̃habóarera diadugapacũ, múārē yũ wederé wapa yaaré sãĩricu.

¹⁶ Yũ Jesuyé quetire wedegú ñiijĩgũ, “ãpērã nemorõ ãñugũ ñiĩã” jĩmasĩria. Tee Cõãmacũ yũre padedutire ñiĩã. Yũ teeré wedeheri, yũre ñañanibocu. ¹⁷ Yũ boorémēna wedegu doca, wapatábojĩyu. Cõãmacũ yũre wededutiripeja, cũ yũre cũũrigue dícare tiigú tia. ¹⁸ Teero tiiró, yũ ãñurõ ùsenire yũ wede wapatárebiro niicu. Yũ wapaséro manirõ netõnére quetire basocáre wederémēnape ãñurõ ùseniã. Jesús beserigu ñiijĩgũ, “wederé wapa ticoya yũre” jĩmasĩpacũ, jĩria.

¹⁹ Paũ Cristore padeorí boosãgũ, biiro t̃agueñaã: S̃cãrē padecotegu niiripacũ, yũ basiro niipetirare padecotegu tiiróbiro t̃agueñaã. ²⁰ Judíoa p̃topũ niigũ, cũãrē Cristore padeorí boosãgũ, cũã tiiróbirora tia. Yũ Moisére dutiré cũũriguemēna niiripacũ, tee dutirémēna niirã p̃topũ wáagu, cũã tiiróbiro tee dutirére tia. Cũãrē Cristore padeorí boosãgũ, teero tia. ²¹ Tee dutirémēna ñiĩhērã p̃topũ wáagu, cũãrē Cristore padeorí boosãgũ, tee dutirémēna ñiĩhēgũbiro ñiĩã. Teero niipacũ, “Cõãmacũ dutirére tiihēgu ñiĩã” jĩgũ mee tia. Yũ Cristo boorére tiidugágu ñiijĩgũ, Cõãmacũ dutirémēnape ñiĩã. ²² Yũ padeobayíheramēna niigũ, cũãrē Cristore padeonemórĩ boogũ, cũãbirora tia. Ateperé tiinemóã s̃cã: Niipetirare “¿deerope yũ tiirí, netõdugámiĩ cũã?” jĩgũ, cũã tiirucúrobirora tia. ²³ Tee niipetirere tia, niipetiro macãrã Jesuyé quetire t̃uóaro jĩgũ. Teero tiigú, yũcã cũãmenarã Cristo ticoadarere ñeegũdacu.

²⁴ Múã masĩã: Cuturópũ wáara, niipetira cutucúa, “¿noãpé cutubayínemoĩ?” jĩrã. Niipetira cutupacára, s̃cãrã wapatáqui. Múãcã Cõãmacũ ticoadarere wapatádugara, cuturí basoca tiiróbiro tutuaremenā Cõãmacũ boorépere tiiró booa. ²⁵ Niipetira cũã cutuádari suguero, bayiró cutubuécua. Too sugueropũ cũãye òpũũrĩrē ñañoríguere duujãcu. Cũã pũũmēna tiirí betore wapatádugara, teero tiisuguécu. Tiibeto máata bóajõãcu. Marĩ ñeeãdarepeja petirícu. ²⁶ Teero tiigú, yũ cuturí basocá capea ññahēgũ tiiróbiro noo booró tiiría. Cãmerĩquēri basocu ãñurõ cãmerĩquēmasĩhēgũ cũ booró tiijãqui. Yũpeja cũũbiro tiidugáhegu, yũ tiíadarere ãñurõ wãcũsuguea. ²⁷ Yáa òpũũrē quēnojeáutigũ, ñañaré tiidugárere ñcãjãã. Yáa òpũũ yũre dutiria; yũ basiro yáa òpũũrē dutia. Teero tiiriatã, Jesuyé quetire ãpērãrē wedegú niipacũ, Cõãmacũ ññacoropure ñañarõ p̃tuábocu.

10

Weerirare padeoríjãña

¹ Yáa wedera, múārē ateré múã masĩrĩ boogá: Niipetira ùsã ñecũsũmũã òmeburuá doca niyira. Niipetira Día Oco Sõárímaarē tiãwayira. ² Niipetira “Moisémenā ñiĩã” jĩrēre ãñorã, òmeburuáre ñũũ, tiimaarē tiãwayira. Cũã òmeburuáre ñũũ, tiimaarē tiãwariguemēna wãmeõtinorirabiro p̃tuáyira. ³ Niipetira maná wãmecutirigue Cõãmacũ ticoriguere yaayira. ⁴ Niipetira oco Cõãmacũ ticoriguere s̃niyíra. Tee oco ãtãgãpũ witiyiro. Tiigá ãtãgã Cõãmacũ ticoriga niyiro. Cristora tiigabíro ñiĩ. Cũã noo wáaro cũãmenā niyigu. ⁵ Cõãmacũ cũãrē teero tiipacári, cũãpe cũãrē ùsenirĩ tiiríyira. Cũãrē netõñcãrĩ ññagũ, paũre yucũ manirõpũ diari tiyígu.

⁶ Cúārē teero wáarigue marĩrē queoré ticoré niiā. Marĩrē cúā tiirírobiro ñañaré ugaripéarijãārō jĩrō, teero wáayiro. ⁷ Teero tiirá, cúā sīquērā tiirírobiro weerirare padeorijãña. Cõamacūye queti jóaripũpũ cúā tiiríguere jóanoā: “Cúā yaa, sīni, too síro cúā booró bosebureco tiinucāyira”,* jĩ jóanoā. ⁸ Marĩpeja sīquērā cúā tiirírobiro noo booró ñeeaperijãāda. Cúācā teero tiirígue wapa sicaburecore veintitrés mil diayira. ⁹ Teero biiri sīquērā cúā tiirírobiro marĩ Ōpūrē cúari tiirijãāda. Cúācā teero tiirígue wapa paũ ãñaã bacasiñoyira.† ¹⁰ Teero biiri sũcā cúā sīquērā Cõamacūrē wedepatirírobiro wedepatirijãña. Cúācā wedepatirigue wapa ángele sīadutínorigũ cúārē sīáyigũ.‡

¹¹ Atibúreco petiwáro tiia. Teero tiigú, Cõamacū marĩ atitó macārārē masīdutigu, cúārē teero tiiyigũ. Cũ cúārē wáariguere jóadutirigũ niĩwĩ, marĩrē cúā tiirírobiro tiirijãārō jĩgũ, cúārē wáarirobirora marĩrē wáari jĩgũ. ¹² Teero tiigú, sīcũ “yũpeja ãñurō padeogú niiā; ñañaré tiiría” jĩ wácũgũno ãñurō tũomasĩña, ñañaré tiirí jĩgũ. ¹³ Apetó múā ñañaré tiidugácu. Múā dícare teero wáaricu; niipetirapũre teero wáacu. Cõamacūpe múārē tiíapurucugũ niijĩgũ, múā nocōrō nũcārēre masĩjĩgũ, múārē ñañaré tiidugánemore jeari tiiríqui. Ñañaré tiidugáre jeari, Cõamacū múārē tutuare ticogũdaqui, ñañaré tiirijãārō jĩgũ.

¹⁴ Teero tiirá, yũ maĩrã, múā cúā weerirare padeorijãña, ñañarō wáari jĩrã. ¹⁵ Múā ãñurō masĩrã niiā. Teero tiirá, múā basiro yũ wedeserere “diamacú niiā” o “merẽa niiā” jĩñadacu. ¹⁶ Marĩ bocara, sīnirí bapa sīniādari suguero, Cõamacūrē usenire ticoa. Tiibapare sīnirã, “Cristoye dí marĩrē ōmayudiabosariguemenarã marĩ cūmēna niiā” jĩñugara tiia. Pãgārē bato yaara, “Cristoya ōpũũ cū diari ōpũũmenarã marĩ cūmēna niiā” jĩñugara tiia. ¹⁷ Marĩ sicagá maquē pārē yaa. Teero tiirá, marĩ paũ niipacara, sicaōpũũ tiiróbiro niiā.

¹⁸ Israelya pōna macārārē wácũña. Cúā Cõamacūrē padeorá, wáicurare sīápéocua. Tee diiré yaara, “Cõamacūmēna niiā” jĩrã tiicúa. ¹⁹ ¿Deero jĩñugagũ tiĩ yũ teemēna? “Wáicura dii cúā weerirare ticoariguere marĩ yaara, weeriramēna niĩadacu”, ¿jĩñugagũ tiigári? “Weerira caticua”, ¿jĩñugagũ tiigári? Jĩria. ²⁰ Biirope jĩñugagũ tiia: Cõamacūrē padeohéra cúā weerirare wáicura diiré ticora, Cõamacūrē ticora mee tiíya; wātĩápere ticora tiíya. Múārē wātĩāmēna niirĩ boorí. ²¹ Marĩ Ōpūrē padeorámēna vinorē sīnirã, pārē yaara, marĩ Ōpūrē padeorēre wiyará tiia. Teeré yaaarira wātĩáyere sīni, yaaro boorí. ²² Marĩ Ōpūrē doeri tiidugáricu. Cũ marĩmēna cúari, marĩ cūmēna sīcārĩbíricu; tutuagu niiqui.

Marĩ booró tiirá, ãpērārē maĩrĩbocu

²³ Múā sīquērā biiro wedesecu: “Marĩ tiidugárere tiimasĩã”, jĩcu. Teerora niiā, niirõpeja. Apetó tiiró, marĩ tiidugáre marĩrē tiíapuricu. “Marĩ tiidugárere tiimasĩã” jĩrē diamacú niipacari, teepé ãpērārē Cõamacūrē ãñurō padeorí tiirícu. ²⁴ Múāye dícare wácũrijãrō booa; ãpērāyē niĩadarecārē wácũrō booa.

²⁵⁻²⁶ Cõamacūye queti jóaripũpũ biiro jóanoā: “Niipetire atibúrecopũ niiré marĩ Ōpũye niiā”, § jĩ jóanoā. Teero tiirá, yaaré dúaropũ dúarere noo booró sã, yaaya. “¿Weerirare súbusepeoarigue dii niĩ?” jĩ sãñárijãña, wapa cuorá tugueñarĩ jĩrã.

²⁷ Apetó tiigú, sīcũ Jesuré padeohégũ múārē cū patopũ yaadutiboqui. Múā cū patopũ wáadugara, niipetire cū ecarēre yaaya. “¿Ate deero tiíarigue dii niĩ?” jĩ sãñárijãña, wapa cuorá tugueñarĩ jĩrã. ²⁸ Toopú niirĩ, ãpērã múārē biiro jĩbocua: “Ate weerirare cúā ticoarigue dii niiā”, jĩbocua. Múā cúā padeorēre ñañorĩ jĩrã, tee diiré yaarijãña, wapa cuorá tugueñarĩ jĩrã. ²⁹ Múāye maquērē wederia. Múā yaara, ñañarō tugueñaricu. Cúā tugueñare maquērē wedegũ tiia. “Yaaya maniréno niiā”, jĩ tugueñacua.

* 10:7 Éxodo 32.6. † 10:9 Números 21.5-6. ‡ 10:10 Números 16.41-49. § 10:25-26 Salmo 24.1.

Múã yũre sãĩñábocu: “¿Deero tiirã ãpẽrã tũgueñaremena ãsãpe ãsã yaadũgarere yaari-gari? ³⁰ Ësã yaarẽre Cõãmacũrẽ ãsenire ticori, ãpẽrã ãsã yaarẽre merẽã jĩĩmasĩricua”, jĩĩbocu. ³¹ Yũpeja múãrẽ biiro wedea: Marĩ yaarẽmena, marĩ sĩnirẽmena, marĩ booró tiirẽmena Cõãmacũrẽ ãsenirĩ tiiáda, ãpẽrãcã Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩrõ jĩĩrã. ³² Múã tiirẽmena sĩcũnorẽ ñañarẽ tiiẽñorijãña; niipetira Cõãmacũ põnarẽ, judíoare, judíoa niihẽrãrẽ ñañarẽ tiiẽñorijãña. ³³ Yũcã teerora tia. Niipetire yũ tiirẽmena niipetirare ãñurõ tiidũgáa. Niipetira netõnérĩ boogú, cúãye niiãdarere boosãã; yũpeja yée dícre ãmaãria.

11

¹ Múãcã yũ Cristore nũnũrõbirora teerẽ ññacũ, yũre nũnũñá.

Numiã Jesuré padeorã neãrõpũ tiirẽ maquẽ

² Múã yũ tiirĩguere teero wãcũpetirucujããyiro. Yũ múãrẽ buerigüecãrẽ diamacũ tiíayiro. Teero tiigú, múãmena yũ bayiró ãseniã. ³ Apeyerẽ aterẽ múãrẽ masĩrĩ boogá: Cristo niipetira ãmũã sotoa niĩ. Ëmũpe cã nũmo sotoa niĩ. Cõãmacũ Cristo sotoa niĩ. ⁴ Ëmũ súubusegũ, cũyã dupupũ sapeare pesarijãrõ booa.* Cũ Cõãmacũ wededutirere wedegũ, teerora pesarijãrõ booa. Pesagũpeja bobooro tiigú tiiquí. Cũ teero tiigú, marĩ Òpũ Jesucristore quioníremena padeoríqui. ⁵ Numiõpeja súubusego, cooya dupupũ suti caserore peso booa. Co Cõãmacũ wededutirere wedego, teerora tiiró booa. Pesahegopeja bobooro tiigó tiicó; marĩ Òpũ Jesucristore quioníremena padeoríco. Póare súa pedenorigo tiiróbiro niico. ⁶ Sícõ numiõ pesarí casero pesahego, sica diamacũrã coo póare súacõãjããrõ. “Yũre súapetiãtã, o pedeãtã, bobooro tũgueñabocu” jĩĩgõ, suti caserore pesaro. ⁷ Ëmũpe Cõãmacũ niirẽre, cũ dutimasĩrere ãñoĩ. Teero tiigú, pesarijãrõ booa. Numiõpe coo manũ ãñurõ dutimasĩrere ãñooyo. Teero tiigó, suti caserore peso booa. ⁸ Múã masĩã: Sicatopũra Cõãmacũ basocũre tiigú, ãmũrẽ numiõya cõãmena tiiríyigũ; numiõpere ãmũya cõãmena tiiríyigũ. ⁹ Cõãmacũ Adãnrẽ tiigú, Evare tiíapũaro jĩĩgũ mee tiiríyigũ. Evare tiigũpeja, Adãnrẽ tiíapũaro jĩĩgũ tiiríyigũ. ¹⁰ Teero tiirã, múã neãrõpũre niirã, numiã suti caserore peso booa. Teero tiigõno coo manũ dutirẽmena niirẽre ãñocó. Ángeleacã coo teero tiirẽre ññacua. ¹¹ Teero niipacari, marĩ Jesuré padeorã cãmerĩ tiíapua. Ëmũã cã nũmosãnumiã tiíapure manirõ niimasĩricua. Numiãcã cã manũsũmũã tiíapure manirõ niimasĩricua. ¹² Ate diamacũrã niĩã: Cõãmacũ numiõrẽ ãmũya cõãmena tiiríyigũ; teero biiri ãmũã numiãpũre bauácua. Niipetira Cõãmacũ tiiríra dícu niĩyã.

¹³ Numiã Cõãmacũrẽ sãĩrã, dupupũ suti caserore pesaheri, ¿ãñuĩ? Múã basiro beseya. ¹⁴ Niipetira aterẽ masĩnoã: Ëmũ póañapõ yoari, bobo niĩã. ¹⁵ Numiõpe póa yoariñapõ cuogó boboríco; tee póamena ãseníco. Coo póamena suti caserore pesagobiro tiicó. ¹⁶ Yũ wedeserere “diamacũ niiria” jĩĩgũnorẽ biiro jĩĩgũda: “Ësã teero dícu tiirucúa. Teero biiri Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãcã teerora tiirucúcu”, jĩĩgũda.

Neãyara diamacũ tiirírique

¹⁷ Mecũtígã múãrẽ apeyerẽ jóaa. Aterẽ jóagu, múãmena ãseniria. Múã neãrã tiirẽ múãrẽ Jesuré padeonemórĩ tiirõno tiirã, padeorẽre ñañorã tia. ¹⁸ Múãrẽ aterẽ jĩĩsũguegũda: Múã neãrã, sĩcãrõmẽna yaariayiro. Teerẽ tuoáwũ. Yũ tũgueñarĩ, yũre diamacũ maquẽrẽ wedecoaya. ¹⁹ Ate diamacũrã niĩã: Múã batarícãrẽ, ãñuniã. Teemẽna “¿noãpẽ diamacũ Jesuré padeorã niĩto?” jĩĩrẽre ãñoãdacu. ²⁰ Múã neãyara, marĩ Òpũ cũ buerãmena yaaturirobiro diamacũ tiiríayiro. ²¹ Múã yaarẽ néewarere noo booró yaanũcãjããyiro. ãpẽrã juamẽna putuã, ãpẽrã sĩni, cũmu, tiíayiro. ²² Múã pairó yaa, sĩnidũgãra, múãye wiseripũ teero tiiyã. ¿Múã ãpẽrãrẽ Jesuré padeorãre doo niĩ? ãpẽrã bóaneõrãrẽ bobooro

* **11:4** “Jesuré padeorãmena neãgũ, sapeare pesariqui”, jĩĩdũgaro tia. Cũ sĩcãrã niigũ, sapeamena súubuseri, ãñuniã.

wáari tiirá tiíayiro. Múã teero tiiré quetire tuogú, ¿deero jĩgũdari yuu múãrẽ? “Múãmena useniã” ¿jĩgarite? Jĩrido jãgũdacu.

Jesús cũ buerámena yaaturigue
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yuu múãrẽ bueriguere marĩ Òpũ yuure buewi. Biiro niiã: Jesuré ñnatutirapure ticoadari ñamirẽ cũ pãrẽ née, ²⁴ Cõamacũrẽ usenire ticoyigu. Yaponó, puatásã, jĩyigu: “Ate pã yuu múãrẽ diabosaadari òpũbiro niiã. Ateré tiiyá, yuu múãrẽ diabolosarere wãcũrã”, jĩyigu. ²⁵ Yaaari siro, teerora tiiyigu s̃nirĩ bapamena. Cũ bueráre tĩgũ, jĩyigu: “Atibapá maquẽ yée díbiro niiã. Yée dímena Cõamacũ mama netõnére quetire cũũgũdaqui. Múã tiibapare s̃nirécõrõ yuure wãcũña”, jĩyigu. ²⁶ Teero tiirá, múã pãrẽ yaara, tiibapare s̃nirã, marĩ Òpũ marĩrẽ diabolosariguere ãñorã tiia, té cũ putuatiiripũ.

Bocaadari suguero, wãcũdutire

²⁷ Bocaadara quioníremena tiíaro. Quioníremena ññahẽgũ yaa, s̃ni, Jesuré ññarẽ tiiquí; Jesuyá òpũ, cũye díre búri niiré tũgueñaqui. ²⁸ Marĩ niipetira bocaadari suguero, marĩ tiiriguere “ññarẽ tiitú” jĩ, wãcũsuguero booa. ²⁹ S̃cũ marĩ Òpũ marĩrẽ diabolosariguere wãcũripacũ, pãrẽ yaa, s̃nigũ, ññarõ tiinógũdaqui. ³⁰ Teero tiirá, múã pa diarecutira, tutuhera niicu. S̃iquẽrã diajõatoayira. ³¹ Marĩ bocaadari suguero, wãcũpatisugueatã, Cõamacũ marĩrẽ teero ññarõ tiiríqui. ³² Marĩrẽ teero ññarõ tiigũ, marĩrẽ marĩ ññarẽ tiirẽre duudutigu tiiquí. Marĩrẽ ãpẽrã cũrẽ padeohéramena pecamepũ wáari booríqui.

³³ Teero tiirá, yaa wedera, neãyara, biiro tiiyá: S̃cãrõména yaaadara, niipetirare yueya. ³⁴ Juabóagũno cũya wiipũ yaaaro. Teero tiigũ, Cõamacũ múã ãñurõ neãrĩ ññagũ, ññarõ tiiríqui. Apeyeré múã putopũ wáagũ, quẽnogũda.

12

Espíritu Santo basocãcõrõrẽ tiimasĩrere ticoré

¹ Yaa wedera, Espíritu Santo múãrẽ tiimasĩrere ticoqui, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ tiíapuarõ jĩgũ. Múãrẽ teeré masĩrĩ boogá.

² Múã ateré masĩã: Múã Jesuré padeoádari suguero, múã menamacãrã weerirare padeorá wáari ñña, múãcã wáarira niwũ. Weerira cũ padeorá catirá mee niĩya; wedeseriya. ³ Teero tiigũ, yuu múãrẽ ateré masĩrĩ boogá: S̃cũno Espíritu Santo ticorémena wedesegũ ateré jĩmasĩriqui: “Jesús ññarõ wátẽrĩjãrõ”. Æpĩpẽja “Jesús marĩ Òpũ niĩ” jĩgũ Espíritu Santo ticorémena dícu teeré wedesemasĩqui.

⁴ Espíritu Santo tiimasĩre ticogu, merẽa dícu marĩrẽ batoqui. Espíritu Santo tee niipetirere ticogũ s̃cũrã niiqui. ⁵ Marĩ merẽa dícu paderé cõoa, Jesuré padeorí põna macãrãrẽ tiíapuarõ jĩrã. Marĩ Òpũ tee niipetirere cũũrigũ s̃cũrã niĩ. ⁶ Marĩ merẽa dícu padea. Cõamacũ marĩrẽ paderi tiigũ s̃cũrã niiqui. Niipetire tee marĩ paderẽre ãñurõ wáari tiiquí. ⁷ Espíritu Santo cũ tiimasĩre ticorémena marĩ niipetirare cũ marĩmena niirẽre ãñoquí. Tee tiimasĩrere ticoqui, cãmerĩ tiíapuarõ jĩgũ. ⁸ Cõamacũ Espíritu Santomena s̃iquẽrãrẽ ãñurõ masĩrémena wedesemasĩrere ticoqui. Æpẽrãrẽ cũmenarã ãñurõ tuomasĩremena wedemasĩrere ticoqui. ⁹ Æpẽrãrẽ cũmenarã padeorẽre ticoqui. Æpẽrãrẽ cũmenarã diarecutirare netõnémasĩrere ticoqui. ¹⁰ Æpẽrãrẽ Cõamacũ s̃cũrã tiimasĩrere tiĩẽñomasĩrere ticoqui. Æpẽrãrẽ Cõamacũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui. Æpẽrãrẽ besemasĩrere ticoqui. Tee masĩrémena “ãni wãtĩ tutuaremena biiro tiĩ” o “Espíritu Santo tutuaremena biiro tiĩ” jĩ besemasĩqui. Æpẽrãrẽ ãpẽrãyẽre máata wedesemasĩrere ticoqui, cũ tee wedesere tuohéra niipacari. Æpẽrãrẽ tee wedesere “biiro jĩdũgaro tiia” jĩ wedemasĩrere ticoqui. ¹¹ Espíritu Santo basiro tee niipetirere tiiquí. Cũrã basocãcõrõrẽ cũ ticodũgarere ticoqui.

Marĩ sicaõpũũbiro niiã

¹² Marĩya õpũũ maquẽ pee niiã. Pee niipacaro, sicaõpũũrã niiã. Cristocã teerora niiĩ. Marĩ cũũrẽ padeorã paũ niipacara, sicaõpũũbiro niiã. ¹³ Marĩ niipetira Espĩritu Santo sĩcũmena wãmeõtinowã. Teero tiigũ, marĩ judĩa, griegoa, dutiapienori basoca, dutiapenoña manirã sicaõpũũbiro niirĩ tiiĩ. Marĩ niipetira sĩcũrẽna cwoa Espĩritu Santore.

¹⁴ Sicaõpũũ sicawãme dícu niiria; sicaõpũũ pee õpũũ maquẽrẽ cwoa. ¹⁵ Marĩya dũpo wedeseri dũpo niirõ, biiro jĩbocu: “Wãmo niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopũra nijãã. ¹⁶ Marĩya cãmopéro wedesebocu: “Capea niiria; marĩya õpũũ maquẽ niiria”. Teero jĩpacaro, toopũra nijãã. ¹⁷ Marĩya õpũũ capea dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ tũobóataũ? Marĩya õpũũ cãmopéro dícu niirĩ, ¿deero tii marĩ wĩniĩãboataũ? ¹⁸ Cõãmacũ marĩrẽ tiigũ, niipetire marĩya õpũũ maquẽrẽ cũũ cũũdũgaropũ cũũrigũ niiwĩ. ¹⁹ Sicaõpũũpũre niirẽno sicawãme dícu niĩatã, basocũya õpũũ niiribojĩyu. ²⁰ Biirope niiã: Sicaõpũũ pee wãme cwopacãri, sicaõpũũrã niiã.

²¹ Capea wãmorẽ “mũũrẽ boorĩga” jĩmasĩricu. Dupucã dũporire “boorĩga” jĩmasĩricu. ²² Teero jĩrõno tiirã, marĩya õpũũ maquẽ apeyerẽ “tutuhere niiã” jĩpacari, tee manirĩ, ãñurõ catimasĩricu. ²³ Marĩya õpũũ maquẽrẽ apeyerẽ buri niirẽ tũgueñaã. Teero tiirã, teerẽ ãñurõ bauáro jĩrã, ãñurõ quẽnoã. Apeyerẽ bobooro tũgueñarã, teerẽ yayiõra, sutirẽ sãñaã. ²⁴ Apeyẽ ãñurẽ baurépereja quẽnorĩa. Cõãmacũ marĩya õpũũ maquẽrẽ teero cũũrigũ niiwĩ, buri niirẽre wapapacãroburo iĩñaãrõ jĩgũ. ²⁵ Cũũ niipetire marĩya õpũũ maquẽ sĩcãrõmẽna paderi booquĩ; teero biiri sĩcãrõmẽna cãmẽrĩ tiiápuri booquĩ. ²⁶ Marĩya õpũũpũre sicatabe pũnirĩ, niipetiropũ sesajõãã. ãñurõ wãaricãrẽ, niipetiropũ ãñurõ tũgueñaremena useniã.

²⁷ Teero jĩgũ, biiro jĩgũ tiia: Mũã Cristore padeojĩrã, cũũya õpũũbiro niiã. Basocãcõrõ cũũya õpũũ maquẽbiro niiĩya.

²⁸ Cõãmacũ Jesurẽ padeorĩ põna macãrã watoapũre Jesús cũũyere wededutigũ beserirare niipetira sotoapũ cũũrigũ niiwĩ.

Cũã docare cũũ wededutirere wederãre cũũrigũ niiwĩ.

Cũã docare cũũye quetire buerãre cũũrigũ niiwĩ.

Cũã docare cũũ dícu tiimasĩrere tiiẽñorãrẽ cũũrigũ niiwĩ.

Cũã docare diarecutirare netõnẽrãrẽ,

tiiápurare,

dutirãre,

ãpẽrãyẽre wedeserare cũũrigũ niiwĩ.

²⁹ Niipetira Jesús cũũyere wededutigũ beserira niiriya. Niipetira Cõãmacũ wededutirere wederã niiriya. Niipetira Cõãmacũye quetire buerã niiriya. Niipetira Cõãmacũ dícu tiimasĩrere tiiẽñomasĩriya. ³⁰ Niipetira diarecutirare netõnẽmasĩriya. Niipetira ãpẽrãyẽre wedesemasĩriya. Niipetira cũã wedesere “biiro jĩdũgaro tiia” jĩ wedemasĩriya. ³¹ Teero tiirã, Espĩritu Santo nemorõ ãñurõ tiimasĩre ticorẽre booyã. Mecũtĩgãrẽ yũũ mũãrẽ nemorõ ãñurẽre wedegũda.

13

Cãmẽrĩ mãĩrẽ

¹ Marĩ ãpẽrãyẽre wedesemasĩpacara, ángeleayere wedesemasĩpacara, cãmẽrĩ mãĩhẽrĩ, marĩ wedesere wapamanĩcu. Yucututi páara o cõmequirirẽ páacarera biro marĩ wedesere busũcu. ² Cõãmacũ marĩrẽ wededutirere wedemasĩpacara, cãmẽrĩ mãĩhẽrã, buri niirã putũãã. Marĩ niipetire basocã masĩña manirẽre masĩpacara, niipetire Cõãmacũyere tũomasĩrã niipacara, cãmẽrĩ mãĩhẽrã, buri niirã putũãã. Marĩ bayirõ padeorẽmena ãtãgũrẽ aperopũ wãadutimasĩpacara, cãmẽrĩ mãĩhẽrã, buri niirã putũãã. ³ Marĩ cworẽ niipetirere bóaneõrãrẽ ticobocu. Marĩ cũãrẽ mãĩrĩpacara ticora, Cõãmacũ marĩrẽ “ãñurõ

tiiwá” jĩriqui. Marĩ Cõamacũyere tiirĩ, cũũrẽ padeohéra marĩrẽ sóedutibocua. Cũũyere tiipacára, câmerĩ maĩhẽrĩ, Cõamacũ marĩrẽ “ãñurõ tiiwá” jĩriqui.

⁴ Marĩ câmerĩ maĩrã, biiro tiia: Æpẽrã marĩrẽ merẽã tiirĩ, cũã tiirére nũcãjãã. Niipetirare ãñurõ tiia. Æpẽrãrẽ ãnatutiria. “Biuro biigũno niiã yũũja”, jĩ wãcũria. “Ûsã ãpẽrã nemorõ niinetõnũcãrã niiã”, jĩ wãcũria. ⁵ Æpẽrãrẽ padeorẽmena wedesea. Marĩye niiãdare dícre wãcũria. Máata cúaria. Æpẽrãrẽ yoari cúãĩñaria. ⁶ Æpẽrã ñañaré tiirĩ ãñarã, ureniria. Cũã diamacũ maquẽpere tiirĩ, ureniapua. ⁷ Marĩ maĩrãrẽ cũã ñañaré tiirĩ, maĩdúria. “Too síro cũãcã ãñurẽpere tiimasĩadacua”, jĩ wãcũã. Wãcũtutuarucujãã. Cũã ãñuróre tiirĩ yuea.

⁸ Marĩ câmerĩ maĩré petirĩcu. Cõamacũ wededutirere wederé petiádacu. Æpẽrãyére máata wedesemasĩre petiádacu. Cõamacũyere tuomasĩremena wedemasĩre petiádacu. ⁹ Marĩ niipetirere Cõamacũyere tuomasĩpetiria. Cõamacũ wededutirere wedepacara, wedepetiria. ¹⁰ Jesús putuaatiri, masĩpetijãadacu; “teeré tuomasĩriga” jĩnemoricu sãa.

¹¹ Yũũ wĩmagũ niigũ, wĩmagũbiro wãcũ, wedesewũ. Bũcu wáagu, wĩmagũ niigũ tiirĩguere duujãwũ. ¹² Teerora sũcã atitóre marĩ ãñurõ tuomasĩria. Æñorõ bũcũropũ marĩ ãñarẽbiro niiã; ãñurõ bauria. Too síropũ ãñurõ bauró ãñadacu. Mecũtígãrẽ marĩ pẽerogã masiã. Too síropũ cũũ marĩrẽ masĩrõbirora masĩpetijãadacu.

¹³ Teero tiiró, ate itiáwãme niirucujãadacu: Cõamacũrẽ padeoré, “cũũ marĩrẽ ãñurõ tiigúdaqui” jĩ ureniyuere, câmerĩ maĩré niirucujãadacu. Itiáwãme watoare câmerĩ maĩrépe uputĩ maquẽ niiã.

14

Æpẽrãyére máata wedesemasĩrã biuro tiiró booa

¹ Æpẽrãrẽ maĩrucujãña. Cõamacũ Espĩritu Santomena tiimasĩre ticorécãrẽ bayiró booyá. Cõamacũ wededutirere wedemasĩrere boonetõnũcãña. ² Æpẽrãyére máata wedesemasĩgũno Cõamacũ dícre wedesequi. Basocãre wedeseriqui. Cũũ wedeserere tuorĩcua. Espĩritu Santo tutuaromena masiña manirére wedesequi. ³ Cõamacũ wededutirere wedegúpe basocãre wedesequi. Cũũ wederi tuorãre Cõamacũrẽ padeonemórĩ tiiqui. Cũũrã wãcũtutuari, ãñurõ tugueñarĩ tiiqui. ⁴ Æpẽrãyére máata wedesemasĩgũno cũũ basiuro Cõamacũrẽ padeonemógũ tiiqui. Cõamacũ wededutirere wedegúpe Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui.

⁵ Múã niipetira ãpẽrãyére máata wedesemasĩrĩ boomíga. Tee nemorõ múã Cõamacũ wededutirere wederi bayiró boosãmiã. Cõamacũ wededutirere wederẽpe ãpẽrãyére máata wedesere nemorõ wapacutia. Sĩcũ ãpẽrãyére máata wedeseari síro, cũũ wedeseariguere ãpĩ wederi, ãñunicu. Teero wedegu, niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ padeonemórĩ tiiqui. ⁶ Teero tiigú, yãa wedera, yũũ múã putopũ wáagu, ãpẽrãyére máata wedeseri, tee wedesere múãrẽ tiiapuricu. Cõamacũ yũũre wederére múãrẽ bueripereja, tiiapucu. Cõamacũyere yũũ ãñurõ tuomasĩrere múãrẽ wederi, tiiapucu. Cõamacũ yũũre wededutirere wederi, tiiapucu. Yũũ apeyeré buenemórĩ, tiiapucu.

⁷ Queorẽmena múãrẽ wedegũda: Tõõrõriwũ noo booró putiãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasiña maniã. Búapũtẽrõcã noo booró búapũtẽãmajãrĩ, “¿ñeenó basaré niigari?” jĩmasiña maniã. ⁸ Surara câmerĩsĩãrã wãara, cornetare ãñurõ putihéri, cũũyere quẽnorĩcua. ⁹ Múãcã teerora niicu. Múã tuomasĩhẽre wedeseri, “biuro jĩũdagara tiíiya” jĩmasiña maniã. Teero wedeseãmajãre niicu. ¹⁰ Atibũrecopũre pee merẽã dícu wedesere niicu. Niipetire tee wedeserecõrõ tuomasĩnoã. ¹¹ Yũũ ãpẽrã wedeserere tuohégũ, aperó macũbiro niiã. Yũũ wedeseri tuohégũ, cũũcã aperó macũbiro niiqui. ¹² Múãcã ãpẽrãyére tuorĩcu. Teero tiirã, múã Espĩritu Santo tutuaromena tiimasĩre ticorére boorã, Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ ãñurõ padeonemórĩ tiimasĩrepere boonetõnũcãña.

¹³ Teero tiigú, ãpêrâyére máata wedesemasĩgũno Cõãmacũrê biiro sãĩrõ booa: “Yũũ wedesere ‘biiro jĩũdugaro tiia’ jĩĩ wedemasĩrere ticoya” jĩĩ sãĩãrõ. ¹⁴ Yũũ ãpêrâyére máata wedeseremena súubusegũ, yeeripũnamena súubusea. Yũũ wãcũrémenape “biiro jĩĩgũ tiia” jĩĩmasĩricu. ¹⁵ Too docare ¿deero tiigúdari yũũ? Biirope tiigúda: Yũũ súubusegũ, yeeripũnamena súubusegũda; teerora yũũ wãcũrémenacãrê súubusegũda. Yũũ Cõãmacũrê basapeogu, yeeripũnamena basagũda; teerora yũũ wãcũrémenacãrê basagũda. ¹⁶ Mũũ yeeripũnamena dícu Cõãmacũrê “ãñunetõjõãgũ niiĩ” jĩĩrĩ, ãpĩ mũũ wedeserere tuorĩqui. Tuorĩjĩgũ, “teerora niiã” jĩĩapumasĩriqui. ¹⁷ Mũũ teero ũsenire ticori, ãñuniã, ãñurõpeja. Cũũpere Cõãmacũrê padeonemórĩ tiirĩcu. ¹⁸ ãpêrâyére máata wedeserere yũũrá múã niipetira nemorõ wedesea. Teero tiigú, Cõãmacũrê ũsenire ticoa. ¹⁹ Teero jĩĩpacu, Jesuré padeorã neãrõpu yoari ãpêrâyére máata wedesegu, búri peti wedesecu. Too niirã tuorĩcua. Basocãre buedugagu, cúã tuorémene wederipereja, péerogã wedepacari, nemorõ ãñuniã.

²⁰ Yãa wedera, wĩmarãbiro wãcũrijãña. Múã wĩmarã ñañaré wãcũhẽrãbiro wãcũpacara, apeypére bũtoábiro wãcũña. ²¹ Cõãmacũye queti jóaripũpu ateré jóanoã: “Marĩ Õpũ Cõãmacũ biiro jĩĩ: ‘Yũũ atiditã macãrãrê ãpêrâyémene wedesegũda. Teeménacãrê nemorõrã padeorĩadacua’, jĩĩyigu”,* jĩĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõãmacũ ãpêrãrê ãpêrâyére máata wedeseri tiiquĩ, Jesuré padeohéra “Cõãmacũ cúãmena niiquĩ” jĩĩãrõ jĩĩgũ. Jesuré padeorãpe teeré masĩtoacua. Cõãmacũ ãpêrãrê cúũ wededutirere wederi tiiquĩ, Jesuré padeorã “Cõãmacũ marĩrê wedesequi” jĩĩãrõ jĩĩgũ. Jesuré padeohẽrape teeré tuomasĩricua. ²³ Múã niipetira neãrõpu neãrã, niipetira ãpêrâyére máata wedeseri, Jesuyé maquẽrê masĩhẽrã o Jesuré padeohéra sããjeabocua. Múã wedeserere tuorã, “mecũrã tiĩya” jĩĩbocua. ²⁴ Múã niipetira Cõãmacũ wededutirere wederipereja, Jesuré padeohẽgu o Jesuyé maquẽrê masĩhẽgũ sããjeaboqui. Múã wederere tuogũ, “yũũ ñañagũ niiga” jĩĩ tagueñaboqui. Múã niipetira wederi tuogũ, cúũ tiirĩguere wãcũboqui. ²⁵ Cũũ popeapu ñañaré wãcũrere wãcũboqui. Teero tiigú, Cõãmacũrê padeogũ cúũ díamacũpu ñicãcoberimena jeacũmugũdaqui. “Cõãmacũ díamacũrã múãmena niiquĩ”, jĩĩgũdaqui.

Múã neãrõpu ãñurõ tiiyã

²⁶ Yãa wedera, múãrê ateré wedea: Múã neãrã, múã sĩquẽrã Cõãmacũrê basapeocu; ãpêrã Cõãmacũyere buecua; ãpêrã Cõãmacũ cúãrê wederere múãrê buecua; ãpêrã ãpêrâyére máata wedesecua; cúã wedeseariguere ãpêrãpé wedecua. Teeména niipetira Jesuré padeorĩ põna macãrãrê cãmerĩ Cõãmacũrê padeonemórĩ tiĩáro. ²⁷ ãpêrâyére máata wedeseri, puarã o ãtĩãrã wedesearo. Sĩcũ wedesesũgue, too síro ãpĩ wedesearo. Cúã wedeseariguere ãpĩ wedearo. ²⁸ “Biiro jĩĩdugaro tiia” jĩĩ wedegũ manĩrĩ, wedeserijããrõ. Cúã basiro wãcũrépu Cõãmacũrê wedesearo. ²⁹ Cõãmacũ wededutirere wederãcã puarã o ãtĩãrã wedearo. ãpêrã cúã wederere besearo, “¿díamacũrã niiĩ?” jĩĩrã. ³⁰ Sĩcũ wedeseri, Cõãmacũ ãpĩrê toopũ duigũre wededutiri, wedesesũguearigu ditamanĩãrõ. ³¹ Teero tiirã, niipetira Cõãmacũ wededutirere wederã wedesemasĩcua. Sĩcũ wedesesũgue, too síro ãpĩ, ãpĩ wedesewacua. Teero tiirĩ, niipetira too niirã masĩãdacua; niipetira wãcũbayiadacua. ³² Múã Cõãmacũ wededutirere wederã “aterã basocãre mecũtĩgã wederi, ãñutu niiã” jĩĩ wãcũsũgue, wedeya. ãpêrã wederitabe, wederijãña. ³³ Cõãmacũ díamacũ tiirĩ booqui; noo boorõ tiirere boorĩqui.

Niipetira Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã neãrã, cúã tiirere tiinunãseya: ³⁴ Múã neãrõpu numiã wedeserijããrõ. Cúãrê wedesedutirijãña. Cúã manusũmũãrê ãñurõ yũũaro Cõãmacũye queti jóaripũ dutiobirora. ³⁵ Cúã tuorĩariguere masĩdugara, wiipũ cúã manusũmũãrê sãĩñããrõ. Múã neãrõpu numiã wedeseri, ñañaniã.

* **14:21** Isaías 28.11-12.

³⁶ Múã niipetira ateré masĩcu: Cõãmacũye queti múãmena nũcãríro niuwã. Múã dícu teeré padeorá niiria. ³⁷ Sícũ múã menamacũ “yũ Cõãmacũ wededutirere wedegú niiã; Espíritu Santo wãcũré ticorémēna wedea” jĩboqui. Teeré jĩgũno yũ jóariguere tũoári siro, biiro jĩgũdaqui: “Marĩ Ōpũ dutiré ticoré niiã”, jĩ masĩgũdaqui. ³⁸ Yũ jóariguere “teerora niiã” jĩ padeohégũnorē padeorĩjãña múãcã.

³⁹ Yáa wedera, Cõãmacũ wededutirere wedemasĩrere booyá. Múã menamacãrã ãpẽrãyere máata wedeseri, “wedesera mee tiyá” jĩrijãña. ⁴⁰ Niipetire múã tiirére quioníremena tiyá. Teeré ãñurõ tiyá; noo booró tiirĩjãña.

15

Cristo masãrigue

¹ Yáa wedera, yũ múãrẽ too sũgueropũ bueriguere Jesús basocãre netõnére quetire mecũtígãrẽ wãcũrĩ boogá. Múã teeré tũorá, padeowá. Atitócãrẽ padeóa. ² Cõãmacũ tee quetimenarã múãrẽ padeorĩ tiigú tiĩ. Múãrẽ yũ wederigue quetire padeó, wãcũnũnũseri, netõnégũdaqui. Diamacũ padeohéri, netõnériqui.

³ Yũre bueriguere múãrẽ wedewũ. Tee buerigue uputĩ maquẽ niiã. Biiro niiã: Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora Cristo marĩ ñañaré tiiré wapa marĩrẽ diabolosarigu niĩwĩ. ⁴ Cũ diaari siro, ãtãtutipũ cũũrira niĩwã. Itiábureco siro Cõãmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora masãrigũ niĩwĩ. ⁵ Teero wáari siro, Pedrore bauásũgueyigũ. Too síro ãpẽrã cũ beserirare bauáyigũ. ⁶ Too síro sícãrõména paũ quinientos nemorõ cũrẽ padeorãre bauáyigũ. Paũ cũrẽ ññarira caticua ména; ãpẽrã diajõãtoayira. ⁷ Too síro Santiagore bauáyigũ. Too síro niipetira cũyere wededutigũ beserirare bauáyigũ.

⁸ Niipetirare bauári siropũ, yũre bauáwi. Cũ siro macũ bucũápetiririgũbiro yũ niipacari, yũcãrẽ bauáwi. ⁹ Yũ niipetira Jesús cũyere wededutigũ beserira dũaró wapacutía. Too sũgueropũ yũ Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrẽ ñañarõ tiirucúmiwũ. Yũ ñañagũ niipacari, Jesús yũre bauáwi. Yũre bauáriatã, yũ cũ beserigũ niiribocu. ¹⁰ Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticorémēna atitóre merẽa niiã. Teero tiigú, Cõãmacũ yũre “bári peti cũrẽ ãñurẽ ticowũ” jĩriqui. Yũ cũ niipetira nemorõ padea. Yũ basiro teero tiiría; Cõãmacũ yũre ãñurẽ ticogú yũmena niigũ, yũre tiápuqui. ¹¹ Yũ múãrẽ wederé, ãpẽrã Jesús beserira múãrẽ wederé sícãrĩbíro niiã; sicaquetira wedenoã. Teerena múã padeowá.

Diarira masãré

¹² Cristo dia masãrigue quetire buenoã. Teeré buepacari, ¿deero tiirá múã sĩquẽrã “diarira masãriya” jĩgari? ¹³ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁴ Cũ masãriatã, ãsã bueré wapamanĩbojĩyu. Múã padeorécã wapamanĩbojĩyu. ¹⁵ “Cõãmacũ Cristore masõyigũ” jĩrẽ quetire wedewũ. Tee queti diamacũ niiriatã, ãsã Cõãmacũyere jĩditora niibocu. Diamacũrã diarira masãriatã, Cõãmacũ Cristore masõribojĩyi. ¹⁶ Diarira masãriatã, Cristocã masãribojĩyi. ¹⁷ Cũ masãriatã, múã padeoré wapamanĩbocu. Múã too sũguero ñañaré tiiriguere teerora acabónoña maniré nijãbocu. ¹⁸ Teero nijãtã, Cristore padeorã diarira pecamepũ wáabojĩya. ¹⁹ Marĩ atibárecopũ dícre Cristore padeorĩ, cũmena catiré petihére maniãtã, marĩ ãpẽrã nemorõ bóaneõrã peti niibocu. Bári peti padeobócu.

²⁰ Ate diamacũ niiã: Cristo diarigũpũ niipacũ, masãrigũ niĩwĩ. Cũ ãpẽrã niipetira diarira watoapũre masãsũguerigũ niĩwĩ. ²¹ Biiro niiã: Sícũ basocũmena basocá diaré nũcãyíro. Teerora sũcã sícũ basocũmena basocá masãrécã nũcãyíro. ²² Marĩ niipetira Adán põna niiré wapa diaadacu. Teerora sũcã niipetira Cristomena niirãcã catirucujãadacu. ²³ Cõãmacũ marĩrẽ masãdutiri, masãadacu. Cristo masãsũguetoarigũ niĩwĩ. Too síro cũ putuaatiri, marĩ cũmena niirã masãadacu. ²⁴ Teero wáari, atibáreco petijõãadacu. Teeburecori jeari, Cristo atibárecopũ niirãrẽ, ãmũãsepu niirãrẽ, cũ

õpārārē cõāpetijāgūdaqui. Cũ teero tiári siro, cũ Pacure cũ niipetira Õpũ niirére wiyagúdaqui. ²⁵ Cristo tee Õpũ niirére cuogúdaqui, té Cõāmacũ cūrē ñatutirare cũ dutiriguere añurõ yũri tiirípũ. ²⁶ Cũ niipetira cūrē ñatutirare cõāpetiari siropũ, diarécārē petirí tiigúdaqui. ²⁷ Cõāmacũye queti jóaripũ jĩrõbirora niipetirere, niipetirare Cristo docapũ putuári tiyígu. Teero jĩrõ, “Cõāmacũ Cristo docapũ nii” jĩrõ mee tiia. Cõāmacũrã niipetirere, niipetirare Cristo docapũ putuári tiyígu. ²⁸ Cũ teero tiári siro, cũ macũ basiro cũ Pacũ doca putuagúdaqui. Teero tiigũ, Cõāmacũ niipetire, niipetira Õpũ niigúdaqui.

²⁹ Apeyeré ãpērã biiro tiicúa: Puarĩ wãmeõtiduticua. Cũã biiro jĩ wãcũpaticua: “Yũ menamacũ diaadari suguero wãmeõtidutiriwi”, jĩcua. Teero tiirá, sícãrĩ cũã basiro wãmeõtiduticua; too síro sícũ diarigũye niiboariguere wãmeõtiduticua. ¿Deero tiirá cũã teero tiigári? Cũã “diarira masãriya” jĩ wãcũpacara, cũã diariraye niiboariguere wãmeõtidutire wapamaníã.

³⁰ Apeyeré, ãsã “diarira masãadacua” jĩ bueré wapa ãpērã ãsãrē ñañarõ tiidugárucujãya. Teero quioré watoapũ niipacara, teeré buerucujãã. ³¹ Búrecoricõrõ basocá yũre sãadugácia. Tee diamacũrã niiã. Atecã teerora diamacũ niiã: Yũ múã marĩ Õpũ Jesucristore padeoré wapa useniã. ³² Éfeso macãrã yũre wáicura cúarabiro ñañarõ tiiwá. Diarira masãriatã, búri peti cũã tiiríguere ñañarõ netóbójĩyu. “Diarira masãricua” jĩrē diamacũ niiatã, marĩcã ãpērã wedeserucurobiro wedesebocu. Biiro jĩbocu: “Jãmũ yaara; jãmũ sĩnirã; marĩ ñamigã diajõãbocu”, jĩbocu.

³³ ãpērã múãrē merẽã padeodutĩri, padeoríjãña. Ate basocá wedesere diamacũrã niiã: “Ñañarãmena bapacutĩri, múã añurõ tiirécutirere ñañoãdacu”. ³⁴ Teero tiirá, múã too suguero wãcũrirobiro diamacũ añurõ wãcũña sũcã. Teero biiri ñañarere tiiríjãña. Sĩquẽrã múãmena niirã Cõāmacũrē masĩriya. Múãrē bobodutígu, teero jĩã.

Diarira masãre õpũũrĩ ¿deero bauádari?

³⁵ Apetó tiigũ, sícũ sãĩñáboqui: “Diarira ¿deero tii masãbogari? Cũã masãre õpũũrĩ ¿deero bauré õpũũrĩ cuoádari?” ³⁶ Teero sãĩñágũ tũomasĩriqui. Marĩ oterípe oterĩ, wiiádari suguero, bóacu. ³⁷ Marĩ otera, wiiárigueyucure oteria; opaperi dícu otea. Trigoperi o apeyenóperire otea. ³⁸ Too síro Cõāmacũ cũ tũsaróbiro wiirí tiiquí. Deero bauré dũca niirigue teenórã wiirí tiiquí sũcã. ³⁹ Niipetire õpũũrĩ sícãrĩbíro niiricu. Basocáye õpũũrĩ, wáicuraye õpũũrĩ, minipõnáye õpũũrĩ, waiye õpũũrĩ merẽã dícu niicu. ⁴⁰ Teerora sũcã ãmuãse maquẽ õpũũrĩ, atiyepá maquẽ õpũũrĩ niiã. ãmuãse maquẽ õpũũrĩ merẽã peti añuré niiã. Atiyepá maquẽ õpũũrĩcã añuré niiã. ⁴¹ Muĩpũ búreco macũ añuré asiyáqui. Ñami macũ merẽã añuré bóequi. Ñocõãcã merẽã añuré bóecua. Ñocõã sícãrĩbíro bóericua.

⁴² Teerora wáacu diarira masãrecã. Diarigũre yaarĩ, cũũya õpũũ bóaadacu. Too síro apeõpũũ masãadacu. Tiiõpũũ diaricu sãa. ⁴³ Marĩ búri niiré õpũũrĩrē yaajãã. Añuré õpũũrĩrē masãadacu. Marĩ tutuhere õpũũrĩrē yaajãã. Tutuare õpũũrĩrē masãadacu. ⁴⁴ Marĩ atibúreco maquẽ õpũũrĩrē yaajãã. ãmuãse maquẽ õpũũrĩ tiiróbiro baurépe masãadacu. Atibúreco maquẽ õpũũrĩ cuorã, ãmuãse maquẽ õpũũrĩ cuoádacu.

⁴⁵ Cõāmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõāmacũ basocá niisuguerigũ Adánrē catirére ticoyigũ”,* jĩ jóanoã. Cristope ãmuãse macũ niijigũ, catiré petihére ticoqui. ⁴⁶ Cõāmacũ marĩrē ãmuãse maquẽ õpũũrĩrē ticosugueririgũ niiwĩ. Atibúreco maquẽ õpũũrĩpere ticosuguerigũ niiwĩ. Too síro ãmuãse maquẽ õpũũrĩrē ticoğũdaqui. ⁴⁷ Basocá niisuguerigũ atibúreco macũ ditamena weenorigũ niiwĩ. Cũ siro macũpe ãmuãse macũ niĩ. ⁴⁸ Atibúreco macãrã ditamena tiinórigubiro õpũũcutiya. ãmuãsepu wáadarape too

* 15:45 Génesis 2.7.

macũbiro õpũũcutiadacu. ⁴⁹ Marĩ ditamena weenorigũbiro baua. Teerora sũcã too síropũ ãmũãse macũbiro bauádacu.

⁵⁰ Yáa wedera, ateré múãrẽ wededũgaga: Marĩ ate õpũũĩmena† Cõãmacũ Õpũ ni-irõpũ wáamasĩña maniã. Toopũ niiré niirucujããdare niicu. Teero tiirã, bóadarere toopũ cõomasĩña maniã. ⁵¹⁻⁵² Apeyecãrẽ, too sugero macãrãpũ masĩña manirĩguere wedegũda: Niipetira diaricua. Wãcũña manirõ, bibitarobiro, ángele cornetare putitũri, marĩ wasojõãadacu. Tiiwũ busuri, diarira masãadacu; cũã masãrã, dianemoricua sãa. Teerora marĩcã wasoádacu. ⁵³ Cõãmacũ marĩye õpũũĩ diaadare õpũũĩrẽ wasogũdaqui, niirucujããdare õpũũĩrẽ cõoáro jĩĩgũ. ⁵⁴ Marĩ diaadare õpũũĩrẽ niirucujããdare õpũũĩrẽ wasorĩ, cũũye queti jóaripũ jĩĩrõbirora wáaadacu. Biiro jóanoã: “Marĩrẽ diari tiiré petiádacu”.‡ ⁵⁵ “Diarére cuinemicu; marĩ dianemoricu. Booritanemicu; marĩ catirucujããdacu”.§ ⁵⁶ Basocã ñañaré tiirã, diarére cui niicua. Moisére dutiré cũũrigue jĩĩrõbirora ñañaré tiirã diaadacu. ⁵⁷ Teero niipacari, marĩ Õpũ Jesucristo tiirẽmena marĩ dianemoricu sãa. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ ãsenire ticoada.

⁵⁸ Teero tiirã, yáa wedera, padeorucujãña. Marĩ Õpũyere jõõpemena nemorõ padenemoña. Mũã ateré masĩã: Cũũyere padera, búri peti padeãmajãrã mee tiia.

16

Jerusalénpũ niyeru ticocoadare néõrigue

¹ Niyeru néõre maquẽrẽ wedegũda. Mũã ãpẽrã Jesuré padeorãre ticocoadara niyeru néõrã, yũũ Galacia macãrãrẽ dutiirõbirora tiiyã. Biiro jĩĩwũ: ² “Semanarĩcõrõ yeerisãri bũreco niirĩ, múãcõrõ múã wapatáro jeatuario péero merẽã ññanoña”. Mũã teero tiiyũera, yũũ jearipũ, néõdũgara tiirĩcu. ³ Yũũ múã putopũ jeagũ, múã niyeru néõriguere múã beseriramena Jerusalénpũ ticocogũda. Sicapũ yũũ jóaripũrẽ cũãmena ticocogũda: “Atipũ néewara Corinto macãrã beserira niĩya”, jĩĩgũda. ⁴ Yũũre “wáaro booa” jĩĩãtã, cũã yũũmena wáaadacu.

Pablo “wáagũda” jĩĩ wãcũrigue

⁵ Macedonia ditapũ wáasũgueadacu. Too netõwágũ, múã puto jeagũda. ⁶ Mũãmena yoasãñurĩ niibocu. Apetó tiigũ, niipetiro púuriro niirĩ, niidiojãbocu. Teero tiirã, múã yũũ aperó wáadũgari, yũũre tiiapuadacu. ⁷ Yũũ múãrẽ búri peti ññanetõwadũgariga. Teero tiigũ, marĩ Õpũ boorĩ, yoari múãmena niigũdacu. ⁸ Año Éfesopũ niigũdacu ména, téa Pentecostés bosebũreco jearipũ. ⁹ Añoẽ pee paderé niĩã. Paũ niĩya marĩ Õpũyere tũodũgãra. Teerora teeré cãmotáracã paũ niĩya.

¹⁰ Timoteo múã putopũ jeari, cũũrẽ ãñurõ bocaya. Mũã teero tiirĩ, cũũ wãcũpatiro manirõ, bóaneõrõ manirõ niigũdaqui. Cũũ yũũ tiiróbiro marĩ Õpũyere padei. ¹¹ Teero tiirã, múã cũũrẽ teero ññarijãña. Cũũ ãnopũ atiadare maquẽrẽ tiiapuya. Teero tiirĩ, cũũ ãseniremena yũũ putopũ atigũdaqui. Yũũ ãpẽrã Jesuré padeorãmena cũũrẽ yuegũ tiia.

¹² Apoloye maquẽrẽ wedegũda: Yũũ Apolore bayiró peti múã putopũ ññagũ wáadutimiwũ marĩya wederamena. Cũũ mecũtígãrẽ wáadũgarii. Cũũrẽ basiori, wáagũdaqui.

Ãñudutiyaaponorigue

¹³ Mũã ãñurõ tũomasĩ, niĩña. Padeodúrijãña. Cuiro manirõ niĩña. Cõãmacũ tutuaremena niĩña. ¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirã, ãpẽrãrẽ maĩrẽmena tiiyã.

¹⁵ Yáa wedera, múã Estéfanaya wii macãrãye quetire masĩã: Cũã Acaya ditapũre ãpẽrã sugero Jesuré padeosũguérira niĩya. Teero biiri cũã Jesuré padeorãre bayiró tiiapura niĩya. ¹⁶ Teero tiirã, cũã tiiróbiro niirã múãrẽ dutiri, yũũya. Teero biiri niipetira Jesuyére bayiró paderá múãrẽ dutiricãrẽ, yũũya.

† 15:50 Pecasãyemena: carne y sangre. ‡ 15:54 Isaías 25.8. § 15:55 Oseas 13.14.

¹⁷ Estéfanos, Fortunato, Acaico ãnopá jearémena bayiró ɯseniã. Cúã múã yɯɯre tiiápuboriguere tiiápuya. ¹⁸ Yɯɯre wãcūtutuari tiiwá. Múãcãrẽ teerora tiiĩya. Teero tiiránorẽ “ãñurõ tiirá tiiíya” jĩrõ booa.

¹⁹ Asia dita macãrã Jesuré padeoré pōnarĩ macãrã múãrẽ ãñudutiya. Aquila, Priscila, teero biiri Jesuré padeorá cúãya wiipɯ neãrã múãrẽ bayiró ãñudutiya. ²⁰ Niipetira Jesuré padeorá múãrẽ ãñudutiya. Múã basiro câmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

²¹ Yɯɯ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogɯ, yɯɯ basirora jóaa.

²² Marĩ Õpã Jesucristore maĩhẽgũnorẽ ñañarõ wáaaro. “Ûsã Õpã, pɯtɯaatiya”.

²³ Jesucristo marĩ Õpã múãrẽ ãñurẽ ticoaro. ²⁴ Múã niipetira Jesucristomena niirãrẽ bayiró maĩã. Teerora niirucujããrõ.

Nocõrõrã jóaa.

CORINTO MACĂRĂRĚ Pablo puarĩ jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũu Pablo, Timoteo marĩya wedegũmena múãrĚ ãñudutia. Yũu Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niiã. Yũu atipũrĚ múãrĚ CõãmacũrĚ padeorĩ põna macãrã Corintopũ niirãrĚ jóaa. Teero biiri niipetira Jesuré padeorã Acaya ditapũ niirãcãrĚ jóaa.

² MúãrĚ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ ãñurĚ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Pablo ñañarõ netõríque queti

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũrã marĩrĚ bóaneõ ññaĩ. MarĩrĚ wãcũtutuari tiirucúi. ⁴ Ûsã ñañarõ netõrécõrõ ãsãrĚ wãcũtutuari tiii. Teero tiirã, ãsãcã ãpĕrã ñañarõ netõrãrĚ wãcũtutuari tiimasĩã. ÛsãrĚ Cõãmacũ wãcũtutuari tiirĩrobirora cũãrĚ wãcũtutuari tiimasĩã. ⁵ Cristo ñañarõ netõrĩrobirõ ãsãcãrĚ bayiró ñañarõ netõrĚ jeaa. Teerora sũcã ãsã Cristomena niirĩcãrĚ, ãsãrĚ pee wãcũtutuare jeaa. ⁶ Ûsã múãrĚ wãcũtutuari boorã, múãrĚ netõrĩ boosãrã, teero ñañarõ netõpacãra, nũcãjãã. Cõãmacũ ãsãrĚ wãcũtutuare ticori, ãsãcã múãrĚ wãcũtutuari tiiadacu. Múã wãcũtutuara, múã ãsã tiirĩrobirora ñañarõ netõrã, tutuaromena nũcãjããdacu. ⁷ Múã ãsã tiirĩrobirõ ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũ múãcãrĚ wãcũtutuari tiigũdaqui. Teero tiirã, “padeodúbocua” jĩĩrõ manirõ múãrĚ bayiró wãcũria.

⁸ Yãa wedera, ãsãrĚ Asia ditapũ wáariguere múãrĚ masĩrĩ boogã. Ûsã toopũre bayiró peti ñañarõ netõwũ. “Sĩcãrĩbíricu; diajõããdacu”, jĩĩmiwũ. ⁹ “ÛsãrĚ sĩaãdacua”, jĩĩ wãcũmiwũ. Teero wãcũrã, ãsã basiro dee tii masĩriwũ. Teero tiirã, Cõãmacũ diarirare masõgũpĕre tiiapurere sãiwũ. ¹⁰ “ÛsãrĚ sĩaãdara tiiĩya”, jĩĩrĩ, Cõãmacũ netõnĕwĩ. Atitõre netõnĕrucujãĩ. “Too síropũcãrĚ ãsãrĚ ñañarõ cũã tiidũgãri, netõnĕgũdaqui”, jĩĩ padeóa. ¹¹ CõãmacũrĚ múã ãsãrĚ sãĩbosãri, teero tiigũdaqui. Pau ãsãrĚ sãĩbosãri, Cõãmacũ ãñurõ ãsãrĚ tiiapugũdaqui. Cũũ teero tiirĩ ññarã, pau usenire ticoadacua.

Pablo Corintopũ wáariguere wederigue

¹² Ûsã aterĚ wãcũrã, bayiró useniã: Atibũrecopũre basocãre tiiditõro manirõ ãñurõ tiirĕcutira niirucuwũ. Múã watoapũcãrĚ teerora tiiwũ. Teero tiirã, ãsã wapa cũohĕra, ãñurõ tũgueñaã. Ûsã basiro ãsã masĩrĕmena teerĚ tiimasĩria; Cõãmacũ ãsãrĚ ãñurõ tiirĕmenape teerĚ tiimasĩã. ¹³⁻¹⁴ MúãrĚ ãsã merĕã jóaria; tũomasĩreno dícare jóarucua. Múã péerogã tũomasĩrõbirora niipetirere ãñurõ tũomasĩpetiri boogã. Teero tiirã, marĩ Ôpũ Jesús putuaatiri bũreco jeari, múã ãsãmena useniãdacu; ãsãcã múãmena useniãdacu.

¹⁵ “Teero wáaadacu” jĩĩ wãcũgũ, múãrĚ ññagũ wáasũguedũgamiwũ. MúãrĚ usenirĩ tiidũgãgũ, puarĩ múã putopũ wáadũgamiwũ. ¹⁶ Macedonia ditapũ wáagũ, múãrĚ ññanetõwadũgamiwũ. Toopũ jearigũ, coepũtũaatigũ, múãrĚ ññacãmepũtũaatidũgamiwũ. Too yũu jeari, múã yũu Judeapũ wáaadare maquĕrĚ tiiapubojĩyu. ¹⁷ Yũu toopũ wáaheri ññarã, “¿ãñurõ wãcũripacũ, ‘wáagũda’ jĩĩ wedeseyiri?” ¿jĩĩgari múã? Múã yũure “atibũreco macãrãbirora ‘wáagũda’ jĩĩrigũ niipacũ, ‘wáaria’ jĩĩgũno niiqui” ¿jĩĩgari? ¹⁸ Niiria. Yũu Cõãmacũ diamacũ maquĕrĚ wedegũ wãmemena múãrĚ jĩĩã: Ûsã múãrĚ wederĕre wasoria. ¹⁹ Jesucristo Cõãmacũ macũ wasorĩqui. Yũu, Silvano, Timoteocãmena múãrĚ cũũye quetire wedetoawũ. Cũũ “tiigũda” jĩĩpacũ, “tiirĩcu” jĩĩriyigũ. Cũũ jĩĩrĚ diamacũ maquĕ niiã. ²⁰ Niipetire Cõãmacũ “ãñurõ tiigũda” jĩĩrigue Jesucristo tiirĩguemena yaponói. Teero tiirã, CõãmacũrĚ usenire ticora, Jesucristo wãmemena “Cõãmacũ teerora tiiáro” jĩĩã. ²¹ Cõãmacũrã ãsãrĚ, múãcãrĚ Cristore padeorucũjãrĩ tiii. Cũũrã marĩrĚ Cristomena

niiādarare beserigu niiwĩ. ²² Marĩrẽ cãũ põna wáari tiirígu niiwĩ. “Cãũ põna niiã” jĩrere masĩdutigu, Espíritu Santore marĩpũre ticodiocorigu niiwĩ. Espíritu Santore marĩrẽ ticojĩgũ, nemorõrã “ãmũãsepũ marĩrẽ añurere ticogudaqui” jĩmasĩrĩ tiii.

²³ “Yũũ Corintopũ wáagũda” jĩrigũ niipacũ, wáariwũ. “Yũũ wáaheri, múārẽ nemorõ añucu” jĩ wácũwũ. Múārẽ bobooro wáari ñadugahegu, wáariwũ. Cõāmacũ yũũ teero wácũriguere masĩqui. ²⁴ Múārẽ “biirope padeoyá” jĩgũ mee tiia. Múã añurõ padeóa. Múārẽ añurõ useniremena niinemoārõ jĩgũ, teero tiápudũgaa.

2

¹ Teero tiigũ, múārẽ bóaneõrã niirĩ tiidũgáhegu, wáariwũ sũcã. ² Yũũ múārẽ bóaneõrã niirĩ tiirĩ, ¿noápé yũũre usenirĩ tiibógari? Yũũ bóaneõrĩ tiirã yũũre usenirĩ tiimasĩricua. ³ Teero tiigũ, toopũ wáarono tiigũ, múārẽ quẽnojeádutigu jóawũ. Teeré jóagu, biiro wácũwũ: Yũũ máata wáaatã, múã yũũre usenirĩ tiiróno tiirã, yũũre wácũpatigu niirĩ tiibócu. Yũũ biiro wácũã: Yũũ useniremena jeari, múãcã usenibojĩyu. ⁴ Yũũ tiipũrẽ jóagu, bayiró bóaneõremena, utirémene jóawũ. Múārẽ bóaneõrã niĩrõ jĩgũ mee jóawũ. Múārẽ yũũ maĩnetõrere masĩdutigu jóawũ.

Ñañaré tiiríguere acabódurigue

⁵ Sícũ basocũ múã watoapũ niigũ marĩrẽ bóaneõrã niirĩ tiirígu niiwĩ. Yũũ dícuere teero tiirígu niiwĩ; múãcārẽ teerora tiirígu niiwĩ. Múã niipetirapũre bóaneõrĩ tiirĩjĩyi. “Múã niipetirapũre bayiró bóaneõrĩ tiirígu niiwĩ” jĩgũjã, jĩnemosãñu wedebocu. ⁶ Múã pau “cũũrẽ biiro ñañarõ tiáda” jĩ, tiitóayiro. Nocõrõrã ñañarõ tiyá. ⁷ Ñañarõ tiinemórõno tiirã, cũũrẽ acabóya. Cũũrẽ wácũtutuari tiyá. Múã teero tiihéri, cũũ bayiró bóaneõgũ wáaboqui. ⁸ Teero tiigũ, múārẽ cũũrẽ maĩrere ãñodutía sũcã. ⁹ Yũũ múārẽ too sugueropũre ate maquẽrẽ jóawũ: “¿Tee yũũ dutiriguere diamacũrã tiidũgamiĩ cũã?” jĩ masĩdũgagu jóawũ. ¹⁰ Cũũ tiiríguere múã acabóri, yũũcã acabóa. Yũũ wácũrĩ, yũũre ñañarõ tiirĩjĩyi. Teero niipacari, múārẽ maĩgũ, cũũrẽ acabóa. Diamacũrã Cristo ññacoropũ acabóa. ¹¹ Marĩ cũũrẽ acabóri, Satanás marĩrẽ netõñucãmasĩriqui. Cũũ tiirécutirere marĩ añurõ masĩã.

Pablo Troaspũ wácũpatirigue

¹² Yũũ Troas macãpũ Cristoye quetire buegu jeari, pau cũũye quetire tũodũgáwa. Marĩ Òpũ cúārẽ tũodũgári tiirígu niiwĩ. Teero tiigũ, buemiwũ. ¹³ Yũũ Tito marĩya wedegũre buajeáhegu, bayiró wácũpatiũ. Teero tiigũ, cúārẽ “wáagu tiia” jĩ, Macedo-niapũ wáajõãwũ.

Cristomena ñañaré netõñucãrã niiã

¹⁴ Cõāmacũrẽ usenire ticoa. Cũũrã Cristore ñañaré netõñucãrĩ tiirígu niiwĩ. Æsã cũũmena nijĩrã, ñañaré netõñucãrãbiro niiã. Sitiaañũre niipetiropũ sesarobirora Cõāmacũ Æsãmena cũũye quetire niipetiropũ masĩpetijõãrĩ tiii. ¹⁵ Cristo paiá ti-irucúrobiro sitiaañũremena Cõāmacũrẽ sópeogubiro tiiquí. Æsã cũũye quetire wedera, sitiaañũwarebiro niipetiropũ wáaa. Netõñénorira putopũ, pecamepũ wáaadara putopucãrẽ cũũye queti jeaa. ¹⁶ Pecamepũ wáaadara “sitiaañũre pũni niĩcu” jĩ wácũrãbiro Æsã wederere tũsaricua. Netõñénorirape Æsã wederere bayiró tũsacua; “catiré ticoré niiã” jĩ wácũcua. Cõāmacũ tiápuriatã, noápé tee quetire wedemasĩña manibójĩyu. ¹⁷ Æsã ãpẽrã tiiróbiro Cõāmacũye quetire wedera, wapasécãmesãria. Teero tiiróno tiirã, Cõāmacũ ticocorira Cristomena nijĩrã, Cõāmacũ ññacoropũre cũũye quetire jĩñdoro manirõ wedea.

3

Mama netõñére quetire bueré

¹ Æsã “Cõāmacũye quetire diamacũrã buea” jĩrã, Æsã basiro Æsãye maquẽrẽ añurõ wedesera mee tiia. Æsã basiro “diamacũrã buea Æsãjã” jĩria. Teero biiri “cũã diamacũrã

bueeya” jĩrĩpũrẽ ãpẽrã ãsãrẽ jóabosari booríã. Múã teero jĩrĩpũrẽ ãsãrẽ jóaricãrẽ booríã. Æpẽrãjã teero jĩrĩpũrẽ “jóabosaya” jĩĩ sãĩcúa; ãsãpeja sãĩríã. ² Múãrã “cúã Cõãmacũyere ãñurõ bueeya” jĩrĩpũbiro nijãrã tiia ãsãrẽ. Æsã múãrẽ “tiipũbirora nijãrã tiĩya” jĩĩ, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetira múãrẽ masĩãri siro, “Pablocã cúãrẽ diamacúrã buejĩya” jĩĩcua ãsãrẽ. ³ Æsã múãrẽ bueri siro, múã niirecutiremena “Cristo jóaripũ nijãrã tiia” jĩĩ ãñoã. Tiipũrẽ jóarigumena jóaya maniwũ; ãtãpĩpure jóaya maniwũ. Espĩritu Santo múã wãcũrẽpure jóarigu niĩwĩ. Múã wãcũrẽre wasorĩgu niĩwĩ.

⁴ Æsã Cristomena nijĩrã, Cõãmacũrẽ bayiró padeojĩrã, múãrẽ “Cristo jóaripũ nijãrã tiia” jĩĩã. ⁵ Apeyenó tiimasĩrere “ãsã basiro masĩwũ” jĩĩmasĩña manĩã. Niipetire ãsã tiimasĩre Cõãmacũ ticoré niĩã. ⁶ Cõãmacũ ãsãrẽ basocãre buemasĩrere ticorĩgu niĩwĩ. Teero tiirã, mama netõnére quetire buea. Tee quetire basocãre buera, “ate jóariguere tiiyã” jĩĩ bueria; “Espĩritu Santo boorẽpere tiiyã” jĩĩ buea. Dutiré jóariguere tiihẽra pecamepu wãacua. Espĩritu Santope catiré petihẽre ticogũ niĩĩ.

⁷ Cõãmacũ Moisẽre cũũ dutiré cũũriguere ticogu, ãtãpĩpu jóayigu. Tee dutiré marĩ netõnucãre wapa sĩãcõãdutire niĩyiro. Marĩrẽ sĩãcõãdutire niipacaro, ãñunetõjõãre niĩyiro; asibatẽremena jeayiro. Moisẽya diapóacã bayiró asibatẽyiro. Teero tiirã, Israelya põna macãrã cũũya diapóare ãñacõãtumasĩriyira. Jõõpemena cũũ asibatẽre petiwáyiro. Tee dutiré ãñurẽ niĩyiro. ⁸ Toorã nemorõ Espĩritu Santo basocãmena niĩãdare quetipe ãñunemoã. ⁹ Tee dutiré “basocã netõnucãrãrẽ ñañarõ tiĩadacu” jĩĩrigue asibatẽremena jeayiro; ãñunetõjõãre niĩyiro. Toorã nemorõ “Cõãmacũ basocãre ‘ãñurãrã niĩya’ jĩĩ ãñagũdaqui” jĩĩrẽ quetipe ãñunemoã. ¹⁰ Tee ãñunemorere marĩ ãñurõ ãñarĩpereja, tee dutiré ãñurẽ asibatẽremena jearigupepe buri niirẽ putuãjãã sãã. ¹¹ Tee dutiré ãñurẽ asibatẽremena jearigupepe petiãdare niĩyiro. Æñunemorepe petirĩadare niĩã. Teero tiiró, tee dutiré nemorõ ãñunetõnucãã.

¹² Æsã petirĩadarere coterã, ãseniyuetoaa. Teero tiirã, diamacũ, cuiro manirõ wedea. ¹³ Æsã Moisẽs tiirĩrobiro tiiríã. Cũũya diapóã asibatẽre “mãata petiãdacu” jĩĩgũ, suti caseromena búatoyigu, Israelya põna macãrã tee petiwãri ãñarĩjããrõ jĩĩgũ. ¹⁴ Cúã tuorĩyira. Atitócãrẽ tee bucu dutirẽre bueri tuorã, tuoríya. Tiisuti caserora Cõãmacũ asibatẽrere búatorobiro niitoaa cúãrẽ. Teero tiirã, netõnére maquẽrẽ tuoríya. Jesurẽ padeorĩpereja, Cõãmacũ cúãrẽ tuorí tiiquí. ¹⁵ Atitócãrẽ Moisẽs jóariguere bueri tuorã, tuoríya. Cúã tuomasĩre suti casero búatorobiro nijãã mẽna. ¹⁶ Marĩ Õpũrẽ padeogũno dícu tuoquí. Cõãmacũ cũũrẽ tuorí tiiquí; tiicasero pãõrõbiro wãacu sũcã. ¹⁷ Marĩ Õpũ, Espĩritu Santomena sĩcũrã niĩĩ. Teero tiirã, Espĩritu Santo marĩmena niirĩ, marĩ cãmotãro manirõ Jesumẽna ãñurõ niimasĩã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ niipetira dupupu búatori casero manirã nijĩrã, cũũ ãñurõ asibatẽrere ãñamasĩã.* Teero tiirã, jõõpemena cũũbiro wãara tiia; cũũyere cuonemóã. Tee niĩã marĩ Õpũ tiirẽ. Cũũrã, Espĩritu Santomena sĩcũrã niĩĩ.

4

¹ Cõãmacũ ãsãrẽ ãñurõ tiigũ, Jesuyẽ quetire wedeadarare cũũrigu niĩwĩ. Teero tiirã, wãcũtutuhera niiríã. ² Bobooro tiirẽre, basocã ãñahẽrõpu ñañarẽ tiirẽre doo niĩã. Cõãmacũye quetire jĩĩditoremẽna wederia. Teero jĩĩrõno tiirã, tee quetire wasoró manirõ, diamacũ wedea. Teemẽna Cõãmacũ ãñacoropure ãsã wederẽre basocã “diamacúrã wedeeya” jĩĩ wãcũrĩ booa. ³ Basocãre netõnére quetire ãsã wederi, ãpẽrã cúã wãcũrẽre búatonorirabiro niicua; tuorícua. Tee quetire tuohẽrano pecamepu wãaadara niicua. ⁴ Cúã padeohẽre wapa atibũreco macãrã õpũ Satanãs cúãrẽ tuoñẽmasĩhẽrã wãari tiiquí. Teero tiirã, basocãre netõnére queti bóere niipacari, ãñamasĩricua. “Cristo ãñunetõjõãgũ Cõãmacũ niirẽre ãñogũ niĩĩ” jĩĩrẽre tuomasĩricua. ⁵ Æsã basocãre wedera, “biiro niĩã

* 3:18 O “cũũ ãñurõ asibatẽrere ãñomasĩã”.

ūsājā” jī wedia; “Jesucristo basocá Ōpū nīī” jīrēpere wedea. Ūsāyepereja wedera, “Jesuré maīrémena múārē padecotera nīī” jī wedea. ⁶ Biiro nīī: Cōāmacū basirora sīcatopū atibáreco naītīārō niimiriguere bóeri tiirígu nīiwī. Teeré tiirírobīro cūūrā marīye yeeripūnarīpū bóeri tiirígu nīiwī. Teero tiirā, marī Cristore masīrémena Cōāmacū āñurō niirecutirere masīā.

Marīye Ōpūūrī mama Ōpūūrīmena wasoádacu

⁷ Ūsā Cōāmacūye queti wederá bári niirā nīī. Diiména tiiréparū wapapacáre posecutíreparubīro nīī. Teero tiigú, Cōāmacū ūsā wederémena cūū tutuarere ēñoquí. Ūsā basiro tutuare cuoría. ⁸ Pee ñañarére netōpacára, bayiró peti wācūpatiria. Wācūpatipacara, “¿deero wáadariye?” jīria. ⁹ Basocá ūsārē ñañarō tiidugápacari, Cōāmacū ūsārē cōāwarii. Ūsārē páanecōācūpacara, sīārīya. ¹⁰ Ūsā noo wáaro Jesuré sīārírobīrora ūsācārē sīājāmiwā. Ūsā ñañarō netōrīra niipacara, catia. Teero tiigú, Jesús cūū catirére ūsāmena ēñoī. ¹¹ Ūsā catiró jeatuario Jesuyé quetire wederé wapa sīārīquīo nīī. Teeména Jesús ūsāye Ōpūūrī bóaadare Ōpūūrīmena cūū catirére ēñoī. ¹² Ūsāpere sīārīquīo nīī. Múāpe catiré petihére buaa.

¹³ Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jóanoā: “Yūū padeowú; teero tiigú, wedesewū”. Teerora jīā ūsācā: Ūsā padeóa; teero tiirā, wedesea. ¹⁴ Ūsā ateré masījīrā, wedesea: Cōāmacū Jesús marī Ōpūrē diarigūpūre masōrigū nīiwī. Teero tiigú, ūsācārē cūūmena masōgūdaqui. Ūsārē, múārē sīcārōména cūū putopū néewagūdaqui. ¹⁵ Ūsā múāye āñuré nīīadarere boosārā, niipetire ūsā ñañarō netōrére nūcājāā. Teeména āpērācā Cōāmacū āñuré ticorére masījīrā, cūūrē ūsenire ticoadacua. Jōōpemenā pau peti cūūrē ūsenire tico, “āñunetōjōāgū nīī” jīnemoādacua.

¹⁶ Teero tiirā, wācūtutuarucujāā. Sotoápere butoá wáapacara, popeapūre búreporicōrō nemorō tutuanemoā. ¹⁷ Biiro wācūā: Ūsā atibárecopū ñañarō netōré máata petiádare nīī. Tee ñañarō netōré wapa aseyé nemorō āñuré buaādacu. Bayiró ūseniremena cūū putopū niirucujāādacu. ¹⁸ Ūsārē baurocá wáarere wācūnūnūseria. Bauhérepere wācūnūnūsea. Baurocá wáare petiádacu. Bauhérepe niirucujāādacu.

5

¹ Marīye Ōpūūrī muī wiseri marī niiré wiseribīro nīī. Tee wiseri tiiróbiro marīye Ōpūūrī bóaadacu. Cōāmacūpe ūmūāsepū āñuré wiseri petiríadarere quēnoyúetoaqui. Tee wiseri basocá tiirígue mee niicu. ² Ate diamacūrā nīī: Marī ānopú niirā, ñañarō tagueñaā, ūmūāse niirí wiipū wáadugara. ³ Tiīwī sutiró tiiróbiro cāmotáadacu, sutimanírābiro niirijāārō jīrā. ⁴ Marī atibárecopūre ate Ōpūūrīmena ñañarō netōā. Teero tiirā, ñañarō tagueñaā. Marīye Ōpūūrīrē cōādugara mee teero jīā, ūmūāsepū nīīadarere Ōpūūrīpere wasorí boorā. Tee niirucuari Ōpūūrī wasorí, bóaadari Ōpūūrī petiádacu. ⁵ Cōāmacūrā marīrē teero wáaadare quēnoyúerigū nīiwī. Cūū marīrē āñurō tiīadarere masīsuguedutigū, Espíritu Santore ticodiocosuguerigū nīiwī.

⁶ Teero tiirā, padeorucúa. Ateré masīā: Ūsā ate Ōpūūrīmena niirā, Cōāmacūmena niiria ména. ⁷ Cūūrē ññaripacara, cūū jīriguere padeonūnūsea; teeména nīī. ⁸ Teero tiirā, ateré wācūrā, padeóa: Ate Ōpūūrīrē cōājādugamiga, Cōāmacūmena niirā wáadugara. Cūūmena niirí, nemorō āñuniādacu. ⁹ Teero tiirā, ate Ōpūūrīmena niirā, o niirucuari Ōpūūrīmena niirācā, Cōāmacūrē teerora ūsenirí tiirucujādagaga. ¹⁰ Cristo wapa tiīadari búreco jeari, marī niipetira toopú nīīdacu. Basocācōrōrē marīye Ōpūūrīpū tiiríguere Cristo masīquí. Āpērā āñurére ñeeādacua; āpērāpē ñañarére ñeeādacua.

Cōāmacūmena āñurō niirecutire maquē

¹¹ Ūsā teeré masījīrā, marī Ōpūrē quioníremena ññarā, basocáre “ūsā wederére diamacū maquē nīī” jī pānarī tiia. Cōāmacūpe ūsārē masītoai. Múācārē teerora ūsārē masīrī booa. ¹² Ūsā basiro ūsāye maquērē āñurō wedesera mee tiia sūcā. Ūsārē āñurō masī,

useniremena wăcũârô jĩgũ, múârê jóaa. Teeré masĩră, âpěră buerí basoca ũsărê ñaňarô wedeseri, múă cűârê yũmasĩadacu. Cűă sotoá maquê dícu baurére wăcũră, yeeripũna maquērê wăcũhěră niicua. ¹³ Műă ũsărê “mecũră tiĩya” jĩbocu. Ũsăpe “Cõamacũ booró tiiră tiia” jĩ yũadacu. Műă apetóre ũsărê “mecũriya” jĩbocu. Ũsăpe “műă añurô niĩadarere boosără, teero tiia” jĩ yũadacu. ¹⁴ Cristo ũsărê maĩrĩ ñnară, cűă dutirére tiia. Ateré masĩnoă: Sícă niipetirare diabolosarigũ niĩwĩ. Teero tiiră, niipetira cűũmena diarira tiiróbiro putuájyũ. ¹⁵ Cristo niipetirare diabolosarigũ niĩwĩ. Catiré petihérere cuorá cűă booró tiirĩjăârô jĩgũ, teero tiirĩgũ niĩwĩ. Cűă boorépere tiiarô jĩgũ, cűârê dia masăbosarigũ niĩwĩ. ¹⁶ Teero tiiră, ũsă basocăre ñna, wăcũră, atibúreco macără wăcũrôbirora wăcũria. Too sugueropure ũsă Cristore atibúreco macără wăcũrôbirora wăcũmiwũ. Mecătĩgărê teero cűũrê wăcũria sáa. ¹⁷ Cristo cűũmena niigúnorê cűă niirecutirere wasorí tiiquí. Cűă too suguerô tiirĩguere tiinemóriqui sáa; mama dícu niicu cűũpure.

¹⁸ Cõamacũră niipetirere teero wári tiiquí. Cűũră Cristo diariguemena ũsărê cűũmena añurô niirecutiri tiirĩgũ niĩwĩ. Niipetirare teero niirĩ boogú, ũsărê cűũye quetire wededutigũ cűũrigũ niĩwĩ. ¹⁹ Tee queti biiro niĩ: Cõamacũ Cristo diariguemena atibúreco macărărê cűũmena añurô niirecutiadarere cűũrigũ niĩwĩ. Cűă ñaňaré tiirére petirí tiirĩgũ niĩwĩ. Niipetirare cűũmena añurô niirecutiri boogú, ũsărê cűũye quetire wededutigũ cűũrigũ niĩwĩ. ²⁰ Teero tiigú, Cõamacũ ũsărê Cristore wasorá niĩârô jĩgũ, ticocorigũ niĩwĩ. Cõamacũ ũsă wederémēna basocăre boocói. Teero tiiră, Cristo wămemēna Cõamacũmenā basocăre añurô niirecutidutia. ²¹ Cristo péerogă ñaňaré tiirĩpacari, Cõamacũpe marĩ ñaňaré tiiré wapa cűũrê ñaňaré tiirĩgũbiro ñaňarô netôrĩ tiirĩgũ niĩwĩ. Teero tiirĩguemēna marĩ Cristomēna niirĩ, Cõamacũ marĩrê wapa cuohérare tiiróbiro ñnaĩ.

6

¹ Ũsă Cõamacũyere padeapuri basoca niijĩră, “cűă múârê añuré tiorére teero ñnacõarijăña” jĩĩ. ² Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jĩ jóanoă:

Cõamacũ ateré jĩĩ:

“Yũ basocăre añurô tiirító niirĩ, mũũ săĩrĩguere tuowú.

Yũ netônéri bureco niirĩ, mũũrê tiĩápuwũ”,*

jĩ jóanoă. Tuoyá. Mecătĩgă cűă teero tiirító niĩ. Mecătĩgă cűă netônéri bureco niĩ.

³ Âpěrărê ũsă Cõamacũyere paderére ñaňarô wedeseri boorí. Teero tiiră, basocăre ñaňaré tiieñoria, “Cõamacũrê padeoríbocua” jĩĩră. ⁴ Biirope tiia: Niipetire ũsă tiirémēna, ũsărê wáaremena “Cõamacũyere paderá niĩ” jĩĩrere eñoă. Ũsărê merēă wári, năcăjăă; apetó bayiró ñaňarô netôă; ũsărê apeyenó dusaa; wisióre tugueñaă; ⁵ ũsărê tanaăya; peresu wiipũ sōnecoya; acaribítutire wáaa; bayiró padea; apetóre cāniría; teero biiri juabóaa. ⁶ Âpěrărê ñaňarô tiiría; diamacũ maquērê masĩă; ũsărê merēă wári, potocōrô manirô niĩ; âpěrărê bóaneō ñnaă; Espiritu Santo tiĩápuremena padea; âpěrărê jĩĩditoro manirô maĩă; ⁷ diamacũră wedea; Cõamacũ tutuarere cuoa. Ũsă Cõamacũyere paderá surarabiro niĩ. Ũsă wămocũtĩre ũsă diamacũ tiiré niĩ. Teemēna surara cāmerĩsĩāră wáarabiro Cõamacũyere wedera wáaa; ũsărê cāmotádugara ũsărê docacũmurĩ tiimasĩriya. ⁸ Âpěră ũsărê padeorémēna ñnaăya; âpěrăpé padeoríya. Âpěră ũsărê añurô wedeseya; âpěrăpé ñaňarô wedeseya. Ũsă diamacũ maquērê wedepacari, âpěră ũsărê “jĩĩditori basoca niĩya” jĩĩ ñnaăya. ⁹ Niipetira ũsărê masĩpacara, sĩquēră ũsărê ñnamasĩhěră tiiróbiro ñnaăya. Apetóre ũsărê sĩădugăpacari, niirucua. Cűă ũsărê ñaňarô tiipacára, sĩāríya. ¹⁰ Ũsă bóaneōpacara, ũsenirucujăă. Ũsă apeyenó cuorĩpacara, ũsă buerémēna âpěrărê pee cuorábiro niirĩ tiia. Apeyenó cuorĩpacara, niipetire cuorábiro niĩ.

¹¹ Yáa wedera Corinto macără, yayióro manirô múârê ũsă wăcũrere wedepetijăă. Ũsă múârê bayiró maĩrere eñoă. ¹² Cāmerĩ maĩré manirĩ, mũăye wapa niĩ; ũsăpe múârê

* 6:2 Isaías 49.8.

bayiró maĩmĩã. ¹³ Sĩcũ cũũ põnarẽ wederobirora yũũcã múãrẽ wedegũda: Ƴsã múãrẽ diamacũ maĩrõbirora múãcã Ƴsãrẽ maĩñã.

Marĩ Cõamacũwiibiro niiã

¹⁴ Jesuré padeohéramena cãmeyiorijãña. Diamacũ tiirã diamacũ tiihéramena ni-
imasĩricua. Bóeropũ niirã naĩtiãrõpũ niirãmena niimasĩricua. ¹⁵ Cristocã Satanámena
sĩcãrĩbíro wãcũricua. Teerora sũcã padeogũ, padeohégũmena sũcãrĩbíro wãcũricua.
¹⁶ Cõamacũwiipũre Cõamacũ dícre padeoró booa; weerirare padeorĩjãrõ booa. Marĩpe
Cõamacũ catirucugũmena niijĩrã, Cõamacũwiibiro niiã. Cũũ basiro biiro jĩrigũ niiwĩ:

“Cũãmena niigũdacu; cúã watoapũ cãmesãgũdacu.

Yũũ cúã Ƴpũ niigũdacu; cúã yáara niiãdacua.[†]

¹⁷ Teero tiirã, ñañarã putopũ niimiãrira witiwajõãña”, jĩĩ marĩ Ƴpũ.

“Niipetire ñañaré tiirére tiirĩjãña.[‡]

Teero tiirĩ, yũũ múãrẽ ñeegũda.

¹⁸ Yũũ múã Pacũ niigũda;

múã yũũ põna niiãdacu”, jĩĩ marĩ Ƴpũ tutuanetõjõãgũ.[§]

7

¹ Teero tiirã, yáa wedera, yũũ maĩrã, Cõamacũ “teero tiigũda” jĩriguere masĩrã, niipetire
marĩ ñañaré tiirére duujããda. Marĩye Ƴpũrĩrẽ ñañorére, marĩ wãcũré ñañorére duuáda.
Cõamacũrẽ quioníremena padeorĩrã, cũũ booré dícre tiiáda.

Corinto macãrã wãcũre wasorĩgue

² Ƴsãrẽ maĩñã. Sĩcãrĩ múãrẽ ñañarõ tiirĩwũ; múã padeorécãrẽ ñañorĩwũ; múãyere
jĩĩdítoremene néerĩwũ. ³ Yũũ múãrẽ “wapa cũorã niĩya” jĩĩgũ mee tiia. Yũũ too suguero
jĩĩrirobirora múãrẽ maĩã. Teero tiirã, marĩ catira, sũcãrõména niiã. Diaracã, sũcãrõména
niirucudacu. ⁴ Yũũ múã ãñurõ tiiré quetire tũogũ, “teerora tiirucudacu” jĩĩ wãcũwũ.
Ƴpẽrãrẽ múã ãñurõ tiirére Ƴseníremena wedea. Teero tiigũ, ñañarõ netõpacũ, wãcũtutua,
bayiró Ƴseniã.

⁵ Macedoniapũ coerĩ siro, Ƴsã yeerisãre buarĩwũ. Ƴsã noo wáaro ñañarõ netõwũ. Ƴpẽrã
Ƴsãmena cãmerĩ cúasodũgawa. Múã Ƴsã buerirare wãcũgũ, bayiró wãcũpatiũ. ⁶ Cõamacũ
bóaneõremena niirãrẽ wãcũtutuari tiigũpe Tito Ƴsã putopũ jearémene Ƴsãrẽ wãcũtutuari
tiiwĩ. ⁷ Cũũ jearémene dícu wãcũtutuariũ. Múã cũũrẽ wãcũtutuari tiirĩguere tũorã, nemorõ
wãcũtutuanemowũ. Múã yũũre ñnadũgarere, múã wãcũpatiriguere, múã yũũre wãcũrére
wedewi. Teeré tũogũ, toorã nemorõ Ƴseninemowũ.

⁸ Yũũ múã ñañaré tiirére múãrẽ jóaripũmena múãrẽ bóaneõrã niirĩ tiiwũ. Mecũtigãrẽ
teeré wãcũpatiria. Too suguero “yũũ jóaheri ãñunibojĩyu” jĩĩ wãcũmiwũ. Teeré mecũtigã
wãcũria. Múãrẽ bóaneõrĩ tiipacũ, yoari bóaneõrĩ tiirĩjĩyu. ⁹ Mecũtigã yũũ Ƴseniã.
Múã bóaneõriguere wãcũgũ mee Ƴseniã. Múã bayiró bóaneõriguepe múãrẽ wãcũpati,
wasorĩ tiiyĩro. Teero tiigũ, Ƴseniã. Cõamacũ booróbirora múã ñañaré tiirĩguere wãcũ,
bóaneõyiro. Teero tiiró, Ƴsã múãrẽ jóacoripũ múãrẽ ñañarõ tiirĩjĩyu. ¹⁰ Marĩ Cõamacũ
booróbirora bóaneõrã, wãcũpati, wasoa. Teeména netõnénoã. Too síro “ñañaré tiitũ”
jĩĩña maniã. Atibũreco macãrãpe cúã ñañaré tiirĩguemena bóaneõjãcua. Bóaneõpacara,
pecamepũ wáacua. ¹¹ Múãpe Cõamacũ tũsaróbirora bóaneõrĩ, ate ãñuré putuáiyiro: Múã
watoapũ wáariguere “quẽnoãda” jĩĩyiro; “too sugueropũre marĩ diamacũ tiirĩjĩyu; mecũtigã
diamacũ tiia sáa”, jĩĩyiro; múã watoapũ wáariguere múã yoari teero ññariguere wãcũrã,
cúayiro; “Cõamacũ marĩrẽ ñañarõ tiibóqui”, jĩĩ wãcũrã, cuijõãyiro; yũũ múãrẽ ñnagũ wáari
boóayiro; diamacũ maquẽrẽ tiidũgáayiro; “ñañaré tiigũre diamacũ ñañarõ tiiãdacu”, jĩĩyiro.

[†] 6:16 Levítico 26.1; Ezequiel 37.27. [‡] 6:17 Isaías 52.11. [§] 6:18 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13.

Niipetire teero múã tiirémēna múã wapa cuohérere ãñoýiro. ¹² Teero tiigú, múãrē jóagu, ñañaré tiiríguýere, teero biiri ñañaré tiinógūye dícare wácūriwū. Múãye niĩadarere bayiró wácūwū. Múã Cōāmacū ĩñacoropū ũsārē bayiró maĩã sáa. Teeré masĩdutigu múãrē jóawū. ¹³ Teero tiirá, múã añurō tiirémēna ũsā wácūtutuawū.

Teero wácūtutuara, Tito bayiró ũsenirĩ ĩñarā, toorá nemorō ũseninemowū. Múã niipetirapūra cūūrē añurō tugueñarĩ tiiríra niwū. ¹⁴ Tito múã putopū wáaadari suguero, yūū múāmena ũsenirere cūūrē wedewū. Cūū toopú jeari, yūū jĩrirobirora wáayiro. Niipetirere ũsā múãrē wederiguere diamacūrā wedewū. Teerora ũsā Titore múāye maquērē wederigüecā diamacūrā niwū. ¹⁵ Múã cūūrē quioníremēna bocayiro. Cūū dutirére yūūyiro. Múã teero tiiríguere wácūgū, múãrē nemorō maĩnetōneĩ. ¹⁶ Yūū múãrē padeóa; “añurō tiĩadacua” jĩgū, bayiró ũseniā.

8

Ticodugaro jeatuario ticodutire

¹ Yáa wedera, ũsā ateré múãrē masĩrĩ boogá: Macedoniapū Jesuré padeoré pōnarĩ macārārē Cōāmacū añurē ticorigū niwĩ. ² Cūā bayiró ñañarō netōpacára, diamacū tiiríra niwā. Teero ñañarō netōpacára, bayiró ũseniwā. Cūā bóaneōrā peti niipacara, pee apeýe cuorá tiiróbiro āpērārē añurō tiĩapūwa. ³ Cūā booró cūā cuoró jeatuario cūā cuorére ticowa. Cūā “ticoada” jĩĩariro nemorō ticowa. Yūū cūārē teero tiirĩ ĩñawū. ⁴ ũsārē sīcārĩ mee biiro jĩwā: “Cōāmacūrē padeorá bóaneōrārē ũsācā niyerure ticoada”, jĩwā. ⁵ Cūā ũsā wácūriro nemorō tiiwá. Cūā marĩ Őpūrē “mūū booré dícare tiĩáda” jĩsuguewa. Too síro ũsārē “múã dutirére tiĩáda Cōāmacū booróbirora” jĩwā. ⁶ Teero tiirá, ũsā Titore múã putopū wáadutia. Cūū too sugueropū múã puto niigū, niyerure néōñacāyigū. Teeré peotĩdutira cūūrē ticocoa. Teero tiirá, múã añurō ũseniremena néōñacāriguere diamacū tii yaponóadacu. ⁷ Múã niipetirere añurō tiia: Añurō padeóa; Cōāmacūyere añurō buea; teeré añurō masiā; ũseniremena añurō tiia; ũsārē maĩã. Múã tee niipetirere añurō tiiróbirora niyeru ticorécārē teerora tiyá.

⁸ Teeré jĩgū, múãrē dutiré peti tiiróbiro jĩgū mee tiia. Yūū múãrē “apemacārĩ macārā ũseniremena niyeru néōtoawa, āpērārē tiĩápura” jĩ wedegū, ateré masĩdugaga: “¿Múācā bóaneōrārē maĩrére ãñoādari cūārē tiĩápuremena?” ⁹ Marĩ Őpū Jesucristo marĩrē añurō tiiríguere múã masiā: Cūū niipetire cuogú niipacu, marĩye añurē niĩadarere boosāgū, bóaneōgūbiro wáarigu niwĩ. Cūū bóaneōgū wáariguemēna marĩpere pee cuorábiro wáari tiirígu niwĩ.

¹⁰ Múãrē añurō niirĩ boogú, yūū wácūrere múãrē jĩgūda. Biiro niĩā: ĩcūmamēna múã apemacā macārā suguero niyeru néōñacārira niwū. Teeré néōrā, ũseniremena néōrira niwū. ¹¹ Teero tiirá, múã tiinucārirobirora tii yaponóña. Múã ũseniremena “ticoada” jĩrirobirora teerora tii yaponóña. Múã ticodugaro jeatuario ticoya. ¹² Marĩ diamacūrā ticodugari, marĩ ticodugaro jeatuario ticori, Cōāmacū teemēna ũseniqui. Marĩ cuohérere Cōāmacū sãĩríqui.

¹³ Múã āpērārē tiĩapujĩrā, múāpere cuohéra putuári boorí. ¹⁴ Sīcārĩbíro cuorí booa. Mecūtígā múã cuorémēna cūā boorére tiĩápua. Too síropū cūācā cūā cuorémēna múã boorére tiĩapudacua. Teero tiirá, sīcārĩbíro cuoádacu. ¹⁵ Tee Cōāmacūye jóaripūpū biiro jóanoā: “Pee seerígucā cuonetōriwi; pėerogā seerígucārē dasaríwū”, * jĩ jóanoā.

Tito cūū menamacārāmena Corintopū wáaadare

¹⁶ Yūū múāye maquērē wácūā. Yūū wácūrōbirora Titocārē Cōāmacū wácūrĩ tiyígū. Teero tiigú, Cōāmacūrē ũsenire ticoa. ¹⁷ Yūū Titore “Corinto macārārē ĩñagū wáaya” jĩrĩ, máata yūūwĩ. Mecūtígārē cūū múãrē ĩñadugajĩgū, cūū añurō tısarómena múã putopū

* 8:15 Éxodo 16.18.

wáagúdaqui. ¹⁸ Titomena ápi ticocoadacu. Cũu maríya wedegũ níi. Niipetira Jesuré padeoré pōnarī macārā cūūrē biiro wedeseya: “Cũu Jesuyé quetire añurō wedei”, jĩĩya. ¹⁹ Apeyecārē, Jesuré padeoré pōnarī macārā cūūrē beserira níiwā, ūsāmena niyeru néōriguere néewadutira. Ūsā bóaneōrārē niyerure ticora, marī Ōpūrē añurō wedesedutira, teero ticoa. Teero biiri ūsā ūseniremena tiápudugarere ěñorā, teero tiia. ²⁰ Ūsā pairó niyeru néōriguere néewara, basocá ūsārē “niyeru tiidiójĩyu” jĩĩrī boorí. ²¹ Teero tiirā, ūsā marī Ōpū, teero biiri basocá ĩñacoropure diamacú tiidugáa.

²² Cũāmena ápi maríya wedegũcārē ticoconemoā. Cũu bayiró tiápudugarere ūsārē naĩrō ěñowĩ. Mecūtīgārē múārē “cũā diamacúrā tiíadacua” jĩĩgũ, nemoró tiápudugai. ²³ Titoye maquērē āpērā sãĩñārī, biiro jĩĩña: “Pablo menamacũ cũāmena padegú ūsārē tiápugu níi”, jĩĩña. Āpērā puarārē sãĩñārĩpereja, biiro jĩĩña: “Jesuré padeoré pōnarī macārā cũā ticocorira níi. Cũā tiirémena Cristore añurō wedeseri tiíya”, jĩĩña. ²⁴ Teero tiirā, maĩrémena cūārē bocaya. Múā teero tiirí, Jesuré padeoré pōnarī macārā múā maĩrére tuoádacua. Ūsā cūārē biiro jĩĩwũ: “Corinto macārā basocáre añurō bocaaya”, jĩĩwũ. Múā teero tiirí tuorá, cũā ūsā jĩĩriguere “diamacúrā níiāyu” jĩĩadacua.

9

Niyeru néōre

¹ Múā niyeru néōrere Jesuré padeoráre ticoadare maquērē jóanemoria; múā masĩtoaa. ² Yũu múā tiápudugarere masĩtoaa. Ūseniremena Macedonia macārārē biiro wedea: “Iicāmamena Acaya* dita macārā ‘tiápuada’ jĩĩnũcāwā”, jĩĩ wedea. Teeré tuorá, paũ Macedonia macārā “ūsācā tiápuada” jĩĩwā. ³ Teero niipacari, Titore cũu menamacārāmena múā pũtopũ ticocogúda. Yũu Macedonia macārārē jĩĩriguere diamacú wáari booa. Yũu “Corinto macārā niyeru néō, cũoyúeadacua” jĩĩwũ. ⁴ Apetó yũu múā pũtopũ wáari, Macedonia macārā yũumena wáabocua. Ūsā toopú jeara, múā niyeru néōhērā niirĩ buajeádugariga. Yũu “cũā néōtoajĩya” jĩĩrigue wapa bayiró bobooro wáabocu. Múācā teerora bobobócu. ⁵ Teero tiigú, yũu biiro wācũā: Yũu múā pũtopũ wáaadari suguero, Titocārē wáadutia. Cũā múā “ticoada” jĩĩ néōrere quēnosuguéadacua. Cũā teero tiirí, ūsā jeaadari suguero, múā cuotóaadacu. Teero tiirā, āpērā múārē “ticoya” jĩĩripacari, múā wācūrō ticoadacu.

⁶ Múā ateré wācũña: Oterí basocu péerogā oterí, péerogā ducacutiri ĩñaqui. Pee oterigũpeja pee ducacutiri ĩñaqui. ⁷ Marī “nocōrō ticogúda” jĩĩ tũgueñarōcōrō ticoro booa. Marī ticođugahera, o āpērā ticođutiri ñañarō tũgueñarā, ticorijārō booa. Ūseniremena ticoráre Cōāmacũ maĩquí. ⁸ Cōāmacũ niipetire añurē múārē ticonemomasĩ. Cũu teero tiirí, múārē dũsaríadacu. Múārē ticorémena múāpe āpērārē tiápumasĩadacu. ⁹ Tee Cōāmacũye queti jóaripũpu biiro jóanoā:

Āñugú bóaneōrārē añurō ticoqui.

Teero tiiró, cũu añurō tiiré niirucujãadacu,†

jĩĩ jóanoā. ¹⁰ Cōāmacūrā níi oteréperire ticogú, teero biiri yaarére ticogú. Tee tiiróbiro cūūrā múācārē niipetire múā cuoádarere ticogúdaqui. Oteréperi wii ducacutirobiro múā cuorére nemoró wáari tiigúdaqui. Teeména múā āpērārē añurō tiápumasĩadacu. ¹¹ Teero tiirā, pee cuojĩrā, āpērārē tiápuadacu. Múā ticorére ūsā ticobosari, tee niyerure ñeerā Cōāmacūrē ūsenire ticoadacua. ¹² Múā Cōāmacūrē padeorá bóaneōrārē tiápura, cūārē dũsaré dícare ticora mee tiia; Cōāmacũcārē ūsenire ticora tiia. ¹³ Múā cūārē tiápuremena múā Cristoyere padeorére, cūārē yũurere ěñoā. Cũā teeré ĩñarā, Cōāmacūrē ūsenire ticoadacua. Teero biiri múā cūārē, niipetirare tiápurí ĩñarā, teeré tiíadacua. ¹⁴ Cũācā Cōāmacũ múārē añurō tiirére ĩñarā, bayiró maĩrémena Cōāmacūrē múāye níiádarere sãĩbosáadacua.

* 9:2 Corinto Acaya ditapũ níiyiro. † 9:9 Salmo 112.9.

15 Cũ marĩrẽ ticorigue añunetõjõãre niiã. Tee añunetõjõãre dee jĩ wedesemasĩña maniã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ usenire ticoada.

10

Pablo “apóstol niiã” jĩ wederigue

1 Yũ Pablo múãrẽ tiidutĩgũda. Yũrã niiã basocã biiro jĩ wãcũnorigũ: “Cũ marĩmena niigũ, búri niigũbiro wedesei; marĩrẽ jóagũpe, tutuaromena jóai”, jĩcua. Múã Cristo niirecutirere masĩã; cũ bóaneõ ñarémẽna tiidutĩyigũ. 2 Teero tiigũ, yũ cũ tiiróbiro niidugagũ, ateré múãrẽ tiidutĩa: Yũ múã putopũ jeari, múã sĩquẽrãmena tutuaromena wedeseri tiirĩjãña. Sĩquẽrã múã menamacãrã ãsãrẽ biiro jĩãyira: “Cũ atibúreco macãrã tiiróbiro Cõamacũ booré tiirĩcua”, jĩãyira. Yũ teero jĩrãnorẽ diamacũrã tutuaromena wedesegũda. 3 Ësã atibúrecopũ niipacara, atibúreco macãrãbiro cãmerĩquẽria; Cõamacũ wãmocutĩre ticorémẽnape cãmerĩquẽã. 4 Ësã wãmocutĩre atibúreco maquẽ mee niiã; ãmuãse maquẽ, Cõamacũ tutuare cuorẽpe niiã. Teemẽna ñañarẽ tutuarere docacũmurĩ tiia. 5 Cõamacũ wãmocutĩremẽna basocã cũ wãcũrẽmena buerere diocóa. Cũ wederẽmena múãrẽ pãnarĩ tiidugãcua; múã Cõamacũrẽ masĩrĩ boorĩcua. Ësã cũ buerere diocóari siro, Jesús boorẽpere cũãrẽ tiidutĩa. 6 Múã Cristo dutirere añũrõ yũri ññaãri siro, ãsã biiro tiimasĩadacu: Niipetira netõnucãrãrẽ ñañarõ tiiadacu.

7 Múã sotoá maquẽ dícre ññaã. “Cristomena niiã” jĩgũno ateré masĩrõ booa: Cũ diamacũ Cristomena niigũ, “Pablocã Cristomenarã niĩya” jĩ masĩgũdaqui. 8 Yũ múãrẽ wedegũ, ãsã dutirere “jĩnemosãñũ wedetu” jĩpacũ, boboría. Marĩ Òpũ ãsãrẽ tee dutirere ticorigũ niĩwĩ, múã cũrẽ padeonemóãrõ jĩgũ. Múã padeorẽ ññaãrõ jĩgũ mee tee dutirere ticorigũ niĩwĩ. 9 Yũ jóarepũrĩmena múãrẽ ucãadutigũ mee jóaa. 10 Æpẽrã yũre biiro jĩcua: “Cũ jóare bayiró tutuaremenã dutia. Cũ baurocápereja tutuhegũbiro bauwĩ. Cũ wedeserecãrẽ bayiró tũsaya maniã”, jĩcua. 11 Yũre teero jĩrãno ateré masĩrõ booa: Ësã yoaropũ niirã jóacoriobirora múã putopũ jearacã, teerora tutuaromena wedeseadacu.

12 Sĩquẽrã múã watoapũ niirã cũ basiro cãmerĩ padeorã biiro jĩcua: “Marĩpeja añũrõ tiia”, jĩ cãmerĩ wedesecua. Teero jĩ wedesepacara, masĩricua. Ësãpe cũ tiiróbiro ãsã añũrõ tiirere péerogã wedeseñaria; yũ tiirẽ cũ tiirẽmena queodugária. 13 Ësã tiirĩguere jĩnemosãñũ wederia. Cõamacũ ãsãrẽ Cristoye quetire wededutirigũ niĩwĩ. Cũ tiidutĩre dícre tiia. Cũrã ãsãrẽ múã putopũcãrẽ tee quetire wededutirigũ niĩwĩ. 14 Teero tiirã, múã putopũ wãara, Cõamacũ wãadutiheropũ wãara mee tiia. Múãmena niisugewũ. Ësãrã múãrẽ añũrẽ “Cristo basocãre netõnéĩ” jĩrẽ quetire wedesugewũ. 15 Ësãrẽ Cõamacũ wededutigũ cũũriro jeatuario wedea. Æpẽrã tiirĩguepũre “yũ tiirĩgue niiã” jĩria. Teero jĩrõno tiirã, múãrẽ padeonemórĩ tiidugãa. Múã padeonemórĩ ññarã, ãsã múãrẽ nemorõ buemasĩã. Cõamacũ ãsãrẽ cũũriro jeatuario bueadacu. 16 Too síro múã nemorõ niirẽ macãrĩpũ Jesuyẽ quetire wedegũda. Cũye quetire wedeya manirẽ macãrĩpũ wãadugaga. Æpẽrã cũ paderiguepũre “yũ paderẽ niiã” jĩdugahegũ, teero tiidugãa.

17 Cõamacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Yũja añunetõjõãgũ niiã; biiro tiigũno niiã’ jĩdugagũno jĩrijãrõ booa. Biirope jĩrõ booa: ‘Marĩ Òpũ añunetõjõãgũ niĩ; biiro tiirĩgu niĩwĩ’, jĩrõ booa”,* jĩ jóanoã. 18 Sĩcũ cũ basiro wedesegũ “yũ añũrõ tiia” jĩgũrẽ “cũ añũgũ niĩ” jĩmasĩña maniã. Marĩ Òpũ sĩcũnorẽ “añũgũ niĩ” jĩrĩ, añũgũ peti niĩ.

11

Pablo jĩditori buerĩ basocare jĩrigue

* 10:17 Jeremías 9.4.

¹ Mecătígã múârẽ yée maquêrẽ wededugaripacu, wedeguda. Yée maquêrẽ wedegu, jĩĩamagũ tiiróbiro tagueñaã. Yũu jóarere páasutiro manirõ bueri boogá. ² Cõamacũ cũũ põnarẽ ãpĩrẽ padeorí booríqui. Cũũ múârẽ doerobirora yũucã múârẽ doea. Múã yũu Cristoyere wederi tuorá, padeowá. Teero tiigú, Cristo múã manũ niigũdubiro niiĩ. Múã sícõ numiõ manucutigodo tiiróbiro niiã. Sícõ numiõrẽ ñañaré manigõrẽ wiyagũdubiro múârẽ wiyadugága. ³ Teero wiyadugápacu, Evare wáarirobirora múãcãrẽ “wáabocu” jĩĩgũ, bayiró wãcũã. Pĩno ãñurõ cũũ jĩĩditomeniremena coore jĩĩcõãsãyigu. Æpẽã cũũbiro jĩĩditora, múã “Cristo booré dícare diamacũ tiíada” jĩĩ wãcũrẽre wasorí tiibócu. ⁴ Múã biiro tiíayiro: Æpẽã múârẽ buera jeari, merẽã wedepacari, múã ãñurõ tuousénicu. Cũãpe ãsã Jesuyere diamacũ wederobirora wedericua. Espíritu Santoyere merẽã bueri, cũã buerere ñeeãyiro. Cõamacũ basocáre netõnére quetire cũã bueri, merẽã niipacari, múã ãñurõ tuocú. ⁵ Múârẽ buerá Jesús cũũyere wededutigu beserira nemorõ tagueñacua. Yũupe “cũã docapu niiã” jĩĩ tagueñaria. ⁶ Yũu ãñurõ wedeseri basocu tiiróbiro wederipacu, Cõamacũyepere ãñurõ masĩã. Tee masĩrẽre niipetire yũu tiirémenea múârẽ ãñoãwũ.

⁷ Yũu Cõamacũyere basocáre netõnére quetire wederé wapa múârẽ wapaséhegu, ¿ñañarõ tiirí? Búri niigũbiro pade, wapatá, yaawũ múârẽ netõnére maquêrẽ boosãgũ. ⁸ Yũu múârẽ tiípugu, Æpẽã Jesuré padeoré põnarĩ macãrã yũure niyeru ticocorira niiwã. Yũu teeré ñeegũ, cũãye niyerure néedugubiro tagueñawũ. ⁹ Yũu múãmena niigũ, apeyenó dusarĩ ññagũ, sícũrẽ potocõriwũ. Marĩya wedera Macedonia macãrã jeara, yũure dusarénorẽ ticowa. Teero tiigú, múârẽ sãĩ potocõriwũ. Teerora yapacutĩjãgũda. ¹⁰ Yũu diamacũrã Cristoye maquêrẽ masĩã. Teeré masĩrõbirora atecãrẽ masĩã: Yũu bueré wapa apeyenó sãĩricu; sícũ Acaya dita macũ “Pablo cũũ bueré wapa wapaséi” jĩĩmasĩriqui. ¹¹ ¿Deero tiigú biiro wedesegari yũu? ¿Múârẽ maĩhẽgũ teero jĩĩgarite? Niiria. Yũu múârẽ maĩrẽre Cõamacũ masĩqui.

¹² Yũupeja yũu tiirucúrobirora tiirucúguda. Æpẽãpẽja yũu tiiróbiro “tiirá tiia” jĩĩmicua. Teero tiirícua. Cũã bueré wapare wapasécua; yũupe wapaséria. Teero tiirá, cũã “Æpẽã Jesús beserira tiiróbiro tiia” jĩĩmasĩricua. ¹³ Cũã “Jesús cũũyere wededutigu beserira niiã” jĩĩrã, teero jĩĩamajãrã tiíiya. Cũã tiiditóra niíiya. Sotoá dícu Jesús beserira tiiróbiro bauúya. ¹⁴ Teero tiiré wisióricu. Satanácã teerora tiimasĩqui. Apetó cũũ ángele ãñugũbiro, asibatégubiro baugú wáaquí. ¹⁵ Teero tiirá, cũũrẽ padecoteracã cũũ tiiróbiro tiicúa. Sotoá dícu ãñuré tiirábiro baucúa. Cũãpeja cũũ ñañaré tiiré wapa pecamepu yapacutĩdiaadacua.

Pablo ñañarõ netõríque

¹⁶ Yũu too suguero jóarirobirora múârẽ jóanemogũda. Yée maquêrẽ wededugaripacu, wedeguda. Teeré yũu wederi, “¿apeyé cũũye maquẽ dícare wedejĩgũ, mecũgũ tiirí?” jĩĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrãpeja, “cũũ booró wedejããrõ” jĩĩña ména. Æpẽã cũũye maquẽcãrẽ bayiró wedecua, múârẽ padeoáro jĩĩrã. Teero tiigú, yũucã yũu tiiríguere péero wedeguda. ¹⁷ Marĩ Õpũ teenórẽ wededutiririgu niimiwĩ. Teero tiigú, “mecũrĩ basocubiro wedeguda” jĩĩã. ¹⁸ Pau múârẽ buerá noo booró cũã basiro dícu ãñurõ wedeseya. Cũã teero tiirí, yũucã yũu basiro ãñurõ wedeseguda. ¹⁹ Múã “masĩnetõrã niiã” jĩĩ wãcũrã niipacara, mecũrĩ basoca wedeseri, ãñurõ useniremena nucãjãmasĩcu. ²⁰ Biiro tiirácãrẽ nucãjããyiro: Múârẽ dutiaperare, múãyere néerãrẽ, múârẽ dutirábiro tiíaperare, múã nemorõ upatĩ macãrãbiro múârẽ tiiráre, múârẽ diapóapu páaracãrẽ nucãjããyiro. ²¹ ¿Ãñujãĩ múârẽ cũũ teero tiirí? Acuéi, ¿cũã tutuanetõjõãrã niiĩ? Æsãpe cũãbiro tutuaria. Teero tiirá, cũãbiro ñañarõ tiiría.

Cũã “biiro biia ãsãjã” jĩĩ ãñurõ wedecua. Teero tiigú, yũucã cũãbirora yée maquêrẽ wedeguda, wededugaripacu. ²² Cũã “hebreoa niiã” jĩĩcua. Yũucã cũũrã niiã. Cũã “Israelya põna macãrã niiã” jĩĩcua. Yũucã cũũrã niiã. Cũã “Abraham pãrãmerã niinũnũsera niiã”

jĩcua. Yũcã cũũrã niiã. ²³ Cũã “Cristore padecotera niiã” jĩcua. Yũpeja cũã nemorõ cũũrẽ padecotegũ niiã. Yũ teero jĩgũ, wedeseãmagũbiro wedesea. Yũ cũã nemorõ padenetõnucãwũ. Cũã nemorõ peresuwiseripũ sõneconowũ. Yũre cũã nemorõ tãnawã. Pee sĩĩrĩquioro niiwũ. ²⁴ Judıoa sicamoquẽñe yũre ñeenũcõjĩrã, wecũ caserodamena tãnawã. Cũã yũre tãnarẽcõrõ treinta y nueve tãnawã. ²⁵ İĩĩrĩ yucũmẽna yũre páawa. Sĩcãrĩ ãtãperimena yũre déewa. İĩĩrĩ ãsã wáari, dooríwũ duadiawũ. Sĩcãrĩ duagũ, sicañami, sicabũreco tiimaapũre pasawũ. ²⁶ Pee wáanetõwũ. Díare tĩawagũ, duariquioro netõwũ. Yaarĩ basoca watoa, yáa wedera judıoa pũtopũ, judıoa niihẽrã pũtopũ quiorẽmena wáanetõwũ. Teero biiri macãpũre, basocá manirõpũre, día pairĩmaapũre quiorẽmena cãmesãwũ. “Jesuré padeorá niiã” jĩditori basocá watoapũcãrẽ quiorẽmena cãmesãwũ. ²⁷ Yũ padegũ, ñañarõ netõwũ. Pee ñamirĩ cãniríwũ. Jũabóawũ. Oco sĩnidugáwũ. Pee betiwũ. Yũũábũawũ. Apetóre yũre suti maniwũ.

²⁸ Apeyerėja, búrecoricõrõ yũ niipetiro macãrãrẽ Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ bayirõ wãcũã. ²⁹ Tutuhegũno niirĩ, yũcã cũũbirora tutuhegũ tũgueñaapua. Sĩcũrẽ ãpẽrã ñañarẽ tiidutĩri, cũũ ñañarẽ tiirĩ, yũ ñañarẽ tiidutĩramena cúaa. ³⁰ Yée maquẽrẽ wedegũ, “biiro tiigũno niiã yũja” jĩria. Teero jĩrõno tiigũ, “yũ tutuhegũ niiã” jĩã. ³¹ Cõãmacũ marĩ Ōpũ Jesús Pacũ yũ wederere “jĩditogu mee tĩi” jĩmasĩqui. Cũũrẽna usenire ticorucujãrõ booa. ³² Yũ Damascopũ niirĩ, tiimacã dutigũ yũre ñeedugagũ, biiro tiirĩgũ niiwĩ: Tiimacã witiware soperĩpũre surarare cũũrigũ niiwĩ cotedutigũ. Cũũ tiidita õpũ Aretas wãmecutigũ doca macũ niiwĩ. ³³ Yũ menamacãrãpe yũre biiro tiiwá: Piimena tiimacã sãnirõ macã sopegãpũ duunũnũsediocowa. Teero tiigũ, yũ cũãrẽ ñeõrĩwũ.

12

Pablo quẽẽrõpũ tiirõbiro ññarigue

¹ Yée maquẽrẽ wededũgaripacari, múã yũre wederi tiia sũcã. Yée maquẽrẽ yũ basiro añurõ wederi, múãrẽ tiĩapuria. Teero biipacũ, marĩ Ōpũ quẽẽrõpũre tiirõbiro yũre ãñorĩguere wedegũda. ² Cristore padeorĩ siro, biiro wáawũ: Quẽẽrõpũre tiirõbiro Cõãmacũ yũre cũũ pũtopũ néemũãwawĩ. Teerẽ yũ ññari siro, catorce cãmari netõã. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícũ wáagũ wáajĩyu; masĩriga. Cõãmacũ dícũ masĩqui. ³⁻⁴ Aterẽ masĩã: Cõãmacũ ãmũãsepũ Paraíso wãmecutiropũ yũre néejeawi. Yáa õpũũmena o yeeripũnamena dícũ néewagũ néewajĩyi; masĩriga. Cõãmacũ sĩcũrã masĩqui. Yũ toopũ niigũ, basocãre wedemasĩña manirẽre wedeseri tũowũ. Yũ toopũ tũorĩgue basocãre wededutire mee niiwũ. ⁵ Yũre toopũ néewariguere añurõ wedegũda. Yũ añurõ tiirĩguepereja wederia. Yũ “basocá dícũ niijĩgũ, tutuhegũ, ñañarõ netõã” jĩrẽre añurõ wedegũda. ⁶ Teero jĩpacũ, yũ basiro añurõ wedesedugagũ, wedesemasĩã. Diamacũ maquẽrẽ wedeseri, “mecũrĩ basocũ niĩ” jĩmasĩriya. Yée maquẽrẽ wedesemasĩpacũ, wedeseria. Yũ basiro yũ añurõ wedeseremena yũre padeorĩ boorĩ. Yũ tiirẽre ññatoarapũ, yũ wederẽre tũotóarapũ, padeorĩ booa.

⁷ Cõãmacũ yũre ãñorĩgue añurẽ peti niiwũ. Yũ teerẽ wãcũgũ, yũ basiro “añugũ niiã” jĩrĩquio niiwũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ yũre teero wãcũrĩ jĩgũ, biiro tiiwĩ: Satanás yáa õpũũrẽ pũnirõ tiirĩ, teero ññajãrigũ niiwĩ. Tee pũnirẽ potaga sããwarobiro pũniã. ⁸ İĩĩrĩ yũ marĩ Ōpũrẽ “tee pũnirẽre netõnẽña” jĩ sĩĩmĩwũ. ⁹ Cũũpe yũre aterẽ jĩwĩ: “Yũ mũũrẽ añurõ tiia. Teero tiirõ, mũũrẽ apeyenó dũsarĩa. Basocá tutuhera niirĩ, yũ tutuarere nemorõ ãñomasĩã”, jĩwĩ. Teero tiigũ, yũ tutuhegũ niirẽmena useniã. Yũ tutuheremena Cristo cũũ tutuarere añurõ ãñoĩ. ¹⁰ Teero tiigũ, yũ tutuhegũ niirẽre useniremena nũcãjãã. Yũ Cristore padeorẽ wapa ãpẽrã yũre ñañarõ jĩpacari, yũre apeyenó dũsapacari, ãpẽrã

yũre ñañarõ tiipacári, yũre wisiórere tugueñapacu, useniremena nacãjãã. Nemorõ tutuhegu niirõno tiigú, nemorõrã tutuanemogũ wáaa.

Corinto macãrãrẽ Pablo bayiró wãcũrigue

¹¹ Yũ basiro yée maquẽrẽ ãñurõ wedesege, mecũgũbiro wedesege tiia. Múãpeja yũ wedesedugaherere yũre wedeseri tiia. Múã yũre ãñurõ wedeseatã, ãñunibojĩyu. Múãrẽ jĩditoremena buerã Jesús cũyere wededutigu beserira nemorõ tugueñacua. Yũpe “cũã docapu niiã” jĩ tugueñaria. Yũ buri niigú niipacu, teero bueãmajãrã doca niiria. ¹² Yũ múã putopu niigũ, potocõrõ manirõ pee Cõãmacũ dícu tiimasĩrere tiĩẽnowũ. Teeména diamacũrã “yũ Jesús cũyere wededutigu beserigu niiã” jĩrere ẽnowũ. ¹³ Æpẽrã Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ, múãcãrẽ sícãrĩbíro tiiwũ. Ate dícu tiiríwũ: Múãrẽ wapasériwũ. Múã tugueñarĩ, teeména ¿múãrẽ ñañarõ tiirí? Ñañaãtã, yũre acabóya.

¹⁴ Yũ múã putopu wáguda jĩgũ, quẽnotóaa. Mecũtígã yũ wáaremena ãtĩãrĩ wáaadacu. Toopũ jeagu, múãrẽ “niyeru ticoya” jĩ potocõricu. Múãyere boorĩ; Cristoyepere múãrẽ tiinemórĩ booa. Múã masĩã: Basocã cũ pacũsũmũãrẽ niyerure quẽnocũbosaricua; pacũsũmũãpe cũ põnarẽ niyerure quẽnocũbosacua. ¹⁵ Teero tiigú, yũ chorócõrõ múãrẽ tiípuguda. Niipetire yũ tutuaremena múãye niĩadarere tiípuguda. Teero yũ múãrẽ bayiró maĩrĩ, ¿deero tiirã múãpeja yũre duaró maĩgári?

¹⁶ Yũ múãrẽ potocõririguere masĩpacara, biiro jĩcua: “Cũ menijĩgũ, marĩrẽ jĩditoqui; too síro marĩyere néewagudaqui”, jĩcua. ¹⁷ ¿Yũ múã putu ticocoríramena yũ múãyere jĩditoremena ẽmarĩ? Ẽmariwũ. ¹⁸ Yũ Titore múã putopu wáadutiwũ. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogũ marĩya wedegure cũmena ticocowũ. ¿Tito múã putopure jĩditoremena múãyere ẽmarĩ? Ẽmariyigu. Múã ãñurõ masĩã: Ẽsã Titomena sícãrĩbíro tiirã niiã. Cũcã múãrẽ buegu, ãñuré dícu tiirigu niĩwĩ.

¹⁹ Apetó tiirã, múã ẽsãrẽ “ãñurõ wãcũdutira tiĩya” jĩ wãcũbocu. Niiria. Biirope niiã: Ẽsã Cõãmacũ ãñacoropure Cristomena niijĩrã, wedesea. Yũ maĩrã yã wedera, niipetirere ẽsã wedesea, múãrẽ Cõãmacũrẽ nemorõ padeonemóãrõ jĩrã. ²⁰ Apetó tiirã, yũ múã putopu jeari, yũ booróbiro tiiríbocu. Teerora yũpecã múã booróbiro tiiríbocu. Teerẽ wãcũgũ, cuiga. Apeyerẽja, yũ múãrẽ “biiro tiibócua” jĩ wãcũã: “Cãmerĩtutira, ãñatutira, cúara, cúãye dícu wãcũrã, queti jĩrã, ãpẽrãrẽ ñañarõ jĩrã, ‘ẽsãjã ãpẽrã nemorõ ãñunetõnucãã’ jĩrã, noo booró tiĩãmajãrã tiibócua”, jĩga. ²¹ Teero tiigú, múã putopu wáanemorĩ, Cõãmacũ yũ Ẽpũ múã ñañaré tiirucũre wapa yũre bobooro wári tiibóqui. Múã ãpẽrãména múã booró ñañarõ ñeeaperere, múã nũmosãnumiã múã manũsũmũã niĩhẽrãrẽ ñeeaperere, múã boboró manirõ tiirere wasohére wapa bayiró utibocu.

13

Wedeyaponorigue

¹ Mecũtígã yũ múã putopu wáaadaremena ãtĩãrĩ wáaadacu. Yũ toopũ jeari, sícũ ãpĩrẽ wedesãdugagu, Cõãmacũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora tiĩáro. Biiro jóanoã: “Puarã, ãtĩãrã ãñari siro, marĩ ãpẽrã tiirĩguere wedesãmasĩnoã”. ² Too sugueropu múã putopu jeagu, “ñañaré tiirãre ñañarõ tiigúdacu” jĩ wedetoawũ. Teero biiri niipetirare wedetoawũ. Mecũtígã yoaropu niipacu, wedenemoã sũcã: Yũ múã putopu wáanemogũ, ñañaré tiirãre bóaneõ ãñaricu sãa. ³ Teero tiirã, múã ateré diamacũ masĩãdacu: Cristo yũpure wãcũrẽ ticorémena wedesea. Cristo múãrẽ dutigũ tutuhegu niiriqui; múã watoapure tutuanetõjõãgũ niĩ. ⁴ Ate diamacũrã niiã: Cũ curusapu tutuhegubiro páabiatunoyigu. Teero tiinorigu niipacu, cũ Pacu tutuaremena catii. Ẽsãcã cũbirora tutuhera niiã, niirãpeja. Teero niipacara, cũmena niijĩrã, Cõãmacũ tutuaremena catia. Teero tiirã, tee tutuaremena múãrẽ wedera, tiípudadu.

⁵ Múã basiro ateré naĩrõ sãĩñáña: “¿Diamacúrã Jesuré padeorára niiĩ marĩ?” jĩĩña. Múã basiro teeré ññate. ¿Múã masĩrite Jesucristo múãmena niirére? Masĩcu sáa. Apetó tiirá, diamacú cūūrē padeorícu. ⁶ Ʋsãpe diamacúrã cūūrē padeóa. Múãrē teeré masĩrĩ booa. ⁷ Ʋsã múãrē ññaré tiirĩjããrõ jĩĩrã, Cõãmacūrē sãĩbosáa. Basocá yũũre “Corinto macãrãrē ãñurõ padeorí tiiwĩ” jĩĩrere ãmaãgũ mee tiia. Múã ãñurere tiirĩ boogá. Ʋsãrē “teero jĩĩãmajãrã tiiwá” jĩĩrĩ, ãñuniã. ⁸ Múã diamacú maquērē tiirĩ, Ʋsã “teerora tiiyá” jĩĩãdacu; diamacú maquērē cãmotária. ⁹ Ʋpẽrã Ʋsãrē tutuherabiro ññarĩ, ãñuniã. Múãpe padeotutúara niirĩ, Ʋseniã. Teero tiirá, múãrē Cõãmacūrē sãĩbosánemoãdacu, diamacúrã padeorá niiãrõ jĩĩrã. ¹⁰ Yũũ múã pũtopũ wáaadari sũguero, atipũrē jóaa. Toopũ jeagũ, tutuaromena múãrē dutidũgariga. Marĩ Ʋpũ yũũ múãrē dutimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Tee dutirémēna múãrē padeonemórĩ boosãã; múã padeorere ññodũgária.

¹¹ Yáa wedera, múãrē ãñurõ wáaaro. Múã ññaré tiirere quẽnoñá. Cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Sĩcãrõména ãñurõ niirecutiya. Teeré tiirĩ, Cõãmacũ marĩrē maĩgũ marĩrē ãñurõ niirecutirere ticogũ múãmena niigũdaqui. ¹² Múã basiro cãmerĩ maĩrémena ãñudutiya. ¹³ Niipetira Jesuré padeorá múãrē ãñudutiya.

¹⁴ Jesucristo marĩ Ʋpũ múã niipetirare ãñurē ticoaro. Cõãmacũ múãrē maĩgũ múãmena niiãrõ. Espíritu Santo múãrē bapacutiaro. Nocõrõrã jóaa.

GALACIA DITA MACÃRÃRÊ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

1-2 Yũu Pablo múã Galacia macãrãrê Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrê jóaa. Niipetira yũu menamacãrã wãmemena múãrê ãñuduticoa. Yũu Jesucristo cũyere wededutigũ beserigu niiã. Yũure basocá mee beserira niiwã; Jesucristo basiro cũũ Pacumena beserira niiwã. Cõãmacũrã Jesucristo diarigũpũre masõrigũ niiwĩ.

3 Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ múãrê ãñurê ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro. 4 Cõãmacũ marĩ Pacũ boosãrirobirora Jesucristo marĩ ñañarê tiirére acabóaro jĩgũ, diabosarigũ niiwĩ. Marĩ cũũ teero tiiríguemena atibáreco macãrã ñañarê tiirucúrere tiidújãmasĩã. 5 Teero tiirã, Cõãmacũrê “mũũrã Ɂputĩ macũ peti niigũ tia” jĩrucujããda. Teerora tiiáda.

Cristore padeorémēna dícu netõnénoãdacu

6 Cõãmacũ múãrê beserigũ niiwĩ, Cristo tiibosáremena múãrê ãñurõ tiiáro jĩgũ. Múãpe cũũ teero beserira niipacara, máata peti cũũrê padeodújãrã tiiáyro. Æpẽrã buerépere nũnũrã tiiáyro. Múã teero tiirĩ tũogũ, yũupe tũomanijõãga. 7 Cũã bueré netõnére queti mee niiã. Cũã múãrê wedewisiora tiiáyira; Cristoye quetire ñañodugára tiiáyira. 8 Ƴsã múãrê ãñurê queti Cõãmacũ basocáre netõnére quetire diamacũ wedetoawu mée. Múãrê merẽã wedegúnorẽ Cõãmacũ bayiró ñañarõ tiiáro. Sícũ Ƴsãno o ángele Ɂmũãsepũ diiátarigũno merẽã wedericãrê, ñañarõ tiiáro. 9 Ƴsã too sugueropũ wed-eriguere yũu mecũtigãrê wedenemoã sũcã: Netõnére queti múã padeoríguere múãrê merẽã wedewisiogũnorẽ Cõãmacũ bayiró ñañarõ tiiáro.

10 Yũu teeré jĩ jóagu, basocá yũumena Ɂseniãrõ jĩgũ mee jóaa; Cõãmacũpe yũumena Ɂseniãrõ jĩgũ jóaa. Yũu too sugueropũre “basocá yũumena Ɂseniãrõ” jĩ wãcũrucumiwũ. Atitóre teero wãcũgũjã, Cristore padecoteri basocũ mee niibocu.

Cõãmacũ Pablōre wededutigũ cũũrigue

11 Yáa wedera, yũu múãrê ateré masĩrĩ boogá: Yũu netõnére queti wederé sĩquẽrã basocá wãcũre mee niiã. 12 Tee quetire basocá mee yũure tũomasĩrĩ tiiwã. Teero biiri basocá mee yũure buewa. Jesucristo basiro tee quetire yũure masĩrĩ tiirígu niiwĩ.

13 Yũu too sugueropũre niirecutiriguere múã tũojĩyu: Judíoa tiirécutirere nũnũgũ niirucumiwũ. Atecãrê tũojĩyu: Jesuré padeoré põnarĩ macãrãrê bayiró ñañarõ tiirĩ basocũ niirucumiwũ; Jesuré padeoráno manijããrõ jĩgũ, cũãrê cõãpetijãdugamiwũ. 14 Yũu mamũ niigũ, judíoa tiirécutirere ãñurõ tiinũnũserucumiwũ. Æpẽrã yũu menamacãrã nemorõ Ƴsã ñecũsũmũã tiimũãatiriguere tiĩ, netõnũcãrucumiwũ. 15 Yũu teero tiipacári, Cõãmacũ yũu bauáadari sugueropũ, cũũ tiidutíadarere “tiigúdaqui” jĩtoatu niirigũ niiwĩ. Yũure ãñurõ tiigũ, beserigũ niiwĩ. 16 Cõãmacũ cũũ macũrê yũure “ẽñogúda” jĩrĩ bureco jeari, ẽñowĩ. Yũure judíoa niĩhẽrãrê cũũ macũye quetire wederi boorígu niiwĩ. Teero tiigũ, Ɂpẽrãpũre “Ɂyũu deero tiigúdari?” jĩ sãĩnãgũ wáariwũ. 17 Teero biiri Jerusalénũ Jesús yũu suguero besesugueriracãrê ñnãgũ wáariwũ. Teero tiiróno tiigũ, diamacũ wáajõãwũ Arabia ditapũ. Toopũ niĩãrigũ Damascopũ cãmeputãaatiwũ sũcã.

18 Itiácũma siro Jerusalénũ Pedrore sicato ñnãgũ jeawũ. Cũũmena pũa semana putuáwũ. 19 Æpẽrã Jesús cũyere wededutigũ beserirare ññaritũ. Santiago marĩ Õpũ bai dícare ñnawũ. 20 Yũu múãrê jóare niirõ maquẽ niirõ tia. Yũu múãrê jĩĩditogu mee tia; Cõãmacũ teeré masĩqui.

21 Too síro Siria ditapu, teero biiri Cilicia ditapu wáawu. 22 Jesuré padeoré pōnarĩ macārã Judeapu niirã yũre ñamasĩriwa ména. 23 Yéé quetipu dícare t̃oyíra. “Marĩrẽ ‘ñañarõ tiigúda’ jĩgũ ññurucúmirigu mecūtígārẽ ‘Jesuré padeoyá’ jĩ wedewarucugu tiíayigu; too sugueropure marĩ Jesuré padeodúri tiidugámirigura niíayigu”, jĩriguere t̃oyíra. 24 Yũ Jesuré padeorí t̃orá, Cōāmacūrẽ usenire ticoyira.

2

Pablo Jesuyé maquẽrẽ dutirí basocamena wedeserigue

1 Catorce cāmarĩ Jerusalénpu yũ putuajeari siro, Bernabémena toopú wáawu sũcã. Ũsã menamacũ Titocārẽ néewawu. 2 Cōāmacũ yũre toopú wáari bootú niirigu niíwĩ. Teero tiigú, wáawu. Toopú jea, basocá niipetiramena neāriwu; Jesuyé maquẽrẽ dutirí basocamena dícu neāwũ. Judíoa niihērārẽ netōnére queti yũ wederiguere cúārẽ wedewu. Yũ sicatorpu wedeñcāriguere, yũ mecūtígã wederere “¿deero jĩmiādari cúã?” jĩgũ wedewu. “Mũ wederé wapamaniã” jĩārõ jĩgũ, wedeñamiwũ. 3 Cúã merẽã jĩriwa. Yũ menamacũ Tito griegoayu niipacari, cūcārẽ ũsã judíoa tiirucúrenorẽ tiidutíriwa. Cūārẽ “cōnerígu yapa macã caseróre widecōārõ booa” jĩriwa. 4 Āpērã Jesuré padeorámena bapacutirira niíwã. “Ũsãcã Jesuré padeorá niíã” jĩdito, ñadutiri basoca niirira niíwã. Marĩ masĩã: Jesuré padeorémena netōnénoã. Cúãpe “marĩ ñecūsũmũ dutimũāatiriguere tiipetĩheri, netōnénoña maniã” jĩwã. Teero tiirã, Jesuré padeorá tiirécutirere ñarã tiiríra niíwã, ũsã ñecūsũmũ dutimũāatiriguere tiidutíadara. 5 Cúã teero tiidutípacari, ũsã péerogã cúã tiidutíre “tiiró boocú” jĩriwu. “Jesuré padeorémena netōnénoādacu” jĩrẽ queti dícare wedea, múã diamacũ maquẽrẽ masĩārõ jĩrã.

6 Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca “yũ biiro buea” jĩrĩ t̃orá, merẽã jĩāmariwa. (“Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niíya” jĩrã āpērã nemorõ niiriya, yũ wācūrĩ. Cōāmacũ marĩ niipetirare s̃cārĩbíro ñaqui.) Cúã yũre “atepé tiidutíya judíoa niihērārẽ” jĩ wederiwa. 7 Teero wederono tiirã, ateré jĩwã: “Cōāmacũ m̃urẽ judíoa niihērārẽ netōnére quetire wededutijĩyi. Pedrore judíopere wededutirirobirora m̃urẽ cúāpere wededutijĩyi”, jĩwã. 8 Cōāmacũ Pedrore beserigu niíwĩ, judíoare wedearo jĩgũ. Cūārã yũcārẽ beserigu niíwĩ, judíoa niihērāpere wedearo jĩgũ.

9 Jerusalénpure Santiago, Pedro, teero biiri Juan Jesuyé maquẽrẽ dutirí basoca niíwã. Cúã yũre jĩwã: “Cōāmacũ m̃urẽ judíoa niihērārẽ wededuticojĩyi”, jĩwã. Teero tiirã, yũ, teero biiri Bernabére ateré jĩwã: “Marĩ s̃cārĩména padeadacu”, jĩwã. Cúã ũsārẽ “Jesuyé quetire judíoa niihērārẽ wadera wáaya” jĩwã. “Ũsãpe judíoare wedeada”, jĩwã.

10 “Bóaneōrārẽ tiápuya” jĩrẽ dícare wededutiwa. Teerã niitoawu yũ “añurõ tiigúda” jĩ wācūrigue.

Pablo Pedrore tutirigue

11-14 Too síro yũ Antioquíapu niirĩ, Pedro toopú jeawi. Cũ sicator jeaari sirogã, judíoa niihērāmena yaa, niijāmiwĩ. Too síro Santiago menamacārã jeawa.* Pedro cúārẽ cuirigu niíwĩ, “yũ widecōānoña manirāmena yaaré quetire Jerusalén macārārẽ wedebocua” jĩgũ. Teero tiigú, judíoa niihērāmena yaadu, bapacutinemoriwi. Pedro menamacārã judíocã teerora tiíwã. Bernabépara teerora tiiññúsejāwĩ. “Cōāmacũ niipetira Jesuré padeoráre s̃cārĩbíro ñaqui” jĩrere wederira niipacara, cúã bueriguere tiiñami, tiidújāwã. Cúã netōnére quetire masĩrã niipacara, tee queti diamacũ maquẽrẽ tiihéri ñawũ. Teero tiigú, Pedrore pau basocá ñacoropu tutiwa. Cūārẽ jĩwũ: “Mũ judíoyu niipacu, judíoa niihērāmena yaamiāwũ; cúã tiiróbiro tiirécutimiāwũ. Mũ teero tiirigue añunimiāwũ

* 2:11-14 Santiago Jerusalénpu niyigu. Cũ menamacārã toopú niirira Antioquíapu jeayira. Cúã judíoa niyira. Santiago cúārẽ ticocorijiyi; masĩña maniã.

ména. Mecătígã ¿deero tiigú cűãmena yaari, bapacutiri tiiri sáa? Mũũ buearirobiro tiiría. Teeména judíoa niihērārē ‘judíoa tiiróbiro tiiyá’ jĩgũ tiite. Mũũ teero tiiré ñañaniã”, jĩwũ.

Judíoa, judíoa niihērã padeorémena netōnénoãdacu

¹⁵ “Marĩ puarã bauárapura judíoa niitoarira niwũ. Judíoa niihērã Moisére dutiré cűũriguere tiiría. Teero tiirã, ‘ñañarã niĩya’ jĩmiwũ. ¹⁶ Marĩ tee dutiré masĩpacara, atepécārē masĩã: Moisére dutiré cűũriguere tiiránorē Cõãmacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññariqui; Jesucristore padeoránopere ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññaqi. Teero tiirã, marĩ judíocã Jesucristore padeóa, Cõãmacũ marĩrē ‘añurãrã niĩya’ jĩñrũ jĩrã. Moisére dutiré cűũriguere ‘tiáda sũcã’ jĩria. Ateména putuáa: Tee dutiré tiirãre Cõãmacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññariqui. ¹⁷ Marĩ ‘Cristomena dícu netōnénoãdacu’ jĩrē quetire wederi, marĩya wedera judíoa marĩrē wedepatiadacua. Biirũ jĩãdacua: ‘Múã ñañaniã. Múã marĩ ñecũsũmuārē dutiriguere tiiría. Múã judíoa niihērãmena yaajĩrã, cűã tiiróbiro ñañarē tiirã niĩã’, jĩãdacua marĩrē. Teero jĩrã, ‘Cristo ñañarũ suotígu tiiri múārē’ jĩrã tiãdacua. Cűã teero jĩrē diamacũ mee niĩãdacu. Cristo ñañarē suotíriqui. ¹⁸ ‘Marĩ ñecũsũmuārē dutirigue marĩrē netõrĩ tiirícu’, jĩ wedetoawũ mée. Tee dutiriguere suotínemogũ, yũurã suõ netõnucãgũ niijãbocu. ¹⁹ Yũũ Moisére dutiré cűũriguere tiipetídugapacu, tiipetĩmasĩriwũ. Teeré tiigú, ‘catiré petihére yũũ buarícu’ jĩ wãcũwũ. Teeré wãcũari siro, Cõãmacũmena añurũ niirecutirere buawũ. ²⁰ Cristo curusapu diarirobiro yũucã diagu tiiróbiro wáarigupu niigũ tiia.† Tee tiigú, yũũ too sugueropũ niirirobiro niiria sáa. Yũũ basiro tiidugárere tiiría; Cristo yũũmena niigũ tiidutirere tiia. Cűũ yũũre maĩrigũ niĩwĩ; yũũre diabolosarigũ niĩwĩ. Yũũ mecătígã Cõãmacũ macũrē padeó, cűũ tiidutirere tiia. ²¹ Moisére dutiré cűũrigue basocã tiipetĩjããtã, Cõãmacũ ‘añurãrã niĩya’ jĩ ññããtã, Cristo búri peti diabolĩyi. Teero tiigú, Cõãmacũ yũũre añurũ tiiré ‘búri niire niĩã’ jĩria yũũ”, jĩwũ Pedrore.

3

Moisére dutiré cűũrigue o Jesuré padeoré maquẽ

¹ Múã Galacia macãrã, tuomasĩhērã tiiróbiro tiirã tiíayiro. ¿Noã múārē jĩditocãmesãmĩrĩto apeyeré padeodutĩra? Ũsã toopáre niirã, múārē Jesucristo curusapu diabolosarigue maquẽrē diamacũ wedewũ. Añurũ ũsã wederiguere tuomĩwũrã múã. ² Ate dícu múārē sãĩnãgũda: ¿Múã Moisére dutiré cűũriguere tiinũnũsera, Espĩritu Santore buarĩ? Buarĩjĩyu. Jesucristoye quetire tuo, padeorĩ, Espĩritu Santo múãmena niinucãjĩyi. ³ Múã sicato Jesuré padeonucãrã, Espĩritu Santo tutuaremena múã ñañarē tiiriguere wasorĩra niĩwũ. Múã biirũ tiinucãrira niipacara, mecătígãrē múã basiro tutuaremena “añurãrã niĩãdacu” ¿jĩ wãcũgari? ¿Múārē tuomasĩre petijõãĩ? ⁴ Jesuré múã sicato padeonucãrĩ, ãpẽrã múārē ñañarũ tiirĩra niĩwũ. Mecătígãrē cűũrē padeodúra, “búri peti ñañarũ netõjĩyu” ¿jĩrã tiiri? Yũũ tugueñaãtã, búri peti ñañarũ netõrĩjĩyu. ⁵ Cõãmacũ múārē Espĩritu Santore ticodiocorigũ niĩwĩ. Cűũ tutuaremena múã watoapure pee tiĩẽnorigũ niĩwĩ. ¿Deero tiigú teero tiigári, múã tugueñarĩ? Jesucristoye quetire múã tuo padeorĩ, teero tiiquĩ. Moisére dutiré cűũriguere tiirĩpereja, teero tiirĩboqui.

⁶ Marĩ ñecũ Abraham Cõãmacũrē padeoyĩgu. Teero tiigú, Cõãmacũ cűũrē “añugũrã niĩ” jĩ ññayigu.* ⁷ Teero tiirã, ateré masĩña: Cõãmacũrē padeorã niĩya Abraham pãrãmerã niinũnũsera díamacũ. ⁸ Judíoa niihērãcãrē Cõãmacũrē padeorĩ, “añurãrã niĩya” jĩ ññagũdaqui. Tee maquẽrē wedenoã Cõãmacũye queti jóaripũpũre. Cõãmacũ tee queti, añuré quetire Abrahamrē wedesuguerigu niĩwĩ: “Mũũmena niipetire dita macãrãrē añurũ niire maquẽrē ticogũda”, jĩrigũ niĩwĩ.† ⁹ Abraham Cõãmacũrē padeorigũ niĩwĩ.

† 2:20 Diarira catirãpũ ñañarē tiirucũriguere tiimasĩricua. Teero tiirã, marĩ Cristomena diarirabiro niijĩrã, cűũ booré dícu tiidugáro booa. * 3:6 Génesis 15.6. † 3:8 Génesis 12.3.

Teero tiigú, Cõãmacû cûârê añurõ niiré maquêrê ticorigu niwĩ. Atitócãrê niipetira Cõãmacûrê padeoráre añurõ niiré maquêrê ticoqui.

¹⁰ Æpêrã “Moisére dutiré cûûriguere tiirá, netõnénoãdacu” jĩ wãcũmicua. Teero wãcûrãrê Cõãmacû ñañarõ netõrĩ tiigúdaqui. Cõãmacûye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Niipetire Moisére dutiré cûûriguere tiipetihegu ñañarõ netõgúdaqui”,[‡] jĩ jóanoã.

¹¹ Cõãmacûye queti jóaripũpu ate jóanoã: “Cõãmacû cûârê padeogúre ‘añugárã niĩ’ jĩ ñaqui; cûârê catiré petihére ticogúdaqui”,[§] jĩ jóanoã. Teero tiirá, marĩ masĩtoaa: Moisére dutiré cûûriguere tiigúre Cõãmacû “añugárã niĩ” jĩ ñariqui. ¹² Tee dutirére tiigú Cõãmacûpere ñapeoriqui. Tee dutiré biirope jĩ jóanoã: “Niipetire tee dutirére tiipetigu catiré petihére buagúdaqui”,^{*} jĩ jóanoã.

¹³ Tee jĩpacari, ãsã judíoa teeré tiipetímasĩria. Teero tiirá, Cõãmacû ñañarõ netõrĩ tiinóãdara niitoamiwũ. Teero biiri ñagũ, Cõãmacû Cristopere marĩye wapa wapatĩbosaro jĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirigu niwĩ. Cõãmacûye queti jóaripũpu tee maquêrê jóanoã: “Niipetira yucũgũpu siatũyorira Cõãmacû ñañarõ netõrĩ tiirirapu niĩya”,[†] jĩ jóanoã. ¹⁴ Jesucristo marĩye wapa diabosarigu niwĩ. Teero tiigú, cûârê padeorémena Cõãmacû Abrahamrê “añugárã niĩ” jĩrirobirora judíoa niĩhêrãcãrê “añurãrã niĩya” jĩ ñagúdaqui. Teero biiri Jesucristore marĩ padeorĩ ñagũ, Cõãmacû cûũ jĩrirobirora marĩrê Espĩritu Santore ticoqui.

Abrahamye maquẽ, Moiséye maquẽ

¹⁵ Yáa wedera, mecütigãrê basocá cûã tiirucúremena múãrê sicaró queorémena wedegúda. Sícũ basocá ãpĩrê “biirora tiigúda” jĩgũ, queti beserĩ basocũ putopũ wáa, paperapũpu cûũ tiíadarere jóadutiqui. Añurõ jóaquẽnotoa, cûũ wãme jóapeoqui. Too sírore ãpĩ tiipũpu jóariguere cosemasĩriqui; teero biiri jóanemomasĩriqui. ¹⁶ Cõãmacû Abrahamrê “biiro tiigúda” jĩrigue tee tiiróbirora niĩã. Cõãmacû Abrahamrê “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetire dita macãrãrê añurõ niiré maquêrê ticogúda” jĩiyigu. “Mũũ pãrãmerã niinũnũsera paũmena teeré ticogúda”, jĩriyigu. Biirope jĩiyigu: “Sícũmenarã ticogúda”, jĩiyigu. Cõãmacû teero jĩgũ, Cristoyere wedesũguegu tiiyigu. ¹⁷ Yũũ múãrê jĩĩarigue biiro jĩĩdugaro tiia: Cõãmacû Abrahamrê “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena biiro tiigúda” jĩ quẽnorĩ siro, cuatrocientos treinta cãmari siro Cõãmacû Moisémena cûũ dutiré cûũyigu. Teeré cûũgũ, cûũ too sugueropũ Abrahamrê “biiro tiigúda” jĩ quẽnorĩguere acabóridojaqui. ¹⁸ Abraham Cõãmacûrê padeorĩ, wapaséro manirõ Cõãmacû cûũrê “añugárã niĩ” jĩ ñayigu. Marĩcã Cõãmacũmena añurõ niidugara, Abraham padeorĩrobirora Cõãmacûrê padeoró booa. Marĩ Moisére dutiré cûûriguere tiirémena Cõãmacũmena añurõ niimasĩricu.

¹⁹ Too docare ¿deero tiigú Cõãmacû Moisémena tee dutirére cûũyiri? Biiro niĩã: Marĩrê “ñañarã, netõnũcãrepira niĩã” jĩ tuomasĩãrõ jĩgũ, cûũyigu. Tee dutirémena niirucuwũ, téee Jesucristo jearipũ. Jesucristo jeari siro, cûũmena Cõãmacû “añurõ tiigúda” jĩrigue diamacúrã wáariro niwũ. Tee dutirére Cõãmacû ángeleare wededuticoyigu Moisére. Moisépecã teeré tuogú, basocápure wedenetõnecoyigu. ²⁰ Abrahampere Cõãmacû cûũ añurõ tiíadarere ãpĩrê wededuticoriyigu; cûũ basiro wedeyigu. Teero tiiró, Abrahamrê jĩriguepeja Moisére jĩrigue nemorõ wapacutíyiro.

²¹ Too docare Cõãmacû Abrahamrê “mũũ pãrãmi niinũnũsegũmena niipetire dita macãrãrê añurõ niiré maquêrê ticogúda” jĩiyigu. Too síro Cõãmacû Moisémena cûũ dutirére cûũyigu. Tee dutirére ticoriguemena Cõãmacû Abrahamrê jĩriguere acabóriyigu. Tee dutirére basocá tiipetídugapacara, tiipetímasĩricua. Teero tiirá, catiré petihére buarícua. Tee dutirére tiipetímasĩãtã, Cõãmacû cûãrê “añurãrã niĩya” jĩbojĩyi. ²² Teero jĩrõno tiigú, Cõãmacû cûũye queti jóaripũpu ate jóari tiirigu niwĩ: “Niipetira basocá ñañarére

[‡] 3:10 Deuteronomio 27.26. [§] 3:11 Habacuc 2.4. ^{*} 3:12 Levítico 18.5. [†] 3:13 Deuteronomio 21.23.

tiidúmasĩricua”, jĩ jóanoã. Teero tiigá, Cõamacũ Jesuré padeorá dícare ãñurõ niiré maquẽrẽ ticoqui. Cũãrẽ ãñuré ticori, Abrahamrẽ jĩriguebirora wáaa.

²³ Jesuré padeoré maquẽrẽ tuoádari suguero, ãsã Moisére dutiré cũũriguemena niiwũ. Tee dutirére yũrõ niirõ tiirucúwũ, téee Jesuré padeoré maquẽrẽ masĩĩpũ. ²⁴ Tee dutirémene Cõamacũ ãsãrẽ “ñañaré tiirá niiã” jĩ tuomasĩdutigu cũũyigu. Teeré tuomasĩrã, Cristo jeari, cũũrẽ padeonũcãwũ. Cũũrẽ padeorí, Cõamacũ ãsãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩ iñamasĩqui. ²⁵ Mecũtígãrẽ marĩ basocá Jesuré padeorápũ niiã. Teero tiirá, Moisés dutirémene niiria sáa. ²⁶ Múã niipetira Jesucristore padeorémene Cõamacũ põna niiã. ²⁷ Teero tiirá, wãmeõtinorira niiwũ. Múã Jesuré padeorí, Cõamacũ múãrẽ cũũ tiiróbiro niirecutiri tiirígu niiwĩ. ²⁸ Cõamacũ judíoare, judíoa niihẽrãrẽ sícãrĩbíro iñaqũ. Dutia-penori basocare,† dutiapienoña manirãrẽ sícãrĩbíro iñaqũ. Teero biiri ãmũãrẽ, numiãrẽ sícãrĩbíro iñaqũ. Cõamacũ múã niipetira Jesucristore padeorãre sícãrĩbíro iñaqũ. ²⁹ Múã Cristore padeorá niijĩrã, Abraham pããmerã niinũnũsera díamacũ niiã. Teero biiri Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñurõ niiré maquẽrẽ ticogũda” jĩrirobirora múãcãrẽ ticogũdaqui.

4

¹ Múãrẽ queorémene wedenemogũda. Sícũ wĩmagũrẽ cũũ pacũ cũũ cuorére cũũqui. Cũũ wĩmagũ masãtuajearipacũ, cũũye niĩadarere ñeeriqui. Tee niipetire cũũye niipacari, padecoteri basocũ tiiróbiro niiqui ména. ² Æpẽrã cũũrẽ masõcua. Teero biiri Æpẽrã cũũye niĩadarecãrẽ iñanũnũsebosacua, téee cũũ pacũ “cũũrẽ teeré ticowa” jĩ wederi bureco jearipũ. ³ Teerora wáawũ marĩcãrẽ. Wĩmarã niirã, marĩ Pacũye “ticorijãña ména” jĩnorira tiiróbiro niiwũ. Marĩ ñecũsũmũã tiidutĩmũãtiriguemena niiwũ. ⁴ Cõamacũpe cũũ queorí bureco jeari, cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Numiõpũre bauári tiirígu niiwĩ. Cõamacũ macũ marĩ tiiróbiro bauárigũ niijĩgũ, cũũcã basocáye dutirémene niirígu niiwĩ. ⁵ Cõamacũ cũũ macũrẽ bauári tiiyígu, marĩ Moisére dutiré cũũriguemena niimirirare netõnẽãrõ jĩgũ. Marĩrẽ netõnẽãri siro, Cõamacũ marĩrẽ cũũ põna wáari tiirígu niiwĩ. ⁶ Cõamacũ marĩrẽ “yũũ põna niitoaya” jĩjĩgũ, marĩpũre cũũ macũmena Espíritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Teero tiirá, Cõamacũrẽ “Pacũ” jĩmasĩã. ⁷ Cõamacũ marĩrẽ tiibosáriguemena padecoteri basoca tiiróbiro niinemia sáa; Cõamacũ põna niitoaa. Cũũ põna niijĩrã, niipetire marĩrẽ “ãñuré ticogũda” jĩriguere cuoa.

Pablo bayiró wãcũpatirigue

⁸ Múã too sugueropũre Cõamacũrẽ masĩhẽrã niimirira niiwũ. “Cõãpõna” cũũ jĩrãrẽ padeomĩrira niiwũ. Múã padeoríra Cõamacũbiro niiriya. Múã cũũrẽ yũũnũnũsera, dutiapienori basoca tiiróbiro niimirira niiwũ. ⁹ Atitóre múã Cõamacũpere masĩtoaa sáa. Biirope jĩdũgagũ tiia: Cõamacũpe múãrẽ masĩsũguetoajĩyi. Cũũrẽ masĩpacara, ¿deero tiirã Æpẽrãye dutirémene niidũgara tiĩ sũcã? Cũũ dutirémene catiré petihẽre buayá manicú. Dutirére yũũnũnũserano dutiapienori basoca tiiróbiro niĩya. ¿Múã dutiapienori basoca tiiróbiro niidũgara tiĩ sũcã? ¹⁰ Múã judíoa tiiróbiro cũũ yeerisãre burecoricõrõ, mama muĩpũrãcõrõ, boseburecoricõrõ cũũ tiirucúrenorẽ tiĩáyro. ¹¹ ¿Yũũ múãrẽ búri peti wedeyiri? jĩgũ, ñañarõ tũgueña.

¹² Yáa wedera, yũũ múãmena niigũ, judíoa tiirucúrere tiĩẽñoriwũ. Múãcãrẽ yũũ tiiróbirora boosãga. Too sugueropũ yũũ múãrẽ iñagũ jeari, yũũre ãñurõ bocawũ. ¹³ Ateré wãcũña sũcã: Yũũ diarecutijĩgũ, múã putore putáawũ. Toopũ niijĩgũ, múãrẽ ãñuré quetire wedenũcãwũ. ¹⁴ Yũũ diarecutigu niipacari, yũũre bocarijã, cõãjã tiiríwũ. Múã “diarecutigu niĩ” jĩ iñapacara, yũũre dooríwũ. Biirope tiiwũ: Sícũ ángelere, Jesucristore tiiróbiro yũũre bocawũ. ¹⁵ Múã too sugueropũ yũũmena ñenimirigue ¿deero wáari? Múã tiatore yũũre

† 3:28 Pecasyemena: esclavos.

maĩrã, yũre tiiápudugara, múãye capearire odewe, yũre sããdugamiwã. ¹⁶ ¿Yũ diamacú wederigue wapa yũre ñatutira tii? ¿Diamacú maquẽrẽ wederẽre tũodugárigari?

¹⁷ Múãrẽ merẽã buenetõri basocá “ũsã múãrẽ bayiró tiiápudugaga” jĩpacara, tiiápudugaricua. Yũ múãrẽ bueriguere wãcũrijããrõ jĩrã, cúa buerẽpere “ãñunetõjõãã” jĩãrõ jĩrã, buecua. ¹⁸ Æpẽã múãrẽ tiiápuri, ãñunicu, ãñurẽ maquẽ tiiápuatã. “Tiiápura tiiã” jĩrã, teero tiiápurucujããrõ. Yũ toopú niirĩ dícu tiiápuditorijããrõ. ¹⁹ Yũ maĩrã, múãrẽ bayiró wãcũpatia. Sĩcõ niipacó coo macũrẽ apaadari suguerogã, ñaãrõ pũnirẽ tũgueñaco. Coo tiiróbirora yũcã múãrẽ Cristore padeorĩ boosãgũ, bayiró ñaãrõ netõã. Múã Cristore ãñurõ yũnũnũseripũ, yeerisãgũda. ²⁰ Yũ múã putopũ bayiró niidugamiga. Múãmena wedesegũ, yũ mecũtígã jóaro tiiróbiro tutirẽmena wedeseribocu. Yũ yoaropũ niijĩgũ, deero tiimasĩriga.

Agar, Saraye queti

²¹ Múã Moisére dutirẽ cũũriguere tiidugámicu, Cõãmacũmena ãñurõ putuáada jĩrã. Tee dutirẽre múã buepacara, ¿tũomasĩrigari? ²² Moisés Abrahamyere biiro jóarigu niĩwĩ: Abraham pũarã ãmũã põnacutíyigu. Sĩcũrẽ dutiapienori basocomena põnacutíyigu. Æpĩpere cũũ nũmo díamacũmena põnacutíyigu. ²³ Dutapienori basoco Æpẽã numiã tiiróbirora wĩmagũ bũ, põnacutíyigo. Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ nũmo põnacutígodaco” jĩyigu. Coo põnamanígõ niimirigo niipaco, cũũ jĩrirobirora wĩmagũ bũ, põnacutíyigo.

²⁴⁻²⁵ Cúa pũarã numiãrẽ wáariguemena aterẽ wedegũda: Dutapienori basocore wáarigue ãtãgũ Sinaí wãmecutirigupũre wáarigue tiiróbiro niĩã.* Agar dutapienori basoco niiyigo. Teero tiigá, coo macũcã dutapienori basocũ niirigũ niĩwĩ. Niipetira tii põna bauánũnũseracã dutapienori basoca niicua. Ætãgũ Sinaí Arabia ditapũ niicu. Toopú Cõãmacũ Moisére cũũ dutirẽre cũũrigũ niĩwĩ. Apeyerẽja sũcã, atitõ Æpẽã Jerusalẽnpũre Moisére dutirẽ cũũriguere tiirã niicua. Niipetira tee dutirẽre tiirãno Agarya põna macãrã tiiróbiro dutapienori basoca niĩya. ²⁶ Marĩ Jesurẽ padeorãpeja dutapienori basoca mee niĩã. Jerusalẽn ãmũãsepũ niirĩ macã macãrã niĩã. Dutirẽmena niiria; Sara põnabi-ro niĩã.

²⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Mũũ numiõ põnamanígõ, Ɂseniña.

Põnacutĩadari suguerogã, pũnirẽnorẽ tũgueñañaripaco, Ɂseniremena acaribíya.

Mũũ “põnamaníyo” jĩĩ, cõãnorigope too síropũre mũũ pãrãmerã paũ niĩãdacua.

Mũũ apegó manucutigo nemorõ pãrãmerã cũogódacu,†

jĩĩ jóanoã.

²⁸ Yáa wedera, Cõãmacũ Abrahamrẽ jĩrirobirora Isaac bauáyigu. Teerora Cõãmacũ “mũũ pãrãmerã paũ niĩãdacua” jĩrirobirora marĩpucãrẽ Abraham põnabi-ro wáari tiiquĩ.

²⁹ Tíatore Sara macũ Espíritu Santo tiiápuremena bauáyigu. Dutapienori basoco macũ Ismael ñatutiremena cũũrẽ nũnũrucúyigu. Atitócãrẽ teerora wáaa: Dutirẽmena niirã Jesurẽ padeorãre nũnũrucúcu. ³⁰ Cõãmacũye queti jóaripũpũ Ismael, Isaaye maquẽrẽ ate jóanoã: “Dutapienori basoco macũrẽ cũũ pacũ cũorígue putuáricu. Sara macũpere putuácu. Teero tiiró, dutapienori basoco coo macũmenarã cõãjãña”,‡ jĩĩ jóanoã. ³¹ Yáa wedera, atemẽna putuáa: Marĩ dutapienori basoco pãrãmerã niinũnũserabi-ro niiria. Sara pãrãmerã niinũnũserabi-rope niĩã sáa.§

5

Moisére dutirẽ cũũriguemena niiria

* **4:24-25** Sinaípu Cõãmacũ Moisére cũũ dutirẽre cũũyigu. Ññaña Éxodo 19 y 20. Tee dutirẽmena niirã tee dutirẽre dutapienorã tiiróbiro niĩya. † **4:27** Isaías 54.1. ‡ **4:30** Génesis 21.10. § **4:31** Sara macũ cũũ pacũyere ñeeriro tiiróbirora marĩ Cõãmacũ cũũ põnarẽ ticoadarere ñeeãdacu.

¹ Cristo marĩrẽ marĩ ñecũsũmuã tiimúãatiriguemena niimirirare netõnérigũ niwĩ, dutiapienori basoca tiiróbiro niirijããrõ jĩgũ. Teero tiirã, “Moisére dutiré cũũriguere tiiyã” jĩrãrẽ yũurijãña. “Dutiapienori basoca tiiróbiro niĩada sũcã”, jĩrijãña.

² Tugueñate. Yũu Pablo múãrẽ ateré jĩã: “Cõnerigũ yapa macã caseróre widecõãña”, jĩ dutirãre múã “jáũ” jĩrã, Cristo múãrẽ ãñurõ tiibosárigue “wapamaníã” jĩrãbiro tiirã tiia. ³ Múãrẽ jĩñemogũda: “Widecõãña” jĩ dutirãre yũugũno niipetire Moisére dutiré cũũriguere tiipetijãrõ booa. ⁴ Múã “Moisés dutirémene netõãdacu” jĩrã, Cristore duurã tiia. Cũũ maĩrémena múãrẽ ãñuré ticoriguere tiidióra tiia. ⁵ Ësãpeja Espíritu Santo tiipuruemena ateré wãcũã: Ësã Jesuré padeorã niirĩ, Cõãmacũ ãsãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩgũdaqui. Teero cũũ jĩrẽre ãseniremena yuea. ⁶ Marĩ Jesucristore padeorã ate masĩã: Widecõãnorira niirĩ, o widecõãñoña manirã niirĩcãrẽ, wapamaníã Cõãmacũrẽ. Jesuré padeorã niijĩrã, ãpẽrãrẽ maĩmasĩã. Tee doca wapacutía.

⁷ Sicato múã Jesuyére tuorã, cũũye buerere ãñurõ nũnũrã tiimíwũ. ¿Noã múã diamacũ maquẽrẽ nũnũmirirare wedemecũõmirĩto? ⁸ Teeré Cõãmacũrẽ díorijãña. Cũũrã múãrẽ Jesuré padeorã jĩgũ, beserigũ niwĩ. ⁹ Merẽã wederã puarãgã niipacara, pã pũuri tiiré tiiróbiro niicua. Pã pũuri tiiré péerogã sããpacari, pã tiirĩbũrupare sesapetijõãcu. Tee tiiróbiro Jesuré padeorãre ñañorã tiicúa. ¹⁰ Cũã teero tiirere yũu wãcũpatiria. Múãcã yũu tiiróbiro Jesuré padeorã niĩã. Teero tiirã, múã, yũu tugueñarĩ, yũu tiiróbiro pade-orucũjããdacu. Cõãmacũ múãrẽ ñañodugãgnorẽ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui.

¹¹ Yãa wedera, yũu “widecõãrõ booa” jĩrẽ maquẽrẽ wederia. ãpẽrã yũure “tee maquẽrẽ wedei” jĩrã, jĩãmajãrã tiicúa. Yũu tee maquẽrẽ wedeatã, judíoa yũure ñañarõ tiirĩbocua. Yũu “Jesucristo curusapũ diabolosariguemena netõnénoãdacu” jĩrẽ maquẽ dícare wedea. Tee maquẽrẽ yũu wederé wapa yũure ñañarõ tiĩya. ¹² Múãrẽ “widecõãña” jĩrãno cũã basiro bayisãñũrõ widetãri boomíga.

¹³ Yãa wedera, Cõãmacũ múãrẽ dutiapienori basoca tiiróbiro niĩãrõ jĩgũ mee beserigũ niwĩ. Múã Moisés dutirémene niiria sãa. Teero tiirã, “marĩ booró ñañaré ãgaripéarenorẽ tiĩada” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, cãmerĩ maĩrémena tiiapu, niirecutiya. ¹⁴ Marĩ niipetire Moisére dutiré cũũriguere sicaró dutirõmenarã patuãmasĩã. Biirõ niĩã: “Mũu basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñã”, jĩã. ¹⁵ Múã basiro cãmerĩtutira, cãmerĩ ñañarõ jĩrã doca, wáicura tiiróbiro cãmerĩquẽcõãtõrã tiĩadacu. Múã basirora teeré tiirã, basocãpetiadacu. Teero wãari jĩrã, tuomasĩ, niirecutiya.

Espíritu Santo tiidutĩrere tiiró booa

¹⁶ Múãrẽ biirõ wedegũda: Espíritu Santo múãrẽ tiidutĩrobirora tiirucũjãña. Múã teero tiirucũra, ñañaré múã ãgaripéarere tiirĩcu. ¹⁷ Marĩ ñañaré ãgaripéareno Espíritu Santo boosãre mee niĩã. Espíritu Santo boosãrepeja marĩ basiro ãgaripéare mee niĩã. Ate puaró cúasorobiro biicõãtõã. Teero tiirã, marĩ ñañaré tiidugãri, Espíritu Santo “tiirĩjãña” jĩĩqui. ¹⁸ Espíritu Santo tiidutĩrere marĩ tiirã, “Moisés dutirémene marĩ netõnénoãdacu” jĩ wãcũricu sãa.

¹⁹ Ñañaré ãgaripéare maquẽrẽ masĩnotoaa. Teeré tiirãno ateré tiicúa: Cũã nũmosãnumiã, cũã manusũmuã niĩhẽrãrẽ ñeeapecua; ãpẽrãmẽna cũã booró ñañarõ ñeeapecua; ateré tiirẽcutirano sĩcũ tuomasĩhẽgũ tiiróbiro tiirẽcuticua; ²⁰ basocãbiro baurãre, wáicurabiirõ baurãre weerirare padeocúa; sĩquẽrã yáíwa jĩĩditoremene tiirãno wãtĩã dutirémene tiirucũcua; iñatuticua; cãmerĩ iñadugãricua; ãpẽrãrẽ doecua; péerogã tiipacãri, cúajãcua; cũã booré dícare tiidugãcua; ãpẽrã ãñurõ wãcũrẽre tuodugãricua; wãabatejõãrĩ tiicúa; ²¹ ãpẽrãyẽre iña, ãgorepira niicua; basocãre sĩãcõãcua; búrecoricõrõ cũmucua; bosebũreco niirĩ, cũmu, ãpẽrãrẽ acaribícua; teero biirõ apeyẽ pee tee tiiróbiro baurẽ tiicúa. Múãrẽ too sugueropũ jĩĩrobirora wedenemogũda sũcã: Teenó tiirẽcutirano Cõãmacũ dutiré marĩpũre jeariguenorẽ bũarícua.

²² Yucugũ añurígũno añuré ducacutia. Teero tiiróbiro Espíritu Santo ateré marĩ wăcŭrêpũre witiatiri tiiquĩ: Cămerĩ maĩcũ; ũsenire cŭocũ; añurō niirecutirere cŭocũ; marĩrê merêã wáari, potocōrō manirō niimasĩcu; âpêrârê bóaneō ññacu; cŭârê añurō tiicũ; “marĩ tiíada” jĩrêre queoró tiicũ; ²³ “âpêrã nemorō niiã”, jĩ tũgueñaricu; ñañarō wăcũ tiidugăpacara, tiirĩcu. Sicaró dutiró tee maquêrê “tiirĩjãña” jĩ cămotáro maniã. ²⁴ Marĩ Jesucristore padeorá nijĩrã, ñañaré ũgaripéamiriguere duujãã sáa. ²⁵ Espíritu Santomena catiré petihére cŭoa. Teero tiirá, cŭũ tiidutĩrobirora tiirucújārō booa. ²⁶ Marĩ “âpêrã nemorō niiã” jĩ tũgueñarijããda. “Mũũ nemorō añurō tiimasĩã teerėja”, jĩrijããda. Cămerĩ ũgorijããda.

6

Cămerĩ tiíapuya

¹ Yáa wedera, sĭcũ Jesuré padeogú apetó ñañaré tiibóqui. Múã Jesuré añurō padeoráno cŭũ teero tiirĩ ññarã, tiíapuya. Añurō bóaneōremena cŭũrê wedeya. “Mũũ ñañaré tiirêre Cōămacũ boorĩqui; teero tiigú, wăcũpati, wasoyá”, jĩñña. Múăcã ñañaré tiirĩ jĩrã, wăcũtutuaya. ² Múârê merêã wáari, cămerĩ añurō tiíapuya. Teeré tiirá, Cristo dutirêre queoró tiíadacu.

³ Apetó sĭcũ “yũũ âpêrã nemorō niiã” jĩ wăcũmiqui. Cŭã nemorō niiripacu, búri peti wăcũămajăqui. Teero jĩ wăcũgũ, cŭũ basirora jĩditogũ tiiquĩ. ⁴ Marĩ basiro marĩ tiirêre “¿añunigari?” jĩ wăcũari siro, besero booa. Añurō tiári siro, “cŭã nemorō añurō tiíajĩyu” jĩ wăcũrijãña. Marĩ basiro tiíariguepere ũseni, nijārō booa. ⁵ Āpĩ marĩ tiimasĩrenorê tiimasĩriqui. Marĩpecã cŭũ tiimasĩrenorê tiimasĩricu. Marĩ basiro Cōămacũ tiidutĩrere tiiró booa.

⁶ Múârê Jesuyé quetire bueré wapa cŭârê niyerumena, yaarémena, apeyenómena tiípuro booa.

⁷ Múã ateré masĩbocu: “Yũũ ñañaré tiirĩ, Cōămacũ teero ññajăqui” jĩ wăcũgũno cŭũ basiro jĩditogũ tiĩi. Queorémene wedegũda: Sĭcũ oteri, cŭũ oterigue wii, ducacuticu. ⁸ Sĭcũ ñañaré ũgaripéarere tiigú ñañaré otegú tiiróbiro niiqui; ñañarére bŭagúdaqui. Āpĩ Espíritu Santo boorêre tiigúpe añuré otegú tiiróbiro niiqui; catiré petihére bŭagúdaqui. ⁹ Teero tiirá, marĩ añurō tiirêre páasutirijārō booa. Marĩ páasutĩheri, sĭcũ otegú cŭũ oterigue dŭca añurére seenéōgũ tiiróbiro niíadacu; añurére bŭaádacu. ¹⁰ Teero tiirá, marĩ jeatuario niipetirare añurō tiíada. Jesuré padeorápere nemosañúrō tiíapuada.

Wedeyaponorigue

¹¹ Ññaña. Yũũ basirora jóagu paca jóaremena múârê jóagu tiia.* ¹² Múârê widecōădutira judíoamena añurō putuáada jĩrã, teero tiidutícua. Cŭã Jesucristo marĩrê curusapu diabolosarigue queti dícare wedeatã, judíoa cŭârê tuti, ñañarō tiibócua. Ññarō netōdugăhera, Jesucristoye maquêrê, teero biiri widecōăre maquêrê buecua. ¹³ Cŭã widecōănorira niipacara, Moisére dutiré cŭũriguere tiipetĩriya. Teeré tiipetĩripacara, múârê widecōădutiayira. Biiro jĩ wedebatedugacua: “Ŭsărã Galacia dita macărârê widecōărĩ tiiwú”, jĩdugacua. ¹⁴ Yũũ doca yũũ basiro tiirĩguere wedebateridojãã; Jesucristo tiirĩguerepere wedebatea. Biiro jĩ wederucua: “Jesucristo marĩrê curusapu diabolosarigu niĩwĩ”, jĩ wedea. Teero tiigú, atibúreco macărã cŭã ñña ũgaripéarere “búri niiré peti niiã” jĩ ñña; teeré tiinemódugariga. Cŭăpecã yũũ Cristoye quetire wederucurere “búri niiré peti niiã” jĩcua; teeré tŭodugáricua.† ¹⁵ Widecōănorira niirĩ, o widecōănoña manirã niirĩcărê, Cōămacŭrê wapamanĩã. Marĩ ñañaré tiirêcutiriguere wasoré, teero

* **6:11** Āpĩ jóabosajĩyi ména. Niituredaripure Pablo basiro jóajĩyi. Basocá teeré ññarã, “cŭărã jóajĩyi” jĩmasĩjĩya. † **6:14** Pecasăyemena: “el mundo está muerto para mí y yo estoy muerto para el mundo”.

biiri marĩ Jesuré padeoré doca wapacutía. ¹⁶ Niipetire yuu wederére tiinunúseranorẽ Cõãmacũ añurõ niirecutiri tiiáro; cúãrẽ bóaneõ ññaãrõ. Cúãrã Cõãmacũyara díamacũ niĩya.

¹⁷ Yuu Jesuyé quetire wederé wapa cúã yuure tãnarígue cãmi tusaa. Tee cãmimena “yuu Jesuré padecotegũ niiã” jĩ ãñoã. Teero tiirá, mecũãmena sĩcũ yuure potocõnemorijããrõ. Teero biiri yuu wederére wedemecũõrijããrõ.

¹⁸ Yáa wedera, marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ añuré ticoaro. Teerora wáaaro. Nocõrõrã jóaa.

ÉFESO MACÃRÃRÊ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ niiã. Múã Éfeso macãrã Cõãmacũrẽ padeorá Jesucristore ãñurõ padeoráre ãñuduticoa.

² Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Cristomena Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiiré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacũre usenire ticoada. Cũũ marĩrẽ niipetire ãñurõ yeeripũnacutire maquẽrẽ ticodiocorigũ niiwĩ. Cũũ marĩ Cristomena niirãrẽ ãñurõ tiirigũ niiwĩ. ⁴ Cũũ marĩrẽ ãñurõ tiirigue biiro niiã: Atibúreco tiiádari suguero, cũũ marĩrẽ Cristomena niiadarare besetoarigũ niiwĩ. Marĩrẽ cũũ ññacoropũre ñañaré manirã, ñañaré tiirírirabiro niirĩ boogũ, teero tiirigũ niiwĩ. ⁵ Cõãmacũ too sugueropũ marĩrẽ maĩgũ, Jesucristomena marĩrẽ “yũũ põna niirĩ tiigũda” jĩirigũ niiwĩ. Teeré tiigũ, cũũ tiidugárirobirora tiirigũ niiwĩ. ⁶ Cũũ macũ cũũ bayiró maĩgũmena marĩrẽ ãñunetõjõãre ticorigũ niiwĩ. Teero tiirã, cũũ ãñuré ticoriguere wãcũrã, cũũrẽ usenire ticoa. ⁷ Marĩ cũũ macũmena niiã. Cũũye dímena marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩbosarigũ niiwĩ. Teeména Cõãmacũ marĩ ñañaré tiirére acabórigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ ãñurõ tiidugágũ, teero tiirigũ niiwĩ. ⁸ Cũũ marĩrẽ niipetire masĩre, tũomasĩre ticogũ, cũũ maĩré ãñorígũ niiwĩ. ⁹ Cũũ “tiigũda” jĩiriguere too suguero macãrãpũ masĩña maniriguere marĩrẽ masĩrĩ tiirigũ niiwĩ. Cristo tiirigũmena teeré masĩrĩ tiirigũ niiwĩ. ¹⁰ Cõãmacũ “teero tiigũda” jĩirĩ bureco jeari, cũũ jĩirirobirora wáaadacu. Cristore niipetirere, niipetirare dutiri tiigũdaqui. Ëmũãsepu niirãrẽ, atibúrecopũ niirãrẽ Cristo dutigũdaqui.

¹¹ Cõãmacũ cũũ booróbirora niipetire cũũ “biiro tiigũda” jĩirére tiiquĩ. Cũũ too síropũ tiíadarere wãcũtoarigũ niiwĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ beserigũ niiwĩ. Cũũ marĩrẽ besegu, too síro Cristomena cũũ “ticogũda” jĩiriguere marĩcãrẽ ticogũdaqui. ¹² Cũũ teero tiigũ, ãsã Cristore padeosugúerirare ãñurõ niirĩ booquí. Basocá ãsã ãñurõ niirére ññarã, Cõãmacũ ãñurõ tiirére usenipeoadacua. ¹³ Múãcã diamacũ maquẽ quetire tũojĩrã, netõnére quetire tũojĩrã, Cristore padeojĩrã, cũũmena niiã. Teero tiigũ, Cõãmacũ “yáara niĩya” jĩigũ, múãrẽ Espíritu Santore ticodiocorigũ niiwĩ. Espíritu Santo Cõãmacũ “múãrẽ ticodiocogũda” jĩirigũra niĩ. ¹⁴ Cõãmacũ Espíritu Santore marĩrẽ ticotoarigũ niiwĩ. Teero tiirã, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ niipetira cũũ põnarẽ cũũ pũtopũ néewagũdaqui. Toopá niipetire cũũ “ticogũda” jĩiriguere ticogũdaqui. Cũũ teero tiirĩ, basocá cũũrẽ usenipeoadacua.

Pablo Éfeso macãrãrẽ sãĩbosárigue

¹⁵⁻¹⁶ Teeré wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Yũũ múã marĩ Ôpũ Jesuré padeorére tũowũ; teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeoráre maĩrécãrẽ tũowũ. Teero tiigũ, múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ¹⁷ Cõãmacũ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacũ ãñunetõjõãgũrẽ múãye niiadarere biiro sãĩã: “Cõãmacũ, Espíritu Santo cũãrẽ masĩrére jeari tiiyá; mũũ niirecutirecãrẽ ãñurõ masĩrĩ tiiyá”, jĩĩã. ¹⁸ Atecãrẽ sãĩã: “Cõãmacũ, cũãrẽ ateré ãñurõ masĩrĩ tiiyá: Mũũ cũãrẽ ‘ãñurõ tiigũda’ jĩigũ, beserigũ niiwũ; niipetira mũũrẽ padeoráre ãñuré petire ticogũdacu; ¹⁹⁻²⁰ mũũ tutuanetõjõãgũ niiã; tee tutuaremena ãsã Cristore padeoráre tiípua”, jĩĩ sãĩã. Tee tutuanetõjõãremena Cõãmacũ ateré tiirigũ niiwĩ: Cristo diarigũpũre masãrĩ tiirigũ niiwĩ; cũũ masãmũãri siro, cũũrẽ cũũ pũto ãmũãsepu ôpũ duiirĩrõ diamacũpe dupoyigũ. ²¹ Cũũrẽ niipetira Ôpũ peti sããrĩ tiiyigũ. Teero tiigũ, ôpãrã atibúrecopũ niirã, ãmũãsepu niirã Ôpũ peti niĩ. Ápĩ cũũ sotoa macũ manĩ.

Cũ atibáreco macārã sotoa macũ niiĩ; too síro macārã sotoa macũ niirucugadaqui. ²² Cõamacũ niipetirere, niipetirare Cristo doca putuári tiyígu. Teero biiri Cõamacũ niipetira Jesuré padeorí põna macārãre dutigúre sōnecorigũ niĩwĩ; cũ marĩ dupu tiiróbiro niiĩ. ²³ Marĩ cũrẽ padeorí põna macārã cũya õpũ tiiróbiro niiã. Cũ marĩ niipetiramina wáaqui. Cũ niipetiroputũ; atibárecopũ, ãmũãsepũ teerora niiqui.

2

Cõamacũ marĩre maĩgũ netōnérigue

¹ Too sugueropũ múã ñañaré tiiríra niijĩrã, diarira tiiróbiro niirira niĩwũ. ² Atibáreco macārã tiiróbiro ñañaré tiiríra niĩwũ. Wãtĩãre dutigú boorere tiinunásewũ. Cũ atibáreco macārã Cõamacũre netōnucārãre dutigú niiĩ. ³ Too sugueropũ marĩ niipetira cũã tiiróbirora ñañaré tiirucúwũ. Marĩ ñañaré tiidugárere ugaripéawũ. Marĩ noo booró ñañaré tiíadarere wácũwũ. Teeré wácũãri siro, teeré tiijãwũ. Teero tiigú, Cõamacũ marĩmena cúanetõjõayigu. Æpẽrã tiiróbirora marĩcã ñañarõ tiinóbojĩyu. ⁴ Cõamacũpe marĩre bayiró maĩgũ, bóaneõ ñnarigu niĩwĩ. ⁵ Marĩ ñañaré tiiríra niijĩrã, Cõamacũ ñnacoropũre diarira tiiróbiro niĩwũ. Teero ñnapacũ, marĩre Cristomena catiré petihére cõorã niirĩ tiirígu niĩwĩ. Cõamacũ múãrẽ cũ ãñuré ticorémēna netōnérigũ niĩwĩ. ⁶ Marĩ Cristomena masãmũãrira tiiróbiro niirĩ tiirígu niĩwĩ. Jesucristo ãmũãsepũ duirobirora marĩcã cũmēna toopũ duiará tiiróbiro niirĩ tiirígu niĩwĩ.* ⁷ Too síro macārãpũre cũ marĩre ãñuré ticoriguere ãñogũda jĩgũ, teero tiirígu niĩwĩ. Cũ marĩre tiápũgũ, Jesucristomena niirĩ tiirígu niĩwĩ. ⁸ Marĩ Jesucristore padeorí, Cõamacũ marĩre cũ ãñuré ticorere ãñogũ, netōnérigũ niĩwĩ. Tee marĩ basiro tiirígue mee niiã; Cõamacũ ticorigue niiã. ⁹ Marĩ ãñurõ tiirere ñnagũ mee netōnéwĩ. Teero tiigú, sícũno “yũ ãñurõ tiirígue wapa Cõamacũ yũre netōnéwĩ” jĩmasĩña manĩã. ¹⁰ Marĩ cũ tiiríra niiã. Marĩ ãñurõ tiirémēna basocáre tiápuaro jĩgũ, marĩre Jesucristomena niirĩ tiirígu niĩwĩ. Marĩ ãñurõ tiíadarere Cõamacũ too sugueropũ quẽnotóayigu.

Marĩ Cristomena ãñurõ niirecutijã

¹¹ Teero tiirã, ateré wácũña: Múã judíoa niihẽrã bauárira niĩwũ. “Widecõãnoña† manirã niicua”, jĩwã judíoa múãrẽ. Cũãpe “widecõãnorira niiã ãsãjã” jĩwã, cũãya õpũ maquẽpũ dícare widecõãnorira niipacara. ¹² Too sugueropũre múã Cristomena niihẽrã niĩwũ; Israelya põna macārãmena niiríwũ; Cõamacũ “netōnégũdũre ticocogũda” jĩrere múã pacusũmũãrẽ wederiyigu; diari siro, ¿deero wáaadari? jĩmasĩriwũ; atibáreco macārã tiiróbiro Cõamacũre masĩriwũ. ¹³ Múã yoaro macārã tiiróbiro niirã niijĩrã, cũrẽ masĩriwũ. Atitóre Jesucristomena niijĩrã, cũye dí õmayudiariguemēna Cõamacũre masĩã; putogã macārã tiiróbiro niirã putuãa. ¹⁴ Cristo niiĩ marĩre ãñurõ niirecutirere ticogũ. Judíoare, judíoa niihẽrãre sicapõna macārã niirĩ tiirígu niĩwĩ. Marĩ câmerĩ ñnadugarimirigue opatũdi tiiróbiro niĩwũ. Cũ tiitũdire cõãrigũ niĩwĩ. ¹⁵ Cũ diariguemēna judíoare dutirere “biirõ tiyã”, “biirõ tiirĩjãña” jĩrere duurĩ tiirígu niĩwĩ. Teero tiiríguemēna pũapõnã macārã niimirirare sicapõnarã putuári tiirígu niĩwĩ. Marĩ cũmēna sícãrõmēna niijĩrã, sicapõna macārã niiã. Teero tiirã, judíoa, judíoa niihẽrã sícãrõmēna ãñurõ niirecutimasĩã. ¹⁶ Cũ curusapũ diariguemēna marĩ câmerĩ ñnadugaririguere petirĩ tiirígu niĩwĩ. Cũ diariguemēnarã pũapõnã macārã niimirirare sicapõnarã niirĩ tiirígu niĩwĩ. Teero biiri teemēnarã Cõamacũmēna bapacutimasĩã sũcã.

¹⁷ Cristo múã yoaro macārã tiiróbiro niimirirare ãñurõ niirecutire maquẽrẽ wedegu atirigu niĩwĩ. Æsã putogã macārã tiiróbiro niimiriracãrẽ teerora wedeyigu. ¹⁸ Cristo marĩre tiibosáremēna marĩ niipetira Espíritu Santo sícãmēnarã marĩ Pacũmēna wedese-masĩã. ¹⁹ Teero tiirã, mecũtĩgãrẽ múã aperó macārã wáanetõri basoca tiiróbiro niiria.

* **2:6** Too sugueropũ õpãrãmēna duiará cũãmēna dutiyira. † **2:11** Cõnerígu yapa macã caseróre.

Āpērā Cōāmacūrē padeorāmena sicamacā macārā tiiróbiro niiā; Cōāmacūyawii macārā tiiróbiro niiā. ²⁰ Jesucristo cūyere wededutigu beserira, teero biiri profetas múārē Cōāmacūyere wedenūcārira niwā. Teero tiirā, cūā wii tiíadaritabebiro niicua. Basocá wii tiinacārā, supisabotarire nūcōsugúecua, wii tutuariwii niiārō jīrā. Jesucristo teebotaribiro niigú niī. ²¹ Teebotari āñurō nūcōāri siro, apeyé botarire diamacū nūcōwācu. Āñurí wii, Cōāmacū dícare padeorí wii tiimūāwanocu. ²² Marī Jesuré padeorā niijīrā, teebotaribiro niiā; wiiré biarí tūdibiro niiā. Wiiré peotíari siro, basocá toopá niirucuya. Espíritu Santo tiwiipá niijīgū, Cōāmacū toopára niirucuqui.

3

Pablöre judíoa niihērārē buedutigu cūūrigue

¹ Teero tiigú, yūu Pablo Cōāmacū múārē āñurō tiiríguere āñurō tūomasīārō jīīgū, sāiā. Yūu múā judíoa niihērārē Jesucristoye quetire wederé wapa peresuwiipū niiā. ² Yūu wācūrī, múā ateré tūojīyu: Cōāmacū yūure āñurō tiigú, múārē tiíapudutirigu niwī. ³ Cōāmacū too sugueropū masīña maniríguere yūure masīrī tiwī. Yūu tee maquērē péero jóatoaawū. ⁴ Múā yūu jóaariguere buera, ateré jīīādacu: “Pablo Cristoye queti too sugueropū masīña maniríguere āñurō masīqui”, jīīādacu. ⁵ Too suguero macārāpū tee quetire āñurō tūomasīriyira. Atitópūre Cōāmacū masīrī tiiquí. Cūū cūyere wededutigu beserira āñurārē, teero biiri cūū wededutirere wederáre Espíritu Santomena masīrī tiiquí. ⁶ Tee masīña manirígue ate niiā: Cristore padeorémena múā judíoa niihērā judíobirora Cōāmacū ticoadarere ñeeādacu. Cristomena niijīrā, judíoamena sicapōna macārā niiā; Cōāmacū judíoare “biiro tiigúda” jīiriguere múācā yuea.

⁷ Cōāmacū yūure āñuré ticogū, cūū tutuaremena yūure āñuré quetire wedegú niirī tiirígu niwī. ⁸ Yūu Cōāmacūrē padeorā watoapū bári niigú peti niipacari, ate āñurére yūure tiidutirigu niwī: Cūū yūure judíoa niihērārē Cristoye āñunetōjōārere wededutirigu niwī. “Cristo āñunetōjōāgū niī” jīirére marī masī sīcārībírīa. ⁹ Apeyeré Cōāmacū yūure tiidutirigu niwī: Tee masīña manirígue quetire niipetira tūomasīārō jīīgū, wededutirigu niwī. Sícato tee queti Cōāmacū niipetire bauanérigu wācūriguepū niiriro niwū. ¹⁰ Teero tiiró, atitóre Jesuré padeorí pōna macārāmena biiro wáaa: Cūā pūapōná niimirira sicapōna wáari īñarā, ūmūāse macārā dutirá, teero biiri cūā doca macārā dutirá biiro jīīādacua: “Cōāmacū masīnetōñē; niipetire cūū tiirémena cūū masīrére ēñoī”, jīīādacua. ¹¹ Sicatopūra Cōāmacū “teerora tiigúda” jīiyigu. Cūū jīiribirora wáari tiirígu niwī marī Ōpū Jesucristo tiiríguemena. ¹² Marī cūūmena niijīrā, cūūrē padeojīrā, cuiro manirō Cōāmacūmena wedesemasīā sáa. ¹³ Teero tiirā, yūu múārē wederé wapa ñañarō netōrī tūorā, wācūpatirijāña. Biirope wācūña: “Marīrē maījīgū, peresu ñeerīquiro niipacū, marīrē Jesuyé quetire wedetoawī”, jīī wācū, ūseniña.

Cristo basocáre maīquí

¹⁴ Teeré wācūgū, ñicācoberimena jeacūmu, marī Pacūre múārē sāibosáa. ¹⁵ Cōāmacūrā pacū niisuguerigu niī. Cūūmena “pacū” jīiré nūcāā. Cūū niipetire pōnarī macārā ūmūāsepū niirā, atibárecopū niirā sīcārōména niirī tiirígu niwī. ¹⁶ Marī Pacūra pee āñurére cūoquí. Teero tiigú, Espíritu Santomena múā wācūrēpūre tutuare ticori boogú sāibosáa. ¹⁷ Cūū teeré ticori, múā Cristore padeorí, Cristo múāmena niirucugūdaqui. Apeyeréja, múā Cristore āñurō maīārō jīīgū, āpērācārē āñurō maīārō jīīgū, sāibosáa. ¹⁸ Teero tiirā, múā niipetira Cōāmacūrē padeorāmena Cristo múārē maīrére masīādacu. Cūū marīrē bayiró peti maīquí. ¹⁹ Cūū maīrére tūomasīpetinoña manipacári, múā cūū maīrére tūomasīnemoārō jīīgū, sāibosáa. Cūū maīrére tūomasīnemorā, Cōāmacū tiiróbiro niirecūtirere cūonemóādacu.

²⁰ Marĩ “Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ niĩ” jĩãda. Cũũ tutuare marĩpure niĩ. Teero tiigũ, cũũ niipetire marĩ sãirẽ nemorõ, marĩ tũgueñare nemorõ ticomasiĩqui. ²¹ Teero tiirã, marĩ Jesucristore padeorĩ põna macãrã niijĩrã, teero biiri marĩ Jesucristomena niijĩrã, Cõãmacũrẽ ùsenire ticorucuada. Atitõ macãrã, too síro macãrãcã teerora Cõãmacũrẽ ùsenire ticorucuaro. Teerora wáaaro.

4

Jesuré padeorãre sĩcãrõména niidutirigue

¹ Yũũ marĩ Òpũyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ múãrẽ biiro tiirĩ bayirõ boogã: ãñurõ tiirécutiya. Cõãmacũ múãrẽ beserigu teero tiirĩ booquí. ² “Ãpẽrã nemorõ ãñurẽ tiia” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ niĩña; cúañañarijãña; ãpẽrãrẽ maijĩrã, cũã diamacũ tiihéri iñarã, teero tũgueñajãña. ³ ãñurõ niirecutijĩrã, Espiritu Santo tiiapuremena “sĩcãrõména niĩada” jĩ wãcũrucuya. ⁴ Marĩ sicaõpũũbiro niĩ. Espiritu Santo sĩcũ niipacu, marĩ niipetiramenã niiquĩ. Marĩ Cõãmacũ beserira niijĩrã, ate dícuere yuea: “Marĩrẽ ãñurõ tiigũdaquí”, jĩã. ⁵ Marĩ Òpũ sĩcũrã niĩ. Marĩ cũũrẽ sĩcãrĩbíro padeóa. Marĩ sĩcãrĩbíro wãmeõtinowũ. ⁶ Cõãmacũ marĩ niipetira Pacũ sĩcũrã niiquĩ. Cũũ marĩ niipetira sotoa macũ niiquĩ. Marĩmena cũũye maquẽrẽ tiirĩ tiiquĩ. Marĩ niipetiramenã niiquĩ.

⁷ Cristo marĩ niipetirare merẽã dícu tiimasĩrere ticoquí. Cũũ marĩ niipetirapure sĩcãrĩbíro ticodugarijĩyĩ. Teero tiigũ, cũũ booróbirora ticorigũ niiwĩ. ⁸ Teero tiirõ, Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Cũũ ãmũãsepũ mũãwagu, cũũ ñeerirare néewayigu.

Too síro basocãre ãñurẽre ticoyigu,*

jĩ jóanoã.

⁹ “Cũũ ãmũãsepũ mũãwayigu” jĩ jóare ate jĩdugaro tiia: Mũãwaadari suguero, atibãrecopũ diiátiyigu. ¹⁰ Cũũrã sũcã atibãrecopũ diiátirigu ãmũãsepũ niipetira Òpũ peti niigũdu mũãwarigũra niiquĩ. Teero tiigũ, niipetiropũ dutiquĩ. ¹¹ Cristo cũũrẽ padeorãre niipetirapure tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. Siquẽrãrẽ cũũyere wededutigu beserira sããrĩ tiirigu niiwĩ; ãpẽrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wederã sããrĩ tiirigu niiwĩ; ãpẽrãrẽ ãñurẽ quetire wedewarucuri basoca sããrĩ tiirigu niiwĩ; ãpẽrãrẽ cũũrẽ padeorãre coterã, cũãrẽ buerã sããrĩ tiirigu niiwĩ. ¹² Teero tiigũ, marĩ cũũrẽ padeorãre cũũye maquẽrẽ padearo jĩgũ, teero tiirigu niiwĩ. Cũãrẽ padeotutúaaaro jĩgũ, teero tiimasĩrere ticorigũ niiwĩ. ¹³ Teero wáari, marĩ sĩcãrĩbíro marĩ Òpũrẽ padeoádacu; sĩcãrĩbíro Cõãmacũ macũrẽ ãñurõ masĩãdacu. Teero biiri Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tũomasĩãdacu; Cristo niirõbirora niirecutiadacu. ¹⁴ Teero tiirã, wĩmarã tiirõbiro niirijããda. Wĩmarã jĩditorere tũojĩrã, pũũrĩ wĩnomẽna páapuconorõ tiirõbiro noo niirẽ buerẽre padeonũnũseya. Cũã tiirõbiro marĩ jĩditomenirã buerẽre tũorã, padeonũnũserijããda. ¹⁵ Biirope tiíada: Cãmerĩ maĩrémena Cõãmacũye diamacũ maquẽrẽ wedeada. Jõõpemenã diamacũ maquẽrẽ padeonemóãdacu. Cristomenã niirã niijĩrã, niipetire marĩ tiirénorẽ cũũ boorẽre tiinemómũããdacu. Cũũrã niĩ cũũrẽ padeorĩ põna macãrã dupu. ¹⁶ Cristo marĩ dupu tiirõbiro niijĩgũ, marĩrẽ dutiĩ. Sicaõpũũ pee òpũũ maquẽ cũocú. Niipetire tiĩõpũũ maquẽ dupu dutirẽre tiirĩ, tiĩõpũũ diaremanirõ bũcũã, tutuanemojõãcu. Tee tiirõbiro niĩã marĩ. Marĩ Cristo dutirẽre tiirã, sĩcãrĩbíro niĩãdacu. Teero tiirã, cãmerĩ maĩãdacu. Teemẽna padeotutúaadacu.

Cristomenã mama niirecutire cũoa

¹⁷ Teero tiigũ, marĩ Òpũ wãmemenã múãrẽ aterẽ duticoa: Mũã ãpẽrã Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirénorẽ tiinemórĩjãña. Cũã wãcũrẽ wapamanĩã. ¹⁸ Cõãmacũyere wãcũdugahera, tũomasĩhẽrã tiirõbiro niĩya. Teero tiirã, naĩtĩãrõpũ niirãbiro diamacũ maquẽrẽ tũomasĩriya; catirẽ petihẽre Cõãmacũ ticorẽ cũorícua. ¹⁹ Cũã ñãñarẽ tiirẽre

* 4:8 Salmo 68.18.

boborídojāya. Teero tiirá, cúã noo booró ñañaré tiisodéaatiya. Niipetire cúã túsaré ñañarére tiíya. ²⁰ Múãpe Cristore masĩnucārã, cúã teero ñañaré tiirénorē buenorijīyu. ²¹ Múã diamacúrã cūye maquērē tʉojīyu. Teero biiri múã Jesuména niijīrã, cūyere diamacú maquērē buenojīyu. ²² Teero tiirá, múã too sugueropu ñañaré tiiríguere duujāña sáa. “Ŭgaripéaremena useniādacu”, jĩ wācūmijīyu múã. Niiria. Teero wācūrē tiiditóre niĩã. ²³ Cõamacū múã wācūrēre wasoáro. ²⁴ Mama niirecutire cuoyá. Cõamacū múã mama niirecutire cū niirōbirora tiirígu niwĩ. Teeména āpērārē āñurō tiíadacu; ñañaré manirã niíadacu.

²⁵ Teero tiirá, jĩditonemorijāña. Marĩ Cristoya ōpūu maquē tiiróbiro niĩã. Teero tiirá, marĩ niipetirapure cāmerĩ diamacú wedesero booa.

²⁶ Múã cúara, ñañaré tiiríjāña. Cúanañiōrijāña, ²⁷ wātīārē dutigá múārē ñañarō wáari tiirí jĩrã.

²⁸ Yaarépimirigu yaanemóríjāārō. Yaaróno tiigá, padearo. Cū āñurō pade, wap-atáremena bóaneōrārē ticomasiḡūdaqui.

²⁹ Ñañarére wedeserijāña. Āñurēpe dícare wedeseya. Múã wedeseremena āpērārē tiápuya. Múã teero tiirí, múã wedeserere tʉorá āñurō niíadacua. ³⁰ Múã tiiréména Espíritu Santore wācūpatiri tiiríjāña. Cõamacū múārē Espíritu Santore ticorigu niwĩ, “yáara niíya” jĩrēre ēñogú. Espíritu Santo múāmena niirucugūdaqui, té Jesucristo múārē ũmāsepu néewaadari bureco jearipu.

³¹ Niipetire cāmerĩ ñañarō tʉgueñare, pūnirō wedesere, cúare, cúara acaribíre, teero biiri āpērārē ñañarō wedeserecārē duujāña. Sīcūrē ĩñatutirijāña. ³² Biirope tiyá: Cāmerĩ āñurō tiápu, bóaneōña. Cõamacū Cristomena múārē acabórirobirora múācā cāmerĩ acabóya.

5

Cõamacū pōna biiro niirō booa

¹ Múã Cõamacū pōna cū maĩrã niĩã. Teero tiirá, cū tiirébiro tiyá. ² Jesucristo maĩrirobirora cāmerĩ maĩrucújāña. Cū marĩrē maĩjīḡ, diabosayigu. Cū marĩrē diabosarigue Cõamacū ĩñacoropu sitiaāñūre busemūcore tiiróbiro cū túsaré niyiro.

³ Múã Cõamacū pōna niijīrã, múã nūmosānumiã, múã manusūmū niihērārē ñeeaperijāña; bobooro tiieñorijāña; cuopacára, boonemóríjāña. Múã teeré tihéri, múārē ñañarō wedepatire maniādacu. ⁴ Ñañarére wedese buiríjāña; wapamaníre maquērē wedeserijāña; noo booró wedeseāmarijāña. Múārē teenórē wedeserijārō booa. Biirope tiyá: Cõamacūrē usenire ticoya. ⁵ Ateré múã masīcu: Cristo cū Pacūmena niirōpu sīcū cū booró ñeeapesodeaatiguno wáariqui. Bobooro ñañarō tiieñogūno teerora wáariqui. Cuopacú boonemógūcā teerora wáariqui. Boonemógū Cõamacūrē padeoróno tiigá, cū booré maquē dícare padeoquí. ⁶ Cū wapamaníre wedeseremena múārē jĩditoreména wedeadacua. Cūārē padeoríjāña. Cõamacū cūārē netōnucārārē teero tiirí ĩñagū, bayiró cúaremena cūārē ñañarō tiigūdaqui. ⁷ Cūārē péerogā bapacutirijāña.

⁸ Múã too sugueropure naĩtīārōpu niirābiro niwū. Atitóreja bóeropu niirābiro marĩ Ōpūmena niĩã. Teero tiirá, bóeropu niirābiro tiyá. ⁹ Bóeropu niirā biiro tiíya: Āñurē tiíya; diamacú maquērē tiíya; niirō maquērē wedeseya. ¹⁰ Niipetire múã tiirénorē “¿marĩ Ōpū usenigūdari?” jĩ wācūña. ¹¹ Buri peti tiiránorē bapacutirijāña. Cū naĩtīārōpu niirābiro niicua. Cū ñañaré tiirēre cūārē masīr tiyá. ¹² Cū yayióropu tiíariguere marĩ wedeseri, bobo niĩã. ¹³ Cū tiíariguere masīr tiirí, sīāwócoropu niirébiro putuácu. ¹⁴ Cū basiro cú ñañaré tiíariguere ĩñamasīāri siro, “ñañaniā” jĩmasīcua. Teero tiiró, ateré jĩnoā: Mū cānigūbiro biigú, wācāñá. Diarigabiro biigú, masāmūñá.

Muu teero tiirí, Cristo muurẽ bóeropu niigú niirĩ tiigúdaqui, jĩñoã.

¹⁵ Teero tiirá, múã tiirére añurõ wãcũña. Cõamacũyere masĩhẽrãbiro tiirijãña. Cũyere masĩrãbirope tiiyá. ¹⁶ Atitóre basocá pee ñañaré tiíya. Múãpe niipetire tiirécõrõ añurẽ tiiyá. ¹⁷ Cõamacũyere tuomasĩhẽrãbiro niirijãña. “¿Ñeenópere Cõamacũ marĩrẽ tiirí boogári?” jĩ wãcũña. ¹⁸ Cũmurijãña, noo booró ñañaré tiirí jĩrã. Cũmurõno tiirá, Espíritu Santo boorépere tiiyá. ¹⁹ Salmopũpu jóariguemena, Cõamacũyere basarémena câmerĩ wedeseya. Marĩ Ôpũrẽ bayiró useniremena basapeoya. ²⁰ Marĩ Ôpũ Jesucristo wãmemena niipetirere Cõamacũ marĩ Pacure usenire ticorucujãña.

Sicawiĩ macãrãrẽ dutiré

²¹ Múã Cristore quioníremena ññaã. Teero tiirá, câmerĩ yũya.

²² Manucutira numiã, marĩ Ôpũrẽ yũrobirora múã manusũmuãrẽ yũya. ²³ Múã manusũmuã múãrẽ dutirá niíya, Cristo cũrẽ padeorí põna macãrã dutigú niirõbirora. Cristo cũrẽ padeorí põna macãrã dupubiro niĩ. Marĩ cũya ôpũũ maquẽbiro niirãrẽ netõnégũ niĩ. ²⁴ Cristoya põna macãrã cũrẽ yũrobirora nũmosãnumiã niipetiremena cúã manusũmuãrẽ yũro booa.

²⁵ Nũmocutira, Cristo cũya põna macãrãrẽ maĩrírobirora múã nũmosãnumiãrẽ maĩñá. Cristo marĩrẽ maĩgú, marĩye niĩadarere diabosayigu. ²⁶ Marĩrẽ ñañaré manirã niĩarõ jĩgũ, teero diabosayigu. Marĩ cũye quetire añurõ padeorí, ocoména coseárirabiro wáari tiirígu niĩwĩ. ²⁷ Teero tiirígu niĩwĩ, cũya põna macãrãrẽ añunetõjõãrã buajeádugagu. Cũ putuaatigu, cũrẽ suti jũĩrĩmaníre, opasũsũrõ manirẽbiro niirãrẽ cũmena néewadugaqui. Ñañaré manirã, ñañaré tiirírirabiro buadugáqui. ²⁸ Tee tiirõbirora nũmocutira cúã nũmosãnumiãrẽ maĩrõ booa. Cúã basiro maĩrõbirora maĩrõ booa. Cũ nũmorẽ maĩgũno cũ basiro maĩgú tiiquí. ²⁹ Sícũ cũya ôpũũrẽ maĩrĩjã tiirí. Teero tiiróno tiigú, añurẽ yaa, cũya ôpũũrẽ cotequi. Cristo cũya põna macãrãrẽ teerora tiiquí. ³⁰ Marĩ cũrẽ padeorí põna macãrã cũya ôpũũbiro niĩ. ³¹ Tee maquẽ Cõamacũye queti jóaripũpu biiro jóanoã: “Teero tiigú, ãmu cũ pacure, cũ pacore cõãwitiwa, cũ nũmoména niigúdaqui. Cúã puarã sicaôpũũ tiirõbiro putuáadacua”, * jĩ jóanoã. ³² Tee tuomasĩña manirẽ niĩ. Teero niipacari, yũ wãcũrĩ, “Cristo sicaôpũũbiro niiqui cũya põna macãrãmena” jĩdugaro tia. ³³ Teero jĩpacu, atecãrẽ jĩgũda: Nũmocutiracõrõ múã basiro maĩrõbirora múã nũmosãnumiãrẽ maĩñá. Numiãcã, múã manusũmuãrẽ padeoyá.

6

¹ Wĩmarã, mamarã, Jesuré padeorá niijĩrã, múã pacũsũmuã dutirére añurõ yũya. Teero tiirẽ añuniã. ² Cõamacũye queti jóaripũpu tee dutirẽ biiro jóanoã: “Muu pacu, muu pacore padeoyá”, jĩ jóanoã. Cõamacũ puamóquẽne dutirẽ watoapu tee dutirẽ tiigũnorẽ “añurõ tiigũda” jĩrigu niĩwĩ. Tee “añurõ tiigũda” jĩrẽ biiro jóanoã: ³ “Muu usenigũdacu; atibúrecopure yoari catigũdacu”, * jĩ jóanoã.

⁴ Põnacutira, múã põnarẽ bayiró tuti, cúari tiirijãña. Añurõ tiirére buemasõña. Cúã ñañaré tiirére quẽnojeári tiiyá. Cúãrẽ marĩ Ôpũ boorẽre wedeya.

⁵ Dutiaopenori basoca, ãno atibúrecopu múãrẽ dutiaaperare yũya. Padeorémena, quioníremena, tiidítóro manirõ cũãrẽ yũya. Cristo dutirére yũrobirora cũãcãrẽ yũya. ⁶ “Cúã ññacoropu dícu añurõ padeada”, jĩ wãcũrijãña. Siquẽrã cũãmena añurõ putuádugara teero tiicúa. Múãpe Cristore padecoteri basoca niijĩrã, Cõamacũ boorõbiro añurõ tusarémena padeya. ⁷ Useniremena marĩ Ôpũrẽ padebosarabiro tugueñaña. Basocá dícu

* **5:31** Génesis 2.24. * **6:3** Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16.

padebosarabiro tagueñarijãña. ⁸ Marĩ Õpũ añurõ tiirírare wapatígũdaqui. Dutiapenori basocare, dutiapenoña manirãrẽ teerora wapatígũdaqui. Múã teeré masĩtoacu.

⁹ Basocáre dutiaperã, múãcã teerora múã dutiaperare añurõ tiiyá. “Múãrẽ ñañarõ tiigũda”, jĩnemorijãña. Múã masĩcu: Cúã Õpũ múã Õpũcã niiqui; cũũ ãmũãsepũ niiqui. Cũũ niipetira basocáre batoro manirõ, sĩcãrĩbíro ññaqui.

Cristore padeorã wãtĩãrẽ cãmotáre

¹⁰ Ate tiidutíremena wedeyaponogũda: Múã marĩ Õpũmena niiã. Teero tiirã, cũũ tutuanetõremena wãcũbayiya. ¹¹ Cõãmacũ marĩrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyá. Teero tiirã, teeré cwoyã niijĩrã, wãtĩãrẽ dutigũ jĩditorere cãmotãmasĩãdacu. ¹² Marĩ surara tiiróbiro niipacara, basocãmena cãmerĩquẽria; wãtĩã ãmũãsepũ niirãmenape cãmerĩquẽã. Cúã niicua: Wãtĩã dutirẽ tutuare cwoyã, cúã doca macãrã dutirã, atibúreco maquẽ naĩtĩãrõpũ tiiróbiro niirẽre dutirã, basocáre wãcũrẽpare ñañarẽ tiidutĩra niicua. ¹³ Teero tiirã, niipetire Cõãmacũ marĩrẽ wãtĩãrẽ cãmotáre ticoriguere cwoyã. Teeré cwoyã, niipetire wãtĩ múãrẽ ñañarẽ tiidutĩri, netõnucãjããdacu. Múã teeré cwoyã, wãcũtutuara niĩãdacu.

¹⁴ Añurõ wãcũtutuara niiã. Surara cũũyaro sutirorẽ wẽemũõco, siatúqui sitũrũdamena. Tiidã sitũrũda diamacũ maquẽ marĩ padeorébiro niiã. Surara cũũ cutirore cõmequimẽna cãmotáqui. Tiiqui cõmequí marĩ añurẽ tiirébiro niiã. ¹⁵ Surara sapatũre sãñaqũ, wãagũda jĩgũ. Cũũ tiiróbirora múãcã añurẽ quetire wedeada quẽnoyũeya. Tee queti “Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre añurõ niirecutirere ticoqui” jĩrẽ queti niiã. ¹⁶ Surara cũũyã òpũũrẽ cãmotãriquire wãmopũ cwoquí. Cũũrẽ buedũgari, buereyucũ jũũatiri, tiiquimena cãmotáqui. Múãpe wãtĩãrẽ dutigũ múãrẽ ñañarõ tiidũgari, Cõãmacũrẽ padeorẽmena cãmotãmasĩcu. ¹⁷ Surara cũũyã dupure cãmotãgũ, cõmecororẽ pesaqui. Cũũyã dupure cãmotãrirobirora wãtĩ múã wãcũrẽre ñañodũgari, “Cõãmacũ netõnẽnorira niiã” jĩrẽmena cãmotãya. Surara espada pairĩpĩrẽ néewaqui. Cũũ tiipĩmena cãmerĩquẽmasĩrõbirora múãpe Cõãmacũye queti jóaripũ wedeseremena wãtĩrẽ cãmotãya. Cõãmacũye wedesere espada Espĩritu Santo múãrẽ ticoripĩbiro niiã. ¹⁸ Noo múã niirõ Cõãmacũrẽ sãĩrucũjãña. Espĩritu Santo masĩrẽ ticorẽmena sãĩñã. Añurõ tũomasĩña. Sãĩdũrijãña. Niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre sãĩbosãrucũjãña. ¹⁹ Yũũcãrẽ sãĩbosãya. Añurẽ quetire yũũ wederẽcõrõ Cõãmacũ cũũ wedeserere yũũre añurõ wedeseri tiĩáro. “Cuiro manirõ añurẽ quetire basocã masĩña manirĩguere wedearo”, jĩ sãĩbosãya. ²⁰ Tee quetire wederẽ wapa peresuwĩpũ niiã. Cõãmacũ yũũre tee quetire wededutigũ ticocorigũ niĩwĩ. Yũũre tee quetire cuiro manirõ wedearo jĩĩrã, sãĩbosãya.

Ãñudutiyaponorigue

²¹ Tĩquico múã putopũ wãagũdaqui. Cũũ yũũ menamacũ, yũũ maĩgũ, marĩ Õpũrẽ padecotegũ añurõ tiigũ niĩ. Cũũ múãrẽ niipetire yẽe maquẽrẽ wedegũdaqui. ²² Múãrẽ ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩgũ, ticocoa. Teero biiri cũũ múãrẽ wãcũtutuari tiĩáro jĩgũ, ticocoa.

²³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múã Jesurẽ padeorãre añurõ niirecutire ticoaro; múã Cristore padeonemórĩ, cãmerĩ maĩnemórĩ tiĩáro. ²⁴ Cõãmacũ niipetira marĩ Õpũ Jesucristore maĩrucũrãre añurẽ ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

FILIPOS MACÃRÃRË Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, teero biiri Timoteo múã Cõãmacũrẽ padeorã Filipospũ niirãrẽ ãñudutia. Ƴsã Jesucristore padecotera múãrẽ niipetira cũũmena niirãrẽ, múãrẽ suonírãrẽ,* teero biiri cũãrẽ tiiápuracãrẽ† jóaa.

² Múãrẽ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ôpũ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Jesuré padeorãre Pablo sãĩbosárigue

³ Yũũ múãrẽ wãcũrecõrõ yũũ Ôpũ Cõãmacũrẽ usenire ticoa. ⁴⁻⁵ Sicato múã padeonucãrito, tée atitópucãrẽ ãñurẽ queti maquẽmena múã yũũre tiiápua. Teero tiigũ, yũũ sãĩrecõrõ múã niipetirare useniremena sãĩbosárucua. ⁶ Múã Jesuré padeonucãrĩ, Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiigũ, wasorĩ tiirĩgũ niĩwĩ. Yũũ ateré masĩã: Teero múãrẽ wasomúãnucãrĩ tiigũdaqui, tée Jesucristo putuaatiripũ. ⁷ Múã niipetirare yũũ teero wãcũpadeori, ãñuniã. Yũũ múãrẽ maijĩgũ, teero wãcũã. Cõãmacũ marĩrẽ sĩcãrĩbíro tiiápurigũ niĩwĩ. Yũũ peresuwiipũ duiri, teero tiiápurigũ niĩwĩ. Teero biiri yũũ queti beserĩ basoca putopũ niirĩ, ãpẽrã Jesuyé quetire ñañarõ jĩĩdũgari, “diamacũrã niĩã” jĩĩ yũũ wederĩ, teerora tiiápurigũ niĩwĩ. ⁸ Cõãmacũ yũũ múãrẽ bayiró maĩrére masĩqui. Jesucristo cũũ múãrẽ maĩrõbirora yũũcã maĩã. ⁹ Yũũ Cõãmacũrẽ múãye maquẽrẽ sãĩgũ, “cãmerĩ maĩnemóãrõ” jĩĩã. “Masĩrémena cũũ maĩrére ãñoãrõ” jĩĩã. ¹⁰ Teero maĩrã, ãñurere besemasĩãdacu. Cristo putuaatiri, ñañaré manirã, wapa cũohéra bũajeánoãdacu. ¹¹ Jesucristo múãrẽ ãñurere tiirucúra niirĩ tiiáro. Basocã múã teero tiirĩ ññarã, Cõãmacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩĩãdacua.

Yũũ catigũja, Cristomena niĩã

¹² Yãa wederabiro niirã, ateré múãrẽ masĩrĩ boogã: Yũũre wáaremena ãñurẽ queti nemorõ sesajõãã. ¹³ Teero tiirã, niipetira romanuã õpũye wiseripũ coterĩ basoca “cũũ Cristoyere wederé wapa peresuwiipũ niĩĩ” jĩĩĩya. Æpẽrã ãnopũ niirãcã teeré masĩĩya. ¹⁴ Pacũ Jesuré padeorã yũũ peresuwiipũ duirere tũojĩrã, marĩ Ôpũrẽ padeotutúanemocua. Teero tiirã, Cõãmacũye quetire cuiro manirõ, wãcũtutuaremena wedecua.

¹⁵ Sĩquẽrã yũũre ññatutira, yũũre netõnucãdũgara, Cristoyere wedeayira. Æpẽrãpẽ ãñurõ tiidũgáremena cũũyere wedeayira. ¹⁶⁻¹⁷ Cũãjã yũũre maiĩya. Ateré masĩĩya: Cõãmacũ yũũre ãno cũũrigũ niĩwĩ, ãñurẽ queti “diamacũrã niĩã” jĩĩ wedearo jĩĩgũ. Yũũre ññatutirape yũũ nemorõ niidũgara, Cristoyere wedeayira. Basocã padeoáro jĩĩrã mee buecua. Yũũ peresuwiipũ duiri, yũũre ñañarõ wãcũrĩ tiidũgára tiicúa. ¹⁸ Æñujããdacu. Yũũre ñañarõ tiidũgápacara, o apeyé diamacũ maquẽrẽ wededũgara, Cristoyerena wedecua. Cũũye maquẽrẽ wederĩ tũogũ, useniã.

Teero usenirucujãgũdacu. ¹⁹ Ateré masĩjĩgũ, useniã: Múã sãĩbosáremena, teero biiri Espíritu Santo Jesucristo ticorigũ yũũre tiiápuremena niipetire yũũre wáare ãñurõ yapacutĩãdacu. ²⁰ Yũũ Jesucristoyere wedehẽgũ, bobobócu. Biirope booa: Cuiro manirõ, tutuaremena cũũyere wederucudũgaga. Yũũ tiirucúrobirora tiidũgága. Teero tiigũ, mecũtĩgãrẽ, too síropucãrẽ yũũ catigũ o diagũ, yũũ tiirémena “Cristo ãñuniĩ” jĩĩrĩ tiigũdacu. ²¹ Yũũ catigũja, Cristomena niĩã; cũũyere tiirucujãgũdacu. Diari, ãñuãdacu yũũre; cũũmena niirucujãgũdacu. ²² Yũũ catirĩ bũecori dũsarĩ, Cristoye maquẽrẽ pademasĩã

* **1:1** Pecasãyemena: obispos. † **1:1** Pecasãyemena: diáconos.

ména. Teero tiigú, yuu diari, o yuu catiri, ¿deerope tiigúdari? jĩmasĩriga. ²³ Ate puawámé beseri, wisió niiã. Ateré wãcũsuguea: Diadugaga Cristomena niigũdu. Yuure nemorõ añuãdacu. ²⁴ Too síro ateré wãcũã: Yuu catigape, múãrẽ nemorõ tiápugudacu. ²⁵ Teero tiigú, “diaria ména” jĩ wãcũgũ, catigudacu, múã niipetirare tiápugudu. Múã yuu tiápurementa jõõpemena nemorõ padeó, useniãdacu. ²⁶ Yuu múãmena niirĩ sũcã, múã Jesucristore bayiró usenire ticoadacu.

²⁷ Ateré añurõ tuoyá: Cristoye queti añuré queti jĩrõbirora tiirécutiya. Múã teero tiirí, yuu múã puto o aperopá niigũ, atequetiré tuodugáa: Filipos macārã sīcārībīro padeorá tiáyira; sīcārībīro añuré quetire padeorere “diamacũ maquẽ niiã” jĩ wedera tiáyira; ²⁸ “cũãrẽ cãmotárare cuiriayira” jĩrẽ quetire tuodugáa. Múã teero tiirí, múãrẽ cãmotára pecamepu wáadarere tuomasĩadacua; múã Cõamacũ netõnéãdara niirépere ñamasĩadacua. Cõamacũ cũãrẽ teeré masĩrĩ tiiquí. ²⁹ Cõamacũ múãrẽ añurõ tiirígũ niiwĩ. Cũũ añurõ tiirémēna puaró cũũrigũ niiwĩ. Sicaró ate niiã: Múã Cristore padeocú. Aperó ate niiã: Múã Cristore padeoré wapa ñañarõ netõãdacu. ³⁰ Múã Jesuré padeoré wapa yuu tiiróbiro ñañarõ netõãyiro. Yuu ñañarõ netõrĩ, múã ññawũ. Teerora sũcã mecūtígã yuure wáarecãrẽ tuocú.

2

Jesucristo tiiróbiro tiidutirigue

¹ Cristo múãrẽ wãcūtutuari tiiquí; cũũ múãrẽ maĩjĩgũ, añurõ yeeripūnacutira niirĩ tiiquí; Espíritu Santo múãmena niiquí; Cristo múãrẽ maĩgũ, bóaneõ ññaqui. ² Teero tiirá, múã tiirécutiremena yuure bayiró usenigũ niirĩ tiiyá. Ateré tiirécutiya: Añurõ tuomasĩrã niiña; cãmerĩ maĩñá; sīcūpōna tiiróbiro niirecutiya; sīcārībīro wãcũña. ³ Múãye dícare boosãrijãña; “ãpẽrã nemorõ niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirá, ãpẽrã múã nemorõ tiimasĩrere wãcũ, cũãrẽ añurõ tiiyá. ⁴ Múãye maquẽ dícare “añurõ wáaaro” jĩ wãcũrijãña. Æpẽrãcãrẽ “añurõ wáaaro” jĩrã, tiápuya.

⁵ Múã Jesucristo wãcũrirobirora wãcũña:

⁶ Cũũ Cõamacũ niirecutirere cuopacũ, atibúrecopũ jeagũ, “yuu ãmũãsepũ niigũ niirecutirere duurícu” jĩ wãcũriyigũ.

⁷ Teero jĩrõno tiigú, cũũ booró cũũ õpũ niirere duujã, padecotegũ tiiróbiro wáayigũ.

Marĩ tiiróbirora bauáyigũ.

⁸ Teero tiigú, atibúrecopũ niigũ, “yuu booró tiiría” jĩ wãcũrucuyigũ.

Cũũrẽ sīãdugári, “Cõamacũ booró tiigúda” jĩyigũ.

Curusapũ bobooro netõ, diapacũ, netõnucãriyigũ.

⁹ Cũũ teero tiiré wapa Cõamacũ cũũrẽ niipetira sotoapũ dutigudare cũũrigũ niiwĩ. Cõamacũ cũũrẽ uputí maquẽ wãmerẽ ticoyigũ.

¹⁰ Teero tiirá, niipetira ãmũãsepũ niirã, ditapũ niirã, dita docapũ niirã Jesús wãmerẽ tuorá, cũũ díamacũpũ ñicãcoberimena jeacũmuãdacua.

¹¹ Teero biiri niipetira biiro jĩãdacua: “Jesucristo niipetira Õpũ niirĩ”.

Teero jĩrã, Cõamacũ Jesús Pacũre “añunetõjõãrĩ” jĩrã tiíadacua.

Jesuré padeorá sīãwócore tiiróbiro niĩya

¹² Teero tiirá, yuu maĩrã, yuu múãmena niirĩ, añurõ yuura niiwũ. Mecūtígãrẽ yuu aperopá niirĩ, nemorõ teeré tiiyá. Múã netõnénorira niiã. Teero tiirá, Cõamacũrẽ cuiremena ññaña, cũũrẽ netõnucãrĩ jĩrã. Cũũ múãrẽ “añurõ tiirécutira niĩya” jĩrĩ tuodugára, añurõ tiyapácutiya. ¹³ Cõamacũ múãrẽ cũũ booré añurére tiidugári tiiquí. Cũũrã múãrẽ tiápuqui, cũũ boorere peotímasĩarõ jĩgũ. Teero tiirí booquí.

¹⁴ Niipetire apeyenórẽ tiirá, cúaro manirõ, ñañarõ jĩrõ manirõ tiiyá. ¹⁵ Teero tiirá, ñañaré tiirirabiro ñañaré tiihéra niiãdacu. Atibúreco macârã ñañaré tiirá, ãñurõ tiirére boohéra watoapu múã Cõãmacũ põna ñañaré manirã niiã. Múã ãñurõ tiirémèna sãwócore tiiróbiro cúãrẽ diamacũ tiirére ãñoñá. ¹⁶ Teero biiri cúãrẽ catiré petihére ticoré quetire wedeya. Múã teero tiirí, Cristo putuaatiri bureco jeari, yũ bayiró usenigũdacu. “Bári peti Filipos macârãrẽ bueriyu”, jĩmasĩgũdacu. ¹⁷ Basocá múãrẽ ñañarõ tiipacári, múã Jesuré padeorucúayiro. Múã padeoré Cõãmacũrẽ ãñuré ticoré tiiróbiro niiã. Yũ Jesuyére wederé wapa sãábócu. Yũre sããrĩ, yée díi múã Cõãmacũrẽ ãñuré ticoré sotoa víno píopeore tiiróbiro niiãdacu. Teero tiipacári, yũ usenigũdacu. Múãcã useniapuya. ¹⁸ Múãcã yũ tiiróbirora usenirõ booa. Yũre sããpacári, yũmèna useniña.

Timoteo, Epafroditoye maquẽ

¹⁹ Marĩ Òpũ Jesús boorí, máata Timoteore múã putopũ ticocogũda, múãye quetire tũogú, usenigũda jĩgũ. ²⁰ Timoteo dícu yũ tiiróbiro wãcũĩ; cũ yũ tiiróbiro múãrẽ ãñurõ wáari boogú, bayiró wãcũrecuti. ²¹ Æpẽã cúãye dícu wãcũrecuticua; Jesucristoyepere wãcũrecutiricua. ²² Múãpeja Timoteo diamacũ tiirére masĩtoacu. Sícũ cũ pacũmena padegú tiiróbiro yũre ãñuré quetire bueapurucui. ²³ Teero tiigú, yũre wáaadarere yũ masĩãri siro, cũrẽ múã putopũ ticocogũda. ²⁴ Marĩ Òpũ yũre wãcũtutuari ticorémèna ateré jĩã: Yũcã máata múã putopũ wáagũdacu.

²⁵ “Múã putopũ yũ baibiro biigú Epafroditore ticocoro booa”, jĩ wãcũ yũ. Múã basiro yũre tiápudutira, cũrẽ ticocorira niwũ. Cũ yũ menamacũ, yũre bueapugũ, surara ñañarõ netõrõbirora yũmèna ñañarõ netõgũ niĩ. ²⁶ Cũ múãrẽ bayiró ñadugai. Cũ diarecutire quetire múã masĩrĩ tũogú, bayiró wãcũrecutiwi. ²⁷ Diamacũrã niiã: Bayiró peti wáawi. Diaré putopũ niĩwĩ. Cũ bayiró diarecutipacari, Cõãmacũ bóaneõ ñawĩ. Cũ dícu bóaneõ ñariwĩ; yũcãrẽ bóaneõ ñawĩ, yũre nemorõ boorituari jĩgũ. ²⁸ Múã cũrẽ ñarã, useniãdacu. Teero tiigú, cũrẽ boyeromena ticocodugaa. Múã usenire quetire tũogú, yũcã usenigũdacu. ²⁹ Teero tiirá, useniremena cũrẽ bocaya. Marĩ Òpũrẽ padeorãre bocarirobirora cũrẽ bocaya. Niipetira cũ tiiróbiro niĩrãrẽ quioníremèna ñaña. ³⁰ Cũ Cristoyere padecotegũ niijĩgũ, diajõãmiwĩ. Diaró pũto niipacũ, múã tiápuboriguere yũre tiápuwi.

3

Biĩro niirecutiro booa

¹ Yáa wedera, mecãtigãrẽ múã marĩ Òpũmèna niijĩrã, useniña. Yũ too suguero wederiguere wedenemorĩ, yũre potocõria. Yũ wedenemorĩ, múãrẽ tiápucu. ² Ñañaré tiirãre cuiya. Cúãrẽ “díayia cúara tiiróbiro niĩya” jĩã yũ. “Cõnerígu yapa macã caseróre widecõãña, catiré petihére buaáro jĩrã”, jĩĩya. ³ Marĩye òpũãrĩrẽ tiiré marĩrẽ ãñurãrã niĩrĩ tiiría. Teero widecõãrõno tiirá, Espíritu Santo tiápuremèna Cõãmacũrẽ ãñurõ padeóa. Teero biiri Jesucristo marĩrẽ tiibosárere “ãñunetõjõãre niiã” jĩ wedea. Teeré tiirá niijĩrã, Cõãmacũ ññacoropũ widecõãnorira peti tiiróbiro niiã; cũyara diamacũ niiã. ⁴ Marĩ tiirémèna marĩ Cõãmacũ ññacoropũ ãñurãrã niĩmasĩãtã, yũ ãñugũrã niĩbojĩyu cũ ññacoropũ. Yũ Æpẽã nemorõ tii netõnucãmiwũ. ⁵ Ate niiã yée queti: Ocho burecori yũ bauári siro, yũre widecõãrira niĩwã. Yũ Israelya põna macũ niiã. Benjamínya põna macũ niiã. Yũ pacũsũmũã hebreoa niĩwã. Teero tiigú, yũ hebreoyũ peti niiã. Moisére dutiré cũũriguere tiipetígũda jĩgũ, fariseo basocu wáawũ. ⁶ Cõãmacũ ññacoropũ tee dutirére bayiró tiipetídugagũ, Jesuré padeorí põna macârãrẽ sããdugagũ, nũnũrucúwũ. Tee dutirére ãñurõ tiigú niĩrĩ, sícũ yũre “tee dutirére ãñurõ tiirĩ” jĩgũno maniĩwĩ. ⁷ Too sugueropũ yũ tiirécutirigue yũre wapapacá niĩmiwũ. Mecãtigãrẽ yũ Jesucristore padeogú niijĩgũ, “niipetire too sugueropũ yũ tiirigue wapamaníã” jĩ tũgueñaã. ⁸ Yũ

cuomírigue nemorõ yꝯũ Õpũ Jesucristore masĩré wapacutínemoã. Jesucristore padeoré wapa niipetire too sugueropũ yꝯũ tiiríguere apeyenó marĩ boohérere cõãrã tiiróbiro cõãwũ. Jesucristo yꝯũ Õpũrẽ cuodugágu, teero tiiwũ. ⁹ Yꝯũ cũũmena niidugaga. Moisére dutiré cũũriguere tiirígue wapa Cõãmacũmena niimasĩria; Cristore padeoré wapape cũũmena niimasĩã. Cristore padeorémenea dícu Cõãmacũ basocáre “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ñnaqui. ¹⁰ Ateré boogá: Cristore ãñurõ masĩdugaga. Cõãmacũ cũũ tutuaremena Cristore masõrigũ niĩwĩ; yꝯũ tee tutuarere masĩdugaga. Cristo ñañarõ netõ, diariborora yꝯũcã ñañarõ netõ tũgueñadugaga. ¹¹ Teero tiigũ, yꝯũcã diarira masãmũãdarobirora masãmũãdugaga.

Marĩ ãñurõ peotídugaga, wãcũtutuario booa

¹² Tee yꝯũ boorére “tiipetítóawũ” jĩĩgũ mee tiia. Niipetirere diamacũ tiiría ména. Teero tiirípacu, Jesucristo tiiróbiro niidugagu, tutuaromena cũũyere tiirucúa. Cũũ yꝯũre beserigu niĩwĩ, teero tiáro jĩĩgũ. ¹³ Yáa wedera, “yꝯũ Jesucristobiro tiipetía” jĩĩria. Biirape tiia: Too suguero yꝯũ tiirucúriguere wãcũria; yꝯũ Õpũ “¿deero tiirí booi yꝯũre?” jĩĩgũ, bayiró cũũyere tiirucújãã. ¹⁴ ãñurõ peotídugaga, Cõãmacũ yꝯũre cũũ “ticogũda” jĩĩriguere ñeegũda jĩĩgũ. Marĩ Jesucristomena niirãrẽ teeré ticogũdaqui.

¹⁵ Niipetira Jesuré padeotutúarano yꝯũ jĩĩariborora wãcũrõ booa. Múã merẽã wãcũrĩ, Cõãmacũ múãrẽ diamacũ wãcũrĩ tiigũdaqui. ¹⁶ Cõãmacũ marĩrẽ tũomasĩre ticoró jeatuario diamacũ tiirécutiro booa.

¹⁷ Yáa wedera, yꝯũ tiirére ãñurõ ñnacũña. Æpẽrãrẽ ãsã tiiróbiro tiirácãrẽ ñnacũña. ¹⁸ Too sugueropũ pee múãrẽ wedetoawũ. Utirémene jĩĩnemogũda sũcã. Paũ “Cristore padeóa” jĩĩpacara, cũũrẽ ñnatutira tiiróbiro niĩya. Cũã cũũ curusapũ diabolosariguere boohérabiro niĩya. ¹⁹ Cũã too síropũre pecamepũ yapacutíadacua. Cõãmacũ boorére tiidugáripacara, cũã booré dícuere tiidugáya. Boboro tiirére boboró manirõ “tiijããwũ yꝯũja” jĩĩ wedeeya. Atibúreco maquẽ dícuere wãcũũya. ²⁰ Marĩpeja ãmũãsepũ wáari basoca niĩã. Toopũ marĩya macã peti niicu. Marĩrẽ netõnégũ ãmũãsepũ niigũ putuaatiadare yuera tiia. Cũũrã marĩ Õpũ Jesucristo niĩĩ. ²¹ Cũũ putuaatigu, marĩye õpũũrĩ búri niirére wasogũdaqui. Waso, cũũya õpũũ ãñurĩ õpũũ tiiróbiro tiigũdaqui. Cũũ niipetirere cũũ docapũ putuári tiimasĩqui. Teerora cũũ tutuaromena marĩcãrẽ wasorĩ tiigũdaqui.

4

Jesucristomena ãsenirucudutire

¹ Teero tiirã, yáa wedera yꝯũ maĩrã, yꝯũ múãrẽ wedeariborora marĩ Õpũrẽ padeorucújãña. Múãrẽ ñnadugaga. Múã yꝯũre ãsenirĩ tiirã niĩã. Yꝯũ múã padeorére ãpẽrãrẽ ãseniremena wedea.

² Evodiare, Síntiquere ateré jĩĩã: “Múã marĩ Õpũrẽ padeorã numiã niijĩrã, múã cãmerĩ ñnadugaherere duujãña; ãñurõ niirecutiya”, jĩĩã. ³ Mũũ yꝯũ menamacũ, cũãrẽ tiipũya, ãñurõ niirecutiaro jĩĩgũ. Cũãcã ñañarõ netõpacára, ãñuré quetire yꝯũ, Clemente, teero biiri ãpẽrãména wedewa. Catiré petihérere cuorã wãmerẽ jóaturipũpũ cũã wãmerẽ jóatunocu.

⁴ Múã marĩ Õpũmena niijĩrã, ãsenirucujãña. Jĩĩnemogũda sũcã: Æsenirucujãña. ⁵ Múã ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarere niipetira masiãrõ. Marĩ Õpũ putuaatiadaro péero dũsacú.

⁶ Múãrẽ noo booró wáarere wãcũpatirijãña. Biirape tiyá: Niipetire múãrẽ wáarenorẽ Cõãmacũrẽ wede, cũũrẽ tiipũre sãĩñã. Cũũrẽ sãĩrã, ãsenire ticoya. ⁷ Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ ãñurõ niirecutiri tiigũdaqui. Tee ãñurõ niirecutire múãpũre jeari, múã basiro ññamanijõãadacu. Múã Jesucristomena niijĩrã, tee ãñurõ niirecutiremena ãñurõ wãcũ, ãñurõ yeeripũnacutiadacu.

Ãñuré wãcũnũnũsedutire

⁸ Yáa wedera, múārē ateré wedeyaponogāda. “Niirōrā niiā” jīrēre wācūña. Teero biiri quioníremena ññaré, diamacū niiré, ñañaré maniré, Cōāmacū t̄saré, basocá añurō wedesere, añuré, ūsenirī tiirére wācūña.

⁹ Ȳȳȳ múārē buegú niīwū; ȳȳȳ bueriguere múā t̄owū. Ȳȳȳ āpērāmēna añurō wedea-puriguere t̄owū; ȳȳȳ tiiriguere ññawū. Teero tiirā, ȳȳȳ tiirīrobirora tiiyā. Múā teero tiirī, Cōāmacū añurō niirec̄tirere ticogú múāmena niigūdaqui.

Filipos macārā Pablōre niyeru tiīapurigue

¹⁰ Mecūpāra múā ȳȳȳre tiīapurira niīāwū sūcā; ȳȳȳre wācūāyiro. Teero tiigú, marī Ōpūrē ūsenire ticoa. Múā ȳȳȳre wācūrucumiriguere masīā. Wācūpacara, deero tii tiīapurere ticocomasīririra niīwū. ¹¹ “Apeyenó ȳȳȳre d̄usaa”, jīgū mee tiia. Ȳȳȳ c̄uorénomena ūsenimasīā. ¹² Ȳȳȳ bóaneōgū niimasīā; teero biiri c̄uonetōgū niimasīā. Ȳȳȳre noo niiré wāari, ūseniremena niimasīā. Yapigu, j̄uabóagu, c̄uonetōgū, c̄uohégucā niimasīā. ¹³ Ȳȳȳre noo niiré wāari, Jesucristo ȳȳȳre tutuare ticogúmena niipetirere n̄ucāmasīā. ¹⁴ Ȳȳȳ n̄ucāmasīpacari, teero ȳȳȳ ññarō netōrítabe, ȳȳȳre tiīapura, añurō tiirīra niīwū.

¹⁵ Múā Filipos macārā ateré masīā: Ȳȳȳ múāya dita Macedoniap̄u añuré quetire weden̄cāritabe, toopú niīarigu wāari, múā dícu ȳȳȳre tiīapuwū. Āpērā Jesurē padeorí pōna macārā cūā añuré quetire ñeeré wapa ȳȳȳre apeyenórē ticoririra niīwā. ¹⁶ Ȳȳȳ Tesalónicap̄u niirī, teerora tiīwū: Apeyenó ȳȳȳ booré pe t̄icocorucurira niīwū. ¹⁷ Ȳȳȳ múārē apeyenó ticoré dícu boogú mee tiia. Múā ȳȳȳre tiīapuri, Cōāmacū múārē añunemorō tiigūdaqui. Teepére ññadugaa. ¹⁸ Niipetire múā ticocorigue jeatoaa. Teero tiigú, ȳȳȳ booré nemorō c̄uoa. Múā Epafroditomena ticocorigue ñeewū. Teero tiiró, ȳȳȳre d̄usaríā. Múā ticocorigue Cōāmacūrē ticoré tiiróbiro niīā. Cūā ññacorop̄ure sitiaañúre busem̄ōcore tiiróbiro cūā t̄saré niicu. ¹⁹ Cōāmacū ȳȳȳ Ōp̄u múārē niipetire d̄usarére ticogūdaqui. Cūā Jesucristomena pee peti añurére c̄uonetōn̄ucāqui. ²⁰ Marī Pacu Cōāmacūrē “añunetōgū niī” jīrucujāda. Teerora jīāda.

Āñudutiyaponorigue

²¹ Niipetira Cōāmacūrē padeorā Jesucristomena niirā añuārō. Marīya wedera āno ȳȳȳmena niirā múārē āñuduticoya. ²² Niipetira āno macārā Cōāmacūrē padeorā, romanuā ōp̄uya wiip̄u niirācā bayiró āñuduticoya.

²³ Marī Ōp̄u Jesucristo múārē añuré ticoaro. Nocōrōrā jóaa.

COLOSAS MACÃRÃRÊ Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

1-2 Yũũ Pablo Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigu beserigu niiã. Múã Colosas macãrã Cõãmacũ beserirare Cristore ãñurõ padeorãre ãñuduticoa. Marĩya wedegu Timoteocã ãñuduticoi.

Cõãmacũ marĩ Pacũ múãrẽ ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiíáro.

Pablo Colosas macãrãrẽ Cõãmacũrẽ sãĩbosárigue

3-4 Múãye quetire tũowũ: Múã Jesucristore padeorẽre, teero biiri múã niipetira Cõãmacũrẽ padeorãre maĩrẽre tũowũ. Teero tiirã, ãsã múãrẽ sãĩbosárecõrõ Cõãmacũrẽ marĩ Ôpũ Jesucristo Pacũre usenire tiorucua. ⁵ Múã too sugueropũ diamacũ maquẽ, ãñuré quetire tũorãra, Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre ãmũãsepũ ãñurõ tiíadarere tũomasĩyiro. ⁶ Æpẽrãcã teerora tee quetire tũorã, múãbirora tiirã tiíayira. Niipetiropũ Jesurẽ padeorã ãñurẽre tiíayira. Niipetiropũ pau basocã Jesuyẽre padeorã tiíayira. Cõãmacũ basocãre ãñurõ tiirẽre múã sicato tũopacãra, “diamacũ maquẽrã niiã” jĩĩ, tũomasĩnucãrira niíwũ. ⁷ Epafras ãsã bayiró maĩgũ múãrẽ tee quetire wederigu niíwĩ. Cũũ ãsãrẽ padeapugũ niíĩ. Cristore ãñurõ padecotegũ niijĩgũ, múãrẽ diamacũ maquẽrẽ wederigu niíĩ. ⁸ Cũũ basirora múãye quetire nẽejeawi. Espíritu Santo múãrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiirĩguere wedewĩ.

⁹ Teero tiirã, tee quetire tũorĩ bũrecomena Cõãmacũrẽ múãrẽ sãĩbosárucujãã. Biiro jĩĩ sãĩbosãa: “Cõãmacũ, tũomasĩrere ticonemoña cũãrẽ. Mũũ teerẽ ticorĩ, mũũ boorẽre ãñurõ masĩpetiadacua. Mũũyere tũomasĩrã, ãñurõ masĩrã niíadacua”, jĩĩã. ¹⁰ Teerẽ sãĩbosãa múãrẽ, Cõãmacũ põna tiirõbirora niirecutiario jĩĩrã. Múã teero niirecutira, múã tiirẽcutire cũũrẽ usenirĩ tiíadacu; pee ãñurẽre tiinemóãdacu; Cõãmacũrẽ masĩnemoãdacu. ¹¹ “Cõãmacũ, mũũ bayiró tutuaremena wãcũtutuari tiyã cũãrẽ”, jĩĩ sãĩbosãa. Cõãmacũ wãcũtutuarere ticorĩ, múãrẽ merẽã wãari, múã useniremena, cúaro manirõ wãcũtutuaajãadacu; ¹² marĩ Pacũre usenire ticoadacu. Cũũrã múãrẽ ãmũãsepe wãaadara niirĩ tiyĩgu. Toopũ niipetira cũũrẽ padeorã, múãcã cũũ ticorẽre ñeeãdacu. ¹³⁻¹⁴ Sicatorũre marĩrẽ wãtĩã dutirira niíwã. Marĩrẽ teero biiri ñnagũ, Cõãmacũ cũũ macũrẽ bayiró maĩgũrẽ ticodiocorigũ niíwĩ. Cũũ macũ marĩ ñañarẽ tiirẽre acabó, netõnérigu niíwĩ. Teero tiigũ, Cõãmacũ marĩrẽ naĩtĩãrõpũ niimirirare wionéco, cũũ macũ dutirẽmenape cũũrigũ niíwĩ sãa.

Basocã Cõãmacũmena ãñurõ niirecutire

¹⁵ Cõãmacũ bauhégũ niíqui. Cũũ macũ atibũrecompũ atigu, Cõãmacũ niirecutirere, cũũ tiirẽcutirere ãñoyĩgu. Cũũ niipetire Cõãmacũ bauanérigue nemorõ upĩtĩ macũ niíĩ. ¹⁶ Cõãmacũ niipetirere tiigũ, cũũ macũmenarã tiirĩgu niíwĩ. Æmũãse maquẽrẽ, atibũreco maquẽrẽ, baurẽre, bauhérere, õpãrã ãmũãsepũ niirãrẽ, atibũrecompũ niirãrẽ, teero biiri niipetirere cũũmenarã tiirĩgu niíwĩ. Teerẽ tiigũ, “yũũ macũye niíadacu” jĩiyĩgu. ¹⁷ Cristo niipetire bauanẽadari sugueropũ niitoayigu.* Cũũmenarã cũũ bauanériguepũra teerora niirucujãã. ¹⁸ Cristo niipetira cũũrẽ padeorãre dutigũ niíĩ. Cũũrã niíĩ cũũrẽ padeorãre catirẽre ticogũ. Cũũrã niíĩ sũcã niipetira diarira sugero masãsuguerigu. Teero tiigũ, niipetirare, niipetirere niisuguerigu niíĩ. ¹⁹ Cõãmacũ biiro jĩiyĩgu: “Yũũ macũ yũũ tiirõbirora niigũdaqui”. Teero tiiró, niipetire Cõãmacũ niirecutire† Cristopũre niiã. ²⁰ Cõãmacũ cũũ macũrẽ marĩrẽ diabolosari tiirĩgu niíwĩ. Niipetire, niipetira cũũmena ãñurõ niirecutirere

* **1:17** Juan 1.1-18. † **1:19** Cõãmacũ niirecutire ate niiã: Cũũ tutuanetõjõãgũ niíqui; basocãre maĩqui; diamacũ maquẽrẽ tiíqui; niipetirere masĩqui; niipetiropũ wãarere masĩqui; basocã wãcũrẽre masĩqui.

wáari tiigúda jĩgũ, Cristo curusapũ tusagu, díi òmayudiari tiiyĩgu. Cũũye díimena Cõãmacũ atibúreco macãrãmena, atibúreco maquẽmena, ãmuãse niirãmena, ãmuãse niirẽmena niimasĩjãqui.

²¹ Múã too sugueropũre Cõãmacũrẽ masĩriyiro ména. Múã ñañaré tiirã niijĩrã, múã yeeripũnarĩpure Cõãmacũmena cãmerĩ ññadugahera tiiróbiro niirucuyiro. ²² Teero múã niipacari, Cõãmacũ múãmena ãñurõ niirecutimasĩqui sũcã. Cristo marĩ tiiróbiro òpũũcutigu tiipũũmenarã ñañarõ netõ, diayigu. Cũũ diariguemena Cõãmacũ múã ñañaré manirã, ñañaré tiirĩrirabiro putuári tiiyĩgu. Cõãmacũ múãrẽ cũũmena niĩrõ jĩgũ, teero tiiyĩgu.

²³ Múã cũũye quetire padeorucuri, cũũ boorere tiirucuri, teero tiigúdaqui. Múã tee quetire tuoári siro, “Cõãmacũmena niirucujãadacu” jĩyiro. Teero tiirã, cũũmena niĩdarere useniremena yuenũcãyiro. Teero tiirã, cũũye quetire padeodurijãña. Tee queti niipetiro macãrãpũre wedenoã. Yũũcã tee quetire wedegúra niĩ.

Cõãmacũ Pablöre Jesuré padeorãre tiipudutirigue

²⁴ Múãrẽ tiipunemodugama jĩgũ, ñañarõ netõã. Mecutĩgã yũũ ñañarõ netõpacũ, useniremena niĩ. Cristo cũũrẽ padeorãye niĩdarere tiigũ, ñañarõ netõtóayigu. Teero tiigũ, yũũcã cũũ netõrírobirora cũũrẽ padeorãre tiipunemodugagu, ñañarõ netõã.

²⁵ Cõãmacũ yũũre cũũrẽ padeorãre tiipudutirigu niĩwĩ. Teero tiigũ, Jesuré padeorãre wedegú niĩ. Cũũye quetire tuomasĩpetijããrõ jĩgũ, wedea. ²⁶ Tee queti too suguero macãrãpũre masĩña manirigue niimiriro niĩwũ. Cũãrẽ yayióre quetibiro niimiriro niĩwũ. Atitóre Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre tee quetire wederẽmena tuomasĩrĩ tiirigu niĩwĩ. ²⁷ Cũãrẽ Cõãmacũ tee masĩña maniriguere, teero biiri cũũ judíoa niĩhẽrãrẽ ãñurõ tiĩdarere masĩrĩ boorigũ niĩwĩ. Ate niĩã: Cristo múãmena niĩqui; cũũ múãmena niĩrĩ, ãñurẽ múã ãmuãsepu cõoádarere masĩ, useniyuetoacu.

²⁸ Ûsã cũũye quetire wedea. Niipetirare ãñurere tiidutia, cũũmena niirucujããrõ jĩrã. Niipetirare, tuomasĩãrõ jĩrã, ãñurõ masĩrẽ cũũ ticorẽmena buea. Niipetira Jesuré padeorãre padeotutúaro jĩrã, teero tiia. ²⁹ Teerẽ múãrẽ boosãgũ, yũũ tutuaro põtõtõrõ padea; niipetire cũũ yũũre wãcũtutuare ticorẽmena buea.

2

¹ Yũũ múãrẽ bayiró wãcũrere masĩrĩ boogã. Laodicea macãrãrẽ, teero biiri niipetira yũũre ññahẽrãcãrẽ teerora wãcũã. ² Múãrẽ biiro jĩĩ sãĩbosárucua: “Cõãmacũ, cũãrẽ yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuare ticoya. Cũã cãmerĩ maĩrẽmena sĩcũpõna tiiróbiro niĩrõ. Cũãcã ãñurõ mũũye maquẽrẽ tuomasĩpetijããrõ. Teerẽ tuomasĩpetira, too suguero macãrã masĩña maniriguecãrẽ tuomasĩĩadacua”, jĩĩ sãĩbosãa. Tee masĩña manirigue Cristora niĩ. ³ Cristo niipetire masĩrere cõoquí; niipetirere tuomasĩqui. ⁴ Teerẽ múãrẽ wedea, ãpẽrã múãrẽ “diamacũ niĩhẽre quetimena jĩĩditobocua” jĩĩgũ. ⁵ Yũũ aperopũ niipacũ, múãmena niigũ tiiróbiro tugueñaga. Múã sĩcũpõna tiiróbiro niirecutirere tuogũ, teero biiri Cristore bayiró padeorere tuogũ, useninetõjõãga.

⁶ Múã sicutopũre marĩ Òpũ Jesucristore padeonũcãrirobirora cũũmena niirucujãña. ⁷ Cũũrẽ ãñurõ masĩnemoña. Cũũrẽ padeorã niijĩrã, cũũ boorere tiirucujãña Epafras múãrẽ buerirobirora. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña.

Cristore padeohẽra padeorigue

⁸ Múã tuomasĩremena niĩña: Æpẽrã múãrẽ “diamacũ maquẽrẽ buera tiia” jĩĩpacara, diamacũ maquẽrẽ buericua. Wapamanirere, cũã basiro wãcũrere, cũã tiirucurere, atibúreco niirã dutirere buecua. Múã cũã tee jĩĩ buerere tuomasĩrã, “Cristoye mee niĩã” jĩĩ, cũã buerere tuonũnũserijãña.

⁹ Cristo marĩ tiiróbiro òpũũcutipacu, niipetire Cõãmacũ niirecutirere cõogũ niĩ.

¹⁰ Múãcã Cristomena niijĩrã, Espiritu Santore cõonetõjõãcu. Cristo niipetira ángleare,

wātīlārē, cūā ōpārārē, teero biiri cūā doca niyucorare dutigú niĩ. ¹¹ Múā Cristomena niñucārīto, wídecōānorira* tiiróbiro putuárira niwū. Múājā cōnerígu yapa macā caseróre wídecōāña maniyíro. Cristo, múārē wídecōārōno tiigú, diabolarígu niwĩ. Cūū diariguemena ñañarō múā tiirécutirere coserígu niwĩ. Teerá marĩrē wídecōānorira tiiróbiro niirĩ tiia. ¹² Cristo diaari siro, sicututi coari tutipū cūūnoyígu. Múācā ocoména wāmeōtinorā, tiitutipū cūūmenarā cōāríra tiiróbiro niirā tiyíro. Múā “Cōāmacū cūū tutuaremena Cristore masōyígu” jĩrēre tūoyíro. Teeré padeorā niijĩrā, wāmeōtiari siro, “Cristomenarā masārira tiiróbiro niicu marĩcā” jĩ tūomasĩyiro. ¹³ Múā too sugeropure Cōāmacū tiidutiriguere masĩrijĩrā, wídecōāñoña manirā niirira niwū. Teero biiri ñañarē tiirécutirecārē cosenōña manirā niirira niwū. Teero tiirā, diarirabiro† niirucujĩyū mēna; catiré petihére‡ ticoya maniyíro múārē mēna. Atitóre Cōāmacū niipetire múā ñañarē tiirēre acabótoayígu sáa. Cristomenarā múārē catiré petihére ticotoayígu. ¹⁴ Marĩ Cōāmacū dutirere netōñucāwū. Cūū tee marĩ ñañarē tiirere Cristo curusapū diabolariguemena cosepetirígu niwĩ. ¹⁵ Cristo diarígu niipacū, masājĩgū, wātīlārē dutirare netōñucārígu niwĩ. Cūārē netōñucārere ēñogú, niipetira ññacoropū tiirígu niwĩ.

Atibúreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña

¹⁶ Teero tiirā, āpērā múā yaarere, múā sñirere ññarā, wedepatibocua. Cāmarĩcōrō, muĩpūrācōrō, semanarĩcōrō múā cūā tiiróbiro neāricu; cūā tiiróbiro yeerisāre bñrecorĩ cuorĩcu. Teero tiirā, múārē wedepatibocua. Cūā wedepatirere tñonññuserijāña. ¹⁷ Cōāmacū teeré sicutopure Cristore queoré ticosuguegu tiyígu. Cūū macūye maquērē masĩārō jĩgū, teero tiyígu. Mecūtīgārē Cristo jeatoai. Teero tiirā, Cristore tiñññusero booa sáa. ¹⁸ Āpērā múārē biiro jĩditocua: “Ūsā añurā niĩ. Cōāmacū ūsārē añurō wācūārō jĩrā, beti súubusea. Ángeleare padeóa. Ūsā cānirĩpacara, quēērōpū tiiróbiro Cōāmacūyere ññā. Teero tiirā, ūsā āpērā nemorō Cōāmacūye maquērē añurō masĩā. Múācā ūsā tiiróbirora tiyā. Múā teeré tihēra, wapa cuoádacu”, jĩcua. Múārē teero jĩrĩ, péerogā tñonññuseridojāña. “Masĩrā peti niĩ ūsājā”, jĩ wācūcua. Teero jĩāmajārā tiíya. Cūā bueré cūā basirop jĩāmāre dícu niĩ. ¹⁹ Cūā Cristomena niiricua. Cristo cūūmena niirā dícuere dutigú niĩ. Marĩ cūūmena niirĩ, marĩrē padeonemórere ticoqui. Cōāmacū booróbirora cāmerĩ maĩ, cāmerĩ tiíapu tiíadacu.

²⁰ Cristo diari, múā cūūmena diarirabiro niyiro. Sīcū diaríguapū atibúreco catirá dutirere tiirĩqui. Diaríguapū tiiróbiro múārē atibúreco niirā dutirere tiirĩjārō booa. ¿Deero tiirā múāpe cūā dutirere tiirucúgarĩ? ²¹ Biiro duticua: “Ñeerijāña; yaarijāña; padeñárijāña”, jĩcua. ²² Cūā teero jĩrā, atibúreco maquē máata petiádarere wedesera tiíya. Basocā wācūrémena dutiré niĩ. ²³ Cūā dutirere añurē tiiróbiro tñobócu múā, bári niiré niipacari. Cūā tee dutirere tiirā, Cōāmacūrē ūsenire ticoré diamacú maquērē tiiróbiro tiēñocua. Teero biiri cūārē dutirá doca niirere ññāārō jĩrā, niipetira ññacoropū tee dutirere “añurō yññā” jĩcua. Cūā basirop cūāye ōpūārĩrē ññarō netōrĩ tiicúa. Teero tiirémena cūā ññañarē tiidugáre “petijōāādacu” jĩ wācūmicua. Cūā teero tiirā, añuré bñarícua; teerora putuájācua sūcā.

3

¹ Cristo dia masāññārígu ūññāsepū Cōāmacūya wāmo diamacūññāpe duiqui. Múācā cūūmena dia, cūūmena masārira niijĩrā, “cūū booré dícuere tiíada” jĩ wācūñññuseya. ² Atibúreco maquērē wācūrijāña; Cristo boorépere wācūrucujāña. ³ Múā Cristomena dia masārira niijĩrā, catirere buayíro. Múā Cristomena catiré bñarígue Cōāmacū putopū

* 2:11 Pecasāyemena: circuncidados. † 2:13 “Diarirabiro” ati versículopure “muertos espiritualmente” jĩdugaro tiia pecasāyemena. ‡ 2:13 “Catiré petihére” pecasāyemena “vida eterna” jĩdugaro tiia.

niitoaa basocá ññahẽrõpu. ⁴ Cristo múãrẽ catirẽre ticogú putuaatiri, múãcã cũmena atiadacu sũcã. Cũ tiiróbiro asibatéadacu.

Too sugueropu tiirécutiriguere duujãña

⁵ Múã atibúreco maquẽ ññaharẽ tiidugárere duujãña: Æpẽrãména ññaharõ ñeeaperijãña; Æpẽrãména múã booró ñeeaperijãña; teeré tiidugápacara, tiirijãña; ññaharẽre ugaripéarijãña; niyerure, apeyenórẽ boonemósarijãña. Teeré boonemósarãno Cõamacũrẽ wãcũricua; cúaye dícare wãcũjãcua. Teero tiirá, basocá weerirare padeorábiro tiicúa. ⁶ Cõamacũ teeré tiiránomena cúanetõjõãqui; cúãrẽ bayiró ññaharõ tiigúdaqui cũrẽ netõnucãre wapa. ⁷ Múã too sugueropure teeré tiirécutirira niimiyiro. ⁸ Atitóre ate niipetire duujãña: Múã Æpẽrãména cúare, cúaremena wedesere, Æpẽrãrẽ ññaharõ tiiré, Æpẽrãrẽ ññaharõ wedesecotere, ññaharõ múã jĩrẽre duujãña sáa. ⁹ Cãmerĩ jĩditiarijãña. Múã too sugueropu niirecutiriguere, teero biiri múã tiirécutirigüecãrẽ duujãyiro. ¹⁰ Atitó múã niirecutire merẽã niĩ sáa; añurẽ niĩ. Cõamacũ múãrẽ tiirigü cũ tiiróbiro niirecutiario jĩgũ, múã niirecutirere wasomãñucãrĩ tiigú tiiquí. Teeména múã cũrẽ masĩnemorucujãadacu. ¹¹ Teero tiirá, ateména putuáa: Marĩ Cristore padeorá watoapure sícũ Æpẽrã nemorõ uputí macũ maniquí. Judíoa, judíoa niñhẽrã sícãrĩbiro niirã tiia; wídecõãnorira, wídecõãnoña manirã sícãrĩbiro niirã tiia; griegoaye wedesemasĩhẽrã, romanuã niñhẽrã, dutiapienori basocá,* dutiapienoña manirã sícãrĩbiro niirã tiia. Cristo sícũrã niĩ uputí macũ. Cũ niipetira cũrẽ padeoráména niiquí.

¹² Cõamacũ múãrẽ maĩ. Cũ múãrẽ cũyara niĩarõ jĩgũ, beseyigü. Teero tiirá, biiro tiirécutiya: Æpẽrãrẽ bóaneõ ññahã; cúãrẽ añurõ useniremena tiiapuya; “Æpẽrã nemorõ añurã niĩ” jĩ wãcũrijãña; cúaro manirõ yũya; cúaññarijãña; ¹³ Æpẽrã múãrẽ naĩrõ potocõrĩ, teero tugueñajãña; Æpẽrãména cúaracã, cúãrẽ acabóya. Marĩ Òpũ múãrẽ acabóbirobirora múãcã acabóya. ¹⁴ Cãmerĩ maĩná múã. Teero maĩrã, niipetire yũ wedeariguere tiipetijãadacu. Sícũpõna tiiróbiro cãmerĩ sũoníadacu. ¹⁵ Cõamacũ múãrẽ, sícũpõna tiiróbiro niĩarõ jĩgũ, beseyigü. Cristo múãrẽ añurõ niirecutirere ticoyigü. Teero tiirá, sícũpõna tiiróbiro añurõ niirecutiya. Cõamacũrẽ usenire ticorucujãña.

¹⁶ Cristoye quetire añurõ wãcũñunuseya. Cũ masĩre ticoréména cãmerĩ bueya; cãmerĩ wedeya, tũomasĩarõ jĩrã. Múã yeeripũnapu useniremena Cõamacũrẽ basapeo, cũrẽ usenire ticoya. Salmopũpu jóariguere, Cõamacũye maquẽ basarere, cũrẽ usenirĩ tiirere basaya. ¹⁷ Niipetire múã wedeserenorẽ, múã tiirénorẽ marĩ Òpũ Jesús wãméména tiirucujãña. Jesús tiiapuremena Cõamacũ marĩ Pacure usenire ticoya.

Jesuré padeoráre tiidutírique

¹⁸ Manucutira numiãrẽ ate dutia: Múã manũsũmũãrẽ yũya. Múã Jesuré padeorá niirĩ, teeré tiidutía. ¹⁹ Nũmocutira ñmũãrẽ ate dutia: Múã nũmosãnumiãrẽ maĩná. Cúare maniréména cúãrẽ sũoníña.

²⁰ Wĩmarã, mamarãrẽ ate dutia: Niipetire múã pacũsũmũã dutirere añurõ yũya. Múã teeré tiirĩ, Cõamacũ useniquí.

²¹ Wĩmarã pacũsũmũãrẽ ate dutia: Múã põnarẽ naĩrõ tuti, cúari tiirijãña, cúãpu bóaneõrã niirĩ jĩrã. Cũã bóaneõrã, múã dutirere tiirícua.

²² Dutapienori basocare ate dutia: Atibúreco macãrã múãrẽ dutiopera dutiri, niipetirere yũya. Æpẽrã cúãrẽ dutiopera ññacoro dícu añurõ padecua, cúãména añurõ putuádugara. Cũã manirĩ, padericua. Múãpe Cõamacũrẽ padeorá niijĩrã, tiiditóro manirõ padeya. ²³ Niipetire múã paderénorẽ useniremena tiiyá. “Jesucristo dutiré tiiróbiro niicu teecã”, jĩ wãcũtutujãña. “Basocá dutiré dícare tiirá tiijãmiã”, jĩ wãcũrijãña. ²⁴ Múã Cristore padecoteri basoca niĩ. Cũãrã múã Òpũ diamacũ niĩ. Teero tiigú, cũãrã múãrẽ

* **3:11** Pecasãyeména: esclavos.

ũmuãsepũ añurére ticogũdaqui. Múã teeré masĩtoacu. ²⁵ Ñañaré tiigúnopereja Cõãmacũ ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui. Niipetira ñañaré tiirĩrare sĩcãrĩbĩro ñañarõ netõrĩ tiigũdaqui.

4

¹ Basocáre dutiaperacãrẽ ate dutia: Múã basocá dutiaperare añurõ c̃uoyá. Múã masĩcu: Múã Õpũ ãmuãsepũ niigũpecã múã tiirére ññaqui.

² Cõãmacũrẽ naĩrõ sãĩrucújãña. Ññurõ tũgueñasũgueremena sãĩrucúya. Sãĩrã, Cõãmacũrẽ usenire ticorucujãña. ³ Múã Cõãmacũrẽ sãĩrã, ãsãcãrẽ sãĩbosáya. “Paũ Cristoye quetire masĩhẽrãrẽ tũodũgári tiáro”, jĩĩ sãĩbosáya. Cũũye queti too sũguero macãrãpũ cúã masĩña manirigue añuré queti niĩã. Tee queti yũũ wederé wapa peresuwiipũ duiga. ⁴ Cristoye quetire basocá añurõ tũomasĩãrõ jĩĩrã, sãĩbosáya, Cõãmacũ yũũre wededutirirobirora wedearo jĩĩrã.

⁵ Múã Jesuré padeohéra watoapũre añuré tiĩẽñorecutiya. Múã teero tiirĩ, añuré quetire múã wederi, tũoadacua. ⁶ Cũãmena wedesera, ñañarõ wedesero manirõ, añuré wedeseya. Teeré tiirã, múãrẽ cúã sãĩñárĩ, niipetirare yũũmasĩãdacu.

Ññudutiyaponorigue

⁷ Ñsã menamacũ Tíquico ãsã maĩgũ múã pũtopũ wáagũdaqui. Cũũ yũũmena Cristore padecotegũ, marĩ Õpũye maquẽrẽ añurõ padeapugũ niĩĩ. Cũũ niipetire yũũre wáare quetire múãrẽ wedegũdaqui. ⁸ Yũũ cũũrẽ múã pũtopũ ticocogũda tiia, ãsãye maquẽrẽ masĩãrõ jĩĩgũ. Ñsã niirecutire quetire tũorã, wãcũtutuarẽ bũanemóãdacu. ⁹ Ñsã menamacũ Onésimo ãsã maĩgũ cũũmena wáagũdaqui. Cũũ múãya macã niirucurigũ niĩĩ. Cũũ jĩĩrẽcõrõ añurõ tiinũnũsegũ niĩĩ. Cũũ niipetire ãnopũ wáarere múãrẽ wedeadacua.

¹⁰ Aristarco múãrẽ ãñudutii. Cũũcã yũũmena peresuwiipũ duui. Marcos (Bernabé tẽñucã) múãrẽ ãñudutii. Apetó tiigũ, cũũ múã pũtopũ wáanetõboqui. Cũũ jeari, yũũ múãrẽ too sũgueropũ jĩĩcorirobirora cũũrẽ añurõ bocawa. ¹¹ Ñpĩ Jesús, cúã “Justo” jĩĩgũ, múãrẽ ãñudutii. Paũ judíoa Jesuré padeorã watoapũre cúã ñtĩãrãrã yũũre padeapuya. Cũũcã “Cõãmacũ dutirẽ basocãpũre jeatoaa mée” jĩĩrẽ quetire wederã niĩĩya. Cũũ yũũre wãcũtutuari tiĩiya. ¹² Epafraas múãya macã niirucurigũ múãrẽ ãñudutii. Cũũ Cristore padecotegũ niĩĩ. Múãrẽ bayiró sãĩbosárucui. Múãrẽ Jesuré padeorucújãrĩ booquí; teero biiri múãrẽ Cõãmacũ booré dícare tiirĩ booquí. ¹³ Cũũ múãrẽ, Laodicea macãrãcãrẽ, teero biiri Hierápolis macãrãcãrẽ bayiró wãcũrucui. Teero tiigũ, yũũmena niigũ, naĩrõ múãrẽ sãĩbosárucugũ tiĩi. ¹⁴ Lucas ucotiri basocũ ãsã bayiró maĩgũ múãrẽ ãñudutii. Ñpĩ Demas ãñudutire ticoi.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Laodicea macãrã Jesuré padeorã ãñuãrõ. Ninfacã ãñuãrõ. Teero biiri cooya wiipũ neãrucura Jesuré padeorĩ põna macãrã ãñuãrõ. ¹⁶ Múã atipũrẽ buepetiari siro, Laodicea macãrãpũre ticocoya sũcã. Cũũcã cúã neãrĩ wiipũ tiipũrẽ bueẽñoãrõ. Laodicea macãrãrẽ yũũ jóaripũrẽ múãcã bueya. ¹⁷ Arquipore biiro jĩĩña: “Marĩ Õpũ padedutigũ cũũriguere añurõ padeyaponõña”, jĩĩña.

¹⁸ Yũũ Pablo ate niituredarire múãrẽ ãñudutire ticogũ, yũũ basirora jóaa. Cõãmacũrẽ sãĩrã, wãcũña yũũ peresuwiipũ niirẽre. Cõãmacũ múãrẽ añuré ticoaro.

Nocõrõrã jóaa.

TESALÓNICA MACÃRÃRÊ Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, yũũ menamacãrã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macãrã Jesuré padeorí põna macãrãrê ãñudutia. Múã marĩ Pacũ Cõãmacũ, marĩ Ôpũ Jesucristomena ãñurõ niijãcu.

Cõãmacũ múãrê ãñuré ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiíaro.

Tesalónica macãrã ãñurõ tiĩẽñorigue

² Múã niipetirare ãsã Cõãmacũmena wedeserecõrõ cũũrê usenire ticorucujãã. ³ Cõãmacũ marĩ Pacũmena wedesera, múã ãñurõ tiirére wãcũã. Múã Jesuré padeorẽmena ãñurõ tiirẽcuticu. Múã maĩrere ãñorã, ãpẽrãrê ãñurõ tiíapucu. Marĩ Ôpũ Jesucristo putuaatiadarere useniyuera niijĩrã, ñañarõ netõrã wãcũtutuacu.

⁴⁻⁵ Múãrê Jesuyé quetire wedera, ãsã wedeseremena dícu wederiwũ; Espíritu Santo tutuaremena wedewũ. Múãrê wedera, “ãsã wederé diamacãrã niiã” jĩĩmasĩwũ. Teero tiirã, ãsã masĩã: Cõãmacũ múãrê maĩ; múãrê beserigu niĩwĩ.

Múã masĩcu: Ësã toopũ niirã, múãrê maĩrã, múãrê ãñurõ tiirã niĩwũ. ⁶ Múã ãsã tiirére iñarã, ãsã tiiróbirora tiirĩra niĩwũ. Teero biiri marĩ Ôpũ tiiróbirora tiirĩra niĩwũ. Múãrê Espíritu Santo usenire ticorẽmena bayiró ñañarõ netõpacára, Jesucristoye quetire ñeewũ. ⁷ Teero tiirã, niipetira Jesucristore padeorã Macedoniapũ niirã, ãno Acayapũ niirã múã tiirére tũorã, “cũã tiiróbirora tiiró booa marĩcãrê” jĩĩya. ⁸ Múãmena marĩ Ôpũ Jesuyé queti niipetiropũ sesajõãã. Macedonia, ãno Acaya dícu se saro tiirĩa. Niipetiro macãrãpũ múã Cõãmacũrê padeorere masĩtoacua. Teero tiirã, noãnópere wedemasĩriga sãa. ⁹ Cũã múã tiirẽcutirere wedeseya. Ësã múã putopũ niirĩ, múã ãsãrê ãñurõ tiiriguere wedeseya. Múã weerirare padeodúriguere wedeseya. Teeré duu, Cõãmacũ catigũ diamacũ niigúpere padeó, cũũ dutirere tiíayiro. ¹⁰ Cõãmacũ cũũ macũ diarigũpũre masõrigũ niĩwĩ. Cũũ macũ ãmũãsepũ niigũ putuaatiadarere useniyuera tiíayiro. Cũũrã niĩ Jesús marĩ bayiró ñañarõ netõbórirare netõnérigu.

2

Pablo Tesalónicapũ buerigue

¹ Múã yãa wederabiro niirã ateré masĩcu: Ësã Tesalónicapũ niirã, buri peti niiririra niĩwũ. Ësã wederiguere tũorã, múã paũ Jesuré padeowũ. ² Ësã múã putopũ jeaadari suguero, Filipospũ niĩwũ. Toopũ niirĩ, too macãrã ãsãrê ñañarõ netõrĩ tii, ñañarõ jĩĩwã. Múã teeré masĩcu. Múãya macã macãrãcã ãsã wederiguere cãmótadugamiwã. Cũã teero tiipacãri, Cõãmacũ ãsãrê wãcũtutuarẽ ticowĩ. Teero tiirã, cũũye quetire wedewũ. ³ Múãrê wedera, merẽã wederiwũ. Múã menamacãrã numiãrê ñañarõ ñeapedugaremẽna wedera mee tiĩwũ. Tiiditóriwũ. ⁴ Cõãmacũ beserigu niĩwĩ ãsãrê Jesuyé quetire wedeadarare. Teero tiirã, wedea. Basocã ãsãmena useniãrõ jĩĩrã mee wedea; Cõãmacũ marĩ wãcũrere masĩgũpe useniãrõ jĩĩrã wedea. ⁵ Múã masĩcu: Ësã toopũ niirã, ãñurõ múãrê wedese jĩĩditoriũ. Cõãmacũ masĩqui: Múãrê buera, niyeru múãrê ãmããdara mee tiĩwũ.

⁶⁻⁷ Ësã Cristo cũũyere wededutigu beserira niiã. Teero tiirã, “ãsãrê dutirãbiro iñaña” jĩĩ dutimasĩbojĩyu. Teeré dutiria. Múãcãrê, ãpẽrãrê teeré dutiria. Múãrê ãñurõ tiĩwũ. Múã putopũ niirã, sĩcõ numiõ coo põnarẽ maĩrõbiro múãrê maĩwũ. ⁸ Múãrê ãñurere

* 1:1 Silvanorẽ ãpẽrã “Silas” jĩĩyira.

boosãrã, Cõãmacũye queti dícuere wederiwũ. Ƴsã jeatuaro Ƴsã tiiápumasĩrere tiiápuwũ, múãrẽ bayiró maĩrã. ⁹ Ƴsã toopú niirã paderiguere múã wãcũcu. Múãrẽ Cõãmacũye quetire wedera, potocõdugariwũ. Teero tiirã, Ƴsã basiro padewũ. Ñamirĩ, búrecori, yoari Ƴsã yaaadarere, Ƴsãrẽ dusarénorẽ sãĩãdara padewũ.

¹⁰ Ƴsã tiirécutiriguere múã masĩcu. Cõãmacũcã masĩqui. Ƴsã ñañarõ tiiró manirõ, diamacúrã tiiwũ múã Jesuré padeorã ññacoropure. “Cũã wapa cwoóya” jĩrõ manirõ niijãwũ Ƴsã. ¹¹⁻¹² Múã masĩcu: Sícũ pacũ cũũ põnarẽ wedero tiiróbirora Ƴsã múãcõrõrẽ wederucujãwũ. Ññurõ tagueñaãrõ jĩgũ, wãcũtutuare múãrẽ ticowũ. Cõãmacũ põna tiiróbirora niirecutidutiwũ. Múãrẽ Cõãmacũ cũũ põna niirõ jĩgũ, beserigu niwĩ. Cõãmacũ cũũ dutiré múãpure niirĩ tiirígu niwĩ; cũũ asibatére múãrẽ jeari tiirígu niwĩ.

¹³ Múã Cõãmacũye quetire wederi tuorã, “Cõãmacũ wedesere niĩã” jĩrã, padeowã. “Basocã wedesere mee niĩã”, jĩ masĩjãwũ. Teero tiirã, múã padeorére wãcũrã, Cõãmacũrẽ Ƴsenire ticorucujãã. Ƴsã múãrẽ wederigue Cõãmacũ wedesere peti niwũ. Teeména cũũrẽ padeorã múã niirecutire wasoa. ¹⁴ Múã Jesucristore padeorĩ, múãya dita macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiyíra. Jesuré padeorẽ põnarĩ macãrã Judeapũ niirãrẽ wáarirobirora wáayiro múãrẽ. Judeapure cũãya wedera judíoa cũũrẽ ñañarõ netõrĩ tiyíra. ¹⁵ Cũã judíoaara marĩ Òpũ Jesuré sãiyíra; profetare sãiyíra; Ƴsãrẽ cõãjãwã. Cõãmacũrẽ cúari tiyíra. Niipetiramena cãmerĩtutire boojãya. ¹⁶ Judíoa niihẽrã netõãrõ jĩrã, Ƴsã Jesuyé quetire wederi, cãmotáya. Cũã ñañarẽ tiiré jõõpemena pairó peti wáaro tiia. Cõãmacũ cũũ teero tiiré wapa netõnéridojãqui sãa.

Pablo Tesalónica macãrãrẽ ññagũ wáanemodugamirigue

¹⁷ Ƴsã múãrẽ cõãatiari sirogã, máata múãrẽ ññadugamiwũ sũcã. Ƴsãye òpũrĩ ãno niipacari, múã putopũ yeeripũnacutiwũ. Toopure bayiró wáadugamiwũ. ¹⁸ Yũũ Pablo “wáagũda” jĩrucumiwũ. Ƴsã toopú wáadugarecõrõ Satanás Ƴsãrẽ cãmotátu niwĩ. ¹⁹⁻²⁰ Múãrã niĩã Ƴsãrẽ Ƴsenire ticorã. Teero tiirã, múãrẽ bayiró ññadugaga. Marĩ Òpũ Jesús cũũ putuaatiri, cũũrẽ wedeada múãye quetire. Biirõ jĩãda: “Ññiãrã niĩya Ƴsãrẽ Ƴsenire ticorã. Cũũrẽ búri peti mũũye quetire wederiwũ. Cũã teeré tuorã, mũũrẽ ãñurõ padeowã. Teero tiirã, bayiró Ƴseniã cũãmena”, jĩãda Jesuré.

3

¹ Múãye queti diamacũ tuodugára, sícãrĩbíritu sãa. Teero tiirã, “Ƴsã puarã wáaweonoãrira niĩadacu ãno Atenaspũ” jĩwũ. ² Teero jĩrã, marĩ menamacũ Timoteore wáadutiwũ. Cũũ Cõãmacũrẽ padecoteĩ Jesuyé quetire wederémena. Cũũrẽ ticocowũ, múãrẽ Jesuré padeonemó, wãcũtutuari tiiáro jĩrã. ³⁻⁴ Ñpẽrã basocã múã Jesuré padeorĩ ññarã, ññatuti, buijãcua. Cũã teero tiirĩ, Jesuré padeodúrijããrõ jĩrã, Timoteore wededutira tico-cowũ. Ƴsã toopú niirã, múãrẽ ateré wedesuguetowũ: “Marĩ Jesuré padeorãre ññarõ netõrĩ tiiãdacua”, jĩwũ. Ƴsã jĩrirobirora wáaa. Múã teeré masĩcu. ⁵ Teero tiigũ, wãcũ sícãrĩbíhegu, múãye quetire néeatidutiwũ, “¿padeomĩ cũã?” jĩgũ. Apetó tiigũ, Satanás múãrẽ wedesãjãjĩyĩ; Ƴsã “búri peti buejĩyura” jĩ wãcũmitũ.

Tesalónica macãrãye queti

⁶ Mecũtígãrẽ Timoteo múã putopũ ññagũ jeaarigu putuajeaawĩ. Múãyere ãñurẽ queti néepuajaei. Múã Jesuré padeorucúrere, múã ãñurõ cãmerĩ maĩrecutirere wedeawĩ. Ƴsãrẽ maĩrémena wãcũrucujãyiro. Ƴsãrẽ bayiró ññadugaayiro Ƴsã múãrẽ ññadugarobirora. ⁷ Teero tiirã, Ƴsã múã Jesuré padeorucujãrĩ tuorã, ññarõ netõpacára, wãcũtutuara niĩã sũcã. ⁸ Marĩ Òpũrẽ múã padeó wãcũtutuari tuorã, Ƴsã yeerisãã sũcã. ⁹ Múã Ƴsãrẽ bayiró peti Ƴsenirĩ tiijãã. Teero tiirã, Ƴsã Cõãmacũrẽ deero tii Ƴsenire ticopetimasĩricu. ¹⁰ Ñamirĩ,

bárecori Cõãmacũrẽ bayiró sãirucújãã, múãrẽ ñnadugara. Múãrẽ Jesuyére wededugaga, padeonemóãrõ jĩrã.

¹¹ Cõãmacũ marĩ Pacũ basiro marĩ Õpũ Jesuména ùsãrẽ tiíápuaro múã putopũ wáaadare. ¹² Marĩ Õpũ Jesús múãrẽ cãmerĩ maĩnemórĩ tiíáro. Ùsã múãrẽ maĩrõbirora múãcãrẽ niipetirare maĩrĩ tiíáro. ¹³ Cũũ teero tiirĩ, múã cũũ ãñurõ tiíápuremena wãcũtutuara, wapa cuohéra niiãdacu Cõãmacũ marĩ Pacũ ññacoropure. Marĩ Õpũ Jesús cũũyaramena atibárecopũ putuatiiri, teerora niiãdacu.

4

Cõãmacũ tũsarére tiidutĩrique

¹ Mecũtĩgãrẽ Jesús wãmemena múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. “Biĩro tiirécũtiya” jĩrẽre, teero biirĩ Cõãmacũ tũsarére múãrẽ wedewũ. Tee maquẽrẽ tiíáyro. Teeré tiinemóña.

² Ùsã wederiguere múã masĩcu. Tee maquẽrẽ wedera, Jesús marĩ Õpũ dutiréména múãrẽ wedewũ. ³ Cõãmacũ múãrẽ ñañaré manirã niirĩ booquí. Teero tiirã, ãpẽrãména ñañarõ ñeeaperijãña. ⁴ Múãcõrõ quioníremena ñañaré tiĩẽñorõ manirõ wãmosía, numocũtiya. Múã teero tiirĩ ññarã, ãpẽrã “ãñurõ tiíiia” jĩãdacua. ⁵ Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiiróbiro numiãrẽ ñañaré tiidugáremena ugaripéarijãña. ⁶ ãpĩ numorẽ ñeeapera, coo manũrẽ ñañarõ tiirã tiicũ. Teeré tiirĩjãña. Cõãmacũ tee tiirãrẽ ñañarõ tiigũdaqui ùsã múãrẽ wederirobirora. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ ñañaré tiíáro jĩgũ mee beserigũ niĩwĩ. Ñañaré manirã niirĩ booquí. ⁸ Tee wederi boohégũno ùsãrẽ boohégũ mee tiiquĩ; Cõãmacũ Espĩritu Santore ticorigupere boohégũ tiiquĩ.

⁹ Cãmerĩ maĩrẽre deero jóanemomasĩriga múãrẽ. Cõãmacũ múãrẽ cãmerĩ maĩdutĩtoarigu niĩwĩ. ¹⁰ Múã teerora tiíáyro. Niipetira Jesuré padeorã Macedonia macãrãrẽ maĩãyro. Maĩpacãri, múãrẽ “bayiró maĩnemóña” jĩcoã. ¹¹ “ãñurõ niiãda”, jĩña. Múãye niĩhẽrere wedepatirijãña. Múãye maquẽpere wãcũ, ãñurõ pade, niijãña. Múãrẽ teeré dutitoawũ. ¹² Múã padera, teeména catiadacu, ãpẽrãyére sãirĩpacara. Múã teero tiirĩ, Jesuré padeohéra múãrẽ ãñurõ wedeseadacu.

Jesús putuatiadare

¹³ Diarirare wáaadare múã masĩhẽrã niirĩ boorĩga. Jesuré padeorã diara, cũũmena niirã wáaadacu. Múã teeré masĩrã, Jesuré padeorã diari, ãpẽrã tiiróbiro nocõrõca boorituricu. ¹⁴ Marĩ Jesús diarigupũ masãmũãriguere padeojĩrã, atecãrẽ padeóa: Jesuré padeorã diarirare Cõãmacũ Jesuré masõrirobirora cũãcãrẽ masõgũdaqui.

¹⁵ Marĩ Õpũ Jesús wederiguere múãrẽ wedera tiia: Jesús putuatiiri, cũũrẽ padeorã cũũrẽ bocara wáaadacu. Cũũrẽ bocara, marĩ catirã ãpẽrã diarira suguero wáaricu. ¹⁶ Biĩrope wáaadacu: Marĩ Õpũ basiro ãmũãsepũ diiatigũdaqui. Cũũ diiatiri, ateré tuoádacu: Dutiréména wedesere, ángele uputĩ macũ peti wedesere, Cõãmacũyawũ corneta busuri tuoádacu. Teero wáari, Jesuré padeorĩra diarira masãsugueadacu. ¹⁷ Cũã siro marĩ catirã õmeburuáripũ cũũmena néemuãwanoãdacu. Toopũ Jesuré bocaadacu. Teero tiirã, cũũmena niirucujãadacu. ¹⁸ Múã teeré cãmerĩ wedeya. Teero tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiíadacu.

5

¹ Jesús putuatiadari suguerogã wáaadare maquẽrẽ múã masĩcu. Teero tiigũ, múãrẽ deero tii wedenemomasĩriga. ² Múã ãñurõ masĩtoacu: Yaarépigu ñamipũ atigũbiro marĩ Õpũ Jesús putuatiigũdaqui. ³ Basocã “ùsã cuiro manirõ ãñurõ niirecutijãã” jĩ wãcũbocua. Teero cũã wãcũpacari, wãcũña manirõ pee ñañaré cũãrẽ wáaadacu. Teerora biia, sĩcõ niipacó wĩmagũ apaadari suguero: Wãcũña manirõ coo pũnirẽ tũgueñanucãco. Tee ñañaré wáaadare netõrĩcua.

⁴ Múãpeja naĩtĩārõpũ niirãbiro niiria. Teero tiirá, Jesús putuaatiadari búreco jeari, yaarépigũ múãrẽ ñeerĩ, ɥɥárabiro wáaricu. ⁵ Múã niipetira bóero niirã, búreco niirãbiro niijĩrã, Cõamacũ “tiigúda” jĩriguere wáanɥcãrĩ ññamasĩã. Marĩ naĩtĩārõ, ñamipũ niirãbiro niirãjã, ññamasĩribocu. ⁶ Marĩ cãnirãbiro niirijããda. Basocá Jesús putuaatiadarere wãcũhẽrã, cãnirãbiro niicua. Marĩ cũũ putuaatiadarere ãñurõ ññacorucujããda; marĩ tiirere ãñurõ wãcũ, niijããda. ⁷ Cãnirã ññamirẽ cãnĩya. Cũmurã ññamirẽ cũmuũya. ⁸ Marĩpeja búreco niirãbiro niijĩrã, marĩ tiirere ãñurõ wãcũ, niijããda. Sícũ cãmerĩsĩārõpũ wáagu, cũũya õpũũrẽ cãmotágu, cõme sutiore sãñaqui. Cũũ tiiróbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, Cõamacũrẽ padeorucujããda; cãmerĩ maĩãda. Dupure cãmotágu, cõmecororé pesaqui. Cũũ tiiróbiro marĩ wãtĩrẽ cãmotára, “Jesús marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ; cũũmena niirucujããdacu” jĩĩ wãcũãda. ⁹ Cõamacũ cũũ ññañarõ tiiádara meerẽ marĩrẽ cũũrigũ niiwĩ. Marĩ Õpũ Jesucristomena netõãdarare cũũrigũ niiwĩ. ¹⁰ Jesús marĩrẽ diabolosarigu niiwĩ. Teero tiirá, marĩ catirá, diarira cũũmena niirucujããdacu. ¹¹ Teero tiirá, múã cãmerĩ wãcũtutuari tiiyá. Cãmerĩ padeonemórĩ tiiyá múã tiirucúrobirora.

Wedeyaponorigue

¹² Múãrẽ bayiró wedea sũcã. Múã menamacãrã Cõamacũye queti wederáre quioníremena ññaña. Cũã múãmena pade, múã niĩadarere wede, múã ãñurõ tiiádarere wedeeya. ¹³ Múã cúã tiiápurere ññarã, cúãrẽ maĩ, bayiró padeoyá. Múã cãmerĩ ãñurõ niirecutiya.

¹⁴ Múãrẽ wãcũtutuare ticoa sũcã. Daderá niirãrẽ cúã padeadare maquẽrẽ ãñurõ wedeya. Wãcũtutuherare wãcũtutuari tiiyá. Wãcũbayiherare tiiápuya. Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niĩña.

¹⁵ Múãrẽ ãpĩ ññañarõ tiirĩ, cũũrẽ ññañarõ tiicãmérĩjãña. ãñurépere tiirucujãña múã menamacãrãmena, teero biiri niipetiramena.

¹⁶ Ʋseniremena niirucujãña. ¹⁷ Cõamacũrẽ sãĩrucujãña. ¹⁸ Múãrẽ wáarecõrõ Cõamacũrẽ ɥsenire tiorucujãña. Cõamacũ teerẽ tiirĩ booquí múã Jesucristore padeoráre.

¹⁹ Espíritu Santo múã wãcũrépure wederĩ, cãmotárijãña. ²⁰ Espíritu Santo masĩré tiorémene wederere boorĩjã tiirĩjãña. ²¹ ãpẽrã wederere ãñurõ wãcũ beseya, “¿diamacú niĩ?” jĩĩrã. ãñurẽ niirĩ, teerẽ tiiyá. ²² Niipetire ññañarẽ tiirĩjãña.

²³ Cõamacũ ãñurõ niirecutirere ticogú múãrẽ ññañarẽ manirã niirĩ tiiáro. Múã wãcũrére, múãye õpũũrĩrẽ cotearo. Múãrẽ wapa cuohéra niirĩ tiiáro. Cũũ teero tiiáro, téa marĩ Õpũ Jesucristo putuaatiripũ. ²⁴ Cõamacũ teerora tiigúdaqui. Cũũ múãrẽ beserigu cũũ jĩĩrirobirora tiigú niĩ.

²⁵ Múãcã Cõamacũrẽ ɥsãrẽ sãĩbosáya.

²⁶ Niipetira too macãrã Jesurẽ padeoráre maĩrémena ãñuduticoya.

²⁷ Marĩ Õpũ dutirómena múãrẽ wedea: Niipetira Jesurẽ padeoráre atipũrẽ bueẽñoña.

²⁸ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro.

Nocõrõrã niĩã.

TESALÓNICA MACĀRĀRĒ Pablo puarĩ jóaripũ

Āñuduticorigue

¹ Yũu Pablo, yũu menamacārã Silvano,* Timoteomena múã Tesalónica macārã Jesuré padeorĩ pōna macārārē āñudutia. Múã marĩ Pacu Cōāmacũ, marĩ Ōpũ Jesucristomena āñurō niijācu.

² Cōāmacũ marĩ Pacu, Jesucristo marĩ Ōpũ múārē āñuré ticoaro; āñurō niirecatiri tiiaro.

Jesús putuaatiri, Cōāmacũ ñañarārē cōāāhare maquē

³ Múã ūsāya wederabiro biirã, marĩ Ōpũ Jesuré padeonemórã tiíayiro. Cāmerĩ maĩnemóāyiro. Teero tiirã, ūsã tiirucúrobirora Cōāmacũrē ūsenire tiorucujārō booa.

⁴ Múāye maquērē ūsã noo wáaro Cōāmacũrē padeoräre wedea. “Tesalónica macārã cúārē ñañarō tiipacári, ñañarō netōpacára, wācūtutua, padeorucújāāyira”, jĩ, ūseniremena wedea.

⁵ Múārē ñañarō wáapacari, múã wācūtutuaremena Cōāmacũ diamacũ tiirére ēñorã ti-icú. Cōāmacũjã basocäre cúã tiirírocōrō ñña, wapa tiiquí. Teero tiirã, múã cūũ putopu jeaadara niĩã sáa. Cōāmacũ dutiré múāpũre jeari, ñañarō netōrã tiíayiro. ⁶ Cōāmacũ diamacũ maquērē tiigú niijĩgũ, múārē ñañarō netōrĩ tiiräre ñañarō netōrĩ tiigúdaqui.

⁷ Múã ñañarō netōrāpere yeerisäre ticogúdaqui ūsārē ticoadarobirora. Tee wáaadacu marĩ Ōpũ Jesús putuaatiri. Cūũ putuaatigũ, cūũyara ángelea tutuaramena ūmũāsepũ diiatigúdaqui. Jũurēmena asiyádiatigúdaqui. ⁸ Cōāmacũrē masĩhērārē, marĩ Ōpũ Jesuyé quetire netōnucārārē bayirō ñañarō tiigú atigúdaqui. ⁹ Cúã ñañaré tiiré wapa cōādiocogúdaqui. Teero tiirã, cúã cūũ niirō berupu cōānoādacua. Cūũ āñurō tiiré, cūũ tutuarere ññariadacua. ¹⁰ Teeré wáaadacu Jesús putuaatiri burecore. Tiiburecore cūũyara cūũrē ūsenipeoadacua; niipetira cūũrē padeorã petija cūũrē ññamanijōāādacua. Múācã ūsã wederiguere padeojĩrã, cúāmena ūsenipeoropũ niĩādacu.

¹¹ Teero tiirã, Cōāmacũrē múāye maquērē sãĩbosárucua. Cūũ múārē beserigu niijĩgũ, múārē cūũ tiiróbirora niirecatiri tiiaro. Múã āñurō tiidugárere tiipetiri tiiaro. Múã cūũrē padeorã niijĩrã, cūũ tutuaremena tiirére tiipetiri tiiaro. ¹² Múã teero tiirēmena marĩ Ōpũ Jesús quioníremena ūsenipeonogúdaqui. Teero biiri basocã múācārē quioníremena ūsenipeoadacua. Cōāmacũ, marĩ Ōpũ Jesucristo múārē āñuré tiorēmena ññajĩrã, teero ūsenipeonoādacu.

2

Jesús putuaatiadarere wedequēnorigue

¹ Mecūtīgã marĩ Ōpũ Jesucristo putuaatiadarere, marĩ cūũmena neāādarere wedeguda.

² “Marĩ Ōpũ putuaatiadari bureco jeatoaa mée” jĩrē quetire tũobócu. Múārē tee quetire wederã ateré jĩlbocua: “Ūsã Espíritu Santore cũojĩrã, tee múārē wedea”, jĩlbocua; o “Pablocã tee jĩĩ wedewa” o “Pablocã tee ūsārē jóarira niiwã”, jĩlbocua. Teeré tũopacára, wācũsugueriguere wasorĩ tiirĩjãña; wācũpatirijãña. ³ Cúārē jĩĩditonorijãña. Cūũ putuaatiadari bureco suguero biiro wáaadacu: Paũ basocã Cōāmacũrē netōnucāādacua; teero biiri sícũ ñañagũ peti bauáēnogúdaqui. Too síropũ cūũ pecamepu jũūtērijāgúdaqui.

⁴ Cūũ Cōāmacũrē, teero biiri niipetire basocã padeorē maquērē boorígúdaqui. Cūũ dícare

* 1:1 Silvanorē āpērã “Silas” jĩĩyira.

padeodutígu, “niipetira nemorõ Ɂputí macũ niiã yɁɁja” jĩgũdaqui. Cõãmacũwii Jerusalén niirí wiipare dui, “yɁɁ Cõãmacũ niiã” jĩgũdaqui.

⁵ YɁɁ múã putopɁ niigũ, teeré wedewɁ. ¿Múã teeré wãcũrii? ⁶ Cũũrẽ cãmotárere múã masĩcu méé. Cũũ bauáẽñomasĩriqui Cõãmacũ cũũ jĩritono jeaheri ména. ⁷ “Cõãmacũrẽ bayiró netõncãre wáaadacu” jĩriro jearipacari, wáaropɁ tiia méé. Ñañarére cãmotágu mecũtígãrẽ cãmotárucujãqui ména. Coterucugũdaqui, téé aperopá néewanogũpɁ. ⁸ Toorá ñañagú peti bauáẽñogũdaqui sáa. Cũũrẽ marĩ Õpũ Jesús cũũ wĩãpũremenarã sĩãjãgũdaqui; cũũ asibatéremena putuaatigɁ, cũũrẽ cõãdiocogũdaqui. ⁹ Cũũ ñañagú peti sicato bauáẽñogũ, Satanás tiiápuremena jeagũdaqui. Cũũ tutuare cuogũdaqui. Cũũ tiiẽñogũbiro tiiréména basocáre jĩditogũdaqui. ¹⁰ Ñañarémena pecamepɁ wáaadare tiiditõẽñopetijãgũdaqui, cũã diamacú maquẽ maĩrére boorírigue wapa. Cũã netõnérere boorítóaya méé. ¹¹ Teero tiigú, Cõãmacũ cũũrẽ diamacú maquẽrẽ ññamasĩrĩ tiirĩqui, cũã jĩditorere padeoáro jĩgũ. ¹² Cõãmacũ diamacú maquẽrẽ boohérere, ñañaré tiiusénirãrẽ “múã wapa cuoa” jĩgũdaqui.

Cõãmacũ múãrẽ netõnéãdarare beserigɁ niiwĩ

¹³ Múã marĩ Õpũ maĩrãrẽ sicutopɁra Cõãmacũ beserigɁ niiwĩ, netõnégũdɁ. Cõãmacũ múãrẽ cũũyara sããrĩ tiirigɁ niiwĩ Espiritu Santo tutuaremena, teero biiri múã diamacú maquẽrẽ padeoréména. Ësã tee niipetirere wãcũrã, Cõãmacũrẽ Ɂsenire ticorucujããda. ¹⁴ Ësã múãrẽ Jesuyé quetire wederiguemena Cõãmacũ múãrẽ netõnérigɁ niiwĩ, múãcã marĩ Õpũ Jesucristo añuré cuoré maquẽrẽ cuoáro jĩgũ. ¹⁵ Teero tiirã, padeó wãcũtutuaya. Ësã múãrẽ bueriguere tiinunúseya. Tee bueriguere múãrẽ wedewɁ; teero biiri tee bueriguere paperapũpɁ jóawɁ.

¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo marĩ Õpũ basiro, teero biiri marĩ PacɁ Cõãmacũ múã yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuari tiiáro; múãrẽ padeorucujãrĩ tiiáro, niipetire múã wedesere, múã tiiré añuré dícu niiãrõ jĩgũ. Cõãmacũ cũũ añurõ tiiréména marĩrẽ maĩquí; marĩrẽ wãcũtutuare niirucujããdare ticoqui; marĩrẽ too síropɁ añurõ niiãdarecãrẽ masĩrĩ tiiquí.

3

Sãĩbosáducticorigue

¹ Ësãya wederabiro niirã, ãsãrẽ biiro sãĩbosáya: “Ësã Õpũ, mɁɁye queti aperopá boyeromena sesaaro; ãsãrẽ wáarirobirora padeoréména ñeenoãrõ”, jĩ sãĩñá. ² Niipetira marĩ Õpũ Jesuré padeoríya. Teero tiirã, basocá ñañarã ãsãrẽ tiidugárere netõnéãrõ jĩrã, sãĩñá. ³ Marĩ Õpũ cũũ jĩrirobirora tiiquí. Teero tiigú, múãrẽ wãcũtutuari tiinemógũdaqui; múãrẽ ñañarõ wáari jĩgũ, cãmotágũdaqui. ⁴ Ësã tiidutíriguere múã diamacú tiirã tiicú; teerora tiiwárucujããdacu. Marĩ Õpũ múãrẽ “teerora tiirucúri tiigũdaqui” jĩ padeóa ãsã. ⁵ Marĩ Õpũ múãrẽ Cõãmacũ maĩrére masĩrĩ tiiáro. Cristo ñañarõ netõgú wãcũtutuarirobirora múãrẽ wãcũtutuari tiiáro.

“Padeya” jĩcorigue

⁶ Jesucristo marĩ Õpũ wãmeména múãrẽ ateré tiidutía: Jesuré padeogúno daderi, ãsã dutiriguere tiihéri, bapacutinemorijãña. ⁷ Múã masĩcu: Ësã tiiríguere ññacũrõ booa. Ësã múãmena niirã, sica diamacú niirã mee tiiwá. ⁸ Atecãrẽ sícunorẽ wapatíripacara, yaariwɁ. Teero tiiróno tiirã, ñamirĩ, bárecori bayiró peti padewɁ, múãrẽ potocõdugahera. ⁹ “Ësã bueré wapa ãsãrẽ wapatíya”, jĩ dutimasípacara, dutiriwɁ. Ësã padewɁ, añuré bueré ticodugara, múãrẽ ññacũãrõ jĩrã. ¹⁰ Múãmena niirã, ateré tiidutíwɁ: “Padedugahegunojã yaarijããrõ”, jĩwɁ. ¹¹ Siquẽrã múãmena niirã daderá niiré quetire tɁowá. Paderipacara, ãpẽrãména wedesesodeaatiayira. ¹² Marĩ Õpũ Jesucristo wãmeména teero tiirãre ãsã

biiro tiidutí, wăcūtutuare ticoa: Āñurō yeeripūnacūtiremena padeya, múārē đasarénorē sãĩđđara.

¹³ Ɖsãya wederabiro niirã, páasutiro manirō āñurēre tiirucújãña. ¹⁴ Ɖsã atipūména duticorere netōnucăgūnorē ĩñamasĩ, bapacūtirijãña, bobooro netōārō jĩrã. ¹⁵ Teero tiipacára, cūūrē ĩñatutirijãña. Cūūrē biirope wedequēnoña sīcũ múāya wedegure wederobirora.

Wedeyaponorigue

¹⁶ Marĩ Ōpũ basiro āñurō niirecūtire maquērē ticogú múārē merēã wáari, āñurō niirecūtire maquērē tiorucujãārō. Marĩ Ōpũ múã niipetirapure niiārō.

¹⁷ Yũũ Pablo ate niituredarire múārē āñudutire ticogũ, yũũ basirora jóaa. Yũũ jóarepũĩcōrō teero jóaa. Teero tiirá, múã “cūūrã jóayi” jĩ ĩñamasĩđđacu. ¹⁸ Marĩ Ōpũ Jesucristo múã niipetirapure āñurē ticoaro.

Nocōrōrã niiã.

TIMOTEORE Pablo jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigu, teero biiri Jesucristo too síropu putuaatigũdu dutirómena yũ cũũyere wededutigũ beserigu niiã. Mũũ Jesuré padeogú, yũ macũ tiiróbiro niiã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mũũrẽ ãñuré ticoaro; bóaneõ ãñãrõ; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Diamacũ niihẽrere buedutiririgue

³ Yũ Macedonia ditapu wáagu, mũũrẽ bayiró jĩrirobirora tiimacã Éfesopu putuácũmuña. Toopũre diamacũ bueherare teeré buedutirijãña. ⁴ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tuonũuserijããrõ. Teero biiri cúãya wedera tíatopu macãrã cúã jĩmuãatiriguere tuonũuserijããrõ. Teeré tuonũusera búri peti câmerĩ cúasori tiiádacua; Cõãmacũ tiidutĩrere tiirícua. Cũũrẽ padeonemóricua.

⁵ Múãrẽ câmerĩ maĩrĩ boogú, teero dutia. Ñañaré manirã, ãñurõ yeeripũnacutira, jĩditoro manirõ padeorã câmerĩ maĩãdacu. ⁶ Æpẽrã teero biiriya. Noo booró wedesejãya. ⁷ Moisére dutiré cũũriguere buedugamicua. ãñurõ tee bueré maquẽrẽ masĩripacara, diamacũ tiiróbiro bueeya.

⁸ Marĩ masiã: Tee dutiré ãñuniã, marĩ teeré ãñurõ bue, diamacũ tiiátã. ⁹ Ateré tuomasĩrõ booa: ãñurõ tiirã dutirére booriya. Biirõ tiirápere dutirére cũũrõ booa: Dutirére netõnũcãrãrẽ; dutirére tuorídojãrãrẽ; ñañarãrẽ; Cõãmacũ dutirére netõnũcãrãrẽ; Cõãmacũrẽ quioníremena ãñahẽrãrẽ; cũũye bueré maquẽrẽ boohérare; pacurẽ, pacorẽ sĩãrãrẽ; niipetira basocãre sĩãrãrẽ; ¹⁰ Æpẽrãména ñañarõ ñeeaperare; ãmuã sesaro numiãména tiiróbiro tiirãnorẽ; basocãre yaa, dúarare; jĩditorepirare; “Cõãmacũmena jĩã” jĩditorare; Cõãmacũ bueré niipacari, merẽã buecoterare cũũrõ booa. ¹¹ Tee bueré Cõãmacũ netõnére queti maquẽ niiã. Cũũ ãñunetõjõãgũ yũũre tee ãñuré quetire buedutiwi.

Cõãmacũ Pablõre bóaneõ ãñarigue

¹² Marĩ Õpũ Jesucristore usenire ticoa. Cũũ yũũre ãñagũ, “yũũ dutirére ãñurõ tiigúdaqui” jĩ wãcũgũ, cũũ buerére buenũnusegũdũre sõnecorigũ niĩwĩ. Teero sõnecogu, yũũre tutu-arere ticorigũ niĩwĩ. ¹³ Too sugueropu yũũ cũũrẽ ñañarõ wedesepacari, cũũrẽ padeorãre ñañarõ netõrĩ tiipacari, cũũye maquẽrẽ buijãpacari, yũũre sõnecorigũ niĩwĩ. Yũũ cũũrẽ padeorére masĩriwũ ména; yũũ tiirére tuomasĩriwũ. Teero tiigú, yũũre Cõãmacũ bóaneõ ãñarigu niĩwĩ. ¹⁴ Marĩ Õpũ ãñuré petire yũũre ticowĩ. Cũũ yũũre Jesucristore ãñurõ padeorĩ tiĩwĩ. Câmerĩ maĩrĩ tiĩwĩ.

¹⁵ Ate yũũ wedeseadare diamacũ niiã; niipetira ateré padeoró booa: Jesucristo Cõãmacũ dutirére netõnũcãrãrẽ netõnégũdu atibúrecompure atirigu niĩwĩ. Yũũrã niipetira nemorõ netõnũcãrigũ niiã. ¹⁶ Teero niipacari, Cõãmacũ yũũre bóaneõ ãñawĩ. Cũũ yũũre teero tiiréména Jesucristore padeoádarare cũũ bóaneõ ãñarére ãñosuguéwi. Cũũ bóaneõ ãñaré petirícu. Yũũre bóaneõ ãñarirobirora cũũrẽ padeoádarare bóaneõ ãñagúdaqui. Cũũrẽ cũũmena catiri tiigúdaqui. ¹⁷ Teero tiirã, Cõãmacũrẽ padeoré cũoáro; cũũ ãñurõ tiirére usenire ticoaro. Cũũ Õpũ niiré petirícu; diariqui; cũũ bauhégũ niiqui; sĩcũrã niiqui; masĩgũ niiqui. Cũũ niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niĩãrõ.

¹⁸ Timoteo, m̃m̃ ym̃ macũ tiiróbiro niiã. Teero tiigú, m̃m̃rẽ dutia. Too s̃ugueropu marĩya wedera Cõamacũ wãmemena m̃m̃rẽ wedewa. Cũã wederiobirora ym̃cã m̃m̃rẽ ateré dutia: Tutuaromena duuró manirõ añurõ tiirere tiirucujãña. ¹⁹ Diamacũ padeoyá. Añurõ yeeripũnacutirucujãña. Siquẽrã añurõ catirí yeeripũna cuodugáhera cũã Cõamacũrẽ padeorére ditiri tiicúa. ²⁰ Teerora wáayu Himeneorẽ, Alejandrore. Teero tiigú, “Satanás booró tiáro” jĩwũ. Cũã cũũ booró tii, ñañarõ netõãri siro, Cõamacũrẽ ñañarõ wedesen-emoribocua sũcã.

2

Cõamacũrẽ usenire tioré buerigue

¹ Ateré dutisugueguda: Cõamacũrẽ usenire tiorém̃ena niipetiraye niiãdarere sãibosáya. ² Òpãrãrẽ, niipetira dutirãre sãibosáya. Cãmerĩquẽre manirõ añurõ niirecutiada jĩrã, Cõamacũ boorére tiíada jĩrã, basocãmena queoró niirecutiaro jĩrã, cũãrẽ sãibosáya. ³ Marĩ teero tiiré añuniã. Cõamacũ marĩrẽ netõnégũ teero tiirí tusaqui. ⁴ Cõamacũ niipetira netõnénorira niirĩ booquí. Teero biiri diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ booquí. ⁵ Cõamacũ sícũrã niiqui. Basocũ sícũrã niiqui basocãre Cõamacũmena wedesebosagũ; Jesucristo cũũrã niĩ. ⁶ Cũũ niipetira basocã ñañaré tiiré wapa wapatígũ, diabosarigũ niĩwĩ. “Teero wáaadacu” jĩrito jeari, tee quetire wedebauanenoyiro. ⁷ Cũũye quetire wededutigũ, cũũ beserigũ niirĩ, Jesús ym̃re s̃onecorigũ niĩwĩ. Judíoa niĩhẽrãrẽ buedutirigũ niĩwĩ. Teero tiigú, diamacũ maquẽrẽ buegũ, “tee maquẽrẽ padeoyá” jĩ buea. Diamacũrã jĩã. Jĩditogu mee tiia.

⁸ Teero tiigú, noo marĩ wáaropu ãmũãrẽ cúare manirã, tutiré manirã, ñañaré manirã wãmo súumũõco, Cõamacũrẽ sãirĩ booa. ⁹ Numiãcã cũã sãñarucurobirora sãñarõ booa. Cũãrẽ añurõ jearénorẽ sãñarõ booa. Cũũye póa wapapacáremena mamarijããrõ; teero biiri cũũye òpũũrĩrẽ oromena, perla wapapacáreperimena mamarijããrõ; teero biiri suti wapapacáre sãñarã, “biiro biia ym̃ja” jĩ wãcũrã mee sãñaãrõ. ¹⁰ Biirope tiáro: Añurõ baudugára, Cõamacũrẽ padeorã numiã tiirucúrenorẽ tiáro. Añurõ tiirém̃ena añurã niĩãrõ. Æpẽrãrẽ tiápu, añurõ tiáro. ¹¹ Ditamanirõ, padeorém̃ena añurõ buerére tuoáro. ¹² Basocã neãrĩ, ãmũã suguero numiãrẽ buesuguerijãrõ booa; ãmũãrẽ dutirijããrõ. Ditamanirõ niijããrõ. ¹³ Biirope niĩ: Cõamacũ Adánrẽ tiisuguéyigũ. Too síro Evare tiiyígũ. ¹⁴ Adán jĩditonoriyigũ. Numiõpe jĩditonoyigo. Teero tiinórigo niijĩgõ, Cõamacũ dutirere netõnucáyigo. ¹⁵ Co teero tiirí siro niipacari, numiã p̃onacutĩri, cũãrẽ netõrĩ tiigúdaqui. Cũã diamacũ tiirém̃ena Cõamacũrẽ padeorĩ, Æpẽrãrẽ maĩrĩ, ñañaré manirã niirĩ, teero tiigúdaqui.

3

Suonirã maquẽ

¹ Ate diamacũrã niĩ: Jesuré padeorĩ p̃ona macãrãrẽ suonígũ* sããdugagũ, añurere tiidugágũ tiĩ. ² Teero tiidugágũno biiro niigũ niirõ booa: “Ñañaré tiigú niĩ cũũ” jĩñoña manigũ; sícõrã namocutigũ; ñañaré tiidugágũ wãcũtutuagũ; añurõ wãcũ besemasigũ; Æpẽrãrẽ quioníremena iñanogũ; wáari basoca cũũya wiipu jeari, añurõ bocagũ; Æpẽrãrẽ añurõ buemenigũ niirõ booa. ³ Teero biiri cūmugũ, cãmerĩquẽgũ niirijãrõ booa; tutiro manirõ basocãre añurõ tiigũno niirõ booa. Niyeru bayiró peti ugaripéagũ niirijãrõ booa. ⁴ Cũũ cũũya wii macãrãrẽ añurõ dutimasigũ niirõ booa. Cũũ p̃onarẽ padeorém̃ena ym̃ri tiigũ niirõ booa. ⁵ Cũũ cũũya wii macãrãrẽ dutimasihẽgũ, Cõamacũrẽ padeorĩ p̃ona macãrãrẽ toorã nemorõ cotemasĩriboqui. ⁶ Sicato padeonucãgũ niirijãrõ booa. Apetó

* 3:1 Españolmena: obispo, obispado, episcopado; portuguésmena: bispo.

tiigú, cûũ “yũũ ãpẽrã nemorõ ɸputí macũ niiã” jĩĩ wãcũboqui. Cûũ teero wãcũgũ, Satanás tiiróbiro ñañarõ wãcũgũ tiiquí. Cûũcãrẽ Satanárẽ tiirírobirora Cõãmacũ ñañarõ tiigúdaqui. ⁷ Teero tiirã, Jesuré padeohéracã “cûũrã ãñurõ tiii” jĩĩnogũ niirõ booa. Teero jĩĩriatã, cûũ cûũrẽ wedesãbocua; Satanás cûũrẽ diocójãboqui sáa.

Tiiápura maquẽ

⁸ Tiiápuracã† sũonírã tiiróbiro padeonórã niirõ booa. Diamacũ wedeserano niirõ booa. Vino wãnirã, ñañaré tiirémena niyeru wapatára niirijãrõ booa. ⁹ Jesucristo too sũguero masĩña maniríguere ãñorígu niwĩ. Teeré masĩjĩrã, ãñurõ yeeripũnacutiremena padeorã niirõ booa. ¹⁰ Cûũrẽ sũnecoadari sũguero, cûũ tiirécutirere ãñurõ masĩrõ booa. “Ñañaré tiirã niĩya cûũ” jĩĩnoña manirãrẽ iñarã, sũnecoro booa. ¹¹ Cûũ nũmosãnumiãcã teerora niirõ booa: Padeonórã; queti jĩĩhẽrã; ñañaré tiidugára, wãcũtutuara; ãñurõ tiirã niirõ booa. ¹² Tiiápura sũcõrã nũmocutiaro. Cûũ põnarẽ, cûũya wii macãrãrẽ ãñurõ dutimasĩãrõ. ¹³ Cûũ tiiapurere ãñurõ tiirí, cûũrẽ basocã “ãñurõ tiĩya” jĩĩãdacua. Jesucristore cûũ padeorere cuirõ manirõ wedenemoãdacua.

Marĩ padeoré maquẽ

¹⁴⁻¹⁵ Timoteo, “yũũ mũũ putopũ máata wáagũda” jĩĩ wãcũmiã. Apetó tiigú, máata wáaribocu. Máata wáahegu, Cõãmacũyara niirecutirere masĩãrõ jĩĩgũ, mũũrẽ jóaa. Marĩ Cõãmacũyara Jesuré padeorí põna macãrã niiã. Marĩrã Cõãmacũ catirucugũye diamacũ maquẽrẽ wederã niiã. ¹⁶ Marĩ padeoré tíatopũ masĩña maniré niimiyiro. Mecãtígã “ɸputí maquẽ niiã” jĩĩmasĩã marĩ. Ateré wãcũña: Cristo marĩ tiiróbiro õpũũcutigũ bauáyigu. Espiritu Santo cûũrẽ “ãñugũ peti niĩ” jĩĩ masĩrĩ tiiyígu. Ángelea cûũrẽ iñayira. Cûũye quetire niipetire dita macãrãrẽ wedenoã. Atibúrecopũre basocã cûũrẽ padeoóya. Cõãmacũ cûũrẽ ãmũãsepũ néemũãwayigu.

4

Diamacũ padeohéra tiiré

¹ Atibúreco petiádari sũguero wáaadarere Espiritu Santo marĩrẽ ãñurõ masĩrĩ tiiquí. Sũquẽrã Jesuré padeodúadacua. Wãtĩã jĩĩditorere, teero biiri wãtĩã buerere tũonũnũseadacua. ² Cûũrẽ buerã diamacũ wederãbiro wedepacara, jĩĩditoya. Cûũ wãcũrépũ “ñañaniã” jĩĩrere yũũnemoriya. ³ Basocã wãmosiãdugari, cãmotáaya. Sũquẽne yaarere yaadutiriya. Cõãmacũpe tee yaarere tiirígu niwĩ. Teero tiirã, marĩ Jesuré padeorã diamacũ maquẽrẽ masĩrã cûũrẽ ɸsenire ticoari siro, yaamasĩã. ⁴ Niipetire Cõãmacũ tiiré ãñuré niiã. Dooríjãrõ booa. Cûũrẽ ɸsenire ticotoa, yaari, ãñuniã. ⁵ Cõãmacũ teeré “ãñuniã” jĩĩtoayigu. Teero tiirã, marĩ cûũrẽ ɸsenire ticori, tee yaarere ãñuré wáari tiiquí.

Timoteore tiidutírigue

⁶ Mũũ Jesuré padeorãre teeré wedegu, Jesucristore ãñurõ padecotegu niicu. Teero tiigú, “marĩ Jesuré padeoré maquẽrẽ yũũ buerucua” jĩĩrere ãñogúdacu. Teero biiri “marĩ bueré ãñurere yũũ tũonũnũsea” jĩĩrere ãñogúdacu.

⁷ Atibúreco maquẽ wedeseãmarere tũoríjãña. Tee marĩ niirecutirere tiiapuria. Jĩĩãmare niiã. Nemorõ Cõãmacũ boorere tiirucújãña. ⁸ Marĩye õpũũrĩ tutuari tiiré marĩ tiirucúri, ãñuniã. Cõãmacũ boorépere tiiríporipereja, toorã ãñunemoã. Teero tiiró, marĩ catirí

† 3:8 Tiiápura sũonírãrẽ tiiapuyira ateména: Cõãmacũyere bueyira; Cõãmacũyere buerí wiire quẽnocotéyira; niyeru seecotéyira. Pecasãyemena: diácono.

burecorire, too síropu marĩ niiádari burecorire añurõ wáari tiicú. ⁹ Tee diamacúrá niiã; niipetira teeré padeoró booa. ¹⁰ Cõamacú catirucugũ niiĩ. Cũũ niipetirare netõnégũ niipacu, cũũrẽ padeorá dícare netõnégũ niiĩ. Cũũ too síro marĩrẽ añurõ tiiádarere wácũã. Teeré useniremena wácũrã, Jesucristoyere wede, ñañarõ netõ, bayiró padea.

¹¹ Teeré bue, tiidutíya. ¹² Mũũ mamũ niirémene apẽrã mũũrẽ tuodugáribocua. Teero wáari jĩgũ, Jesuré padeoráre añuré queoré ññoñá. Añurõ wedeseya; añurõ tiirécútiya; câmerĩ maĩñá; Jesuré añurõ padeoyá; ñañaré manigá niiña. ¹³ Yũũ toopú jeaadari suguero, neãrãrẽ Cõamacúye queti jóaripũrẽ bueẽñoña; cũãrẽ “biirope niirecútiya” jĩĩ wedeya; Jesuyé padeoré maquẽrẽ bueya. ¹⁴ Cõamacú mũũrẽ “biiro tiigúdu niigúdaqui” jĩĩriguere tiirucújãña. Butoá mũũrẽ ñaapeórito, teeré Cõamacú ticorigũ niĩwĩ.

¹⁵ Teeré wácũnũnuse, añurõ tiirucújãña. Teero tiirí, niipetira mũũ añurõ tiiwárere ññaadacua. ¹⁶ Mũũ tiirécútirere, mũũ buerére añurõ wácũña, “¿diamacú niimiĩto?” jĩĩgũ. Teeré tiirucújãña. Teeré tiirá, mũũ, teero biiri mũũrẽ tuorácã netõnénoãdacua.

5

Jesuré padeorámene biiro tiíyá

¹ Bũcure tutirijãña. Mũũ pacure wácũtutuare ticogú tiiróbiro wedeya. Mamarãrẽ mũũ baira tiiróbiro wedeya. ² Butoá numiãrẽ mũũ pacosãnumiã tiiróbiro wedeya. Mamarã numiãrẽ mũũ baira numiã tiiróbiro ñañarõ wácũrõ manirõ wedeya.

³ Wapewia numiã tiiápunoña manirãrẽ tiiápuro booa. ⁴ Wapewio coo põna, coo pãrãmerã cũorí, cũã coore tiiápuaro. Cũã tiiápuremena cũãya wederare cũã padeorére ññosugéaro. Teero tiirá, cũã pacusũmũãrẽ, ñecusũmũãrẽ tiiápucãmecua cũãrẽ masõrigue wapa. Teero tiiré Cõamacú ññacoropũ añuré niiã. Cũũ teeré ññagũ, useniqui. ⁵ Wapewio tiiápuya manigõ sícõ niigõpe Cõamacú tiiápurere yueco. Teero tiigó, búrecori, ñamirĩ teero sãĩrucújãco. ⁶ Wapewio coo booró tiiãmajãgõ, catigó niipaco, diarigobiro niitoaco. ⁷ Teeré niipetirare tiidutíya, “cũã wapa cũoóya” jĩĩña manirã niiãrõ jĩĩgũ. ⁸ Maríya wederare wéepeoro booa. Nemorõ maríya wii macãrãpere wéepeoro booa. Wéepeohera cũã “Jesús dutirére tiiáda” jĩĩrira niipacara, “cũũ dutirére tiinemória” jĩĩrãno niíya. Jesuré padeohéra nemorõ ñañarã niicua.

⁹ Wapewia numiãrẽ tiiápunoãdarare biiro biigónorẽ jóatuya: Bũcúó sesenta cãmariñ nemorõ cũogóre, sícũrẽ manũcũtimirigore jóatuya. ¹⁰ Basocá “coo añurõ tiíyo” jĩĩnorigo niiãrõ; coo põnarẽ añurõ masõrigo niiãrõ; basocá cooya wiipũ jeari, añurõ tiirígo niiãrõ; Jesuré padeoráre tiiápurigo niiãrõ; ñañarõ netõrãrẽ tiiápurigo niiãrõ; añuré apeyenó tiirucúrigo niiãrõ.

¹¹ Wapewia numiã mamarãrẽ jóaturijãña. Apetó tiirá, Cristoyere tiidugáro nemorõ ãmũmena niidugara, manũcũtidugacua. ¹² Cũã “Cristoye dícare tiiáda” jĩĩriguere tiidúra, cũã basiro wapa cũocúa. ¹³ Wiseripú dícu wáara, daderá posacua. Daderá dícu posaricua; quetipíra posacua. Apẽrãrẽ niipetire cũãyere sãĩñá, wedeseya manirénorẽ wedepaticua. ¹⁴ Teero tiigú, wapewia numiã mamarã niirãnorẽ manũcũtiri booa sũcã. Põnacũtiaro. Cũãye wiseri macãrãrẽ añurõ ññanũnũsearo. Cũã teero tiirí, marĩrẽ ññatutira “cũã ñañaré tiíyá” jĩĩmasĩricua. ¹⁵ Siquẽrã wapewia numiã Cristoyere tiidútoa, Satanás boorẽpere tiirá tiíayira.

¹⁶ Jesuré padeogú o padeogó cũãya wedego wapewiore tiiápuaro. Jesuré padeorí põna macãrãrẽ cotedutirijãrõ. Teero tiirá, apẽrã wapewia numiã tiiápuya manidójãrãpere tiiápumasĩadacua.

¹⁷ Butoá dutirá múãrẽ añurõ dutirãre apẽrã nemorõ padeoró booa. Butoá dutirá múãrẽ Cõamacúye buerãpere toorã nemorõ múã cũorémene tiiápuro booa. ¹⁸ Cõamacúye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ queorémene jĩĩã: “Wecu trigore wãñiãrĩ, useropũ tuusãri betore

tuusárijãña. Yaadugagũ, yaaaro". Aperopá jĩĩ: "Padegúre cũũ paderé wapa wapatíro booa".

¹⁹ Butoá menamacũrẽ sícũ wedesãrĩ, tuoríjãña. Puarã, itĩãrã ñnarira wedesãrĩpũ, tuoyá.

²⁰ Cũã ññaré tiirucúrare niipetira ññacorpũ tutiya, ãpẽrã cuiaro jĩĩgũ.

²¹ Cõamacũ ññacorpũ, marĩ Õpũ Jesucristo ññacorpũ, ángelea cũũ beserira ññacorpũ mũũrẽ dutia: Yũũ mũũrẽ tiidutírere niipetirare sícãrĩbíro tiiyá. Mũũ tũsará dícre ãñurõ tiiríjãña. ²² Cõamacũye padeadarare sñecoadari suguero, ãñurõ ññaña mũũ ññamasĩremena potocõrõ manirõ. Mũũ ññaré tiirare besegũ, cũã tiiróbirora tiigũ niisotoapeobocu.

²³ Mũũrẽ páaga pũnirĩ, oco dícu sñiniríjãña. Vino péero sñiniñá. Naĩrõ diagũ wãmecutia mũũ.

²⁴ Siquẽrãrẽ cũã ññaré tiiré masĩnotoaa, cúãrẽ cũã ññaré wapa ticoadari suguero. Æpẽrãpẽre cũã ññaré tiiré too síropũ masĩnoãdacu. ²⁵ Teerora ãñurõ tiirécã máata masĩnoã. Apeyé ãñurõ tiiré masĩña manipacáro, bauhéropũ niidoa tiirícu.

6

¹ Jesuré padeorá padecotera cúãrẽ dutirare bayiró padeorémene ñnarõ booa. Cũã teero tiirí, Cõamacũrẽ, marĩ buerére ãpẽrã ñnarõ wedesericua. ² Cũãrẽ dutirá Jesuré padeorá niirĩ, bayiró cúãrẽ padeoró booa. "Marĩ tiiróbíro Jesuré padeorá niiã" jĩĩpacara, "marĩrẽ duti netõnucãmasĩriya" jĩĩrijãrõ booa. Toorá tiinemósãñu cũã dutirere ãñurõ padecotero booa. Cũã biiro padecotera, cũã tiiróbíro padeorá, cũã maĩrãrẽ tiápura tiíya. Teeré bue, wãcũtutuare ticoya cúãrẽ.

Merẽã buerá tiiré

³ Sícũ múãrẽ merẽã buegáno marĩ Õpũ Jesucristoye ãñuré buerére padeoríqui. "Cõamacũ boorére tiirucújãña" jĩĩ buerére booríqui. ⁴ "Æpẽrã nemorõ masígũ niiã" jĩĩ wãcũpacũ, masĩridojaqui. Basocá wedeserecõrõ "niiria" jĩĩrucuqui, cãmẽritutidugagũ. Teeména cãmẽrĩ ññatutire, cãmẽrĩ ññadugahere, ñnarõ buijãre, ãpẽrãrẽ ñnarõ wãcũre wáanucãã. ⁵ Cũã ññaré dícu wãcũrucura, diamacũ maquẽrẽ masĩhẽrã, cãmẽrituticua. "Cõamacũyere padera, pairó wapataádacu", jĩĩ wãcũcua. Cũãnorẽ bapacutirijãña. ⁶ Cõamacũyere ãñurõ padera, ãñuré peti cuotóaa. Teerora niiã, marĩ cuorémene usenirĩ. ⁷ Marĩ atibúrecopure bauára, apeyenó néeatiriwũ; diaracã, apeyenó néewaricu. ⁸ Marĩ suti cuorémene, yaaré cuorémene useniãda. ⁹ Pee cuodugára ññaré tiidugárere nucãrícua. Satanás cúãrẽ máata diocómasĩqui. Cũã boonemósãre maquẽ dícre wãcũcua. Tee maquẽrẽ bayiró wãcũrémene ñnarõ netõ, ñnarõ tiinóãdacua. ¹⁰ Niyeru bayiró peti ugaripéaremene niipetire ññaré niinucãã. Æpẽrã niyeru boonemósãremene Jesuré padeorére duujãcua. Teero tiirá, cũã catirí burecore ñnarõ netõcúa.

Pablo Timoteore ãñuré tiidutírigue

¹¹ Mũũpeja Cõamacũrẽ ãñurõ maĩgũ, tee niipetirere boosãrijãña. Biirope tiiyá: Æñuré tiirucújãña; Cõamacũ boorére tiirucújãña; cũũrẽ padeoyá; cãmẽrĩ maĩñá; ñnarõ netõpacũ, wãcũtutuaya; ãpẽrãrẽ ãñurõ tiirucúya. ¹² Mũũ tutuaro jeatuario wãcũtutua, Cõamacũrẽ padeorucújãña. Catiré petihérere duuríjãña. Cõamacũ catiré petihére ticogũ mũũrẽ beserigu niirĩ. Pau tuocóropũ mũũ Jesuré padeorére wedewũ. ¹³ Cõamacũ niipetirare catiré ticogũ ññacorpũ, teero biiri Jesucristo cũũ niirecutirere Poncio Pilatore wederigu ññacorpũ mũũrẽ tiidutía: ¹⁴ Yũũ dutiré niipetirere wasoró manirõ wedeya. "Cũũ wapa cuoi" jĩĩña manigũ niiña, téee marĩ Õpũ Jesucristo putuaatiripũ. ¹⁵ Cõamacũ queorí bureco jeari, Jesús putuaatigũdaqui. Cõamacũ ãñunetõjõãgũ niirĩ; cũũ sícũrã niipetirare dutigũ niirĩ. Õpãrã Õpũ niirĩ. ¹⁶ Cũũ sícũrã catirucugũ peti niirĩ. Cũũ bayiró asibatégũ niirõpũ sícũ

basocá jeamasĩriqui. Sĩcũ cũũrẽ ãñariyigu; cũũrẽ ãñaña maniã. “Cũũrẽ niipetira padeoáro; cũũ tiidũgárere tiirucújãqui” jĩĩrõ niipetira. Teerora niiãrõ.

¹⁷ Pee apeyé cʉorá “ãpẽrã nemorõ niiã” jĩĩrijããrõ. Cũã cʉorémẽna “ãñurõ wáaadacu” jĩĩ ʉsenirijããrõ. Cũã cʉoré petijõããdacu. Teero jĩĩrõno tiirá, “Cõãmacũmẽna ãñurõ wáaadacu” jĩĩ ʉseniãrõ. Cõãmacũ marĩrẽ niipetire marĩ cʉorére ticoi, ʉseniãrõ jĩĩgã. ¹⁸ Pee apeyé cʉorá ãñuré tiiáro; pee ãñurõ tiirére cʉoáro. Cũã cʉorémẽna tiiápuaro. ¹⁹ Cũã teero tiirí, Cõãmacũ pʉtopʉ cũãye ãñuré niiãdacu. Toopá niiré petirícu. Teero tiirá, catiré petihére bʉaãdacua.

Dutiyaponorigue

²⁰ Timoteo, Cõãmacũ mʉũrẽ wededutigʉ cũũriguere ãñurõ tiiyá. Atibúreco maquẽ wedesere búri niirére tʉoríjãña. Noo booró bueãmajãrãrẽ tʉoríjãña. Cũã “masĩã” jĩĩré masĩré peti mee niiã. ²¹ Sĩquẽrã tee masĩrére buerá Jesuré padeomíriguere duujãrira niwã.

Cõãmacũ mʉũrẽ ãñuré ticoaro.
Nocõrõrã niiã.

TIMOTEORE Pablo puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹⁻² Timoteo, yũ Pablo mũũrẽ ãñudutia. Yũ Cõãmacũ booró Jesucristoyere wededutigũ beserigũ, cũũ ticocorigũ niiã. Teero biiri ateré cũũ “tiigũda” jĩriguere yũ wederi booquí: “Cõãmacũ Jesucristomena niirãrẽ catiré petihére ticoquí”. Timoteo, yũ mũũrẽ maĩã; mũũ yũ macũ tiiróbiro niiã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩ Õpũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ãñaãrõ; ãñurõ niirecutiri tiiáro.

Jesucristoye quetire padeó, buerucuya

³ Yũ ñecũsũmũã Cõãmacũrẽ padeorírobirora yũcã ãñurõ yeeripũnacutiremena padeóa. Ñamirĩ, búrecori yũ sãirécõrõ mũũrẽ wãcũã. Mũũrẽ wãcũgũ, Cõãmacũrẽ usenire ticoa.

⁴ Yũ wáari bũreco mũũ utiriguere wãcũrucua. Teero tiigũ, yũ bayiró usenigũda jĩgũ, mũũrẽ bayiró ãnadugaga. ⁵ Mũũ jĩditoro manirõ Jesucristore padeorére yũ wãcũã. Mũũ ñecõ Loida, teero biiri mũũ paco Eunice padeosũguéwa. Yũ masĩjãã: Mũũcã teorora padeonũnũsegu tiicú.

⁶ Teero tiigũ, ateré mũũrẽ wãcũrĩ tiia: Too sũgueropũ yũ mũũrẽ ñaapeóri, Cõãmacũ mũũrẽ “biiro tiigũda niigũdaquí” jĩrigũ niwĩ. Tee masĩré ticorére tiirucújãña. ⁷ Cõãmacũ marĩrẽ Espíritu Santore ticogũ, cuiro manirõ niirõ jĩgũ ticorigũ niwĩ. Teero cuirono tiigũ, Espíritu Santo marĩrẽ tutuari tiiquí; cãmerĩ maĩrĩ tiiquí; ãñurõ tiirére besemasĩrĩ tiiquí. ⁸ Teero tiigũ, marĩ Õpũye quetire wedegũ, boborĩjãña. Yũ teeré wederé wapa peresuwiipũ duigũcãrẽ bobosãrijãña. Biirope wãcũña: “Tee queti wederé wapa yũcã ñañaarõ netõpacú, Cõãmacũ tutuare ticorémena nũcãjãgũda”, jĩ wãcũña. ⁹ Cõãmacũ marĩrẽ netõnérigũ niwĩ. Marĩ cũũyara ãñurã niirĩ boogũ, beserigũ niwĩ. Marĩ ãñurẽ tiirĩ ãñagũ mee beserigũ niwĩ. Cũũpe marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, beserigũ niwĩ. Biiro biia: Atibũreco tiádari sũguero, Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigũda jĩgũ, Jesucristo marĩrẽ netõnéadarere wãcũrigũ niwĩ. ¹⁰ Atitó marĩrẽ ãñurõ tiirére ãñogũ, Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ ticodiocorigũ niwĩ. Jesús marĩ dianetõborirare netõnérigũ niwĩ. Marĩ cũũ netõnére quetire padeorã “catiré petihére cuoa” jĩmasĩã.

¹¹ Cõãmacũ tee netõnére quetire yũre wededutirigũ niwĩ. Tee quetire yũre buedutirigũ niwĩ. Cũũyere wededutigũ yũre beserigũ niwĩ. ¹² Tee quetire wederé wapa yũ bayiró ñañaarõ netõã. Teero ñañaarõ netõpacú, boboría. Yũre tee queti wededutirigũre masĩã. Teero tiigũ, ateré jĩã yũja: “Cũũ yũre cũũriguere coteyapacutigũdaquí, téee cũũ putuaatigupũ”.

¹³ Yũ mũũrẽ diamacũ bueriguere bueya. Jesucristore padeorémena, cãmerĩ maĩrémena bueya. ¹⁴ Æpẽrã tee quetire wasorĩ jĩgũ, Espíritu Santo marĩpũre niigũ tiiápuremena Cõãmacũ mũũrẽ wededutigũ cũũriguere diamacũ bueya.

¹⁵ Mũũ masĩtoacu: Niipetira Jesucristore padeorã Asia macãrã yũre cõãwapetijõãwã. Cũãmena niiriracã Figelo, teero biiri Hermógenes teorora tiwã. ¹⁶ Onesíforo doca teero tiirĩwi. Cõãmacũ cũũrẽ, cũũya wii macãrãrẽ bóaneõ ãñaãrõ. Sícãrĩ mee Onesíforo yũre wãcũtutuari tiwĩ. Yũ peresuwiipũ niipacari, yũre bobosãriwi. ¹⁷ Bobosãrõno tiigũ, Romapũ jeagũ, yũre ãmaãrigũ niwĩ, téee bũagupũ. ¹⁸ Marĩ Õpũ basocãre wapa tiádari bũreco jeari, Onesíforore bóaneõ ãñaãrõ. Cũũ Éfesopũ marĩrẽ tiiápuriguere mũũ ãñurõ masĩcu.

2

Surara añugú tiiróbiro niiña

¹ Timoteo yuu macú tiiróbiro niigú, Jesucristo muerẽ añurõ tiiquí. Tee añurõ tiirémena Cõamacú muerẽ tutuarere ticoaro. ² Yuu pau basocá tuocóropu bueriguere mui tuowá. Teeré buemasĩrãrẽ mui padeoráre buenetõneña. Mui teero tiirí, cúacá ãpẽrãrẽ bueadacua.

³ Mui surara añugú tiiróbiro niiña; Jesucristo muerẽ dutigú niĩ. Surara ñañarõ netõgú nũcãrõbirora nũcãñá muiucã. ⁴ Surara cũrẽ dutigú cũmẽna ueniãrõ jĩgũ, surara niĩhẽrãbiro tiiríqui. ⁵ Teerora sũcã cuturí basocu “biirope wáaya” jĩ dutirẽre tiihẽgu, wapatáriquí. ⁶ Teerora wesepá añurõ padegúcã tiiwese maquẽ ote ducacutirere dúa wapatámasĩqui. ⁷ Tee yuu wederẽre wãcũnũnũseya. Mui teero tiirí, marĩ Òpũ niipetirere muerẽ tuomasĩrĩ tiigúdaqui.

⁸ Jesucristore wãcũña: Cũ diarigu niipacu, masãrigu niĩwĩ; David pãrãmi niinũnũsegu niĩ. Yuu cũye queti añurẽ quetire wedegu, teeré wedea. ⁹ Tee queti wederẽ wapa yuu ñañarõ netõgá; ñañarẽ tiigú tiiróbiro peresuwiipu niĩ. Cõamacũye quetipeja niipetiropu niipetitoaa. Tee quetipe yuu peresuwiipu biadupórigu tiiróbiro niiria. ¹⁰ Teero tiigú, Cõamacú beserirare añurõ wáaro jĩgũ, ñañarõ netõã. Jesucristo cũrẽ netõnẽrĩ boogá. Teero biiri cúã cũmẽna cũ añurõ niirõpu niirucuri boogá. ¹¹ Ate diamacú jĩrẽ niĩ: Marĩ Jesucristomẽna diarirabiro niirã, cũmẽna catirẽ petihẽre cuoádacu.

¹² Marĩ ñañarõ netõrẽre nũcãjãrã, cũ Òpũ niirõpu cũmẽna dutirá niĩadacu. “Cũrẽ masĩriga” jĩrĩ, cũcã “masĩria” jĩgũdaqui.

¹³ Marĩ cũrẽ añurõ padeoriatã, cũpe niipetire “biiro tiigúda” jĩriguere diamacú tiirucúqui. Cũ sĩcãrĩ jĩditomasĩriquí.

Cõamacũrẽ añurõ padecotegu

¹⁴ Mui bueráre teeré wãcũrĩ tiyá. Teero biiri marĩ Òpũ tuocóropure cũrẽ “nocõrõrã wedeseya búri niirẽ wedesere maquẽrẽ” jĩña. “Tee wedesere wapamaníã; múãrẽ tuoráre ñañorã tiia”, jĩña. ¹⁵ Muipe Cõamacú muerẽ “añurõ tii” jĩrĩ tuodugágu, mui jeatuaro niirucujãña. Cũyere diamacú wedeya. Teeré tiigú, boborícu. ¹⁶ Atibáreco maquẽ wedeserere búri niirẽre tuoríjãña. Teeré wedesera jõõpẽmẽna nemorõ ñañarã wáacua. ¹⁷ Cũ wedesere cãmi marĩye òpũrĩpu sesajõãrõ tiiróbiro ãpẽrãrẽ pẽnipéawacu. Himeneo, Fileto wãmecutira cúã buerẽmena tee bóare tiiróbiro basocáre ñañoãyira. ¹⁸ Diamacú maquẽrẽ wederiyira; merẽãpe wedeayira. “Diarira masãtoarira niĩwã”, jĩ wedeayira. Cũ teero wederẽmena ãpẽrãpẽ “¿ũsãpeja deero padeoádariye?” jĩ wãcũãyira. ¹⁹ Cõamacú wedesere cũrigue doca tutuari wii weenũcõrigue tiiróbiro niĩ. Cũ wedesere wasoría. Biiro niĩ: “Marĩ Òpũ cũrẽ diamacú padeoráre masĩqui”;* teero biiri “niipetira ‘Jesucristo yuu Òpũ niĩ’ jĩrã ñañarẽ tiirẽre duujããrõ”, jĩ jóatunoã.

²⁰ Ate queorẽre wedeguda: Sĩcũ pee apeyẽ cuogũya wiipare pee niicu. Oromẽna tiirigue, platamẽna tiirigue niicu. Teero biiri apeyẽ yucãmẽna tiirigue, diimẽna weerigue niicu. Ñarã jeará jeari, añurẽre péocua. Apebárecorire búri niirẽ péocua. ²¹ Marĩ ate tiiróbiro ñañarẽre tiihẽra, añurẽ dícu péore tiiróbiro niĩadacu. Marĩ Òpũyara peti niĩadacu. Cũ niipetire añurõ tiidutirere diamacú tiĩadacu.

²² Teero tiigú, mui mamarã bayiró ugaripéarenorẽ tiiríjãña. Biirope tiyá: Añurẽre tiirucujãña; Cõamacũrẽ padeoyá; cãmerĩ maĩñá; añurõ niirecutiya. Ñañarẽ tiihẽramẽna

* 2:19 Números 16.5.

Cõāmacūrē sãĩrãmena niiña. ²³ Cãmerĩtutidũgara wedeseãmajãrere jĩapuriijãña. Mũũ masĩcu: Mũũ cũãmena teero wedeseri, cãmerĩtutire wãaadacu. ²⁴ Marĩ Òpũrē pade-cotegũno cãmerĩtutirijãrõ booa. Biirope booa: Niipetiramena ãñurõ niirõ booa; ãñurõ buemasĩrõ booa; basocã noo boorõ tiiãmajãrere teero tũgueñajãrõ booa; ²⁵ merẽã wãcũrãrē cúaro manirõ “biirope niiã” jĩĩ wadero booa. Cõāmacũ cũãrē cũã ñañaré tiirere wãcũpati, wasorĩ tiibóqui; cũã waso, diamacũ maquẽrē masĩadacu. ²⁶ Teeré masĩrã, cãniwãcãrãbiro niiadacu. “Wãtĩãrē dutigũ marĩrē peresu niirãbiro cãmórigũ niiwĩ, cũũ boorere tiiádarare”, jĩĩ masĩrã, cũũ dutirere tiidũjãadacu.

3

Atibúreco petiádari suguero wãaadare

¹ Mũũ ateré tũomasĩña: Atibúreco petiádari suguero pee ñañaré wáari, wisió niiadacu Jesuré padeorãre. Biiro wãaadacu: ² Basocã cũãye maquẽ dícuere booádacu; niyerure maĩadacu; “biiro biirãno niiã ãsãjã” jĩĩ wãcũadacu; “ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã” jĩĩ wãcũadacu; ñañarõ jĩĩadacu; cũã pacũsũmũãrē netõnucãjãadacu; ãpẽrã cũãrē ãñurõ tiipacãri, “mũã ãsãrē ãñurõ tiiãwũ” jĩĩriadacu; Cõāmacūrē quionĩremena iñariadacu; ³ cũãya wederare maĩriadacu; bóaneõ iñaridojãadacu; queti jĩĩãmajãrã niiadacu; cũã boorõ ñañaré tiidũgãrere tiiadacu; ãpẽrãrē ñañarõ netõrĩ tiiadacu; ãñurere booríadacu; ⁴ cũã menamacãrã niimirare ñañarõ tiiadacu; “deero wãaadari” jĩĩ wãcũhẽrã, noo boorõ tiiãmajãadacu; “ãpẽrã nemorõ uputĩ macãrã niiã” jĩĩ wãcũadacu; Cõāmacũpere wãcũrõno tiirã, ãsenire dícuere wãcũadacu; ⁵ Jesuré padeorã tiiróbiro baupacãra, Cõāmacũ cũũ tutuaremena cũãrē wasorĩ boorícua. Cũãnomena bapacutiãmarijãña.

⁶ Cũã menamacãrãno biiro tiicúa: Basocãre iñarã jea, wedesemeniremena cũãye wiseripũ sããwacua. Toopũ numiã wãcũtutuhare tiiditócua. Cũã numiã pee ñañaré tiiré wapa cũorã niijĩrã, cũã ñañaré tiiré dícuere wãcũcua. Teero tiirã, jĩĩditora “mũãrē ãñurõ bue, tiipuada” jĩĩrĩ, ãseniremena tũocúa. ⁷ Cũã pee tũopacãra, diamacũ maquẽrē tũomasĩridoja. ⁸ Cũãrē jĩĩditora, Janes, Jambres tiirírobiro niicua. Cũã Moisére netõnucãyira.* Tee tiiróbiro jĩĩditorape diamacũ maquẽrē cãmotácua. Ñañarõ wãcũriporira niicua; diamacũ padeomasĩricua. ⁹ Cũã teero tiipacãra, yoari jĩĩditomasĩriadacu. Máata niipetira cũã wedeseri tũorã “jĩĩditorepira niijya” jĩĩadacu. Teero wãayiro Janes, Jambre-mena.

Pablo Timoteore dutiturigüe

¹⁰ Mũũpeja yũũ buerere, yũũ tiirécutirere, yũũ tiidũgãrere mũũ tũonũnũsea. Yũũ Cõāmacūrē padeorere, cúaherere, cãmerĩ maĩrere, merẽã wáari wãcũtutuarere mũũ masĩã. ¹¹ Basocã yũũre ñañarõ tiirĩ, yũũ ñañarõ netõrere masĩã. Antioquíapũ, Iconiopũ, Listrapũ yũũre wáariguere, yũũ ñañarõ netõríguere mũũ masĩã. Yũũ ñañarõ netõpacãri, teero wáarecõrõ marĩ Òpũ yũũre netõrĩ tiiwĩ. ¹² Ate diamacũrã niiã: Niipetira Jesucristore padeorã Cõāmacũ boorē tiidũgãrere ñañarõ tiinóadacu. ¹³ Ñañarã, jĩĩditori basoca ñañanemorõ tiiadacu. ãpẽrãrē jĩĩditorobirora cũãcã jĩĩditonoadacu.

¹⁴ Mũũpeja mũũrē bueriguere, mũũ “diamacũrã niiã” jĩĩriguere padeorucújãña. Mũũrē buerirare mũũ ãñurõ masĩã. ¹⁵ Mũũ wĩmagũpũra Cõāmacũye queti jóaripũ maquẽrē masĩnucãwũ. Teeré buegu, ateré masĩwũ: Jesucristore padeorẽmena netõnénoã. ¹⁶ Cõāmacũ cũũye queti jóaripũ maquẽrē jóarira cũũ masĩré ticorẽmena jóarira niiwã. Teero tiirõ, tiipũ maquẽ marĩrē buea; marĩ ñañaré tiirere masĩrĩ tia; marĩ ñañaré tiirere quẽnodutia; marĩ ãñurõ tiiádarere buea. ¹⁷ Cõāmacũ tiipũrē cũũrigũ niiwĩ, cũũrē padeonũnũserare niipetire ãñurere tiiaro jĩĩgũ.

* 3:8 Éxodo 7.9-13.

4

¹ Jesucristo marĩ Òpũ putuaatigũdaqui. Cũũ atigũ, catiráre, diarirare wapa tiigũdaqui. Marĩ Òpũ niijĩgũ, dutigũdaqui. Teero tiigũ, cũũ Ìñacoropũ, teero biiri Cõãmacũ Ìñacoropũ mũũrẽ ateré tiidutía: ² Cõãmacũye quetire wedeya. Mũũ noo wáaro basocá tũodugárare, teero biiri tũodugáheracãrẽ jĩñemoña. Cũãrẽ diamacũ wãcũĩ tiiyá; cũũ ñañaré tiirí, ãñurõmena wedeya; “biirope niirecutiya” jĩ wedeya. Teeré buegũ, cúaro manirõ wedeya. ³ Too síropure basocá ãñuré buerére booríadacua. Cũãrẽ bueadarare ãmaãadacua. Cũã booré dícare tiidugári, cũãrẽ buerápe cũũ tũousénire dícare wedeadacua. ⁴ Cũã diamacũ maquẽrẽ tũoríadacua. Niipetire jĩãmajãrepere tũorá wáaadacua. ⁵ Mũũpeja mũũ tiirére ãñurõ wãcũ, niijãña. Mũũrẽ ñañarõ tiirí, teeré nucãñá. ãñuré quetire wedeya. Mũũrẽ paderé cũũriguere peotíjãña.

⁶ Yũũ catinemoritu niiga. “Yũũre sããðaro péerogã ðasacú”, jĩ tũgueñaã. ⁷ Cutĩrí basocũ cutũjeágũ tiiróbiro yũũre paderé cũũriguere yaponógũ tiia. Niituropũ cutũjeágũ tiiróbiro yũũ paderére peotítoaa. Yũũ sicato padeoríguere padeoyapácũtítoaa. ⁸ Mecũtigãrẽ yũũ ãñurõ tiirígue wapa ticonoðdare ãmũãsepũ niitoacu. Marĩ Òpũ wapa tiigũ niĩ. Cũũrã cũũ basocáre wapa tiíðari bũrecopũ yũũre tee ãñurére ticogũdaqui. Yũũ dícare ticoriqui; niipetira cũũrẽ padeoráre cũũ putuaatiadarere yuerácãrẽ ticogũdaqui.

Pablo cũũye maquẽrẽ wederigue

⁹ Máatasãñurõ yũũre Ìñagũ atiya. ¹⁰ Demas atibúreco maquẽrẽ maĩnetõnũcãqui. Teero tiigũ, Tesalónicapũ yũũre cõãjõãwĩ. Crescente Galaciapũ wáawi. Tito Dalmaciapũ wáawi. ¹¹ Lucas dícu yũũmena niĩ. Marcore ãmaãña; mũũmena atiaro. Cũũ yũũre ãñurõ tiíápumasĩ. ¹² Yũũ Tíquicore Éfesopũ ticocowũ. ¹³ Mũũ atigũ, yáaro sutiró asibusúro sotoá macãrõrẽ néeatiya. Too Troas macã Carpoya wiipũ cũũwũ. Teero biiri yé paperatũnurĩrẽ néeatiya. Wáicura caserimena jóarigue, yé caserire bayiró boogá.

¹⁴ Alejandro cõmeména apeyenó tiigũ yũũre ñañarõ tiiwĩ. Cõãmacũ marĩ Òpũ cũũ tiiríro jeatuaro cũũrẽ ñañarõ tiigũdaqui. ¹⁵ Mũũpeja cũũrẽ cuiya, yũũre teero tiirí jĩĩgũ. Cũũ marĩ buerére booríðjãwĩ.

¹⁶ Queti beserí basoca yũũre sãñánũcãri bũreco sícũnopera yũũre tiíápura jeariwa. Niipetira yũũre cõãwarira niwã. Cõãmacũ cũũ teero tiiríguere acabóaro. ¹⁷ Cõãmacũpeja yũũre tiíápuwi; yũũre tutuare ticowĩ. Teero tiigũ, Jesucristoye quetire wedepetijãwũ, niipetira judíoa niĩhẽrã tũóaro jĩĩgũ. Cõãmacũ yũũre quioré watoapũ niigũrẽ netõnéwĩ. ¹⁸ Teero biiri marĩ Òpũ niipetire yũũre ñañarõ wáaadare netõrĩ tiigũdaqui. Ñmũãsepũ cũũ Òpũ niirõpũ yũũre néewagũdaqui. “Ññunetõgũ niĩ”, jĩrucujããda cũũrẽ. Teerora niĩãrõ.

Ññudutiyauponorigue

¹⁹ Prisca,* Aquila ãñuãrõ. Teero biiri Onesíforoya wii macãrãcã ãñuãrõ. ²⁰ Erasto Corintopũ putuácũmuwĩ. Trófimo diarecutíguere Miletopũ cũũatiwũ. ²¹ Mũũ máatasãñurõ púuriro sũguero atiya. Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, teero biiri niipetira Jesuré padeorá mũũrẽ ãñudutiya.

²² Marĩ Òpũ mũũmena niĩãrõ. Cõãmacũ máã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõrã jóaa.

* 4:19 Æpẽrã coore Priscila jĩĩyira.

TITORE Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo Cõãmacũrẽ padecotegũ Jesucristo cũũyere wededutigũ beserigũ niiã. Cõãmacũ cũũ beserira cũũrẽ ãñurõ padeorẽmena niirecutiaro jĩgũ, yũũre wededutigũ cũũwĩ. Diamacũ maquẽrẽ cũã masĩarõ jĩgũ, yũũre cũũwĩ. Cũã tee padeorẽ caorã Cõãmacũ boorẽre tiicúa. ² Cũã padeorẽmena “Cõãmacũ marĩrẽ catirẽ petihẽre ticotoajĩyĩ” jĩĩ wãcũbayiadacua. Cõãmacũ cũũ atibũreco tiiãdari suguero, “catirẽ petihẽre ticogũda” jĩĩtoarigũ niiwĩ. Cũũ jĩĩditoriqui. ³ Mecũtĩgã cũũ jĩĩrito jeari, cũũye queti masĩnorĩ tiiĩ. Cõãmacũ marĩrẽ netõnẽgũ yũũre tee quetire wededutiwi.

⁴ Tito, yũũ mũũrẽ ãñudutia. Marĩ sĩaĩrĩbĩro Jesurẽ padeorã niiã. Teero tiigũ, mũũ yũũ macũ tiirõbĩro niiã.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri Jesucristo marĩrẽ netõnẽgũ mũũrẽ ãñurẽ ticoaro; bóaneõ ãñarõ; ãñurõ niirecutiri tiiãro.

Pablo Titore buedutirigue

⁵ Yũũ mũũrẽ Creta nũcũrõpũ cũũatiwũ, marĩ tiirĩguere peotĩaro jĩgũ. Macãĩcõrõ butoã dutirãre sõnecoya, Jesurẽ padeorãre sũonĩarõ jĩgũ yũũ mũũrẽ dutirĩrobĩrora. Biĩro jĩĩwũ: ⁶ “Butoã menamacũ niigũdũ wapa cũohẽgũ niiãrõ; sĩaõrã nũmocutigũ niiãrõ; cũũ põna Jesurẽ padeorã niiãrõ; ‘cũũ põna ãũurõ manirõ ãñarẽ tiiĩya’ jĩĩña manirã niiãrõ; ‘dutirẽre tũorĩdojãrã niiĩya’ jĩĩña manirã niiãrõ”, jĩĩwũ. ⁷ Sĩaũ Jesurẽ padeorãre sũonĩgũ Cõãmacũye maquẽrẽ dutibosagũ niiĩ. Teero tiigũ, “cũũrã ãñagũ niiĩ” jĩĩña manigũ niiãrõ. Cũũ boorõ dícu tiidũgãgũ niirijããrõ. Cũagũ, cũmugũ, cãmẽĩquẽgũ, ãñarẽ tiirẽmena niyeru wapatãgũ niirijããrõ. ⁸ Wãari basocã cũũya wiipũ jeari, boca, cãnirẽ ticogũ niiãrõ. ãñurẽ tiigũ niiãrõ. ãñurõ wãcũ besemasĩgũ niiãrõ. ãpẽrã ãñacorpũ diamacũ maquẽ tiigũ niiãrõ. Cõãmacũ boorõ tiirucũgũ niiãrõ. ãñarẽ tiidũgãpacũ, tiihẽgũ niiãrõ. ⁹ Cõãmacũye diamacũ maquẽ cũũrẽ bueriguere tiidũrijãrõ booa. Teero tiigũ, ãpẽrãrẽ Jesucristoye queti diamacũ buerẽmena wãcũtutuari tiimasĩqui. Tee buerẽre merẽã wedesecoterare diamacũ wãcũrĩ tiimasĩqui.

¹⁰ Pau dutirẽre tũorĩdojãrã niiĩya. Cũã noo boorõ wedesenetõrã, teero biiri jĩĩditoremena wederã niiĩya. Pau teero tiirẽcutira niicua “cõnerĩgũ yapa casero widetãya” jĩĩrĩ põna menamacãrã. ¹¹ Cũãrẽjã buerijãrõ booa. Cũã buerẽmena pau sĩaũpõna sicawiĩ macãrãrẽ posari tiicúa. Niyeru wapatãdũgara, bueya manirẽnorẽ bueãmajãcua.

¹² Too sugueropũ tiinũcũrõ Creta macũ queti jóari basocũ tiidita macãrãrẽ jóarigũ niiwĩ: “Creta macãrã jĩĩditorepira niiĩya. Wãicũra cúara tiirõbĩro bóaneõ ãñarẽ cũohẽra ãpẽrãrẽ ãñarõ tiiĩya. Yaawãnirã, sũnarẽpira niiĩya”. ¹³ Cũũ diamacũ jóagura tiiyĩ. Teero tiigũ, too macãrã Jesurẽ padeorãre ãñurõ jĩĩmeniremena wedeya, cũã diamacũ padeoãro jĩĩgũ. ¹⁴ Mũũ teero tiihẽri, cũã judĩa cũã wedeãmare quetire tũonũnũsebocua; diamacũ maquẽrẽ boohẽraye dutirẽre tiinũnũsebocua.

¹⁵ Basocã sĩaũrẽ ãñurẽ wãcũ tũgueñarãrẽ niipetire ãñurẽ niicu. ãpẽrã padeohẽra, ãñarõ wãcũ tũgueñarãrẽ ãñurẽ manicũ. Cũã wãcũrẽpũra ãñãtoacu mée. Cũã ãñarõ yeeripũnacũtitoacua mée. ¹⁶ Cũã “Cõãmacũrẽ masĩã” jĩĩpacara, marĩ cũã tiirẽre ãñarĩpereja, Cõãmacũrẽ masĩhẽrã tiirõbĩro tiiĩya. Cũã ãñãnetõjõãrã, Cõãmacũ dutirẽre netõnũcãrã, ãñurẽre tiimasĩhẽrã niiĩya.

2

Bueré diamacá dutiré

¹ M^{uu} bueré doca, diamacú bueré niiārō. ² Butoá dutirá biiro niirecutiario: Cúã quionírã, padeonórã, añurére besemasírã niiārō; diamacú padeoré cuóáro; câmerĩ maĩrécutiario; ñañarō netōpacára, wācūtutuaaro. ³ Butoá numiã teerora niirecutiario. Cúã Cōãmacūrē padeorá numiã tiirécutira tiiróbiro tiáro; queti jĩãmahērã niiārō; cūmurã niirijãārō; añurére tiieñoārō. ⁴ Cúã teeré tiirá, mamarã numiārē buemasĩadacua. Biiro buearo: Múã manusūmuārē, múã pōnarē maĩñá; ⁵ añurō wācū besemasĩ, niirecutiya; ñañarére boorijãña; múãye wiseripure añurō pade niirecutiya; añurō niiña; múã manusūmuã dutirére añurō yũya. Āpērã múã teero tiirí ññarã, “Cōãmacūye queti ñañaniã” jĩĩmasĩricua.

⁶ Mamarã ùmũãcãrẽ teerora wãcũtutuarẽ ticoya, cũã ãñurõ wãcũ bese, niimũãñcããrõ jĩgũ. ⁷ Mũũ basirora niipetire ãñurõ tiisũguẽya, cũãrẽ ññacũãrõ jĩgũ. Cũãrẽ buegũ, niipetirere jĩditoro manirõ, quionĩremena bueya. ⁸ Diamacũ wedeseya, wedesãnorĩ jĩgũ. Mũũ teero tiirĩ, sĩcũ merẽã jĩdũgapacũ, bobogũdaqui, “cũã ññaniya” jĩrẽ maquẽrẽ buahẽgũ.

⁹ Padecotera cúa dutiráre yaurucuaro. Cúārē usenirī tiiáro. Yúunerepira niirijāārō.
¹⁰ Cúa ōpārāyére péerogā yaarijāārō. Āñurō tiirémēna cúārē padeorī tiiáro. Cúa teeré tiirī, Cōāmacū marirē netōnégūye bueré āñurē peti bauádacu.

¹¹ Biiro biia: Cõãmacũ marĩrẽ añũrõ tiigũ, niipetira atibúreco macãrã cũã ñañaré tiirére netõnéduḡaḡũ, Jesucristore ticodiocorigũ niĩwĩ. ¹²⁻¹³ Jesucristo marĩ Õpũ tutuanetõḡũ, marĩrẽ netõnéḡũ niĩĩ. Too síro cũũ añũrõ asibatéremena putuaatigũdaqui. Atitõ cũũ atidarere yuerítonorẽ Cõãmacũ marĩrẽ ñañarére, ñañarõ Ɂgaripéarere duudutĩ. Apeyenórẽ tiiádari suguero, besesuguedutii. Teero biiri diamacũ tiirécutĩ, añũrõ padeodutii. ¹⁴ Jesús marĩrẽ diabolosarigũ niĩwĩ. Cũũ diarémema marĩrẽ niipetire marĩ ñañaré tiirére acabó, netõnérigũ niĩwĩ; marĩ ñañarã niirirare cosepetijãrigũ niĩwĩ. Cũũ teero tiiḡĩyĩ, cũũyara niiãrõ ḡĩḡũ. Teero tiirã, añũré dícare tiidugára niĩãda.

¹⁵ M̃m̃ dutiré c̃uorémena teeré wedeya; wãcũtutuaire ticoya; cũã ñãñaré tiáriguere cũãrẽ t̃uomasĩrĩ tiiyá. S̃icũno m̃uure tee ñ̃acõãrijãrõ.

3

Jesuré padeorá tiirécætire

¹ Creta macārārē ateré wācūrī tiyá: Ōpārā, dutirá tiidutírere tiiáro. Yunnunusera niiārō. Āñurē paderére “jáu” jūrā dícu niiārō. ² Āpērārē ñañarō wedeserijāārō. Āñurō niirecutirere booáro. Basocáre āñurō tiiáro. Niipetirare maīrémena tiirucúaro.

³ Too sɔgweropɔre marĩ niipetira biirora niirucumiwũ: Tɔomasĩhẽrã, Cõãmacũ dutirẽre netõnucãrã, diamacũ niihẽrepere tiinunúsera, ñañarẽpere tiicotéra, usenirucuya manirẽpere tiicotéra niirucumiwũ. Bárecoricõrõ ñañarã, ăpěrăyere ugorepira niirucumiwũ. Cũã doonórã, marĩ menamacãrãmena câmerĩ ñnatutirepira niirucumiwũ. ⁴ Marĩ teero tiipacári, Cõãmacũ marĩrẽ ăñurere tiirĩgũ niiwĩ. Marĩrẽ maĩrĩgũ niiwĩ. ⁵ Teero tiigũ, marĩrẽ netõnérĩgũ niiwĩ. Marĩ ăñurõ tiirẽre ñnagũ mee netõnérĩgũ niiwĩ. Cũã bóaneõ ññarẽ cuojĩgũ, marĩrẽ netõnérĩgũ niiwĩ. Cũã coserẽmena wĩmarã sicato bauára tiiróbiro tiirĩgũ niiwĩ. Espĩritu Santomena marĩ atibúrecopɔre “mama wăcũrere cuorá niĩădacu” jĩrĩgũ niiwĩ. ⁶ Jesucristo marĩrẽ netõnérĩgũmena Espĩritu Santo tutuarere pairó marĩrẽ ticorĩgũ niiwĩ. ⁷ Cõãmacũ cũ ăñurõ tiirẽmena marĩ wapa cuohéra wáari tiirĩgũ niiwĩ. Teero tiirã, catirẽ petihéropũ cũ “ticogũda” jĩriropũ ññăăda jĩrã, yuea.

⁸ Tee maquẽ diamacũrã niiã. Mũũ tee maquẽrẽ cũãrẽ jĩnemosãrĩ boogá, Cõãmacũrẽ padeorá ãñuré dícare tiirá niiãrõ jĩgũ. Tee maquẽ ãñuré, basocáre tiiápure niiã.

⁹ Basocá cũã wedeseãmarere jĩapuriijãña. Cũãya wedera tíatopũ macãrã cũã jĩmũãatiriguere wedeseri, jĩapuriijãña. Cũã Moisére dutiré cũũriguemena cãmerĩ cúasori, mũũ wãcũrére wederijãña. Teero jĩĩ, cũã cúasore wapamaníã. Búri niiré niiã.

¹⁰ Jesuré padeorí põna macãrã niiãrirare batari tiigúnorẽ cũũ tee ñãñarõ tiirére cũũrẽ wedeya. Mũũ sĩcãrĩ, pũarĩ wedemiãri siro, cũũ múãmena niiãrigũ witijããrõ. ¹¹ Cũũ ãñuré tiimíãriguere cõãgũ niiĩ. Cũũrẽ wáadarere cũũ basiro masĩqui.

Ãpẽrãrẽ tiiápudutire cũũrigue

¹² Yũũ Artemarẽ o Tíquicore mũũ puto ticocori, mũũpe Nicópolisũ yũũre ññagũ atiya. “Yũũ wáagũ, sĩcãrĩbíribocu”, jĩĩ wãcũgũ mee atiya. Púuriro niirĩ, too netõnégũda. ¹³ Zenas basocá wedesãnoãrirare wedesebosagure tiiápuya mũũ tiiápumasĩremena. Apolocãrẽ teerora tiiyá, cũã día wáaropure apeyenó dũsarí jĩgũ. ¹⁴ Mũũ menamacãrã Jesuré padeorácã ãñuré tiirípora niiãrõ. Ãpẽrã tiiápure boorá niirĩ, tiiápuaro. Ate cũã tiirécutire búri peti niiré mee niiãdacu.

Wedeyaponorigue

¹⁵ Niipetira yũũmena niirã mũũrẽ ãñudutiya. Marĩ menamacãrã Jesuré padeorá ãñuãrõ.

Cõãmacũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõrã niiã.

FILEMÓNRE Pablo jóaripũ

Pablo Filemónre jóarigue

¹ Yũũ Pablo Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ múãrẽ añudutia. Timoteo marĩya wedegubiro biigũcã añudutii.

Filemón, mũũ ãsã menamacũ Jesucristoyere wedeapugũre añudutia. ² Apia ãsãya wedego tiiróbiro biigócã añuãrõ. Teero biiri Arquipo ãsã tiiróbiro Jesucristoyere wedegũ tutuaromena padegũ añuãrõ. Teero biiri mũũya wiipũ neãrã Jesucristore padeorĩ põna macãrã añuãrõ.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, Jesucristo marĩ Ōpũ múãrẽ añurẽ ticoaro; añurõ niirecutiri tiáro.

Pablo Filemõnye maquẽrẽ wedeserigue

⁴⁻⁵ Yũũ Cõãmacũrẽ sãĩrẽcõrõ mũũrẽ wãcũ, ãsenire ticoa. Mũũye queti tũoa: Mũũ marĩ Ōpũ Jesuré maĩãyiro; cũũrẽ padeoáyiro. Teero biiri niipetira Jesuré padeorácãrẽ maĩãyiro; cũũrẽ padeoáyiro. ⁶ Mũũ padeorẽre ãpẽrãrẽ wedenetõnerĩ boogũ, sãĩbosãa. Jesucristo marĩrẽ añurõ tiirẽre masĩpetiaro jĩĩgũ, sãĩã. ⁷ Yãa wedegũ, mũũ Jesuré padeorãre wãcũpatire manĩrã putuári tiíayiro. Mũũ maĩrẽre tũogũ, yũũcã bayiró ãseniã; yãa yeeripũnamena ãseniapua.

“Onésimorẽ añurõ ñeeña” jĩĩrigue

⁸ Teero tiigũ, yũũ Cristo dutirẽmena mũũ tiidũgárere tiidutĩmasĩpacũ, mũũrẽ dutiria. ⁹ Yũũ mũũ cãmerĩ maĩrẽre masĩjĩgũ, mũũrẽ sãĩã. Yũũ Pablo bucũ niigũ, mecũtĩgãrẽ Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niigũ mũũrẽ sãĩã. ¹⁰ Mũũ añurõ tiirĩ boogã Onésimorẽ. Yũũ ãno peresuwiipũ niirĩ, cũũ Jesucristore padeorẽre buawĩ. Teero tiigũ, cũũ yũũ macũ tiiróbiro biigũ niĩ.

¹¹ Too sugueropũre Onésimo añurõ mũũrẽ tiíapubosaribojĩyĩ.* Mecũtĩgãrẽ marĩ puarãrẽ tiíapugũ niĩ.† ¹² Yũũ cũũrẽ wiyaputũócoa mũũrẽ. Cũũ yũũ bayiró maĩgũrẽ añurõ bocaya. ¹³ Añuãtã, ãnorã putuácũmudutibojĩyu. Yũũ Jesuyé quetire wederé wapa peresuwiipũ niiritabe, cũũ mũũ padeboarere padebosai. ¹⁴ Mũũrẽ sãĩñãsugueripacũ, “mũũ ãno putuáya” jĩĩmasĩriga. Teero tiigũ, cũũrẽ wiyaputũócoa, mũũ basiro añurẽ bese, tiáro jĩĩgũ. ¹⁵ Apetó tiiró, biiro wáaro wáajĩyu: Onésimo péerogã mũũ putore manicutĩarigu niĩawĩ. Mũũrẽ cũũrẽ cũorucũjããrõ jĩĩrõ, teero wáajĩyu. ¹⁶ Atitóre mũũrẽ dutiapienori basocũ dícu niiriqui sãa. Nemorõ añurõ tiíapugũ niigũdaqui. Marĩya wedegubiro biigũ, marĩ bayiró maĩgũ niĩ. Yũũ cũũrẽ bayiró maĩã. Mũũ doca nemorõ maĩcũ. Mecũãmena mũũrẽ dutiapienori basocũ dícu niirii; cũũ Jesuré padeogũ niijĩgũ, mũũya wedegũ tiiróbiro niĩ.

¹⁷ Marĩ puarã Jesuré padeorã niĩ. Teero tiigũ, Onésimorẽ añurõ bocaya, yũũre bocagũ tiiróbirora. ¹⁸ Cũũ apeyenó posari tiirĩ siro niirĩ, o mũũrẽ wapamórĩ, yũũre teerẽ wapaséwa. ¹⁹ Yũũ Pablo yãa wãmomena ateré jóaa: Wapatĩgũda. Ateré mũũrẽ wãcũrĩ tiidũgáripacũ, wãcũrĩ tiigũdacu: Yũũ Jesucristoye quetire mũũrẽ padeorĩ tiiwũ. Teero tiirẽ wapa mũũ yũũre wapamóã. ²⁰ Yãa wedegũ, mũũ Jesuré padeogũ niijĩgũ, Onésimorẽ añurõ bocari boogã. Cristo tiíapuremena yũũre añurõ yeeripũnacutiri tiiyã.

²¹ Yũũ mũũmena añurõ putuãa, mũũ tiíadarere masĩjĩgũ. “Tiigũdaqui” jĩĩ masĩtoaa. Teero tiigũ, jóaa. Yũũ sãĩãriro nemorõ tiigũdacu.

* **1:11** Onésimo Filemónre dutiapienori basocũ niimiyigu. Filemõnyere yaaári sirogã, dutijõãyigu. Too síro Pablo putopũ jeayigu. † **1:11** Onésimo wãme “tiíapugũ” jĩĩdũgaro tiia.

²² Atecãrẽ jĩsirotiguda: Yũũ cãniãdarore quẽnoyúeya. Cõãmacũ múã sãirére tuorí, múã pũtopũ wáagudacu.

Wedeyaponorigue

²³ Epafras mũũrẽ ãñudutii. Cũũ yũũmena Jesucristoyere wederé wapa peresuwiipũ niiĩ.

²⁴ Yũũre Jesucristoyere wederémena tiiápura Marcos, Aristarco, Demas, Lucas ãñudutiya.

²⁵ Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñuré ticoaro.
Nocõrõrã jóaa.

HEBREOARE jóaripũ

Cõãmacũ cũũ macũmena basocáre wedeyigu

¹ Too sũgueropũ Cõãmacũ cũũyara profetamena marĩ ñecũsũmuãrẽ wedeyigu; sĩcãrĩ mee wedeyigu. Cũũ wederécõrõ merẽã dícu wederucuyigu. ² Atitó niiture bũrecorire cũũ macũmena marĩrẽ wederigu niĩwĩ. Cõãmacũ cũũ macũrẽ “niipetire mũũye pũtuáadacu” jĩiyigu. Cũũmenarã atibũrecore bauanéyigu. ³ Cũũrã Cõãmacũ asibatére ãñurére cuogũ niĩ. Cũũrã sũcã Cõãmacũbiro niirecatiqui. Cũũ wedesere tutuare cuorémema niipetire atibũreco niirére ññanũnũsequi. Marĩ ñañaré tiirére cosetóagu, Cõãmacũ tutuanetõgũ pũtopũ diamacũpe jeanuãjeayigu.

Cõãmacũ macũ ángelea nemorõ ɱpũtĩ macũ niĩ

⁴ Cõãmacũ cũũ macũrẽ Ōpũ niirére sõnecoyigu. Teero tiigũ, ángelea nemorõ ɱpũtĩ macũ pũtuáyigu. ⁵ Cõãmacũ cũũ macũrẽ biiro jĩiyigu:
Mũũ yũũ macũ niĩã.

Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirére masĩãdacua.*

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. Teero biiri cũũ macũye maquẽrẽ wedesegu, biiro jĩiyigu:

Yũũ cũũ pacũ niigũda.

Cũũ yũũ macũ niigũdaqui.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ⁶ Basocã sõwũ jĩĩgũrẽ atibũrecopũ ticodioconemorĩ, cũũ jĩĩadarere biiro jóanoã:

Niipetira ángelea cũũrẽ jeacũmu, padeoáro,

jĩĩ jóanoã. ⁷ Ángelepere cũũ jĩĩrẽrẽ biirope jóanoã:

Ángelea Cõãmacũrẽ padecotera niicua;

cũũ dutirẽrẽ tiirã, wĩno tiiróbiro wáacua.

Cũũrã sũcã pecame tiiróbiro niicua.‡

⁸ Cũũ macũpéreja biirope jóanoã:

Mũũ Cõãmacũ niĩã; mũũ Ōpũ niirẽ petirícu.

Mũũ niipetirare diamacũrã dutigũdacu.

⁹ Mũũ diamacũ tiirẽrẽ booa; netõnũcãrepere boorĩa.

Teero tiigũ, Cõãmacũ mũũ Ōpũ niigũ mũũrẽ bese, ōpũ sõnecowi.

Mũũ menamacãrã nemorõ mũũrẽ ɱsenire painemorõ ticowi,§

jĩĩ jóanoã. ¹⁰ Atecã cũũ macũpéreja biiro jóanoã:

Basocã Ōpũ, sicatorpũre mũũ basirora atibũrecore bauanéwũ;

ũmũãse niirécãrẽ tiiwũ.

¹¹ Mũũ tiirígue petijõãadacu;

mũũpeja niirucujãgũdacu.

Niipetire mũũ tiirígue suti tiiróbiro bóadiaadacu.

¹² Mũũ teerẽ suti tiiróbiro tuupégũdacu.

Niipetire wasonóãdacu.

Mũũpeja wasorícu.

Mũũ catirẽ petirícu,*

jĩĩ jóanoã. ¹³ Cõãmacũ atecãrẽ cũũ macũrẽ biiro jĩĩrigũ niĩwĩ:

Yáa wãmo diamacũniñape duiya,

* 1:5 Salmo 2.7. † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13. ‡ 1:7 Salmo 104.4. § 1:9 Salmo 45.6-7. * 1:12 Salmo 102.25-27.

tée m̃ũrē ññatutirare m̃ũ dutiriguere ỹũ ãñurõ ỹũri tiirípu.†

Sĩcũ ángelere teero jĩriyigu. ¹⁴ Niipetira ángelea bauhéra niĩya. Cũã cũũ dutirére tiicotéra niĩya. Cũã cũũ netõnénorirare tiípudutigu ticodiocora niĩya.

2

Cõãmacũ basocáre netõnére quetire t̃uoññúsedutire

¹ Teero tiirá, cũũ macũye quetire marĩ t̃uóáriguere nemorõ ãñurõ t̃uoññúsero booa. T̃uoññúseco, padeodúrijããda jĩrã. ² Too sugueropure Cõãmacũ ángeleamena cũũ dutirére* wedecoyigu. Cũũ dutiré diamacũrã niirõ tiiríro niiwũ. Diamacũ maquẽ niipacari, basocápe netõñcãyira. Cũã netõñcãrecõrõ ñañarõ tiinóyira. ³ Teero tiirá, marĩrẽ netõnére quetire ãñunetõjõãrere teero ññajãrã, Cõãmacũ ñañarõ tiíadarere netõrícu. Tee quetire marĩ Õpũ wedesuguerigu niiwĩ. Too síro cũũ wederiguere t̃uoríra marĩrẽ wedenetõnecowa. “Netõnére quetire diamacũrã niĩã”, jĩwã. ⁴ Cõãmacũcã tee quetire “diamacũrã niĩã” jĩgũ, cũũ sĩcũrã tiimasĩrere pee tiĩẽñorĩ tiirígu niiwĩ. Teero biiri Espiritu Santomena marĩcõrõ tiimasĩrere ticorigu niiwĩ. Pee merẽã tiimasĩrere ticoquí, cũũ ticodugarobirora.

Jesús basocũ wáarique

⁵ Cõãmacũ atibúreco petiári siro, apebúreco jeari, ángeleare “mũã niipetirare duti-adacu” jĩriyigu. ⁶ Biirope Cõãmacũye queti jóaripũpure sĩcũ tee maquẽrẽ jóarigu niiwĩ: Cõãmacũ, ¿deero tiigũ m̃ũ nocõrõca basocáre wãcũjãĩ?

¿Deero tiigũ nocõrõca cũãrẽ ãñurõ ññaññúsejãĩ?

⁷ M̃ũ basocáre ángelea doca niirã niirĩ tiirígu niiwũ ména.

Péerogã siro basocáre pee dutirére ãñurõ asibatéremena ticorigu niiwũ.

⁸ Niipetire m̃ũ bauanériguere basocá dutiaro jĩgũ, cũũrigu niiwũ,†

jĩ jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ basocáre dutirére cũũgũ, niipetirere dutiaro jĩgũ, cũũrigu niiwĩ. Teero tiirá, cũã “dutimasĩña maniã” jĩrẽ maniã. Teero niipacari, marĩ atitóre basocá niipetirere dutiri ññaria ména. ⁹ Ángelea docagã niimirigupereja masĩnoã. Cũũrã Jesús niĩ. Cũũ Cõãmacũ basocáre ãñurõ tiirére ãñogũ, marĩrẽ diabolosarigu niiwĩ. Cũũ diagu, bayiró ñañarõ netõrígue wapa Cõãmacũ ãñurõ asibatéremena cũũrẽ marĩ Õpũ s̃õnecorigu niiwĩ.

¹⁰ Cõãmacũ niipetirere, niipetirare bauanérigu niiwĩ, niipetira cũũrẽ “ãñugũrã tiyĩ” jĩrãrõ jĩgũ. Cũũrã paure ãmũãsepu wáadarimarẽ maa ãñosugugũdu, cũãrẽ netõñégũdure biiro tiirígu niiwĩ: Niipetirere ãñurõ tiĩñápetijããrõ jĩgũ, ñañarõ netõrĩ tiirígu niiwĩ. Cõãmacũ teero tiigũ, diamacũ tiirígu niiwĩ. ¹¹ Marĩrẽ marĩ ñañaré tiirére acabórigu, teero biiri marĩ cũũ acabónorira sĩcũpõna tiiróbiro niirã tiia sáa. Teero tiigũ, cũũ marĩrẽ “yáa wedera niĩya” jĩgũ, bobosãriqui. ¹² Teero tiiró, cũũ Pacure wedeserere biiro jóanoã:

M̃ũye maquẽrẽ yáa wederare wedegũda.

Basocá neãrucuropu “Cõãmacũ ãñunetõjõãĩ” jĩ basapeogũda m̃ũrẽ,‡

jĩ jóanoã. ¹³ Atecã jóanoã:

Ỹũ Cõãmacũrẽ padeorucúa,§

jĩ jóanoã. Atecã jóanemonoã:

Cõãmacũ põna cũũ ỹũre ticoriramena ãno niĩã,*

jĩ jóanoã.

¹⁴ Marĩ diaadari õpũũrĩrẽ c̃uoa. Teerora Jesucã marĩbirora õpũũcutirigu niiwĩ. Cũũ marĩ tiiróbirora õpũũcutirigu diajõãyigu. Teeména Satanás dia ditijõããdarare dutigũre do-cacũmurĩ tiirígu niiwĩ. ¹⁵ Teeménarã diaré cuimirare netõñérigu niiwĩ sáa. Teeré cuira,

† 1:13 Salmo 110.1. * 2:2 La Ley de Moisés. † 2:8 Salmo 8.4-6. ‡ 2:12 Salmo 22.22. § 2:13 Isaías 8.17.

* 2:13 Isaías 8.18.

bárecoricōrō ñañarō yeeripūnacūtimiyira. ¹⁶ Teero tiirá, ateré masīnoā: Cūñ ángelepere tiápugū mee atirigū niwī; Abraham pārāmerā niñunuserapere tiápugū atirigū niwī. ¹⁷ Marī cūya wederare tiápugū, marībirora baurigū niwī. Marībīro niñhēgūjā, marīrē tiápuribojīyī. Marībirora niijīgū, paiaré dutigū sārīgū niwī. Paiaré dutigū sārīgū Cōāmacū boorére tiigū niñ; marīrē bóaneō ññāqui. Marīrē diabosarigū niijīgū, paiaré dutigū niijīgū, marī ñañaré tiiré Cōāmacūrē acabóre sāibosāqui. ¹⁸ Satanás cūñrē ñañaré tiidutīri, bayiró ñañarō netōpacú, ñañaré tiiriyigū. Cūñrē teero wáari, wācūtutuayigū. Teero tiigū, marīrē ñañarō wáari, tiápuqui.

3

Jesús Moisés nemorō niñ

¹ Teero tiirá, yáa wedera, ñañaré tiirére acabónorira, ññāsepū wáaadara, Jesús marī padeogúre wācūñunuseya. Cūñ Cōāmacū beserigū, cūñyere wededutigū ticoconorigū niñ. Teero biiri paiaré dutigū, Cōāmacūrē marīye niñādarere sāibosāgū niñ. ² Jesús Moisés tiiróbiro Cōāmacū cūñrē cūñriguere diamacú tiigū niirigū niwī. Moisés Cōāmacūrē padeoráre sūonígū niirigū niwī. ³ Jesuré Moisés nemorō aññurō wācūnetōñcārō booa. Queorémēna wedegūda. Sīcū wii tiiquí. Tiwií tiirígūpe tiwií nemorō aññurō wedesenogui. Jesurá wii tiirigū tiiróbiro niñ. ⁴ Wiiré ñña, ateré jñimasīā: “Sīcū tiwiiré tiirigū niwī”. Cōāmacūpeja niipetirepūrena tiisūguérigū niwī. ⁵ Moisépe Cōāmacūrē padecotegū niijīgū, Cōāmacūrē padeoráre aññurō coterigū niwī. Cūñ Cōāmacū too síro wedeadare maquēcārē wederigū niwī. ⁶ Cristope tiwií ōpū macū niijīgū, tiwií macārārē aññurō cotequi. Marī Cōāmacūrē padeorá tiwií macārā niirā tiia. Marī Cōāmacūrē padeorucúra, tiwiipúra niijārā tiia. Teero biiri “too síropū cūñ ticoadarere marīrē ticogūdaqui” jñi padeorucúra, teerora niirucujāādacu.

Cōāmacūrē padeorá yeerisācua

⁷ Teero tiirá, Espíritu Santo jñiriguere wācūñunuseya. Cūñ jñirigue Cōāmacūye queti jóaripūpū biiro jñi jóanoā:

Mecūā mūā Cōāmacū wedeserere tñorá,

⁸ yññrijā tiiríjāña.

Too sūguero macārāpū cūñrē netōñcārira tiiróbiro niirijāña.

Cūñ yucū manirō, basocá manirōpū niiritore, Cōāmacū wederi tñorírucuyira.

“¿Niirōrā marīrē ñañarō tiigúdari cūñ? Tiiríqui”, jñiyira.

⁹ Cōāmacū jñiyigū: “Cūñ cuarenta cūmarī yññ aññurō tiirére ññarucumiwā.

Teeré ññapacara, ‘¿niirōrā marīrē ñañarō tiigúdari cūñ? Tiiríqui’, jñi wācūwā.

¹⁰ Teero tiigú, yññ cūāmena cúatū.

Cūñrē biiro jñiwū: ‘Mūā diamacú maquērē masīpacara, noo booró tiijāā; yññ dutirére boorí’, jñiwū.

¹¹ Teero tiigú, cūāmena cúagu, jñiwū: ‘Diamacúrā biiro tiigúda:

Yññ mūārē ticoadari ditare jearicu; yññmena yeerisāricu’, jñiwū”, jñiyigū Cōāmacū,* jñi jóanoā.

¹² Yáa wedera, cāmerī coteya. Sīcū ñañarō wācū, padeohégū niirijāārō. Ñañarō wācūrā, padeodúra, too síro mūā Cōāmacū catirucugūre cōārā tiibócu. ¹³ Biirope tiiyá: Bárecoricōrō Cōāmacū cūñ “Mecūā” jñirí bāreco niirí, cāmerī wācūtutuari tiiyá. Teero tiihéra, mūā sīquērā jñiditorere tñorá, ñañarére tiíadacu. Cōāmacūrē yññhera putuáadacu.

¹⁴ Marī sicato padeoríguere padeorucújārā, Cristore bapacutira niñādacu.

¹⁵ Yññ jññarirobirora jñi jóanoā:

Mecūā mūā Cōāmacū wedeserere tñorá, yññrijā tiiríjāña.

* 3:11 Salmo 95.7-11.

Too suguero macârâp̄ Cōāmacūrē netōnucārira tiiróbiro niirijãña,[†] jĩ jóanoã. ¹⁶ Too suguero macârâp̄ Cōāmacū wedeserere tuopacára, cūūrē netōnucāyira. Cūā niipetira Egiptop̄ niimirira Moisés néewitiwarira niiyira. ¹⁷ Cuarenta cūmarĩ Cōāmacū cūā ñañaré tiirĩ ññagũ, cūāmena cúayigu. Teero tiirá, cūā yuc̄ manirõ, basocá manirõp̄ diayira. ¹⁸ Cōāmacū cūūrē netōnucārirare biiro jĩyigu: “Diamacūrã biiro tiigúda: Ȳm̄ múārē ticoadari ditare jearicu; ȳm̄mena yeerisāricu”, jĩyigu. ¹⁹ Teero tiirá, marĩ masĩtoaa: Cūā Cōāmacūrē padeorĩjĩrã, cūū ticoadari ditare jeamasĩriyira. Cūūmena yeerisāre buarĩyira.

4

¹ Cōāmacū too suguero macârâp̄ure “ȳm̄mena yeerisārã atiya” jĩrirobirora marĩcārē jĩgũ tiiquĩ. Teero tiirá, añurõ wācũāda. Apetó tiirá, múā sĩquērã tee yeerisāre buarĩbocu. ² Marĩcã too suguero macârâp̄ tiiróbirora Cōāmacūye queti añurē quetire wedenorira niĩ. Cūāpe buri peti tee quetire tuoyĩra. Padeorĩyira. Teero tiirá, añurere buarĩyira. ³ Marĩpe tee quetire padeorápeja Cōāmacūmena yeerisāre buatóaa. Tee maquērē Cōāmacū wedesegũ, biiro jĩyigu:

“Teero tiigú, cūāmena cúagu, ateré jĩwũ:

‘Diamacūrã biiro tiigúda:

Ȳm̄ múārē ticoadari ditare jearicu; ȳm̄mena yeerisāricu’, jĩwũ”, jĩyigu Cōāmacū,^{*} jĩ jóanoã. Cōāmacū atibúreco yaponóari siro, yeerisāyigu. ⁴ Atecã Cōāmacūye queti jóarip̄p̄ cūū atibúrecore yaponóari bureco síro macã burecore biiro jóanoã:

Seis burecori siro apebúreco jeari,[†] Cōāmacū niipetirere tiĩari siro, yeerisāyigu,[‡]

jĩ jóanoã. ⁵ Ateré jóanemonoã:

Ȳm̄ múārē ticoadari ditare jearicu; ȳm̄mena yeerisāricu,[§]

jĩ jóanoã. ⁶ Too suguero macârâp̄ añurē quetire tuosuguerira niipacara, Cōāmacūrē netōnucāyira. Cūā netōnucārigue wapa cūūmena yeerisāre buarĩyira. Basocá cūūmena yeerisāre buaádaro d̄saa ména. ⁷ Teero tiirá, Cōāmacū apebúreco beseyigu sũcã. Cūū beserĩ bureco “Mecũã” jĩnoyiro. Marĩ ñec̄s̄m̄ũã netōnucārĩ siro, peecūmarĩ siro, Cōāmacū David jóariguemena teeré wedeyigu. Cūū wederiguere ȳm̄ múārē biiro jóatoaawũ: Mecũã múã Cōāmacū wedeserere tuorã, ȳm̄riã tiirijãña,^{*}

jĩ jóanoã. ⁸ Josué Israelya pōna macârārē yeerisārere ticoatã, Cōāmacū too sírop̄ “Mecũã ȳm̄re ȳm̄rã yeerisāre buaádacua” jĩrē maquērē wedenemoribojĩyĩ. ⁹ Teero tiirá, Cōāmacū yeerisārirobirora marĩ Cōāmacūrē padeorácã yeerisāmasĩcu. ¹⁰ Cōāmacū niipetirere tiĩari siro, yeerisāyigu. Teero tiiróbiro Cōāmacūrē padeorácã paderé yaponóarirabiro yeerisācu. ¹¹ Teero tiirá, marĩcã wācūtutuario booa, Cōāmacūmena yeerisāāda jĩrã. Too suguero macârâp̄ Cōāmacūrē netōnucārĩro tiiróbiro tiin̄n̄userijārõ booa.

¹² Cōāmacū wedesere catirébiro niirucujã; tutuanetõjõã. Saderípĩ p̄anĩña asoyóarip̄biro niĩ. Tiipĩ nemorõ Cōāmacū wedeserepeja marĩ popeap̄, marĩ yeerip̄nap̄, marĩ wācūrēp̄, niipetirop̄ sãāwacu. Cōāmacū wedesere tuorã, marĩ t̄gueñare, teero biiri marĩ “biiro tiĩada” jĩ wācūrē “añuniã” o “ñañaniã” jĩ besemasĩã. ¹³ Marĩ Cōāmacū tiirĩra niijĩrã, cūūrē yayiomasĩria. Cūū niipetire marĩ wācūrere ññamasĩĩ. Cūū marĩrē “¿deero tiirã teero tiirĩ?” jĩ sãñárĩ, wedenetõnoãdacu.

Jesús paiaré dutigú niĩ

¹⁴ Jesús Cōāmacū macũ, Cōāmacū p̄top̄ jearigu, paiaré dutigú niĩ. Teero tiirá, “Jesuré padeóa” jĩrere padeorucujārõ booa. ¹⁵ Jesurã paiaré dutigú marĩ wācūbayiheri ññagũ, marĩrē bóaneõ ññamasĩiqui. Cūūcã niipetira basocá tiiróbirora niipetire jĩcōāsānomiyigu.

[†] 3:15 Salmo 95.7-8. ^{*} 4:3 Salmo 95.11. [†] 4:4 Pecasāyemena: el séptimo día. [‡] 4:4 Génesis 2.2. [§] 4:5 Salmo 95.11. ^{*} 4:7 Salmo 95.7-8.

Jĩcõãsãpacari, sĩcãrĩ ñañaré tiiríyigu. ¹⁶ Teero tiirá, cuiro manirõ Cõãmacũ marĩrẽ maĩgũrẽ sãĩãda. Marĩ sãĩrẽcõrõ marĩrẽ bóaneõ ññagũdaqui; marĩrẽ ãñurẽ ticodũgarigu niijĩgũ, tiĩápugũdaqui.

5

¹ Paiá cũãrẽ dutigũdũre besera, cũã watoa niigũrẽ beseeya. Cũũ basocáye maquẽrẽ Cõãmacũrẽ sãĩboságũdũre sõneconoĩ. Cũũrã basocá Cõãmacũrẽ ticodũgarere ticobosai. Cũã ñañaré tiiríguere acabóre sãĩboságũ, wáicũrare sã sõemonecobosai. ² Cũũ basocá niijĩgũ, wãcũbayihegu niĩ. Teero tiigũ, tũomasĩhẽrãrẽ, noo booró tiirãre bóaneõ ññaqui. ³ Tutuhegu niijĩgũ, cũũ basirocã ñañaré tiirígue wapa ãpẽrãrẽ tiĩbosárobirora wáicũrare sã sõemonecomasĩ.

⁴ Sĩcũ cũũ basiro “yũũ paiaré dutigũ niigũda” jĩĩ sããmasĩriqui. Cõãmacũ cũũrẽ bese sõnecoqui, cũũ Aarónrẽ bese sõnecoribirora. ⁵ Teerora wáayiro Cristore. Cũũ basiro paiaré dutigũ sããgũ, cũũ basiro beseriyigu. Cõãmacũpe cũũrẽ bese sõnecoyigu. Cõãmacũrã cũũrẽ jĩĩrigũ niĩwĩ:

“Mũũ yũũ macũ niĩã. Mecũãmena yũũ mũũ pacũ niirẽre masĩãdacua”, jĩĩrigũ niĩwĩ,* jĩĩ jóanoã. ⁶ Atecãrẽ Cõãmacũ cũũye queti jóaripũpũ biiro jĩĩrigũ niĩwĩ:

“Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niiribirora niigũdacu”, jĩĩrigũ niĩwĩ,†

jĩĩ jóanoã. ⁷ Jesús atiditapá niigũ, Cõãmacũ cũũ diaadarere netõnémasĩgũmena wedeseyigu. Bayiró busarómena, utirémena cũũrẽ sãĩmíyigu. Cõãmacũ cũũrẽ quioníremena padeorí ññagũ, cũũ sãĩrẽre tũoyígu. ⁸ Cõãmacũ macũ niipacu, ñañarõ netõyígu. Teero netõpacũ, Cõãmacũ dutirẽre ãñurõ yũgũ wáayigu. ⁹ Ñañarõ netõríguemena tiĩñãpetijãyigu. Teero tiigũ, niipetira cũũrẽ yũũrãre netõnégũ, catirẽ petihẽre ticogũ wáayigu. ¹⁰ Cõãmacũ cũũrẽ paiaré dutigũre sõnecorigũ niĩwĩ Melquisedec niiribirora.

Padeodúri jĩĩrã, wãcũtutuaya

¹¹ Melquisedeye maquẽrẽ múãrẽ pee wededũgamiã. Múãrẽ ãsã wederẽ wisió niicu. Múã peanetõjõãã masĩdũgara. ¹² Múã yoari Jesurẽ padeóa. Mecũtígãrẽ ãpẽrãrẽ buerápũ niitoabocu. Teero tiiróno tiirá, Cõãmacũyere buesũguerere wedequẽnorí booa sũcã. Yaarẽre yaaróno tiirá, mecũtígãrẽ õpẽcõ ãpũrã tiiróbiro niĩã ména. ¹³ Òpẽcõ dícre ãpũgũno wĩmagũ peti niĩ. Teero tiigũ, ãñurõ tiirẽre, ñañarõ tiirẽre besemasĩriqui ména. ¹⁴ Yaarẽ bayirẽpe bũtoá yaarẽ niĩã. Cũã ãñurõ buenorira tũomasĩ, ãñurẽre, ñañarẽre ññamasĩ, beserápũ niicua.

6

¹ Teero tiirá, tutuanemorepere buenemoãda, Cristoyere ãñurõ tũomasĩnemoãda jĩĩrã. Marĩ buesũgueriguere buerijããda ména. Marĩ Cristoye buesũguerigue ate niĩwũ: “Múã ñañaré tiirẽ wapa pecamepũ wáaadacu; teero tiirá, wãcũpati, wasoyá” jĩĩrẽre buenowũ. “Cõãmacũrẽ padeoró booa” jĩĩrẽre buenowũ. ² Teero biiri wãmeõtirere, ñaapeórere buenowũ. Teero biiri sũcã “diarira masããdacua; ñañaré tiiríra pecamepũ ñañarõ tiĩnõãdacua” jĩĩrẽre buenowũ. ³ Mecũtígã Cõãmacũ boorí, Cristoye maquẽrẽ ãñurõ tũomasĩnemoãdacu.

⁴ ãpẽrã Jesús basocãre netõnére quetire ãñurõ tũomasĩmiyira. Cũũrẽ ãñurõpura masĩmiyira. Espíritu Santore cũomíyira. ⁵ Cõãmacũ cũũrẽ padeorãre “ãñurẽre tiigũda” jĩĩ jóarigue cũãrẽ padeorẽ jeamiyiro. Teero biiri atitóre Cõãmacũ tutuaremena tiĩẽnorí ññarã, “marĩ diari siropũre, nemorõ ãñurẽ tiigũdaqui” jĩĩmiyira. ⁶ Teero jĩĩrira niipacara, padeodúyira. Cũã padeodújĩrã sãa, “wãcũpati, wasoyá” jĩĩrẽre tũonemórã, wasomasĩricua. Cũãrã Cõãmacũ macũrẽ curusapũ páabiaturabiro tiicúa. Teeména ãpẽrã

* 5:5 Salmo 2.7. † 5:6 Salmo 110.4.

cũrẽ buijãrĩ tiicúa. ⁷ Ate queorémena padeodúraye maquẽrẽ wedeguda: Naĩrõ oco peacu sicaditapure. Tiidita oco añurõ sñicú. Teero tiiró, ducacuticu. Tiidita õpũ cũya wii macãrãmena teeducare yaacua. Cõãmacũ tiiditare añurõ tiiquí; nemorõ ducacutiri tiiquí. ⁸ Tiiditapura pota, ñañaré dícu wiirí, wapamaníri dita niicu. Cõãmacũ tiiditare ñañarõ tiiquí; sóecõãqui, ducamanijããrõ jĩgũ.

Cõãmacũ “añurõ tiigũda” jĩriguere tiigũdaqui

⁹ Yũũ maĩrã, padeodúraye maquẽrẽ wedepacu, “múã padeodúayiro” jĩgũ mee tiia. Múã añurẽ, netõnére maquẽrẽ buatóayiro. ¹⁰ Múã Cõãmacũrẽ maĩrẽ eñorã, ãpẽrã Jesuré padeorãre tiápuyiro. Teero tiápurucujããyiro ména. Teero tiigũ, Cõãmacũ diamacũ tiigũ niijĩgũ, teeré múã tiirẽre acabóriqui. ¹¹ Múã ateré bayiró tiirí booa: ãpẽrãrẽ tiápura, múã niipetira useniremena añurõ tiidugárere teerora tiyapácútiijãña. Teero múã tiirí, Cõãmacũ “ticoguda” jĩrigue queoró múã wãcũrõbirora wáaadacu. ¹² Teero tiirã, daderá niirijãña. Teero daderóno tiirã, ãpẽrã Jesuré añurõ padeorãre ññacũña. Cũã Cõãmacũrẽ padeocúa; cũũ “ticoguda” jĩriguere potocõrõ manirõ yuecua. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũãrẽ cũũ “ticoguda” jĩriguere ticogu tiiquí. Múãcã cũãrẽ ññacũ, tiinunúseya.

¹³ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũurẽ añurõ tiigũda” jĩgũ, ãpĩ wãmemena wãmepeoriyigu; ãpĩ cũũ nemorõ niigũ maniquí. Teero tiigũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. ¹⁴ Abrahamrẽ biiro jĩyigu: “Diamacũrã jĩã: Mũurẽ añurõ tiigũda; mũũ pãrãmerã pau basocáputiadacua”, jĩyigu. ¹⁵ Abraham potocõrõ manirõ yuejĩgũ, cũũrẽ “añurõ tiigũda” jĩriguere buayigu.

¹⁶ Múã masĩã: Sícũ “yũũ diamacũrã jĩã” jĩdugagu, Cõãmacũ wãmemena wãmepeoqui. Cũũ teero jĩ wãmepeori tũorã, “diamacũrã jĩgũ tiiquí” jĩrã, cãmerĩ jĩnemicua. ¹⁷ Teerora Cõãmacũ tiyigu. Cũũ “ticoguda” jĩriguere “diamacũrã wáaadacu” jĩgũ, cũũ basiro wãmepeoyigu. Teeména marĩ cũũ añurõ ticoadarere yuerá ateré jĩmasĩã: “Cõãmacũ cũũ ‘añurõ tiigũda’ jĩriguere wasoríqui”, jĩmasĩã. ¹⁸ Teero tiiró, pũaró niiã wasomasĩña manirẽ: Cõãmacũ jĩditore manigũ niijĩgũ, cũũ wãmepeoriguere, teero biiri cũũ jĩriguere wasomasĩriqui. Cũũ diamacũ wedeseremena marĩrẽ cũũ netõnérire wãcũtutuari tiĩ. “Cũũ marĩrẽ ‘añurõ tiigũda’ jĩrirobirora tiigũdaqui”, jĩnoã. ¹⁹ “Cũũ ‘añurõ tiigũda’ jĩriguere tiigũdaqui”, jĩ wãcũbayijĩrã, yuea. Tee wãcũbayire yucusóro siatúpasori tutu bayirí tutubiro niicu. Peecũmũrõ manirõ niirucujããdacu. Marĩ yucusóro añurõ siatúpasonoriwũbiro niicu. Tiwũrẽ siatúpasori tutu Cõãmacũ niirõpũ nucũrí tutubiro niicu. ²⁰ Toopá Jesús marĩ suguero jeasugueyigu. Toopá paiaré dutigã niijĩgũ, marĩrẽ sãĩbosáqui. Cũũ pai Melquisedec niirirobirora niirucujãgũdaqui.

7

Jesús Melquisedec niirirobiro pai niirẽ

¹ Melquisedec wãmecutigu Salem macãrã õpũ niyigu. Teero biiri pai niyigu; Cõãmacũ ãmũãsepũ niigũ cũũrẽ pai sñecoyigu. Cũũrã Abrahamrẽ bocagu jeayigu. Abrahamcã õpãrãména cãmerĩsĩãpetitoa,* coepútúatiri, Melquisedec cũãrẽ bocagu, cũũrẽ jĩyigu: “Cõãmacũ mũurẽ añurõ tiáro”, jĩyigu. ² Abraham cũã cãmerĩsĩãrã wapatáariguere pũamóquẽñeburi batocũyigu. Sicabú maquẽrẽ Melquisedere ticoyigu. Melquisedec jĩrõ “Õpũ diamacũ maquẽ tiigũ” jĩdugaro tiia. Cũũ Salem macãrã õpũ niyigu. Salem “Añurõ niirecutire” jĩdugaro tiia. Teero tiigũ, cũũ “Õpũ añurõ niirecutire ticogũ” niyigu. ³ Melquisedec pacusũmũãrẽ, cũũ ñecusũmũãrẽ masĩña maniã. Cũũ bauáriguere, cũũ diarigüecãrẽ masĩña maniã. Teero tiigũ, Melquisedec Cõãmacũ macũ tiiróbiro pai niirucuqui.

* 7:1 Génesis 14.14-20.

⁴ Múã Melquisedec uputí macũ niirére wãcũña: Marĩ ñecũ peti Abraham cúã sãtáriguere puamóquẽñeburi cúã seenéõcũriguere cãũrẽ sicabú maquẽrẽ ticoyigu.† ⁵ Niipetira judíoa cúã oterére puamóquẽñeburi seenéõcũrere sicabú maquẽrẽ Leví pãrãmerã niinunusera paiá niirãrẽ ticooya Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora. Cúãrẽ ticorá Abraham pãrãmerã niĩya. Cúãya wedera niipacari, wapaséya. ⁶ Melquisedejeja Leví pãrãmi niinunusegu niiripacu, Abraham sicabú maquẽrẽ ticori, ñeeyigu. Teero biiri Abrahamrẽ Cõãmacũ “ãñurõ tiigúda” jĩnoriguere “Cõãmacũ mũũrẽ ãñurõ tiíaro” jĩiyigu. ⁷ Múã masĩã: “Cõãmacũ múãrẽ ãñurõ tiíaro” jĩgũno cúã nemorõ uputí macũ niigú niiqui. ⁸ Paiá marĩ watoa niirã ãpẽrã ticorére ñeerã marĩ tiiróbiro diaadara niĩya. Abraham ticoriguere ñeerigupereja Cõãmacũye queti jóaripũpu “diayigu” jĩ jóanoña maniã. Catirucugu tiiróbiro niigũrẽ jóanoã. ⁹ Ateré wãcũña: Leví teero biiri cúã pãrãmerã niinunusera cúã basocá ticoriguere ñeepacara, Melquisedere ticoyira. Abraham ticoriguemenarã cúãcã ticorira tiiróbiro niiyira. ¹⁰ Melquisedec Abrahamrẽ bocagu jeari, cúã Abrahammena bauáadara niijĩrã, cãm̃mena niirã tiiróbiro niitoayira.

¹¹ Paiá Leviyá põna macãrã cúã paiá dutirére cuocúa Moisére dutiré cũũriguepure. Cúã tee dutirére tiirã, basocãre ãñurã quẽnojeári tiimasĩricua. Cúã quẽnojeári tiirí siro niĩtã, Cõãmacũ ãpĩ pai sñecoribojĩyi. Æpĩrẽ sñecogu, Aarón pãrãmi niinunuseguere sñecoriyigu. Melquisedec tiiróbiro niigũpere sñecoyigu. ¹² Æpĩ pai sããrĩ, dutirécãrẽ wasopetijãrõ booa sãa. ¹³⁻¹⁴ Melquisedec tiiróbiro niigũ maquẽrẽ jóanoã Cõãmacũye queti jóaripũpure.‡ Cũũjã Leviyá põna macũ mee niiyigu. Marĩ masĩã: Marĩ Õpũ Judayá põna macũpe niiyigu. Tii põna macũ sĩcũ pai sããriyigu. Moisés paiayé maquẽrẽ wedesegu, sĩcãrĩ “Judayá põna macãrã paiá sãããdacua” jĩriyigu.

¹⁵ Teeré nemorõ masĩnoã ãpĩ pai jeariguemena. Cũũrã Melquisedec tiiróbirora niigũ niiyigu. ¹⁶ Leviyá põna macãrã dícu, Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora paiá sããrira niĩwã. Jesupé Leví pãrãmi niiripacu, cãm̃ tutuaremena catiré petihére cuogú niijĩgũ, pai sããyigu.

¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpu Jesuré teerora jĩ jóanoã:

Mũũ pai niirucujãgũdacu.

Melquisedec niirirobirora niigũdacu,§
jĩ jóanoã.

¹⁸ Paiá Leviyá põna macãrã dutiré petijõãyiro. Basocá tee dutirére tiinunúsera, acabórere, netõnérere buarícua. ¹⁹ Moisére dutiré cũũrigue basocãre ãñurã quẽnojeári tiiríyiro. Tee dutirére tiiróno tiirã, marĩpeja nemorõ ãñurére cuoa: Jesucristo pai sããriguemena marĩ Cõãmacũmena bapacutimasĩã. Cũũ putopu wãaadarere useniremena yuea.

²⁰ Cõãmacũ cãm̃ macũrẽ pai sñecogu, cãm̃ basirora “diamacũrã yũũ wãm̃emena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu. ²¹ Æpẽrã paiá sããrã, teero jĩnoña maniyíra. Cõãmacũ cãm̃ macũrẽ sñecogu, cãm̃ basirora “diamacũrã yũũ wãm̃emena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu. Cõãmacũye queti jóaripũpure biiro jóanoã:

Cõãmacũ basirora “diamacũrã yũũ wãm̃emena mũũrẽ ateré jĩã” jĩiyigu.

Cũũ teero jĩrigue wasonóña maniãdacu.

“Mũũ pai niirucujãgũdacu”, jĩiyigu,*

jĩ jóanoã. ²² Teero tiigú, Cõãmacũ Jesuména tiiré Moisére dutiré cũũrigue nemorõ ãñuré niĩã. Jesús marĩrẽ nemorõ ãñuré tiirucúgũdaqui. ²³ Paiá pau peti sããrucuyira. Cúã diari, cúã paiá niiré petijõãyiro; ãpẽrã wasorucúyira. ²⁴ Jesupéja catirucugu niijĩgũ, pai

† 7:4 Génesis 14.20. ‡ 7:13-14 Salmo 110.4. § 7:17 Salmo 110.4. * 7:21 Salmo 110.4.

niirucujăgădaqui; ăpî cûrê wasorîqui. ²⁵ Catirucugă niijîgă, marîye niiădarere Căămacărê sâibosărucui. Cû wămemena Căămacărê sâirănorê diamacără netônemasîqui.

²⁶ Teero tiigă, Jesús paiaré dutigă peti niî. Cû tiiróbiro niigărêna marî booa. Cû biiro niî: Ñañaré manigă, ăñurê tiigă, ñañaré tiihégă niî; marî ñañaré tiiră tiiróbiro niiri; niipetira ămăăsepă niiră nemorô quioníremena ĩñanogă niî. ²⁷ Cû ăpěră paiaré dutiră tiiróbiro tiirîqui. Cû búrecoricôrô wáicărare sîă, cû ñañaré tiirîguere acabóre sâicúa. Too síro ăpěrăyere teerora tiibosăcua, cû ñañaré tiirîgue wapa. Jesupé biirope tiiyîgă: Sîcărîă diayigă. Cû diariguemena basocă ñañaré tiirere wapatîpetijăyigă. ²⁸ Moisére dutiré cûirigepă paiaré dutirăre besedutire biiro niî: Cû wăcûbayihera niipacari, paiă sôneconowă. Tee dutiré cûuri siro niipacari, Căămacăpe cû wămemena cû macărê paiaré dutigă sôncoyigă. Cû macăpé cû tiidutîguere tiipetîrigă niijîgă, ăñugă peti niî.

8

Mama netônere queti Jesuména jeawă

¹ Niipetire yă jôarigue maquê ate niîă ăpatî maquê: Marî sîcă paiaré dutigăre căoa. Cû ămăăsepă ôpă duirîpîrô Căămacă tutuanetôgă putopă cû wămo diamacăniñape jeanuăjeayigă. ² Cû ămăăsepă ăñunetôjôări Tatiapăre paiaré dutigă niiqui. Căămacă basiro tiiwiré tiiyîgă; basocă mee tiiyîra.

³ Niipetira paiaré dutirăre sôncorira niiwă, wáicărare sîă sóemonecoaro jîră. Teero biiri oteré ticoaro jîră, sôneconorira niiwă. Teero tiigă, Jesucristocă pai niijîgă, Căămacărê apeyenó ticoré căorô booa. ⁴ Jesucristo atibúrecopăre putăăgupeja, pai niiribojîyi. ăpěră paiă Moisére dutiré cûirigue jîrôbirora Căămacărê basocă néeatirere ticoră niitoaya. ⁵ Paiă cûă paderere tiiră, basocă tiirî wiipăre padeeya. Tiwiî ămăăsepă niirî wii queoré dîcă niicu. Marî teeré masîă Căămacă Moisére jîriguemena. Wiiré tiidutîgă, biiro jîyigă: “Niipetire yăa wii maquêrê mărê ătăgăpă ăñorîrobirora tiyă; meră tiirîjăña”, jîyigă. ⁶ Mama netônere queti Moisére dutiré cûirigue nemorô ăñurê niîă. Marî Jesurê padeorăre “ăñurere băăadacu” jîrigue too sugero macărăre jîrigue nemorô ăñurê niîă. Teero tiigă, Jesús pai niigă tiiré ăpěră paiă tiiré nemorô ăñurê niîă.

⁷ Moisére dutiré cûiriguere basocă niipetirere tiipetîjăătă, Căămacă mama netônere quetire Jesuména cûiribojîyi. ⁸ Tiipetîmasîhêrî ĩñagă, biiro jîyigă: Căămacă biiro jîi: “Too síropă yă Israelya pōna macărăre, teero biiri Judayă pōna macărăre mama netônere quetire cûgăda.

⁹ Too sugeropă cûă ñecăămăărê cûirigebiro niiriadacu.

Căărê Egiptopă niirărê néewitiatigă, tee dutirere cûmiwă.

Căăpe yă dutirere tiirîwa.

Teero tiigă, căărê căăjăwă”, jîi marî Ôpă.

¹⁰ “Too síropă Israelya pōna macărăre mama netônere quetire cûgăda.

Biirô tiigăda: Yă dutirere cûă wăcûrêpăre jeari tiigăda;

căărê yă dutirere ăseniremena yări tiigăda.

Teero tiigă, yă cûă Ôpă niigădacu.

Căăcă yăara niîădacua.

¹¹ Cûă sîcănorê cûă menamacărăre, cûăya wederare ‘Căămacărê masîña’ jî bueriadacu.

Teero bueripacari, niipetira yăre masîădacua.

Wîmară, teero biiri bătăă masîădacua.

¹² Cûă ñañaré tiirere acabôgăda.

Cúã ñañaré tiiríguere wăcūnemoricu sáa”, jĩĩ Cōāmacū,*
jĩĩ jóanoã.

¹³ Cōāmacū mama queti wederémena Moisére dutiré cūūrigue petirí tiirígu niwĩ. Bucu niĩ. Niipetire bucu niisuguerigue boonóña maniã. Péero đusaa petiádaro.

9

Cōāmacūwii ũmăđsepni niirí wii; atibúrecopni niirí wii maquē

¹ Moisére dutiré cūūriguepare Cōāmacūrē súubusedutiriguere, teero biiri súubuseri wii atiditá niirí wii tiíádare maquērē jóanoyiro. ² Tiiwii wáicura caserimena tiirí wii ni-iyiro. Sicato sããjeari tatia Āñurí Tatia wămecutiri tatia niyiro. Toopáre sããwócore yucu pesarígu siete sēnerĩcutirígu nucūyiro. Teero biiri Cōāmacūrē ticoré pã péori mesa nucūyiro. ³ Tiitatia berupu apesutí casero usebetíri caserore netôsăwaropni apetatía ni-iyiro. Āñunetōjōări Tatia wămecutiyo. ⁴ Tiitatiapni sitiaăñúre sóepeoro oromena tiinóriro niyiro. Teero biiri Cōāmacū dutiré jóature cuorítiba, oromena sotoá cōmanóritiba niyiro. Tiitiba popeapni sicarú oromena tiinóriru niyiro. Tiirupá yaaré maná wămecutire sãñayiro. Teero biiri Aarónyagu tuurítuarígu sooriwirígu sãñayiro. Teero biiri ũtăpĩrĩ Cōāmacū dutiré jóarepĩrĩ sãñayiro. ⁵ Tiitiba sotoapni puaniñayapapni ángelea queoré pe-sayira. Cúã toopú niirĩ, Cōāmacū toopú niirére ěñoýiro. Ángelea wăure tiitiba sotoapni súuyiro. Mecutígārē niipetire tiiwii maquērē wedenemoria.

⁶ Tiiwiiré quēnorí siro, paiá cúã paderére tiirá, sicato sããjeasugueri tatiapure sããwarucujăya. ⁷ Apetatiapére paiaré dutigú dícu sicacūmarē sicabureco sããwaqui. Toopú sããwagu, wáicuraye díire néesăwaro dícu néesăwarucuqui. Cúã basiro, teero biiri basocá cúã masĩripacara, ñañaré tiicúa. Tee ñañaré tiirígue wapare acabóre sãĩgú toopú díire wěēbatepeoqui. ⁸ Teero tiiríguemena Espíritu Santo ateré tūomasĩrĩ tiiquí: Tiiwii niir-itore ména, basocá Āñunetōjōări Tatiapure sããwamasĩricua ména. ⁹ Tee niipetire too suguero maquēpni atitó maquē queoré niĩ. Cōāmacūrē ticoré, cúã wáicurare sóemonecore basocáre Cōāmacūmena āñurō tagueñarĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Moisére dutiré cūūrigue basocáre “teeré yaarijăña; teeré sīnirĩjăña; biirope coseyá” jĩrē dutiré dícu niĩ. Tee dutiré sotoá maquē niiré dícu niĩ. Tee dutiré āñurá putuári tiiría. Cōāmacū tee dutirére basocáre tiidutirígu niwĩ, tee Jesús jearipni. Cūāmenarā Cōāmacū niipetirere wasorí tiirígu niwĩ.

¹¹ Cristope atitoarígu niwĩ. Atitóre cūūră paiaré dutigú peti niĩ. Cúã marĩrē āñurére néeatirígu niwĩ. Cúã paiaré dutigú tiirucúrenorē ũmuăse macă wiipni tiigú tiiquí. Ti-iwii atibúreco macă wii nemorō pairí wii, nemorō āñurí wii niicu. Basocá tiirí wii mee niicu. Atibúreco macă wii mee niicu. ¹² Cristo ũmuăse macă wii Āñunetōjōări Tatiapure sããwarígu niwĩ. Toopú sããwagu, cabraye dímena, wecuá wĩmarăye dímena sããwarirígu niwĩ. Teero tiiróno tiigú, cūūye dímena sīcărĩră sããwarígu niwĩ. Teeména marĩrē netōnégū catiré petihére buarí tiirígu niwĩ. ¹³ Moisére dutiré cūūrigue jĩrōbirora basocá diaarirare padeñăări siro, Cōāmacū ĩñacoropure jũĩrĩpíra putuăya. Teero tiirá, wecuá ũmuăye díire, cabraye díire, teero biiri wecu wĩmagōrē sóerigue nitĩmena jũĩrĩpírare wěēbatepeoya. Cúārē Cōāmacū ĩñacoropure jũĩrĩmanĩră putuădutira teero tiimíya. Cúã sotoá dícu āñurá putuăya. ¹⁴ Cristoye díipe nemorō marĩrē āñurō tiíápua. Cristo ñañaré manigú Espíritu Santo niirucugu tutuaremena cūūya ōpūārē Cōāmacūrē wiyayígu. Cūūye dímena marĩ ñañaré tiirére acabórigu niwĩ. Marĩ acabónorira niijĩră, āñurō tagueñaă sūcă. Teero tiirá, Cōāmacū catiré cuogú boorére tiimasfă.

¹⁵ Teero tiigú, Cristo mama netōnére quetire néeatirígu niĩ. Tee quetimena Cōāmacū beserira cúārē “ticogăda” jĩiriguere ñeeădacua. Cúã “ticogăda” jĩirigue petirícu. Basocá Moisére dutiré cūūriguemena niimirira teeré netōñăcără Cristo diariguemena acabóre

* 8:12 Jeremías 31.31-34.

buaयीरा. ¹⁶⁻¹⁷ Biiro niiā: Sīcū cūū diaadari sūguero, “yūū cūoré yāa wederare putuáadacu” jīī jóacūqui. Cūū catipacari, cūūya wedera cūū jóacūripū jīīrōbirora tiimasīricua ména. Cūū diari īña, cūūrē yaatóa, cūū jóacūripū dutirobirora tiicúa. ¹⁸ Tee tiirōbirora wáyairo Moisére dutiré cūūriguecā: Díi ōmayucoremena nūcāyíro. ¹⁹ Moisés biiro tiiyígu: Cūū niipetire tee dutiré niipetira tuocóropu bueyígu. Buetoa, wecuá wīmarāye díre, cabraye díre ocoména wáo, hisopo wāmecutiri dāpurire peene, ovejaye póa sōārémēna siatú, díre soanéyígu. Teeména Cōāmacūye dutiré jóaripūrē, teero biiri basocá niipetirare wēēbatepeoyígu. ²⁰ Cūū teero tiári siro, cúārē jīiyígu: “Ate díimēna Cōāmacū marīrē dutiré cūūrigue nūcāā. Tee dutiré tiirucūjārō booa”, jīiyígu. ²¹ Teerora sūcā Moisés súubuseri wiire díimēna wēēbatepeoyígu. Teero biiri niipetire tiwií popeapu niiré wēēbatepeoyígu. ²² Cōāmacū dutiré jīīrōbirora niipetire āñuré niihēre díimēna āñuré putuáa. Díi ōmayucore manirī, Cōāmacū basocá ñañaré tiiré acabóricui.

Jesús cūū diariguemēna basocá ñañaré tiiré acabóre

²³ Tiwií maquē āmūāsepū niirí wii maquē queoré dícu niipacari, biiro tiyíra: Wáicurare sīā, cúāye díimēna wēēbatepeoyira. Teeména Cōāmacū īñacorpū āñuré putuáyiro. Ūmūāsepū niirí wii maquēpeja wáicuraye díre boorícu; āñunemorepere boocú; Cristoye díi ōmayudiarigupere boocú. ²⁴ Cristo atibúrecopū niigū, Āñunetōjōāri Tatiapure sāāwariyígu. Tiwií basocá tiirí wii niiā; āmūāsepū niirí wii queoré dícu niiā. Cūū āmūāsepū niirí wiipere sāāwayígu. Atitóre cūū Cōāmacū putopū marīrē sāīboságu tiiquí. ²⁵ Paiaré dutigú judíoayū Āñunetōjōāri Tatiapure cūmarīcōrō sāāwaqui. Cūūye díre néēsāwariqui; wáicuraye díipere néēsāwaqui. Cristopeja āmūāsepū sīcārīrā cūūye díre néēsāwayígu. ²⁶ Cūmarīcōrō néēsāwarígu niigūjā, atibúreco nūcārípura pee peti ñañarō netō, diaru-cubojīyi. Teero tiiróno tiigú, atitó niiture būrecorire sīcārīrā bauáyígu. Cūūrā sūcā niipe-tiraye niīadarere diabosayígu. Cūū diariguemēnarā marī ñañaré tiiré acabórigū niwī. ²⁷ Marīcā niipetira sīcārīrā diaadacu. Diari siro, Cōāmacū duiró díamacū jeaadacu. Toopú cūūrē padeorāre āñurō wāadarere wedegūdaqui; cūūrē padeohérare ñañarō wāadarere wedegūdaqui. ²⁸ Cristocā sīcārīrā diayígu. Cūū diari, cūūye díi ōmayudiyiro. Teeména paū basocá ñañaré tiiré diabosayígu. Too síro putuāatigūdaqui. Basocá ñañaré tiiré diabosagū mee atigūdaqui. Cūūrē yuerápere netōnérere néeatigūdaqui.

10

¹ Cōāmacū basocāre “too síropū āñurā peti putuári tiigúda” jīiré tuomasīsuguearo jīīgū, Moisémena dutiré cūūrigū niwī. Tee dutiré queoré dícu niiā. Teero tiiró, tee dutiré basocāre Cōāmacūmena āñurō niirī tiirícu. Cūā cūmarīcōrō wáicurare sīā sóemonecore Cōāmacū īñacorpure āñurā peti putuári tiirícu. ² Tee basocāre āñurā putuári tiimasīātā, cúā wáicurare sóemonecorere duujābojīya. Cūā sīcārī sóemonecoremenarā cúā ñañaré tiiré acabónorirapu putuátoabojīya; ñañaré tiirírira tiiróbiro tagueñabojīya. ³ Biirope niyiro: Cūā wáicurare sóemonecora, cúā ñañaré tiiríguere cūmarīcōrō wācūrā, teero tiyíra. ⁴ Wecuáye díi, cabraye díi ñañaré tiiríguere cosemasīricu.

⁵ Teero tiiró, Cristo atibúrecopure atirígu Cōāmacūmena wedeseriguere jóanoriro niwū. Biiro jóanoā:

Wáicurare sīārémēna, teero biiri oteré ticorémēna mūū useniria.
Teero tiigú, mūū yūūre ōpūūcutígu bauári tiirígu niwū,
basocá ñañaré tiiré wapa diabosadutígu.

⁶ Wáicurare sóemonecori, teero biiri wáicurare sóeditiori, mūūrē usenirī tiiría.

⁷ Teero mūū usenihēre wapa yūū mūūrē biiro jīiwū:

“Cōāmacū, mūūye queti jóaripūpu yéē maquērē jóarirobirora mūū booré tiigú atígu tiwū”,*

* 10:7 Salmo 40.6-8.

jĩ jóanoã. ⁸ Cũ tiipũpure Cõamacũrẽ ateré jĩsũguerigũ niĩwĩ: “Wáicũrare sãrẽmena, oteré ticorẽmena, wáicũrare sóemonecoremena, wáicũrare sóeditioremena mũũrẽ usenirĩ tiiría”, jĩsũguerigũ niĩwĩ. Moisére dutiré cũũrigue teeré tiidutĩpacari, Cõamacũrẽ usenirĩ tiiría. ⁹ Teeré jĩĩari siro, tiipũpure Cristo Cõamacũrẽ ateré jĩrigũ niĩwĩ: “Mũũ boorére tiigũ atigũ tiiwũ”, jĩrigũ niĩwĩ. Teero jĩĩgũ, cũũ diariguemena too sũgueropũ cũũ tiirécutiriguere wasoyĩgũ. ¹⁰ Jesucristo Cõamacũ boorére tiijĩgũ, diarigũ niĩwĩ. Cũũ sãcãĩrã marĩ niipetirare diabolosarigũ niĩwĩ. Cũũ teero tiirẽmena marĩrẽ añũrã putũári tiirigũ niĩwĩ.

¹¹ Niipetira judíoa paiá búrecoricõrõ nucũjĩrã, wáicũrare sã sóemonecorucuya. Cũũ teero tiipacári, basocá ñañaré tiirére cosemasĩña maniã. ¹² Jesucristopeja sãcãĩrã cũũ diariguemena basocá ñañaré tiirére cosepetirigũ niĩwĩ. Cũũ teero tiirĩ siro, Cõamacũya wãmo diamacũniĩnape jeanuãjeayigũ. ¹³ Too síro Cõamacũ niipetira Jesucristore iĩnatutirare cũũ dutiriguere añũrõ yũuri tiigũdaqui. Jesucristo toopũ duigũ, teerora wãaaro jĩĩgũ, yuegũ tiiquí. ¹⁴ Marĩ ñañaré tiirére acabógũ, sãcãĩrã cũũ diariguemena marĩrẽ añũrã putũádoari tiiyĩgũ. ¹⁵ Tee diamacũrã niirĩ, Espíritu Santocã marĩrẽ “teerora niĩã” jĩ wedequi. Cũũ biiro jĩsũguequi:

¹⁶ “Too síropũ yũũ cũũrẽ ‘mama netõnére quetire cũũgũda’ jĩĩrigue biiro niĩã”, jĩiyigũ Cõamacũ.

“Cũũrẽ yũũ dutirére useniremena yũuri tiigũda.

Teero biiri yũũ dutirére cũũ wãcũrẽpure jeari tiigũda”, jĩiyigũ.†

¹⁷ Too síro biiro jĩĩnemoqui:

“Cũũ ñañaré tiirére, cũũ netõnucãrere wãcũnemoricu sãa”, jĩirigũ niĩwĩ,‡

jĩ jóanoã. ¹⁸ Teero tiirã, marĩ ñañaré tiiré wapare acabónorira niijĩrã, wáicũrare sóemonecorere boonemóricu sãa.

Jesucristoye díimena Cõamacũmena wedesemasĩã

¹⁹ Teero tiirã, yãa wedera, Jesuyé díimena marĩ cuiro manirõ Ñũnetõjõãri Tatiapure sããwara tiiróbiro niĩã, cũũmena wedeseada jĩĩrã. ²⁰ Ñũnetõjõãri Tatiapũ cãmotári casero Jesuyé õpũũ queoré niicu. Jesús diari, tiicasero yigajõãyiro.§ Teero tiigũ, Jesús cũũ diariguemena Cõamacũ niirõpure pãõyigũ. Cũũ pãõremena marĩ Cõamacũmena bapacũtimasĩã. ²¹ Jesús paiaré dutigũ peti ãmũãsepu Cõamacũwiipũ marĩye niĩadarere sãĩboságũ niĩĩ. ²² Cũũrã marĩ “ñañaré tiirã niĩã” jĩ tũgueñamirirare wapa cuohéra putũári tiirigũ niĩwĩ. Oco jũĩĩmanĩremena marĩye õpũũrĩ cusionorira tiiróbiro niĩã. Marĩ ñañaré tiiriguere cosepetĩnorirapũ niĩã. Teero tiirã, Cõamacũrẽ diamacũ wãcũrẽmena, añũrõ padeorẽmena sãĩãda. “Teero padeoãmajãrã tiicũ” jĩĩrõ manirõ sãĩãda. ²³ Cõamacũ “teero tiigũda” jĩĩriguere tiigũdaqui. Teero tiirã, wasoró manirõ padeorucũjããda. ²⁴ Marĩ basiro biiro wãcũãda: “Cãmerĩ maĩãrõ jĩĩrã, añũrẽre tiĩáro jĩĩrã, ¿deerope cũũrẽ tiĩápuadari?” jĩĩ wãcũãda. ²⁵ Jesuré padeorãmena neãdurijããda sĩquẽrã tiirucũrobiro. Cũũ tiiróbiro tiiróno tiirã, cãmerĩ wãcũtutuari tiĩáda. “Marĩ Òpũ putũaatidaro péero dũsaa” jĩĩ wãcũrã, nemorõrã cãmerĩ wãcũtutuari tiĩáda.

²⁶ Marĩ diamacũ maquẽrẽ masĩpacara, ñañaré tiinemówara, ¿noãyé díimena teeré coseré bũagári? Bũayá manicú. ²⁷ Ñañarõ tiiré peti Cõamacũ tiirẽpere bũãadacu. Pecame asirĩme cũũrẽ iĩnatutirirare sóerimepure jeaadacu. ²⁸ Too sũgueropure Moisés dutirére netõnucãrigunorẽ puarã o iĩĩãrã iĩñãrira wedesããri siro, cũũrẽ bóaneõrõ manirõ sãĩãcõãyira. ²⁹ Mũã wãcũrĩ, Cõamacũ macũrẽ “boorídojãga” jĩĩgũnopere ¿nocõrõ ñañarõ tiinógũdari? Bayiró ñañarõ wãaadacu cũũrẽ. Cũũ Jesuré “booríã” jĩĩrẽ dícu jĩĩriqui. Jesuyé díi cũũrẽ cosepacári, tee díire “wapamanĩã” jĩĩ wedesequi. Teero biiri Espíritu Santo cũũrẽ añũrõ tiimĩrigure ñañarõ jĩĩqui. ³⁰ Cõamacũ ateré wedeseriguere marĩ masĩã: “Yũũ

† 10:16 Jeremías 31.33. ‡ 10:17 Jeremías 31.34. § 10:20 Mt 27.51; Mr 15.38.

cãmeboságuda; yuu wapa tiigúdacu”, * jĩ jóanoã. Apeyecãrẽ jóanoã: “Marĩ Ôpũ cũyayarare cũã ñañaré tiiré wapare ñañarõ tiigúdaqui”,† jĩ jóanoã. ³¹ Cõãmacũ catirucugũ basocáre ñañarõ tiiré bayiró quioré niiã.

³² Múãrẽ sicato wáariguere wãcũña. Tíatore múã Jesús basocáre netõnére quetire tũomasĩãri siro, ñañarõ netõyíro. Múã teero netõpacára, wãcũtutuarira niwũ. ³³ Sĩquẽrã basocá ññacoropũ ñañarõ jĩ buijãnorira niwũ; ñañarõ tiápenorira niwũ. Apetó múã menamacãrã teero ñañarõ netõrírare tiápurira niwũ. ³⁴ Múã peresuwiipũ niirãrẽ bóaneõ ññarira niwũ. Āpẽrã múãyere ěmarĩ, ũseniremẽna nũcãrĩra niwũ. Múã ũmũãsepu cũoádarepere “atiditá maquẽ nemorõ ãñunetõnũcãre niicu” jĩrira niwũ. “Tee petirícu” jĩrã, wãcũtutuarira niwũ. ³⁵ Teero tiirã, cuiro manirõ padeoyá. Teero padeorucúra, nemorõ ãñurẽre ñeeãdacu. ³⁶ Múã ñañarõ netõrã, wãcũtutua, padeorucújãrõ booa. Teero tiirã, Cõãmacũ boorẽre tiirĩ siro, cũ “ticoguda” jĩriguere múã ñeeãdacu. ³⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jĩ jóanoã:

“Atiguda” jĩrigũ máata atigúdaqui. Pearó manirõ jeagúdaqui.

³⁸ “Āñugúrã niĩ” yuu jĩgũno cũ padeorẽmena niirucugúdaqui. Yũure padeodújããtã, cũũmena ũseniricu,‡ jĩ jóanoã. ³⁹ Marĩpeja Jesuré padeorẽre duurábiro niiria. Teero tiirã, marĩ pecamepu wáaricu. Marĩ cũũrẽ padeorã, netõnénoãdara niiã.

11

Cõãmacũrẽ padeorĩraye queti

¹ Marĩ padeorẽmena biiro jĩmasĩã: Cõãmacũ “teero tiigúda” jĩriguere diamacúrã tiigúdaqui. Teero biiri marĩ ññaripacara, “diamacúrã niicu” jĩmasĩã. ² Too sugueropũ marĩ ñecũsũmũã Cõãmacũrẽ padeoyíra. Teero tiigú, Cõãmacũ cũãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩyigũ.

³ Marĩ Cõãmacũrẽ padeojĩrã, biiro masĩã: Cũ atibúreco niirẽre niipetirere bauanégũ, cũ dutirẽmena bauanérigũ niwĩ. Teero tiiró, atibúreco maquẽ marĩ mecútigã ññarẽ sicutopare ññaña manirígue niiã.

⁴ Abel Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, biiro tiiyigũ: Cõãmacũrẽ ticogũ, oveja ãñugúrẽ sã sóemonecoyigũ. Cũ sówũ Caín ticorigue nemorõ ãñurẽ ticoyigũ. Cõãmacũ Abelre “ãñugúrã niĩ” jĩ ññagũ, cũ ticoriguere ñeeyigũ.* Teero tiiró, Abel diari siro niipacari, cũ Cõãmacũrẽ padeorígue atitócãrẽ marĩrẽ buerẽ néeatia.

⁵ Enoc Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, diaripacari, Cõãmacũ cũũrẽ cũ putopũ néemuãwayigũ. Āpẽrã cũũrẽ ãmaãmiyira. Buaríyira. Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Cõãmacũ Enorẽ ũseniremẽna ññayigũ. Teero tiigú, cũũrẽ néemuãwayigũ”,† jĩ jóanoã. ⁶ Marĩ Cõãmacũrẽ padeorĩjĩrã, cũũrẽ ũsenirĩ tiimasĩria. Cõãmacũmena bapacutidugagũno “diamacúrã niiqui” jĩrõ booa. Teero biiri “cũũrẽ yuu padeorẽmena sãĩrĩ, ãñurõ tiigúdaqui” jĩrõ booa.

⁷ Noé Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, dooríwũ pairíwũre tiiyigũ. Cõãmacũ cũ too síro tiádarere Noerẽ wedeyigũ. Noé teero wáadarere ññaripacu, Cõãmacũrẽ quioníremẽna ññajĩgũ, cũya wederare netõnégũda jĩgũ, tiwũrẽ tiiyigũ.‡ Teero padeorẽmena tiwũrẽ tiigú, too macãrã duaadarere, teero biiri cũ pecamepu wáadarere tũomasĩrĩ tiimíyigũ. Cũ padeorĩ, Cõãmacũ cũũrẽ “ãñugúrã niĩ” jĩ ññayigũ.

⁸ Abraham Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũ jĩrirobirora tiiyigũ. Cõãmacũ cũũrẽ apeditapũ cũũrẽ ticoadari ditapũ wáadutiri, wáayigũ. Cũya macãrẽ witiwagũ, “tiiditapũ wáagũ tiã” jĩrõ manirõ wáajõãyigũ.§ ⁹ Cõãmacũrẽ padeojĩgũ, cũũrẽ “ticoguda” jĩri ditapũ jea, niiyigũ. Cũya dita niipacari, sicadita waso, niiyigũ. Wáicũra caserimẽna tiirĩ wiipũ niiyigũ. Cũ

* **10:30** Deuteronomio 32.35. † **10:30** Deuteronomio 32.36. ‡ **10:38** Habacuc 2.3-4. * **11:4** Génesis 4.3-7.

† **11:5** Génesis 5.21-24. ‡ **11:7** Génesis 6.13-22. § **11:8** Génesis 12.1-5.

macû Isaac, teero biiri cûû pârâmí Jacob teerora niinunuseyira. Cõamacû cûâcârê tiiditare “ticogûda” jîiyigû.* ¹⁰ Abraham macâ manigû niijîgû, ãñurõ tiirí macâ cûû niirucujãdari macâpere yueyigû. Tiimacâ, ãmûãsepû niirí macâ, Cõamacû tiirí macâ niia.

¹¹ Abraham Cõamacûrê padeojîgû, bûcû peti niipacû, Saracâ põnamanígõ niipacari, tutuare bûayigû. Cûûrê Cõamacû tutuare ticoriguemena põnacutíyigû. Cûû biiro wãcûyigû: “Cõamacû yûure ‘pau pârâmérãcutigûdacu’ jîiriguere queoró tiigûdaqui”, jîi wãcûyigû.†

¹² Teero tiigû, Abraham bûcû peti niipacû, macûcutíyigû. Macûcutí, too síro pau peti pârâmérãcutíyigû. Ñocõârê, ditatuparire queopetímasîña manirõbiro cûû pârâmérãrê queopetímasîña maniã.‡

¹³ Cûû niipetira Cõamacû cûârê “ticogûda” jîiriguere ñeeripacara, diajõâyira. Cûû padeojîrã, cûû ticoadarere yoaropû ñnarãbiro niijâyira. “Teeré cûoádacu” jîi wãcûrã, useniyira. Cûû teeré wãcûrã, “atiditapére wáanetõri basoca niia” jîiyira. ¹⁴ Teeré jîirãno cûû niiaðari dita petire ãmaârã tiíyia. ¹⁵ Cûû witiwari ditapûre wãcûrãjã, coebójíyia. ¹⁶ Cûû niimiri dita nemorõ ãñurõ niiaðari dita petire booyíra. Ëmûãsepûre niidugayira. Teero tiigû, Cõamacû cûû “úsã Òpû nií” jîirí, bobosãriyigû. Teero bobosãrijîgû, cûû niiaðari macârê ãmûãsepûre quënoyúetoayigû.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham Cõamacûrê padeojîgû, cûû macû Isaare wáicure sîã sóemonecorobiro tiigûdu tiimíyigû. Cõamacû “¿diamacûrã yûure padeomí cûû?” jîigû, teero tiidutíyigû. Cõamacû Abrahamrê “Isaac pârãmerã niinunusera mûû pârãmerã peti niiaðadua” jîiri siro niipacari, Abraham cûû macû sîcû niigûrê sîãgûdu tiimíyigû.§ ¹⁹ Abraham biiro wãcûyigû: “Cõamacû diarirapûrena masõmasîi”, jîi wãcûyigû.* Teero tiirã, marí biiro jîimasîã: “Abraham cûû macûrê diarigupûre masõrigû tiirírobiro cûoyígu”, jîimasîã.

²⁰ Isaac Cõamacûrê padeojîgû, cûû põna Jacoré, Esaúre cûârê too síro wáaadarere wedecûyigû.†

²¹ Jacob Cõamacûrê padeojîgû, cûû diaðari suguerogã, José põnarê too síro wáaadarere wedecûyigû. Teero wedesegû, cûû tuurítuarigumena túañe, Cõamacûrê “ãñuniã mûû” jîiyigû.‡

²² José Cõamacûrê padeojîgû, diagûdu, cûûya wederare cûû too síropû Egiptopû witiwari, cûûye cõãrîrê néewadutíyigû.§

²³ Moisés pacûsûmûã Cõamacûrê padeojîrã, Moisés bauári, cûûrê ñtîãrã muípûrã yayió, cûoyíra. “Ãñugû peti nií”, jîi ññayira. Egipto macãrã òpû wîmarã ãmûãrê Israelya põna macãrãrê sîadutípacari, cuiriyira.*

²⁴ Moisés Cõamacûrê padeojîgû, bûcûágû, “Egipto macãrã òpû macõ macû nií” jîirêre booríyigû.† ²⁵ Coomena putuágû, Cõamacû boorêre tiirípacû, apeyenó ãñurêre cûobójíyí; atibúrecopûre usenibojíyí. Toopûre putuárono tiigû, Cõamacûrê padeorámenape ññarõ netõápudugayigû. ²⁶ Cûû Cristo atibúrecopû niigû ññarõ netõãðare tiiróbiro ññarõ netõyígu. “Yûû teero ññarõ netõré Egipto macãrã cûû cûoré nemorõ wapacutíã”, jîi wãcûyigû. Cõamacû cûûrê too síropû ticoadarere wãcûgû, teero jîiyigû.

²⁷ Cõamacûrê padeojîgû, Egiptopû niiaðigû witiwayigû.‡ Too macãrã òpû cúagu niipacari, cuiro manirõ witiwayigû. Cõamacû bauhégure ññagû tiiróbiro padeorucujâyigû.

²⁸ Cõamacûrê padeojîgû, Pascua sicato nûcãrí bûrecore Cõamacû tiidutíre tiíyigû. Israelya põna macãrãrê corderoare sîadutí, cûûye dímena wiserí sopepãmarí wesarire tuusîadutíyigû. Teero tiigû, ángelepe tee díre ññajîgû, bauásuguerigure sîãríyigû.§

* **11:9** Génesis 23.4; 26.3; 35.12,27. † **11:11** Génesis 15.6; 17.19; 18.11-14; 21.2. ‡ **11:12** Génesis 22.17. § **11:17-18** Génesis 21.12; 22.1-14. * **11:19** Génesis 22.5. † **11:20** Génesis 27.27-29, 39-40. ‡ **11:21** Génesis 48.1-20. § **11:22** Génesis 50.24-25; Éxodo 13.19; Josué 24.32. * **11:23** Éxodo 1.22-2.2. † **11:24** Éxodo 2.10-12. ‡ **11:27** Éxodo 13.17-14.30. § **11:28** Éxodo 12.21-30.

²⁹ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, díā Sōārímaarē tīāwayira. Maa añurō boporímaarē tiiróbiro tīāwayira. Egipto macārāpe cúā siro tīāwama jīrā, duapetijōāyira.*

³⁰ Israelya pōna macārā Cōāmacūrē padeojīrā, Jericó wāmecutiri macā wesare siete burecori sodeayira. Cúā Cōāmacūrē padeorémena tiimacā wesa niirí sánirō ūtāmena weeri sánirōca peecūmújōāyiro.† ³¹ Rahab ūmūāmena ñeeape wapatári basoco Cōāmacūrē padeojīgō, Israelya pōna macārā ñnadutira jearáre añurō bocayigo.‡ Teero tiigó, tiimacā macārā Cōāmacūrē netōnucārāmena diariyigo.§

³² ¿Ñeerē wedenemogūdari yuu? Niipetiraye quetire wedemasīña maniā. Gedeón,* Barac,† Sansón,‡ Jefté,§ David,* Samuel,† teero biiri āpērā profetas tiiríguere wedepetiriga. ³³ Cúā Cōāmacūrē padeojīrā, biiro tiiyíra: Apeditári macārāmena cāmerīsiā, netōnucāyira; cúāya wederare diamacūrā dutiyira; Cōāmacū “tiápuguda” jīriguere ñeeyira; yáiwa niirōpu biadupópacari, cúā padeorémena yáiwaye userire biarí tiiyíra;‡ ³⁴ pairíme pecame jūūrōpu sōnecoricārē, jūūriyira,§ āpērā cúārē espadamena siādugári, dutijāyira; tutuarimirira tutuara wāayira; cāmerīsiārā wāara, nemorō tutuara wāayira; cúā wāpārāmena cāmerīsiārā, cúārē netōnucāyira. ³⁵ Siquērā numiā cúā pōna diaarirare masōārirapure wiyányira sūcā.*

Āpērāpé ñañarō tiinóyira. Cúā padeodúatā, peresuwiipū niirārē wionéconobojiya. Cúāpe ūmūāsepū catiré petihére cuodugára, padeodúriyira. ³⁶ Āpērā ñañarō bui, tñananóyira.† Āpērā cōmedárimena siatú, peresuwiipū duponoyira.‡ ³⁷ Āpērā ūtāperimena déesiānoyira.§ Āpērā cúāye ōpūūrī deco widetānoyira. Āpērā espadamena páatasīānoyira.* Āpērā suti manirā oveja caseri, cabra caserimena dícu sññarira cuicāmesāyira. Cúā bóaneōrā, ñañarō tiinórira, cāmitunorira niiyira. ³⁸ Cúā atibúreco macārā† nemorō añurā niipacari, atibúreco macārā cúā añurēre ñnadugariyira; cúārē cōādugayira. Cōāmacūrē padeoré wapa cúārē ñañarō tiirí, cuira, basocá manirō, yucu manirōpu, ūtāyucapu, ūtātutiripū, ditacoperipū niisodeaatiyira.

³⁹ Cōāmacū cúā niipetira padeorí ñnagū, “añurārā niīya” jīiyigu. Cūā teero jīiri siro niipacari, cūā cúārē “ticoguda” jīiriguere ñeeriya ména. ⁴⁰ Cúā ñeeādari suguero, Cōāmacū marīre nemorō añurē tiisuguédugarigu niīwī. Cūā teero tiirí siro, cúā marīmena sīcārōména añurā quēnojeáadacua.

12

Jesuré nñnñdutié

¹ Teero tiirā, cúārē wācūāda. Cúā paū duuró manirō “Cōāmacū ‘ticoguda’ jīiriguere ticogudaqui” jīi padeorucúyira. Cúā padeoríguere wācūrā, marīcā teerora padeorucújāāda. Cuturí basocū máata jeadugagu tiiróbiro niīāda. Cūā niipetire nūcārēre cūūjā, cutuwáqui. Cūā nūcārēre cūūre tiiróbiro marī niipetire ñañarē tiirēre duujārō booa. Teeré duurā, Cōāmacū boorépere tiirucújārō booa. ² Jesuré wācūnñnñsero booa. Cūūrā marīre sicato padeorí tiīwī. Cūūrā marīre padeoyapácutiri tiigúdaqui. Cōāmacūrē padeojīgū, cūā too síro ūsenire buaádarere wācūgū, curusapu páabiaturre nūcājāyigu. Boboró manirō diayigu. Teero tiigú, mecūtīgārē Cōāmacūya wāmo diamacūniñape jeanuāqui.

* **11:29** Éxodo 14.21-31. † **11:30** Josué 6.12-21. ‡ **11:31** Josué 2.1-21. § **11:31** Josué 6.22-25. * **11:32** Jueces 6-8. † **11:32** Jueces 4-5. ‡ **11:32** Jueces 13-16. § **11:32** Jueces 11-12. * **11:32** 1 Samuel 16.1-1 Reyes 2.11. † **11:32** 1 Samuel 1.1-25.1. ‡ **11:33** Daniel 6. § **11:34** Daniel 3. * **11:35** 1 Reyes 17.17-24; 2 Reyes 4.25-37. † **11:36** Jeremías 20.2; 37.15. ‡ **11:36** 1 Reyes 22.26-27. § **11:37** 2 Crónicas 24.21. * **11:37** Jeremías 26.20-23. † **11:38** “Atibúreco macārā” jīiñā Cōāmacūrē padeohérere.

³ Múã Jesús ñañarõ netõríguere wãcũña. Ñañarã cûurẽ bayiró ñañarõ tiiyíra. Teero tiirá, múãcã ñañarõ netõrã, páasutiro manirõ cûurẽ padeorucújãña. ⁴ Ñañarã cúã ñañaré tiirí, múã wederé wapa múãrẽ sîãrĩ tagueñañaria ména. ⁵ Sîcũ basocú cûũ põnarẽ wederébiro Cõãmacũ múãrẽ wedei. Cûũye queti jóaripũpũ wederiguere ¿wãcũrigari? Biirõ jĩĩã: Yũũ macũ, Cõãmacũ mũũrẽ bayiró wederémèna quẽnojeáductiri, teero ññacõãrijãña. Cûũ mũũrẽ tutiri, páasutirijãña.

⁶ Cõãmacũ cûũ maĩrãrẽ bayiró quẽnojeári tiiquí.

Niipetira cûũ põnarẽ cúã ñañaré tiirí, ñañarõ tiiquí,*

jĩĩ jóanoã. ⁷ Múã ñañarõ netõrã, “Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeáductigũ tiiquí” jĩĩrã, nũcãjãña.

Cõãmacũ múãrẽ cûũ põnabiro tiiquí. Niipetira pacusũmũã cúã põnarẽ quẽnojeári tiicúa.

⁸ Cõãmacũ niipetira cûũ põnarẽ quẽnojeári tiiquí. Cûũ múãrẽ quẽnohẽrĩ, cûũ põna díamacũ mee niicu. Pacũ manirã, teero bũaríra tiiróbiro niicu. ⁹ Apeyeréja, marĩ wĩmarã niirĩ, marĩ pacusũmũã marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cúã teero tiiríguere marĩ padeowá. Teero tiirá, marĩ Pacũ ãmũãsepũ niigũperea toorá nemorõ yũũro booa. Teero yũũrucujãrã, catirucujãadacu. ¹⁰ Marĩ pacusũmũã atibúrecopũ macãrã, marĩ cúãmena niirĩ, marĩrẽ quẽnojeári tiiwá. Cúã ãñurõ niidutira, cúã põõtẽõrõ quẽnowã. Cõãmacũpe marĩrẽ cûũ tiiróbiro ñañaré manirã niidutigũ, quẽnojeári tiiquí. ¹¹ Diamacũrã niiã: Marĩrẽ quẽnojeári tiirítabere tũsaya maniã. Pũni niiã. Teero niipacari, quẽnorémèna ãñurõ wáari tiia. Too síropũre ãñurõ cûũ booróbiro diamacũ tiíadacu; ãñurõ niirecutirere bũãadacu.

Cõãmacũyere tũodũgáheri, quio niiã

¹² Teero tiirá, basocá wãmorĩ, dũpori tutuhera tiiróbiro niirijãña; wãcũbayinemoña.

¹³ Múã diamacũ tiirá, maarẽ sugewara tiiróbiro niíadacu. Múã teero tiirí, opayuriro tiiróbiro wáagucã múãrẽ ãñurõ nũnũgũdaqui; padeotutúanemogũdaqui. Opayuriro tiiróbiro wáanemoriqũ.

¹⁴ Niipetiramena cúaro manirõ ãñurõ niirecutiya. Ñañaré tiiró manirõ niiña. Ñañaré tiirá marĩ Õpũrẽ ññariadacua. ¹⁵ Múã tũomasĩña: Sîcũno Cõãmacũ marĩrẽ ãñuré ticorere duurijããrõ. Sîcũno cûũ wedeseremena, cûũ tiirémèna ãpẽrã padeorere ñañorijããrõ. Teerẽ tiigũ táa ñañaré tiiróbiro niiquí. Táa ñañaré wiiró, oterere ñañocú. ¹⁶ Teero biiri sîcũno cûũ nũmo niihẽgõmena ñañaré tiirijããrõ. Teero biiri sîcũno Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere “bũri niirẽ niiã” jĩĩ wãcũrijããrõ. Esaú teero tiiyigũ. Juabóagũ, cûũ basocá sõwũ niirere yaarémèna cûũ baipere wasoyigũ. ¹⁷ Múã masĩcu: Too síro Esaú cûũ pacũ “mũũrẽ ãñurõ wáaadacu” jĩĩ wedecũrĩ boomiyigũ. Cûũ pacũpe “mũũ bairé teerẽ cũũpetitoaawũ” jĩiyigũ. Cûũ teero jĩĩrĩ tũogũ, bayiró utiyigũ. Teero utipacari, cûũ pacũ cûũ bairé cũũriguere wasomasĩña maniyíro.

¹⁸ Múã tíato macãrã Israelya põna macãrã tiiróbiro ãtãgũ padeñamasĩrigupũre jearia. Tiigupũre bayiró jũũyiro. Toopũre bayiró naĩtĩãyiro. Bũpo páa, wĩno bayiró wáayiro.

¹⁹ Teero biiri múã tíato macãrã tiiróbiro corneta busarere tũoría. Cõãmacũ wedeserecãrẽ tũoñaria. Cũãpeja cûũ wedeseri tũorã, cuiremena “nocõrõrã wedesearo sáa” jĩiyira.

²⁰ Cõãmacũ dutiariguere cuinetõnerã, teero jĩiyira. Cûũ dutiarigue biirõ jĩiyiro: “Atigũ ãtãgũpũre cutacũgũnorẽ ãtãperimena déesĩãña; o saderígũmena sĩãña. Wáicũracãrẽ teerora tiiyá”, jĩiyigũ Cõãmacũ. ²¹ Teero wáarigue quionetõjõãyiro. Teero tiigũ, Moisés basiro biirõ jĩiyigũ: “Yũũ cuinetõgũ, ñapõpiga”, jĩiyigũ.

²² Múãpeja tiigupũ jearono tiirá, Cõãmacũ patopũ jeacu. Toopũ Cõãmacũ catirucugũya macã, ãmũãsepũ niirí macã niiã. Tiimacã Jerusalén wãmecutiri macã niiã. ãtãgũ Sion wãmecutirigũcã niiã. Tiimacãpũ ángelea pau peti niicua. ²³ Cúã neã, cûũrẽ ãsenipeocua. Cõãmacũ põna cûũ “ticogũda” jĩiriguere ñeeãdaracã toopũra niicua. Cúã wãmerẽ ãmũãsepũ

* **12:6** Proverbios 3.11-12.

jóatunore niicu. Toopúra Cõamacũ niipetirare besegá niiqui. Teero biiri too suguero macārãpũ diarira marĩmena sīcārõména añurã quẽnojeárira toopú niicua. ²⁴ Jesús toopú niiqui. Cũũ mama netõnére quetire néeatirigu niĩ. Jesuyé díi marĩ ñañaré tiirére coseré toopú niicu. Cũũye díi Abelye díi nemorõ wapacutía.†

²⁵ Teero tiirá, Cõamacũ múārẽ wedegáre sũnarĩjãña. Too suguero macārãrẽ Cõamacũ atibúrecopũre baurocá wedeseyigu. Cũã cũũrẽ sũnayíra. Teero tiirá, Cõamacũ cũārẽ ñañarõ tiíadarere dutiwámasĩriyira. Marĩpereja Cõamacũ ãmũãsepũ wedesequi. Teero tiirá, marĩ cũũrẽ sũnarĩ, nemorõ ñañarõ tiigúdaqui. Dutiwámasĩña maniádacu. ²⁶ Tíatopũre Cõamacũ wedeseri, dita cãmeñayiro. Atitópere cũũ “tiigúda” jĩriguere cũũye queti jóaripũpũre buenoã: “Sīcārĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda. Dita dícare cãmeñarĩ tiirícu; ãmũãsepũ niirécãrẽ cãmeñarĩ tiigúda”,‡ jĩiyigu. ²⁷ Cũũ “sīcārĩ dita cãmeñarĩ tiinemógũda” jĩigũ, ateré jĩigũ tiii: Niipetire cũũ bauanériguere néecomasiñenore cõãgũdaqui. Néecomasiñña maniré dícu putuáadacu. ²⁸⁻²⁹ Cõamacũ Õpũ niirõ marĩ cũũmena niíadaro néecomasiñña maniã. Teero tiirá, Cõamacũrẽ ãsenire ticoada. Cũũ tũsarópũra cũũrẽ marĩ padeorére wiyaáda. Marĩ Õpũ Cõamacũ niipetire ñañarére añurõ jũupetiri tiirímebiro niĩ. Teero tiirá, cũũrẽ padeorá, quioníremena padeoáda.

13

Cõamacũ tũsarére tiiyá

¹ Múã Jesuré padeorá sīcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩrucújãña. ² Múãye wiseripũ jearáre añurõ bocaya. Teeré acabórijãña. Æpẽrã teero tiirá, ángelea jearirare bocayira. “Ángelea niicua”, jĩĩ masĩriyira.

³ Peresuwiipũ niirãrẽ wãcũña. Cũãmena toopú niirã tiiróbiro tũgueñaña. Ñañarõ netõ, cãmitunoriracãrẽ wãcũña. Múãcã cũãbirora õpũũcutia. Teero tiirá, ñañarõ netõápumasĩã.

⁴ Niipetira wãmosíarirare quioníremena iñña. Múã nãmosãnumiã niĩhẽrãmena, múã manũsũmũã niĩhẽrãmena ñeeaperijãña. Nũmomanirã, manũmanirã noo booró ñeeapecãmesãrãrẽ Cõamacũ ñañarõ tiigúdaqui. Teero biiri wãmosíarira niipacara, Æpẽrãrẽ ñeeaperare ñañarõ tiigúdaqui.

⁵ Niyerure bayiró peti ãgaripéarijãña. Múã cũorémena ãseniñña. Cõamacũ biiro jĩrigu niĩwĩ: “Mũũrẽ sīcũrã duucũricu; cõãwaricu”,* jĩrigu niĩwĩ. ⁶ Teero tiirá, wãcũbayiremena biiro jĩĩmasĩã:

“Marĩ Õpũ yũũre tiíapugu niĩ. Sīcũ yũũre ñañarõ tiidũgári, cuiria”,† jĩĩmasĩã.

⁷ Múãrẽ sũonírirare Cõamacũye queti múãrẽ wederirare wãcũrucujãña. Cũã añurõ tiirécuti yapacutíriguere wãcũña. Cũã padeoróbiro tiinũnũseya.

⁸ Jesucristo wasoríqui. Too sugueropũ, mecũtígãrẽ, too síropũre teerora niirucugũdaqui. ⁹ Teero tiirá, Æpẽrã múãrẽ merẽã wederi, tũonũnũserijãña. Cõamacũ cũũ añurẽ ticorémena marĩrẽ yeeripũnarĩpũ wãcũtutuari tiíaro. Marĩyaaré marĩ yeeripũnarĩrẽ wãcũtutuarẽ ticoricu. Teero tiirá, múãrẽ “ateré yaaya; teeré yaarijãña” jĩĩrĩ, tũorĩjãña.

¹⁰ Jesús marĩ ñañaré tiiré wapa sīãnórigu niĩwĩ. Cõamacũwiipũ paiá wáicũrare sīãrã, teeména Cõamacũrẽ acabóre sãĩrã tiimícua. Teero tiirá, cũã Jesús acabórerẽ masĩricua.

¹¹ Paiaré dutigũ Æñunetõjõãri Tatiapũre wáicũraye díire néesãwaqui. Tee díire Cõamacũrẽ ticoqui, basocá ñañaré tiíarigue wapare acabóre sãĩgũ. Cũãye õpũũrĩrẽ macã wesapũ néewa, sóedutiqui. ¹² Teero tiiróbiro Jesús macã wesapũ ñañarõ netõ, diayigu. Cũũye díimena marĩrẽ añurã putuári tiigú, teero tiiyigu. ¹³ Cũũ macã wesapũ diarigue “bobo niĩã” jĩĩnoyiro. Cũũ diari, basocá cũũrẽ tuti, doojãyira. Marĩcãrẽ Æpẽrã tuti, doopacári, cũũrẽ

† 12:24 Génesis 4.10. ‡ 12:26 Hageo 2.6. * 13:5 Deuteronomio 31.6. † 13:6 Salmo 118.6-7.

nɛnɛãda. Cúã doorére teero tɔgueñajããda. ¹⁴ Atibárecore marĩ niirí macãrẽ niidoaricu. Apemacã too síropɛ marĩ niirucuari macãrẽ yuera tia. ¹⁵ Teero tiirá, Cõamacũrẽ ɛsenire ticorucujããda Jesucristo marĩrẽ ãñurẽ tiiríguemena. Tee marĩ Cõamacũrẽ ticorẽ niiã. Cũũmena ɛsenirã nijĩrã, ãpẽrãrẽ biiro jĩãda: “Cũũ marĩ Ōpũ niiĩ; ãñunetõjõãĩ”. ¹⁶ Teero biiri ãpẽrãrẽ ãñurõ tiirẽre acabórijãña. Múã ɛuorẽmena ãpẽrãrẽ tiápuya. Múã teero tiirẽ múã Cõamacũpũre ticorẽbiro niiã. Múã teero tiirí, ɛseniqui.

¹⁷ Múãrẽ sɔnirãrẽ yũyũ. Cúã dutirẽre tiiyá. Cúã múãrẽ apeyepẽre padeorí jĩrã, iñanɛnɛse, buerucucua. Cúã ateré masícua: Too síro Cõamacũ cúãrẽ “¿diamacũ bueri; o merẽã buerite?” jĩ sãĩnágũdaqui. Múã cúã dutirẽre yũri, ɛseniremena múãrẽ coteadacua. Cúãrẽ bóaneõrã niirí tiiríjãña. Múã cúãrẽ netõnɛcãrĩ, cúã múãrẽ ãñurõ tiápumasĩribocua.

¹⁸ Ʋsãrẽ Cõamacũrẽ sãĩbosárucujãña. Ʋsã ãñurõ diamacũ tiijĩrã, ãñurõ yeeripũnacutia. Niipetirere ãñurõ tiidugáa. ¹⁹ Múã yũre bayiró sãĩbosári booa. Múã sãĩrĩ, Cõamacũ boorí, máata múã pɔtopɛ niigũdacu sũcã.

Wedeyaponorigue

²⁰ Cõamacũ múãrẽ ãñurõ niirecutirere ticogú niiĩ. Cũũrã Jesuré oveja cotejú tiiróbiro niigú ãñugárẽ diarigupũre masõrigu niwĩ. Cũũrã marĩ Ōpũ Jesucristoye díimena mama netõnédoare quetire jeari tiirígũ niwĩ. ²¹ Cũũrã múãrẽ diamacũ quẽnojeári tiíaro. Niipetire múã tiirẽmena ãñurã niirí tiíaro. Teero tiirí, cúũ boorẽre tiimasĩãdacu. Cũũrã Jesucristo tutuaremena marĩ cúũ tɛsarẽre tiirá niirí tiíaro. Cristore ɛsenipeorucuada. Teerora tiíada.

²² Yáa wedera, yũũ múãrẽ wederẽre ãñurõmena tɔoyá. Ate yũũ múãrẽ jóacoripũ yoeeripũ niiã. ²³ Múãrẽ ateré wedea: Maríya wedegũ Timoteo peresuwiipũ niĩarigure wionécotoayira mée. Cũũ máata yũũ pɔtopɛ jeari, múã pɔtopɛ wáagu, cúũrẽ néewagũda.

²⁴ Niipetira múãrẽ sɔnirã ãñuãrõ. Niipetira Jesuré padeorácã ãñuãrõ. Italia macãrã múãrẽ ãñudutiya.

²⁵ Cõamacũ múã niipetirare ãñuré ticoaro. Teerora tiíaro.

SANTIAGO jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũu Santiago múãrẽ ãñudutia. Yũu Cõãmacũrẽ padecotegũ, teero biiri marĩ Òpũ Jesucristore padecotegũ múãrẽ Israelya põnarĩ macãrã doce põnarĩ macãrãrẽ apeyẽ ditapũ wáabaterirare jóaa.

Masĩré ãñurẽ Cõãmacũmena atia

² Yáa wedera, múãrẽ noo niirẽ ñañarõ wáari, “usenirã niiãda” jĩña. ³ Múã masĩã: Múãrẽ ñañarõ wáari, múã Cõãmacũrẽ padeorẽre ãñomasĩã sũcã. ãñurõ padeorĩ, wãcũtutuare múãrẽ jeanemoã. ⁴ Tee wãcũtutuare múãpũre jeapetiario. Tee jeari, padeotutúara, basocã ãñurã, péerogã padeorẽ dusanóhẽrã niiãdacu.

⁵ Masĩré cuohérano Cõãmacũrẽ sãĩãrõ. Ticogũdaqui. Cõãmacũ tutiro manirõ niipetirare cúã sãirẽ nemorõ ticonemoqui. ⁶ Padeorẽmena sãĩãrõ. “Õba, ticoriboqui” jĩrõ manirõ sãirõ booa. Teero jĩrãno día pairímaa maquẽ ocoturĩ tiiróbiro niĩya. Tee wĩno páapuri wáajõãrucu, atijõãtirucu tiia. ⁷ Cõãmacũ teero wãcũrãnorẽ ticoridojãqui. ⁸ Sicabarecore merẽã, apebãrecore merẽã wãcũcua; sica diamacũ wãcũhẽrã niĩya.

⁹ Jesurẽ padeorã búri niirã ññanopacara, usenirõ booa; Cõãmacũ ññacoropũre búri niirã mee niicua. ¹⁰ Pee apeyẽ cuorácã Jesurẽ padeorã usenirõ booa. Cúã padeorẽ cúã cuorẽ nemorõ wapacutía. Cúã cuorẽpeja coorĩ sñidíaro tiiróbiro petidíadacu. ¹¹ Táa muĩpũ bayiró asirí, sñijõãcu. Tee cooricã budujõãcu; ãñurẽ niĩãrigue niipacaro, peticú. Tee tiiróbiro pee apeyẽ cuorácã cúã niyeru wapatáriromena diajõããdacua.

Jĩcõãsãrere Cõãmacũ mee tiidutĩ

¹² Ñañarõ wáapacari, wãcũtutuarano usenicua. Cõãmacũ cúã padeorẽre duuhéri ññagũ, cúãrẽ catirẽ petihẽre ticogũdaqui. Teerẽ “ticogũda” jĩrigũ niĩwĩ cúãrẽ maĩrãrẽ.

¹³ Sĩcũno ñañarẽ tiidugáro jeari, “Cõãmacũ yũure teero tiidutĩ” jĩrijãrõ booa. Cõãmacũ ñañarẽ tiidugágũ mee niĩ. Cũ ãpẽrãrẽ ñañarẽre jĩcõãsãgũno mee niĩ. ¹⁴ Biĩrope biia: Ñañarẽ tiidugárere wãcũsugueari siro, ñañagũ jĩcõãsãrõ tiiróbiro wáacu. Teero tiigũ, apeyenó ñañarẽ tiidutĩrere péerogãmenarã “jáũ” jĩjãqui. ¹⁵ Cũ tee ñañarẽ tiidugáremena ñañarẽre tiiquí. Cũ niipetire tiirípojĩgũ, catigũ niipacu, diarigũ tiiróbiro niitoaqui.

¹⁶ Yáa wedera, wisiríjãña. ¹⁷ Niipetire ãñurẽ, teero biiri diamacũ maquẽ marĩrẽ diijeácu; teerẽ ticoqui Cõãmacũ ãmuãsepu niigũ. Cũrã niiqui niipetira sñawócorare, ãmuãsepu bauráre tiirígũ. Cũ wasoríqui; cúãrẽ cãmotáreno manicú. ¹⁸ Cõãmacũ cúã boorírobirora cúãye queti diamacũ maquẽmena marĩrẽ catirẽ petihẽre ticorigũ niĩwĩ. Teero cúã diamacũ buerẽ cúũriguere ãñurõ padeosũguéjĩrã, ote dũca cuorígũ butisũguerepa tiiróbiro niicu. Butisũguerepa Cõãmacũrẽ usenire ticorẽpa niirucuyiro.*

Cõãmacũrẽ padeorã diamacũ tiirẽcutire

¹⁹ Yáa wedera, aterẽ masĩña: Æpẽrã wederi, tuomasĩãda jĩrã, ãñurõ tuoyá. Múã cúã wederẽre tuotóa, wãcũtoarapũ wedeseya; máata cúarijãña. ²⁰ Marĩ cúara, Cõãmacũ booró tiirícu. ²¹ Teero tiirã, niipetire múã ñañarõ wãcũrẽre, ñañarẽ tiirẽcutirere duujãña. Cõãmacũrẽ “jáũ” jĩ, cúãye queti marĩrẽ cúã cúũrere diamacũ padeoyá. Tee quetire tuo, padeorã, múã netõnénoãdacu.

* 1:18 Éxodo 23.16,19.

²² Cõãmacũye quetire búri peti tuoríjãña. Tuoári siro, tee queti dutirére tiiyá. Tiihéranó cúa basiro jĩditora tiicúa. ²³ Tee quetire tuo, tee dutirére tiihéguano biiro biii: Cũya di-apóare ãnorõpá ññaqui. ²⁴ Cũ baurére añurõ ññaári siro, cãmenucã witiwagura, acabójãqui. ²⁵ Āpĩpé cũ Cõãmacũye tuoáriguere wãcũrucu, acabóríqui. Cõãmacũ dutiróbirora cũ tiirucújãqui. Cũ teero tiirécutiremena Cõãmacũ cũrẽ usenirĩ tiigúdaqui. Cõãmacũye queti diamacũrã niiã. Teeména marĩ ññaaré dícu tiidugámiãriguere tiidúri tiirígu niiwĩ.

²⁶ Āpĩ “yũ Jesuré padeogú niiã” jĩ wãcũmiqui. Teero jĩpacu, ãpẽrãrẽ ññaarõ wedesequi. Teero tiigú, cũ basiro jĩditogu tiiquí. Cũnorẽ padeoré búri niiré niiã. ²⁷ Cõãmacũ marĩ Pacu diamacũ padeogúpeja biiro tiirécutiro booa: Pacu manirãrẽ, wapewia numiãrẽ cũrẽ merẽ wáari, tiápuro booa. Teero biiri atibúreco maquẽ ññaaré tiinunúserijãrõ booa.

2

Basocáre s̃cãrĩbíro ññaña

¹ Yáa wedera, múã marĩ Ōpũ Jesucristo añunetõjõãgũrẽ padeojĩrã, basocáre s̃cãrĩbíro tiiyá. ² Apetó tiigú, mũ s̃cũ múã neári wiipũ sãaatiboqui. Cũ wãmosũã tuusãri beto oro beto, suti añuré sãñagú niiboqui. Toorã ģpĩ apeyenó cuohégu sutiró bucunoniãrõ sãñagú sãaatiboqui sũcã. ³ Múãpe padeoréména suti añuré sãñagúrẽ ñña, cũrẽ “ãno añurõpũ duiya” jĩbocu. Apeyenó cuohégupereja “jõõ nucũña” o “ãno yepapũ duijãña” jĩjãbocu. ⁴ Múã teero tiiréména basocáre s̃cãrĩbíro tiihéra tiicú. “Suti añuré sãñagú bóaneõgũ nemorõ wapapacái”, jĩ wãcũmicu. Tee wãcũrẽ ññaaré niiã.

⁵ Yáa wedera, yũre tuoýá: Apeyenó cuohéranorẽ Cõãmacũ besequi, cúa padeoré pairó wapacutíro wáaaro jĩgũ. Cũ putopũ wáaaro jĩgũ, besequi. Cũ jĩrirobirora cũrẽ maĩrã cũ putopũ niĩadacua. ⁶ Múãpe apeyenó cuohérare doo, bobosãcu. ¿Noã múãrẽ tiíapei? Pee cuorã tiíapécu. ¿Noã múãrẽ ñee, queti beserĩ basocu putopũ néewadutii? Cũãrã tiicúa.

⁷ Cũãrã múã padeogú wãmerẽ buijãcu. Múãpe cũ wãmerẽ padeoréména jĩcu.

⁸ Múã Cõãmacũ dutirére añurõ tiipetídugara, cũye queti jóaripũpũ jĩrõbirora tiiyá: “Mũ basiro maĩrõ tiiróbirora ãpẽrãcãrẽ maĩñá”.* Teeré tiirã, diamacũ tiirã tiia. ⁹ Múã basocáre s̃cãrĩbíro tiihéra, ññaaré tiirã tiia; Cõãmacũ dutirére netõnucãrã tiia. ¹⁰ S̃cũno Moisére dutiré cũrigue niipetirere tiipetipacu, sicawãme tiihérogãmenarã, tee dutiré niipetirere netõnucãgũ niiqui. ¹¹ “Āpĩ numorẽ ñeeaperijãña”, teero biiri “basocáre s̃cãrĩjãña” jĩrere dutirigu niiwĩ Cõãmacũ. Múã s̃cũrẽ s̃cãrã, ģpĩ numorẽ ñeeaperipacara, Moisére dutiré cũriguere netõnucãrã tiicú. ¹² Cõãmacũ múãrẽ mama dutiré cũriguemenã† múã tiiríguere ñña, wapa tiigúdaqui. Teero tiirã, añurõ wedeserecuti, ãpẽrãrẽ añurõ tiirécutiro booa. ¹³ Āpẽrãrẽ bóaneõ ññañeri siro, Cõãmacũcã bóaneõrõ manirõ wapa tiigúdaqui. Bóaneõ ññarirapeja cũ wapa tiirópure cuirõ manirõmena añuré ñeerã wáaadacua.

Ññuré tiiréména Jesuré padeoró booa

¹⁴ Yáa wedera, s̃cũ “yũ Jesuré padeóa” jĩboqui. Teero jĩpacu, ãpẽrãrẽ añuré tiĩñoriboqui. Cũ padeoré ¿ñeenómena wapacutibogari? Teero padeoré cũrẽ netõrĩ tiirícu. ¹⁵ Apetó tiirã, Jesuré padeorã suti wasoré cuohéra, yaaré cuobayíhera múãmena niibocua. ¹⁶ S̃cũ múã menamacũ cũrẽ ateré jĩboqui: “Múã añurõ wáaya; yũuári, asibusúre suti sãñajĩrã niĩña; múã yaadugarecõrõ yaaya”, jĩboqui. Cũ cúa boorere ticoripacu, cũ tee jĩrẽ wapamaníã. ¹⁷ Marĩ padeoré tee queoré tiiróbiro niiã. Marĩ padeopacãrã, ãpẽrãrẽ tiíapuhuri, wapamaníã.

¹⁸ Apetó tiigú, yũ jĩãriguere padeohégũno ateré jĩboqui: “S̃cũ añuré tiirípacu, Jesuré padeoquí. Āpĩpé añurépere tiiquí”. Cũ teero jĩrere biiro wedeguda: “Cũ añuré

* 2:8 Levítico 19.18. † 2:12 Mama dutiré cũrigue “ãpẽrãrẽ maĩñá” jĩrẽ niiã.

tiirípacari, ¿deero tii marĩ cūũ Jesuré padeorére ññamasĩboatau? Cūũ ãñuré tiiẽñoremena cūũ Jesuré padeorére ññamasĩbocu”. ¹⁹ Cūũpe “Cõãmacũ sīcũrã niiqui” jĩĩ padeoquí. Tee ãñuniã ãñurõpeja. Wãtĩãcã padeocúa tiirápũja. Tee wãcũrã, ñapõpicua cuira. ²⁰ Cūũ tũomasĩridojãgũ niĩĩ. Yũũ jĩĩãriguere wãcũbũa, ateré masĩrõ booa: Marĩ “Jesuré padeóa” jĩĩpacara, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiihéri, marĩ padeoré wapamanĩã. ²¹ Marĩ ñecũ Abrahamye maquẽrẽ wedegũda. Abraham cūũ macũ Isaare ãtãbũ sotoápũ siatũpeomiyigu. Cõãmacũ cūũ tiirére ññagũ, cūũrẽ “ãñugũrã niĩĩ” jĩĩ ññayigu. ²² Atecãrẽ tũomasĩrõ booa: Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teeména Cõãmacũ tiidutĩrirobirora tiiyĩgu. Teero tiigũ, cūũ tiirémena cūũ padeorére tiyapácũtiyigu. ²³ Teero cūũ tiirĩguemena Cõãmacũye queti jóaripũ niiré diamacũ wáaro tiirĩro niwũ. Tiipũ biiro jĩĩã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyĩgu. Teero tiigũ, Cõãmacũ cūũrẽ ‘ãñugũrã niĩĩ’, jĩĩ ññayigu”,[‡] jĩĩ jóanoã. Too síro Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ yũũ menamacũ niĩã” jĩĩrigũ niĩwĩ.

²⁴ Tee quetimenena ateré ãñurõ masĩnoã sáa: Marĩ Cõãmacũrẽ padeorã ãñurõ tiirĩ, Abrahamrẽ tiirĩrobiro marĩrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ññaqũ. Userimenena dícu “Cõãmacũrẽ padeóa” jĩĩrãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ññariqui.

²⁵ Teerora wáayiro too suguero macõpũ ãmũãrẽ ñeeape wapatárigore. Coorahab wãmecũtiyigo. § Judíoa cooya macã macãrã wãpãrã niyira. Coorahab Cõãmacũrẽ padeojĩgõ, judíoa jeari, ãñurõ bocayigo. Too síro cúũ dutiwáadarimarẽ ãñocóyigo. Cõãmacũ coo tiirére ññagũ, coore “ãñugũrã niyio” jĩĩ ññayigu.

²⁶ Ateména patũãã: Sīcũ Jesuré padeopacũ, ãñuré tiihéri, cūũ padeoré wapamanĩã. Cūũ padeoré sicaõpũũ yeeripũna duuári siro tiiróbiro niicu; catiricu.

3

Ñemerõrẽ cãmotãmasĩrõ booa

¹ Yáa wedera, mũã watoapũre paũ peti basocãre buerã niirijãrõ booa. Mũã masĩcu: Cõãmacũ ãsã Jesuyére bueré wapa ãsã tiirĩguere ãpẽrã nemorõ ãñurõ besegũdaqui, ãsãrẽ wapa tiiádari suguero. ² Marĩ niipetira pee ññañaré tiirucúa. Sīcũ péerogã ññañaré wedeseheguño ãñugũ peti niiqui. Cūũ wedeseãmajãdũgarere cãmotãmasĩgũ, niipetire cūũ ññañaré tiidũgãrecãrẽ cãmotãmasĩqui. ³ Marĩ cõmebetórigãrẽ caballoaye useripũ sããã, caballoa marĩrẽ yũũaro jĩĩrã. Teebetorigãmena marĩ wáadũgaropũ cúãmena wáamasĩã. ⁴ Teerora niĩã doorĩwãcãrẽ. Tiwũ pairĩwũ niipacari, wĩno bayiró páapucopacari, tiiwũrẽ waatũgu péeripĩgãmenarã cūũ wáadũgarope waatũcoi. ⁵ Marĩya ñemerõmena teerora wáacu. Marĩya ñemerõ marĩya õpũũ duarógã niipacaro, pee peti wedeseremena paure ññãomasĩã. Pecame péerimegã niipacaro, marĩ sīãyócori, pairó macãñũcũ niĩãrĩrore jũũpetiri tiia. ⁶ Pecame tiiróbiro niĩã marĩya ñemerõ. Péerogã niipacaro, pee ññañaré wedesemasĩcu. Noo booró niipetire ññañaré wáari tiicũ. Tee ññañarõ wedesere wãtĩmena pũtũcũticu. Niipetiro marĩ catirĩ bũrecorire ãñurõ niimiãriguere ññãocũ.

⁷ Basocã niipetira wáicũrare, wũũrãre, yepapũ wéerare, díã macãrãrẽ yũũri tiimasĩcua. Cúũ sicutopũra yũũri tiimasĩnotoarira niĩwã. ⁸ Marĩya ñemerõ docare yũũri tiimasĩricu. ãñuré dícu wedesedũgapacara, ññañaré wedesecu. ãña bacarĩ, cūũ nima ticoro tiiróbiro marĩ wedesere basocãre ññañarõ tiicũ. ⁹ Marĩya ñemerõmena Cõãmacũ marĩ Õpũrẽ marĩ Pacũre usenire ticopacara, basocãre cūũ tiiróbiro baurã tiinórirare ññañarõ wedesea. ¹⁰ Sicaũuseromena Cõãmacũrẽ usenire ticoa; tiĩuseromenarã ãpẽrãrẽ ññañarõ wedesea sũcã. Yáa wedera, teeré tiirĩjãrõ booa. ¹¹ Sicacope oco wĩtirĩ copepũre oco ãñuré, oco ññañaré wĩtiricu. ¹² Narañagũ pica dũcacũtiricu. Picagũ use dũcacũtiricu. Tee tiiróbiro oco móã ocare wĩtirĩ copepũre oco móã ocahere wĩtiricu.

Diamacũ tũomasĩrã tiiré

‡ 2:23 Génesis 15.6. § 2:25 Josué 2.

¹³ Múã watoapure añurõ tagueñapõteõnucõrã, tuomasĩrã niicua. Cúã añurõ ti-irécutirere ãñoãrõ “yuu tiirére ññaña” jĩrõ manirõ. Biiro tiigúno tuomasĩgũ peti niĩ.

¹⁴ Múã tuomasĩpetipacara, ãpẽrãrẽ doe, cúãrẽ pesucutira, “ãpẽrã nemorõ tuomasĩã” jĩrijãña. Múã teeré tiirécutira, diamacú maquẽrẽ cõãrã tiia. ¹⁵ Tee cúã tuomasĩmiãrigue Cõãmacũ ticoré mee niĩã. Atibúreco maquẽ wãcũré niĩã; basocá cúã basirowãcũré niĩã; wãtĩã wãcũréno niĩã. ¹⁶ Múã watoapu doere, teero biiri pesucutire niirĩ, s̃cãrõména niirecutiherecã niĩadacu. Noo booró niipetire ññañaré wáaadacu.

¹⁷ Cõãmacũ tuomasĩre ticoré cuorápeja ññañarére ãmaãrõ manirõ niicua. Cúãjã biiro niicua: Añurõ niirecutirere boorá, basocáre añurõ wéepeora, wederére añurõ tuoñerã, ãpẽrãrẽ bóaneõ ññarã, niipetirare añuré tiirã, niipetirare s̃cãrĩbíro tiirã, tiiditóro manirõ añurõ tiirécutira niicua. ¹⁸ Añurõ niirecutirere tiidugárano añurõ niirecutire maquẽrẽ wedesecua. Too síropure cúã teero jĩãriguemenã diamacú niirecutirere ññaãdacua.

4

Atibúreco maquẽrẽ maĩré

¹ ¿Ñeeména câmerĩquẽĩ? ¿Ñeeména câmerĩtutii? Múã popeapu ññañaré tiidugáre, wãcũnũuseremena teero wáaa. ² Múã apeyenó cuodugápacara, buamasĩricu. Cuodugára, ãpẽrã cuoráre s̃iãcú. ãpẽrã cuorére ññajĩrã, ññatuticu. Múã boorére buamasĩhẽrã, câmerĩtutiãmajãcu; câmerĩquẽcu. Múã boorére buamasĩricu, ¿deero tiirã? Cõãmacũrẽ s̃ãĩrĩjĩrã. ³ S̃ãĩpacári, Cõãmacũ ticoriqui. Añurõ wãcũrémena s̃ãĩricu; múã cũu ticorémãna ññañaré tiidugácu.

⁴ Múã s̃icõ numiõ manucutipaco, apegó manũrẽ maĩgõ tiiróbíro niicu. Atibúreco maquẽrẽ maĩrãno Cõãmacũrẽ ññatutira tiiróbíro niicua. Múã teeré masĩcu. Teero tiirã, atibúreco maquẽrẽ maĩdugárano Cõãmacũrẽ ññatutigu tiiróbíro wáacua. ⁵ Cõãmacũye queti jóaripũpu búri peti ate jóanorõ mee tiia: “Cõãmacũ marĩrẽ Espiritu Santore ticorigũ niijĩgũ, ãpẽrãrẽ nemorõ cũũrẽ marĩ maĩrĩ booquí”,* jĩ jóanoã. ⁶ Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiigũ tiiapunemomasĩqui. Teero tiiró, cũũye queti jóaripũpu ate jóanoã:

“ãpẽrã nemorõ niĩã” jĩrã Cõãmacũ tiiapurere cuorícua.

Teero jĩhẽrãpe cũu tiiapure cuocúa,†

jĩ jóanoã.

⁷ Teero tiirã, Cõãmacũ dutirére añurõ yũurã niĩña. Satanás múãrẽ jĩcõãsãrĩ, wãcũtutuaya. Wãcũtutuari, yoari mee niĩ, wáajõãgũdaqui. ⁸ Cõãmacũrẽ wãcũrucujãña. Múã teero tiirĩ, Cõãmacũ múãmena niirucujãgũdaqui. Múã ññañaré tiirére tiidújãña. Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri atibúreco maquẽrẽ s̃cãrõména maĩdugára múã teero wãcũrére wasoyá. ⁹ Múã ññañaré tiirére wãcũ, wãcũpati, utiya. Múã buimĩrigue utiré wasoáro. Múã usenimirigue bóaneõrõ tagueñare wasoáro. ¹⁰ Múã marĩ Òpũ ññacoropure “yuu búri niigũ niĩã” jĩ wãcũrucuri, cũu múãrẽ uputĩ macãrã wáari tiigũdaqui.

Marĩ “pecamepu wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu

¹¹ Yáa wedera, câmerĩ buiáperijãña. S̃cãrĩbíro padeopacá, s̃icũ ãpĩrẽ buijãgũ, cũũrẽ “pecamepu wáagũdu niĩ” jĩgũ tiiqui. Teero jĩgũno Cõãmacũ dutirére buijãgũ tiiqui. “Cõãmacũ dutiré nemorõ masĩã yũuja” jĩdugagu niiqui. Teero jĩgũ tee dutiré maquẽrẽ tiirĩqui. Añurõ “jáũ” jĩrõno tiigũ, “Cõãmacũ dutiré queoró niiria” jĩgũ tiiqui. ¹² Cõãmacũ s̃icũrã dutirére ticogú niĩ. Cũu dícu marĩ tiirére añurõ ñña, “pecamepu wáagũdu niĩ” jĩmasĩqui. Cũu dícu marĩrẽ netõnémasĩqui. Cũũrã s̃icũ pecamepu wáadutimasĩqui. Múãpe “pecamepu wáagũdu niĩ” jĩmasĩricu.

Ñamigã wáaadare masĩña maniã

* 4:5 Éxodo 20.5. † 4:6 Proverbios 3.34.

¹³ Múã biiro jĩrecutia: “Mecũã o ñamigã tiimacãpũ wáagũda. Toopá sicacũma nii, pade, pairó niyeru wapatágũda”, jĩcu. Múã teero jĩrécutirano yũre tũoyá: ¹⁴ Múãrẽ ñamigãno merẽ wáadarere masĩricu. Múã catiré òme tiiróbiro niiã; péerogã bau, too síro ditijõãã. ¹⁵ Teero jĩrõno tiirá, biirope jĩrõ booa: “Apetó tiigũ, Cõãmacũ boorí, cũũ catiré ticorí, teeré tiinóãdacu”, jĩrõ booa. ¹⁶ Múãpe teero jĩria. “Ƴsã basiro too síro tiiwáadarere masĩã” jĩsũguea. Niipetire teero jĩsũguereno ñañaniã. ¹⁷ Sĩcũno ãñurẽ tiirére tiimasĩpacũ, teeré tiihẽgũno Cõãmacũrẽ netõnucãgũ tiiquí.

5

Pee apeyé cũoráre wederigue

¹ Pee apeyé cũorá, yũre tũoyá: Múãrẽ ñañarõ netõré niiãdacu. Tee ñañarõ netõãdare wãcũrã, bayiró acaribíremena utirá niiña. ² Múã pee cũoré bóajõããdacu. Múãye sutire butua weejããdacua. ³ Múãye oro, múãye niyerupe cutawi bóajõããdacu. Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeari, cũũ múã ññacoropũ tee cutawiriguere ññagũdaqui. Tee cutawirigue múã niyeru maĩrí siro, múã ãpẽrãrẽ tiíapuhuri siro, teero ẽñoãdacu. “Múã pecamepũ wáadara niitoaa mée”, jĩrõ tiíadacu. Atibũreco petiíadari bũreco niipacari, múã bári peti pairó niyeru ññanomiã. ⁴ Múã ãmuãrẽ oteré dũca seedutípacara, wapatípetiririra niiwũ. Tee cũãrẽ niyeru wapatíririguere Cõãmacũ ññaqũ. Paderá bayiró bũsurómena “queoró wapatíriawã” jĩrẽre Cõãmacũ niipetire sotoapũ niigũ tũoquí. ⁵ Múãpe atiditapúre pee peti cũonetõnucãã. Múã tũsarénorẽ tiidũgápetira niiã. Múã wecuá ãñurõ diicutira tiiróbiro niicu; wecuá cũãrẽ sĩaãdari bũrecore masĩricua. ⁶ Múã ãpẽrãrẽ cũã bayiró peti wapa cũorípacari, queti beserí basocũ putopũ néewa, “wapa cũoóya” jĩcu. Cũãrẽ sĩadutícu. Cũãpe deero tii masĩricua.

Jesucristo putuaatiadari sũguero, wãcũtutuadutire

⁷ Yáa wedera, múã masĩã: Marĩ Ōpũ putuaatigũdaqui. Cũũ putuaatiadari sũguero potocõrõ manirõ yueya. Sĩcũ otegũ cũũ oteré dũcacutiri cotequí, ãñurẽtõpũ yaaada jĩgũ. Cũũ oterí siro, oco peaaro jĩgũ, potocõrõ manirõ yuequí. ⁸ Cũũ tiiróbiro múãcã “marĩ Ōpũ putuaatigũdaqui” jĩrã, potocõrõ manirõ yueya. Wãcũtutuaya. Cũũ putuaatiadaro jeaadaro péerogã dũsacũ.

⁹ Yáa wedera, cãmerĩ wedepatirijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiirí jĩrã. Cõãmacũ basocáre wapa tiíadari bũreco jeaatiro tiia. ¹⁰ Profetas tiiríguere wãcũña. Cũã Cõãmacũye quetire wederi, ãpẽrã cũãrẽ ñañarõ tiiyíra. Cũãrẽ teero tiipacári, ñañarõ netõpacára, wãcũtutua, nũcãjãyira. Cũã tiirírobirora múãcã tiiyá. ¹¹ Basocáre ñañarõ wáapacari, cũã wãcũtutuari, cũã doca “ãñurã niiwã” jĩã marĩ. Job wãmecutiguaye queti maquẽrẽ múã masĩcu.* Cũũrẽ ñañarõ wáapacari, wãcũtutuayigũ. Too síro Cõãmacũ cũũrẽ ãñurõ tiiríguẽcãrẽ masĩcu.† Tee quetimenapũra “Cõãmacũ bóaneõ ññarẽ cũogũ niiĩ” jĩrẽcãrẽ ãñurõ ññamasĩnoã.

¹² Cõãmacũrẽ wãmepeorijãña. Tee uputí maquẽ niiã. Múãrẽ sãĩñarĩ, “tiíawũ” o “tiiríawũ” jĩrẽ dícu jĩña. Jĩñemorijãña, Cõãmacũ marĩrẽ ñañarõ tiirí jĩrã.

¹³ Sĩcũ Jesurẽ padeogũre ñañarõ wáari, Cõãmacũrẽ tiíapure sãĩrõ booa. Ƴsenigũnope Cõãmacũrẽ basapeoro booa. ¹⁴ Diarecutigũno Jesurẽ padeorá menamacãrã bũtoá dutirãre boocóro booa, cũũrẽ use tuusĩãrõ jĩgũ. Cõãmacũ netõnéãrõ jĩgũ, sãĩdutíbosaro booa. ¹⁵ Cũã padeorémẽna sãĩrĩ, diarecutigũ netõnénogũdaqui. Cõãmacũ cũũrẽ diaré netõrĩ tiigũdaqui. Cũũ ñañarẽ tiirí siro niirĩ, Cõãmacũ cũũrẽ acabógũdaqui. ¹⁶ Teero tiirá, múã ñañarẽ tiiríguere cãmerĩ wedenetõña. Cõãmacũrẽ sãĩbosáya, diarecutirare netõnéãrõ jĩrã. Sĩcũ basocũ ãñugũ padeorémẽna sãĩrĩ, Cõãmacũ yũurijã tiiríqui. ¹⁷ Elías marĩ tiiróbiro

* 5:11 Job 1.1-2.10. † 5:11 Job 42.10-17.

basocá niiyigũ. Cũũ Cõãmacũrẽ “oco pearijããrõ” jĩ bayiró sãiyígũ. Itiácũma apecũmá deco atiditapũre oco peariyiro.† 18 Too síro Cõãmacũrẽ sãiyígũ sũcã. Teero tiiró, oco peayiro.§

19 Yáa wedera, apetó tiigú, sícũ múãmena niiãrigũ merẽã wãcũré wasonóboqui. Cũũrẽ teero wáari ãñagũ, ãpĩ cũũrẽ ãñurépere wasorí tiibóqui sũcã. 20 Wasorí tiigúno ñañaré tiiárigũre ateré tiiquí: Diari siropũre, ñañarõ netõbóarigũre netõrĩ tiiquí; acabóre bũarí tiiquí.

Nocõrõrã niiã.

† 5:17 1 Reyes 17.1; 18.1. § 5:18 1 Reyes 18.42-45.

PEDRO jóasugueripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũ Pedro Jesucristo cũyere wededutigũ beserigũ múãrẽ Cõãmacũ beserirare ãñudutia. Múã yũ jóacora múãya ditare cõã, aperopũ wáabaterira niwũ. Teero tiigũ, múã Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia dita niirãpũre jóacoa. ² Cõãmacũ marĩ Pacu too sugueropũ cũũ boorírobirora múãrẽ cũũ põna niiãrõ jĩgũ, besetoarigũ niwĩ. Espíritu Santomena múãrẽ ñañaré manirã niirĩ tiirígũ niwĩ, cũũ dutirére tiáro jĩgũ. Jesucristoye díimena múãrẽ cũũyara niirĩ tiirígũ niwĩ.

Cõãmacũ múãrẽ ãñunemore ticoaro; ãñurõ niirecutiri tiinemóãrõ.

Cõãmacũ ticoadarere yueré

³ Cõãmacũ Jesucristo marĩ Ôpũ Pacũre ũsenire ticoada. Cõãmacũ marĩrẽ bayiró bóaneõ ññaqui. Teero tiigũ, Jesucristo diarigũpũ masãriguemena marĩrẽ bauánemorira tiiróbiro tiiyígũ. Cũũ teero tiirĩ, marĩ “too síropũ cũũrẽ ññaãda” jĩmasĩã. ⁴ Teeré masĩjĩrã, Cõãmacũ marĩrẽ ticoadarere yuea. Cũũ ticoadare petirícu; ñañaré maniré niicu; teero biiri cũũ ticoadare coori tiiróbiro sñirícu. Cõãmacũ cũũ ticoadarere ũmũãsepũ quẽnocũbosaqui marĩrẽ. ⁵ Múã Jesuré padeocú. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũ tutuaremena múãrẽ cotequi. Múãrẽ ãñurõ tiádare quẽnoríguepũ niicu. Atibáreco petirĩ, teeré ãñogũdaqui.

⁶ Teeré wãcũrã, ũsenicu. Atitópere múã merẽã ñañarõ netõrã tiia ména. ⁷ Múã Jesucristore padeoré oro tiiróbiro niicu. Basocá ¿orora niĩ? jĩrã, pecame sotoapũ asiopéocua. Ocoári siro, ñañaré poca merẽã jeapeacu; ãñuré oro dícu putuácu. Ate tiiróbiro múãrẽ ¿Jesucristore diamacũrã padeomĩ? jĩrõ, ñañarõ netõrĩ tiicú ména. Múã ñañarõ netõjĩrã, tee oro basiro tiiróbiro putuáadacu. Teero tiirã, ãñurõ padeonemórã niiádacu sáa. Jesucristore padeodúheri ññarã, basocá múãrẽ “cũũrẽ diamacũrã padeoóya” jĩ ññaãdacua. Oro wapapacá niĩã. Wapapacáre niipacaro, petijõãcu. Múã Jesucristore padeorépe oro nemorõ wapacutía. Tee doca petirícu. Teero tiigũ, Jesucristo múãrẽ atibárecopũre putuáatigũ, “yũre ãñurõ padeowũ” jĩgũdaqui.

⁸⁻⁹ Múã Jesucristore ññaririra niipacara, cũũrẽ maĩcú. Atitóre cũũrẽ ññaripacara, padeocú. Múã cũũrẽ padeorĩ, múãrẽ pecamepũ wáaborirare netõnéqui. Teero tiirã, múã Cõãmacũ putopũ wáaadarere wãcũrã, bayiró ũsenicu. Múã ũsenire diamacũrã nijãrõ tiicú. Teero tiirã, “teero ũseniãmajãrã tiia” jĩmasĩña manicú.

¹⁰ Profetas cũũ múãrẽ ãñuré ticoadarere wedesũguetoayira. Basocáre netõnéadarere tuomasĩãda jĩrã, cũãcã ãñurõgã buemiyira. ¹¹ Cristo cũãmena niiyigũ. Cũũ Espíritu Santo tiápuremena cũãrẽ too síropũ wáaadarere masĩrĩ tiitóamiyigũ: “Cristo ñañarõ netõgũdaqui; too síro Cõãmacũ cũũrẽ pee dutirére ticogũdaqui” jĩrere masĩrĩ tiitóamiyigũ. Cũã “¿deero biiri niiádari? ¿Ñeenó wáaadari?” jĩrã, bayiró masĩdũgamiyira. ¹² Cõãmacũ cũã masĩdũgari ññagũ, cũãrẽ biiro masĩrĩ tiiyígũ: “Múã wederé queti múã niiritopũ wáaricu ména” jĩrere masĩrĩ tiiyígũ. Múã atitópũ niirãpe ññaãdare niyiyo. Cũã wederé queti múã tuotóacu. Atitóre tee quetire wederá Espíritu Santo ũmũãsepũ ticodiocorigũ tutuaremena múãrẽ wedeyira. Jesucristoye queti ãñuré queti niĩã. Ángelea tee queti basocáre netõnére quetire “¿deero peti niĩ?” jĩ tuomasĩdũgamicua.

Ñañaré manirã niidutire

¹³ Teero tiirã, “Cõãmacũ boorére tiirucujããda” jĩ wãcũyueya. Múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiyã. “Cõãmacũ marĩrẽ ãñuré ticogũdaqui Jesucristo putuáatiri” jĩ wãcũrã,

useniremena coteya. ¹⁴ Múã Jesuré masĩadari suguero, cũũ boorére masĩririra niwũ. Bayiró ñañaré tiidugájĩyu. Atitóre múã Cõamacũ põna niijĩrã, too sugueropũ múã ñañaré tiiríguenore tiirijãña. ¹⁵ Biirope tiyá: Cõamacũ múãrẽ beserigũ ñañaré manigũ niiqui. Teero tiirá, múãcã niipetire múã tiirémèna ñañaré manirã niĩña. ¹⁶ Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽ jóanoã: “Yũũ ñañaré manigũ niĩ. Yũũ tiiróbiro múãcã ñañaré tiirijãña’, jĩyigũ Cõamacũ”,* jĩ jóanoã.

¹⁷ Cõamacũ niipetirare sĩcãrĩbíro bese, queoró wapa tiiquí; sĩcũrẽ duaríqui. Teero tiirá, múã cũrẽ “Pacu” jĩjĩrã, múã catiré burecorire cũrẽ quioníremena iĩña. ¹⁸ Múã ñecũsũmũ tiirécutiriguere múãcã tiimúãtirira niimiwũ. Cũã tiirécutirigue búri niiré niĩ. Cõamacũ múãrẽ teero tiirécutimirirare netõnérigũ niiwĩ. Múã ateré añurõ masĩ: Múãrẽ netõnégũ petirénomèna (oromena, niyerumena) wapatĩririgũ niiwĩ. ¹⁹ Cristoye díimenape wapatĩrigũ niiwĩ. Cũũye díi wapapacáre niicu. Cũũye díi cordero posarigũ niihẽgũ, cãmimanigũye díi tiiróbiro niicu.† ²⁰ Cõamacũ cũũ atibúreco tiĩadari suguero, “Cristo basocáre netõnégũdaqui” jĩtoayigũ. Teero jĩpacũ, máata ticodiocoririgũ niiwĩ. Atitópũ marĩye niĩadarere netõnégũdũre ticodiocoririgũ niiwĩ. ²¹ Múã Cristo tiiríguere masĩjĩrã, Cõamacũrẽ padeocú. Cũũrã Cristo diarigũpũre masõrigũ niiwĩ; cũũrẽ ãmũãsepũ pee añuré ticoyigũ. Teero tiirá, múã Cõamacũrẽ padeocú. “Diari siropũ, cũũmena niĩadacu”, jĩicu.

²² Múã diamacũ niirére yũũjĩrã, Jesucristore padeorá tiirĩra niiwũ. Cũũrẽ padeojĩrã, múã ñañaré tiirére tiidúrira niiwũ. Teero tiirá, múã atitóre Jesuré padeoráre añurõ cãmẽrĩ wéepeomasĩcu. Jĩdutoro manirõ maĩcú. Cãmẽrĩ maĩrã, wedeseremena dícu maĩrĩjãña. Niipetire múã tiirémèna maĩña. ²³ Múã ateré masĩcu: Múã bauánemorira tiiróbiro niirã niicu. Cõamacũ ticoré catiré petihére cuocú. Tee petirícu. Marĩ pacũsũmũ catiré ticoriguepe bóadiacu. Cõamacũye queti añuré quetipe múãrẽ catiré petihére cuotóari tiicú. Tee queti diamacũ maquẽ niirucujãadacu. ²⁴ Cõamacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ jóanoã:

Basocá tãa tiiróbiro niicua.

Tãa sĩnijõãã.

Cũã uputí maquẽ cuoré macãnacũ maquẽ coori tiiróbiro niicu.

Coori buducodiaa.

²⁵ Marĩ Òpũ wedesere doca petirícu. Diamacũ maquẽ niirucujãadacu,‡

jĩ jóanoã. Tee wedesere Jesuyé añuré queti niĩ. Tee queti múãrẽ wedenoriro niiwũ.

2

¹ Teero tiirá, niipetire ñañaré tiirére tiidújãña. Jĩditonemoriãña. Tiiditóriãña. Iĩnatutirijãña. Queti jĩnemoriãña. ²⁻³ Marĩ Òpũ múãrẽ añuré ticorére péero masĩtoajĩrã, nemorõ masĩdugara niĩña. Ñpũrãgã òpẽcó bayiró booóya; teeména bucũáaya. Múãpe cũã tiiróbiro diamacũ maquẽrẽ bayiró masĩdugaya. Teeména marĩrẽ netõnére quetire tuomasĩnemoãdacu.

Utãqui wii weenacãriqui tiiróbiro niĩ Jesucristo

⁴ Teero tiirá, Jesucristore añurõ padeoyá. Cũũ utãqui wii tiiríqui tiiróbiro niĩ. Tiiqui catiré cuocú. Wii tiirápe tiiquire boorímiwã. Cõamacũpe tiiquire beserigũ niiwĩ. Cũũ iĩacoropũ wapapacáriqui niiriro niiwũ. ⁵ Múãcã Jesucristo menamacãrã niijĩrã, utãquiri catiré cuoréquiri tiiróbiro niicu. Cõamacũ múã utãquiribiro niirãmena sicawĩ tiiróbiro tiigũ tiiquí. Toopũ múã paiá tiiróbiro niĩadacu. Jesucristo tiĩápuremena Cõamacũ dutiré dícuere

* **1:16** Levítico 11.44-45. † **1:19** Israelya põna macãrã Egiptopũ witiadari suguero macã ñami, wisericõrõ sĩcũ corderore sĩaĩyira. Cũũye díimena tuusĩaĩyira sopepãmari wesarire. Tiiñami ángele sĩağú wáagu, tee díire iĩagũ, tiiwĩ macãrãrẽ sĩaĩyigũ. ‡ **1:25** Isaías 40.6-8.

tii, cūŕē ũsenire ticoadacu; múā ãñurō tiirécārē cūŕē ũsenipeoadacu. ⁶ Cõāmacū tee maquē wedeserere jóanoā cūye queti jóaripũpũ:

Thoyá: Jerusalénpũre sicaqui ũtãqui cūũ.

Tiquire besewũ. Wii weenũcãriqui, wapapacãriqui niĩ.

Tiiqui “basocãre netõnégũdu” jĩdugaro tiia.

Cūŕē padeogũno “bũri peti padeotũ” jĩriqui,*

jĩ jóanoā. ⁷ Teero tiigũ, cūũ wapapacã niĩ múārē, cūŕē padeorãre. Cūŕē padeohérãpere Cõāmacūye queti jóaripũpũ ateré jĩã:

Wii weerira ũtãquire boorĩyira.

Cūã boorĩpacari, tiiquira ũpatĩ macãqui putuáwũ tiwiipũre,†

jĩ jóanoā. ⁸ Atecãrē jĩã:

Ũtãqui basocãre dupotua, ñaacũmurĩ tiicũ,‡

jĩ jóanoā. Cūã Cõāmacūye queti jĩrēre padeorĩya; teecãrē netõnũcãya. Teero tiirã, dupotuara tiiróbiro niĩya. Tĩatopũra máata Cõāmacū “cūã biiro tiĩadacua” jĩtoayigũ.

⁹ Múã docare Cõāmacū beserigũ niĩwĩ, cūyara niĩārō jĩgũ. Múã paĩá tiiróbiro niirã niicu, Cõāmacū marĩ Őpũrē ũsenire tiorã niijĩrã. Sicadita macãrã ãñurē dícre tiirã tiiróbiro niicu. Cõāmacūyara niicu. Cūũ múārē beserigũ niĩwĩ, cūũ ãñurō tiirēre wedearo jĩgũ. Cūũ múārē naĩtĩārõpũ tiiróbiro niimirirare beserigũ niĩwĩ. Teero tiirã, múã cūmẽna niirã niijĩrã, cūũ bóebatecoropũ niirã tiiróbiro niicu. Cūũ bóere ãñunetõjõãã. ¹⁰ Too sugueropũre múã cūũ põna mee niĩwũ mēna. Atitóreja cūũ põna niĩ sãa. Too sugueropũre múārē bóaneõ ñnaririgũ niĩwĩ mēna. Atitópereja múã cūũ bóaneõ ñnarēre masĩcu sãa.

Biiope tiirécutiya

¹¹ Yũũ múārē maĩã. Teero tiigũ, múārē tiidutĩa. Múã atibũrecopũre wãanetõri basocã tiiróbiro niĩã. Múã niĩadaro peti ũmũãsepũ niicu. Teero tiirã, ññarēre tiidugãrijãña. Ññarē tiidugãre ãñurō tiidugãrepere cãmotãcu múã yeeripũnapũre. ¹² Jesurē padeohéra múã ãñurō tiirécũtirere ñnapacara, múārē wedesãrã tiĩáyira; múã ãñurē tiipacãri, teero jĩãmajããyira. Teero jĩãmapacara, múã ãñurē tiirēre ññaãyira. Teero tiirã, Jesús putuãatiri bũreco jeari, biiro jĩĩadacua: “Cõāmacū ãñugũ niĩ; cūũrã niijĩyi cūãrē ãñurēre tiidutĩrigũ” jĩĩadacua.

¹³⁻¹⁴ Marĩ Őpũ Jesús biiro tiiró booquí: Romanuã Őpũrē, cūũ doca macãrã dutirãre, teero biiri niipetira atiditã macãrã dutirãre yũũro booa. Romanuã Őpũ cūũ doca macãrãrē netõnũcãrãnorē ññarō tiidutĩqui. ãñurō yũũrãpere “ãñurō tiĩáwũ múãjã” jĩĩdutiqui. ¹⁵ Cõāmacūyere masĩdugaherape bũri peti múārē ññarō wedepatiãmajãbocua. Múã ãñurēpe tiirĩ docare, cūã deerope jĩĩmasĩricua. Teero tiigũ, Cõāmacūpe múārē ãñurē dícre tiirucũri booquí.

¹⁶ Múã Moisés dutirēre tiicotémirira teerē witiirã tiiróbiro niicu. Teero tiirã, teerē witiirã niijĩrã, ãñurō niijãña. Sĩquẽrã “tee dutirēre witiirapũ niĩã” jĩĩrã, ate wãcũbocua: “Teerē witiirapũ niijĩrã, cuiro manirō ññarē tiimasĩã”, jĩĩ wãcũbocua. Niiria. Múã Cõāmacũrē padecotera niĩã. Teero tiirã, cūũ boorēre tiirucũjãña. ¹⁷ Niipetirare quioníremena ññaña. Jesurē padeorãre maĩñã. Cõāmacũrē quioníremena ññaña. Romanuã Őpũcãrē quioníremena ññaña.

Padecoterare tiidutĩre

¹⁸ Múã sĩquẽrã ãpẽrãrē padecotera niicu. Múã padecotere wiseri Őpãrãrē quioníremena yũũya. Tutirē manirō múārē ãñurō tiirã dícre yũũrijãña; ññarō tiirãcãrē yũũya. ¹⁹ Apetó tiirã, múã ãñurō tiipacãri, múārē dutirã múārē ññarō tiibócua. Cūã teero tiirĩ, múã Cõāmacũrē padeorã niijĩrã, cūãrē pũanĩña jĩĩrijãña. Múã teero tiirĩ, Cõāmacū múārē

* 2:6 Isaías 28.16. † 2:7 Salmo 118.22. ‡ 2:8 Isaías 8.14.

“añurere tiirá tiíya” jĩ ñagũdaqui. ²⁰ Apetó tiirá, múã ñañarõ tiíarigue wapa páacua. Cúã páari, múã ñucãjãrĩ, Cõãmacũ ññacoropure wapamanĩã. Cúã páare múãye wapa niĩã. Apetó tiirá, múã añurõ tiipacári, múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiibócua. Múã cúaro manirõ ñucãrĩ, Cõãmacũ ññacoropure wapacutía. ²¹ Cõãmacũ marĩ teero tiíadarare beserigu niíwĩ. Cristo marĩrẽ netõnégu ñañarõ netõ, diawi. Añurõ tiipacári, cúãrẽ ñañarõ tiirí, teero ñucãjãwĩ. Teero tiigú, marĩrẽ cúã tiirírobirora tiinunáseri booquí. ²² Cúã ñañarere tiiríwi. Jĩditoriwi. ²³ Cúãrẽ ñañarõ jĩrĩ, cúãrẽ ñañarẽ jĩrĩwi. Basocá cúãrẽ ñañarõ tiirí, cúãrẽ “ñañarõ tiigúda múãrẽ” jĩrĩwi. “Cõãmacũ ñañarẽ tiirare wapa tiigúdaqui” jĩ masĩjĩgũ, “teerora tiigúdaqui yũre ñañarẽ tiirare” jĩrigu niíwĩ. ²⁴ Teero tiigú, cúã basirora marĩ ñañarẽ tiiré wapa wapátigu, curusapu diabosarigu niíwĩ. Cúã teero tiirémena marĩ ñañarẽ tiirere tiidúmasĩã. Teero biiri marĩrẽ ñañarere ñunumírirare añuré Cõãmacũyepere ñunurĩ tiíwĩ. Cúãye cãmimena marĩrẽ netõnérigu niíwĩ. ²⁵ Marĩ oveja ditirira tiiróbiro niimiwũ. Atitóre cúã buaríra tiiróbiro niicu. Cristo oveja cotejú tiiróbiro marĩrẽ cote, ññanunusequí.

3

Wãmosárirare tiidutíre

¹⁻² Numiã manucutira, teorora múã manũsũmũãrẽ yũya. Múã manũsũmũã sĩquẽrã Jesuyé quetire padeorícua. Múã cúãrẽ quioníremena ññaña. Múã tiirécutire ñañarẽ manirẽ niĩarõ. Cúã teerẽ ññaadacua. Teero tiirá, múã cúãrẽ “padeoró booa” jĩripacari, wasobócua múã tiirécutirere ññarã. ³ “Añurã bauádacu” jĩrã, múãye póamena mamaré dícare wãcũrijãña; múãye õpũũrĩrẽ oromena mamaré dícare wãcũrijãña; suti wapapacáre sãñarẽ dícare wãcũrijãña. Tee niipetire sotoá maquẽ niicu. ⁴ Múã popea maquẽ añurĩ, múã añurã bauádacu. Tee petirícu. Teero tiirá, añurõ yeeripũnacutiro booa. Cõãmacũ ññacoropũ tee wapapacá niĩã. ⁵ Tíato macãrã numiã yũ múãrẽ jĩrõbirora añurã bauyíra. Cúã Cõãmacũ booró tiisénirã numiã niyira; Cõãmacũ wederere padeorá numiã niyira. Cúã manũsũmũãrẽ yũrémene añurã bauyíra. ⁶ Sara Abraham numo teorora tiiyígo. Abrahamrẽ tuoýigo. Cúãrẽ coo manũrẽ “yũ õpũ” jĩyigo. Múãcã añurõ tiirá, cuíro manirõ coo tiiróbiro niĩadacu.

⁷ Ñmũã ñmucutira teorora múã ñmosãnumiãmena añurõ niĩña. Coore quioníremena ññaña. Coo múã tiiróbiro tutuarico. Cõãmacũ coocãrẽ añuré ticogú catiré petihére ticoquí múãrẽ ticorirobirora. Teero tiirá, coore añurõ tiíápuya. Teero tiihéra, Cõãmacũrẽ añurõ tũgneñarõmena sãĩmasĩña manicú.

Cãmerĩ añurõ wépeodutire

⁸ Ateména putuáa: Múã niipetira sĩcãrĩbíro añurõ niirecutiya; cãmerĩ bóaneõ ññaña; sĩcũpõna tiiróbiro maĩrécutiya; añurõ niĩña ãpẽrãména; “ũsã ãpẽrã nemorõ añuré tiia”, jĩ wãcũrijãña. ⁹ ãpẽrã múãrẽ ñañarõ tiirí, cúãrẽ ñañarõ tiicãmérĩjãña. Múãrẽ ñañarõ jĩrĩ, ñañarõ jĩcãmérĩjãña. Teero jĩrõno tiirá, “Cõãmacũ cúãrẽ añurõ tiíaro” jĩ sãĩbosáya. Cõãmacũ marĩrẽ teero tiidutígu cũũrigu niíwĩ. Teero tiirí, Cõãmacũ múãrẽ añurõ tiigúdaqui. ¹⁰ Ate maquẽ Salmopũpũre jóanoã: Múã catirí burecorire useniremena niidugara, ñañarere wedeserijãña; jĩditorijãña.

¹¹ Ñañarẽ tiidugárenorẽ tiiríjãña; añurépere tiiyá.

“Añurõ niirecutirere boogá” jĩ wãcũ, añurõ niirucujãña.

¹² Basocá añurãrẽ marĩ Òpũ cotequí.

Cúã cúãrẽ sãĩrere tuoquí.

Ñañarẽ tiirápereja cúaremena ññaqui,*

jĩ jóanoã.

¹³ Múã ãñurêpe bayiró tiidugári, ¿noãpé múãrê ñañarõ tiíápebogari? Ñañarõ tiirícua. ¹⁴ Apetó tiirá, múã ãñurê tiipacári, ãpêrã múãrê ñañarõ netõrĩ tiibócua. Teero tiirí ñagũ, Cõãmacũ múãrê usenirĩ tiigúdaqui. Teero tiirá, cúãrê cuirijãña. Múãrê tiíadarere wãcũrijãña. ¹⁵ Teero wãcũrõno tiirá, “Cristo ãsã Òpũ niĩ” jĩ wãcũ, cũũrê padeoyá. Æpêrã múãrê sãĩñábocua: “Múã Jesuré padeorá, ¿ñeenó ãñurêre yuera tiii?” jĩbocua. Múã yũmasĩrã niirucujãña. Múã yũra, tutiro manirõ yũya. Cúãrê quioníremena niirére êñoñá. ¹⁶ Múã Cristore padeoré wapa ãpêrã múã ãñurõ tiirére ñañarõ jĩĩadacua. Teero jĩĩpacari, múãpe ãñurõ tiiyá, ãñurõ catirí yeeripũna cœorucújããda jĩĩrã. Múã teero tiirí, múãrê ñañarõ jĩĩarira bobaádacua.

¹⁷ Apetó tiigú, Cõãmacũ basirora cũũrê padeoráre ñañarõ netõrĩ booquí. Múã ñañarõ netõrê múã ãñurõ tiíárigue wapa niĩarõ; múã booró ñañaré tiíárigue wapape niirijããrõ. ¹⁸ Cristocã ãñugũ niipacũ, ñañarõ netõwĩ. Cũũ ñañaré manigũ, marĩ ñañaré tiiré wapare dia wapatĩbosarigũ niiwĩ. Ñañarãrê diabosagũ, teero tiiwĩ. Marĩrê netõnégũ, sĩcãrĩrã diawĩ. Cũũ teero tiirémene cũũ Pacũ putopũ marĩrê jeamasĩrĩ tiiwĩ. Cũũya òpũũrẽjã diajõãwĩ. Diatoa, too síro masãrigũ niiwĩ. Cũũya yeeripũnapeja diaririro niiwũ. ¹⁹ Teero tiigú, cũũ yeeripũnamena witinucãjõãyigũ. Witi, ángelea ñañaré tiirírare wedegũ wáayigũ biadupónorira putopũ. ²⁰ Cũã Noé niiritopũ macãrã niiyira. Noé dooríware tiiré burecorire Cõãmacũ basocá cúã ñañarére tiipacári, yoari nucãjãyigũ ména. Tiiwuré peotíari siro, ocho basocá sããwayira. Teero tiirá, oco dúupacari, netõnénoyira. ²¹ Tee oco marĩrê wãmeõtire tiiróbiro queoré niiriro niiwũ. Teeménarã marĩ netõnénorira niĩã. Marĩrê wãmeõtiremena marĩye òpũũrĩ jũĩrĩ túariguere coseríro niiwũ. Teero coseróno tiirá, marĩrê wãmeõtiremenape Cõãmacũrê “ãñurõ yeeripũnacutidugaga” jĩ sãĩrira niiwũ. Teero tiinórira Jesucristo diarigupũ masãriguemena netõnénorira niiwũ. ²² Jesucristo Cõãmacũ putopũ muãwarigũ Cõãmacũya wãmo diamacũniñape niiqui. Cũũ niipetira Òpũ niiqui. Ángelea, niipetira òpãrã ãmuãsepũ niirã sotoa macũpũ niiqui.

4

Tíatopũ ñañaré tiimírira tiidúrigue

¹ Teero tiirá, Cristo cũũya òpũũmena ñañarõ netõríguere wãcũ, múãcã cũũ tiirírobiro wãcũtutuaremena niĩña. Sícũno cũũya òpũũmena ñañarõ netõgũ, ñañarére tiidugánemoriqui sáa. ² Teero tiigú, cũũ catiré burecori jeatuario “basocá ñañaré tiidugárenorê tiigúda” jĩ wãcũriqui sáa; “Cõãmacũ boorépere tiigúda” jĩ wãcũqui. ³ Múã Cõãmacũrê masĩhẽrã tiirécutirenorê tiitóarira niiwũ. Múã ñañaré tiirécutirira niiwũ; ñañarére bayiró tiidugáririra niiwũ; cūmurépira niirira niiwũ; numiãmena ñeeaperepira niirira niiwũ; boseburecori niirĩ, cūmu, ãpêrãrê acaribírira niiwũ; Cõãmacũ dutirére netõnucãrã, basocá weerirapere padeoríra niiwũ. ⁴ Atitóre múã menamacãrã niimirira múãrê “jãmu” jĩĩpacari, múãpe múã too sugueropũ ñañaré tiiríguere tiidugáhera, “wáaria ãsãjã sáa” jĩĩjãcu. Múã teero tũsaheri, tũomanijõãcua. Teero tiirá, múãrê ññatuti, wedepaticua. ⁵ Cũã tee wedepati-pacari, Cõãmacũpe “¿deero tiirá múã ñañaré tiirí? Wedeñate” jĩ sãĩñágúdaqui. Catiráre, teero biiri diariracãrê sãĩñápetijãgúdaqui. Cũã wedeari siro, cúãrê wáaadarere queoró wedegúdaqui. ⁶ Niipetira basocá diaadacua. Jesuré padeorírape cúãye òpũũrĩ bóapacari, Cõãmacũ putopũ catirucujããdacua. Teero tiirá, cúã atiditapá catiri ména, cúãrê Jesuyé quetire wedenoyiro.

⁷ Atibúreco petiádaró péerogã dũsacú. Teero tiirá, múã tiíadarere ãñurõ tugueñasugue, tiirécutiya; múã tiíadarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiiyá, “Cõãmacũmena ãñurõpũra wedese-masĩãdacu” jĩĩrã. ⁸ Bayiró cãmerĩ maĩñá. Tee uputí maquẽ niĩã. Marĩ bayiró maĩrã, marĩrê ñañarõ tiiráre máata acabócu. ⁹ Wáari basoca Jesuré padeorá múãye wiseripũ jeari,

cúaro manirõ cûârẽ añurõ bocaya. ¹⁰ Cõãmacû marĩrẽ Jesuré padeoräre niipetirapure marĩ tiimasĩrere ticoqui. Tee ticorémene cûyere añurõ tiimasĩã. Teeré ticogu, sîcãrĩbíro ticoriqui. Cûu ticoró jeatuario ãpẽrãrẽ tiápudutigu ticoqui. Marĩ ãpẽrãrẽ tiápura, cûu ticorére diamacû tiirã tiia. ¹¹ Æpĩrẽ pau watoapu Cõãmacûyere wedemasĩrere ticoqui. Teero cûu wederé Cõãmacûye wederé tiiróbirora niiãrõ. Æpĩrẽ apeyenómena tiápumasĩrere ticoqui. Cûu Cõãmacû tutuare ticoriro jeatuario tiápuaro. Niipetire múã tiimasĩremena teerora tiápuya, basocá Cõãmacûrẽ usenire ticoaro jĩrã. Jesucristo teeré wáari tiiquí. “Cõãmacû niipetirere dutimasĩqui; cûu tiidugárere tiimasĩqui” jĩãrõ niipetira. Cûu niipetira Õpũ niirucujããrõ. Teerora niiãrõ.

Jesuré padeorã ñañarõ netõré

¹² Yũũ maĩrã, apeyé múãrẽ wedenemogûda. Múã Jesuré padeoré wapa ñañarõ netõré wáari, iñamanijõãrijãña. Tee marĩ ñañarõ netõrére wãcûtutuara, diamacûrã Jesuré padeorére ãñonóã. Teero tiirã, múãrẽ bayiró ñañarõ netõré wáari, “acuéi, ‘ate marĩrẽ wáaricu’ jĩmiwũ” jĩrijãña. ¹³ Teero jĩrõno tiirã, useniña. Múã Cristo ñañarõ netõrírobirora netõnũnũsera tiicú. Too síro cûu putuaatiri, múã cûu añurõ asibatérere iñarã, bayiró useniãdacu. ¹⁴ Cristore padeoré wapa basocá múãrẽ ñañarõ jĩrĩ, usenirõ booa. Cûã teero tiirĩ, ateré masĩña: Espíritu Santo asibatégũ múãmena niirucuqui. ¹⁵ Sîcũ múã menamacû ñañarõ netõrĩ, cûu booró ñañaré tiirígue wapa mee niiãrõ. Cûu basocáre sîarígue wapa, cûu yaarígue wapa, cûu ñañaré tiirígue wapa, teero biiri cûu ye niiripacari dutidugarigue wapa mee niiãrõ. ¹⁶ Sîcũ Jesuré padeoré wapa ñañarõ netõgá, boborijããrõ. “Æpẽrã yũũ Jesuré padeorére iñarã tiíya” jĩgũ, Cõãmacûrẽ usenire ticoaro.

¹⁷ Cõãmacû wapa tiádari bureco jeadaropũ tiicú. Marĩ Jesuré padeorã tiiríguere iñasugue, wapatígudaqui. Marĩrẽ cûu iñapetiari siropure, cûu ye quetire padeohéra tiiríguepere iñagûdaqui. Cûãrẽ bayiró ñañarõ wáaadacu. ¹⁸ Too sugeropũ profeta tee ñañarõ netõré maquẽrẽ biiro jóarigu niíwĩ:

Basocá añurã ãmuãsepũ wáaadari sugeropũ, ñañarõ netõãdacua ména.

Toorã nemorõ ñañarõ netõãdacua padeorídojãrãpeja, cûã diari siropure,*

jĩ jóarigu niíwĩ. ¹⁹ Teero tiirã, Cõãmacû booróbirora marĩ ñañarõ netõrã, añurõ tiirére tiirucujãrõ booa. “Cõãmacû marĩrẽ cotegûdaqui”, jĩãda. Cûu marĩrẽ tiirígu niijígũ, cûu marĩrẽ jĩrirobirora añurõ tiigûdaqui.

5

Jesuré padeorã biiro tiiró booa

¹ Mecûtígãrẽ Jesuré padeorã butoá dutirãre* jóagûda. Yũucã butoá menamacû niíã; Cristo ñañarõ netõrĩ iñawũ. Cûu putuaatiri, Cõãmacû niipetirare Jesucristo asibatérere, cûu tutuarere ãñogûdaqui. Teeré yũucã niipetira cûũrẽ padeorãmena niisotoape-onemogûdacu. Yũũ teero niijígũ, múãrẽ wãcûtutuare ticoa: ² Cõãmacû cûũrẽ padeoräre cotedutigu múãrẽ cûuyigu. Oveja coterí basocũ cûuyara ovejare añurõ cotequi. Cûu tiiróbirora múãcã Cõãmacûrẽ padeoräre añurõ coteya. Cotedugahera tiiróbiro coterijãña. Tusarémene coteya. Cõãmacû múã teero tiirĩ booquí. “Cûãrẽ cotegu, niyeru wapatágûda”, jĩ wãcûrijãña. “Cûãrẽ tiápugûda”, jĩ wãcũña. ³ Múã cotedutirare múã booró dutia-perijãña. Cûã múã tiirére iñããdacua, múã tiirécutire tiiróbiro tiáda jĩrã. Teero tiirã, añurõ tiirécutiya. ⁴ Ovejare cotegú peti putuaatigu, múãrẽ wapatígudaqui. Cûu wapatíre niirucujããdacu. Cûu putopũ asibatére, catiré petihére ticogûdaqui.

* **4:18** Proverbios 11.31. * **5:1** Butoá dutirã Jesuré padeorĩ põna macãrãrẽ dutirãbiro niicua. Tee põnarĩcõrõ butoá niicua. Cûãya põna macãrãrẽ cotecua.

⁵ Múã mamarãcã, butoá dutiráre y^{uu}ya. Niipetira câmerĩ tiiápuya. “Y^{uu} cũã nemorõ niirĩ, cũã y^{uu}re tiiápuaro”, jĩĩ wãcũrijãña. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

“Ãpẽrã nemorõ niiã” jĩĩrã Cõãmacũ tiiápurere c^uorícua.

Teero jĩĩhẽrãpe cũũ tiiápure c^uocúa,[†]

jĩĩ jóanoã. ⁶ Teero tiirá, múã niipetirapũra biiro wãcũña: “Y^{uu} boorére tiidú, Cõãmacũ niipetire tutuare c^uogú boorépere tiigúda”, jĩĩ wãcũña. Múã teero tiirí, Cõãmacũ cũũ boorí bũreco múãrẽ uputí macãrã niirĩ tiigúdaqui. ⁷ Cõãmacũ múãrẽ maĩgú, cotequi. Teero tiirá, niipetire múã wãcũrére, múãrẽ merẽã wáarere Cõãmacũpure ticoya.

⁸ Múã tiiádarere ãñurõ wãcũtoarapũ tiiyá. ãñurõ t^uomasĩrã niiña. Satanás múãrẽ wedesãgũ múã Jesuré padeorére peotídugaqui. Yáí[‡] juabóagu yaarére ãmaãgũ tiiróbiro tiiquí. ⁹ Múãpe Jesuré ãñurõ padeó, Satanárẽ “m^{uu} dutirére tiiría” jĩĩña. Múã masĩã: Niipetiropure basocá múã tiiróbiro Jesuré padeocúa. Cúãcã múã ñañarõ netõrõbirora ñañarõ netõcúa. ¹⁰ Marĩ atiditapũre ñañarõ netõrucúa ména. Teero netõãri siro, Cõãmacũ marĩrẽ quẽnojeári tiigúdaqui sũcã; wãcũtutuari tiigúdaqui; tutuari tiigúdaqui; nemorõ padeorá wáari tiigúdaqui. Cõãmacũ marĩrẽ ãñurõ tiigú tiiápurucujãqui. Cũũ macũ Jesu-cristo diariguemena marĩrẽ netõnérigũ niiwĩ. Cũũrã marĩrẽ cũũ asibatéropũ cũũmena niirucujãdutigu beserigũ niiwĩ. ¹¹ Teero tiirá, niipetira jĩĩãrõ: Cõãmacũ niipetira sotoapũ Õpũ peti niirucujããrõ. Teerora niiãrõ.

Ãñudutiyaponorigue

¹² Silvanomena y^{uu} múãrẽ atipũpũre jóaa. Cũũ y^{uu}re bapacutii. Jesucristore padeogú ãñurõ tiirécutigu niiĩ. Teero tiigú, cũũ diamacú tiirí iñagũ, cũũrẽ padeóa. Múãrẽ wãcũtutuadutigu, usenidutigu, atipũrẽ jóaa. “Cõãmacũ marĩrẽ diamacúrã ãñurõ tiiquí”, jĩĩgũ jóaa. Cõãmacũrẽ teero padeorucujãña.

¹³ Atimacã Babilonia[§] macãrã Jesuré padeorá neãrã ãñuduticoya. Múã tiiróbiro cúãcã Cõãmacũ beserira niiĩya. Teero biiri Marcos y^{uu} macũ tiiróbiro niigúcã múãrẽ ãñuduticoi.

¹⁴ Múã basiro useniremena câmerĩ ãñudutiya. Cõãmacũ múã niipetira Cristomena niirãrẽ ãñurõ niirecãtiri tiiáro.

Nocõrõrã jóaa.

[†] 5:5 Proverbios 3.34. [‡] 5:8 Españolmena: león; portuguésmena: leão. [§] 5:13 “Babilonia” jĩiyira.

§ 5:13 Apetóre Jesuré padeorá Romarẽ

PEDRO puarí jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Simón Pedro Jesucristore padecotegũ cũũyere wededutigũ beserigũ múãrẽ ãñudutia. Niipetira ãsã tiiróbiro padeorãre atipũrẽ jóaa. Marĩ Jesucristore padeorẽ ãñurẽ peti niiã. Jesucristo marĩ Õpũ marĩrẽ netõnégũ diamacũ tiigũ niiĩ. Teero tiigũ, marĩrẽ sîcãrĩbíro cũũrẽ padeorĩ tiirigũ niiwĩ. ² Múã Cõãmacũrẽ, teero biiri marĩ Õpũ Jesuré masĩrĩ, ateré sãĩbosáa: Cõãmacũ, cúãrẽ nemorõ ãñurẽ ticoya; cúãrẽ ãñurõ niirecutiri tiinemóña, jĩĩ sãĩã.

Jesuré padeorã biiro tiiró booa

³ Cõãmacũ ãñugũ nijĩgũ, teero biiri diamacũ tiigũ nijĩgũ, marĩrẽ beserigũ niiwĩ. Marĩrẽ cũũrẽ masĩrĩ tiirigũ niiwĩ. Cũũrẽ masĩjĩrã, cũũ boorére tiimasĩã. Cũũ tutuaromena cũũ booró tiimasĩrere marĩrẽ ticorigũ niiwĩ; teero biiri catiré petihére marĩrẽ ticorigũ niiwĩ.

⁴ Cũũ diamacũ tiigũ nijĩgũ, marĩrẽ “ãñurẽ múãrẽ tiigũda” jĩirigũ niiwĩ. Cũũ “ãñurẽ múãrẽ tiigũda” jĩirigue bayiró wapapacãre niiã. Teeména múã cũũ tiiróbiro niirecutimasĩãdacu; teero biiri atibúreco maquẽ múãrẽ ñañarõ wáari tiidugárere netõnénoãdacu. ⁵ Cõãmacũ múãrẽ teeré tiirĩ, múã Jesucristore padeojĩrã, múã tutuaro jeatuario ateré tiinemóña: Basocã ãñurã niiña. Basocã ãñurã, múã padeorére tũomasĩnemoña. ⁶ Teeré masĩrã, ñañarõ wãcũpacara, nũcãjãña. Nũcãrã, ñañarõ netõpacãra, wãcũtutuaya. Wãcũtutuara, Cõãmacũ boorére tiiyã. ⁷ Cũũ boorére tiirã, múã Jesuré padeorã sîcũpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñã. Cãmerĩ maĩrã, niipetirare maĩñã.

⁸ Múã tee niipetirere nemorõ tiinemówara, yucũũ dũcamanirigũ tiiróbiro niiricu; marĩ Õpũ Jesucristore padeorẽ “diamacũrã niiã” jĩĩãdacu. ⁹ Sîcũno tee niipetirere tiihégupe capeari ãñurõ ññahégũ tiiróbiro niiqui. Cũũ tíatopũ ñañarẽ tiiríguere Jesucristo acabóriguere wãcũriqui. ¹⁰ Yáa wedera, múã Cõãmacũ beserira niiã. Teero tiirã, “marĩ tiirémene teeré ãñoãda” jĩĩ bayiró tiiyã. Múã teeré tiirã, bayiró ñañarẽ tiirã wáaricu sáa. ¹¹ Teero biiri múã marĩrẽ netõnégũ marĩ Õpũ Jesucristo cũũ Õpũ niirucuropũ sããwaadacu. Cõãmacũ múãrẽ sope pãõgũdaqui.

¹² Yũũ múãrẽ jóariguere naĩrõ wãcũrĩ tiigũda. Múã teeré masĩpacari, teeré “diamacũ maquẽ niiã” jĩĩpacari, yũũ múãrẽ wãcũrucujãrĩ tiigũda. ¹³ Yũũ catiró jeatuario yũũ múãrẽ jóariguere wãcũrĩ tiigũda. Yũũ teero tiirĩ, ãñuniã, yũũ wãcũrĩ. ¹⁴ Péerogã dũsacú yũũ diaadaro. Marĩ Õpũ Jesucristo teeré yũũre wedetoawi. ¹⁵ Niipetire yũũ jeatuario múãrẽ ãñurõ wedea, yũũ diari siro, yũũ wederiguere wãcũrucujãrõ jĩĩgũ.

Pedro Jesucristo ãtãgũpũ wasorĩ ññarigue

¹⁶ Marĩ Õpũ Jesucristo tutuarere, teero biiri cũũ putũaatidarecãrẽ ãsã múãrẽ wedewũ. Teeré wedera, basocã wedeseãmare quetire wederiwũ. Õsã cũũ uputĩ macũ niirére ññawũ. ¹⁷ Cõãmacũ Jesucristo Pacũ cũũrẽ usenire ãñowĩ. Cũũrẽ ãñurõ asibatére ticogũ wedeseri tũowũ: “Ãni yũũ macũ yũũ bayiró maĩgũ niiĩ. Cũũmena bayiró useniã”, jĩĩti. ¹⁸ Cũũ ãmũãsepũ wedesediocori, ãsã basiro tũowũ. Õsã Jesucristomena tiigũ ãtãgũpũ niiwũ, teero wáari.

¹⁹ Teeré ññarã, profetas jóariguere nemorõ padeóa. Múãcã cúã jóariguere wãcũnũnũseya. Cúã jóarigue naĩtĩãrõpũ sããwócori bóere tiiróbiro niiã. Téee Jesucristo putũaatiripũ, teeré wãcũnũnũseya. Ñocõãwũ muãjeari bóemuãatiro tiiróbiro Jesucristo putũaatigũ, marĩ masĩhẽrere masĩrĩ tiigũdaqui. ²⁰ Ateperẽ ãñurõ tũomasĩña: Profetas jóariguere marĩ

basiro wăcŭrémena “biiro jĩdugaro tia” jĩmasĩricu. Espíritu Santo tiápuremena marĩ teeré tuomasĩã. ²¹ Profetas cŭã wăcŭrémena dícu wederirira niuwă. Biirope wáayiro: Cŭã Cōāmacŭyere wederi, Espíritu Santo cŭã wăcŭrépure jea, cŭã wedeadarere wăcŭrĩ tiiyĩgu.

2

Jĩditoremena bueré (Jud 4-13)

¹ Tíatopure sĩquẽră Israelya pōna macără “ŭsă profetas niĩã” jĩditoyira. Cŭã teero tiiróbirora múã pŭtopu niirăcă teerora tiíadacua. Yayióro, jĩditoremena diamacŭ tiiróbiro bueadacua. Teero tiiră, múã padeorére ñañoădacua. Jesucristo cŭã ñañaré tiiré wapa dia, wapatírigupere booriadacua. Cŭã teero tiirí, Cōāmacŭ wăcŭña manirō cŭărē ñañarō tiigúdaqui. ² Pau cŭã ñañaré tiirére ññară, teerora tiinunúseadacua. Jesuré padeohérape cŭã teero tiirí ññară, Jesuyé diamacŭ maquērē ñañarō wedeseadacua. ³ Teeré buerá niyeru boorá niicua. Teero tiiră, múăyere néeădara, jĩditoremena múărē bueadacua. Cŭã teero tiiré wapa cŭărē ñañarō tiíadare niitoacu. Netōricua. Tíatopu Cōāmacŭ “cŭã ñañarō tiinóădacua” jĩtoarigu niiwĩ.

⁴ Cōāmacŭ too sugueropure ángelea niimirirare, cŭã ñañaré tiirí, cōăyigu. Cŭărē wapa tiigú, naĩtĩrōpu siatúcŭyigu, tée cŭã basocăre wapa tiíadari bureco jearipu. ⁵ Teero biiri Noé niiritocărē, Cōāmacŭ tiibureco niirărē cōăyigu.* Noé Cōāmacŭye añurére wederigure, teero biiri âpěră siete basocă dícu netōnéyigu. Âpěră basocă ñañarărē dúucōăyigu. ⁶ Teero biiri Cōāmacŭ Sodoma, Gomorra wămecutire macărĩ macărăcărē cōăyigu. Teemacărĩre basocămenară sóecōăpetijăyigu. Nitĩ mana dícu pŭtuáyiro. Teero tiigú, “too síro ñañaré tiirăre teero wăabocu sŭcă” jĩ wăcŭărō jĩgŭ, teero tiiyĩgu.† ⁷ Cōāmacŭ teero tiigú, Lot basocă añugărē netōnéyigu. Lot teemacărĩ macără ñañanetōjōără cŭã ñañaré tiidúheri ñnagŭ, páasutijōăyigu.

⁸ Cŭã basocă añugŭ cŭã watoapu niiyigu. Cŭã tiirére ñnayigu; tuoyigu. Bărecoricōrō cŭã ñañanetōjōărĩ ñnagŭ, bóaneōremena wăcŭpatiyigu. ⁹ Teero tiigú, Cōāmacŭ cŭărē padeorăre ñañarō wări, netōnémasĩqui. Ñañarăpere ñañarō tiigúdu siatúcŭrira tiiróbiro cuoquí, tée cŭã basocăre wapa tiíadari bureco jearipu. ¹⁰ Nemorō ñañarō tiigúdaqui âpěrăména ñañarō ñeeaperare, teero biiri cŭã dutirére netōnăcărărē.

Jĩditoremena bueră cŭã booró dícu tiidugăcua. Cuiro manirō ŭmăăse macără añurărē ñañarō jĩcua. ¹¹ Ángeleape jĩditoremena bueră nemorō tutuanetōnăcără niipacara, Cōāmacŭmena cŭã tiiríguere wedesera, cŭărē ñañarō jĩricua.

¹² Jĩditoremena buerăpe cŭã tuomasĩhêrere ñañarō wedesecua. Wáicura tiiróbiro niicua: Wáicura wăcŭripacara, niirucucua; cŭã ñee, sĩănóădara bauáaya. Teero tiiră, cŭăcă wáicura tiiróbiro diaadacua. ¹³ Cŭã âpěrărē ñañarō netōrĩ tiicúa. Cŭã teero tiiré wapa cŭăcă ñañarō netōădacua. Bărecopu cŭã booró ñañarére tiisénicua. Ñañanetōjōără, bobooro wări tiinóră niicua. Múămena yaadui, múărē tiiditóri ñna, cŭã wăcŭrémena buijăcua.

¹⁴ Numiărē ñnară, ñañarō wăcŭrémena dícu ñnacua. Cŭã ñnarécōrō ñañaré tiidugăcua; ñañarére tiidúugaricua. Padeobayĩherare wáicura yoorábiro wări tiicúa. Cŭã ñnarécōrō booră nijĩră, boonemójăcua. Cŭã ñañarō tiinóădara niicua. ¹⁵ Cōāmacŭye diamacŭ maquērē duură, diamacŭ niihêrepere nŭnăcúa. Cŭã Beor macŭ tiiróbiro tiicúa. Cŭã Balam wămecutiyaigu. Cŭã niyeru maĩyigu. Ñañaré tiirémene niyeru wapatádugayigu. ¹⁶ Cŭã ñañaré tiigú wări, cŭăyago burra cŭărē tutiyigo. Burra wedesemasĩhêgō niipaco, basocă

* 2:5 Génesis 6.1–7.24. † 2:6 Génesis 19.1–25.

wedesero tiiróbiro Balaamrẽ wedeseyigo. Co teero wedeseremena cũu mecãgúbiro tiirére duusãñúyigu.‡

17 Jĩditorepira oco niiré coperi sibiariro tiiróbiro niĩya, basocáre tiiápuhera. Ōme ñiitiámũãati, oco peahere tiiróbiro niĩya, ãñurõ basocáre tiihéra. Ñañarõ tiinóãdara niitoaya. Teero tiirá, naĩtĩārõpu ditiadacua. 18 Cũã wedesere wapamanĩã. Masĩrã tiiróbiro tiicúa; jĩditoremene buecua. Biuro jĩcua: “Marĩ noo booró marĩ tiitúsáreno tiirí, ãñuniã”, jĩcua. Teero jĩrémena ãpẽrãrẽ ñañocúa. Ñañarére tiidúmiãrirare ñañarére ugaripéari tiicúa sũcã. 19 Cũã biuro jĩcua: “Mũã ãpẽrã dutirémene niiria. Teero tiirá, mãã booró tiiyá”, jĩcua. Teero jĩpacara, cũã basiro ñañaré tiidúmasĩricua. Niipetire marĩ ñañaré tiirére duumasĩhẽrã, teerora teeména niirucujãadacu. 20 Jĩditorepira marĩ Ōpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũrẽ masĩmijĩya. Teero biuri atibúreco maquẽ basocáre ñañorĩ tiirére netõnénomijĩya. Netõnénorira niipacara, teeré tiinucãjĩya sũcã. Too síro teeré tiidúmasĩricua sãa. Teero tiirá, too sugero niiriro nemorõ ñañarã putuácu. 21 Cũã diamacũ maquẽ Cõãmacũyere masĩriatã, nemorõ ãñunibojĩyu cũãrẽ. Cõãmacũ tiidutire ãñurére masĩpacara, too síro teeré duurĩ, ñañanemorõ wáacu cũãrẽ. 22 Cũã ñañaré tiinemópeora, basocá cũã wedesereno tiirá tiĩya. Biuro wedesenoã: “Díayi usotiari siro, cũu usotiariguerena yaaqui sũcã. Teero biuri yese cusoari siro, putuawa, jũĩrĩpõpu cõãquí”.

3

Marĩ Ōpũ putuatiadare

1 Yũũ mãĩrã, mããrẽ sicapũ jóatoawũ. Ate puapũmena mããrẽ bueriguere acabórijããrõ jĩgũ jóaa, diamacũ wãcũãrõ jĩgũ. 2 Too sugero macãrãpu profetas ãñurã cũã jóasugueriguere wãcũña. Teero biuri marĩ Ōpũ marĩrẽ netõnégũ dutirére wãcũña. Teeré ãsã Jesucristo cũũyere wededutigũ beserira mããrẽ wedewũ.

3 Ateré masĩsugueya: Atibúreco petiádari sugero, basocá Cõãmacũyere buijãadacua. Cũã ñañaré tiidugárere tiiadacua. 4 Biuro jĩãadacua: “Cristo cũũ ‘atiguda’ jĩrigue ¿deero wáamiĩto?” jĩãadacua. Biuro jĩ buijãadacua: “Marĩ ñecũsũmũã diapetitoaya. Atibúreco tiinucãriro tiiróbiro teerora niirucujãã. Atiriqui”, jĩãadacua. 5 Biuro wáariguerere wãcũdugaricua: Too sugeropũ Cõãmacũ cũũ wedeseremene ãmũãse, atiditá bauári tiirĩgũ niĩwĩ. Oco watoa atiditaré bauári tiiyĩgũ. Teero biuri ocoména atiditaré bũcũári tiirĩgũ niĩwĩ. 6 Ocoménarã sũcã Cõãmacũ atiditaré duuri tiiyĩgũ.* Cũũ teero tiirémene atiditá niimirigue petijõãyiro. 7 Cõãmacũ wedeseremenarã atitó niirécã ãmũãsepũ niiré, atiditá pecamemene sóenoãdare niĩã. Cõãmacũ cũũ basocáre wapa tiiádari bũreco jeari, sóegũdaqui; tiibũrecora ñañarã pecamepu cõãnoãdacua.

8 Yũũ mãĩrã, ateré wãcũña: Marĩ tũgueñarĩ, mil cũmarĩ yonetõjõãã. Cõãmacũpere mil cũmarĩ sicabũreco tiiróbiro niicu. Sicabũreco cũũrẽ teerora mil cũmarĩ tiiróbiro niicu. 9 Basocá sĩquẽrã marĩ Ōpũ putuatiadare “pea niicu” jĩ wãcũpacari, pearĩcu. Cũũ putuatiadare sugero basocáre bóaneõrere ãnogũ tiiquĩ. Sĩcũrẽ pecamepu wáari boorĩqui. Niipetira cũã ñañarére wãcũpati, wasorĩ booquí. Teero tiigũ, atiriqui ména.

10 Marĩ Ōpũ putuatiadari bũreco marĩ wãcũhẽritabe, jeaadacu. Sĩcũ yaarépigu wãcũña manirõ jeagũ tiiróbiro jeaadacu. Tiibũrecopũre biuro wáaadacu: Bayiró bũsrómena niipetire ãmũãse maquẽ petijõãadacu. Niipetire sóenoãdacu. Atiditá, teero biuri atiditá maquẽ jũũpetijõãadacu.

11 “Niipetire petijõãadacu” jĩrére masĩ, ¿deerope tiiádari marĩ? Ñañaré tiirére duu, Cõãmacũ boorépere ãñurõ tiiáda. 12 Teerora tiiáda, marĩ Ōpũ putuatiadarere cotera.

‡ 2:16 Números 22.21-35. * 3:6 Génesis 7.11-24.

Máata putuaatiaro jĩrã, ãñurõ tiirucúada. Cũ putuaatiadari bareco jeari, niipetire ãmũãse maquẽ jũũpetijõããdacu. Teero biiri atiditá maquẽ jũũ, sipipetiadacu. ¹³ Marĩpeja mama ãmũãse, mama dita cotea. Cõãmacũ “mama ãmũãse, mama dita tiigúda” jĩtoayigu. Toopúre niipetira Cõãmacũ booré díçure tiíadacua.

¹⁴ Teero tiirã, yũũ maĩrã, teero wáaadarere múã coterã, niipetire múã põõtẽõrõ ãñurõ niirecãtiya. Biiro tiirĩ, Jesucristo putuaatigu, múãrẽ ãñurã, ñaňarẽ manirã, Cõãmacũmena ãñurõ niirãrẽ buajeágũdaqui. ¹⁵ Ateré wãcũña: Marĩ Õpũ marĩrẽ bóaneõ ñňajĩgũ, basocã netõãrõ jĩgũ, cotequi ména. Marĩya wedegũ Pablo marĩ maĩgúcã teerora múãrẽ jóarigu niiwĩ. Cõãmacũ cũũrẽ masĩré ticorẽmena teero jóarigu niiwĩ. ¹⁶ Niipetire cũũ jóarepũrĩcõrõ teerẽna jóarigu niiwĩ. Apeyẽ sĩquẽ cũũ jóarigue wisió niiã. Masĩhẽrã, teero biiri padeotutúhera tee cũũ jóariguere wedewisiojãcua. Teerora tiicúa apeyẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóariguecãrẽ. Teero tiirã, cũã basiro ñaňarõ tiirĩ tiinóãdacua.

¹⁷ Yũũ maĩrã, cũã wedewisioyemena wedeadarere múã masĩtoaa. Ñaňarã cũã jĩditoaremena wederẽre tuonũnũserijãña, cũã tiiróbiro putuári jĩrã, múã padeotutúarere ditiri jĩrã. ¹⁸ Teero ditiri tiiróno tiirã, marĩ Õpũ Jesucristo marĩrẽ netõnégũpere masĩnemoña. “Cũũ marĩrẽ maĩĩ” jĩrẽre masĩrã, cũũrẽ nemorõ padeoyá. “Ãñunetõjõãĩ”, jĩrucujããda. Teerora jĩrucujãrõ booa.

Nocõrõrã jóaa.

JUAN jóasugueripũ

Jesucristo catiré petihére ticogú

1-2 Yũũ múārē Jesucristoye maquērē, cūũ niirecatirere jóagu tiia. Biiro niiā: Cūũ atibáreco tiádari suguero, cūũ Pacumena niitoarigu niwĩ. Too síro atibárecopure bauárigu niwĩ. Cūũ Cōāmacũ wācūrere wedegú niĩ; teero biiri marĩrē catiré petihére ticogú niĩ. Ũsā cūūrē ĩñawũ; cūũ wedeseri tuowũ; cūūrē padeñawũ. Ũsā basirora cūūrē ĩñawũ; cūūrē añurō masĩwũ. Teero tiirá, ũsā cūūrē ĩñariguere múārē wedea. ³ Ũsā marĩ Pacũ Cōāmacũmena, teero biiri cūũ macũ Jesucristomena añurō niirōbirora múārē ũsāmena añurō niirĩ boogá. Teero tiirá, ũsā ĩñariguere, ũsā tuoríguere múārē wedea. ⁴ Ateré múārē jóacũā, marĩ niipetira ũsenirere buaáda jĩĩrā.

Cōāmacũ sīāwócore tiiróbiro niigú

⁵ Jesucristo ũsārē wederiguere múārē wedenetōneā. Cūũ biiro jĩwĩ: “Cōāmacũ añugú, sīāwócore tiiróbiro niigú niĩ. Cūũpure ñañaré, naĩtĩāre maniā”, jĩwĩ. ⁶ Sīcũ “yũũja Cōāmacũmena añurō niijāā” jĩboqui. Cūũ teero jĩpacũ sūcā, ñañarére tiirucúqui; diamacũ maquērē netōncāqui. Teero tiigú, jĩdito, naĩtĩārōpũ niigú tiiróbiro niiqui. ⁷ Añurere tiirucúgunopeja Cōāmacũ niiróbiro sīāwócoropũ niigú tiiróbiro niĩ. Āpērāmēna añurō niiqui. Teero biiri Cōāmacũ macũ Jesucristoye díicā niipetire cūũ ñañaré tiirere cosecú.

⁸ “Yũũja ñañarére tiiría” jĩgũno cūũ basiro jĩditogu tiiqui; cūũ wācūrē diamacũ niiricu. ⁹ Cōāmacũ diamacũ tiirucúgun niiqui; cūũ jĩrirobirora tiigú niiqui. Teero tiigú, sīcũ cūũ ñañaré tiiríguere wedenetōrĩ, Cōāmacũ acabógudaqui. Niipetire cūũ ñañaré tiirígue wapare ñañarō tũgueñanemorĩ tiiríqui. ¹⁰ “Yũũja ñañarére tiiría” jĩgũno Cōāmacũ jĩriguere jĩditorigue tiiróbiro wáari tiiqui;* cūũ wedeserere tuodugáhegu tiiróbiro niiqui.

2

Cristo cūũ Pacũre marĩrē wedesebosaqui

¹ Múā yũũ pōnabiro niirārē teeré jóaa, ñañarére tiiríjāārō jĩgũ. Jesucristo diamacũ tiirucúgun niiqui. Teero tiigú niijĩgũ, marĩ ñañaré tiirí, cūũ Pacũre marĩrē wedesebosaqui.

² Cūũ diariguemena marĩ ñañaré tiirere acabóre buamasĩā. Marĩ ñañaré tiiré díicũre diabosaririgu niwĩ; niipetira atibáreco macārā ñañaré tiirécārē diabosarigu niwĩ.

³ Marĩ Cōāmacũ dutirere tiirá, “diamacúrā Cōāmacūrē masĩtoaa” jĩmasĩā. ⁴ Sīcũ cūũ dutirere tiirípacũ, “yũũ cūūrē masĩtoaa” jĩboqui. Teero jĩgũ jĩditorepigu niiqui; cūũ wācūrē diamacũ niiricu. ⁵ Cōāmacũ dutirere tiirucúguno Cōāmacũ booróbirora cūūrē maĩmasĩqui. Teemēna “diamacúrā Cōāmacũmena niijāā” jĩmasĩqui. ⁶ “Yũũ cūũmena niijāā” jĩgũno Jesucristo tiirécũtirobirora tiinũnũsearo.

Cāmerĩ maĩñá

⁷ Yũũ maĩrā, yũũ múārē jóare apeyé mama dutiré mee niiā; bũcũ dutiré múā sicutopũ cuorígura niiā. Múā tee bũcũ dutirere tuotójyũ. ⁸ Teero niipacari, yũũ múārē jóare mama dutiré tiiróbiro wáaa. Yũũ jóare diamacũ maquē niiā. Jesucristo basirora teeré ěñowĩ; múācā teeré ěñorā tiia. Múā ñañarére tiijĩrā, naĩtĩārōpũ niirira tiiróbiro niimiwũ. Añurépere tiijĩrā, bóeropũ niirā wáara tiia sáa.

* 1:10 Proverbios 20.9.

⁹ Sícū biiro jĩboqui: “Yꝯꝯ bóeropꝯ niigú tiiróbiro niiā”. Teero jĩpacꝯ, Jesuré padeoráre ñnatutiqui. Teero tiigú, naĩtĩārōpꝯ niigú tiiróbiro nijāqui ména. ¹⁰ Jesuré padeoráre maĩgúnopeja bóeropꝯ niigú tiiróbiro niiqui. Tee bóeremena ñañarére ññasuguemasĩjĩgũ, “tee ñañarére tiiría” jĩiqui. ¹¹ Jesuré padeoráre ñnatutigꝯno naĩtĩārōpꝯ niigú tiiróbiro niirecutiqui. Teero biiri naĩtĩārōpꝯ niigú tiiróbiro tiirecutiqui. Cũ ñañaré tiiré wapa capeari baunóhēgũ tiiróbiro niiqui. Teero tiigú, añurépere besemasĩriqui.

¹² Múā yꝯꝯ pōnabiro niirārē jóagu tiia. Cōāmacũ Jesucristo diabolosarigue wapa múā ñañaré tiiré acabótoajĩyi.

¹³ Múā butoáre jóagu tiia. Cristo sicutopꝯ niirigꝯre múā añurō masĩcu.

Múā mamarārē jóagu tiia. Satanárē múā netōnucārira niiwũ.

¹⁴ Múā yꝯꝯ pōnabiro niirārē jóaawũ. Marĩ Pacꝯre múā masĩtoacu.

Múā butoáre jóaawũ. Sicutopꝯ niirigꝯre múā masĩtoacu.

Múā mamarārē jóaawũ. Múā padeotutúa niicu; Cōāmacũ wedeserere múā wācũrucucu; wāĩtĩārē dutigꝯre múā netōnucārira niiwũ.

¹⁵ Atibúreco macārā ñañaré tiirucúrenorē, teero biiri atibúrecopꝯ niirére maĩrĩjāña. Sícū atibúreco macārā tiiróbiro tiigúno Cōāmacũpere maĩríqui. ¹⁶ Atibúreco macārā tiiré biiro niiā: Noo booró tiidugáre, bayiró Ɂgaripéare, “āpērā nemorō niigú niiā yꝯꝯja” jĩré niiā. Tee Cōāmacũye mee niiā. Tee niipetire atibúreco macārā tiirépe niiā. ¹⁷ Atibúreco, atibúreco macārā ñañaré tiidugáre petijōāadacu. Cōāmacũ boorére tiigúnopeja niirucujādaqui.

Jesuyé queti jĩditore mee niiā

¹⁸ Múā yꝯꝯ pōnabiro niirā, niiture bꝯrecori jeatoacu. Atibúreco petiádari suguero, sícū Cristore ñnatutinetōjōāgũ atigúdaqui. Múā teeré tꝯtóarira niiwũ. Atitóre paꝯ Cristore ñnatutira jeatoawa. Teero tiirā, “niiture bꝯrecori jeatoaa” jĩmasĩā. ¹⁹ Cristore ñnatutira marĩ menamacārārā niimirira niipacara, marĩrē cōājāwā. Cúā marĩ menamacārā peti mee niiwā. Marĩ menamacārā peti niirājā, marĩmenarā niibocua ména. “Marĩrē cōājāwā” jĩrā, ateré masĩā: Cúā niipetira marĩ menamacārā mee niiwā.

²⁰ Cristo múārē Espiritu Santore ticorigꝯ niiwĩ. Teero tiirā, múā niipetira diamacú maquērē masĩtoacu. ²¹ Múā diamacú maquērē masĩriatā, múārē jóaribocu. Múā Jesucristoyere diamacú masĩcu. Teero tiigú, múārē jóaa. Múā ateré masĩtoacu: Cũye queti jĩditore mee niiā. ²² Jĩditorepira biiro jĩcua: “Cōāmacũ beserigꝯ Jesús mee niiĩ”, jĩcua. Teero jĩrā Cristore ñnatutira niĩya. Cúā marĩ Pacꝯ Cōāmacũrē, cũ macũ Jesucristomenarā sūnacúa. ²³ Cũ macũrē sūnarāno marĩ Pacꝯmena niiricua. “Jesús Cōāmacũ macũ niiĩ” jĩrānopeja marĩ Pacꝯmena niicua.

²⁴ Teero tiirā, múā sicutatꝯrígꝯre wācũrucujāña. Múā sicutopꝯ tꝯrígꝯre wācũrucura, Cōāmacũ macũmena niirucujāadacu; cũ Pacꝯmenacārē niirucujāadacu. ²⁵ Cũ marĩrē jĩrirobirora tiigúdaqui: Marĩrē catiré petihére ticogúdaqui.

²⁶ Múārē jĩditodugaraye quetire jóaa, múārē añurō masĩārō jĩgũ. ²⁷ Espiritu Santo Jesucristo ticorigꝯ múāpꝯre niiqui. Teero tiirā, āpĩ múārē “nemorō buegúda” jĩgúrē boorĩjāña. Espiritu Santo múārē niipetirere buequi. Cũ jĩditoro manirō diamacú maquērē buequi. Cũ bueróbirora Jesucristomena nijāña.

²⁸ Mecūtígācārē múā yꝯꝯ pōnabiro niirā, cũmena niirucujāña. Marĩ teero tiirā, cũ putuaatiri, boborícu. “Marĩ Cōāmacũ boorére tiirā niiā”, jĩmasĩādacu. ²⁹ Múā cũ diamacú tiirucúre masĩtoaa. Teero tiirā, “niipetira diamacú tiirāno Cōāmacũ pōnarā niĩya” jĩrére masĩnoā.

3

Cõāmacũ põna tiirécutire

¹ Cõāmacũ marĩ Pacũ marĩrẽ bayiró maĩrére wãcũñate múã. Marĩrẽ bayiró maĩgũ, “yũũ põna niĩya” jĩiqui. Teerora niĩã marĩ. Atibúreco macãrã Cõāmacũrẽ masĩrijĩrã, marĩ cũũrẽ padeorã tiirécutirere tuomasĩricua. ² Yũũ maĩrã, mecũtígã marĩ Cõāmacũ põna niĩã. Too síropũ marĩrẽ wáaadarere ãñurõ masĩña maniã ména. Ate dícre masiã: Jesucristo putuaatiri, cũũ baurére ãñaadacu. Cũũrẽ ãñajĩrã, cũũ tiiróbiro wáaadacu. ³ Cũũrẽ ãñaré maniã. Marĩcã cũũ tiiróbiro “ãñurã wáaadacu” jĩirere wãcũã. Teero tiirã, ãñarére tiirijãrõ booa.

⁴ Ñañaré tiiré Cõāmacũ dutirére netõnucãre niĩã. Teero tiigũ, ãñarére tiirucũgũno Cõāmacũ dutirére netõnucãgũ niiqui. ⁵ Múã masĩtoaa: Jesucristo marĩ ãñaré tiirére cõãgũ atirigũ niĩwĩ. Cũũpure péerogã ãñaré maniã. ⁶ Cũũmena niigũno ãñaré tiirécutiriqui. Ñañarére tiirécutigũnope Cristore padeorĩqui; cũũrẽna masĩhẽgũ niiqui. ⁷ Múã yũũ põnabiro niĩrã, múãrẽ ãpĩ jĩĩditiirijãrõ. ãñurõ tiirucũgũno Jesús tiiróbiro ãñurõ tiigũ niĩ. ⁸ Sicatopũra wãtĩãrẽ dutigũ ãñaré tiimúãatirigũ niiqui. Teero tiigũ, ãñaré tiirécutigũno cũũyagũ niiqui. Cõāmacũ macũ wãtĩãrẽ dutigũ tiirére cõãgũ atirigũ niĩwĩ.

⁹ Cõāmacũ cũũ põnarẽ cũũ tiiróbiro niirecutiri tiirigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõāmacũ põna ãñarére tiirucúricua. ¹⁰ “¿Noãpé niĩ Cõāmacũ põna?” teero biiri “¿noãpé niĩ wãtĩãrẽ dutigũ põna?” jĩĩ masĩdugara, ateré masĩña: “Ñañaré tiirécutira, ãpẽrãrẽ maĩhẽrãno Cõāmacũ põna mee niĩya”, jĩĩnocu.

Cãmerĩ maĩré

¹¹ “Cãmerĩ maĩrõ booa” jĩiré queti múã sicutopũ tuorĩgue niĩã. ¹² Caĩn tiiróbiro niirijããda. Cũũ wãtĩãrẽ dutigũ menamacũ niijĩgũ, cũũ bai Abel wãmecutigure sĩãjãyigũ. ¿Deero tiigũ cũũrẽ sĩãyĩri? Caĩn tiirécutire ãñaré niyiro; cũũ bai tiirécutirepe ãñurẽ niyiro.

¹³ Yáa wedera, teeré wãcũrã, atibúreco macãrã múãrẽ ãñatutiri ãñarã, “¿deero tiirã yũũre ãñatutii?” jĩĩ wãcũrijãña. ¹⁴ Marĩ Jesuré padeorãre maĩjĩrã, ateré masiã: Cõāmacũ marĩ pecamepũ wáaborirare catiré petihére cuorĩ tiirigũ niĩwĩ. Jesuré padeorãre maĩhẽgũno catiré petihére cuorĩqui. ¹⁵ Jesuré padeorãre ãñatutigũno basocãre sĩãgũ tiiróbiro niiqui. Múã masĩtoaa: Basocãre sĩãgũno catiré petihére cuorĩqui. ¹⁶ Ateména cãmerĩ maĩrére masiã: Jesús marĩrẽ diabolarigũ niĩwĩ. Teero tiirã, marĩcã Jesuré padeorãre “diabolagũda” jĩĩ wãcũrõ booa. ¹⁷ Pee apeyé cuogũno sĩcũ Jesuré padeogãre bóaneõgũ niirĩ ãñapacũ, cũũrẽ tiĩápuridojãboqui. Cũũ teero tiirĩpacũ, ¿deero tiigũ “Cõāmacũrẽ maĩã” jĩĩbogari? ¹⁸ Múã yũũ põnabiro niĩrã, marĩ wedeseremena dícu “cũãrẽ maĩã” jĩĩrijãrõ booa. Marĩ tiĩápuremenape cũãrẽ maĩrére diamacũrã tiĩẽñorõ booa.

Cõāmacũrẽ padeorã cuiro manirõ niimasĩã

¹⁹⁻²⁰ Apetó sĩcũ marĩ menamacũ biiro wãcũqui: “Yũũ ãñañanetõjõãgũ niiga” jĩĩ wãcũpacũ, cũũ ãpẽrãrẽ maĩré wapa Cõāmacũmenape cuiro manirõ niiqui. Marĩ cũũ põna niĩã. Cũũ marĩye maquẽrẽ masĩpetijãqui. Cũũ marĩ ãñaré tiirĩguere acabóqui. ²¹⁻²² Marĩ yeeripũnapũ “ãpẽrãména ãñurõ niĩã” jĩĩ tagueñarã, cuiro manirõ Cõāmacũrẽ sãĩmasĩã. Cũũ dutirére, cũũ boorére tiirĩ, Cõāmacũ niipetire marĩ sãĩrére ticogũdaqui. ²³ Cũũ dutiré ate niĩã: Cũũ macũ Jesucristore padeoáda. Teero biiri cũũ dutiobirora cãmerĩ maĩãda. ²⁴ Niipetira cũũ dutirére tiirãno cũũmena niicua; cũũcã cũũmena niiqui. Marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõāmacũ marĩmena niirére masiã.

4

Cõāmacũye wederãre ãñabesedutire

1 Yáa wedera, niipetira Cõamacũyere wederí basoca wederére padeoríjãña. Cúã wederére “¿diamacúrã Cõamacũye niimiito?” jĩ tũosũguéya. Paũ basocá “ũsã Cõamacũyere wederá niiã” jĩdito buecãmesãya. 2 Ateména diamacú Cõamacũyere wederére ññabesemasĩadacu: “Jesucristo basocúra atiyigu” jĩgũno diamacúrã Cõamacũyere wedequi. 3 Teeré wedehẽgũno diamacú Cõamacũyere wederiqui. Cũũrã Cristore ññatutinetõjõãgũyere wedequi. Múã Cristore ññatutinetõjõãgũ atiadarere tũotóajĩyu. Cũũ basocá watoapũ niitoaqui.

4 Múã yũũ põnabiro niirã, múã Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũ múãrẽ tutuarere ticoqui. Atibúreco macãrãrẽ tutuare ticogúpeja Cõamacũbiro tutuariqui. Teero tiirã, atibúreco macãrã múãrẽ cúã jĩditorere padeorí tiimasĩricua. 5 Jĩditoremena buerápe atibúreco macãrã niĩya. Teero tiirã, atibúreco maquẽ dícare bueeya. Atibúreco macãrã cúã buerére tũonũnũsecua. 6 Marĩpeja Cõamacũ põnarã niiã. Cõamacũrẽ masĩgũno marĩrẽ tũonũnũsequi. Cõamacũrẽ masĩhẽgũnopeja marĩrẽ tũonũnũseriqui. Marĩ teeré tũomasĩrã, “diamacúrã Cõamacũye niiã” o “jĩditore niiã” jĩ besemasĩadacu.

Cõamacũ basocáre maĩquí

7-8 Yũũ maĩrã, Cõamacũ basocáre maĩquí. Teero tiirã, marĩcã cãmerĩ maĩãda. Cãmerĩ maĩrãno Cõamacũ põnarã niicua. Cúã Cõamacũrẽ masĩcua. Cãmerĩ maĩhẽrãnopeja Cõamacũrẽ masĩricua. 9 Cõamacũ marĩrẽ maĩrére ateména ññorígu niĩwĩ: Cõamacũ cúũ macũ sĩcũ niigúrẽ atibúrecopũre ticodiocorigũ niĩwĩ. Marĩrẽ catiré petihére cũoáro jĩgũ, cúũrẽ diaboladutirigu niĩwĩ. 10 Marĩ Cõamacũrẽ maĩrĩra niĩwũ. Cũũpe marĩrẽ maĩgũ, marĩ ññañaré tiirére acabódugarigu niĩwĩ. Teero tiigũ, cúũ macũrẽ ticodiocorigũ niĩwĩ, diabosaaro jĩgũ. Cũũ marĩrẽ biiro tiibosárigue maĩré peti niicu.

11 Yũũ maĩrã, Cõamacũ teero tiirĩgu niijĩgũ, marĩrẽ bayiró maĩquí. Teero tiirã, marĩcãrẽ cãmerĩ maĩrõ booa. 12 Sĩcũ basocú Cõamacũrẽ ññarigu maniqui. Marĩ cãmerĩ maĩrĩ, cúũ marĩmena niiqui; cúũ booróbirora cúũrẽ maĩmasĩã. 13 Cõamacũ marĩrẽ Espĩritu Santore ticorigũ niĩwĩ. Teero tiirã, Cõamacũ marĩmena niirére masĩã; teero biiri marĩ cúũmenarã niirécãrẽ masĩã. 14 Ñsã basirora Cõamacũ macũrẽ ññawũ. Ateré wedea: Cõamacũ cúũrẽ atibúreco macãrã ññañarẽ netõnédutigu ticodiocorigũ niĩwĩ. 15 “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩgũnorẽ Cõamacũ cúũmena niiqui; cúũcã Cõamacũmenarã niiqui.

16 Cõamacũ marĩrẽ maĩrére masĩã. “Cũũ marĩrẽ maĩré diamacú maquẽ niiã” jĩrẽre padeóa. Cõamacũ basocáre maĩquí. Cãmerĩ maĩrucũgũno Cõamacũmena niiqui; Cõamacũcã cúũmena niiqui. 17 Marĩ Cõamacũ booróbirora cúũrẽ maĩmasĩã. Jesucristo atibúrecopũ niigũ, cúũ Pacũre maĩwĩ. Cũũ maĩrĩrobirora marĩcã Cõamacũrẽ maĩmasĩã. Teero tiirã, Cõamacũ basocáre wapa tiĩádari bũreco jeari, cúũrẽ cuiricu. 18 Cõamacũrẽ maĩgũno cúũrẽ cuiriqui. Cõamacũ booróbirora cúũrẽ maĩgũ, cuiro manirõ niiqui. Cuiure cũogũno “yũũre ññañarõ tiibóqui” jĩ wãcũqui; Cõamacũ booróbirora cúũrẽ maĩrĩqui.

19 Cõamacũ marĩrẽ maĩsũguérigu niĩwĩ. Teero tiirã, marĩ cãmerĩ maĩã. 20 Sĩcũ “Cõamacũrẽ maĩã” jĩpacũ, Jesuré padeoráre ññatutigu, jĩditorepigũ niiqui. Basocá cúũ ññarãcãrẽ maĩhẽgũ, nemorõ Cõamacũ bauhẽgũpereja maĩmasĩricui. 21 Cõamacũrẽ maĩgũno Jesuré padeorácãrẽ maĩrõ booa. Teeré Cõamacũ marĩrẽ tiidutĩrigũ niĩwĩ.

5

Atibúreco maquẽ ññañaré cãmotãmasĩre

1 “Jesús Cõamacũ beserigu Cristo niĩ” jĩ padeoráno Cõamacũ põnarã niicua. Æpẽrãrẽ maĩrãno cúã põnacãrẽ maĩcúa. 2 Marĩ Cõamacũrẽ maĩ, cúũ dutirére tiirã, “cũũ põnacãrẽ maĩã” jĩmasĩadacu. 3 Cõamacũrẽ maĩrãno cúũ dutirére tiĩya. Cũũ dutiré wisiória. 4 Marĩ Cõamacũ põna atibúreco maquẽ ññañaré tiirĩa. Jesucristore padeorémẽna ãñurére tiinóã.

⁵ Marĩ Jesuré “cũ Cõamacũ macũ niĩ” jĩ padeóa. Teeména dícu atibúreco maquẽ ñañarére cãmótãmasĩcu.

Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ

⁶ Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ. Cũ atibúrecopũ niĩrĩ, Juan cũrẽ wãmeõtiwi. Cũrẽ wãmeõtigũ, ocoména wãmeõtiwi. Too síro cũ curusapũ diajõãwĩ. Biĩro tiĩrémena “yũ Cõamacũ macũ niĩ” jĩrere ãñowĩ. Cũrẽ wãmeõtiriguemena dícu ãñorĩwi. Cũ diariguenacãrẽ ãñowĩ. Espíritu Santo “Jesucristo Cõamacũ macũ niĩ” jĩrere marĩrẽ ãñoquí. Cũrã diamacũ maquẽrẽ wedegũ niĩ. ⁷ Atequetiré cũ basirora ãñoõya. Cũ ãtĩãrã ãmũãsepũ niĩya: Pacũ, macũ, teero biĩrĩ Espíritu Santo. Cũ ãtĩãrãpũ niipacara, sícũrã niĩ. ⁸ Atibúrecopũre Espíritu Santo wederémēna “Jesús Cõamacũ macũ niĩ” jĩrere masĩnoã. Teero biĩrĩ Jesús cũ Cõamacũ macũ niĩrere cũ wãmeõtinoriguemena, cũ diariguenemena ãñorĩgũ niĩwĩ. ⁹ Basocá cũ ãñariguere wedericãrẽ, marĩ padeóa. Cõamacũ basocá wederé nemorõ diamacũ wedei. Cũrã cũ macũ niirecutirere wederĩgũ niĩwĩ. ¹⁰ Cõamacũ macũrẽ padeogũno Cõamacũ wederere padeoquí. Cõamacũ wederere padeohégũno cũ jĩriguere jĩditorigue tiĩróbiro wáari tiĩquí; cũ Cõamacũ cũ macũ niirecutirere wederere padeorĩquí. ¹¹ Cõamacũ ateré wedequi: Cũ marĩrẽ catiré petihére ticorĩgũ niĩwĩ. Tee catiré petihére cũ macũpũre niĩcu. ¹² Cõamacũ macũmena niigũno catiré petihére cõoquí; cũ macũmena niĩhégũno catiré petihére cõorĩquí.

Wedeyaponorigue

¹³ Mũ Cõamacũ macũrẽ padeoräre atipũrẽ jóaa, mũ “catiré petihére cõoa” jĩ masĩãrõ jĩgũ.

¹⁴ Marĩ masĩtoaa: Cõamacũ booróno sãĩrĩ, marĩ sãĩrere tuoquí. Teeré masĩrã, cũrẽ cuiro manirõ sãĩmasĩã. ¹⁵ “Cõamacũ marĩ sãĩrere tuoquí” jĩmasĩrõbirora “cũ marĩ sãĩãriguecãrẽ ticotoai” jĩmasĩnoã.

¹⁶ Apetó tiigũ, Jesuré padeogũno ñañaré tiĩrĩ, sícũno ãñaboquí. Cũ ñañaré tiĩrẽ acabómasĩreno niĩrĩ, Cõamacũrẽ sãĩbosáaro. Sãĩbosári, tee ñañaré tiĩrẽ acabómasĩreno niĩrĩ, Cõamacũ cũrẽ catiré petihére ticogũdaquí. Apeyé ñañarõ tiĩrẽ acabónoña maniré niĩcu. Teeré “sãĩbosáya” jĩña maniã. ¹⁷ Niipetire ñañaré tiĩrẽ Cõamacũrẽ netõnucãre niipacari, apeyé ñañaré tiĩrẽ acabómasĩreno niĩcu.

¹⁸ Marĩ ateré masĩtoaa: Cõamacũ põna ñañaré tiĩrecutiricua. Jesús cũãrẽ cotequí. Teero tiigũ, wãtĩãrẽ dutigũ cũ padeorere ñañomasĩriquí. ¹⁹ “Marĩ Cõamacũ põna niĩ” jĩrere masĩã. Atecãrẽ masĩã: Wãtĩãrẽ dutigũ niipetira atibúreco macãrãrẽ dutiqui.

²⁰ Apeyecãrẽ masĩã: Cõamacũ macũ atirĩgũ niĩwĩ; marĩrẽ tũomasĩrere ticorĩgũ niĩwĩ. Teeména Cõamacũ diamacũ niigũrẽ masĩã. Cõamacũmenarã niĩã. Teero biĩrĩ cũ macũ Jesucristomenacãrẽ niĩã. Jesucristo Cõamacũ diamacũ macũ niigũ niĩquí. Cũrã niĩquí sũcã catiré petihére ticogũ.

²¹ Mũ yũ põnabiro niĩrã, “cõãpõnarẽ basocá weerirare padeobócu” jĩrã, Jesuré wãcũrucujãña.

Nocõrõrã niĩã.

JUAN puarĩ jóaripũ

Cãmerĩ maĩdutĩre

¹ Yũũ mũũ Cõãmacũ beserigore, teero biiri mũũ põnarẽ añudutia. Yũũ butoá dutirá* menamacũ múārẽ niirõrã maĩã. Yũũ dícu múārẽ maĩgũ tiiría; niipetira diamacũ maquẽrẽ masĩrã múārẽ maĩya. ² Diamacũ maquẽrẽ cwoa marĩ. Tee marĩmena niirucujããdacu.

³ Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri cũũ macũ Jesucristo marĩ Õpũ múārẽ añurẽ ticoaro; bóaneõ ññaãrõ; añurõ niirecutiri tiiaro. Cũũ teeré tiirí, diamacũ maquẽrẽ masĩ, câmerĩ maĩãdacu.

⁴ Sĩquẽrã mũũ põnarẽ buajeáwu. Cũãrẽ Cõãmacũ marĩrẽ dutirobirora diamacũ niirecutiri ññawũ. Teeré ññagũ, bayiró useniwũ. ⁵ Mecũtígã mũũrẽ ateré bayiró jĩgũda: Marĩ câmerĩ maĩrõ booa. Tee mama dutiré mee niiã; máatapũra marĩ padeonucãrãrẽ dutiré cũũrigue niiã. ⁶ Marĩ câmerĩ maĩrã, Cõãmacũ dutirére tiirã tiia. Cũũ marĩrẽ câmerĩ maĩdutĩyigu. Ate múã tuotóarepu niiã.

Jĩditorepira maquẽrẽ wederigue

⁷ Atibúrecopũre paũ jĩditorepira wáanetõya. Cũã “Jesucristo basocũ marĩ tiiróbiro õpũũcutigu bauárigu niiwĩ” jĩrẽre padeoríya. Cũãno jĩditorepira, Cristore ññatutira niiya.

⁸ Añurõ tuomasĩña, Cõãmacũ múārẽ ticoadarere “tiidióbocu” jĩrã, Cõãmacũ niipetire múārẽ ticoadarere añurõmena ñeeãda jĩrã.

⁹ Cristo buerére cũũ basiro cũũ wãcũrémena “nemosãñurõ buegũda” jĩgũno Cõãmacũrẽ cuoríqui. Cristo buerére tiirucúgũpeja Cõãmacũrẽ, teero biiri cũũ macũrẽ cwoquí. ¹⁰ Apetó tiigũ, sícũ múã putopũ jeagũ Cristo buerére wederiboqui. Cũũnorẽ múãye wiseripũ ñeerijãña. Añudutirijãña. ¹¹ Múã cũũrẽ añudutira, cũũ ññaãrõ buerére niisotoapeara niiãdacu.

Wedeyaponorigue

¹² Yũũ pee peti jĩdũgare cuomíã, cuogũpeja. Atipũpũre teeré jóaria. Máata marĩ ññaãdacu, Cõãmacũ boorí. Toopũ câmerĩ wedeapudacu. Marĩ teero tiirã, añurõ useniãdacu.

¹³ Mũũ bayio põna mũũrẽ añudutiya. Coocã Cõãmacũ beserigo niiyo. Nocõrõrã jóaa.

* 1:1 Ññaña “butoá dutirá” glosariopũre.

JUAN ĩtĩĩrĩ jóaripũ

Gayo añurõ tiirĩgue

¹ Gayo yũ bayiró maĩgũ, yũ mũrẽ añudutia. Yũ bũtoá dutirá menamacũ mũrẽ niirõrã maĩã.

² Yũ mũrẽ Cõamacũrẽ sãĩboságu tiia, niipetire mũrẽ añurõ wáaaro jĩĩgũ. Mũ Cõamacũmena añurõ yeeripũnacutirobirora mũrẽ ñañaré, diaré wáari tiirĩjããrõ. ³ Yũ bayiró ũseniã. Sĩquẽrã Jesuré padeorá mũye quetire wedejeawa. Mũ diamacũ maquẽrẽ padeorucúayiro. Mũ añurõ Cõamacũ boorére tiigũ tiíayiro. ⁴ Yũ buerira diamacũ maquẽrẽ tiirĩ tũogũ, ũseniã. Deero tii apeyeména ũseninemia.

⁵ Mũ Jesuré padeoráre añurõ tiigũ tiíayiro. Āpẽrã Jesuré padeorá jearácãrẽ mũ ĩñamasĩhẽrã niipacari, teerora tiíayiro. ⁶ Cũã ũsã neãrõpũ mũ cãmerĩ maĩrẽcutirere wedeeya. Mũ pũtopũ jearáre teero tiíapurucujãña Cõamacũ booróbirora. ⁷ Cũã Jesuyé quetire wedenũcãwara niĩya. Jesuré padeohẽra tiíapurere ñeeririra niĩwã. ⁸ Teero tiirã, cũã tiiróbiro tiirãre marĩrẽ tiíápuro booa. Marĩ teero tiirã, diamacũ maquẽrẽ wederãre tiíápura niĩã.

Diótfes ñañarõ tiirĩgue

⁹ Yũ too macãrã Jesuré padeoráre sicapũ jóawũ. Diótfes niipetirare dutigũ niidũgagu ũsã dutirẽre booríayigu. ¹⁰ Teero tiigũ, yũ mũã pũtopũ wáagu, cũũrẽ mũã ĩñacoropũ wedegũda cũũ ũsãrẽ wedepatirere, ũsãrẽ jĩĩditorere. Apeyeré tiíayigu: Jesuré padeorã toopũ jeari, cũãrẽ ñeeriaigu. Cũãrẽ añurõ ñeedũgara tiirĩ ĩñagũ, ñeedutihegu, cõãwionecojãrucuayigu.

¹¹ Yũ bayiró maĩgũ, ñañaré tiirẽre ĩñacũrijãña; añurõ tiirépere ĩñacũña. Āñurõ tiirãno Cõamacũ põna niĩya; ñañaré tiirãno Cõamacũrẽ masĩricua.

Demetrio añurõ tiirĩgue

¹² Niipetira Demetrioire añurõ wedeseya. Cõamacũ booróbirora diamacũ tiíayigu. Īsãcã cũũrẽ teerora jĩĩ wedesea. Mũ masĩcu: Īsã diamacũ maquẽrẽ wedesea.

Wedeyaponorigue

¹³ Yũ pee peti jĩĩdũgare cũomĩã, cũogũpeja. Atipũpũre teeré jóaria. ¹⁴ Máata marĩ ĩñãadacu, Cõamacũ boorĩ. Toopũ cãmerĩ wedeapudacu.

¹⁵ Āñurõ niirecutire wáaaro mũrẽ. Īsã menamacãrã mũrẽ añudutiya. Marĩ menamacãrã toopũ niirãcõrõ añuãrõ.

Nocõrõrã niĩã.

JUDAS jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Judas Jesucristore padecotegũ, Santiago bai múãrẽ ãñudutia. Múã marĩ Pacũ Cõãmacũ beserira, cũũ maĩrã niiã. Jesucristo múãrẽ cotequi.

² Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññanemoãrõ; ãñurõ niirecũtiri tiinemóãrõ; cãmerĩ maĩrĩ tiinemóãrõ.

Jĩditoaremena buerá tiirécũtirigue (2Pe 2.1-7)

³ Yũũ maĩrã, Cõãmacũ yũũre, teero biiri múãrẽ netõnérigũ niiwĩ. Marĩ netõnére maquẽrẽ múãrẽ bayiró wededugagũ, jóagudu tiimíãwã. Jóaria ména. Apeyé maquẽ jóaro niirõ tia. Jesuré padeoré maquẽrẽ wedewisiora múã pũtopũ jeayira. Teero tiigũ, jóaa. Cõãmacũ marĩ padeoré maquẽrẽ marĩ Jesuré padeoráre cũũrigũ niiwĩ. Cũũ cũũrigue wasorícu. Teero tiirã, tutuaremena padeoró booa. ⁴ Múã ññamasĩripacari, jĩditoaremena buerá múãmena neãnucãyira. Cũã ate tiiróbiro jĩcua: “Cõãmacũ marĩ cũũrẽ padeoráre ãñurõ tiijĩgũ, marĩrẽ ññanarõ netõrĩ tiirĩqui”, jĩcua. Teero tiirã, cũã ññanaré tiirére duurícu. Jesucristo marĩ Ōpũ sícũ niigũrẽ boorícu. Cõãmacũ tíatopũ “cũãno pecamepũ wáaadacua” jĩtoayigũ.

⁵ Teero tiigũ, yũũ múã masĩpetiriguere wãcũrĩ tiidugága sũcã. Ateré wãcũsũgueya: Marĩ Ōpũ niipetira Israelya põna macãrãrẽ Egiptopũ wionécoyigũ. Too síro cũũrẽ padeohérare diari tiiyígũ. ⁶ Ángeleare wáariguecãrẽ wãcũña: Cũã ãmũãsepũ tutuare, dutirére cũopacára, teeré duu, cũã booró tiirã wáayira. Cõãmacũ cũãrẽ cõmedári cũã jõãmasĩhẽredarimena siatúcũdutyigũ sãa. Naĩtĩãrõpũ niicua, té Cõãmacũ cũãrẽ wapa tiíadari bureco jearipũ. ⁷ Ángelea ññanarõ ñeeaperirobiro Sodoma macãrã, Gomorra macãrã, teemacãrĩ wesari macãrãcã teerora tiiyíra. Ūmũã dícu numiãmena tiirénorẽ tiiyíra. Cõãmacũ teemacãrĩrẽ sóecõãyigũ sãa. “Niipetira ññanarã cũã tiiróbirora pecame petihérimepũ ññanarõ tiinóãdacua” jĩrere masĩsũgedutigũ, cũãrẽ teero tiirígũ niiwĩ.

⁸ Múãrẽ jĩditoaremena buerá teerora tiicúa: Cũã booró wãcũãmajãcu. Cũã wãcũrõbirora tii, cũã basiro cũãye õpũũrĩrẽ ññanocúa; Cõãmacũ dutirére boorícu; uputí macãrã ãñurãrẽ ññanarõ jĩcua. ⁹ Miguel ángeleare dutigũ Satanámena cãmerĩ jĩrĩ, ate wáayiro: Cũãcõrõ Moisenigũya õpũũrẽ boomíyira. Miguel basiro Satanárẽ ññanarõ jĩriyigũ. “Mũũ Cõãmacũrẽ netõnucãgũ peti niiã”, jĩriyigũ. Biirope jĩiyigũ: “Yũũ Ōpũ mũũrẽ mũũ ññanaré tiirére wedearo”, jĩiyigũ. ¹⁰ Múãrẽ jĩditoaremena buerápeja ãñurõ tũomasĩripacara, ññanarõ wedesecua. Apeyé cũã boorére tiicúa. Wáicũracã teerora tiicúa. Tũomasĩhẽrãrã cũã tiirémene cũã yeeripũnarĩrẽ ññanorĩ tiíadacua.

¹¹ Bóaneõrã niĩya cũã. Caín* tiirírobiro ññanaré tiicúa. Balaam† tiirírobiro noo booró tiíadacua niyeru maĩrã. Coré‡ tiirírobiro Cõãmacũrẽ netõnucãrã diajõããdacua. ¹² Múã Jesucristore padeorã neã, yaaritabe, cũã múãrẽ bayiró bobooro wáari tiicúa. Cuiro manirõ cũã booró yaa, yapijãcu. “¿Yaaré niipetirare jeatuai?” jĩ wãcũricua. Cũã õme oco manirẽ, wĩno néewanore tiiróbiro niicua; basocáre tiíapurícu. Dũcacũtirito, cũã dũcamanire yucu tiiróbiro niicua. Nũcõrĩmena wããrigue yucu tiiróbiro niicua. ¹³ Cũã bobooro tiirécũtire sobo jũĩrĩpĩrere ocoturí día wesa páaputucore tiiróbiro niicua. Ñnocã noo booró wáa,

* 1:11 Génesis 4.1-16. † 1:11 Números 22.1-35; Apocalipsis 2.14. ‡ 1:11 Números 16.1-35.

ditirábiro niicua. Cõamacũ cûãrẽ naĩtĩãrõpũ cûã niirucuaropũ “wáadutigũda” jĩĩtoarigu niĩwĩ mée.

¹⁴ Enoc jĩĩditoremẽna bueráre wáadarere wedeyigu. Cũũ profeta niĩwĩ. Cũũ Adán pãrãmi niĩnũnũsegũ niĩyigu; seis põnarĩ siro macũ niĩyigu. Cũũ biiro wederigu niĩwĩ: “Marĩ Õpũ paũ ángleamena atigũdaqui. ¹⁵ Cũũ niipetira basocá tiiríguere besegũdaqui. Ñañarã niipetire cûã ñañaré tiiríguere, cûã cûũrẽ ñañarõ jĩĩriguere besegũdaqui. Cûã ñañaré tiirígue wapa cûãrẽ pecamepũ cõãgũdaqui”, jĩĩ wedesugueyigu Enoc. ¹⁶ Múãrẽ jĩĩditoremẽna buerá niipetire ãpẽrã tiirére ñañarõ wedesecua; wedepatirepira niicua. Cûã tũsaré dícuere tiidugácu. Cûã tiirére bayiró bũsurõmena wedetũsacua. Cûãrẽ tiĩápumasĩrãrẽ jĩĩditoremẽna ũsenipeocua, cûãyere cũodugára.

Jesuré padeoráre wederigue

¹⁷ Yũũ maĩrã, múãpeja marĩ Õpũ Jesucristo cûũyere wededutigũ beserira wedesugueriguere wãcũña. ¹⁸ Múãrẽ ateré wedecowa: “Atibáreco petiádari suguero maquẽ bũrecoripũre Cõamacũyere buijããdacua. Cûã booró dícu tiidugára, ñañaré tiirére tiĩãmajããdacua”, jĩĩcowa. ¹⁹ Cûãrã Jesuré padeoráre batarĩ tiicúa. Cûã booró tiicúa. Espíritu Santore cũorícua.

²⁰ Yũũ maĩrã, múãpeja Jesuré nemorõ padeó, wãcũtutuarucujãña. Múã padeoré diamacũ niiré niĩã. Cõamacũrẽ sãĩrã, Espíritu Santo masĩre ticorẽmena sãĩñã. ²¹ Cõamacũ múãrẽ maĩrére wãcũrã, maĩõrãbiro niĩña. Marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ bóaneõ ññagũ, cũũmena catiré petihére ticogũdaqui. Cũũ ticoadarere ũseniremena coteya.

²² ãpẽrã Jesucristoyere “¿diamacũrã niigariye?” jĩĩrãrẽ ãñurõmena wedeya. ²³ ãpẽrã jĩĩditoremẽna buerére nũnũrãrẽ quẽnojeári tiiyá; basocá pecamepũ jũũrãrẽ netõnérã tiiróbiro tiiyá. ãpẽrã ñañaré tiiríporare tiĩápudugara, bóaneõ ññaña. Múãpũ cûã ñañaré tiirére pẽnirĩ jĩĩrã, cûã teero tiirére bayiró booríjãña.

Cõamacũrẽ ũsenipeore

²⁴⁻²⁵ Cõamacũ marĩrẽ netõnégũ sĩcũrã niiqui. Múã ñañaré tiirĩ jĩĩgũ, cotemasĩqui. Tee coterẽmena múã ñañaré manirã cũũ pũtopũ jeari tiimasĩqui. Múãrẽ toopá cũũ ãñurõ asibatéropũ ũsenirĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, Jesucristo marĩ Õpũ tiĩápuremena niipetira Cõamacũrẽ ateré jĩĩãrõ: “Mũũ niipetirere dutimasĩã; mũũ ãñunetõjõãgũ niĩã; mũũ tiidugárere tiimasĩã; mũũ niipetire dutirére cũoa”, jĩĩãrõ. “Mũũ too sugueropũ teero niirigu niĩwũ; atitóre teerora niĩã; too síropũ teerora niigũdacu”, jĩĩãrõ. Tee niipetire niĩãrõ.

Nocõrõrã jóaa.

TOO SÍROPŮ WÁAADARERE Juanrě ěňorígue

Jesucristo Juanrě quēēřpŋ tiiróbiro ěňorígue

¹ Ate Jesucristore Cōāmacū ěňorígue niiā. “Péerogā siro biiro wáaadacu” jĩgũ, ěňodutíyigu cūřrě padecoterare. Jesucristope ángelere “Juanrě ateré ěňogú wáaya” jĩcoyigu. ² Yũũ Juan niipetire ángele ěňoríguere ĩñarigu niijĩgũ, Cōāmacū wedesere, Jesucristo wederigüecārē diamacú jóaa.

³ Atipũ jóarirobiro wáaadaro péero dũsaa. Teero tiigú, ate Cōāmacū ticorigue maquērē bũsũrómena buegũno ũsenigũdaqui. Ateré bueri tũo, ateré tiirā ũseniādacua.

Juan Jesuré padeoré pōnarĩ macārārē jóarigue

⁴ Yũũ Juan múā Asiapũ niirā Jesuré padeorā siete pōnarĩ macārārē jóaa. Cōāmacū atitóre niirucujāgũ, too sũgueropũ niirigu, too síropũ atigũdũ múārē āñurē ticoaro; āñurō niirecatiri tiáro. Espíritu Santo siete maquē āñurē tiimasĩre ticoré cũogú* Cōāmacū duirípĩrō puto niigú teerora tiáro. ⁵ Jesucristocā teerora tiáro. Cũũ Cōāmacūyere wasoró manirō wederucugũ niiĩ. Cũũrā niipetira diarira sũguero masāsũguerigu niiĩ. Cũũ atibũreco macārā ōpārārē dutigú niiĩ. Cũũ marĩrē maĩ. Cũũye dímena marĩ ñañaré tiiré wapare netōnéwĩ. ⁶ Cũũ marĩrē ōpārā, paia wáari tiyĩ, Cōāmacū cũũ Pacũ dutirére tiáro jĩgũ. Teero tiirā, niipetira ateré jĩārō: “Cũũ niipetirere dutimasĩqui; cũũ tiidũgárere tiimasĩqui”, jĩārō. Cũũ niipetira Ōpũ niirucujāārō. Teerora niiārō.

⁷ Cũũ ōmeburũaripũ diiátigũdaqui.

Niipetira cūūrē ĩñaādacua.

Cūūrē sĩārĩracā ĩñaādacua.

Niipetire macārĩ macārā cūūrē ĩñarā, utiadacua.

Teerora wáaaro.

⁸ “Yũũrā niisũguegũ, niitugũ niiā”, jĩwĩ Cōāmacū marĩ Ōpũ niipetire tutuare cũogú. Cũũ atitóre niirucujāgũ, too sũgueropũ niirigu, too síropũ atigũdũ niiĩ.

Juan Jesucristore quēēřpŋ tiiróbiro ĩñarigue

⁹ Yũũ Juan múāya wedegũ tiiróbiro niiā. Yũũ múā tiiróbiro Jesuré padeóa. Yũũ múā tiiróbirora ñañarō netōgú, Cōāmacū dutiré yũũpũre niirĩ, wācũtutua jāā. Yũũre Patmos nũcũrōpũ, netōnũcārĩ basocare cūũri nũcũrōpũ cūũwā. Cōāmacūye queti, Jesuyére wederé wapa ānopú cūũnorigũ niiā. ¹⁰ Sicabũreco yeerisārĩ bũreco niirĩ, cānirĩpacari, Espíritu quēēřpŋ tiiróbiro yũũre ěňowĩ. Wācũña manirō yũũ sucubĩrope bayiró bũsũrómena wedeseri tũowũ. Cũũ wedesere corneta tiiróbiro bayiró bũsũwũ. ¹¹ Cũũ yũũre jĩwĩ:

—Yũũrā niisũguegũ, niitugũ niiā. Mũũ ĩñarére sicapũpũ jóaya. Mũũ jóariguere Asiapũ niirā siete pōnarĩ yũũre padeoré pōnarĩ macārārē ticocoya. Cũũ Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea macārĩ macārā niiĩya, jĩwĩ.

¹² “¿Noā yũũmena wedesei?” jĩĩ, cāmenũcā ĩñawũ. ĩñacoma jĩgũ, siete sĩāwócore pesaré yucũ oro yucũre ĩñawũ. ¹³ Teeyucũ watoapũ basocúbĩro baugũre ĩñawũ. Cũũ yoaroca sutiró sãñawĩ. Cutiropũ suti casero oromena tiirĩ caserore siatũrigũ niiwĩ.

¹⁴ Cũũya dupu maquē póa āñurō butiré niiwũ. Cũũ capeari pecapōna tiiróbiro asiyáwũ.

¹⁵ Dũporĩ asipóapĩrĩ sipioárebĩro asiyáwũ. Cũũ wedesere oco pairó ōmasānũcōrōbiro bũsũwũ. ¹⁶ Diamacú macā wāmorē siete ñocōā cũowĩ. Ũseropũ espada pũanĩña asoyóaripĩ súuwitiwũ. Cũũya diapóa muĩpũ tiiróbiro bayiró asiyáwũ.

* 1:4 Isaías 11.2.

17 Cũrẽ ñña, diagũbiro cũye dũpori pũtopũ ñaacũmuwũ. Cũũpe diamacũ macã wãmomena yũure ñaapeó, jĩwĩ:

—Cuirijãña. Yũrã niisũguegũ, niitugũ niiã. 18 Catigũ peti niiã. Yũu diarigũ niwũ. Diarigũ niipacũ, catirucujãã. Yũu diarira yeeripũna niirõpũ macã sawirire† cũoa. 19 Mũu ññaãriguere, mecũtígã ññarere, too síro wãaadarere jóaya. 20 Siete ñocõã yãa diamacũ macã wãmopũre cũorí, mũu ññaãrigue, teero biiri siete sĩawócore pesaré yucũ oro yucũ maquẽ biiro jĩdũgaro tiia: Siete ñocõã siete ángelea jĩdũgaro tiia. Cũã siete yũure padeorẽ põnarĩ macãrãyara niĩya. Siete sĩawócore pesaré yucũ siete põnarĩ yũure padeorẽ põnarĩ macãrã jĩdũgaro tiia, jĩwĩ.

2

Éfeso macãrãrẽ jóarigue

1 Jesucristo ateré jĩwĩ:

Éfeso macãrã yũure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere* ateré jóaya:

“Yũu siete ñocõãrẽ diamacũ macã wãmope cũogũ, siete sĩawócore pesaré yucũ oro yucũ watoapũ ññanetõgũ ateré jĩã: 2 Múã tiirere yũu masĩã. Yée maquẽrẽ múã bayiró padea. Múã padeó yapacutía. Ññaré tiirare múã booríã. Æpẽrã Jesús cũyere wededutigũ besenoña manipacára, ‘ũsãcã Jesuyere wededutigũ beserira niiã’ jĩĩya. Múã ‘¿diamacũrã jĩĩmiĩ cũã?’ jĩ, tũgueñamasĩã. Cũã buerere tũorã, ‘cũã jĩĩditora niĩya’ jĩĩmasĩãã múã. 3 Padeó yapacutía. Yée wapa bayiró ññarõ netõwũ múã. Teeré nũcãjãwũ.

4 Tee niipetire ãñurẽ tiipacári, ate dícu ññaã múãrẽ: Múã sicatopũ yũure maĩrírobiro maĩría. 5 Sicatopũ yũure ãñurõ maĩríguere wãcũña. Teero tiidũmiriguere wãcũpati, wasojãña sũcã. Sicatopũ tiiriguere tiiyã. Múã wasohéri, múãya sĩawócorigu múã pũtopũ niiríguere ãmajãgũda. 6 Apeyé ate múã tiirẽ ãñuniã: Nicolaítayere buerã tiirere múã booríã. Yũcã teerẽ booríã.

7 Tũodũgáranõ Espíritu Santo yũure padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wederere tũomasĩãdacua. ãñurõ padeó cãmewitíranorẽ yucũ catiré ticorígu† dũcare yaari tiigũda. Tiigũ Cõãmacũ niirõ ãñunetõjõãrõpũ niiã”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Esmirna macãrãrẽ jóarigue

8 Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Esmirna macãrã yũure padeorĩ põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũrã niisũguegũ, niitugũ, diarigũpũ niipacũ, catirucujãgũ ateré jĩã: 9 Múã ññarõ netõrere, múã apeyenó cũohérere masĩã. Teero cũorípacara, petiríadarepere cũorã niiã. ‘Judíoa niiã’ jĩĩrã múãrẽ ññarõ wedeserere masĩã. Yũu ññacoropũ cũã judíoa mee niĩya; Satanás dutirere tiirã niĩya. 10 Múã ññarõ netõãdarere cuirijãña. Satanás múã sĩquẽrãrẽ peresuwiipũ sõnecori tiigũdaqui, múã padeorẽ duudutigũ. Múã pũamóquẽne bũrecori ññarõ netõãdacu. Múã padeorẽ wapa sĩadũgári, padeodurijãña. Múã teero tiirí, yũu catiré petihérere ticogũdacu múã padeorẽ wapa.

11 Espíritu Santo yũure padeorẽ põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranõ tũoáro. ãñurõ padeó cãmewitíranõ cũã diari siro, pecamepũ wáaricua. Pecamepũ wáare dianemore tiiróbiro niĩã”, jĩ jóaya, jĩwĩ.

Pérgamo macãrãrẽ jóarigue

12 Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

† 1:18 Españolmena: llave; portuguésmena: chave. Génesis 2.9.

* 2:1 Ángele “Cõãmacũyere wedecotegũ” jĩdũgaro tiia. † 2:7

Pérgamo macārã yũre padeorí põna macārãyaḡu ángelere ateré jóaya:

“Yũ espada p̃naníña asoyóaripĩ c̃uogú ateré jĩã: ¹³ Múã niirí macã maquẽrẽ yũ masĩã: Satanás too macārã õpũ niĩ. Múã toopú niipacara, yéere tiinunúserucujãã. Yũre padeodúriwũ, cúã Antipare s̃iãrítocãrẽ. Cũ yéere wede, padeotúcowi, téẽ cũrẽ s̃iãcõãritopũ. Teero wáawũ múãya macã Satanás niirí macãpũ.

¹⁴ Ate dícu ñañaã múã: Balaam tiidutíre tiiróbiro múã s̃iquẽrã tiinunúsea. Cũ Balare Israelya põna macārãrẽ ñañaré tiidutíyigũ. Balac cúãrẽ wáicura dii cũ padeoráre ticoariguere yaari tiiyíḡũ; ñañarõ ñeeaperi tiiyíḡũ. ¹⁵ Nicolaítayere buerá tiidutírecãrẽ múã s̃iquẽrã teerora tiinunúsejãã. ¹⁶ Múã cúãrẽ ‘teeré buerijãña’ jĩria. Teewapare wãcũpati, wasoyá. Múã wasohéri, máata múã p̃utopũ jeagũda. Jea, yáapĩ useropũ súuwitiripĩmena cúã buerére tuonunúseramena cãmerĩs̃iãḡũda.

¹⁷ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macārãrẽ wedei. Tuodugárano tuoáro. Ññurõ padeó cãmewitiranorẽ maná yayióriguere ecagũdacu. Cúãrẽ ãtãpe butirípere ticogũda. Tiipepũ mama wãmerẽ jóatunoãdacu. S̃icũ teewãmerẽ masĩriqui. Tiipere c̃uogú dícu masĩḡũdaqui”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

Tiatira macārãrẽ jóarigue

¹⁸ Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Tiatira macārã yũre padeorí põna macārãyaḡu ángelere ateré jóaya:

“Yũ Cõãmacũ macũ, capeari pecapõnabiro asiyáḡũ, d̃upori asipóapĩrĩ sipioárebíro asiyáḡũ ateré jĩã: ¹⁹ Múã tiirére yũ masĩã. Múã maĩré, múã padeoré, múã ãpẽrãrẽ tiipure, múã padeoyapác̃tirere masĩã. Atecãrẽ masĩã: Múã s̃icatopũ tiiríro nemorõ atitóre ãñurõ tiirá tiia.

²⁰ Ate dícu ñañaã múã: Jezabel múãrẽ ñañaré buepacari, teero ññajãã. ‘Cõãmacũyago profeta niĩã’, jĩmiyo coo. Coo yũre padecoterare jĩditoyo. Cúãrẽ ñañarõ ñeeapere bueyo. Wáicura dii ãpẽrã cúã padeoráre ticoariguere yaari tiio coo buerém̃ena.

²¹ Coo ñañaré tiirére wãcũpati, wasoádarere yuemiwũ. Wasodugáriyo. Coo ñañarõ ñeeaperere duodugáriyo. ²² Teero tiigũ, coore diarec̃tiri tiigũda. Coomena ñañarõ ñeeaperare bayirõ ñañarõ netõrĩ tiigũda, coomena cúã ñañaré tiirére wãcũpati, wasohéri.

²³ Coo põnarẽ s̃iãjãḡũda. Yũ teero tiirí, niipetira yũre padeoré põnarĩ macārã ateré masĩadacua: Yũ múã tiidugárere, múã wãcũrere mas̃ipetijãã; múã tiiríro jeatuaro wapatíḡũda. ²⁴ Múã Tiatira macārã ãpẽrã coo buerére booría. Satanáye buerére ‘up̃tĩ maquẽ niĩã’ cúã jĩrẽcãrẽ bueriwũ. Múãrẽ ateré jĩã: Múãrẽ apeyé dutinemoricu. ²⁵ Ate dícu tiiyá: Múã diamacũ tiirére duuríjãña, téẽ yũ p̃utuaatiripũ.

²⁶ Ññurõ padeó cãmewitĩ, yũ tiidutíre tiipapác̃tiranorẽ dutiré ticogũda. Peedita macārãrẽ dutiadacua, ²⁷ yũ Pacũ yũre niipetire macãrĩ macārãrẽ dutiré ticoríro-birora. Cõmegũména diipárure páamutõrõ tiiróbiro yũre netõnucãrãrẽ ñañarõ tiíadacua.

²⁸ Teero tiiránorẽ ñocõãwũ bóerigare ticogũda. ²⁹ Espíritu Santo yũre padeoré põnarĩ macārãrẽ wedei. Tuodugárano tuoáro”,
jĩ jóaya, jĩwĩ.

3

Sardis macārãrẽ jóarigue

¹ Jesucristo jĩñemowĩ sũcã:

Sardis macārã yũre padeorí põna macārãyaḡu ángelere ateré jóaya:

“Yũ siete tutuare Espíritu Santoyere c̃uoã. Siete ñocõãrẽ c̃uoã. Yũ teeré c̃uogú ateré jĩã: Múã tiirére yũ masĩã. Ñpẽrã yũre padeoré põnarĩ macārã múãrẽ ñña, biíro

jĩĩya: ‘Cũã Cõãmacũ catiré ticorére cwoóya; Cõãmacũ dutirére tiĩya’ jĩĩya. Teero jĩĩpacari, diarira tiiróbiro niiã múã; Cõãmacũ dutirére tiiría. ² Ateré wãcũña: Múã ãñurõ tiiré petiró tiia. Teero tiirá, ãñuróre tiinemóña sũcã, petirí jĩĩrã. Yũũ ññarĩ, Cõãmacũ ññacoropũ múã tiiré dusajãã. ³ Múãrẽ bueriguere, múã teeré padeoríguere wãcũña. Tee buerére nũnũñá. Múã teeré nũnũríguere wãcũpati, wasoyá. Múã ãñurõ tuomasĩhẽĩ, wãcũña manirõ yaarépigu tiiróbiro jeagudacu.

⁴ Múã menamacãrã Sardispũ niirã diarira tiiróbiro niipacara, sĩquẽrã cúãye suti jũĩrĩmanĩre tiiróbiro niĩya. Cũã ãñurõ tiiré wapa suti butiré sãña, yũũmena bapacutiadacua. ⁵ ãñurõ padeó cãmewitĩrano cúã tiiróbiro suti butiré sãñarira niĩadacua. Catiré petihérere cuorá wãmerẽ jóaturipũpũ cúã wãmerẽ coserícu sáa. Yũũ Pacũ, cũũyara ángelea ññacoropũ yũũ ‘cũãrẽ masĩã’ jĩĩgũda. ⁶ Espíritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tuodugáranano tuoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Filadelfia macãrãrẽ jóarigue

⁷ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Filadelfia macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ ññaré manigũ, diamacũ niigũ niiã. Daviyá sawire cwoa. Yũũ pãõrĩ, ãpĩ biamasĩrii. Biarí, ãpĩ pãõmasĩrii. Yũũ dícu teeré tiimasĩgũ niijĩgũ, múãrẽ ateré jĩĩã: ⁸ Múã tiirére yũũ masĩã: Múã péerogã tutuare cuopacára, yũũ dutirére yũũa. Yũũre masĩhẽrãmena wedesera, ‘ũsãjã cũũrẽ masĩriga’ jĩĩria múã. Teero tiigũ, yũũ múãrẽ sicasope pãõnũcõwũ. Tiisopere ãpĩ biamasĩriqui. ⁹ Múãya macã macãrã Satanás dutirére tiirá ‘ũsã judíoa niiã’ jĩĩya. Yũũ ññacoropũ judíoa mee niĩya; jĩĩditorepira niĩya. Cũãrẽ múã putopũ atĩ, ñicãcoberimena jeacũmurĩ tiigũdacu. Yũũ múãrẽ maĩrére masĩrĩ tiigũda. ¹⁰ Yũũ múãrẽ yũũ dutirére ‘wãcũtutuaremena tiirucújãña’ jĩĩdutiwũ. Múã yũũre padeoré wapa ññarõ netõpacára, teero tiirucújãwũ. Teero tiigũ, niipetira atibúreco macãrã ññarõ netõritabe, múãrẽ cotegũda. Niipetira atibúreco macãrãrẽ ‘¿deero padeomĩ cúã?’ jĩĩgũ, cúãrẽ ññarõ netõrĩ tiigũda.

¹¹ Máata putuaatigũda. Múã diamacũ tiirére duuríjãña, pesarí beto* Cõãmacũ múãrẽ ticoadari betore tiidióri jĩĩrã. ¹² ãñurõ padeó cãmewitĩranorẽ yũũ Pacũ puto cũũgũda. Cũũya wii macã botarí tiiróbiro toopũ niĩadacua. Witiridojããdacua. Yũũ Pacũ wãmerẽ cúãpũre jóatugũda. Yũũ Pacũya macã wãmecãrẽ jóagũda. Tiimacã Mama Jerusalén wãmecutia. Ƴmuãsepũ niirí macã atiditapũ diĩatiadacu. Teero biiri yũũ wãme mama wãme cúãpũre jóatugũda. ¹³ Espíritu Santo yũũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tuodugáranano tuoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ.

Laodicea macãrãrẽ jóarigue

¹⁴ Jesucristo jĩĩnemowĩ sũcã:

Laodicea macãrã yũũre padeorí põna macãrãyagu ángelere ateré jóaya:

“Yũũ wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacũ wederucua. Cõãmacũ yũũmena niipetirere tiiwĩ. Yũũ teeré tiirígu ateré jĩĩã: ¹⁵ Múã tiirére yũũ masĩã. Yũũsuáracã niiria; asirácã niiria. Múã yũũsuári, o asirí, ãñuboyu múãrẽ. ¹⁶ Múã asibusúra niiã; yũũsuária; asiría.† Teero tiigũ, múãrẽ cõãgũdu tiia, sĩcũ asibusúre sĩnidugáhegu eobatérobiro. ¹⁷ Múã jĩĩmiã: ‘Cuopetijãã; niipetire yũũre ãñurõ wáaa; dusaríã’ jĩĩmiã. Múã tuomasĩria: Dusapetijãã. Ññaré dícu wáanorã, bóaneorã, niyeru manirã, ññahẽrã, sutimanířã

* 3:11 Pecasãyemena: corona. † 3:16 “Yũũsuárabiro niirã Jesuré padeohéra niĩya”, jĩĩdugaro tiicũ. “Asirábiro niirã Jesuré ãñurõ padeorá, cũũ dutirére useniremena tiirá niĩya”, jĩĩdugaro tiicũ. “Asibusúrabiro niirã Jesuré padeopacára, cũũ dutirére ãñurõ tiiríya; cũũyere ãñurõ tuouseniríya”, jĩĩdugaro tiicũ.

tiiróbiro niiã. ¹⁸ Teero tiirá, múãrẽ ateré wedesuguea: Oro pecamepu sóesipioriguere sãĩãdara tiiróbiro yũre padeorére sãĩrã atiya, Cõãmacũ pũtopũ pee añurẽ cwoáda jĩĩrã. Suti butiré sãĩãdara tiiróbiro yũre acabóre sãĩrã atiya, bobooro netõrĩ jĩĩrã. Capea píore uco sãĩãdara tiiróbiro masĩrere sãĩrã atiya, yéere añurõ ñnamasĩãda jĩĩrã.

¹⁹ Yũ maĩrãrẽ ñañaré tiirí, ‘teeré tiinemórĩjãña’ jĩĩã. Teero tiirá, yéere añurõ tiiyá. Yũ dutirére múã tiihéra, wãcũpati, wasoyá. ²⁰ Yũ sũogú tia, sope dotenucũgũ tiiróbiro. Sĩcũ yũ wedeseri tũogú, yũre sope pãõsõnecogũbiro niiĩ. Teero tiigúnomena cãmerĩ suoyára tiiróbiro useniãdacu.

²¹ Añurõ padeó cãmewitĩranorẽ yũmena yũ duirípĩrõpu duiadacua. Yũcã Satanás yũre wedesãpacari, netõncãjãwũ. Teero tiigú, yũ Pacũmena cũyapĩrõpu duia.

²² Espĩritu Santo yũre padeoré põnarĩ macãrãrẽ wedei. Tũodũgáranano tũoáro”, jĩĩ jóaya, jĩĩwĩ yũre.

4

Ŭmũãsepũ Cõãmacũrẽ sũubusepeore

¹ Too síro yũ ññawũ sũcã. Ŭmũãsepũ sicasope tusuri ññamũõcowũ. Yũ tũosũguérigu yũre wedeserigu cornetabiro busũgũre tũowú:

—Añopú mũãatiya. Too síro wáadarere mũũrẽ ãñogũdu tia, jĩĩwĩ.

² Máata yũ cãnirĩpacari, Espĩritu quẽẽrõpu tiiróbiro yũre ãñowĩ sũcã. Yũ ññacoropũ Őpũ duirípĩrõ niiwũ űmũãsepũ. Tiipĩrõpu sũcũ duiwĩ. ³ Too duigú ãtãpe jaspe o cornalina tiiróbiro añurõ asiyáwi. Tiipĩrõ sicadá bueda popeapu niiwũ. Tiidá añurõ sũmerída esmeralda wãmecutiripe tiiróbiro sãmewũ. ⁴ Veinticuatro õpãrã duirépĩrĩ tiipĩrõrẽ niisodeawũ. Veinticuatro bũtoá dutirá teepĩrĩpu duiwa. Suti butiré sãñarira niiwũ. Cũãye dupupá sotoapu oro betori pesawũ. ⁵ Tiipĩrõpure bũpo wããyore bauwũ. Busurẽ, bũpo páare busuwitiwũ. Tiipĩrõ díamacũ siete sããwócore tuturi jũñnucũwũ. Teetuturi Espĩritu Santo siete tutuare cwoorẽ niiã. ⁶ Tiipĩrõ díamacũ día pairĩmaabiro niiwũ. Bídrubiro añurõ ocosusúrimaa niiwũ.

Tiipĩrõrẽ bapari catirá niisodeawa. Cũã díamacũpe, sucubĩrope pee capeari cwowá.

⁷ Catigũ niisũguegu yáibiro* bauwĩ. Cũã siro macũ wecũbiro† bauwĩ. Cũã siro macũ basocũbiro diapóa cwowĩ. Cũã siro macũ cáapacũ wũũgũbiro bauwĩ. ⁸ Bapari catirá cũãcõrõ seis wũure cwowá. Niipetire cũãye õpũũrĩpure, cũãye wũure docapure capeari cwoũgójãwã. Bũrecori, ñamirĩ yeerisãrõ manirõ biiro jĩĩrucujãwã:

Ñañaré manigũ; ñañaré manigũ; ñañaré manigũ niiĩ Cõãmacũ marĩ Őpũ tutuanetõjõãgũ. Cũã atitóre niirucujãgũ, too sũgueropũ niirigu, too síropũ atigũdu niiĩ, jĩĩwã.

⁹ Cũã bapari catirá tiipĩrõpu duigú catirẽ petihére cwogũre “niipetirere dutimasĩã mũũ” jĩĩwã; cũũrẽ padeowá; cũũrẽ usenire ticowa. ¹⁰ Cũã teero tiirécõrõ veinticuatro bũtoá dutirá tiipĩrõpu duigú pũto ñicãcoberimena jeacũmurucuwa. Catirẽ petihére cwogũre padeowá. Cũã pesaré betorire née, cũũyapĩrõ díamacũpu cũũwã. Biiro jĩĩwã:

¹¹ Cõãmacũ ãsã Őpũ, niipetirere bauanérigu niiã mũũ.

Mũũ boorómenarã ate niipetire niiã.

Teero tiirẽmena mũũ ãsã usenipeogũnorã niiã.

Usenipeonojĩgũ, biiro jĩĩnoã mũũ:

Mũũ niipetirere dutimasĩgũ niiã;

ãsã mũũrẽ padeóa;

ãsã mũũrẽ “tutuanetõjõãgũ niiĩ” jĩĩã, jĩĩwã.

* 4:7 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 4:7 Españolmena: toro; portuguésmena: touro.

5

Cordero opatūnurē néerique

¹ Y_{uu} ññaw_u sūcā. Tiipīrōp_u duigú diamacū macā wāmope sicutūnu c_uowí. P_uaníñap_u jóaritūnu niw_u. Siete pirabiaturig_u c_uowú. ² Toopú sīcū ángele tutuag_ure ññaw_u. Cū_u bayiró busurómena wedewi:

—Ñañarére n_ucājārig_uno dícu pirabiaturere pānecojā, iitūnurē jōāmasīqui. ¿Noānó niigari iitūnurē jōāgūdu? jīwī.

³ Ūm_uāsep_u, ditap_u, dita docap_ure tiitūnurē jōāmasīgū, tee jóariguere buemasīgūno mani_wī. ⁴ Tiitūnurē jōāmasīgū, tee jóariguere buemasīgūno manirī ññagū, y_{uu} bayiró utiw_u. ⁵ Sīcū b_utoá dutirá menamacū y_uare jīwī:

—Utig_u mee tiyá. Sīcū niī, Judayá pōna macū yái sōāgū* tutuag_u tiiróbiro. Cū_urā David pārāmi niin_un_useg_u, cū_urē netōn_ucād_ugamirirare cāmewitirig_u niī. Teero tiigú, cū_u siete pirabiaturere pānejā, iitūnurē jōāmasīqui, jīwī.

⁶ Tiipīrō deco, bapari catirá deco, veinticuatro b_utoá dutirá deco Cordero cūā sīānórigu niipac_u, catigú nucū_rī ññaw_u. Cū_u siete capesári, siete capeari c_uowí. Tee capeari Espíritu Santo siete tutuare c_uogú niipetiro atibárecop_u ticodiocorig_u jīd_ugaro tiā. ⁷ Cordero wáa, tiipīrōp_u duigú diamacū macā wāmope c_uorítūnurē néewī. ⁸ Cū_u tiitūnurē néerī, bapari catirá, veinticuatro b_utoá dutirá Cordero díamacū ñicācoberimena jeacūmuwā. Cūācōrō búapūtērē,† oro baparire c_uowá. Teebaparip_ure sitiaññúre busemūcore dadaro niw_u. ⁹ Cūā mama basaré basara, biiro jīwā:

M_u sīānórigu niī. Cōāmacūrē m_uye dímena basocáre wapatíbosarigu niw_u.

M_u wapatíbosarira niipetire pōnarī macārā, niipetire wedesera, niipetire macārī macārā, niipetire dita macārā niīya.

M_u teero tiirig_u niijīgū, tiitūnurē née, teeperire pānemasīā.

¹⁰ M_u cūārē ōpārā, paíá wáari tiyú, ūsāyag_u Cōāmacū dutirére tiíaro jīgū.

Cūārā niipetire dita macārārē dutiadacua, jī basawa.

¹¹ Y_{uu} ññaw_u sūcā. Pa_u ángelea tiipīrōrē, catiráre, b_utoá dutiráre niisodean_ucājeawa. Pa_u peti niwā. Cūārē bapaqueopetimasīña manitú niw_u. Cūārē t_uowú. ¹² Bayiró busurómena jī basapeowa:

Cordero basocáye wapa sīānórigu niī.

Teero tiinóriguemena basocá ūsenipeog_unorā niī. Ūsenipeonojīgū, biiro jī basanoā cūārē: “Cū_u tutuanetōjōāgū niī; niipetirere c_uoi; niipetirere masī; cū_u tiid_ugárere tiimasī; padeonógū niī; niipetirere dutimasī; ãñugú niī” jīnoā, jī basawa.

¹³ Āpērārē t_uowú sūcā. Niipetira Cōāmacū tiiríra ūm_uāsep_u niirā, ditap_u niirā, dita docap_u niirā, díā pairímaap_u niirā jī basapeowa:

Tiipīrōp_u duigúre, Corderore “ãñurā niīá múā” jīārō;

múārē padeoáro; “múā niipetirere dutimasīā” jīārō;

“múā tiid_ugárere tiimasīā” jīārō.

Teerora jīrucujāārō múārē, jī basawa.

¹⁴ —Teerora jīrō booa, jīwā bapari catirácā.

B_utoá dutirápe ñicācoberimena jeacūmu, súubusepeowa.

* 5:5 Españolmena: león; portuguésmena: leão. † 5:8 Pecasāyemena: arpas.

6

Siete pirabiatuigue

¹ Y^{uu} ññawũ sũcã. Cordero tiitũnu siete pirabiature cuorítũnurẽ jōānucãwĩ. Niisuguerore pānecojãwĩ. Sĩcũ bapari catirá menamacũ wedeserere t̃uowá. Bupo páari busurẽ tiiróbiro wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

² Cũ teero jĩñari sirogãrã, y^{uu} ññawũ sũcã. Caballo butigú witiatiwi. Cũ sotoapu pesagú bueripĩrẽ cuowí. Cũya dupu pesarí betore ticonowĩ. Cãmerĩsĩã netõnucãtoarigu cãmerĩsĩã netõnucãgũ witiwawi sũcã.

³ Cordero síro macãrõ pãnecorira sũcã, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁴ ãpĩ caballo witiatiwi. Sõãgũ niwĩ. Cũ sotoapu pesagúre cãmerĩsĩãadare dutirẽre ticonowĩ. Teero tiigú, atibúreco macãrãrẽ ãñurõ niirecutimiãrirare cãmerĩsĩãrĩ tiigú witiwawi. Cũ espada pairípĩ ticonowĩ.

⁵ Cordero p̃uaró pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

Y^{uu} ññawũ sũcã. ãpĩ caballo witiatiwi. Nígũ niwĩ. Cũ sotoapu pesagú nucũrẽ queoróre* ñoonéwĩ. ⁶ Catirá watoapure sĩcũ wedeseri tiiróbiro t̃uowá:

—Sica kilo trigo sicabureco pade wapatárocõrõ wapacutía. Itiá kilos cebada sicabureco pade wapatárocõrõ wapacutía. Use yaarẽpure ayiorẽre, vinorẽ ñañorĩ tiirijãña, jĩwĩ.

⁷ Cordero itiáro pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ãpĩ catigú wedesewi:

—Atiya, jĩwĩ.

⁸ Y^{uu} ññawũ sũcã. ãpĩ caballo witiatiwi. Butiwiyasãñugũ niwĩ. Cũ sotoapu pesagú wãmecutiwi Diaré Òpũ. Cũrẽ nunugũ wãmecutiwi Diarira Yeeripũnarĩ Niirõpũ. Cũ dutimasĩrere ticonowã. Tee dutirẽ cuorẽmena atibúreco macãrã sicaniña deco macãrãrẽ† sĩãwã. Cãmerĩsĩãremena, juabõaremena, diarẽmena sĩãwã. Wáicura cúaracã sĩãápuwa.

⁹ Cordero bapari pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, diarira yeeripũnarĩrẽ ññawũ. Cũã Cõamacũye queti, Jesuyẽre wederigue wapa sĩãnórira niwã. Cũã Cõamacũrẽ wáicura sóepeoro tiiróbiro bauró docapu niwã. ¹⁰ Cũã bayiró busurõmena wedesewa:

—Òpũ ñañaré manigũ, diamacũ niigũ, ¿deero biiri m̃u iiburecope niirãrẽ bese, ñañarõ tiicãmégũdari, cúã ãsãrẽ sĩãrígue wapa? jĩwã.

¹¹ Cũãcõrõ suti butirẽ ticonowã. Cũãrẽ jĩwĩ:

—ãpẽrã múã menamacãrã Jesuyẽre wederá, teero biiri múã tiiróbiro padeorá sĩãnóadacua. Yeerisãña ména, téẽ cúãrẽ sĩãpetíripu, jĩwĩ.

¹² Cordero sicamoquẽne pirabiare pãneãri siro, aperó pãnerĩ, ateré ññawũ: Dita bayiró cãmeñawũ; muĩpũ búreco macũ bayiró ñíigũca wáawi. Muĩpũ ñami macũ dí tiiróbiro bayiró sõãwĩ. ¹³ Nõcõã ditapu ñaacodiawa; wĩno bayiró páapuri, díawe bududiaro tiiróbiro wáawa. ¹⁴ Ëmuãse ditijõãwũ opacaserore paatũnúãcojãrõ tiiróbiro. Niipetire ãtãyucu, nucũrĩ aperopũ jeabatanucãjõãwũ. ¹⁵ Atibúreco macãrã òpãrã, uputí macãrã, surarare dutirá, pee apeyé cuorá, tutuara, niipetira dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã ãtãtutiripu dutiwá. Ëtãyucu maquẽ ãtãquiritõ watoapucãrẽ dutiwá. ¹⁶ Ëtãyucure, ãtãquiritõrẽ basocã niiripacari, cúã jĩmiwã:

—Ësãrẽ cãmotáya; ãsã sotoa ñaapeajeaya, tiipĩrõpu duigũ ãsãrẽ ññabuarijããrõ jĩrã. Cordero bayiró cúagu ãsã ñañaré tiirẽ wapa cũ ñañarõ tiíadarecãrẽ cãmotáya. ¹⁷ Cũã ãsãmena bayiró cúari bureco jeatoaa sãa. ¿Noã sĩcãrĩbíbogari teerẽ? jĩwã.

* 6:5 Pecasãyemena: balanza. † 6:8 La cuarta parte de la gente del mundo.

7

Israelya pōna macārārē Cōāmacū wāmerē ñaadiyóturigue

¹ Too síro yuu ñawū sūcā. Bapari ángelea ditapure nucūrī ñawū, sīcū muīpū mūātirope, āpī muīpū sāāwarope, āpī nortepē, āpī surpe. Wīno cúā puto jearére cāmotáwa. Teero tiiró, wīno ditapure, díā pairímaapure, yucupure páapucoriwū. ² Cúā ditare, díā pairímaarē ñañodutínoyira. Āpī ángelere ñawū. Cūū muīpū mūātirope atiwi. Cūū Cōāmacū catigú wāme jóatunoārirore cūowí. Cūū cúā baparire bayiró busurómena jīwī:

³ —Dita, pairímaa, yucurē ñañoríjāña ména. Téē marīyagu Cōāmacū padecoterare cúāye diapóaripu cūū wāmerē ñaadiyótuari siropu, ñañoná, jīwī.

⁴ “Noquērā niīya” jīi wederi tūowū. Ciento cuarenta y cuatro mil basocá niīwā. Cúā Israelya pōna macārā doce pōnarī macārā cúāye diapóaripu Cōāmacū wāme ñaadiyótunorira niīwā:

⁵ Judayá pōna macārā doce mil basocá,

Rubenyá pōna macārā doce mil,

Gadya pōna macārā doce mil,

⁶ Aserya pōna macārā doce mil,

Neftalíya pōna macārā doce mil,

Manaséya pōna macārā doce mil,

⁷ Simeonyá pōna macārā doce mil,

Leviyá pōna macārā doce mil,

Isacarya pōna macārā doce mil,

⁸ Zabulónya pōna macārā doce mil,

Joseyá pōna macārā doce mil,

Benjamínya pōna macārā doce mil basocá niīwā.

Niīpetira cúāye diapóaripure Cōāmacū wāme ñaadiyótunorira niīwā.

Pañ suti butiré sãñarirare ñnarigue

⁹ Too síro yuu ñawū sūcā. Pañ basocá niīpetire dita macārā, niīpetire pōnarī macārā, niīpetire macārī macārā, niīpetire wedeserare ñawū. Cúā tiipīrō díamacū, Cordero díamacū nucūwā. Cúārē bapaqueopetimasīña manitú niīwū. Cúā suti butiré sãñarira iquiquerire cūowá. ¹⁰ Cúā bayiró busurómena wedesewa:

Marīyagu Cōāmacū tiipīrōpu duigú marīrē netōnérigu niīwī.

Corderocā marīrē netōnérigu niīwī,

jīwā. ¹¹ Niīpetira ángelea tiipīrōrē, butoá dutirāre, bapari catirāre nucūsodeawa. Ángelea tiipīrō puto jea, cúāye diapóarire munibiácūmujeawa. Cōāmacūrē padeowá. ¹² Biīro jīwā:

ʒsāyagu Cōāmacūrē “ãñugú niīā” jīārō;

“niīpetirere dutimasīā; niīpetirere masīā” jīārō;

“bayiró ʒseniā mūūmena; mūūrē padeóa” jīārō;

“mūū tutuanetōjōāgū niīā; mūū tiidugārere tiimasīā” jīārō.

Teerora jīrucujāārō mūūrē,

jīwā.

¹³ Sīcū bucu yūure sãñāwī:

—Āniā suti butiré sãñarira ¿noo macārā niīi? ¿Noopú atiyiri? jīwī.

¹⁴ Yūū cūūrē yūūwū:

—Mūū masīcu.

Cūūpe yūūre jīwī:

—Āniā bayiró ñañarō netōré burecori wáaritore, ñañarō netōríra niīya. Cúā Corderoye díīmena cúā ñañaré tiiríguere cosenórira niīya. Teero tiiró, cúāye suti butiré “ñañaré

manirã niĩya” jĩdugaro tiia. ¹⁵ Teero tiirã, cũã Cõãmacũyapĩrõ díamacũ niĩya. Cũya wii ãmũãse macã wiipũre búrecori, ñamirĩ cũũ dutirére tiĩya. Tiipĩrõpũ duigũ cũãmena nii, cũãrẽ cotegũdaqui. ¹⁶ Cũã jubóanemoricua; oco s̃nidugánemoricua. Cũãrẽ muĩpũ sóenemoriqui; asiré tuunemóricua. ¹⁷ Cordero tiipĩrõ decopũ niigũ ovejare tiiróbiro cũãrẽ cotegũdaqui. Cũãrẽ catiré petihére ticogũdaqui oveja coterí basocũ cũũyarare oco witiirí coperũ néewaro tiiróbiro. Cõãmacũ niipetira cũã yaco ocoré cosegũdaqui, jĩwĩ.

8

Niituro pirabiariro; sitiaãñúre busemũõcoriga

¹ Cordero niituro pirabiariro pãnerĩ, ãmũãsepũ ditamaníjõãwũ. Sica hora deco teero wáawũ. ² Yũũ ãñawũ sũcã: Siete ángelea Cõãmacũ díamacũ nucũrĩ ãñawũ. Cũãrẽ siete putirépaũre ticowĩ. ³ Æpĩ ángele ati, wáicũra sóepeoro tiiróbiro baurópũ jeanũcãwĩ. Sitiaãñúre busemũõcoriga orogare cũowĩ. Cũũ pairó sitiaãñúre cũũ buseadarere ticonowĩ. Tiipĩrõ díamacũpũ sitiaãñúre sóepeoro oromena tiinóbiro niĩwũ. Sitiaãñúrere néewawi toopũ, niipetira Cõãmacũrẽ padeorã sãirémena mũãwaaoro jĩĩgũ. ⁴ Ángele yoonerígapũ sitiaãñúre õme witiwũ. Cõãmacũrẽ padeorã sãiré tee õmemena bocamũã, Cõãmacũ putopũ busemũãjeawũ. ⁵ Tee tiĩari siro, ángele sóepeoro maquẽ nitĩ asiyárere sitiaãñúre sóerigapũ néesãdadowĩ. Tiigaré atibúrecopũ déediocowi. Cũũ déedioconi, bapo páare, busuré, bapo wããyore wáawũ. Dita cãmeñawũ.

Ángelea putirépaũre putirigue

⁶ Siete ángelea siete putirépaũre cũorã cũã basiro quẽnowã, teeré putiádara. ⁷ Niisũguegũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, atibúrecopũre ocopéri yũũãreperi* déedioconowũ; pecame dímena wúorigue déedioconowũ. Teero wáari, atibúreco decomena ñuaró† jũũtuwũ. Yucũcã decomena ñuaró jũũtuwũ. Táa niipetire jũũpetijõãwũ. ⁸ Cũũ siro macũ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ãtãgũ pairígũ jũũrõ tiiróbiro díã pairímaapũ déedioconowũ. Tiimaã decomena ñuaró dímaa wáawũ. ⁹ Wai decomena ñuaró‡ diawa. Doorépaũtõ decomena ñuaró§ watibatéjõãwũ. ¹⁰ Pũarã siro Æpĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ñocõãwũ paigũ ñaacodiawi. Ñaadiagũ, sããwócori tutu tiiróbiro jũũdiawi. Cũũ díamaarĩ niirére, oco witiiré coperi niirére decomena ñuaró sotoapũ ñaapeawi. ¹¹ Ñocõãwũ wãmecutiwi “sũguẽgũ”.* Teero tiiró, oco sũguẽré wáawũ.† Basocã tee oco s̃nirã, paũ diawa. ¹² Ìĩĩrã siro Æpĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, muĩpũ búreco macũ, ñami macũ, ñocõã decomena ñuaró posajõãwã. Teero tiiró, decomena ñuaró naĩĩãjõãwũ; búreco decomena ñuaró bauriũ; ñamicã teerora. ¹³ Yũũ ãñawũ sũcã. Cáapacũ ãmũãsepũ wũurĩ ãñawũ. Bayiró busurómena wedesewi: —Bóaneõrã niĩadacua atibúreco macãrã, ñusarépaũ busuri. Ìĩĩrã ángelea teepaũre putiádara ñusaãya ména, jĩwĩ.

9

¹ Bapari siro Æpĩ putiwĩ. Cũũ putirĩ, ñocõãwũ atibúrecopũ ñaadiarigũre ãñawũ. Cũũ sicasawi niiditidiari cope sããwaro macã sawire ticonowĩ. ² Cũũ tiicope sããwarore sawipõwĩ. Cũũ pãõrĩ, õme pairó busewitiwũ wese jũũrõ tiiróbiro. Tiicope maquẽ õme muĩpũrẽ naĩĩãjõãrĩ tiiwũ. ³ Tee õmemena paũ yeseroa atibúrecopũre wũũwáwa. Cũã tóamasĩrere ticonowã. Tee dutirémena atiditã macãrãrẽ cutiapa tiiróbiro tóawa. ⁴ Táare, pũũrẽ, yucũré ñañoríwa. Basocã Cõãmacũ wãme cũãye diapóaripũ cũohéra dícare tóawa.

* 8:7 Pecasãyemena: granizo. † 8:7 La tercera parte. ‡ 8:9 La tercera parte. § 8:9 La tercera parte. * 8:11 Pecasãyemena: ajenojo. † 8:11 La tercera parte de las aguas.

⁵ Cúãrẽ tóasĩadutiriwi. Teero sĩãrõno tiigá, sicamoquẽñe muĩpũrã cúãrẽ teero tóarucujãwã. Cúã tóare cutiapa tóarobiro pũniwũ.

⁶ Teeburecorire basocá diarére ãmaãmiãdacua. Buarícua. Bayiró diadugapacara, diamasĩricua.

⁷ Yeseroa yũ ñnarĩ, caballoa câmerĩsĩãrã wáadara quẽnoãrira tiiróbiro bauwá. Cúãye dupupápũ oro betoribiro baurére pesawa. Basocábiro diapóacutiwa. ⁸ Numiãbiro póañapõcutiwa. Yáiwabiro upicutiwa. ⁹ Cúã cutiroke câmotáre cõme caserobiro bauré niwũ. Cúã wũurí, bayiró busuwũ. Basocá câmerĩsĩãrã wáara, pau caballoa wéewarecori boyeromena wáarobiro busuwũ. ¹⁰ Cúã pĩcõõrĩpure cutiapa tiiróbiro tóarepa cuowá. Teeména sicamoquẽñe muĩpũrã basocáre tóawa. ¹¹ Yeseroa õpũ niiditidiari cope dutigá niĩ. Cũ hebreoyemena wãmecutii Abadón. Griegoayemena wãmecutii Apolión.*

¹² Ññarõ netõsuguere wáaa mée. Puaró dusaa ména.

¹³ Sicamoquẽñerã siro ãpĩ putiwí. Cũ putirí, Cõãmacũ díamacũpũ sitiaãñũre sópeoro oromena tiiríro bapari capesári cuoró watoapũ sícũ wedeseri tuowá. ¹⁴ Tiwá putiárigure jĩti:

—Bapari ángelea Cõãmacũrẽ netõncãrigũ menamacãrã siatúnucõnorira día Éufrates puto niĩya. Cúãrẽ jõãñá, jĩti.

¹⁵ Cũ teero jĩrĩ tuogá, bapari ángeleare jõãwĩ. Cúã basocáre decomena duaró† sĩãdara niwã. Cúã tii hora, tiibureco, tiimuĩpũ, tiicũma niirĩ, “sĩãdadu” jĩnorira niyira. ¹⁶ Cúã menamacãrã caballoa sotoa pesará doscientos millones surara niwã. “Noquẽrã niĩya” jĩrĩ tuowá.

¹⁷ Caballoa, teero biiri cúã sotoa pesaráre biiro bauráre ññawũ: Cúã cutiroke câmotáre sõãrõ, sũmerõ, ewũro niwũ. Caballoa yáwa tiiróbiro dupupácutiwa. Cúã useripũ õme, pecame witiwũ. Azufre jũuré póasusuwitiwũ. ¹⁸ Basocá decomena duaró sĩãnówã ate itiaró ññaréména: õme, pecame, azufre cúã useropũ witiiréména. ¹⁹ Caballoa cúã useripũ witiiréména, cúãye pĩcõõrĩmena sĩãmasĩre ticonowã. Cúãye pĩcõõrĩ ññabiro bauwá. Ñña dupupá tiiróbiro bauréména basocáre câmituwa.

²⁰ Æpẽrã sĩãnóriarirape teerora ññaré tiirucújãwã. Cúã ññaré tiirére “nocõrõ ti-idúada” jĩ wãcũpatiriwa; wasoríwa. Cúã wãtĩãrẽ, oromena weerirare, platamena weerirare, broncemena weerirare, ãtãperiména tiirírare, yucaména tiirírare padeorucújãwã. Cúã padeorápe ññariya; tuoríya; wáamasĩriya. ²¹ Basocáre sĩãdúriwa; yáwa oco sitará jĩditoreména tiirénorẽ tiidúriwa; ãpẽrãména ññarõ ñeeapeduriwa; yaadúriwa; wãcũpati, wasorídojãwã.

10

Péeritũnugãrẽ ángele cuorígue queti

¹ Yũ ññawũ sũcã. Æpĩ ángele tutuagu ãmuãsepũ niĩãrigũ diiátiwi. Cũ õmeburuári watoapũ diiátiwi. Bueda cũya dupu sotoare niwã. Cũya diapóa muĩpũ tiiróbiro asiyáwũ. Cũye ñicãrĩ jũuré botari tiiróbiro bauwá. ² Cũya wãmopũ pupioáritũnugãrẽ cuowí. Diamacũ macã dupomena pairímaapũ cutacũwĩ. Acuniña macã dupomena ditapũ cutacũwĩ. ³ Yái busuró tiiróbiro bayiró acaribíreména wedesewi. Cũ wedeseri, siete bupoa wedesewa. ⁴ Siete bupoa wedeseari siro, teeré jóagũdu tiimíwũ. Teeré jóagũdu tiirí, ãmuãsepũ wedeseri tuowá:

—Siete bupoa wedeseariguere ãpẽrã masĩrijããrõ. Jóarijãña, jĩwĩ.

* **9:11** Apolión griegoayemena “Ñañogú” jĩdugaro tiicú. † **9:15** La tercera parte.

⁵ Ditapu, día pairímaapu nucūrĩ yuu ñnarigu diamacũ macã wãmomena ãmũãsepu súumũõcowi, “diamacũrã jĩgũ tiia” jĩgũ. ⁶ Cõãmacũ catirucugu, ãmũãse, ãmũãse maquẽ, dita, dita maquẽ, pairímaa, pairímaa niiré tiirigu wãmemena jĩwĩ:

—Yoari cotenemorõ maniãdacu sãa. ⁷ Niitugu ángele putinũcãritabere Cõãmacũ “biirõ tiigũda” jĩrirobirora wãaadacu. Tíatopu cũyara profetas cũ tiíadarere wederirobirora wãaadacu, jĩwĩ.

⁸ Ëmũãsepu wedesearigu yũre wedesewi sũcã:

—Ángele díapu, ditapu nucũgũ putopu wãa, cũyara wãmopu cuorítũnu pupioáritũnurẽ néeña, jĩwĩ.

⁹ Cũ teero jĩrĩ tuogũ, ángele putopu wãawu.

—Pupioáritũnugãrẽ ticoya, jĩwũ.

—Née, yaajãña. Mũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiadacu ména. Mũ páagapu jearo, sũguẽ niiãdacu, jĩwĩ.

¹⁰ Cũyara wãmopu cuorítũnugã pupioáritũnugãrẽ née, yaawu. Yũ useropure mumiã oco tiiróbiro ipitiwu. Yũ yaasõnecori, páagapu sũguẽ niitu. ¹¹ Yũre jĩwĩ sũcã:

—Peemacãrĩ macãrãrẽ, peedita macãrãrẽ, pee wedesere wedeserare, paũ õpãrãrẽ Cõãmacũ wededutirere wedegu wãaya sũcã, jĩwĩ.

11

Puarã Cõãmacũyere wederáye queti

¹ Wii tiirã queorígubiro baurígure ticonowũ yuu. Ticogu, yũre jĩwĩ:

—Cõãmacũwiire, sitiañũre sóepeorore queogũ wãaya. Tiiwiipũ niirã yũre padeorãre bapaqueoya. ² Tiiwiĩ wesa macã yepare queoríjãña. Judíoa niihẽrãrẽ ticori yepa niĩã. Cũã cuarenta y dos muĩpũrã Jerusalénrẽ bayiró potocõrõ wãanetõãdacua, jĩwĩ.

³ Cũ jĩnemowĩ:

—Puarã yéere wedeadarare ticocogudacu. Cũã mil doscientos sesenta bũrecori yuu wededutirere wedeadacua. Bóaneõrere ãñorã, bóaneõre sutire sãñarira niiãdacua, jĩwĩ.

⁴ Cũã puagũ olivo yucu tiiróbiro niirã niĩya.* Cũãrã sũcã puagũ sãwócore pesaré yucu tiiróbiro niirã niĩya. Cõãmacũ puto macãrã niĩya. ⁵ ãpẽrã cúãrẽ ñañarõ tiidugári, cúã useripu pecame jũwitiremena cúãrẽ ñatutirare sóeditiojãcu. Cúãrẽ ñañarõ tiidugágũno teeména sãnógũdaqui. ⁶ Cũã oco peaheri tiimasĩcua Cõãmacũ cúãrẽ wededutirere wederé bũrecorire. Ocoré dí posari tiimasĩcua. Cũã booró tiidugárecõrõ atibárecore ñañarõ wãari tiimasĩcua.

⁷ Cũã Cõãmacũ wededutirere wedeyaponoãri siro, quiogũ peti niiditidiari cope macũ cúãmena cãmerĩsĩãgũdaqui. Cúãrẽ netõnũcã, sãjãgũdaqui. ⁸ Cúãye õpũrĩniãrẽ macãcapu basocã wãanetõrõpu cõãnoãdacu. Tiimacã cúã Õpũrẽ curusapu sãrĩ macã niĩã. Tiimacã “Sodoma, Egipto tiiróbiro niĩã” jĩĩya. ⁹ Itiábũreco apebũreco deco niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire wedesera, niipetire dita macãrã cúãye õpũrĩniãrẽ ññãdacua. Tee õpũrĩniãrẽ ãtãtutipu cũũdutiriadacu. ¹⁰ Cũã puarã atibáreco macãrãrẽ ññarõ netõrĩ tiirĩra niiwã. Teero tiirã, cúãye õpũrĩniãrẽ ññarã, ãseniãdacua. Cũã bayiró ãsenirã, apeyenó cãmerĩ ticoadacu.

¹¹ Itiábũreco apebũreco deco wãaromena Cõãmacũ cúãrẽ catiré ticowi sũcã. Teero tiirã, wũmunũcãwã. Basocã cúãrẽ ññarã, bayiró cuiwa. ¹² Sĩcũ ãmũãsepu niigũ bayiró bũsũrómena wedeseri tuowã:

—Ãnopũ mũãatiya, jĩĩti.

* **11:4** Zacarías 4.3,11-14.

Teero tiirá, òmeburuaména muãwawa. Cúã muãwari, cúã wãpãrã ññawã. ¹³ Toorá dita bayiró cãmeñawũ. Tiimacãpure pee† wiseri peecódiawu. Siete mil basocá diawa. Æpẽrã dusaáirira bayiró cuiwa. “Cõãmacũ ãmuãsepu niigú dícu niipetirere dutimasĩqui”, jĩwã.

¹⁴ Puarĩmena ñañarõ netõré wáatoaa mée. Máata apeyé ñañaré atiadacu.

Ángele niitugu putirigue

¹⁵ Ángele niitugu putiwí. Cũ putirí, ãmuãsepu niirã bayiró busurómena wedesewa: —Basocá òpãrã dutiré nocõrõrã petia.

Cúã dutimiãriguere marĩ Òpũ Cõãmacũ dutigudu tiii;

cũ beserigu Cristo teerora dutigudu tiii.

Dutirucujãgũdaqui sáa, jĩwã.

¹⁶ Cõãmacũ díamacũ veinticuatro butoá dutirá cúã duirépĩrĩpu duirá cúãye diapóarire munibiácũmujeawa. Cũrẽ padeorá, ¹⁷ biiro jĩpeowa:

—Cõãmacũ ãsã Òpũ, muu tutuanetõjõãgũ, niirucujãgũ, too sugueropu niirigu niiã.

Muu tutuanetõjõãremena dutinucãã. Teero tiirá, muurẽ usenire ticoa.

¹⁸ Niipetire dita macãrã muumena cúamiwã.

Muu cúãmena bayiró cúarito jeaa, diarirare wapa tiiádarito teerora.

Niipetira muurẽ padecoterare wapatígudacu. Cúã muuyara profetas niĩya.

Muurẽ padeorãre wapatígudacu. Upatĩ macãrã muurẽ quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu. Buri niirã muurẽ quioníremena ññarĩ, cúãcãrẽ wapatígudacu.

Atiditá macãrãre posari tiirãre cõããdare jeaa, jĩwã.

¹⁹ Cúã teero jĩñari siro, Cõãmacũwii ãmuãsepu niirí wii pãõnowũ. Tiiwí popeapure sicitiba niwũ. Tiitiba Cõãmacũ dutiré jóaturigue cuorépĩrĩ sãñarítiba niwũ. Bupo wããyore, busuré, bupo páare wáawu. Dita cãmeñawũ. Ocopéri yusúareperi bayiró peti ññawũ.

12

Numiõye queti; pñocabiro baugúye queti

¹ Æmuãsepu merẽã bauré peti baurére ññawũ. Toopá sícõ numiõ niwõ. Coó sãñarõ muĩpũ báreco macũ asiyárobiro bauwá. Ñami macũ muĩpũ sotoa cooye duporire péojĩgõ niwõ. Cooya dupupure doce ñocõã cuoríbeto pesawu. ² Coó niipacó niwõ. Põnacutíadari suguerogã, pñinirere pñinogõ acaribíwo. ³ Æmuãsepu merẽã bauré ññawũ sũcã. Sícũ pñocabiro baugú* sõãgúcare ññawũ. Cũ siete dupupá cuowí. Puamóquẽñe capesáricutigu niwĩ. Siete pesaré betori tee dupupápure pesawu. ⁴ Cũ pĩcõõmena ãmuãsepu niimirira pau† ñocõãrẽ páabatediocowi ditapu. Cũ pñnacutígodo puto nucũwĩ, coo macũ bauári, yaaguda jĩgũ. ⁵ Coó sícũ wĩmagũ pñnacutíwo. Cũ niipetire dita macãrã Òpũ niigũdu niwĩ. Tutuaromena dutigudu niwĩ. Too síro coo macũ Cõãmacũ putopu máata néewanowĩ cúumena dutigudure. ⁶ Numiõpe basocá manirõpu dutijõãwõ Cõãmacũ coore quẽnobosáriropu. Toopá coore mil doscientos sesenta burecori yaaré ecanówõ.

⁷ Æmuãsepu cãmerĩquẽre wáawu. Miguel, ãpẽrã cúuyara ángelea pñnocamena cãmerĩquẽwã. Pñoca, teero biiri cúuyara cãmerĩquẽpacara, ⁸ netõñcãmasĩriwa. Teero tiirá, cúã ãmuãsepure niinemomasĩriwa. ⁹ Pñoca cõãjãnowĩ. Cũrã sicato macũ pño, wãtĩãrẽ dutigú, Satanás, niipetiro macãrãrẽ jĩditogu niĩ. Cũ, cúuyaramena ditapu cõãdiocojãnowĩ.

¹⁰ Teero wáaari siro, ãmuãsepu wedeseri tuowá. Bayiró busurómena jĩwĩ: —Marĩrẽ netõñére jeatoaa.

† 11:13 La décima parte de la ciudad.

* 12:3 Pecasãyemena: dragón.

† 12:4 La tercera parte.

Cõãmacũ tutuare, cũũ marĩ Òpũ niiré jeatoaa.

Cũũ beserigũ Cristo dutiadarocã jeatoaa.

Marĩ menamacãrã Cõãmacũrẽ padeorãre wedesãrigũ ãmũãsepũ niimiãrigũ cõãdioconoãwĩ.

Cũũ búrecori, ñamirĩ ùsãyagũ Cõãmacũ ññacoropũ cũãrẽ wedesãrucuwi.

¹¹ Cordero diagũ, díi òmayudiabosariguere padeorĩra niijĩrã, Cõãmacũye quetire wederucurira niijĩrã, cũũrẽ netõnucãwã.

Ãpẽrã cũãrẽ Cristoye wederé wapa sĩaũgápacari, cuiro manirõ wederucuwa.

¹² Teero tiirã, ángelea, niipetira ãmũãsepũ niirã, ãseniña.

Atibúreco macãrãpe, día pairĩmaa macãrãcã, bóaneõrã niĩadacu mũa.

Satanás “péerogã ðusaa yũre cõããdaro” jĩĩ masĩjĩgũ,

bayiró cúaremena mũa puto diiwáawĩ,

jĩĩwĩ.

¹³ Pĩnoca ditapũ cõãdiocori ññagũ, macũcutirigore nũnũwáwi ññarõ tiidũgágu. ¹⁴ Coope cáapacũ wũurere ticonowõ, basocã manirõpũ wũũwágodo. Too coo niirõpũ itiácũma apecũmã deco yaaré ecanówõ, pĩnoca coore buamasĩhẽrõpũ. ¹⁵ Coó wáarirope pĩnoca ocoré día tiiróbíro eoyúcomiwĩ, coore duari tiidũgágu. ¹⁶ Cũũ teero tiirĩ, Cõãmacũ ditare yetiri tiiwĩ, coore tiĩápugũ. Yeticutũa, pĩnoca eoyúcoremena día wáari tiimiãriguere néecosãwã.

¹⁷ Teero wáari ññagũ, pĩnoca numiõmena cúanetõjõãwĩ. Coó pãrãmerã niinũnũsera ðusarámena cãmerĩsĩãgũ wáawĩ. Cũã Cõãmacũ dutirére tiirã, Jesuyére wederã niĩya.

¹⁸ Pĩnoca pairĩmaa wesapũ jeanucãwĩ.

13

Pũarã quioráye queti

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ quiogũ peti día pairĩmaapũ pãmũpasáwi. Cũũ pũamóquẽñe capesáricutiwi. Siete dupupá cuowĩ. Pũamóquẽñe pesaré betori tee capesáricõrõ pesawũ. Cũũye dupupápũre Cõãmacũrẽ ññarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niiwũ. ² Quiogũ peti yũũ ññarigũ yái dodogúbíro baugũ* niiwĩ. Cũũ bucobíro† ðuporicutiwi. Cũũ yáibíro‡ ãuserocutiwi. Pĩnoca cũũrẽ cũũ tutuare, cũũ pee tiimasĩrere ticowĩ. Cũũrẽ cũũ ðuirípĩrõpũ ðupowĩ, “dutiya” jĩĩgũ. ³ Sicadupupũre cãmirõca niiwũ. Catiri tiirĩ cãmirõca mee niiwũ. Teero niipacaro, yatiriro niiwũ. Teero tiirã, atibúreco macãrã quiogũ petire ññamanijõãrã, cũũrẽ nũnũjãwã. ⁴ Basocã pĩnocare padeowã, cũũ quiogũ petire tiimasĩrere ticori ññarã. Quiogũ peticãrẽ padeorã jĩĩwã:

—Quiogũ peti tiiróbíro tutuagũ manĩ. Sĩcũno cũũmena cãmerĩsĩãmasĩriqui, jĩĩmiwã.

⁵ Pĩnoca cũũ “dutiya” jĩĩãrigure biiro jĩĩdutiwi: “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũũcã; yũũ niipetire dutimasĩgũno niĩã”, jĩĩmiwĩ. Cuarenta y dos muĩpũrã cũũ tiimasĩrere tiirĩ, Cõãmacũ teero ññajãwĩ ména. ⁶ Cõãmacũrẽ ññarõ wedesewĩ. Cũũ wãmerẽ, cũũ niirõrẽ, ãmũãsepũ niirãrẽ ññarõ wedesewĩ. ⁷ Cũũ Cõãmacũ padeorãre cãmerĩsĩã netõnucãrĩ, Cõãmacũpe cũũrẽ teero ññajãwĩ ména. Cũũ niipetire põnarĩ macãrãrẽ, niipetire macãrĩ macãrãrẽ, niipetire wedeserare, niipetire dita macãrãrẽ dutimasĩrere ticonowĩ.

⁸ Niipetira atibúreco macãrã cũũrẽ padeoádacua. Cũã niĩya Cordero cũã sĩaĩmĩrigũyapũpũ cũã wãmerẽ jóatunoña manirã. Tiipũpũre catiré petihére cuoráye wãme dícu jóatunoã. Cũã wãme jóatunoyiro atibúreco nũcãrĩpũ.

⁹ Tũodũgáranano tũomasĩãdacua:

¹⁰ “Peresu sõneconoãdacua” jĩĩnorira

peresu wáaadacua, Cõãmacũ cũũrẽ “teero tiinóãdacua” jĩĩrirobirora.

“Espadamena sĩañóãdacua” jĩĩnorira

* **13:2** Pecasãyemena: leopardo. † **13:2** Españolmena: oso; portuguésmena: urso. ‡ **13:2** Españolmena: león; portuguésmena: leão.

espadamena sñānóādacua, Cōāmacū cūārē “teero tiinóādacu” jĩrirobirora. Teero wáapacari, Cōāmacūrē padeorá wācūtutua, cūūrē añurō padeoró booa.

¹¹ Yññawū sūcā. Āpĩ quiogú peti dita popeapũ muāatiwi. Cūū sīcū corderobiro puaró capesáricatiwi. Cūū wedesere sīcū pñoca busurobiro tuonówā. ¹² Cūū niisuguerigu quiogú peti dutirénorē niipetirere cūoquí. Cūū ññacoropũ tee niipetiremena dutimasĩ. Cūū atibúreco niirārē niisuguerigũ cāmīrō yatinorigũre padeorí tiii. ¹³ Cūū merēā baurētō tiiēñōĩ. Basocá ññacoropũ ũmuāse macā pecamerē ditapũ diiátiri tiii. ¹⁴ Cūū niisuguerigu quiogú peti ññacoropũ merēā bauré tiiēñorĩ, Cōāmacū teero ññajāĩ. Cūūpe tee tiiēñoremena atibúreco macārārē jĩditoi. Tee jĩditoaremena niisuguerigu queorére weedutii. Niisuguerigũra niĩ espadamena cāmītonorigũ niipacũ, catigú. ¹⁵ Niisuguerigu cūū siro dita popeapũ muāatirigũre catiri tiirére ticowĩ. Teeména niisuguerigu tiiróbiro baugú weerigũpũre catiré ticowĩ. Teero tiigú, weerigũ wedesemasīwĩ; cūūrē padeohérare sñārĩ tiiwĩ. ¹⁶ Niipetirare cūāye diapóarire o cūāye diamacú maquē wāmorĩrē cūū queorére jóatunorĩ tiiquí. Teero tiirá, bári niirā, uputí macārā, pee apeyé cūorá, bóaneōrā, duti- apenori basoca, dutiapenoña manirā teeré cūoādacua. ¹⁷ Cūū queoré jóatunoña manigú sñīmasĩriqui; dúamasĩriqui. Tee queoré quiogú peti wāme o cūū wāme bapaqueoro niĩā.

¹⁸ Ateré tuomasĩrō booa: Tuomasĩrāno quiogú petiye wāmerē bapaqueoaro. Basocá teeré bapaqueomasīcua. Cūūye wāme bapaqueoro seiscientos sesenta y seis niĩā.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil basocá Cōāmacūrē basapeorigue

¹ Yññawū sūcā. Cordero ũtāgú Sionpũ nucūwĩ. Cūūmena ciento cuarenta y cuatro mil basocá niwā. Cūā Cordero wāmerē, cūū Pacũ wāmerē cūāye diapóaripũre jóatunorira niwā. ² Ũmuāsepũ busurĩ tuowū. Oco pairó ōmasāñucōrōbiro, bũpo bayiró páarobiro busuwũ. Pacũ búapūtērā cūāyere búapūtērē* tiiróbiro busuwũ. ³ Cūā tiipĩrō putopũ, bapari catirá, butoá dutirá ññacoropũ mama basaré basawa. Basocá tee basarére masīmasĩriwa; ciento cuarenta y cuatro mil basocá dícu teeré basamasīwā. Cūā atibúreco macārā watoapũre netōnénorira niwā. ⁴ Cūā sīcārĩno numiāmena ññānaré tiiríra mee niwā. Cūā Cordero cūū noo wáaro nñññya. Cōāmacūrē, Corderore ticosugueadare tiiróbiro niĩāda jĩrā, cūā atibúreco macārā watoapũre netōnénorira niwā. Teero tiirá, ote dũca butisugueripa Cōāmacūrē ticorépa tiiróbiro niicua. ⁵ Cūā sīcārĩno jĩditorira mee niwā. Cōāmacū ññacoropũre ññānaré manirā niĩya.

Ññārā ángelea wederigue

⁶ Yññawū sūcā. Āpĩ ángele ũmuāsepũ wññnetōwĩ. Cūū atibúreco niirārē, niipetire dita macārārē, niipetire pōnarĩ macārārē, niipetire wedeserare, niipetire macārĩ macārārē quetiré wedegú niwĩ. Tee queti padeorucúre maquē niĩā. ⁷ Cūū bayiró busurómena jĩdiocowi:

—Cōāmacūrē quioníremena ññāña. “Cūū niipetirere dutimasĩqui”, jĩñña. Cūū wapa tiíadarito jeatoaa. Cūū ũmuāsere, atiditaré, día pairímaarē, niipetire ocowitíre coperire tiwĩ. Teero tiirá, cūūrē padeoyá, jĩwĩ.

⁸ Āpĩ ángele cūū siro macū wññáti, jĩdiocowi:

—Babilonia uputí niimiri macā petijōāā. Petijōāā. Tiimacā macārā apeditá macārārē cūā weerirare padeorí tiwá. Teero tiirá, cūārē ññānō ññeapera, cūmu mecūrā tiiróbiro wáari tiwá, jĩwĩ.

⁹ Āpĩ ángele puarā ángelea siro macū wññáti, bayiró busurómena jĩdiocowi:

* **14:2** Pecasāyemena: arpas.

—Quiogú petire, cũu tiiróbiro baugú weerigure padeogáno, cũu queorére cũya di-apóapɸ, cũya wãmoɸ jóatunorigure ¹⁰ ñañarõ tiigúdaqui Cõãmacũ. Cõãmacũ cũmena bayiró cúagɸ, tutuaromena, bóaneõrõ manirõ ñañarõ tiigúdaqui. Pecame, azufre jũarémena bayiró ñañarõ netõrĩ tiigúdaqui. Ángelea ñañaré manirã ññacoropɸ, Cordero ññacoropɸ teero tiigúdaqui. ¹¹ Pecame cũãrẽ ñañarõ tiiríme teero buserucujãã. Petirícu. Quiogú petire, cũu tiiróbiro baugú weerigure padeorá, cũu queorére jóatunorira búrecori, ñamirĩ yeerisãre buarícua.

¹² Teero tiirá, Cõãmacũrẽ padeorá wãcũtutuario booa. Cũã Cõãmacũ dutirére tiirá, Jesuré padeorucúra niĩya, jĩwĩ.

¹³ Yɸũ ãmuãsepɸ wedeseri tuowú sũcã:

—Ateré jóaya: “Mecũãmena marĩ Õpũrẽ padeorucújãrira diará useniãdacua”, jĩwĩ.

Espíritu Santo: —Teerora niĩã, jĩwĩ—. Ñañarõ netõpacára, Cõãmacũyere paderucurira niijĩrã, yeerisããdacua. Cõãmacũ cũã ãmuãsepɸ jeari, cũã ãñurõ tiirígue wapa cũãrẽ ãñurõ tiigúdaqui, jĩwĩ.

Atibúreco maquẽ oterigue

¹⁴ Yɸũ ññawũ sũcã. Õmeburuá butiríburua bauáwu. Tiiburua sotoapɸ basocábiro baugú duiwi. Cũya dupupure oro beto pesawɸ. Wãmoɸre diipĩ† asoyóaripĩ cuowí. ¹⁵ Æpĩ ángele Cõãmacũwii ãmuãse niirĩ wiipɸ niĩarigu witiatiwi. Cũũ õmeburuáɸ duigúre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũyapĩmena oteriguere páataneõña. Atibúreco maquẽ oteré dũca seerítano jeatoaa. Bũcuátuajeaa mée, jĩwĩ.

¹⁶ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, atibúreco maquẽ oteriguere páataneõwĩ. Teedũcare seenéõwĩ.

¹⁷ Æpĩ ángele Cõãmacũwii ãmuãse niirĩ wiipɸ niĩarigu witiatiwi. Cũũcã diipĩ asoyóaripĩ cuowí. ¹⁸ Æpĩ ángele wáicura sópeoro tiiróbiro bauróɸ witiatiwi. Cũũ pecamerẽ dutimasĩrere cuoi. Cũũ diipĩ asoyóaripĩ cuogúre bayiró busurómena jĩwĩ:

—Mũyapĩ asoyóaripĩmena atibúreco maquẽ usetõrĩrẽ páataneõña. Tee ñiijõãtoaa mée.

¹⁹ Cũũ teero jĩrĩ tuogú, cũyapĩmena atibúreco maquẽ usere páataneõwĩ. Teeré née, use cutamutõri copeɸ cõãwĩ. Tee cutamutõre “Cõãmacũ ñañarãmena bayiró cúare” jĩdũgaro tia. ²⁰ Teeusere tiimacã wesapɸ cutamutõnowũ. Cũã cutamutõrĩ, dí pairó witiwɸ. Tee dí caballoa wãmuã decopɸ duatuwɸ. Wãmuã decopɸ duarócõrõ õmayuyutiawɸ trescientos kilómetros yoaro.

15

Ángelea ñañarõ tiitúadarigue

¹ Yɸũ ññawũ sũcã. Apeyé merẽã bauré bayiró ucuanérere ãmuãsepɸ ññawũ. Siete ángelea niiwã. Cũã siete ñañaré tiitúadarere cuoádara niiwã. Teeména Cõãmacũ bayiró cúare tiíadare petiádacu.

² Día pairímaabiro ññawũ. Æñurõ ocosusúrimaa, bídru pecamemena wúoarimaa tiiróbiro bauwú. Tiimaá pɸtopɸ basocá nucũwã. Cũã “quiogú petire, teero biirĩ cũãrẽ weerigure padeoyá” jĩ dutiriguere netõnucãrira niiwã. Cũã “cũũ queorére jóatuya” jĩrĩcãrẽ, netõnucãrira niiwã. Cũã Cõãmacũ ticorigue búapütêrêrẽ cuowá. ³ Cũã Cõãmacũrẽ padecotegɸ Moisés basariguemena basapeowa. Corderoyere basapeowa. Biirõ jĩwã: Cõãmacũ ãsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, niipetire mũu tiiré ãñurõ ññariãñure niĩã.

Teeré ññarã, ãsã ññamanijõãã.

Mũu niipetire dita macãrã Õpũ niĩã.

Mũu tiirécũtũre ãñurẽ niĩã; diamacú niĩã.

† 14:14 Pecasãyemena: hoz.

⁴ Niipetira m̃urẽ cuiró booa.

Niipetira m̃urẽ padeoró booa.

M̃u s̃cũrã ñañaré manigú niiã.

Niipetire dita macãrã m̃u p̃to jeará m̃u ãñurõ tiirére ññarira nijĩrã, m̃urẽ padeoádacua, jĩ basawa.

⁵ Too síro ỹu ññawũ sũcã. Cõãmacũwii ãmũãsep̃u niirí wii popeap̃u ãñunetõjõãri Tatia pãõnowũ. Tiitatia popeap̃u Cõãmacũ dutiré jóature c̃horép̃ĩrĩ sãñarítiba niwũ. ⁶ Cũã siete ángelea tiitatiap̃u nijĩrira witiatiwa. Cũã suti butiré jũĩrĩmaníre bayiró asiyáre sãñarira niwũ. Cutirop̃u oro caserore siatúrira niwũ. Siete ñañaré tiitúadarere ñeeãdara witiatiwa.

⁷ S̃cũ catirá menamacũ cũã siete ángeleare siete oro baparire ticowi. Teebaparip̃ure Cõãmacũ catirucug̃u ñañarãmena bayiró cúare tiíadare maquẽ dadajãwũ. ⁸ ãñunetõjõãri Tatiap̃u cũã asibatéremena, cũã tutuaremena õme busesesajõãwũ. Teero tiiró, tiitatiap̃ure sããwamasĩña maniwũ; t̃ee siete ángelea cũã siete ñañaré tiíari sirop̃u, sããwamasĩnowũ.

16

Siete ñañaré tiitúadare c̃horé bapari

¹ Ỹu t̃uowá sũcã. Ỹu Cõãmacũwiip̃u wedeseri t̃uowá. Siete ángeleare bayiró busurómena jĩti:

—Mũãye bapari maquẽrẽ píobatediocora wáaya. Tee maquẽ Cõãmacũ ñañarãmena bayiró cúare ññoãdare niiã, jĩti.

² Niisugueg̃u wáa, cũya bapa maquẽrẽ atiditapá píobatediocowi. Teero tiíari siro, basocá quigú petire weerig̃ure padeó, cũrẽ queorére jóatunorirare cãmi bóare wáawũ. Docore, p̃uniré niwũ.

³ Cũã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ día pairímaap̃u píobatediocowi. Tiimaá díimaa wáajãwũ. Diarig̃uye díibiro niwũ. Tiimaapá niirã diapetijõãwũ.

⁴ P̃uarã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ díamaarĩp̃u, oco witré coperip̃u píobatediocowi. Teemaarĩ, teecoperi díi posajõãwũ. ⁵ Ángele ocoré cotejú wedeseri t̃uowá:

—Õpũ, m̃u ñañaré manigú niiã.

M̃u cũãrẽ teero wapa tiigú, diamacú maquẽ tiigú tiia.

M̃u niirucujãgũ, too suguerop̃u niirig̃u niiã.

⁶ Cũã m̃urẽ padeoráre, m̃uyara profetare s̃iayíra.

Cũãye díi õmayucori tiyíra.

Cũã teero tiiré wapa m̃u cũãrẽ díi s̃nidutíwũ, jĩwĩ.

⁷ Cõãmacũrẽ wáicura sópeoro tiiróbiro bauróp̃u wedesewionecori t̃uowá:

—Teerora niiã. Cõãmacũ ãsã Õpũ tutuanetõjõãgũ, m̃u cũãrẽ wapa tiiré diamacú niiã; m̃u diamacú besea, jĩti.

⁸ Ññarã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ muĩpũ búreco macũ sotoap̃u píobatediocowi. Teeména muĩpũ bayiró asi, basocáre sóewi. ⁹ Basocá bayiró sóenowã. Teero sóenopacara, cũã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríwa. “Cõãmacũ niipetirere dutimasĩqui”, jĩriwa. Ñañarõ peti jĩtutiwa cũrẽ, tee ñañaré wáari tiipetímasĩjãgũ niipacari.

¹⁰ Bapari siro macũ cũya bapa maquẽrẽ quigú petiyap̃ĩrõp̃u píobatediocowi. Niipetiro cũã dutirá niirõp̃u naĩñãjõãwũ. Basocá p̃uninorã, cũãye ñemerõĩrẽ bayiró bacadiyówa.

¹¹ Cũã cãmi bóarere ññapacara, p̃uninopacara, Cõãmacũ ãmũãsep̃u niigúre ñañarõ peti jĩtutiwa. Cũã ñañaré tiirére wãcũpati, wasoríwa.

¹² Sicamoquẽñerã siro macũ cũya bapa maquẽrẽ día Éufratesp̃u píobatediocowi. Tiimaá sibipetijõãri tiinówũ, muĩpũ m̃uatiro macãrã õpãrã t̃iãwaaro jĩrõ.

¹³ Yñu ññawũ sũcã. Pñocaya ɯseropɯ, quioɣá petiya ɯseropɯ, corderobiro puaró capesáricɯtɯɣɯ “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yñucã” jĩditorigɯya ɯseropɯre ññãrã wãtĩã witiatiwa. Tɯbɯroabiro baurá niwã. ¹⁴ Wãtĩ tutuaremena tiĩẽñowã. Niipetiro macãrã õpãrãrẽ neãdutira witiatiwa, Cõãmacũyaramena cãmerĩsĩããda jĩrã. Cũã cãmerĩsĩããdari bɯreco Cõãmacũ netõñucããdari bɯreco peti niĩãdacu.

¹⁵ “Ññurõ tiiyá. Wãcũña manirõ yaarépɯ atiro tiiróbiro yñu atiguda. Ññacorano cúãye suti sãñaãdarere quẽnoyúera, yñu atiri, ññurõ ɯseniãdacua. Teero tiihéra, sutimanirã basocá cúãrẽ ññarĩ, bobaódacua”.

¹⁶ Wãtĩã tɯbɯroabiro baurá atibúreco macãrã õpãrãrẽ neãrĩ tiiwá. Cũã neãrõ hebreoayemena “Armagedón” wãmecutia.

¹⁷ Ángele niitugɯ cũya bapa maquẽrẽ píobatediowĩ. Cũã teero tiirí, Cõãmacũwii ɯñuãse niirí wii niirípĩrõpɯ bayiró bɯsɯró wedesere witiwɯ.

—Niipetire túajeanoã sáa, jĩti.

¹⁸ Bɯpo wããyore, bɯsɯré, bɯpo páare wáawɯ. Dita bayiró cãmeñawũ. Basocá atibúrecopɯ niinucãri sirore, atitócãrẽ dita nocõrõca cãmeñaria. Bayiró peti cãmeñawũ. ¹⁹ Ʋpɯtí niirí macã itiaropɯ yetinucãjõãwũ. Niipetire macãrĩ jõẽdiwawɯ. Cõãmacũ ɯpɯtí niirí macã Babilonia macãrãrẽ acabóriwi, “cúãrẽ wapa tiigúda” jĩrigɯ niijĩgũ. Cũãmena bayiró cúarigu niijĩgũ, bóaneõrõ manirõ cúãrẽ wapa tiiwí. ²⁰ Niipetire nucãrĩ duacodiawɯ. Ʋtãyucɯ cõãjãnowũ. ²¹ Ocopéri yusúareperi bayiréperitõ basocá sotoapɯ ñaapeawɯ. Siquẽñeperi cuarenta kilos nucũwũ. Cõãmacũ teeperimena cúãrẽ bayiró peti ñañarõ tiirí ññarã, “ñañarõ peti tiigú niĩ cũã” jĩjãwã.

17

Ʋñuãmena ñeeape wapatárigore wapa tiirígue

¹ Sícũ siete ángelea siete bapari cɯoríra menamacũ ati, yñuare jĩwĩ:

—Jãmu, díamaarĩ sotoa duigó ɯñuãmena ñeeape wapatárigore Cõãmacũ wapa tiíadare maquẽrẽ ẽñomá. ² Atibúreco macãrã õpãrã coomena ñañarére tiíiya. Coó ñañaré tiirémena atibúreco niirã cũmu mecũrã tiiróbiro wáaaya, jĩwĩ.

³ Yñu cãnirípacari ññarõpɯre Espíritu quẽẽrõpɯ tiiróbiro ẽñonemówĩ sũcã. Quẽẽrõpɯ ángele yñuare basocá manirõpɯ néewawi. Toopú sícõrẽ ññawũ. Coó quioɣá peti sotoapɯ pesawo. Cũã sõãgú niwĩ. Quioɣá petiya õpũãpɯre pee Cõãmacũrẽ ñañarõ peti wedesere wãme jóatunoriro niwũ. Cũã siete dupupá, pɯamóquẽñe capesári cɯowí. ⁴ Numiõ ñamu tiiróbiro sõã ñiisãñúrõcare, teero biiri bayiró sõãrõrẽ sãñawõ. Oro, ɯtãperi wapa-pacáremena, “perla” wapapacáremena mamonorigo niwõ. Sicabapa oro bapa cɯowó. Ápẽrãména ñañarõ ñeeapere tiibapapɯre dadajãwũ. Coó ɯñuãmena ñañarõ ñeeaperecã toopú niwũ. ⁵ Cooya diaporáɯre wãme jóatunoriro niwũ: “Yñu Babilonia Ʋpɯtí Niirí Macã niĩã; Numiã Ʋñuãrẽ Ñeeape Wapatára Paco niĩã; Ápẽrãména Ñañarõ Ñeeapera Paco niĩã”, jĩ jóatunoriro niwũ. Teewãme “biiro jĩdugaro tiia” jĩmasĩña maniú. ⁶ Coó Jesuré padeorá cúyere diamacú wederé wapa cúãrẽ sãdutírigo niwõ. Cũã diari ññanemodugago, cũmugõ sñinemódugago tiiróbiro niwõ.

Coore ñña, bayiró ññamanijõãwũ. ⁷ Ángele yñuare jĩwĩ:

—¿Mñu tɯomasĩrigari ññamanijõãgũ? Numiõye maquẽrẽ, teero biiri coó pesagúye maquẽrẽ mñurẽ masĩrĩ tiigúda. Coó pesagú quioɣá peti siete dupupá, pɯamóquẽñe capesári cɯogú niĩ. ⁸ Quioɣá peti mñu ññarigu too sugueropɯ niimiwĩrã; mecãtígãrẽ maniĩ; niiditidiari copepɯ mñaatigũdu tiĩ; pecamepɯ wáa, yapacutíjãgũdu niĩ. Teero tiinóãdari suguerore, atibúreco macãrã quioɣá petire “niimiwĩ; maniĩ; atigũdu tiĩ” jĩrigɯ jeari ññarã, ññamanijõããdacua. Cũã Corderoyapũpɯ cúã wãmerẽ jóatunoña maniã. Atibúreco nucãrípɯ tiipũpɯre catiré petihére cɯoádara wãmerẽ jóatunoã.

⁹ 'Ateré tɔomasĩrõ booa. Siete dupupá siete ãtãyucu jĩdugaro tiia. Coó tee ãtãyucu sotoapɔ duiyo. Tee dupupára sũcã siete õpãrã jĩdugaro tiia. ¹⁰ Sicamoquẽnerã õpãrã peticodiawa mée. Sĩcũ dutii. Āpĩ manĩ ména. Cũũ atigu, péerogã dutigũdaqui. ¹¹ Quiogú peti niimirigu, mecũtígã manigú, siete õpãrã siro macũ niiĩ. Cũũ siete õpãrã menamacũ niigũrã niiĩ. Pecamepɔ wáa, yapacutĩjãgũdu niiĩ.

¹² Pɔamóquẽne capesári mɔũ ĩñaãrigue pɔamóquẽnerã õpãrã jĩdugaro tiia. Cũã dutiriya ména. Quiogú petimena õpãrã tiiróbiro dutiré ñee, sica hora dutiadacua. ¹³ Cũã sĩcãrĩbíro wãcũãdacua. Cũã dutirã niipacara, quiogú petire “mɔũ sĩcũrã dutiya; ãsã mɔũ doca macãrã niiãdacu” jĩãdacua. ¹⁴ Cũã Corderomena cãmerĩsĩããdacua. Cũũ niipetira õpãrã nemorõ ɔputĩ macũ niijĩgũ, cũãrẽ netõnucãjãgũdaqui. Cũũmena niiãdara Cõãmacũ booríra, cũũ beserira niiĩya. Cõãmacũrẽ padeodúririra niiĩya, jĩwĩ.

¹⁵ Ángele jĩnemowĩ yɔũre:

—Mɔũ numiõ díamaarĩ sotoapɔ duiro ĩñaãwũ. Teemaarĩ “niipetire macãrĩ macãrã, niipetire põnarĩ macãrã, niipetire dita macãrã, niipetire wedesera niiĩya” jĩdugaro tiia. ¹⁶ Pɔamóquẽnerã õpãrã mɔũ ĩñaãrira quiogú petimena ñaãgõrẽ ĩnatutiadacua. Cooyere ěmapetijã, sutimanígõ putuári tiiãdacua. Cooya õpũũrẽ yaaadacua; cõãrĩrẽ sóecõãjããdacua. ¹⁷ Cõãmacũ cũãrẽ sĩcãrĩbíro wãcũrĩ tiigũdaqui. Teero tiirã, cũã quiogú petire cũã sotoa macũ õpũ sõnecoadacua. Cũãpe “ũsã boorómena teero tiia” jĩ wãcũmicua. Quiogú peti cũã õpũ niitugũdaqui, téee Cõãmacũ “biro wáaadacu” jĩrirobirora wáari siropɔ. ¹⁸ Numiõ mɔũ ĩñaãrigo “tiimacã ɔputĩ niirĩ macã” jĩdugaro tiia. Tiimacã õpũ atibúreco macãrã õpãrãrẽ dutigú niigũdaqui, jĩwĩ.

18

Babilonia petirigue

¹ Too síro yɔũ ĩñawũ sũcã. Āpĩ ángele ãmũãsepɔ niiãrigu diiátiwi. Cũũ dutiré cɔogú peti niiwĩ. Cũũ asibatéremena atibúreco bóebatejõãwũ. ² Bayiró basarómena wedesewi:

—Babilonia ɔputĩ niimiri macã petijõãã. Petijõãã.

Wãtĩã, minipõná booribasoca niirõ posajõãã.

Niipetira wɔurã ãnirẽ yaará niirĩ macã posajõãã; basocã cũã doorácã niiĩya.

³ Tiimacã numiõ ñaãarõ ñeeape wapatágo tiiróbiro ɔgaripéanori macã niã.

Coomena niipetire dita macãrã cũmu mecũrã tiiróbiro wáawa.

Atibúreco macãrã õpãrã coo weerirare padeojĩrã, ñaãarõ ñeeapera tiiróbiro niiwã.

Coo ɔgaripéa netõnucãgõ, pee peti apeyé búri niirẽre wapatĩãmajãwõ.

Teero tiirã, niipetire dita macãrã dúari basoca pee apeyé cɔorã putuáwa, jĩwĩ.

⁴ Āpĩ ãmũãsepɔ niigú wedeseri tɔowú:

—Mũã, yɔũ beserira niirã, tiimacãrẽ witiya,

mũãcã cũã tiiróbiro ñaãarẽre tiirĩ.

Cũã tiiróbiro tiirã, ñaãarõ tiinóbocu.

⁵ Cũã ñaãarẽ tiirẽ pairó peti bucũacu.

Teero tiigú, Cõãmacũ cũã ñaãarẽ tiirẽre ãñurõ masĩ.

⁶ Tiimacã macãrã ãpẽrãrẽ ñaãarẽ tiirigue wapa teerora cũãrẽ ñaãarõ tiicãméãrõ.

Āpẽrãrẽ posari tiirírobirora pũarĩ nemorõ posari tiiáro.

Bóaneõ ĩñarõ manirõ nemorõ cũãrẽ ñaãarõ tiiáro.

⁷ Tiimacã macãrãpe “ãpẽrã nemorõ ãñunetõnucãã” jĩmiwã.

Cũã teero jĩrigue wapa cũã ñaãarõ jĩriro jeatuario bayiró pũninorĩ tiiáro.

Cũã ɔgaripéa netõnucãrã, noo booró apeyenórẽ wapatĩãmajãwã.

Cũã teero tiĩmarigue wapa cũã ñaãarõ tiiríro jeatuario bayiró boorituari tiiáro.

Tiimacã macãrã wãcũũya: “Ŭsã atiditá òpõ tiiróbiro niiã; wapewio tiiróbiro niiria; boorituridojãadacu”, jĩĩ wãcũmiya.

⁸ Teero jĩĩrẽ wapa wãcũña manirõ sicabũrecora ate cũãrẽ ñañarẽ wáaadacu:

Basocá diajõãadacu; ãpẽrã boorituaadacua; jubóare wáaadacu.

Pecamemena sóecõãnoãdacu. Cõãmacũ marĩ Òpũ cũãrẽ diamacũ wapa tiigũdu tutu-anetõjõãgũ niiĩ, jĩĩwĩ.

⁹ Atibũreco macãrã òpãrã tiimacã macãrãmena cõãpõnarẽ weerirare padeowá. Cũã tiiróbiro ugaripéa netõncãrã, noo booró apeyenórẽ wapatiãmajãwã. Teero tiirã, tiimacã jũũ, òme buse nucũrĩ ññarã, “ade, ade” jĩĩ, utiadacua. ¹⁰ “Marĩcãrẽ ñañarõ tiirĩ” jĩĩrã, yoaropũ ññaconucũãdacua. Biiro jĩĩadacua:

—Ade, ade, Babilonia uputĩ niimiri macã, “petirĩcu” jĩĩmiwũ.

Wãcũña manirõ cũã ñañarẽ tiirẽ wapa wapa tiirẽ jeatoaa, jĩĩadacua.

¹¹ Niipetire dita macãrã dúari basoca cũãye apeyerẽ sãĩrã manirĩ ññarã, tiimacãrẽ utiadacua. “Ade, ade”, jĩĩadacua. ¹² Cũã dúare noquẽ niimiyiro: Oromena tiirẽ, platamena tiirẽ, ãtãperi wapapacãreperi, “perla” wapapacãreperi; teero biiri suti ãñurõ butirẽ, suti ñnamu tiiróbiro sõã ñiisãñũre, suti “seda”, suti bayirõ sõãrẽ; teero biiri niipetire yucu sitiaãñũreyucu, “marfilmena” tiirẽ, sawirigũmena tiirẽ, “broncemenã” tiirẽ, cõmemená tiirẽ, “mármolmena” tiirẽ; ¹³ teero biiri “canela” wãmecutire, yaarẽ poari tiirẽ, sitiaãñũre busere, “mirra” wãmecutire; teero biiri sũpẽbiro baurẽ sitiaãñũre, vino, olivogu ðuca use, harina ãñurẽ pã tiirẽ, trigo; caballoa wéerecori niimiyiro. ãpẽrã niimiyira: Wáicũra apeyẽ òmarã, oveja, caballoa, dutiapenori basocacã niimiyira. ¹⁴ Dúari basocã tiimacãrẽ jĩĩadacua:

—Múã bayirõ maĩmĩrigue petijõãã.

Niipetire múã ãñurẽ cuomĩrigue ditijõãã.

Dee tii bũariadacu, jĩĩadacua.

¹⁵ Teerẽ dúari basocã, tiimacãpũ pairó dúa wapatãmiãrira yoaropũ putũánucããdacua, “marĩcãrẽ ñañarõ tiirĩ” jĩĩrã. Utirémẽna ¹⁶ biiro jĩĩadacua:

—Ade, ade, uputĩ niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã sũcõ numiõ suti ãñurõ butirẽ, ñnamu tiiróbiro sõã ñiisãñũre, bayirõ sõãrẽ sãñagõ tiiróbiro niimiãwũ.

Oro, ãtãperi wapapacãremena, “perla” wapapacãremena mamonorigo tiiróbiro niimiãwũ.

¹⁷ Wãcũña manirõ ate wapapacãre ditipetijõãã, jĩĩadacua.

Niipetira doorépawũ waatúra, teepawũmena wãanetõrã, teepawũpũ paderá, niipetira díã pairímaapũ wáarepawũre paderá yoaropũ putũápasajeaadacua. ¹⁸ Tiimacã jũũ, òme buseri ññarã, bayirõ busurómena jĩĩadacua:

—Apemacã tiimacã tiiróbiro uputĩ niirĩ macã maniã, jĩĩadacua.

¹⁹ Bayirõ bóaneõre ãñorã, cũãye dupupápu ditare maapéoacua. Uti, bayirõ busurómena jĩĩadacua:

—Ade, ade, uputĩ niimiri macã ñañanetõjõãrõ wáajãã.

Tiimacã maquẽ niyerumena niipetira díã pairímaapũ wáarepawũ cuorã ãñurõ wap-atãmiãwãrã.

Wãcũña manirõ tiimacã ditijõãã, jĩĩadacua.

²⁰ Múã ãmũãsepũ niirãpe, tiimacãrẽ cõãrĩ, useniña.

Múã Cõãmacũrẽ padeorã, Jesús cũũyere wededutigũ beserira, teero biiri profetas, useniña.

Tiimacã macãrã múãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiwá méẽ.

Cũã teero tiirĩgue wapa Cõãmacũ cũãrẽ ñañarẽ wapa tiii sãã.

²¹ Sũcũ ángele tutuagu ãtãquicare néemuõcowi. Oterẽperi yaarẽperi wãñiãríquica tiiróbiro bauwũ. Tiiquire díã pairímaapũ déecõãñogũ, biiro jĩĩwĩ:

—Atiquiré déecõãñorõ tiiróbiro Babilonia upatí niimiri macã petijõããdacu.

Ññanemoricu sáa.

²² Tiimacãpure búapütëre, basaré, peruri putiré, corneta busurére tuonemóricu sáa. Tiimacãpure paderá ãñurõ menirã maniãdacua.

Tiimacãpure oteréperi wãñiãrĩ busurére tuonemóricu.

²³ Tiimacãpure sãwócore maniãdacu.

Tiimacãpure wãmosíara useni basapeorere tuonemóricu sáa.

Tiimacã macãrã dúari basocá apeyé dita macãrã nemorõ dúamenirã niimiwã.

Tiimacã macãrã yáíwa oco sitará tiirénomena niipetire dita macãrãrẽ jĩditowa, jĩwĩ.

²⁴ Tiimacã niipetira profetare, Cõamacũrẽ padeoráre sãrígue wapa cñocú. Teero biiri niipetira atibúreco macãrãrẽ sãrígue wapa cñocú.

19

¹ Too síro yuu tuowú sũcã. Pau ãmuãsepu niirã bayiró busurómena wedeseri tuowú:

Cõamacũrẽ usenire ticoa.

Marĩyagu Cõamacũ marĩrẽ netõnégu niĩ.

Niipetirere dutimasĩgu, tutuanetõjõãgu niĩ.

² Cũ ñañaré tiirare wapa tiiré queoró niĩ; diamacũ niĩ.

Tiimacã sícõ numiõ ãmuãrẽ ñeeape wapatágo tiiróbiro wapa tiinóri macã putuáa.

Tiimacã ãpẽrãména ñañarõ ñeeapera tiiróbiro ugaripéanojĩrõ, niipetiro macãrãrẽ ñañowú.

Cõamacũ cũrẽ padecoterare sãrẽ wapa tiimacãrẽ ñañarõ tiicáméwĩ, jĩwã.

³ Jĩñemowã sũcã:

—Cõamacũrẽ usenire ticoa. Tiimacã õme buserucujããdacu, jĩwã.

⁴ Veinticuatro bũtoá dutirá, bapari catirá Cõamacũ tiipĩrõpu duigúre padeorá, ñicãcoberimena jeacũmuwã. Biiro jĩwã:

—Teerora wáaaro. Cõamacũrẽ usenire ticoa, jĩwã.

⁵ Tiipĩrõpu sícũ wedesewionecori tuowú:

Marĩyagu Cõamacũrẽ usenire ticoaro.

Niipetira Cõamacũrẽ padecotera, quioníremena cũrẽ ññarã, bári niirã, upatí macãrã teerora tiíaro, jĩti.

Cordero wãmosíadari bosebureco

⁶ Yuu tuowú sũcã. Pau wedesera tiiróbiro tuowú. Oco pairó õmasãñucõrõbiro busuwa. Bupo bayiró páaro tiiróbiro busuwa. Biiro jĩwã:

Cõamacũrẽ usenire ticoa.

Cõamacũ marĩ Õpu tutuanetõjõãgu dutinucãĩ.

⁷ Usenico. Bayiró usenirã niico.

Cõamacũrẽ “ãñunetõjõãĩ” jĩ, usenire ticoco.

Cordero cũrẽ padeorámena niinucããdari bureco jeatoaa.

Cũrẽ padeorá cũ ñamo niigõdo tiiróbiro niĩya.

Ñamo niigõdo coo basiro ãñurõ quẽnoãrigopu niico.

Cũ coo tiiróbiro quẽnoãrirapu niĩya.

⁸ Cũ suti butiré, jĩĩrĩmaníre, bayiró asiyáre sããnoãrira niĩya, jĩwã.

Suti butiré “Cõamacũrẽ padeorá ãñurõ tiiré niĩã” jĩdugaro tiia.

⁹ Ánge yuure jĩwĩ:

—Ateré jóaya: “Cordero cũ wãmosíari bosebureco niirĩpu cũ boocórira useniãdacua”, jĩwĩ.

Cũ yuure jĩñemowĩ:

—Tee Cõamacũ wedesere diamacũ niĩ.

¹⁰ Ángele teero jĩĩrĩ ƿogú, cūũrẽ padeogú, cūũ ƿuto ñicãcoberimena jeacũmumiwũ. Yũũ teero tiirí, yũũre jĩĩwĩ:

—Teeré tiiríjãña. Yũũcã Cõãmacũrẽ padecotegura niiã. Mũũ tiiróbirora, mũũya wedera Jesuyére wederá tiiróbirora niiã. Cõãmacũ dícuẽ ñicãcoberimena jeacũmu, padeoyá, jĩĩwĩ.

Espíritu Santo profetare masĩrĩ tiiyígũ. Tee masĩré ticorémena wedeyira. Teerora Jesuyére wederácã Espíritu Santo masĩré ticorémena wedecua.

Caballo butigú sotoapũ pesagúye queti

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Ʋmũãse tusuri ññawũ. Caballo butigú bauánucãjeawi. Cūũ sotoapũ sĩcũ ƿesawi. Cūũrẽna “wasoró manirõ Cõãmacũyere diamacũ wederucugu” jĩĩya. Cūũ ññaré tiiráre diamacũ wapa tiiquí. Cãmerĩsĩãgũ wáagu, diamacũ tiigú niiĩ. ¹² Cūũ capeari pecame jũũrĩpõnabiro niiwũ. Cūũya dupupũre pee ƿesaré betori ƿesawũ. Sicawãme jóature cuowí. Tiwãmerẽ cūũ dícu masĩ. ¹³ Sutiró díi ƿúuarirora sãñawĩ. Cūũ wãmecutiwi Cõãmacũ Wãcũrere Wedegú. ¹⁴ Surara Ʋmũãse macãrã cūũrẽ nũnũwã. Cūũ suti butiré jũĩrĩmanirere sãñawã. Cūũ caballoa butirá sotoapũ ƿesawa. ¹⁵ Cūũya Ƴseropũ espada ƿuanĩñape asoyóaripĩ súuwitiwũ. Tiipĩmena niipetire dita macãrãrẽ netõnucãgũdaqui. Tutuaromena dutigũdaqui. Cūũ cúãrẽ Ƴsegũducare cutamutõrõ tiiróbiro wapa tiigũdaqui. Cūũ teero tiigú, Cõãmacũ tutuanetõjõãgũ cúãmena bayiró cúare ãñogũdaqui. ¹⁶ Cūũya sutirópũ, cūũya Ƴsebetópũ wãme jóatunowũ. “NIIPETIRA ÕPÃRÃ NEMORÕ ƲPƲTÍ MACƲ”, jĩĩ jóatunore tusawũ.

¹⁷ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele muĩpũ búreco macũpũre nucũgũrẽ ññawũ. Cūũ niipetira Ʋmũãse ƿũũrãre bayiró bũsũrómena wedewi:

—Neãña, Cõãmacũ múãrẽ boseyaadare quẽnobosárere yaaadara. ¹⁸ Õpãrãye diiré, surarare dutiráye diiré, tutuaraye diiré, caballoaye diiré, cúã sotoapũ ƿesaráye diiré, niipetiraye diiré yaaadacu; dutiapienori basoca, dutiapienoña manirã, búri niirã, Ƴpũtĩ macãrãye diiré yaaadacu, jĩĩwĩ.

¹⁹ Yũũ ññawũ sũcã. Quiogú peti, atibúreco macãrã õpãrã, cúãyara surara neãwã. Cūũ neãrã, “jãmũ, cãmerĩsĩãco” jĩĩwã. Teero tiirá, caballo sotoapũ ƿesagúmena, cūũyara suraramena cãmerĩsĩãrã wáamiwã. ²⁰ Caballo sotoapũ ƿesagúpe quiogú petire ñeewĩ. Cūũmena “Cõãmacũ tiimasĩrere tiimasĩã yũũcã” jĩĩditorigũcãrẽ ñeewĩ. Cūũ quiogú peti ññacoropũ tiĩẽñowĩ. Teeména niipetira quiogú petire queorére jóatunorirare cūũrẽ weerigũre padeoráre jĩĩditowi. Cūũ ƿuarã catirára pecametaropũ cõãñoconowã. Tiitaro “azufre” wãmecutire Ƴpe tiiróbiro sipirémena jũũ. ²¹ Æpẽrã cúã menamacãrãpere caballo sotoapũ ƿesagúra sĩãpetĩjãwĩ cūũya Ƴseropũ súuwitiripĩmena. Teero sĩãpetĩari siro, niipetira ƿũũrã cúãye diiré yaa, yapinetõjõãwã.

20

Mil cãmariĩ Jesús dutiadare

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Sĩcũ ángele Ʋmũãse ƿũũrãre niĩãrigũ diiátiwi. Cūũ niiditidiari cope macã sawire, teero biiri ƿairída cõmedaré cuowí. ² Cūũ ƿĩnocare ñeewĩ. Cūũ sicato atibúreco tiirí siro macũ “ƿĩno” jĩĩnorigũ niiĩ. Cūũ wãtĩãrẽ dutigú, Satanás niiĩ. Cūũrẽ cõmedaména mil cãmariĩ siatúcũwĩ. ³ Cūũrẽ niiditidiari cope ƿũũ cõãdiocowi. Cõãdiocoari siro, tiicope soperé sawiména biajãwĩ. Mil cãmariĩ basocáre jĩĩditorijããrõ jĩĩgũ, teero tiiwĩ. Too síro jõãnógũdu niigũ tiĩ. Yoari mee jõãnórigũ niigũdaqui.

⁴ Yũũ ññawũ sũcã. Õpãrã duiréƿĩrĩpũ duiráre ññawũ. Cõãmacũ cúãrẽ diamacũ bese-masĩrere ticowi. Æpẽrãrẽ ññawũ. Cūũ Cõãmacũye queti, Jesuyére wederá niyira; cúã quiogú peti, cūũ weerigũre padeoríyira; cūũ queorére cúãye diapóaripũ, cúãye wãmorĩpũ

jóatudutiriyira. Teewapa cúãye dupupáre páatanoyira. Teero tiirá, cúã diarirapɯ ni-
ipacara, masárika niwã. Cúã masári siro, Cristomena mil cūmarĩ basocáre dutiwa.

⁵ Teero tiinórira niijĩrã, ãpẽrã diarira suguero masásuguetoadadua. (Ãpẽrã diarirapeja
masãmũãriwa ména. Dupupáre páatanorira mil cūmarĩ òpãrã niĩari siro, masãmũãwã.)

⁶ Diarira masásuguerira ñañaré manirã niĩya; useniya. Cúã dianemoricua; pecamepɯ
wáaricua. Cúã paiá niĩadadua, Cõamacũyere, Cristoyere padeadara. Cúã mil cūmarĩ
Cristomena dutiadadua.

Satanás ditinetõjõãrigue

⁷ Mil cūmarĩ netõãri siro, tiicopepɯ siatúcũnorigɯ Satanárẽ jõã, pãõwioneconogũdaqui.

⁸ Cũũ niipetiropɯ niipetire dita macãrãrẽ jĩĩditogɯ wáagũdaqui. Gog, Magog wãmecutiri
macã macãrãcãrẽ teorora tiigũdaqui. Cúãmena sũo, cãmerĩsĩãgũda jĩĩgũ, néogũdaqui. Cúã
pɯ niĩadadua ditatupari pairĩmaa día wesa maquẽ tiiróbiro.

⁹ Cúã niipetiro tiiditapɯre jeaadadua. Cõamacũrẽ padeorá niirõpɯ, cũũ maĩrí macãrẽ
niisodeaadadua. Cõamacũpe pecame ticodiocogũdaqui, niisodearare sóeditiojãgũda
jĩĩgũ. Niipetira sóeditioñoãdadua. ¹⁰ Wãtĩãrẽ dutigú cúãrẽ jĩĩditorigɯ pecametaropɯ
cõãdioconogũdaqui. Tiitaropɯ azufre jũũã. Toopá quilogú peti, “Cõamacũ tiimasĩrere
tiimasĩã yũũja” jĩĩditorigũcã cõãdioconowã. Toopá búrecori, ñamirĩ ñañarõ netõrucũdadua.

Butirĩpĩrõpɯ duigú ñañaré tiirĩrare wapa tiirĩgue

¹¹ Yũũ ññawũ sũcã. Òpũ duirĩpĩrõ pairĩpĩrõ butirĩpĩrõrẽ ññawũ. Tiipĩrõpɯ duigúre
ññawũ. Cũũ ññacopɯre atibúreco, ãmũãse ditijõãwũ. Baunemóriwɯ sáa. ¹² Diarira
tiipĩrõ díamacũpɯ nucũrĩ ññawũ. Cúã ɯpɯtĩ macãrã, búri niirã niwã. Cúã too nucũrĩ,
jóaturepũrĩrẽ pãõwĩ. Apepũ catiré petihére cũorá wãmerẽ jóaturipũcãrẽ pãõwĩ. Diarira
tiirĩgue teepũrĩpɯ jóatunowũ. Teepũrĩpɯ jóariguere buetoagɯ, cúãrẽ wapa tiiwĩ. ¹³ Día
pairĩmaapɯ diarira tiipĩrõ pɯtopɯ jeawa. Diarira yeeripũna niirõpɯ niimiriracã toopúra
jeawa. Cúãcõrõ cúã tiirĩguere buegɯ, cúãrẽ wapa tiiwĩ. ¹⁴ Diarira yeeripũna niirõ
cõãdioconowũ pecametaropɯ. Tiitaropɯ cõãré dianemojõãre niĩã. ¹⁵ Sícũ cũũ wãmerẽ
catiré petihére cũorá wãmerẽ jóaturipũpɯ jóatunoña manigũno tiitaropɯ cõãdioconowĩ.

21

Mama ãmũãse, mama dita wasorĩgue

¹ Yũũ ññawũ sũcã. Mama ãmũãse, mama dita ññawũ. Niisugueri ãmũãse, niisugueri
dita ditipetijõãwũ; día pairĩmaacã teorora. ² ãmũãse Cõamacũ pɯtopɯ Mama Jerusalén
ñañaré manirĩ macãrẽ diiátiri ññawũ. Ññurõ quẽnoãri macã niwã. Sícõ numiõ
wãmosiãgodo manurẽ ññurõ tusaaro jĩĩgõ, quẽnoãrigo tiiróbiro niwã. ³ Tiipĩrõpɯ sícũ
bayiró basurõmena wedesewionecori tũowũ:

—Jãã, tũoyá: Mecũãmena Cõamacũ basocãmena niĩ. Cúãmena niirucujãgũdaqui. Cúã
cũũyara niĩadadua. Cõamacũ basirora cúãmena niigũdaqui. Cũũ cúãyagɯ Cõamacũ
niigũdaqui. ⁴ Cúã yaco ocoré cosegũdaqui. Dianemoricua sáa. Bóaneõre, utiré, pũniré
maniãdadu. Niipetire niisuguerigue petijõãã, jĩĩwĩ.

⁵ Tiipĩrõpɯ duigú jĩĩwĩ:

—Jãã, tũoyá: Yũũ niipetire mama dícu tiia, jĩĩwĩ.

Apeyé jĩĩnemowĩ:

—Yũũ wedesere padeoréno niĩã; diamacũ niĩã. Teero tiigú, jóaya, jĩĩwĩ.

⁶ Too siro yũũre wedewi:

—Niipetire túajeanoã. Yũũrá niisuguegɯ, niitugɯ niĩã. Yũũre bayiró maĩrã oco sñnidugára
tiiróbiro niĩya. Teero tiigú, yũũ oco tĩãgũ tiiróbiro cúãrẽ catiré petihére teorora ticojãgũda.

⁷ Ññurõ padeó cãmewitĩranorẽ niipetire yũũ “ticogũda” jĩĩriguere ññeãdadua. Yũũ cúãyagɯ

Cõãmacũ niigũdacu; cũã yũũ põna niiãdacua. ⁸ Cui yũũre padeodúrano, padeodugáherano, ñañanetõjõãrere tiiráno, basocá sããrãno, ãpẽãmẽna ñañarõ ñeeaperano, yáíwa oco sitará jĩĩditoremena tiiré tiiráno, weerirare padeoráno, niipetira jĩĩditorepirano pecametaropũ wáaadacua. Tiitaropũ azufre ƿpe tiiróbiro sipirẽmena jũũã. Toopú wáare dianemojõãre niiã, jĩĩwĩ.

Mama Jerusalén

⁹ Sĩcũ ángele siete oro bapari cƿoríra menamacũ atiwi. Teebaparipura too sugueropũ siete ñañaré tiitúriguere posecutíwũ. Cũũ yũũre jĩĩwĩ:

—Jãmw, Cordero nũmo niigõdore mũũrẽ ãñomá, jĩĩwĩ.

¹⁰ Yũũ cãnirípacari ññarõpũre Espíritu quẽẽrõpũ tiiróbiro yũũre ãñonemówĩ sũcã. Quẽẽrõpũ ángele yũũre ãtãgũ pairígu ãmũãrigupũ néewawi. Jerusalén ñañaré manirí macãrẽ ãmũãsepũ ãñowĩ. Tiimacã Cõãmacũ pũtopũ diiátiro tiiwũ. ¹¹ Cõãmacũ asibatẽremena bayiró asibatéwũ. Tiimacã wapapacáripe tiiróbiro asibatéwũ. ãtãpe “jaspe” tiiróbiro ocosusúwũ. ¹² Tiimacã wesare pairí sãnirõ ãmũãri sãnirõ niisodeawũ. Tiisãnirõpũ doce soperi niiwũ. Teesopericõrõ sĩcũ ángele nucúwĩ. Teesoperipũ wãme jóaturigue tusawũ. Teewãme Israelya põna macãrã doce põnarĩ macãrã wãme niiwũ. ¹³ Tiisãnirõpũre muĩpũ mũãatirope itiásope niiwũ; muĩpũ sããwarope itiásope niiwũ; nortepẽ itiásope niiwũ; surpe itiásope niiwũ. ¹⁴ ãtãquiri docequiri sotoapũ tiimacã macã sãnirõ tiinóriro niiwũ. Teequiricõrõ doce Jesucristo cũũyere wededutigu beserira wãme jóaturigue tusawũ.

¹⁵ Yũũmena wedesegeu sicagũ orogure cƿowĩ. Tiigumẽna tiimacãrẽ, teesoperire, tiisãnirõrẽ queogũdũ tiiwĩ. ¹⁶ Tiimacã sĩcãrĩbíro yoa, sĩcãrĩbíro esawũ. Ángele tiigumẽna tiimacãrẽ queowĩ. Dos mil doscientos kilómetros niiwũ. Yoaro, esaró, ãmũãrõcã nocõrõrã niiwũ. ¹⁷ Tiisãnirõrẽ queowĩ. Sesenta y cuatro metros niiwũ. Basocá queoróbiro queowĩ.

¹⁸ Tiisãnirõ “jaspemena” tiirí sãnirõ niiwũ. Tiimacã oromena tiirí macã niiwũ. Oro jũĩrĩmaníre, bídrũ sipioáriro tiiróbiro niiwũ. ¹⁹ Tiisãnirõrẽ tuuñerequiri niipetire wapaacárequirimena mamonorigue niiwũ. Niisugueriqui “jaspe” niiwũ. Too síro macãqui “zafiro”, too síro macãqui “ágata”, too síro macãqui “esmeralda”, ²⁰ too síro macãqui “ónice”, too síro macãqui “cornalina”, too síro macãqui “crisólito”, too síro macãqui “berilo”, too síro macãqui “topacio”, too síro macãqui “crisoprassa”, too síro macãqui “jacinto”, too síro macãqui “amatista” niiwũ. ²¹ Doce sopepãmarĩ perlapãmarĩ niiwũ. Sopepãmarĩcõrõ sicape perlapemena tiiré niiwũ. Macã deco niivarima oroma niiwũ. Bídrubiro ocosusúrima niiwũ.

²² Tiimacãpũre Cõãmacũwiire ññariwũ. Cõãmacũ marĩ Õpũ tutuanetõjõãgũrã, Corderora Cõãmacũwii niijãrã tiiwã. ²³ Tiimacãpũre muĩpũ búreco macã, ñami macã bóerere boorícu. Cõãmacũ bóebatecoremena bóerucua. Cordero tiimacã sããwócoriga niiĩ. ²⁴ Toopũre niipetire dita macãrã tiimacã bóeremena ãñurõ niiãdacua. Atibúreco macãrã õpãrã niimirira cũã dutiri, cũãrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua. ²⁵ Búrecore tiimacã maquẽ soperí tusurucujããdacu. Ñami maniãdacu. ²⁶ Niipetire dita macãrã ãpẽrã cũãrẽ padeoríguere usenipeoadara néesãwaadacua. ²⁷ Toopú sĩcãrĩ ñañaréno néesãwanoña maniãdacu. Ñañaré tiirã, jĩĩditorepira sããwaricua. Corderoyapũ catiré petihére cƿorã wãmerẽ jóatunorira dícu sããwaadacua.

22

¹ Cũũ yũũre díare ãñowĩ. Tee oco catiré petihére ticoa. Bayiró ocosusúrimaa niiwũ. Tiimaá Cõãmacũ, Corderoyapĩrõpũ witiatiwũ. ² Tiimacã decopũ ƿpũtĩ macãma dũpomena wáarima niiwũ. Tiimã deco tii díã ãmayucowũ. Tiimaá pũanĩñapũra yucũgu catiré ticorígu wiiríro niiwũ. Sicacũmarẽ docecõrõ dícu dũcacũtiwũ. Muĩpũrãcõrõ dũcacũtiwũ. Tiigũ maquẽ pũũ niipetire dita macãrãrẽ ƿcotire niiwũ. ³ Toopũre basocá “ñañarõ wáaaro” jĩĩrẽ maniãdacu. Tiipĩrõ toopú niiãdacu. Tiipĩrõ Cõãmacũyapĩrõ, teero biiri Corderoyapĩrõ

niiã. Cũrẽ padecotera cũrẽ padeoádacua. ⁴ Cũrẽ ñnarucujããdacua. Cũãye diapóaripu cũũ wãmerẽ cwoádacua. ⁵ Ñami maniãdacu. Toopú niirã sãwócoriga bóerere booriãdacua. Muĩpũ bóerere booriãdacua. Cõãmacũ marĩ Õpũ cũãrẽ bóebatecogudaqui. Toopú niirã Cõãmacũmena dutirucuadacua.

Jesucristo máata putuawagudaqui

⁶ Cũũ yũre jĩwĩ:

—Tee wedesere padeoréno niiã; diamacũ niiã. Marĩ Õpũ Cõãmacũ cũũyara profetare wãcũré ticogúra ángelere ticowũ, cũrẽ padecoterare máata too síropũ wáadarere ãñodutígu, jĩwĩ.

⁷ —Tũoyá múã: ¡Máata putuawaguda! Teero jĩriguere padeoráno, teero biiri atipũ jóariguere bue, padeoráno useniãdacua, jĩwĩ.

⁸ Yũ Juan teeré tuoú; ñhawũ. Tũo, ññatoagu, ángele yũre teeré ãñõãrigu puto ñicãcoberimena jeacũmumiwũ, cũrẽ padeogúdu. ⁹ Cũũpe yũre jĩwĩ:

—Teeré tiiríjãña. Yũcã Cõãmacũrẽ padecotegura niiã. Mũũ mũũya wedera profetas tiiróbiro niiã. Niipetira atipũpũ jóariguere bue, padeorá tiiróbirora niiã. Cõãmacũ dícare jeacũmu, padeoyá, jĩwĩ.

¹⁰ Cũũ yũre jĩñemowĩ:

—Atipũpũ “biiro wáaadacu” jĩ mũũ jóarigue queoró wáaadare péero dũsaa. Teero tiigú, atipũ mũũ jóariguere yayióropũ cwooríjãña. ¹¹ Æpẽrãrẽ ñañarõ tiigúno teero ñañarõ tiitẽrĩjããrõ. Ñañanetõjõãgũcã teerora tiirucújããrõ sáa. Basocá ãñugúpe ãñuré tiíaro. Cõãmacũ booró tiigú teeré tiirucújããrõ cũũcã, jĩwĩ.

¹² —Tũoyá: ¡Máata putuawaguda! Yũ basocáre wapatíre cwoa. Cũãcõrõrẽ cũã tiirécõrõ wapa ticoguda. ¹³ Yũrã ñisũguegu, niitugu niiã, jĩwĩ.

¹⁴ Suti coseríra tiiróbiro niĩya basocá cũã ñañaré tiiríguere acabónorira. Cũã useniãdacua. Catiré ticorígu dũcare yaamasĩãdacua. Atimacã maquẽ soperipu sããwamasĩãdacua.

¹⁵ Æpẽrãpéja ñañarã niirirapeja sopepũ putuáadacua. Cũã niĩya: Yáíwa oco sitará jĩdítoremene tiiráno, Æpẽrãména ñañarõ ñeepera, basocá sãrã, weerirare padeorá, niipetira jĩdítorene jĩusenirã niĩya.

¹⁶ —Yũ Jesús ticocoawũ yáagu ángelere. Cũrẽ tee quetire wededutiawũ. Yũre padeoré põnarĩ macãrã teeré tuoáro. Yũ David pãrãmi niinũnũsegu niiã. Ñocõãwũ bóeriga ãñurõ bóero tiiróbiro niigú niiã, jĩwĩ.

¹⁷ Cũũ teero jĩãri siro, Espíritu Santo, teero biiri Jesuré padeorá: —Putuatiya, jĩwã. Atipũpũ jóariguere tuoránocã “putuatiya sáa” jĩãrõ.

Cõãmacũ putopũ wáadugara oco sñidugára tiiróbiro niĩya. Cũã oco catiré petihére ticorére sñidugára atiaro wapatíro manirõ.

¹⁸ Niipetira atipũpũ jóariguere tuoráre wedeguda: Atipũpũ jóariguere jóanemorãnorẽ ñañarõ wáaadacu. Cõãmacũ atipũpũ “ñañaré wáaadacu” jĩ jóariguere cũãrẽ nemosãñúrõ tiigúdaqui. ¹⁹ Atipũ jóariguere néedũoranorẽ Cõãmacũ atipũpũ ãñurõ tiíadare jóanoriguere ticoriqui: Yucũgu catiré petihére ticorígu dũcare ticoriqui; tiimacã ñañaré manirĩ macãpu “sããatiya” jĩriqui.

²⁰ Atipũrẽ jóari tiirígu jĩĩ:

—Teerora niiã. Máata putuawaguda, jĩĩ.

Teerora tiíaro. ¡Putuatiya, Õpũ Jesús!

²¹ Marĩ Õpũ Jesús múã niipetirare ãñuré ticoaro. Nocõrõrã niiã.

Juan